ARETAEI CAPPADOCIS

QUAE SUPERSUNT.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

ARETAEI CAPPADOCIS

QUAE SUPERSUNT.

RECENSUIT ET ILLUSTRAVIT

FRANCISCUS ZACHARIAS ERMERINS,

MEDICINAE DOCTOR.

TRAJECTI AD RHENUM

APUD KEMINK ET FILIUM.

CIƆIƆCCCXLVII.

L. S.

Neminem fore puto paulo eruditiorem, qui postulet, ut demonstrem Aretaeum, quem denuo recognitum in lucem profero, cum nova recensione indigere, tum eiusmodi labore esse dignum. Ipse enim omnium, qui de his rebus iudicium tulerunt, suffragiis in paucis eximius scriptor de rebus medicis censetur; quod autem attinet ad modum, quo eius libri ad nostram aetatem pervenerunt, longe pessime a librariis esse habitos, nemo fere nescit.

Sed iure quaeri posse sentio, num ego, qui tersissimum scriptorem edendum mihi sumserim, eiusmodi labori ferendo par sim. Quod si quis urgeat, quid respondeam vix habeo. Scilicet si editio postuletur omnibus numeris absoluta et in qua nihil desideretur, non sum eius dementiae, ut id me praestare posse affirmem. Nam etiamsi ut eiusmodi quid efficerem reliqua omnia in me essent, quod neutiquam mihi sumo, duo tamen sunt maxima, quae a temeraria illa professione me retineant. Primum quidem vitae et studiorum ratio, quae ne huic labori uni totum et continuo tempore me darem prohibuit; tum ipsa, in qua Aretaeus hucusque versatur, conditio. Licet enim plures sint eius editiones et plures praeter editores eruditi in mendis tollendis operam posuerint, ita eum sese habere vidi, ut e quatuor, quae distinguunt, corruptionis veluti generibus summis, lacunis, interpolatione scripturae, verborum depravatione, ordinis verborum et versuum perturbatione, nullum esset, quo non graviter premeretur. Sin ea lege hunc medicum edere mihi concedatur, ut ad eius intelligentiam aliquid certe proficiam, liceatque aliis relinquere iudicium, quantum et quale sit, quod ad illum emendandum et explicandum contulerim, profitebor editurum me non fuisse, nisi speravissem, utilem fore meam qualemcumque in hac re positam operam illis, qui melius hos libros intelligere cupiant; quamquam sentio diligentioris eorum explorationis initium fortasse me fecisse, minime vero eam me absolvisse.

Quum igitur aliis potissimum relinquam iudicium de labore meo, qui mihi non levis est visus, hic tamen monendum est de horum scriptorum sorte editionisque meae subsidiis et ratione, ut quid voluerim recte intelligatur.

PRAEFATIO.

Scripti autem cuiuspiam antiqui fata enarrare nemo potest, quin iudicium ferat de illis, qui in ipso quolibet modo tractando sint versati. Quam rem, etiamsi nonnullis invidiosa videri possit, defugere non licet; ego vero eiusmodi invidiam non metuo, quia libere quidem, uti decet, iudicium proferam, sed antequam id faciam, statim dicam, vix ullum esse eorum, qui ad Aretaei interpretationem animum appulerint, cui non plura me debere et sentiam et in adnotationibus significaverim. Ceterum brevior hic esse potero, quum de plurimorum meritis quid censeret Wiganus amplius exposuerit et in plerisque vere iudicare mihi visus sit. Quin haud ita pridem Choulantius in altera libri sui de medicorum veterum scriptis editione idem argumentum iterum attigit. Itaque paucis de superioribus recensionibus huius auctoris absolvam.

Princeps Aretaei editio Latina est Iunii Crassi, cuius interpretatio saepius typis descripta est. Talem laborem nostro tempore recte aestimare non est facile, quum Crassus e solis codicibus scriptis eo tempore Latine Aretaeum ederet, quo nemo quidquam ad textum Graecum emendandum contulerat. Quodsi cum Wigani interpretatione hanc conferamus, — nam ita quam maxime fieri potest ex aequo eam censebimus, — constabit editoris Angli Latina doctius expressa et intellectu esse faciliora, quum hic plura quam Crassus intelligendi instrumenta possideret et plures locos, quos intactos reliquerant Crassus et Goupylus, emendavisset. Nec tamen propterea contemnenda est illa Crassi interpretatio, quippe hic ipse cum plura vitia, quae in libris, quibus utebatur, invenerat, sustulit, tum locis nonnullis Graeca vel melius quam Wiganus intellexit, sicuti in adnotatione, ubi facto opus esse videbatur, significavi.

Edidit dein Graece scriptorem nostrum Goupylus, ita quidem, ut codicum lectionem diligenter et summa fide describeret, plura vitia e verborum depravatione orta in ipsa editione tolleret, ad calcem etiam alias insuper coniecturas et lectionis in nonnullis varietatem adscriberet.

Henischianam editionem acriter sane reprehendit Wiganus; non tamen immerito. Ego nunc id unum dicam, non eam habere, quo se commendet, quum ad Aretaei intelligentiam vix prosit, nisi forte excipias unam alteramque lectionem codicis Augustani in margine adiectam.

De Wigano et editione Oxoniensi plura dicere lubet.

Fuit Wiganus Freindii, doctus docti praeceptoris discipulus; uterque vir praestantissimus, accurata doctrinae medicae scientia clarus, non e rivulis sed ex ipsis fontibus eruditionem suam hauserat. Uterque ea linguae Graecae notitia instructus, ut et librorum textum Graecum recte fere intelligeret, plerumque vitia fortasse obvia animadverteret, nec raro pristinam scripturam feliciter et ingeniose restitueret. Quo quidem nomine utrumque, nec minimum sane Wiganum magni facio; hic enim latius patentem, in quo

excurreret, campum habebat in Aretaeo, quam Freindius in binis Epidemiorum libris Hippocratis; nam quid hic in Aeschinis et Demosthenis orationibus, quas iuvenis edidit, praestiterit, nescio, quum istam editionem nusquam me videre meminerim. Erat in utroque summa fides, adeo ut religioni illis esset de codicum scriptura in editionibus suis discedere et ne certissimas quidem emendationes in textum reciperent, sed in Latinis tantum, quod Foësium etiam fecisse novimus, correctiones suas exprimerent. Mihi quidem de isto more deflectere placuit, qua de re postea dicam, sed ut aequum de editore feramus iudicium quaerere oportet, quid ipse spectaverit et qualem in cursu ad metam, quam sibi posuerat, sese praestiterit. Itaque ego sic iudico, virum fuisse ingeniosum et acri valentem iudicio et inventionis felicitate satis magna in rebus ad quas mentem adverteret. Advertebat autem ad illud vitiorum genus praecipue, quod e prava verborum scriptura originem ducit; ad reliqua tria non satis advertit, minimum ad interpolationem et ordinis perturbationem, quapropter plurima intacta reliquit, quae restituere sane potuisset, modo huiusmodi vitiorum suspicio illi nata fuisset. Praeterea duo tenenda sunt: cum Wiganum corruptissimi auctoris explorationi non tantum impendisse temporis, quantum requirebat infelicissima eius conditio, quum vix tres annos, ut affirmat ipse, isti labori dederit; tum egregium virum in ipso opere valetudine, quam queritur, adversa fuisse afflictum. Sed hoc utut est, Wiganus textum summa fide recensuit, e codicibus aliis et Harleyano maxime, dialectum, qualem quidem in libris scriptis invenimus, restituit locis non paucis et plura sane invenit, quae quivis fere inveniat, qui Graece sciens ad eiusmodi auctoris lectionem vel subito et ex improviso accedat, sed non pauca etiam, quae ut proferantur non mediocrem requirunt ingenii felicitatem et mentis intentionem non vulgarem. De Latina eius interpretatione quid sentiam, supra fere dixi: opera non levis est Graecum scriptorem eo, quo Wiganus fecit, modo Latine reddere; videturque mihi in hoc laudis genere Foësio aequiparandus, tum etiam simili atque is ratione in hac re versatus esse, ita ut interdum Latine exprimeret quomodocumque, quae Graece non probe intelligeret, ita ut vel propter hanc causam nonnumquam a vero satis longe aberret.

De editione Lugduno-Batava, quum de iis loquar, quae ad auctoris intelligentiam profuerunt, non multa dicenda habeo. Est enim in ea repetitio textus Goupylei et interpretationis Crassi; accesserunt, de quibus postea dicam, commentarii pleni Petiti aliaque ex editione Oxoniensi desumta; sed nihil inest, quod non aliunde sit conquisitum, uti ipse profitetur, qui editioni praefatus est, Boerhaavius, vir illustris.

Prodiit tandem nostris temporibus editio Kühniana, in qua repetitam habemus repetitionem textus Goupylei ex editione Lugduno-Batava, non, quod Choulantius scribit, textum editionis Oxoniensis. Quod ne temere affirmare videar, rebus ipsis ostendam:

patet statim ex interpunctione in utraque editione diversa; quin pagina altera media apud Kühnium et in Lugduno-Batava editione et Goupylea legis βαρέων ὀσμῶν, ubi recte Oxoniensis βαρεῶν ὀσμῶν; pagina 111[a] in fine τὸν ἄνον legis, quod compendium in Goupylea et Leidensi habetur, non item in Oxoniensi; pagina 117[a] media σληνός legitur, in qua voce typographicus error est e Leidensi repetitus, quem non habet Goupylea, neque Oxoniensis. Interpretatio Latina est Wiganiana. Itaque a Kühnio ipso hic nihil accepimus; nam quae accedunt omnia aliena sunt. Bonum tamen factum, quod G. Dindorfius addendum curavit appendicem Reiskii et Bernardi coniecturas continentem, de quibus infra dicam. De Kühnii specimine editionis capitum tertii et sequentium usque ad sextum libri secundi de signis morborum acutorum quid dicam, fere nescio; fateor ex isto specimine mihi non patuisse eum operae pretium facturum fuisse, si totam unquam editionem absolvisset.

Haec de editoribus, pergo ad eos, qui praeterea operam in Aretaei oratione emendanda posuerunt.

Moneo primum de emendationibus a Josepho Scaligero in margine exemplaris Henischiani adscriptis. Vossius in ipso libro annotavit: « Gerardi Vossii ex Bibliotheca illustris viri Josephi Scaligeri, cuius manu multo plurima Aretaei loca sanantur." Ipse, puto, Scaliger, si haec legisset, subrisisset: neque enim multae sunt emendationes, nec vitiorum alte latentium, sed eiusmodi, ut quivis fere Graece doctus tales correctiones in margine auctoris cuiuscumque corruptissimi adscribat. Quis dubitet, quin Scaliger in iis, quae attigit, saepe verum videat; nec tamen semper vidit, quia veluti apicibus digitorum tantum leviterque Aretaeum tetigerat, neque eius orationis usum tenebat. Ne quid ex istis adnotationibus meum facere velle videar, moneo me iam videre p. 42. meae editionis tacite νόθῃσι scriptum esse, ubi libri νωθῆσι ferunt, eamque emendationem dudum a Scaligero esse occupatam.

Plura profecto quam Scaliger praestitit Petrus Petitus in doctis suis in Aretaeum commentariis. Non minus quam Wiganus fuit hic in huius scriptoris lectione versatus, nec dubito, quin editor Anglus, si Petiti commentarios cognovisset, honorificentissime de ipsis et illorum auctore sensisset. Ego hunc tanti facere soleo, ut nesciam plusne Wiganus edendo, an Petitus suos commentarios scibendo Aretaei lectoribus profuerit. Hic etiam plerumque ad idem vitiorum genus, ad quod ille, animum advertit; nec vero minorem hic prodidit vel in inveniendis sagacitatem, vel in tollendis felicitatem. Mox hic, mox ille in singulis locis tractandis ab altero superatur; universe ad parem cum Wigano laudem contendere mihi videtur.

Quid existimandum de Trillero, qui non ita parvum coniecturarum in Aretaeum numerum actis Lipsiensibus anni 1728 inseruit, aliasque ad Boerhaavium transmisit, quo

tempore paene absoluta esset editio Leidensis? Hic, ut libere quod sentiam profitear, non tantis encomiis celebrari meretur, quantis certatim aequales ornarunt, qui sic fere de illo pronunciant, ut Foësio, Freindio, Wigano, Petito, similibus haud cedere videatur; qua in re cum illius temporis eruditis non consentio. Ingentem eum librorum molem perlegisse, negaverit nemo; nec tamen videtur inde ad vere iudicandum et verum inveniendum tantum profecisse, quantum alii e minore fortasse librorum copia congesta. A doctrinae ostentatione hic liber non fuit, quo factum est, ut simplicis sensum, qui ad veri inventionem requiritur, ad medicorum veterum lectionem non semper adferret. In corruptorum tractatione nonnumquam acu rem eum tetigisse, idque iis interdum locis, ubi alii minus feliciter provinciam administraverant, et vidi et laudo; sed mox ea denuo modoque deteriore tentat, quae alii dudum recte restituerant; alio loco errores, in quos inciderant alii, partim amplectitur, partim errore novo cumulum errori addit; alias talia ad emendationem profert, quae potius inepta et longe quaesita videntur, quam aut probabilia, aut simplicitate praestantia. Mihi igitur, quos mox memoravi, eruditi hunc longo post se intervallo relinquere visi sunt.

Reiskium et Bernardum in iis, quibus Aretaei studium adiuvarunt, satis inter se convenire opinor; id unum si excipiamus, quod ille magis fuit quam hic in veterum librorum emendatione versatus. Hac autem in re sibi in auctoris, de quo nunc sermo est, correctione admodum sunt similes, quod inconsideratius inventa sua proferunt, ita ut alio loco magni ingenii virum in opere occupatum conspicere tibi videaris, alio loco vix mediocris.

De Koenio nostrate non dicam; hunc exteri etiam inter praestantissimos, quos patria nostra tulit, literarum Graecarum cultores numerarunt. Debemus huic praeter plura, quae circa dialectum Aretaei et vitia scripturae leviora animadvertit, correctiones locorum Aretaei quinque, quarum quatuor ita sunt praestantes, ut, quin in textum inferrem, nullus dubitaverim. Quinta minus placuit, quapropter p. 67. huius editionis eam repudiavi, meum qualecumque inventum, quod vir magnae eruditionis et exquisitae doctrinae aliquando probaverat, substituens. Postea tamen incidi in Bredovii Quaestiones criticas de Dialecto Herodotea nuper editas, unde didici Lobeckium pro *κτεινέωνται* repositum cupere *κινέωνται*, quae medela lenis et simplex iam prae mea arridet, ita ut *κινέωνται* loci huius unice veram lectionem esse arbitrer.

Saepius in adnotatione commemoravi etiam Schneiderum, qui in Lexico suo plures auctoris nostri locos attigit. Tenendum autem hunc non semel incaute talia ex Aretaeo arripuisse et in Lexicon suum transtulisse, quae solis librariorum *σφάλμασι* debentur; nonnulla tamen dubitanter tantum recepit.

Nuper de Aretaei dialecto plura dixit Guilielmus Dindorfius in commentatione de

Dialecto Herodoti, quae praemissa est huius auctoris editioni Parisiensi anni MDCCCXLIV. Nuperrimeque de eadem re monuit Bredovius in Quaestionum libro supra memorato. Quid ipse de hac re sentiam, infra in praefatione dicam.

Hucusque quidem exposui, quid alii ad Aretaei sive emendationem, sive explicationem contulerint; et quod initio monui, libere me de alieno labore sententiam esse prolaturum, huic consilio non defuisse mihi videor. Hac autem censura non id spectavi, ut sua quemquam laude defraudarem, sed ut aequum ferrem de aliorum studiis, quorum fructus in meum etiam laborem redundant, iudicium. Fortasse aliis in similes errores incidisse videbor, aut iisdem vitiis laborare, quae in aliis reprehendi; quod si ita eveniat, ne tum quidem haec scripsisse poenitebit. Nimirum eo potissimum spectant, ut si qui forte iuvenes his veterum studiis operam dare velint, caveant ne auctoritate vel illustrium eruditorum contineri se patiantur, quo minus ipsi libero utantur in locorum exploratione iudicio. Mihi saltem nondum e memoria excidit tempus, quo a Scaligero similibusve locum tentatum videns potius meo vitio eum non intelligere me credebam, quam virum tanti nominis non recte iudicasse aut verum non invenisse. Vidi tamen postea neque hunc, nec Wiganum, Petitum, Koenium ab errore immunes esse. Quid igitur? Qui post me ad Aretaeum accedat, iudicet itidem libere de meo labore et eorum, qui ante me studium in eo collocarunt: nam neque in iis, quae ipse protuli, neque in iudicio de aliorum emendationibus aut equidem me ἄπταιστον censeo, aut ab aliis haberi velim.

Transeo iam ad subsidia, quibus in mea editione sum usus et huius rationem:

Quum animum ad hanc rem adpulissem Parisios adii, ut codices Bibliothecae Regiae conferrem. Sunt autem illi, qui in catalogo notantur numeris: 2288. 2187. 2334. 2186. 2289. 2202. 2220.

Primus horum (2288.) codex est chartaceus, in quo Aretaeus et Rufi Ephesii liber de morbis renum et vesicae continentur, quemque seculo XVI exaratum dicunt catalogi Bibliothecae Regiae auctores. Titulus operis deest; incipit liber verbo ἀμβλύτητες p. 1. apud Goupylum. Eius finis est p. 180. extrema Goupyleae, in verbis πολλῶ τῶν λίπαϊ σχεδὸν τὰ (sic). Mihi hic codex principi editioni Graecae veluti fundamenti loco fuisse visus est: nam p. 105. vs. 11. ἐρεθμοῖσι legitur apud Goupylum, quo modo etiam in hoc libro scriptum est et in altero, quem statim memorabo; sed p. 140. vs. 10. legis in Goupylea αἱ δυνάμις (sic), quemadmodum scribitur in hoc quoque codice, reliquis, in quibus iste locus habetur, αἱ δυνάμεις ferentibus.

Alter codex item chartaceus (2187.) solum Aretaeum continet; exaratum putant manu Angeli Vergetii. Principium idem, quod in primo, idemque finis σχέδον τὰ (sic). Pagina ultima haec leguntur: ὁ ἀρεταῖος περὶ ἑαυτοῦ

Γυμνὸς ἐγὼ τὸ πάροιθεν· ἀτὰρ μ' ἐλέησε Κάμιλλος
Τελλερίδης, καλὸν δ' ἔσθος ἐπαμφίεσεν.
ἔτει αχϛθ' ἑκατομβαιῶνος ἀρχομένου.

Correctiones apparent tum in textu, quod dolendum, tum in margine adscriptae a manu recentiore. Nonnumquam prorsus interiit prima scriptura, sive charta abrasa, sive alio modo deletis literis et superscriptis emendationibus.

Tertius codex (2334.) chartaceus olim domini de Gaignières unum continet Aretaeum et saeculo XVI scriptus censetur. Notant catalogi auctores, « coniectas esse ad marginem emendationes quasdam non contemnendas." Initium enim cum aliis libris collatum est a viro aliquo docto, qui primo codicum adeo, quibus usus est, nomina adposuit; dein solum variae lectiones et coniecturae adscribuntur in margine; subinde tamen correctionibus istis prima scriptura prorsus obscurata est. Infinito autem locorum numero accentus adpicti sunt a manu recentiore. Pagina huius libri prima legitur: « nº de Gaig. 47. le traitez d'Arétas de Cappadoce touchant les causes et signes des maladies aigues." Ipsius operis principio titulus habetur: Ἀρεταίου Καππαδόκου περὶ αἰτίων καὶ σημείων ὀξέων παθῶν βιβλίον πρῶτον. Primum caput est περὶ τετάνου, eiusque numerus ηον (sic); in margine ζήτει τὰ ἄλλα πρῶτα κεφάλαια. Huius igitur codicis initium est p. 3. vs. 19. Goupyleae, unde pergitur usque ad ἀποκατάστασιν p. 181. ibid. Sequitur caput de lienis curatione, p. 184. Goupylo, usque ad μαλθακωτάτοισιν... αἴ (sic), quo loco in margine ζήτει τὰ ἑξῆς. Pagina autem dimidia et integra altera vacuis relictis sequitur fragmentum capitis de phthisi, p. 181. seqq. in principe Graeca, ad cuius capitis finem iterum librarius adposuit ζήτει τὰ ἄλλα. Relictis iam rursus pagina dimidia et altera integra vacuis sequitur caput de arthritide p, 191. Goupylo, unde pergitur ad finem auctoris p. 195. ibid.; et iterum ibi in margine ζήτει τἄλλα. Tandem dimidia pagina vacua sequitur caput de hepate p. 182. Goupylo, ad cuius postrema adscribitur ζήτει τὰ ἐπίλοιπα τοῦ παναρίστου ἰατροῦ Ἀρεταίου.

Quartus (2186.) item chartaceus, Fonteblandensis dicitur et manu Constantini Calligraphi saeculo XVI ineunte scriptus; solum continet Aretaeum. In hoc codice idem titulus, idemque principium atque in tertio. Itidem hic in margine adnotatur ζήτει τὰ ἄλλα πρῶτα κεφάλαια. Primum in eo caput est περὶ τετάνου, quod ηον habetur. In postremis eadem leguntur eodemque ordine describuntur capita, quo in tertio, ita ut rursus haec notare supersedeam.

Quintus (2289.) chartaceus quoque et eiusdem aetatis item solum Aretaeum continet. Titulus est: ἀρεταίου καππαδόκου ὀξεῶν νούσων βιβλίον αον. — περὶ διαβήτου γον; in margine ζήτει πρῶτα κεφάλαια. Primum ergo in hoc codice caput est de diabetis curatione, quod p. 185. in principe Graeca habetur, unde pergitur usque ad ῥαθυ —

p. 191. ibidem. Inde quidem vacua pagina intermedia sequitur caput de tetano p. 3. Goupylo. Habentur dein quae in Goupylea sequuntur usque ad finem libri secundi de morborum acutorum curatione, reliquis deficientibus. Ad calcem subiicitur index capitum omnium hoc libro contentorum a recentiore manu descriptus ex indicibus, qui singulis libris praemittuntur.

Sextus codex (2202.) olim Mazarinaeus, chartaceus. Insunt: Alexander Trallianus, Rhazes de peste Graece, Aretaeus, Procli Diadochi comm. in Euclidem, Alexander Aphrodis. comm. in III meteorologicorum Aristotelis. Eiusdem aetatis ac superiores diversa duorum librariorum manu descriptus est. Principio titulus Graecus deficit; in margine legis: *ὕδρωπος πέρι λείπει. — διαβήτου θεραπεία.* Initium idem, quod quinti; tum etiam pergitur usque ad *ῥαθυ* — l. l. Relictis dein pagina una et dimidia altera vacuis inscriptio habetur a manu recentiore: *ἀρεταίου καππαδόκου περὶ αἰτίων καὶ σημείων ὀξέων παθῶν βιβλίον αον κεφ. ηον περὶ τετάνου.* Ibi loci in margine adnotatur: «desiderantur septem prima capita." Pergitur iam in cap. de tetano, quod p. 3. legitur apud Goupylum. Finis autem huius codicis idem, qui quinti, i. e. in extremo libro secundo de curatione morborum acutorum.

Septimus (2220.) chartaceus, olim Colbertinus, plura scripta continet et quinto loco Aretaei capita aliquot. Eiusdem aetatis ac reliqui censetur. Principio titulus legitur: *Ἀρεταίου Καππαδόκου περὶ ὀξέων νούσων βιβλίον α. — περὶ διαβήτου.* Itaque incipit, qua quintus et sextus, pergitque usque ad *ῥαθυ* — l. l.; sequitur caput de tetano et desinit in fine libri primi de signis morborum acutorum p. 13. Goupylo.

His libris collatis quum Parisiis domum rediissem, adfertur nuncius repertum esse in Italia codicem Aretaei integrum et plenum, cuius editionem pararet vir doctus, cuius nomen Italorum linguam sonabat. Exspectabam aliquamdiu, donec Cobetius in Galliam et Italiam profectus has ad me daret literas, quas ut in praefationem reciperem humaniter mihi concessit vir amicissimus:

«Quod de Aretaeo scribis, scito me in omnibus, quas mihi adire contigit, Italiae Bibliothecis huius elegantissimi scriptoris codices MSS. diligenter quaesivisse, sed nihil repeisse, quod critico prodesse possit.

In plerisque Aretaei codices nulli sunt, ut in Taurinensi, Estensi Mutinae, Marciana Venetiis, Neapolitana Musei Borbonici, ne dicam de minus celebribus: in reliquis tres tantum reperi, eosque recentissimos ac nullius omnino pretii: unum in Ambrosiana Mediolani, in Laurentiana Florentiae alterum, tertium Romae in Vaticana. Quam nihil boni in singulis insit ut ipse iudicare possis, describam tibi, quae de unoquoque in commentariis mihi annotavi.

PRAEFATIO.

I. Codex Ambrosianus, notatus B 157. chartaceus forma maxima, saeculi XVI.

Incipit sine nomine auctoris, nec titulo operis: *πασμοὶ οἱ τέτανοι κάρτα μὲν ἐπίπονοι, ὀξύτατοι δὲ κτεῖναι.*

Contuli cum editione Parisiensi anni 1554. ap. Adr. Turnebum cum praefatione Graeca Jacobi Gupyli, quia meliorem et recentiorem nancisci non potui.

Nihil reperi praeter novas dormitantis librarii Itali Graece nescientis hallucinationes, nihil quod operae pretium foret enotare.

Notavi tantum lacunas: *πολλῷ τῷ λίπαϊ δεσχόντά* (sic), in margine *ζήτει τὰ ἐπίλοιπα.*

Folio recto: *Ἄρτοι πλυτοὶ ξύν τινι γλυκεῖ θηραίῳ˙* usque ad *ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν.*

Fol. verso: sine lacunae indicio: *θεραπεία σπληνός: — σ κιρροῦ τοῦ ἐπὶ σπληνὶ* usque ad: *τοῖσι μαλθακωτάτοισιν. αἴ,* — in marg. *ζήτει τὰ ἑξῆς.*

Fol. recto: *ὅκως ἐν νηΐ καὶ γαλήνῃ* usque ad *λόγος δὲ καὶ τόδε κάρτα.* Folium versum purum est, sed duabus lineis *χιοειδῶς* notatum.

Fol. recto: *ἄπουον ἔμμεναι. αἶγα χρή* usque ad *καὶ ἀπὸ σκελετίης εὐσαρκίην.*

Fol. recto: *ἥπατι ἕλκος ἔοι ὀλέθριον* usque ad *ἴτρια ξὺν γάλακτι,* in marg. *ζήτει τὰ ἐπίλοιπα.*

Sequuntur quatuor paginis varia fragmenta nescio cuius de virtutibus aquarum: quorum initium est: *καὶ λαπαρὰ* (in marg. *πλαδαρὰ*) *τῶν ἄλλων ἁπάντων ὑδάτων ξηραινόντων τὰ ἕλκη.* Finis: *λαμβάνειν δὲ ῥᾷον ὅσωπερ ἂν ᾖ σμικρότερα θαύμαστον οὐδέν. εἰ θᾶττον αὐτῶν αἰσθανόμεθα θερμαινόντων ὅσωπερ ἂν ἐπιμελέστερον εἰς ἐλάχιστα.*

II. Laurentianus Plutei LXXV. cod. XV. chartaceus formae maximae saeculi XV exeuntis. Incipit sine titulo operis aut nomine auctoris.

ἀμβλύτητες ἴλιγγοι τενόντων βάρεα. Φλεβῶν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες, ut in editione Boerhavii, quacum partem codicis contuli. Enotavi haec:

pag. 1. *ναυτίη τὰ πολλά — καὶ βληχροὶ — σμικροῖσιν ἐδέσμασι — πλησίον ἰδέος — ὥςπερ τοῦ γαγάτου.*

pag. 2. *ἣν ἕρπον τὸ κακόν* deëst — *ἐκδιηγεῦνται — ἣν ἐπήῃ — προγνῶσιν τοῦ μέλλοντος — ἀνακλάνειν — ἕλκουσι τὰ μέρεα* deest cum lacuna — *καίεται ἄνθρωπος — ἥν τε ἐς τὸ στέρνον — ἐρείδῃ — ξυνερίςσουσιν — περιτετάσθαι.*

Nihil attinet plura addere. Codex est futilis ac nullius pretii.

Folio 5. verso extremo: *Ἀρεταίου Καππαδόκου ὀξέων παθῶν αἴτια καὶ σημεῖα:*

α̅ περὶ πνευμονίης usque ad *ι̅β̅ περὶ σατυριάσεως*

Fol. 19. *Ἀρεταίου Καππαδόκου χρονίων σημειωτικόν.*

α̅ περὶ χρονίων παθῶν αἴτια καὶ σημεῖα

Fol. 27. incipit liber II.

Fol. 40. Ἀρεταίου Καππαδόκου ὀξέων θεραπευτικῶν ᾱ.

Fol. 52. incipit liber II.

Fol. 63. Ἀρεταίου Καππαδόκου χρονίων θεραπευτικῶν ᾱ. explicit folio 69 verso in verbis: εὐαφοῦς πολλῷ τῶν λίπαϊ σχεδὸν τὰ, apud Boerhavium p. 126.

In fine paginae 125. Boerh. δρῆν θέμις ἰητρόν: codex εὑρῆν, manus secunda correxit εὑρεῖν: in marg. δρῆν.

Sed codicem prorsus inutilem depono de manibus.

III. Codex Vaticanus:

Priusquam iter Romam susceperam, acceperam ex te, nescio quem (cuius nomen nunc non succurrit) sparsisse famam, optimum Aretaei codicem, qui integrum opus contineret, in bibliotheca Vaticana a se esse repertum. Re diligenter explorata, istum hominem vanum et mendacem esse affirmo. Codices Vaticani divisi sunt in quinque classes: uniuscuiusque classis est Index sive Catalogus MS. diligenter accurateque confectus. Appellantur autem sic:

I. codices Vaticani
II. Palatini
III. Urbinates
IV. Reginae Christinae
V. Ottoboniani.

Duae priores plurimos continent codices, magnam partem antiquos et bonae notae: tres reliquae sunt perexigui momenti: nec nisi raros quosdam continent codices, quos superesse gaudeamus. Ex his igitur omnibus prima classis unicum possidet Aretaei codicem, recentissimum, exeunte saeculo XV scriptum, chartaceum, formae octavae, quae dicitur, foliorum 162, notatum inter Vaticanos codices no. 286. Incipit, ut reliqui, sine nomine auctoris nec titulo operis:

ἀμβλύτητες ἴλιγγοι τενόντων βάρεα φλεβῶν
τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες
ναυτίη τὰ πολλὰ μὲν ἐπὶ σιτίοις οὐχ ἥκιστα δὲ —

huiusmodi versus quaeque pagina habet octodecim.

Explicit: ἄλειμμα λιπαρὸν ἅμα τρίψιος ἐβαφοῦς (man. sec. corr. εὐαφοῦς) πολλῷ τῷ λίπαϊ σχεδὸν τὰ

Manus secunda annotavit in margine:

λείπει δύο φύλλα καὶ πάλιν εὕρομεν ὀλίγον
καὶ πάλιν λείπει.

Liber est perfutilis, neque quidquam continet emendando Aretaeo utile futurum.

Suspicari forte aliquis possit, alium quemquam integriorem Aretaei codicem delite-

scere inter illos libros, qui recentiore memoria sint in Pontificiam Bibliothecam illati. Sciscitatus sum ea de re viros humanissimos, quorum curae et fidei codices Vaticani sunt commissi, quorum insignis erga me benevolentia duras et iniquas leges, quibus literarum studia Romae impediuntur, quantum fieri potuit, mitigavit. Accepi esse *farraginem* codicum quorumdam omnis generis *indigestam*, quos propter hanc ipsam causam nemo adhuc excusserit. Unde fieri non potest, ut insignis ille Aretaei codex, quem illic exstare sperabas, sic meam diligentiam eluserit. Itaque certum habeto, fallacem fuisse illam spem, undecumque conceptam, ex integrioribus libris misere corrupto Aretaeo opem ferri posse: superest, ut ipse experiaris ingenium: ἀλλ' ἴθι χαίρων καὶ πράξειας κατὰ νοῦν τὸν ἐμόν. —

Haec igitur de codicibus Parisiensibus, quos ad unum omnes diligentissime contuli et de Italis, quibus Parisienses ad unguem sunt similes et quos vir me sane ingenio et doctrina longe longeque praestantior ne dignos quidem, quos conferret, iudicavit. Apparet autem quo et quali apparatu fuerim instructus; qua vero ratione illo sim usus, iam dicendum.

Vidimus plures esse Aretaei editiones, sed duas maxime in censum venire textus recensiones, Goupyleam et Wiganianam. Uterque editor sua manu integrum descripsit, quod mihi item faciendum fuit, nec tamen propter eandem causam. Goupylus id fecit, quod primus eum Graece edidit; Wiganus, quia exemplar Graecum, quod emendatum typis excudendum traderet, non habebat; ego feci, quum praeviderem fore ut nova recensio longius a superioribus differret, quam ut apte correctiones margini exemplaris alicuius adscriberem et ita typothetae committerem. Illi enim, sicuti supra significavi, textum descripserunt ita, ut perpaucos tantum librariorum errores corrigerent, qui fere singulorum verborum prava scriptione continerentur; quo factum est, ut Graece editiones illae intelligi prorsus nequeant, nisi statim in lectione vitia ipse corrigas, adhibeasve aliorum correctiones. Sed hae item versantur plerumque circa singulorum verborum scripturam pravam, multis quidem aliis intactis relictis. Iam vero meliores, quam editores antiquiores, libros nancisci non potui; quippe omnes, quod vel e lacunarum similitudine patet, ex eodem fonte fluxerunt. Nec tamen poenituit Regios illos contulisse, quum ex iis discerem, quo modo Aretaeus a librariis esset traditus et quum, paucis licet locis, attamen nonnumquam boni aliquid suppeditarent, adeo ut inde vel ea corrigere hîc illîc potuerim, quae a superioribus minus recte essent e coniectura descripta (nam coniecturis ne Goupylea et Wiganiana quidem prorsus sunt liberae). Itaque, quoad maxime potui, diligenter Aretaeum legens, et sedulo num quae legissem intelligerem videns, incidi in tot locos turbatos et glossis obsitos et quolibet modo corruptos, ut scriptor,

quem medicis intellectu faciliorem tradere cupiebam, ea ratione, qua in libris ferretur, denuo edi non posse arbitrarer. Nihil tamen reperi praeter glossemata, quod non ab ipso Aretaeo profectum esset; neque vero perspicio, qui Bernardus in animum induxerit capita auctori abiudicare. Eam igitur rationem tenui, ut Graeca e Wigani editione describens plures emendationes, quas alii felici coniectura invenissent, aut ipse excogitavissem, in textum quidem reciperem, sed ut simul in adnotatione de hac re monerem et librorum lectionem continuo adponerem, ubi ab ea discedere decrevissem. Una autem in re codicum lectionem fere integram servavi, scilicet in dialecto, de qua mox dicam.

Isto igitur, quem dixi, modo textum refeci, ad cuius emendationem maxima pars adnotationum pertinet, licet intimus criticae rationis cum interpretatione nexus me cogeret etiam de rebus apud scriptorem obviis passim breviter exponere.

Interpretationem Latinam Wigani Graeco textui adieci ad novam recensionem accommodatam; nam universe melius, aut elegantius, quam fecerat ille, Latine reddere Aretaeum desperabam.

Indicem Graecitatis confeci novum, in quem paucis forte particulis exceptis voces omnes recepi et earum formas praecipuas, simulque de nonnullis adhuc corrigendis monui. Lectorem ad adnotationem dimisi ubi occurrant, quae de coniectura sint emendata.

In prolegomenis de Aretaei scriptis et aetate exposui, itemque de doctrina eius medica. Quarto autem loco indicem apparatus medicaminum, cett. adieci, in quo breviter notavi quae ad rerum illarum intelligentiam lectori prodesse arbitrarer et quae de earum usu apud scriptorem nostrum observassem. Postremum hoc feci propterea quod veterum medicorum lectoribus hanc rem non parvam difficultatem parere noveram et quia ad auctoris aetatem definiendam plurimum valet.

Superest ut de Aretaei oratione pauca addam; nam licet plerasque formas in indicem retulerim et in prolegomenis verbulo hanc rem attigerim, sentio esse nonnulla, quae in praefatione aptissime tractabuntur, quia partim in ipsam editionem vimhabuerunt. Dicam igitur hoc loco de scriptoris oratione universe et dialecto eius; dein de singulis quibusdam formis apud eum obviis monebo.

Comparatione facta recentioris scriptoris, qualis Aretaeus est, cum antiquo aliquo Ionice scribente fieri non potest, quin statim magna appareat inter utrumque diversitas. Hic enim oratione utitur patria, quae ipsa cum vicinarum regionum dialecto quodammodo mista esse potest; forte alienum quid etiam adhaerere potest e longinquiorum, quos visitaverit, regionum oratione, e poëtae lectione; sed maximam partem tamen patrius erit huius sermo, a quo longe sane diversa oratio Aretaei, aliena, ex antiquis conquisita et in quam fortasse non multo minore, quam hodie nos, studio sese insinuare

debuerit. Quodsi verum est, — puto autem neminem esse negaturum, — ad librorum corruptissimorum, quibus circumfertur, scripturam emendandam requiritur, ut noverimus quos maxime scriptores legerit et imitatus sit, et qua ratione grammaticen didicerit, tum etiam quam bene aut male scriptis libris sit usus in veterum, quos imitetur, lectione.

Iam vero constat, Aretaeum fuisse virum pereruditum, in optimorum quorumvis scriptorum lectione versatum, qui non minimum sane temporis poëtarum lectioni impenderit, illumque Homerum et Hippocratem prae reliquis imitando expressisse. Hinc quidem orationis mira suavitas et color vere Ionicus, ita tamen, ut ab Hippocratea simplicitate distet plurimum. Senex enim Cous res, quas aliis scitu dignas arbitratur, eo tradit veri et pulchri et simplicis sensu, quo omnem eius ingenii vim contineri dixerim. Aretaeus autem cum simplicitate illa antiqua mirabili vinculo iunxit poëtarum et rhetorum Asiaticorum orationis pompam et ornatum; fucum enim apud eum non facile appellaveris, aut si feceris, perpaucis duntaxat locis. Nempe propter id ipsum mirum dico vinculum, quod orationis genera contraria et e regione sibi opposita alterum temperando ita coniunxit, ut non nasceretur monstrum informe, sed imago pulchra, cuius adspectus et color nativus placeant.

Quod grammatices studium viri attinet, id quale fuerit fere ignoramus. Orationem vero, qua utitur, illum potissimum multo librorum antiquissimorum usu sibi comparavisse certum iudico. Qua in re tamen ab errore immunis non fuit. Visne exempla? non deerunt. In significatione nominis *ἀριθμός* apud Hippocratem ita se dedit[1]), ut risum teneas solum propter praeclara multa apud eum obvia, quae satis testantur illum divini senis praestantiam rite intellexisse. In nominis *θυμός* apud eundem usu decipi se passus est prava librorum lectione[2]). Eius etymologia nominis *χορδαψός* eiusmodi, ut, perinde atque aliae plurimae apud veteres, ad verum non accedat. Nomen *ἄκρεα* ita ponit, ut a *κρέας*[3]) eum ducere pateat. Περιεστικός, quod Hippocrates usurpavisse videtur, propter pravam librorum scriptionem in *περιεστηκώς* mutavit[4]), uti multi alii ex antiquis. Teneamus autem in his omnibus librariorum errores accusari plane non posse. Quid igitur? Huius scriptoris linguae Graecae scientia non fuit ea, quae nostrae aetatis eruditorum, fuitque usu magis, quam ratione, comparata. Qua in re, licet ceterum multum alter ab altero differat, magna est inter Aretaeum et Galenum similitudo; nam hic non minus quam ille in antiquorum interpretatione et singulorum verborum significatione, scriptione, etymo[5]) a vero aberravit.

---

1) Vid. p. 211. cum adn.   2) p. 28. cum adn.   3) Cf. indicem.   4) Ibid.

5) Nuperrime maximopere me advertit Galeni locus. In comm. ad Prognosticum p. 63. Kühnio, ubi: *καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα*, commentarius incipit his verbis:

Quid autem sentiendum de dialecti Aretaei ratione? Difficillimam esse hanc quaestionem, nec facile eam ad liquidum perduci posse, certissimum iudico. Ipsos philologos de Herodotea dissentientes video; quod faciunt illi quoque, qui discrepantiam ad certas leges revocare student, Dindorfius et Bredovius, alii. In Aretaeo vero tria, si quid video, maxime sunt tenenda. Primum quaero, sitne certum, aut verisimile, hunc, si qua forma utatur Ionica, semper et ubivis eam usurpare? Equidem in tali scriptore id affirmare nolim, quin potius in contrariam opinionem inclino. Tum quaero, ususne forte sit passim forma ad speciem Ionica, sed quae apud veteres non legatur et quam sibi ipse finxerit? Ne hoc quidem ego confidenter negaverim, licet intelligam id non ita esse affirmandum, ut quasvis librariorum ineptias ipsi scriptori obtrudamus. Tandem quaero, sitne nusquam usus Ionismis falsis, quos e prava scriptura formarum Hippocratearum in primis duxerit? Ego neque hoc affirmaverim, eoque minus, quo certius noverim Hippocratis textum, qualem Galenus, a cuius aetate Aretaeum non multum distare arbitror, vidit, eiusmodi vitiis non fuisse liberum, et quo magis sit veri simile, quin certum paene, scripta Hippocratis ipsius habita fuisse ab Aretaeo, quemadmodum a veteribus omnibus, permulta, quae ab ingenioso Coo minime sunt profecta. Itaque fieri non posse arbitror, ut ad veterum usum et ad leges, quibus illi obsecuti sunt, omnem nostri orationem exigamus. Verum quae igitur norma sit, ad quam Aretaei verborum formas censere oporteat, quaero; praesertim quum non nisi recentissimis circumferatur libris et in quibus nullum non appareat corruptelae genus et quod ad dialectum attinet tanta sit discrepantia, ut nusquam fere certa aliqua lex appareat? Mihi quidem diligens ipsius Aretaei locorum inter se et cum Hippocrateis, corruptis utique saepissime, comparatio, unicus esse videtur emendationis fons. Quamquam vereor, ut etiamsi hanc rationem diligentissime teneas, ita rem agas, ut non alius de nonnullis alio modo sentiat. Hinc, quum alia plurima exploranda haberem, istam formarum varietatem in ipsa editione paene intactam reliqui. Absoluta iam editione de nonnullis monebo, quae futuro editori utilia esse possint, ad ductum eorum, quae Dindorfius ad Herodotum l. l. passim de Aretaeo monuit.

γράφεται γὰρ ἑκατέρως διὰ τοῦ γ̄ καὶ διὰ τοῦ χ̄, σημαίνει δὲ διεστῶτα μέχρι πλείστου. Unde patet Galenum apud Hipp. legisse διαπεπλεγμένα (χ supra γ), — vel διαπεπλεγμένα, ἢ διαπεπλεχμένα. Primum iam mirum, eum eiusmodi participium per χ scribi posse arbitrari. Sed iam porro: καὶ εἴη ἄν, inquit, ἄτοπος ἡ τοιαύτη κατάκλισις, ὡς παραφροσύνην ἐμφαίνειν, οὐδενός γε οὕτως εἰθισμένου κοιμᾶσθαι, ὥςπερ οὐδ' εἰ π ε ρ ι π ε π λ ε γ μ έ ν α γράφοιτο. καὶ γὰρ οὕτως ἀλλόκοτος ἡ κατάκλισις, ἐὰν ὕπτιος τις κείμενος ἔχῃ τὰ σκέλη συγκεκαμμένα τε καὶ ἀλλήλοις περιπεπλεγμένα. Quibus cum superioribus collatis tuto conficere mihi videor, eum διαπεπλεγμένα (sic) probavisse et a διαπλέκειν duxisse. Haec igitur erat Galeni, quem celebrem Grammaticum fuisse dicunt, Graecae linguae scientia. Quodsi Aretaeus in hisce itidem falli potuerit, non corrigere debueram διαπεπλιγμένα apud eum p. 4.

Permutationem consonantium observamus in ὀδμή et ὀσμή; eadem vero, quae in his, formae inconstantia cernitur in adiectivis inde ductis. Quid in hisce librariorum incuriae debeatur non distinguo. In ὁκόσος, κοτέ cett. paulo maior est constantia, quamquam ποτέ subinde legis; sed πῆ, ὅπη Aretaeus semper. Nusquam δέκομαι habet, scribitque communiter ἐντεῦθεν, χιτών.

Quod ad tenues attinet in compositione vel elisione apud Iones in adspiratas mutari non solitas, huius rei perpauca sunt exempla, quae statim afferam, simul colligens illa, in quibus elisio in praepositionibus ante adspiratas non facta est. Constanter noster ἀπὸ ὑστέρης [1]; unico loco ἀπὸ ὁκοίων, ubi tamen plures libri ἀπὸ κοίων, ita ut ἀπ' ὁκοίων scriptum fuisse videatur [2], alio loco legis ἀπὸ αἵματος ἀναγωγῆς [3]. Libri ferunt πηλικωτέρῃσι, quod ex ἀπηλικεστέρῃσι ortum est, adeo ut ex vestigio illo Ionismum agnoscas [4]. Habetur apud Aretaeum ἐπὶ ἧσσον [5], ἐπὶ ἑνὶ εἴδεϊ [6], ἐπὶ ἥπατι [7]. Porro legitur κατιέναι sine lectionis varietate [8]; sed inferius καθιέναι [9]. Scripsi κάτεφθοι p. 202, 16. e codd. Pariss. omnibus; nam unicus, quem in adn. non memoravi, κάτευθοι (sic) habet. Alio loco κάθεφθος editum est [10], ubi κάτεπτος, quae plurium librorum est scriptio, item κάτεφθος subindicare dixeris. Hi quidem ex isto genere sunt Ionismi, quos colligere licuit; reliqua omnia vel Attice vel si mavis communiter efferuntur. Patet quam pauca sint exempla. Video autem Dindorfium cetera illa, numero multa, communiter prolata librariorum culpae tribuere; quod ego facere non ausim. Dindorfius tum quae in Hippocrate ex eodem genere communiter scripta sunt, tum quae in Aretaeo, corrigenda existimat. Verum hic iam statim distinguendum puto; nam vel hoc ipsum, quod in Hippocrate, qualem habemus, iste Ionismus raro occurrit, facit ut in Aretaeo, eius imitatore, talia ferenda arbitrer; praesertim, quum aliorum etiam Ionismorum usus apud nostrum scriptorem parum sit constans.

Circa usum duplicis σ̄ et duplicis τ̄ haec observantur. Aliae voces alio loco per σσ, alio per ττ scribuntur; aliae, sive semel legantur, sive saepius, constanter Attice scriptae sunt. Plerumque habetur γλῶσσα cett.; sed γλώττης 10, 9. γλῶτταν 196, 3. Saepius ἧσσον, sed ἧττον bis [11]; ἐπιγλωττίδος p. 180, 4., aliisque locis hoc nomen per σσ scriptum est [12]. Eodem pertinent ἐπιπλάττειν p. 193, 24. et πλάσσειν; διτταί p. 119, 11. et διssοῖσι alio loco, ἅττα et ἅσσα. Verum constanter περιττός [13], cett. et περίττωμα

1) p. 54, 6, 7, 8. 56, 2. 58, 4. 175, 9.
2) p. 68, 4.
3) p. 84, 6.
4) p. 56, 1.
5) p. 77, 16.
6) p. 67, 15.
7) p. 102, 8. 227, 4.
8) p. 242, 16.
9) p. 267, 14.
10) p. 221, 11.
11) p. 98, 6. 139, 3. Hac autem ipsa pagina paulo post rursus ἧσσον.
12) Cf. Ind. Gr.
13) p. 100, 11. 101, 14. 180, 17. 251, 11. 253, 15.

100, 10.; dein legis *σκαρδαμύττοντες, ὀνειρώττουσι, δεδίττωνται,* quae citantur in indice. Et de his quidem eodem sentio modo, quo de superioribus: fieri nempe potuisse, ut Aretaeus in Hippocrate promiscue talia scripta videns, ipse etiam promiscue usurpaverit [1]). Quin, etiamsi non potuisset ex Hippocratis exemplaribus talia ducere, videtur scriptor, qualis Aretaeus, qui plurimos auctores Atticos pervolverit, ex his ipsis istas formas retinere potuisse.

Permutatio vocalium fit in Ionico *τάμνω,* non in *τρέπω,* neque in *μέγεθος*. De *η* pro *α* longo index consuli poterit. De *θωῦμα* et *τρῶμα* (ita enim in Aretaei libris scribitur) ibidem videndum; item de *εἱλίσσειν, εἵνεκεν, στεινός*. De foemininis vero adiectivorum in *υς*, *εια*, *υ* verbulo moneo, quia exempla tum rara, tum partim dubia, in quibus *ε* pro diphthongo *ει* observatur. Ὀξεῶν νούσων iam a Wigano et me scriptum est [2]), ubi MSS. fere *ὀξέων νούσων*. Sed hoc exemplum ad Ionismi, de quo loquor, usum apud Aretaeum firmandum parum valet, quum genus nominis *νοῦσος* a librariis non intelligeretur et masculinum esse crederent. Non procul ab initio statim *βαρέων ὀσμῶν* habetur in codd., quod iam Wiganus in *βαρεῶν ὀσμῶν* mutavit. Ὀξέη (de litera finali mox dicam) p. 222, 4. libri, quos vidi, omnes; unoque excepto, e quo certe non enotavi, *ὀξέης* p. 224, 3. — Haec quidem sola huius in adiectivis Ionismi exempla; nam quod *βραχέη* et *πλατέαι* scripsi [3]), nihil ad hunc usum confirmandum valet, modo conferas adnotationes.

De diaeresi, veluti in *πάθεϊ*, aliis similibus, tenendum libros nihil habere auctoritatis. In ea, quae cum vocalis productione fit, v. c. in *σημήϊον*, magnam video in hac ipsa voce inconstantiam; nec tamen dubito, quin Aretaeus eam saepius usurpaverit.

De *κληῗδα*, cett. confer indicem.

Iota demonstrativum, nisi in *οὐχί*, non observavi.

De ν̄ ἐφελκυστικῷ moneo, me cum reliquis editoribus illam literam omisisse; sed hoc nihil ad libros scriptos, in quibus perpaucis locis exceptis semper adpictam vidi. Quid hac in re Aretaeo, quid librariis debeatur, distinguere non valeo; nam nostri scriptoris temporibus, quin iam in libros Hippocraticos invecta fuerit, nullus dubito.

De crasi nostro frequenti *ὤνθρωπος* dixi in adn. ad p. 4. — De pronominibus index conferatur.

Venio iam ad quaestionem difficillimam, de η̄ pro ᾰ brevi in Aretaei libris satis frequenter posito; de qua quid sentiendum sit, vix satis scio. Nisi enim novissem Cappadocem hac in re quoque prave scriptis libris Hippocraticis a vero abduci potuisse, vix

---

1) Ita v. c. *ἀπαλλάττουσιν* plerique libri in Prognostico p. 124. Ed. Littr., ubi hic iam *ἀπαλλάσσουσιν* edidit e libris duobus. 2) p. 116, 1. 159, 1. 210, 13. 3) p. 26, 12. 82, 19.

dubitaverim, quin omnia ex hoc genere vitia essent tollenda; sed apud Hippocratem et μίη, μίην et ὀξείη ὀδύνη legimus, cett. — Verum aliud quid insuper me advertit, nempe esse in horum quibusdam magnam sane discrepantiam, at quae vix appareat in permultis, in quibus, si semper librariorum ignorantiae et incuriae has res tribuas, itidem apparere debuisset, — scilicet in participiis tum activis, tum aoristi passivis, ubi tamen ne in corruptis quidem nostri scriptoris libris cernitur. Equidem ante omnia distinguo inter alia et nomina, quale ἀλήθεια, de quibus Bredovium[1]) a Dindorfio[2]) dissentire video: nempe hic ἀληθείη librariis deberi affirmat, ille bene Ionicum esse, quum talia a veteribus Atticis producto ᾱ pronunciarentur. Et exemplorum quidem huius generis plenus est Hippocrates[3]); itaque primum quae huc pertinent colligam: κατηφείη 67, 3. περιτενείην 83, 1., ubi libri περιταινίην, sed terminationem in ην tamen omnes ferunt; ἀσθενείην 104, 7. ἀσθένεια 257, 20., quo loco, quum ὑγείαν antecedat, utrumque forte librariis debetur; ξυνάφεια 127, 7. ξυνάφειαν 269, 1.

Haec quidem de nominibus ab adiectivis in ης ductis, sed habemus insuper alia, in quibus itidem α finale produxerunt Attici, quorum haec apud Aretaeum leguntur: ἀπνοίη 54, 3., sed ἄπνοια 23, 12. δύςπνοια 18, 11. 91, 2. 92, 2. 98, 2. 111, 20. 154, 17. 196, 12. εὔπνοια 104, 6. εὔπνοιαν 277, 9. ξύμπνοιαν 269, 1. ὀρθόπνοια, ὀρθόπνοιαν 90, 1, 2. — porro: αἱμόῤῥοια 223, 4. γονόῤῥοια 124, 6. γονόῤῥοιαν 140, 1. 268, 9. γονοῤῥοίην 125, 14. διάῤῥοια 128, 12. 130, 7. 137, 2. διάῤῥοιαν 140, 5. ξύῤῥοια 260, 6. παλίῤῥοιαν 187, 2. 217, 17. παλιῤῥοίην 218, 9. περίῤῥοια 87, 4.; — item ἄχροια 82, 4. ἀχροίη 137, 9. εὐχροίη 37, 4. 126, 2. εὐχροίην 277, 9. διάνοια 38, 3. — Iam vero cum Dindorfio ex hisce formas in η reiicere non ausim; ὁμοχροίη apud Hippocratem de capitis vulneribus legere potuit Aretaeus; sed neque ausim contrariam cum Bredovio inire rationem et ubivis eiusmodi nomina per η scribere in eius libris. Neque enim mihi persuadeo omnem in hisce varietatem librariis deberi: nam quae hic v. c. in re, in qua facilis est confusio, obtinuit fortasse locis nonnullis formarum permutatio, et quae cernitur fluctuatio, ita ut rarius forma Ionica appareat, eadem etiam in Ionismo observatur, in quo literarum permutatio non tam facile accusari posse videtur, i. e. in articuli ὁ, ἡ, τό pro relativo usu, qui perrarus apud Aretaeum, sed aliquando tamen occurrit et cuius exempla in indice enotavi. — Videamus autem de aliis, quae ad amussim exacta non vitiosa iudicari nequeunt: ita μία legis 62, 11. μίαν 14, 11., sed μίη p. 46, 1. libri duo, μίη et μίην p. 106, 15. sine lectionis varietate, μίη p. 196, 9. μίην p. 45., 10. libri duo, 128, 14. 146, 4. bis. 166, 12. 196, 9. Haec de isto numerali, de quo Bredovius num apud Hippocratem et Aretaeum ferendum sit dubitare

---

1) p. 127. l. l. 2) p. XI. l. l. 3) Cf. quae annotavi ad librum de Victu acut. p. 125.

videtur, licet ex Herodoto releget. Ego recinendum habeo illud «Aretaeus fortasse e corruptis Hippocratis exemplaribus duxit." — Iam vero exempla expromam adiectivorum femininorum eorum, quae in υς, εια, υ terminari solent: βαθείη 203, 9. βαρείη 51, 3. βραχέη, vel βραχείη potius 26, 12. γλυκεῖα 103, 7. δριμεῖα 133, 11. 139, 19. εὐθείην 145, 16. εὐρεῖα 45, 6. 194, 13. ἡδεῖα 212, 20. ὀξείη 51, 10. 83, 3. 91, 4. 114, 7. ὀξέη 222, 4. ὀξεῖα 93, 9. 214, 5. παχείη 153, 11. 189, 3. 250, 18. ταχείη 121, 8. τρηχεῖα 153, 1. Haec utique corrigenda sint, nisi fieri potuisse credamus, ut Aretaeus e veterum vitiose scriptorum lectione ista duceret; nam similia apud Hippocratem non ita raro leguntur. Tum, quemadmodum in his iam apparet fluctuatio quaedam, quidni etiam apparet in πᾶσα, πᾶσαν, in μέλαινα? — At sunt praeterea alia plura. Δίαιτα et δίαιταν legimus passim [1]), sed unico loco, p. 273, 19., διαίτην, ubi error esse videtur librariorum. Μοίρη legitur p. 206, 12., ubi libri μοίρην, sed a Goupylo inde nominativus editur; μοίρην legimus p. 274, 12. Πείρη habetur p. 174, 13. 208, 1. 223, 11. Sed σφαῖρα 248, 6.! Plerisque locis ῥίζα et ῥίζαν [2]); sed ῥίζην p. 65, 11., ubi iam video unius cod. A. auctoritate a Wigano receptum esse; ego vere recepi trium librorum fide p. 206, 15., quod sane facere non debueram, sed potius Wigani errorem corrigere. E postremis his quatuor διαίτην in δίαιταν et ῥίζην in ῥίζαν mutandum; de μοίρη et πείρη dubito. Nempe Bredovius docet [3]) veteres Grammaticos ipsos in his rebus errores admisisse; quidni igitur Aretaeus itidem in his decipi potuerit prava librorum Herodoti, Hippocratis scriptura? Hoc quidem utut est, et etiamsi in his minus recte aliis iudicare videar, operae pretium tamen puto haec hoc loco collegisse, ut me peritiores facilem illarum in Aretaeo discrepantiarum conspectum habeant et rectius de his sentire nos medicos doceant.

Ceterum de prima declinatione plura non noto: διαβήτεω constanter scribitur et Μιθριδάτεω; genitivi pluralis forma in εων hic illic legitur.

In declinatione secunda observo primum πλευρέου p. 25, 13., quod tuto in πλευροῦ mutari posse videtur, quum sit unicum exemplum. Βρυτέων p. 17, 3. Dindorfio e κριθέων ortum videtur [4]), quae causa, cur reiiciat, labescit, si mecum consentiunt eruditi de glossae isto loco expulsione, de qua in adnotatione monui; non corrigendum sibi videri affirmat Bredovius [5]). De nominibus contractis huc pertinentibus videatur index.

Circa declinationem tertiam moneo seqq.: dativus singularis nominum in ις, ιος, Attice εως, in libris semper per ει scribitur, sed quum a Goupylo inde editores per ῑ scribere coepissent, de hoc more deflectere nolui, quin eodem modo scripsi nonnulla, quae superiores editores intacta reliquerant. Nullam in hisce libris tribuo auctoritatem, adeo ut reliquos casus, in quibus Attica scriptio iam apparet, tuto ad eandem normam resti-

1) p. 123, 12. 243, 23. 250, 4. 266, 9. 268, 5. 269, 11. 272, 4, 9. 276, 7.
2) p. 179, 6. 273, 2. 261, 8. 271, 10. 272, 1. 277, 7. 3) p. 132. l. l. 4) p. XIII. l. l. 5) l. l. p. 235.

tuere quis posse videatur: ita v. c. dativus plur. fere in εσι exit, non in ισι. Duo genitivi plurales corrigendi adhuc: κληΐδέων 18, 7. et ῥινέων 28, 11., de quibus iam in indice dixi.

E reliquis, quae Dindorfius in prima parte commentationis de Dialecto Herodoti attingit, pauca tantum memoranda supersunt, quum de plerisque index consuli possit. Adverbia ἐλλιπῶς p. 242, 4. et ἀφειδῶς p. 224, 7. in ἀφειδέως (quemadmodum legitur p. 240, 15.) et ἐλλιπέως mutandum censet; quod certe tum faciendum erit, si quis ubivis Ionismos huius generis revocandos esse, aut opinetur, aut demonstraverit.

In pronominibus formae, qualis αὐτέου, cett., de quibus index consulatur, mihi in Aretaeo ferendae videntur, quum etiam in Hippocrate frequenter cernantur[1]). Miror ὁ ὠυτός cett., quorum exempla in indicem retuli.

Ultimo loco tandem de nonnullis dicam, quae passim apud Dindorfium et Bredovium memorantur. Ille καθορέῃς reiicit p. 28, 7., pro quo καθορῇς desiderat[2]); equidem meo fortasse vitio id affirmare non audeo, sed procul dubio vere eum monere arbitror, ubi προςεδόκεε p. 169, 11. in προςεδόκα mutare iubet: nam δοκᾷν et δοκεῖν confundi non debent et quum ἐπόθεε antecedat, erroris origo in aprico est. Porro ἀένναον in ἀέναον mutatum cupit[3]), quod mihi non certum[4]); pariter incertum, num δυοῖσι (p. 23, 1.) e δοιοῖσι, uti vult ille[5]), sit ortum. De loco p. 141. extrema, ubi libri αἴσχιες et Dindorfius ὅσχιες legere videtur, sententiam in adnotatione protuli. Θηητά excitat[6]) e p. 252, 6., ubi ex O. θεητά scripsi; iam vero Pa θεντά (sic) Pb. c. θεητά; ita ut forte Θηητά uni Goupylo debeatur. Monet deinceps Dindorfius de verbo κεῖσθαι: reiicit ἐγκέαται p. 223, 11., ubi ἐγκέεται de meo scripsi; porro συγκέενται p. 122, vs. ult., ubi ξυγκέονται praebuere libri duo; reiicit ἐπικέηνται p. 184, 5., quod non correxisse me pudet, nam ultro patet ἐπικέωνται reponendum esse, sicuti κατακέωνται recte p. 126, 15. Verum non ausim eiicere ξυγκέονται l. l. ἐγκέονται p. 113, 12. et ἐγκεόμενος cett. p. 194, 2. 255, 5. 256, 2; nam ista non Aretaeo deberi sed librariis non certo mihi constat[7]). Tandem ὁ νουσέων excitat e p. 176, 1., sed ibi Goupylo tribuo, quum libri Parisienses omnes et editio Oxoniensis ὁ νοσέων ferant; itaque hoc exemplo νουσέω firmari nequit, quod nusquam apud Hippocratem, neque Aretaeum me legere memini, adeo ut semper miratus sim νουσήματα, quod Hippocrati, qualem possidemus, familiare.

Bredovio ὁ δὲ ὤνθρωπος p. 47, 7. suspectum est; equidem e libris ὁ δὲ ἄνθρ. correxi; dudum de illo loco monuerat Koenius ad Greg. Cor.[8]). Idem de ἀνώϊστος apud Aretaeum[9]) ferendo monet[10]). Tandem προςμενέωσι p, 205, 23. non tangendum esse arbitratur[11]), ubi προςμένωσι correxi, cuius rei me nondum poenitet[12]).

---

1) Cf. Bredovium l. l. p. 240.
2) p. XXXII. l. l.
3) p. XXXIII. l. l.
4) Cf. Bredovium p .151.
5) p. XXXV.
6) p. XXXVII.
7) Cf. Bredovium p. 377.
8) p. 416. Ed. Schaefer.
9) 53 huius Ed.
10) p. 341.
11) p. 368.
12) Cf. adn.

PRAEFATIO.

Stylum hic ponerem L. B!, nisi locus esset, de quo rectius quam antea sentire mihi videor, idque reticere nollem. In verbis p. 252, vs. 13. obviis edidi *ἐς κύκλῳ στροφούμενον* et in adnotatione glossam *τρόχον* ad *βέμβικα* pertinere dixi praeeuntibus librariis et Wigano rem non satis perpendente. Vera loci lectio latet in scriptura codd. *Pa. b.* et scribendum est *μηδὲ ἐς κύκλον στρωφώμενον*, *μηδὲ β. δ.* Glossema autem *τρόχον* refero ad *κύκλον*, non ad *βέμβικα*; neque enim *βέμβιξ* est *τρόχος*. Firmabit meam sententiam loci huius comparatio cum verbis *μετεξέτεροι δὲ ῥεύματι ποταμοῦ — ἑλισσομένῃ*, quae pag. 3. leguntur.

Tu iam his nostris utere et iis fave. Ego in hac editione rursus expertus sum quam quasi in peregrinis versemur medici, ubi grammaticorum munere fungi cogimur; itaque si quos errores in hisce animadvertas, aut alia vestigia ruris scilicet deprehendas, corrigas et medico ignoscas. Vale!

Scripsi Groningae
mense Novembri CIↃCCCXLVI.

PROLEGOMENA.

I.

De ipso Aretaeo et eius scriptis.

De auctoris, quem edimus, vita et sorte vix quidpiam compertum habemus; neque enim alii libri, quam ipsi hi, quos recensuimus, ex eius operibus supersunt, neque eius nomen, nisi apud perpaucos scriptores antiquos, legitur. Sunt tamen nonnulla, de quibus hic monendum, ut melius eius libri intelligantur. Itaque e tenuibus licet indiciis eruamus, quoad maxime possumus, quis et qualis Aretaeus noster fuerit.

Ipsum artem medicam factitavisse, certo constat. Nam primum quidem capite de signis hydropis [1]), ubi de hydatibus loquitur: *λόγος δέ*, inquit, *μετεξετέροισι, ὅτι ἧκόν κοτε δι' ἐντέρων τοιαίδε κύστιες· ἐγὼ δὲ οὐκ ὄπωπα, διὰ τόδε οὐδὲ νῦν γράφω· οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτέων ὅ τι λέξω ἔχω.* Tum vero capite de morbi comitialis curatione, postquam locutus erat de remediis nonnullis *παραδόξοις* in usum vocatis: *ἐγὼ δέ* [2]), inquit, *τῶνδε μὲν οὐκ ἐπειρήθην.* Animadvertis illum tum in morborum descriptione, tum in remediorum praescriptione id spectasse, ut nullas res traderet, nisi quas sua ipse experientia doctus comprobatas haberet; certe si merito ab aliis in dubitationem vocari posse sibi viderentur. Sed memorat etiam ea, quae re ipsa in artis usu sibi contigerunt. Ita in lethargi curatione de sinapi monens virtutes huius remedii sibi inexspectatas tradit, additque [3]): *καὶ γάρ μοί κοτε ἐκ ξυντυχίης τάδε ξυνέβη, καταπιόντος τοῦ ἀνθρώπου οὐ κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν.* Quin medicaminis etiam a se inventi mentionem facit [4]) in coeliaci morbi curatione; et vero monitum, quo libros de acutorum morborum therapeia concludit, eiusmodi est, ut non nisi a medico expertissimo simul et solertissimo, proficisci potuerit: *τάδε μοί* [5]), inquit, *ἐς τὰ ὀξέα γεγράφθω ἄκεα. χρὴ δὲ καὶ αὐτόν τινα ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλλοτρίῃ ξυγγραφῇ προςίσχοντα τὸν νόον.*

---

1) p. 113. 2) p. 251. 3) p. 174. 4) p. 271. 5) p. 235.

Aretaeum autem non medicaminibus solum, sed manu etiam curavisse, docet eius narratio e capite de signis empyicorum 1): ἔταμον δὲ καὶ ἐγὼ ἐν κώλῳ τινί κοτε ἀπόστασιν ἐπὶ δεξιὰ πρὸς ἥπατι.... καὶ περιεγένετο ὤνθρωπος.

Plures, quam qui in bibliothecis hodie servantur, libros auctorem nostrum olim conscripsisse tum ex ipso patet, tum ex Alexandri Aphrodisiensis testimonio. Age! Colligamus locos huc pertinentes.

In prooemio librorum de acutorum morborum curatione 2): ὁκόσα μὲν ὦν, inquit, ἐν πυρετῶν θεραπείῃ γίγνεται κατά τε τὴν τούτων διαφορὴν καὶ κατὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰδέην, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ποικιλίην, τουτέων τὰ πλείω ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται. Promittit igitur se de febribus expositurum, cuiusmodi opus re vera ab eo fuisse relictum paene certum fit collato loco ex Alexandro Aphrodisiensi, de quo postea. De chirurgia illum scripsisse patet e loco capitis de cephalaeae curatione 3), ubi de arteriarum sectione agens: ὁ δὲ τρόπος, inquit, ἐν τῇσι χειρουργίῃσι λέλεκται. Eodem spectant verba initii capitis de affectionum columellae curatione 4): ἀλλ' οὐ τοῦ παρεόντος λόγου ἡ τῶνδε χειρουργίη.

Plures sunt loci, quibus operis sui de materie medica, vel plurium fortasse de hoc argumento librorum, mentionem facit. Ita legis capite de cephalaeae curatione 5): ὁκόσα δὲ ἐπὶ ὠτειλῇ φάρμακα, ἄλλῃ πῃ γεγράψεται. Eodem spectant me iudice verba e fine 6) capitis de curatione affectionum columellae: τῶνδε μέντοι τὰ ἄκεα ἑτέρωθι λελέξεται. Animadvertis sane Aretaeum his locis de opere nondum edito loqui, quod facit etiam capite de therapeia arthritidis, ubi in fine 7): τῶν δὲ ἰητρῶν, inquit, τὰ φάρμακα ἐν τῇσι γραφῇσι λελέξεται. Verum capite de curatione sanguinis sputationis, compositis aliquot enumeratis remediis: ὧν ἡ σκευασίη 8), inquit, ἰδίῃ λέλεκται. Ratione temporis igitur hic locus adversatur ei, quem e capite de arthritidis curatione adtulimus. Quodsi ibi λελέξεται emendare velis, at capite de apoplexiae curatione 9): πολλὸν δέ, inquit, τουτέων φαρμακείη ποικιλωτέρη πλέον καὶ ἰδίῃ λέλεκται. Itaque arduum est in hisce num error subsit, nec ne, distinguere, praesertim quum ignoremus, utrum unum an plures de remediis libros scripserit Aretaeus.

Advertit autem locus e tertio de morborum acutorum curatione capite 10), ubi: τῇσι δὲ γυναιξί, inquit, ὁκοῖα τουτέοισι ἴκελα πάθεα ἀπὸ ὑστέρης γίγνεται, ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται. Nempe si spectetur locus περὶ ὑστερικῆς πνιγός e libris de signis et causis morborum, quia ὁκοῖα, inquit, πάθεα γίγνεται, reponendum est λέλεκται. Sin spectetur locus de curatione ὑστερικῆς πνιγός, quidni scripsit: τῇσι δὲ γυναιξὶ ὁκοῖα

---

1) p. 85. 2) p. 159. 3) p. 240. 4) p. 188. 5) p. 243. 6) p. 189. 7) p. 273. 8) p. 208. 9) p. 179 10) p. 175.

τουτέοισι ἴκελα πάθεα ἀπὸ ὑστέρης γίγνεται ὡς θεραπεύειν χρὴ, ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται. Verum etiamsi utrumlibet legeres, mireris tamen necesse est, qui unum caput ex his libris de morbis acutis et chronicis *τὰ γυναικεῖα* appellet, quum hoc nomen potius integro operi, quam eius particulae accommodatum videatur. Itaque, me iudice, innuit hic opus aliquod nondum editum tunc temporis, quodque forte una cum aliis multis nostri scriptis interierit.

Huc usque de illis vidimus locis, quibus de suis operibus ipse auctor noster loquitur. Pergo ad testimonia Alexandri Aphrodisiensis.

Hic quidem in libello *περὶ πυρετῶν*, cap. XVI[1]): *γένοιτο δ' ἂν*, inquit, *τὰ ῥηθέντα σοι δῆλα ἐπεξιόντι μὲν καὶ ἅπερ ἡμεῖς εἰς τὴν τούτων σαφήνειαν θήσομεν παραδείγματα, ἐν ᾧ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν λέγομεν, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὸ παρὸν ἀναλεγομένῳ παράδειγμα Ἱπποκράτει καὶ Ἀρεταίῳ προςευρεθὲν, τοῖς ἄρτι ῥηθεῖσιν ὡς οἰκειότατον.* Exemplum, quod iam profert, illustrat febrium differentiarum originem; nec fieri fere potest, quin Alexander respiciat ipsum illud opus de febribus, quod conscripturum se professus est, uti supra vidimus, Aretaeus. Magis etiam id patet e capitis XXX initio, ubi Alexander: *παραιτοῦμαι δέ*, inquit, *ἐνταῦθα τὸν Ἀρεταῖον καὶ ἑτέρους ἰδίαν εἰπόντας διάγνωσιν τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν κ. τ. λ.* — Tertius vero huius scriptoris locum, quem tenere oportet, est e fine capitis XXIV eiusdem opusculi, ubi: *τὸ τοίνυν ποιητικόν*, inquit, *καὶ φυλακτικὸν τῆς νόσου γένοιτ' ἂν αἴτιον, ὡς ἐλέγομεν, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνό γε ἀναχθήσεται· τό γε μὴν φυλακτικὸν τῆς ὑγείας, κἂν μὴ ποιητικὸν αἴτιον ᾖ τῆς αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, πρὸς τὸ ποιητικὸν ὅμως ἀνάγεται· ἐπανορθωτικὰ γὰρ τετύχηκεν ὄντα τῷ γένει τὰ φυλακτικὰ τῶν αἰτίων, ὡς καὶ Ἀρεταῖος ἐν τῷ περὶ φυλακτικῶν ἀπεφήνατο.* Haec autem verba si cum superioribus nonnullis et subsequentibus in Alexandri libello conferamus, patet, medicos illius aetatis attigisse quaestionem[2]) *περὶ τῶν ποιητικῶν καὶ φυλακτικῶν αἰτίων ὑγείας καὶ νόσου.* Itaque Aretaeus scripsit de causis conservatricibus, sive sanitatis causas conservatrices tradiderit, sive morbi. Fuerit ideo, nisi multum fallor, opus pathologici argumenti.

Aretaei igitur nostri opera, quae certo ab eo composita esse novimus sunt:

I. Libri de signis et causis morborum acutorum quatuor et totidem de horum curatione.

II. *οἱ ἀμφὶ πυρετῶν λόγοι.*

III. Opus argumenti chirurgici.

IV. Opus *περὶ φυλακτικῶν.*

V. Opus de materie medica sive unus liber fuerit, sive plures, sive plura etiam opera fuerint.

---

1) p. 92. Ed. Ideler. 2) Cf. cap. XXV. in fine.

Fortasse etiam scripsit

Opus *περὶ γυναικείων*.

De pluribus, si quae forte fuerint, fama ad nostram memoriam non pervenit.

Haec quidem de Aretaeo et artem factitante olim ipso et plurium de rebus medicis scriptorum auctore; sed operae pretium est etiam eius verba tenere, quibus, nisi insigniter fallor, suam et sortem et mentis animique virtutem nobis describit. — Capite de signis *στομαχικῶν* adnotat[1]) hunc morbum tum aliis contingere, tum *τοῖσι ἐς παιδείην πονεῦσι καὶ ἐς τήνδε τλήμοσι*, quos dein nobis depingit tanquam *οἷσι θείης μὲν μαθήσιος ποθὴ, ὀλιγοσιτίη δὲ καὶ ἀγρυπνίη καὶ μελεδώνη λόγων τε καὶ πρηγμάτων σοφῶν. οἷσι ὑπεροψίη μὲν διαίτης ἁδρῆς καὶ ποικίλης, λιμὸς δὲ ἡ τροφὴ καὶ ὕδωρ ποτὸν καὶ ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη· οἷσι μαλθακὴ μὲν εὐνὴ ἄστρωτος χαμαὶ, ἀμφίβλημα δὲ εὐτελὲς, ἀμπεχόνη ἀραιὴ, τὸ δὲ τοῦδε κράνος ὁ κοινὸς ἠήρ· πλοῦτος δὲ, ἐννοίης θείης περιουσίη τε καὶ χρῆσις. τάδε γὰρ αὐτέοισι ἀγαθὰ γίγνεται ἔρωτι παιδείης· καὶ εἰ προςαίρονται, εὐτελὲς μὲν σιτίον, οὐδὲ ἐς κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον· οὐκ ἐπ' οἴνῳ θώρηξις, οὐ θυμηδίη· οὐ ῥέμβος καὶ περίοδοι· οὐ σωμάτων ἄσκησις, οὐδὲ σαρκῶν περιβολή. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπάγοι παιδείης ἔρως; πατρίδος, τοκήων, κασιγνήτων, ἑωυτῶν μέσφι θανάτου.* — Non sum nescius rhetoricum orationis ornatum nostro in deliciis esse et a studio res praeter naturae modum amplificandi illum non prorsus esse liberum, sed exquisita tamen, quae in eius opere elucet, doctrina et accurata plurimarum rerum et diversissimarum scientia facit, ut intimum animi habitum virum pie sentientem et veritatis et eruditionis amantissimum isto loco nobis prodere arbitrer.

Huic autem loco subiungo, quae recens ab eius lectione aliquando publice sum testatus:

« Aretaeus hicce Cappadox non solum medicos veteres, praecipue Hippocratem, legerat; sed praeterea optimos quosque de quavis arte auctores, poëtas epicos, lyricos, tragicos, solutae orationis scriptores historicos, philosophos. Eos autem ita in succum, ut aiunt, et sanguinem converterat, ut licet nusquam quemquam citet, certa horum lectionis et imitationis vestigia, Homeri maxime et Hippocratis, quavis pagina in viri scriptis animadvertas. Morbos depingendi arte nemini veterum, ne Hippocrati quidem, cedit; cum divino sene vero animi modestia et incredibili quodam artis suae et omnium, quae bona, vera et pulchra sint amore est coniunctissimus."

Haec hactenus de Aretaei persona: progredimur ad quaestionem de tempore, quo vixerit; de qua quum plures egerint, de virorum eruditorum nonnullorum sententia antea dicam, postea quid ipse de hac re sentiam in medium prolaturus.

---

1) p. 127.

II.

De tempore, quo vixerit Aretaeus.

Qui primus auctorem nostrum Latina interpretatione denuo in publicum emisit, Iunius Paulus Crassus, nihil quidquam, quod sciam, de eius vitae tempore monuit; utor autem Latini huius Aretaei editione, quae Basileae prodiit ex officina Petri Pennae anno CIƆIƆLXXXI.

Goupylus Aretaeum post Hippocratem et ante Galenum vixisse scribit in praefatione Graeca ad principem editionem Graecam; nullis tamen rationibus hanc opinionem suam confirmavit.

Henischius suo iam tempore medicos de nostri aetate dissentire refert; narrat esse, qui illum Galeno antiquiorem, alios, qui inferiorem iudicent, esse vero neminem, qui Galeno coaevum habeat, quod tamen fieri posse se putare dicit. Argumentum, quod e Galeni de Aretaeo silentio petatur et quod indicio esse arbitrentur hunc post illum vixisse, parvi se facere profitetur. Porro Paulum et Aëtium Cappadocis meminisse refert, unde se conficere ante annum 420 aerae nostrae illum scripsisse. Post C. Plinium Secundum vero Aretaeum floruisse coniicit e Plinii de nostro scriptore silentio, quum tamen is «omnium veterum scripta, quae interierunt, meminerit."

Exemplar editionis Henischianae, quod in Bibliotheca Lugduno-Batava conservatur et quod iam sub oculis habeo, idem est, quod G. Vossius et ante hunc Iosephus Scaliger possederunt. Iam vero in margine ad locum praefationis, quo in tempus vitae scriptoris inquiritur, haec ab ipso Scaligero adscripta leguntur: «At vetustissimum esse et florentibus Graeciae opibus vixisse, unum argumentum hoc satis sit, Ionismus, isque vetustissimus, quo utitur; dum certe diu ante Caesariana tempora Ionismus et Dorismus in scriptis desierat." Haec viri illustris verba excito, non quia multum valent ad rei, quam demonstrare voluit, confirmationem; sed quia egregium referunt testimonium de Aretaei orationis praestantia, quae praeclarum virum in eam induxerit opinionem, ut auctorem ad auream literarum Graecarum aetatem pertinere censeret. Tum etiam Vossii iudicii causa, de quo postea dicam, haec descripsi.

Pergimus ad Petitum, illosque, quos memoravit, in praefatione ad commentarios suos laude profecto dignissimos in auctoris nostri scripta.

Facta mentione discrepantiae sententiarum virorum eruditorum de tempore, quo noster vixerit, inter eos, qui vetustissimum auctorem proclament, enumerat Mercurialem, Talentonium, Foësium; dein id se acturum spondet, ut accuratius quam Goupylus viri

aetatem definiat. Qua in re quidem hisce fere argumentis utitur: ex Andromachi Theriacae apud Aretaeum mentione facta demonstrat hunc illi supparem fuisse vetustate, vel etiam inferiorem. Post Themisonem illum vixisse conficit e Coelii Aureliani loco, ubi hic testatur ante Themisonem data opera remedia tardarum valetudinem scripsisse neminem. Ex observatione Mercurialis affirmantis apud nullum scriptorem, qui aevo imperatorum sit superior, nomen ἀρχίατρος occurrere, itidem argumentum petit, quo tempora Aretaei definiat; licet verissime animadvertat Petitus, Aretaeum nomine ἀρχιήτρου neminem nisi peritum medicum et artis usu praestantem significavisse. Denique vir eruditissimus Galeno inferiorem aetate sibi videri Aretaeum scribit, quia Pergamenus nomen Cappadocis non memoravit; attamen Aretaeum vicissim Galeni nomen reticere affirmat, idque mirum sibi accidere scribit. Ceterum dubium non esse, quin ante Aëtium Aretaeus vixerit, quum et hic et Paulus eius nomen memoraverint. — Haec fere Petitus.

Quid Wiganus? — Hic, si reliquorum de Aretaei temporibus definiendis laborem respiciamus, satis amplum de hac re tractatum composuit et editioni suae praemisit. Primum queritur difficultatem in huius rei definitione positam, quum auctor noster neminem, nisi Homerum et Hippocratem memoret et ipsius nomen non nisi apud auctorem librorum περὶ εὐπορίστων, qui Dioscoridi tribuantur, et apud Aëtium et Paulum occurrat. Iam vero «ab hac itaque parte, inquit, nihil contra Vossium dici potest, qui Aretaeum diu ante Caesares vixisse scribit, hoc innixus argumento, quod lingua usus fuerit Ionica, quam quidem Vossius aliquot ante haec tempora seculis a nemine usurpatam fuisse affirmat." Haec de Vossio adscribo, ut pateat, quam Vossii sententia cum Scaligeri opinione conveniat et quam sit vero simile Vossium sine ulla diligentiore exploratione opinionem, quam leviter Scaliger susceperat, suam fecisse. Ipse Wiganus statim huic argumento a Ionica nostri oratione sumto opponit ea, quae recentiore tempore et Lucianus et Arrianus eadem dialecto scriptis mandarunt; unde ad alia transit. Non e Theriacae commemoratione solum, sed etiam e remedii διὰ βησασᾶ nomine in nostri libris obvio coniicit hos, postquam Nero ad imperium pervenerat, esse conscriptos. Dein satis longus est in defensione auctoritatis librorum Dioscoridi adscriptorum περὶ εὐπορίστων contra eos, qui hos spurios esse iudicaverunt. Argumenta in hac causa prolata non referam, sed infra de ipsa hac re breviter absolvam. Isti autem loco Anglus eruditissimus subiunxit aliud argumentum, quo ostendat Aretaeum non nisi intra definitum illud a Neronis ad Hadriani usque imperium annorum intervallum collocari posse: «neque enim, inquit, diutius secta viguit pneumatica, quorum opinionibus hunc sese addixisse docebimus." De hoc quidem argumento tum demum rite iudicare poterimus, quum amplius de ipsa nostri doctrina medica exposuerimus. Tandem Wiganus discutere studet argumentum, quod e Galeni de praestantissimo scriptore silentio contra sententiam

suam exsurgere videatur. Nimirum putat fere Aretaeum Galeno fuisse incognitum, quum Archigenes, cuius loci multi cum Aretaei verbis conveniant, ita nominis celebritate illum superaverit, ut eius famam fere exstingueret.

Et de Wigano quidem haec sufficiant: tenendum vero medicum Anglum Petiti commentarios non vidisse, qua de re ipse in praefatione [1]) ad editionem suam monet, tum Choulantius in commentatione bibliographica de medicis veteribus [2]).

Pergo ad [3]) Kühnii epistolam ad Ludwigium et ea, quae ibi de nostri aevo definiendo et dubio disputantur. Utitur Kühnius Coelii Aureliani loco, ad quem Petitum provocasse supra vidimus, ut post Augusti tempora Aretaeum collocet, eumque, quum ab Aëtio citetur, inter hunc et Themisonem concludat. Dein hic etiam locum e libris περὶ εὐπορίστων ita usurpat ad Aretaei tempora definiendum, ut hos libros ipsum Dioscoridem auctorem habere affirmet. Tum vero, perinde ac Wiganus, de Theriaca et remedio διὰ βησασᾶ a nostro in usum vocatis agit; et perinepte sane de laserpitii apud Aretaeum usu disputat, quasi hinc confici possit, illum iis vixisse temporibus, quibus adhuc larga huius medicaminis copia parari potuerit, adeoque ante Neronis imperium; in qua disputatione ad Plinium provocat dicentem: « multis iam annis in ea terra (Cyrenaica nempe) non inveniri, quoniam publicani, qui pascua conducant, maius ita lucrum sentientes, depopulentur pecorum pabulo et unum omnino sua repertum memoria caulem, ad Neronem principem missum esse." Nimirum ipse Aretaeus aliquo loco significat, rarum nec facile parabile suo tempore remedium fuisse laserpitium [4]). Quae tandem de comparatione loci Aretaei cum Rufi Ephesii altero habet Kühnius, non attingam, utpote levioris in hac causa momenti et eiusmodi, ut ad veri inventionem nihil quidquam conferant.

Supersunt memorandi illi, qui recentiore tempore de medicinae et Graecarum literarum historia scripserunt, atque ideo attigerunt quaestionem, de qua iam agimus.

Ex his Schöllius [5]) ad Archigenis aetatem nostrum scriptorem fere refert, licet eruditos de ea definienda dissentire fateatur. Choulantius in eam maxime inclinat opinionem, qua Neronis temporibus Aretaeum vixisse statuant; nec tamen reticet, alios putare ad Titi, vel Domitiani tempora eum pertinere.

Sprengelius Archigenis aequalem facit Aretaeum, tum quia Andromachi medicamina, Theriacam saltem, usurpat, tum quod Archiatrorum mentionem facit, tanquam medicorum publico munere, quod Domitiani tempore primum constitutum sit, fungentium; quod

1) p. V. 2) Handbuch der Bücherkunde für die ältere Medicin von L. Choulant, Zweite Auflage p. 87.

3) De Ackermanno taceo, qui itidem libros περὶ εὐπορίστων ipsi Dioscoridi tribuit et tum ex Dioscoridis vitae tempore, tum e remediis Andromacheis ab Aretaeo memoratis conficit eum post initum a Nerone regnum medica sua monumenta literis mandavisse.

4) Vid. infra elenchus medicaminum in voce σίλφιον. 5) p. 771. vol. II.

quidem Aretaeum minime significare vere monentem audivimus supra Petitum. Ceterum miratur Sprengelius, tum Aretaeum neminem fere excitare, tum neque ipsius quemquam meminisse praeter Aëtium et pseudo-Dioscoridem; monet tandem, dialectum auctoris Ionicam non esse posse indicio, illum ad recentiora tempora non debere referri, quum etiam Lucianus et Arrianus ea usi sint. Heckerus eum post Neronis tempora vixisse statuit, tum propter Theriacae mentionem, tum quia eius nomen in libris illis *περὶ εὐπορίστων* occurrit, quos a Dioscoride ipso, quin ante libros de materia medica, conscriptos esse existimat. Itaque sic iudicat: Aretaeum altero dimidio saeculi primi aerae nostrae vixisse, non post Traiani imperium, eodem igitur tempore, quo Archigenem, sed ita, ut hoc esset aetate provectior. Haeserus ad eadem tempora retulit Aretaeum et vero simile iudicat, eum coaevum sed seniorem fuisse Archigenis, iuniorem Neronis et Domitiani, illumque in Italia vitam transegisse.

Haec quidem de aliorum eruditorum opinionibus et iudiciis dicta sunto. Ipsi iam argumenta nonnulla diligentius explorabimus et tum hisce tum nostris rationibus utemur, ut quid certo definiri possit, quis coniecturae locus relinquatur, appareat.

Ante omnia id agendum est, ut de Dioscoridi adscriptis libris illis *περὶ εὐπορίστων* videamus, — nempe ut certo sciamus, num ad germana viri opera sint referenda, an vero ab his seiungenda. Et hic quidem ad Sprengelii praefationem lectorem demitto, qui pluribus de causis et optimo iure hos libros spurios esse iudicavit. Scilicet mentio in illis fit medicaminis, de quo apud scriptores ante saeculum quintum et sextum altum est silentium, i. e. moschi. Tum vero *ἑξαγίου* nomen occurrit, quod nummum aureum designat, post Constantini magni tempora demum cudi coeptum, et seriore tandem aevo tanquam pondus significans in medicorum scriptis invenitur. Tandem voces etiam plures eiusmodi sunt, ut recentiore tempore hos libros natos esse ostendant. Monet etiam Sprengelius aliis nominibus easdem plantas indicari in libris *περὶ εὐπορίστων*, quam in materia medica. Vere sane: ita v. c. IV. 92. de urtica agens: *ἀκαλύφη, οἱ δὲ κνίδη*, inquit Dioscorides; in libro primo *περὶ εὐπορίστων* cap. 14. legis: *κνίδη προςαγομένη σκέλεσι καὶ μετώπῳ.* et cap. 18. *κνίδη λεία καταπλασθεῖσα.* Eiusmodi indicia vetant, quo minus ipsi Dioscoridi librum adscribamus. Ceterum ultro fateor hoc pseudo-Dioscoridis opus etiam diligentiorem requirere explorationem: nam glossemata inesse statim exemplo uno alteroque ostendam. Ita e. g. cap. 2. lib. I. in verbis: *Ἁρμόζει δὲ μετὰ ἀλφίτου, ἤγουν ἀλεύρου κριθίνου, ἢ ἄρτου ταῦτα*, — dubium non est, quin *ἤγουν ἀλεύρου κριθίνου* sit glossa in *ἀλφίτου.* Similiter cap. 25. in verbis *ἐσθιόμενα δὲ βάλανοι δρύϊνοι, ἐλαῖαι μέλαιναι, ὁ καρπὸς τοῦ κομάρου, ἔστι δὲ μεμαίκυλα, ὄροβος*, inest glossa: *ἔστι δὲ μεμαίκυλα*, modo cf. Diosc. mat. med. I, 175., ubi *κόμαρος*, inquit, *δένδρον ἐστὶ παρόμοιον κυδωνίᾳ, λεπτόφυλλον, καρπὸν ἔχον, ὡς κοκκομήλου*

μέγεθος, ἀπύρηνον, μιμαίκυλα καλούμενον. — Nec tamen haec dubium reddunt, quin spurium sit hoc scriptum, ita ut argumentum, quod e verbis capitis 112, lib. II., *Ἀρεταῖος ὄνοσμα ἐν τοῖς νεφριτικοῖς ἔγραψεν*, petierunt, quo Dioscoridem aetate superare Aretaeum demonstrarent, vel certe Dioscoridis esse aequalem, nullius sit ponderis.

Venio nunc ad Alexandrum Aphrodisiensem, cuius locis nemo huc usque in hac quaestione est usus et qui omnium vetustissimus est eorum, qui nostri nomen in libros suos transtulerunt.

Antequam Graece libellus ille Alexandri *περὶ πυρετῶν* et alter eiusdem auctoris et argumenti itidem medici *ἰατρικὰ καὶ φυσικὰ προβλήματα* inscriptus editi essent, hos libros spurios habuerunt praeëunte Theodoro Gaza, sed postquam Graecae editiones natae erant, Alexandro eos abiudicare desierunt [1]). Videndum igitur, quo tempore Aphrodisiensis ille vixerit; qui, quum opus *περὶ εἱμαρμένης καὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν* ad Septimium Severum et Antoninum Caracallam scripserit, inter annum 199 et 211 id fecisse censendus est. «Quoniam vero, inquit Fabricius, primitias ingenii tunc ei (Severo) obtulit, Alexander; hinc postea adhuc per plusculum temporis floruisse illum colligas, tot et tantorum commentariorum auctorem." Fieri potest igitur, ut medio saeculo tertio adhuc in vivis fuerit Alexander Aphrodisiensis. Quo vero tempore vitae hic librum *περὶ πυρετῶν* scripserit, ignoramus; exordium autem docere videtur non esse opus iuvenis: *ἤτησας ἡμᾶς*, inquit, *Ἀσκληπιάδων ἄριστε, Ἀπολλώνιε, περὶ πυρετῶν σοι τοσαῦτα διὰ γραφῆς παραδοῦναι, ὅσα σχεδὸν παρ' ἡμῖν φοιτῶντι διὰ γλώττης παρεδηλώσαμεν, ἵν' ὥςπερ ὑπόμνημα τῆς ἡμῶν εἴη σοι διδασκαλίας κ. τ. λ.*

Itaque in usum discipuli scriptum est opusculum festinanter, uti patet e seqq., sed a viro certe. Quodsi igitur sumamus, Alexandrum fortasse anno 230 illud opusculum composuisse, Aretaei opus de febribus ante hunc annum procul dubio conscriptum fuit, fuere etiam conscripti ante hunc annum libri de morbis acutis et chronicis, in quibus de opere suo de febribus loquitur, tanquam nondum scriptis mandato aut nondum edito certe.

Videamus iam de rationibus ex ipsius Aretaei scriptis ductis, quibus definiri possit tempus, quo auctor ille scripserit, ita quidem ut non antiquiore id illum fecisse cognoscamus.

Longe certissimum est illum post Andromachum vixisse, quemadmodum alii dudum recte viderunt. De hoc ipso argumento pluribus agam in compositorum, quorum nomina in Aretaei scriptis occurrunt, remediorum enumeratione. Ibidem e *θασίων* mentione apud nostrum efficio illum post Plinium vixisse, quem anno aerae nostrae 80 diem

---

1) Vide Schoellium vol. II. p. 793.

supremum obiisse novimus. Reliqua omnia ex eodem genere, quae hic illic observavi, vix recentiorem faciunt Aretaeum; id unum si excipias, de quo mox dicam, Galeni de ipso silentium. Xenocratem illum perstringere certum est[1]); sed hic diu ante Galenum vixit. Pergameni autem aetas intra aerae nostrae annum 131 et 201 concludi solet. Aretaeum huc usque conclusimus intra annum 80—230.

Quid iam sentiendum de Galeni de Aretaeo silentio?

Primum quaero, sitne vero simile, Galenum, si Aretaeus antiquior fuisset, hunc non cognovisse? Me iudice Galenus ignorare non potuit auctorem plurium de rebus medicis scriptorum; neque enim opusculum unum et parvi momenti composuit noster, sed plures tractatus et amplos, quemadmodum supra ostendimus. Iam vero porro quaero, sitne vero simile Galenum, si cognovisset Aretaeum, huius nomen non memoraturum fuisse, — vel non memoraturum fuisse illis in libris, quos a Pergameno relictos habemus? Hoc non magis mihi probabile, quam illud: nam mirum quidem esset, nisi in opere de locis affectis cum Aretaeo, saepe in veram morbi cuiuspiam sedem inquirente, consentiendi, vel etiam hunc redarguendi occasio data esset: mirum item, si in libris pharmacologicis nusquam nominare potuisset, aut debuisset, Aretaeum, compositi unius, quod novimus, et fortasse plurium remediorum inventorem. Sed Aretaeus Galeni non meminit! Eius nomen non memoravit, sed neminem excitavit praeter Homerum et Hippocratem, quo more Galeno e regione est oppositus. Galenus adversus omnes, ut ita dicam, disputat, — Aretaeus ne eo quidem loco, ubi manifesto Xenocratem et respicit et perstringit, huius nomen usurpavit. Itaque mirum non est, Aretaeum, etiamsi Galeno inferior sit temporum ratione, hunc non memorasse, sed potius mirum fuisset, si in perpetuo de reliquis omnibus silentio, hunc unum nominavisset. Verum sunt loci, quibus Aretaeum Galenum describere paene dixeris: exemplum praebet in primis is, ubi de suffocatione in τοῖσι χαρωνηΐοισι loquitur et de quo in adnn. monui[2]); tum etiam locus de vena e nonnullorum sententia ad lienem pertingente[3]), de quo mox in ipsis his prolegomenis plura dicam. — Ego longe magis vero simile iudico his locis Galeni verba ab Aretaeo fuisse descripta, quam contra, propter eas, de quibus mox dixi, causas. Verum, inquis, possunt ex eodem fonte uterque sua habere. — De altero loco sic statui posse haud ego negarim, de priore non posse iure contendo. — Verum ostendit Wiganus Aretaeum saepe cum Archigenis fragmentis ita consentire, 'ut hunc quoque saepe pedetentim secutus esse videatur; itaque, inquis, egregium illum Aretaeum tuum ita laudas, ut alienis potius opibus quam suis dives videatur. Respondeo primum verum esse pluribus locis istam similitudinem observari, Wiganum tamen satis anxie illam quaesivisse iis etiam

1) Vide adn. ad p. 251. 2) p. 11. 3) p. 203, seq.

locis, ubi sane non statim in oculos incurrit; tum vero ex Aëtio ista Archigenea sunt ducta, qua in re iterum apparet quam requiratur Aëtii et similium editio accurata et Graeca, et quam requiratur exploratio rationis, qua fontibus suis illi serioris aevi scriptores sint usi: nam hic quoque errores irrepere potuisse, quis neget?[1]) Suntne re vera omnia fragmenta ducta ex iis auctoribus, quorum nomina citantur? Nemo rem, quod sciam, investigavit. Verum largiamur Aretaeum omnia ista Archigeni debere. Quid enim? Ego interpretari quam laudare malo Aretaeum; neque vero miror illo tempore, quo iam potius doctrina quaedam medica, quam ars Hippocratica simplex et pulchra vigeret, auctorem etiam praestantissimum alios consulere et aliorum labore ita uti, ut subinde locos in sua opera propria sibi orationis forma transferat; mirarer, si solus omnia invenisset, quae scilicet dudum ab aliis inventa essent. Vel putasne, Galenum omnia, quae scripsit, ipsum invenisse? vel videmusne hodie auctores etiam praeclaros omnia, de quibus agant, invenisse ipsos? Itaque laudo in Aretaeo diligens superiorum medicorum studium[2]); laudo vero inprimis quod Hippocratem ita et legerit, et intellexerit, ut hoc duce observationi primas, secundas partes ratiocinio tribuere disceret.

At Wiganus Aretaeum pneumaticum esse demonstravit et e Galeni de hac secta oratione efficit, eam antequam Pergamenus scriberet interiisse. Quid de hac re sit statuendum, melius constabit, ubi de Aretaei doctrina medica exposuero; nunc hoc unum dicam, Aretaeum omnino *πνεῦμα* ad interpretationem tum sani corporis actionum, tum morbo laborantis symptomatum usurpare, — sed non ita, ut omnes morbos a spiritus sive vitio, sive affectione repetat, — quod pneumaticos veteres fecisse ipse Wiganus e Galeno scribit. Itaque potius in eorum opinionem inclino, qui Aretaeum eclecticum fuisse proclamant, ita ut placitis pneumaticorum inprimis adhaereret. Quin plurima apud illum placita ex Aristotelis et Platonis et vetustiorum etiam, Heracliti v. gr., doctrina intelliguntur.

Nescio ceterum, an non argumentum libri illius *περὶ Φυλακτικῶν* etiam indicio sit recentioris quam Galeni temporis; neque enim apud hunc, neque apud alium quemquam veterum de eiusmodi doctrinarum medicarum loco expositum videre me memini.

Omnibus hisce computatis Aretaeus mihi videtur temporum ratione inter Galenum et Alexandrum Aphrodisiensem esse intermedius: fuerint ergo libri, quos edimus conscripti exeunte seculo aerae nostrae altero, vel ineunte tertio. Non nego equidem in hac definitione coniecturae aliquid esse dandum; sed quum haec res ita se habeat, probabiliora certe sequenda, donec aliunde certior lux affulgeat.

---

1) Cf. adn. nostram ad p. 266., unde iam capitum confusio apparet.

2) Aretaeum ab Archigene interdum opinione differre patet ex adnotatis ad p. 204.

III.

De Doctrina medica Aretaei.

Quum Aretaei lectoribus rem haud ita facilem fore credam ex iis, quae hic illic sparsim apud eum inveniuntur, doctrinae fragmentis, totius imaginem sibi construere, ipse quidem iam id facere conabor, quia ad intelligentiam auctoris plurimum huius rei interest. Ne tamen omnia divellam, quasi in catalogo, nolo separatim de anatomia, physiologia, pathologia viri exponere; sed malo sub uno conspectu omnia, quoad maxime possum, comprehendere et vero minus anxie ordinem quemdam sequar systematicum, quam id curabo, ut ne talia distrahantur, quae ab eodem principio pendere et ex eodem ducta videntur.

Ordimur a sanitatis apud illum notione: *εὖτε μὲν γάρ*, inquit[1]), *καὶ ἔῤῥωται ἡ φύσις καὶ ἐστὶν εὔκρατος, πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει, καὶ ὑγρῷ καὶ πνεύματι καὶ στερεοῖσι, καὶ τῇ τούτων εὐταξίῃ καὶ ξυμμετρίῃ ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἄνθρωπον. ἢν δὲ τῆς φύσιος ὁ δεσμὸς λυθῇ, τότε γίγνεται τὸ πάθος*, i. e. *ἡ συγκοπή*, quam *συγκοπὴν δυνάμιος* appellat. Est autem *τῆς φύσιος* illud vinculum *ὁ τόνος*[2]). Verum ne res confundamus, teneamus iam in corpore tria ab illo distingui partium genera, solidarum, humidarum et *τοῦ πνεύματος*. In verbis iam laudatis de his omnibus sermo est, quasi de rebus, quae moveantur, animadvertendum tamen spiritum secundum Aretaeum in morbo intra corpus conclusum huius partes *ταράσσειν*[3]). Itaque hunc spiritum quasi intermedium dixerim inter materiam movendam et potentias motrices, quas noster in homine sumit. Videmus etiam illum existimare iusta partium mistione, compositione, temperatione et virium vigore sanitatem contineri; qua in re sane vestigium Alcmaeonis doctrinae agnoscimus[4]).

Quod attinet ad principia motus, quae sumsit, sunt tria: *ἡ ψυχή*, anima, *ἡ ζωτικὴ δύναμις*, quam etiam *τὴν τοῦ ζῆν* et *τὴν ἐς τὸ ζῆν δύναμιν* appellat, et *τὸ ἔμφυτον θερμόν*. Horum omnium sedem in corde collocavit[5]), licet *τὸ ἔμφυτον θερμόν* etiam aliis partibus, stomacho, ventriculo, intestinis, utero tribuat, quin ubivis in corpore illud inesse dicat, et morbos ex eius refrigeratione in singulis partibus deducat[6]).

Circa animae notionem apud Aretaeum notandum est, illum Platoni debere omnia, quae de anima corporis humoribus inquinata et a corporis mole oppressa, adeo ut liber

1) p. 36.
2) Cf. adn. ad p. 36.
3) p. 6, vs. 3. seqq.
4) Cf. Plutarchum de placitis philosoph. V. 30.
5) p. 34.
6) p. 140, vs. 2—6.

eius motus impediatur, in capitibus de syncope et de causo habentur; tum omnia quae inde ducta apud illum leguntur: scilicet exhausto corpore τὴν αἴσθησιν fieri καθαρὴν et τὴν ψυχὴν γυμνὴν omnia subtilius percipere, et τὴν διάνοιαν fieri λεπτήν, et τὴν γνώμην μαντικήν. Ceterum placiti Platonis τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς in hepate collocantis meminit quidem [1]), nec tamen id suum fecit. Noster multum in appetitu ciborum stomacho tribuit, uti mox patebit, sed ita tamen, ut huic non nisi propter cordis vicinium et cum ipsa anima consensum eiusmodi appetendi facultatem adscribat [2]).

Etiam τὴν δύναμιν τὴν ζωτικὴν in corde sedem habere statuit et inde omnes artus regere: οὐ γάρ, inquit, ἐν τοῖσι ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες, ἀλλ' ἔνθα ἡ ἀρχὴ ζωῆς ἦν καὶ ἰσχύος [3]). Oportet autem animadvertere, illum, quemadmodum in nato corpore et vigente ponit vim ζωτικήν, quae phaenomenorum vitae causa sit, ita Φύσιν potius appellare causam, cur omnia et nascantur, et crescant, et certis temporibus evolvantur, et a qua ipsa vis vitalis pendeat [4]). Hanc autem vim eiusmodi sibi finxit, quae possit συγκόπτεσθαι et ἵστασθαι [5]), et quae nimis tenuis facta et ἐξηερουμένη e corpore egrediatur et evanescat in auras [6]). Cum hisce de vi vitali et Φύσι placitis arcte cohaeret notio τόνου, quem δεσμὸν τῆς Φύσιος vocat, et qui mihi vinculum esse videtur, quo et corporis materiem contineri arbitraretur, ne extus effundatur, et vim motricem cum materie movenda coniunctam censeret [7]). Quam arctum ponat nexum inter τὸν τόνον et τὴν δύναμιν, et inter τὴν εὐψυχίην et εὐσαρκίην patet e capite de phthisi, ubi: ἔστι καί, inquit, ὁ τόνος, ὥςπερ καὶ τὰ στερεά [8]) et e loco in fine capitis de pulmonis abscessibus [9]), ubi θωῦμα δέ, inquit, ἐπὶ τουτέων· τόνος μὲν γὰρ εὐσαρκίης μέζων, εὐψυχίη δὲ τόνου δυνατωτέρη. Hinc etiam capite de causo: ἐπὴν ὦν, inquit, λυθῇ τῆς Φύσιος τὰ δεσμά, τότε ἄσχετος ἱδρὼς πάντῃ τοῦ σώματος. Neque vero negligendum, si rite intelligere illum cupias, saepe Aretaeum verborum metaphoris inhaerere, ut rerum naturam et vitae phaenomena explicet; quae res nonnumquam in causa est, cur in rerum intelligentia, quod omnibus fere contingere solet, mirum in modum se fallat ipse.

Tertium autem veluti vitae fontem illum sumere diximus τὸ ἔμφυτον θερμόν. Re vera illum sic iudicare, docent verba e capite de arthritide: ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ καὶ αἴσθεται τῇδε τῇ θέρμῃ [10]); hic enim et vitam et sensum partium a calido innato repetit. Circa hoc calidum innatum tenendum, maxime validum esse in iunioribus et sensim in hominibus imminui, quo longius a vitae origine absint,

---

1) p. 43, 5.
2) p. 125, vs. ult. cett. et p. 35.
3) p. 35, 9.
4) Vide locum e fine capitis περὶ ἐλέφαντος, p. 155.
5) p. 35, 4.
6) p. 38, 12.
7) Cf. Capita de signis syncopes et causi.
8) p. 83.
9) p. 89.
10) p. 143, 13.

ita ut senes sint frigidissimi [1]). Maior est calor nativus in viris, quam in foeminis; sed foeminae, licet frigore cum senibus conveniant, at humorum abundantia ab his differunt; senes enim sicci sunt, non humidi. Quin mortis causa et imi virium lapsus in frigore cum siccitate i. e. in caloris nativi et humorum defectu est posita [2]). Calidum innatum externo frigori est oppositum in nostri libris; ita vesica sita esse dicitur *ποῤῥωτάτω μὲν τοῦ οἰκείου θάλπεος, ἐγγυτάτω δὲ τῆς ἔξω ψύξιος. ἐν γὰρ τῇ νειαίρῃ γαστρὶ κατωτάτω ἵζει, προσωτάτω τοῦ θώρηκος* [3]). Similia affirmantur alio loco de manubus et pedibus [4]). Quin capite de coeliaco morbo hunc ipsum gignere dicitur *χειμὼν ὁ ψυχρότατος, ἢν ἀγχοῦ σβέσιος τὸ θερμὸν ἥκῃ* [5]), quo loco, quamquam *τὸ θερμόν* de calore in rerum universo accipiendum opinor, subindicat tamen ab externo frigore calorem internum, quem coctionis functio sibi requirit, vehementer laedi.

Praemissis hisce magis universalibus ad ipsas functiones singulas accedimus, ac primum quidem de respiratione videbimus: nam *δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι τὰ ζῶα ζῇ· τουτέων δὲ πολλὸν ἐπικαιροτέρη ἡ ἀναπνοή* [6]).

Ad organa respirationis Aretaeus refert nares, ubi huius functionis sit principium; asperam arteriam, cuius initium sit *ἐν τῷ φαρυγγέθρῳ* et quae sit via, per quam aër in pulmonem intret; pulmonem, qui verus locus, in quo respiratio fiat, tum thoracem, qui pulmonem contineat et tegat [7]). Iuvant in respiratione thorax et diaphragma [8]), quorum hoc pulmonis contractionem et expansionem sequitur et ita opem illi praestat [9]). Pulmo in morbis non dolet, cuius *ἀπονίης* causa in organi structura posita esse dicitur, *μανὸς μὲν γὰρ τὴν οὐσίην* [10]), *εἰρίοισι ἴκελος· ἀρτηρίαι δὲ διελήλανται τρηχεῖαι, χονδρώδεες· καὶ αἵδε δὲ ἄπονοι. μύες δὲ οὐδαμῇ· σμικρὰ δὲ νεῦρα λεπτὰ, ἐς κίνησιν ἐπίκαιρα* [11]). *ἥδε τῆς ἀπονίης αὐτὴ ἡ αἰτίη. Ἢν δὲ καί τις τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὑμένων ἐπιφλεγμήνῃ, οἷσι πρὸς τὸν θώρηκα προςέρχεται, ξύνεστι καὶ πόνος.* Ita alio loco *μανὸν καὶ πολύτρητον* vocat *τὸν πνεύμονα*, alioque rursus: *πνεύμων δέ*, inquit, *μανός τε καὶ θερμὸς καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος* [12]).

De ipsa autem illa pulmonis attractione, qua respiratio peragatur, ita sentiit Aretaeus, ut cor viscus diceret calidum, quod in pulmone excitet desiderium aëris frigidi, quia illum *ἐκφλέγει* [13]). Respiratio igitur per pulmones quidem perficitur, sed motus principium et ipsa adeo attractio prima cordi adscribuntur. Quin hoc organon tantopere res sibi propinquas attrahit, ut e stomacho etiam humores tum utiles sibi, tum noxios

1) Haec placita passim obvia.
2) Cf. p. 7.
3) p. 50.
4) p. 145.
5) p. 130.
6) p. 23.
7) ibid.
8) p. 90.
9) p. 44.
10) p. 24.
11) Et propter hoc ipsum, quod motui inprimis inserviunt, minus sensilia. Vid. infra de his partibus.
12) Vide p. 89, 2. et 191, 9.
13) p. 23.

alliciat [1]). Hinc venenorum, quae stomacho recipiuntur, vis explicatur; nempe per stomachum in cor agunt [2]). Hinc etiam fit, ut faucium ulcera maligna per asperam arteriam in thoracem pervadentia repentinam inferant suffocationem: *πνεύμων γὰρ καὶ κραδίη οὔτε ὀδμῆς τοιῆςδε, οὔτε ἑλκέων, οὔτε ἰχώρων ἀνέχονται* [3]).

Finem respirationis Aretaeum habere illum, ut internus calor temperetur, patet ex iis, quae in morbis fieri dicit. Ita in capite de faucium ulceribus *ἀναπνοή*, inquit [4]), *εἴσω μεγάλη, ψυχρὸν γὰρ ἠέρα ποθέουσι ἐς ἔμψυξιν· ἔξω δὲ σμικρὴ, πυρίκαυτα γὰρ ἐόντα τὰ ἕλκεα προςεμπίπραται ὑπὸ θερμῆς τῆς ἀναπνοῆς.* Similiter in venae cavae inflammatione: *ἀναπνέουσι*, inquit, *πολλὸν, μακρὸν ἕλκοντες καὶ ἀθρόον, ὅλον τὸν ἠέρα ἐς ἔμψυξιν ἐπισπώμενοι* [5]).

Non a sola respiratione hanc interni caloris temperationem repetivit, sed etiam a cutis functione; patet e capite de venae cavae acuto morbo, ubi vide quae adnotavi [6]). Hinc fit ut *ἡ διαπνοή* et *τὸ διαπνεῖσθαι* saepius a nostro memorentur [7]), idque alio loco in morbis inflammatoriis, quasi his refrigeratio efficiatur, — alio loco quasi humores ita dissipentur et corporis materies dein instauretur.

Transimus ad sanguinis ortum et ad organa hunc humorem per corpus circumvehentia et ipsum hunc vitae laticem.

Hepar e ventriculo et colo alimentum accipit, sanguinis fons est, bilem secernit [8]).

Hepar *τὸ κράτος τῆς τροφῆς ἴσχειν* censetur [9]); ratio vero, quare id habeat, haec est: *ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ* [10]). Nempe sanguis illi *τροφή* dicitur [11]): ita capite de curatione reiectionis sanguinis: *αἷμα δέ*, inquit, *πάντων τροφὴ, πάντων δὲ θέρμη, πάντων δὲ χροίη* [12]). In melancholiae curatione de sanguine: *ἀλλὰ τόδε*, inquit, *ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος καὶ ἡ τροφή* [13]).

Iecur igitur sanguinem parat, idque continuo sine ulla huius operis intermissione; ex hepate vero sanguis ad cor vehitur et ad loca infra cor sita [14]), quin per totum corpus diffunditur [15]). Ipsa iecoris substantia maximam partem e sanguine coacto constat. Porta hepatis, quum sit fabrefacta e membranis et tendinibus tum principibus, tum tenuibus, itemque venis magnis, locus est summi in vita momenti et in quo, si quae incidat causa quae mortem adferre possit, cito vitam exstinguit. E nulla vero parte vehementior contingere potest haemorrhagia [16]), unde fit, ut si forte abscessus in hepate sit factus, is non cultro sit aperiendus, sed urendus. Neque vero magna inflammatio in porta he-

1) p. 35, 7.
2) p. 35, 11.
3) p. 16.
4) p. 17.
5) p. 48, 11.
6) p. 47.
7) v. c. p. 245, 9. 247, 17. 169, 4. 20, 12.
8) p. 100, 12. seqq.
9) p. 93, 3.
10) ibid.
11) p. 195, 11.
12) p. 203, 4.
13) p. 254, 14.
14) p. 43.
15) p. 100, 2.
16) p. 94, 11.

patis ipsa continget, quia, si quae incidat inflammatio, homo moritur, antequam tanta capere possit incrementa eiusmodi phlogosis[1].

Quemadmodum hepar sanguinem parare statuit, ita in hoc organo venarum omnium radices esse arbitratur, quod placitum mox iam attigimus. Nempe computat venarum consecutionem ita, ut primum venam portarum enumeret, quam in ramos ramulosque innumeros dividi refert, quorum orificia aliis venulis originem praebeant, ita ut ex his sensim collectis magna oriatur vena (hepatica nobis), quae in cavam superiorem et inferiorem dividi ab illo dicitur. Ratio vero, quare venarum originem ita computet, posita est in physiologico dogmate, quo censerent alimentum e canali cibario in hepar deferri, ibique in sanguinem mutari, quem *ἀναδόσι* materiem alimentarem per reliquum corpus distribuere. Rem ultro docet locus e capite de curatione morborum acutorum iecoris[2]: *ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γέννα καὶ ἐς τὸ πᾶν ἐντεῦθεν αἱ τοῦδε ἀφέσιες καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ ὁκοῖον αἵματος πάγος. ὀξύνεται ὦν αἱ τῇδε φλεγμοναί· ἐγκέεται γὰρ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή. Ἢν μὲν ἑτέρωθί πη φλεγμονὴ συστῇ, οὐ κάρτα γίγνεται ὀξέη· νέη γὰρ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιῤῥοή· ἐπὶ δὲ τῷ ἥπατι οὐ χρέος ἑτέρωθεν ἥκειν. ἢν γὰρ ἔμφραξις τὰς ἐξόδους ἐπίσχῃ, πίμπραται τὸ ἧπαρ τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν· ὁ δὲ τροφῆς εἴςρους ἐς τὸ ἧπαρ ἔτι μίμνει· οὐχ ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων.* Non satis quidem patet ex nostri doctrinae fragmentis, quibus viis ex intestinis alimentum in hepar pervenire crediderit; nec tamen dubium, quin cum reliquis antiquis opinatus sit id fieri per venas ab intestinis ad venam portarum tendentes.

Proprium et princeps hepatis opus est secretio bilis; in quo munere explicando ita versatur Aretaeus, ut in iecore humorem illum parari dicat, sed a vesicula fellis secerni[3]. Qua in re quidem miror, qui fieri potuerit, ut bilem a vesicula fellis secerni crederet, quum tamen poneret, urinam non a vesica urinaria secerni, sed a renibus. Apparuitne facilius verum in his organis, quod receptaculum secreti longius ab organo secernente distat et observatione constitit ureteres a secreto distendi? Sed hoc utut est, hepar et sanguinem parat et bilem, de quorum humorum speciebus videndum.

Distinguit noster diversam sanguinis speciem in venis et arteriis. In sanguinis reiectione alium e venis prodire scribit, alium ex arteriis; ex illis profluere sanguinem nigrum, crassum, qui facile cogatur, ex his flavum, tenuem, qui non facile coeat et cuius fluxus propterea difficulter sistatur, quod pulsationes arteriarum haemorrhagiam provocent[4]. Neque vero ex omnibus partibus similis quaedam species ex eodem vasorum genere fluit: quodsi nempe e ventriculo prorumpat, hunc nigrum esse affirmat,

1) p. 43. 2) p. 222. 3) p. 99, 12. 4) p. 30.

et facile cogi, etiamsi ex arteria proveniat; quamquam et crassiorem et nigriorem e vena ibidem fluere monet [1]). E pulmone sanguinem spumosum effundi, ut reliqui antiqui omnes, docet [2]).

Arteriarum principium in corde ponit et e corde calorem per arterias in corpus omne distribui arbitratur [3]), ita ut quaquavorsum permeet. Ceterum arterias sanguinem flavum vehere statuit, uti diximus.

Ex hoc vasorum genere memorat arteriam crassam, quae secundum spinam dorsi et iuxta venam cavam pergat [4]); memorat arterias et pone et ante aures maiores et minores [5]), quarum illae in cephalaea et epilepsia sint secandae. Mentionem facit etiam arteriarum et venarum minutarum in stomacho, quae causae sint haemorrhagiae haud ita copiosae ex hac parte, si quando huiusmodi quid contingat [6]).

Quod ad venas attinet, praeter illas, de quibus supra vidimus, describit venas a iocinore ad renes tendentes [7]); tenendum autem semper illum venarum origines a iecore ducere, quae res ordinem, quo nos earum cursum censemus, invertit. Memorat porro *τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ, τὴν ὀρθήν* [8]) et *τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς πρὸς τοῖσι κανθοῖσι* [9]). Loquitur deinceps capite de curatione sputationis sanguinis de vena cava in cubitu, quae sit via sanguinis inter hunc locum et organa interna omnia et viscera [10]). In febribus autem fieri narrat, ut a iecore et liene per nares sanguis effundatur [11]). Sed mentionem facit etiam opinionis medicorum nonnullorum, qui venam manus sinistrae, quae inter digitum parvum et annularem sit intermedia, ad lienem tendere statuant. Iam vero opinionem eandem a Galeno traditam videbis, sicuti supra iam verbo significavi, libro III. de Anatt. Adminn., cap. 5⁰. [12]).

Verum antequam a sanguine ad alia nos convertimus, de liene tandem et huius functione monendum est.

Lien ab Aretaeo dicitur *ἐκμαγεῖον αἵματος μέλανος*; hinc niger color in ictero a liene, quia sanguinis illius *ἀκαθαρσίην οὐ δέχεται, οὐδὲ ἐκπονέει ὁ σπλήν* [13]). Lienis alimentum nigrum est, hinc e profundiore huius organi abscessu humor niger effunditur; quin subinde integrae lienis partes evehuntur: *εὔλυτος γὰρ καὶ φύσι σπλήν* [14]).

Bilis autem species plures distinguit, quas tamen ad genera duo, flavam bilem et atram referri posse, monet [15]). Fel per vias in intestinis patentes ad haec ipsa defertur; sin viae istae obstruantur, bilis retrogeditur in hepar, cum sanguine miscetur et ita

---

1) p. 31, 14. 2) p. 32, 5. 3) p. 224, 10. 4) p. 224, 4. 5) p. 240, 17. 6) p. 31, 5. 7) p. 226, 1. 8) p. 240, 11. 9) p. 245, 18. 10) p. 203, 15. 11) p. 29, 10.

12) p. 380. seq. Ed. Kühn. Eum hac in re dissentire ab Archigene certum est, vid. adn. ad p. 204. — Sed hic igitur forte Archigenem consuluit et Galenum, aut cum Galeno ex eodem fonte sua duxit. — Recentiorem sane Archigene esse hinc ultro apparet, me iudice. 13) p. 100, 3. 14) p. 98, 8. 15) p. 102.

sanguine per totum corpus circumvecto colore id flavo tingit. Hinc excrementa argillacea et alba, quum bilis color deficiat; hinc sicca alvus, quum haec bile neque irrigetur, neque *δάκνηται*[1]). Itaque bilis secretionis finem eum ponit, ut materies faeculenta madefiat, et ut ad eius excretionem incitentur intestina.

Partium ciborum coctioni inservientium consecutio apud Aretaeum haec est: in pharynge principium est tum asperae arteriae, tum stomachi; hunc excipit ventriculus, quem intestina consequuntur, quae distinguit in superiora, tenuia, *χολάδας*, et crassa. Extremum intestinum appellat *τὸ εὐθύ* s. *τὸ παράμηκες*, quod ad anum usque pertingat. Intestina tenuia re vera tenerrimis membranis componuntur; inferiora usque ad recti principium crassa sunt et carnosa. Tum ventriculus, tum intestina e duabus constant tunicis oblique altera alteri incumbentibus. Quo fit, ut in dysenteria nonnumquam interior tunica abscedat et excernatur, quod in crassis maxime contingit, quum harum tunicae carnis habeant molem maiorem.

De ciborum in ore comminutione et deglutitione non nisi *ἐν παρέργῳ* loquitur Aretaeus agens de morbo stomachico; sed deglutitionem per stomachum fieri opinatus est, et *τὰ παρίσθμια* multum in hac functione valere[2]).

Ceterum stomachus *τροφῆς ἡγεμών* dicitur[3]) et in hoc ipso *τὰς δίψεος* in diabete *πηγάς* ponit, quia desiderium potus et cibi huic inesse statuit. Is grati et ingrati sensus organon est princeps et propter cordis vicinium tonus, animus fortis, et metus ab illo pendent. Stomacho competit ciborum appetitus, qui ipsius morbis tollitur; sin bene se habeat, cibi bene concoquuntur, nutritio recte procedit et *εὐσαρκίη* oritur et corporis color laudabilis[4]). Affectiones stomacho propriae sunt: nausea, vomitus, ciborum aversatio, singultus, flatuum versus superiora eruptio, acidi eructatio[5]).

Ventriculus organon est, quod concoctioni ciborum inserviat, *κοιλίη σπλάγχνον πεπτήριον*[6]). Facultas cibos concoquendi in eo maxime pendet a calido ipsi innato, quod si debilitetur et ita refrigeretur ventriculus, cibi in succum corpori et proprium et debitum non convertuntur, sed diarrhoea oritur, laesa una cum ciborum concoctione etiam alimenti distributione, *ἀτονίῃ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος*[7]).

Non solum in ventriculo, sed etiam in colo locum habet coctio; ex utroque alimentum in hepar defertur[8]). Sin colon debito modo cibos non coquat, crudum inde alimentum in iecur advenit, quo fit, ut propria functio hepatis peragatur, iamque alimenti crudi distributio fiat per corpus.

Alimenti ab excrementis separatio et illius *ἀναφορή* fit per membranas tenues et

---

1) p. 99, 11. cett. 2) Cf. p. 180, 11, 3. 183, 16. 3) p. 260, 8. 4) p. 127, vs. ult. cett. 5) p. 35, 15. 6) p. 128, 12. 7) p. 270, vs. ult. 8) p. 100, 12.

raras intestinorum: quando e dysenteria ulceribus ortis et cicatrice sanatis *τὸ τῶν ἐντέρων ἀραιὸν, δι' οὗπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει*, clauditur, *τὰ σιτία ἐκ τῶνδε ἐς τὰ κάτω διεκθέει, ὑγρὰ ἀδιάκριτα τοῦ τροφίμου* 1).

Quodsi haec, quae de organis digestionis et hac functione ipsa huc usque monuimus, conferamus, cum iis, quae de hepate sanguinis fonte et sanguine *τῇ τροφῇ* exposuimus, verosimillimum est, eum *τὸ τρόφιμον* alimentorum per venas systematis venae portarum in hepar deferri opinatum esse et ita per corpus id diffundi, sicuti supra significavi. Locos vero nonnullos ad hanc rem et nutritionem melius intelligendam facientes adhuc conferemus.

Non solum in intestinis, sed ubivis in corpore, calor ad coctionem adest: *πάντη μέν*, inquit, *τὸ θερμὸν ἐς πέψιν, πάντη δὲ ὑγρῶν γέννα καὶ διάκρισις, ἄλλῳ μὲν ἄλλη, ἑκάστῳ δὲ οἰκείη· ἐν σαρκὶ μὲν ἱδρώς· ἐν ὀφθαλμοῖσι δὲ δάκρυον. ἐν ἄρθροισι δὲ καὶ ῥινὶ μύξη· ἐν ὠσὶ κυψελίς* 2). De modo ceterum, quo alimentum per partes diffundi statuat et de forma, quam alimentum induere opinetur, inspiciendus locus ex eodem de ictero capite, ubi: *ὧδε*, inquit, *καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον, οὐ μόνον τῶν ἐς τὸ ἧπαρ πεμπόντων τροφὴν, ἀλλὰ κὴν ἀπὸ τοῦ ἥπατος λαμβάνῃ. οὐ γὰρ ὀχετοῖσι αἰσθητοῖσι μοῦνον ἡ φύσις πάντη διαπέμπει τὴν τροφὴν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἀτμοῖσι, οἵπερ ἀπὸ παντὸς ἐς πᾶν ἐνεχθῆναι ῥηΐδιοι, τῆς φύσιος αὐτοὺς καὶ διὰ στερεῶν καὶ πυκινῶν ἀγούσης. γίγνονται οὖν οἱ ἀτμοὶ χολόβαφοι καὶ χρώζουσι, ᾗ ἂν ἵζωσι τοῦ σώματος* 3). E sanguine autem ipso adhuc coctione indigente nutritionem fieri statuit, cuius rei indicio sunt verba e cap. de cachexia, ubi de hoc morbo laborantibus: *εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων, ἀδήφαγοι κάρτα. ἀνάδοσις ταχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον ἢ ἀπέπτων. ἀνεξέργαστον δὲ ἡ θρέψις. ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίῃ καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίη. τοιγαροῦν οὐδὲ χρηστὸν, οὐδὲ εὔχρουν αἷμα γίγνεται, ἀλλὰ τόδε οὐδ' ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς φύσιος* 4).

Monui iam supra tonum ex Aretaei opinione retinere materiem intra corpus, ne inutiliter et cum damno humores effluant. Idem autem facit apud eum somnus, unde huius cum nutritione nexus apparet. De melancholicis enim: *βοροὶ μέν*, inquit, *ἰσχνοὶ δὲ τὰ μέλεα· ὕπνος γὰρ αὐτέοισι οὔτε πόσιν, οὔτε βρωτὸν συγκρατέει, ἀγρυπνίη δὲ σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν* 5).

Denique hunc de nutritione locum concludere non licet neglecta expositione de materiae *φορῇ* quadam *παλινόρσῳ* e corpore ad intestina in morbis. Iam supra, ubi de bile vidimus, apparuit Aretaeum sumere *τὴν χολὴν παλίσσυτον* fieri, occlusis viis, per quas

---

1) p. 137. 2) p. 101, 7. 3) p. 100. vs. ult. 4) p. 105. vs. ult. 5) p. 69.

διακρίνεσθαι, vel potius *ἐκκρίνεσθαι* debeat. Similem refluxum etiam in aliis casibus supponit. Ita morbus coeliacus vehementior factus undecumque corporis materiem ad ventriculum reducere dicitur et ita tabem adferre [1]). Neque alio modo explicatur cholera, quae scriptori est *παλίνορσος φορὴ τῆς ὕλης τῆς ἐν τῷ παντὶ ἐς τὸν στόμαχον καὶ τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἔντερα* [2]). Contrario scilicet motu quam in sanitate, in qua per *ἀναφορήν* ex intestinis ad corpus materia adfertur, iam e corpore ad canalem intestinorum refluit, unde per vomitum, vel per anum eiicitur.

Procedimus ad organa secretionis urinae et ad genitalia.

Renes structurae esse glandulosae ab Aretaeo dicuntur, sed coloris non albi, qualis color mammarum et testium, verum magis rubri, qualis iecoris [3]). Quin arctum ponit nexum inter hepar et renes, scilicet quia ex illo venarum originem ducit: *κάτοξυ μέν*, inquit, *ἐν νεφροῖσι φλεγμασίῃ. συμφλεγμαίνουσι γὰρ αἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσαι φλέβες. τῇσι δὲ τὸ ἧπαρ· οὐ κάρτα ἐπιμήκεες ἐοῦσαι, κάρτα δὲ εὐρεῖαι, ὡς δοκέειν τοὺς νεφροὺς ἐξηρτῆσθαι ἀγχοῦ τοῦ ἥπατος* [4]). Forma renum testium formae non prorsus est absimilis, sed magis sunt complanati et incurvi; ventriculos (*κοιλίας*) habent parvas cribriformes, pe r quas urina colatur. Quum glandulosa organa sint renes, periculum, quod ab eorum morbis oriatur, non ab ipsa parte affecta tantopere inducitur, quantopere a partis functione, quae est urinae a sanguine *διάκρισις* et illius *ἀπόκρισις*. E renibus canales *νευρώδεες* tendunt ad humerum utrumque vesicae, vocanturque *οὐρητῆρες* [5]).

Vesica urinaria tenuis est et natura sua ad nervos pertinet [6]), cuiusmodi partes neque carnem faciunt, nec cicatricem ducunt [7]). Vulnus autem partium tenuium vesicae vel ipso, quo inflictum sit, die mortem adfert [8]). Cum vesica arcto consensu continetur anus, ita ut alterutra parte affecta altera etiam afficiatur [9]).

Quod attinet ad generationis organa, de his fere haec habentur.

Testes ad glandulas pertinent, eosque albidiores esse dicit quam renes [10]); *κρεμαστήρων* mentionem facit. Penis *καυλός* a nostro appellatur, cuius *νεύρων* inflammationi tribuit perpetuam in satyriasi erectionem [11]). Seminis quanta sit in corpus et animum potestas, ostendit exemplo habitus illorum, in quibus *ζωοῦσα ἡ θορή* insit et in quibus deficiat [12]), tum etiam exemplo temperantium in veneris usu et eorum, in quibus seminis fluxus contingat.

Uterus solus memoratur eiusque orificium et ligamenta, tum muliebria externa [13]). Perinde atque intestina uterus duabus tunicis constare dicitur, quarum interna abscedere

---

1) p, 129, 14. 2) p. 38, vs. ult, 3) p. 228, 3. 4) p. 226, 1. 5) Vid. p. 116, seqq. 6) p. 50, 10. 123, 10. 7) p. 123, 10. 8) p. 121, 13. 9) p. 122, vs. ult. 10) p. 116. 11) p. 56. 233, 5. 12) p. 125.

nonnumquam, si cum chorio coaluerit et *ῥεῦμα* inciderit, vel abortus, vel partus difficilis[1]). Uterus sponte sua movetur, adeo ut hoc organon sit instar animalis in animali, tum versus latera ad ilia admovetur, tum recta versus hepar adscendit, tum ad sinistra versus lienem vergit, quin descendit etiam versus inferiora[2]). Permittunt hunc motum membranae, quibus retinetur, quippe quae *ὑγραί* sunt. *Ξυνδιδοῖ δέ*, inquit alio loco, *τὰ ὑμένια ἐς ἀπόστασιν καὶ ξυναγωγὴν, ὅκως νηὸς λαίφεα*[3]). Peragit autem motum ipse uterus, qui ad res sibi gratas sponte sua tendit et ingratas sibi ultro fugit. Eo magis vero per corpus vagatur, quo magis mulieres propter aetatem, vel vitae genus, vel mentis inconstantiam vagae sunt ipsae et variae[4]).

De systemate nervorum, uti hodie loquimur, seqq. ex eius operibus collegi:

Caput origo nervorum est; *τὰ νεῦρα πάντη ἔνθενδε περιφύεται*[5]). In curatione phrenitidis distinguendum esse monet, num morbus ex hypochondriis, an vero e capite oriatur: nempe in illo casu potius quam in hoc venam secandam esse dicit: *ἐνθάδε γάρ*, inquit, (i. e. in hypochondriis) *τῆς ζωῆς ἐστι ἡ ἀρχή· κεφαλὴ δὲ χῶρος μὲν αἰσθήσιος καὶ νεύρων ἀφέσιος, αἷμα δὲ παρὰ καρδίης ἕλκει μᾶλλον, ἢ ἄλλοισι διδοῖ*[6]). Verum praecipue etiam alius quidam locus est tenendus, ubi: *τρόπος δὲ πυρίης*, inquit, *ὑποτετάσθαι δεῖ τοῖς τένουσι ὑπτίοισι τὰ πυριήματα ἄχρι τῆς κορυφῆς. προσωτέρω δὲ ἐπὶ τὸ βρέγμα μὴ προβαίνειν· τόδε γὰρ τὸ χωρίον ἁπάσης μὲν τῆς αἰσθήσιος ἐστὶ κοινὸν, καὶ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαι αἱ ἀφέσιες ὠφελείης τε καὶ βλάψιος*[7]). Non credo tamen illum locis adlatis significare omnes omnino nervos e capite originem ducere: nam e modo, quo paralysin interpretatur, patet illum etiam in medulla spinae origines nervorum sumere, qua de re mox plura.

Cerebri *μῆνιγξ* et medullae memorantur[8]): in cephalaea adesse dicitur *ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων.* Capite de paralysi: *ἢν μὲν ὦν*, inquit, *τῆς κεφαλῆς κάτω πάθῃ τις ἀρχὴ, ὁκοῖόν τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἡ μῆνιγξ.*

Nervorum triplex genus auctor distinguit: ad primum refert nervos, qui a capite proficiscuntur. Hi quidem tum motui, tum sensui destinati sunt, sed ita tamen, ut princeps in illis facultas sit sentiendi. Ad alterum genus illi pertinent, qui a musculo uno ad alterum tendunt; et his quidem motus maxime competit, quem etiam nervis a capite ortis impertiunt, sicuti vicissim a primo genere accipiunt sensum, licet eo per se non prorsus sint destituti. Tertium genus nervorum sunt ligamenta articulorum et qui ab uno osse ad alterum pertingunt[9]).

Videbimus iam de affectionibus nonnullis centrorum praecipue systematis nervei, ut pateat, quid de horum organorum munere et agendi ratione senserit.

---

1) p. 141, 13. seqq. 2) p. 53. 3) p. 230. 4) p. 55. vs. ult. 5) p. 173, vs. 4. 6) 161, 11. 7) p. 184. 8) p. 63, 77. 9) p. 77.

Paralysis si a capite tacto oriatur, nervi lateris dextri exsolvuntur, ubi sinistra cerebri pars affecta est, et contra; cuius rei causam repetit a chiasmo originum nervorum, quo fiat, ut qui e dextra parte oriantur ad latus pergant sinistrum et contra. Secus se habet res, sicubi tangitur *ἀρχή τις* infra caput sita, *ὁκοῖόν τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἢ μῆνιγξ*, tunc enim *τὰ ὁμώνυμα καὶ ξυναφέα παραλύεται, δεξιὰ ἐπὶ δεξιοῖσι καὶ ἐπ' ἀριστεροῖσι λαιά.* Unde, quod supra dixi, efficio illum etiam origines nervorum e medulla spinali duxisse, quamquam id non diserte dicit et eius nervorum divisio fere in contrariam te abducit opinionem. Nec tamen negligendum e tenuibus tantum vestigiis eius doctrinam medicam tum hac in re, tum in aliis erui posse.

Distinguit ceterum in capite de paralysi defectum vel motus vel sentiendi facultatis, vel utriusque, tum peculiaris cuiuspiam sensus et mentis. Ita apoplexia resolutio est universi corporis qua deleantur universa sentiendi facultas et motus et actio mentis; paraplegia resolutio est sensus et motus, sed in parte tantum, manu, crure. Paralysis motus solius, anaesthaesia sensus solius defectum significat.

Hoc autem loco de *αἰσθήσι* et vertigine et dolore et delirio nonnulla colligam, quae magni momenti sunt in auctoris nostri intelligentia.

In curatione epilepsiae: *ὁδοιπορίῃσι*, inquit, *καλὸν χρέεσθαι, ἀλλὰ μὴ παρὰ ποταμὸν εἰς τὸ ῥεῦμα ἐνορῆν, — ἰλίγγων γὰρ ποιητικὸν ῥόος, — μηδὲ ἐς κύκλον στρωφώμενον, μηδὲ βέμβικα δινεύμενον· ἀσθενέστερος γὰρ ἑδραῖον ἱστάναι τὸ πνεῦμα, ξυνελίσσεται γὰρ τῷ κύκλῳ· δίνησις δὲ σκοτώματος καὶ τῆς ἐπιληψίης πρόκλησις* 1). Quodsi cum hisce conferamus verba *ἢν δῖνος ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἑλίσσηται* 2), intelligimus eum loco prius laudato internam referre causam rei, cuius externam formam altero depingit. Patet autem illum supponere in cerebro esse *πνεῦμα*, quod, si circumvolvatur, vertiginem faciat, ita ut ad sensuum integritatem spiritus huius tranquillitatem quamdam requirat. Ceterum ad hunc de spiritu locum postea redeo.

In curatione phrenitidis papaveris capita pulvinaribus subdere praecipit: *παχύνει γάρ*, inquit 3), *καὶ ὑγραίνει τὸ πνεῦμα, ξηρόν τε καὶ λεπτὸν ἐὸν καὶ ὁμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχει· βαρὺ δὲ καὶ νωθὲς ὁμίχλη, ἥπερ ὕπνου ἀρχή.* Magnopere etiam advertunt verba capitis de tetani curatione 4): *ἐβιήσατό κοτε ἀνάγκη πυριῆσαι κεφαλήν, οὐκ ἀσφαλὲς μὲν αἰσθήσεσι, νεύροισι δὲ ἀγαθόν· τάςδε μὲν γὰρ ὁμίχλης πίμπλησι ἐπ' ἀναφορῇ ἀτμῶν, τὰ δὲ νεῦρα ἀνίησι.* Cum his conferenda etiam quae supra e capp. de syncope et causo adtuli, de *αἰσθήσιος* puritate. Quo facto videbis huc fere redire hoc placitum Aretaei: anima per sensus res percipit: hi sensus in corpore sunt impuri, contaminati *ἰλύϊ καὶ ζόφῳ*: depurantur morbo exhausto corpore, ita ut iam anima perci-

---

1) p. 252. 2) p. 63. 3) p. 164. 4) p. 184.

piat *καὶ τὰ ἐν τῷ ἠέρι* et futura praesentiat; sed possunt obscuriores quoque fieri circumfusa nebula, quod contingit in sopore a narcoticis, et in somno multo et profundo. Ex his igitur et iis, quae supra de vertigine dicta sunt, iam plene intelligitur dictum in fine curationis phrenitidis: *καθαρεύεται τῆς ὀμίχλης ἡ αἴσθησις, ἡ δὲ γνώμη εὐσταθὴς ἠδὲ ἔμπεδος μένει* [1]).

Ad delirium quod attinet, tenenda primum eius distinctio inter huius phaenomeni causam diversam in phrenitide et melancholia: phrenitici nempe *παραισθάνονται καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται. οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μὲν ὡς χρὴ ὁρῆν, οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν* [2]). Videmus illum phreniticorum delirium a prava sensuum actione repetere, quapropter commendatis adversus hunc morbum aromaticis capitis fomentis: *ἀτμῶν γάρ*, inquit: *καὶ θέρμης διαπνευστικὰ καὶ παχέων χυμῶν διαλυτικά, τὰ τῆς παραφορῆς ξυναίτια* [3]). Ita in lethargi therapeia: *τέγξιες*, inquit, *τῆς κεφαλῆς, αἵπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφοῖν γὰρ αἱ αἰσθήσιες πλέαι γίγνονται ἀτμῶν, ἃς ἀπελαύνειν χρὴ... ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοήν* [4]). In vertiginis curatione: *ἐπὶ μὲν γὰρ ἐκχύσι*, inquit, *φλέγματος ἀνέγροντο ἐκ τοῦ ζόφου. Τάδε μὲν ὦν ἐς τὴν τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίην καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος* [5]). E quibus locis omnibus colligimus, illum delirium a duplici causa repetivisse: in ceteris ferę morbis a sensuum obnubilatione quadam, in mania vero ab ipsius mentis prava actione. Patet autem plurima circa *τὴν αἴσθησιν* et *παραίσθησιν* et circa acutiorem sensum placita eius pendere e latius patente theoremate, de quo postea, circa materiae raritatis et densitatis gradus diversos, quod Plato etiam pluribus locis usurpat.

Pergo ad dolorem. — In pleuritide decubitum in latus, quod inflammatio occupat, faciliorem esse dicit, quia *ἐν ἕδρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἵζει ὁ ὑμήν*; in alterum vero latus dolorificum est: *ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος καὶ τῆς φλεγμονῆς καὶ τῆς ἐξαρτήσιος ἀποτέταται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἁπάσης ξυναφείης τοῦ ὑμένος, ἐς ὤμους καὶ κληῖδας* [6]). Cum quibus confero locum e capite de iecoris acutis morbis, ubi: *διάφραγμα*, inquit, *καὶ ὁ ὑπεζωκὼς ἕλκονται· ἀπὸ τῶνδε γὰρ ἄχθος, τὸ ἧπαρ ἤρτηται· διὰ τόδε ἐς τὴν κατ' ἴξιν κληῖδα ὀδύνη καρτερή.* Utroque loco quidem explicationem cernimus mere mechanicam e partium ab onere suspenso distentione; verum longe diversa est Aretaei interpretatio doloris in arthriticis, ubi intemperiem calidi innati accusat [7]).

Accedimus ad alium et magni momenti eius doctrinae locum, ad *τὸ πνεῦμα*. Nemo profecto negabit Aretaeum a spiritus, qui in sede sua contineri non possit, motu vertiginem repetere. Vidimus etiam eum in sanitatis descriptione de spiritu loqui, tanquam

---

1) p. 169. 2) p. 73. 3) p. 163. 4) p. 171. 5) p. 247. 6) p. 18. 7) p. 143.

de re *φύσιος* potestati subiecta. Exploremus vero diligentius, quid aliis locis de isto spiritu doceat.

A spiritus intra pectus conclusione insignem repetit corporis in epilepsia concussionem: docent autem verba, quae paulo post in fine capitis de illo morbo leguntur, illum spiritus nomine significare aërem inspiratum 1). Iam vero puto, illum opinatum esse aërem s. spiritum illum, totum corpus pervadere, unde fieri, ut *πνεῦμα* apud eum alias sit ipsa respiratio, alias aër iste inspiratus et ita in corpus introductus. Verum alios etiam locos comparemus! In anginae descriptione speciem huius morbi memorat, quam *μούνου τοῦ πνεύματος πάθος* esse dicit, *ἐφ' ὡυτέου τὴν αἰτίην ἴσχοντος*. Tum: *ἐμοὶ δέ*, inquit, *δοκέει αὐτέου τοῦ πνεύματος μούνου τὸ κακὸν ἔμμεναι τροπὴν πονηρὴν ἐς τὸ θερμότατον καὶ ξηρότατον τρεπομένου ἄνευθεν τοῦ σώματός τινος φλεγμονῆς* 2). Quodsi iam exempla, quibus theoriam huius morbi illustrat, comparemus, animadvertimus illum sic iudicare: aërem inspiratum in hoc morbo corrumpi et ita mortem inferre. Hic igitur in thorace corrumpi censetur spiritus, quemadmodum in phrenitide in capite; in utroque autem morbo siccitate peccare. In capite de elephantiasi: *ἐπὶ δὲ τῇσι αὐξήσεσι τοῦ πάθεος*, inquit, *ἀναπνοὴ βρωμώδης ἐκ τῆς ἔνδον διαφθορῆς τοῦ πνεύματος* 3). Et iterum igitur spiritus memoratur corruptio.

Non satis patet ex ipso auctore, quo modo sint accipiendi loci ii, ubi de spiritu in intestinis, vel abdomine sermo est. Ita in capite de ileo, agens de inflammatione et dolore lethiferis: *ἐγγίγνεται δέ*, inquit, *καὶ πνεῦμα ψυχρὸν, ἀργὸν, οὔτε κάτω περῆσαι ῥηΐδιον, οὔτε ἄνω ἀνελθέμεναι.*

Morbi originem etiam repetit e *διαφθορῇ σιτίων* aliisque causis; describit in eo *τὴν κοιλίην*, tanquam *ὑποβορβορύζουσαν φύσῃσι* et paulo post: *πάντων*, inquit, *ἄνω ἡ φορὴ πνευμάτων κ. τ. λ.* Quid igitur? Censuitne hunc spiritum nasci e cibis ingestis? an vero credidit hunc etiam cum spiritu per respirationem corpus intrantem esse coniunctum, aut ex illo ortum? Quî hoc potuit? inquis. Scilicet qui sumsit in nutritione per vias occultas vapores quaquavorsum per corpus distribui, facile etiam sibi fingere potuit, spiritum per respirationem introductum in canalem cibarium migrare. Sed certi tamen nihil de hac re constat.

Neque alio modo iudico de spiritu, quem in ipso abdomine nasci in morbis dicit. Ita in lienis scirrho: *ἄχρι τῶν ἄνω*, inquit, *γαστὴρ πίμπλαται ὑπὸ πνεύματος παχέος, ὁμιχλώδεος, ὑγροῦ ὡς δοκέειν, οὐκ ἔτ' ἐόντος ὑγροῦ* 4). Et in capite de hydrope sermonem faciens de tympania: *ἢν.. πατάξῃς*, inquit, *τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δονέει, οὐδὲ μεταχωρέει τὸ πνεῦμα ἐν τῇσι ἐπιστροφῇσι· πνεῦμα γὰρ, ἢν μετακλινθῇ τὸ ἀμ-*

---

1) p. 6, 4. 2) p. 11. 3) p. 151. 4) p. 98.

πέχον, ἄνω τε καὶ κάτω ἶσον πάντῃ μένει. ἢν δὲ ἐς ὀμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα, — καὶ γὰρ ἀσκίτης ἀπὸ τυμπανίου, — ἀμείβεται μὲν, ἢν μὴ ἐς τέλος τραπῇ κοτε, ἡμιτελὴς μεταῤῥέων 1).

Sed praeterea ex his locis apparet, illum sumere quandam πνεύματος in ὀμίχλην et ὕδωρ mutationem; qua in re iterum animadvertimus placitum illud de progressione quadam a raritate materiae ad eius densitatem et contra, de quo supra sum locutus et quorsum etiam spectat illud ἐξηγεροῦσθαι virium vitalium.

Notanda supersunt principia nonnulla, e quibus pathogenesin explicare studuit; videndum de qualitatibus, sit venia verbo, et humoribus. Scilicet repetit morbos a calido et huic opposito frigido, ab humido et huic opposito sicco; tum vero a quatuor humoribus a bile flava et atra, a sanguine et pituita. Ita spasmi repetuntur a frigido et minus periculosi habentur, si a frigido humido proveniant, quam si humidum absit. Frigidum humidum habetur causa resolutionis toni in syncope. Frigus cum siccitate cephalaeam facit; frigus humidum et vertiginem et epilepsiam. Melancholia et mania a calido sicco pendent; contra λῆρησις senilis a frigore. Hydrops, diabetes frigido humido debentur. Frigus causa est arthritidis.

Has quidem causas et gravissimas habuit et ultimas; nam occasionalibus causis παρέσιος enumeratis: ἀλλὰ τάδε μέν, inquit, ἀρχὴ πρώτη, ὑστάτη δὲ καὶ καιρίη ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ ἐπὶ ὑγρότητι, ἢ ξηρότητι· καὶ δυςαλθὴς ἥδε τῆς ἑτέρης μᾶλλον 2). Quo loco rursus apparet illum caloris et humoris absentiam, quam mortis et senii causam habet, in morbis maximas difficultates parere opinari.

Sed humores etiam certi certis in morbis peccant et certa ratio est inter qualitates et humorum indolem. Ita apud nostrum, perinde atque apud plerosque antiquos, epilepsia a pituita, mania a bile flava, melancholia ab atra pendet, inflammatio, de qua mox fusius, a sanguine. In nonnullis horum certa est consecutio: v. gr. vertigo morbus est a frigido et humido natus, qui si maiores vires acquirat, accedunt vomitus pituitae, vel bilis flavae atraeve, unde epilepsia, mania, melancholia.

Est autem praeterea nexus inter humores et ποιότητας illas: ita pituita frigida est et humida; mania, quae a bile pendeat flava, causae debetur calidae et siccae. Quin calor innatus, qui coctionem omnium humorum perficiat, si laboret, in acre quid et igneum convertitur et omnes humores re ipsa biliosos facit: πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολόβαφα 3). Et vero color quoque sanguinis a calore pendet: nam in uterino fluxu albi coloris καὶ τὸ αἷμα ἐς χροιὴν λευκὴν ἀμείβει, τοῦ γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον 4).

---

1) p. 111. 2) p. 79. 3) p. 101. 4) p. 140.

Antequam in principiorum aetiologicorum expositione pergimus, duo iam attingam de quibus quid doceat videndum. Inflammationem volo et *ῥεῦμα*.

Inflammationem sanguinis abundantiae adscribit: *σταφυλῇ* potissimum iuvenes laborare dicuntur: *πολύαιμοι γὰρ καὶ ἐπιφλεγμαίνει μᾶλλον*. Hinc fit, ut *τὴν σταφυλὴν ἔτι ἐρυθριῶσαν* non secandam esse moneat: nam sectionem sequuntur *αἱμοῤῥαγίη καὶ πόνοι, καὶ φλεγμονῆς ἐπίδοσις*[1]. Temperatur inflammatio in pueris, quia in his *τά τε σώματα μανά* sunt *καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή*; contra *νέοι καὶ οἱ ἐπὶ ἀκμῆς* vehementissimas patiuntur inflammationes; senes, quum iis *ξηρόν* sit *τὸ σκῆνος*, magnam non patiuntur[2]. Quemadmodum in pueris, quum *πολλή* sit *ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή*, inflammatio cito levari censetur, ita gravem et acutam supponit in iecore, quia ibi sanguis formatur et pars tota quasi sanguis est coactus. *Ὀξύταται ὦν*, inquit, *αἱ τῇδε φλεγμοναί. ἐγχέεται γὰρ τῷ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή. ἢν μὲν ἑτέρωθί πη φλεγμονὴ συστῇ, οὐ κάρτα γίγνεται ὀξέη. νέη γὰρ τοῦ αἵματος ἡ ἐπιῤῥοή. ἐπὶ δὲ τῷ ἥπατι οὐ χρέος ἑτέρωθεν ἥκειν. ἢν γάρ τις ἔμφραξις τὰς ἐξόδους ἐπίσχῃ, πίμπραται τὸ ἧπαρ τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν· ὁ δὲ τῆς τροφῆς εἴςρους ἐς τὸ ἧπαρ ἔτι μίμνει· οὐχ ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων*[3]. Quum *τὴν φλεγμασίην ἀπὸ περιουσίης αἵματος*[4] nasci crederet, venae sectionem remedium eius habuit princeps: *ἢν μὲν φλεγμασίην*, inquit, *αἰτίην εὕρηται, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μεγάλῃ τῇ σχάσι, ὅκως ἀθρόον διεκρέῃ τὸ αἷμα, τῆς φλεγμονῆς ἡ τροφή*[5].

Pus e sanguine formari existimavit; de variis abscessibus caput *περὶ ἐμπυικῶν* est consulendum, e quo unum hunc locum hic desumo: *θαῦμα δὲ ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ τε καὶ ἰσχνοῦ, βάθος οὐκ ἴσχοντος, τοσόνδε ῥέει πῦον· πολλὸν γὰρ πολλοῖσι ξυνελέγη. αἰτίη δὲ φλεγμασίη ἀπὸ περιουσίης αἵματος, ἐφ' ᾗ παχύνεται ὁ ὑμήν, ἀτὰρ ἠδὲ ἐκ π ο λ λ ο ῦ τ ο ῦ α ἵ μ α τ ο ς π ο λ λ ὸ ν γ ί γ ν ε τ α ι ἐ ν μ έ σ ῳ π ῦ ο ν.*

Inflammationis autem eiusque exitus diversitatem quandam ponit pro diversa partium, in quibus contingat, structura: ita dolorem nullum esse affirmat in pulmonis inflammatione, quem statim oriri, sicubi pleurae membrana inflammari coepta sit. Ita: *πόνος δέ*, inquit, *ἰσχνὸς μὲν ἠδὲ ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι, πλάτος δὲ καὶ βάρος ἴσχων ἐπὶ τῷ κώλῳ*[6]. Quo tenuior pars sit, eo maius secundum Aretaeum ab inflammatione periculum; hinc maius discrimen in tenuium quam in crassorum intestinorum inflammatione, quum in his suppuratio etiam fieri possit[7]. Non magnum metuit periculum a glandularum inflammatione: *νεφροί*, inquit, *τὴν μὲν τοῦ σώματος ἰδέην οὐ κάρτα ἐπίκαιροι ἐς κίνδυνον, ἢν καί τι πάθωσι ὀξέως· ἀ δ ε ν ώ δ ε ε ς γ ὰ ρ τ ὴ ν φ ύ σ ι ν*[8]. Contra

1) p. 15. 2) p. 20. 3) p. 222. 4) p. 85, 14. 5) p. 220. 6) 42. 7) ibidem. 8) p. 48. vs. ult.

multum periculi inesse putavit inflammationi partium nervearum, v. c. vesicae: *καὶ γὰρ καὶ δυνατωτάτη*, inquit, *πάντα ξυμπάθεα ποιῆσαι καὶ νεῦρα καὶ γνώμην. νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρὸν καὶ λευκόν*[1]). Ex ulcere vesicae *ὄλεθρος πολλόν τι ἑλκέων ὤκιστος*[2]).

Huc quoque proxime pertinere arbitror quod vulnus cartilaginis non coalescere credidit; scilicet de asperae arteriae sectione loquens: *οὐ ξυνάγεται*, inquit, *τοῦ τρώματος τὰ χείλεα. ἄμφω γὰρ χονδρώδεα καὶ ἀξύμφυτα*[3]).

Ad funestos exitus inflammationis quod attinet, post vesicae inflammationem memorat *ψύξιν, νέκρωσιν, γαγγραίνωσιν*[4]). In ileo: *πολλοὶ μέν*, inquit, *ἐπὶ τοῖσι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα, μετεξετέροισι δὲ καὶ πῦον ἐγγίγνεται καὶ αὖθις μελανθέν τε τὸ ἔντερον καὶ διασαπὲν ἐξέπεσε καὶ οὕτως ἐξέλιπον*[5]).

Haec de inflammatione, cuius intelligentia cum humorum pathologia apud nostrum coniuncta est, quaemadmodum etiam *ῥεύματος* notio, de qua iam videbimus. Non multum tamen de hoc pathologiae loco innotescit e nostri libris, nisi id unum, eum *ῥεῦμα* nonnullorum morborum causam habuisse. Inter causas affectionum columellae etiam *ῥεῦμα* ponit[6]); nempe de hac parte: *ἐν γὰρ ὑγρῷ*, inquit, *κέεται χωρίῳ*[7]), quod intelligendum de pituita a capite defluente. Acrimoniam quamdam illum fluxionibus tribuere patet e loco capitis de sanguinis reiectione, ubi de stomacho: *ἀτὰρ οὐδὲ διαβρώσιες*, inquit, *ξυνεχέες εἰσὶ, καίτοι μᾶλλον τῆς προτέρης. τὰ γὰρ ἀναδάκνοντα τῶν ῥευμάτων οὐ προςίσχεται χρόνον πολλόν*[8]). *Ῥεῦμα* inter causas refert empyematis in thorace[9]). Est autem illi remedium fluxioni oppositum *ἡ στύψις*: *πρώτιστα μὲν ὦν*, inquit, *ὅκως ῥεῦμα κοινὸν ἰῆσθαι· στύψεσι τῶν ἀμφὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν ῥοὴν χωρίων*[10]).

Circa causas primas vero notemus illum continuo tempestatum, regionum, aetatis, sexus in morbos efficaciam et agnoscere et describere; quibus in rebus semper ratio habetur doctrinae *περὶ ποιοτήτων* et de calido innato, ita ut causarum remotarum doctrina cum ea, quae circa proximas s. ultimas versatur, apprime in unum conveniat.

Quemadmodum autem dierum criticorum et observationem et computationem ex Hippocrate duxit, ita et morborum cum aetate varia nexum et sanationes morborum spontaneas aetatis mutatione, veluti in epilepsia, notavit; recteque vidit prodesse non posse id, quod praeter naturam et ut huic quasi vis inferatur tentetur[11]).

Denique circa Aretaei doctrinam medicam id animadversione dignum, illum vitae et morbi phaenomena non raro e rebus vita carentibus interpretari; quod quidem ante iam

---

1) p. 50. 2) p. 57. 3) p. 188. 4) p. 52. 5) p. 41. vs. ult. 6) p. 14, 10. 7) p. 14, 1. 8) p. 31. 9) p. 85, 9. 10) p. 268. 11) p. 253. extr.

apparuit in mechanica illa doloris explicatione, sed qua de re pauca plura ultimo loco adnoto. Ita v. c. de hydrope: ἔστι δὲ, inquit, ἐς ἐπομβρίην ῥεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντί[1]. Similiter de renum calculis: διτταὶ δέ, inquit, αἱ αἰτίαι τῆς πήξιος· γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ δὲ τὸ αἷμα. ψυχρὸν δὲ τὰ παχέα θᾶσσον πήγνυσι. τέκμαρ δὲ τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσι αἱ πηγαὶ, ἀποψυχθέντα γὰρ ἐς πωροειδέα λίθον πήγνυται. παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἐψηθὲν γενέσιος ὅκωςπερ τὴν ἕδραν ἴσχει[2]. Eodem pertinet anginae genesios explicatio ex iis, quae in antris quibusdam contingunt, et quae paulo post in illo capite leguntur: ἐπεὶ καὶ ἄλλα μυρία τῶν ἐν ἀνθρώπῳ τὴν αὐτὴν ἰδέην τοῖς ἔξωθεν αἰτίοισι ἴσχει. χυλοὶ φθείροντες ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. ἀτὰρ καὶ νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι ἴκελαι καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι, ὁκοῖα πυρετῶν εἵνεκα[3]. Postremi huius exempla praebet ipse, ubi de effectu morsus διψάδος loquitur et eius cum diabete similitudine, item de inflammatione vesicae et bupresti. Quin ex his comparationibus corporis vivi cum rebus non viventibus curatio sudorum copiosorum in animi deliquio laborantibus intelligitur, qua pulvere cuti insperso sudorem istum continere studuit[4].

Miratus sum locos duos, ubi quasi magicae doctrinae vestigia deprehendere mihi visus sum; nimirum: κακὸν γὰρ κακῷ βλαφθῆναι, πιστόν, inquit capite de elephante[5] et alio loco ὁμοῖον γὰρ ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ, ἄριστον[6]. Utrumque locum ex uno doctrinae fonte profluere ultro patet.

Haec de Aretaei doctrina medica, quam si memoria iam repetamus et summa viri placita conferamus cum Galeni loco affirmantis pneumaticos fuisse appellatos, qui morbos universos a pneumate prius offenso repeterent, intelligimus, Aretaeum ad horum sectam iure referri non posse. Constitit puto ex iis, quae disputavimus, illum fuisse eclecticum, qui multa pneumaticorum placita arripuerit; et pneumaticorum, Archigenis certe, scripta saepissime eum volvisse, certo constat. Ceterum a tanti ambitus doctrinae viro ne exspectare quidem licet, ut unius sectae partibus totum se addixerit. Itaque argumentum quod e pneumaticae sectae antiquitate Wiganus petiit, ut nostri scriptoris vitae tempora definiret, non grave mihi esse videtur; etiamsi sumas adversus hanc rem etiam probabiliter disputari non posse, quod ego affirmare non ausim. — Postremo moneo me in Aretaei scientia medica nihil invenisse, cur statuere debeam, illum Galeno fuisse antiquiorem; quod fieri posse debet, ut iure Pergameno aetate superiorem habeam. Nempe nisi id fiat, semper miramur Galenum eum non cognovisse, et citavisse, sicuti amplius supra tradidi.

---

1) p. 109. 2) p. 119. vs. ult. 3) p. 11. 4) p. 216, 1. 5) p. 155. 6) p. 276.

IV.

Apparatus Aretaei diaeteticus et pharmaceuticus.

Ex iis, quae de doctrina medica auctoris hucusque scripsi, haud difficulter eius curationis methodi intelligentur; satis facile etiam intelligentur remediorum classes, quas passim distinguit, quippe quarum divisio in doctrina de humoribus et qualitatibus est fundata. Sed rem acceptam fore credidi lectoribus, si de remediis singulis monerem; quod ita faciam ut ex ordine literarum elenchum tradam unum simplicium corporum, quibus in victus ratione et medicaminum administratione utitur, et alterum pauciorum compositorum, quorum mentionem fecit:

A. *Elenchus simplicium.*

Ἄγρωστις. Triticum repens. Acris planta est Aretaeo et flatus et urinas expellere dicitur [1]; decoctum radicis praescibere videtur. Vid. Diosc. IV. 30. Gal. de Remm. simpl. VI. 3. Dierbach. Synopsis mat. med. p. 203.

Ἀδίαντον [2]. *Adiantum capillus.* Ad aromatica et diuretica refertur ab Aretaeo, quin ad acria; decoctum plantae verosimiliter exhibuit. Cf. Diosc. IV. 134. Gal. l. l. VI. 7. Dierb. l. l. p. 443.

Ἀείζωον. Unicum locum, ubi haec planta memoratur, adpono: p. 275. legis: *καὶ ἀνδράχνη καὶ ἀείζωον ξὺν ὄξεϊ, ἀτὰρ καὶ λαπάθου ῥιζέων ἀφέψημα ξὺν ἀπύρῳ θείῳ ῥύπτει καλῶς.* Cum quibus cf. e Philumeno excerpta apud Orib. coll. med. XLV. 24. [3]: *ἱκανῶς δὲ αὐτῶν ἀποκαθαίρει τοὺς χρῶτας καὶ ἀνδράχνη μετὰ ὄξους λειωθεῖσα καὶ τὸ λεπτὸν ἀείζωον καὶ λαπάθου ῥίζα ἑψηθεῖσα ἐν ὄξει* Vides longe vero simillimum esse spectari alteram sempervivi speciem Dioscoridis [4], *Sedum rupestre*, vel *reflexum* Sprengelio. Cf. Fraas Synopsis pl. florae class. p. 136.

Αἰθυίης ὠμῆς κραδίη [5]. Adversus epilepsiam a nonnullis commendatur. De ipsa ave cf. Schneid. ad Arist. Hist. anim. V. 8, 4. Eius *κοιλίαν* nonnullis remedium *πεπτικόν* fuit. Gal. l. l. XI. 13.

Αἴξ [6]. Pedes arthriticorum immittere suadet in ventrem caprae recens mactatae, quae Iridem herbam comederit.

Αἶρα. Lolium. Αἴρης ἄλητον [7]) s. *ἄλητον αἰρίνου σπέρματος* [8] in epiplasmate.

---

1) p. 172. 2) p. 172. 221. 261. 3) p. 69. vol. IV. Class. auct. e Vatic. codd. editorum ab A. Maio. 4) IV. 89. 5) p. 251. 6) p. 273. 7) p. 221. 8) p. 222.

Ἀκακία[1]. Acaciae succus e fructu expressus et inspissatus cf. Diosc. I. 133. — Apud nostrum succus adstringens aqua solvitur, pulvis spongiis inspergitur, cum vino, oxycrato praebetur et adhibetur cum cerato; ad usum externum maxime commendatur.

Ἅλες. Sal usurpatur in clysmate; additur cyclaminis succo, ut cum his coniunctis anus irritetur in volvulo. Inspergitur linteo oleo imbuto, quod superponatur vulnusculis e cucurbitis cruentis in pleuritide. In peripneumonia lanis oleo madentibus et sale insperso thorax contegitur. Ἅλες λεπτοί in sacculis pro fomento sunt. Additur sal ptisanae, aliis sorbitionibus. Cf. Diosc. V. 125.

Ἄλητον κριθῆς, αἴρης, ἐρυσίμου, ὀρόβων, κυάμων, κέγχρου in cataplasmatibus. Farina e pane siccato ad sorbitionem parandam commendatur[2].

Ἀλθαίη. *Althaea off.* plerisque, *Lavatera flava* Sprengelio. Cf. Fraas l. l. p. 100. Radix conscissa et cum melicrato cocta in cataplasmate[3]. Ἀλθαίης χυλόν[4] praescribit, quem plantae succum recens expressum esse credo, nisi decoctum intelligere oporteat.

Ἁλικάκαβον. Huius radicis pondus dr. I. adversus Gonorrhoeam[5]. Apud Aëtium (III. 3. 32.) legis: «Quidam vero corticem radicis halicacabi ex aqua eis bibendum praebuerunt." Unde efficio στρύχνον ὑπνωτικόν Dioscoridis spectari: nam: ταύτης, inquit[6], ὁ φλοιὸς τῆς ῥίζης ἐν οἴνῳ ποθεὶς < ὁλκὴ ὑπνωτικὴν ἔχει δύναμιν τοῦ ὀποῦ τῆς μήκωνος ἐπιεικέστερον. *Physalis somnifera* Sprengelio.

Ἀλκυόνιον. In medicamine ad externum usum ῥυπτικῷ[7]. De variis alcyonii speciebus Diosc. V. 135. et Sprengelius in comm. p. 651. Gal. de rem. simpl. XI. (vol. XII. p. 370.)

Ἅλμη. Muria cum aceto et melle praebetur in peripneumonia[8] tanquam λεπτυντικόν. Cf. Diosc. V. 127.

Ἀλόη[9]. Ad externum usum pulvis spongiis inspergitur, vel pulvis solus per se ad sanguinem cohibendum; etiam in τέγξι usurpatur et cerato admiscetur cum aliis remm. Internus usus eius commendatur ad bilem educendam. Cf. Diosc. III. 22. cum comm. Spreng. p. 503. Gal. l. l. VI, 23.

Ἄλφιτα. Polentae usus frequens in cataplasmate, epithemate, cett. Ἄλφιτα et παιπάλη ἐξ ἀλφίτων (ita enim locum istum[10] accipio) usurpantur, ut conspergantur loci, unde sudor nimius profluat; itaque propter τὸ ἐμπλαστικόν. Celebrantur τὰ ἄλφιτα propter gratum odorem; in καρδιακῶν curatione eorum cum aqua acetove subactorum odor commendatur; eodem capite ἄλφιτα εὐώδεα in epiplasmate; ἄλφιτα νέα εὐώδεα inspergit vino cholera laborantibus praebendo. Cf. quae collegi ad Hipp. de victu acut. p. 172. seq.

Ἀμμωνιακόν[11]. Cum aceto ad usum externum in elephantiasi. Cf. Diosc. III. 88.

---

1) Passim memoratur. 2) p. 208. 3) p. 179. 185. 223. 4) p. 232. 5) 269. 6) IV. 73. 7) p. 275. 8) p. 202. 9) Passim memoratur. 10) p. 216, vs. 1. 11) p. 276.

'Αμπέλου ἕλικες[1]). Eorum succus praescribi videtur in cataplasmate, forte ipsae contusae: Diosc. V. 1: *ἀμπέλου*, inquit, *οἰνοφόρου τὰ φύλλα καὶ αἱ ἕλικες λεῖαι καταπλασσόμεναι κεφαλαλγίας πραΰνουσι, φλεγμονήν τε στομάχου καὶ καῦσον σὺν ἀλφίτῳ.*

'Αμύγδαλα πικρά[2]) et *θάσια*[3]). Amygdalae amarae ab auctore nostro cum sorbitione coctae commendantur; tostae cum aliis in ecligmate praebentur. *Θάσια* semel tantum memorantur, ubi legis *σῦκα ξηρὰ καὶ θάσια σύν τινι τῶν ἀλήτων.* Apud antiquissimos scriptores Graecos *θάσια* i. e. *κάρυα θάσια* non memorantur. Laudantur in Lexx. Plut. libro *ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστὶν ἡδέως κατ' Ἐπίκουρον.* cap. 16. et Athen. XIV. p. 647, *f.* Apud illum legis *καὶ ὄψα καὶ θάσια καὶ μύρα*, apud hunc *κάρυα θάσια καὶ ποντικὰ καὶ ἀμύγδαλα.* Ista *κάρυα Θάσια* amygdalae esse dici solent a veterum interpretibus. Petitus auctorem citat Macrobium Saturn. III. 18, quem locum laudat etiam Robertus Steph. in Thes. ling. Lat.; laudatur etiam in adnn. ad A. Gellium VII. 16. Ed. Conradi, ubi tamen verius nuces avellanae intelligendae esse dicuntur. Nimirum patet Aretaeum et Athenaeum *θάσια* ab amygdalis distinguere, quod facit etiam Plinius hist. nat. XV. 24. Apud Nonnum c. 140, *θασόροφον* laudatur, quae vox prave scripta in Thesauri Stephani Ed. paris. in *θασόφορον* abiit. Bernardus ad Nonnum vocem inexplicatam dicit et coniectura tentat; Schneiderus in Lex.[4]) a *θάσια* et *ῥοφέω* ducere videtur et exponit «Mandelmilch." Minus recte, si quidem emulsio nucum Thasiarum non amygdalarum fuit. Nomen *θάσια* apud Aretaeum facit ad eius aetatem definiendam: nam Plinius l. l.: «Nunc, inquit, Thasiae (nuces) et Albenses celebrantur et Tarentinarum duo genera." Itaque Plinii temporibus *θάσια* celebrari coepta esse videntur, unde conficias nostrum sane post Plinium vixisse. Apud Galenum nulla nucum Thasiarum fit mentio.

Ἄμυλος. Cum mulsa in collutione adversus synanchen; cum rosarum, aut palmularum decocto in columellae inflammatione; cum lacte in faucium ulceribus malignis. Amylum et lac in potu dantur ad sanguinis reiectionem, morbos hepatis chronicos, diabeten. Vid. Diosc. II. 123. — Plerumque *ἄμυλον* neutro genere, ita ut intelligant *ἄμυλον ἄλευρον*, farinam, quae sine mola sit parata: noster tamen *ἄμυλος διεθείς*[5]), *ἄμυλος. . δευθείς*[6]) et *ἄμυλος* nude[7]).

'Αναγαλλίς[8]). *Anagallis arvensis.* De duplici specie cf. Diosc. II. 209. Succum naribus infundendum praescribit noster ad vertiginem.

'Ανδράχνη. *Arbutus andrachne* Spreng. l. l. nostro est *ῥυπτικόν*, vide in *ἀείζωον.* Cf. Fraas l. l. p. 109.

Ἄνηθον[9]). *Anethum graveolens.* Additur sorbitionibus tanquam condimentum, item epiplasmati et *τέγξι.* Ad *τέγξιν* oleo incoquitur *ἀνήθου κόμη*, quae diuretica nostro. Vid. Dierb. Synopsis p. 673.

---

1) p. 222. 2) p. 193. 258. 3) p. 273. 4) Voce *θάσιος.* 5) p. 187. 6) p. 207. 7) p. 209. 8) p. 246. 9) Passim memoratur.

"Ανισον[1]) *Pimpinella Anisum* L. *Sisonis* species Sprengelio: pertinet ad τοὺς ἐν καρυκείᾳ καρπούς Cf. Dierb. l. l. p. 670.

'Αραχνίων ὑφάσματα[2]). E morsu hirudinum vulnusculis adponuntur, ut sanguis cohibeatur.

'Αρνόγλωσσον. *Plantago.* De utraque specie maiore, minore, cf. Diosc. II. 162. et Sprengel. l. l. p. 465. Fraas p. 219. Succus plantaginis ab Aretaeo bibendum praescribitur tanquam refrigerans, tum extus succus eius et ipsa herba in cataplasmate usurpantur.

'Αρτεμισίη[3]). De duplici specie Diosc. III. 117. Oleo incoquitur apud Aretaeum ad usum externum, ipsa herba cataplasmati admiscetur et aquae incoquitur, ut huic insidat homo. Vide Dierb. l. l. p. 622.

"Αρτος. Panis tum extus administratur, tum intus. In sinapismo capiti admovendo in lethargo, cephalaea; cum ruta, meliloto, althaeae radice panis imponitur vulnusculis ex hirudinum morsu; cum eo parantur cataplasmata refrigerantia simul et narcotica in satyriasi, refrigerans in arthritide. Panis cum lacte aqua diluto pro cibo datur phreniticis, ubi stomachus incenditur. Siccatus et per cribrum transmissus cum mulsa cibus emolliens est in pleuritide[4]). Panis recens cocti, calidi odor commendatur in cardiaca affectione, in qua etiam frustula panis cum vino cibi loco exhibentur, quod fit etiam in cholera. Panis pro prandio est vertigine laborantibus. "Αρτοι ξηρότεροι cibus epilepticis. "Αρτοι πλυτοὶ ξύν τινι γλυκεῖ melancholicis praebentur[5]). "Αρτος ἐκ κριθῶν ientaculum est elephante laborantibus.

"Ασαρον[6]). *Asarum Europaeum.* De hac planta Diosc. I. 9. Radix apud Aretaeum coquitur et potui datur admisto etiam melicrato. Cf. Gal. de rem. simpl. VI. 63. Laudantur eius vires, quibus flatum et urinam educit.

'Ασπάραγοι[7]) recensentur inter olera (λάχανα) urinas et alvum ducentia in cephalaeae therapeia; et inter acria, λεπτυντικά, quae urinas propellant, in epilepsiae therapeia. Quod plantae genus spectetur, quam sit incertum patet e Galeno de Alim. fac. II. 58. 59.

"Ασταφις[8]) s. σταφὶς ἀγρίη[9]). *Delphinium Staphis agria.* Semen manducandum datur ut pituita eliciatur; apud Diosc. IV. 153. idem usus memoratur. Cf. Gal. l. l. VI. 70. Cf. Dierb. l. l. p. 186.

"Ασφαλτος[10]). Memorantur emplastra hanc materiem continentia. De bitumine Diosc. I. 99.

'Αψίνθιον. *Artemisia Absinthium* et *A. Pontica* Sprengelio. Plantae succus, aut coma in καταιονῆσι usurpatur; ἀπόβρεγμα, aut succus cyathorum duorum dosi potioni praebetur. Coma trita κηρωτῇ admiscetur, quae imponatur epigastrio, hypochondriis.

---

1) p. 244. 2) p. 223. 3) p. 183. 226. 234. 4) Cf. supra in ἄλητον. 5) p. 258. 6) p. 221. 225. 261. 268. 7) p. 244. 253. 8) p. 174. 9) p. 241. 10) p. 205.

Succus sumtus bilis secretionem minuere dicitur; laudantur absinthii vires diureticae. Vinum absinthii commendatur elephantiasi laborantibus. De vino absinthite Diosc. V. 49.

Βαλαύστιον[1]) Diosc. I. 154.: *βαλαύστιον*, inquit, *ἐστὶν ἄνθος ἀγρίας ῥοιᾶς*... *χυλίζεται δὲ ὡς ἡ ὑποκυστίς. δύναμιν δὲ ἔχει στυπτικήν.* Ab Aretaeo balaustium siccum una cum aliis melicrato admiscetur, tum pulvis eius ad ulcera maligna in guttur inflatur, item in nares, ut sanguinis fluxus sistatur.

Βάτου ῥίζα[2]). Pulvis radicis siccae inspergitur, ut haemostaticum: decoctum radicum excipiens est aliorum remm. Diosc. IV. 37. 38. de vulgari rubo, *R. fructicoso* et *R. Idaea* agens de radice in usum medicum vocata non loquitur. Sed Gal. l. l. VI. 2. 4.: *ἡ δὲ ῥίζα*, inquit, *πρὸς τῷ στύφειν ἔτι καὶ λεπτομέρους οὐσίας οὐκ ὀλίγης μετείληφε.*

Βδέλλαι[3]). Hirudines sanguinem e profundioribus locis haurire censentur, quam cucurbitae, unde fit, ut supra vulnera ex animalculorum morsu orta cucurbitulam adponat, ut ita *ἐκ τοῦ βάθους* sanguis eliciatur; qui si iam largius fluat, *ἰσχαίμοισι* utitur. Ubi solas hirudines usurpat, postquam deciderunt, cataplasma emolliens vulnusculis superimponit.

Βλίτον[4]). Blitum cibi loco commendatur in phrenitide, satyriasi; inter olera cocta, quae alvum ducant, refertur; comam eius comestam fuisse patet e cura vertiginis. Apud Galenum de Alim. facultatibus[5]) *ἀτράφαξυς* et *βλίτον* coniunguntur. Illa planta *Atriplex* est *hortensis* Sprengelio[6]), haec *Amarantus blitum*. Cf. Fraas p. 232. seq.

Βολβοὶ ὠμοί[7]). Rubri bulbi parvi cum pipere et aceti faece rubefaciens illi sunt. Diosc. II. 100: *πάντες δέ*, inquit, (*οἱ βολβοὶ*) *δριμεῖς καὶ θερμαντικοί.* Quod genus, quaeve species spectetur definire non valeo.

Βράβυλα ἄγρια[8]). Radix in aceto cocta et trita cum aliis in epithemate. Athen. II. p. 49. *f.* *Κλέαρχος δέ*, inquit, *ὁ περιπατητικὸς φησὶ Ῥοδίους καὶ Σικελιώτας* *β ρ ά β υ λ α* *καλεῖν τὰ* *κ ο κ κ ύ μ η λ α.* Itaque *βράβυλα ἄγρια* sunt pruni sylvestres. Cf. Salm. Homon. hyles iatr. p. 21. proleg. et Spreng. ad Diosc. p. 419. Hic fructum esse *Pruni insititiae* credit.

Βρύον[9]). Commendatur inter refrigerantia in epiplasmate. De varia nominis significatione Spreng. ad Diosc. I. 20. Gal. de remm. simpll. VI. 2, 18. de *βρύῳ θαλαττίῳ*: *σύνθετόν ἐστιν*, inquit, *ἐκ γεώδους τε ἅμα καὶ ὑδατώδους οὐσίας, ἀμφοτέρων ψυχρῶν. στύφει τε γὰρ γευόμενον καὶ πάνθ' ὅσα θερμὰ καταπλασσόμενον ἐναργῶς ἐμψύχει τε καὶ ὠφελεῖ.* Unde fere conficias nostrum speciem aliquam ex algis marinis spectare.

Γάλα. Lac *ὑδρομιγές* phreniticis cum pane in cibis est. Adversus *μαρασμόν* e lethargo lac praebetur, quippe quod nutriat, calefaciat, ventrem irriget, vesicam emol-

---

1) p. 190. 242. 2) p. 206. 207. 3) p. 223. 234. 271. 4) p. 162. 234. 244. 248. 5) II. 45.
6) Comm. in Diosc. p. 463. 7) p. 216. 8) p. 205. 9) p. 273.

liat. In *καρδιακῶν* curatione lac mulieris *νεοτόκου καὶ κουροτρόφου* commendat, aut hoc deficiente lac asinae, quae recens partum ediderit. In venae cavae acuto morbo lac praescribitur, quod refrigeret et parva mole multum et blande nutriat. In acutis renum morbis lac laudatur praecipue asininum, tum equinum, ultimo loco ovillum et caprinum; quae tamen species illis longe postponuntur. Lac in universum laudatur in vesicae morbis acutis, diabete; in cephalaea dolorem capitis augere dicitur; multum eius laudes celebrantur in phthisios curatione. Lac asininum praebetur in morbis chronicis iecoris, quod sit leve, bilem non augeat, facile nutriat, caseosa parte minimum sit dives. In elephantiasi multum lactis *ἀδιακρίτου* bibendum datur, ut solvatur alvus. — De lacte cum *ἀμύλῳ* vide supra in hac voce.

Γαλεοὶ ἐνοικίδιοι [1]). Esse qui hos comestos ad epilepsiam curandam facere existiment, narrat Aretaeus. In adn. adscripsi glossam *τὰς νυμφίτζας λέγει*; cf. Ducangium in glossario in voce *νυμφίτζη*. Cum Petito consentio *mustelam* aliquam spectari arbitrante: nempe Galenus *γαλῆν σκελετευθεῖσαν* ad epilepsiam depellendam proficere e quorumdam opinione scribit de Rem. simpl. XI. 1. et XI. 1. 39 [2]). Conferri possunt Diosc. II. 27 et Spreng. ad h. l. Dubito num verum sit quod hic affirmat, esse *γαλῆν κατοικίδιον* Aristoteli *ἴκτιδα*; vid. Schneid. ad Arist. Hist. anim. IV. p. 48. seqq. Aretaeus in capite de signis icteri mentionem fecit *ἴκτιδος*, adeo ut hic quoque ab isto animali *γαλεοὺς ἐνοικιδίους* distinguere videatur.

Γάρος. Brassica cum oleo et garo commendatur inter cibos lethargo laborantibus idoneos. *Γάρον* audit apud Diosc. II. 34. Steph. in indice: «*Γάρον*, inquit, *τό*, sive *γάρος*, *ὁ*, Garum, liquamen s. sanies piscium sale conditorum et maceratorum" cett.

Γῆ ἐρετρίας [3]) commendatur in palmularum decocto, cett. ad sanguinem per *διάβρωσιν* effluentem sistendum. Cf. Diosc. V. 170. Spreng. ad h. l. p. 663. *Ἐρετρία πόλις Εὐβοίας* Steph. Byz.

Γῆ καδμίη [4]) trita cum aceto una cum chalcitide ad gutturis ulcera *λοιμικά*. Cf. Diosc. V. 84. et Spreng.

Γῆ λημνίη [5]) tanquam *στόμμα* gurgulioni adhibendum commendatur soluta aqua, aut melle. Altero loco apud Aretaeum *σφραγὶς λημνίη* [6]) vocatur et eodem modo quo *γῆ ἐρετρίας* usurpatur. Habet haec species plura nomina: *γῆ λημνίη*, *σφραγὶς λημνίη*, *σφραγὶς αἰγός*, *μίλτος λημνίη*. cf. Diosc. V. 113. et inprimis Gal. de Remm. simpl. IX. 2 [7]).

Γῆ σαμίη [8]) praescribitur a nostro et *ἀστὴρ κάρτα λευκός* [9]), qui eodem modo quo *γῆ ἐρετρίας* usurpatur; illa vero ad gurgulionem adhibetur, ut *λημνίη*, tum etiam eadem ratione, qua *ἀστήρ* ipse. Tandem terram Samiam cribro transmissam vultui inspergit,

---

1) p. 251. 2) Ed. Kuhn. p. 321. et 362. 3) p. 207. 4) p. 190. 5) p. 189. 6) p. 207. 7) p. 168. seqq Kühnio. 8) p. 189, 207. 216. 9) p. 207.

ut sudores compescat καρδιακῶν. Vix dubito, quin terra Samia Aretaeo sit ea, quam κολλούριον nonnullos appellare docet Diosc. V. 171. cf. Gal. l. l. p. 178. seqq.

Γῆ σινῶπις[1]) ut superiores species duae, tanquam στύμμα ad gurgulionem; tum etiam decocto palmularum, siliquarum, rubi radicum excipitur. Μίλτος Σινωπική celeberrima in veterum medicina. Cf. Diosc. V. 111.

Γλήχων[2]). *Mentha pulegium.* Huius decoctum spongia cett. exceptum fomentum ad flatus expellendas. Naribus admovetur aceto madefactum; refertur ad condimenta, quo nomine etiam ptisanae additur. Cf. Diosc. III. 33. Gal. de Rem. simpl. VI. 3. 7. — Cf. Dierb. synopsis p. 685. et die Arzneymittel des Hipp. p. 169.

Γογγυλίδες[3]) recensentur inter radices in cephalaea minus commendabiles. *Brassica Napobrassica* dicitur a Spreng. Hist. rei herb. I. p. 97. Vid. Schneid. in Ind. ad Theophr. Dierb. Arzneym. des H. p. 36.

Γυπὸς ἐγκέφαλος[4]). Cerebrum vulturis apud alios tanquam remedium ad morbum comitialem proponi, quod quosdam facere dicit Aretaeus, legere me non memini. Petitus Plinio adducit seqq.: «Praedicatur iecur vulturis tritum cum suo sanguine ter septem diebus potum. Cor pulli vulturini adalligatum. Sed ipsum vulturem in cibo dari iubent et quidem satiatum humano cadavere. Quidam pectus eius bibendum censent et in cerrino calice." Cf. lib. XXX. c. 27.

Γύψος ὀπτή[5]) cuti inspergitur, ut sudores contineantur. De gypso Diosc. V. 133., ubi de usta nihil; sed Gal. l. l. IX. 3. 6. et 7. de gypso loquens: καυθεῖσα δὲ γύψος, inquit, τὸ μὲν ἐμπλαστικὸν οὐχ ὁμοίως ἔχει, λεπτομερεστέρα δὲ καὶ ξηραντικωτέρα γίγνεται.

Δαῦκος[6]). Dauci semen propter vim diureticam ptisanae adiicitur. De variis speciebus Diosc. III. 76. vid. etiam Gal. l. l. VI. 4. 3.

Δάφνη. Decoctum καρποῦ δάφνης spongia exceptum pro fomento[7]). Folia sicca apud vulgus naribus intruduntur, ut haemorrhagia provocetur[8]). Suadet gestationem in locis, ubi laurus crescat[9]). Diosc. I. 106.

Δίκταμνον τὸ Κρητικόν[10]). *Origanum Dictamnus* L. tanquam carminans, ut aiunt recentiores.

Δόλιχοι[11]). *Phaseolus vulgaris.* Faba et eius species, ad quas δολίχους refert Aretaeus, inter legumina pessima esse dicitur. Diosc. II. 130. Gal. de Alim. fac. I. 28.

Ἐλαῖαι[12]). Olivae pro cibo sunt vertigine laborantibus. Spectatne Aretaeus, qui paulo ante ταρίχους mentionem fecit, ἐλαίας ἁλμάδας s. κολυμβάδας? Cf. Diosc. I. 138. Gal. l. l. II. 27.

---

1) p. 189. 207. 2) Passim memoratur. 3) p. 244. 4) p. 251. 5) p. 216. 6) p. 223. 7) p. 187. 222. 8) p. 242. 9) p. 272. 10) p. 172. 11) p. 244. 12) p. 248.

Ἔλαιον, λίπας, ἄλειφαρ fere promiscue apud Aretaeum leguntur eo sensu, quo *oleum* significant. Posteriora tamen duo fere μύρῳ etiam synonyma sunt nostro. De voce ἄλειφα, ἄλειφαρ vid. Foes. Oecon.; de ἐλαίῳ et μύρῳ cf. Gal. Rem. simpl. VI. 5. 4.[1]) et ibid. II. 27[2]). — Oleum apud nostrum scriptorem intus sumitur per os et in clysmate administratur, tum externo usui inservit. Copia larga sumtum emeticum est; parciore dosi ovis infunditur et ptisanae et aliis sorbitionibus; ptisana cum eo coquitur etiam. Additur cataplasmatibus et pro fomento vesicis bubulis infunditur, quae corpori adhibeantur. Memorat auctor quamdam hominis ἐν ἐλαίῳ ἐνίζησιν, cuius rationem et modum descripturum se pollicetur, sed temporum iniuria iste locus periit: conferri possit locus Aëtii περὶ τῆς ἐμβάσεως εἰς ἔλαιον[3]). Similis ἐνίζησις fiebat in decoctis plantarum aromaticarum. Haec de oleo in universum.

Iam vero diversas olei et μύρων species enumerabo, quorum Aretaeus usum frequentavit.

Praeter λίπας τὸ κοινόν seqq. memorat species:

Ἔλαιον τὸ ἀπὸ τῆς ὄμφακος, λίπας ἐλαίης ὄμφακος τετριμμένης, ἄλειφαρ τὸ ἀπὸ τῆς ἐλαίης τῆς ὄμφακος, nomina sunt apud scriptorem hunc, quibus τὸ ἔλαιον τὸ ὠμοτριβές s. ἔλαιον τὸ ὀμφάκινον Dioscoridis[4]), aliorum significat. Oleum hoc ex olivis immaturis in refrigerante τέγξι usurpat et lanis exceptum ad καταιόνησιν tum per se, tum aceto mistum.

Huic opponitur ἔλαιον δρυπετοῦς ἐλαίης, e maturis olivis expressum, de quo in adnott.[5]) monui.

Tertia olei species nostro est ἄλειφα, λίπας παλαιόν. In curatione calculi renum: λίπας δέ, inquit, παλαιὸν ἢ τὸ νέον ῥύτην ἰσχέτω. Vetus illud oleum calidius et acrius, quam commune[6]); nam una cum aliis unguentis calidis enumeratur.

Veniunt tandem ista s. olea, s. unguenta, quae ex oleo cum medicamine aliquo, ut plurimum aromatico, parabantur. Animadvertendum autem ipsis unguentis v. c. ῥοδίνῳ alia insuper aromata incoqui. Ipsa illa olea s. unguenta iam secundum literarum ordinem tradam:

Ἀνήθινον. Cf. Diosc. I. 61.

Ἀμαράκινον. ibid. 68.

Ἀνθεμίδος ἔλαιον. Cf. Diosc. III. 144.

Βάκχαρι. Galenus in exegesi Λύδιόν τι μύρον appellat βάκχαρι; item Schol. Aeschyli in Persas vs. 41. Lucianus Lexiph. 8. εἶτ' ἐχριόμεθα βακχαρίδι. De planta cf. Diosc. III. 44. et Spreng. in comm. Salm. de Homon. hyles iatr. cap. 18. Dierb. arzeymittel des Hipp. p. 182. *Gnaphalium sanguineum* L. cf. Fraas p. 208. Fuit βάκχαρις

1) p. 372. Kühnio. 2) p. 538. 3) Aëtius lib. III. c. 169. 4) V. 29. 5) p. 164. 165. 6) Cf. Diosc. I. 30.

veteribus usitatum et notissimum, ut recte monet Spreng. ad Diosc.; videndus praesertim Salm. Exercitt. Plin. p. 752. Iam vero agendum de loco e capite de curatione hystericae suffocationis, ubi huius unguenti mentio facta. Legebatur in libris ἢ Βάκχαρι τὸ Αἰγύπτιον, quod additamentum ego pro glossa delevi; itaque iam demonstrare conabor glossam esse falsam et ortam e male intellectis locis e libris spuriis Hippocratis, quibus simul aliquid lucis adferre studebo. In libb. de Nat. mull. et M. mull. nomen βάκχαρις occurrit, et occurrit ἔλαιον λευκὸν Αἰγύπτιον: cf. Foesii Oecon. in utraque voce. Statim iam puto falsum esse Foësium, ubi in voce ἔλαιον λευκόν, hoc ipsum idem esse credit, quod ῥόδινον. Nostris quoque temporibus e Smyrna adfertur ῥόδινον, *essence de Rose*, quod non album sed rubicundum est; praeterea vero de oleo albo mox locum e Diosc. citabo. Nunc e Foësii Ed. locos describam, ubi Βάκχαρις memoratur: p. 569, 48. legis: προςτίθεσθαι χρὴ πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον ἔλαιον Αἰγύπτιον λευκὸν, ἢ βακκάριον et p. 565, 19. καὶ προςθέσθω βάκκαριν, ἢ λευκὸν ἔλαιον πρὸς τὸ ὑγιὲς ἰσχίον. Hinc orta glossa in Aretaeo, nî fallor; nam lectis his locis interpres iste nescio quis idem esse credidit βάκχαρι, quod ἔλαιον Αἰγύπτιον, vel Αἰγύπτιον λευκόν. Ipse Aretaeus, qui multum trivit Hippocratem et opus de mat. medica composuit, ita interpretari non potuit, modo conferas p. 645, 45, ubi: βάψαι ἢ λευκῷ, ἢ Αἰγυπτίῳ, ἢ μυρσίνῳ, ἢ βακχαρίῳ, ἢ ἀμαρακίνῳ. Vides h. l. distingui ἔλαιον λευκὸν, ἔλαιον Αγύπτιον et ἔλαιον βακχάριον, vere! De ἐλαίῳ λευκῷ vide Diosc. I. 32, qui vel quomodo parari possit, docet. Ad ἔλαιον Αἰγύπτιον cf. locum Galeni e Meth. medendi XII. 3., ubi: ἢ τὸ (ἔλαιον nempe) παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις εὐδοκιμοῦν; cf. de comp. med. sec. locos II. 2.[1]), ubi τὸ Αἰγύπτιον s. Μενδήσιον μύρον s. Μεγαλεῖον memoratur. De βακχαρίδι iam vidimus. Patet autem pluribus locis ex pseudo-Hipp. particulam ἢ excidisse, ipsumque Foesium errasse, quum in Oecon. coniungeret ἔλαιον λευκὸν Αἰγύπτιον; nam legendum eiusmodi locis ἔλαιον λευκὸν, ἢ Αἰγύπτιον. Mirum non est librarios rerum ignaros, alio loco particulum omisisse disiunctivam, alio insuper turbasse verborum ordinem. Fateor autem in Aretaeo idem contingere potuise, ita ut forte τὸ Αἰγύπτιον non delere oporteat, sed legere ἢ τὸ Αἰγύπτιον. Videant alii!

Γλεύκινον λίπας. In γλευκίνῳ et κροκίνῳ alia etiam aromatica incoquebantur. Ad acria, calida refertur, inungitur, in τέγξι usu venit. Cum euphorbio ex eo fit ἔγχυτον naribus immittendum. Vid. Diosc. I. 67.

Ἴρινον μύρον pennae illitum faucibus admovetur, tanquam emeticum. Diosc. l. l. 66.

Κρόκινον λίπας naribus, auribus illinitur; infunditur lanis, quibus corpus obvolvatur. Diosc. l. l 64.

---

1) p. 570. Kühn.

Κύπρινον ἔλαιον acre linimentum est; cerato inditur, τέγξι. Diosc. I. I. 65.

Μύρον τὸ διὰ τῶν φύλλων τοῦ μαλαβάθρου. De malabathro Salm. ad Solinum p. 753. Diosc. I. 11. et Spreng. in comm. p. 348. De μαλαβαθρίνῳ Diosc. I. 76. Sed redeo ad Aretaeum, apud quem p. 231. delevi glossam τοῦ Ἰνδικοῦ δένδρεος. Nimirum licet interpres hic acu rem tetigisse videatur, non dubito tamen, quin huic, non Aretaeo additamentum debeatur: docent tum aliae glossae, eaeque interdum erroris plenae, docent verba p. 251, ubi nude φύλλα τὰ μαλαβάθρου. — *Cassiae* folium habetur.

Μύρσινον λίπας, adstringens in τέγξι. Cf. Diosc. I. 48.

Μήλινον μύρον s. λίπας, de quo eadem valent. Ibid. 55.

Νάρδος. Hoc nomine auctor significat et spicam nardi s. radicem et unguentum nardinum. Interpres in libris scriptis, editoribus non animadvertentibus, alio loco recte quid spectetur adposuit, alio loco falsus est, alio nihil adscripsit. Colligam primo locos, ubi unguentum spectari opinor, dein eos notabo, quibus radicem noster velle videtur.

P. 167. legis πάντα δὲ κηρῷ καὶ νάρδῳ ἀναλαμβάνειν· P. 214. κηρωτῇ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένῃ ἀνειλήφθω τάδε. P. 219. ξὺν κηρωτῇ νάρδου ἢ οἰνάνθης. P. 231. μύρον, ὁκοῖον ἂν ἔῃ προςηνὲς.. νάρδον, ἢ βάκχαρι κ. τ. λ. — p. 265. νάρδῳ ter legitur, et μύρον indicatur singulis locis, quemadmodum omnibus ceteris, quos huc usque indicavi.

Verum in verbis τέγξις μὲν ὤν, ἔλαιον ξὺν χαμαιμήλῳ ἑψηθὲν ἢ νάρδῳ p. 167. et ibidem obviis: φοίνικες ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ δευθέντες, ἔπειτα λεῖαι ἐς μᾶζαν τετριμμένοι ξὺν νάρδῳ, ἀλφίτοισι, οἰνάνθῃ, προςηνὲς θώρηκι ἐπίπλασμα spectari credo spicam nardi. Fortasse spectatur p. 215. in verbis ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, ὀμφάκιον ἀκμαῖον καὶ ἀκακίη, καὶ κόμμι, ἠδὲ ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον, καὶ στυπτηρίη, καὶ φοίνικες, καὶ ῥόδων χυλὸς εὔπνοος· ἅμα πάντα νάρδῳ τε καὶ οἰνάνθης τῷ λίπαϊ ἐς τὸν θώρηκα τιθέναι. Nempe radix ἔξωθεν ἐπιτιθεμένη memoratur a Galeno de Rem. simp. VIII. 13. 1.; attamen sequens οἰνάνθης τῷ λίπαϊ facit ut cum Wigano μύρον potius intelligas. P. 221. in verbis ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ, ξὺν ἀσάρῳ, ἢ νάρδῳ, ἢ κάχρυ ἑψηθέν profecto radix spectatur; item in verbis p. 268. μυρία, ὁκόσα ἴσχει νάρδον, κασίην κ. τ. λ. De glossa ridicula, quam p. 270 delevi, cf. adnn. — In epithemate, quod ibi dein describitur, fere ambigo, licet potius radicem quam unguentum spectari credam.

Ipse ceterum L. B. haec diiudicet; conferri possunt Diosc. et Spreng. in comm. p. 345.

Οἰνάνθινον λίπας, οἰνάνθης λίπας, τὸ διὰ τῆς οἰνάνθης μύρον s. λίπας. Illinitur naribus, auribus; cerato additur, lanis infunditur, in epithemate cum aliis thoraci imponitur Diosc. I. 56.

Πηγάνινον ἔλαιον ano illinitur cum melle et in clysmate usurpatur. Ibid. III. 45.

Ῥόδινον, ῥόδινον μύρον, λίπας τὸ ἀπὸ ῥόδων cum vino albo, aceto, succo malorum cydoniorum commiscetur; cerato adiicitur. In capitis τέγξι et hepatis καταιονήσι, ut refrigerans. Ibid. I. 53.

Σικυώνιον acre, calidum in capitis τέγξι et linimento calefaciente. Cf. Diosc. I. 33. Vetustate id sensim acrius fieri docet Gal. de Rem. simpl. V. 9. [1])

Σχίνινον λίπας, λίπας s. μύρον ἀπὸ τοῦ σχίνου adstringens est nostro. Cf. Diosc. I. 50. 89 in fine.

Haec de unguentis illis, quae profecto ad composita remedia referre potuissem, quod Galenus facit; sed quum noster fere tanquam simplicibus iis utatur, malui hoc loco de illis exponere. Haec igitur de oleo.

Ἐλατήριον [2]) inprimis angina laborantibus commendatur et cum mulso et sero lactis praebetur. Cf. Diosc. IV. 155.

Ἐλελίσφακον [3]). *Salvia officin.*, fortasse aliae quoque species. Eius decoctum pro insessu, ἐνιζῆσι. Cf. Ibid. III. 35. Cf. Fraas p. 184.

Ἐλέφαντος τοῦ ὀδόντος ῥίνημα [4]) in vino adversus elephantiasin. Cf. Diosc. II. 61, ubi minus recte ῥῆνισμα, pro quo ῥίνισμα repone.

Ἐλλέβορος λευκός semel tantum in nostri scriptis, quae supersunt, in morbo acuto praebetur, nempe tanquam ptarmicum in lethargo. Ceterum ad internum usum praescribit in cephalaea, in vertigine, in cuius therapeia variae remedii doses traduntur [5]), in melancholia. In morbo coeliaco curando cum raphanis coniungitur, ut horum vis emetica augeatur. Usurpatur porro in arthritide, elephantiasi [6]). Cf. Diosc. IV. 148. Fraas p. 284.

Ἐλλέβορος μέλας [7]). *Helleborus officin.* Salisb. In lethargo ut pituita evacuetur cum mulsa; eodemque modo in melancholia, ut atra bilis evehatur, quam in primis eo educi monet. Diosc.: καθαίρει δέ, inquit, τὴν κάτω κοιλίαν ἄγων φλέγμα καὶ χολήν. IV. 149.

Ἔρια s. εἴρια Ionice. Lanae imponuntur partibus affectis, madefactae medicamine quocumque, plurimum oleo; iis etiam sive pars aliqua, manus, pedes, sive totum corpus obvolvitur. Distinguendum inter ἔρια καθαρά et sordida; illis calor provocatur, haec potius refrigerant, quo nomine sibi opponuntur cap. de curatione Satyriasios [8]). Plerique Graeci medici sordidas lanas ἔρια appellant οἰσυπώδεα s. ῥυπαρά. Noster vocat εἴρια οἰσύπῳ πιναρὰ ἀπὸ τῆς ὄϊος, — ἔρια πιναρά, — ἔρια πιναρὰ ξὺν οἰσύπῳ, — ἔρια πινόεντα οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς ὄϊος, — ἔρια τὰ πινόεντα, — εἴρια πινόεντα οἰσύπῳ, — εἰρίων (κατείλησις) ἀπὸ οἰσύπου, — εἰρίοισι τοῖσι ἀπὸ ὄϊος ῥυπῶσι, — ἔριον τὸ ἀπὸ τῆς ὄϊος ξὺν τοῖς λύμασι, — ἐρίοισι τοῖς ἐξ ὄϊος πιναροῖσι, — ἔρια ἐξ ὄϊος τὰ οἰσυπώδεα. — Cf. Diosc. II. 82.

Ἕρπυλλος [9]), *Thymus Serpyllus.* Plantae κόμη oleo incocta ad τέγξιν, serpyllum ad τὰ λεπτύνοντα refert. Vid. Diosc. III. 40. Spreng. comm p. 512. Fraas p. 177.

Ἐρύσιμον [10]) *Sisymbrium Polyceratium.* Seminis ἄλητον ad epiplasmata. Fraas p. 119.

---

1) p. 738. seq. Kühn. 2) p. 186. 3) p. 234. 4) p. 275. 5) p. 246. 6) Cf. p. 277, ubi eius virtutes laudantur. 7) p. 170. 255. 8) p. 234. 9) p. 163. 171. 246. 10) p. 194. 222. 268.

Εὐφόρβιον[1]), verosimiliter *Euphorbiae officinarum* succus. Cf. Diosc. III. 86. cum Spreng. comm. Dierb. Synopsis p. 402. Tanquam ptarmicum apud nostrum usu venit et cum γλευκίνῳ in unguento rubefaciente; administratur in clysmate acri in ἐγχύτῳ naribus infundendo cum oleo aliquo; epithemati additur.

Ἔχιες. Carnes viperarum in trochiscos efformantur ad elephantiasin curandam p. 275. Cf. Diosc. II. 18.

Εχῖνοι[2]) elephantiasi laborantibus commendantur inter τὰ θαλάσσια, quae alvum subducant. Cf. in primis Arist. Hist. Anim. IV. 5. cum notis Schneideri, tum Diosc. II. 1. De modo, quo apud antiquos pararentur, Gal. de Alim. fac III. 38. Est *Echinus esculentus*. Cuvier Règne animal. IV. p. 12. seqq. v. d. Hoeven, Handbock der Dierkunde I. p. 138. seqq.

Ζιγγιβέριος[3]) radix ad acria condimenta pertinet et in medicamine ποτῷ etiam memoratur. Sed locus est p. 270., ubi seminis Zingiberis mentio fit (cf. adnn.), quod miror. Fieri potest, ut locus corruptus sit et ut καὶ ζιγγίβερι, καὶ πέπερι, καὶ σέσελι sit legendum. — Sed fieri etiam potest, nî fallor, ut plantas Aretaeus confuderit et ut semen alius plantae ex Amomeis, qualia Amomi Cardamomi pro semine Zingiberi salutaverit. Prior tamen de corruptela loci opinio mihi probabilior videtur. De planta Diosc. II. 189. et Spreng. ad l. l. Gal. de Rem. Simpl VI. 6. 2. Dierb. Synopsis p. 721.

Ἡδύοσμος[4]) *Mentha Sativa*. Cf. tamen Dierb. Synops p. 685. Diureticum est nostro, flatus expellens; cum aceto odoramentum est. In ptisanam tanquam condimentum iniicitur. Decoctum usurpatur. Ἡδύοσμον neutro genere p. 249. τῆς ἡδυόσμου p. 269. cf. Diosc. III. 36. ubi item ἡδύοσμος et ἡδύοσμον. Cf. Fraas p. 176.

Ἧπαρ ἀνθρώπου. vid. p. 252.

Θάσια. Vid. supra in ἀμύγδαλα πικρά.

Θαψία *Thapsia Asclepium*. Huius succus inungitur tanquam rubefaciens. Diosc. IV. 154. Cf. Dierb. Arzn. des Hipp. p. 198. Fraas p. 145.

Θεῖον ἄπυρον. Sulfur vivum pleuritide laborantibus praebetur in ovis[5]), si multa humida aegri reiiciant. In eodem morbo ad expectorationem promovendam in cerato miscetur, quod imponatur locis, ubi cucurbitae admotae fuerint[6]). Externum rem. detergens est cum decocto λαπάθου radicis. Obvium etiam in medicamine comp.[7]) — De sulfure V. 123. Quid sit θεῖον ἄπυρον discimus e Plin.[8]), qui: «genera (sulfuris), inquit, quatuor, vivum, quod Graeci *apyron* vocant, nascitur solidum, hoc est gleba: quo solum ex omnibus generibus medici utuntur. Solum (cetera enim liquore constant et conficiuntur oleo incocta) vivum effoditur, translucetque et viret."

---

1) p. 173. 177. 179. 241. 271. 2) p. 276. 3) p. 253. 261. 271. 4) p. 244. 246. 249. 259. 269. 5) p. 193. 6) p. 195. 7) p. 275. 8) XXXV. 50.

Θριδακίνη. Lactuca in satyriasis curatione inter olera in cibis exhibenda commendatur; item cruda commendatur in cephalaea, epilepsia. Narrat Galenus[1]) suo tempore Graecos omnes lactucam hortensem *θρίδακα*, agrestem *θριδακίνην* appellavisse. Ipse tamen alio loco[2]) *θριδακίνην* vocat *τὴν θρίδακα τὴν κηπευτήν*, uti significat ipse. Diosc. *θρίδακα ἥμερον* et *θρίδακα ἀγρίαν* distinguit[3]). Aretaeus profecto speciem *κηπευτήν* significat, me iudice, *Lactucam sativam*; fortasse etiam alias plantas hoc nomine comprehendit. Vid. Schneid. Suppl. Lex., voce *θριδακίνη*. Fraas p. 199. 200.

Θύμβρα[4]). *Satureia Thymbra* L. Sorbitioni incoquitur; cum aceto odoramentum est. Praescribitur a nostro etiam in *ἐμβάμματι*, *intinctu*, quo modo vocant liquorem, in quo panis v. c., vel opsonia intingebantur. De planta Diosc. III. 39. Cf. Dierb. Arzn. des Hipp. p. 170.

Θύμος[5]) cum aceto odoramentum nostro; tum *θύμου Ἀττικοῦ κόμη* in intinctu atram bilem subducere dicitur. Praescribitur gestatio in locis, ubi thymus crescat. Cf. Diosc. III. 38. et praecipue Spreng. in comm., unde quid *θύμος Ἀττικός* sibi velit disces. Cogita Aristoph. in Pluto versum:

ὦ πολλὰ δὴ τῷ δεσπότῃ ταὐτὸν θύμον φαγόντες.

Est *Thymus Creticus* s. Satureia capitata L. Cf. Dierb. Arzn. des Hipp. p. 169. Fraas p. 174.

Ἰόν[6]). Emplastra cum eo composita laudantur, quae tamen species spectetur, non liquet. Diosc. V. 91 - 93.

Ἴριδος ῥίζα[7]) et *ἴρεως ῥίζα*[8]) in ecligmate cum aliis medicaminibus; decoctis inspergitur; cum melle per se praescribitur. Remedium siccans (*ξηραῖνον*) habetur. Eius *ἕψημα* spongia exceptum fomentum est; in *ποικίλῳ* medicamine obvium est. Non patet quae *Iridis* species maxime spectetur. Cf. Spreng. Comm. ad Diosc. I. 1.

Ἰτέη[9]). Emplastrum cum foliorum succo laudatur: itaque illud esse videtur, quod *τὸ δι' ἰτεῶν* vulgo appellant medici Graeci. De *salice* Diosc. I. 135.

Ἰτρίον[10]). In vertigine laborantium therapeia praescribit *δεῖπνον σιτῶδες οἷον ἰτρίον*. Phthisicis *ἰτρία* cum lacte commendantur. Vid. Gal. de alim. fac. I. 4. Steph. Thes. in indice.

Ἰχθύες πετραῖοι. Pisces saxatiles ceteris praestare dicuntur in curatione phrenitidis; commendantur in pleuritide cephalaea, elephantiasi. Quos vocent pisces saxatiles, docet Gal. de alim. fac. III. 28.

Κάγχρυ non scribit Aretaeus, sed *κάχρυ*[11]). Fructus est *λιβανωτίδος*, de qua planta infra dicetur. Intus in aqua usurpatur, quae potui sit, ut carminans: extus in cataplasmate, unguento calefacientibus.

---

1) Lib. I. de comp. med. sec. genera cap. 4. (p. 387.). 2) De alim. fac. II. 40. 3) II. 164, 165. 4) p. 162. 173. 208. 218. 5) p. 173. 248, 255. 272. 6) p. 205. 7) p. 182. 202. 222. 223. 275. 8) p. 253. 9) p. 205. 10) p. 249. 259. 11) p. 194. 216. 221.

Καλαμίνθη. Commendantur ad deambulationem loci, ubi haec planta crescat. Distinxeritne Aretaeus eam a ἡδυόσμῳ, nec ne, incertum; nec quam καλαμίνθης speciem velit, significat; itaque nescimus, quae planta indicetur.

Κάλαμος ἀρωματικός [1], κάλαμος ὁ εὐώδης [2]. — In lumborum τέγξι coctus cum oleo et in cataplasmate ad renum regionem. Diosc. I. 17. *Acorus calamus*, cf. Fraas p. 274.

Κανθαρίδες [3] ut rubefaciens in epilepsia ad caput admoventur, epoto antea multo lacte, ne vesicam laedant. Diosc. II. 15. cf. quae adnotavi ad Hipp. de victu acutorum p. 272.

Καρδάμωμον [4] cum aere usto et melle ad epilepsiam componitur in emeto-catharticum; item occurrit in ecligmate composito. Diosc. I. 5. Spreng. comm. p. 345.

Κάρος [5]. *Carum carui.* Refertur ad τοὺς ἐν καρυκείᾳ καρπούς. Quid sint καρυκεύειν, καρυκεύματα, καρυκεία, docebunt Lexx.

Κασσίη [6], κασίη [7] tanquam diureticum ante cibum in potione; pluribus compositis inesse dicitur et coctionem adiuvare. Oleum cum ea paratum laudatur. Diosc. I. 12.

Καστόριον [8], κάστωρ [9], κάστορος ὄρχις [10]. Cum mulsa sumendum castoreum praescribitur ad drachmae pondus per plures dies. Porro naribus inflatur, inungitur, per anum iniicitur. Ad usum externum in τέγξι cum oleo anethino; inspergitur vulneribus, quum haec tetanus consequatur. Inprimis capite de lethargi curatione laudatur. Cf. Diosc. II. 26.

Κέγχρος. Milium tostum pro fomento sacculis inditur, cf. adnn. ad Hipp. de victu ac. p. 150.; etiam κυρβασίῃσι immittitur [11]. Cum lacte coctum παχυντικόν est nostro in sanguinis reiectione.

Κεδρίη [12]. Κέδρος veterum secundum Spreng. est *Juniperus phoenicea* L., cuius resina κεδρία. Commendatur in elephantiasi cum duplici crambes copia. Etiam Diosc. (I. 105.) eius dosin cyatho definivit. Cf. Fraas p. 260.

Κενταύριον [13]. Centaurii decoctum in aqua oleove ad clysma usurpatur. Spectari puto Dioscoridis Cent. minus (III. 7.), *Erythraeam centaurium.*

Κεράτια ἐδώδιμα [14]. Eorum decoctum per se commendatur ad reiectionem sanguinis per ἀραιῶσιν effluentis, et vero veluti vehiculum est aliorum medicaminum. Fructus sunt ceratoniae siliquae cf. Schneid. ad Theophr. IV. 2. (vol. III. p. 282.) et Spreng. comm. in Diosc. p. 416.

Κηκίς. Galla diversis modis usurpatur; praebetur cum melle in linctu admovendo faucium ulceribus malignis; eius pulvis faucibus inflatur; in sanguinis reiectione cum

---

1) p. 223. 2) p. 227. 3) p. 251. 4) p. 182. 5) p. 244. 6) p. 225. 7) p. 251. 268. 8) p. 170. 271. 172. 175. 178. 179. 180. 184. 185. 216. 231. 9) p. 219. 232. 233. 269. 10) p. 241. 251. 11) p. 194. cf. adn. 12) p. 274. 13) p. 177. 186. 14) p. 206. 207.

mulsa, aut oxycrato sumitur; etiam cum melle coctione inspissato coniungitur, ut fiat ἔντηκτον ore continendum; cum ovis et lente etiam praescribitur ad magnum ex haemorrhagia periculum in eodem morbo, et milio quoque cocto inspergitur. Naribus inflatur, ut sanguis cohibeatur, qui iusto maiore copia fluat, postquam arte provocatus fuerit iste fluxus. Quem in finem quomodo parandae sint gallae, docet Gal. de Remm. Simpl. VII. 10. 22. Dioscorides gallas fructus quercinos esse credidit [1]). Vid. Plin. XVI. 9, 10.

Κηρός variis remediis ad usum externum inditur.

Κιννάμωμον [2]), κινάμωμον [3]). Ad internum usum praescribitur in Ilei curatione; aliis in morbis ante cibos, ut diureticum; ἥν τις εὐπορῇ, inquit Aretaeus, unde patet rarum et magni pretii medicamen ipsi fuisse. Additur unguentis aromaticis, in quibus adversus hystericam suffocationem administratur. Vid. Diosc. I. 13. Spreng. in comm. p. 350.

Κισσοῦ χυλός [4]). κισσοί [5]). Succus hederae adfunditur oleis, quibus caput irrigatur in phrenitidis therapeia. In vertiginis curatione κισσούς incoquere iubet τῷ ῥοδίνῳ [6]): advertit locus ex Euporistis pseudo-Diosc. [7]), ubi κισσοῦ κόρυμβοι memorantur, quo fit, ut iam maxime in eam opinionem inclinem, spectari fructus hederae, licet res semper dubia maneat. Cf. Diosc. II. 210. Spreng. comm. p. 436. Dierb. Arzn. des H. p. 83. Fraas p. 150.

Κίτρια. μήλων τῶν κιτρίων τὸ ἄβρωτον [8]) ξὺν ἀλφίτοισι ab Aretaeo laudatur. Sunt μῆλα κίτρια Theophrasto [9]) et Dioscoridi [10]) μῆλα μηδικά. De fructus partibus diversis videatur Galenus [11]). Fructus φλοιός et σάρξ edebantur; non esculenta est pars interna, qua semen continetur. Vetustius nomen μῆλα μηδικά, quam alterum; Diosc.: ῥωμαϊστὶ δέ, inquit, κίτρια. *Citrus medica.*

Κνέωρον [12]). Ita audiunt folia θυμελαίας secundum Diosc., eiusdemque plantae fructus κόκκος Κνίδιος; est *Daphne Gnidium* L. Illud κνέωρον in ptisana praebetur lethargicis, ut deorsum pituita educatur; tum recensetur inter purgantia, quae in synanche usurpentur. Κόκκος Κνίδιος [13]) vulgo dictus Κόκκος ὁ τῆς κνίδου [14]), κόκκος ὁ τῆς Κνίδης [15]), quod tamen vitiosum esse puto et in ὁ τῆς Κνίδου mutandum, κόκκος κνίδης [16]), ubi itidem Κνίδου legendum videtur [17]), apud nostrum audit. — Datur autem epilepticis manducandus, ut per os expurgetur pituita: iisdemque tum fructus huius plantae, tum folia praescribuntur, ut purgando per inferiora pituitam devehant.

Κνίδη [18]). *Urtica*, ἀκαλύφη Dioscoridi, Galeno, quorum ille duplicem speciem describit, de qua vid Spreng. in comm. p. 615. Ad usum internum et externum vocatur: semen in ecligmate pleuriticis datur, et commendatur melancholicis. Ipsa planta inter

---

1) I. 146. 2) p. 225. 231. 251. 268. 3) p. 221. 4) p. 163. 5) p. 246. 6) Cf. adnn. 7) p. 106. 8) p. 273. 9) Hist. plant. IV. 4. 10) I. 166. 11) Alim. fac. II. 37. Remm. simpl. VII. 12. 19. 12) p. 170. 186. 251. 13) p. 14) p. 174. 15) p. 241. 16) p. 251. 17) Apud Herodotum I. 144. II. 178. Κνίδος non Κνίδη civitas appellatur. Librarii confuderunt cum urtica scilicet! 18) p. 173. 196. 202. 253. 258.

olera enumeratur acria, peripneumonicis, epilepticis utilia. Lethargo laborantium crura ut urticis flaggellentur, praecipit. Cf. Fraas p. 234.

Κογχάρια[1]). Iuscula *κογχαρίων* commendantur, tanquam *διαχωρητικά*. Aëtius II. 263. inter alimenta, quae alvum ducant, enumerat *καὶ κογχαρίων πάντων τοὺς ζωμούς*.

Κόκκαλος[2]). — Praescribitur *κώνου τοῦ κοκκάλου λείου* aliquantum in ecligmate pleuriticis: et in simili medicamine *τὰ σπέρματα τοῦ κοκκάλου* melancholicis. Cf. quae de *κοκκάλῳ* s. *στροβίλῳ* citavi ad Hipp. de V. A. p. 248.

Κολοκυνθίδος *τὸ ἐντός* in clysmate acri praescribitur. Apud Diosc., alios, ista pars interna *ἡ ἐντεριώνη τοῦ καρποῦ* audit[3]). *Cucumis* est *colocynthis*.

Κολοκύντη[4]), *κολοκύνθη*[5]). *Cucumis sativus*, me iudice. Commendatur *κολοκύντη καθ' ὥρην* inter cibos phreniticis idoneos. Capite de satyriasis curatione[6]) hoc morbo laborantibus commendatur *ἑψητὴ κολοκύντη* in cibo, quo loco delevi glossam *σίκυος ἑφθός*. Scilicet noster antiquum nominum usum servare videtur istis locis et *κολοκύντην* vocare, quam Galenus vocat *σίκυον*[7]). Aretaeus quoque *κολοκύνθην* suam in cataplasmate praescribit. Vide infra in *σίκυος*. Cf. Fraas p. 103.

Κολοκύντη ἀγρία. Ipsos locos, ubi huius mentio facta est, describam. In peripneumoniae curatione: *κολοκύντης*, inquit, *τῆς ἀγρίας αἱ σάρκες αἱ εἴσω ἑψηθεῖσαι ξὺν ὕδατι ἄρισται*[8]), i. e. in clysmate. In ilei curatione item in clysmate praescribitur *κολοκύντης τῆς ἀγρίας τῆς σαρκὸς ἕψημα*[9]). — Quodsi reputemus Aretaeum *κολοκυνθίδος τὸ ἐντός* itidem in clysmate praescribere, et apud Diosc.[10]) aliud *κολοκυνθίδος* nomen tradi, (nempe *κολόκυνθα αἰγός* vocatur, pro quo *ἄγριος* vere legendum censuit Corn., licet emendationem reiiciat Sprengelius,) fere putandum nostrum locis laudatis etiam *τὴν κολοκυνθίδα* spectare, de qua supra. Forte tamen vero similius, eum *τὸν ἄγριον σίκυον* Dioscoridis et Galeni velle, unde *τὸ ἐλατήριον*, quod alio loco eum praescribere supra in hoc elencho vidimus. *Momordicum* tunc esset *elaterium*. Vide infra in *σίκυος*. Cf. Spreng. comm. p. 636.

Κόμμι. Gummi et amylum rosarum decocto madefacta ad gurgulionem ulceratam admoventur; habetur in composito remedio ad sanguinis reiectionem. Cum symphyto ore continendum *ἐντηκτὸν* facit in eodem morbo. In epithemate thoraci imponitur, ut sudor contineatur. — Gummi Arabicum officinarum.

Κόνυζα[11]). Praescribitur in insessu satyriasi laborantibus, in gonorrhoea tanquam siccans, calefaciens commendatur. Procul dubio spectatur *κόνυζα ἡ μείζων* Dioscoridis. Vid. Spreng. in comm. p. 548. seq., ubi plura memorabilia de variis speciebus apud auctores varios et de plantae apud antiquos usu. Cf. Fraas p. 209.

---

1) p. 170. 221. 2) p. 196. 258. 3) Cf. Diosc. IV. 175. 4) p. 162. 5) p. 272. 6) p. 234. 7) Vid. Spreng comm. in Diosc. p. 467. 8) p. 201. 9) p. 220. 10) IV. 175. 11) p. 234. 268.

Κόπρος πελειάδων ἢ κυνῶν λεπτὴ ἀπὸ κρησέρης spongiis baccarum lauri decocto madentibus inspergitur, ut suppuratio futura in angina promoveatur [1]).

Κορίανον [2]) κορίαννον [3]). Semen, puto, sorbitioni additur tanquam condimentum: saltem alio loco enumeratur inter τοὺς ἐν καρυκείᾳ καρπούς. Succus coriandri cum aceto in sanguinis reiectione sumendus. Vid. Diosc. III. 64, qui ad externum usum tantum succum commendat; et Gal. de Remm. Simpl. VII. 10. 43., ubi de ipsis Dioscoridis verbis disputatur. Est *Coriandrum sativum*, uti satis notum.

Κορωνόπους [4]). Inter olera in phreniticorum victu ordinando commendabilia recensetur κορωνόπους; conceditur etiam peripneumonicis. Vid. Diosc. II. 157. *Plantago coronopus* Sprengelio. Vid. Schneideri index in Theophrastum. Fraas p. 62.

Κόστος [5]). Radix *Costi Arabici* L. (?). Cf. Murray apparatus medicaminum V. p. 80. Spreng. ad Diosc. p. 353. Fraas p. 278. Praescribitur in acri remedio ipsi gurgulioni adhibendo; et in pulvere composito, quo fricentur elephantiasi laborantes.

Κοχλίαι ἄκρως ἑφθοί [6]) in volvuli curatione commendantur. Vid. Xenocr. ed. Coray p. 11. cum adnn. p. 133. Diosc. II. 11.

Κράμβη tum alimenti, tum remedii locum tenet. Cum cedria mista in elephante commendatur [7]), quo loco spectari puto eius succum [8]). Comedere cramben iubet lethargicos cum oleo et garo; item peripneumonicos coctam cum aceto. Propter acrimoniam suam in cephalaea, epilepsia commendatur. Semicocta cum intinctu cymini elephantiacis praebetur. De *brassica*. Diosc. l. l. et Spreng. Comm. p. 463. Fraas p. 121.

Κρέα. In curatione cephalaeae distinguit auctor inter κρέα παλαιά et νεοσφαγῆ, quorum haec longe praefert. Laudat κρέα τὰ ἄκρεα, extremas animalium partes. Iam vero de singulorum, quae commendat animalium carne videbimus.

Carnes bubulae et ovillae damnantur in cephalaeae curatione, utpote quae inducant capitis dolorem et humores gignant crassos; ἔριφος contra non prorsus reiicitur. Verum in cephalaeae, vertiginis, epilepsiae melancholiae curatione magnopere extollit συῶν τὰ ἄκρεα, pedes et caput; etiam cerebrum suillum cum epiploo assum, sed sine hoc comedendum nidoris expers in pleuritide.

Τὰ πετεινά s. πτηνά, avium carnes, passim ab illo laudantur: v. c. in phreniticorum therapeia, ubi iusculis liquatas commendat: in cephalaea, vertigine, epilepsia, in cuius morbi curatione volucrum carnes, excepta anate, κούφας vocat natura, propter volatum scilicet horum animalium. In melancholia avium alas in cibis enumerat. Praeter gallos gallinaceos et gallinas, nominat πελειάδας, φάσσαν, νῆσσαν, quam minus probat, πέρδικας.

In vertiginis curatione τὰ θηρευτά praescribit, e quibus leporem appellat, cuius car-

1) p. 187. 2) p. 207. 244. 3) p. 209. 4) p. 162. 202. 5) p. 189. 275. 6) p. 221. 7) Vide supra in κεδρίη.
8) Diosc. II. 146.

nes assae aliis etiam locis ab illo laudantur; dicuntur vero κοῦφαι τῇ πέψι in epilepsiae curatione.

Melancholicis etiam δορκάδων et πτωκός carnes conceduntur.

Κριθή. Farina hordei in cataplasmatis; ex eo fit ptisana, panis; vide in ἄλητον, ἄρτος, πτισάνη.

Κρόκος[1], *Crocus sativus.* In medicamine composito ad pleuritidem. Cf. Fraas p. 292.

Κρόμμυα[2] numerantur inter acria, a quibus abstinendum sit in cephalaea. Pauxillum ceparum adiicitur ptisanae vertigine laborantibus praebendae.

Κύαμος[3]. Fabae farina in cataplasmatis usurpatur. Inter legumina cephalaea laborantibus minime commendanda primum locum faba obtinet. In tabis curatione, ubi liquida materies eiicitur, ulcera purgare dicitur faba, sed simul flatum gignere. Vid. Gal. de Remm. simpl. VI. 10. 59, ubi item ῥυπτικῆς δυνάμιος aliquantum ei tribuitur. Cf. de Alim. fac. I. 19. Diosc. II. 127.

Κυδώνια μῆλα[4]. Mala cydonia tanquam edulium inter ὀπώραν στύφουσαν recensentur. Crudorum caro contusa in epithemate usu venit, succus in τέγξι cum unguento aliquo. Pro potu praebetur aqua his malis ἐστυμμένη, ut ait Aretaeus; quo loco spectatur illorum ἀπόβρεγμα, ut patet ex Diosc. I. 160. Est *Pyrus cydonia* L.

Κυκλαμίνου χυλός[5] infunditur naribus ad vertiginem; ano illinitur cum sale, aut nitro, ileo laborantibus, ut flatus eliciantur. Vid. Diosc. II. 193. ubi similes usus notantur. Est *Cyclamen Europaeum* L.

Κύμινον. Unico tantum loco κύμινον γλυκύ cum crambe laudatur in cibo lethargicis praebendo; ceterum species non definitur. Puto, dulce illud cyminum nostri esse τὸ ἥμερον Dioscoridis. Laudatur etiam cymini intinctus, quocum malva, crambe, semicocta sumantur in elephantiasi. Oleo incoctum irrigationi hypochondriorum in phreniticis, ventris in cholera laborantibus, additur. In ileo ano illinitur cum aliis in medicamine composito, in eodemque morbo in epiplasmate, decocto, et tanquam ptisanae condimentum recensetur. De cymino Diosc. III. 61.

Κύπερος[6]. Ita Ionice noster κύπειρος scribit; κύπερος apud Herodotum et apud Gal. de remm. simpl. *Cyperus rotundus* L., cuius tubera spectantur. Vid. Diosc. I. 4. Spreng. Comm. p. 344. Illinitur gurgulioni apud Aretaeum, tanquam remedium acre.

Κώνειον[7]. In satyriasi genitalia et partes adiacentes illiniuntur conio cum aqua, vel vino, vel aceto. *Conium* esse *maculatum* nemo nescit.

Λαπάθου ῥίζαι[8]. Cum aceto ad usum externum tanquam detergens in elephantiasi. Cf. Diosc. II. 140, ubi diversarum specierum radices similem in usum commendantur.

---

1) p. 196. 2) p. 243. 249. 3) p. 165. 244. 260. 4) p. 218. 265. 270. 271. 5) p. 220. 246. 6) p. 189. 7) p. 234. 8) p. 275.

Rumex est, sed quae species sit, non liquet, neque conficere licet e Philumeni loco, quem ad *ἀείζωον* supra ex Oribasio citavimus.

Λιβανωτίς [1]). In irrigatione oleosa hypochondriorum in phreniticis, universi corporis in tetano, lumborum in renum morbis; similem in usum adversus gonorrhoeam praescribitur. Non constat quam speciem noster velit. Vid. Diosc. III. 79. Spreng. comm. p. 526.

Λιβανωτός, Thus. — *Λιβανωτός* ipse in emplastro praescribitur iis adponendo, qui sanguinem reiiciunt. *Λιβανωτοῦ μάννη*, quae etiam simpliciter *μάννη* apud nostrum audit, in epiplasmatibus ad vulnus cum tetano et ad suppurationem promovendam, in quam tendat angina. Item inspergitur vulnusculis ex hirudinum morsu, ut sistatur sanguis, inde effluens. Ista *μάννη* pulvis videtur *λιβανωτοῦ*, et pulvis tenuissimus *μάννης ἄλητον*, quod in epiplasmate pleuriticis adponendo praescribitur. Vid. Diosc. I. 81, 83. et praesertim, qui copiose de hac materie disserit, Spreng. in comm. p. 376. seqq.

Λιγυστικόν [2]). Ita quidem duobus locis apud Aretaeum scribitur, tertio de coniectura *λιβυστικόν* in *λιγυστικόν* mutavi, putans *λιβυστικόν* infimae Graecitatis esse, quam opinionem firmant glossaria Bibl. Regiae Paris, in quibus (codd. 2294. 2318. 1310. 1883.) *λιβυστικόν* legis. Commendatur in epilepsiae curatione tanquam condimentum frumentaceorum edulium, sorbitionum; *λιγυστικοῦ κόμη* in ptisana conceditur phthisicis et renum vitiis laborantibus. Quam plantam veteres *λιγυστικόν* vocarint, haud ita certum. Vid. Spreng. ad Diosc. III. 51. Fraas p. 145.

Λίθος ἡ ἐξ ἁλός [3]). Ita noster vocat corallium, uti docet glossema, quod delevimus. Apud Diosc. *κοράλλιον* audit etiam *λιθόδενδρον*; in Neophyti Lex. Botan. in cod. Regio 2286. glossam vidi *λίθος δενδρίτης· κοράλλιον.* Aretaeus inter adstringentia laudat; est etiam adstringens et refrigerans Dioscoridi. Cf. v. d. Hoeven, Handb. der Dierkunde, 2e Ed. p. 75.

Λιμνῆστις ad externum usum cum acribus aliis et oleoso aliquo constituente; illiniendum hoc remedium praescribitur, ut calidum, rubefaciens. Est *ἀδάρκης* Dioscoridis V. 176. De variis materiae huius nominibus Salm. ad Solinum p. 918.

Λινόζωστις [4]) incoquitur iusculis, quibus acetum etiam additur ut sit cibus, qui alvum moveat lethargo laborantibus. De mercuriali mare et foemina Diosc. IV. 188. Murray IV. 222. Est *mercurialis annua.*

Λίνου σπέρμα, etiam *λίνου καρπός* Aretaeo, praescribitur in epiplasmatibus, in quibus etiam *ἄλητον λίνου σπέρματος*. Tanquam fomentum nostro displicet in curatione tetani propter gravem odorem et vaporem, quem tostum semen lini spargit. Cum lacte semen, ut emolliens, in malignis ulceribus faucium [5]) commendatur; *λίνου καρποῦ*

---

1) p. 165. 183. 267. 268. 2) p. 253. 259. 261. 3) p. 206. 4) 170. 5) p. 190.

χυλός in clysmate in acuto venae cavae et arteriae magnae morbo [1]). Tostum obviam est in medicamine composito ad pleuritidem. — *Linum usitatissimum.*

Λίπας; vide supra in *ἔλαιον*.

Λύκιον [2]) praescribitur adversus tumores in facie elephantiasi laborantium. *Λύκιον, ἢ πυξάκανθον* dicunt et Diosc. I. 132. et Gal. de Rem. simpl. VII. 11. 20. Hic *ὑγρὸν φάρμακον* vocat. Succus est *Rhamni infectorii* L. secundum Spreng. ad Diosc. p. 404.

Μαλάβαθρον vide supra in voce *ἔλαιον*. *Φύλλα τὰ μαλαβάθρου* compositis remediis pluribus inesse dicuntur [3]).

Μαλάχη inter *λάχανα* cibi nomine commendatur phreniticis et satyriasi, cephalaea, vertigine laborantibus; semicocta cum cymini intinctu elephantiacis praebetur. Radicis decoctum in clysmate acuto venae cavae morbo laborantibus et satyriasi afflictis ipsius herbae fortasse decoctum commendat; item succum eius acuto renum morbo tentatis. Seminis drachma cum aqua melancholicis sumenda praescribitur. Cf. Diosc. II. 144. *Malva Sylvestris.*

Μανδραγόρας [4]) usui externo inservit in satyriasi, quemadmodum *κώνειον*. — Cf. Diosc. IV. 76. et Spreng. in comm. p. 604. Speciem non definivit Aretaeus.

Μάραθρον. Iusculis incoquitur eius herba, aut semen; etiam radix in acuto venae cavae morbo. Radicis decoctum bibendum praescribitur in ilei curatione.

Μαστίχη, Dioscoridi *ῥητίνη σχινίνη*, apud quem similiter atque apud Galenum ea maxime celebratur, quae ex insula Chio provenit, ubi *Pistacia Lentiscus* maxima cura colitur. Cf. Diosc. I. 90. Gal. de Rem. simpl. VII. 12. 6. Murray I. p. 126. Spreng. in comm. p. 367. Resina haec manducanda ab Aretaeo praebetur lethargicis, ut pituita educatur. Ceterum epiplasmatibus, epithematibus, ceratis admiscetur.

Μέλι, μελίκρητον, ὀξύμελι, (οἰνόμελι). — De melle et medicaminibus cum eo paratis haec tenenda:

Mel ab Aretaeo additur ptisanae, sorbitionibus, iusculis, una cum aromatibus. Tum variis medicaminum generibus additur, v. c. epiplasmatibus, tanquam constituens; ipsum per se semicoctum s. coctione inspissatum, epiplasma est. Irrigationibus cum liquore aliquo adiicitur, medicamini *χριστῷ* inditur, ecligmatibus, clysmatibus. Cum silphio, aliis materiis siccis *κατάποτα* facit; cum lente escharis e cauterio imponitur.

Mulsa, *τὸ μελίκρητον* biliosis parum utile esse censetur; commendatur tanquam potus emolliens. Tetano laborantibus *τὸ ἀκρητέστερον* fere cibi nomine venit apud nostrum. Cum ruta in ptisanae succo pleuriticis datur, cum sinapi *ὑγρῷ* peripneumonicis; cum alica in iecoris acutis morbis; cum calce, ut thrombi in vesica solvantur, quando ex his

---

1) p. 225. 2) p. 276. 3) p. 251. 4) p. 234.

ischuria contingit; cum castorio in satyriasi; cum helleboro nigro in melancholia; item in eodem morbo tanquam emeticum. Ut ἱερῆς actio adiuvetur superbibenda huic praescribitur; in oris collutionibus et gargarismatibus synanche laborantibus. Plurium valentiorum medicaminum vehiculum est.

Oxymel, τὸ ὀξύμελι, adversus dyspnoeam commendatur in dolore lateris diutius protracto; item ut thrombi in vesica solvantur.

Οἰνόμελι, uti appellat Diosc. V. 16., spectari videtur, ubi noster praescribit οἶνον καὶ μέλι μίξιος παλαιῆς p. 276. Ibi in adn. collegi alios locos, ubi eadem miscela memoratur. — Haec de melle.

Μελίλωτος fere ad usum externum usurpatum videtur ab Aretaeo, certe in reliquiis operum, quas possidemus, intus sumendus non praescribitur. Additur epithematibus, cataplasmatibus, χριστοῖς; decoctum irrigationibus. Cf. Diosc. III. 41. est *Melilotus officinalis.*

Μέσπιλα ad ὀπώρην στύφουσαν in cholera commendandam referuntur. — Vid. quae collegi ad Hipp. de V. A. p. 267.

Μήκων 1), μηκώνειον 2) .Quam speciem μήκωνος velit, Aretaeus nusquam definit; sed certum est, eum μήκωνα ῥοιάδα, de qua Diosc. IV, 64, vel eas species, quae cap. 65. apud Diosc. memorantur, respicere; postremas autem solas respici verosimillimum puto. Cf. Spreng. comm. p. 600. — Μήκων decocta in oleo in irrigatione somnifera commendatur phreniticis; iisdemque capita integra virentia pulvinaribus supponenda. Caro incoquitur cataplasmati pleuriticis ad latus affectum adponendo; folia in epiplasmate ad satyriasin. — Μήκωνες in epiplasmate melancholicis admoventur. Ipsum μηκώνειον fronti illinitur phreniticis.

Μῆλα contusa cum mastiche, meliloto, epiplasma refrigerans thoracis in phrenitide.

Μῆον 3). Huius radices in potu diuretico, sive cum aqua coquebantur, sive cum ea terebantur. Diosc. I. 33. *Meum Athamantum* et antiquitus et hodie nomen.

Μόρων χυλός. Mororum succus linimentum oris synanchicis. Arbor μορέα, συκαμινέα Dioscoridi I. 180. *Morus nigra* L.?

Μυροβάλανος 4) in cerato ad hepatis morbos acutos: in irrigatione cum oleo, melle, aceto linteis excepta ad lienis vitia chronica. Est βάλανος μυρεψική Diosc. IV. 157. Apud Gal. utroque nomine appellatur 5); cf. locos laudatos a Spreng. in comm. p. 637. — Hic rem luculenter exposuit et quomodo μυροβάλανοι recentiorum, ab eo de quo nunc agimus, differant, docuit. Illi hic est fructus *Hyperantherae Moringae.*

Μυρσίνη 6). μύρτα 7). Ipsa myrtus a scriptore nostro epithematibus additur in san-

---

1) p. 163. 193. 234. 258. 2) p. 164. 3) p. 225. 261. 268. 4) p. 223. 262. 5) De Rem. simpl. VI. 2. 1. de Ther. ad Pisonem. cap. 4. 6) p. 205. 215. 272, ubi μυῤῥίνῃσι 7) p. 271.

guinis reiectione, καρδιακοῖς. Praescribit gestationem in locis, ubi erescat. Coeliacis pro potu dat aquam ἐστυμμένην μύρτοισι i. e. ἀπόβρεγμα eorum [1]). — Quae myrti species indicetur, non constat; verosimiliter plures respiciuntur.

Νᾶπυ [2]). Vide in σίνηπι. Cum cneoro coniungitur.

Νάρδος. Vide supra in ἔλαιον.

Ναρκίσσου βολβούς laudat, tanquam emeticum [3]): cf. Diosc. IV. 158. *Narcissus poëticus.*

Νίτρον ut plurimum ad usum externum praescribitur, in irrigatione, emplasmate, clysmate, χριστοῖς, cerato; cum linteo oleo madente vulnusculis a cucurbitis inspergitur in pleuriticis. Ad internum usum in ecligmate praescribitur; in ovis una cum sulfure; in hyssopi decocto, in ptisana. Laudatur unico loco νίτρον Αἰγύπτιον [4]), de quo item sermo est in pseudo-Hipp. Epid. II. p. 467. Kuhn.

Οἰνάνθη [5]) in epiplasmate ad thoracem phreniticis. In iecinoris morbis acutis οἰνάνθη ἡ ὡραίη in epiplasmate refrigerante, nempe succus eius.

Οἶνος. Vinum ab Aretaeo bibendum praescribitur; ad usum etiam externum commendatur.

Vino austero intinguntur palmulae, quae conteruntur, ut epithema paretur; τέγξις ex hoc vino in sanguinis reiectione. De vinis austeris antiquorum nonnulla collegi ad Hipp. p. 194.

Vinum acidum usurpatur in epiplasmate refrigerante in morbis iecoris; cum quo loco confero quae infra in voce ὄξος proferentur e cap. de cur. sang. reiectionis: nam puto Aretaeum nunc quoque acetum e vino spectare. Cf. Gal. de Remm. simpl. IV. 2. p. 629.

Vinum album odoratum ad capitis perfusionem in cephalaea inservit; item ad partium in gonorrhoea affectarum τέγξιν. Spectetne vinum aromatica aliqua herba conditum, an sua ipsius virtute odoratum, non discerno.

Haec de vini usu externo.

Vini laudes extolluntur fuse p. 168. — Alio loco in iis, qui inflammatione laborent, dolores augere dicit vini potionem; vires contra id augere in iis, qui inflammatione sint liberi. In satyriasi ab eo abstinendum monet, quod nervos calefacit, animum relaxat, ad hilaritatem et ipsam venerem incitat.

Peripneumonicis febre iam liberis commendat vinum, quod parum adstringat; vini usum laudat etiam in ileo absente febre. Cholera laborantibus commendatur vinum non nimis ἄκρητον; similiterque in vertiginis curatione προπόσιες laudantur οἴνου ὑδαρέος. In cephalaea ante V. S. et post purgationes praebet vinum; item extra haec tempora in coena ἐς ἀνάκλησιν τοῦ στομάχου, postea vero diserte nominat vinum album tenue,

---

1) Cf. supra in κυδώνια. 2) p. 186. 3) p. 182. cf. adn. 4) p. 179. 5) p. 167. 222.

dulce, parum adstringens, quale etiam epilepticis conducere dicitur. In diabetis therapeia vinum laudat adstringens, meracum; itidem quod valde adstringat in coeliaca affectione.

In acutis morbis vesicae commendatur vinum dulce Theraeum, aut Scybelites; melancholicis Σκυβελίτης ὁ Πάμφυλος; de quibus vini generibus vid. Gal. de bonis et malis Alim. succis cap. 11. — Plinius (XIV. 11.) Scybelitem speciem Musti appellat.

In καρδιακῶν θεραπείᾳ memorat vinum odoratum, tenue, non valde adstringens: e Graecis Chium, Lesbium, (de quibus vid. Diosc. V. 10. Plin. XIV. 17.) alia tenuia in insulis nata; ex Italis Surrentinum (quod Tiberium Caesarem generosum acetum vocasse, narrat Plin. XIV. 3.), Fundanum (de quo Plin. ibid.), Falernum illud per omnem veterem orbem celebratissimum et Signinum, nisi valde adstringat. De postrema specie Plin. l. l.: «Quod Signiae, inquit, nascitur, austeritate nimia continendae utile alvo, inter medicamina numeratur."

In elephantis therapeia οἶνοι γλυκεῖς οἰνωδέων κρέσσονες dicuntur, qua in re Hippocratem sequitur item vinum dulce τῷ οἰνώδει opponentem [1]). — Haec de variis speciebus vini et vini usu apud Aretaeum.

Ὀμφάκιον laudatur ἐν στύμματι ad gurgulionem; in irrigatione adstringente ad morbum coeliacum; ὀμφάκιον ἀκμαῖον ad sudores continendos in καρδιακῶν curatione. Vocatur χυλὸς ὄμφακος in curatione sanguinis reiectionis, ubi adstringens habetur. Cf. Diosc. V. 6.

Ὄξος, ὄξους τρύξ, ὀξύκρητον. Acetum ipsum irrigationi oleosae adiicitur, epiplasmatibus; cum eo teritur cadmia; solvitur eo omphacium [2]); odoramentis per se solum inservit, vel cum plantis aromaticis; in detergente remedio inest extus elephantiacis administrando. Porro ptisanae additur; cum muria et melle coniungitur; olera in eo coquuntur.

Operae pretium est colligere locos nonnullos ubi, de hoc remedio et condimento agit. Ἔστω δέ, inquit [3]), τὸ ὄξος οἴνων μὲν τῶν στυφόντων τῷ γένεϊ, εἰ μὴ φαρμακείῃ γε, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ δριμύ τε καὶ στῦφον. Alio loco [4]) herbae commendantur coctae in ὄξεϊ ἐδωδίμῳ. Puto diversas spectari species. Ubi tertio loco [5]), ὄξεος, inquit, τὸ δριμύ ξύμφορον, acorem cuiusvis aceti spectat.

ὄξους τρύξ [6]) (nam τρυγίῃ vitiosum esse in indice Graecitatis iam significavi) cum bulbis crudis et pipere rubefaciens Aretaeo est. Τρύξ ὄξεος κεκαυμένη [7]) invenitur in remedio ῥυπτικῷ elephantiacis destinato.

Ὀξύκρητον per se irrigationi faciei inservit phreniticorum, iisdem lien illo irrigatur;

---

1) Cf. de victu ac. § 50. 2) De diversitate inter acetum et omphacium Gal. de Rem. simpl. IV. p. 360. Kühnio. 3) p. 206. 4) p. 227. 5) p. 249. 6) p. 216. 7) p. 275.

spongia exceptum arthriticis administratur. In sanguinis reiectione per ἀραιῶσιν adstringens est per se; in aliis huius morbi speciebus cum aliis coniunctum. In eodem morbo cum oryza in cibo praescribitur. In cephalaea usu venit cum remediis per os pituitam evacuantibus.

Ὀξυλάπαθον. Semen huius plantae laudatur in medicaminibus καταπότοις et τηκτοῖς ore continendis ad sanguinis reiectionem. *Rumex acutus* L. Cf. Diosc. II. 140. Gal. de Remm. simpl. VII. 11. 14. Cf. Fraas p. 231.

Ὀρίγανος decocta in aqua, quae spongia excipiatur ad τέγξιν; item pro potu diuretico lethargicis. In epiplasmate ileo laborantibus ὀριγάνου κόμη. Ptisanae incoquitur. Linnaeus antiquo nomine insignivit *Origanum Heracleoticum* appellans. Vid. Spreng. l. l. p. 508.

Ὄροβος. Farina eius in epiplasmate. Vid. in ἄλητον.

Ὄρυζα in pleuritidis curatione siccare dicitur et laterum purgationi obesse. Vid. in ὀξύκρητον. Ὄρυζα, inquit Gal.[1]), ἔχει τι στυπτικόν.

Ὄστρεα commendantur elephantiacis inter τὰ θαλάσσια, quae alvum subducant. Cf. Xenocr. Ed. Coray p. 13.

Οὖα inter ὀπώραν στύφουσαν enumerantur in cholera commendandam. Vid. quae collegi ad Hipp. de V. ac. p. 268.

Οὖρον παλαιόν hystericarum naribus admotum cupit.

Πεντάφυλλον[2]) laudatur in epiplasmate ad arthritida. *Potentilla reptans*; vid. Murray III. p. 138. Diosc. IV. 42.

Πέπερι ut condimentum ptisanae saepius laudatur, item in ovis sumendum praescribitur et cum cibis ceteris. Numeratur inter ptarmica et eo nomine naribus inflatur; prostat in unguentis, ecligmatibus, emetico, rubefacientibus, detergente. Recensetur inter ea, quae per os pituitam educant; ut calidum, coctionem adiuvans, stomachico et coeliaco morbo laborantibus praebetur. In epilepsiae curatione: καὶ πεπέριος, inquit, καὶ σεσέλιος πάσας ἰδέας, indicio illum plures species usurpasse. Diosc. II. 188. Spreng. comm. p. 475.

Πέπων ὡραῖος[3]) in cibo commendatur ad satyriasin curandam; propter humorem abundantem et frigus in epilepsiae curatione hoc fructu melius abstineri dicitur; commendatur in epiplasmate refrigerante ad arthritidem. Spectatne *Cucurbitam citrullum?*

Πετροσέλινον. Herbae decoctum, vel ἀπόβρεγμα laudatur in renum calculi curatione[4]), in stomachica affectione σελίνου τοῦ ἐν πέτραις ὁ καρπός commendatur[5]). His igitur locis τὸ μακεδονικὸν πετροσέλινον Dioscoridis[6]) spectatur. Sed in capite de morbi

---

1) De Rem. simpl. VIII. 15. 16. 2) p. 273. 3) p. 234. 253. 273. 4) p. 268. 5) p. 270. 6) II. 70.

Coeliaci curatione[1]) legimus: *καὶ σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτραις.* Sitne hic *τοῦ ἀγρίου*, an *τοῦ ἐν πέτραις* forte delendum, an appellet ita Dioscoridis[2]) *ὀρεοσέλινον*, quod nonnullos *πετροσέλινον ἄγριον* vocare docemur, non satis distinguere valeo. Vid. de utroque Spreng. in comm. p. 523.

Πευκέδανον[3]). Incoquitur integra herba, uti videtur, oleo, ut sit irrigatio capitis in phrenitide. *Peucedanum off.* L. Diosc. III. 82. Murray I. 356. Fraas p. 141.

Πήγανον[4]) s. *ῥυτή*[5]). Virente herba cum melle et nitro illinire iubet lethargicos; cum quo loco si plures alios conferam, quibus medicaminibus *χριστοῖς* admiscetur, puto eum anum illiniendum esse significare. In lethargo fomentum illi est spongia aqua madens, in qua ruta cocta sit. Usurpatur in irrigatione, clysmate, epiplasmate; herbae decoctum bibendum praebetur in ileo. Spectari videntur *Ruta montana* et *hortensis.* Vid. Diosc. III. 45.

Πικέριον[6]). Butyrum pro oleo in epiplasmate, uti videtur, ad hypochondria in phrenitide usurpatur. Cum melle coctum, ita ut spissa fiant, in pleuritide commendatur ore tanquam *τηκτόν* continendum. Vid. Foës. in Oecon. in voce.

Πίσοι. His abstinendum esse dicit in curatione cephalaeae; minus quam fabae flatum gignere dicuntur, sed simul minus bene ulcera purgare phthisicorum.

Πίσση ὑγρή odoramentum est hystericis apud nostrum. De pice liquida et sicca Diosc. I. 94. et 97.

Πίτυς *Pinus pinea* L. — Πίτυος *καρπός* laudatur in melancholiae curatione; *πιτυΐδες* hi fructus audiunt apud Diosc.[7]) Πίτυος *ῥητίνη* in epiplasmate in Tetani curatione. Ῥητίνη *ξηρή* ovis inspergitur a pleuriticis sumendis; nempe de *ῥητίνῃ ὑγρῇ πιτυΐνῃ* cf. Diosc. I. 92.

Πολίου *κόμη* in epiplasmate in curatione tetani et anginae vid. Diosc. III. 114. *Teucrium Polium;* nempe puto primam Dioscoridis speciem spectari. Fraas p. 173.

Πολύγονον. Succus polygoni in irrigatione capitis phreniticorum; commendatur etiam in sanguinis reiectionis curatione; item in detergente remedio ad elephantiasin. Vid. Diosc. IV. 4. 5. *Polygonum aviculare* et *maritimum?* Cf. Fraas p. 130.

Πρασίου *κόμη* cum mulsa ad abscessus hepatis ruptionem promovendam et in cur. arthritidis dolores mitigare dicitur irrigatio e decocto *τῆς πρασίου τῆς τοῖσι φύλλοισι λεπτῆς.* Spectatur *τὸ πράσιον* Dioscoridis III. 109. Nempe *βαλλωτή*, de qua cap. 107. agit. Erat *τὸ μέγα πράσιον.* Apud Scribonium largum comp. 167. mentio fit «marrubii tenuis" *Marrubium vulgare* L.

Πράσον et *πράσα.* Porrum propter *δριμύτητα* laudatur in lethargi curatione. Πράσον

---

1) p. 271. 2) II. 69. 3) p. 163. 4) Passim. 5) p. 172. 267., ubi ῥύτη perperam. 6) p. 165. 196. 7) I. 87.

ξὺν τῇ κόμῃ ptisanae additur pleuriticis et ileo laborantibus praebendae. In peripneumoniae therapeia inter cibos acres, λεπτυντικούς, detergentes, porrum recensetur. In cephalaeae curatione, ubi e capitis ustione profundae remanserint escharae, porri comam cum sale contritam linteo illitam vulneribus imponit.

Πριονῖτις lithontripticum nostro [1]; commendatur etiam in cur. calculi et ulceris renum [2]. Κέστρον est Dioscoridis [3]. Cf. Salmas. de homonym. hyles iatr. cap. 43. Spreng. comm. p. 569.

Πτισάνη, πτισάνης χυλός. Horum usus quavis pagina in libb. therapeuticis memoratur. Vid. Hipp. de victu acut., ut multa e nostro intelligantur. De ipsa ptisana dixi ad Hipp. de V. ac. p. 126. seq.

Πύρεθρον [4] in unguento cum remediis acribus composito in apoplexiae curatione. Cf. Diosc. III. 78. *Anthemis pyrethrum* L.

Ῥαφανίδες [5] et radices omnes pravum edulium habentur cephalaeae laborantibus. *Raphanus Sativus* L. cf. Dierb. Arzn. des Hipp. p. 36. seq.

Ῥῆον [6] cum liquore aliquo commendatur in malignis faucium ulceribus; in sanguinis reiectione cum oxycrato praescribitur, quum sit δυνατώτερον.. ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στῦψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι. Vid. Diosc. III. 2.

Ῥητίνη. De ea iam vidimus in πίτυς pro parte. Ρητίνῃ ὑγρῇ anum illinere iubet in epilepsia. In synanches therapeia resina cum aliis enumeratur inter τὰ τηκτά, quibus emplastrum componatur. Ceratis in pleuritide adhibendis admiscetur. De variis speciebus Diosc. I. 92.

Ῥόδων τὰ πέταλα [7] cum palmulis vino intinctis in cataplasmate praescribuntur; mulsa cum rosarum decocto in collutione ad anginam commendatur [8]; Gummi et amylum in rosarum decocto, tanquam στύμμα in columellae affectionibus [9]. Ῥόδων τὰ φύλλα in epiplasmate ad arthritin [10]. Ρόδων χυλός ad continendos sudores in epithemate in καρδιακῶν curatione [11]. Cf. Diosc. I. 130.

Ῥοιῶν succus ad usum externum in angina commendatur [12]; ipsa mala punica cum palmulis in epithemate in acutis vesicae affectionibus [13].

Ῥοῦς vulgo nostro ῥόος, genitivo ῥοός. — Ῥοὸς βραχύ epithemati admiscetur in sanguinis reiectione [14]; in quo morbo ῥόος ἐς τὰ ὄψα in καταπότοις commendatur [15]; inspergi videtur sorbitionibus in hoc morbo [16]. Ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον in epithemate ad sudores continendos [17]. Ῥοὸς χυλός, qui Dioscoridis χύλισμα τῶν φύλλων esse videtur, στύμμα est ad gurgulionem [18]: porro in epithemate ad vesicam cum palmulis [19].

---

1) p. 227. 2) p. 268. 3) IV. 1. 4) p. 179. 5) p. 244. 6) p. 190. 206. 7) p. 187. 8) Ibid. 9) p. 189. 10) p. 273. 11) p 215. 12) p. 187. ubi cf. adn. 13) p. 228. 14) p. 205. 15) p. 207. 16) p. 209, ubi ῥοός in ῥόος mutandum puto. 17) p. 215. 18) p. 189. 19) p. 228.

E Diosc. patet nostri ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον esse τὸ περικείμενον φλοιῶδες τοῦ καρποῦ. Cf. Diosc. I. 147. *Rhus coriaria* Spreng. ad l. l. Fraas p, 84.

Σάμψυχον [1]) audit maiorana apud Aretaeum. Laudatur μάλαγμα, in quo haec herba insit; incoquitur oleo, quod inserviat linimento, clysmati, irrigationi. *Origanum maiorana* L. Diosc. III. 41.

Σάπων unico loco memoratur p. 275.

Σέλινον [2]). Sorbitionibus incoquitur fere semen, ipsa tamen etiam herba; flatum expellere dicitur. Recensetur semen inter τοὺς ἐν καρυκείᾳ καρπούς. *Apium graveolens hort.*

Σέρις [3]). Eius succus cum oxycrato ad sanguinis reiectionem commendatur; ipsa in epiplasmate in satyriasi. *Cichorii* species aliqua.

Σεσέλιος species plures laudantur in remediis compositis ad epilepsiam [4]). Semen in stomachica affectione commendatur tanquam πεπτήριον [5]). Tres species distinguit Diosc., de quibus Spreng. comm. p. 520.

Σιδηρῖτις in epiplasmate ad dolores arthriticos [6]); eius succus in remedio ποτῷ elephantiacis [7]). De tribus apud Diosc. [8]) speciebus Spreng. in comm. p. 588. Fraas p. 78. 189.

Σίδια praescribuntur in epithemate adstringente ad thoracem in sanguinis reiectione; ova coctione παχέα ξὺν ῥοιῆς σιδίοισι in eodem morbo commendantur; et milium cum lacte coctum, cui inspergatur malicorium. Σίδια sunt τὰ λέπη τῆς ῥόας, ut ait Diosc.; cortices malorum punicorum.

Σίκυος et σίκυος ἄγριος. Inter olera cruda epilepticis concedenda enumerantur σίκυος καὶ πέπων [9]); qui locus firmat mihi opinionem, quam alibi protuli in adnn. [10]), ubi ἐφθὸς σίκυος delevi pro glossemate antecedentis ἑψητὴ κολοκύντη. Scilicet ibi etiam continuo post πέπων memoratur. Firmatur simul coniectura, qua κολοκύντην nostro σίκυον esse dixi supra in illa voce. Aretaeus eundem fructum κολοκύντην et σίκυον vocat, sicuti rutam πήγανον et ῥυτήν. — Σικύη λιτὴ in epiplasmate ad arthritin [11]). Σίκυος ἄγριος cum aceto tritus, addito sinapi, ut rubefaciens cruribus adponendum in lethargo [12]).

Σίλφιον. Laserpitii radix in curatione tetani praescribitur [13]). De lacrima vero memorabilis locus alter ibidem obvius: εἰ δὲ εὐπορίη ὀποῦ τοῦ σιλφίου τοῦ ἀπὸ τῆς κυρήνης γένοιτο κ. τ. λ. —, unde patet σίλφιον haud ita familiare fuisse Aretaei tempore et magni pretii remedium. Acrimoniam huius succi veretur et eo abstinendum dicit cephalaeâ affectis [14]). — De σιλφίῳ Spreng. l. l. 527, alios etiam citavi ad Hipp. de v. ac. p. 168.

Σίνηπι [15]) (vide supra in νᾶπυ) praescribitur tanquam rubefaciens pituitam per os

1) p. 223. 232. 267. 268. 2) p. 162. 164. 170. 225. 244. 3) p. 206. 207. 234. 4) p. 251. 5) p. 270. 6) p. 273. 7) p. 274. 8) IV. 33. seqq. 9) p. 253. 10) p. 235. 11) p. 273. 12) p. 173. 13) p. 185. 14) p. 243. 15) Passim memoratur.

educens; *τὸ δριμύ* eius pituitam *χύειν καὶ διαπνέειν, ἢ διελαύνειν κάτω* dicitur. Invenis apud nostrum in epiplasmate, cerato, ecligmate; cum hyssopo in emetico.

Σίον[1]). Laudatur propter facultatem calculos comminuendi, quam virtutem ei tribuit etiam Diosc. II. 153. *Sium latifolium* Fraas p. 144.

Σίραιον (*Sapa* Latine) apud Aretaeum memoratur *Ἑλληνικόν* et *Κρητικόν*. Alterutrum usurpatur in iecoris *τέγξι* in phrenitide[2]), item *τὸ Ἑλληνικόν* in perfusione thoracis[3]). Pro vehiculo est aliorum medicaminum in sanguinis reiectione[4]) Panes loti cum *σιραίῳ Κρητικῷ* in melancholia praescribuntur, quo loco dulcibus adnumeratur sapa[5]). Cf. Gal. de comp. rem. sec. locos VII. 1, ubi hic narrat in Asia, patria sua, *ἕψημα* vocari, quod *οἱ Ἀττικίζοντες* vocent *σίραιον*. Vid. idem de Rem. simpl. I.[6]) et Plin. XIV. 11., ubi docemur *σίραιον* esse mustum ad tertiam partem mensurae decoctum.

Σίσαρον[7]). Radix flatulenta esse dicitur et ventrem in tumorem attollere in cephalaeae curatione; potius cibi, quam medicaminis locum apud Aretaeum tenet, cum cuius descriptione vitiorum huius radicis non congruunt Dioscoridis[8]) et Galeni[9]) verba *σισάρου ῥίζαν εὐστόμαχον* dicentium et *ὀρέξεως προκλητικήν*, et *ἔχουσάν τι καὶ πικρότητος*. Sprengelius[10]) credit esse Pastinacam sativam, in cuius radicem Aretaei reprehensio cadere posse videtur. Vide tamen Fraas p. 144.

Σίσων. Una cum ruta et cymino in ilei curatione laudatur[11]). Vid. Diosc. III. 57. *Sison Amomum* L.?

Σκίλλης ὠμῆς λέπεσι extrema fricare iubet lethargo laborantium[12]): nempe rubefacientis locum tenet. Cf. Gal. de plenitudine cap. 8: *καὶ μὴν ὅτι δακνώδεις πολλοὶ τῶν χυμῶν εἰσὶν, οἱ μὲν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὴν γένεσιν ἔχοντες, οἱ δὲ ἔξωθεν ἡμῖν ἐπιφερόμενοι, παντὶ τοῦτο πρόδηλον. Εἰσὶ δ' αὐτῶν τέτταρες ἐν τῷ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον διαφοραί. μετρίως μὲν γὰρ δάκνοντες κνησμώδεις εἰσὶν, ὥςπερ ἡ σκίλλα.* Cf. Diosc. II. 202. Murray V. p. 93: «Recens, inquit radix scatet succo tam viscoso, ut hic aqua, vel aceto contritus vix per colum transigi queat. Adeo autem illa acris est, ut manibus tractata pruritum, ustionis sensum, quin vesiculas in cute excitet."

Σκόροδα referuntur ad acria in cephalaea vitanda[13]). *Allium* est.

Σμύρνη cum mulsa datur in curatione tetani ex vulnere[14]); praescribitur in *στύμματι* ad gurgulionem illiniendo[15]), in ecligmate pleuriticis praebendo[16]), in emplastris ad sanguinis reiectionem[17]). Melancholicis praescribendum, *ἣν ξηραίνειν θέλῃς*[18]). In calculi renum curatione laudantur remedia *σμύρνην* habentia[19]). Diosc. I. 77. Sprengel. comm. p. 371.

1) p. 227. 268. 2) p. 165. 3) p. 167. 4) p. 207. 5) p. 258. 6) p. 519. Kühn. 7) p. 244. 8) II. 139. 9) De Rem. simpl. VIII. 18. 19. 10) l. l. p. 462. 11) p. 221. 12) p. 173. 13) p. 243. 14) p. 185. 15) p. 189. 16) p. 196. 17) p. 205. 18) p. 19) p. 268.

Σπογγιῇ apud Aretaeum maxime usu venit, ut ea liquida excipiantur, quae irrigationi destinantur. Qua in re observandum saepius Aretaeum monere *σπογγιῇ* pro lana utendum. Huius autem rei ratio pendet a medicaminum indole: spongia praecipue opus esse monet, ubi refrigerantia administranda v. c. in phrenitidis, lienis acuti morbi curatione. Eadem de causa in cap. de cur. lienis *ἀντὶ δὲ εἰρίων*, inquit, *πτύγματα ἔστω ἀπὸ λίνου* [1]).

Σποδιὴ κλημάτων illinitur tumoribus in facie elephantiasi laborantium cum alicuius ferae adipe [2]). *Τέφρη κληματίνη*, inquit Diosc. [3]), *δύναμιν ἔχει καυστικήν*.

Σπονδύλιον incoquitur oleo ut irrigetur caput phrenitide [4]) et vertigine [5]) laborantium. Idem usus apud Diosc. (III. 80.) memoratur. *Heracleum Sphondylium* L.

Σταφυλή· γίγαρτα. — Uva ad *ὀπώρην στύφουσαν* refertur in cholerae curatione commendabilem [6]); *προςηνής* esse dicitur in cura cephalaea laborantium, quibus conceditur [7]), uti et vertiginem patientibus et epilepticis. Quod ad *γίγαρτα*, commendantur in sanguinis reiectione in *καταπότοις* cum melle [8]). *Γίγαρτον σταφυλῆς ὀμφακίτιδος* inter adstringentia laudatur, quae ad morbum coeliacum curandum valeant [9]). Cf. Diosc. V. 3.

Σταφυλῖνος numeratur inter radices, quas pravum alimentum esse dicit in cephalaea [10]); commendat vero in coena elephantiacis [11]). Gal. [12]): *δαῦκος*, inquit, *ὃν δή τινες σταφυλῖνον ὀνομάζουσι.* Cf. Diosc. [13]) et Spreng. in comm [14]), cui *Dauci carotae* est varietas sylvestris. Fraas p. 140.

Στέαρ. Cinis sarmentorum ab Aretaeo praescribitur *ξύν τινι θηρίων στέατι.... λέοντος, ἢ παρδάλιος, ἢ ἄρκτου, ἢν δὲ μὴ χηναλώπεκος* [15]). De adipe leonino, pantherino, ursino Diosc. II. 90. 87. Illud *στέαρ χηναλώπεκος* nostro est *ἀντεμβαλλόμενον* pro ceteris adipis generibus. De Vulpansere cf. Schneid. ad Arist. Hist. Anim. VIII. 5, cui est *Anas tadorna* L. Cuvierio [16]) est *Anas Aegyptiaca;* item Geoffroyo.

Στρουθίον. *Saponaria officin.* Sprengelio, item Dierbachio, Fraasio [17]). Inter ptarmica numeratur in curatione lethargi [18]) et hystericae suffocationis [19]) et cephalaeae [20]). Aretaeus bis diserte radicem indicavit. Cf. Diosc. II. 192.

Στρύχνον in epiplasmate ad Satyriasin [21]), ubi simul plantaginis et cichorii mentio facta. Itaque puto *στρύχνον κηπαῖον* Dioscoridis [22]) spectari. *Solanum nigrum?*

Στυπτηρίη, *alumen*, cum melle ad maligna faucium ulcera; usurpatur in emplastris ad sanguinis reiectionem; in epithemate ad thoracem, ut sudores cohibeantur. Naribus inflatur in largo ex iis fluxu sanguinis tanquam haemostaticum. Diserte nominatur *στυπτηρίη σχιστή* in detergente composito ad elephantiasin. — Cf. Diosc. V. 122.

---

1) p. 262. 2) p. 275. 3) V. 134. 4) p. 163. 5) p. 246. 6) p. 218. 7) p. 244. 8) p. 207. 9) p. 271. 10) p. 244. 11) p. 276. 12) Rem. simpl. VII. 4. 2. 13) III. 52. 14) p. 520. 15) p. 275. 16) Règne Animal I. p. 531. 17) Arzn. des H. p. 71. F. p. 107. 18) p. 173. 19) p. 232. 20) p. 241. 21) p. 234. 22) IV. 71.

Στύραξ. De styrace Diosc. I. 79. In cephalaeae curatione τὸ ἀπὸ στύρακος μύρον laudatur[1]; coniungitur cum euphorbio, ut fiat ἔγχυτον naribus.

Σῦκα. Collutio in angina sunt συκῶν τὰ πίονα ἐν ὕδατι; conceduntur pleuriticis et laudantur in cephalaea, tanquam fructus προςηνής. Etiam vertigine laborantibus conceduntur σῦκα ὡραῖα et in epilepsia laudatur σύκου χλωροῦ ἡ χρῆσις ὡραίως. In arthritide σῦκα ξηρά cum nucibus Thasiis et farina aliqua in epiplasmate.

Συμφύτου radix cribro transmissa in epithemate ad sanguinis reiectionem[2]; ad eundem quoque morbum symphytum cum Gummi tragacanthae coniungitur[3]: radix laudatur quoque in epiplasmate ad Arthritidem[4]. Cf. Diosc. IV. 9. 10. Quam speciem noster velit non significat, forte alteram', *Symph. Brochum*, Fraas p. 163.

Σχῖνος. Eius decoctum spongia exceptum pro fomento in acutis iecoris morbis[5]. Cf. Diosc. I. 89. cf. supra μαστίχη et λίπας σχίνινον.

Σχοῖνος. Λίπας.. ξὺν σχοίνῳ[6]) in irrigatione lumborum in curatione acutorum iecoris morborum et in similibus renum affectionibus ipse σχοῖνος[7]. Cf. Diosc. I. 16. *Andropogon schoenanthus.*

Τάμισος λαγοῦ, νεβροῦ, ἐρίφου[8]) ad sanguinis reiectionem cf. Diosc. II. 85.

Τάριχος ὡραῖον pro prandio vertigine et elephante laborantibus[9]: numeratur etiam inter cibos epilepticis utiles[10].

Τελλίνης χυμός in volvuli curatione praebetur[11], qui succus quid sit patet e cap. de elephantis curatione, ubi laudantur τελλινῶν ζωμοί[12]) cf. Xenocr. Ed. Coray et adnn. editoris p. 154.

Τερμίνθου ῥητίνη iniicitur ovis, quae praebentur pleuriticis, ut tenacia sputa facilius educantur. Extrinsecus adhibetur in epithemate, in χριστοῖς ad anum, ut eliciantur flatus, in unguento, epiplasmate. Diosc. I. 91.

Τέττιγες commendantur ἐφ' ὥρας ὀπτοί et ἔξωροι ξηροὶ, λεῖοι ξὺν ὕδατι in vesicae morbis acutis[13]. Etiam Diosc. cicadas τοῖς περὶ τὴν κύστιν ἀλγήμασι βοηθεῖν dicit; Galenus narrat esse, qui iis utantur in morbis vesicae[14]. Apud Paulum invenis inscriptionem: ἡ διὰ τεττίγων νεφριτική[15].

Τεῦτλον numeratur inter cibos phreniticis utiles, item inter olera cephalaea et vertigine laborantibus commendanda. De beta Diosc. II. 149.

Τῆλις. Foeni Graeci farina in epiplasmate usu venit; cocta in mulsa epithema illi est; τήλιος χυλός, quem cremorem eius esse puto coctione in aqua paratum, in clysmate administratur. Τήλιος ἀφέψημα emolliens et detergens extus in elephantiasi: Diosc. II. 124.

---

1) p. 241. 2) p. 205. 3) p. 207. 4) p. 273. 5) p. 222. 6) p. 223. 7) p. 227. 8) p. 207. 9) p. 248. 10) p. 253. 11) p. 221. 12) p. 276. 13) p. 229. 14) De Rem. simpl. XI. 1. 36. 15) VII. 11.

Τίτανος ἐσβεσμένη. Calx cuti inspergitur, tanquam ἐμπλαστικόν, ut sudor cohibeatur[1]. Pauxillum τιτάνου (utrum ἐσβεσμένη, an ἄσβεστος spectetur non definivit) cum mulsa datur, ut solvantur sanguinis grumi in vesica[2]. Vero simile iudico eum hunc in finem calcem vivam usurpare.

Τραγάκανθα. Tanquam τηκτόν in sanguinis reiectione τράγου τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον ore continendum[3]. Diosc. III. 20. Spreng. comm. p. 501.

Τράγου χυλός in collutione in anginae curatione; administratur etiam adversus columellae affectiones et ulcera faucium maligna. Τράγοι in pleuritide laudantur, ubi itidem τὸν χυλόν spectari puto. Vid. Diosc. II. 115. et Spreng. comm. p. 457; hic laudavit Gal.[4]), qui: τὴν δὲ εὐγενεστάτην, inquit, ὄλυραν, ὅταν ὡς χρὴ πτίσσωσιν, τὸν ὀνομαζόμενον τράγον ποιέουσιν... τινὲς δὲ ὁμογενὲς μὲν, οὐχ ὁμοειδὲς δὲ τὸ σπέρμα τοῦτο ταῖς ὀλύραις εἶναί φασι. Sprengelio ὄλυρα est *Triticum zea.*

Τριφύλλιον. Succus in remedio composito ad elephantiasin[5]; nisi locum ita accipere oporteat, ut semen auctorem indicare putemus. Diosc. et Gal. τρίφυλλον vocant; sitne ergo τριφύλλιον librariis potius, quam Aretaeo tribuendum? Cogitaruntne *trifolium?* Est *Psoralea bituminosa* Sprengelio. Cf. Fraas. p. 62.

Τυροί. Et lac et caseus capiti dolorem inducere dicuntur in cephalaeae curation ,

Ὕδωρ. — Aqua frigida caput phreniticorum perfunditur; eademque modica copia iisdem, si eam expetant, potui conceditur. In apoplexia post ἱερὴν bibenda datur, ut eius actio augeatur. Subinde aliorum remediorum vehiculum est, v. c. adstringentium in affectionibus columellae. De aquae frigidae in pleuritide usu ipsa nostri verba inspicienda[6].

Aqua tepida praebetur in cholera, ut vomitus in hoc morbo adiuvetur.

Pluribus in morbis aqua potui datur, ubi adsit febris, qua absente vinum praebetur. Ὑδροποσίη commendatur in cephalaea, vertigine. Nonnumquam aqua potui data acidula redditur incoctis fructibus, vel ἐναποβρεχομένοις. Iniiciebantur etiam aromatica.

Ubi melancholicis commendat aquas thermales[7], respicit Hipp. de aëre aq. locis § 35. Ed. Corayo.

Ὑποκυστίς. Huius succus στύμμα ad gurgulionem; inspergitur spongiis madentibus aceto in sanguinis reiectione adponendis; in eodem morbo etiam per os sumitur; cerato adiicitur in cholerae curatione; in vesicae morbis acutis cum vino illinitur; in diabete irrigationes et epiplasmate cum eo composita commendantur; in coeliaca affectione excipitur lanis, quibus venter contegatur; adhibetur ad tumores in facie elephantiasi laborantium. Cf. Diosc. I. 127. *Cytinus hypocystis* est vid. Dierb. arzn. des H. p. 96. Murray VI. p. 22. Fraas p. 268.

---

1) p. 216. 2) p. 228. 3) p. 207. 4) De Alim. fac. I. 13. 5) p. 274. 6) p. 196. 7) p. 257, vs. antepenultimo.

Ὕσσωπον. Hyssopus in epithemate in curatione phreniticorum; adponitur spongia eius decocto imbuta phreniticis et angina loborantibus. Decoctum in clysmate administrando lethargicis, ileo laborantibus. In mulsa coquitur et ut flatus educantur praebetur lethargicis; decoctum cum nitro peripneumonicis datur; ptisanae herba additur in eodem morbo. Datur in ecligmate epilepticis et in hoc morbo cempositum remedium emeticum cum hyssopo datur. Cum mulsa in collutione anginosis; similiter bibenda praebetur, ut abscessus iecoris rumpatur. Epiplasmata cum hyssopo in ileo et melancholia. Diosc. III. 27. Incertum quae planta sit. Vid. Spreng. comm. p. 506. Dierb. arzn. des H. p. 166. Fraas p. 182.

Φακός. Φακῆ. Lentis decoctum, φακῆς ἕψημα, cum mulsa collutio in angina[1]; φακῆς ἄλητον in cataplasmate refrigerante et adstringente ad sanguinis reiectionem[2]; φακός cum plantaginis succo, tum etiam φακῷ τῷ ξηρῷ καὶ ψυχρῷ inspergitur gallae pulvis. Lens cum melle imponitur escharis e capitis ustione per cauterium in cephalaea[3]. De lentis facultate in cephalaea exponit p. 244. ubi φακούς plur. numero appellat. Φακός vehiculum illi est, quo helleborus administratur in vertigine[4]. Cf. Diosc. II. 129. Gal. Rem. simpl. VIII. 21. 1: Patet e locis supra adlatis Aretaeum φακῆ et φακός promiscue usurpare de lente cruda et cocta; nimirum notum est vulgo φακῆν esse lentem coctam et ex ea pulmentum, φακόν contra lentem crudam.

Φὰρ Τυῤῥηνικόν datur cum lacte, utpote παχυντικόν, in sanguinis reiectione. Nomen φάρ legitur apud Gal. de comp. med. sec. locos[5]), ubi ex Asclepiade formulam medicinalem excitat, cuius initium φάῤῥους, ὃ καλοῦσι ζέαν, ἀλληλεσμένου ξε. β.' Ed. Bas. φάρους habet. Legitur apud Alex. Trall. VIII. 8., loco, ubi de diaeta dysentericorum exponit et ibidem in clysmate occurrit, item aliis locis. De farre pinsendo Cato de re rustica 2. cum adnn. in Ed. Gesn. p. 7.

Φοίνικες. Palmulae cum vino austero contritae epithema illi sunt ad thoracem in phrenitide; item in sanguinis reiectione ubi φοίνικες οἱ πίονες indicantur, et in cardiaca affectione, et cholera, et vesicae morbis acutis; in diabete palmulae cum malis tritae. Decoctum palmularum cum mulsa collutio ad anginam, ipsumque decoctum linimentum oris in eodem morbo. Ad columellam ulceratam gummi et amylum decocto palmularum soluta admoventur. Decoctum solum in sanguinis reiectione potandum commendatur; idemque est vehiculum aliorum medicaminum. In eodem morbo oryza cum earum decocto et alica cum illis cocta cibi loco veniunt. Decoctum in cerato praescribitur thoraci imponendo in cardiaca affectione. Conceduntur palmulae in victu cephalaea, vertigine laborantium. De fructu vid. Diosc. I. 143. seqq.

Φοῦ. Huius plantae radix inter diuretica ab Aretaeo numeratur. Diosc.[6]: δύναται

---

1) p. 187. 2) p. 205. 3) p. 243. 4) p. 246. 5) IX. 3. 6) I. 10.

δὲ θερμαίνειν, οὖρα κινεῖν ξηρὰ ποτιζομένη· καὶ τὸ ἀπόζεμα δὲ αὐτῆς τὸ αὐτὸ δύναται ποιεῖν. Mihi non certo patet, qua forma *Φοῦ* exhibeat in diuturnis renum morbis; sed in iecoris morbis chronicis cum mulsa decoctum dat. *Valeriana officinalis*, vel alia fortasse species. Vid. Fraas p. 217.

Χαλβάνη. Galbanum in Aretaei operum reliquiis invenitur in unguento composito in curatione apoplexiae [1]). Cf. Diosc. III. 87.

Χαλκῖτις ὀπτή cum terra Cadmia laevigata commendatur ad ulcera faucium maligna [2]). Est *χαλκῖτις κεκαυμένη* Dioscoridis [3]). — Forte praestat apud nostrum legere *χαλκῖτις ὀπτὴ ξὺν καδμίῃ λείῃ* (sic nominativo), quia ceteroquin laevigatio ad solam cadmiam, non ad *χαλκῖτιν* refertur, quum tamen Aretaeus profecto utramque laevigatam cupiverit.

Χαλκὸς κεκαυμένος commendatur adversus epilepsiam cum *καρδαμώμῳ*, in qua voce vide supra. Aes ustum etiam spectari puto in eodem capite, ubi aliud compositum emeticum et *χαλκόν* appellat solum. Laudantur etiam epiplasmata cum eo composita ad sanguinis reiectionem. Diosc. V. 87.

Χαλκοῦ λεπίς in emplastris ad sanguinis reiectionem.

Χαμαιλέοντος ῥίζα. Inter remedia *πεπτικά* in coeliaca affectione praebenda memoratur *τὸ διὰ τῶν σπερμάτων*, in quo haec radix insit. Utra species Dioscoridis [4]) spectetur, non liquet. Itaque prorsus incertum, quam plantam Aretaeus velit. Cf. Spreng. comm. p. 494. seqq. Fraas p. 198. 205.

Χαμαιμήλη. In phreniticorum curatione laudatur irrigatio thoracis cum oleo in quo *χαμαιμήλη* sit cocta. Spectatne *ἀνθεμίδα* Dioscoridis [5]), quae *χαμαίμηλον* etiam audit? Alio loco Aretaeum *ἀνθεμίδος ἔλαιον* memorare supra iam vidimus, unde fere efficias, eum nunc aliam plantam spectare, ita ut singulis locis diversam speciem *ἀνθεμίδος* indicaverit. Sprengel l. l. p. 559.

Χόνδροι. Alica lota cum aqua, vel mulsa, cocta pro cibo est phreniticis. Laudatur in curatione pleuritidis et primum post ptisanam locum occupare dicitur. In peripneumonia et morbis hepatis acutis alica cocta cum mulsa. Lac cum alica in sanguinis reiectione et phthisi et diabete. Alica lota et ex illa sorbitio in cephalaea, vertigine, epilepsia. Velut involvens est veratro. Cum vino et melle in elephantiasi datur. De alica Diosc. II. 118.

Ὠά recentia in pleuritide praebentur cum sulfure ignem non experto, nitro, pipere; in sanguinis reiectione coctione inspissata cum adstringentibus inspersis. In cardiaca affectione ova non valde consistentia, non assa, parte solida demta praebentur; in vertigine ova frigida aestate, calida hieme commendantur, non assa; item in melancholia. Ova calida non coacta in phthisi.

---

1) p. 179. 2) p. 190. 3) V. 115. 4) III. 8. 9. 5) III. 144.

Ὤχροι parum laudandum cibum facere dicuntur in cephalaea et minus quam fabae ulcera in phthisi purgare. Gal. de alim fac. I. 25. *Pisum ochrus* Spreng. Hist. rei herbariae I. p. 98. *Lathyrus cicera* L. Fraas p, 52.

B. *Elenchus remediorum compositorum.*

Ἡ Βηστίνου quinquies apud nostrum memoratur [1]), videturque haec, quam cum Wigano exhibui, vera esse nominis scriptura. Provocavit editor Anglus ad Aëtium Tetr. III. lib. 2. c. 6. ubi: «Complectuntur, inquit, et urinam cientes antidoti aliquam in se commoditatem; velut est, quae Bestiana vocatur." Licet Graecum codicem non habeam, nullus dubito, quin eadem antidotus spectetur; sed minus recte interpres nomen Latine reddidit; nam Βηστῖνος est Latinum *Vestinus*, ita ut non *Bestiana*, sed *Vestiniana* scribere oporteat. Apud Fabricium [2]) memoratur Iulius Vestinus sophista, qui nihil quidem cum hoc remedio commune habet, at e cuius nomine patet quomodo Βηστῖνος Latine sit scribendum. Constat iam de medicaminis nomine et virtute; compositionem vero nusquam descriptam videre me memini. Petitus duos comparavit in commentario Galeni locos, quorum altero [3]) legitur ὁ βιτῖνος (τρόχισκος); verum hoc nomen prave quidem scriptum est, sed e βιθυνός s. βιθύνος ortum, modo inspicias Galenum [4]), Paulum [5]) Theophanem Nonnum [6]). — Altero loco a Petito laudato [7]) legitur ἡ τοῦ Βιεννίτου, quocum compara locum superiorem aliquem [8]), ubi ἡ τοῦ Βιεννίου: hoc loco utroque idem nomen spectari puto, sed diversum a Βηστίνου nomine, ita ut ista remedia huc nihil faciant.

Ἡ διὰ Βησασᾶ semel commendatur in anginae curatione [9]). Petitus de scriptura codicum τῇ Βησασᾶ non monuit, quam vere emendavit Wiganus. Operae pretium est Kühnii verba in Epist. ad Ludwigium [10]) persequi, quia hic ex remedii apud Aretaeum mentione efficere studet Aretaeum Neroni temporum ratione esse inferiorem. En viri verba: «Alterum vero medicamentum, quod linimentum erat ad stomachi inflammationes leniendas olim in usus vocatum, a Gal. περὶ συνθ. φ. τῶν κατὰ τόπους lib. VI. [11]) ipsis Andromachi inventoris verbis descriptum est, a qua compositionis formula recedunt eae, quas et Paulus Aeg. VII. 14. [12]) et Alex. Trall. IV. 1. [13]) tradiderunt. Vocatum est a ruta sylvestri, quae princeps erat ingrediens species, a Syris teste Dioscoride III. 53. *Vesasa* cognominata, cui quantas tribuerint veteres vires Plin. XX. 14. [14]) narrat." — Iam primum errat Kühnius, ubi hoc remedium linimentum ad stomachi inflammationes

---

1) p. 227. 251. 258. 261. 269. 2) Bibl. Gr. IV. p. 583. Ed. antiquae. 3) Vol. XII. p. 276. Kühn. 4) Vol. XIII. p. 836. 260. 5) Fol. 125. vs. 41. Ed. Ald. 6) p. 124. vol. II. Ed. Bern. 7) Vol. XIII. p. 330. 8) E p. 266. 9) p. 187. 10) Opusc. vol. I. p. 23. 11) Vol. XII. p. 938. seq. 12) Sub finem capitis. 13) p. 225. Ed. Andernaco. 14) Mihi 51.

appellat; oris enim linimentum est. Aretaeus: ἐγχρίειν δέ, inquit, τὸ στόμα πᾶν μέσφι τῆς ἔσω φάρυγγος Gal. et Paulus στοματικὴν διάχριστον appellant, non στομαχικήν. Porro illum etiam in errore esse puto, ubi Andromachum remedii inventorem esse dicit. Galenus l. l. formulam tradit τῆς διὰ βησασᾶ, qualem scriptis mandaverat Andromachus; continuo alteram eiusdem remedii formulam habet, qualem dedit Heras. Itaque puto dudum ante Heram et Andromachum remedium διὰ βησασᾶ fuisse usitatum, alios vero alio modo paravisse. Rem firmat aetas Herae: nam Sprengelius[1]) et Heckerus[2]) de Herae aetate definienda non consentiunt quidem, sed uterque tamen Heram Andromacho antiquiorem esse credit; quod vel propterea verum iudico, quod Celsus Herae remedia in opus suum recepit. — Certum igitur est Andromachum τῆς διὰ βησασᾶ non esse inventorem, adeoque ad nostri scriptoris aetatem definiendam huius διαχρίστου mentionem nihil conferre. — Liceat ἐν παρέργῳ emendare Galenum, qui l. 1 p. 939: περὶ δὲ τῶν χελιδόνων, inquit, ἀμφότεροι γεγράφασιν ἀσαφῶς, καίτοι σαφῶς ἄλλων γεγραφότων, εἰ καὶ διαφωνοῦσιν ἀλλήλοις. Legendum iudico καί τοι σαφῶς ἄλλως (i. e. in aliis libris et de aliis rebus) γεγραφότων. Nam de iisdem, quos initio voluit, loqui pergit, non de aliis, quod absurdum esset praemisso καί τοι et ita antithesi facta.

Ἡ διὰ τῶν μόρων[3]). Huius remedii quoque binas compositiones secundum Heram et Andromachum tradit Galenus[4]). Est haec quoque διάχριστος στοματική. Cf. Alex. Trall.[5]), Paulum[6]).

Ἡ διὰ χελιδόνων[7]) Duas quoque huius medicaminis formas, alteram, qualem Asclepiades, alteram qualem Harpocras conscripsit, tradit Galenus de compositione medicaminum sec. locos lib. VI[8]): itidem est διάχριστος στοματική.

Ἡ διὰ χυλοῦ ῥοιῶν[9]) itidem est διάχριστος στοματική, cuius formulas duas ab uno Critone traditas descripsit Galenus[10]): cf. etiam Paulum[11]). His collatis nemo, puto, non videbit locum istum de anginae curatione, ubi horum compositorum mentio facta, vere me de coniectura restituisse.

Ἡ διὰ τῶν θηρίων vocatur etiam ἡ διὰ τῶν θηρίων ποικίλη et τὸ διὰ τῶν θηρίων φάρμακον apud Aretaeum, apud quem quater memoratur. Hoc remedium sane certum praebet τεκμήριον Aretaeum post Andromachum vixisse; nam hunc τὴν θηριακὴν composuisse primum et pedestri oratione scriptis mandavisse, constat e Galeni libro I. de Antidotis, cuius initium rem abunde docet[12]). Cf. etiam librum spurium de Theriaca ad Pisonem[13]) et illum, qui de eodem argumento ad Pamphilianum scriptus est.

Ἡ διὰ τῶν ὀπωρέων in diabetis curatione memoratur[14]) et inter τὰ ὕδρωπος ὀνήϊστά

---

1) Hist. med. vol. I. p. 619. 2) Hist. med. vol. II. p. 403. 3) p. 187. 4) l. l. p. 929. seqq. 5) l. l. p. 221. 6) l. l. in medio capite. 7) p. 187. 8) p. 924. seq. 9) p. 187. 10) l. l. p. 933. 11) l. l. 12) p. 251. 258. 266. 270. 13) Cf. etiam p. 32. seqq. ed. Kühn. 14) p. 266.

refertur. Vid. Galenus de comp. med. sec. locos VIII. 3.[1]), ubi Pergamenus ex Asclepiade binas formulas describit. Vid. etiam Alex. Trall.[2]).

Ἡ δι' ἰτεῶν. In sanguinis reiectione inter emplastra siccantia et adstringentia laudat id, quod habeat ἰτέης φύλλων χυλόν[3]). Procul dubio spectat celeberrimum apud veteres emplastrum δι' ἰτεῶν, quod descriptum est apud Galenum de comp. med. secundum genera V. 3.[4]).

Ἡ ἱερή a nostro lethargicis praebetur, ut purgans; item apoplecticis, in quorum curatione αἰσθήσιος καὶ κεφαλῆς καὶ νεύρων καθαρτήριον esse dicitur; datur etiam cephalaea laborantibus. His omnibus mulsa soluta praebetur. In clysmate cum mulsa et oleo datur tetano laborantibus, quo loco vis eius purgans laudatur et ποικίλον καὶ θερμὸν φάρμακον appellatur. Commendatur ileo laborantibus, ex hysteria convalescentibus, satyriasi laborantibus, epilepticis, melancholicis, et in diabete et elephantiasi. Uno loco ἡ ἱερὴ καλευμένη Aretaeus dicit, altero ἱερὴν τὴν δι' ἀλόης diserte significat, nam quae in libris locis nonnullis adscripta sunt, τὸ καθαρτήριον et τὸ καθαρτήριον φάρμακον interpretis manui debentur. Distinguebantur plures huius remedii species, sed omnes cum purgante componebantur, sive cum aloë, sive cum colocynthide cf. Gal. de comp. med. sec. locos VIII. 2. Paulum VII. 8. Quam remedii formulam Aretaeus spectaverit et num eandem locis omnibus, quis novit?

Ἡ Μιθριδάτεω. In epilepsiae curatione apud Aretaeum commendatur ἡ διὰ τῶν θηρίων ποικίλη, καὶ ἡ τοῦ Μιθριδάτεω ἐπιποικιλωτέρη. Posterior ἀντίδοτος laudatur etiam in melancholiae curatione et diabetis. Cf. Gal. de Antidotis I. 1. et II. 9.[5]).

Ἡ Σύμφωνος semel laudatur in gonorrhoeae curatione. Apud Gal.[6]) legitur: ἡ Προξένου πρὸς βῆχας χρονίους καὶ τὰς ἄγαν κεχρονισμένας διαθέσεις καθύγρους, ἡ σύμφωνος λεγομένη.

Ἡ Φίλωνος eodem loco apud Aretaeum memoratur, quo ἡ σύμφωνος. Apud Gal.[7]) versibus elegiacis describitur et explicatur.

Τὸ δι' ἐχιδνῶν φάρμακον μέζον τοῦ μετρίου πρὸς τὸ ξύνηθες ποθέν commendatur in ilei therapeia[8]). Memoratur ἡ δι' ἐχιδνῶν in curatione acutarum renum affectionum[9]), ἡ διὰ τῶν ἐχιδνῶν vocatur in gonorrhoeae curatione[10]) et in elephantis therapeia τὸ δι' ἐχιδνῶν, τὸ ποικίλον[11]). Idem est remedium quod aliis locis διὰ τῶν θηρίων appellavit.

Τὸ διὰ τῶν δύο πεπέρεων semel laudatur apud nostrum in Gonorrhoeae curatione: medicamen est ad usum internum. ἡ διὰ δύο πεπέρεων descripta legitur apud Galenum de comp. med. sec. locos VII. 3.[12]) et Paulum VII. 11. Fuit etiam apud antiquos usitatum medicamen διὰ τριῶν πεπέρεων, cuius mentionem facit Coel. Aurel. M. chronn.

1) p 142. vol. XIII. 2) p. 335. Ed. Andernaco. 3) p. 205. 4) p. 800. vol. XIII. 5) p. 164. 6) Comp. med. sec. locos VII. 2. 7) Ibid. IX. 4. 8) p. 221. 9) p. 227. 10) p. 269. 11) p. 275. 12) vol. XIII. p. 63. Kühn.

V. 10.[1]), et cuius compositionem legis apud Theoph. Nonnum cap. 295. et apud Paulum l. l.

Τὸ διὰ καρποῦ τῆς δάφνης epiplasma est rubefaciens et calefaciens, quod laudatur in gonorrhoeae curatione. Appellatur ἔνθα οἱ δάφνης ἔασι καρποί in coeliacorum curatione, ubi tanquam ἐπίθημα πεπτικόν laudatur. Apud Gal. de comp. med. sec. gen. VI. 14.[2]) inter τὰς ὑπ' Ἀνδρομάχου γεγραμμένας διαφορητικάς τε καὶ ἐπισπαστικάς legitur ἡ διὰ δαφνίδων. Apud Paulum VII. 18. numeratur inter μαλάγματα et ἐπιθήματα alia τὸ διὰ δαφνίδων. Itaque hoc remedium spectari videtur.

Τὸ διὰ μήκωνος. In curatione pleuritidis: προςηνὲς δέ, inquit, τὸ διὰ τῆς μήκωνος ξὺν μέλιτι καὶ μελιλώτῳ φάρμακον λεῖον καὶ ὑπνικόν. Patet illum spectare remedium aliquod διὰ κωδιῶν, quorum plures formulae apud Galenum de comp. med. sec. locos VII. 1. inter ἀρτηριακάς[3]); et vero Aretaeus omnino ecligma spectat. Cf. etiam Paulum VII. 11., ubi ἡ διὰ κωδιῶν καὶ μέλιτος ab Aretaei praescripto non multum recedit.

Τὸ διὰ σκίγκου laudatur, ut lithontripticum, in curatione acutorum morborum renum: dicitur esse φάρμακον ποτόν in cap. de gonorrhoeae curatione, ad quam item commendatur. Vide Gal. de antidotis II. 9, ubi descripta est ἀντίδοτος Μιθριδάτου Εὐπάτορος, ἡ διὰ σκίγκου λεγομένη. De ipso animali Diosc. II. 71. *Scincus officinalis* est Sprengelio. Cf. Brandt und Ratzeburg medizinische Zoologie I. p. 166. seqq. Vide tamen Cuvier Règne animal vol. II. p. 53, in notula, et J. v. d. Hoeven Handboek der Dierkunde vol. II. p. 331. et seq. in adn. Hi enim *Monitoris* speciem fuisse credunt.

Τὸ διὰ τῶν φυσαλίδων tanquam diureticum in acutis iecoris morbis commendatur. Apud Paulum VII. 12.[4]) ὁ διὰ φυσαλίδων describitur, qui trochiscus erat, cf. Theoph. Nonnum, cap. 176. 179., ubi τὸν διὰ φυσαλίδων τροχὸν appellat; apud hunc commendatur ad ulcus organorum οὐρητικῶν et ad στραγγουρίαν, et δυςουρίαν. Bern. ad Nonnum laudat Alex. Trall. IX. 5.[5]), ubi ὁ διὰ φυσαλίδων τρόχισκος ad renum inflammationem in pus conversam praescribitur. — Diosc. IV. 72: ἔστι, inquit, καὶ ἕτερον στρύχνον, ὃ ἰδίως ἁλικάκαβον καλοῦσιν, οἱ δὲ φυσαλίδα. *Physalis Alkekengi.*

Τὸ διὰ τῶν σπερμάτων. Hoc μάλαγμα laudatur in curatione acutorum hepatis affectuum. In curatione κοιλιακῶν laudatur tanquam ἐπίθημα idem illud διὰ τῶν σπερμάτων. Hoc loco πεπτικόν esse dicitur, illo λεπτυντικόν. Plures fuisse videntur huius remedii formulae: nam in cap. de κοιλιακῶν curatione id laudat, ἣν ἴσχῃ χαμαιλέοντος ῥίζαν. Plures huius μαλάγματος compositiones habentur apud Gal. comp. med sec. genera VII. 7. ubi inter τὰ ὑπ' Ἀνδρομάχου γεγραμμένα μαλάγματα numeratur. Cf. Paulum VII. 18.[6]).

---

1) p. 592. 2) p. 928. 3) p. 37. seqq. Kühn. 4) Fol. 125, vs. 11. ed. Ald. 5) p. 544 6) Fol 133. initio; ed. Ald.

Τὸ *χλωρὸν ἐπίπλασμα* laudatur in gonorrhoeae curatione tanquam rubefaciens; tanquam *πεπτικόν* in coeliacorum therapeia *τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν τὸ χλωρόν*. Plurima usitata erant emplastra viridia. Cf. Gal. comp. rem. sec. gen. II. 4.[1]) et Paulum VII. 17.[2]).

Τὸ *μυστήριον* ex eodem malagmatum genere fuit, e quo *τὸ χλωρόν* et *τὸ διὰ δαφνίδων*. Tanquam a se inventum memorat Aretaeus in coeliacorum curatione. Alios etiam eiusdem nominis medicamina composuisse patet e Gal. de comp. med. secundum locos VII. 5.[3]).

Τὸ *διὰ τῆς λιμνήστιδος* fuit *χρίσμα* acre, eoque in lethargo tanquam rubefaciente auctor noster utitur. In capite de tetani curatione est *ἄλειμμα διὰ λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ νίτρου καὶ πυρέθρου*. In *καρδιακῶν* therapeia vocat *τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἠδ' εὐφορβίου καὶ δάφνης τοῦ καρποῦ ἄλειμμα*. In cephalaeae curatione appellat *τὸ ξύνθετον τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ πυρέθρου*. Laudatur ceterum etiam in peripneumoniae et venae cavae morbi curatione. Apud Paulum VII. 19. inter *ἄκοπα, συγχρίσματα κ. τ. λ.* enumeratur *τὸ βαρβαρικόν*, quod e quibus componatur docet Gal. comp. med. sec. gen. VII. 13.[4]), quodque ex eo genere fuisse videtur, quod Aretaeus nunc spectat. Sed formulam ad amussim respondentem iis, quae de remedio suo noster tradit, reperire apud alios nondum mihi contigit.

Τρόχισκος *ὁ διὰ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθης, — ὁ διὰ ἠλέκτρου, — ὁ κροκώδης* commendantur ad sanguinis reiectionem. Eorum autem compositiones leguntur apud Paulum VII. 11.[5]), apud Gal. de comp. med. sec. locos VII. 4.[6]); amplius etiam describitur *ὁ δι' ἠλέκτρου*.

---

1) Cf. etiam lib. V. p. 806. lib. II. p. 472. seq. 2) Fol. 131. 30. ed. Ald. 3) Vol. XIII. p. 96. 4) p. 1035. vol. XIII. 5) Fol. 124. verso Ald. 6) p. 86. vol. XIII.

In adnotatione his compendiis sum usus:

P*a*	est	MS.	Regium	2288.
P*b*	—	—	—	2187.
P*c*	—	—	—	2334.
P*d*	—	—	—	2186.
P*e*	—	—	—	2289.
P*f*	—	—	—	2202.
P*g*	—	—	—	2220.

P*o*, vel P *omnes*, significat hos libros Parisienses omnes, vel omnes, in quibus certi loci leguntur.

G. textum Goupyli indicat.

G. v. l. varias lectt. ad calcem Editionis Goupyleae.

Hen. editio est Henischii.

A. codex Augustanus Henischii.

O. editio est Oxoniensis.

H. codex Harleyanus.

Hm. margo eiusdem libri.

V. codex Vaticanus.

Vm. margo huius codicis.

F. et M. sunt variae lectiones Fabricii et Maittairii apud Wiganum.

Postremis his compendiis consentienter cum Wigano sum usus.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΛΗΨΙΗΣ.

Κεφ. ε'.

. . . .

- - ἀμβλύτητες, ἴλιγγοι, τενόντων βάρεα, φλεβῶν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες καὶ διατάσιες· ναυτία τὰ πολλὰ μὲν ἐπὶ σιτίοις, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἐπ' ἀσιτίῃσι βληχρή· καὶ φλέγμα ἐμεῖται συχνόν· ἀποσιτίη καὶ ἀπεψίη ἐπὶ σμικροῖσι ἐδέσμασι· φυσώδεες, ἐπηρμένοι τὰ ὑποχόνδρια. Τάδε μὲν οὖν διηνεκέα.

Ἢν δὲ πλησίον ἔῃ δέος τοῦ παροξυσμοῦ, κύκλῳ μαρμαρυγαὶ πρὸ τῆς ὄψιος πορφυρέων, ἢ μελάνων, ἢ πάντων ὁμοῦ συμμεμιγμένων, ὡς δοκέειν τὴν ἐν οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν· ἦχοι ὤτων· βαρυοδμίη· ὀργίλοι· πικρόχολοι παραλόγως. Κατέπεσον γοῦν τινὲς ὑπὸ προφάσιος ἐξ ἀθυμίης· μετεξέτεροι δὲ ῥεύματι ποταμοῦ ἀτενὲς ἐνιδόντες, ἢ τροχῷ δινευμένῳ, ἢ βέμβικι ἐλισσομένῃ· ἄλλοτε δὲ ὄσφρησις βαρεῶν ὀσμῶν κατέβαλε, ὥςπερ τοῦ γαγάτου λίθου. Τοῖςδε μὲν οὖν ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ κακὸν ἐστηρίχθη τε καὶ

Lib. I Cap. 5. *φλεβῶν τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πληρώσιες.*] Τῶν, quod Petitus etiam requirit, MSS. V. et *Pa. b.* auctoritate recepi.

οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἐπ' ἀσιτίῃσι βληχρή.] Vulgo *καὶ βληχρή*, Cod. V. et P *a. b.* *βληχροί.* — Hoc quidem propterea ferri nequit, quod *βληχρός* de personis usurpari non memini, tum etiam quia omnia, quae hic enumerantur, signa ad turbas digestionis referuntur, ita ut mirum in modum interponatur nomen universi corporis debilitatem denotans. Sed in vulg. *καὶ βληχρή* copula librariis debetur otiose hanc particulam repetentibus; quam igitur delevi. De *ἀβληχρός* et *βληχρός* operae pretium est contulisse Valcken. ad Theocriti Adon. p. 218.

ἐπηρμένοι τὰ ὑποχόνδρια] Articulum *τά* unus praebuit Cod. *Pb.*

ἢν δὲ πλησίον ἔῃ δέος τοῦ παροξυσμοῦ.] Vulgo *ἢν δὲ πλησίον εἴδεος ἢ τοῦ π.* — Postquam *ἔῃ δέος* Iotacismo, quem vocant, in *εἴδεος* abierat, librarii *ἢ* invexerunt; itaque pristinam scripturam revocavi. Goup. coniecit *ἢν δὲ π. δέος ᾖ.*

ὡς δοκέειν τὴν ἐν οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν,] Henisch.: *ὡς δοκέειν ἐν τῷ οὐρανῷ τετανύσθαι ἶριν.* Nescio unde id hauserit, neque vero praefero. Iam Petitus adscripsit vs. 547. Iliad. XVII:

ἠΰτε πορφυρέην ἶριν θνητοῖσι τανύσσῃ
Ζεὺς ἐξ οὐρανόθεν.

πικρόχολοι παραλόγως.] Illud *παραλόγως* facile intelligitur, cum reputamus veteres morbi comitialis originem ab humoris pituitosi abundantia repetivisse. Vid. auctor libri spurii Hipp. de Morbo sacro p. 595. sqq. Ed. Kühn. Gal. ad Aph. 16. III. *εἰσὶ δὲ δήπου καὶ αἱ ἀποπληξίαι καὶ αἱ ἐπιληψίαι φλεγματικὰ νοσήματα.* Eodem pertinent nostri verba: *καὶ φλέγμα ἐμεῖται συχνόν.* Attamen vero simile iudico Aretaeum illud *πικρόχολοι*, perinde atque *ὀργίλοι*, ad animum maxime retulisse, veluti in Epigr. in Archilochum: *Φυλάσσεο θυμὸν ἰάμβων Δριμὺν πικροχόλου τικτόμενον στόματος.*

ἀτενὲς ἐνιδόντες.] Cett. *ἀτενέες ἐνιδόντες*; de meo adverbium exhibui; adiectivum ferri nequit. Saepius librarii *ε* otiose inferunt: hinc olim emendavi *σποράδεες* apud Hipp. de Victu acut. Cf. adnn. ad cap. de curatione Lethargi infra.

ἢ βέμβικι ἐλισσομένῃ.] *Βέμβικος* mentio facta apud Aristoph. Aves 1461. ubi Schol.: *ὁ δὲ βέμβιξ*, inquit, *ἐργαλεῖόν ἐστιν, ὃ μάστιγι στρέφουσιν οἱ παῖδες.* Hesych.: *βέμβιξ. ῥόμβος. στρέβλα. δίνη. ἢ συστροφὴ ἀνέμου.* — Vide Callimachum Epigr. I. vs. 9:

οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ.

ὥςπερ τοῦ γαγάτου λίθου.] Τοῦ *Pa. b.* Hen.; cett. om. Fortasse Aretaeus haec e Diosc. V. 145 hausit, ubi de Gagate: *ἔστι δὲ καὶ ἐπιληπτικῶν ἔλεγχος ὑποθυμιαθείς.* Quae verba iam Petitus adscripsit, plures de hoc lapide veterum locos colligens. Adponam versus 468. seqq. ex Orph. carmine *περὶ λίθων*:

Φεύγει καὶ κνίσσῃσι γαγάτην ὀρνυμένῃσιν,
τείροντα θνητοὺς ἐχεπευκέϊ πάντας ἀϋτμῇ.
χροιῇ δ' αἰθαλόεις, πλατύς, οὐ μέγας ἔπλετ' ἰδέσθαι
κάρφαλέῃ δ' ἴκελον πεύκῃ φλόγα δῖαν ὀρίνει.
ἀλλ' ὀλοὸν ποτὶ ῥῖνας ἄγει μένος· οὐδ' ὅγε φῶτας
λήσεται, ὧν κ' ἐθέλοις ἱερὴν ὕπο νοῦσον ἐλέγξαι.
γνάμψει γὰρ σφέας αἶψα χαμαὶ προπρηνέας ἕλκων·
οἳ δ' ἄρ' ἀπὸ σφετέρου πεπαλαγμένοι ἀφλοισμοῖο
στρωφῶντ' ἔνθα καὶ ἔνθα κυλινδόμενοι κατὰ γαῖαν.
τοῖσι δὲ χωομένη φρένα τέρπεται, ὁππότ' ἴδῃσιν
πήματα πάσχοντας κεραὴ πόδας ὠκέα Μήνη.

ἐντεῦθεν πημανθὲν ἄρχεται· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν πορρωτέρω τῆς κεφαλῆς νεύρων, ὁκόσα ξυμπαθέα τῇ ἀρχῇ γίγνεται, ἐς κεφαλὴν τουτέων ἡ ὁρμὴ ἧκε. Δάκτυλοι γοῦν μεγάλοι χειρῶν ἢ ποδῶν ξυνέλκονται καὶ πόνος, καὶ νάρκη, καὶ τρόμος ἕπεται, καὶ, ἢν ἕρπον τὸ κακὸν εἰς τὴν κεφαλὴν ἵκηται, πάταγος τουτέοισι γίγνεται ὡς ἀπὸ πληγῆς ἢ ξύλου, ἢ λίθου· καὶ ἐξαναστάντες ἐκδιηγεῦνται, ὡς ὑπό τευ ἐξ ἐπιβουλῆς παταχθέντες. ἥδε μέντοι ἡ ἀπάτη γίγνεται ὁκόσοισι τότε πρῶτον τὸ κακὸν ξυνέπεσε. Οἷς δὲ ξύνηθες τὸ πάθος, ἢν ἐπίῃ μὲν ἡ νοῦσος, ἐς δάκτυλον δὲ ἤδη ἀφίκηται, ἢ ἀπό τευ ἄρξηται, ξυνήθεας ἀρωγοὺς καλέουσι τοὺς παρεόντας, προγνῶσι τοῦ μέλλοντος ὑπ' ἐμπειρίης· διασφίγγειν τε καὶ ἀνακλάειν καὶ ξυντείνειν δέονται τὰ κατάρχοντα μέλεα· καὶ αὐτοὶ δὲ ἑωυτέοισι ἕλκουσι τὰ μέλεα, ὅκωςπερ τὴν νοῦσον ἐξαιρεύμενοι· καὶ σφέων ἡ τοιήδε ἐπικουρίη κοτὲ καὶ ἐς ἡμέρην τὴν σημασίην διώσατο. Πολλοῖσι δὲ φόβος ἐστὶ, ὡς ἐπιόντος θηρίου, ἢ σκιῆς φαντασίη, καὶ οὕτω κατέπεσον.

Ἐν δὲ τῇ σημασίῃ ἀναισθήτως μὲν κέεται ὥνθρωπος· χεῖρες δὲ οἱ σπασμῷ ξυνέλκονται· σκέλεα οὐ διαπεπλιγμένα μοῦνον, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε βαλλόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τῶν τενόντων. Ἐσφαγμένοισι ταύροισι ἥδε ἰκέλη ἡ ξυμφορή. αὐχὴν ἀγκύλος· κεφαλὴ ποικίλως διάστροφος. ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐς τὸ πρηνὲς τοξοῦται, εὖτε ἐς τὸ στέρνον ἡ γένυς ἐρείδει, ἄλλοτε δὲ ἐς τὸ μετάφρενον ἀνακλᾶται, ὅκως τοῖς ἀπὸ τῆς κόμης ἑλκομένοισι βίῃ, εὖτε ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ τοὺς ὤμους ἵζάνει. Χάσκουσι μέγα· στόμα ξηρόν· γλῶσσα προμήκης, ὡς καὶ κίνδυνον τρώματος μεγάλου γίγνεσθαι, ἢ ἀποτομῆς, εἴ κοτε σπασμῷ ξυνερείσουσι οἱ ὀδόντες· ὀφθαλμοὶ ἐνδεδινημένοι· βλέφαρα τὰ

καὶ ἐντεῦθεν πημανθὲν ἄρχεται.] Grammatica huius loci ratio probe tenenda. Ponuntur haec pro *καὶ ἐντεῦθεν πημαίνειν ἄρχεται*: itaque participium pro Infinitivo, idque passivum notione transitivi. Ad prius illud cf. Matth. Gr. Gr. § 555. nota 2. et Herm. ad Vig. p. 771., apud quem *ἄρχεσθαι* non recensetur quidem, sed contrario *παύεσθαι* illustrari et firmari puto. De passivis pro activis Matth. § 496. — 6. — Confer nostri verba e cap. de Lienteria infra: *ἔθος δὲ καὶ μελέτη διαῤῥυεῖσα ἐκδιδάσκει τὰ ἔντερα.*

ἀπὸ τῶν πο̣ῤῥωτέρω τῆς κεφαλῆς νεύρων, ὁκόσα ξυμπαθέα τῇ ἀρχῇ γίγνεται, ἐς κεφαλὴν τουτέων ἡ ὁρμὴ ἧκε.] Libri MSS. et editi omnes verba *ἐς κεφαλὴν τουτέων ἡ ὁρμὴ ἧκε* paulo inferius inter *καί* et *ἢν ἕρπον τὸ κακόν* inserta ferunt. Quomodo factum sit, ut de propria sua sede depellerentur, equidem nescio: sed ad eum, in quem iam transtuli, locum ista pertinere longe certissimum iudico.

ἥδε μέντοι ἡ ἀπάτη γίγνεται ὁκόσοισι τότε πρῶτον τὸ κακὸν ξυνέπεσε.] Codd. MSS. et Edd. *ἥδε μὲν τοίη ἀπάτη*, quod recte emendavit Reiskius. Pro *τότε* cett. *τόδε*; de meo illud dedi.

τὰ κατάρχοντα μέλεα.] H. l. cett. *μέρεα*. quod de meo correxi; paulo post *ἕλκουσι τὰ μέλεα* unus dedit cod. Pb., ceteris *μέρεα* ferentibus.

καὶ ἐς ἡμέρην τὴν σημασίην διώσατο.] Vulgo *καὶ ἐς ἡμετέρην σημασίην διώσατο.* Crassus: « et nos ad aegritudinis notitiam impulerunt," in margine s. e varr. lectt., s. de coniectura: « eo die accessionem repulerunt." Hoc Graece in Petiti comm.: *καὶ ἐς τὴν ἡμέρην ἐπισημασίην διώσατο*, quod recepit Wig. — Mihi vera lectio visa est, quam exhibeo, et corruptelae ratio intelligenda ex erronea articuli transpositione.

κέεται ὥνθρωπος.] Unus cod. Pb *ὤνθρωπος* (sic), cett. *ἄνθρωπος*. De meo spiritum asperum pro leni reposui, licet Aretaei codd. in hac crasi, quae nostro perfamiliaris est, semper *ὤνθρωπος*, cett. ferant. Nimirum hac in re recentissimis et pessime scriptis libris, quales sunt illi, quibus medicus elegantissimus circumfertur, nullam auctoritatem tribuendam censeo. Vid. Buttm. Gr. Gr. vol. I. p. 119. — Ceterum semel moneo me de coniectura etiam h. l. *ὥνθρωπος* scripturum fuisse, nisi liber unus praebuisset; nam *α* et *ω* frequenter permutantur a librariis. Itaque quoties articulus deficere mihi videtur, ego reponam vel de meo, sed lectorem hac de re semper certiorem faciam in adnotatione.

χεῖρες δὲ οἱ σπασμῷ ξυνέλκονται] Vulgo *ξυνέρχονται*. In Maittairii varr. lectt. Wiganus vidit *ξυνέχονται*. Crassus: « convelluntur"; Trillerus coniecit *ξυνέλκονται*, quod recipiendum videbatur. Eadem in vulgata est literarum λ et ρ permutatio, quae in *μέλεα* et *μέρεα*; et vero *ξυνέρχονται* friget in antithesi, in cuius altero membro *σκέλεα οὐ διαπεπλιγμένα μοῦνον, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε βαλλόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τῶν τενόντων.*

σκέλεα οὐ διαπεπλιγμένα μοῦνον.] Cett. *διαπεπλεγμένα*: sicuti in Progn. Hipp.: *σκέλεα ξυγκεκαμμένα ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα*, quo loco itidem *διαπεπλιγμένα* repono. Vid. Foës. in Oecon. voce *διαπλήσσεσθαι* s. *διαπλίσσεσθαι*. Hemsterh. ad Hesychium voce *διαπεπλίχθαι*. Koen ad Greg. Cor. p. 548, Ed. Schaefer.

τῇδε κἀκεῖσε βαλλόμενα ὑπὸ τῶν τενόντων.] Cett. *ἀπὸ τῶν τενόντων*, quod non ferendum censeo. De diversitate in-

πολλὰ διέχοντα ξὺν παλμῷ· εἰ δὲ ἐπιμύσαι κοτὲ ἐθέλοιεν, οὐ ξυμβάλλουσι τὰ βλέφαρα, ὡς καὶ τὰ λευκὰ ὁρῆσθαι ἐξ ὑποφάσιος· ὀφρύες ἄλλοτε μὲν ἐς τὸ μεσόφρυον ξυνηγμέναι, ὅκως τοῖς χαλεπαίνουσι· ἄλλοτε δὲ ἐς τοὺς κροτάφους ἀπηγμέναι πολλόν τι μᾶλλον, ὡς τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σφόδρα περιτετάσθαι καὶ τὰς τοῦ μεσοφρύου ῥυτίδας ἐξαληλίφθαι· μῆλα ἐρυθρὰ, παλλόμενα· χείλεα, κοτὲ μὲν ἄμφω ἐς ὀξὺ μεμυκότα, ἄλλοτε δὲ ἐς τὰ πλάγια ἀπηγμένα, εὖτε τοῖσι ὀδοῦσι περιτείνεται, τοῖσι μειδιῶσι ὁμοίως.

Ἐν αὔξῃ δὲ τοῦ κακοῦ καὶ πελιδνότης τοῦ προςώπου προςγίγνεται· ἀγγείων τῶν ἐν τῷ αὐχένι διάτασις· ὡς ἐν πνιγὶ, ἀφωνίη· ἀναισθησίη, καὶ εἰ μέγα ἐμβοῇς· μυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή· καὶ ἡ ἀναπνοὴ πνὶξ, ὡς ἀπαγχομένῳ· σφυγμοὶ σφοδροὶ καὶ ταχέες, καὶ σμικροὶ ἐν τῇσι ἀρχῇσι· μεγάλοι δὲ καὶ βραδέες καὶ νωθροὶ ἐπὶ τῷ τέλει· ἄτακτοι δὲ ἐς τὸ ξύνολον· αἰδοίων ξύντασις. Τάδε μὲν οὖν ἐς τέλος τῆς σημασίης πάσχουσι.

Ἢν δὲ ἐς ἄφεσιν ἀφικνέωνται τοῦ κακοῦ, οὖρα αὐτόματα, κοιλίης περίπλυσις· μετεξετέροισι δὲ καὶ γονῆς ἀπόκρισις τῇ θλίψι καὶ πιέσι τῶν ἀγγείων, ἢ γαργαλισμῷ τοῦ πόνου καὶ ὑγρασίης προκλήσι· γίγνονται γὰρ ἐν νεύροισι πόνοι καὶ τοῖςδε· στό-

ter praepositionem ὑπό et ἀπό, quae saepissime a librariis confunduntur, vid. Herm. ad Sophocl. Electr. vs. 65.

εἴ κοτε σπασμῷ ξυνερείσουσι οἱ ὀδόντες] Codd. solum κοτέ, Reiskius emendavit. Vulgo editur ξυνερείσουσι, Codd. V Pa. b. ξυνερίσσουσι.

εἰ δὲ ἐπιμύσαι κοτὲ ἐθέλοιεν.] Vulgo ἢν ... ἐθέλοιεν. De meo εἰ reposui: nam librarios has particulas saepe permutare, quivis novit. — Vide Herm. ad Vig. p. 831. — ἢν cum Optativo in tersissima Aretaei oratione non fero.

ὡς καὶ τὰ λευκὰ ὁρῆσθαι ἐξ ὑποφάσιος.] Hipp. in Progn. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσι ὕπνοισι· ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι κ. τ. λ. Cum quo loco convenit Aph. 52. VI. a Petito laudatus.

ὀφρύες ἄλλοτε μὲν ἐς τὸ μεσόφρυον ξυνηγμέναι, ὅκως τοῖσι χαλεπαίνουσι.] Ξυνηγμέναι de coniectura reposui pro codd. lectione ἀνειμέναι: nempe res ipsa et antithesis in sequenti ἐς τοὺς κροτάφους ἀπηγμέναι faciunt, ut verbum cum praepositione σύν compositum requiras. Ipse noster infra in capite de Elephantiasi: ὀφρύες ... βρίθουσαι κάτω, μεσοφρύων ξυνηγμένων. — In capite de mania ἀμβολή legitur in MSS., ubi tamen ξυμβολή coniicit Petitus, indicio has praepositiones a librariis permutari. Iam vero exempla expromam: Aristoph. Plut. 756. ὀφρῦς ξυνῆγον ἐσκυθρώπαζόν θ' ἅμα, ubi vide Hemsterhusii notam. Nubes 582. τὰς ὀφρῦς ξυνήγομεν, — κἀποιοῦμεν δεινά. — Ran. 823. δεινὸν ἐπισκύνιον ξυνάγων. Soph. Trach. 866. συνωφρυωμένη. Eurip. Alcest. 800. ξυνωφρυωμένοις. Plut. de def. Orac. VI. καὶ ὅπως οὐ συνάξετε τὰς ὀφρῦς σκοπεῖτε. — Vid. Dorvill, ad Charit. p. 48. ad verba συναγαγὼν τὰς ὀφρῦς — Valck. ad Eurip. Hippol. vs. 173.

ὡς τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σφόδρα περιτετάσθαι.] Τό ante περί de meo intuli; mox delevi pone ὁμοίως verba: ἐρύθημα μήλων. Otiosa esse dudum vidit Wig.

μυγμὸς δὲ καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή.] Μυγμός verissima Petiti est emendatio scripturae codd. νυγμός. Comparavit hic interpres locum e seq. cap. στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον. Coniunguntur etiam μύζειν et στένειν in Aristotelis loco ab eodem citato καὶ ἔξω δὲ ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ στένων, Hist. anim. VIII. 2., ubi Scalig.: « idem, inquit, sonus est μύζοντος in ore, στένοντος in pectore." Poëta Odyss. XXIV. 415. μυχμῷ τε στοναχῇ τε. — Eurip. Rhes. 789. κλύω .... μυχθισμὸν νεκρῶν, ubi Schol.: ποιὸν ἦχον καὶ στεναγμὸν μετὰ πνοῆς γενόμενον. cf. Aristoph. Thesmophor. 231. μῦ, μῦ. — Τί μύζεις. Quod si quis forte νυγμός defendere velit Hesychiano ἀνκλύζων, ἀνκνύττων, ita ut νυγμός pro λυγμός positum putet, (vide Hemsterh. ad Luc. p. 6. seq.) at huic res ipsa adversatur, quum rerum natura λυγμός cum κλαίειν, et μυγμός cum στένειν coniungatur. Sophocl. Oed. Col. λύγδην ἔκλαιον. Aristoph. Acharn. 690. εἶτα λύζει καὶ δακρύει. Soranus, de Morbis mull. p. 88. δίχα κραυγῆς, μετὰ στεναγμοῦ δὲ μᾶλλον καὶ κατοχῆς πνεύματος. Parum feliciter Bernardus ἰυγμός tentat, quod ad exsultantium vociferationem refertur et a pulmone spasmo constricto alienissimum.

καὶ ἡ ἀναπνοὴ πνὶξ, ὡς ἀπαγχομένῳ,] Quod in libris scriptis et editis circumfertur, καὶ ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ πνὶξ ὡς ἀπαγχομένῳ, valde ineptum est et otiosae repetitioni vocularum καὶ ἡ librariorum oscitantia debetur. Huic nostrae formulae similis superior μυγμὸς καὶ στεναγμὸς ἡ φωνή, et cap. seq. ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοή, et cap. de Cachexia infra: ἆσθμα δὲ ἐπὶ τοῖςδε ἡ ἀναπνοή.

αἰδοίων ξύντασις.] Hippocrates non semel ὑποχονδρίου ξύντασις. Sunt Hippocratica, quae paulo inferius leguntur: οὖρα αὐτόματα et κοιλίης περίπλυσις. Ad haec conf. Oecon. Foësii.

καὶ ὑγρασίης προκλήσι.] Libri scripti et Edd. καὶ ὑγρασίης προβλήσι: recte emendavit Reiskius. Aliis etiam locis apud nostrum κ et β permutari videre me memini, sicuti postea patebit v. c. in καυκαλᾷν pro βαυκαλᾷν. Noster infra cap. περὶ ὑστερικῶν: ὑγροῦ λευκοῦ, παχέος, γονοειδέος πρόκλησις. — Cap. περὶ αἵματος ἀναγωγῆς: αἱ γὰρ διασφύξιες τῶν ἀρτηριῶν αἱμοῤῥαγίης πρόκλησιν ποιέονται.

μα δίυγρον· φλέγμα πολλὸν, παχὺ, καὶ ψυχρὸν, καὶ, εἰ ἕλκοις αὐτὸ, ἐπὶ μᾶλλον ἂν πλῆθος αὐτέου μηρύσαιο. Ἢν δὲ χρόνῳ μακρῷ, καὶ πόνῳ πολλῷ βρασθῇ μὲν τὰ ἔνδον τοῦ θώρηκος, πνεῦμα δὲ ἐγκατειρχθὲν τὰ πάντα σείσῃ, σπασμὸς δὲ καὶ τάραχος τῶν αὐτέων ἔῃ, κλύδων δὲ ὑγρῶν ἀναπλέῃ ἐς τὰς διαπνοὰς, σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα, ἄνεσις δὲ τῆς πρόσθεν πνίξιος ἁπάντων ἔοικε· ἀφρὸν δὲ ἀποπτύουσι, ὥςπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην· εὖτε καὶ ἐξανίστανται δῆθεν, ὡς τελευτήσαντος τοῦ κακοῦ. Ἐπὶ δὲ τῇ ἀποπαύσι νωθροὶ τὰ μέλεα τὰ πρῶτα, καρηβαρικοὶ, διαλελυμένοι, πάρετοι, ὠχροὶ, δύςθυμοι, κατηφέες καμάτῳ καὶ αἰσχύνῃ τοῦ δεινοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΕΤΑΝΟΥ.

Κεφ. ϛʹ.

Σπασμοὶ οἱ τέτανοι κάρτα μὲν ἐπίπονοι, ὀξύτατοι δὲ κτεῖναι, ἀτὰρ οὐδὲ ῥηΐδιοι λυθῆναι. Μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ τενόντων τάδε πάθεα· ξυνδιδοῖ δὲ τὸ κακὸν ἐς τὸ πᾶν· ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται. Ἰδέαι δὲ τῆς ξυνολκῆς ἔασι τρεῖς· ἐς εὐθὺ, ἐς τὸ κατόπιν, ἐς τοὔμπροσθεν. Ἐς εὐθὺ μὲν ὁ τέτανος, εὖτε ἀστραβὴς ὤνθρωπος καὶ ἀκαμπὴς ἐντέταται. Αἱ δὲ ἐς τοὐπίσω, ἢ ἐς τοὔμπροσθεν ξυνολκαὶ ξὺν τῇ τάσι καὶ

ἐπὶ μᾶλλον ἂν πλῆθος αὐτέου μηρύσαιο.] Parum placet Bernardi ad Nonnum (p. 319.) coniectura *ἐπὶ μαλλόν*: nimirum *ἐπὶ μᾶλλον* tum aliis, tum nostro perfamiliare: praeterea vero mihi non persuadit Aretaeum rem per se immundam inutili explicatione eiusmodi omnino foedam reddidisse.

σπασμὸς δὲ καὶ τάραχος τῶν αὐτέων ἔῃ.] Haec Crassi lectio est, cui adstipulatur Petitus. Codd. *τῶν αἰτίων* ferunt, quod Wigano placuisse miror.

κλύδων δὲ ὑγρῶν ἀναπλέῃ ἐς τὰς διαπνοάς.] Cett. *ἀναπνέῃ*, quod de coniectura emendavi, collato loco, qui est infra, cap. de Melancholia: *ἀνέπλω κοτὲ καὶ ὑγρὸν δριμὺ ξὺν χολῇ.* — Pone *διαπνοάς* delevi verba *στόμα καὶ ῥῖνα*, quae glossema sunt, quo illud *διαπνοάς* exponitur. Infra cap. *περὶ αἵματος ἀναγωγῆς*: *κενώσιες ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ ῥινῶν, ἢ δι' ἑτέρης διαπνοῆς.* — Hipp. de Alim. vol. II. p. 22. Ed. Kühn: *ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος ῥῖνες, στόμα, βρόγχος, πνεύμων καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή.*— Ilis quidem locis *διαπνοή* et *διαπνοαί* organa denotant, quibus tum spiritibus, tum fluidis, uti videtur, exitus e corpore conceditur. Vulgo *διαπνοή* est perspiratio per cutim, vid. auct. Defin. med. p. 375. Kuhn. Foës. in Oecon. in voce, similique sensu *διαπνοή* usurpatur a nostro sub finem huius libri: *τά τε γὰρ σώματα μανὰ, καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα, καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή.*

σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα.] Wiganus h. l. quaedam deficere putavit et mendum etiam ceteris subesse. Nimirum non vidit in verbis *σὺν ὑγρῷ τὸ πνεῦμα* apodosin huius sententiae haberi, quo factum, ut versio loci nasceretur parum congrua: idem error Crassi interpretationi adhaeret. Mox *ἄνεσις δή* edi solet; *δέ* V. *Pa. b.*

ὥςπερ ἐπὶ τοῖσι μεγάλοισι πνεύμασι ἡ θάλασσα τὴν ἄχνην.] Respicit Poëtae locum ex Il. IV. 421. seqq.

ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχέϊ κῦμα θαλάσσης
ὄρνυτ' ἐπασσύτερον Ζεφύρου ὕπο κινήσαντος.
πόντῳ μέν τε πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα
χέρσῳ ῥηγνύμενον μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας
κυρτὸν ἐὸν κορυφοῦται, ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.

Cap. 6. *Σπασμοὶ οἱ τέτανοι κ. τ. λ.*] Errat Petitus cum *τέτανοι* adiectivum esse h. l. affirmat; neque admittenda lectio, quam proponit, *σπασμοὶ, ἢ τέτανοι.* Crassus et Wiganus recte locum interpretati sunt: *σπασμοί* sunt genus, cuius species *τέτανοι*; hi ipsi vero rursus distinguuntur in *τέτανον* proprie ita dictum et *ἐμπροσθότονον*, et *ὀπισθότονον.*

ξυνδιδοῖ δὲ τὸ κακὸν ἐς τὸ πᾶν.] Libri MSS. et editi *ξυνδιδοῖ τε τὸ κ.*: Crassus pro *τε* habet *at*, unde *δέ* dedi. — Advertit *ξυνδιδοῖ* insolito quodam significatu, ni vehementer fallor, usurpatum; nempe ponitur pro *μεταδίδοται* et intransitive sumitur.

ἅπαντα γὰρ ξυμπαθέα τῇσι ἀρχῇσι γίγνεται.] Wiganus: « Omnes partes, inquit, iis, quae primo affectae sunt, consentiunt." Minus recte cepit illud *τῇσι ἀρχῇσι*: nam *αἱ ἀρχαί* sunt partes principes: Gal. comm. III. ad lib. *περὶ τροφῆς* (p. 361. Kühn.): *Ἀρχὴν λέγομεν εἶναι τὸ μόριον, ὃ τοῖς ἐφ' ἑαυτοῦ πεφυκόσιν, ἤτοι δύναμιν, ἢ πάντως γε τὴν ὕλην χορηγεῖ..... τρεῖς εἰσιν αἱ ἀρχαὶ, ἡ καρδία καὶ ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ ἧπαρ..... τριῶν μὲν οὖν οὐσῶν ἔμαθες ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ἀρχὴ τῶν προαιρετικῶν ἐνεργειῶν, ἡ καρδία δὲ τῶν ζωτικῶν ὀνομαζομένων, τὸ δὲ ἧπαρ τῶν περὶ τροφῆς, ἃς δὴ καὶ φυσικὰς ὀνομάζουσιν.*

Ἰδέαι δὲ τῆς ξυνολκῆς ἔασι τρεῖς· ἐς εὐθύ κ. τ. λ.] H. l. *ἐπ' εὐθύ* praebent codd. P omnes, sed in Pc. a corr. profectum est.

εὖτε ἀστραβὴς ὤνθρωπος.] P libri omnes *ὤνθρωπος.* Cett. *ἄνθρ.*

τῷ χωρίῳ ἴσχουσι τὴν ἐπίκλησιν. Τὴν μὲν γὰρ κατόπιν τοῦ νοσέοντος ἀνάκλασιν ὀπισθότονον καλέομεν, τῶν τῇδε νεύρων πεπονθότων. Ἐμπροσθότονον δὲ, ἢν ἐς τοὔμπροσθεν καμπύλληται ὤνθρωπος ἐπὶ τοῖσι πρόσθεν νεύροισι. Τόνος γὰρ νεύρων καὶ ἐντάσιος οὔνομα.

Προφάσιες δὲ τῶνδε μυρίαι· καὶ γὰρ ἐπὶ τρώματι φιλέουσι γίγνεσθαι ὑμένος, ἢ μυῶν, ἢ νεύρων νυγέντων, εὖτε τὰ πολλὰ θνήσκουσι· ἐπὶ τρώματι γὰρ σπασμὸς θανάσιμον. Σπᾶται δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώματι γυνή· ἀτὰρ καὶ ἥδε οὐ μάλα περιγίγνεται. Καί τευ πατάξαντος μεγάλως τὸν αὐχένα μετεξέτεροι σπῶνται. Καὶ ψύξις δὲ κάρτα ἰσχυρὴ γίγνεται αἰτίη. διὰ τόδε χεῖμα μὲν μάλιστα πάντων τίκτει τάδε τὰ πάθεα· δεύτερον δὲ ἦρ, σὺν τῷ μετοπώρῳ, θέρος δὲ ἥκιστα, εἰ μὴ κατάρξειε τρῶμα, ἢ νούσων ἀλλοδαπῶν ἐπιδημίη. Γυναῖκες δὲ ἀνδρῶν σπῶνται μὲν μᾶλλον, ὅτι ψυχραί· ἀτὰρ αἵδε περιγίγνονται μᾶλλον, ὅτι ὑγραί. Ἡλικίαι δὲ, παῖδες μὲν ξυνεχὲς, ἀλλ' οὐ μάλα θνήσκουσι, ὅτι ξύνηθες καὶ οἰκεῖον τὸ πάθος· νέοι δὲ τουτέων ἧσσον πάσχουσι, μᾶλλον δὲ θνήσκουσι· ἀκμάζοντες ἥκιστα· γέροντες δὲ πάντων μᾶλλον καὶ πάσχουσι καὶ θνήσκουσι· αἰτίη γὰρ ψύξις καὶ ξηρότης γήραος· καὶ θανάτου ἡ φύσις ἥδε. Ἢν δὲ ἡ ψύξις ἔῃ σὺν ὑγρῷ, ἀσινέστεροί τε καὶ ἀσφαλέστεροι ἐς κίνδυνον οἱ σπασμοί.

Ξύνεστι μὲν αὐτέοισι, ἀθρόον μὲν εἰρῆσθαι, ἅπασι πόνος καὶ ἔντασις τενόντων τῶν ῥάχιος καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ θώρηκι· ἐρείδουσι γὰρ τὴν κάτω γένυν πρὸς τὴν ἄνω, ὡς μηδὲ μοχλοῖσι ἢ σφηνὶ διὰ ῥηϊδίως στῆσαι δύνασθαι· ἢν δὲ καὶ βίῃ διαγαγὼν τοὺς ὀδόντας ἐνστάξῃς τι ὑγρὸν, οὐ καταπίνουσι, ἀλλ' ἢ ἐκχέουσι, ἢ ἐν τῷ στόματι

τὴν μὲν γὰρ κατόπιν τοῦ νοσέοντος ἀνάκλασιν.] Vulgo *ἀνάκλισιν*; sed V. Pa. b. *ἀνάκλησιν*, unde patet, vulgatam e falso Ionismo hocce ortam esse, et *ἀνάκλασιν* requiri. — Idem fere vidit Wiganus.

τῶν τῇδε νεύρων πεπονθότων.] Cett. *τῶν τῇδε πεπονθότων νεύρων*. Malui transponere voces, quod Reiskium etiam voluisse nunc video.

καμπύλληται.] Cett. *καμπύληται*. — Mox edi solet *ἄνθρωπος*: sed P. omnes *ὤνθρ.*

τόνος γὰρ νεύρων καὶ ἐντάσιος οὔνομα.] Videndus omnino Foës. in Oecon. voce *τόνος*, ubi ipsa haec Aretaei verba laudantur. Hesych. *τόνος. ἔντασις, ἰσχὺς, ῥώμη, δύναμις.*

καὶ γὰρ ἐπὶ τρώματι φιλέουσι γίγνεσθαι, ὑμένος, ἢ μυῶν, ἢ νεύρων νυγέντων.] Gal. *τέχνη ἰατρική*. Cap. 31. *Νεύρου δὲ καὶ τένοντος νύγμα διά τε τὸ περιττὸν τῆς αἰσθήσεως καὶ διότι συνεχές ἐστι πρὸς τὴν ἀρχὴν τὸ μόριον, ἕτοιμον ἐπικαλέσασθαι σπασμούς.* — Hinc apud medicos Graecos capita *περὶ νευροτρώτων*.

ἐπὶ τρώματι γὰρ σπασμὸς θανάσιμον.] Hipp. Aph. V. 2. *ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος θανάσιμον.* Cf. Coac. 506.

σπᾶται δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώματι γυνή.] *Ἀμβλώσει* ferunt A. V. Pa. b.: tum libri omnes *ἡ γυνή*; equidem articulum proxime antecedenti dativo originem debere ratus delevi.

εἰ μὴ κατάρξειε τρῶμα.] Vulgo *κατάρξῃ*; Pa. b. *κατ-* *ει* *άρξει*; c. *καταρξῃ*. Hinc optativum dedi.

παῖδες μὲν ξυνεχὲς, ἀλλ' οὐ μάλα θνήσκουσι.] Cett. *ξυνεχέες*, in quo iterum exemplum habemus confusionis terminationum *ες* et *εες* a librariis. Wiganus servato *ξυνεχέες*: «*πάσχειν*, inquit, hic puto deficit." Minus verosimiliter. Exempla, quae adfert ad rationem suam probandam, nihil huc facere videntur. De meo etiam *οὐ μάλα* scripsi pro vulgato *οὐ μᾶλλον*; comparativo, ut opinor, hic locus non est, et paulo ante noster *καὶ ἥδε οὐ μάλα περιγίγνεται*. Postrema verba Foës. cum dictionibus Hippocrateis comparat in Oecon. voce *περιγίνεσθαι*. De meo *τὸ πάθος* dedi: libri *τό* omittunt.

αἰτίη γὰρ ψύξις καὶ ξηρότης γήραος, καὶ θανάτου ἡ φύσις ἥδε.] Hocce *ἥδε* in fine de meo adieci; credo voculam omissam esse a librariis propter sequens *ἢν δέ*. Parum placent Reiskii et Bernardii conamina, quorum hic in vulgatis *φύσις* in *ἔφιξις*, ille in *ψύξις* mutatum cupiit. — Apposite Wiganus citavit verba e cap. de Elephantiasi: *ἄφυκτος ἡ νοῦσος, τίκτεται γὰρ θανάτου ἐπ' αἰτίῃ· ψύξις ἐστὶ ἐμφύτου θερμοῦ — ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη.*

ξύνεστι μὲν αὐτέοισι, ἀθρόον μὲν εἰρῆσθαι, ἅπασι πόνος κ. τ. λ.] Vulgo *ἀθρόον μὲν ἅπασι εἰρῆσθαι π.*: locum Reiskius hoc modo tentavit: *ὡς ἀθρόον ἐφ' ἅπασι εἰρῆσθαι.* Mihi vocabula duo perperam sedem invicem commutasse visa sunt.

ἔντασις τενόντων τῶν ῥάχιος καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ θώρηκι.] Libri omnes *ἔντασις τενόντων καὶ ῥάχεος* inepte, ut mihi videtur, quapropter correxi.

διὰ ῥηϊδίως στῆσαι.] Locus dudum rite scriptus et intellectus: medicorum in gratiam post alios iterum moneo *διὰ — στῆσαι* tmesin esse accipiendam *ῥηϊδίως διαστῆσαι.*

ἢν δὲ καὶ βίῃ διαγαγὼν τοὺς ὀδόντας ἐνστάξῃς τι

ἴσχουσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται· ὅ τε γὰρ ἰσθμὸς συνερείδεται καὶ τὰ παρίσθμια σκληρὰ καὶ ἐντεταμένα ἐόντα οὐ ξυμπίπτει εἰς τὴν ἔνθλιψιν τοῦ καταπινομένου. Πρόσωπα ἐρευθῆ, πεποικιλμένα· ὀφθαλμοὶ σμικροῦ δεῖν ἀτενέες, μόλις περιδινεύμενοι· πνὶξ ἰσχυρή· ἀναπνοὴ κακή· χειρῶν καὶ σκελέων τάσις· μύες παλλόμενοι· πρόσωπα ποικίλως διάστροφα· μῆλα καὶ χείλεα τρομώδεα· γένυς παλλομένη· ὀδόντων ἄραβος. ἐπ' ἄλλῳ δ' ἄν τινι καὶ τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθώυμαζον. Οὖρα ἐπισχόμενα μέχρι δυσουρίης καρτερῆς, ἢ αὐτομάτως ἐκχεόμενα θλιβομένης τῆς κύστιος. Τάδε μὲν οὖν ξὺν πάσῃ ἰδέῃ σπασμῶν.

Ἴδια δὲ ἑκάστης, τετάνου μὲν ἡ ἐς εὐθὺ ἀπότασις ὅλου ἀστραβὴς πάντη καὶ ἀκλινής· εὐθέα δὲ καὶ σκέλεα, καὶ χεῖρες.

Ὀπισθότονος δὲ κατόπιν ἀγκύλλει τὸν ἄνθρωπον, ὡς τὴν κεφαλὴν ἀνακεκλασμένην μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων κέεσθαι. βρόγχος ἐξέχει· γένυς τὰ πολλὰ διΐσταται, σπάνιον δὲ εὖτε ξυνερείδει τῇ ἄνω· πόνοι ἁπάντων καρτεροί· φωνὴ κλαυθμώδης· ῥωχμὸς ἡ ἀναπνοή· προπετέες κοιλίην καὶ θώρηκα· οὖρον τουτέοισι μᾶλλον ἀκρατές· ἐπιγάστριον ἐντεταμένον καὶ, εἰ ἐπικρούοις, ἐνηχοῦν· χεῖρες ἐν ἐκτάσι κατόπιν κεκλασμέναι. σκέλεα ξυγκεκαμμένα· ἐναντίως γὰρ ἰγνύη κατόπιν κάμπτεται.

Ἢν δὲ ἐς τὸ ἔμπροσθεν ἕλκωνται, κυρτοὶ μὲν τὰ νῶτα· ἐπ' ἶσον τοῖσι μεταφρένοισι

ὑγρὸν, οὐ καταπίνουσι, ἀλλ' ἢ ἐκχέουσι, ἢ κ. τ. λ.] Edi solet ἐνστάξῃ τις, sed libri H. V. Pa. b. e. f. g. ἐνστάξῃ τι, unde ἐνστάξῃς τι transposita literula effeci. Tum vero de meo ἢ ante ἐκχέουσι intuli.

πρόςωπα ἐρευθῆ.] Ita H. V. A. et P omnes: itaque vereor, ne ἐρυθρά, quod vulgo editur, Goupyli sit emendatio, formam ἐρευθής, h. l. temere reiicientis. Haec obvia v. c. apud Oppian. Cyneg. III. 94. ῥινὸς ἐρευθής: — Vid. Lobeck Paralip. p. 162., ubi ex Arato laudatur. Aliis locis apud nostrum etiam legitur.

ὀφθαλμοὶ σμικροῦ δεῖν ἀτενέες.] Ionismum praebuit Pa. qui ὀφθαλμοῖς μικροῦ (sic). — Cett. μικροῦ. — Mox Pa. b.. περιδινεύμενοι: cett. περιδινούμενοι.

ὀδόντων ἄραβος.] Ex Homero desumtum: Il. X. 375. ἄραβος δὲ διὰ στόμα γίγνετ' ὀδόντων.

ἐγὼ δὲ ἐθηεύμην καὶ ἐθώυμαζον.] Notandus Ionismus ἐθηεύμην. cf. Buttm. Gr. Gr. p. 196. vol. II. — Hippocratem nostrum imitatum esse, vidit Petitus, qui adscribit verba e lib. de Nat. pueri p. 386. Ed. Kühn: κἀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθεῆτο καὶ ἐθαύμασεν.

βρόγχος ἐξέχει.] Libri omnes βρόχος, quod iam Petitus emendavit.

πόνοι ἁπάντων καρτεροί· φωνὴ κλαυθμώδης·] De hisce in hunc locum a me translatis dicam ad eum, unde ista huc revocavi.

ῥωχμός.] ῥογμός. F. Pc. in margine. Infra, cap. περὶ ἄσθματος, idem nomen occurrit.

οὖρον τουτέοισι μᾶλλον ἀκρατές.] Notemus ἀκρατές h. l. passive dici de urina, quae contineri nequeat, vulgo ἀκρατής notionem habet transitivam, *qui continere non valet*.

ἐπιγάστριον ἐντεταμένον.] Libri omnes ἐπιτεταμένον; error est librariorum praepositionem prioris compositi ad alterum etiam trahentium.

ἐναντίως γὰρ ἰγνύη κατόπιν κάμπτεται.] Vulgo ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ κακόν τι κάμπτεται. — Pc. d. e. f. g. ἰγνύη, sed Pg. ἰγνύη κατόπιν κόντι κάμπτεται. Reiskius voluit ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ κατόπιν κάμπτεται; Petitus ἐναντίως γὰρ ἰγνύϊ ἀγκών τι κάμπτεται. Illius coniectura ad verum proxime accedit; sed falluntur tamen tum Reiskius, tum ceteri ἰγνύη in ἰγνύϊ mutantes et iungentes ἐναντίως ἰγνύϊ. Nimirum ἐναντίως ἰγνύϊ si crus flectatur, non flectitur κατόπιν, sed ἔμπροσθεν; imo vero ne κάμπτεται quidem, sed profecto ἀνακλάζεται; itaque in verbis hisce ita scriptis repugnantia est non tolerabilis. Servandus ergo codicum nominativus ἰγνύη. Iam vero κάμπτεται κατόπιν ἰγνύη oppositum est superiori χεῖρες ἐν ἐκτάσι κατόπιν κεκλασμέναι. Nempe χεῖρες contrario modo, quam quo articuli flecti solent, κατόπιν κλάζονται; sed crura secundum articuli genu flexionem solitam κάμπτονται, ita ut horum κάμψις sit opposita τῇ κλάσι τῶν χειρῶν. — Hesych. ἰγνύα.. τὸ τοῦ γόνατος ὄπισθεν μέρος. cf. etiam Pollux.

ἐπ' ἶσον τοῖσι μεταφρένοισι τῶν ἰσχίων ἐξωθευμένων ῥάχις ὅλη ἐς εὐθύ.] Ita legitur locus in Ed. Oxon. et in codd. H. V. A. et P. omnibus. — Wiganus: « haec, inquit, profecto sana esse nequeunt, neque enim congruunt emprosthotono affectis, qui, ut supra dixit, sunt κυρτοὶ τὰ νῶτα et, uti mox eos describet, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μοῦνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται." Huic adversatur Trillerus laudans locum e lib. Hipp. de diebus critt. p. 152., quem integrum apponere lubet: τέτανοι δύο ἢ τρεῖς, ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται πάσχει τάδε· αἱ γνάθοι πήγνυνται ὥσπερ ξύλα καὶ τὸ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύνανται καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ ἕλκονται καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας καὶ τὴν ῥάχιν. Haec an satis in locum nostrum quadrent dubito, sed quid de illo sentiam exponam. — Equidem vereor, ut Wiganus τὰ νῶτα apud nostrum bene intellexerit et ne confuderit duos veluti morbi gradus, quos depingit auctor noster. — Rufus, Ephes. p. 30. Ed. Clinch.: νῶτον δὲ τὸ ἐξόπισθεν ἀπὸ τοῦ αὐχένος μέχρι τοῦ μεταφρένου· μετάφρενον δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ νώτου καὶ ὀσφύος κατὰ

τῶν ἰσχίων ἐξωθευμένων, ῥάχις ὅλη ἐς εὐθύ· κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συννενευκυῖα· γένυς ἐπὶ τοῖσι στέρνοισι πεπηγυῖα· χεῖρες συνηρεισμέναι· σκέλεα ἐκτεταμένα. Στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον. Ἢν μὲν οὖν τοῦ θώρηκος καὶ τῆς ἀναπνοῆς λάβηται τὸ κακὸν, ῥηϊδίως τοῦ ζῆν ἀπήγαγε· ἀγαθὸν μὲν τῷ νοσέοντι ἐς πόνων καὶ διαστροφῆς, καὶ αἰσχύνης ἀπαλλαγήν· ἀλυπότερον δὲ καὶ τοῖσι παρεοῦσι, κῆν υἱὸς, ἢ πατὴρ ἔῃ. Ἢν δὲ ἐς τὸ ζῆν ἔτι διαρκέῃ, τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ κακῆς, συντελουμένης δ'οὖν, ἐς τὸ πρόσθεν οὐ τοξοῦνται μόνον, ἀλλὰ καὶ σφαιροῦνται, ὡς τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῖσι γούνασι ἔχειν καὶ τὰ σκέλεα καὶ τὰ νῶτα ἐς τὸ πρόσθεν κεκλάσθαι, ὡς δοκέειν ἐς ἰγνύην τὸ κατὰ γόνυ ἄρθρον ἐξῶσθαι.

Ἐξάνθρωπος ἡ ξυμφορὴ καὶ ἀτερπὴς μὲν ἡ ὄψις, ὀδυνηρὴ δὲ καὶ τῷ ὁρέοντι θέη· ἀνήκεστον δὲ τὸ δεινόν ἀγνωσίη δὲ ὑπὸ διαστροφῆς καὶ τοῖς φιλτάτοις. εὐχὴ δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἡ πρόσθεν οὐχ ὁσίη, νῦν ἀγαθὴ γίγνεται, ἀπελθέμεναι τοῦ βίου τὸν κάμνοντα ἐς ἀπαλλαγὴν ξὺν τῷ ζῆν καὶ τῶν πόνων καὶ τῶν ἀτερπέων κακῶν. Ἀτὰρ οὐδὲ

τὴν τῶν νεφρῶν πρόςφυσιν. ὀσφὺς δὲ τὸ τελευταῖον τῆς ῥάχεως — Varias columnae vertebrarum divisiones apud veteres nunc non attingo, sed id unum urgeo, Aretaeum loco nostro *τὰ νῶτα* usurpare de superioribus vertebris, i. e. cervicis et paucis dorsi, quemadmodum nostri temporis medici loquuntur, eumque *τὴν ῥάχιν ὅλην* vocare ceteras i. e. plurimas vertebras dorsi et lumborum omnes. Sed praeterea Wiganus distinguere debuerat duos morbi vehementiae gradus: in priore Aretaeus ponit cervicem, adeoque caput, in anteriorem partem inflecti, ita ut superiores vertebrae dorsi itidem parum deflectantur de solita positura, reliquo corpore et cruribus in rectum extensis. In altero gradu totum corpus *σφαιροῦται*, neque vero in huius descriptione amplius affirmat *τὴν ῥάχιν ὅλην ἐς εὐθύ* extensam esse. — Itaque me quoque iudice vitiosi nihil in loci scriptura, nec quidquam, quod non rerum naturae respondeat, in Aretaei verbis inest.

κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συννενευκυῖα.] Libri scripti et editi fere omnes *κορυφὴ, κεφαλὴ πρηνὴς κ. τ. λ.* — Sed in Pc. *κεφαλή* a prima manu in margine, tanquam glossema. Hesych. *κορυφή· κεφαλή· λόφος· ἀκρωτήριον.* Itaque Reiskius et Bernardus putarunt *κεφαλή* delendum esse. Petitus parum congrua habet: sed Wig. in notis *κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συννενευκυῖα*: nimirum vir egregius *κορυφή* recte intellexit de parte cranii superiore, quam verticem hodie etiam dicimus. Mihi huius ratio placet, quum *κορυφή* in isto corporis habitu pectori adplicari non possit.

σκέλεα ἐκτεταμένα· στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον.] Legebatur olim: *σκέλεα ἐκτεταμένα. Πόνοι ἁπάντων καρτεροὶ, φωνὴ ἁπάντων κλαυθμώδης· στενάζουσι κ.τ.λ.* In hac pristina lectione ante omnia alterum illud *ἁπάντων* delendum erat, utpote vitiose e priore repetitum. Sed paulo ante iam monui, me verba *πόνοι — κλαυθμώδης* ad Opisthotoni descriptionem retulisse, quod quare fecerim et quo iure, est dicendum. Semper miratus sum editores non offendisse ista verba h. l. scripta, quum paulo ante dixisset Aretaeus *κορυφὴ πρηνὴς, κεφαλὴ ἐς θώρηκα συννενευκυῖα· γένυς ἐπὶ τοῖσι στέρνοισι πεπηγυῖα*: nam quomodo, quaeso, in hac capitis positura, clauso ore (neque enim hiscere aeger potest), *φωνὴ κλαυθμώδης* edi valet? Iam vero in descriptione tetani, qualem habemus in libro *περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν* p. 523. Kühnii et lib. *περὶ νούσων* III. p. 302., et lib. *περὶ κρισιμῶν* p. 152., nulla vocis editae fit mentio, sed *καὶ τὸ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύνανται* dicitur. Verum in opisthotoni descriptione v. c. p. 303. lib. de Morbis III. legimus: *καὶ βοᾷ ἐνίοτε καὶ ὀδύναι ἴσχουσιν ἰσχυραί*, et mox: *καὶ βοᾷ καὶ φλυαρέει ἐνίοτε.* — et libro de Dieb. decret. p. 153. et de int. Aff. p. 524. *καὶ οἰμώζει* invenimus. Hinc ultro patet, verba supra laudata ad opisthotoni descriptionem pertinere, quorsum ego transtuli. Ratio, qua de sede sua migrarint, haec esse potest: librarius in vetustissimo aliquo codice ea omiserit, puto, et margini adscripserit, unde alter quis ipsa alieno loco rursum in textum intulerit. Ceterum cum *φωνὴ κλαυθμώδης* cf. *ὀξυφωνίη κλαυθμώδης* apud Hipp. in MSS., quorum mentio facta a Galeno: Vid. Foës. in Oecon. voce *κλαυθμυρίζειν.* Quod attinet ad *στενάζουσι δὲ μύζοντες βύθιον*, proxime cohaerent *στενάζουσι* et *βύθιον.* Charito p. 132. vs. 18. *μέγα δὲ καὶ βύθιον ἀνεστέναξεν ἡ Στάτειρα.*

ὡς δοκέειν ἐς ἰγνύην τὸ κατὰ γονὺ ἄρθρον ἐξῶσθαι.] Vulgo *ἐς ἰγνύην κατὰ γονὺ τὸ ἄρθρον*: ipse vocabula transponenda esse vidi et nunc Reiskium idem voluisse video.

καὶ ἀτερπὴς μὲν ἡ ὄψις, ὀδυνηρὴ δὲ καὶ τῷ ὁρέοντι θέη·] *Ταὐτολογίαν* quamdam in his inesse unusquisque facile videt, facit tamen haec ad auctoris animi motum in horrendi mali descriptione significandum. *Ἀτερπής* hoc sensu ab Homero non semel usurpatum, cuius *ἐν ἀτερπέϊ χώρῳ*, et *ἀτερπέα δαῖτα*, et *λιμὸς ἀτερπής* sunt notissima: Aeschyl. Prom. vs. 31. *ἀτερπῆ πέτραν*: Eurip. Electr. vs. 393. *λόγους ἀτερπεῖς.* Ipse Aretaeus paulo inferius *καὶ τῶν ἀτερπέων κακῶν*, initio cap. de Hydrope: *ἀτερπὲς μὲν ἐςιδεῖν πάθος.* lib. I. de M. chron. signis cap. 4. *ἀτερπὴς μὲν ἡ τοῦ παροξυσμοῦ θέη.*

καὶ τοῖς φιλτάτοις.] Vulgo *καὶ τοῖς φιλτάτοις ἀνθρώποισι*; postremum nomen, tanquam glossema, delevi: *οἱ φίλτατοι* et *τὰ φίλτατα* frequentissima. Ipse Aretaeus cap. de Curatione phrenitidis: *εἴςοδοι τῶν φιλτάτων.* cap. de Elephantiasi *καὶ ἐς ὄρεα τοὺς φιλτάτους ἐξέθεσαν.*

ἀτὰρ οὐδὲ ἰητρὸς παρεὼν, οὔτε ἐς ζωήν. κ. τ. λ.] Libri scripti fere omnes, itemque Edd. *οὐδὲ ἰητρὸς παρεὼν, ὁρέων*: unus Pg. *παρεὼν καὶ ὁρέων*, quod parum mihi placet; non credo in cett. libris copulam excidisse, sed potius *ὁρέων* repetitis literis postremis superioris *παρεών* ortum debere, postea librarium *καί* interposuisse.

ἰητρὸς παρεὼν οὔτε ἐς ζωὴν, οὔτε ἐς ἀπονίην, ἀτὰρ οὐδὲ ἐς μορφὴν ἔτι ἐπαρκέει· εἰ γὰρ καὶ ἐπευθῦναι ἐθέλοι τὰ μέλη, ζῶντα ἂν διατμήξαι καὶ κατάξαι τὸν ἄνθρωπον. Τοῖσι οὖν κεκρατημένοισι οὐκέτι ἐγχειρέων ξυνάχθεται μοῦνον. ἥδε ἐστὶ τοῦ ἰητροῦ μεγάλη ξυμφορή.

ΠΕΡΙ ΣΥΝΑΓΧΗΣ.

Κεφ. ζ'.

Ἡ συνάγχη κάτοξυ μέν τι πάθος· ἀναπνοῆς γὰρ ἡ πίεσις. Δύο δὲ τα εἴδεα· ἢ γὰρ τῶν ὀργάνων τῶν τῆς ἀναπνοῆς ἐστὶ φλεγμονὴ, ἢ μούνου τοῦ πνεύματος πάθος ἐφ' ἑωυτέου τὴν αἰτίην ἴσχοντος.

Ὀργάνων δὲ παρισθμίων, ἐπιγλωσσίδος, φαρυγγέθρου, κίονος, ἄκρης ἀρτηρίης· ἢν δὲ ἐπινέμηται ἡ φλεγμονὴ, καὶ γλώττης καὶ γνάθων τῶν εἴσω· εὖτε προβάλλουσι τῶν ὀδόντων τὴν γλῶσσαν ὑπερβολῇ μεγέθεος· πίμπλησι γὰρ τὴν χώρην τοῦ στόματος καὶ τὸ περιττὸν αὐτέης ὑπὸ τους ὀδόντας ἐκκεῖται. Κυνάγχη τόδε καλέεται,

ἀτὰρ οὐδὲ ἐς μορφὴν κ. τ. λ.] Cett. h. l. οὔτε, de meo οὐδέ dedi, ut responderet superiori ἀτὰρ οὐδέ. Nempe οὔτε e proxime antecedentibus voculis οὔτε — οὔτε ortum est.

ζῶντα ἂν διατμήξαι καὶ κατάξαι τὸν ἄνθρωπον.] Accipio quasi scriptum esset: ζῶντα ἂν κατάξας διατμήξαι τὸν ἄνθρωπον. — Διατμήγειν Homericum est et rarius *dissecare*, frequentius *disiungere* significat. Est et ubi fere vi *diffrangere* denotat: Il. XII. 460.

οὐδ' ἄρ' ὀχῆες
ἐσχεθέτην, σανίδες δὲ διέτμαγεν ἄλλυδις ἄλλη
λᾶος ὑπὸ ῥιπῆς.

Cf. cap. de Elephant. πρόσθεν ἢ ἐς μέλεα διατμηθῆναι τὸν ἄνθρωπον. Hic locus nostrum διατμήξαι firmat.

ξυμφορή.] Editur συμφορή, sed Pb. e. f. ξυμφ. Pg. συμφ. [ξ written above]

Cap. 7. ἡ συνάγχη κάτοξυ μέν τι πάθος.] Ita de meo scripsi pro vulgato ἡ συνάγχη κάτοξυ μὲν τὸ πάθος, quod ferri vix posse sum arbitratus, profecto vero ab Aretaeo non scriptum esse iudico.

ἢ μούνου τοῦ πνεύματος πάθος, ἐφ' ἑωυτέου τὴν αἰτίην ἴσχοντος.] Libri omnes μοῦνον, quod deterius certe h. l.: paulo inferius noster: ἐμοὶ δὲ δοκέει αὐτέου τοῦ πνεύματος μούνου τὸ κακὸν ἔμμεναι. Ἑωυτέου scripsi pro vulgato ὡυτέου, quia in Henisch. Ed. in marg. etiam ὠετέου ex A. adscribitur: familiarius nostro ἑωυτέου, quam ὡυτέου — Ad rem ipsam quod attinet, Petitus, quum auctoris sententiam, esse speciem anginae e vitio solius spiritus oriundam, improbaret: « verum enim vero, inquit, non ea est mens Aretaei, ut solius aëris vitium nulla immutatione in organis facta anginam pariat. Id solum vult, non semper anginam sequi inflammationes partium, quae in faucibus continentur, aut ipsarum faucium, sed interdum aërem teterrimis exhalationibus corruptum, cum intra fauces trahitur, anginam consciscere citra ullam corporis inflammationem, licet aliam pravam diathesin inflammationi analogam induci necesse sit: alioqui angina non fieret, neque respirationi incommodaretur.” Tali vero ratione, me iudice, interpretari veteres non licet; est hoc quod ipse non credas alium credidisse negare. Ipse Aretaeus sibi videri dicit speciem esse anginae, quae sit μούνου τοῦ πνεύματος πάθος ἐφ' ἑωυτέου τὴν αἰτίην ἴσχοντος: paulo inferius: ἐμοὶ δὲ δοκέει, inquit, αὐτέου τοῦ πνεύματος μούνου τὸ κακὸν ἔμμεναι, τροπὴν πονηρὴν ἐς τὸ θερμότατον καὶ ξηρότατον τρεπομένου ἄνευθεν τοῦ σώματός τινος φλεγμονῆς. Id autem ipsum dein, quare fieri posse credat, exponit; quibus rationibus expromtis; τοιήνδε οὖν, inquit, τῆς ἀναπνοῆς τὴν τροπὴν οὐκ ἀδύνατον γίγνεσθαι ἔνδοθεν. Itaque quod πνεῦμα initio vocavit, idem postea ἀναπνοήν vocat, adeo ut de nominis significatu dubitatio nulla esse possit. Aretaeus igitur aërem purum inspiratum intus in pectore mutari et corrumpi credidit, licet notionem probe definitam causae huius mutationis haberet nullam: quippe ratiocinio tantum analogico ex adlatis exemplis verosimiliter eiusmodi quid locum obtinere demonstrat.

ὀργάνων δὲ παρισθμίων.] Exspectaveram fere ὀργάνων μὲν κ. τ. λ.; in lectione vulgata δέ valet δή. Qua de re vide Greg. Cor. p. 78.

προβάλλουσι τῶν ὀδόντων τὴν γλῶσσαν ὑπερβολῇ μεγέθεος κ. τ. λ.] Formam γλῶσσαν praebent Pe. f. g. γλῶτταν cett. — De linguae in hoc morbo tumore vid. auctor partis spuriae lib. Hipp. de V. Acut., qui § 9. mihi: διὰ τοῦτο, inquit, πνίγονται τῆς γλώσσης ἀποπελιουμένης καὶ στρογγυλουμένης καὶ ἀνακαμπτομένης διὰ τὰς φλέβας τὰς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν· τῆς γὰρ ὑποταμνομένης σταφυλῆς, οἱ δὲ κιονίδα καλεῦσι, ἑκατέρωθεν φλὲψ παχείη· ὁκόταν οὖν πλήρεις αὗται ἐοῦσαι ἐς τὴν γλῶσσαν ἐναποστηρίζωνται ἀραιὴν ἐοῦσαν καὶ σπογγοειδέα, διά γε τὴν ξηρασίην, ἡ δ' ὑπὸ βίης τὸ ἐκ τῶν φλεβῶν δεχομένη ὑγρὸν ἐκ πλατείης μὲν στρογγύλη γίνεται, ἐξ εὐχρόου δὲ πελιδνὴ, ἐκ μαλθακῆς δὲ σκληρὴ, ἐξ εὐκάμπτου δὲ ἄκαμπτος, ὥστε ταχέως ἀποπνίγεσθαι, ἢν μή τις ὀξέως βοηθῇ κ. τ. λ.

καὶ τὸ περιττὸν αὐτέης.] Libri omnes ταυτέης, quod h. l. incongruum; de meo mutavi.

ὑπὸ τους ὀδόντας ἐκκεῖται.] Vulgo ὑπέρ editur; at ὑπὸ

ἤτοι τῷ ξυνεχέϊ πάθεϊ τῶνδε τῶν ζώων, ἢ τῷ ξυνήθεϊ τῆς προβολῆς τῆς γλώσσης καὶ ἐν ὑγείῃ.

Τῷ ἑτέρῳ δὲ εἴδεϊ τὰ ἐναντία ξύνεστι· ξύμπτωσις τῶν ὀργάνων καὶ ἰσχνότης ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἑκάστου φύσιος καὶ πνὶξ καρτερὴ, ὡς δοκέειν σφίσι αὐτέοισι ἐς θώρηκα ἐς τὸ ἀφανὲς ἐγκεκρύφθαι τὴν φλεγμονὴν ἀμφὶ κραδίην καὶ πνεύμονα. Συνάγχην τήνδε καλέομεν, οἷον συννεύουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν. Ἐμοὶ δὲ δοκέει αὐτέου τοῦ πνεύματος μούνου τὸ κακὸν ἔμμεναι τροπὴν πονηρὴν ἐς τὸ θερμότατον καὶ ξηρότατον τρεπομένου, ἄνευθεν τοῦ σώματός τινος φλεγμονῆς. Ἔστι δὲ οὐ μέγα τὸ θωῦμα· καὶ γὰρ ἐν χαρωνηΐοισι αἱ πνίξιες οὐ σωμάτων πάθεϊ ὀξυτάτῳ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ μιῇ εἰςπνοῇ θνήσκουσι ὤνθρωποι, πρὶν τὸ σῶμα κακόν τι παθέειν· ἀτὰρ καὶ ἀπὸ γλώσσης κυνὸς εἰςπνεύσαντος μοῦνον ἐς τὴν ἀναπνοὴν, οὔ τι μὴν ἐνδακόντος, λυσσᾷ ὁ ἄνθρωπος. Τοιήνδε οὖν τῆς ἀναπνοῆς τὴν τροπὴν οὐκ ἀδύνατον γίγνεσθαι ἔνδοθεν· ἐπεὶ καὶ ἄλλα μυρία τῶν ἐν ἀνθρώπῳ τὴν ὠυτὴν ἰδέην τοῖς ἔξωθεν αἰτίοισι ἴσχει· χυλοὶ φθείροντες ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν· ἀτὰρ καὶ νοῦσοι φαρμάκοισι δηλητηρίοισι ἴκελαι καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἐμέουσι, ὁκοῖα πυρετῶν εἵνεκα. Ὅθεν οὐδὲ ἀπεοικὸς ἐν τῷ λοιμῷ τῷ ἐν Ἀθήνῃσι μετεξετέρους δοκέειν εἰς τὰ φρέατα τὰ ἐν τῷ Πειραιεῖ ὑπὸ Πελοποννησίων ἐμβεβλῆσθαι φάρμακα· οὐ γὰρ ξυνίεσαν ὤνθρωποι τὸ ξυνὸν τοῦ κακοῦ τοῦ λοιμώδεος πρὸς τὰ δηλητήρια.

habent H. V. A. G. *v. l.* P omnes. Ferunt etiam editiones ἐκχεῖται, sed H. V. F. P omnes ἐκκεῖται, unus Pc. in margine ἐκχείται. — Quare Editores ἐκχεῖται praetulerint, non video; neque enim effunditur lingua, sed oculis exposita prominet sub dentibus superioribus.

Κυνάγχη τόδε καλέεται.] Libri scripti et editi συνάγχη καὶ κυνάγχη τόδε καλέεται. Priora ista delenda esse iam Petitus et Wiganus dudum viderunt, rerumque in hoc capite nexus ultro docet.

καὶ ἐν ὑγείῃ.] Eandem formam aliis etiam locis apud nostrum omnes tuentur. De ὑγιείᾳ et ὑγίεια vid. Lob. Paralip. Gr. Gr. p. 28. et ad Phryn. p. 493.

ἀμφὶ κραδίην.] Ita Pe. *f. g*: cett. καρδίην: eandem formam iidem libri praebuerunt infra in verbis θώρηξ καὶ κραδίη φλέγεται. Decrevi semper hanc scripturam recipere, quoties codd. praeberent. Cogita Homericum κραδίην ἠνίπαπε μύθῳ: noster autem Homericis et poëticis dictionibus et formis ubivis fere utitur.

καὶ γὰρ ἐν χαρωνηΐοισι αἱ πνίξιες οὐ σωμάτων πάθεϊ ὀξυτάτῳ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ μιῇ εἰςπνοῇ θνήσκουσι ὤνθρωποι.] Vulgo in his χαρωνίοισι, sed Pa. *b.* χαρηνοίησιν *c. d.* χορονοίησιν. *e. f.* χαρονίησιν. *g.* χαρινοίησι V. χαρήνοισι. Omnes istae lectt. e Ionismo χαρωνηΐοισι pro vulgato χαρωνείοις, sicuti σημηΐοισι pro σημείοις, ortum duxere. Ὀξυτάτω A. V. O. Pg. ὀξύτατοι cett; vix discerno, quid praestet; — ὤνθρωποι dant P. omnes. — Sed iam de ipsa re videamus. Petitus ad nostri verba adfert Galeni locum e lib. VII. de Usu partium, ubi in Edd. antiquioribus: τοὺς ἐν χάρωνι βαράθρους, in Chartieriana vero et Kühniana p. 540. vol. III. τούς τ᾽ ἐν τοῖς Χαρωνείοις βαράθροις. Nomen saepius apud Gal. obvium: comm. in Epid. I. p. 10. vol. XVII.ª Kühnii: ἐνίοτε δὲ ἐκ βαράθρων τῶν καλουμένων Χαρωνείων. Corrupte in Comm. in lib. de Humorr. p. 359. vol. XVI.: μήτε ὁ ἐκ βαράθρου τινὸς ἐκπνεόμενος, ὅπερ ἐστὶν ἃ Χειρώνεια καλεῖται. Sed in primis advertit locus e comm 2º in lib. de Nat. hom. a. Foësio etiam in Oecon. laudatus et cum Aretaei loco collatus; p. 18. in Gal. Ed. Basil. vol. V. Hippocraticus auctor: αἱ δὲ νοῦσοι γίγνονται, αἱ μὲν ἀπὸ διαιτημάτων, αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ εἰςαγόμενοι ζῶμεν. Ad postrema autem Gal.: πολλάκις δέ, inquit, ἀπὸ τοῦ πνεύματος μόνου κατὰ τὴν εἰςπνοὴν ἡ βλάβη γίγνεται· καθάπερ ἐν τοῖς Χαρωνείοις ὀνομαζομένοις χωρίοις. Dubius haereas haec legens, an Aretaeus e Galeno sua hauserit, an contra hic sua e nostro. Mihi quidem illud vero similius est: nempe plures sunt rationes quae me impellunt, ut Aretaeum post Galenum vixisse arbitrer; qua de re suo loco dicetur.

ἀπὸ γλώσσης κυνὸς εἰςπνεύσαντος μοῦνον· ἐς τὴν ἀναπνοήν.] Frustra ἀπὸ λύσσης, quod in marg. exemplaris Henischeani adponitur, desideravit Reiskius; locus sanus est: ἀπὸ γλώσσης accipiendum de halitu e canis lingua adscendente et in os hominis ab illo inflato et ab hoc inspirato.

τὴν ὠυτὴν ἰδέην τοῖς ἔξωθεν αἰτίοισι ἴσχει· χυλοὶ φθείροντες ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν.] Ὠυτήν et αἰτίοισι dant Pe. *f. g.*; αὐτήν et αἰτίοις cett. — Ad postrema nescio an non Aretaeo ob mentem obversarentur verba e lib. spurio Hipp. περὶ τροφῆς, p. 23. Kühn. vol. II. χυμοὶ ἴδιοι βλαβεροί· χυμοὶ ἀλλότριοι βλαβεροί.

ὅθεν οὐδὲ ἀπεικός κ. τ. λ.] Iam Petitus adscripsit Thucydidis locum e lib. II. 48: ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ᾽ αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐςβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι.

τὰ φρέατα τὰ ἐν τῷ Πειραιεῖ.] Τά pone φρέατα de meo addidi; ob similitudinem postremae syllabae vocis proxime antecedentis interiit.

οὐ γὰρ ξυνίεσαν ὤνθρωποι.] Ξυνίησαν cett., cui formae fidem non adhibui: cf. ἠφίεσαν Buttm. in Gr. Gr. I. p. 521

Ξύνεστι δὲ τοῖσι μὲν κυναγχικοῖσι φλεγμονὴ παρισθμίων, φαρυγγέθρου, παντὸς τοῦ στόματος· γλῶσσα προπετὴς ὑπὲρ τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ χείλεα· σιελοχόοι· φλέγμα παχύτατον ἀποῤῥέον καὶ ψυχρόν· ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα καὶ ἐπηρμένοι· ὀφθαλμοὶ ἐξίσχοντες, ἀναπετέες, ἐξέρυθροι· τὸ ποτὸν ἐς τὰς ῥῖνας ἀνακόπτεται. Πόνοι καρτεροὶ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς πνιγὸς συνδιωκόμενοι ἀμαυροῦνται· θώρηξ καὶ κραδίη φλέγεται· ποθὴ ψυχροῦ ἠέρος· εἰσπνέουσι δὲ μικρὸν πάνυ, ἔς τε καὶ ἀπεπνίχθησαν, ἐμφραγείσης τῆς ἐς τὸν θώρηκα διόδου. Ἐνίοισι δὲ ἐς πνεύμονα ἡ ξύνδοσις ῥηϊδίως, οἱ δὲ μεταστάσι θνήσκουσι· πυρετοὶ νωθροὶ, μαλακοὶ, οὐδὲν ὠφελέοντες. Εἰ δέ τῳ ἐς ἀγαθὸν τρέποιτο, ἀποστάσιες γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς ἔξω, ἢ ἔνδον ἐς τὰ παρίσθμια· κῆν μὲν ξὺν νάρκῃ μὴ κάρτα βραδέως, περιγίγνονται μὲν, ξὺν πόνῳ δὲ καὶ κινδύνῳ. Ἢν δὲ τρεπομένων ἐς ἀπόστασιν ὄγκος μέζων ὑπογίγνηται, ἐς κορυφὴν τῆς ἀποστάσιος ἀνισταμένης, ἀθρόον πνίγονται. Τάδε μὲν τὰ κυνάγχης ἴδια.

Ξυνάγχης δέ· σύμπτωσις, ἰσχνότης, ὠχρότης σύνεστι· ὀφθαλμοὶ εἴσω δεδυκότες· φάρυγξ καὶ γαργαρεὼν ἀνεσπασμένοι· παρίσθμια ἐπὶ μᾶλλον προσίζοντα· ἀφωνίη. Πνὶξ ἡ τοῦδε τοῦ εἴδεος τῆς πρόσθεν πολλόν τι κραταιοτέρη, ἐν θώρηκι ἐόντος τοῦ κακοῦ, ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς. Οἱ δὲ ὀξύτατοι θνήσκουσι αὐτῆμαρ· ἔσθ' ὅπη καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρόν· οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι οὐδὲν ὤναντο· ἀπέθανον γὰρ πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν ἐπὶ τέχνῃ χρήσασθαι. Ὁκόσοις δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπεται, ἐπιφλεγμαίνει πάντα, ἐς ἅπερ ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε, ὡς κυνάγχην ἀπὸ ξυν-

ἀπίεσαν Lex. Herod. Schweigh. voce ἀπιέναι, pro ἀφιέναι. Ibid. voce παριέναι (a παρίημι) παρί.σαν. Ceterum ὤνθρ. Oxon. Ed.; ἄνθρ. libri cett.

φλέγμα παχύτατον ἀποῤῥέον καὶ ψυχρόν.] Libri omnes ψῦχον, vel ψύχον: sed Crassus «et frigida," itaque dedi quod Wiganus et Reiskius desiderarunt.

ὀφθαλμοὶ... ἀναπετέες.] Ἀναπετής ab ἀναπετάω i. q. ἀναπίτνημι. — Nicand. Alexiph. 435. τὰ δ' οὐκ ἀναπίτναται ὄσσε, ad quem versum Schol.: οὐκ ἀνοίγονται οἱ ὀφθαλμοί. — Lucian. quomodo Hist. conscr. sit. p. 8.: ἢν ἅπασιν αὐτοῖς ἀναπετάσῃς τὰ ὦτα. Eurip. Phoen. 304. ἀναπέτασον πύλας. Alcest. 597. δόμον ἀμπέτασας δέξεται ξεῖνον. Nomen ipsum obvium in Hipp. de Gland. p. 497. Kühnii: συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες καὶ οὐ κοῖλαι.

ἐνίοισι δὲ ἐς πνεύμονα ἡ ξύνδοσις ῥηϊδίως, οἱ δὲ μεταστάσι θνήσκουσι.] Libri omnes οἱ δὲ μ. θν. — Crassus: «hi vero permutatione moriuntur." Vide Schweigh. Lex. Herod. in ὁ, ἡ, τό. no. 2.: «ὁ et plur. οἱ. ante δέ et γέ, Homerico more, nec tamen sine emphasi, adponitur." — Ceterum vide quae ad Cap. 6. de ξυνδιδόναι dixi: ξύνδοσις h. l. valet omnino μετάδοσις. Infra cap. de pleuritide: ἐς πνεύμονα πάντων ξύνδοσις γίνεται... εὖτε ἀθρόον ἀπεπνίγη ὥνθρωπος μεταστάσι τοῦ πάθεος. — Frustra Bern. in vita Reiskii p. 269. ῥηΐδιος desiderat: saepius simili quodam modo adverbia cum substantivis componuntur.

εἰ δέ τῳ ἐς ἀγαθὸν τρέποιτο ἀποστάσιες γίγνονται ἔνθα καὶ ἔνθα παρ' οὖς ἔξω κ. τ. λ.] De tumoribus ad aures in angina laborantibus sermo est Praen. Coac. 268., quam prave scriptam relictam habemus: τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ' οὖς ἔπαρμα κ. τ. λ. — Illud ἔνθα καὶ ἔνθα Homero frequens ab hoc ad recentiores, poetas maxime, demanavit et ad libros spurios Hippocratis pervasit: v. c. lib. de Gland: κατὰ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα καὶ ἔνθα, alio loco ibid. τράχηλος, κατὰ τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα, vid. etiam libri chirurgici argumenti.

τάδε μὲν οὖν τὰ κυνάγχης ἴδια.] Libri omnes, quos vidi εἴδεα: verum Aretaeus non species Cynanches enumeravit, sed signa huic morbo propria: idemque mox progreditur ad signa synanchae peculiaria; itaque ἴδια dandum fuit. Paulo ante cap. de Tetano: τάδε μὲν οὖν ξύν πάσῃ ἰδέῃ σπασμῶν. Ἴδια δὲ ἑκάστης... In seqq. pone ὀφθαλμοί delevi glossam κοῖλοι.

ἔσθ' ὅπη καὶ πρὶν καλέσασθαι τὸν ἰητρόν· οἱ δὲ καὶ κ. τ. λ.] Ex Hipp. haec fere descripta esse iam Petitus vidit: en Divini senis ex Progn. initio verba: ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι, οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν, οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαντες, οἱ δὲ ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι.

ἐς ἅπερ ἐς τὸ ἔξω ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε.] Vulgo ἐξωκείλει, unde Kühn ἐξοκείλει, quasi praesens esset: at ἐξωκείλει ortum est ex ἐξώκειλεν, nam ι et ν saepius in fine vocabulorum a librariis permutantur; itaque omisso ν finali ἐξώκειλε scripsi. Sed praeterea ἐς ante ἅπερ de meo addidi, quoniam ἐξώκειλε h. l. certo certius intransitivum est: — ipse noster cap. 9. huius libri καὶ ἐς τὸν τράχηλον ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε. Hipp. in Progn.: ἀσφαλέστατον δὲ τὸ οἴδημα καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι.

ὡς κυνάγχην ἀπὸ ξυνάγχης γίγνεσθαι.] Ξυνάγχης praebet Pb. συνάγχην cett. — In libris plurimis ὡς συνάγχην ἀπὸ κυνάγχης γίγνεσθαι: verus ordo in Oxon. Ed. — Petitus et Reiskius etiam quod Wiganus dedit requisiverunt.

ἄγχης γίγνεσθαι. Ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐν θώρηκι οἴδημα καρτερὸν, ἢ ἐρυσίπελας ἐμφανέως. Καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς ἢ σικύη ἐς τὸν θώρηκα τὸ κακὸν ἀνήγαγε, ἢ σίνηπι ἐς τὰ στέρνα καὶ ἐς τὰ παρὰ γνάθους μέρεα ἐπιθεὶς εἵλκυσε ἔξω καὶ διέπνευσε. Μετεξετέροισι δὲ ἐς μὲν βραχὺ τὸ κακὸν ὑπὸ τουτέων ἀπηλάθη ἔξω, ἀπελαθὲν δὲ ἀθρόως ἐπαλινδρόμησε καὶ ἔπνιξε.

Προφάσιες δὲ μυρίαι· ψύξιες μᾶλλον, ἧσσον ἐκκαύσιες, πληγαὶ, ὀστέων ἰχθύων διαπάρσιες ἐς τὰ παρίσθμια, ψυχροποσίαι, μέθαι, πλησμοναὶ, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς κακά.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΙΟΝΙΔΑ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. η′.

Τὸ ἀπὸ τῆς ὑπερώης ἐκκρεμὲς σῶμα στεῤῥὸν μεσηγὺ τῶν παρισθμίων κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται· σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστι οὔνομα. Νεῦρον δέ ἐστι ἡ κιονὶς

μετεξετέροισι δὲ ἐς μὲν βραχὺ τὸ κακὸν ὑπὸ τουτέων ἀπηλάθη ἔξω, ἀπελαθὲν δὲ ἀθρόως ἐπαλινδρομησε καὶ ἔπνιξε.] — Vulgo *ἀπετάθη ἔξω, ἀπολυθὲν δὲ κ. τ. λ.* V. *ἀπεστάθη.* — Primo quidem longe est verosimilimum Aretaeum participium scripsisse eiusdem verbi, quod paulo ante usurpavit: iam vero quaeritur quodnam verbum dederit; nam illud sive *ἀπετάθη*, sive *ἀπεστάθη* procul dubio est corruptum. — Equidem *ἀπελαύνω* illum scripsisse quovis pignore contendo: initio libri I. de M. chron. noster: *ἢ γὰρ οὐδ' ἐξηλάθησαν ἐς τὸ πάμπαν, ἢ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλινδρομέουσι αἱ νοῦσοι.* — Procli Hymn. V. 5:

... κακὰς δ' ἀπελαύνετε νούσους
ἐκ ῥεθέων,

et VI. 44:

σαρκοτάκων δ' ἀπέλαυνε πικρῶν ἀκελάσματα νούσων.

Porro *ἔπνιξε* habent G. *v. l.* Cr. in marg. A. Oxon. Ed. — *ἐπάνηξε* cett., quod ex illo ortum. — Hipp. Coaca 365. *καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται, ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα· ἢν δὲ ἀφανίζηται, μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου πρηέως καὶ ἀπόνως ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, ὀλέθρια γίνεται.* Haec, vel consimilia e Progn., loco nostro respiciuntur.

ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς κακά.] Τῆς h. l. non habent Pa. *b. e. g.*

Cap. 8. *περὶ τῶν κατὰ τὴν κιονίδα παθῶν.*] Παθῶν Pb. c. O. *κακῶν* Edd. cett — Bern. in vita Reiskii p. 269. *παθῶν* glossema esse putat in *κακῶν*: — secus sentio; cum Wigano vel propter euphoniam *παθῶν* praefero: tum vero idem vocabulum aliis etiam locis a nostro frequenter usurpatur.

κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται.] Petitus: «lege, inquit, *κιονὶς καὶ γαργαρεών*, ut constet sibi Aretaeus, nam ipsam partem mox *κιονίδα* appellat, *νεῦρον δέ ἐστι ἡ κιονὶς τὴν φύσιν.* Sed et in titulo hanc vocem usurpat. *Κίων* vero eidem nomen morbi est, ut ipse indicat his verbis: *κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις* et infra *ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύσπνοια ἐπὶ μᾶλλον* et mox apertissime *γηραιοῖσι ὁ Κίων συνήθης*" Minus quidem recte hic: nulla opus est emendatione, tum uvula ipsa, tum eius inflammatio ab Aretaeo et *κίων* et *κιονίς* appellatur. Capite superiori: *ὀργάνων δὲ, παρισθμίων, ἐπιγλωσσίδος, φαρυγγέθρου, κίονος, ἄκρης ἀρτηρίης*; itaque h. l. perinde ac nostro gurgulio *κίων* audit; item cap. 7. lib. I. de M. chron. *σπᾶται δὲ καὶ κίων.* Verum in cap. de Cur. morborum columellae: *τοιάδε (πάθεα) μέντοι ἐστὶ, ἣν καλέομεν σταφυλήν τε καὶ κιονίδα*; hic igitur *κιονίς* de morbo, non de parte, quae morbi sedes; nam utrum ibi *κίονα*, quod libri nonnulli praebent quodque Wiganus exhibuit, potius scripserit noster, quam *κιονίδα*, diiudicare haud ausim. — (cf. adn. ad libros therapeuticos.) Neque vero mirum nostrum ista nomina promiscue usurpare; nam *κιονίς* non nisi deminutiva forma est alterius, quemadmodum *ἁμαξὶς*, *νησὶς*, *ἀλωπεκὶς*, *πινακίς*. (Matth. Gr. Gr. p. 217.) — Rufus Ephes. p. 28. *κίων δὲ καὶ γαργαρεὼν ἡ ἐκ τῆς ὑπερώας πρόςφυσις*: idem autem p. 49: *τὸ δ' ἐντεῦθεν κατὰ τὰ ἄνω μέρη ἐκκρεμαμένον σαρκίον κιονὶς, οἱ δὲ γαργαρεῶνα, οἱ δὲ σταφυλήν.* — Itaque Rufus etiam promiscue *κίονα* et *κιονίδα* appellat partem; eandem vero etiam *σταφυλήν* vocavit, non solum morbum: noster vero dicens *σταφυλὴ γὰρ πάθεός ἐστιν οὔνομα* omnino reprehendere videtur illos, qui *σταφυλῆς* nomine ipsam partem nuncuparent. Quod aperte facit Gal. p. 959. lib. VI. cap. 8. de Comp. med. sec. locos, ubi etiam docet *κιονίς* recentiorum esse: en Galeni verba: *Σαρκῶδές τι μόριον ἐν τῷ τοῦ στόματος ὑψηλῷ φαίνεται κρεμάμενον, ἐὰν διανοίξας τις ἐπιπλεῖστον ὅλον τὸ στόμα τὴν γλῶτταν καταστείλῃ· τοῦτο τὸ σαρκίον ὀνομάζεται δύο ὀνόμασιν πρὸς τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων γαργαρεών τε καὶ κίων, οἱ δὲ μετὰ τούτους ἰατροὶ σχεδὸν ἅπαντες οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κιονίδα καλοῦσιν αὐτό· τῶν γὰρ σταφυλὴν ὀνομαζόντων αὐτὸ βέλτιόν ἐστι μηδ' ὅλως μνημονεύειν, οὐ γὰρ τὸ μόριον ἀλλ' ἕν τι τῶν παθῶν αὐτοῦ σταφυλὴν ὀνομάζομεν.* Medici fere fuerint, quos Gal. hic *παλαιοὺς Ἕλληνας* vocat, qui quum plurimi perierint, difficile est num vere haec disputet Pergamenus, nec ne, discernere: nam in similibus aliis eum haud semper satis prudenter iudicare comperi. Cf. ceterum Foës. in Oecon. voce *σταφυλή* et interprett. ad Hesychium in eadem voce.

ἐν γὰρ ὑγρῷ κέεται χωρίῳ.] Cerebrum *τῶν καταῤῥόων*

τὴν φύσιν, ἀλλ' ὑγρόν· ἐν γὰρ ὑγρῷ κέεται χωρίῳ. Ὅδε οὖν ὁ γαργαρεὼν πλεῦνα πάσχει πάθεα· καὶ γὰρ ἐπὶ φλεγμονῇ παχύνεται, ἴσως ἀπὸ τῆς βάσιος ἄχρι τοῦ πέρατος ἄκρου ἐπιμήκης γιγνόμενος, καὶ ἐρύθημα ἴσχει. Κίων δὲ τοῦδε τοῦ πάθεος ἡ ἐπίκλησις. Εἰ δὲ κατὰ πέρας μοῦνον στρογγύλλεται καὶ μεγέθεϊ πελιδνὸς γίγνεται καὶ ὑπομελανίζει, σταφυλῇ ἐπώνυμον τόδε τὸ πάθος· πάντα γὰρ ἴκελα αὐτέῃ καὶ σχῆμα καὶ χροιὴ, καὶ μέγεθος. Τρίτον πάθος ἐστὶ ὑμένων, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα, οἷόν τι λαίφεα πλατέα, ἢ νυκτερίδων πτέρυγες ἐκφαίνονται. Ἱμάντιον τόδε καλέεται· ἱμᾶσι γὰρ ἴκελαι αἱ τῶν ὑμένων ἐς πλάτος ἐξαπλώσιες. Ἢν δὲ ἐς λεπτὸν καὶ εὐμήκη ὑμένα τελευτᾷ ἡ κιονὶς, οἷόν τι οὐρίαχον κατὰ πέρας ἴσχουσα, κράσπεδον τὴν ἐπωνυμίην ἴσχει. Γίγνεται δὲ τόδε καὶ αὐτομάτως μὲν ἐκ ῥεύματος, ὅκωςπερ καὶ τὰ ἕτερα· ἀτὰρ καὶ ἀπὸ τομῆς ἐπικαρσίης, ἐγκαταλιπόντος τοῦ ἰητροῦ ὑμένα κατὰ μίαν πλευρήν. Ἢν δὲ δίκραια ὑμέσι διςσοῖσι ἐκκρεμέσι ἔνθα καὶ ἔνθα γίγνηται, οὔνομα μὲν οὐκ ἴσχει τόδε πάθεος ἔκδηλον, ἅπαντι δὲ ῥηΐδιον θεησαμένῳ γιγνώσκειν.

Πνὶξ δὲ ἐπ' αὐτέοισι πᾶσι καὶ ἥκιστα ῥηϊδίως καταπίνουσι· βὴξ ἐπὶ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι ἱμαντίοισι καὶ ἐπὶ τοῖσι κρασπέδοισι· γαργαλισμὸς γὰρ τῆς ἀρτηρίης ἀπὸ τῶν ὑμένων γίγνεται· ἔσθ' ὅπη δὲ καὶ ἐνστάζει τι τοῦ ὑγροῦ λάθρη ἐς τὴν ἀρτηρίην, ὅθεν ἀναβήσσουσι. Ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ καὶ τῷ κίονι δύςπνοια ἐπὶ μᾶλλον

fontem esse crediderunt veteres, — e cerebro destillationes fieri in guttur, pulmones, partes ceteras. Hinc noster *τὴν κιονίδα ἐν ὑγρῷ κεῖσθαι χωρίῳ* dicit. Aëtius VIII. 48. de paristhmiis: *θερμοὶ γὰρ καὶ ὑγροὶ οἱ τόποι.*

ἴσως ἀπὸ τῆς βάσιος κ. τ. λ.] Libri, quos vidi, omnes *ἶσος*. Me iudice adverbium requiritur, sive *ἴσως* ad *παχύνεται*, sive ad *ἐπιμήκης* referas. Equidem malui coniungere *ἴσως ἀπὸ τῆς βάσιος ἄχρι τοῦ πέρατος ἄκρου ἐπιμήκης γιγνόμενος.*

Εἰ δὲ κατὰ πέρας μοῦνον στρογγύλλεται] *Δέ* praebent V. Pa. *b.* — omittunt cett; — *στρογγύλεται* libri fere omnes, vulgari librariorum errore, *στρογγυλαίνεται* H. — Ad hunc locum conf. Hipp. in Progn.: *ὁκόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερὲς, τὸ δὲ ἀνωτέρω λεπτότερον κ. τ. λ.*

σταφυλῇ ἐπώνυμον τόδε τὸ πάθος.] *Σταφυλῇ* dederunt P. *e. f. g.* *σταφυλή.* cett. — Non dubito quin illud scripserit Aretaeus; nam licet *ἐπώνυμος* fere cum Genitivo construatur; cujus rei exempla ubivis obvia, ita ut nunc unum illud *τᾶσδ' ἐπώνυμον γᾶς* e Soph. Oed. Tyr. adponam, cum Dativo etiam construitur: Dioscor. III. 25: *ἔστι δὲ καὶ τρίτον εἶδος ἀψινθίου, ... ὃ ἐπιχωρίως Σαντόνιον, ἐπωνύμως τῇ γεννώσῃ αὐτὸ Σαντονίδι χώρᾳ.*

εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα.] *Εὖτε* de Wigani coniectura adscripsi, qui: « sententia, inquit, alioqui manca est; hac autem loquendi forma ubique fere utitur. Ista vox autem facile omitti potuit, propterea quod eius initium sequentis voculae initio non absimile est.” Facilitas orationis Aretaei facit, ut cum Wigano hanc particulam requiram.

ἱμάντιον τόδε καλέεται.] Hesych. *ἱμάντιον· τῆς ἐν τῷ στόματι κιονίδος ἔκτασις.* — Paulo inferius noster *ἐπὶ τοῖσι ἱμαντίοισι.* Aretaei loci latuisse videntur summum Hemsterh., quum ad Hesychii verba adnotationem suam adscriberet *ἱμάς* ex Erot. et *ἱμάντωσις* ex Actuario excitans.

ἐς πλάτος ἐξαπλώσιες.] Ἐς Pg. *εἰς* cett.

τελευτᾷ ἡ κιονίς.] Sic. V. P. *a. b.* — Articulum omittunt cett.

οἷόν τι οὐρίαχον κατὰ πέρας ἴσχουσα.] Recepi verissimam Petiti emendationem *οὐρίαχον* pro librorum lect. *οὐραχόν.* Cum *οὐραχῷ* comparationi hic locus non est, quia nulla est similitudo. Egregie quadrat vocabulum Homericum: — *ἐπὶ δ' οὐρίαχος πελεμίχθη ἔγχεος.* Il. XVI. 612.

κράσπεδον.] Hesych: *κράσπεδα· τὰ ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ ἱματίου κεκλωσμένα ῥάμματα καὶ τὸ ἄκρον αὐτοῦ.* Nomen apud ceteros de rebus medicis scriptores legere me non memini.

ὅκωςπερ καὶ τὰ ἕτερα.] Τά de meo adposui.

ἐπικαρσίης.] P omnes *ἐπικρασίης*; quod forte dubium facit, an non *κραδίη* librariis debeatur.

δίκραια ὑμέσι διςσοῖσι.] *δικρόα* vulgo editur; sed *δίκροα* H. V. P. omnes. Hinc *δίκραια* dedi. cf. Foës. in Oecon. voce *δίκραια.* Heringa Obss. Critt. p. 106. Koen ad Greg. Cor. p. 564. — Ceterum *διςσοῖσι* de meo dedi, libris *διςσέοισι* ferentibus, quod, quamquam Maittairium de Dialectis e nostro citare videam, vereor ne librariis debeamus, quos saepius vitiose *ε* inferre et supra vidimus et post videbimus.

οὔνομα μὲν οὐκ ἴσχει τόδε πάθεος ἔκδηλον· ἅπαντι δὲ ῥηΐδιον θεησαμένῳ γιγνώσκειν.] *πάθεος* V. P omnes. *πάθος* cett. — Iunge *οὔνομα ἔκδηλον πάθεος*, i. e. *οὔνομα, ὃ τὸ πάθος δηλοῖ*; nam *ἔκδηλον* transitive sumi debet h. l. — Ceterum libri *ἅπαντα δὲ ῥηΐδιον θεησάμενον γιγνώσκειν*, quod ego certe Aretaeum scripsisse mihi persuadere non possum. In scriptura, quam exhibeo, *ἅπαντι* significat *cuivis*, sicuti apud Thucyd. II. 45. *τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν.* Herod. VII. 153. *οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γενέσθαι,*

καὶ κάρτα θολερὴ κατάποσις.] Vulgo editur *κάρτα πονηρή.* Sed H. V. Pa. *c. d. e. f. g.* *κατὰ πολερή.* Unus Pb. *καταβολερή.* Haec litera *θ* correctori alicui debetur

καὶ κάρτα θολερὴ κατάποσις· καὶ γὰρ ἐς τὰς ῥῖνας ἐπὶ τῶνδε τὸ ὑγρὸν ἀναθλίβεται συμπαθείῃ τῶν παρισθμίων. Γηραιοῖσι ὁ κίων ξυνήθης, σταφυλὴ δὲ νέοισι καὶ ἀκμάζουσι· πολύαιμοι γὰρ καὶ ἐπιφλεγμαίνει μᾶλλον· ἡβάσκουσι δὲ καὶ παισὶ τὰ ὑμενώδεα. Τάμνειν δὲ πάντα μὲν ἀσινέα· ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἔτι ἐρυθριώσῃ αἱμοῤῥαγίη καὶ πόνοι καὶ φλεγμονῆς ἐπίδοσις.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΡΙΣΘΜΙΑ ΕΛΚΩΝ

Κεφ. θ′.

Ἕλκεα ἐν τοῖσι παρισθμίοισι γίγνεται, τὰ μὲν ξυνήθεα, εὐήθεα καὶ ἀσινέα· τὰ δὲ ξενὰ, λοιμώδεα καὶ κτείνοντα. Εὐήθεα μὲν, ὁκόσα καθαρά ἐστι καὶ σμικρὰ καὶ ἀβαθῆ οὐδὲ ἐπιφλεγμαίνει καὶ ἀνώδυνα. Λοιμώδεα δὲ ὁκόσα πλατέα, κοῖλα, ῥυπαρὰ, ἐπιπάγῳ λευκῷ, ἢ πελιδνῷ, ἢ μέλανι συνεχόμενα· ἄφθαι τοὔνομα τοῖσι ἕλκεσι. Ἢν δὲ καὶ ὁ ἐπίπαγος ἴσχῃ βάθος, ἐσχάρη τὸ πάθος καὶ ἔστι καὶ καλέεται· ἐν κύκλῳ δὲ τῆς ἐσχάρης ἐρύθημα γίγνεται καρτερὸν καὶ φλεγμονὴ, καὶ πόνος φλεβῶν, ὡς ἐπ' ἄνθρακος· καὶ μικρὰ δὲ ἐξανθήματα ἀραιὰ γιγνόμενα πρῶτον καὶ ἕτερα καὶ ἕτερα

nam charta abrasa est et litera superscripta alia manu, quam Vergetii, nisi vehementer falsus sum. Hoc vero utut est, *κάρτα θολερή* unice verum esse facile perspicis. *Θολερὸν πνεῦμα* Hippocraticum est, quamquam adeo Galenum offendit, ut vel neget Hippocratem scripsisse. Cf. Foës. in Oecon. voce *θολερόν*. Huc pertinet illud *θολερῶς προβαίνει* Hesychii et *λόγοι θολεροί* Aeschyli, quae in Lexx. circumferuntur. Eurip. Suppl. *λαμπρὸν θολερῷ δῶμα σύμμιξας*. His locis *τὸ θολερόν* significat *τὸ τεταραγμένον*, sicuti apud nostrum. Vid. Hesych. in voce cum interprett.

ἐπὶ δὲ τῇ σταφυλῇ ἔτι ἐρυθριώσῃ.] Ita lego de coniectura Reiskii et mea: cett. *ἐρυθριῶσι*. — Coniecturam firmat locus ex Hipp. Progn. a Petito iam laudatus: *οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἔς τ' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι· καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι καὶ αἱμοῤῥαγίαι.*

Cap. 9. *εὐήθεα.*] *Ἕλκος εὔηθες*, i. e. *benignum*, habet Hipp. de Victu acut. § 46. mihi. Vocem ad alios locos divini Senis abunde interpretatus est Gal.; vid. Foës. in Oecon.

τὰ δὲ ξενὰ, λοιμώδεα καὶ κτείνοντα.] Vulgo *ξένεα*, quod e confusione terminationum adiectivorum sibi subsequentium ortum esse arbitror. Ionice enim si vocem scribere voluisset Aretaeus *ξεῖνος* puto dedisset. Possit etiam e *ξένιος* illud *ξένεος* ortum ducere, verum illud pariter reiecerim. cf. Koen. ad Greg. Cor. p. 556. Verba *ξενὰ, λοιμώδεα καὶ κτείνοντα* opponuntur superioribus *ξυνήθεα, εὐήθεα καὶ ἀσινέα*. Itaque *ξενός* h. l. idem valet de hoc aphtharum genere, quod Cap. 6. vocavit *νούσων ἀλλοδαπῶν ἐπιδημίη*: nam infra *Αἰγύπτια* et *Συριακά* ulcera vocari refert.

εὐήθεα μὲν, ὁκόσα καθαρά ἐστι καὶ σμικρὰ καὶ ἀβαθῆ.] Libri, quos vidi, omnes *ὁκοῖα*, sed Crassus interpretatur *quotquot*: hinc *ὁκόσα* scripsi. Quod ad res ipsas: Gal. de Comp. med. sec. locos VI. 9. *τὰς ἐπιπολῆς ἑλκώσεις ἐν τῷ στόματι γινομένας ὀνομάζουσιν ἄφθας, ἐχούσας τι καὶ θερμότητος πυρώδους... εὐίατοι δ' εἰσὶ τοὐπίπαν ἐπὶ τοῖς μετρίως στύφουσι καθιστάμεναι.* Idem comm. in Aph. 24. III. de aphthis: *καλοῦσι δὲ οὕτως τὰς ἐπιπολῆς ἑλκώσεις κατὰ τὸ στόμα.* Auctor Defin. med.: *ἄφθα ἐστὶν ἕλκωσις ἐπιπόλαιος ἐν στόματι γιγνομένη.* Pollux IV. 25. *ἄφθα ἕλκωσις καὶ ἀπόστασις ἐπιπολῆς λευκαίνουσα γλῶτταν, ἢ παρίσθμια, ἢ κίονα, ἢ φάρυγγα· ἔσθ' ὅτε μὲν καὶ μελαίνουσα.* — Videmus *τὸ ἀβαθές* ulceris plurimum advertisse antiquos scriptores.

λοιμώδεα δὲ ὁκόσα κ. τ. λ.] Henisch. *λοιμώδεα δὲ ἐστὶν ὁκόσα.*

ῥυπαρά.] Unice veram unius cod. H. lectionem iam Wiganus recepit et exemplis e nostro collectis in adn. munivit. Cett. *λιπαρά.*

ἐπιπάγῳ λευκῷ.] Apposite Petitus contulit Hipp. de Morbis II. p. 478. *καὶ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ σιάλῳ ἐμφαίνεται σκληρὰ, οἷον μύκης, ἀφ' ἕλκεος.* — Soluto nempe isto *ἐπιπάγῳ*, quem libri auctor cum *μύκητι* comparat. Quod ad colorem, cf. locus e Polluce paulo ante laudatus.

καὶ μικρὰ δὲ ἐξανθήματα ἀραιὰ γιγνόμενα πρῶτον καὶ ἕτερα καὶ ἕτερα ἔπειτα προςεπιγιγνόμενα συνήφθη τε ἂν καὶ πλατὺ ἕλκος ἐγένετο.] Libri omnes *καὶ μικρὰ διεξανθήματα ἀραιὰ γιγνόμενα ἔπειτα προςεπιγιγνόμενα συνήφθη τε ἂν καὶ πλατὺ ἕλκος ἐγένετο.* — Primum advertit illud *διεξανθήματα*, quod nusquam, quod sciam, legitur et a Schneidero dubitanter in lex. est receptum: equidem id non fero, sed e *δέ* et *ἐξανθήματα* perperam coniunctis ortum iudico. Sed praeterea in vulgata scriptura offendunt *ἐξανθήματα ἀραιὰ γιγνόμενα ἔπειτα προςεπιγιγνόμενα*; nam *γιγνόμενα* et *ἔπειτα προςεπιγιγνόμενα* ad idem subiectum relata loci sensum omnem pessumdant: itaque aliquid excidit, quod quale fuisse putem ex emendatione loci vides. Nec tamen affirmo Are-

ἔπειτα προςεπιγιγνόμενα συνήφθη τε ἂν καὶ πλατὺ ἕλκος ἐγένετο. Κῆν μὲν ἔξω ἐς τὸ στόμα νέμηται, ἐπὶ τὴν κιονίδα ἧκέ τε καί μιν ἀπέταμε καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἐσκεδάσθη καὶ ἐς οὖλα καὶ ἐς χαλινούς· καὶ ὀδόντες ἐκινήθησαν καὶ ἐμελάνθησαν καὶ ἐς τὸν τράχηλον ἡ φλεγμονὴ ἐξώκειλε· καὶ οἵδε μὲν οὐ πολυήμεροι θνήσκουσι φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καὶ κακωδίῃ καὶ ἀποσιτίῃ. Ἢν δὲ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης, καὶ αὐθῆμαρ ἀπέπνιξε· πνεύμων γὰρ καὶ κραδίη, οὔτε ὀδμῆς τοιῆςδε, οὔτε ἑλκέων, οὔτε ἰχώρων ἀνέχονται, ἀλλὰ βῆχες καὶ δύςπνοιαι γίγνονται.

Αἰτίη μὲν οὖν τοῦ ἔργου τῶν παρισθμίων, κατάποσις ψυχρῶν, τρηχέων, θερμῶν, ὀξέων, στυφόντων· τάδε γὰρ τὰ μέρεα καὶ θώρηκι ἐς φωνὴν καὶ ἀναπνοὴν, καὶ κοιλίῃ ἐς τροφῆς διαπομπὴν, καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν διακονέεται. Εἰ δὲ καὶ τοῖσι ἔνδον τι συμβαίη πάθος, κοιλίῃ καὶ στομάχῳ καὶ θώρηκι ἐς τὸν ἰσθμὸν καὶ τὰ παρίσθμια καὶ τὰ τῇδε χωρία τοῦ κακοῦ ἡ ἀναφορὴ καὶ αἱ ἀπερεύξιες. Διὰ τόδε παιδία μάλιστα πάσχει ἄχρις ἥβης· μάλιστα γὰρ τὰ παιδία καὶ μέγα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει· πλεῖστον γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τουτέοισι· ἀκρατέα δὲ καὶ ἐδωδῆς· καὶ ποικίλων ἐπιθυμίη, καὶ ψυχροποσίη, καὶ βοῆσαι μέγα καὶ ἐν ὀργῇ καὶ ἐν παιδιῇ. Καὶ κούρῃσι δὲ, μέχρι καθάρσιος ἐπιμηνίων

taeum ipsum illud scripsisse, quod ego supplevi, sed aut id, aut aliquid huic simile. Coniecturam monito lectore in textu describendam curavi, ne locus sensu cassus illum moraretur.

Κῆν μὲν ἔξω ἐς τὸ στόμα νέμηται, ἐπὶ τὴν κιονίδα ἧκέ τε καί μιν ἀπέταμε καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἐσκεδάσθη.] Libri *ἐπὶ τὴν κιονίδα ἧκέ τε μὴν καὶ τὴν ἀπέταμε*, quae sana scriptura non est. Recepi coniecturam, quae probabilior videbatur; nec tamen nego alio modo haec tentari posse. Ex *ἐπὶ τὴν κ. ἧκε τε καί μιν ἀπέ-* (μὶν) *ταμε*, dittographia *τὴν* vitiosa lectio nata esse mihi visa est. — Quod attinet ad *ἔξω ἐς τὸ στόμα* Crassus *interius* habet, sed in marg. *exterius*: patet *ἔξω ἐς τὸ στόμα* opponi seqq.: *ἢν δὲ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης*.

καὶ ἐς χαλινούς.] Petitus: «supple, inquit, *γλώσσης*.” Crassus: «frena i. e. dentium alveolos.” Hunc sequitur Wiganus; unde suam hauserit interpretationem, nescio: ille manifesto «frenulum linguae” cogitavit. Ambo a vero aberravere. Coel. Aurel. p. 358: «circa labiorum confinia, quem Graeci *χαλινόν* vocant.” Idem p. 367: «in utriusque labii ultimo fine, sive oris angulo, quem Graeci *χαλινόν* vocant.” De Nicandri locis, ubi hoc nomen occurrit, Schneid. ad Nic. Theriaca monuit. p. 226. Rufus Ephes. p. 27.: *ἡ δὲ σύνδεσις τῶν γνάθων, χαλινός.* Pollux II. 4. *ἡ δὲ εἰς ἄλληλα τῶν χειλῶν συμβολὴ, προστόμιον, ἢ προστόμια, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν αὐτῶν ἐπὶ τὰς γνάθους καταλήγοντα χαλινοί.* — Oris angulos aphthis saepe tegi, unusquisque quotidie videt.

καὶ κακωδίῃ.] *Καί* de meo adposui copulam ob initium sequentis nominis omissam esse ratus. Quod ad rem ipsam attinet, l. l. e lib. de Morbis II. *καὶ ἐν τῷ στόματι ὀδμὴ οἱ ἐγγίνεται βαρείη, οἷον ἀπὸ ἰχθύων ὠμῶν.* Iam video Reiskium etiam *καί* additum cupivisse.

ἢν δὲ ἐς τὸν θώρηκα νέμηται διὰ τῆς ἀρτηρίης.] L. l. e lib. II. de morbis: *ἢν ἀφθήσῃ ἡ σύριγξ τοῦ πνεύμονος.* — Quod ad *νέμηται* cf. Gal. l. l. de Comp. med. sec. locos: *ποτέ γε μὴν καὶ χρονίζουσι καὶ δύςλυτοι καὶ τῷ χρόνῳ σηπεδονώδεις ἔχουσι τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν νομήν.* Et dein: *πρὸς τὰς ἤδη νομώδεις τι καὶ σηπεδονώδεις ἐχούσας.*

καὶ κραδίη.] Unus Pg. *κραδίη.* — Cett. *καρδίη.*

Αἰτίη μὲν οὖν τοῦ ἔργου τῶν παρισθμίων.] «Male, inquit Petitus, *ἔργου* pro *ἕλκους*. Etsi enim *ἔργου* varie interdum accipitur, ut pro pugna apud Homerum Il IV. 470.

— *ἐπ’ αὐτῷ δ’ ἔργον ἐτύχθη*
ἀργάλεον Τρώων —

attamen haec acceptio ab hoc loco aliena.” Caute h. l. procedendum: potuisset scribere Aretaeus *αἰτίη τοῦ πόνου τῶν παρισθμίων*, sed non ausim negare eum *ἔργου* eodem sensu, quo *πόνου* usurpasse. Hipp. Aph. 5. IV: *ἐργώδεες αἱ φαρμακεῖαι* i. e. *πόνον ἐμποιέουσι αἱ φαρμακεῖαι.* — Et vero in trito *ἔργον ἐστί* difficultatis et molestiae notio omnino inest. — Itaque locum sanum esse iudico.

καὶ αἱ ἀπερεύξιες.] Articulum de meo interposui, pone *καί* illum interiisse opinatus.

μάλιστα γὰρ τὰ παιδία καὶ μέγα καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει.] Vulgo *καὶ μεγάλα*: sed H. V. A. *m.* Po. O. *μέγα.* — Bern. in vita Reiskii p. 269. *καὶ μέγα λίαν καὶ ψυχρὸν ἀναπνέει* tentat. Mihi codicum scriptura, a qua Goupylus, fortasse lapsu calami, vel typothetae, deflexit, non tentanda videtur: *καὶ μέγα καὶ ψυχρόν* sanissimum est.

πλεῖστον γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τουτέοισι.] Cf. Aph. 14. Sect. I. Hipp.: *τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν.*

πλεῖστον γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τουτέοισι· ἀκρατέα δὲ καὶ ἐδωδῆς, καὶ ποικίλων ἐπιθυμίῃ, καὶ ψυχροποσίη καὶ βοῆσαι μέγα καὶ ἐν ὀργῇ ἐν παιδιῇ.] Wiganus aut *βοῶσι* h. l. scribendum, aut *εἰθισμένοι* subintelligendum opinabatur. Ipse aliquando dubitavi an non *ἀκρατέα* in *ἀκράτεια* mutandum esset: iam vero secus sentio, quia constanter noster *ἀκρασίη* pro *ἀκράτεια* usurpat. — Ad *ἀκρατέα* subintelligendum *ἐστί*, verum ad *ἐπιθυμίη* et *ψυχροποσίη* et *βοῆσαι* e superioribus repetendum *ἐν τουτέοισι ἔνεστιν*.

ἐπιθυμίη.] Sic P. *e. f. g.* *ἐπιθυμία* cett.

καὶ γὰρ ἐς ἀναπνοὴν ἤδε ξηρή.] Libri omnes *ἐς ἀναπνοὴν ἔῃ ξηρή.* — in quibus quid illud *ἔῃ* sibi velit, non

τάδε ξυνήθεα. Χώρη δὲ τίκτει ἡ Αἴγυπτος μάλιστα· καὶ γὰρ ἐς ἀναπνοὴν ἥδε ξηρὴ καὶ ἐς ἐδωδὴν ποικίλη· ῥίζαι γὰρ καὶ βοτάναι, καὶ λάχανα πολλὰ, καὶ σπέρματα δριμέα, καὶ ποτὸν παχὺ, ὕδωρ μὲν, ὁ Νεῖλος· δριμὺ δὲ καὶ τὸ τῶν βρυτέων πόμα. Τίκτει δὲ καὶ ἡ Συρίη μάλιστα κοίλη, ὅθεν Αἰγύπτια καὶ Συριακὰ ἕλκεα τάδε κικλήσκουσι.

Τρόπος δὲ θανάτου οἴκτιστος, πόνος μὲν δριμὺς καὶ θερμὸς, ὡς ἐπ' ἄνθρακος· ἀναπνοὴ κακή· ἀναπνέουσι γὰρ ὀδωδὸς σηπεδόνα καρτερήν· τὸ αὐτὸ δὲ πάλιν συντόμως ἐς τὸν θώρηκα ἐμπνέουσι· ἀσηροὶ, ὡς μηδὲ ἑωυτέων τὴν ὀδμὴν ἀνέχεσθαι· ὠχροὶ, ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόςωπα· πυρετοὶ ὀξέες· δίψος, ὡς ἐκ πυρὸς, τὸ δὲ ποτὸν οὐ προςίενται δέεϊ τῶν ἔνθεν πόνων· ἀσῶνται γὰρ, ἢν τοῖσι παρισθμίοισι ἐνθλίβωσι, ἢ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνατρέχῃ. Καὶ, ἢν μὲν κατακέωνται, ἀνακαθίζουσι, ἀνακεκλίσθαι οὐκ ἀνεχόμενοι· ἢν δὲ ἀνακαθίσωσι, ὑπὸ ἀπορίης αὖθις ἀνακλίνονται· τὰ πολλὰ δὲ ὀρθοστάδην περιΐασι· ἀκρασίῃ γὰρ ἡσυχίης τὴν ἠρεμίην φεύγουσι, πόνῳ πόνον λῦσαι θέλοντες. Ἀναπνοὴ εἴσω μεγάλη, ψυχρὸν γὰρ ἠέρα ποθέουσι ἐς ἔμψυξιν· ἔξω δὲ σμικρή· πυρίκαυτα γὰρ ἐόντα τὰ ἕλκεα προςεμπίπραται ὑπὸ θερμῆς τῆς ἀναπνοῆς· βράγχος, ἀφωνίη. καὶ τάδε ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπείγει, ἔςτε ἀθρόον καταπεσόντες εἰς τὴν γῆν ἐξέλιπον.

intelligo: reposui quod maxime congruum videbatur cf. adnn. ad cap. 15. lib. I. de s. m. Chron.

καὶ ποτὸν παχὺ, ὕδωρ μὲν ὁ Νεῖλος.] Gal. de rem. Simpl. I. 4. *ἔστι δὲ δήπου καὶ τὸ ἰλυῶδες ὕδωρ σύνθετον, ὡς καὶ τὸ τοῦ Νείλου καὶ* (*καὶ* deletum velim) *κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ διὰ τῶν κεραμίων ἀγγείων διηθούμενον ἀκριβῶς γίνεται καθαρόν.* — Aeschylus salubritatem regionis celebrat vs. 490. Suppl. *ὕδωρ τὸ Νείλου νόσοις ἄθικτον.*

δριμὺ δὲ καὶ τὸ τῶν βρυτέων πόμα.] Libri: *δριμὺ δὲ τὸ* (H. *καὶ τὸ*) *ἀπὸ τῶν κριθέων, καὶ τὸ τῶν βρυτέων πόμα.* Ceterae lectt. corruptioni huius ortum debent. — Hesychius scribens: *βρύττιον· πόμα ἐκ κριθῆς*, et Athenaeus: *τὸν δὲ κρίθινον οἶνον καὶ βρῦτον τινὲς καλοῦσιν, ὡς Σοφοκλῆς ἐν Τριπτολέμῳ κ. τ. λ.* (Cf. Casaub. ad X. 14.), me impulerunt, ut verba *τὸ ἀπὸ τῶν κριθέων* e vulgata eiicerem, glossema ea referre existimans. Non ignoro *βρύτια* etiam a quibusdam dici *τὰ στέμφυλα*, sed potus ex hisce paratus nunc non spectatur.

τίκτει δὲ καὶ ἡ Συρίη μάλιστα κοίλη.] — Soranus de M. mull. p. 204. pravum morem notat nutricum Syriarum in aphthis curandis in infantibus: *Τὸ δὲ θριξὶ περιειλεῖν τὸν δάκτυλον*, inquit, *καὶ ἀποβάπτειν εἰς ἔλαιον ἢ μέλι καὶ ἀποσμήχειν τὰ ἕλκη, καθάπερ αἱ τροφοὶ πράττουσιν καὶ μάλιστα τούτων αἱ Σύραι, παραιτητέον.*

τὸ αὐτὸ δὲ πάλιν συντόμως ἐς τὸν θώρηκα ἐμπνέουσι.] Vulgo *συντόνως τὸν θώρηκα*. Facile patet, praepositionem *ἐς* excidisse: sed praeterea *συντόνως* parum congruum, pro quo *συντόμως* rescripsi; nimirum aërem impurum vixdum emissum rursum inspirant.

τὸ δὲ ποτὸν οὐ προςίενται δέεϊ τῶν ἔνθεν πόνων.] Libri omnes, *δέεϊ τῶν ἐμπόνων*, quae lectio, Schneidero suspecta in Lex., mihi omnino reiicienda videtur, ita ut exhibeam quod maxime probabile visum est.

ὀρθοστάδην περιΐασι.] Hipp. aegro 9. lib. I. Epid. *ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ἰσχυρὴ .... ὀρθοστάδην περιΐοντι.* Utrumque locum iam contulit Foës. in Oecon. Saepius *ὀρθοστάδην* apud senem Coum legitur: hic autem locus unicus, quod sciam, quo cum *περιιέναι* coniungitur.

ἀκρασίῃ γὰρ ἡσυχίης κ. τ. λ.] Vidi in nostri libris, quales hodie possidemus, *ἀκρασίη* constanter pro *ἀκράτεια* legi. — Hinc fit, ut nihil mutem; video Stallb. ad Plat. Gorgiam p. 260. *ἀκρασία* pro *ἀκράτεια* poni negare. — Nisi fallor, res ad liquidum nondum perducta: cf. Lobeck ad Phryn. p. 524. seqq. — Et Thesauri Steph. Ed. Parisiensem. vol. I. p. 1277. seq.

πόνῳ πόνον λῦσαι θέλοντες.] Non sine causa haec formula Petitum advertit; adposuit Herodoti locum *μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ* (III. 58.) et proverbium haec sapere monuit. — Mihi suspicio orta est, Aretaeum imitatum esse locum Euripidis ex Oreste vs. 510, ubi: *φόνῳ φόνον λύσει.* Nam, quemadmodum in nostro quovis fere loco Homeri et Hippocratis vestigia legimus, ita subinde Hesiodi et Tragicorum verba et dicendi formulas usurpavit; quod ubicumque vidi adnotavi.

προςεμπίπραται ὑπὸ θερμῆς τῆς ἀναπνοῆς.] Dubium non est, utrum hoc scripserit Aretaeus, an vero *ὑπὸ θέρμης τῆς ἀναπνοῆς*. Hoc vulgo editur, illud habet O.

καὶ τάδε ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπείγει, ἔςτε ἀθρόον καταπεσόντες εἰς τὴν γῆν ἐξέλιπον.] Libri omnes h. l. *εὖτε*: etiam Crassus; *cum*. — Loci sensus sibi *ἔς τε* ultro exposcit, ita ut dederim.

Cap. 10. *ὑμὴν λεπτὸς κραταιός.*] Ὑμένα κραταιόν vocat, quum sit pars *νευρώδης*. Iam Petitus contulit Erasistrati verba apud Gal. de locis affectis V. p. 321. Kühnii, qui *εἰς τὸ μεταξὺ πνεύμονός τε καὶ τῶν πλευρῶν οὐ ῥᾳδίως ἔκχυσιν λαμβάνειν*, dixit, *διὰ τὸ τὸν ὑπεζωκότα τὰς πλευρὰς ὑμένα νευρώδη τε καὶ ἰσχυρὸν καὶ δυςδιαίρετον εἶναι.*

Τῷδε ἐπὴν φλεγμονὴ γένηται καὶ πῦρ ξὺν βηχὶ καὶ πτυάλοισι ποικίλοισι, πλευρῖτις τὸ πάθος καλέεται.] Cett. omnes *ὧδε*: puto in antiquo aliquo codice primam literam, ut postea adpingeretur, omissam esse et ita *ὧδε* e *τῷδε* exstitisse. Copulam ante *πῦρ* de meo adposui, quia sententiae apodosis habetur in verbis *πλευρῖτις* —

ΠΕΡΙ ΠΛΕΥΡΙΤΙΔΟΣ

Κεφ. ι'.

Ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι καὶ τῇ ῥάχι, καὶ τῷ ἔνδον θώρηκι, ἄχρι κλειδῶν, ὑμὴν λεπτὸς, κραταιὸς ὑπέστρωται, τοῖσι ὀστέοισι προςπεφυκὼς, *ὑπεζωκὼς* τοὔνομα. Τῷδε ἐπὴν φλεγμονὴ γένηται, καὶ πῦρ ξὺν βηχὶ καὶ πτυάλοισι ποικίλοισι, *πλευρῖτις* τὸ πάθος καλέεται. Χρὴ δὲ ταῦτα πάντα ἀλλήλοισι ξυνῳδὰ καὶ ξύμπνοα ἔμμεναι ἀπὸ μιῆς αἰτίης ξύμπαντα· ὁκόσα γὰρ τουτέων σποράδην ἄλλο ὑπ' ἄλλης αἰτίης γίγνεται, κὴν τὰ μὲν πάντα ἅμα ἐπιφοιτήσῃ, οὐ καλέεται πλευρῖτις. Ξύνεστι δὲ πόνος ὀξὺς ἄχρι κληΐδέων· πῦρ δριμύ· κατάκλισις ἐπὶ μὲν τὴν φλεγμαίνουσαν πλευρὴν εὔφορος· ἐν ἕδρῃ γὰρ ἵζει τῇ ἑωυτέου ὁ ὑμήν· ἐς τὸ ἐπέκεινα δὲ ἐπώδυνος· ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος καὶ τῆς φλεγμονῆς, καὶ τῆς ἐξαρτήσιος ἀποτέταται ἡ ὀδύνη ἄχρι τῆς ἁπάσης ξυναφείης τοῦ ὑμένος ἐς ὤμους καὶ κληῖδας, μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς νῶτα καὶ ἐς ὠμοπλάτην· νωτιαίην τήνδε τὴν πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. Παρέπεται δὲ δύςπνοια, ἀγρυπνίη, ἀποσιτίη, μήλων ἐρύθημα φαιδρὸν, βὴξ ξηρὴ, πτύελα μόλις ἀναγόμενα, φλέγμα ἢ χολῶδες, ἢ δίαιμον κατακορέως, ἢ ὑπόξανθον· καὶ τάδε τάξιν οὐκ ἴσχοντα, ἄλλοτε δὲ ἄλλα ἐπιφοιτέοντα καὶ ἀπογιγνόμενα· κάκιον δὲ ἁπάντων, ἢν τὸ δίαιμον

καλέεται, ita ut *καί* inter primum et alterum protaseos membrum abesse aegre ferrem: et vero *καί* pone postremam syllabam verbi *γένηται* omissum esse, nemo facile miretur. Mox *πάντα* pone *ταῦτα* dant libri scripti omnes.

ξυνῳδὰ καὶ ξύμπνοα ἔμμεναι.] Libri omnes *ξυνῳδέα*, quod frustra, quasi Ionicum esset, defendit Petitus. Ad *ξυνῳδά* adponam locum e Plat. Phaedone p. 135. Ed. Stallb.: *καὶ μὴν ἦ δ' ὅς, πρέπει γε εἴπερ τῳ ἄλλῳ λόγῳ ξυνῳδῷ εἶναι καὶ τῷ περὶ ἁρμονίας.* Et origo et vis vocabuli hinc luculenter apparent. Ad *ξύμπνοα* in primis in mentem redit locus e lib. spurio Hipp. *περὶ τροφῆς* p. 381. 40.: *ξύῤῥοια μία, ξύμπνοια μία, ξυμπαθέα πάντα.*

ἄλλο ὑπ' ἄλλης.] Ita Wiganus e Cod. H. egregie; nam *ἄλλα ὑπ' ἄλλης* deterius est.

κὴν τὰ μὲν πάντα ἅμα ἐπιφοιτήσῃ.] *Μέν* praebent Pa. *b.* omittunt cett. Pro *ἅμα* cod. H. *ὁμοῦ*: quid Aretaeus dederit non discerno. Verbum *ἐπιφοιτᾷν* apud veteres Coos etiam obvium: Coaca 286. *καρδίης ἄλγημα πρεσβυτέρῳ πυκνὰ ἐπιφοιτέον.* Ibid. 322. *ὀσφύος ἄλγημα ἄνευ προφάσιος πυκνὰ ἐπιφοιτέον.*

ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος.] «Propter *membranae pondus* deorsum trahens" interpretatur Wiganus. Recte! nam Aret. sanguinis adfluxu valde augeri credidit membranae crassitiem; modo conferas, quae de puris ex ea effluentis copia monet, de S. m. Chron. I. 9.

καὶ τῆς ἐξαρτήσιος.] Hoc quoque e Coorum reliquiis ortum puto. Coaca 420. *ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν* (*ἐγκεκλιμένοισι* vellem) *ἐπὶ θάτερον βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέῃ.* Sermo est de illis, quibus intro pus ortum est. Hipp. ipse in Progn. *εἴ τι αὐτέῳ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐκ τῶν ἄνωθεν*, et lib. de Victu acut.: *κρέμασθαι γὰρ δοκέει τὰ σπλάγχνα αὐτέοισι.* § 30. mihi.

ἐς ὤμους καὶ κληῖδας.] Lubet ad Aretaei verba adponere locum e Gal. de Locis affectis II. 8. p. 100. Kühnio.: *τό γε μὴν ἀνωμάλους εἶναι τοὺς πόνους τῶν ὑμένων οὐ διὰ παντὸς ἀληθὲς, ὅπου γε τἀναντίον ἀληθὲς μᾶλλόν ἐστι· ἐοίκασι γὰρ κατὰ μὲν τὸν αὐτῶν λόγον ὁμάλους ἐπιφέρειν τοὺς πόνους, ἐπειδὴ καὶ τὸ σῶμα πᾶν αὐτῶν ὁμαλόν· ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὰ πλησιάζοντα κοινωνίας ἀνωμαλίαν τινὰ ἐπιφέρει ἔστιν ὅτε κατά τι συμβεβηκός· ὅταν γὰρ ἐπὶ τὸ πεπονθὸς αὐτῶν μέρος ἄγηται καὶ τείνηται τὰ πέριξ, ἀνομοίαν ἀναγκαῖόν ἐστιν γίγνεσθαι τὴν ὀδύνην· ἔνθα μὲν αἰσθητικώτερόν ἐστι τὸ τεινόμενον μόριον ἐνταῦθα ὀδυνωμένων μᾶλλον, ἔνθα δὲ ἧττον αἰσθητικὸν ἔλαττον ἀλγούντων· καὶ μὴν κἀκ τοῦ ψαύειν ἢ μὴ ψαύειν ὀστοῦ τὸ τεινόμενον ἡ διαφορὰ τῶν πόνων εἰκότως γίνεται· κατὰ τοῦτον γοῦν τὸν λόγον ἀλγοῦσι κατὰ τὴν κλεῖν ἔνιοι τῶν πλευριτικῶν, ἀνατεινομένου πρὸς τοῦτο τὸ χώριον τοῦ τὰς πλευρὰς ὑπεζωκότος ὑμένος.*

καὶ ἐς ὠμοπλάτην· νωτιαίην τήνδε τὴν πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόςθεν.] Libri fere omnes: *ἐς ὠμοπλάτην τὴν νωτιαίην τὴν πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ πρόςθεν*: unus Pg. *τήν* pone *ὠμοπλάτην* omittit. — Petitus voluit *τὴν νωτιαίην πλευρῖτιν ἐκάλεον οἱ π.*: nempe *τήν* pro relativo sumsit, quod noster facere non consuevit; exempla certe perrara et eiusmodi, ut fere *τάπερ* pro *ἅπερ* ponatur aliquoties. Non dubito quin prius *τήν* repetitioni erroneae syllabae postremae nominis *ὠμοπλάτην* debeatur, itaque cum Pg. omitto: possis iam alterum *τήν* sumere *δεικτικῶς*: quum tamen noster fere *ὅδε* cum articulo usurpare soleat et eiusmodi loco facile *τήνδε* excidere potuerit, locum ad nostri orationis formam solitam descripsi. — Quod ad rem ipsam, dudum adposuit Petitus Hipp. de Morbis III. p. 493., ubi inscriptio *πλευρῖτις ἐν νώτῳ*: tum haec ἡ

ἐκλείπῃ. Γίγνονται δὲ παράληροι· ἔστι δὲ ὅτε καὶ κωματώδεες, καὶ ἐν τῇ καταφορῇ παράφοροι.

Ἢν μὲν οὖν ἐς κακὸν τρέπηται ἡ νοῦσος, πάντων ἐπὶ τὸ κάκιον ἐπιδιδόντων, ἐντὸς ἑβδόμης οἵδε θνήσκουσι ἐς συγκοπὴν ἐμπεσόντες. Ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναγωγῆς τῶν πτυέλων γίγνηται καὶ τῶν ξυντεινόντων κακῶν, ἐς τὴν τεσσαρεςκαιδεκάτην θνήσκουσι. Ἔσθ' ὅπῃ δὲ μεσηγὺ τουτέου τοῦ χρόνου ἐς πνεύμονα πάντων ξύνδοσις γίγνεται· ἕλκει γὰρ πνεύμων ἐς ἑωυτὸν καὶ μανὸς καὶ θερμὸς ἐὼν, καὶ ἐς ὁλκὴν τῶν πέλας κινεύμενος, εὖτε ἀθρόον ἀπεπνίγη ὥνθρωπος μεταστάσι τοῦ πάθεος. Ἢν δὲ ταύτην ὑπερέλθῃ ὁ νοσέων καὶ ἐντὸς εἰκοστῆς μὴ ἀποθνήσκῃ, ἔμπυος γίγνεται. Τάδε μὲν οὖν, ἢν ἐς κακὸν ἐπιδιδῷ.

Ἢν δὲ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη διὰ ῥινῶν λάβρως, εὖτε ἀθρόον λύεται ἡ νοῦσος· ἕπεται δὲ καὶ ὕπνος καὶ ἀναγωγὴ φλεγμάτων, ἔπειτα δὲ χολωδέων λεπτῶν, ἐπὶ δὲ μᾶλλον λεπτοτέρων, αὖθις δὲ διαίμων, παχέων, σαρκοειδέων· κἢν ἐπὶ τῷ διαίμῳ παλινδρομέῃ μὲν ἡ χολὴ, ἐπ' αὐτῇ δὲ φλέγμα, ἀσφαλὴς ἡ ἀποκατάστασις. Καὶ τάδε ἢν ἀπὸ τρίτης ἡμέρης ἄρχηται, καὶ ῥηϊδίως ἀναβήσσωσι λεῖα ὁμαλὰ, ὑγρὰ, μὴ στρογγύλα, ἐς ἑβδόμην καθίστανται· εὖτε, κοιλίης ἐκταραχθείσης χολώδεσι, ἀναπνοῆς κατάστασις, γνώμη εὐσταθὴς, πυρετοὶ ἐνδιδόντες, εὔσιτοι. Ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης ἑβδομάδος τάδε ἄρξηται, ἐς τὴν τεσσαρεςκαιδεκάτην καθίστανται.

Ἢν δὲ μὴ, εἰς ἐμπύημα τρέπεται, εὖτε ῥίγεα ἐνδείκνυται· πόνοι νυγματώδεες· ἀνακαθίγνυσθαι θέλουσι· ἀναπνοὴ κακίων. Δέος τότε μᾶλλον μὴ πνεύμων, ἀθρόον τὸ

δὲ ἐς τὸν νῶτον πλευρῖτις τοσόνδε διαφέρει τῶν ἄλλων. τὸν νῶτον ὀδυνᾶται ὡς ἐκ πληγῆς.

κάκιον δὲ ἁπάντων.] Simili modo comparativum cum *πάντων* coniunctum habuimus Cap. 6. huius libri: *γέροντες δὲ πάντων μᾶλλον καὶ πάσχουσι καὶ θνήσκουσι.* Est hic usus Aretaeo familiaris.

ἕλκει γὰρ πνεύμων ἐς ἑωυτόν.] Cum hisce satis conveniunt Galeni verba de pleuriticis lib. II. de Criss. cap. 10. Loquitur de membrana, Morbi sede; *καὶ μὲν δή*, inquit, *καὶ ὅτι τῶν ἀναπνευστικῶν τινος ὀργάνων ἐστὶ μόριον ἐξ ἀνάγκης δυςπνοήσει τὸ ζῶον, ὅτι δὲ καὶ τῆς καρδίης ἐγγὺς, μεταδώσει τι καὶ τῇ καρδίῃ ῥᾳδίως τῆς φλογώσεως, εἰ δὲ τοῦτο, πυρέξει τὸ ζῶον· ὥσπεροῦν καὶ ὅτι τοῦ πνεύμονος ἐγγὺς, ἐξ ἑτοίμου μεταδώσει καὶ τῷδε τῆς διαθέσεως, οὕτως ὄντι μαλακῷ τε καὶ μανῷ καὶ δέξασθαι πᾶσαν ἑτοίμως ὑγρὰν οὐσίαν δυναμένῳ.*

ἕπεται δὲ καὶ ὕπνος κ. τ. λ.] Libri omnes *ἐπειδὴ καὶ ὕπνος*, quod salvo sensu constare nequit; nam, etiamsi *ἐπειδή* serves, certe h. l. verbum aliquod requiras, quod ad particulam causalem referatur; verum res propositae non referunt causam, quare solvatur morbus, sed *λύσεως* modum, ita ut particulae causali locus non sit. Itaque primas syllabas *ἐπει* ex *ἕπεται* ortas credidi et ad eum, quem descripsi, modum sententiam restitui.

καὶ ἀναγωγὴ φλεγμάτων.] Notandum *φλέγματα* plurali numero nostro non insuetum esse: moneo, ne putes in *φλεγμάτων* aut *φλέγματος*, aut *φλεγματωδέων* latere.

κἢν ἐπὶ τῷ διαίμῳ παλινδρομέῃ μὲν ἡ χολή.] Libri omnes *ἐπὶ τῶν διαίμων*: sed, quum mox *ἐπ' αὐτῇ δὲ φλέγμα* sequatur h. l. *τῷ διαίμῳ* Dativo singulari reposui; eiusmodi enim terminationes a librariis persaepe confunduntur.

ἀσφαλὴς ἡ ἀποκατάστασις.] Locum in Oecon. voce *ἀποκαθίστασθαι* adtulit Foësius.

καὶ τάδε ἢν ἀπὸ τρίτης ἡμέρης ἄρχηται, καὶ ῥηϊδίως ἀναβήσσωσι λεῖα ὁμαλὰ, ὑγρὰ, μὴ στρογγύλα, ἐς ἑβδόμην καθίστανται· εὖτε κοιλίης ἐκταραχθείσης χολώδεσι ἀναπνοῆς κατάστασις —] *Μὴ στρογγύλα* de meo dedi; libri enim negationem omittunt; ultro patet eam addendam esse, ubi conferimus Coacae 390. verba; *πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ στρογγύλον*, et locum Prognostici; *τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλισχρὸν καὶ στρογγύλον ἀλυσιτελές.* Patet etiam *λεῖα ὁμαλὰ, ὑγρά* simul *στρογγύλα* esse non posse. Non levi de causa igitur *μή* addidisse mihi videor. — Iam vero libri; *ἐς ἑβδόμην γὰρ καθίστανται*, in quibus illud *γάρ* ita abundat, ut omnem loci sensum perturbet; quid quod decursus sequentis periodi, *ἢν δὲ ἀπὸ τῆς δευτέρης — καθίστανται*, luce clarius ostendit *γάρ* esse delendum! Itaque litura sanavi. Tandem libri *εὖτε καὶ κοιλίης ἐκταραχθείσης χολωδέων*; in quibus duo offendunt; primum otiosum *καί* ante *κοιλίης*, quod ex ipsius nominis initio ortum duxit; tum Genitivus *χολωδέων*, qui ferri nullo modo potest et pro quo Dativum reposui. Cf. Cap. de Satyriasi in fine libri sequentis *κοιλίη ἐκταραχθεῖσα πολλοῖσι φλεγματώδεσι ἢ χολώδεσι.*

ἀνακαθίγνυσθαι.] *ἀνακαθίνυσθαι* cett. — Equidem semper debitam formam restituam, codd. lectionem tamen in notis adponam. — Vid. Buttm. Gr. Gr. vol. II. p. 68. nota 10.

καὶ ἐς ἔντερον ἐκραγῇ.] Cett. *ἐνραγῇ*. De meo correxi.

πῦον ἑλκύσας, ἀποπνίξῃ τὸν ἄνθρωπον τὰ πρῶτα καὶ τὰ μέζω διαφυγόντα κακά. Ἢν δὲ ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν πλευρέων ῥέψῃ καὶ διαστήσῃ τάσδε, καὶ κορυφὴν ἐς τὸ ἔξω προβάληται, ἢ ἐς ἔντερον ἐκραγῇ, τὰ πολλὰ περιγίγνεται ὁ ἄνθρωπος.

Φέρει δὲ τὴν νοῦσον, ὥρη μὲν, χειμὼν μάλιστα πάντων· δεύτερον, φθινόπωρον· ἦρ δὲ ἧσσον, εἰ μή κοτε ψυχρὸν γίγνοιτο· θέρος δὲ ἥκιστα. Ἡλικίη, πρῶτον τῶν ἄλλων πάσχουσι γέροντες· καὶ μᾶλλον ἑτέρων οἴδε τὸ πάθος διαδιδράσκουσι· οὔτε γὰρ μεγάλη ἂν γίγνοιτο φλεγμονὴ ἐν ξηρῷ τῷ σκήνεϊ, οὔτε ἐς πνεύμονα ἡ μετάστασις· ψυχρότερος γὰρ ἢ ἐπὶ ἄλλης ἡλικίης, καὶ ἀναπνοὴ σμικρὴ, καὶ ἡ ὁλκὴ ἁπάντων ὀλίγη. Νέοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ ἀκμῆς οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, ἀτὰρ οὐδὲ μάλα περιγίγνονται· οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρὴν φλεγμονήν· ἐπὶ δὲ τοῖσι μεγάλοισι μέζων ὁ κίνδυνος. Παῖδες ἥκιστα νοσέουσι πλευρῖτιν, ἀτὰρ καὶ ἧσσον θνήσκουσι· τά τε γὰρ σώματα μανὰ καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα, καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή· ὅθεν οὐδὲ μεγάλη ξυνίσταται φλεγμονή· ἥδε τῆς ἡλικίης ἡ εὐτυχίη ἐν τῷδε τῷ πάθεϊ.

περιγίγνεται ὁ ἄνθρωπος.] Articulum unus dedit *Pb.*

εἰ μή κοτε ψυχρὸν γίγνοιτο.] Libri *ἢν μὴ γίγνοιτο*, quod quum ferri non possit, *ἢν* in *εἰ* mutavi.

καὶ μᾶλλον ἑτέρων οἴδε τὸ πάθος διαδιδράσκουσι.] Ita e cod. H. scripsi. Cett.: *οἳ καὶ μᾶλλον ἑτέρων τὸ π. δ.*

οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ, οὐδὲ σμικρὴν φλεγμονήν.] Ita *Pc. e. f. g.* — *σμικρῇ φλεγμονῇ* in hisce vertendo expressit Cr., ferunt Hen. H. V. G. *v. l.* O. *Pa. b.* — *οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν ἐπὶ σμικρῇ φλεγμονῇ* cett. — Lectionem, quae probabilis prae ceteris visa est, quamque ideo recepi, hoc modo intelligo: *οὐ γὰρ ἂν πάθοιεν φλεγμονὴν ἐπὶ σμικρῇ αἰτίῃ· οὐδ' εἴ τινα φλεγμονὴν πάθοιεν, σμικρὴν πάθοιεν ἂν αὐτήν.*

ἐπὶ δὲ τοῖσι μεγάλοισι.] *Ἐπὶ δὲ τῇσι μεγάλῃσι* H. et ita corrigitur in *Pd.* — Praefero neutrum plurale, ut de rebus quibusvis huius generis intelligatur.

ἡ εὐτυχίη.] Articulum de meo adscripsi.

ʼΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΠΕΡΙΠΝΕΥΜΟΝΙΗΣ.

Κεφ. α'.

Δυοῖσι τοῖσι πρώτοισι, τροφῇ καὶ πνεύματι, τὰ ζῶα ζῇ· τουτέων δὲ πολλὸν ἐπικαιροτέρη ἡ ἀναπνοή· ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις ὠυτὴν, οὐκ εἰς μακρὰν διαρκέσει, ἀλλ' αὐτίκα θνήσκει ὤνθρωπος. Ὄργανα δὲ μυρία· ἀρχὴ μὲν, ῥῖνες· ὁδὸς, ἀρτηρίη· χώρη δὲ πνεύμων· θώρηξ δὲ, πνεύμονος ἔρυμα καὶ δοχή. Ἀλλὰ τἆλλα μὲν, ὅκως ὄργανα μοῦνον, διακονέεται τῷ ζώῳ· πνεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην ἴσχει τῆς ὁλκῆς· ἐνίζει γὰρ αὐτέου μέσον σπλάγχνον θερμὸν, ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή· ἥδε καὶ τῷ πνεύμονι τῆς ὁλκῆς τοῦ ψυχροῦ ἠέρος τὴν ποθὴν ἐνδιδοῖ· ἐκφλέγει γὰρ αὐτόν· ἕλκει δὲ ἡ καρδίη. Πρῶτον τοιγαροῦν, ἢν μὲν ἡ καρδίη πάθῃ, οὐκ εἰς μακρὸν τοῦ θανάτου ἡ ἀμβολή.

Ἢν δὲ πνεύμων, ἐπὶ μὲν σμικρῇ τῇ αἰτίῃ, δυσπνοίῃ ζώει κακῶς· θάνατος μήκιστος, ἢν μή τις ἀκέηται. Ἐπὶ δὲ μεγάλῳ πάθεϊ, ὁκοῖον ἡ φλεγμονὴ, πνιγμὸς, ἀφωνίη, ἄπνοια, ὄλεθρος αὐτίκα. Ἥδε ἐστι, ἣν καλέομεν περιπνευμονίην, φλεγμονὴ τοῦ

Lib. II. Cap. 1. περὶ περιπνευμονίης.] Tum in capitum indice, tum in ipsa huius capitis inscriptione libri omnes περὶ πνευμονίης. Ipse tamen auctor in hoc capite non πνευμονίην, sed περιπνευμονίην bis appellat morbum: tum vero in libris therapeuticis infra θεραπεία περιπνευμονίης, et in indice capitum, et in ipso capitis titulo legimus. Itaque reposui quod Aretaeus scripsisse videbatur: praepositio, quum repeteretur in composito, a librariis semel omissa est.

τροφῇ καὶ πνεύματι τὰ ζῶα ζῇ] Adponam Hipp., si Dis placet, verba a Petito iam laudata e lib. περὶ φυσῶν p. 296. Foës.: τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται· ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτὰ, πνεύματα.

ἢν γὰρ ἐπίσχῃ τις ὠυτήν.] Adponam integrum e lib. I. locum, cuius partem Petitus adscripsit: τοσαύτη δὲ, inquit auctor, τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥςτε τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος καὶ σιτίων καὶ ποτῶν δύναιτ' ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διάγειν· ἢν (lege εἰ) δέ τις ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους ἐν βράχει μέρει ἡμέρης ἀπόλλοιτο (ἀπόλοιτο lege) ἄν, ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος.

ἀρχὴ μὲν ῥῖνες.] Hipp. lib. de alimento: ἀρχὴ τροφῆς πνεύματος, ῥῖνες, στόμα, βρόγχος καὶ ἡ ἄλλη διαπνοή· ἀρχὴ τροφῆς καὶ ὑγρῆς καὶ ξηρῆς, στόμα, στόμαχος κοιλίη. — Laudavit haec Petitus.

ἔρυμα.] Homericum est: Il. IV. 137.

μίτρης θ' ἣν ἐφόρει, ἔρυμα χροὸς, ἕρκος ἀκόντων,
ἥ οἱ πλεῖστον ἔρυτο.

πνεύμων δὲ καὶ τὴν αἰτίην — ἕλκει δὲ ἡ καρδίη.] Vulgo καρδίη, de meo articulum adscripsi. Est hic locus omnino interpretatio verborum Aristotelis III. 3. de Partibus anim.: ὁ δὲ πνεύμων κεῖται οὗ ἡ καρδία, καὶ περὶ ταύτην· ἡ δὲ ἀναπνοὴ διά τε τοῦτο (cum Petito haec citante τοῦτον lego) καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ ἐνυπάρχουσαν.

ἡ καρδίη, ζωῆς καὶ ἀναπνοῆς ἀρχή.] Καρδίη h. l. Pb. καρδία cett. — Arist. l. l. ἡ μὲν γὰρ καρδία ἐν τοῖς ἔμπροσθεν καὶ ἐν μέσῳ κεῖται, ἐν ᾗ τὴν ἀρχὴν φαμὲν τῆς ζωῆς καὶ πάσης κινήσεως καὶ αἰσθήσεως.

ἕλκει δὲ καρδίη.] In libro spurio Hipp., περὶ καρδίης, cor dicitur σπλάγχνον . . πᾶν ἐὸν ἑλκτικόν. — locum laudavit etiam Petitus.

ἢν μὲν ἡ καρδίη πάθῃ, οὐκ εἰς μακρὸν τοῦ θανάτου ἡ ἀμβολή.] Μακρόν O. A. V. G. v. l. Pc. f. μικρόν P. a. b. μακράν. cett. — Petitus adposuit Aristotelis verba l. l. Cap. 4. μόνον δὲ τῶν σπλάγχνων ἡ καρδία χαλεπὸν πάθος οὐδὲν ὑπομένει· καὶ τοῦτ' εὐλόγως· φθειρομένης γὰρ τῆς ἀρχῆς οὐκ ἔστιν ἐξ οὗ γένοιτ' ἂν βοήθεια τοῖς ἄλλοις ἐκ ταύτης ἠρτημένοις.

ἐπὶ μὲν σμικρῇ τῇ αἰτίῃ, δυςπνοίῃ ζώει κακῶς· θάνατος μήκιστος.] Vulgo: ἐπὶ μὲν σμικρῇ τῇ αἰτίῃ δύςπνοια· ζώει (V. ζώη) κακῶς κ. τ. λ. — Sed Pa. b. c. d. e. f. δυςπνοίη (sic), in quo Dativum latere suspicor, ita ut hunc dederim et coniunxerim δυςπνοίῃ ζώει κακῶς.

ἢν μή τις ἀκέηται.] Μή habet O ex F.; cett. Edd. et MSS. μέν.

πνεύμονος, ξὺν ὀξέϊ πυρετῷ, εὖτε ξύνεστι αὐτέοισι βάρος τοῦ θώρηκος· ἀπονίη, ἢν μοῦνος φλεγμήνῃ ὁ πνεύμων. Ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου· μανὸς μὲν γὰρ τὴν οὐσίην, εἰρίοισι ἴκελος· ἀρτηρίαι δὲ διελήλανται τρηχεῖαι, χονδρώδεες· καὶ αἵδε δὲ ἄπονοι. μύες δὲ οὐδαμῇ, σμικρὰ δὲ νεῦρα, λεπτὰ, ἐς κίνησιν ἐπίκαιρα· ἥδε τῆς ἀπονίης αὐτὴ ἡ αἰτίη. Ἢν δὲ καί τις τῶν ἀμφ᾽ αὐτὸν ὑμένων ἐπιφλεγμήνῃ, οἷσι πρὸς τὸν θώρηκα προσέρχεται, ξύνεστι καὶ πόνος· ἀναπνοὴ κακὴ, θερμή· ἀνακαθίγνυσθαι ἐθέλουσι σχῆμα ὄρθιον ἐς ἀναπνοήν· τόδε γὰρ ῥήϊστον τῶν σχημάτων· ἐρυθροὶ τὰ πρόσωπα, ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα· τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμυρώτατα καὶ πίονα· ῥὶς ἄκρη σιμή· φλέβες ἐν κροτάφοισι καὶ τραχήλῳ διηρμέναι· ἀποσιτίη. Σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοὶ, πυκνότατοι, ὁκοῖόν τι συνεληλαμένοι. Θερμασίη ἡ μὲν ἐς τὸ ἔξω ἀμυδρὴ, ὑγροτέρη· ἡ δὲ ἐς τὸ ἔνδον ξηρὴ, θερμοτάτη, ἐφ᾽ ᾗ ἀναπνοὴ θερμὴ,

ἀπονίη, ἢν μοῦνος φλεγμήνῃ ὁ πνεύμων. Ἄπονος γὰρ ἡ φύσις αὐτέου.] Gal. de Locis affectis IV, 8: τούτων δ᾽ οὐδὲν ἐπιφαίνεται τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος ἀναβήττουσιν αἷμα· καθάπερ οὐδὲ ὀδύνη τις τοῖς ἐκ τοῦ πνεύμονος, ὡς ἂν ἐλάχιστα δύο νεῦρα παρὰ τῆς ἕκτης συζυγίας τῶν ἀπ᾽ ἐγκεφάλου λαμβάνοντος τῷ μὲν ἔξωθεν αὐτὸν ὑμένι περιέχοντι διανεμόμενα, τῷ βάθει δὲ οὐκ ἐπεκτεινόμενα τοῦ σπλάγχνου. Et paulo post: ἀλλὰ καὶ διότι, inquit, μυώδης μὲν ὁ θώραξ ἐστι καὶ ὀστώδης, ὁ πνεύμων δ᾽ ἄθλιπτός τε καὶ χαῦνος, ἐπιτείνεται μὲν ἡ τοῦ θώρακος, ἀνίεται δ᾽ ἡ τοῦ πνεύμονος ὀδύνη. — Quod ad scripturam loci Aretaei, ὁ ante πνεύμων de meo interposui.

μανὸς μὲν γὰρ τὴν οὐσίην, εἰρίοισιν ἴκελος.] Cum spuma pulmonis compagem comparat Gal, de Usu partium VI. 10: κοῦφον δ᾽ ἐστὶ καὶ μανὸν καὶ οἷον ἐξ ἀφροῦ τινος αἱματώδους πεπηγότος (immo πεπηγός) τὸ τοῦ πνεύμονος σῶμα. Idem comm. 4. in lib. περὶ τροφῆς, cap. 4: διὰ τοῦτο, inquit, ἡ σὰρξ τοῦ πνεύμονος χαυνοτάτη καὶ κουφοτάτη οὖσα καὶ μικροῦ δεῖν λευκὴ, καθάπερ ἐξ ἀφροῦ πεπηγυῖα, τρέφεται ἐξ αἵματος ἀκριβῶς καθαροῦ καὶ ξανθοῦ καὶ λεπτοῦ καὶ πνευματώδους.

καὶ αἵδε δὲ ἄπονοι.] Δέ, quod sensus loci omnino flagitat, de meo interposui. Ne quem forte δέ pone αἵδε offendat, apponam Homericum ἥδε δέ μοι κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή.

ἥδε τῆς ἀπονίης αὐτὴ ἡ αἰτίη.] Αὕτη αἰτία Pa. αὕτη αἰτία Pb, αὕτη ἡ αἰτίη P. d. e. f. — Hinc fit ut dubius fere haeream, an bene, nec ne, se habeat lectio vulgata, quamquam eam receperim. Nempe possit dittographiae originem debere, ita ut in alio exemplari olim ἥδε τῆς ἀπονίης ἡ αἰτίη, in alio τῆς ἀπονίης αὕτη ἡ αἰτίη scriptum fuerit; seu potius utraque lectio in eodem libro antiquo fuerit.

ἀνακαθίγνυσθαι ἐθέλουσι σχῆμα ὄρθιον ἐς ἀναπνοήν.] Haec proxime cohaerent; iunge ἀνακαθίγνυσθαι σχῆμα ὄρθιον. — Quod ad rem ipsam, pessimum quidem signum hoc habetur a veteribus Cois et ipso Hipp. — Coaca 497.: ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι κακὸν ἐν τοῖσι ὀξέσι· κάκιστον δ᾽ ἐν περιπλευμονικοῖσι. Iam Petitus notavit locum consimilem e Progn.: ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νουσήμασι, κάκιστον δ᾽ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι. — In nostri verbis libri ἀνακαθίνυσθαι, de meo correxi.

ἐρυθρὰ τὰ πρόσωπα ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὰ μῆλα] Ista μῆλα ἐρυθρά in peripneumonia laborantibus apud antiquos multum celebrari, videre me memini. Gal. de Locis aff. I. 5: νυνὶ δέ, inquit, ἤδη καιρὸς εἰπεῖν τι παράδειγμα τῆς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμπτωμάτων ἐνδείξεως τόπου πεπονθότος. — Inter exempla huiusmodi symptomatum mox refert; ἐρυθρὰ δὲ τὰ μῆλα γίνονται τοῖς περιπνευμονικοῖς. — Initio comm. in Prognost. Hipp. exemplum profert symptomatum, quorum mentionem facere non solent aegrotantes in relatione ad medicum: οἷον, inquit, ἐρυθρὰ τὰ μῆλα τοῖς περιπνευμονικοῖς.

τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν λαμυρώτατα καὶ πίονα.] Crassus interpretatur « oculorum album nitidissimum et pingue est." — Petitus: « Album oculorum iis nitidissimum est, quod magnitudo caloris spiritus multos ad eam partem adducat, qui splendorem faciunt. Addit καὶ πίονα eodem sensu: non quod pinguior fiat ea pars, sed quia maiorem accipit nitorem et qualem pinguia habent." Wiganus: « quod in oculis album est humidissimum et pingue adparet." — Maittairius Crassum λαμπρώτατα legisse sibi videri, dicit et ex Wigani interpretatione conicit λαπυρώτατα, ex Erotiano, qui λάπυρον, ὑγρόν. Hic certe duplicem errorem commisit: nam Crassus profecto λαμυρώτατα ita est interpretatus, tum vero locum sanum e prava Erotiani lectione emendare conatur. — Thomas Magister; λαμυρία etiam exponit ἡ καθαρότης. Vid. ibi Hemsterhusii notam, et Lobeckium ad Phryn. p. 221. Nostrum h. l. oculorum nitorem et splendorem innuere docet comparatio cum verbis e cap. περὶ τῶν κατὰ τὸν πνεύμονα ἀποστάσεων, ubi: ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα στιλπνὰ, τὰ δὲ λευκὰ λευκότατα καὶ πίονα. Tum vero apud Coel. Aurel. p. 138. idem in peripneumonia signum notatur his verbis: « oculorum veluti pinguis adspectus, atque etiam splendor, scilicet in partibus albidis, quae praeter pupulam videntur."

φλέβες ἐν κροτάφοισι καὶ τραχήλῳ διηρμέναι.] Vulgo in hisce ἢ καὶ τρ.; delevi otiosum ἤ. Quod ad διηρμέναι, frequentissimum est ἐπαίρεσθαι apud medicos Graecos de partibus in tumorem sublatis: Aëtius, qui hunc nostri locum excerpsit, φλέβες, inquit, ἐν κροτάφοις ἐπηρμέναι; apud Hipp. κοιλίης ἐπάρσιες, ὑποχόνδρια ἐπηρμένα, ἐπάρματα κατὰ τὰ ὦτα, cett. — Noster vero h. l. διηρμέναι exquisite de vena in omnem circuitus sui partem expansa; hinc φλεβῶν διατάσιες apud nostrum et auctorem additamentorum spuriorum ad lib. Hipp. de V. A., hinc διΐστασθαι et διαστέλλεσθαι de cordis et arteriarum expansione.

σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μεγάλοι, κενοὶ, πυκνότατοι, ὁκοῖόν

δίψος, γλώσσης ξηρότης, ἐπιθυμίη ψυχροῦ ἠέρος· γνώμης ἀπορίη. Βὴξ ξηρὴ τὰ πολλά· ἢν δέ τι ἀνάγηται, φλέγμα ἀφρῶδες, ἢ ὑπόχολον κατακορὲς, ἢ δίαιμον ἀνθηρὸν σφόδρα. τόδε ἔστι τὸ δίαιμον τῶν ἄλλων κάκιον.

Ἢν δὲ ἐπὶ τὸ θανατῶδες ἐπιδιδῷ, ἀγρυπνίη· ὕπνοι σμικροὶ, νωθροὶ, κωματώδεες· φαντασίαι ἀξύνετοι· παράληροι τὴν γνώμην, ἐκστατικοὶ οὐ μάλα. Ἀγνωσίη τῶν παρεόντων κακῶν. ἢν γοῦν ἐπανείρῃ περὶ τῆς νούσου, οὐδὲν ὁμολογέουσι δεινόν. Ἄκρεα ψυχρά· ὄνυχες πελιδνοὶ, γρυποί. Σφυγμοὶ μικροὶ, πυκνότατοι, ἐκλείποντες· εὖτε ἀγχοῦ τουτέου ὄλεθρος. ἑβδομαῖοι γὰρ τὸ πλέον θνήσκουσι.

Ἢν δέ κοτε ἐπαναφέρῃ, καί τι ἐς ἀγαθὸν τράπηται, αἱμοῤῥαγίη λάβρως ἐκ ῥινῶν· κοιλίης ἐκτάραξις πολλῶν χολωδέων, ἐπάφρων, οἷα δοκέειν ἀπὸ πνεύμονος εἰς τὴν νειαίρην γαστέρα ἐξεῶσθαι, ἢν ἀγάγῃ πολλὸν ὑγρότερον ῥηϊδίως. ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐς οὖρα ἐτράπετο. Ὁκόσοισι δὲ πάντα ὁμοῦ ξυμπίπτει, οἵδε ὀξύτατοι ῥηΐζουσι.

Μετεξετέροισι δὲ πῦον πολλὸν γίγνεται ἐν πνεύμονι, ἢ μετάστασις ἀπὸ τοῦ πλευρέου, ἢν μέζον τὸ ἀγαθὸν ὑπογίγνηται. Κἢν μὲν ἐς ἔντερον ἢ κύστιν τὸ ἀπὸ τῆς

τι συνεληλαμένοι.] Postremum hoc interpretatur Wiganus «quasi compressus," quod minus placet quam Crassi «perinde ac si festinare coacti sint." Nempe pulsus magnus simul et compressus ab Aretaeo vix peripneumonicis tributus fuerit; contra ad τὴν πυκνότητα referri illud συνεληλαμένοι, et ob verborum in ipsa periodo consecutionem, et propter rerum ipsarum naturam, longe probabilius est.

φλέγμα ἀφρῶδες, ἢ ὑπόχολον κατακορές] Wiganus: «legendum," inquit, «credo ὑπόχολον οὐ κατακορές: quoniam ὑπόχολον subflavum significat, κατακορές autem aliam pituitam denotat eiusdem coloris, sed gradus intensi. Ita (vs. 5.) dicitur αἷμα ὑπόξανθον οὐ κατακορέως et (17. 25.) ξανθὸν κατακορέως pro flavissimo colore usurpatum. Aëtius haec in suos commentarios transscribens ita ait: βὴξ ξηρὰ, εἰ δὲ καὶ ἀναχθείη τι, ἀφρῶδες, κατάχολον, ἔστιν ὅτε καὶ δίαιμον ἀνθηρὸν σφόδρα (174. 50.)" Fallitur vir eruditissimus: ὑπόχολον non significat subflavum; praepositio ὑπό vim deminutivam in hoc vocabulo et hoc loco non habet, et differunt inter se ὑπόχολος et ὑποχολῶδες: idem valet ὑπόχολον quod Aëtii κατάχολον; Loci igitur, quos Wiganus adfert vix quidquam huc faciunt, neque quidquam in nostri verbis mutandum est. Animadvertere debuerat adiectiva cum ὑπό composita diversa esse prouti nomen, unde formantur, ipsum sit adiectivum, vel substantivum: ad illa pertinent ὑπόξανθος, ὑπέρυθρος, ὑποποίκιλος cett.. — ad haec ὑπόχολος, ὕπανδρος, ὑπαίτιος, ὑπόσπονδος, ὕφαιμος, quod nostro, de quo agimus, simillimum ab Aretaeo cap. seq. usurpatur. — Ad rem ipsam quod attinet, sputa ὑπόχολα in pleuriticis apud Hipp. saepe memorantur: locos aliquot adfert Valcken. Diatr. p. 34.

ἢν δὲ ἐπὶ τὸ θανατῶδες ἐπιδιδῷ,] Ἐπιδιδοῖ libri omnes, quotquot vidi: de meo correxi.

ὕπνοι σμικροὶ, νωθροὶ, κωματώδεες.] Hipp. Epid. I. aegro 2.: ὕπνοι λεπτοὶ, κωματώδεες. — aegro 1.: ὕπνοι, σμικροί· λόγοι· λῆρος. — aegro 14. itidem: ὕπνοι σμικροί. Quod sequitur, φαντασίαι ἀξύνετοι, id ad insomnia spectare crediderim.

ἐκστατικοὶ οὐ μάλα.] Ἔκστασις de vehementi delirio usurpatur in antiquissimorum Coorum libris vid. Oecon. Hipp. in voce.

ἢν γοῦν ἐπανείρῃ.] Wiganus fere ἐπανείρῃς desiderat: ne hic forte aliquem in errorem adducat, adpono Hippocratis locum e Progn.: ἐπανέρεσθαι χρὴ, μὴ ἠγρύπνηκε ὤνθρωπος. — Cf. Buttm. Gr. Gr. vol. II. p. 178.

ὄνυχες ... γρυποί.] Libri dant ἄγρυπνοι. — Adponam quae Wiganus adnotavit: «γρυποί F. Crassus in varr. lectt. Edit. Basil. 1581. pro curvantur, vigilant legendum monet. [certe in margine hoc adscribit. E.] Omnes enim ἄγρυπνοι habent; sed perperam. In purulentis Hipp. ait, eorum οἱ μὲν ὄνυχες γρυποῦνται (42. 32.) Aretaeus (42. 27.) phthisicorum ait ὄνυχες γρυποί. Aëtius haec ex Aretaeo, uti totum fere hoc caput, desumens, ἄκρα ψυχρά· ὄνυχες πελιδνοὶ καὶ γρυποῦνται. Unguium uncatio, quam γρύπωσιν vocant. Coel. Aurel. II. 32."

ἢν δέ κοτε ἐπαναφέρῃ καί τι ἐς ἀγαθὸν τράπηται.] Libri ferunt ἢν δέ κοτε ἐπαναφέρῃ ἡ νοῦσος κ. τ. λ.: ego vero illud ἡ νοῦσος, quod a recentiori manu interpositum censeo, delevi. Hocce ἐπαναφέρειν, idem quod ἀνακομίζεσθαι denotans, ex Hipp. desumtum est: Coaca 1. ἐπανενέγκαντες, Aph. 43. II. ἀναφέρουσι. Conf. Oecon. Foës. in ἀναφέρειν et ἐπαναφέρειν. Iam vero videbis non ad morbum, sed ad ipsos aegrotantes, referri hoc verbum, ita ut aegri ἀναφέρειν dicantur; quin imo ad morbum quominus referas, ipsa significatio prohibet, adeo ut ἡ νοῦσος loco nostro delendum esse ultro pateat. Lucianus Alex. § 25. initio: ἐκ μέθης βαθείας ἀναφέροντες. — Apud Charit. p. 33. 16. μολὶς δὲ ἀνενεγκών· ἡκέτω, φησί. — ubi vide Dorvill. Cf. Suidas in ἀνέφερον.

κοιλίης ἐκτάραξις πολλῶν χολωδέων ἐπάφρων, οἷα δοκέειν ἀπὸ τοῦ πνεύμονος εἰς τὴν νειαίρην γαστέρα ἐξεῶσθαι, ἢν ἀγάγῃ πολλὸν ὑγρότερον ῥηϊδίως.] Διαχωρήματα χολώδεα ἔπαφρα, vel ἀφρώδεα, apud Hipp. multum celebrantur: — ἡ νειαιρὴ γαστήρ Homericum est et ab Homero ad libros Hippocratis nomine inscriptos etiam pervasit. cf. Oecon. Hipp. — Ad res ipsas quod attinet, lucem haec accipiunt ex loco Hipp. e lib. de V. a. § 42. mihi: ἐνίοτε δὲ καὶ ὠμὰ ἐπισπῶνται ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ περὶ τὸν θώρηκα τόπου χολώδεα.

μετεξετέροισι δὲ πῦον πολλὸν γ. ἐν π.] Codd, πύος; de meo tum h. l., tum paulo inferius πῦον scripsi.

ὁκόσοι δὲ διαδιδρήσκουσι τὴν ἐκ τῆς ἀποῤῥήξιος πνίγα,

πλευρῆς παρωχετευθῇ πῦον, ἐς μὲν τὸ παραυτίκα ἐρῄϊσαν ἀπὸ τῆς περιπνευμονίης· ἕλκος δὲ μακροχρόνιον ἴσχουσι ἐν τῇ πλευρῇ· ἀλλὰ περιγίγνονται. Ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα ὁρμήσῃ τὸ πῦον, εἰσὶ οἳ ἀπεπνίγησαν καὶ ἀθρόῃ ἐκχύσι, καὶ ἀναγωγῆς ἀπορίῃ. Ὁκόσοι δὲ διαδιδρήσκουσι τὴν ἐκ τῆς ἀποῤῥήξιος πνίγα, ἕλκος οἶδε πολλὸν χρόνον ἴσχουσι ἐν πνεύμονι καὶ ἐς Φθόην μεθίστανται. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀποστάσιος καὶ τῆς Φθόης γέροντες οὐ πάνυ τι περιγίγνονται· ἀπὸ δὲ τῆς περιπνευμονίης νέοι καὶ ἀκμάζοντες.

ΠΕΡΙ ΑΙΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΩΓΗΣ.

Κεφ. β′.

Αἵματος Φορῆς τῆς διὰ στόματος ἰδέαι δύο. Ἡ μὲν ἀπὸ κεφαλῆς καὶ τῶν τῇδε ἀγγείων· ὁδὸς δὲ ὑπερῴη, Φαρύγγεθρον, ἔνθα αἱ ἀρχαὶ στομάχου καὶ ἀρτηρίης· ἀναχρέμπτουσι δὲ καὶ βηχὶ σμικρῇ καὶ προχειροτέρῃ ἐς τὸ στόμα ἀπερεύγονται τὸ αἷμα· ὡς τῇ γε ἀπὸ στόματος οὐδὲ ἀνάχρεμψις παρομαρτεῖ. αἱμόπτυσις *ἥδε καλέεται. ἐπὶ δὲ μᾶλλον, ἢν βραχέῃ ἡ Φορὴ τοῦ αἵματος καὶ στάγδην· ἀλλὰ κἢν ἀθρόον*

ἕλκος οἶδε πολλὸν χρόνον ἴσχουσι ἐν πνεύμονι.] Ionismum *διαδιδρήσκουσι* praebent Pa. *b.*, *διαδιδράσκουσι* cett. — idem autem Ionismus apud Herodotum obvius in *ἀποδιδρήσκειν* et *ἐκδιδρήσκειν*. Nomen *χρόνον* de meo interposui, tum propter superius obvium *ἕλκος δὲ μακροχρόνιον ἴσχουσι ἐν τῇ πλευρῇ*, tum propter Crassi versionem: « hi longo tempore pulmonis ulcere cruciantur." — Nempe non credo Aretaeum voluisse, quod Wiganus Latine dedit « multa in pulmonibus habent ulcera"; neque vero id ipsum satis apte Graece *πολλὸν ἕλκος* diceretur. Advertit me praeterea ipsa forma *πολλόν* frequentissime apud Ionicos cum *χρόνον* coniuncta: Herodotus IV. 1. *ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν*, V. 28. *οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν.* Auctor lib. Hipp. *de alim.* p. 780. 50. Foës. *καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον.* Noster cap. seq. *ἐπὶ πολλὸν χρόνον* et *οὐ προςίσχεται πολλὸν χρόνον.* Tandem moneo, me in superioribus *ἀλλὰ περιγίγνονται* de meo didisse, libris *ἀλλὰ περιγίγνεται* ferentibus. *Ἐν τῇ πλευρῇ* P. *a. b.* Cett. *τῇ* om.

οὐ πάνυ τι περιγίγνονται.] Ita V. et P o. *πάνυ τοι* cett.

Cap. 2. *αἵματος Φορῆς τῆς διὰ στόματος ἰδέαι δύο· ἡ μὲν ἀπὸ κεφαλῆς καὶ τῶν τῇδε ἀγγείων κ. τ. λ*] Libri omnes ferunt *ἡ μὲν ἀπὸ στόματος καὶ κεφαλῆς κ. τ. λ.* — Me quidem illud *ἀπὸ στόματος* ita offendit, ut e textu abire iuberem. et infra etiam expellerem *ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος* in verbis *ἀλλὰ κἢν ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος ἴῃ.* — Ponamus auctorem re vera scripsisse *ἡ μὲν ἀπὸ στόματος καὶ κεφαλῆς καὶ τῶν τῇδε ἀγγείων κ. τ. λ.*, quomodo, quaeso apte addere potuit *ὁδὸς ὑπερῴη, Φαρύγγεθρον?* quomodo cum ista scriptura apte cohaerebunt seqq. *ἀναχρέμπτουσι — παρομαρτεῖ?* Quomodo apte antecedet initium *αἵματος Φορῆς τῆς διὰ στόματος ἰδέαι δύο?* Nam *διὰ στόματος* et *ἀπὸ στόματος* magnopere certe differunt, quique *διὰ στόματος* fertur sanguis aliunde veniat, quam *ἀπὸ στόματος*, est necesse. — Itaque tum h. l. *ἀπὸ στόματος καί* et infra *ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος* inepta sunt additamenta recentioris scioli, qui opinaretur Aretaeum aliquid omisisse, nec satis animadverteret, quod ipse adderet iam explicari auctoris verbis, *ὡς τῇ γε ἀπὸ στόματος οὐδὲ ἀνάχρεμψις παρομαρτεῖ.* — His nempe et ex ipso ore sanguinem interdum fluere significat, et simul fluxionis modum et rationem describit. — Coniecturam, puto, firmant etiam infra obvia: *ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς ἴῃ κ. τ. λ.*, ubi *ἢ στόματος* non additur.

ἔνθα αἱ ἀρχαὶ στομάχου καὶ ἀρτηρίης.] De meo *αἱ ἀρχαὶ* scripsi, quod latere arbitror in lectione Codd. *καὶ ἀρχαί.*

ἀναχρέμπτουσι.] *Ἀναχρέμψισι* edi solet: sed maior codd. ceterorum pars et P. omnes *ἀναχρέμψουσι*: itaque *ἀναχρέμπτουσι* praesenti tempore scripsi, ut congrueret cum seq. *ἀπερεύγονται.*

αἱμόπτυσις ἥδε καλέεται.] Libri scripti et edd. omnes *ἔμπτυσις ἥδε καλέεται.* Quid sibi velit illud *ἔμπτυσις*, nemo facile dicat: *ἐμπτύειν* est inspuere, quod quid huc faciat non perspicio. Verum si ad frequentem literae *ε* et diphthongi *αι* permutationem attendamus, vix dubitare licet, quin codicum lectio ex *αἱμόπτυσις* orta sit. Vulgo *αἵματος πτύσις* dicitur; sed verosimilius duco Aretaeum h. l. unum posuisse vocabulum; et vero *αἱμοπτυϊκός* quum saepe apud medicos occurrat, v. c. apud Gal. de comp. medic. secundum locos VII. 4. p. 75. Ed. Kühn. cett., *αἱμόπτυσις* quin Aretaei tempore usurpatum sit, nemo facile in dubium vocaverit. Video equidem Fixium in Thesauro novo improbam formam dicere *αἱμόπτυσις*, sed non video, cur minus sit probum hoc, quam *αἱμόστασις*, quod et vides apud Gal. v. c. l. l. p. 76. et ipse admittit. — Quodsi tamen displiceat, lege apud Aret. *αἵματος πτύσις ἥδε καλέεται*, certe ne *ἔμπτυσις* servandum putes.

ἐπὶ δὲ μᾶλλον, ἢν βραχέῃ ἡ Φορὴ τοῦ αἵματος καὶ σταγδήν.] In hisce vulg. codd. lectio est *ἢν βραχείῃ τοῦ αἵματος*: itaque *Φορή* de coniectura adscripsi. Petit:

ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἴῃ, οὔκω ἀναγωγὴ καλέεται, ἀλλ' ἢ τὸ αὐτὸ, ἡ αἱμοῤῥαγίη.

Ἢν δὲ νέρθεν ἀνίῃ ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν τῇδε σπλάγχνων, πνεύμονος, τρηχείης ἀρτηρίης, τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν, ἡ ἀπὸ τουτέων φορὴ οὐ πτύσις, ἀλλ' ἀναγωγὴ καλέεται, τῆς ἄνω ἴξιος τοὔνομα ἔχουσα.

Σημεῖα δ' ἀμφοῖν τὰ μὲν ξυνὰ, σμικρὰ καὶ παῦρα, ὁκόσον καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα καὶ ἀναγωγῆς καὶ πτύσιος ἡ ξυναγωγή· τὰ δὲ ἑκάστης ἴδια, μεγάλα, καὶ πολλὰ, καὶ ἐπίκαιρα, οἷσι ἑκατέρην ῥηΐδιον διαγνῶναι. Ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς ἴῃ, ἐπὶ μὲν πολλῷ τῷ αἵματι, μέζω καὶ πλέω τὰ παρεόντα· σμικρὰ δὲ ἐν ὀλίγῃ καὶ σμικρῇ τῇ πτύσι. Βάρος αὐτέης, ἢ πόνος, ὤτων ἦχοι, ἐρύθημα προςώπου, φλεβῶν διατάσιες, σκοτόδινος. Καὶ πρὸ τούτων δὲ ἡ αἰτίη εὔσημος, πληγὴ, ψύξιες, ἐγκαύσιες, οἰνοφλυγίη· ἥδε γὰρ ἀθρόον πίμπλησι τὴν κεφαλὴν, ἀθρόον δὲ καὶ ἐκχέει ἐκραγέντος ἀγγείου· ἐπὶ δὲ σμικρῇ μέθῃ πτύσιες ἐξ ἀραιώσιος. Ἴσχεταί ποτε διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγίη ξυνήθης, ἐς ὑπερώην δὲ τρεπομένη ἀναγωγῆς φαντασίην παρέχει. Ἢν μὲν ὦν ἀπὸ κεφαλῆς ἴῃ, γαργαλισμὸς ὑπερώης, ἀνάχρεμψις πυκνὴ, καὶ ἐπὶ τῇδε ἡ πτύσις βύζεται.

«supple, inquit, φορή. Cui lectioni congruit Iunii versio." — Wiganus: «βραχείη. An ῥαγὴ ᾖ? vel ῥαγῇ? ut (70. 30.) ἢν μηδέκω ῥαγῇ. Vel an φορή deest? ἐπὶ βραχείῃ φορῇ τοῦ ὑγροῦ (58. 26.)." Reiskius ἢν βραχέη ἔῃ ἡ φορὴ τοῦ αἵματος coniecit. Ceterum notandum pro ἐπὶ δέ libros P. omnes habere ἐπειδή, item V., sed H. ἐπεὶ δέ. — Ego vero ἐπὶ δέ solum verum iudico; nec tamen in loco coniecturis fere constituto, MSS. lect. reticendam censeo.

ἀλλὰ κἢν ἀθρόον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἴῃ, οὔκω ἀναγωγὴ καλέεται.] Pro ἀλλὰ κἢν, codd. solum καί, quod de meo correxi; nempe locus hoc demum modo scriptus intelligi posse mihi visus est. Tum ἴῃ dedi pro vulgato ἔῃ, libris scriptis εἴη ferentibus, cui illud propius quam hoc accedere videtur, et ad loci sensum magis accommodatum esse. Tandem pro οὔκω V. A. Pb. ὅκοτε, libri cett. οὔ κοτε; sed Crassus «nondum reiectio est appellanda." Hinc οὔκω flagitante verborum nexu dedi. Contrarium οὐκέτι vide initio cap. περὶ φθίσιος. De verbis ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος pone κεφαλῆς a me deletis monui in prima ad hoc caput adnotatione.

ἀλλ' ἢ τὸ αὐτὸ, ἡ αἱμοῤῥαγίη.] Libri ἀλλ' ἢ τὸ αὐτὸ, ἡ πτύσις ἡ αἱμοῤῥαγίη. — Mihi illud ἡ πτύσις nihil est, nisi glossema in ἢ τὸ αὐτό, itaque confidenter deleo.

ἢν δὲ νέρθεν ἀνίῃ ἀπὸ θ.] Libri omnes ἀνήῃ, in quo ἀνίῃ latere, unusquisque facile videt.

τρηχείης ἀρτηρίης, τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν.] In hac quidem loci scriptura omnes, quod sciam, libri consentiunt. Nolo tamen reticere mihi suspectum esse illud τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν: nempe miror τὰ παρὰ τὴν ῥάχιν sine nomine adposito. Scripseritne Aretaeus φλεβῶν τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν, an vero ἀγγείων τῶν παρὰ τὴν ῥάχιν, aut simile quid aliud, ego nescio: sed nihil deësse affirmare non ausim.

τῆς ἄνω ἴξιος τοὔνομα ἔχουσα.] Libri ferunt: τῆς ἄνω ἴξιος τῆς ὁδοῦ τοὔνομα ἔχουσα. In qua scriptura glossema τῆς ὁδοῦ et Wiganum offendit ad h. l., et Koenium ad Greg. Cor. p. 554. — Ego igitur delevi. — Reiskius aliquid vitii in codicum lectione latere vidit quidem, sed minus feliciter σιάλου coniecit.

ὁκόσον καὶ τὸ χώριον κ. τ. λ.] Ita legis in V. A. et P omnibus: ὁκόσα H. et Edd. omnes.

ἢν οὖν ἀπὸ κεφαλῆς ἴῃ.] Ἔῃ Edd.: sed libri P omnes εἴη, quod hoc quoque loco ex ἴῃ ortum censeo.

Βάρος αὐτέης ἢ πόνος, ὤτων ἦχοι.] Libri omnes βάρος αὐτέοισι, πόνος, ὤτων ἦχοι. — In qua quidem lectione βάρος nude positum, sine indicatione loci, ubi gravitas sentiatur, me offendit. Noster initio libri sui τενόντων βάρεα, cap. de peripneumonia: ξύνεστιν αὐτέοισι βάρος τοῦ θώρηκος. Cap. περὶ σκοτωματικῶν: βάρος τῆς κεφαλῆς. Vides semper locum adpositum, ubi τὸ βάρος sentiatur. Praeterea ante πόνος particulam sive coniunctivam, sive disiunctivam desiderabam, potissimum tamen disiunctivam: itaque αὐτέοισι in αὐτέης (i. e. τῆς κεφαλῆς) ἢ mutavi, quippe iotacismo ista facile permutantur. Coniecturam firmant Aëtii verba 171. 30; εἰ δὲ ἀπὸ κεφαλῆς φέρεται τὸ αἷμα, ἐπὶ μὲν πολλῷ αἵματι βάρος πολὺ τῆς κεφαλῆς, ἢ πόνος κ. τ. λ.

σκοτόδινος.] σκοτόδινοι O. V. A. Pb.

ἀθρόον δὲ καὶ ἐκχέει ἐκραγέντος ἀγγείου] Libri ἐκραγέντος ἀγγείου. Equidem illud ἐκραγέντος vitiosae repetitioni praepositionis superioris compositi ἐκχέει deberi olim censebam, et ῥαγέντος Aretaeum scripsisse. Verum infra noster: ἀπό του τῶν ἐπικαίρων ἐκραγέντων et cap. 8, lib. II. sub finem: ἐκραγείη γὰρ ἂν ὤνθρωπος, εἰ τοσόνδε πίνων μηδὲν διαχωροίη. — Usurpat etiam simplex; nam infra eodem hoc capite ἀπὸ ῥήξιος ἀγγείου, non ἐκρήξιος, et mox ῥήγνυται μὲν ὦν ἐξαπιναίως, et sub finem capitis κἢν ἤδη μεμύκῃ τὰ ῥαγέντα.

ἢν μὲν ὦν ἀπὸ κεφαλῆς ἴῃ.] Vulgo ἢν οὖν ἀ. κ. ἔῃ. — Particulam μέν praebent Pa. b. ὦν b. c. — Pro ἔῃ libri scripti εἴη, unde ἴῃ exhibui.

ἡ πτύσις βύζεται.] Crassus: «sputum erumpit." Wiganus: «sputum confertim erumpit." Idem adnotat: «βύζεται. Ita legendum, licet vox inusitata: formatur autem ab adverbio βύζην, quod frequenter apud Hipp. reperitur, ut 237. 17. αἷμα βύζην ἀπιόν. Exponitur autem a Galeno, Erotiano et Hesychio ἀθρόως, vid. Lex." — Haec partim tantum vera: βύω, βύζω Homericum est. Od. IV. 134: τάλαρον... νήματος ἀσκητοῖο βεβυσμένον. Hinc adverbium βύζην. vid. Oecon. Hipp. in voce. Buttm. Gr. Gr. II. 452. Itaque propter adverbii, ἀθρόως significantis, vim noster βύζεσθαι eo sensu posuit, quo rem frequenter factam denotat.

θυμὸς ἐγγίγνεται· καὶ οὐ μάλα βήσσουσι· Ἢν δὲ ἐς τὴν ἀρτηρίην ἀπὸ τῆς ὑπερώης ἐσρυῇ, τότε βήσσοντες ἀνάγουσι· καὶ ἥδε ἐστὶ ἡ ἀπάτη τοῖσι ἡγευμένοισι ἀπὸ σπλάγχνων τῶν κάτωθεν ἀνάγεσθαι. Ἐσρέει δὲ καὶ ἐς τὸν στόμαχον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, εὖτε ξὺν ναυτίῃ ἐμέουσι· ἔστι δὲ καὶ ἥδε ἀπάτη, ὡς ἀπὸ στομάχου φέρεσθαι δοκέειν. Ἢν δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πτύσιος αἷμα παχὺ μὲν οὐ κάρτα, χροιῇ δὲ μέλαν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἀμιγὲς ἑτέρης οὐσίης· χρεμπτομένοισι γὰρ εὐθὺς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, ῥηϊδίως ἀπολυόμενον· ἢν δὲ καὶ τὴν ὑπερώην καθορέῃς, δασυτέρην καὶ ἑλκώδεα ὄψεαι καὶ τὰ πολλὰ ὕφαιμον. Καὶ τόδε τὸ τέκμαρ τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος. Ἰητρείη δὲ ἀρκέσει ἁπλῆ, σμικρή· στύμματα μὲν ἐς τὴν ὑπερώην, καὶ τάδε ψυχρά· ἐπὶ γὰρ τοῖσι θερμαίνουσι, καὶ τοῖσι ἀραιοῦσι, καὶ εὐρύνουσι, ἡ φορὴ μέζων. Ἐς δὲ τὴν κεφαλὴν κενώσιες ἢ διὰ φλεβῶν, ἢ διὰ ῥινέων, ἢ δι' ἑτέρης διαπνοῆς. Καὶ τάδε χρὴ ταχέως δρῇν· ἢν γὰρ τὸ αἷμα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἴῃ, μελέτη μὲν ἐγγίγνεται τῇ φορῇ, ἔθος δὲ τοῖσι τῇδε χωρίοισι ἐς ὑπόδεξιν τοῦ αἵματος· ἑλκοῦται δὲ καὶ ἡ ἀρτηρίη καὶ βήσσουσι ἀντὶ τῆς χρέμψιος· τοὐντεῦθεν δὲ φθορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή.

Ἡ δὲ ἀπὸ θώρηκος καὶ τῶν νέρθεν σπλαγχνων αἵματος φορὴ ἀ ν α γ ω γ ὴ καλέεται.

θυμὸς ἐγγίγνεται καὶ οὐ μάλα βήσσουσι.] Verissime Petitus et Wiganus ex Hipp. haec explicanda esse viderunt. Hic quidem recte ex Aëtio *εὖ μάλα*, quae codd. lectio est, in *οὐ μάλα* mutavit. — De locis Hippocratis huc pertinentibus ad divini senis Prognosticum aliquando ut dicam in spe est. Id unum nunc moneo, Aretaeum minus recte *θυμόν* nude posuisse pro *τὴν προθυμίαν, ἣν ἴσχουσι πρὸς τὸ βήττειν*: neque enim mihi persuadeo solum nomen *θυμόν* id indicare posse: sed in errorem inductus videtur prava lectione loci Prognostici, ubi vulgo *βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισι ἐγγίνεται*; ad quam lectionem Gal. in comm. adscripsit *θυμὸν εἴρηκε νῦν τὴν προθυμίαν, ἣν ἴσχουσι πρὸς τὸ βήττειν*: utrum vero Galenus re ipsa vulgatam loci lectionem viderit, nec ne, non satis certo discerno; verum id certum iudico, Hipp. scripsisse *βῆξαί τε θυμὸς τούτοισι ἐγγίγνεται*, atque adeo coniuncta haec *βῆξαί τε θυμός* indicare *τὴν προθυμίαν πρὸς τὸ βήττειν*, non solum nomen *θυμός*. — Nempe *θυμός* in universum est *ἐπιθυμία* Cf. Herod. I. 1. *ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφι ἦν θ υ μ ὸ ς μάλιστα.*

ἢν δὲ ἐς τὴν ἀρτηρίην ἀπὸ τῆς ὑπερώης ἐσρυῇ.] Codd. *ἐκρυῇ*, de meo emendavi: mox enim noster: *ἐ σ ρ έ ε ι δὲ καὶ ἐ ς τὸν στόμαχον ἀ π ὸ τῆς κεφαλῆς.*

ἢν δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πτύσιος αἷμα παχὺ μὲν οὐ κάρτα.] Libri scripti et editi *ἦν*. In Oxoniensi Ed. accentus non adponitur: Crassus et Wiganus intrepretantur, quasi *ἢν* legissent. Recte: noster infra cap. 3. huius libri: *ἔνθα ἡ ἀρχὴ ζωῆς ἦν καὶ ἰσχύος.* — et cap. 8. ibid. *ἦν δὲ ἡ κοιλίη πληρευμένη αἵματος.* De isto *ἦν* pro *ἔστι* s. potius pro *esse solet*, vide Vigerum p. 237. Ed. Herm.

χρεμπτομένοισι γὰρ εὐθὺς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον, ῥηϊδίως ἀπολυομένον.] Wiganus: «malim, inquit, *ἀποπτυόμενον*. Sputum enim quo minus fluidum est, eo facilius in globulos formatur et exspuitur, *difficilius autem liquefit et dissolvitur.* Aëtius haec transferens ait; *εὐθὺς ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον καὶ ῥαδίως ἀποπτύεται.* Et Alex. Trall. VII. 1. *Γνωρίσεις δ' ὅτι οὐκ ἐκ τῶν κάτωθεν μερῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὴν ἀρτηρίαν ἐκ τοῦ μόνου ἀναχρεμπτομένοις αὐτοῖς καὶ βήσσουσι πάνυ ἀναπτύεσθαι.*" Ante omnia utrumque locum laudatum emendemus: apud Aëtium *ἐπὶ τὴν γλῶσσαν* legendum est, et apud Alexandrum procul dubio *καὶ μὴ βήσσουσι* reponendum est, fortasse etiam *πάνυ ῥαδίως ἀναπτύεσθαι.* — Iam vero a Wigano prorsus dissentire me fateor. Ipsa *ἀπόπτυσις* materiae ore contentae semper fere aeque facile fiet, modo ne vires prorsus deficiant, sicuti in iis, qui in mortis limine fere versantur: difficultas vero omnino posita est in ipsa sputorum *ἀπολύσει* a loco, cui adhaerent; et vero *τῇ χρέμψι* omnino sputa a sede sua *ἀπολύονται.* Itaque longe accuratior nostri quam ceterorum oratio ex his minime est emendanda. Falsus videtur Wiganus acceptione verbi *ἀπολύεσθαι*, quod de liquefactione et dissolutione madoris ope intellexit, quo sensu simplex *λύειν* apud medicos familiare.

καὶ τὰ πολλὰ ὕφαιμον. Καὶ τόδε τὸ τέκμαρ τῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πτύσιος.] Verba *καὶ τόδε — πτύσιος* olim pone *ἐπὶ γὰρ τοῖσι θερμαίνουσι καὶ τοῖσι ἀραιοῦσι καὶ εὐρύνουσι ἡ φορὴ μέζων* inserta ferebantur, unde ea revocavi in pristinum, quem olim occupasse videntur, locum. Scio equidem Aëtium etiam vulgatum in libris verborum ordinem vidisse; sed quis definiet quo tempore error exstiterit? et inter Aretaeum et Aëtium haud parvum sane interest temporis spatium intermedium.

ἢν γὰρ τὸ αἷμα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἴῃ, μελέτη μὲν ἐγγίγνεται τῇ φορῇ.] In his *εἴη* Pb. c. d. e. f., quod propterea moneo, ne quis putet me levi de causa aliis locis *ἴῃ* scribere, ubi editur *ἔῃ* quidem, sed Codd. *εἴη* ferunt. — Nomen *μελέτη* egregie illustrat locus e Plutarcho de tuenda sanitate cap. 2. *ὥςπερ τινὰ συνήθειαν ἢ μελέτην ἐμποιεῖ πυρετοῦ.* Simili sensu lib. I. de M. mull. p. 640. Kühnio: *προθυμίην γὰρ σφίσι ποιέει ἡ μελέτη.*

ἑλκοῦται δὲ καὶ ἡ ἀρτηρίη.] Articulum *ἡ* de coniectura adposui; aegre fero illum abesse in asperae arteriae significatione.

τοὐντεῦθεν δὲ φθορῆς γίγνεται ἡ ἀρχή.] *Φθορῆς* dant Codd. et legitur in Ed. Oxon. *φορῆς* Edd. cett. Cr. etiam «eruptionis initium." Petitus coniicit *φθόης*: Wiganus

Ἔστι δὲ κάρτα μὲν ὀλεθρίη, ἥν ἀπό του τῶν ἐπικαίρων ἐκραγέντων ἴῃ, ἢ κοίλης Φλεβὸς, τῆς ἐν κραδίῃ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διακονευμένης τὸ αἷμα, ἢ τῆς τῇ ῥάχι παρατεταμένης παχείης ἀρτηρίης· αἱμοῤῥαγίῃ γὰρ, ὅκωςπερ ἐν σφαγῇ, καὶ δυςπνοίῃ, ὤκιστος ὄλεθρος. Οἷσι δὲ ἀπὸ πνεύμονος, ἢ πλευρῆς, ἢ ἀρτηρίης τῆς τρηχείης, ἧσσον μὲν ὀξέως θνήσκουσι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἔμπυοι γίγνονται· τουτέων δὲ ἀσθενεστέρη ἡ ἀπὸ τῆς τρηχείης ἀρτηρίης. Ἢν δὲ ἀπὸ στομάχου, ἢ κοιλίης ἐμέηται, οὔτε κάρτα ὀλεθρίως ἴσχουσι, κἢν πάνυ πολλὴ ἡ αἱμοῤῥαγιη ἔῃ, οὔτε ἡ ἄλθεξις μακρὴ καὶ ποικίλη. Ἢν δὲ ἀπὸ ἥπατος καὶ σπληνὸς, οὐ ῥηΐδιη μὲν, οὐδὲ ξυνεχής· ἐς γὰρ τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἔντερα τουτέων ἡ ἀπόκρισις ἑτοιμοτέρη· οὐ μὴν οὐδὲ ἡ ἄνωθεν διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης, ἀδύνατος, ἢ ἄπιστος· καὶ γὰρ ἐν πυρετοῖσι ἀπὸ σπληνὸς καὶ ἥπατος διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγέουσι, κατ' ἴξιν τοῦ σπλάγχνου τοῦ μυκτῆρος ῥέοντος. Τόποι μὲν οὖν ἀφ' ὧνπερ ἡ ἀγωγὴ οἵδε· καὶ ἡ ἐς κίνδυνον ἢ ὄλεθρον διαφορή.

Οἱ δὲ τρόποι τρεῖς ἔασι· ἢ γὰρ ἀπὸ ῥήξιος ἀγγείου, ἢ διαβρώσιος, ἢ ἀραιώσιος ἀνάγεται. Ῥήγνυται μὲν ὦν ἐξαπιναίως, ἢ πληγῇ, ἢ ἐντάσι ἄχθεος ἀναθέσι, ἢ ἀπὸ ὕψους ἅλματι, ἢ καὶ βοῇ, καὶ ὀργῇ μεγάλῃ, ἢ τεῳ ἄλλῃ ὁμοίῃ αἰτίῃ· εὖτε αὐτίκα ἐπὶ τῇ ἀρτηρίῃ λάβρως τὸ αἷμα ἐκχέεται. Ἢν δὲ ἀπὸ διαβρώσιος, χρὴ ἐπανερωτῆν,

inter φθόης et φερῆς fere dubius haeret. Quare de codicum lectione decederem, rationem nullam vidisse me fateor. Lege initium libri Galenici de marasmo.

ἥν ἀπό του τῶν ἐπικαίρων ἐκραγέντων ἴῃ] Libri fere omnes τούτων: sed O ex H. του τῶν. Pc. in marg. τοῦ τῶν. Cr. « ab aliquo principe membro." Wiganus Ionicum τευ desiderat, quod saepius noster usurpat. Hic quoque vulgo ἔῃ edunt, εἴη H. V. A. Pa. b.; Crassus etiam ἴῃ legisse videtur.

ἢ κοίλης Φλεβὸς, τῆς ἐν κραδίῃ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διακονευμένης τὸ αἷμα] Hoc loco etiam P. e. f κραδίῃ. — Cett. καρδίῃ. Ad διακονευμένης adpono Sorani locum e p. 162. τῶν ἐντεῦθεν ἀγγείων τὸ ἀπὸ τῆς κυούσης αἷμα καὶ πνεῦμα διακονικῶς ἐπικεχορηγηκότων τῷ σώματι τοῦ βρέφους.

καὶ δυςπνοίῃ ὤκιστος ὄλεθρος.] Vulgo δυςπνοῇ (sic): aliis locis noster δυςπνοίη, ita ut hic etiam ita scripserim; permutatio in eiusmodi rebus facilis: ἀναπνοὴ, διαπνοὴ, ἐκπνοὴ, ἐμπνοή et ἔμπνοια; sed ἄπνοια, δυςπνοια — Ceterum ὤκιστος ὄλεθρος, quod passim usurpat Aretaeus, Homericum est: exempli loco sit Il. XXII. 325. ἵνα δὲ ψυχῆς ὤκιστος ὄλεθρος.

οὐχ ἥκιστα δὲ ἔμπυοι γίγνονται.] Libri scripti et editi οὐχ ἥκιστα δὲ ἔμπυοι καὶ φθίσιες γίγνονται. Wiganus ἐμπύαι coniecit, collato initio cap. 8. libri sequentis ἐμπύη ἧδε τοὔνομα, de quo loco postea. Mihi potius eiicienda visa sunt verba καὶ φθίσιες, utpote paene superflua et profecto inepta. — Ad ἔμπυοι, vocem Hippocraticam cf. Oecon. Foësii.

ἐς γὰρ τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἔντερα.] Τά de meo interposui.

οὐ μὴν οὐδὲ ἡ ἄνωθεν διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης ἀδύνατος, ἢ ἄπιστος.] Huc pertinet locus e Praenn. Coacis. (450.) ubi: ὅσοι δὲ ἀφρῶδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι καὶ θνήσκουσι. — Conf. quae e Prosp. Martiano adscripsi ad Specimen meum de Hipp. doctr. a Prognostice oriunda p. 132. nota 52.

καὶ γὰρ ἐν πυρετοῖσι ἀπὸ σπληνὸς καὶ ἥπατος διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγέουσι, κατ' ἴξιν τοῦ σπλάγχνου τοῦ μυκτῆρος ῥέοντος.] Πυρετοῖσι praebent Pb. e. f. πυρετοῖς cett. — Res ipsa medicis veteribus Cois iam cognita, qui contrarium atro carbone notarunt: Coaca 327. Τὸ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέειν πονηρὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δεξιῶν· καὶ κατὰ ὑποχόνδρια ὡςαύτως.

ἀφ' ὧνπερ ἡ ἀγωγή.] Ἀγωγή h. l. notandum et infra in verbis τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς: ponitur utroque loco pro ἀναγωγή: in lib. 6. seqq. videbimus nostrum saepius tali modo simplicia usurpare pro compositis.

οἱ δὲ τρόποι τρεῖς ἔασι· ἢ γὰρ ἀπὸ ῥήξιος ἀγγείου, ἢ διαβρώσιος, ἢ ἀραιώσιος ἀνάγεται.] Gal. de Meth. med. V. 2.: ἐκχεῖται τοίνυν, inquit, αἷμα φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας ἤτοι κατὰ τὸ πέρας ἀνεστομωμένων τῶν ἀγγείων, ἢ τοῦ χιτῶνος αὐτῶν διαιρεθέντος, ἢ ὡς ἄν τις εἴποι διηθούμενον, ἢ διϊδρούμενον· ὁ μὲν οὖν χιτὼν διαιρεῖται τιτρωσκόμενός τε καὶ θλώμενος καὶ ῥηγνύμενος καὶ διαβρωσκόμενος. ἀναστόμωσις δὲ γίνεται διά τε ἀτονίαν ἀγγείου καὶ πλῆθος αἵματος ἀθρόως ῥεύσαντος ἐπὶ τὸ στόμιον αὐτοῦ καί τινα ποιότητα προςπίπτουσαν ἔξωθεν αὐτῷ δριμεῖαν· ἡ δὲ διαπήδησις ἀραιωθέντος μὲν τοῦ χιτῶνος, λεπτυνθέντος δὲ τοῦ αἵματος ἀποτελεῖται· γένοιτο δ' ἂν ποτε καὶ δι' ἀναστόμωσιν ἀγγείων μικρῶν. Conf. idem de Sympt. Differ. cap. 6. — Vid. Auctor Defin. med. p. 457. Kühn. — Anastomosin silentio praeteriit noster.

ῥήγνυται μὲν ὦν ἐξαπιναίως, ἢ πληγῇ, ἢ ἐντάσι ἄχθεος ἀναθέσι, ἢ ἀπὸ ὕψους ἅλματι κ. τ. λ.] Ὧν in his praebent P. e. f. οὖν cett. — Tum vero libri ἢ ἐντάσι ἄχθεος, ἢ ἀναθέσι, quod ferri prorsus nequit; nam ἔντασις ἄχθεος sensu cassum est: bene habet ἄχθεος ἀναθέσι, adeo ut vel ἢ ἐντάσι, ἢ ἄχθεος ἀναθέσι legendum videatur, vel ἢ ἐντάσι ἄχθεος ἀναθέσι, ἢ — ἅλματι κ. τ. λ. ita ut ἀναθέσι, ἅλματι ad ἐντάσι referantur. — Posterior ratio mihi maxime arridet.

ἢ τεῳ ἄλλῃ ὁμοίῃ αἰτίῃ.] Ἢ τευ cett. De meo Dativum dedi.

διὰ τόδε οὔτε πολλὴ, οὔτε ἀθρόη, οὔτε παχέος αἵμα-

εἴ κοτε πρόσθεν ἔβηξε ὥνθρωπος, ἢ δύσπνους γέγονε, ἢ ναυτίη, ἢ ἔμετος ἦγχε πάρος· ἐκ γὰρ τοιῶνδε πολυχρονίων διεσθίεται τὰ ἀγγεῖα ῥεύματι ξυνεχέϊ καὶ πολλῷ, καὶ δριμέϊ· ἐπὴν οὖν πολλὸν ξυντακέντα καὶ λεπτυνθέντα ἐς τέλος ἀπαναλωθῇ τὰ ἀμπέχοντα ὑμένια, τὸ αἷμα ἐκχέει. Ἡ δὲ ἐξ ἀραιώσιος ἀῤῥαγὴς μέν· διὰ τόδε οὔτε πολλὴ, οὔτε ἀθρόη, οὔτε παχέος αἵματος, ἀραιώσι δὲ τῶν ἀγγείων τὸ λεπτὸν ἀποτίθεται· ἢν δὲ πολλὸν αὐλισθὲν ἐν κοίλῃ χώρῃ αὖθις ἀνάγηται, παχύτερον μὲν ἑωυτοῦ γίγνεται, οὐ μὴν παχὺ κάρτα, οὐδὲ μέλαν, ὁκοῖον αἱμάλωψ· πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος, εὐθὺς ἀναφέροιτο. Τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς γυναιξὶ ὡς ἐπίπαν οὐ καθαιρομένῃσι τὰ ἐπιμήνια γίγνεται, καὶ ἐν τῇσι αὐτῇσι περιόδοισι τῆς καθάρσιος ἐπιφαίνεται, καὶ ἐπὶ τῇσι προθεσμίῃσι τῆς ἀποπαύσιος ἴσχεται· κἢν μὴ ἰηθῇ ἡ γυνὴ, ἐς πολλὰς περιόδους ἀντιπεριεῖσι ἡ ἀναγωγή· μετεξετέρῃσι δὲ καὶ ἀπεῤῥάγῃ τὰ ἀγγεῖα τῷ πλήθεϊ.

Διαφορὴ δὲ τῆς ἀναγωγῆς καὶ εἰ ἐξ ἀρτηρίης ἢ φλεβὸς ἀνάγοιτο. Μέλαν μὲν γὰρ, καὶ παχὺ, καὶ ῥηϊδίως πηγνύμενον, ἢν ἀπὸ φλεβὸς, καὶ ἧσσον ἐς κίνδυνον ῥέπει καὶ ἐπίσχεται θᾶσσον. Ἢν δὲ ἀπὸ ἀρτηρίης, ξανθὸν καὶ λεπτὸν, καὶ οὐ μάλα πήγνυται, καὶ ὁ κίνδυνος ὠκύτερος, καὶ ἡ ἐπίσχεσις οὐ μάλα ῥηϊδίη· αἱ γὰρ διασφύξιες τῆς ἀρτηρίης αἱμοῤῥαγίης πρόκλησιν ποιέονται, καὶ τὸ τρῶμα οὐ συμφύει τῇ πολυκινησίῃ.

Ἄλθεξις δὲ, ἢν μὲν ἀπὸ διαβρώσιος, μακρὴ, καὶ οὐ ῥηϊδίη, καὶ σφαλερή· ὑπὸ γὰρ ἐλλείψιος ἐς σύμφυσιν τὸ ἕλκος οὐκ ἀφικνέεται· ἕλκος γὰρ, οὐ τρῶμα γίγνεται. Ἐπὶ δὲ τῇσι ῥήξισι ἡ σύμφυσις ἑτοιμοτέρη· ψαύει γὰρ ἀλλήλων τοῦ τρώματος τὰ χείλεα· ἔστι ἥδε ὧν ἡ διαφορὴ δευτέρη ἐς κίνδυνον. Ἀσινεστάτη δὲ ἡ ἐπὶ τῇσι ἀραιώσισι· ἴσχεται γὰρ αὐτομάτως, καὶ ἰητρείη στύψις καὶ ἔμψυξις ἱκανή.

Σημαντέοι δὲ καὶ οἱ τόποι, ἀφ' ὧνπερ ἀνάγεται, ξυνὰ γὰρ πολλὰ σημεῖα, καὶ ἡ ἀπάτη ῥηϊδίη, καὶ ἡ ἰητρείη ἑτέρη. Ἀπὸ στομάχου μὲν οὖν οὔτε λίην ἐξ ἀραιώσιος ἀνάγεται· ἡ γὰρ

τος, ἀραιώσι δὲ τῶν ἀγγείων τὸ λεπτὸν ἀποτίθεται.] V. A. Pa. dant ἀποτίθεται, ceteri omnes ἀποτιθέεται. Reiskius desideravit ἀποηθέεται, dissentiente Bernardo. Mihi quidem non satis placet Reiskii coniectura, ferri posse credo vulgatam. Et vero potius διηθεῖσθαι in hac re exspectaveris. Cf. Galeni verba supra laudata. Praeterea vitium in ἀποτιθέεται unice ortum est ex ε vitiose repetito.

πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος, εὐθὺς ἀναφέροιτο. Τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς γυναιξὶ .... γίγνεται.] Vulgo: πλεῖον δὲ τῷ πλήθεϊ, ὡς ἀπὸ ἀθροίσιος. Οἷσι δ' εὐθὺς ἀναφέροιτο τόδε τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, γυναιξὶ... γίγνεται. — Haec corrupta esse unusquisque semel monitus statim perspicit: corruptelae ratio posita in vitiosa repetitione finis vocis ἀθροίσιος, unde οἷσι δ' exstitit, quo deleto si pone ἀναφέροιτο distinguas, omnia bene procedunt. De ἀγωγῆς h. l. pro ἀναγωγῆς posito cf. quae paulo ante adscripsi.

ἀντιπεριεῖσι.] Ἀντιπερίῃσι O. H. V. G. v. l., P omnes. ἀντιπερίοισι cett. Edd. Ἀντιπεριεῖσι legendum esse, vidit Reiskius.

μετεξετέρῃσι δὲ καὶ ἀπεῤῥάγῃ τὰ ἀγγεῖα τῷ πλήθεϊ. Διαφορὴ δὲ τῆς ἀναγωγῆς καὶ εἰ ἐξ ἀρτηρίης, ἢ φλεβὸς ἀνάγοιτο.] Vulgo in hisce τὰ ἀγγεῖα. Τῷ πλήθεϊ δὲ ἡ δ. τῆς ἀ. καὶ εἰ κ. τ. λ. — Unde sanus sensus elici nequit. Itaque ad eum, quo descripsi, modum locum correxi. Nimirum, quum in διαφορὴ δὲ τῆς ἀναγωγῆς κ. τ. λ. tantum sermo sit de differentia prouti vel e vena, vel ex arteria sanguis erumpat, τῷ πλήθεϊ eo pertinere nequit: verum apte coniunxeris ἀπεῤῥάγῃ τὰ ἀγγεῖα τῷ πλήθεϊ i. e. τῷ πλήθεϊ τοῦ ἐπιῤῥυέντος αἵματος. Cf. verba Galeni mox laudata: ἀναστόμωσις δὲ γίνεται διά τε ἀτονίαν ἀγγείου καὶ π λ ῆ θ ο ς αἵματος ἀθρόως ῥεύσαντος ἐπὶ τὸ στόμιον αὐτοῦ.

καὶ τὸ τρῶμα οὐ συμφύει τῇ πολυκινησίῃ.] Libri variant: H. V. A. O. Pa. b. e. f. συμφύει, cett. συμφέρει. Illud profecto verum, aut vero proximum.

Φύω intransitivum est Il. ζ. 149.

ὣς ἀνδρῶν γενεὴ, ἡ μὲν φύει, ἡ δ' ἀπολήγει.

Potuit ergo, puto, noster ὁμηρικῶς τὴν φράσιν praesens συμφύει intransitive usurpare, modo ne sit vitium e seq. τῇ ortum: sed aliis locis plura similia occurrent. Buttm. II. p. 321.: „auch das Praesens φύω hat bisweilen die immediative Bedeutung. S. zu Aiax p. 90."

ἄλθεξις δὲ, ἢν μὲν ἀπὸ διαβρ.] Ἄλθεξις δὲ ἡ μὲν ἀπὸ δ. V. Pa. b. d.

ὑπὸ γὰρ ἐλλείψιος.] Ita P. e. f. ἐλλείψεως cett.

ἔστι ἥδε ὧν ἡ διαφορὴ δευτέρη ἐς κίνδυνον] In hisce ἥδε, sensu id flagitante, e codd. lect. δέ effeci.

καὶ ἰητρείη στύψις καὶ ἔμψυξις ἱκανή.] Vulgo legitur ἰητρίης: Pe. f. ἰητρείης, utrique lectioni litera prima vocabuli sequentis adhaeret, quam delevi.

τῶν βρωμάτων τε καὶ τῶν πομάτων ψύξις τε καὶ στύψις ἐς πύκνωσιν ἄγει τὰ μέρεα· ἀτὰρ οὐδὲ διαβρώσιες ξυνεχέες εἰσὶ, καίτοι μᾶλλον τῆς προτέρης· τὰ γὰρ ἀναδάκνοντα τῶν ῥευμάτων οὐ προςίσχεται πολλὸν χρόνον, ἀλλ' ἢ ἀνεπτύσθη, ἢ διηλάθη κάτω. Συνηθεστέρη δὲ στομάχῳ ἐστὶ ἡ ῥῆξις· ἢν οὖν ἀποῤῥαγῇ κοτε, αἱμοῤῥαγίαι οὐ κάρτα μεγάλαι, ὁκοῖαι ἀπὸ θώρηκος· ἰσχνὰ γὰρ τῇδε τὰ φλέβια, σμικραὶ δὲ καὶ αἱ ἀρτηρίαι. Ἰδέῃ δὲ τὸ αἷμα οὐ κάρτα μέλαν, ἢ ὑπόξανθον οὐ κατακορέως, λεῖον, ἢ σιάλοισι μεμιγμένον, ξὺν ναυτίῃ καὶ ἐμέτῳ ἀναφερόμενον. Βὴξ σμικρὴ, ἄλλοτε μὲν ξύν τῳ, ἄλλοτε δὲ μούνη, ἄνευθεν ἀναγωγῆς· ξυνταλαιπωρέει γὰρ ἡ ἀρτηρίη τῷ στομάχῳ παρατεταμένη καὶ ξυνημμένη. Δῆξις, ἢ στύψις τοῦ ἕλκεος ἐπὶ τοῖσι καταπινομένοισι, πολλὸν δὲ μᾶλλον, ἢν ψυχρὰ κάρτα ἢ θερμὰ, ἢ στρυφνὰ ἔῃ. Ἐγγίγνεται δὲ καὶ πόνος τοῦ στομάχου, μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου· ἔμετοι φλεγματώδεες· ἐπαναφέρουσι δέ κοτε, ἐπὴν ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἐπιταθῇ καὶ μέζων ἔῃ ἀποσιτίη, τουτέων πλῆθος πολύ· πυρετοὶ οὐ μάλα ξυνεχέες, ἀλλὰ ῥεμβώδεες.

Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἂν ἀνάγοιτο μέλαν καὶ πηγνύμενον, κἢν ἀπὸ ἀρτηρίης ᾖ· ἢν δὲ ἀπὸ φλεβὸς, πολλόν τι μελάντερον, πολλὸν δὲ καὶ παγερώτερον· ναυτίη πολλὴ καὶ ἔμετος φλεγμάτων καὶ χολωδέων, κἢν προβεβρώκῃ ὥνθρωπος, τοῖσι σιτίοισι συμμιγνύμενον τὸ αἷμα· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ χώρῃ ἄμφω ἅμα ἀλίζεται καὶ ἡ τροφὴ καὶ τὸ αἷμα· ἐξερεύξιες πολλαὶ βρωμώδεες· κἢν μὲν πολὺ ξυλλεγῇ, ἀπορίη, σκοτόδινος· ἢν δὲ ἐμεθῇ τάδε, ῥιπίζουσι· ἔκλυτοι, καυσώδεες τὸ σύμπαν· πόνος ξυνεχὴς τῆς κοιλίης.

καὶ ἡ ἰητρείη ἑτέρη] Vulgo *ἰητρίη*: sed *ἰητρείη* Pa. c. e. f.

ἀτὰρ οὐδὲ διαβρώσιες ξυνεχέες εἰσὶ, καίτοι μᾶλλον τῆς προτέρης.] Libri in his *καὶ μαλλον*; de meo *καίτοι μᾶλλον* dedi. Ceterum advertit quam *ξυνεχής* et *ξυνήθης* apud scriptorem nostrum sibi valde sint sensu similia. Nam tum h. l., tum aliis nonnullis alterum alteri fere substitueris salvo sensu.

ἀλλ' ἢ ἀνεπτύσθη, ἢ διηλάθη κάτω.] Ἀνεπτύσθη e Cod. H. in Oxon. Ed.: *ἀπεπτύσθη* cett. — Longissime praestat *ἀνεπτύσθη*, nempe opponitur sequenti *διηλάθη κάτω*.

ἢν οὖν ἀποῤῥαγῇ κοτε.] Codd. *εἰ*: de meo *ἢν* dedi.

σμικραὶ δὲ καὶ αἱ ἀρτηρίαι.] Ita V. Pa. b. — *αἱ* omittunt cett.

ἰδέῃ δὲ τὸ αἷμα οὐ κάρτα μέλαν, ἢ ὑπόξανθον οὐ κατακορέως.] Particulam disiunctivam inter *μέλαν* et sequens epitheton de meo interposui: nam ultro patet *οὐ κάρτα μέλαν* ad sanguinem de vena prodeuntem referri, *ἢ ὑπόξανθον* ad eum, qui ex arteria proruperit. Et vero *η* ante *υ* omitti, nemo facile mirabitur.

ἄλλοτε μὲν ξύν τῳ, ἄλλοτε δὲ μούνη, ἄνευθεν ἀναγωγῆς.] Wiganus: «Vocem, inquit, aliquam potius deficere crediderim, ut *σιάλῳ*, quam *τῳ* hic pro *τινι* usurpari; neque enim aut commune aut sanum genus loquendi videtur. Substantivo certe alibi semper utitur in occasione simili, ut (68. 25.) *τάδε καὶ ξὺν τῇ τροφῇ* et (68. 29.) *ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι.*" — Equidem locum sanissimum esse arbitror: *ξύν τῳ* est *ξύν τινι ἀναγωγῇ*: ceterum exempla a Wigano prolata nihil faciunt ad eam rem, quam illis demonstrare cupit, probandam.

μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου· ἔμετοι φλεγμ.] Ita verissime e cod. H. edidit Wiganus; ceterorum scriptura *μετεξετέροισι· οἱ δὲ μέσφι μ. ἔμετοι φλ.* procul dubio est corrupta. — Verum valde displicet Wigani coniectura *μετεξετέροισι δὲ καὶ μέσφι μεταφρένου· οἱ δὲ ἔμετοι φλεγματώδεες.* — Illud *οἱ δέ* valde ineptum h. l.

ἐπαναφέρουσι δὲ κοτε, ἐπὴν ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἐπιταθῇ, καὶ μέζων ἔῃ ἀποσιτίη, τουτέων πλῆθος πολύ.] Ante omnia moneo, verba *ἀποσιτίη τουτέων* inverso ordine in libris circumferri, me vero transposuisse e Wigani coniectura. — Sed forte pro *ἐπιταθῇ* potius exspectaveris *ἀποταθῇ*, quod si libri largirentur, haud ego reiecerim; attamen sanum esse iudico *ἐπιταθῇ*. — Hesychius: *ἐπιτεῖναι· μεγαλῦναι· μακρῦναι.* — Huc pertinet locus Xenoph. de rep. Laced. a Schneidero citatus: *νομίζων τοὺς οὕτω παιδευομένους... ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σιτοῦ πλείω χρόνον ἐπιταθῆναι.*

πυρετοὶ οὐ μάλα ξυνεχέες, ἀλλὰ ῥεμβώδεες.] Illud *ῥεμβώδεες* de febribus dictum Aretaeo proprium est: Hippocrates eodem sensu *πυρετοὺς πλανώδεας* dixit. Cf. Oecon. Hipp. in *πλανᾶσθαι* et *ῥέμβην*.

ἀπὸ δὲ κοιλίης ἂν ἀνάγοιτο μελαν.] De meo *ἂν* interposui; voculam interiisse opinor propter sequentis initium ipsi simile.

πολλὸν δὲ καὶ παγερώτερον.] Wiganus e codd. lectione *παγετώτερον* reponendum esse *παγερώτερον* dudum monuit, collato loco e cap. de curatione *αἵματος ἀναγωγῆς*, ubi *τὸ παγερὸν ἴσχει*. — Παγερός, ut *τακερὸς*, *νοτερὸς*, *στυγερὸς*, *θαλερός*, alia multa.

ἔμετος φλεγμάτων καὶ χολωδέων, κἢν προβεβρώκῃ ὥνθρωπος, τοῖσι σιτίοισι συμμιγνύμενον τὸ αἷμα.] Libri omnes *φλεγμάτων*; saepius *φλέγματα* apud nostrum obvium. Vulgo inverso ordine *τοῖσι σιτίοισι συμμιγνύμενον τὸ αἷμα κἢν προβ. βρώκῃ ὥνθρωπος.* Haec transponenda fuisse, unusquisque videbit.

Ἀπὸ δὲ τῆς τρηχείης ἀρτηρίης σμικρὸν, καὶ σφόδρα ξανθὸν τὸ αἷμα, καὶ ξὺν βηχὶ ἀνάγουσι· κἢν μὴ ἀνάγωσι δὲ, διηνεκέως βήσσουσι· αἴσθησις δὲ καὶ πόνου, ἔνθα ὁ βρόγχος, ἢ σμικρόν τι νέρθεν, ἢ ὕπερθεν· φωνὴν βραγχώδεες, ἀσαφέες.

Ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος ᾖ, ἀθρόως ἡ ἀναγωγὴ, ἐπὶ δὲ μᾶλλον, εἰ ἐκ διαβρώσιος, ξὺν βηχὶ πολλῇ ξανθὸν κατακορέως, ἀφρῶδες, στρογγύλον, ὡς ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἀναγωγὴν διακεκρίσθαι· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἀγγείῳ φορὴ τῶν ἀπὸ τοῦ θώρηκος ἀναγομένων ἄλλη· καὶ διαστήσαις ἂν τὰ ξυμμεμιγμένα ἐκ παραθέσιος, ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος· τὰ δὲ ἰδέην σαρκοείδεα δοκοίης ἂν πνεύμονος ἔμμεναι μέρεα. Θώρηκος βάρος, ἀπονίη, ἐρύθημα προσώπου πολλόν τι μᾶλλον τουτέοισι.

Ἢν δὲ ἀπὸ θώρηκος ἐπανίῃ, ἐς τὸ πρόσθεν πόνος διασημαίνει τοῦ ἐῤῥωγότος μέρεος· βὴξ σύντονος, καὶ μόλις ἀνάγουσα· τὸ δὲ αἷμα ξανθὸν, οὐ κάρτα παχὺ, ἄναφρον· ἢν δὲ καὶ πνεύμων ἐκ τῆς παρόδου ξυμπαθήσῃ, προςδιδοῖ τοῦ ἀφρώδεος· ὁδὸς γὰρ ἐκ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων.

βρωμώδεες,] Praeter codd. auctoritatem *βρωμώδεες* dedi; hi enim *βρομώδεες*. Perpetua in MSS. inter *ω* et *ο* est fluctuatio. Βρομώδης a *βρέμω* nihil huc facit; verum a *βρῶμος* (*foetor*) *βρωμώδης*.

ἔνθα ὁ βρόγχος, ἢ σμικρόν τι νέρθεν, ἢ ὕπερθεν.] Particulam ἢ ante *σμικρόν τι* de meo adscripsi: loci sensus eam sibi efflagitat.

ὡς ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἀναγωγὴν διακεκρίσθαι.] Praepositionem *ἀπό* de meo interposui. Alio loco noster: *διάκρισις τῶν οὔρων ἀπὸ αἵματος*. Thucyd. I. 105. *μάχης γενομένης ἰσοῤῥόπου.., διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων*. Lucian. Pisc. 33. *ἤλεγχον αὐτοὺς καὶ διέκρινον ἀφ' ὑμῶν*.

ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ξυνῷ ἀγγείῳ φορὴ τῶν ἀπὸ τοῦ θώρηκος ἀναγομένων ἄλλη· καὶ διαστήσαις ἂν τὰ ξυμμεμιγμένα ἐκ παραθέσιος, ὡς ὄντα μέρεα θώρηκος· τὰ δὲ ἰδέην σαρκοείδεα δοκοίης ἂν πνεύμονος ἔμμεναι μέρεα.] In his libri *φθορή*, quod quid sibi velit, non intelligo, ita ut de coniectura et mea et Reiskii *φορή* exhibeam; quippe hoc tum cum superiore *ἀναγωγήν*, tum cum sequente *ἀναγομένων* satis apte congruere videtur. — De coniectura, ut locum, in quo aliquid desiderabam, explerem *καί* ante *διαστήσαις* interposui et *ἀπό* ante *τοῦ θώρηκος*. Porro libri ferunt *ὡς ἐκ παραθέσιος*, quo quidem loco *ὡς* perperam e seqq. *ὡς ὄντα μ. θ.* repetitum iudico. Tandem libri *τὴν δὲ ἰδέην σαρκοείδεα*, quod certo certius in *τὰ δὲ ἰδέην σαρκοείδεα* mutandum est. — Haec in universa periodo, me iudice, Aretaei mens est: « Ubi sanguis e pulmone prodit, confertim erumpit, inprimis si *διάβρωσις* eruptionis causa sit; redditur autem cum multa tussi, sanguis flavens, spumosus, globulorum formam referens, ita ut singulae sputationis species ex ipsa materia eiecta facile distinguantur: verum etiam materies a thorace ipso prodiens a materie e pulmone profecta diversa est, ita ut etiamsi communi vase contineantur, facile utramque discernas; nempe eas partes, quae carnis speciem referunt, pulmonis partes esse censebis. Iis, qui e pulmone sanguinem reiiciunt, gravitas thoracis contingit, doloris absentia et faciei rubor." *Διαστῆσαι ἐκ παραθέσιος* est *partes iuxta positas a se invicem dimovere.* Nisi malis *ἐκ παραθέσιος* interpretari *comparatione.* — Ceterum monitum cupio lectorem me haec, tanquam prae reliquis, quae excogitaveram, maxime probabilia proposuisse. Loci diligentem explorationem Aretaei lectoribus magnopere commendo et inprimis eos hortor, ne sine accurata investigatione mea arripiant, quae ipse dubius in medium profero.

ἢν δὲ ἀπὸ θώρηκος ἐπανίῃ κ. τ. λ.] Wiganus ad vulg. l. *καταπίνῃ*: « certe, inquit, vox mendosa. Crassus: *si in pectore noxa sit*; quid legerit voci *καταπίνῃ* simile coniicere nequeo. Inter varr. lectt. legendum monet *si a pectore absorbeat.* [Imo Crassus codd. lectionem in margine adscripsit, quod sensus flagitare videbatur in interpretationem suam recepit E.] An *ἐπανίῃ?* his enim praepositionibus verba in simili casu decomponit, ut *ἐπανάγηται διὰ τοῦ πνεύμονος* (41. 32.)" Bernardus coniicit *καταβαίνῃ*: verum eiusmodi quid si noster voluisset *ἀναβαίνῃ*, puto, scripsisset. — Petitus *καταπίνῃ* servat et *ὁ πνεύμων*, tanquam subiectum, subintelligit. Fortasse ob mentem ei obversabatur locus e capite de pleuritide: *ἕλκει γὰρ πνεύμων ἐς ἑωυτὸν καὶ μανὸς καὶ θερμὸς ἐὼν καὶ ἐς ὁλκὴν τῶν πέλας κινεύμενος*: quamquam adponit tantum seqq.; *ὁδὸς γὰρ ἐκ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων*. Verum hisce tantum demonstratur, Aretaeum pulmonem e latere vel thorace toto s. sanguinem, s. aliam materiem absorbere posse opinatum esse: nondum demonstras, *καταπίνῃ* h. l. eo sensu, quo vult Petitus, recte dici; neque vero certo doces, subiectum *ὁ πνεύμων* apte h. l. subintelligi. Et primo quidem certe *ἀναπίνῃ* potius exspectaverim; tum vero quo minus *ὁ πνεύμων* subintelligam, vetat sequentis periodi initium: *ἢν δὲ ἀπὸ πλευρῆς*, ubi *ἀνίῃ τὸ αἷμα* omnino supplendum cogitatione, et vero vetat longum intervallum, quo a verbis *ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος ᾖ* nostra absunt, et ipsa haec, in quibus *τὸ αἷμα* subiectum est subintelligendum. Itaque Wigani coniecturam recepi.

ἐς τὸ πρόσθεν πόνος διασημαίνει τοῦ ἐῤῥωγότος μέρεος.] Ceteri *ἐς τὸ πρόσθεν κατὰ τὸ στέρνον πόνος δ.* — Bernardus glossema esse *κατὰ τὸ στέρνον* opinatus est, cum quo consentio, adeo ut deleverim.

τὸ δὲ αἷμα ξανθὸν, οὐ κάρτα παχύ.] Ceteri: *ξανθὸν οὐ κάρτα, μέσως παχύ*. Verum *μέσως* glossema est: itaque expunxi.

ὁδὸς γὰρ ἐκ θώρηκος ἐς ἀρτηρίην πνεύμων.] Praepositionem *ἐκ* de meo interposui. Ceterum ad proxime antecedentia, *ἢν δὲ καὶ πνεύμων ἐκ τῆς παρόδου ξυμπαθή-*

Ἢν δὲ ἀπὸ πλευρῆς, ξὺν ϐηχὶ μὲν, μέλαν δὲ καὶ λεῖον, κάκοδμον, ϐρωμῶδες, ὁκοῖόν τι σηπεδών· πόνος τῆς πλευρῆς ὀξύς· πολλοὶ γοῦν θνήσκουσι πλευριτικὸν τρόπον ξὺν πυρετῷ.

Ὥρη δὲ φέρει ὑγρὴ καὶ θερμή· τοιόνδε τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔαρ· δεύτερον τὸ θέρος. μετόπωρον ἧσσον· χειμὼν δὲ ἥκιστα. Θνήσκουσι δὲ θέρεος μὲν μάλιστα αἱμοῤῥαγίῃ, φλεγμοναὶ γὰρ οὐ κάρτα μεγάλαι γίγνονται τότε· ἔαρος δεύτερον, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι· φθινοπώρῳ δὲ ὡς ἐπίπαν ῥηϊδίως φθοαὶ γίγνονται.

Ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, ἐπὶ πάσῃ αἵματος ἀναγωγῇ, κῆν σμικρὴ ἔῃ, κῆν ἤδη μεμύκῃ τὰ ῥαγέντα, ἕπεται δυςθυμίη, δυςελπιστίη, ἀπόγνωσις τοῦ ϐίου· τίς γὰρ οὕτω εὐσταθὴς, ὡς ὁρῆν μὲν ἑωυτὸν σφαγῇ ἴκελον πεπονθότα, μὴ ὀῤῥωδέῃ δὲ ἀμφὶ θανάτου; καὶ γὰρ καὶ τὰ μέζω τῶν ζώων καὶ τὰ ἀλκιμώτερα, ὁκοῖον οἱ ταῦροι, αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι ὤκιστα. Ἀλλὰ τόδε μὲν οὐ μέγα τὸ θῶυμα: θῶυμα δὲ μέγα τόδε· ἐπὶ

σῃ, confer Gal. de Locis aff. IV. 8. *πολλοὶ δὲ τῶν οὕτως παθόντων μόρια ἄττα τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ αἵματι συνανήνεγκαν· καὶ διὰ τοῦτο προςήκει παρακολουθεῖν ἐπιμελῶς, εἰ ἀφρῶδές τι συνανεπτύσθη· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ϐεβαιότατόν ἐστι γνώρισμα τῆς ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀναγωγῆς, ὥςπερ ὅταν ἤτοι ϐρογχίου τι μέρος, ἢ ἀρτηρίας χιτῶνος, ἢ φλεβὸς, ἢ καὶ τῆς σαρκὸς αὐτῆς τοῦ πνεύμονος ἀναφέρηται: τούτων δ' οὐδὲν ἐπιφαίνεται τοῖς ἐκ τοῦ θώρακος ἀναβήττουσιν αἷμα.*

ϐρωμῶδες, ὁκοῖόν τι σηπεδών] Libri *ϐρομῶδες ὁκοῖον τῆς σηπεδόνος.* Erroris origo in aprico est: de *ϐρωμῶδες* supra monui; sed quod ad *τῆς*, ortum est e *τι* et viliose repetita litera prima sequentis nominis; ita demum exstitit Genitivus *σηπεδόνος.* Mox cap. 6. huius libri *ὁκοῖόν τι μέλαν σηπίης.* Sequenti libro cap. 7.: *ὁκοῖον τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἢ μῆνιγξ.*

θνήσκουσι δὲ θέρεος μὲν μάλιστα αἱμοῤῥαγίῃ· φλεγμοναὶ γὰρ οὐ κάρτα μεγάλαι γίγνονται τότε· ἔαρος δεύτερον, φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι· φθινοπώρῳ δὲ ὡς ἐπίπαν ῥηϊδίως φθοαὶ γίγνονται.] Ionismum *θέρεος* h. l. praebuere Pe. *f.* ceteri *θέρους.* — Verum silentio praeterire non licet interpretum de hoc loco sententias; — Petitus: «Post *δεύτερον*, inquit, scribe *χειμῶνος δέ*, quae dictiones librarii socordia omissae sunt. Patet ex contextu et sententiae filo: ait *aegrotos aestate mori potius haemorrhagia quam inflammatione; quod id temporis inflammationes non gignat.* Ἔαρος *δεύτερον*, hoc est verno tempore, magis fiunt sanguinis profluvia, sed non ut aestivo; *χειμῶνος δέ*, per hiemem vero ab inflammatione magis et febribus ardentibus periclitantur, quam ab haemorrhagia, Vide lib. superiori cap. 10. *περὶ πλευρίτιδος*, ubi verba haec leguntur, *φέρει δὲ τὴν νοῦσον (πλευρῖτιν) ὥρη μὲν χειμὼν μάλιστα πάντων.* Pleuritis autem inflammatio est. Item Arist. Sect. I. Probl. 6, Praeterea, cum anni tempora ordine recenseat, hiemem ab ipso praetermissam fuisse non est veri simile." — Wiganus οὐ ante *κάρτα* deletum cupivit: « *οὐ*, inquit, delendum puto. Inflammationes enim aestate maximas oriri minime dubium est; *οἱ καῦσοι ἐν τῇσι θερινῇσι μᾶλλον γίγνονται* Hipp. Ep. II. 995. Sequitur etiam apud Aretaeum homines mori *ἔαρος δεύτερον φλεγμονῇ καὶ πυρετοῖσι καυσώδεσι.*" — Haec illi. Uterque interpres in diversam abit sententiam, sed hac in re secum conveniunt, quod uterque locum corruptum esse putat. Mihi locus sanus videtur et integer, nullo modo tentandus. A Petiti culpatione ut nostri verba defendam, dico minime mirum esse Aretaeum hiemis mentionem facere nullam. Praecedunt enim verba: *ὥρη δὲ φέρει ὑγρὴ καὶ θερμή· τοιόνδε τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἔαρ, δεύτερον τὸ θέρος, μετόπωρον ἧσσον*, quibus tandem additur *χειμὼν δὲ ἥκιστα.* Iam vero in nostris pergit ad exitus morbi in perniciem, variasque eorum rationes in variis anni tempestatibus recensendas; ita ut minime illi opus fuerit de hieme verba facere, in quo ex ipsius sententia morbus *ἥκιστα* oritur. Quod refert Petitus, *χειμῶνος μάλιστα* fieri inflammationes, id verissimum est; doctus fuerit Aretaeus ab Hipp. Aph. 23. III.; sed loquitur noster de inflammationibus et febribus ardentibus non per se ortis, sed cum haemoptysi coniunctis. — Wiganus vero *οὐ* deletum cupiens fallitur et cum inflammatione *καῦσον* confundit: *καῦσος* autem morbus aestatis. Cf. Hipp. Aph. 21. III. Consentaneum omnino, Aretaeum morbum hiemalem, alterumque aestivum, vernali tribuere tempestati, quae inter utramque illam est intermedia. Maxime autem consentaneum, quum *καυσοῦ* et *φλεγμονῆς* cum sanguinis sputatione coniunctionem quamdam indicet verbis paulo superius obviis, *καυσώδεες τὸ σύμπαν*, et in propioribus loco nostro, *πολλοὶ γοῦν θνήσκουσι πλευριτικὸν τρόπον ξὺν πυρετῷ.* Id ipsum autem fere neglexisse videntur Petitus et Wiganus, nec satis animadvertisse, nostrum non de aliis morbis per se, sed de his cum illo ipso, de quo hoc capite agit, coniunctis sermonem facere. — Quod ad exitum in tabem, Hipp. Aph. 22. III. eum profecto docuit hanc auctumno esse propriam. — Tandem rationem, quare noster haemoptysin hieme minime fieri opinetur, a sola intaminata observatione pendere vix credo; puto vero huic opinioni maculam adhaerere de scholarum doctrina de laxo s. fluente et stricto. — Haec hactenus!

ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι.] Εἰρήσθω H, V, P, omnes.

ἀπόγνωσις τοῦ βίου.] Vulgo *ἀπογνώσι.* Wiganus: « Malim, inquit, *ἀπόγνωσις ....., δυςελπιστίη, ἀπόγνωσις τοῦ βίου* cum gradatione expressio est." — Crassus etiam *ἀπόγνωσις* legisse videtur.

ὡς ὁρῆν μὲν ἑωυτὸν σφαγῇ ἴκελον πεπονθότα.] Ne quis forte *ἴκελόν τι* requirat, videat quae monuit Stallb. ad Platonis Sympos. cap. 3. *ἄτοπόν γ', ἔφη, λέγεις.* p. 27. Cap. seq. noster: *ἐξ οὗπερ ἕλκει ἡ καρδίη οἰκεῖον, ἢ ἀξύμφορον.*

ἀλλὰ τόδε μὲν οὐ μέγα τὸ θῶυμα· θῶυμα δὲ μέγα τόδε.], Cf. Herodotum VII, 187: *ὥςτε οὐδέν μοι θῶ-*

γὰρ τῇ ἀπὸ πνεύμονος φορῇ, μούνῃ χαλεπωτάτῃ ἐούσῃ, οὐκ ἀπογιγνώσκουσι ἑωυτῶν οἱ ἄνθρωποι, κὴν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσι. Δοκέω δὲ ἔγωγε τὴν τοῦ πνεύμονος ἀπονίην αἰτίην ἔμμεναι· πόνος γὰρ, κὴν σμικρὸς ἔῃ, θάνατον ὀῤῥωδέει, καὶ ἔστι ἐν τοῖσι πλείστοισι φοβερώτερος ἢ κακίων. ἀπονίη δὲ, καὶ ἐν τοῖσι μεγάλοισι κακοῖσι, ἀφοβίη θανάτου, καὶ ἔστι κακίων ἢ φοβερωτέρη.

ΠΕΡΙ ΣΥΓΚΟΠΗΣ

Κεφ. γ'.

Εὖ γε ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦδε τοῦ πάθεος. Τί μὲν γὰρ μέζον, ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος; τί δὲ οὔνομα ἕτερον εἰς ἐπίκλησιν τοῦδε τοῦ πρήγματος μᾶλλον εὔσημον; τί δὲ καρδίης ἄλλο καιριώτερον ἐς ζωὴν, ἢ ἐς θάνατον; οὐδὲ τὴν συγκοπὴν ἄπιστον τῆς καρδίης νοῦσον ἔμμεναι, ἢ αὐτῆς σῖνος τῆς ἐν αὐτέῃ τοῦ ζῆν δυνάμιος· τοσόνδε τάχος τοῦ ὀλέθρου, τοιήδε καὶ ἰδέη. Ἔστι γὰρ τὸ πάθος λύσις τῶν δεσμῶν τῆς ἐς ζωὴν δυνάμιος ἀντίξουν τῇ συστάσι τοῦ ἀνθρώπου ἐόν· τῆςδε γὰρ ἀπρὶξ λαβόμενον οὐ μεθίησι, ἀλλ' ἐς διάλυσιν τρέπει. Καὶ οὐ μέγα τὸ θῶμα· καὶ γὰρ καὶ ἕτερα πάθεα ἴδια καὶ ἐπίκαιρα τινῶν μερέων ἐστι, οἷσί περ

μα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν· ἀλλὰ μᾶλλον, ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι, μυρίασι τοσαύτῃσι.

Cap. 3. Εὖγε ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦδε τοῦ πάθεος, τί μὲν γὰρ μέζον ἢ ὠκύτερον συγκοπῆς δυνάμιος.] Inter πάθεος et τί in codd. leguntur verba ὦ κύφων οὗ κακοῦ ἐστὶ οὔνομα. M. F. O. ὠκυφόνου κακοῦ ἐστὶ οὔνομα. Haec quin in corruptis illis lateant, nemo facile dubitaverit: Kühnius vero, qui in Opusc. med. et philol. vol. I. hoc et capp. tria seqq. speciminis loco edidit, iam suspicatus est, verba ista a recentiori manu adscripta perperam in textum illata esse, nec tamen ea omisit, sed lacunae signum pone πάθεος addidit. Mihi ineptum additamentum orationis veluti impetum ita restinguere visum est, ut delendum censerem; quo deleto locus sanissimus est et ridicula videtur Reiskii coniectura: Εὔβουλες ὁ ἰητρὸς ἠδὲ δημότης ἐγέλα τὴν ἐπίκλησιν τ. τ. π. — Quomodo Grammatice spectanda sint Aretaei verba, exponam: recte vidit Kühnius anacoluthon esse structuram: orditur Aretaeus, quasi scripturus sit εὖγε ὅλως ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης ἐπεκάλεσε τόδε τὸ πάθος; verum pone δημότης iterum εὖγε inferens ab ista structura deflectit et Genitivum usurpat de re admiratione digna (cf. Matth. Gr. Gr. § 371.), quod ad orationis alacritatem augendam mirum quantum efficax. — Quod ad postrema attinet, Crassus interpretatur: «ecquid enim maius, ecquid celerius Syncopae facultate?" Wiganus: «ecquid enim Syncopes vi maius celeriusve est?" Similiter Kühnius. — Falluntur omnes: Aretaei verba Latine reddunt perinde ac si Genitivus δυνάμιος a comparativis μέζον et ὠκύτερον penderet et quasi δύναμις h. l. denotaret vim Syncopes. Falso! a comparativis istis pendet Genitivus συγκοπῆς et iungenda sunt συγκοπὴ δυνάμιος i. e. *defectio virium vitalium.* Gal. de Meth. med. XII. cap. 5.: ὅτι μὲν οὖν ἡ συγκοπὴ κατάπτωσίς ἐστιν ὀξεῖα δυνάμεως εἴρηται τοῖς πρὸ ἡμῶν. Alex. Trall. p. 697. ὥστε καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνειν ἐπὶ πλέον συγκόπτεσθαι τὴν δύναμιν.

ἢ αὐτῆς σῖνος τῆς ἐν αὐτέῃ τοῦ ζῆν δυνάμιος] Libri scripti et editi omnes ἢ αὐτὴν σῖνος κ. τ. λ. — Pessime! iunge αὐτῆς τῆς δυνάμιος. De meo mutavi.

τοσόνδε τάχος τοῦ ὀλέθρου, τοιήδε καὶ ἰδέη.] De meo τοσόνδε scripsi; codd. et Edd. τόσον τε, quod ineptum.

καὶ γὰρ καὶ ἕτερα πάθεα ἴδια καὶ ἐπίκαιρα τινῶν μερέων ἐστὶ, οἷσί περ ἐμφύνει καὶ τουτέων ἐξάπτεται· βουβῶνες μὲν οἱ λοιμώδεες ἥπατος, ἐξ ἄλλου δὲ γίγνονται οὐδενός, νεύρων δὲ τέτανος, ἐπιληψίη δὲ κεφαλῆς.] Ad illud ἐμφύνειν, quod saepius apud nostrum obvium, quodque transitiva notione apud Hesychium occurrit, semper varr. lectt. adponam, ut me peritiores num forte alia forma substituenda sit, diiudicare possint; admisit certe L. Dind. in nova Thesauri Edit. voce ἐμφύω. — Et vero quemadmodum δύω, δύνω ita φύω, φύνω, ni fallor, constare potest. — Hoc quidem loco: παρεμφύνῃ H. A. Pe. *f.* παρεμφύνει Pa. *c.* παρεμφύει Pb. παρεμφύῃ G. v. l. περ ἐμφύησι F. — Porro vulgo pone ἥπατος inferuntur verba καὶ σφόδρα κακοήθεες, quae delevi. Nimirum puto ad λοιμώδεες adscriptam fuisse glossam ἤγουν σφόδρα κακοήθεες, eamque sive ἤγουν, sive ἢ in καί mutato, in textum irrepsisse. Verum de alia re iam videndum. Wiganus: «ἥπατος inquit, pro ἥβης falso hic scriptum suspicor. Ita parum enim proprii iecori bubones pestilentes, ut huius visceris tumorem aut ulcus nusquam bubonem appellari meminerim. Inguen vero in peste perpetuo occupant. Quin et ex eo tantum, quod τοὺς βουβῶνας adeo frequenter infestent, βουβῶνες etiam hi tu-

ἐμφύνει καὶ τουτέων ἐξάπτεται· ϐουβῶνες μὲν οἱ λοιμώδεες ἥπατος, ἐξ ἄλλου δὲ γίγνονται οὐδενός· νεύρων δὲ τέτανος· ἐπιληψίη δὲ κεφαλῆς. ὧδε οὖν καὶ ἡ συγκοπὴ καρδίης ἐστὶ καὶ ζωῆς νοῦσος. Ὁκόσοι δὲ στομάχου ἡγέονται τὸ πάθος ἔμμεναι, οὕνεκα σιτίοισί τε κα οἴνῳ, μετεξετέροισι δὲ καὶ ψυχρῷ, ἡ δύναμις ἐστάθη καὶ τὸ κακὸν ἐξελάθη, οἵδε μοι δοκέουσι καὶ τὴν φρενῖτιν τριχῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ δέρματος νοῦσον ἡγέεσθαι, οὕνεκεν κουρῇ καὶ τέγξι αὐτέων ῥηΐζουσι οἱ φρενιτικοί. Ἀλλὰ γὰρ τῆς καρδίης γειτόνημα καίριόν ἐστι ὁ στόμαχος, ἐξ οὗπερ ἕλκει ἡ καρδίη οἰκεῖον ἢ ἀξύμφορον· καὶ γὰρ καὶ διὰ πνεύμονος ἕλκει πνεῦμα ἐς ἀναπνοὴν ἡ καρδίη, ἀλλ' οὐχὶ πνεύμων ἐξ ἴσης ἀρχῆς ἀναπνέει. οὐ γὰρ ἐν τοῖσι ὀργάνοισι αἱ δυνάμιες, ἀλλ' ἔνθα ἡ ἀρχὴ ζωῆς ἦν καὶ ἰσχύος. στόμαχος δὲ οὔτε ἀρχὴ, οὔτε χωρίον ζωῆς. Βλαβήσεται δέ τις διὰ ἀτονίην αὐτέου. καὶ γὰρ καὶ τὰ καρδιοβόλα ϐρώματα οὐ τὸν στόμαχον σίνεται, ἀλλὰ δι' αὐτέου τὴν καρδίην· ἐπεὶ καὶ οἱ ἐπὶ τοῖςδε θνήσκοντες σημεῖα ἴσχουσι καρδίης πάθεος, σφυγμοὺς σμικροὺς ἀδρανέας, πάταγον τῆς καρδίης ἐπὶ πηδήσι καρτερῇ· σκοτόδινος, λειποθυμίη, νάρκη καὶ παρέσιες μελέων, ἱδρὼς ἄσχετος, πουλὺς, ψύξις ὅλου, ἀναισθησίη, ἀφωνίη. Ποῦ δὴ τὸν στόμαχον πάσχειν τάδε; ἅττα γὰρ αὐτέου ἴδια, ναυτίη, ἔμετος, ἀποσιτίη, λὺγξ, ἐρεύξιες, ὀξυρεγμίη. Ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι καὶ αἴσθησις ὀξυτέρη, ὡς ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι μᾶλλον ἢ πρόσθεν, καὶ γνώμη εὐστα-

mores dicti sunt. Ita ϐούβων a Polluce describitur τὸ περὶ ϐουβῶνας οἴδημα μετὰ φλεγμονῆς. Quaenam vero partes hoc nomine appellentur, ita definit Rufus Ephes. Βουβῶνες δὲ τὰ ἔμπροσθεν τῶν μηρῶν τὰ παρὰ τὴν ἥβην." — Equidem a Wigano ita dissentio, ut locum sanissimum esse putem: age! videamus quomodo Rufus apud Aëtium et Paulum λοιμόν describat: locum ex illo (V. c. 95.) desumam: Πάντα δὲ, inquit, γένοιτο (ἂν suppleo) ἐν λοιμῷ τὰ δεινότατα καὶ οὐδὲν ἀποκρύπτεται (immo ἀποκέκριται) ὥςπερ καθ' ἕκαστον νόσημα· τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ ποικίλα καὶ παραφροσύναι διάφοροι γίγνονται· (lego τὰ γὰρ πλεῖστα καὶ ποικίλα γίγνονται· καὶ παραφροσύναι διάφοροι·) καὶ χολῆς ἔμετοι· καὶ ὑποχονδρίων ἐντάσεις καὶ πόνοι· καὶ ἱδρῶτες πολλοί· καὶ ψύξεις ἀκρωτηρίων· καὶ διάῤῥοιαι χολώδεις, λεπταὶ, φυσώδεις· καὶ οὖρα τοῖς μὲν ὑδατώδη λεπτὰ, τοῖς δὲ χολώδη, τοῖς δὲ μέλανα, ὑποστάσεις κακὰς ἔχοντα καὶ ἐναιωρήματα κάκιστα· ἀπὸ ῥινῶν αἵματος στάξεις· καύματα ἐν θώρακι· γλῶσσαι καταπεφριγμέναι (καταπεφρυγμέναι lege)· ἀγρυπνίαι· σπασμοὶ ϐίαιοι· καὶ ἄλλα δὲ πονηρὰ ἕλκη καὶ (immo καὶ ἕλκη) ἀνθρακώδη καὶ πάνδεινα γένοιτ' ἂν ἐν λοιμῷ κατά τε τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἐν προςώπῳ καὶ παρισθμίοις. In hac descriptione duo me advertunt; primum sedem τῶν ἀνθράκων τῶν λοιμώδων non ἐν ἥβῃ, aut παρὰ τὴν ἥβην poni; tum vero multa symptomata enumerari, quae ab hepatis functione laesa pendent. — Redeamus ad Aretaeum; dicuntur ab illo οἱ ϐουβῶνες οἱ λοιμώδεες ἐξ ἥπατος ἐξάπτεσθαι, ἐξ ἄλλου δὲ γίγνεσθαι οὐδενός. — Wiganus et Kühnius illud ἐξάπτεσθαι interpretantur *attingere*, hinc prava locum accipiendi ratio intelligitur, ἐξάπτεσθαι h. l. est *pendere ab aliqua re, ortum debere suum alicui rei*; nempe illi interpretantur, quasi ἐφάπτεσθαι legissent. — Itaque omnia iam facile intelliguntur: ἐμφύνειν h. l. est *originem habere in aliqua parte*, ἐξάπτεσθαι *originem ducere ex aliqua parte*; Aretaeus statuit ϐουβῶνας λοιμώδεας ex iecinore, tanquam λοιμοῦ fomite, originem trahere. — Similiter Epilepsia ex capite oritur maxime, tetanus ad nervos pertinet.

ὧδε οὖν καὶ ἡ συγκοπή.] Ὧδε O. A. Pa. *b. c. e. f.* τῶδε cett.

μετεξετέροισι δὲ καὶ ψυχρῷ ἡ δύναμις ἐστάθη.] Ita O. V. A. Pa. *b. e. f.* ἐτάθη cett. — Possit quis forte ἐτάθη defendere velle verbis infra obviis ἔστι δὲ ἡ τῆς νόσου ἰδέη ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος. — Mihi solum ἐστάθη ab Aretaeo profectum videtur: vidimus paulo ante Galenum syncopen vocare κατάπτωσιν τῆς δυνάμιος: itaque τῷ καταπίπτειν opponitur τὸ ἵστασθαι: id Tragici ἵστασθαι, et στῆσαι ἐς ὀρθόν dixerunt. Soph. Oed. tyr. vs. 50. στάντες τ' ἐς ὀρθὸν καὶ πεσόντες ὕστερον. — Eurip. Suppl. 1229. μόνον σύ με Ἐς ὀρθὸν ἵστη.

καὶ τὸ κακὸν ἐξελάθη.] Ἐξελάθη codd. omnes neglecto augmento, ut solent interdum Iones, forte tamen ἐξηλάθη reponere oportet.

τῆς καρδίης γειτόνημα καίριόν ἐστι ὁ στόμαχος] Cf. lib. II. de M. Chron. initium cap. 6. στόμαχος ἡδονῆς καὶ ἀηδίης ἡγεμών· καρδίης καίριον γειτόνευμα ἐς τόνον καὶ θυμόν. κ. τ. λ. — «Notanda, inquit Petitus, locutio γειτόνημα pro γείτων." Tum provocat ad Casaub. ad Athen. I. 9.

πνεῦμα ἐς ἀναπνοήν.] Ἐς unus Pb. εἰς cett.

ϐλαβήσεται δὲ τις διὰ ἀτονίην αὐτέου.] Αὐτέου de meo adieci; nam ceteroquin manca est sententia.

ἅττα γὰρ αὐτέου ἴδια, ναυτίη, ἔμετος κ. τ. λ.] In hisce γάρ habent O. Pb. δέ cett. — Quid verum sit, non distinguo: breviloquentia inest, quae sive γάρ, sive δέ sumas, facile explicatur: nam vel ἅττα γὰρ αὐτέου ἴδια πάθεα, τάδε ἐστί — ναυτίη, ἔμετος κ. τ. λ. supplebis; vel: ἅττα δὲ αὐτέου ἴδια πάθεα, οἷον ναυτίη, ἔμετος κ. τ. λ. ταῦτα πάσχει.

ὀξυρεγμίη.] Pd. *e. f.* ὀξυρευγμίη.

ἐπὶ δὲ τοῖσι καρδιώσσουσι καὶ αἴσθησις ὀξυτέρη ... καὶ γνώμη εὐσταθεστέρη καὶ ψυχὴ καθαρωτέρη.] Cett. καὶ αἰ-

θεστέρη, καὶ ψυχὴ καθαρωτέρη· καὶ τάδε οὐκ ἐς τὰ παρεόντα μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες. Μὴ οὖν καὶ αἵδε στομάχου αἱ δυνάμιες, ἀλλὰ καρδίης, ἔνθα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ φύσις αὐτέης, καὶ τὸ πάθος τῶν τῇδε δυνάμεων.

Ἔστι δὲ ἡ τῆς νούσου ἰδέη ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος ἐπ' αἰτίῃ ψύξι καὶ ὑγρότητι· καὶ γὰρ ἄθερμοι καὶ τὰ εἴσω, καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἄδιψοι καὶ ψυχρὸν ἀναπνέουσι, κῆν ἐκ μεγάλων καὶ καυσωδέων ἔῃ πυρετῶν, ἐξ ὧνπερ ἐξάπτεται ἡ ξυγκοπή. Εὖτε μὲν γὰρ καὶ ἔῤῥωται ἡ φύσις καὶ ἐστὶν εὔκρατος, πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει, καὶ ὑγρῷ, καὶ πνεύματι, καὶ στερεοῖσι· καὶ τῇ τούτων εὐταξίῃ καὶ ξυμμετρίῃ ἐς ζωὴν διέπει τὸν ἄνθρωπον· ἢν δὲ τῆς φύσιος ὁ δεσμὸς λυθῇ, τότε γίγνεται τὸ πάθος. Κατάρχει δὲ αὐτέου καῦσος, ὅς ἐστι τοιόςδε.

ΠΕΡΙ ΚΑΥΣΩΝ.

Κεφ. δ'.

Πῦρ μὲν πάντῃ καὶ δριμὺ καὶ λεπτὸν, μάλιστα δὲ τὰ εἴσω· ἀναπνοὴ θερμὴ, ὡς ἐκ πυρός· ἠέρος ὁλκὴ μεγάλη· ψυχροῦ ἐπιθυμίη· γλώσσης ξηρότης· αὐασμὸς χειλέων

σθῆσι ὀξύτεροι.... καὶ γνώμῃ εὐσταθέστεροι καὶ ψυχῇ καθαρώτεροι. Sed quum in postremis hisce H. P. c. e. f. γνώμη εὐσταθεστέρη καὶ ψυχὴ καθαρωτέρη praebeant, malui omnia ad hunc modum efferre.

οὐκ ἐς τὰ παρεόντα μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ μέλλοντα μάντιες ἀτρεκέες.] Ἀλλά de meo interposui, monentibus hac de re etiam Wigano et Reiskio. — Kühnius addito opus esse negat: «Solet enim, inquit, in illo οὐ μόνον — ἀλλὰ καί saepe alterutrum, aut μόνον, aut ἀλλά omitti." Vellem addidisset exempla: μόνον omittitur omnino, cf. Valck. ad Phoen. p. 414.; etiam καί omittitur in peculiari quodam formulae οὐ μόνον — ἀλλά significatu. Cf. Herm. ad Vig. p. 817. Stallb. ad Symp. Plat. p. 114. De ἀλλά omisso nihil quidquam comperi, et locus noster plenam formulam omnino sibi flagitat.

ἔνθα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ φύσις αὐτέης, καὶ τὸ πάθος τῶν τῇδε δυνάμεων.] In hisce O. αὐτέης ἐς ἣν καὶ τὸ πάθος ἢ τῶν τ. δ. — Vulgo αὐτέης ἣν εἰς ἣν καὶ τὸ πάθος ἢ Pb. ἢ ἐς ἥν. — Equidem otiosa illa et sensu cassa resecui.

ἔστι δὲ ἡ τῆς νούσου ἰδέη ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος.] Vulgata lectio haec est: ἔστι δὲ ἧς (οἷς ἧς H) τῆς νόσου (νούσου O. H. V. Pf. — νοῦσος A.) ἥδε ἡ ἔκλυσις. — Hinc vera scriptura facile eruitur: ἐστὶ δὲ τῆςδε τῆς νούσου ἰδέη voluit Wiganus; minus apposite ad Codd. lectionem corruptam. Mox libri: κῆν ἐκ μεγάλων — ἐστὶ πυρετῶν. Reposui ἔῃ; subiectum esse arbitror ἡ νοῦσος, vel ἡ ξυγκοπή.

καὶ ἔῤῥωται.] Καί h. l. vulgo omittitur, additur in O. ex H.; habet etiam Pf.

πάντων μὲν κρατέει, πᾶσι δὲ σημαίνει.] Homericum hoc. — Il. I. 288.

πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει πάντεσσι δ' ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν —

Homerica haec usurpantur etiam in Hymn. Orph. XVI. vs. 7: πάντων γὰρ κρατέεις μούνη, πάντεσσι τ' ἀνάσσεις. LVIII. vs. 11: πάντων γὰρ κρατέεις μούνη καὶ πᾶσιν ἀνάσσεις.

καὶ τῇ τουτέων εὐταξίῃ καὶ ξυμμετρίῃ ἐς ζωήν διέπει τὸν ἄνθρωπον.] Bern. in vita Reiskii (p. 290.) opinatur nostrum h. l. respicere sanitatis definitionem, quam ab Erasistrato profectam legimus apud Plutarch. de Plac. philosoph., V. 30: Ἐρασίστρατος, τὰς νόσους διὰ πλῆθος τροφῆς καὶ ἀπεψίας καὶ φθορᾶς· τὴν δ' εὐταξίαν καὶ αὐτάρκειαν, εἶναι ὑγείαν.

ἢν δὲ τῆς φύσιος ὁ δεσμὸς λυθῇ, τότε γίγνεται τὸ πάθος.] Ceteri ὁ δεσμὸς, τουτέστι ὁ τόνος, λυθῇ. — Ista τουτέστι ὁ τόνος locum egregie quidem illustrant, sed ab ipso Aretaeo non sunt adscripta, ita ut illa deleverim. — Interpres aliquis e superioribus ἔστι δὲ ἡ τῆς νούσου ἰδέη ἔκλυσις τοῦ τόνου τῆς φύσιος adnotationem suam hausit.

Cap. 4. πῦρ μὲν πάντῃ καὶ δριμὺ καὶ λεπτόν.] «Πῦρ, inquit Petitus, pro febre intensa passim apud Hipp. — Cur autem addat λεπτόν, non possum satis divinare, nisi λεπτόν pro acuto accipit." Equidem non solum de febre πῦρ hoc loco sumendum esse, opinor, sed de calore etiam s. igne, tanquam elemento; nam auctor manifesto alludit ad posteriorem quoque vocis significationem. Quemadmodum plura Platonica habet noster in hoc capite, ita etiam ex huius maxime sententia h. l. de igne loqui videtur. Plato in Tim, p. 255. Ed. Stallb. πρῶτον μὲν οὖν ᾗ πῦρ θερμὸν λέγομεν, ἴδωμεν ὧδε σκοποῦντες, τὴν διάκρισιν καὶ τομὴν αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν γιγνομένην ἐννοηθέντες. ὅτι μὲν γὰρ ὀξύ τι τὸ πάθος πάντες σχεδὸν αἰσθανόμεθα· τὴν δὲ λεπτότητα τῶν πλευρῶν καὶ γωνιῶν ὀξύτητα τῶν τε μορίων σμικρότητα καὶ τῆς φορᾶς τὸ τάχος, οἷς πᾶσι σφοδρὸν ὂν καὶ τομὸν ὀξέως τὸ πρόςτυχον ἀεὶ τέμνει, λογιστέον ἀναμιμνησκομένοις τὴν τοῦ σχήματος αὐτοῦ γένεσιν, ὅτι μάλιστα ἐκείνη καὶ οὐκ ἄλλη φύσις διακρίνουσα ἡμῶν κατὰ σμικρά τε τὰ σώματα κερματίζουσα, τοῦτο ὃ νῦν θερμὸν λέγομεν, εἰκότως τὸ πάθημα καὶ τοὔνομα παρέσχε. — Aretaeus δριμύ vocavit τὸ πῦρ a ratione, qua tactum afficit; sunt etiam apud medicos veteres τὰ δριμέα omnia θερμά: λεπτόν vero dixit, tanquam elementum corpus subtiliter

καὶ δέρματος· ἐξήρανται γὰρ τά γ' ἄλλα· ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ὄργανα διψαλέα, στόμα, στόμαχος· κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρή, ἔστι δὲ καὶ οἷσι ὑποφέρει βραχέα χολώδεα· ἄκρεα ψυχρά· οὖρα χολόβαφα κατακορέως· ἀγρυπνίη· σφυγμοὶ πυκνοὶ, σμικροὶ, ἔκλυτοι· ὀφθαλμοὶ εὐαγέες, ὑπέρυθροι· προσώπου εὐχροίη.

Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξῃ τὸ πάθος, μέζω τὰ πάντα καὶ κακίω. σφυγμοὶ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι· πῦρ ξηρότατον καὶ δριμύτατον· γνώμη παράφορος, πάντων ἀγνωσίη· διψώδεες· ψαῦσαι ψυχροῦ γ' ἐπιθυμίη, τοίχου, ἐσθῆτος, ἐδάφεος, ὑγροῦ· χεῖρες ψυχραὶ, θέναρα θερμότατα· ὄνυχες πελιδνοί· ἀναπνοὴ πυκινή· νοτὶς περὶ μέτωπον καὶ κληῖδας.

Ἢν δὲ ἐς ἄκρον ξηρότητος καὶ θερμασίης ἥκῃ ἡ φύσις, τὸ μὲν θερμὸν ἐς ψυχρὸν, ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται. αἱ γὰρ τῶν πρηγμάτων ἐς τὸ ἔσχατον ἐπιτάσιες ἐς τὴν ἐναντίην μεταβάλλουσι ἰδέην. Ἐπὴν ὦν λυθῇ τῆς φύσιος τὰ δεσμὰ, τότε ἱδρὼς ἄσχετος πάντῃ τοῦ σώματος· ἀναπνοὴ ψυχρή· ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλύς· ἄδιψοι· οὖρα

dividens et dissipans; ita ut ex ignis in corpus actione quaedam *ψυχῆς καθαρότης* et *λεπτότης* nascatur, de qua mox videbimus.

αὐασμὸς χειλέων καὶ δέρματος.] Nomen *αὐασμός* ex lib. spurio Hipp. de Humorr. desumtum est: vid. p. 122. Ed. Kühn. cf. Erot. p. 44. Foës. in Oecon. voce *αὐαίνω*. Ceterum de verbis, *ἐξήρανται* — *χολώδεα*, in hunc locum translatis mox dicetur.

ὀφθαλμοὶ εὐαγέες, ὑπέρυθροι.] Vulgo *ὀφθαλμοὶ εὐαγέες, λαμπροὶ, ὑπέρυθροι*: delevi *λαμπροί*, quippe quod glossema est *εὐαγέες* explicans. De hac voce vide Karsten ad Parmenidem p. 122. Illud *εὐαγές* s. *λαμπρόν* in oculis, cum horum rubore optime congruit et utrumque a maiori humorum ad has partes affluxu, congesto ad caput multo sanguine, pendet.

προσώπου εὐχροίη.] Wiganus *ἀχροίη* desideravit collatis locis eiusmodi, ut potius ex hoc nostro emendandi videantur et de quibus postea. Hipp. Praen. Coac. 67. *μετὰ προσώπου εὐχροίης*. Pertinet haec *προσώπου εὔχροια* ad idem Symptomatum genus, ad quod signa in oculis, de quibus vidimus.

ψαῦσαι ψυχροῦ γ' ἐπιθυμίη, τοίχου κ. τ. λ.] *ψυχροῦ γ'* Pe. *ψυχροῦ τ'* H, Pf. *ψυχροῦ* cett.

θέναρα θερμότατα.] Cf. Oecon. Hipp. in *θέναρ*.

νοτὶς περὶ μέτωπον καὶ κληῖδας.] De meo *μέτωπον* scripsi; cett. *μέτωπα*.

ὁ δὲ αὐχμὸς ἐς ἐπομβρίην τρέπεται.] Cf. Diog. Laert. IX. 1. ubi de Heraclito: *καὶ μέντοι καὶ διὰ τοῦτο περιτραπεὶς εἰς ὕδερον κατῆλθεν εἰς ἄστυ καὶ τῶν ἰατρῶν αἰνιγματωδῶς ἐπυνθάνετο εἰ δύναιντο ἐξ ἐπομβρίας αὐχμὸν ποιῆσαι.* — Locum iam laudavit Petitus; ad eandem narrationem spectant Plutarchi verba *de sanitate tuenda praec.* 23.: *Ἡράκλειτος μὲν γὰρ ὑδρωπιάσας ἐκέλευεν αὐχμὸν ἐξ ἐπομβρίας ποιῆσαι τὸν ἰατρόν.*

αἱ γὰρ τῶν πρηγμάτων ἐς τὸ ἔσχατον ἐπιτάσιες ἐς τὴν ἐναντίην μεταβάλλουσι ἰδέην.] Conferendus ad haec verba locus Platonis e Phaedone p. 69. Ed. Stallb.: *μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ἦ δ' ὅς, σκόπει μόνον τοῦτο, … ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων ἴδωμεν, ἆρ' οὑτωσὶ γίγνεται πάντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὂν τοιοῦτόν τι, οἷον τὸ καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που, καὶ δίκαιον ἀδίκῳ καὶ ἄλλα δὴ μυρία οὕτως ἔχει· τοῦτο οὖν σκεψώμεθα ἆρα ἀναγκαῖον, ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸ γίγνεσθαι ἢ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου.* Ad quem locum Olympiod.: *ὅτι … τὰ ἐναντία μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, δείκνυσιν ἡ λέξις τριχόθεν κ. τ. λ.* — Sunt haec Platonica ex Heracliti doctrina statuentis *γίνεσθαι πάντα κατ' ἐναντιότητα*.

ἐπὴν ὦν λυθῇ τῆς φύσιος τὰ δεσμὰ, τότε ἱδρὼς ἄσχετος πάντῃ τοῦ σώματος.] Pone *δεσμά* libri omnes: *τόδε ἐστὶ ἡ συγκοπή.* — Animadversio sane verissima, sed quam recentior manus collato capitis superioris extremo adscripsit, ita ut eam e textu expulerim. Postremi membri verba hoc ordine habent V. A. *ἱ. π. τ. σ. ἄσχ.* — Pa. *b. ἱ. τ. σ. π. ἄσχ.* — Ad haec Petitus: ob virium, inquit, resolutionem, *δι' ἔκλυσιν σωμάτων* Hipp. Progn." — Recte quod ad rem ipsam attinet, sed insititia videntur verba Prognostici, qua de re alio loco.

ἀναπνοὴ ψυχρή· ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλύς· ἄδιψοι· οὖρα λεπτὰ ὑδατώδεα· πουλὺς πλάδος· διαῤῥέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα καὶ ἀπὸ πάντων ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή.] Describam codicum lectionem: *ἀναπνοὴ ψυχρὴ, ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλύς· ἄδιψοι· ἐξήρανται γὰρ τά γ' ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος· οὖρα λεπτὰ ὑδατώδεα· κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρὴ, ἔστι δὲ καὶ* (*καί* om. O. Pa. *b. d. e. f.*) *οἷσι ὑποφέρει βραχέα χολώδεα· πουλὺς πλάδος· διαῤῥέει κ. τ. λ.* — Videamus, num re vera ita scribere potuerit Aretaeus. Paulo ante dixit *τὸ μὲν θερμὸν ἐς ψυχρὸν, τὸν δὲ αὐχμὸν ἐς ἐπομβρίην τρέπεσθαι*, et capite superiori etiam dixit *συγκοπῆς* speciem esse *ἔκλυσιν τοῦ τόνου τῆς φύσιος ἐπ' αἰτίῃ ψύξι καὶ ὑγρότητι*, et descripsit aegros, tanquam *ἀθέρμους καὶ τὰ εἴσω καὶ τὰ ἔξω καὶ ἀδίψους*, et *ψυχρὸν ἀναπνέοντας*. — Quomodo igitur cum his quadrant verba *ἐξήρανται γὰρ τά γ' ἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα διψαλέα ὄργανα, στόμα, στόμαχος*? *διψαλέα .. στόμα καὶ στόμαχος* et tamen aegri *ἄδιψοι*? Quis, quaeso, credat haec scripsisse Aretaeum? Quid porro? *κοιλίη τὰ πολλὰ μὲν ξηρὴ, ἔστι δὲ καὶ οἷσι ὑποφέρει βραχέα χολώδεα*, et simul *πουλὺς πλάδος*, et simul *διαῤῥέει καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα καὶ ἀπὸ πάντων ὡς ἐν ποταμῷ ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή*! Vide quam haec inter se pugnent. — Ego igitur repugnantia ista supra retuli ad locum, unde huc migrasse mihi videbantur. Reliqua vero interpretabor. — Quod attinet ad *ἀναπνοὴ ψυχρὴ, ἀτμὸς ἀνὰ ῥῖνας πουλύς*, mitto Petiti correctiones scilicet loci sani: verum adposuit locos Hipp. seqq.: e Progn.: ψυ-

λεπτὰ, ὑδατώδεα· πουλὺς πλάδος· διαῤῥέει δὲ καὶ τὰ ὀστέα λυόμενα, καὶ ἀπὸ πάντων, ὡς ἐν ποταμῷ, ἐς τὰ ἔξω ἡ φορή. Ψυχῆς κατάστασις· αἴσθησις σύμπασα καθαρή· διάνοια λεπτή· γνώμη μαντική· προγιγνώσκουσι μὲν οὖν πρώτιστα μὲν ὡυτέοισι τοῦ βίου τὴν μεταλλαγήν· ἔπειτα τοῖσι παρεοῦσι προλέγουσι τὰ αὖθις ἐσόμενα. οἱ δὲ αὐτέους μὲν ἔσθ' ὅτε καὶ ἀλλοφάσσειν δοκέουσι, τῇ ἀποβάσι δὲ τῶν εἰρημένων θωυμάζουσι ὤνθρωποι. Μετεξέτεροι δὲ καὶ προςλαλέουσι τῶν κατοιχομένων τισὶ, τάχα μὲν παρεόντας ὁρεῦντες αὐτοὶ μοῦνοι ὑπὸ λεπτῆς καὶ καθαρῆς αἰσθήσιος, τάχα δ' αὐτῶν τῆς ψυχῆς προγιγνωσκούσης καὶ διηγευμένης τοὺς ἄνδρας, οἷσι ξυνέσονται. Πρόσθεν μὲν γὰρ ἐν ἰλύϊ ἔην καὶ ζόφῳ· ἐπεὶ δὲ τάδε ἐξήντλησε ἡ νοῦσος καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλὺν ἔλεν, ὁρέουσί τε τὰ ἐν τῷ ἠέρι καὶ γυμνῇ τῇ ψυχῇ γίγνονται μάντιες ἀτρεκέες. οἱ δὲ ἐς τοσόνδε λεπτότητος ὑγρῶν καὶ τῆς γνώμης ἀφιγμένοι οὐ μάλα τι περιγίγνονται, ἐξηερωμένης ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμιος.

ΠΕΡΙ ΧΟΛΕΡΗΣ

Κεφ. ε'.

Ἡ χολέρη παλίνορσος ἐστι φορὴ τῆς ὕλης, τῆς ἐν τῷ παντὶ, ἐς τὸν στόμαχον καὶ

χρὸν δὲ ἀναπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται; et qui maxime advertit Aph. 27, Sect. 4. Ep. VI.: σημεῖα θανατώδεα ἀνὰ δέρμα, ῥῖνα θερμὸς ἀτμός· πρότερον δὲ ῥὶς ψυχρὸν πνεῦμα ἀφίησιν. — Οὖρα λεπτὰ ὑδατώδεα opponuntur τοῖς χολοβάφοις κατακορέως, de quibus in primo morbi stadio est locutus. — Πουλὺς πλάδος dictio est Hippocratica. Epid. I. Sect. 2. ἱδρῶτες· πᾶσι πάντοθεν πουλὺς ὁ πλάδος. — Forte Aretaeus, qui Heraclitea plura in hoc capite attingit etiam τὴν φορὴν ἐς τὰ ἔξω ἀπὸ πάντων, ὡς ἐν ποταμῷ hausit ex Heracliteo ῥεῖν τὰ ὅλα ποταμοῦ δίκην, licet minime id urgeam. — Haec hactenus!

ψυχῆς κατάστασις.] Video Kühnium haec verba uncis inclusisse et glossema referre esse opinatum. Me iudice falsus est: Aretaeus supra γνώμην παράφορον dixit, sub finem vitae in aegris ψυχῆς κατάστασιν fieri dicit, i. e. mentem ad constantiam redire. Kühnius verosimiliter credidit ψυχῆς κατάστασιν significare *animae conditionem s. statum* et inscriptionem esse e margine in textum illatam. Κατάστασις h. l. est καθίδρυσις. In Prorrh. I. autem Hipp.: αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.

αἴσθησις σύμπασα καθαρή· διάνοια λεπτή· γνώμη μαντική.] Ad primum illud cf. verba e cap. de cur. Apoplexiae: αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς καὶ νεύρων καθαρτήριον, ἡ ἱερή. — Vid. lib. spurius περὶ διαίτης β', p. 699, Kühnio: κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς ἀποκαθαίρεται ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοὴ καὶ γίνονται εὐαγέες οἱ ἄνθρωποι. Potissimum tamen eam αἰσθήσεως καθαρότητα spectare videtur Aretaeus, quae pendeat ab anima per se et vix amplius corporis auxilio et vidente et audiente, quorsum spectant haec Platonis in Phaedone p. 50. Ed. Stallb. τί δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν, πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα, ἢ οὔ, ἐάν τις αὐτὸ ἐν τῇ ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· ἆρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὄψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἢ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβὲς οὐδὲν, οὔτε ὁρῶμεν; καίτοι εἰ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς σχολῇ αἵ γε ἄλλαι κ. τ. λ. — Lege integrum illum locum. — Ad illud διάνοια λεπτή· cf. Aristophanis locum Nub. 229: καὶ τὴν φροντίδα λεπτὴν καταμίξας εἰς τὸν ὅμοιον ἀέρα. — Ad postrema autem peropportune Petitus adposuit locum Ciceronis de Divinatione I. 30. «Viget autem et vivit animus," cett. — Socr. apud Plat. in Phaedro p. 242. C. ὡς δή τοι, ὦ ἑταῖρε, μαντικόν γέ τι καὶ ἡ ψυχή.

τάχα δ' αὐτῶν τῆς ψυχῆς προγιγνωσκούσης κ. τ. λ.] In his cett. αὐτοῦ. — Certissimam recepi Petiti emendationem.

πρόσθεν μὲν γὰρ ἐν ἰλύϊ ἔην καὶ ζόφῳ.] Homericis ἰλύϊ et ζόφῳ utitur. — Legebatur antea ἐν ἰλύϊ, τοῖσι ὑγροῖσι ἔην καὶ ζόφῳ. Bernardus et Kühnius dudum viderunt τοῖσι ὑγροῖσι glossema esse; itaque expunxi. Ceterum licet Homericas dictiones Aretaeus usurpet, illustrantur haec Platonicis hisce· in Phaedone p. 65. Ed. Stallb. ὅτι ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς Ἅιδου ἀφίκηται ἐν βορβόρῳ κείσεται. Cf. de Rep. II. p. 110. et VII. p. 146. et quae ad singulos locos adnotantur.

ἐξήντλησε.] Poëtice omnino noster τὴν νοῦσον ἐξαντλεῖν τὴν ἰλὺν dicit.

καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ἀχλὺν ἔλεν.] Iam Petitus adscripsit ex Il. V. 127.

ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἕλον, ἣ πρὶν ἐπῆεν.

Cf. XV. 668.

τοῖσι δ' ἀπ' ὀφθαλμῶν νέφος ἀχλύος ὦσεν Ἀθήνη
θεσπέσιον.

Animadverte, quam noster in versus Homerici imitatione ἔλεν scribat, augmentum negligens.

ὁρέουσί τε τὰ ἐν τῷ ἠέρι.] Ὁρέουσι recte F. ὁρέουσι cett. — τά τε ceteri; de meo voculas transposui. — Seqq. adponit Petitus: «Aristot. de mundo: Διὸ καὶ τῶν

τὴν κοιλίην καὶ τὰ ἔντερα· ὀξύτατον κακόν. Διεκθέει δὲ ὕπερθεν μὲν ἐς ἔμετον τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀλιζόμενα. διὰ δὲ τῆς κάτω διεξόδου τὰ ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ τοῖς ἐντέροις ὑγρά. Ἰδέην δὲ τὰ πρῶτα μὲν ὑδατώδεα, τὰ δι' ἐμέτου· τὰ δὲ δι' ἕδρης, κόπρανα ὑγρὰ, δυςώδεα. ἀπεψίαι γὰρ ξυνεχέες αἱ τῆςδε προφάσιες. ἢν δὲ τάδε ἀποκλυσθῇ, φλεγματώδεα, ἔπειτα χολώδεα. Τὰ πρῶτα μὲν ῥηϊδίως, ἀπόνως· ἔπειτα δὲ ξὺν ἐντάσεσι μὲν ὁ στόμαχος, γαστὴρ δὲ μετὰ στρόφων.

Ἢν δὲ ἐς τὸ κακὸν ἐπιδιδῷ, στρόφοι μέζονες, λειποθυμίη, ἔκλυσις μελέων, ἀπορίη, ἀποσιτίη· ἢν δὲ καί τι προςενέγκωνται, πολλῷ ῥοίζῳ ξὺν ναυτίῃ ἐς ἔμετον διεκθέει χολὴ ξανθὴ κατακορέως, καὶ τὰ διαχωρήματα ὁμοῖα. σπασμοί· ξυνολκαὶ μυῶν τῶν ἐν τῇ κνήμῃ καὶ βραχιόνων· δάκτυλοι καμπύλοι· σκοτόδινος· λύγξ· ὄνυχες πελιδνοί· κατάψυξις, ἄκρεα ψυχρὰ καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες· ἀτὰρ ἱδροῖ ὤνθρωπος.

Ἢν δὲ ἐς τελευτὴν ἥκῃ τὸ κακὸν, χολὴ μέλαινα ἄνω καὶ κάτω· οὖρα σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ· ἀλλ' οὐδὲ οὖρον ἀλίζεται ὑπὸ τῆς ἐς τὸ ἔντερον τῶν ὑγρῶν μετοχετεύσεως· ἀφωνίη· σφυγμοὶ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι, ὁκόσοι ἐπὶ ξυγκοπῇ·

παλαιῶν εἰπεῖν τινες προήχθησαν, ὅτι ταῦτά ἐστι πάντα θεῶν πλέα τε καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἰνδαλλόμενα ἡμῖν καὶ δι' ἀκοῆς καὶ τῆς πάσης αἰσθήσιος. — Eiusdem sententiae fuit Pythagoras, Diog. L. VIII. 34. εἶναί τε πάντα τὸν ἀέρα ψυχῶν ἔμπλεων. Posid. apud Cic. l. l. « Plenus est aër immortalium animorum, in quibus tanquam insignitae notae veritatis adpareant." — Heraclitum etiam adnotat Diog., credidisse πάντα ψυχῶν εἶναι καὶ δαιμόνων πλήρη.

ἐξνερωμένης ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμιος] Illud ἐξαεροῦσθαι idem fere valet, quod de anima Plato dicit, (Phaed. p. 66. Stallb.) nonnullos vereri ne in mortis articulo διαφθείρηταί τε καὶ ἀπολλύηται, et ne εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ὥςπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἴχηται διαπτομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ᾖ.

Cap. 5. ὀξύτατον κακόν.] Alex. Trall. VII. 14. orationem de hoc morbo his verbis incipit: ὅτι μὲν ἡ χολέρα τῶν ὀξυτάτων ἐστι παθῶν καὶ συγκοπὴν ἀξίαν ἐπιφέρουσα καὶ κατάλυσιν ἄμετρον τῆς δυνάμεως, ἅπασιν ὡμολόγηται.

ἀλιζόμενα.] Ita Pa. e. ἁλιζόμενα cett.

ἀπεψίαι γὰρ ξυνεχέες αἱ τῆςδε προφάσιες.] ἀπεψίαι O. H. V. A. Pa. b. c. e. f. ἀπέψιες cett. — Plures causas enumerat Alex. l. l.: γίνεται δὲ, inquit, οὐ μόνον μιᾶς χάριν αἰτίας, ἀλλὰ πολλῶν ἕνεκα· καὶ γὰρ διὰ πλείονα τροφὴν προςενεχθεῖσαν καὶ τῷ μὴ δυνηθῆναι πεφθῆναι διαφθαρεῖσαν καὶ διὰ ποιότητα δὲ μοχθηρῶν χυμῶν, ἢ ἐδεσμάτων, ἢ πομάτων καὶ μάλιστα τῶν κακούντων τὸν στόμαχον... γίνεται δὲ καὶ διὰ πλῆθος χολῆς ἄνω ἢ κάτω πρὸς ἔκκρισιν ἐρεθιζούσης τὴν φύσιν καὶ διά τινας ψυχούσας προςφορὰς, οἷον ἐπιθεμάτων τινῶν ψυχρῶν ἢ ὑδάτων κατάχρησιν πιόντων, ἢ νηξαμένων ἐπὶ πολύ. Ex Aretaei verbis emendandum censeo Paulum, qui III. 39: ἡ χολέρα, inquit τῆς γαστρὸς ἐστὶν ἄμετρος ἐκτάραξις, κάτωθέν τε καὶ δι' ἐμέτων γινομένη διὰ προςεχῆ τῶν σιτίων ἀπεψίαν. Pro προςεχῆ legendum videtur συνεχῆ.

τὰ πρῶτα μὲν ῥηϊδίως, ἀπόνως.] In libris scriptis et editis τὰ πρῶτα μέρη ῥηϊδίως ἄπονος. — Petitus: «scribe, inquit, τὰ πρῶτα μέν." Cum eo consentit Reiskius. Corruptelae ratio in aprico est: e μέν cum prima syllaba sequentis ῥηϊδίως coniuncto μέρη natum est. Wiganus minus feliciter haec tentavit: « malim, ita hic, legere φέρει, vel ἔχει; quid enim μέρη hic significet?" Tum pergit: « postea vero pro ῥηϊδίως ἄπονος malim ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως, ut apud Hipp. (Praen. 45. 19.) ἢν ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ." Goup. coniecit ῥηϊδίως ἀπόνως, quae facillima eaque verissima emendatio: verbum quale διεκθέει subintellige, et ad sequens ξὺν ἐντάσεσι μὲν ὁ στόμαχος, γαστὴρ δὲ μετὰ στρόφων subintellige ταῦτα ἐκβάλλει, vel eiusmodi quid.

ἢν δὲ ἐς τὸ κακὸν ἐπιδιδῷ, στρόφοι μέζονες.] Libri scripti et editi καὶ στρόφοι μέζονες, particulam abundantem delevi.

σκοτόδινος.] σκοτόδινοι cett.: de meo mutavi.

κατάψυξις, ἄκρεα ψυχρὰ καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες, ἀτὰρ ἱδροῖ ὤνθρωπος· ἢν δὲ ἐς τελευτὴν ἥκῃ τὸ κακὸν, χολὴ μέλαινα ἄνω καὶ κάτω.] — In hisce de meo transposui verba ἀτάρ ἱδροῖ ὤνθρωπος (Pa. b. ὁ ἄνθρ.), quae in libris ceteris inter τὸ κακόν et χολὴ μέλαινα interponuntur. Isto loco ferri non possunt, sed perturbant sententiam. Est autem antithesis in verbis κατάψυξις, ἄκρεα ψυχρὰ καὶ τὸ ὅλον ῥιγώδεες et illud ἀτὰρ ἱδροῖ ὤνθρωπος, ita ut h. l. ἀτάρ egregie quadret: spectatur sudor frigidus a cutis paralysi. — Frigus et sudor in malo provectiori copulantur etiam ab Aëtio, qui in huius morbi descriptione multa habet cum hocce Aretaei capite et illo, quod de morbi curatione agit, convenientia: « At vero, inquit, ubi intolerabilis effusio existat et pulsus emolliatur, apprehendatque frigiditas et exsudatio, aliquando etiam singultus, ad vinum transeundum est." Graeco codice deficiente haec Latine citanda fuerunt.

οὖρα σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ]. Ita G. Hen. οὖρα σχεθέντα κύστει O. V. A. Pa. b. οὖρα ὁμοῖα, ἢν ἡ κύστις σχεθῇ H. — In superior illa lect. ad σχεθέντα Pc. in marg. σχεθῇ, quod ferunt Pe. f. Equidem nullus dubito, quin vulgata sola veram loci scripturam referat. — Forte Wiganus de ea deflexit, quod eam non intelligeret: σχεθεῖσα non passivo, sed transitivo sensu sumendum, est, quo facto aptissime h. l. dicitur οὖρα σχεθεῖσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ. quasi οὖρα κατέχουσα κύστις ὑπὸ σπασμοῦ. — Ceterae lectt. corruptae partim, partim recentiorum emendationibus scilicet deberi videntur.

ἀλλ' οὐδὲ οὖρον ἀλίζεται.] Ἀλιζεται, cett.

ἐντάσιες ἐμέτου ξυνεχέες, κενεαί· προθυμίαι τεινεσμώδεες, ἄχυλοι. Θάνατος ἐπώδυνος καὶ οἴκτιστος, σπασμῷ καὶ πνιγὶ, καὶ ἐμέτῳ κενῷ.

Φέρει μὲν τὸ πάθος, ὥρη μὲν, θέρος· δεύτερον δὲ, φθινόπωρον· ἦρ, ἧσσον· χειμὼν, ἥκιστα. Ἡλικίαι δὲ, αἱ τῶν νέων καὶ ἀκμαζόντων· γῆρας, ἥκιστα· παιδία δὲ, τουτέων μᾶλλον, ἀλλ' οὐ θανατώδεα.

ΠΕΡΙ ΕΙΛΕΟΥ.

Κεφ. ς'.

Ἐντέροισι γίγνεται μὲν φλεγμονὴ, ὀδύνην ὀλεθρίην ἐμποιοῦσα. θνήσκουσι γὰρ μυρίοι στρόφοισι καρτεροῖσι. Ἐγγίγνεται δὲ καὶ πνεῦμα ψυχρὸν, ἀργὸν, οὔτε κάτω περῆσαι ῥηΐδιον, οὔτε ἄνω ἀνελθέμεναι· μίμνει δὲ ἐπιπολὺ ἑλισσόμενον ἐν ὀλίγησι τῶν ἄνω ἑλίξεσι. τοὔνεκα μὲν καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔσχε εἰλεόν. Κῆν πρὸς τοῖς στρόφοις δὲ καὶ πίεσις καὶ μάλθαξις τῶν ἐντέρων ἔῃ, καὶ πουλὺ τὸ ὑπογάστριον ὑπερίσχῃ, χορδαψὸς τῷ τοιούτῳ ἐστὶ οὔνομα. δέψησις μὲν γὰρ ἡ μάλθαξις· χορδὴ δὲ

προθυμίαι τεινεσμώδεες ἄχυλοι.] Ξηραὶ, ἄχυλοι cett. Equidem ξηραί, quod glossema est, quo quis ἄχυλοι interpretatus fuerit, delevi.

ὥρη μὲν, θέρος.] Sic O. H. V. A. Pb. *c. e. f.* θέρεος cett.

Cap. 6. *Ἐντέροισι γίγνεται μὲν φλεγμονή.*] Inflammationem, nec tamen solam hanc, Ilei causam habuisse veteres, docet Gal. de locis aff. VI. 2: *εὔλογον οὖν ἔδοξε τοῖς πρὸ ἡμῶν ἰατροῖς, ἤτοι διὰ φλεγμονὴν, ἢ ἔμφραξιν κόπρου ξηρᾶς τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι πάθη τῶν λεπτῶν ἐντέρων.* Paulus etiam III. 44. morbum fieri dicit *ἐπὶ φλεγμονῇ τῶν ἐντέρων, ὡς τὰ πολλὰ κωλικῆς ὑπαρξαμένης διαθέσεως.*

πνεῦμα ψυχρὸν, ἀργὸν κ. τ. λ.] Adtulit ad h. l. Wiganus et repetiit Kühnius locum ex Hipp. de flatibus (p. 298. 40.) Foësio, qui quidem ad nostri verba explicanda confert, sed ab Aretaei tamen mente distat: auctor enim libri de flatibus uni spiritui, solis *φύσαις*. tribuit *εἰλεῶν, εἰλημάτων, στρόφων* causam: *πάντων γὰρ*, inquit, *τῶν τοιούτων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διόδευσις.* Noster vero originem agnoscit multifariam et unam hanc *ἐκ πνεύματος ψυχροῦ ἀργοῦ.* Est autem haec sententia, quam reiicit Gal. de l. aff. p. 387. Kühnio: nempe intestinorum tenuium structura non satis densa illi videbatur, ut flatus iis continerentur; *οὐ γάρ*, inquit, *ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐν νεφροῖς καὶ οὐρητῆρσι λίθων ἐσφηνωμένων ἀλγήματα γίγνεται σφοδρὰ κατὰ τὴν δίοδον, οὕτω κἀπὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων εὐλόγως ἄν τις ὑπολάβοι τὰ περιεχόμενα πνεύματα ψυχρὰ καὶ χυμοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐργάζεσθαι τὴν ὀδύνην· ἡ γὰρ τοῦ σώματος οὐσία τῶν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις χιτώνων ἀραιά τέ τις οὖσα καὶ λεπτὴ κατέχειν ἐπὶ πλέον οὐ δύναται τὰ τοιαῦτα τῶν αἰτίων.* Nec vero dein, quam Aretaeus Ilei causam ponit, agnoscit: sed inflammationem et obstructionem.

τοὔνεκα μὲν καὶ τὸ πάθος ἐπίκλησιν ἔσχε εἰλεόν.] *Τοὔνεκα μὲν καί* habet Pb. *τοὔνεκεν καί.* Pc. *e.* *τοὔνεκε καί* cett. — Ad rem ipsam quod attinet, Coel. Aurel. Acut. m. III. 17. «Tormentum dictum est, quod existiment aegrotantes convolvi atque torqueri suorum intestinorum verticula, vel quod spiritus ob abstinentiam clausus sese involvens, vinctiones, atque tormenta efficiat; vel quod vehementia dolorum supra eas partes, quae patiuntur, aegrotantes arcuati convolutique plicentur.” Nomen ab *εἰλέω* ductum esse certissimum est. cf. Foës. Oecon. in *εἰλεός*.

κῆν πρὸς τοῖς στρόφοις δὲ καὶ πίεσις καὶ μάλθαξις τῶν ἐντέρων ἔῃ καὶ πουλὺ τὸ ὑπογάστριον ὑπερίσχῃ, χορδαψὸς τῷ τοιούτῳ ἐστι οὔνομα· δέψησις μὲν γὰρ ἡ μάλθαξις· χορδὴ δὲ ἐντέρων ἐπώνυμον.] In his *τῷ τοιούτῳ*, i. e. *τῷ τοιούτῳ πάθεϊ*, de meo dedi e codd. lectione *τὸ τοιοῦτον*, quippe nominativus constare nequit. — Jam vero libri editi et scripti omnes *οὔνομα δ' ἔψησις*, excepta Ed. Oxon. quae Cod. H. duce *οὔνομα' ἔψησις*, — Cod. A, *δὲ ἔψησις.* Ego e longe plurimorum librorum lectione *δ ἔψησις*, unam vocem *δέψησις* effeci a *δεψέω subigo*, quo facto omnia haec multo melius intelliguntur; *δέψησις* enim *μάλθαξις* est, quae *πιέσει* perficitur, patetque Aretaeum *χορδαψός* nomen duxisse a *χορδή* et *δεψέω*, quasi esset *χορδῶν δέψησις.* — Iam vero concidit etiam Petiti emendatio: initio pro *πίεσις* legere iubentis *ἔψησις.* Verum de nomine *χορδαψός* et quid significet, paucis videamus; Galenus l. l. *καὶ καλοῦσί τινες*, inquit, *αὐτὸ εἰλεὸν καθάπερ ἕτεροι χορδαψὸν, ὅταν ἐξέχῃ τις ὄγκος ἐν τῇ χώρᾳ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, ὡς δοκεῖν οἷον χορδήν τινα περιεστράφθαι τὸ ἔντερον.* — Aëtius: «in eo autem volvuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in uno loco dolor innititur, ut admota manu durities et tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet intestina, subitum periculum instat, ut plurimum tertiam aut quartam horam non excedens.” Patet ex his locis quid sibi velint nostri verba *καὶ πουλὺ τὸ ὑπογάστριον ὑπερίσχῃ*: patet ratio, quare a verbo *δεψεῖν* et hinc orto *δέψησις* nomen duceret: nam quemadmodum materies *δεψουμένη*, alio loco premitur, alio iuxta pressionem exsurgit, ita venter alio loco in hoc morbo intro recessit, alio in tumorem sublatus est. — Nec tamen probanda haec ratio; malim

ἐντέρων ἐπώνυμον· καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν τά τε μεσηγὺ νεῦρα καὶ ἀγγεῖα καὶ τοὺς ὑμένας τοὺς ἀνοχῆας τῶν ἐντέρων.

Αἰτίη τοῦ εἰλεοῦ συνεχὴς μὲν διαφθορὴ σιτίων πολλῶν τε καὶ ποικίλων καὶ οὐ ξυνηθέων, καὶ ἄλλη ἐπ' ἄλλῃ ἀπεψίη, μάλιστα δ' ἐπὶ τοῖσι ἐλαιώδεσι, ὁκοῖόν τι μέλαν σηπίης. Οὐκ ἀδόκητος δὲ οὐδὲ πληγὴ, ἢ ψύξις, ἢ ψυχροποσίη ἐφ' ἱδρῶτι ἄδην ἢ χανδόν. Καὶ οἷσι δὲ ἔντερον ἐς τὸν ὄσχεον ξὺν κόπρῳ κατέβη καὶ οὐκ ἀνώσθη ἐς τὴν κοιλίην, ἀλλ' ἀνελήφθη βίῃ, τουτέοισι ἔθος ἐπιφλεγμαίνειν τὰ κάτω ἔντερα. Ξύνηθες δὲ τὸ πάθος παιδίοισι, οἷσί περ ἂν καὶ ἀπεψίη· καὶ τὸ βλάβος διαδιδρήσκουσι μᾶλλον διά τε τὸ ἔθος καὶ τὴν ὑγρότητα τῶν ἐντέρων, ὀλισθηρὰ γάρ. γέροντες δὲ οὐ μάλα μὲν πάσχουσι, περιγίγνονται δὲ ἥκιστα. Ὥρη θέρεος τίκτει μᾶλλον ἦρος, φθινόπωρον δὲ χειμῶνος, ἀμφοῖν δὲ ἐπὶ μᾶλλον θέρος.

Πολλοὶ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖσι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα. μετεξετέροισι δὲ καὶ πῦον

χορδαψός a χορδή et ἅπτεσθαι ducere, quum sit morbus, qui τῆς χορδῆς s. τῶν χορδῶν ἅπτεται, cf. Hippocraticum φρενῶν ἅψις. Vide ceterum Foës. in Oecon. in voce. Recentissimis temporibus χορδαψός vulgare nomen fuisse videtur, εἰλεός apud medicos usitatum: nam Theoph. Nonnus II. p. 52. καλοῦσι δέ, inquit, αὐτὸ οἱ ἰδιῶται χορδαψόν. Itidem Leo. p. 179.

καὶ γὰρ καὶ ἐπιχορδίδα ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν τά τε μεσηγὺ νεῦρα καὶ ἀγγεῖα καὶ τοὺς ὑμένας τοὺς ἀνοχῆας τῶν ἐντέρων.] Καὶ γὰρ ἐπιχ. Pa. b. τά τε H. τε om. cett. — Καὶ τὰ ἀγγεῖα cett., articulum de meo omisi, ut νεῦρα et ἀγγεῖα arcte cohaererent. Sed praeterea haec omnia in ceteris libris cum scriptis tum editis ineptissimo additamento obsessa fuere: nempe legebatur ἐπιχορδίδα τὸ μεσεντέριον ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν τά τε μεσηγὺ κ. τ. λ. Ultro patet τὸ μεσεντέριον glossema esse: nam aut ἐπιχορδίδα ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν τὸ μεσεντέριον scripsisset Aretaeus, aut quod ipse iam in textu exhibeo: utrumque enim, et nomen novum, et rei descriptionem, nemo facile simul exspectaverit. Nomen ἐπιχορδίδα aptissimum; aperto abdomine supra intestina reperies τὴν ἐπιχορδίδα, i. e. membranam τὴν ἐπὶ ταῖς χορδαῖς κειμένην. — Quod ad ἀνοχῆας attinet, id ab ἀνέχω a nostro formatum est ad eundem modum, quo simplex ὀχεύς apud Poëtam ab ἔχω: simplici aliis locis Aretaeus utitur.

μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῖσι ἐλαιώδεσι, ὁκοῖόν τι μέλαν σηπίης.] Δὲ ἐπὶ Pb. δ' ἐπί cett. Ἐλαιώδεσι Scaligeri est emendatio codd. lectionis εἰλεώδεσι. — Tandem μέλαν dedi de coniectura pro vulgato in cett. libris μέλανι. Verum σηπίησιν V. A. P. omnes, at in c. ιν subnotatur, ut delendum esse significetur. Wiganus πιμελώδεσι desideravit ex Aëtio: non dubium tamen, quin ἐλαιώδεσι unice verum sit. — Alex. Trall. choleram deberi dicit iis etiam, quae ventriculum corrumpant, οἷός τέ ἐστιν ὁ πέπων καὶ τὰ λιπαρὰ καὶ γλυκέα καὶ ἐλαιώδη τῶν ἐδεσμάτων. Formula qualis ὁκοῖον τι μέλαν σηπίης, frequentissima nostro: I. 8. οἷόν τι λαίφεα πλατέα et οἷόν τι οὐρίαχον. Cap. 11. lib. II. ὁκοῖόν τι ζῷον ἐν ζώῳ. Cap. 2. huius libri restitui ὁκοῖόν τι σηπεδών. Cap. 1. ὁκοῖόν τι συνεληλαμένοι. Cap. 8. ὁκοῖόν τι πεπιεσμένοι. Miretur quis forsitan μέλαν σηπίης tanquam exemplum cibi oleosi recenseri; audiat Diosc. II. 28. Σηπίας ἑψηθείσης τὸ μέλαν βιβρωσκόμενον δύςπεπτον, κοιλίας μαλακτικόν. Petitus provocat ad locum ex Epid. VII. p. 1230. Foësio: τὰ χολερικὰ ἐκ κρεηφαγίης, μάλιστα δὲ χοιρείων ἐνωμοτέρων.. καὶ σηπίης καὶ καράβων τε καὶ ἀστακῶν.

οὐκ ἀδόκητος δὲ οὐδὲ πληγὴ, ἢ ψύξις, ἢ ψυχροποσίη ἐφ' ἱδρῶτι ἄδην ἢ χανδόν.] Οὐδέ ferunt V. A. Pa. b. c. e. f. O. — omittunt cett. Ἄδην ubivis reponam, et hoc quoque loco repono, pro librorum scriptura ἅδδην. Notandum ἄδην et χανδόν, licet utrumque subinde ἀθρόως exponatur, inter se differre: ἄδην est ἐς κόρον, χανδόν est ἀθρόως. — Hinc usitatissima formula χανδὸν πιεῖν: noster vero cap. de cur. acutorum morborum iecoris: κἢν ἄδην πιὸν ἐκπέσῃ τὸ θηρίον; nempe βδέλλα, quae certe sanguinem non χανδὸν πίνει.

καὶ οἷσι δὲ ἔντερον ἐς τὸν ὄσχεον ξὺν κόπρῳ κατέβη καὶ οὐκ ἀνώσθη ἐς τὴν κοιλίην, ἀλλ' ἀνελήφθη βίῃ, τουτέοισι ἔθος ἐπιφλεγμαίνειν τὰ κάτω ἔντερα.] Wiganus: «legendum, inquit, ἀνεθλίφθη, *quibus intestinum in ventrem non retrusum, sed violenter collisum est.* Aëtius enim haec ita exprimit: συμβαίνει δὲ καὶ οἷς ἔντερον εἰς τὸν ὄσχεον σὺν τῇ κόπρῳ κατέβη, εἶτα ἀνεθλίβη μετὰ βίας." — Imo nihil tentandum in loco sanissimo; quid enim οὐκ ἀνώσθη... ἀλλ' ἀνεθλίφθη? — Aretaei ἀνωθέειν, idem est quod ἀναθλίβειν; utrumque repositionem herniae denotat: Paulus III. 44. sub fin. εἰ δὲ διὰ τὴν εἰς ὄσχεον τοῦ ἐντέρου κατολίσθησιν τὸ πάθος γένοιτο, σχηματίσαντες αὐτοὺς εὐθέως ἀνῳῤῥεπεῖς ἀναθλίψομεν εἰς βουβῶνα τὸ κατολισθῆσαν ἔντερον. — Itaque fere potius apud Aëtium ἀνελήφθη, reposueris, quam apud nostrum ἀνεθλίφθη, s. potius ἀνεθλίβη: et tamen Aëtii lectio constare forte potest, quandoquidem hic inflammationem spectare potuerit post rudiorem ἀνάθλιψιν. — Aretaeus vero spectat herniam incarceratam post irrita, ut reponeretur, conamina; itaque illud ἀνελήφθη egregie convenit: inepte Reiskius ἀπελήφθη coniecit: ἀναλαμβάνεται ἔντερον, cum prolapsum est et quominus in locum suum redeat sponte, aut reponatur, impeditur: ἀπολαμβάνεται, cum transitus materiae per ipsum descendentis occluditur, sicuti paulo inferius ἕδρη ἀπολελημμένη.

ξύνηθες δὲ τὸ πάθος παιδίοισι, οἷσί περ ἂν καὶ ἀπεψίη.] Ceteri ἀπεψίη ἦ. Equidem ἦ repetitioni postremarum superioribus vocabuli literarum deberi puto; itaque delevi. Mox libri: μᾶλλον δὲ διά τε τὸ ἔθος. Otiosum δέ eieci.

πολλοὶ μὲν οὖν ἐπὶ τοῖσι στρόφοισι θνήσκουσι αὐτίκα.] In Edd. antiquioribus πολλοῖσι, ad quam lect. in exem-

ἐγγίγνεται καὶ αὖθις μελανθέν τε τὸ ἔντερον καὶ διασαπὲν ἐξέπεσε καὶ οὕτως ἐξέλιπον. Ξύνεστι δὲ αὐτέοισι, ἢν μὲν ἐπιεικὴς ὁ εἰλεὸς ἔῃ, πόνος ἑλισσόμενος, στομάχου πλάδος, ἔκλυσις, μαλακίη, ἐρεύξιες κεναὶ, καὶ οὐδὲν ὠφελοῦσαι· κοιλίη ὑποβορβορίζουσα φύσῃσι· ὁδοιπορίη μέσφι ἕδρης, διέξοδοι δὲ ἀτελέες.

Ἢν δὲ ἐπίτασιν ἴσχῃ ὁ εἰλεὸς, πάντων ἄνω ἡ φορὴ, πνευμάτων, φλέγματος, χολῆς· ἐμοῦσι γοῦν τάδε. ἔξωχροι, ψυχροὶ τὸ πᾶν σκῆνος· πόνος πουλύς. ἀναπνοὴ κακή· διψαλέοι.

Ἢν δὲ καὶ θνήσκειν μέλλωσι, ἱδρὼς ψυχρός· δυσουρίη· ἕδρη ἀπολελημμένη, ὡς μηδὲ ἰσχνὸν ἔλασμα διελάσαι· κόπρων ἔμετοι· ἄφωνοι· σφυγμοὶ πρόσθεν μὲν ἀραιοὶ, σμικροὶ, πρὸ θανάτου δὲ σμικρότατοι καὶ πυκνότατοι, καὶ ἐκλείποντες. Τάδε μὲν οὖν τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι ξυμπίπτει.

Ἀτὰρ καὶ κώλῳ τὰ αὐτὰ πάθεα γίγνεται, καὶ τὰ ξυνόντα ὁμοῖα, καὶ ἡ αὐτὴ ξυμφορή. Τουτέων δὲ μετεξέτεροι διαδιδρήσκουσί κοτε, ἢν πῦον ἐγγένηται τῷ κώλῳ. αἰτίη δὲ τὸ βάθος τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου. Πόνος δὲ ἰσχνὸς μὲν, ἠδὲ ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι, πλάτος δὲ καὶ βάρος ἴσχων ἐπὶ τῷ κώλῳ· διαΐσσει δὲ ὁ πόνος, ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τῇσι πλευρῇσι, εὖτε φαντασίη ἐγγίγνεται πλευρίτιδος· καὶ γὰρ καὶ πυρεταίνουσι οἵδε. ἄλλοτε δὲ ὑπὸ τῇσι νόθῃσι ἔνθα ἢ ἔνθα, ὡς δοκέειν τὴν ὀδύνην ἥπατος ἢ σπληνὸς ἔμμεναι. αὖθίς κοτε ἐν τοῖσι κενεῶσι, πολλὸν γὰρ τὸ κῶλον καὶ πάντῃ ἕλικας ποιεύμενον· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐς τὸ ἱερὸν ὀστέον ἐρείδει καὶ ἐς μηροὺς καὶ διδύμων κρεμαστῆρας. Ἐπὶ δὲ τοῖσι κωλικοῖσι ἔμετοι πλεῦνες κενοὶ, τὰ δὲ ἐμεύμενα λεπτὰ, χολώδεα, ἐλαιοειδέα. Ἔστι δὲ ὁ ἐντεῦθεν κίνδυνος τοσόνδε ἀσινέστερος, ὁκόσον καὶ τὸ κῶλον τῶν λεπτῶν ἐντέρων σαρκοειδέστερον καὶ παχύτερον, καὶ ἀνεξικακώτερον.

plari Henischiano Acad. L. B. Scaligerus πολέες adscripsit. Cum O. πολλοί dedi; πολέες apud nostrum nusquam legi. Vulgo τούτοισι στρόφοισι. V. A. Pa. b. τοῖσι τοιούτοισι. Crassus solum τοῖσι legisse videtur, quem secutus sum.

μετεξετέροισι δὲ καὶ πῦον ἐγγίγνεται καὶ αὖθις μελανθέν τε τὸ ἔντερον καὶ διασαπὲν ἐξέπεσε καὶ οὕτως ἐξέλιπον.] In his vulgo πῦος, sed πύον praebent V. A. Pa. b. e. f. — Ceteri μελανθὲν τότε τὸ ἔντερον ἐξέπεσε: — praecedente αὖθις illud τότε abundat; non dubito quin μελανθέν τε τὸ ἔντερον noster scripserit; quippe ita arcte copulantur participia μελανθέν et διασαπέν; quemadmodum ipsa rerum natura haec ad unam eandemque partium conditionem pertinent. Librarii articulum repetentes τότε invexerunt.

ἢν μὲν ἐπιεικὴς ὁ εἰλεὸς ἔῃ.] Articulum de meo addidi. — Ceterum vulgo εἰ — εἴη, verum ἢν — ἔῃ praebent H. V. Pa. b. c. f.

ἢν δὲ ἐπίτασιν ἴσχῃ ὁ εἰλεός.] Vulgo ἢν δὲ ἐπὶ πᾶσιν ἴσχῃ ὁ εἰλεός. — Recepi simplicissimam et verissimam Petiti emendationem ἐπίτασιν: lib. seq. noster cap. 2. ἢν δ' ἐπιτείνῃ κοτε τὸ πάθος: ibid. cap. 14. ἐπὶ δὲ τάσιος σημήϊα, πυρετοί. κ. τ. λ.

πνευμάτων, φλέγματος.] H. l. φλεγμάτων V. G. v. l.: adpono, ne quis putet non merito dubitari posse, an plur. num. noster φλέγματα usurpaverit, licet saepe pluraliter apud eum sit obvium, qua de re supra monui.

ἄφωνοι.] Cett. ὤνθρωποι ἄφωνοι: quod ita est languidum, ut ὤνθρωποι delendum censuerim. Saepissime medici a morbo ad aegrotantem ipsum transire solent; h. l. vero glossa non esse nequit ὤνθρωποι.

ξυμπίπτει.] Ita de meo scripsi: cett. ξυνεμπίπτει, quod sensu cassum h. l.

ξυμφορή.] Συμφορή F. συμμορφή edd. plurimae; ξυμμορφή O. Pa. b. c. e. f.

ἢν πῦον ἐγγένηται.] Πύον V. A. Pf. πῦος cett.

πλάτος δὲ καὶ βάρος ἴσχων ἐπὶ τῷ κώλῳ.] Ceteri πλάδος: sed quid sibi velit dolor πλάδος ἴσχων, non perspicere valeo. Quodsi vero attendamus ad antithesin in superioribus, πόνος δὲ ἰσχνὸς μὲν, ἠδὲ ὀξὺς ἐπὶ τοῖσι λεπτοῖσι ἐντέροισι, et nostris hisce, palam fit τῷ ἰσχνῷ opponi τὸ πλάτος, non τὸν πλάδον; nam τὸ πλάδος ne Graecum quidem.

ἔνθα ἢ ἔνθα.] Ἔνθα καὶ ἔνθα O. H. V. Pa. b. ἐνθάδε καὶ ἔνθα cett. — E καί effeci ἤ: nam quum mox ἥπατος ἢ σπληνός legatur, hoc etiam loco particula disiunctiva requiritur: et vero tum ἔνθα καὶ ἔνθα, tum ἔνθα ἢ ἔνθα in libris spuriis Hipp. frequens.

καὶ πάντῃ ἕλικας ποιεύμενον.] Παντί cett. — de coniectura πάντῃ scripsi.

Cap. 7. ἔστι γὰρ αἵματος πάγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ.] Petitus comparat locum e Gal. de usu partium IV. c. 12.:

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΗΠΑΡ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. ζ'.

Τῶν ἀπὸ καρδίης οἱ ἀπὸ ἥπατος οὐκ ὠκύτερον μὲν, ἐπιπονώτερον δὲ θνήσκουσι· ἔστι γὰρ αἵματος πάγος τὸ πλεῖστον ἧπαρ. Ἢν δὲ ἐν τῇσι πύλῃσι αὐτέου ξυμπέσῃ τις θανάτου αἰτίη, οὐ μεῖον ὀξέως ἢ οἱ ἀπὸ καρδίης θνήσκουσι. Τμέσι γὰρ καὶ τόνοισι ἐπικαίροισι καὶ λεπτοῖσι, καὶ φλεψὶ μεγάλῃσι ἐξύφανται τάδε τὰ μέρεα. ὡς δὲ καὶ τῶν σοφῶν ἀφηγέονταί τινες, καὶ ψυχῆς ἐπιθυμίη τῇδε ἐγκάθηται. Αἱμοῤῥαγίη μὲν γὰρ ὑπερίσχει πάντα πολλόν· ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ. γιγνεται ὧν ἐν αὐτέῳ μεγάλη μὲν φλεγμονὴ οὐ κάρτα ξυνεχέως, οὐδὲ ἐν τοῖσι ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία· φθάνει γὰρ ἐξελθὼν τοῦ ζῆν ὥνθρωπος. σμικροτέρη δὲ θαμινά. τοὔνεκεν διαδιδρήσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, μακρότερα δὲ νοσέουσι. ἔργου γὰρ αὐτέου τοῦ κατὰ τὴν ἐξαιμάτωσιν οὐκ ἔστι ἀνάπαυλα, οὐδὲ ἀμβολή· ἐπὶ τὴν καρδίην γὰρ καὶ τὰ νέρθεν τοῦ διαφράγματος ἐντεῦθεν τοῦ αἵματος αἱ ἀφέσιες.

εἰ γὰρ ἐννοήσεις ὑπὸ θερμότητος ἐξατμιζόμενον αἷμα καὶ παχυνόμενον, οὐδὲν ἄλλο εὑρήσεις γιγνόμενον ἢ τὴν τοῦ ἥπατος σάρκα — Adscribam verba e fine Comm. 2. in Hipp. de alimento: *εἰ γὰρ παχυνθείη τὸ αἷμα, σὰρξ ἥπατος ἀκριβὴς ἀπεργασθήσεται.* Item alium e lib. de Foetuum formatione p. 658. Kühnio: *οὐ μὴν οὐδ' ὅσα λευκὰ καὶ ἄναιμα τῶν μορίων ἐστὶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ αἵματος οἷόν τε γεννᾶσθαι, καθάπερ ἡ τοῦ ἥπατος οὐσία· ταχίστην οὖν ἴσχει τὸ σπλάγχνον τοῦτο τὴν γένεσιν ἐξ αἵματος, ὡς ἂν ὁμοιοτάτην αὐτῷ τὴν τοῦ σώματος οὐσίαν ἔχον· ἐὰν γὰρ διατεμὼν φλέβα ζώου τοῦ ῥέοντος αἵματος ἐάσῃς ἐμπεσεῖν συμμέτρως ὕδατι θερμῷ, παραπλησίαν ἴσχει τὴν πῆξιν ἥπατος οὐσίᾳ.*

ὡς δὲ καὶ τῶν σοφῶν ἀφηγέονταί τινες, καὶ ψυχῆς ἐπιθυμίη τῇδε ἐγκάθηται.] Recte vidit Petitus Platonem a nostro respici. Adpono locum e Timaeo p. 287. Ed. Stallb.: *τὸ δὲ δὴ σίτων τε καὶ ποτῶν ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς καὶ ὅσων ἔνδειαν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἴσχει φύσιν, τοῦτο εἰς τὰ μεταξὺ τῶν τε φρενῶν καὶ τοῦ πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὅρου κατῴκισαν*: et paulo inferius: *εἰδότες δὲ αὐτὸ ὡς λόγου μὲν οὔτε ξυνήσειν ἔμελλεν, εἴ τε πῃ καὶ μεταλαμβάνοι τινὸς αὖ τῶν αἰσθήσεων, οὐκ ἔμφυτον αὐτῷ τὸ μέλειν τινῶν ἔσοιτο λόγων, ὑπὸ δὲ εἰδώλων καὶ φαντασμάτων νυκτός τε καὶ μεθ' ἡμέραν μάλιστα ψυχαγωγήσοιτο, τούτῳ δὴ θεὸς ἐπιβουλεύσας αὐτῷ τὴν τοῦ ἥπατος ἰδέαν ξυνέστησε καὶ ἔθηκεν εἰς τὴν ἐκείνου κατοίκησιν, πυκνὸν καὶ λεῖον καὶ λαμπρὸν καὶ γλυκὺ καὶ πικρότητα ἔχον μηχανησάμενος κ. τ. λ.* — Cum hisce autem cf. Gal. Quod animi mores cett. cap. 4.: *ἐδείχθη γὰρ ἔμπροσθεν*, inquit, *ἡ θνητὴ ψυχὴ κρᾶσις οὖσα τοῦ σώματος· ἡ μὲν οὖν τῆς καρδίας κρᾶσις τὸ θυμοειδές ἐστι τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ τοῦ ἥπατος τὸ καλούμενον ὑπὸ Πλάτωνος μὲν ἐπιθυμητικὸν, θρεπτικὸν δὲ καὶ φυτικὸν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους.*

Αἱμοῤῥαγίη μὲν γὰρ ὑπερίσχει πάντα πολλόν· ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ· γίγνεται ὧν ἐν αὐτέῳ μεγάλη μὲν φλεγμονὴ οὐ κάρτα ξυνεχέως, οὐδὲ ἐν τοῖσι ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία· φθάνει γὰρ ἐξελθὼν τοῦ ζῆν ὥνθρωπος.] — Ante omnia de loci huius scriptura videndum, qualem in libris invenimus: en! ita se habet: *αἱμοῤῥαγίη μὲν γὰρ ὑπερίσχει πάντα πολλόν· ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ γίγνεται· ὧν ἐν αὐτέῳ μεγάλη μὲν φλεγμονὴ οὐ κάρτα ξυνεχέως, οὐδὲ ἔν τισιν ἐς τὰ ἐπίκαιρα χώρια· φθάνει γὰρ ἐξελθὼν τοῦ ζῆν ὥνθρωπος.* Primum quidem teneamus in cap. de curatione huius morbi itidem occurrere verba *ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ* et ducta esse e lib. spurio Hipp. *περὶ τροφῆς*, quod iam Petitus notavit. Est locus iste saepius a Galeno laudatus v. c. de Plac. Hipp. et Platonis I. 7. et ibid. VI. 3. Auctoris libri spurii verba sunt: *ῥίζωσις φλεβῶν ἧπαρ· ῥίζωσις ἀρτηριῶν καρδίη.* — Itaque illud *γίνεται* eo non est referendum; quapropter ad seqq. retuli et *ὧν* in *ὧν* mutavi, quam emendationem suadet etiam Crassi interpretatio. — Offendit porro illud *οὐδ' ἔν τισιν ἐς τὰ ἐπίκαιρα χώρια*: Crassus: « neque in particulis magis praecipuis oritur." Haec, ni fallor, Aretaei mens est: inflammatio insignis in hepate non fit, neque in ulla parte quae proxima est locis *ἐπικαίροις*. Itaque illud *οὐδὲ ἔν τισι ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία* significare debebit *οὐδὲ ἔν τινι τῶν ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία*, aut vitio laborat. Me iudice *οὐδὲ ἔν τισι ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία* est *neque in quibusdam partibus prope loca ἐπίκαιρα*, ita ut subindicet, in aliis partibus prope loca ista sitis inflammationem omnino contingere posse; verum mihi persuadere non possum, auctorem id re vera voluisse. Simplicissima igitur et lenissima medela ea visa est, qua *ἔν τισι* mutarem in *ἐν τοῖσι* i. e. *ἐν τοῖσι μέρεσι τοῖσι ἐς τὰ ἐπίκαιρα χωρία.* — Saepius *τοῖσι* et *τῇσι* in *τισι* a librariis mutantur propter soni similitudinem. Videtur autem Crassus idem, quod ego iam Graece exhibeo, Latine expressisse. — Ne quis putet *οὐδὲ ἐν τῇσι* reponendum esse, ut ad superius *φλεβῶν* referatur, moneo neque *τῇσι*, neque *αὐτῇσι* huius loci esse, sed *μηδὲ ἐν ἐκείνῃσι* requiri, ut ad *φλεβῶν* referatur.

ἔργου γὰρ αὐτέου τοῦ κατὰ τὴν ἐξαιμάτωσιν οὐκ ἔστιν ἀνάπαυλα, οὐδὲ ἀμβολή· ἐπὶ τὴν καρδίην γὰρ καὶ τὰ νέρθεν τοῦ διαφράγματος ἐντεῦθεν τοῦ αἵματος

Ἢν δὲ ἐπὶ μέζονι αἰτίῃ, πληγῇ, ἢ διαφθορῆσι ξυνεχέσι πολλῶν καὶ κακῶν σιτίων, ἢ οἰνοφλυγίῃ, ἢ ψύξι καρτερῇ, καὶ ἐν τῇσι πύλῃσι γίγνηται φλεγμονὴ, ὤκιστος ὄλεθρος. Πῦρ μὲν γὰρ ὑποβρύχιον, ἀλαμπὲς, δριμύ· σφυγμοὶ νωθροί· πόνου ἰδέη ποικίλη καὶ παντοίη. ἄλλοτε μὲν ἡ ὀδύνη ἐπὶ τὰ δεξιὰ διεληλαμένη, ὡς δοκέειν ὀξὺ ϐέλος ἐγκέεσθαι· ἄλλοτε δὲ στρόφῳ ἰκέλη· αὖθις δέ κοτε πόνος ϐαρὺς, ϐαρύτατος· μεσηγὺ δὲ τῆς ὀδύνης ἀτονίη καὶ ἀφωνίη. Διάφραγμα καὶ ὁ ὑπεζωκὼς ἕλκονται· ἀπὸ τῶνδε γὰρ ἄχθος, τὸ ἧπαρ, ἤρτηται· διὰ τόδε ἐς τὴν κατ' ἴξιν κληΐδα ὀδύνη καρτερή· ϐὴξ ἀτελὴς, προθυμίη δὲ μοῦνον· κὴν ἐς τέλος κοτὲ ἀφίκηται, ξηρή· ἀναπνοὴ κακή· οὐ γὰρ ξυντιμωρέει τῷ πνεύμονι τὸ διάφραγμα, ξυνομαρτέον ἐς ξυναγωγὴν καὶ διάστασιν· πνεῦμα σμικρὸν ἕλκουσι, ἐκπνέουσι μέζον. Χροιὴν μελάγχλωροι, μολιβδοειδέες· ἀπόσιτοι· ἢν δέ τι προςενέγκωνται, φυσώδεες τὰ ὑποχόνδρια· ἐρεύξιες χολώδεες, ὀξίζουσαι, ϐρωμώδεες· ναυτίη, διάτασις κενεή· γαστὴρ ἀπολελημμένη τὰ πολλὰ, ἢ χολώδεα, γλισχρὰ, ϐραχέα διαδιδοῦσα. Ἀεὶ δὲ ἐπαυξέα γίγνεται τὰ πάθεα· γνώμη οὐ κάρτα παράφορος, νωθρὴ, μετέωρος, τετυφωμένη· ὄκνος πουλύς· ψύξις ἀκρέων· τρόμοι· ῥίγεα· λὺγξ κενεὴ, σπασμώδης· ἴκτερος, χολὴ ἄκρητος, χολόβαφοι τὸ πᾶν. Ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ, καὶ ἄλλως ἔκτεινε συχνούς.

Ὁκόσοι δὲ ἢ αἱμοῤῥαγίῃ, ἢ κοιλίης ταράχῳ πολλοῖσι χολώδεσι, ἢ οὔροισι ἀκρήτοισι συχνοῖσι τὸν ὄλεθρον διηλλάξαντο, τουτέοισι μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐς ἀπόστασιν πύου

αἱ ἀφέσιες. — Ἢν δὲ ἐπὶ μέζονι κ. τ. λ.] Hunc locum de coniectura refeci. Ceteri: ἐπὶ δὲ (F γὰρ) τὴν καρδίην καὶ τὰ νέρθεν τοῦ διαφράγματος· ἐντεῦθεν γὰρ τοῦ αἵματος ἀφέσιες· ἢν ἐπὶ μείζονι (μέζονι H. V. Pa. b. c. f. O.) κ. τ. λ. — Articulum αἱ de meo addidi: infra in cap. de cur. M. acut. iecoris: καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τούτου ἄφεσις. De meo etiam δέ pone ἤν intuli.

ἢ οἰνοφλυγίῃ.] Cett. καὶ οἰνοφλ. De meo ἤ dedi.

πόνος ϐαρὺς, ϐαρύτατος.] Wiganus e Coel. Aurel. Ac. Morb. III. 18. adscripsit: «anhelatio crebra atque creberrima.»

διάφραγμα καὶ ὁ ὑπεζωκὼς ἕλκονται.] Ὁ de meo addidi ὑπεζωκώς praebuerunt Pa. b. ὑπεζωκός cett. Quum ὑμὴν ὁ ὑπεζωκώς sit, masculino genere scripsi et ὁ adposui: — ἕλκονται Wigani coniectura est: vulgo ἕλκοντα.

ϐὴξ ἀτελὴς, προθυμίη δὲ μοῦνον.] Vide quae supra ad cap. 2. verba, θυμὸς ἐγγίγνεται καὶ οὐ μάλα ϐήσσουσι, adposui: Vulgo βὴξ δὲ ἀτ., sed δέ omm. V. Pa. b. f.

οὐ γὰρ ξυντιμωρέει τῷ πνεύμονι τὸ διάφραγμα.] Hippocraticum illud ξυντιμωρέειν. Vid. quae adnotavi ad § 17. libri de Victu acut. p. 141.

φυσώδεες τὰ ὑποχόνδρια.] Cett. τῷ ὑποχονδρίῳ; quia ω et α saepius in MSS. alternant, dedi quod noster scripsisse videbatur.

ναυτίη, διάτασις κενεή.] Διάτασις pro librorum lect. διάστασις dudum Petitus requisivit: talia in codd. sexcenties permutantur. Διάτασις κενεή, inanem ad vomendum conatum significat: Coaca 557. legere me memini οἱ σπαρασσόμενοι ἀνεμέτως.

γαστὴρ ἀπολελημμένη τὰ πολλὰ, ἢ χολώδεα, γλισχρὰ, ϐραχέα διαδιδοῦσα.] Codd. et Edd. γαστὴρ ἀπολελυμένη τὰ πολλὰ χολώδεα, γλισχρὰ ϐραχέα. — Quid quaeso γαστὴρ ἀπολελυμένη? Nusquam tale quid legere me memini: sed in iecoris inflammatione alvus adstricta est: Gal. de locis aff. p. 348. ed. Kühn: ἐπίσχεται δ' αὐτοῖς καὶ ἡ γαστὴρ, ἐάν γε μὴ σὺν ἀτονίᾳ τοῦ σπλάγχνου συμβῇ γίγνεσθαι τὴν φλεγμονήν. — Itaque certum est, ἀπολελημμένη Aretaeum scripsisse. Verum certum itidem cetera iam manca esse: itaque ἤ de meo intuli et in fine de meo quoque διαδιδοῦσα adieci: hoc quidem vere Hippocraticum et fortasse facile interire potuit sequente ἀεὶ δέ ob literarum similitudinem.

ἐπαυξέα γίγνεται τὰ πάθεα.] Ἐπαυξέα Hippocrateum est cf. Oecon. Foësii in voce.

λὺγξ κενεὴ, σπασμώδης.] Hoc e Thucyd. fere desumtum est; qui II. 49.: λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπιπτε κενὴ, σπασμὸν ἐνδιδοῦσα ἰσχυρόν.

ἢν δὲ καὶ πρὸ ἑβδόμης φανῇ, καὶ ἄλλως ἔκτεινε συχνούς.] Legitur καὶ ἄλλους in libris scriptis et editis; vellem scire, qui sint isti ἄλλοι, alio morbo quam hoc nostro laborantes? Mirum sane, si nunc de alio morbo interemtis loquatur! Itaque ἄλλως dedi. i. e. *inprimis*, *praecipue*. — Respicit locos e libris Hipp.: — Coaca 121: ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγενόμενος κακόν. ἑβδόμη δὲ καὶ ἐνάτῃ καὶ ἑνδεκάτῃ καὶ τεσσαρεςκαιδεκάτῃ κρίσιμον μὴ σκληρύνων ὑποχόνδρια: cum qua sententia convenit Aph. 63. IV. Sed vide etiam Aph. 62. IV. ὁκόσοισι ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἴκτεροι ἐπιγίνονται πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, κακὸν, ἢν μὴ ξυνδόσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίην γένωνται. Cf. Hist. aegr. 2 Sect. I. Epid. III. In primis autem conferendus locus ex Epid. I. Sect. II. St. 3. ἔστι δ' οἷσι ἴκτεροι ἐκταίοισι· ἀλλὰ τούτοισ ν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα ὠφέλησεν, ἢ δαψιλὴς αἱμοῤῥαγίη κ. τ. λ.

τὸν ὄλεθρον διηλλάξαντο.] Libri διήλλαντο, ad quam lect. Wiganus: «an διηλλάξαντο? ut (104. 16.) διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον. A διάλλομαι, διήλαντο legi deberet, phrasis tamen haud congrua.» Recepi editoris

τὸ ἧπαρ τρέπεται. Ἢν δὲ ἔτι πολλὸν ὑπερβάλλῃ χρόνον ἄνευ ἀποστάσιος ἐς ὕδρωπα ἄφυκτον τελευτᾷ· διψαλέοι, βραχυπόται· ξηροὶ τὸ σκῆνος, ἀλιπέες· ὀξέων ἐπιθυμίη, ἄποιος ἡ γεῦσις.

Τίκτει δὲ τόδε τὸ πάθος φθινόπωρον· σὺν πλῆθος ὡραίων, καὶ ποικίλων ἀπεψίη. Ἡλικίη δὲ πασέων μᾶλλον ἀκμαίη.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΟΙΛΗΝ ΦΛΕΒΑ ΟΞΕΙΗΣ ΝΟΥΣΟΥ.

Κεφ. η'.

Ἀπὸ τῶν πυλέων τοῦ ἥπατος εὐρεῖα φλὲψ διαΐσσει μέσφι τῶν τοῦδε περάτων· ἀεὶ γὰρ ἐς λεπτὰ καὶ πλεῦνα σχιζομένη ἐπὶ τέλος ἐς ἀφανέα τῇσι ὄψισι πάντῃ τοῦ ἥπατος σκίδναται. Τοῖσι δὲ τουτέων πέρασι ἄλλων φλεβῶν περατώσιες κατὰ τὸ στόμα ξυγκέονται, αἵπερ ἐκ λεπτῶν καὶ πλεύνων μέζονες καὶ ἐλάσσονες γίγνονται, ἐπὶ τέλεος δὲ ἐν μέσῳ τῷ ἥπατι ἐς μίην φλέβα μεγάλην συναγείρονται. Ἐντεῦθεν δὲ δοιαὶ ἐξ ἀποσχίσιος γιγνόμεναι πέρην τοῦ ἥπατος ἀφικνέονται. Ἡ μὲν γὰρ ἄνω τὸν πρῶτον λοβὸν διαπερήσασα ἐς τὰ κυρτὰ αὐτέου ἐξεφαάνθη· ἔπειτα περήσασα τὸ διάφραγμα ἐμφύνει τῇ καρδίῃ· κοίλη φλὲψ ἥδε καλέεται. Ἡ δὲ ἑτέρη τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήσασα μέχρι τῶν κυρτῶν, ἐπὶ τὴν ῥάχιν ἔξεισι καὶ τῇδε παρατέ-

Angli emendationem. — Ceterum in iis, quae continuo sequuntur ceteri *τουτέοισι δὲ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας κ. τ. λ.* — Cum Pa. *b.* *δέ* omisi.

τίκτει δὲ τόδε τὸ πάθος φθινόπωρον, σὺν πλῆθος ὡραίων καὶ ποικίλων ἀπεψίη. Ἡλικίη δὲ πασέων μᾶλλον ἀκμαίη.] Libri plurimi in hisce ferunt *σὺν πλῆθος.* — O. *σὺν πλήθους* e V. — H. M. *σὺν τούτοις καὶ πλῆθος.* — Mihi quidem vulgata auctoris verba referre videtur, qui lib. I. c. 7. de s. m. chron. *ἴλλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ σιναροῦ μήλου, ξὺν τῇ ὑποκοίλιδι παλμός·* adeo ut ibi quoque Ionum more praepositionem adverbii instar usurpet. Libri *ὡρίων*, in quo *ὡραίων* latere unusquisque facile videt. Tandem pro *μᾶλλον ἄκμη*, quae vulgata lectio Pa. *b. d. e. f.* *ἀκμίη*: ex his autem Pb. in marg *ἴσως ἀκμαίη*, quod recipere oportuit.

Cap. 8. *ἀπὸ τῶν πυλέων τοῦ ἥπατος εὐρεῖα φλὲψ διαΐσσει μέσφι τῶν τοῦδε περάτων.*] Libri, quos equidem vidi, omnes *μέση τῶν τοῦδε περάτων*; idemque Latine expressit Crassus. Me iudice haec lectio constare nequit et facile corrigitur, si *μέσφι* e nostri more scribas pro *μέση*, quo facto demum sanus loci sensus exsurgit.

ἀεὶ γὰρ ἐς λεπτὰ κ. τ. λ.] Operae pretium est Galeni descriptionem contulisse, qui lib. VI. cap. 11. de Anatom. admin.: *πρότερον δ'*, inquit, *ἐφ' ἥπατος ὁ λόγος μοι περαινέσθω. τουτὶ γάρ τοι τὸ σπλάγχνον εἰς τὸ σιμότατον ἑαυτοῦ μέρος ἀνηκούσας ἔχει τὰς ἐκ τοῦ μεσεντερίου φλέβας· ὀνομάζουσι δὲ τὸν τόπον τοῦτον, εἰς ὃν ἀθροίζονται πᾶσαι, πύλας ἥπατος. ἐνταῦθα οὖν εὑρήσεις στόμα μέγιστον φλεβὸς ἐπὶ πάντων τῶν ἐναίμων ζώων.* — Et mox: *ἀπὸ γὰρ τῶν πυλῶν εἰς ἕκαστον λοβὸν, ὅσοι περ ἂν ὦσι, μίαν εὑρήσεις ἀφικνουμένην μεγάλην φλέβα, ἧς σχισθείσης εἰς πολλὰς μικρὰς, ὥσπερ στέλεχος εἰς κλάδους, εἶτ' αὖθις ἐκείνων οἷον εἰς ἀκρέμονάς τινας σχιζομένων, εἶτ' ἐκείνων ὥσπερ εἰς βλαστήματά τινα λεπτὰ τελευτώντων, ὅσον ἐστὶ μεταξὺ τῶν ἀγγείων, ἅπαν πεπλήρωται τῇ τοῦ σπλάγχνου σαρκί· καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ περὶ τὸν Ἐρασίστρατον παρέγχυμα.*

ἐπὶ τέλεος δὲ ἐν μέσῳ τῷ ἥπατι ἐς μίην φλέβα μεγάλην συναγείρονται.] Vulgo *ἐπιτελέως.* — Wiganus: « an melius, inquit, *ἐπὶ τέλεος*?" Equidem omnino ita scribendum censeo. — Porro *δέ* recte habent O et Pa.; cett. omittunt. — Tandem *μίην* Pe. *f.* *μίαν* cett.

τὸν πρῶτον λοβὸν διαπερήσασα ἐς τὰ κυρτὰ αὐτέου ἐξεφαάνθη.] *Διατορήσασα* H. V. Pa. *b .c. d.* — Notanda epica forma *ἐξεφαάνθη*: Iliad. IV,468. *πλευρὰ, τά οἱ κύψαντι παρ' ἀσπίδος ἐξεφαάνθη.* — Reiskius pessime *ἐξυφάνθη* coniecit.

ἐμφύνει τῇ καρδίῃ.] *Ἐμφύνῃ* A. Pc. *e. f.* *ἐμφύῃ* H. V. A. Pa. *ἐμφύει* Pb. *ἐκφύνει* Pd. Paulo ante *περήσασα* de meo reposui, ubi cett. *περήνασα*, quod ferri nequit.

τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήσασα.] In hisce *διαπερησασα* Pc. *διαπερήνασα.* cett. — Sed videndum de quinta illa iecoris fibra. Vel leviter anatomiae scientia imbutus quisque novit in hominis iecinore quatuor modo lobos distingui, quos hodierni vocant dextrum, sinistrum, quadratum et lobum Spiegelii. Quid ergo lobus iste quintus? Res notissima est veteres raro hominum corpora, ut plurimum animalium et ex his frequenter simiarum corpora, inspexisse. Hinc nostri verba interpretanda. Iam Petitus ad hoc caput adtulit Galeni verba e lib. IV. c. 8. de Usu partium: *διὰ τί δε περιβέβηκε τὴν γαστέρα τὸ ἧπαρ; ἢ ὅπως αὕτη μὲν ὑπ' ἐκείνου, τὰ σιτία δ' ὑπὸ*

ταται μέχρι τῶν ἰσχίων· ἀτὰρ καὶ ἥδε κοίλη· οὔνομα γὰρ τὸ αὐτὸ, οὕνεκεν μίη καὶ ὡυτὴ ἐστὶ ἡ φλὲψ, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἴσχουσα. Εἰ γάρ τις ἐθέλοι, διελάσαι ἂν ἔλασμα καὶ ἀπὸ τῆς ἄνωθεν τῆς ἐπὶ τὴν καρδίην κοίλης φλεβὸς ἐς τὴν παρὰ τὴν ῥάχιν καὶ ἀπὸ τῆς ῥάχιος διὰ τοῦ ἥπατος ἐπὶ τὴν καρδίην· ἄνοδος γὰρ ἡ αὐτή.

Ἥδε οὖν ἡ φλὲψ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἡ ξύμπασα νοσέει ὀξέσι πάθεσι καρτεροῖσι· μία γάρ ἐστι πᾶσα. Μετεξετέροισι δὲ ἰητροῖσι μούνη δοκέει ἡ παρὰ τὴν ῥάχιν νοσέειν, οὕνεκα τῆς ἐς τὴν καρδίην τὰ σημεῖα οὐ προφανέα· ἐντὸς γὰρ τοῦ θώρηκος διατέταται πρὸς οὐδὲν προςισχομένη, ἀλλ' ἐναιωρευμένη τῷ θώρηκι, ἔς τ' ἂν ἀπὸ τοῦ διαφράγματος ἐμφύῃ τῇ καρδίῃ· ἢν οὖν τι μεγάλων κακῶν ἴσχῃ τήνδε τὴν φλέβα, ξυνέκρυψε ἀμπέχων ὁ θώρηξ.

Γίγνεται δ' οὖν ἀμφὶ τήνδε τὴν φλέβα καὶ κέδματα, εὖτε ῥηγνυμένη αἱμοῤῥαγίῃ

ταύτης θερμαίνοιτο; δι' αὐτὸ γὰρ τοῦτο καὶ ἀκριβῶς αὐτὴν περιλαμβάνει καθάπερ δακτύλοις τισὶ τοῖς λοβοῖς· οὐδ' ἔστιν εἷς ἀριθμὸς αὐτῶν καθ' ἕκαστον ζῶον, ὅτι μηδὲ τὸ σχῆμα μηδὲ τὸ μέγεθος ἀκριβῶς τῆς γαστρὸς ἅπασι ταὐτόν. Eadem verba Camperus, vir illustris, in diss. de Simia Satyro p. 56. e numero loborum quinque iecinoris in alia simiae specie a se inventorum explicuit, et adposuit seqq. e lib. VII. c. 10.: ὡς γὰρ ἐκεῖνο (τὸ ἧπαρ) καθάπερ δακτύλοις τισὶ τοῖς λοβοῖς ἀσφαλέστερον περιλαμβάνει τὴν κοιλίαν, οὕτως ὁ πνεύμων τὴν καρδίαν. — De lobis iecinoris quinque in similis quibusdam cf. Cuvier Leçons d'Anatomie comparée, vol. IV. p. 10. Meckel System der vergleichenden Anatomie IV. p. 737. — Ex hisce iam conficimus hepar simiarum Aretaeo ob mentem obversatum esse, cum ista scriberet. Lubet vero adferre quae Galenus de Anat. Admin. VI. c. 8. de hepatis fibris habet: οὐ μήν, inquit τό γε πλῆθος ἴσῳ ἀριθμῷ τῶν λοβῶν τοῦ ἥπατος ἐν ἅπασι τοῖς ζώοις ἐστίν· οὔτε κατὰ τὸ γένος, οὔτε κατ' εἶδος· ὥςπερ οὐδὲ τὸ μέγεθος ἴσον οὔτε τῶν λοβῶν, οὔθ' ὅλου τοῦ σπλάγχνου· τοῖς μέντοι λίχνοις καὶ δειλοῖς μέγα τ' ἐστὶ καὶ πολυσχιδὲς τὸ ἧπαρ· ἕτερον δὲ τοῖς ἐναντίοις· οἷς δ' ἐστὶ μέγα, εἰς πλείους τε καὶ μείζους ἔσχισται λοβούς, ἤπερ ἀνθρώποις· οὐ μὴν οὐδ' αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις ὁμοίως ἅπασιν ἔχει κατά τε μέγεθος καὶ πλῆθος λοβῶν· ἀκριβέστατα γοῦν ὑπὲρ αὐτοῦ γράφων Ἡρόφιλος αὐτοῖς (τοῖς suppleo) ὀνόμασι τάδε φησίν. — Ἔστι δ' εὐμέγεθες τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἧπαρ καὶ μέγα (vellem μεῖζον) τοῦ ἐν τισιν ἑτέροις ζώοις ἰσοπαλέσιν ἀνθρώπῳ· καὶ καθ' ὃ μὲν ταῖς φρεσὶ προςψαύει, κύρτωται καὶ λεῖόν ἐστι· καθ' ὃ δὲ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῷ κυρτῷ τῆς κοιλίας προςψαύσειε (immo προςψαύει) σιμὸν καὶ ἀνώμαλον· ἀφομοιοῦται δὲ κατὰ τοῦτο διασφαγί τινι, καθ' ὃ καὶ τοῖς ἐμβρύοις ἡ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ φλὲψ εἰς αὐτὸ ἐμπέφυκεν· οὐχ ὅμοιον δ' ἐστὶν ἐν ἅπασιν, ἀλλὰ καὶ πλάτει, καὶ μήκει, καὶ πάχει, καὶ ὕψει, καὶ λοβῶν πλήθει, καὶ ἀνωμαλίᾳ τῇ ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν, καθ' ὃ παχύτατόν ἐστι, καὶ τοῖς ἄκροις τοῖς κύκλῳ κατὰ τὴν λεπτότητα ἄλλοις ἀλλοῖον· λοβοὺς γάρ τισι μὲν οὐδ' ἔχει, ἀλλ' ἔστιν ὅλον στρογγύλον καὶ ἄνορθον, τοῖς δὲ δύο, τοῖς δὲ καὶ πλείους, καὶ πολλοῖς καὶ τέσσαρας ἔχει. — Haec hactenus!

τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήσασα μέχρι τῶν κυρτῶν ἐπὶ ῥάχιν ἔξεισι.] Μέχρι τῶν κυρτῶν libri omnes: Crassus *gibba* et in margine *concava*. Illud *concava* utrum codicum lectio sit, an vero emendatio de coniectura, incertum: sed quum ipsis Aretaei verbis facile quis in errorem ducatur, operae pretium est de hac re monere. Τὰ κυρτὰ τοῦ ἥπατος pars superior est, τὰ σιμὰ pars inferior, concava; vena autem τὸν κάτω λοβὸν τὸν πέμπτον διαπερήσασα dicitur ἐπὶ τὴν ῥάχιν ἐξιέναι et τῇδε παρατετάσθαι μέχρι τῶν ἰσχίων. — Itaque facile suspiceris eum μέχρι τῶν σιμῶν voluisse: et vero opinor Crassi *concava* esse emendationem e re non probe intellecta natam. Lucem hisce adferet Galenus, qui lib. VI. c. 10. de Admin. Anatom: χρῶμαι δ' αὐτοῖς (i. e. τοῖς ἐλάσμασι,) inquit, ἐμβάλλων τοῖς στόμασι τῶν ἀγγείων, ἐφ' ἥπατος μὲν κατὰ τὴν ἐπὶ πύλῃ φλέβα, τὴν στελεχιαίαν ὀνομαζομένην ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀνατομικῶν, καὶ τὴν διττὴν τῶν κυρτῶν ἄνω τε καὶ κάτω φερομένην, ἐπὶ νεφρῶν δὲ κατά τε τὰς ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῇ ῥάχει κειμένων ἀγγείων τῶν μεγάλων ἀποφύσεις καὶ τοὺς οὐρητῆρας, ἐπί τε τῶν ἄλλων, ὡς ἐρῶ. — Vena στελεχιαία est vena portarum: vena διττή, vena cava superior et inferior, quae τῶν κυρτῶν ἄνω τε καὶ κάτω φερομένη dicitur. Itaque recte habet librorum in nostri verbis lectio et vero ipse secum consentit: nam supra de vena cava dixit, eam ex anastomosium cum venae portarum finibus subtilibus ingenti numero natam esse, ita ut venulae sensim in μίην φλέβα μεγάλην veluti confluerent: venam autem istam magnam duplicem fieri, adeo ut ab eodem loco altera pars sursum, altera deorsum tenderet. Locus autem, unde utraque pars proficiscitur, est pars gibba iecoris. — Cf. Gal. cap. 2. libri de Ven. et art. dissectione, initio cap. Patet nominis venae hepaticae mentionem fieri nullam, sed eam haberi principium venae cavae utriusque.

μίη καὶ ὡυτή.] H. l. μίη praebent Pe. *f.* μία cett.

Εἰ γάρ τις ἐθέλοι, διελάσαι ἂν ἔλασμα.] Ἐθέλοι O. V. Pa. *b.* ἐθέλει cett. — Ad ἔλασμα cf. Hesych. in voce cum interprett.; lamina est metalli alicuius ductilis. Gal. VI. 10. de Admin. Anat.; ἕκαστον, inquit, αὐτῶν ἀνάτεμνε διεμβάλλων ἔλασμα χαλκοῦν, ἢ σιδηροῦν, ἢ ἀργυροῦν, ἢ ξύλινον· ὀνομάζειν δ' ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀνατομικοῖς ἐλάσματα πάντα κοινῇ προςηγορίᾳ τὰ τοιαῦτα, σμίλας, σπαθομίλας, ἀμφισμίλας, διπύρηνα, μηλωτίδας, οἷς ὅμοια δυνατόν ἐστι κατασκευάζειν ἐκ ξυλοῦ πυκνοῦ, καθάπερ ἡμῖν ἐστιν ἐκ πύξου· πρὸς γὰρ τὸ μὴ θραυσθῆναί ποτε τὴν σμίλην ἐπιτηδειότερα ταῦτα.

μούνη δοκέει ἡ παρὰ τὴν ῥάχιν πονέειν.] Ἡ in Codd. omittitur, addidi e Wigani emendatione, quam firmant seqq. οὕνεκα τῆς ἐς τὴν καρδίην.

ἐμφύῃ τῇ καρδίῃ.] Sic omnes, quos ego vidi, libri;

ὤκιστα κτείνει, ὕπερθεν μὲν διὰ πνεύμονος καὶ ἀρτηρίης ἐκχεομένου, ἢν ἐν τῷ θώρηκι ραγῇ· ἢν δὲ παρὰ τὴν ῥάχιν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι περιχέεται, ὡς ἐμπλείειν τὰ ἔντερα, εὖτε, πρὶν ἢ καθὲν ἐκφανῆναι τὸ αἷμα, θνήσκουσι οἵδε· ἢν δὲ ἡ κοιλίη πληρευμένη αἵματος.

Γίγνεται δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὴν φλέβα ἀτὰρ καὶ ἥδε ὀξέως κτείνει, ἢν μεγάλη ἔῃ. Πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, δακνῶδες ἐν τῇσι κοιλίῃσι ἀμφοῖν ἐγκαθειργμένον, βραχὺ δὲ μοῦνον ὑπερίσχον, ὡς δοκέειν ἁπτομένῳ λεπτὴν ἔμμεναι θέρμην, ὁ δὲ ἄνθρωπος καίεσθαι δοκέει· σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνότατοι, ὁκοῖόν τι πεπιεσμένοι καὶ δεδιωγμένοι· ψύξις ἀκρέων· δίψος καρτερόν· στόματος ξηρότης· προςώπου ἐρύθημα ξὺν εὐχροίῃ· ὑπέρυθροι δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα· ὑποχόνδρια σκληρὰ, ἀνεσπασμένα· ὀδύνη ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον καὶ παλμὸς τῇδε παραμήκης μέχρι τῆς λαγόνος, μετεξετέροισι δὲ καὶ τῆς ἀρτηρίης τῆς παρὰ τὴν ῥάχιν, ἣν ὁ σφυγμὸς ἐς τὸ ἕτερον ὑποχόνδριον διασημαίνῃ· ξυμπαθὴς γὰρ καὶ ἥδε γίγνεται παρ' αὐτέην ἐπ' ἀριστερὰ κειμένη, ὡς τῆς ἐπὶ τῷ παντὶ διαπνοῆς οὐδὲν ἐπικουφιζούσης, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθαζούσης· ξηρὸν δὲ τόδε καὶ ῥυσὸν, καὶ τρηχὺ, ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἐν τοῖσι ἐξίσχουσι ὀστώδεσι, οἷον ὀλεκράνῳ, γούνασι, ἢ κονδύλοισι. Ὕπνοι ταραχώδεες· κοιλίη τοῖς μὲν οὐδὲν ἐκδιδοῖ, τοῖς δὲ σμικρὸν, δριμὺ, χολῶδες· οὖρα ξανθὰ, δακνώδεα· τὴν γνώμην οὐ παράφοροι μὲν,

verum ἐμφύνῃ G. v. l. — Pro ξυνέκρυψε paulo inferius Pa. b. ξυνέγραψε.

κέδματα.] De hoc loco et nomine videndus inprimis Coray ad Hipp. vol. II. p. 339. seqq. — Nomen ducit a κέω, quod σχίζω significet, unde perf. pass. κέκεσμαι, Ionice κέκεδμαι: hinc autem κέδμα pro κέσμα conveniens cum κέασμα, a κεάζω, quod Hesych. exponit κλάσμα, ῥῆγμα.

διὰ πνεύμονος.] Sic. Pa. b. c. e. f. πλεύμονος cett. — paulo ante Pe. ὕπερθε.

ἢν δὲ παρὰ τὴν ῥάχιν, ἐς τὴν κάτω κοιλίην τοῖσι ἐντέροισι περιχέεται, ὡς ἐμπλείειν τὰ ἔντερα.] Haec descripta sunt e verissima Corayi emendatione l. l. p. 344. περιχέηται desideravit Petitus, minus recte: nam apodosis sententiae est in verbis ἐς τὴν κάτω κοιλίην περιχέεται: — ἡ κάτω κοιλίη est cavum abdominis: ἐμπλείειν est *innatare*, non *implere* ut interpretatur Crassus; Wiganus minus clare, quo modo acceperit, significat. — Libri pro ῥάχιν habent ἀρχήν: haec saepissime in medicorum libris confunduntur. Itaque apud pseudo-Hipp. de Ossium Nat. p. 514. pro ἡ δ' ἀρχαίη φλὲψ ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν lege ἡ δὲ ῥαχιαίη φλὲψ ἡ ν. π. τ. ἄ. — Pro περιχέεται libri περιέχεται.

εὖτε πρὶν ἢ καθὲν ἐκφανῆναι.] Libri πρώην καθ' ἓν pro πρώην dedi πρὶν ἢ e Corayi emendatione; καθέν una voce O.: vere; nam Corayi κάτωθεν admitti nequit. — Καθέν a καθίημι Aor. 2. participii.

ἢν δὲ ἡ κοιλίη πληρευμένη αἵματος.] Haec recte se habent; vide quae supra ad cap. 2. huius libri de ἦν pro ἐστί adposui. Non semper intacta relicta sunt: Reiskius voluit ἢν δὲ ἡ κοιλίη πληρευμένη ᾖ αἵματος, pessime profecto: melius certe Corayus ἡ δὲ κοιλίη πληρευμένη αἵματος, nec tamen locum sanum tentare debuerat. Sed quis tandem semper a praepostero istiusmodi labore cavebit?

ἐν τῇσι κοιλίῃσι ἀμφοῖν.] Intellige thoracis et abdominis cavum.

ὁ δὲ ἄνθρωπος.] Sic recte Pe. f. Cett. ὁ δὲ ὤνθρ. perperam.

προςώπου ἐρύθημα ξὺν εὐχροίῃ.] Libri omnes ἀχροίῃ, quod de meo in εὐχροίῃ mutavi: nempe non nego facile quem in eiusmodi emendatione decipi posse, sed neque intelligo, qui προςώπου ἐρύθημα ξὺν ἀχροίῃ Aretaeus dixerit, praesertim quum mox aegros ὑπερύθρους τὸ ξύμπαν σῶμα vocet.

καὶ παλμὸς τῇδε παραμήκης μέχρι τῆς λαγόνος.] Libri παλμὸς τῆςδε, quod ferri nequit, quum non sit quorsum referas: facile corrigitur scribendo τῇδε, quod referes ad proxime antecedens ἐπὶ δεξιά.

παρ' αὐτέην ἐπ' ἀριστερὰ κειμένη.] Libri κειμένην, ad quam lect. Wiganus: «legendum, inquit, κειμένη. Nam aorta ad sinistram venae cavae, non haec ad illius laevam iacet." Verissime hic, quapropter emendavi: et vero κειμένη Latine expressit Crassus.

ὡς τῆς ἐπὶ τῷ πάντι διαπνοῆς οὐδὲν ἐπικουφιζούσης, ἀλλ' οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθαζούσης.] Nomen διαπνοῆς de meo intuli; nam aliquid excidisse pone τῆς ἐπὶ τῷ πάντι sponte patebat, et vero verba οὐδὲ τὸ δέρμα μαλθαζούσης satis ostendebant, quid requireretur. Contuli finem capitis postremi lib. I.: ἀτὰρ καὶ ἧσσον θνήσκουσι (pueri nempe e membranae costas cingentis inflammatione) τά τε γὰρ σώματα μανὰ καὶ τὰ ὑγρὰ εὔροα καὶ πολλὴ ἡ διαπνοὴ καὶ ἀποφορή· ὅθεν οὐδὲ μεγάλη ξυνίσταται φλεγμονή. Tum vero cum hisce comparandus locus e cap. de Curatione morbi acuti venae et arteriae in dorso: τῆς μὲν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις ἧπαρ· τῆς δ' ἀρτηρίης ἀρχὴ καρδίη. δοκέοις ἂν ὧν μὲν τὰ ἄνω μέρεα τῶνδε τῶν σπλάγχνων νοσέειν τὰ καίρια. θέρμην μὲν γὰρ ἡ καρδίη ἐνδιδοῖ τῇ ἀρτηρίῃ, τῇ φλεβὶ δὲ τὸ ἧπαρ αἷμα. ἀμφοῖν δὲ μεγάλοιν μεγάλα τὰ ἔκγονα, αἱ φλεγμοναί. Praeterea ad emendationem confirmandam multum facit locus Sorani p. 248: ἀγνοοῦσι δὲ οὗτοι ὡς ἡ μὲν διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν ἀναπνοὴ ἐνίοτε οὐ γίνεται, καθάπερ ἐπὶ τῶν φωλευόντων ἰοβόλων ζώων ὁρῶμεν γινόμενον· τὰ γὰρ ἰοβόλα ζῶα, τὸ τῶν ὄφεων λέγω

νωθροὶ δὲ καὶ μαρασμώδεες· εὖτε ὁκόσοι τήνδε τὴν κατάστασιν εἶδον ἰδέην καύσου ἐκάλεον. καὶ γὰρ καὶ τοῦ γένους τοῦ καύσου τὰ παρεόντα, καὶ ἐν Φθινοπώρῳ γίγνεται ἐπὶ τὸ θηριῶδες, καὶ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι, οἷσι ἰσχνὴ ὑπὸ διαίτης πονηρῆς καὶ ταλαιπωρίης ἡ ἕξις. Τεσσαρεςκαιδεκαταῖοι οἵδε τὰ πολλὰ θνήσκουσι· οἷσι δ᾽ ἂν ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἀφίκηται, ἐν διπλασίοισι ὄλλυνται. Ὁκόσοι δὲ ἢ σμικρὴν ἀρχῆθεν ἴσχουσι τὴν Φλεγμονήν, ἤ, τῆς μεγάλης κατὰ βραχὺ διαλυομένης, διαδιδρήσκουσι μὲν τὸν ὄλεθρον, οὐδέκω δὲ ἀφίενται τοῦ κακοῦ, οἵδε μακρὸν μὲν χρόνον τὸν καῦσον νοσέουσι, ἀποπαύεται δὲ τὰ κινδυνώδεα, αἱ ὀδύναι καὶ αἱ ξυντάσιες τῶν ὑποχονδρίων, καὶ ἡ κακοσφυξίη, καὶ τῆς γνώμης τὸ νωθές· ἔτι δὲ ἔμπης ἔασι ἀσώδεες· ξύνεστι δὲ ὅ τε καῦσος καὶ τὸ δίψος, καὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος ἡ ξηρότης· ἀναπνέουσι πολλόν, μακρὸν ἕλκοντες καὶ ἀθρόον, ὅλον τὸν ἠέρα ἐς ἔμψυξιν ἐπισπώμενοι. Ἀτὰρ ἠδὲ πίνουσι ψυχρὸν χανδὸν πολὺ πλεῖστον καὶ ἐς μὲν βραχὺ ἀνεκουφίσθησαν, εἶτ᾽ αὖθις ἐξάπτεται τὸ δίψος καὶ αὖθις ἄδην πίνουσι· καὶ ἥδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ. Καὶ ἰητρὸς δὲ ἀγαθὸς ψυχρὸν ἂν δῴη πολλὸν ἀσινέως, ὅκως ἐν τοῖσι ἄλλοισι καύσοισι· ἀσφαλέστερον δὲ τοῖσι ἀπὸ τῆς κοίλης Φλεβὸς νοσέουσι τὸν καῦσον. Κῆν μὲν ἡ γαστὴρ ἢ ἡ κύστις τὸ ποτὸν ὑποφέρῃ, οὐδὲ ἐμέτου δεῖ· εἰ δὲ μή, ἐπὶ πολλῷ τῷ ψυχρῷ τὸ πολλὸν ἐμέσαι χρή· ἐκραγείη γὰρ ἂν ὤνθρωπος, εἰ τοσόνδε πίνων μηδὲν διαχωροίη, ἢ ἱδρῶσι, ἢ οὔροισι, ἢ κοιλίῃ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΦΡΟΥΣ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. θ'.

Νεφροὶ τὴν μὲν τοῦ σώματος ἰδέην οὐ κάρτα ἐπίκαιροι ἐς κίνδυνον, ἣν καί τι πά-

γένος, δι᾽ ὅλου τοῦ χειμῶνος νεκροῖς ὅμοια κατὰ τοὺς ἑαυτῶν Φωλεοὺς ἔῤῥιπται, διὰ τῶν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι ἀρτηριῶν διαπνεόμενα. Verbo moneo de forma μαλθάζειν, quae rarius occurrit, quam μαλθάσσειν, at e Stobaeo tamen in Lex. Schneideri notatur. Simili modo habet ἁρμόζω, ἁρμόσσω, alia plura; cf. Koen ad Greg. Cor. p. 154. et 613, quique ab eo laudatur Hemsterh. ad Luc. I, p. 92. — In novissima Thesauri Stephani editione forma μαλθάζω non notatur, adeo ut nesciam, an editores eam neglexerint, an vero reiecerint.

εὖτε ὀκόσοι τήνδε τὴν κατάστασιν εἶδον, ἰδέην καύσου ἐκάλεον.] Locum e Wigani emendatione descripsi. Vulgo solum εἶδον, καῦσον ἐκάλεον; verum pro εἶδον ἰδέην H. V, P omnes: et καύσου V. Pa. *b. e.* — Editor Anglus in adnn. et εἶδον et ἰδέην recipiendum censet, collato loco e cap. de Cur. huius morbi τὴν τῆς κοίλης Φλεβὸς Φλεγμασίην καὶ παχείης ἀρτηρίης, αἳ παρὰ τὴν ῥάχιν τέτανται, καύσου ἰδέην ἐκάλεον οἱ πρόσθεν.

καὶ ἐν Φθινοπώρῳ γίγνεται ἐπὶ τὸ θηριῶδες'] Olim pone γίγνεται distinguebatur et ἐπεὶ τὸ θ. legebatur, nullo quidem sensu. Emendatio lenis et facilis. Lib. III. c. 14. in fine: ὡρῶν τὸ θηριῶδες μετόπωρον. Cf. Oecon. Hipp. in voce. Pro ἐπεὶ τό minus feliciter Wiganus proposuit ἔπειτα. Reiskius voluit καὶ τρέπεται ἐπὶ τὸ θ., eodem fere sensu, quo nos, sed Aretaeo iusto plura obtrudit.

οὐδέκω δὲ ἀφίενται τοῦ κακοῦ, οἵδε μακρὸν μὲν χρόνον τὸν καῦσον νοσέουσι.] Male quidem cett. pone κακοῦ puncto distinguunt, nam quae sequuntur apodosin sententiae efficiunt. — Τὸν χρόνον cett.; equidem articulum abundantem et e seq. τὸν καῦσον huc tractum delevi.

ἔτι δὲ ἔμπης ἔασι ἀσώδεες.] Pone ἀσώδεες libri omnes ferunt ἀλύοντες ξὺν ἀπορίῃ, quod glossema esse arbitror, adeo ut expulerim.

ἀτὰρ ἠδὲ πίνουσι ψυχρὸν χανδὸν πολὺ πλεῖστον καὶ ἐς μὲν βραχὺ ἀνεκουφίσθησαν, εἶτ᾽ αὖθις ἐξάπτεται τὸ δίψος καὶ αὖθις ἄδην πίνουσι· καὶ ἥδε ἡ διαδοχὴ τοῦ κακοῦ.] Pro ἠδέ libri omnes et scripti et editi εἴτε: pro εἶτ᾽ αὖθις cett. εἶτ᾽ αὐτοῖσι: καί ante αὖθις ἄδην item de meo interposui; ἄδδην G. Hen.; ἄδην cett. omnes. — Quas intuli correctiones loci totius sensus et color ita sibi requirunt, errorumque origo tam facile perspicitur, ut nihil amplius hac de re moneam.

δῴη.] Δύνῃ Pa. *b.*; hic liber in margine δοίη.

ἐν τοῖσι ἄλλοισι καύσοισι.] Sic O. V. Pa. *b.*; ἐν τῇσι ἄλλῃσι καύσεσι cett.

ἐπὶ πολλῷ τῷ ψυχρῷ τὸ πολλὸν ἐμέσαι χρή.] Ita certe Aretaeus scripsit: nam quo ordine vulgo haec circumferuntur, ἐπὶ πολλῷ τὸ πολλὸν τῷ ψυχρῷ ἐμέσαι χρή· nemo Graece sciens, nedum auctor elegantissimus, ista collocaverit.

θωσι ὀξέως· ἀδενώδεες γὰρ τὴν Φύσιν. ἐς δὲ ὄλεθρον εὐήθεες· ἐπίκαιρον γὰρ αὐτέων τὸ ἔργον, ἥ τε διάκρισις τῶν οὔρων ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἀπόκρισις.

Ἐπέχει δὲ τήνδε ἢ λίθος, ἢ ἐγγιγνομένη Φλεγμονὴ, ἢ αἱμάλωψ, ἤ τι τοιόνδε. εὖτε ξυμπαθείης μὲν, τῆς διὰ τὴν ἰδέην τοῦ σώματος, κακὸν γίγνεται οὐδὲν, ἡ δὲ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων πάντα τὰ δεινὰ πρήσσει. Πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, ἀσῶδες· ὀδύνη κατ' ὀσφὺν ἐπὶ ῥάχι βαρεῖα· διάτασις τῶν μερέων, μᾶλλον δὲ τῶν ἀμφὶ τὰ ὑποχόνδρια· οὔρου ἐπίσχεσις, οὐκ ἐς τὸ πάμπαν, ἀλλὰ στάγδην μὲν οὐρέουσι, ἐπιθυμίη δὲ πολλὸν ἐκχέαι· πλημμύρης γὰρ αἴσθησις. Ἢν δὲ καὶ τὸ οὖρον δριμὺ καὶ δακνῶδες ἐγγένηται, ψύξιες, τρόμοι, σπασμοὶ, διατάσιες καὶ πληρώσιες τῶν ὑποχονδρίων. Ἰκέλη ἡ ξυμφορὴ ἥδε καὶ ξυναίσθησις γίγνεται τοῖσι ἀπὸ πλήθεος σιτίων καὶ διαφθορῆς ἐμφυσηθεῖσι τὴν κοιλίην. Σφυγμοὶ τὰ πρῶτα μὲν ἀραιοὶ, νωθροί· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, σμικροὶ, πυκνοὶ, ταραχώδεες, ἄτακτοι. Ὕπνοι λεπτοὶ, ὀδυνώδεες, οὐ διηνεκέες· καὶ ἐξαπίνης ἐκθορνύμενοι ὡς ὑπὸ νύξιος, εἶτα ὑποΦέρονται ἐς κῶμα, ὡς ὑπὸ καμάτου. τὴν γνώμην οὐ κάρτα παράΦοροι, ληρώδεες· πελιδνοὶ τὰ πρόςωπα. Ἢν δὲ ἥκῃ αὖθίς κοτε τῆς οὐρήσιος ἡ προθυμίη, ἐπὶ σπασμοῖσι καὶ μεγάλῃσι ὀδύνῃσι βραχὺ ἂν καὶ στάγδην ἐξέκρινε, εὖτε σμικρὸν ἐπανῆκε τῶν πόνων· εἶτα ἐς τὰ αὐτὰ παλινδρομέες. Ὀξύτατα δὲ θνήσκουσι τῶνδε, οἷσι οὐδὲν ἐκκρίνει, ὁκόσοι δὴ θνήσκουσι· οἱ πλεῦνες γὰρ περιγίγνονται ἢ τοῦ λίθου ἐς τὴν κύστιν διὰ τῶν οὔρων ἐκπεσόντος, ἢ τῆς Φλεγμονῆς ἐς πῦον τρεπομένης, ἢ κατὰ βραχὺ διαπνεομένης. ἢν γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδιδῷ, ὡς διεξιέναι τὸ οὖρον, ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον· χρόνῳ δὲ μακρῷ Φθίνουσι

εἴ τι τοιόνδε πίνων μηδὲν διαχωρείη.] Notanda grammatica horum verborum ratio: *διαχωρέειν* intransitivum est, itaque *πίνων* nominativus est, quem vocant, absolutus, explicandus inde, quod auctor in mente haberet *μηδὲν ἐκδιδοίη*, vel simile quid aliud.

Cap. 9. *νεφροὶ τὴν μὲν τοῦ σώματος ἰδέην οὐ κάρτα ἐπίκαιροι ἐς κίνδυνον.*] Tum in hisce, tum in seqq. *ξυμπαθείης .. τῆς διὰ τὴν ἰδέην τοῦ σώματος*, nomen *σῶμα* ipsam partium substantiam, ut hodie fere loquimur, denotat. Simili sensu Soranus p. 132.: *τὰ μὲν οὖν ἄλλα μέρη τοῦ μαστοῦ ἀδεῶς περιαιρείσθω, εἴπερ ὡς σεσηπότα ἢ ἐν σώματι.* Pro *ἢ ἐν* lege *εἴη*, vel quod propius ad corrupta accedit *εἶεν*.

ἀδενώδεες γὰρ τὴν Φύσιν.] Digna, quae adponantur, sunt verba Galeni e lib. III. de Alim. fac. cap. 6. sub finem. — Toto quidem capite de glandulis agit; iam vero: *ἔνιοι δὲ*, inquit, *ἐν τοῖς ἀδέσι καὶ τοὺς νεφροὺς ἀριθμοῦσιν· ἔχειν γὰρ ἀδενῶδές τι καὶ οὗτοι δοκοῦσιν αὐτοῖς.*

ἐς δὲ ὄλεθρον εὐήθεες· ἐπίκαιρον γὰρ αὐτέων τὸ ἔργον.] Pro *γάρ* cett. *δέ*, quod quum h. l. constare non possit, de meo particulam causalem intuli.

ξυμπαθείης.] Ita Pe. *f.*; *ξυμπαθίης* cett.

πῦρ μὲν γὰρ δριμὺ, ἀσῶδες.] Ἀσῶδες Pa. *b.* *ἀσσῶδες* cett. — Haud ita solita dictio *πῦρ ἀσῶδες*: vulgo enim *ἀσώδεες* dicuntur aegrotantes et *ἀσώδεες πυρετοί*, et *ἔμετοι* et *ἀγρυπνίαι ἀσώδεες*. Attamen compara cum h. l. Prorrh. 42.: *οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ἐπὶ πολὺ, μετὰ καύματος ἀσώδεος, ἐφιδροῦντες οὗτοι κακοί.* Coacam 323. *ὀσφύος ἄλγημα μετὰ καύματος ἀσώδεος πονηρόν.* Forte his locis, aeque ac nostro Aretaei loco, *τὸ ἀσῶδες* denotat fervorem nauseam inferens, nam vomituritio et re ipsa vomitus biliosorum in renum affectionibus non raro occurrunt.

διάτασις τῶν μερέων.] Ionismum dat Pf.; *μερῶν* cett.

ἐπιθυμίη δὲ π. ἐ.] Ἐπιθυμίαι H. Pc. *d. e. f.*

πλημμύρης γὰρ αἴσθησις.] Cf. Hipp. de victu acut § 62. ubi de aqua: *πλημμυρίδα γὰρ τινὰ ἐμποιέει.* Quae verba a pristina sede aberrarunt et pone *ὅταν ἐς κενεότητα ἐςέλθῃ* inseri debent.

ἢν δὲ καὶ τὸ οὖρον δριμὺ κ. τ. λ.] H. l. *καί* omittitur in Ed. Oxon. — Omnes libri ferunt, neque abundat, me iudice.

ἐξαπίνης ἐκθορνύμενοι ὡς ὑπὸ νύξιος.] Luc. Hermot. p. 813: *πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ὀνειροπολοῦντα νύξας ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐκθορεῖν ἐποίησεν.* — Dial. Mar. p. 293. *ὡς βαθὺν ἐκοιμήθης .. ὃς οὐκ ἐξέθορες μεταξὺ τυφλούμενος.* Charito p. 87. vs. 11. *ἐκ τῶν ὕπνων ἀνέθορε.*

εἶτα ἐς τὰ αὐτὰ παλινδρομέες.] In scriptura *παλινδρομέες* omnes libri consentiunt. Schneiderus in Lex. dubitanter recepit *παλινδρομής.* — Receptum est ex h. l. in nuperrimas Thesauri Edd. — Usitatius fuisse videtur *παλίνδρομος.*

ἢν γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδιδῷ, ὡς διεξιέναι τὸ οὖρον, ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον.] Cett. ad hunc modum ista legunt: *ἢν γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρὸν ἐνδεῶς διεξιέναι* (*διεξίῃ* O. V. Pa. *b.*) *ῥηϊδίως τὸ οὖρον* (Pb. *τὰ οὖρα*), *διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον.* — Crassus: « quamquam enim paulatim et avare effundatur urina, mortem tamen facile effugiunt.” Hic igitur etiam *διεξίῃ* legisse videtur et *ῥηϊδίως* eo loco scriptum, quorsum referendum esse verborum nexus sponte indicat. Reiskius et Bern. ex *ἐνδεῶς* effecerunt *ἐνδῷ ὡς*: hic in vita Reiskii p. 269 corrigit *ἐνδίδοι ὡς*, immemor praecedentis *ἤν*, quod subiunctivum

τὴν ἕξιν. Ὀρθοστάδην τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι καὶ καταγίγνονται ἐς σύντηξιν ὑποφερόμενοι. Ὧραι δὲ καὶ χῶραι, καὶ ἡλικίαι φέρουσι, αἵπερ καὶ τὰ κατὰ τὰς κοίλας φλέβας.

Ἐξεῤῥάγη κοτὲ αἷμα ἀπὸ τῶν νεφρῶν πολλὸν ἀθρόον καὶ πολλῇσι ἡμέρῃσι ξυνεχὲς ἔῤῥεε· ἀλλ' οὔ τινες αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι, ἀλλ' ἢ φλεγμονῇ, τῇ ξὺν τῇ αἱμοῤῥαγίῃ γιγνομένῃ, ἢν ἐπισχεθῇ τὸ αἷμα· τὰ πολλὰ δὲ ἐξ ἐπισχέσιος ἐπὶ μεγάλῃ φλεγμονῇ θνήσκουσι.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΥΣΤΙΝ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. ι'.

Κύστις χαλεπὴ μὲν ἐν νούσοισι ὀξέῃσι πονῆσαι, κῆν ἄλλοισι ξυμπεπόνθῃ· χαλεπωτέρη δὲ καὶ θανατωδεστέρη, ἢν ἀφ' ἑωυτῆς ἄρξηται. καὶ γὰρ καὶ δυνατωτάτη πάντα ξυμπαθέα ποιῆσαι, καὶ νεῦρα, καὶ γνώμην. Νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρὸν καὶ λευκόν· ἀτὰρ καὶ ποῤῥωτάτω μὲν τοῦ οἰκείου θάλπεος, ἐγγυτάτω δὲ τῆς ἔξω ψύξιος. ἐν γὰρ τῇ νειαίρῃ γαστρὶ κατωτάτω ἵζει προσωτάτω τοῦ θώρηκος. ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον αὐτέης ἐπίκαιρον, ἡ τῶν οὔρων ἔξοδος.

Κῆν οὖν μοῦνον ἥδε ἐπισχεθῇ λίθοισι, ἢ θρόμβοισι, ἢ τεῳ ἄλλῃ ἰδίῃ, ἢ ἀλλοτρίῃ ξυμφορῇ, θανατῶδες. Ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτέην καὶ ὑστέρη φλεγμήνασα ἂν πιέζει· ἐπ' ἀνδρῶν δὲ ἔσχατον τὸ παράμηκες ἔντερον. Ἐν πολλοῖσι δὲ ἐκ καρτερίης

requirit. — Petitus desideravit διεξίῃ καί. — Wiganus Latine expressit, quod ob mentem obversabatur Bernardo, quem ego ad verum proxime accedere credo: nam procul dubio in ἐνδεῶς latet ἐνδιδῷ ὡς: docet Hipp. locus e Progn. ἢν δὲ μήτε οὖρον ᾖ μηδεν, μήτε ἐνδιδῴη ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ τε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ, ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. — In seqq., ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον· χρόνῳ δὲ μακρῷ φθίνουσι τὴν ἕξιν, fere ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι τὸν αὐτίκα ὄλεθρον exspectaveris; nolim tamen affirmare re vera aliquid excidisse.

ὀρθοστάδην τάδε οἱ νοσέοντες πάσχουσι καὶ καταγίγνονται ἐς σύντηξιν ὑποφερόμενοι.] Pro ὀρθοστάδην libri ὀρθῶς, quod Crassus interpretatur iure, a Petito merito reprehensus, qui ὀρθῶς idem quod ὀρθοστάδην valere dixit. Aliam, eamque longe meliorem, rationem iniit Wiganus, qui ὀρθοστάδην legendum censuit, quod ex ὀρθῶς et τάδε coniunctis componere videtur. Equidem eius emendationem lubenter amplectens malui tamen τάδε servare; quia corruptelae ansam quidem praebuit, sed ut obiectum sibi habeat transitivum πάσχειν requiri arbitror. Ceterum arcte cohaerent ὑποφερόμενοι καταγίγνονται ἐς σύντηξιν. Ad ὑποφερόμενοι Cf. Foës. in Oecon. Hipp. — Cum καταγίγνονται ἐς σύντηξιν confero quod e Plutarcho in Lexx. circumfertur καταγίγνεσθαι εἰς βυθόν.

ξυνεχές.] Ξυνεχέες H. V. Pb. c. f. — Adpono, quia exemplum offert permutationis terminationum in ες et εες a librariis.

τῇ ξὺν τῇ αἱμοῤῥαγίῃ γιγνομένῃ.] Sic. Pa. e. f. recte; cett. alterum illud τῇ omittunt.

Cap. 10. νούσοισι ὀξέῃσι.] Cett. Edd. ὀξέαισι, quae Goupyli videtur correctio lectionis MSS., e quibus H. V. A. Pa. b. c. e. f. ὀξέσι ferunt, Pd. ὀξέεσι: malui solitum nostro et Hipp. Ionismum exhibere.

νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρὸν καὶ λευκόν.] Similia fere Galenus de illa habet comm. in lib. de Humorr. p. 366. Kühnio: ὅτι δὲ (ἡ interpono) κύστις ψυχρά ἐστιν οὖσα νευρώδης καὶ ὀλίγαιμος.

ποῤῥωτάτω μέν] H. l. μέν ex H. habet O; cett. omittunt, verum in Pc. additur a manu recentiori.

προσωτάτω τοῦ θώρηκος] Πρὸς ὦτα τοῦ θ. H. V. G. v. l. P omnes, sed Pc. in marg. ποῤῥωτάτω. Mox in verbis ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον αὐτέης, articulum τό de meo adscripsi. Nota mox ἔξοδος transitive sumtum, quasi ἔκκρισις.

ἢ τεῳ ἄλλῃ — ξυμφορῇ.] Cett. τευ: de meo τεῳ exhibeo.

ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτέην καὶ ὑστέρη φλεγμήνασα ἂν πιέζει· ἐπ' ἀνδρῶν δὲ ἔσχατον τὸ παράμηκες ἔντερον.] Libri scripti et editi haec ad hunc modum scripta ferunt: ἐπὶ γυναικῶν μὲν γὰρ αὐτέων καὶ ὑστέρων φλεγμονὰς ἀναπιέζει, ἐπ' ἀνδρῶν δὲ τὸ ἔσχατον τὸ εὐθὺ, τὸ παράμηκες ἔντερον. Vitiosissime profecto! Crassus: «in mulieribus enim ipsis et uteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum praelongumque intestinum," Haec ad vitiosam librorum scripturam expres-

ἀεκουσίου ὑπ' αἰδοῦς ἐν ξυλλόγοισι, ἢ ξυνδείπνοισι πληρουμένη διατέταται, ἀδρανίῃ τε περιστολῆς οὐκέτι μεθίησι. Ἐπὴν οὖν ἐπίσχῃ τὰ οὖρα, πληρώσιες καὶ τῶν ὕπερθεν μερέων· νεφρῶν, οὐρητήρων διατάσιες· λαγόνων ὀδύνη βαρείη· σπασμὸς, τρόμος, ῥίγεα· γνώμην παράφοροι. Ἢν δὲ πρὸς τούτοισι καὶ ἕλκος πεπόνθῃ, ἢ φλεγμονὴν, πολλὰ μὲν τὰ κακά· ὄλεθρος δὲ πολλόν τι ἑλκέων ὤκιστος. Ἀλλ' ἀμφὶ μὲν ἕλκεος καὶ ἀποστάσιος πυώδεος, καὶ τῶν ὁκόσα μὴ ὀξύτατα ᾖ, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται. Ὁκόσα δὲ κατόξεα καὶ ἐν τεσσαρεςκαίδεκα ἡμέρῃσι, ἢ ὀλίγῳ θᾶσσον, ἢ βράδιον κτείνει, ὁκοῖον φλεγμονὴ, ἢ θρόμβοι, ἢ λίθος ἐς τὸν τράχηλον ἐμπεσὼν, περὶ τῶνδε νῦν ἐρέω. Ἢν οὖν τι τουτέων ξυμβῇ, οὔρων ἐπισχέσιες, ὄγκος ἐν τῷ ὑπογαστρίῳ, ὀδύνη ὀξείη πάντῃ τῆς κοιλίης, περίτασις τῆς κύστιος. ὠχρὸς ἱδρὼς τῇ δεκάτῃ, ἔμετοι φλε-

sa sunt. Petitus mendum esse vidit quidem, sed nihil tentavit: Wiganus etiam a coniecturis fere abstinet. Bernard. ad Theoph. Nonnum I. p. 84. de initio monet; unde nihil tamen proficimus. — Emendatio, quam recepi, maxime rerum ipsarum naturae debetur et loco e cap. 4. lib. II. de s. m. chron., ubi: ἄμφω γὰρ συγκέονται ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις, ὧν ἑκατέρου πάσχοντος πάσχει καὶ θάτερον. — Iam vero tenendum αὐτέην esse τὴν κύστιν et ἂν arcte cohaerere cum φλεγμήνασα, non cum πιέζει: nempe moneo, ne quis imprudens πιέζοι requirat. — Sed videndum de ἐπ' ἀνδρῶν δὲ τὸ ἔσχατον τὸ εὐθὺ, τὸ παράμηκες ἔντερον: conferamus alios quosdam nostri locos: initio cap. 9. lib. II. de s. m. chron.: ἐντέρων τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ, χολάδες ἐπίκλην ἀπὸ δὲ τουτέων τὰ κάτω παχέα καὶ σαρκώδεα μέσφι τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐθέος ἐντέρου. — En! intestina tenuia, coecum, crassa, rectum! Eodem capite τάδε μέντοι ἀπὸ τοῦ εὐθέος, τοῦ παραμήκεος ἐντέρου. Idem locum habet quod in nostris, τὸ εὐθύ et τὸ παράμηκες secum coniunguntur, ita ut alterutrum ab aliena manu interpretandi gratia adscriptum videatur. Verum cap. 7. lib. I. de s. m. chron. noster: δοκέω δὲ ἐγώ κοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὰ ἔντερα καὶ κύστιν καὶ τὸ παράμηκες ἔντερον μέχρι τοῦ ἀρχοῦ τὠυτὸ πεπονθέναι. — Quid igitur? Aretaeus intestinum rectum, vulgo τὸ ἀπευθυσμένον Graecis dictum, vocavit τὸ εὐθύ, s. τὸ ἔντερον τὸ εὐθύ potius; appellavit etiam τὸ παράμηκες ἔντερον. Nostro vero loco et altero illo e cap. 9. lib II. de s. m. chron. ab interprete τὸ εὐθύ et τοῦ εὐθέος in margine adscripta fuerunt et in textum irrepserunt: tum vero loco nostro τό perperam ante ἔσχατον illatum est, adeo ut legendum sit ἐπ' ἀνδρῶν δὲ ἔσχατον τὸ παράμηκες ἔντερον. Quod ad nomen Rufus Eph. p. 62: τὸ δὲ ἀπευθυσμένον μετὰ ταῦτα ὑπάρχει σαρκωδέστερον ἐπ' εὐθείας τεταμένον, καθὸ καὶ οὕτως ὠνομάσθη. Itaque nomen τὸ ἀπευθυσμένον accepit ἀπὸ τῆς ἐπ' εὐθείας τάσιος i. e. ἀπὸ τοῦ παραμήκεος, unde Aretaei appellatio τὸ παράμηκες ἔντερον, quam apud alios legere me non memini.

πληρουμένη διατέταται, ἀδρανίῃ τε περιστολῆς οὐκέτι μεθίησι.] Vulgo πληρουμένης: de meo nominativum dedi. — Adposuit Petitus locum e lib. III. de Causis Sympt., cap. 8., ubi Galenus: περιττότερον δέ τι, inquit, κατὰ τὴν κύστιν ἔοικε συμπίπτειν ὑπερπληρωθεῖσαν, ὅπερ οὐχ ἡμεῖς μόνοι τεθεάμεθα γινόμενον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμεθα. πληρωθείσης γὰρ αὐτῆς αἰδεσθέντων τινῶν ἐξαναστῆναι τοῦ δείπνου καὶ οὐρῆσαι, τὴν ἐνεργείαν ἀπολέσθαι συνέβη καὶ οὐκ ἔτ' ἠδυνήθησαν ἐκκρῖναι τὸ οὖρον, κἂν ἱκανῶς βιαζόμενοι τύχοιεν.

ἢν δὲ πρὸς τούτοισι καὶ ἕλκος πεπόνθῃ.] Vulgo πρὸς τοῖσι: de meo τούτοισι dedi: paulo inferius ἢν οὖν τι τουτέων ξυμβῇ.

ὄλεθρος δὲ πολλόν τι ἑλκέων ὤκιστος.] Cr.: « sed mors ab ulceribus sane quam celerior invadit." Wiganus: «sed ex ulceribus mors multo celerrime invadit." Me iudice haec aliud quid significant: puto Aretaeum velle ὄλεθρος δὲ ὁ ἀπὸ κύστιος ἑλκέων πολλόν τι ὠκύτερος τοῦ δι' ἑλκέων ἄλλων. — Cf. Herodoteum (I. 8.) γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην.

ἀλλ' ἀμφὶ μὲν ἕλκεος καὶ ἀποστάσιος πυώδεος.] Libri omnes καὶ πυώδεος; unde Cr.: « de ulceribus, abscessu, suppuratione." Wiganus: « de ulcere et abscessu et suppuratione." At primo quidem facile patet delendum esse copulam et iungendum καὶ ἀποστάσιος πυώδεος. Tum vero de duabus, quas distinguit, rebus videndum: ἕλκος ulcus est h. l., si quidem ad chronicas affectiones, refertur; verum differunt inter se ἕλκος et ἀπόστασις πυώδης. Ἕλκος h. l. ulcus vesicae est in ipsa πρωτοπαθούσῃ sedem habens; ἀπόστασις πυώδης est puris e vesica excretio, sive pus ex alia parte qualibet huc sit delatum, sive in ipsa criseos morbi sit effectus.

ὁκόσα δὲ κατόξεα καὶ ἐν τεσσαρεςκαίδεκα ἡμέρῃσι ... κτείνει] Id V. Goup. Hen. δέκα O. e cod. H: ἐνδέκα δ' Pc. d. ἐνδεκάτῃ δ' A. — Wiganus: « Aretaeum, inquit, credo Hippocratis doctrinae observantissimum, peracutorum morborum terminum, circa decimum potius, quam quartum atque decimum praescripsisse." Concedendum Aretaeum supra τὰ ὁκόσα μὴ ὀξύτατα ᾖ ad morbos chronicos referre se dicere, h. l. vero se acturum profiteri de iis, quae κατόξεα sint. Sed quum paulo inferius ὠχρὸς ἱδρὼς τῇ δεκάτῃ scribat, nolim hunc diem morborum, de quibus nunc agit, terminum habere: nempe paulo post, ἢν δὲ, inquit, ἐπὶ μέζον τὸ κακὸν ἕρπῃ. — Cod. Harleyani lectio truncata esse videtur.

ὠχρὸς ἱδρὼς τῇ δεκάτῃ.] Sic O. V. Pa. b. c. ὁ ὠχρὸς ἱδρώς. cett. — Wiganus: « legendum credo, inquit ψυχρὸς ἱδρώς. De luteo sudore, uti vertit Crassus, mentionem nullibi factam reperio." Insigniter fallitur vir medicus: ipse ille sudor ὠχρός urinae retentioni omnino proprius est. Vid. Richerand Elem. de Physiol. I. p. 302: « On n'a point encore donné assez d'attention aux symptomes de la *fièrre urineuse*, affection qu' occasionne la retention trop prolongée de ce liquide dans la cavité de la vessie. J'ai eu plusieurs fois occasion d'observer qu' aucune ne donnoit des signes plus marqués de ce que les medecins appellent putridité. L'odeur urineuse et ammoniacale qu' exhale tout le corps des malades, *la moiteur*

γματώδεες, ἔπειτα χολώδεες· ψύξις ὅλου, ποδῶν δὲ μᾶλλον. Ἢν δὲ ἐπὶ μέζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, πυρετοὶ λυγγώδεες· σφυγμοὶ ἀταξίῃ πυκνοὶ καὶ σμικροί· ἐρύθημα τοῦ προςώπου· διψώδεες· ἀπορίη· γνώμην παράφοροι· σπασμοί. Ἐπὶ δὲ φαρμάκοισι δηλητηρίοισι, κανθάρισι, ἢ βουπρήστι, καὶ πνεύμασι ἐμπίπραται ἡ κύστις, καὶ ἡ ξύμπασα κοιλίη βιαιοτέρη, καὶ πάντα κακίω, καὶ οὐκ ἐς μακρὸν ἡ τοῦ θανάτου ἀμβολή.

Αἱμοῤῥαγέει κοτὲ ἡ κύστις. ξανθὸν δὲ καὶ λεπτὸν τῇδε τὸ αἷμα. ἀλλ' οὐδέν τι διὰ τήνδε θνήσκουσι, κἂν μὴ ῥηΐδίη ἡ ἐπίσχεσις. Ἀλλ' ἐπὶ τοῖσι θρόμβοισι καὶ τῇ φλεγμονῇ ὁ κίνδυνος. ψύξις γὰρ καὶ νέκρωσις, καὶ γαγγραινώσιες, καὶ τὰ ἐπὶ τῇδε κακὰ ῥηϊδίως κτείνει.

Φέρει δὲ τὰς νούσους χεῖμα καὶ μετόπωρον. Ἡλικίη δὲ ἀκμή· ἐπὶ δὲ μᾶλλον γῆρας. Αἱ δὲ ἄλλαι ὧραι καὶ ἡλικίαι οὔτε ξυνεχέως καὶ ἥκιστα κτείνουσι. ἀσινέστατα δὲ πάντων τὰ παιδία.

jaunâtre et huileuse dont la peau est recouverte, la soif ardente qui les dévore, la secheresse et la rougeur de la langue et de la gorge, la frequence et l'irritation du pouls, jointes à l'empâtement et à la flaccidité du tissu cellulaire, tout annonce que la substance animale est menacée de la plus prompte et de la plus effrayante décomposition." Monuit de loco Aretaei Bern. in vita Reiskii p. 315. — Vir doctissimus vulgatam se a Wigani dubitatione defendere posse putat Synesii patrocinio. Puto illum respicere p. 176., ubi mentio fit sudoris κιτρινοῦ. — Attamen malle se legere significat ὠκύῤῥοος ὁ ἱδρώς: non consentio, neque quidquam de sede sua moveo, delcto tantum articulo, cum libris quibusdam scriptis.

σφυγμοὶ ἀταξίῃ πυκνοὶ καὶ σμικροί.] Ἀταξίῃ πυκνοί Goup. Henisch. libri plurimi; ἀτάξιοι O. H. F. Pc. — Wiganus codici H. iusto maiorem adhibuit fidem; nam ἀτάξιοι vox nihili, quam pro ἄτακτοι ab Aretaeo usurpatam esse credidit: me non offendit ἀταξίῃ πυκνοὶ καὶ σμικροί, quod accipio σὺν ἀταξίῃ πυκνοὶ καὶ σμικροί; Ionismum autem σμικροί praebuit Pf.; μικροί cett. — In paulo superioribus, ἢν δὲ ἐπὶ μέζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, re vera μέζον legit Crassus, et habetur in O. H. A. Pa. *b. c. e. f.*, μέσον cett. —; itaque fere opinor μέσον errorem esse typographicum in Goupylea. Similem isti formulam, ἐπὶ μεῖζον εἷρψε τὸ κακόν, citatam vidi apud Lobeck. paralip. I. p. 35. e Chrysost. Epp. p. 622. E.

ἐπὶ δὲ φαρμάκοισι δηλητηρίοισι, κανθάρισι ἢ βουπρήστι καὶ πνεύμασι ἐμπίπραται ἡ κύστις, καὶ ἡ ξύμπασα κοιλίη βιαιοτέρη, καὶ πάντα κακίω, καὶ οὐκ ἐς μακρὸν ἡ τοῦ θανάτου ἀμβολή.] In his καὶ κανθάρισι cett.: otiosum καί delevi. — Βουπρήστεϊ (sic) cett., nescio quo iure; nempe quum librarii in omnibus ferme scriptoribus Ionicis Dativum sing. non in ι, sed in ει exeuntem faciant, hic βουπρήστει scripserunt; hinc βουπρήστεϊ, quod saepe duo puncta super υ et ι superscribunt in libris recentioribus. (vid. Bast. Comm. palaeogr. p. 718.) Quum vero editores in nostro ubivis pro κύστει, πιέσει, quae constans librorum scriptura, κύστι, πιέσι cett. substituerint, nolui h. l. de isto more decedere. — Verba καὶ πνεύμασι cod. H. auctorisate omisit Wiganus. — Vulgo καὶ πάντα κακίων H. Pc. *f.* πάντα τὰ κακίων: de meo κακίω reposui. Iam vero redeamus ad illud καὶ πνεύμασι ἐμπίπραται ἡ κύστις. — Mirum quantum enim offendit Petitum et Wiganum, πίμπρασθαι de inflammatione accipientes; offendit etiam Bernardum illud καὶ πνεύμασι (in vita Reiskii p. 268), pro quo cum Petito καὶ πιτυοκάμπῃσι scriptum cupit. Errarunt: Aristoph. vesp. (vs 36.) ἔχουσα φωνὴν ἐμπεπρησμένης ὑός. — ubi schol. ἐμπεπρησμένης. ἐμπεφυσημένης. παχείας. πρῆσαι γὰρ τὸ φυσῆσαι. ἔνθεν καὶ πρηστήρ. καὶ Ὅμηρος εὔπρηστον ἀϋτμὴν ἐξανιεῖσαι (cf. Il. XVIII. 471.) — Respicere videtur Aretaeus Nicandri versus, qui de buprestis morsus sequelis Alexiph. 338.

— ἀμφὶ δέ γαστρὸς
ἄλγεα δινεύοντα περὶ στομάτεσσιν ὄρωρεν·
οὖρα δὲ τυφλοῦται, νεάτη δ' ὑπὸ κύστις ὀρεχθεῖ·
πᾶσα δὲ οἱ νηδὺς διαπίμπραται, ὡς ὅποθ' ὕδρωψ
τυμπανόεις ἀνὰ μέσσον ἀφυσγετὸς ὀμφαλὸν ἵζει. κ. τ. λ.

Ad ὀρεχθεῖ, pro quo alius cod. ὀροχθεῖ, Schol.: καὶ ἡ κύστις ῥοχθεῖ, ὅ ἐστι ψοφεῖ. — Ad διαπίμπραται vero φυσᾶται. De similitudine inter effectus veneni Buprestis et Cantharidis secundum Diosc., Gal. et Plinium monuit Schneid. ad vs. 335. p. 182.

αἱμοῤῥαγέει κοτὲ ἡ κύστις.] Ita O. cett. ἡ omittunt.

Φέρει δὲ τὰς νούσους.] Νούσους Pe. *f.* νόσους cett. — Illud τὰς νούσους h. l. δεικτικῶς pro ταύτας τὰς νούσους sumendum censeo: similiter Hipp. Ep. I. statu 3. πλῆθος μὲν οὖν τῶν νοσημάτων ἐγένετο. i. e. τῶνδε τῶν νοσημάτων.

ἐπὶ δὲ μᾶλλον γῆρας.] Ita pro solemni nostro usu scripsi: libri ἔτι δὲ μ. γ.

ἀσινέστατα δὲ πάντων τὰ παιδία.] Nisi tenerrimos omnino infantes spectet Aretaeus, haec pugnare videntur cum Hippocraticis e Progn. et Praenn. Coacis (471.), ubi de vesicae inflammatione: μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων μέχρι πεντεκαίδεκα. Verum consentaneum videtur cum verbis e principio capitis νεῦρον γὰρ ἡ κύστις ψυχρόν. Aetas enim senilis et tempestas frigida in parte itidem frigida maximam praebere debent morbis ansam: a frigido vero remota aetas puerilis, in qua πλεῖστον τὸ ἔμφυτον θερμόν. — In verbis καὶ ἡλικίαι secutus sum Pe; cett. καὶ αἱ ἡλικίαι

Cap. 11. ἄγχιστα ζωώδες.] Ἄγχιστα pro μάλιστα etiam Hipp. usurpavit ipse et librorum spuriorum auctores cf. Foës in Oecon. — Ab Homero ad Hipp. et Aret. iste usus demanavit, notandum tamen Homerum ἄγχιστα cum verbo ἐοικέναι tantum conjungere (v. c. Il. II. 58. XIV. 474. Od. VI. 152), ita ut hac in re proximitatis notio admodum praevaleat. Neque vero excluditur sive h. l. apud Aretaeum, sive lib. ult. cap. 3. ἀμφὶ δὲ ἑλκώσιος, ἠδὲ λίθων γενέσιος, ὁκόσα τὰ πολλὰ ξυναποθνή-

ΠΕΡΙ ΥΣΤΕΡΙΚΗΣ ΠΝΙΓΟΣ.

Κεφ. ια'.

Ἐν τῇσι λαγόσι τῶν γυναικῶν μέσῃσι ἐγκέεται ἡ μήτρη, σπλάγχνον γυναικήϊον, ἄγχιστα ζῶῶδες. κινέεται γὰρ ἐξ ἑωυτέης ἔνθα καὶ ἔνθα ἐπὶ τὰς λαγόνας· ἀτὰρ καὶ ἐς τὰ ἄνω, κατ' ἴξιν μὲν ὑπὸ τὸν χόνδρον τοῦ θώρηκος· ἐς τὰ πλάγια δὲ ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ, ἢ ἐς ἧπαρ, ἢ σπλῆνα. γίγνεται δὲ καὶ προπετεστέρη ἐς τὰ κάτω. καὶ, ξυλλήβδην εἴπωμεν, πάντη ἐστὶ πλανώδης. Καὶ εὐώδεσι ὀσμῇσι τέρπεται καὶ ἐπ' αὐτὰ ἵεται· ἄχθεται δὲ τοῖσι κακόδμοισι καὶ αὐτὰ φεύγει. καὶ τὸ ξύμπαν ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἐστὶ ἡ ὑστέρη, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ.

Ἤδε οὖν ἢν ἐξαπίνης ἀνώϊστος γένηται, καὶ ἐπιπολὺ ἄνω μείνῃ, καὶ ἐκβιάσηται

σκει πρεσβύτῃσι, μάλιστα νῦν γράφω, ἄγχιστα μὲν ἐς ἄκεσιν· εἰ δὲ μὴ, οἶσι ὅγε παρηγορήσεται.

ἐξ ἑωυτέης.] Pd. e. f. ὠυτέης. Moneo propterea quod vereor ne saepius illud ὠυτοῦ cett. librarii nostro obtruserint, ubi Aretaeus ἑωυτοῦ cett. scripserit.

ἐς τὰ πλάγια δὲ ἐπὶ δεξιὰ, ἢ ἀριστερὰ, ἢ ἐς ἧπαρ, ἢ σπλῆνα.] Vulgo ἢ ἐς ἀριστερὰ Pb. ἢ ἐς τὰ ἀριστερά. Equidem praepositionem e seqq. vitiose huc tractam censeo, ita ut deleam. Libri ἢ σπλάγχνα: recte vidit Wiganus σπλῆνα nostrum voluisse: contulit verba seqq. e cap. de curatione huius mali: ὀπίσω χάζεται, ἠδὲ ἄνωθεν· ἴῃ δ' ἄν ποτε καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ. — Res ita certa mihi visa est, ut nollem σπλάγχνα non pro σπλῆνα elicere.

πάντη ἐστὶ πλανώδης.] Haec veterum opinio fuit: Plato in Tim. p. 365. Ed. Stallb, καὶ πλανώμενον πάντη κατὰ τὸ σῶμα, unde Aretaeum suum πάντη ἐστὶ πλανώδης desumsisse dixeris. Vide ceterum pseudo-Hipp. de Nat. mul. Kühn. II. p. 531. ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ ἔλθωσι, — p. 532. ἢν προέλθωσιν αἱ μῆτραι καὶ ἐξέλθωσιν ἔξω, — p. 542. ἢν αἱ μῆτραι ἐς τὸ μέσον τῶν ἰξύων ὦσι, — p. 551. ἢν δὲ ἐν τῇ ὀσφύϊ αἱ ὑστέραι ὦσιν, ἢ ἐν τῷ κενεῶνι. — p. 574. ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὰς πλευρὰς προςπέσωσι, — p. 582. ἢν αἱ μῆτραι κατὰ γαστέρα νεύωσι, — ibid.: ἢν ἐς τὴν κεφαλὴν τραπῶσιν αἱ ὑστέραι, — ibid.: ἢν ἐς τὰ σκέλεα καὶ τοὺς πόδας τραπῶσι — Mox videbimus alios postea hanc opinionem oppugnasse.

καὶ εὐωδέων ὀσμῇσι τέρπεται καὶ ἐπ' αὐτὰ ἵεται, ἄχθεται δὲ τοῖσι κακόδμοισι καὶ αὐτὰ φεύγει. καὶ τὸ ξύμπαν ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἐστὶ ἡ ὑστέρη, ὁκοῖόν τι ζῶον ἐν ζώῳ.] Libri praebent εὐώδεσι ὀσμήσεσι: — postremum e terminatione proxime antecedentis εὐώδεσι natum videtur, ita ut ὀσμῇσι reponam. Infra cap. 2. lib. II. de cur. m. acut. ὀσμήσιος libri, ubi itidem ὀσμῆς repono: nam haec, quin librariis debeantur, nullus dubito. Sed etiam εὐωδέων Genitivo scribo, quod facere suadent sequens ἐπ' αὐτὰ ἵεται, tum vero e cap. de morbi curatione verba ὀσμὴ κακωδέων κ. τ. λ. — Verum de re ipsa videamus: est Aretaeus hic Platonicus. Philosophus enim in Tim. p. 365: αἱ δ', inquit, ἐν ταῖς γυναιξὶν αὖ μῆτραί τε καὶ ὑστέραι λεγόμεναι διὰ ταὐτὰ ταῦτα ζῶον ἐπιθυμητικὸν ἐνὸν τῆς παιδοποιΐας, ὅταν ἄκαρπον παρὰ τὴν ὥραν χρόνον πολὺν γίγνηται, χαλεπῶς ἀγανακτοῦν φέρει καὶ πλανώμενον πάντη κατὰ τὸ σῶμα, τὰς τοῦ πνεύματος διεξόδους ἀποφράττον, ἀναπνεῖν οὐκ ἐῶν εἰς ἀπορίας τὰς ἐσχάτας ἐμβάλλει καὶ νόσους παντοδαπὰς ἄλλας παρέχεται, μέχρι περ ἂν ἑκατέρων ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ ἔρως ἐξαγαγόντες οἷον ἀπὸ δένδρων καρπὸν κᾆτα δρέψαντες, ὡς εἰς ἄρουραν τὴν μήτραν ἀόρατα ὑπὸ σμικρότητος καὶ ἀδιάπλαστα ζῶα κατασπείραντες καὶ πάλιν διακρίναντες, μέγαλα ἐντὸς ἐκθρέψωνται καὶ μετὰ ταῦτα εἰς φῶς ἀγαγόντες ζώων ἀποτελέσωσι γένεσιν. — Opinioni isti, uterum esse veluti animal in mulieris corpore, adversatur Soranus p. 7: τούτων (membranas puta uterum cum vicinis organis coniungentes) γοῦν συνελκομένων μὲν διὰ φλεγμονὴν, ἀνασπᾶται καὶ παρεγκλίνεται, παριεμένων δὲ καὶ χαλατονούντων, προπίπτει, ζῶον μὲν οὐκ οὖσα, καθὼς ἐνίοις ἔδοξε, τοῖς ἄλλοις δὲ παραπλησίως αἴσθησιν ἁπτικὴν ἔχουσα καὶ διὰ τοῦτο συστελλομένη μὲν ὑπὸ τῶν ψυχόντων, χαλωμένη δὲ, ὑπὸ τῶν ἀραιούντων. — Et vero p. 257: μεμφόμεθα δὲ, inquit, πάντας εὐθέως πλήσσοντας τὰ φλεγμαίνοντα καὶ κάρους κατασκευάζοντας διὰ τῆς ἐκ τῶν δυςωδῶν ἀποφορᾶς· οὐ γὰρ ὡς θηρίον ἐκ φωλεῶν ἡ μήτρα προέρπει, τερπομένη μέντοι (forte μὲν τοῖσι) εὐώδεσι, φεύγουσα δὲ δυςώδη· διὰ δὲ τὴν ἐκ τῆς φλεγμονῆς σφίγξιν συνέλκεται. Galenus itidem Platonis sententiam oppugnavit, cf. comm. in lib. de Humoribus. I. p. 179. seq. et de Locis aff. lib. VI. cap. 5. p. 425. ubi etiam: ἔνιοι δὲ, inquit, πλανᾶσθαι μὲν αὐτὴν (τὴν μήτραν) ὥςπερ ζῶον οὔ φασιν, ἐπισχεθέντων δὲ τῶν καταμηνίων ξηραινομένην ἀνατρέχειν εἰς τὰ σπλάγχνα, ποθοῦσαν ὑγρανθῆναι, κἀπειδάν ποτε κατὰ τὴν ἄνοδον ὁμιλήσῃ τῷ διαφράγματι, στηρίσκεσθαι τῆς ἀναπνοῆς τὸ ζῶον. — Quam sententiam itidem redarguit p. 427. l. 11.

ἤδε οὖν ἢν ἐξαπίνης ἀνώϊστος γένηται.] Miror altum apud Petitum et Wiganum esse silentium de nomine ἀνώϊστος. Et ἀνώϊστος, et ἀνωϊστί apud Homerum (Od. IV. 92. et Iliad. XXI. 39.) occurrunt et τῶν ἅπαξ εἰρημένων sunt; sensu autem usurpantur longe diverso; a Suida ἀνυπονοήτως et ἀνυπονόητος exponuntur. — Verum ad locum Aretaei conferendi sunt Valcken. ad Herod. I. 157. Wesseling ad eundem VI. 66. Vid. etiam Schneid. in Lex. qui e Valckenaerii sententia ἀνοιστός apud Herodotum requirit; secus sentit Schweigh. in varr. lectt. ad l. l. lib. VI. — Aretaeum ἀνώϊστος eo sensu, quo ἀνοιστός scribere potuisset, usurpavisse, certum iudico: nimirum

τὰ σπλάγχνα, ἀπεπνίχθη κοτὲ ἡ ἄνθρωπος τρόπον τὸν ἐπιληπτικὸν, ἄνευθεν σπασμῶν· ἐπιέζετο γὰρ ὠκέως στενοχωρίῃ ἧπαρ, διάφραγμα, πνεύμων, καρδίη· τοὔνεκεν ἀπνοίη ξυνεῖναι δοκέει καὶ ἀφωνίη. ἀτὰρ καὶ αἱ καρωτίδες ξυμπαθείῃ τῆς καρδίης πιέζονται· διὰ τόδε καρηβαρία τε καὶ ἀναισθησία ξύνεστι καὶ κάρος.

Γίγνεται δὲ καὶ ἄλλο πάθος αὐτέῃσι ἴκελον τῇδε τῇ ξυμφορῇ ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίῃ, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ὑστέρης· καὶ γὰρ τόδε καὶ ἀνδράσι γίγνεται κατοχώδεα τρόπον. Ἀλλὰ τῇσι μὲν ἀπὸ ὑστέρης κακώδεες ἐπαρήγουσι ὀδμαὶ καὶ εὐωδέων πρὸς τὰ γυναικήϊα ὑποθέσιες· τῇσι δὲ ἑτέρῃσι τάδε οὐδὲν ἐπαρήγει. Καὶ τὰ μέλεα κινέονται ἀπὸ ὑστέρης, ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου πάθεος ἥκιστα. Ἔτι δὲ τρόμοι αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι. . . . . ἀλλ' ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθρίδιον. ψύξιες καρτεραὶ τῆς ὑστέρης, αἱμοῤῥαγίης ἀθρόης ἐπίσχεσις καὶ ὁκόσα τοιάδε.

Herodotum et Homerum quin respexerit, nullus dubito, (cf. Buttm. II. p. 314.) sed propter id ipsum certo mihi constat eum vocabulum eodem scripsisse modo, quo apud eos invenerit; quemadmodum περιεστηκός scripsit, licet verosimiliter apud Hipp. περιεστικός sit legendum. Vid. quae scripsi in Obss. in Soranum p. 329. seqq.

ἀπνοίη ξυνεῖναι δοκέει καὶ ἀφωνίη.] Ἀφωνίη pro codd. scriptura ἀτενίη exhibui de Wigani emendatione. Paulo inferius: ἄλλο πάθος . . . ἴκελον τῇδε τῇ ξυμφορῇ, ξὺν πνιγὶ καὶ ἀφωνίῃ· ἀλλ' οὐκ ἀπὸ ὑστέρης. — Et in vehementioris insultus descriptione πνὶξ καρτερὴ, ἀφωνίη. Ac hos quidem locos iam contulit editor Anglus, ego vero adponam Sorani verba de suffocatione uterina (p. 247.): κατ' ἔννοιαν δέ ἐστιν ἐποχὴ ἀναπνοῆς μετὰ ἀφωνίας καὶ κατοχῆς αἰσθήσεως διὰ ποιὰν περὶ τῆς ὑστέρας διάθεσιν.

ἀτὰρ καὶ αἱ καρωτίδες ξυμπαθείῃ τῆς καρδίης πιέζονται. διὰ τόδε καρηβαρία τε καὶ ἀναισθησία ξύνεστι καὶ κάρος.] In hisce ξυμπαθείῃ praebent Pa. *b. e. f.* ξυμπαθίῃ cett. — καρηβαρίαι cett.; ob seq. ἀναισθησία sing. num. praetuli. Pro καὶ κάρος vulgo καινῷ κάρῳ Pa. *b.* καὶ νῷ. — Equidem vulgatam lectionem librariis deberi puto nomen Dativo efferentibus propter proxime antecedens ξύνεστι; hinc primo ξύνεστι καὶ κάρῳ, tum ξύνεστι καινῷ κάρῳ exstitisse arbitror nisi forte in καινῷ lateat truncatum vocabulum v. c. καὶ νωθρὸς κάρος. Cap 5. lib. II. de cur. m. acut.: καρηβαρίῃ νωθρῇ συνᾶσθαι. — Non placet Wigani coniectura pro καινῷ legere iubentis δεινῷ, vel αἰνῷ. — Omnino adponenda Rufi verba (e p. 42.) a Wigano iam laudata: καρωτίδας δὲ τὰς διὰ τοῦ τραχήλου κοίλας ὠνόμαζον πάλαι, ὅτι πιεζόντων (πιεζομένων malim) καρώδεις καὶ ἄφωνοι ἐγίνοντο. ὤφθη δὲ νῦν τὸ πάθημα οὐ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ νεύρων αἰσθητικῶν πεφυκότων πλησίον· ὥστε εἰ ἐθέλοις μεταθεῖναι τοὔνομα, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. Nempe huius periodi initium firmat etiam quodammodo coniecturam nostram καὶ κάρος.

γίγνεται δὲ καὶ ἄλλο πάθος αὐτέῃσι ἴκελον τῇδε τῇ ξυμφορῇ κ. τ. λ.] Plenius Soranus p. 249.: παράκειται δὲ τῷ ὑστερικῷ πάθει, διὰ τὴν ἀφωνίαν καὶ τὴν κατάληψιν τῶν αἰσθήσεων τὸ ἐπιληπτικὸν ἢ (καὶ?) ἀποπληκτικὸν καὶ καταληπτικὸν καὶ ληθαργικὸν καὶ τὸ ἀπὸ ἑλμίνθων ἄναυδον, ὧν ἁπάντων ὑφ' ἓν διακριθήσεται τῷ τὴν ὑστέραν ἐπὶ τούτων κατὰ φύσιν εὑρίσκεσθαι, εἰ μὴ ἐπὶ πολὺ καὶ κακωμένην, (immo ἢ μὴ ἐπὶ πολὺ κεκακωμένην,) ἐπὶ δὲ τοῦ ὑστερικοῦ, σφοδρῶς φλεγμαίνουσαν καὶ ἀναδεδραμηκυῖαν, καὶ τῷ τὰς μὲν ὑστερικὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παυομένου τοῦ παροξυσμοῦ περὶ ὧν ἔπαθον ἀναφέρειν (ad unguem Latinum *de aliqua re referre!*) τὰς δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις πάθεσι μηδαμῶς, καὶ τὰς μὲν ὑστερικὰς προηγουμένως ἐσχηκέναι μέμψιν ὑστέρας, τῶν ἄλλων δὲ τὰς μὲν ἐξ ἑλμίνθων ἀφώνους. ἐντέρων καὶ κοιλίας, τὰς δὲ λοιπὰς κεφαλῆς πόνον ἔχειν, καὶ τῷ ταῖς μὲν ἐπιληπτικαῖς ἀφρὸν ἐπιφαίνεσθαι καὶ σφυγμῶν μέγεθος, ταῖς δὲ ὑστερικαῖς οὐκέτι· καὶ τῷ ταῖς μὲν ἀποπληκτικαῖς σφοδρὸν εἶναι τὸν σφυγμὸν, ταῖς ὑστερικαῖς δὲ ἀμυδρὸν εἶναι· τῶν δὲ καταληπτικῶν τῷ τὴν μὲν κατάληψιν ἐν πυρετοῖς γίνεσθαι μετὰ τοῦ διατετάσθαι τὰ βλέφαρα καὶ συνηρεικέναι τοὺς ὀδόντας πρὸ τῆς ἀκμῆς τοῦ πυρετοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἀκμὴν ἀνίεσθαι· τὴν δ' ὑστερικὴν πνίγα καὶ ἄνευ πυρετοῦ καὶ μετὰ τοῦ ἐπιμεμυκέναι τὰ βλέφαρα· τῶν δὲ ληθαργικῶν ἴδιον, τὸ ἐν πυρετῷ καταφέρεσθαι καὶ μέγαν εἶναι τὸν σφυγμὸν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ὑστερικῶν· τῶν δὲ δι' ἕλμινθας ἀφώνων τὸ ἐκβοᾶν ἐκ διαστημάτων καὶ ἀνώμαλον καὶ διαλείποντα τὸν σφυγμὸν ἔχειν. — Quod ad verborum Aretaei scripturam attinet, libri τῇδε ξυμμορφῇ, sed P*b.* in marg. ἴσως ξυμφορῇ. quod recepi τῇ de meo praemittens.

ἔτι δὲ τρόμοι αὐτόματοι καὶ οὐκ αὐτόματοι. . . . . ἀλλ' ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθρίδιον· ψύξιες καρτεραὶ τῆς ὑστέρης, αἱμοῤῥαγίης ἀθρόης ἐπίσχεσις καὶ ὁκόσα τοιάδε.] De lacunae signo a me interposito ante omnia dicendum: «Videntur, inquit Wiganus, hic quaedam lineae deficere. Neque enim cum sequentibus bene cohaerent; neque adhuc distinctionem inter duos istos affectus complevisse videtur. ψύξιες etc. inter causas Hystericae suffocationis numerari credo.” Egregie ac vere profecto: itaque lacunam notavi. — Iam vero vulgo ἀλλ' ἐξ ὑποθέσιος ἀμβλωθριαίου. Kühniana fert ἀμβλωθριδίου. Mihi omnino ἀμβλωθρίδιον scribendum esse constat; Suidas ἀμβλωθρίδια. ἐκτρώματα, τὰ ἐξημβλωμένα ἔμβρυα. Hesych., apud quem saepius nomen legitur, ἀμβλωθρίδιον. ἄμβλωμα, βρέφος, ἔκτρωμα. — Quid igitur? Enumerantur causae occasionales hystericae suffocationis: hae nominativo efferuntur: ad eas pertinet ἀμβλωθρίδιον ἐξ ὑποθέσιος i. e. abortus per φθόριον provocatus. — Itaque, quum prius ista deperdita omissa essent, librarii ὑποθέσιος ἀμβλωθριαίου scripserunt, quasi posterius vocabulum esset adiectivum. — Ea, quae post lacunam leguntur, re vera causas esse Hystericae affectionis docet Sorani locus, quem describo. Hic p. 251: ἐπιπίπτει δὲ,

Ἢν οὖν ἄρξηται πάσχειν, κινευμένης ἄνω τῆς ὑστέρης, ὄκνος ἔργων πρήξιος, ἔκλυσις, ἀτονίη, γουνάτων ἀκρασίη, σκοτόδινος· καὶ τὰ γυῖα λύονται· κεφαλῆς πόνος, καρηβαρίη· τὰς φλέβας τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς ἀλγέει ἡ γυνή.

Ἢν δὲ καταπέσωσι, καρδιώσσουσι .... ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι· λαγόνες κεναὶ, ἔνθα ἡ ἕδρη τῆς ὑστέρης· σφυγμοὶ διαλείποντες, ἄτακτοι, ἐκλείποντες· πνὶξ καρτερὴ, ἀφωνίη, ἀναισθησίη· ἡ ἀναπνοὴ ἄσημος, ἀσαφής. Ὤκιστος καὶ ἄπιστος ὁ θάνατος, οὐδὲν γὰρ ἴσχουσι νεκρῶδες χροιὴν ζωώδεες, ἐρυθρότεραι μᾶλλον μέχρι πολλοῦ τοῦ θανάτου. ὀφθαλμοὶ μικρόν τι ἐξίσχοντες, λαμπροὶ, οὐ κάρτα μὲν ἀτενέες, ἀτὰρ οὐδὲ κάρτα κεκαμμένοι.

Ἢν δὲ μετακινέηταί κοτε ἐς ἕδρην ἡ ὑστέρη, πρὶν ἐς τέλος ἰέναι τὸ πάθος, διαδιδρήσκουσι τὴν πνίγα· εὖτε κοιλίη ὑποβορβορύζει· ὑγρότης τῶν γυναικηΐων τόπων· ἀναπνοὴ δασυτέρη καὶ σαφεστέρη. Ὠκίστη ἐκ τοῦ πάθεος ἡ ἔγερσις, ὅκως καὶ ὁ θάνατος ὤκιστος. καὶ γὰρ ῥηϊδίως τοῖσι ἄνω προσχωρέει, ἀτὰρ ἠδὲ ῥηϊδίως ἀφίσταται· ἀκρόπλοός τε γὰρ ἡ ὑστέρη· ὑγροὶ δὲ καὶ οἱ ὑμένες οἱ ἀνοχῆες αὐτῆς· ὑγρὸν δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα κέεται ἡ ὑστέρη. πρὸς δὲ φυγῇ τε καὶ ὁρμῇ χρέεται ἡδέων τε καὶ ἀηδέων. ῥηϊδίως οὖν νεύει ὅκως πρέμνον ἔνθα καὶ ἔνθα, καὶ ἄνω τε καὶ κάτω πλώει. Διὰ τόδε νεήνισι τὸ πάθος γίγνεται, γεραιτέρῃσι δὲ ἥκιστα. ἧσι γὰρ ἡλικίη τε καὶ

inquit, τὸ πάθος ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ χειμῶνος καὶ φθινοπώρου, νέαις δὲ μᾶλλον καὶ εὐκαταφόροις πρὸς λαγνείαν, στείραις, καὶ μάλιστα εἰ διὰ φαρμακείαν εἶεν ἄτοκοι· καὶ ψύξις δὲ ἐν καθάρσει καταμηνίων τὸ νόσημα εἰργάσατο· ἐνίοις δὲ καὶ ἐκτρωσμοὺς δυςχερεῖς (immo lege: ἐκτρωσμὸς δυςχερὴς) τὸ πάθος ἐπήνεγκε· καὶ αἱμοῤῥαγίαν ὑστέρας ἀνασταῖλαί τις ἀποτόμως βουληθεὶς, τὸ νόσημα εἰργάσατο.

ἢν οὖν ἄρξηται πάσχειν κ. τ. λ.] Soranus p. 247. haec incipientis insultus signa describit: παρέπεται δὲ ταῖς πασχούσαις ἐγγίζοντος μὲν τοῦ παροξυσμοῦ, διανοίας νωθρότης στυγνὴ, „οἷον ὑπ' ἐκπλήξεως τεθαμβημένη, ὄκνος πρὸς τὰς πράξεις, ἀτονία τῶν σκελῶν, ὠχρότης προσώπου. — Tum vero pergit: εἶτα, ἐξαπίνης προσπεσούσης τῆς πνιγὸς, ἀναίσθητοι καὶ ἀκίνητοι γίνονται· μικρὸν δὲ καὶ ἀμυδρότατον τὸν σφυγμὸν ἴσχουσιν· ἐνίοτε δὲ καὶ παντελῶς ἄσφυκτοι γίνονται· ἐνίαις δὲ οὐδὲ ἡ ἀναπνοὴ αἰσθητῶς σώζεται δηλονότι παρὰ τῆς ποιούσης αἰτίας τὴν διαφορὰν καὶ τὸ μέγεθος.

γουνάτων ἀκρασίη... καὶ τὰ γυῖα λύονται.] Ἀκρασίη hic quoque pro ἀκράτεια, qua de re monui ad cap. 9. lib. I. Illud καὶ τὰ γυῖα λύονται Homericum est. cf. v. c. Il. IV. 469. λῦσε δὲ γυῖα.

ἢν δὲ καταπέσωσι..... ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι· λαγόνες κεναὶ ἔνθα ἡ ἕδρη τῆς ὑστέρης.] Lacunae signum primus noto: nimirum neque καρδιώσσουσι ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι dici potest, neque ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι λαγόνες κεναί: neque enim λαγόνες sunt ἐν ὑποχονδρίοισι. — Crassus: «stomacho mordetur: iuxta praecordia ilia, ubi vulvae domicilium est, inania sunt." Wiganus: «in stomacho morsum quemdam percipit: infra praecordia, in eo loco, ubi uteri sedes est, vacua sunt ilia." Vides eos non apposite Graeca exprimere. — Equidem aliquid deficere certum iudico, quo indicaverit Aretaeus uteri, uti ille opinatur, adscensum in hypochondria palam fieri: forte τάσις καὶ πλησμονῆς αἴσθησις ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, vel aliud quid huic simile. Nempe eiusmodi quid deesse docent verba, quae cap. de huius morbi curatione sub finem leguntur, ἢν δὲ βίης ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται, χείρεσι μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὐτόνου, ἢ ἀνδρὸς εὐαφοῦς, καὶ διαζῶσαι ταινίαις σφίγγοντα, ὁκόταν διελάσῃ τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν.

ἡ ἀναπνοὴ ἄσημος, ἀσαφής.] Ἄσημος et ἀσαφής fere idem denotant, ita ut paene dittographiam esse credas, vel glossam, quae in textum irrepserit. At quum infra dicat ἀναπνοὴ δασυτέρη καὶ σαφεστέρη, iam ἄσημος fere ad visum et ἀσαφής ad auditum h. l. retulerim; forte etiam talia haud adeo ad amussim exigenda sunt.

ὀφθαλμοὶ — οὐ κάρτα μὲν ἀτενέες, ἀτὰρ οὐδὲ κάρτα κεκαμμένοι.] In his κεκαυμένοι A. — Itaque omnes libri in κεκαμμένοι consentiunt. Non memini me pro κινεῖσθαι de oculis κάμπτεσθαι legere apud alios: longe enim diversa sunt βλεφαρίδων καμπυλότης et καμπύλον βλέφαρον in Coaca 218. et consimili Coacae Prognostici loco. — Nec tamen locus corruptelae notas offert.

ἢν δὲ μετακινέηται κ. τ. λ.] Soranus p. 250.: εἶτα διαλυομένων τῶν αἰτιῶν, ἄρχεται τονοῦσθαι τὸ σῶμα καὶ ἐρευθεῖν τὰ μῆλα· διανοίγονται δὲ καὶ αἱ γνάθοι, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μετὰ πλείστου βάρους ἐπαίρονται· μελλούσης δὲ ἤδη ἀνίεσθαι, προτρέχει ἐκ τῶν γυναικείων τόπων ὑγρασία πρὸς τὴν ἁφὴν καὶ βορβορυγμὸς γίνεται τῶν ἐντέρων, αὐτή τε ἐπιψύχεται κατ' ὀλίγον ἡ ὑστέρα· καὶ οὕτως ἀπολαμβάνουσι αἱ πάσχουσαι τὸ ἐννοεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ κινεῖσθαι.

ὑγροὶ δὲ καὶ οἱ ὑμένες οἱ ἀνοχῆες αὐτῆς.] Vulgo αἱ ὀχῆες, sed ἀνοχῆες O ex H. F. ἀνώχιες Pa. b. e. V. A.; hic et Pb. αὐτούς· Pd. f. ἄνωχι ἐς αὐτούς. Item Pc., qui in marg. «ἀνοχῆες, ut supra περὶ εἰλεοῦ." — Gal. de uteri dissectione cap. 4. p. 893. Kühnio: χαλαροὶ δὲ οὗτοι πάντες οἱ δεσμοὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλεῖστον ἡ μήτρα κινεῖσθαί τε καὶ μετασχηματίζεσθαι δύναται.

ῥηϊδίως οὖν νεύει ὅκως πρέμνον ἔνθα καὶ ἔνθα.] Cett.

ϐιοτὴ, καὶ γνώμη πλανωδεστέρη, τῇσι καὶ ὑστέρη ἐστὶ ῥεμβώδης· ἀπηλικεστέρῃσι δὲ εὐσταθέα καὶ ἡλικίη, καὶ ϐίος, καὶ γνώμη, καὶ ὑστέρη. Ἥδε μὲν οὖν ἡ ἀπὸ ὑστέρης πνὶξ μούνῃσι γυναιξὶ παρομαρτέει.

Γίγνεται δὲ καὶ ξυνὰ πρὸς ἄνδρας πάθεα τῇ ὑστέρῃ, φλεγμονὴ, αἱμοῤῥαγίη· ξυνὰ δὲ καὶ τὰ παρεόντα σημεῖα, πυρετοὶ, ἀσφυξίη, ψύξις, ἀφωνίη. ἐπὶ δὲ τῇ αἱμοῤῥαγίῃ καὶ ὀξύτεροι οἱ θάνατοι, ὁκοῖόν τι ἐν ζώῳ σφαγή.

ΠΕΡΙ ΣΑΤΥΡΙΗΣΙΟΣ.

Κεφ. ιβ'.

Οἱ σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ἐν τῇσι γραφῇσι καὶ τοῖσι ἀγάλμασι ὄρθια ἴσχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος. Ἔστι δὲ καὶ πάθεος ἰδέη, ἀνίσχοντος ὄρθια τοῦ πάσχοντος τὰ αἰδοῖα, ἐπίκλησιν σατυρίησις, ἐς ὁμοιότητα τοῦ θείου σχήματος.

Ὁρμὴ δέ ἐστι ἄσχετος ἐς ὁμιλίην· ἀτὰρ οὐδὲ ἐν τῇσι προςόδοισι οὐδὲν ὠφελέονται, οὐδὲ ἐπὶ πολλῇσι καὶ συνεχέεσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον. Σπασμοὶ δὲ ἁπάντων τῶν νεύρων καὶ τενόντων, καὶ ἔντασις ϐουβώνων καὶ πληχάδος· φλεγμονὴ τῶν αἰδοίων καὶ πόνος· ἐρύθημα προςώπου καὶ ἰκμὰς νοτίδι ἰκέλη. Περιστελλόμενοι, ἡσυχῇ ἐπίλυ-

πρέμνος: dudum Petitus *πρέμνον* desideravit. — Est Aretaeus hic rursum poëticus: cf. v. c. Orph. Argon. vs. 999. *δένδρεα δ' ἐσμαράγησε κραδαινόμεν' ἔνθα καὶ ἔνθα Πρύμνοθεν ἐκ ῥίζης.* — In sqq., *καὶ ἄνω τε καὶ κάτω πλώει*, prius illud *καί* de meo adscripsi.

ἀπηλικεστέρῃσι.] Libri plurimi *πηλικωτέρῃσι*. Pa. *b.* *πηλικωτέροισι*. Non potuit non recipi verissima Wigani emendatio, qui ad vulgatam lect.: «Vocem, inquit, hanc nusquam invenio. Πηλικός *quantus* significat. Herodotus *ἀπηλικέστερος* Ionice pro *ἀφηλικέστερος* *iunior* [immo *aetate provectior* E.] ponit, quod et hic legendum credo." Vocabulum a veteribus Grammaticis et Lexicographis saepius explicatum: cf. Greg. Cor. p. 529. ibique Koen. et Schaefer. Lobeck ad Phryn. p. 84. Idem vocabulum apud Hipp. Epid. VII. *ἀδελφῇ τῇ ἀφηλικεστέρῃ* p. 1235. Foësio, qui locum notavit in Oecon.

Cap. 12. *Οἱ σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ.... ὄρθια ἴσχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πρήγματος*] Recte Petitus *τὸ θεῖον πρῆγμα* de generatione intellexit: minus apposite adtulit verba Arist. de Anima II. 4: *φυσικώτατον γὰρ τῶν ἐν τοῖς ζῶσιν ἔργων, ὅσα τέλεια, καὶ μὴ πηρώματα, ἢ τὴν γένεσιν αὐτόματον ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτὸ, ζῶον μὲν ζῶον, φυτὸν δὲ φυτὸν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου μετέχωσιν.* — Potius huc pertinent omnia quae de Bacchi cultu et festiva *πομπῇ τοῦ φάλλου* apud Graecos ferebantur: cf. Herodotum II. 48. seq.

ἐπίκλησιν σατυρίησις ἐς ὁμοιότητα τοῦ θείου σχήματος.] *Ἐπίκλησιν* Accusativo de meo scripsi, cett. *ἐπίκλησις*. Cum hisce cf. Coel. Aurel. acut. m. III. 18: «Vocatur autem, ut quidam volunt, translative a similitudine Satyrorum, quos, ut vulgus loquitur, sive fabula fingit, vinolentos atque in usum Veneris pronos daemones accipimus, vel, ut alii dicunt, ab herbae virtute, quam Satyrion vocant." Si quis veterum Satyros cognoscere velit, legat Euripidis *κύκλωπα*. Inspiciat pudicos scilicet vs. 179. sqq. — Quod ad *θείου*, ita scripsi cum Wig. e cod. H.; *θεοῦ* ferunt cett.

ἀτὰρ οὐδὲ ἐν τῇσι προςόδοισι οὐδὲν ὠφελέονται, οὐδὲ ἐπὶ πολλῇσι καὶ συνεχέεσι ὁμιλίῃσι πρηΰνονται τὸ ὄρθιον.] *Πολλοῖσι καὶ συνεχέσι* vulgo; verum habet O. et ferunt Pa. *b. e. f.* — Ad rem ipsam quod attinet, Coel. Aurel. l. l.: «Initio autem, inquit, se leviter putant relevatos ex usu venereo, atque seminis iactu, sed paulo post vehementer extenduntur. Nocentur enim atque vexantur hoc usu quamquam parvi temporis relevationem falsam sentire videantur, non aliter quam si scabiosi pruritu affecti, vel lippientes, manuum contactum affectare frequentent, quod Graeci *χειραψίαν* vocaverunt."

σπασμοὶ δὲ ἁπάντων τῶν νεύρων καὶ τενόντων, καὶ ἔντασις ϐουβώνων καὶ πληχάδος· φλεγμονὴ τῶν αἰδοίων καὶ πόνος.] Priora ista vulgo hoc ordine in libris feruntur *σπασμοὶ δὲ ἁπάντων τῶν νεύρων καὶ ἔντασις τενόντων καὶ ϐουβώνων καὶ πληχάδος.* Equidem transposui; non quia *ἔντασις τενόντων* dici non posse arbitrer, sed quia in vulgata lectione certe, quos *τένοντας* spectet, indicaturum fuisse Aretaeum, exspectabam, ita ut *σπασμοὶ ἁπάντων τῶν νεύρων καὶ τενόντων* requirerem: tum vero h. l. *ἔντασις* tensionem eam indicat, me iudice, quae ab humorum ad partes affluxu maiore pendeat, quod inprimis in hoc morbo in inguine et *πληχάδι* locum habet; adeo ut ipsa rerum natura emendationem suadere videatur. Vid. etiam infra *τενόντων καὶ μυῶν τῶν πάντων ξύντασις.*

περιστελλόμενοι.] Vocabulum Hippocrateum in Epidd. libris saepius obvium. Cum loco quidem nostro inprimis

ποι, κατηφέες, ὥςπερ ἀχθόμενοι τῇ ξυμφορῇ. Ἢν δὲ ὑπερίσχῃ καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πάθος, ἀκρατέες μὲν γλώσσης ἐς τὸ ἄκοσμον, ἀκρατέες δὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος· παράφοροι τὴν γνώμην ἐς τὸ ἄσχημον, κατέχειν γὰρ οὐ δύνανται. Διψώδεες· φλέγμα πολλὸν ἐμέουσι· ἐπὶ δὲ τοῖσι χείλεσι ἀφρὸς ἐφιζάνει, ὅκωςπερ τοῖσι ὀργῶσι τῶν τράγων, ἀτὰρ ἠδὲ ὀσμὴ ὁμοίη. Οὖρον ἐξ ἐπισχέσιος πολλῆς λευκὸν, παχὺ, γονοειδές. κοιλίη ἀπολελημμένη· γαργαλισμοὶ αὐτόματοι πλευρέων καὶ μασχαλῶν· σπασμώδεες· ἀπόσιτοι, εἰ δὲ προςφέροιντο, ἁρπάγδην ταραχώδεες.

Ἢν δὲ ἐς ὄλεθρον ἥκῃ τὸ κακὸν, φυσώδεες, κοιλίην ἐπηρμένοι· τενόντων καὶ μυῶν τῶν πάντων ξύντασις· δυςκινησίη· ξυνολκαὶ μελέων· σφυγμοὶ σμικροὶ, ἀσθενέες, ἄτακτοι.

Ἔλυσέ κοτε τάδε πάντα κοιλίη ἐκταραχθεῖσα πολλοῖσι φλεγματώδεσι, ἢ χολώδεσι· ἔμετος ὁμοίως, οὐκ ἄνευθεν κινδύνου. Ἴησις, ὕπνος βαθὺς καὶ μήκιστος. ψύξις γὰρ καὶ πάρεσις, καὶ νάρκη νεύρων, ὕπνος πουλύς· νάρκη δὲ καὶ ψύξις σατυρίησιν ἴηται.

Γίγνεται δὲ τὸ πάθος ἦρος μάλιστα καὶ θέρεος· ἡλικίῃσι δὲ, μειρακίοισι καὶ νέοισι, μάλιστα δὲ, ὁκόσοισι ἡ φύσις ἐς ξυνουσίην ἑτοίμη. Ὀξύτατον, ἠδὲ ἀτερπὲς, ἠδὲ ἄκοσμον κακόν· τὰ πολλὰ γὰρ ἐντὸς ἑβδόμης θνήσκουσι. Λόγος δὲ, ὅτι καὶ γυναῖκες πάσχουσι τοῦτο τὸ πάθος, καὶ ἥ τε ἐς τὰ ἀφροδίσια ὁρμὴ ὁμοίη, καὶ τὰ λοιπὰ ξύμ-

conferri debet hist. mulieris phrenitide laborantis Epid. III. aegr. 15. de qua Hipp.: ἐξ ἀρχῆς δέ, inquit, περιεστέλλετο, et: ἀεὶ περιεστέλλετο. Vid. Foës. in Oecon. Crassus perperam: « aegri sese incurvant et comprimunt." Minus recte quoque Wiganus: « silentes obambulant, tristes atque demissi." Nam de ambulatione hic nihil. Gal. περιεστέλλετο· τοῖς περιβολαίοις ἑαυτὸν ἔσκεπεν. Hesych. περιστέλλει. καλύπτει κ. τ. λ. Interpretor h. l. « faciem prae pudore contegunt."

ἢν δὲ ὑπερίσχῃ καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ πάθος.] Simili modo ὑπερίσχειν cum Acc. vidimus supra cap. 7. huius libri: αἱμοῤῥαγίη μὲν γὰρ ὑπερίσχει πάντα πολλόν.

ἀκρατέες μὲν γλώσσης ἐς τὸ ἄκοσμον.] Ad illud γλώσσης ἀκρατέες cf. Aeschylum. Prom. vs. 847.

ἔξω δὲ δρόμου φέρομαι, λύσσης
πνεύματι μάργῳ, γλώσσης ἀκρατής.

Rufus de melancholia apud Aëtium fol. 103. vs. 36. τῷ ἀκρατεῖ τῆς γλώσσης. Opponitur τὸ κρατεῖν τῆς γλώττης apud Plut. de liberorum Educatione cap. 14. (p. 22. Ed. Tauchn.) τῇ τῆς γλώττης ἀκρασίᾳ (p. 23.)

ἐς τὸ ἀμφαδόν.] Ἀμφαδόν Homericum est: Odyss. I. 296. ἠὲ δόλῳ ἢ ἀμφαδόν. O.: ἀκρ. δὲ καὶ ἐς τὸ ἀμφ. καὶ τῆς τ. ε. π.

ἐπὶ δὲ τοῖσι χείλεσι ἀφρὸς ἐφιζάνει.] Ἐπειδή cett. Pb. in marg. ἴσως ἐπὶ δέ. Hoc recipiendum erat. De forma ἰζάνω cf. Buttm. Gr. Gr. II. 201. Quod ad comparationem ὅκωςπερ τοῖσι ὀργῶσι τῶν τράγων, notissima res est, hircum salacissimum esse animal; hinc comparatio Satyriasi laborantium cum hirco ὀργῶντι. Vid. Aristoph. Plutus vs. 295: ἕπεσθ᾽. ἀπεψωλημένοι τράγοι δ᾽ ἀκρατιεῖσθε, ubi cf. Schol. Ad seq. ἀτὰρ ἠδὲ ὀσμὴ ὁμοίη cf. vs. 294 αἰγῶν τε κιναβρώντων μέλη cum Schol. et nota Hemsterhusii.

Οὖρον ἐξ ἐπισχέσιος πολλῆς λευκὸν, παχὺ, γονοειδές. κοιλίη ἀπολελημμένη.] Legebatur ἐξ ἐπισχέσιος πολλῆς ἀλλ᾽ ἐς λευκόν. Hoc quidem probavero, si quis me docuerit, quare ἀλλά illatum sit, et quomodo interpretari oporteat ἐς λευκόν. — Mihi ἀλλ᾽ ἐς e postremis literis proxime antecedentis πολλῆς natum videtur: itaque delevi. — Pro ἀπολελημμένη ceteri omnes ἀπολελυμένη, simili, qualem antea notavimus, errore. Coel. Aurel: « difficilis urinae egestio, ita ut plerunque stercorum abstentio fiat."

ξυνολκαὶ μελέων.] Ξυνολκή μ. Pf.

πολλοῖσι φλεγματώδεσι, ἢ χολώδεσι.] Ἢ h. l. de meo interposui.

ἔμετος ὁμοίως, οὐκ ἄνευθεν κινδύνου. Ἴησις, ὕπνος βαθὺς κ. τ. λ.] Ὁμοίων H., quod parum placet; ἄνευθε Pa. e. f. — Praeterea ceteri coniungunt οὐκ ἄνευθεν κινδύνου ἴησις, ὕπνος βαθὺς κ. τ. λ., quod prorsus improbandum censeo; quum sqq. ratio quidem exponatur, quare ἴησις sit mali iste ὕπνος βαθύς; sed minime, quare sit ἴησις οὐκ ἄνευθεν κινδύνου. — Verba ἔμετος ὁμοίως breviloquentiam habent, ita explendam: ἔμετος ὁμοίως κοτὲ ἔλυσε τάδε πάντα.

γίγνεται δὲ τὸ πάθος κ. τ. λ.] Coel. Aurel. causas, quas vocant, occasionales tradit seqq.: « Sed antecedentes istius passionis causae sunt epota medicamina ob usum Venereum excitandum, quae Satyrica, vel ἐντατικά vocant, quae sunt acria, atque incentiva et nervis improba. Item immodicus, atque intemporalis usus veneris." Et sub finem capitis: « Memorat denique, inquit, Themison apud Cretam multos Satyriasi interfectos, quod quidem, quantum creditur, factum est ignorantia ciborum, quod frequenter ac plurimam manderent Satyrion herbam." De hac autem herba Diosc. III. 133.: καὶ εἰ βούλει, inquit, γυναικὶ συνουσιάσαι, χρῆσθαι· φασὶ γὰρ αὐτὴν καὶ ὁρμὴν κινεῖν τὴν ἐπὶ συνουσίᾳ.

τὰ πολλὰ γὰρ ἐντὸς ἑβδόμης θνήσκουσι.] Cett. ἐν ἑβδόμῃ, de meo alterum illud dedi; nempe Aretaeum aut ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι θνήσκουσι scripsisse puto, aut ἐντὸς ἑβδόμης θνήσκουσι. Lenissimam ergo medelam adhibui.

παντα τὰ αὐτά. Ἐγὼ δὲ μαχλοσύνην μὲν γυναιξὶ ὑγρῇσι πείθομαι γίγνεσθαι, ἐς ἔκχυσιν τοῦ πλήθεος τούτων· σατυρίησιν δὲ ἥκιστα. οὔτε γὰρ ἡ Φύσις αὐτέων ἑτοίμη, ψυχρὴ γάρ· ἀλλ' ουδὲ μόρια ἐς ὀρθίησιν, ὅκωςπερ σάτυρος, ἴσχει γυνὴ, ὥςπερ τὸ πάθος ἐπώνυμον. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πνίγα τὴν ἀπὸ ὑστέρης νοσέουσι ἄνδρες, οὕνεκεν οὐκ ἴσχει ὑστέρην ἀνήρ.

λόγος δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες πάσχουσι τοῦτο τὸ πάθος.] Coel. Aurel. «est autem, inquit, communis passio viris atque foeminis." Soranus: γίνεται δὲ καὶ ἐπὶ γυναικῶν σατυρίασις, ὥςπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν, παρέπεται δὲ αὐταῖς κνησμὸς ἐπιτεταμένος τῶν γυναικείων τόπων μετὰ πόνου, ὥςτε τὰς χεῖρας συνεχῶς τοῖς μέρεσιν ἐπιφέρειν· καὶ διὰ τοῦτο ἀκάθεκτος αὐταῖς πρὸς συνουσίαν ὁρμὴ γίνεται καὶ παρατροπὴ τῆς διανοίας μετὰ δριμύξεως [ἢ δήξεως ἁλμυροῦ χυμοῦ] ἐπὶ ποσὸν, διὰ τὴν πρὸς τὴν ὑστέραν τῶν μηνίγγων συμπάθειαν, παραγκωνισαμένη πᾶσαν αἰδῶ.

μαχλοσύνην.] Vox poëtica certe. Inter Hesiodi fragm. hic vs. legitur:

εἵνεκα μαχλοσύνης στυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Cf. Hom. Il. XXIV. 30. et Spitzneri adnott. ad hunc versum et 23um eiusdem libri. Legere me memini etiam apud Orph. Lith. vs. 318.

εἰ δὲ ἑ μαχλοσύνῃσιν ἐλαύνει δῖ' Ἀφροδίτη.

Hesychius, alii veteres vocem interpretantur.

ἴσχει γυνή.] O. ἴσχει ἡ γυνή. Articulum non recipio: mox enim οὐκ ἴσχει ὑστέρην ἀνήρ.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΑΙΤΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. α'.

Χρονίων νούσων πόνος μὲν πουλὺς, χρόνος δὲ μακρὸς συντήξιος, καὶ ἀβέβαιος ἡ ἄλθεξις. Ἢ γὰρ οὐδ᾽ ἐξηλάθησαν ἐς τὸ πάμπαν, ἢ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλινδρομέουσι αἱ νοῦσοι. Οὔτε γὰρ ἀτρεμέειν οἱ νοσέοντες τολμέουσι ἐς τέλος· ἀτὰρ ἠδὲ ἁμαρτάνουσι ἐν τῇσι μακρῇσι διαίτῃσι, κὴν ἀτρεμέωσι. Ἦν δὲ καὶ φόβος ἔῃ ἐπιπόνου ἰήσιος, δίψης, λιμοῦ, φαρμάκων πικρῶν, καὶ ὀδυνέων ἢ τομῆς, ἢ καύσιος, ὧνπέρ ἐστι ἐν τῇσι δολιχῇσι νούσοισι χρέος, ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, ὡς θανάτου δῆθεν αὐτέου ὀρεγόμενοι. Ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρὸς ἰητροῦ, καὶ μακροθυμίης, καὶ ποικιλίης, καὶ χάριτος ἀβλαβοῦς τῶν ἡδέων, καὶ παραιφάσιος. Ἀτὰρ καὶ τὸν νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι, καὶ ξυνίστασθαι τῷ ἰητρῷ κατὰ τοῦ νοσήματος. Οὐ γὰρ τοῦ σώματος μούνου ἀπρὶξ λαβόμενον ταχὺ ἀνασμύχει τε καὶ δάπτει, ἀλλ᾽ ἐς πολλὰ καὶ τὴν αἴσθησιν ἐκτρέπει, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἐκμαίνει ἀκρασίῃ τοῦ σώματος. Τοιήνδε τὴν μανίην καὶ τὴν μελαγχολίην ἴσμεν, περὶ ὧν αὖθις ἐρέω. τὰ νῦν δ᾽ ἀμφὶ κεφαλαίης φράσω.

Lib. I. cap. 1. *ἐς τὸ πάμπαν.*] *Ἐς τὸ ξύμπαν* V. Pa. *b.*

ἦν δὲ καὶ φόβος ἔῃ ἐπιπόνου ἰήσιος, δίψης, λιμοῦ φαρμάκων πικρῶν καὶ ὀδυνέων ἢ τομῆς, ἢ καύσιος.] Pro *φόβος*, cett. *πόνος*, — *ὀδυνέων* O. V. A. Pa. *b.* *ὀδυνωδέων* cett. — Ad vulgatum illud *ἦν δὲ καὶ πόνος ἔῃ ἐπιπόνου ἰήσιος* Wiganus «an recte?" quaerit. Mihi quidem ferri non posse videtur in auctore tersissimo, adeo ut de meo *φόβος* substituerim. Primo quidem in isto *πόνος* — *ἐπιπόνου ἰήσιος* parum consultum esset euphoniae: tum vero non credo eum dixisse *ἦν δὲ καὶ πόνος ἔῃ .... ὀδυνέων ἢ τομῆς, ἢ καύσιος*: tandem aegrotantes *ὑποδιδρήσκειν*, antequam curatio coepta sit, est vero simile. Nam supra iam dixit: *οὔτε γὰρ ἀτρεμέειν οἱ νοσέοντες τολμέουσι ἐς τέλος.* — Ego igitur confidenter *φόβος* quod loci sensus sibi requirit, scripsi.

ὧνπέρ ἐστι ἐν τῇσι δολιχῇσι νούσοισι χρέος, ὑποδιδρήσκουσι οἱ κάμνοντες, ὡς θανάτου δῆθεν αὐτέου ὀρεγόμενοι.] *Ὡς* apud cett. ante *ὑποδιδρήσκουσι* ponitur; recte ad eum, ad quem iam retuli, locum pertinere vidit Petitus, qui adscripsit locum ex libro Hipp., ut aiunt, de arte: *οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες.* — Illud *ὡς .. δῆθεν* non sine leni irrisione ponitur. — *δολιχῇσι νούσοισι* Homerum sapit. Od. IV. 483. *δολιχὴν ὁδόν.* Il. X. 52. *δηθά τε καὶ δολιχόν.*

ἔνθα δὴ ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρὸς ἰητροῦ.] Ecce! rursus Homerum audimus! cf. Il. XIII. 277.

εἰ γὰρ νῦν παρὰ νηυσὶ λεγοίμεθα πάντες ἄριστοι
ἐς λόχον, ἔνθα μάλιστ᾽ ἀρετὴ διαείδεται ἀνδρῶν.

καὶ παραίφασιος.] Iam Petitus Homerica quaedam ad h. l. pertinentia contulit: Il. XI. 792. *ἀγαθὴ δὲ παραίφασις ἐστιν ἑταίρου.* — Il. XIV. 217., ubi de Zona Veneris:

ἔνθ᾽ ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ᾽ ἵμερος, ἐν δ᾽ ὀαριστὺς
πάρφασις, ἥτ᾽ ἔκλεψε νόον πύκα περ φρονεόντων.

Vid. ibid. XXIV. 770:

ἀλλὰ σὺ τόν γ᾽ ἐπέεσσι παραιφάμενος κατέρυκες,
σῇ τ᾽ ἀγανοφροσύνῃ καὶ σοῖς ἀγανοῖς ἐπέεσσιν.

Suavis illa et blanda admonitio amici praecipue est medici.

ἀτὰρ καὶ τὸν νοσέοντα χρὴ ἄλκιμον ἔμμεναι καὶ ξυνίστασθαι τῷ ἰητρῷ κατὰ τοῦ νοσήματος.] Cf. Il. VI. 522. *ἐπεὶ ἄλκιμός ἐσσι.* — Respicit porro Hipp. Aph. l. 1. *δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιεῦντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα κ. τ. λ.*

οὐ γὰρ τοῦ σώματος μούνου ἀπρὶξ λαβόμενον ταχὺ ἀνασμύχει τε καὶ δάπτει, ἀλλ᾽ ἐς πολλὰ καὶ τὴν αἴσθησιν ἐκτρέπει· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ἐκμαίνει ἀκρασίῃ τοῦ σώματος.] Μοῦνον vulgo editur: *μόνου* V. Pa. *b.* *μούνου* Pc. *d. e.*, quod recipiendum fuit, nam corpus solum per se laborans opponitur animae una cum corpore affectae. — Supra cap. 30. Libri II. de s. m. ac. legimus *τῇσδε γὰρ ἀπρὶξ λαβόμενον οὐ μεθίησι, ἀλλ᾽ ἐς διάλυσιν τρέπει.* — Verba *σμύχειν* et *δάπτειν* Homerica sunt. Il. IX. 653. *κατά τε σμύξαι πυρὶ νῆας.* XXII. 410: *ὡς εἰ ἅπασα Ἴλιος ὀφρυόεσσα πυρὶ σμύχοιτο κατ᾽ ἄκρης.* Cf. Il. XXIII. 182. *Ἕκτορα δ᾽ οὔτι δώσω Πριαμίδην πυρὶ δαπτέμεν, ἀλλὰ κύνεσσιν.* De meo *αἴσθησιν* scripsi: libri omnes h. l. *αἰσθησίην*, unde *αἰσθησία* in Schneideri Lex. receptum et inde in novum Thesaurum illatum. Mi-

ΠΕΡΙ ΚΕΦΑΛΑΙΗΣ

Κεφ. β'.

Ἢν ἀλγέῃ κεφαλὴ σχεδίως ἐπὶ προςκαίρῳ αἰτίῃ, κἢν ἐπὶ πλεῦνας, κεφαλαλγίη καλέεται. Ἢν δὲ διεβίζῃ χρόνῳ μακρῷ τὸ ἄλγημα, καὶ περιόδοισι μακρῇσι καὶ πολλῇσι, καὶ προςεπιγίγνηται μέζω τε καὶ πλεῦν δυςαλθῆ, κεφαλαίην κικλήσκομεν.

Ἰδέαι δὲ μυρίαι. Τισὶ μὲν γὰρ ἀΐδιος ὁ πόνος καὶ σμικρὸς, ἀλλ' οὐ διαλείπων. Τισὶ δὲ ἐς περίοδον περιπλεῖ, ὅκως τοῖσι πυρεταίνουσι ἀμφημερινὸν, ἢ παρ' ἡμέρην. Ἄλλοισι δ' ἀπὸ δύσιος ἐς μεσημβρίην, καὶ τῇδε τέλεον ἀποπαύεται· ἢ ἀπὸ μεσημβρίης ἐς ἑσπέρην· ἢ ἐπίπροσθεν ἐς νύκτα. ἥδε δὲ ἡ περίοδος οὐ κάρτα δηθύνει. Καὶ τοῖσι μὲν ἡ κεφαλὴ ἀλγέει πᾶσα. καὶ ἥδε ἄλλοτε μὲν ἐπὶ δεξιὰ, ἄλλοτε δὲ ἐπ' ἀριστερά· ἢ μέτωπον, ἢ βρέγμα· καὶ ταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ῥεμβώδεα τρόπον.

Τοῖσι δὲ καὶ τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ λαῖα μοῦνον, — ἐς ὅσον ὁρίζων κρόταφος, ἢ ὦς, ἢ καὶ ὀφρὺς μία, ἢ ὀφθαλμὸς εἷς, ἢ ῥὶς μέσφι μέσου ἐς ἶσα τέμνει, — ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περῇ, ἀλλ' ἐν ἡμίσεϊ μίμνει τῷ τῆς κεφαλῆς χωρίῳ. Ἑτεροκρανίη

hi hoc perinde atque ὀσμήσεσι, ὀσμήσιος librariis deberi videtur: composita ἀναισθησία, εὐαισθησία, δυςαισθησία notissima et usitatissima, sed αἴσθησις, non αἰσθησίη, pro simplici valet; neque vero alio loco apud nostrum legis, sed semper αἴσθησις. Ego igitur repudio, neque ex auctore tam prave scriptis libris nobis servato in Lexx. inferendum censeo. Ἀκρασίῃ τοῦ σώματος «per corporis impotentiam" minus recte interpretatur Wiganus; melius Crassus «ab intemperie corporis."

Cap. 2. κἢν ἐπὶ πλεῦνας.] Wiganus: «videtur, inquit, ἡμέρας deficere. Ita loquitur 43. 22. ἐς ἡμέρας πλεῦνας et rursus 89. 25. Absurde enim πλεῦνας ad αἰτίας referatur. cett." — Equidem haud ausim affirmare re vera ἡμέρας Aretaeum adscripsisse: mihi quidem exempla nunc non succurrunt, ubi ad πλεῦνας subintelligatur ἡμέρας, sed neque video, cur non aeque bene ad πλεῦνας subintelligere possis ἡμέρας, quam ad τρίτῃ, τετάρτῃ subaudis ἡμέρῃ. cf. Bos Ell. ling. Gr.

καὶ προςεπιγίγνηται μέζω τε καὶ πλεῦν δυςαλθῆ.] Legebatur πλεῦνον. Wig.: «an πλεῦνα, quaerit, Symptomata nempe." Non mihi quidem videtur; sed πλεῦνον
ον
ortum esse puto e dittographia πλεῦν; itaque ον delevi et πλεῦν δυςαλθῆ coniungo, quod egregie respondet praegresso μέζω. Forma πλεῦν apud Herodotum passim obvia cf. Lex. Herod.

ὅκως τοῖσι πυρεταίνουσι ἀμφημερινὸν ἢ παρ' ἡμέρην.] Particula disiunctiva abesse solet, verum Petitus: «scribe, inquit, ἀμφημερινὸν, ἢ παρ' ἡμέρην. Ila Graeci ἀμφημερινόν vocant, cuius accessiones quotidie prehendunt: παρ' ἡμέρην, quae alternis diebus redit. Hanc et διὰ τρίτης iidem Graeci vocant; unde τριταῖος πυρετός. Hipp. Aph. 12. sect. I.' καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἄλληλα ἀντεπιδόσιες [lego ἀνταποδόσιες cum Edd. antiquis, quae ἀνταποδώσιες E.] ἥν τε καθ' ἡμέρην, ἤντε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίγνωνται. Galenus in Comm. haec explicans *quotidianam*, *tertianam* et *quartanam* febrem subiicit." Ad ἀμφημερινόν cf. Moer. in ἀμφίετες p. 45. Ed. Piers., quaeque ibi adnotantur. Ad παρ' ἡμέρην cf. Vigerum p. 650. Illustre exemplum vis huius dictionis habes in notissima apud Lucianum fabula: καίτοι τὰ μὲν τῆς Λήδας τέκνα παρ' ἡμέραν ἑκάτερος ἐν οὐρανῷ καὶ ἐν ᾅδου εἰσίν. Dial. Deorum XXIV. Τισὶ δὲ ἐς περίοδον περιπλεῖ, quod proxime ea, de quibus egimus, antecedit, magnopere me advertit: περιπλεῖν est *circum navigare*; apud Hipp., si Dis placet, ὡς μὴ περιπλέῃ τὰ ἐπιδέσματα, *ne laxata deligamenta circum fluitent*. — Loco vero nostro denotat *certo temporis intervallo redire*, ita ut proxime coniunctum sit cum Homerico περιπλομένων ἐνιαυτῶν, et ad huius imitationem expressum. Hoc quidem a πέλω, πέλομαι, de cuius arcto cum πλέω nexu cf. Thiersch Gr. Gr. p. 399. in fine.

δηθύνει.] Hom. Il. I. ἢ νῦν δηθύνοντ', ἢ ὕστερον αὖτις ἰόντα.

τοῖσι δὲ καὶ τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ λαῖα μοῦνον, — ἐς ὅσον ὁρίζων κρόταφος, ἢ ὦς, ἢ καὶ ὀφρὺς μία, ἢ ὀφθαλμὸς εἷς, ἢ ῥὶς μέσφι μέσου ἐς ἶσα τέμνει —, ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περῇ, ἀλλ' ἐν ἡμίσεϊ μίμνει τῷ τῆς κεφαλῆς χωρίῳ.] Locum e librorum lectione describam: τοῖσι (τισί H. V. Pa. b.) δὲ καὶ (καὶ om. V. Pa. b. e.) τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ λαιὰ μοῦνον, ἐς ὅσον ὅρων κρόταφος, ἢ ὦς, ἢ καὶ ὀφρὺς μία, ἢ ὀφθαλμὸς ἐς (εἷς H. unde εἷς O.) μέσφι μέσου, ἢ ῥὶς ἐς ἶσα (ἐς ἣν Pb.) τέμνει (τέμνῃ H. Pd.) μοῦνον ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περῇ, ἐν ἡμίσεϊ μίμνει (μίμνῃ H.) τῷ τῆς κεφ. χ. — Wiganus εἷς μέσφι μέσου dedit e cod. H. εἷς ferente: tum vero ante ἐν ἡμίσεϊ illatum cupiit in notis ἀλλ', vel μίμνει in μίμνον mutandum censuit, ut iungeretur ἄλγημα... μίμνον. — Me quidem in librorum lect. primo offendit illud ὅρων, quod quid sibi velit non perspicio, ita ut ὁρίζων reposuerim, e quo compendiose scripto fortasse ὅρων natum est. Cf. Gal. de Anat. adm. III. p. 374. Ed. Kühn: κατὰ τὴν ὁρίζουσαν αὐτὴν ἐν τοῖς ἔξω μέρεσι γραμμήν. Porro verba μέσφι μέσου in vulg. lect. perperam

τόδε καλέεται· οὐκ εὔηθες κακὸν, κῆν διαλείπῃ, κῆν σμικρὸν ἔμμεναι δοκέῃ. Ἢν γὰρ ἐμπέσῃ κοτὲ ὀξέως, αἰσχρὰ καὶ δεινὰ πρήσσει. σπασμὸς καὶ διαστροφὴ τοῦ προςώπου γίγνεται· ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενέες κέρασι ἴκελοι πεπήγασι, ἢ τῇδε κἀκεῖσε σπασμωδέως ἔνδον εἰλεῦνται· σκοτόδινος· ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων· ἱδρὼς ἄσχετος· τενόντων πόνος ἐξαπίνης, ἄλογος, ὡςπερεί τινος πατάξαντος ξύλῳ· ναυτίη, ἔμετος χολωδέων· κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου. ἢν δὲ ἐπιτείνῃ κοτὲ τὸ πάθος, ὤνθρωπος ἐτελεύτησε. Ἢν δὲ σμικρότερον ᾖ, καὶ ἐς ὄλεθρον ἀσινὲς χρονίζῃ, ὄκνος πουλὺς, καρηβαρίη, ἀπορίη, ζωὴ δύςφορος. καὶ γάρ πως φεύγουσι τὴν αὐγὴν, σκότος δὲ πρηΰνει τουτέοισι τὴν νοῦσον· οὐδὲ ἐςιδεῖν τι ἢ ἀκοῦσαι τερπνὸν εὔφοροι· κάκοδμοι τὴν ὄσφρησιν, καὶ οὔτε τι εὐῶδες αὐτέους τέρπει, ἐκτρέπονται δὲ καὶ τὰ κακώδεα· ἄχθονται τῷ βίῳ, θανατῶσι ὤνθρωποι.

Αἰτίη δὲ τουτέων ξὺν ξηρότητι ψύξις. Ἢν δὲ δηθύνῃ καὶ ἐς μέζον ἕρπῃ ἐπὶ τοῖσι πόνοισι, τὸ πάθος σκότωμα γίγνεται.

ΠΕΡΙ ΣΚΟΤΩΜΑΤΙΚΩΝ.

Κεφ. γʹ.

Ἢν ζόφος τὰς ὄψιας σχῇ, καὶ δῖνος ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἑλίσσηται, καὶ τὰ ὦτα βομβέῃ, ὅκως ῥεόντων καναχηδὸν ποταμῶν, ἢ οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνῇ, ἢ αὐλῶν

ad ὀφθαλμὸς εἷς, quae verissima emendatio est Wigani, referuntur; pertinent enim ad nasum *in medio* positum, non ad oculum alterutrum *in latere* sedem habentem. Wigani μίμνον minus arridet, quam ἀλλὰ.... μίμνει; cuius rei ratio posita in periodi structura. Nimirum, quum libri omnes in οὐ περῇ consentiant, me iudice verba, ἐς ὅσον — τέμνει, tanquam parenthesi inferuntur! ceteroquin enim ista, ἐπέκεινα δὲ τὸ ἄλγημα οὐ περῇ, penderent ab ἐς ὅσον, adeo ut, me iudice, μὴ περῇ requireretur. — Sponte patet μοῦνον pone τέμνει perperam e superioribus repetitum, atque adeo delendum esse.

ἑτεροκρανίη τόδε καλέεται.] Cett. τόδε μοῦνον; e V. adnotatur τὸ δεσμῶν. Equidem μοῦνον delevi; nam h. l., perinde ac paulo ante, pone τέμνει, vitiose e superioribus repetitum esse arbitror.

ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενέες κέρασι ἴκελοι πεπήγασι, ἢ τῇδε κἀκεῖσε σπασμωδέως ἔνδον εἰλεῦνται· σκοτόδινος.] Pro κέρασι V. Pa. *b.* κεράεσι. — H. Pc. *d. e. f.* praebent σπασμωδέως. — Libri εἰλῶνται, pro quo εἰλέονται voluit R.; ego vero εἰλεῦνται reponere malui. — Libri omnes σκοτοδίνως, quod adverbium nusquam legere me memini, nec ferri posse credo, adeo ut solitum nostro nomen σκοτόδινος reposuerim. — In priori sententiae huius membro Homerum rursus imitatur: cf. Od. XIX. 211.

ὀφθαλμοὶ δ' ὡςεὶ κέρα ἕστασαν, ἠὲ σίδηρος,
ἀτρέμας ἐν βλεφάροισι.

ὀφθαλμῶν ὑποβρύχιος πόνος ἄχρι μηνίγγων.] Adponit Petitus Galeni verba e cap. 13. lib. III. de Locis affectis: οὐκ ἀπεικὸς δὲ τοῖς μέν τισιν αὐτῶν τὰς περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὀδυνᾶσθαι μήνιγγας, ἐνίοις δὲ τὸ περικράνιον· ἡ διάκρισις δὲ αὐτῶν ἐν τῷ διήκειν, ἢ μὴ διήκειν τὰς ὀδύνας εἰς τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. Εὔλογον γὰρ οἷς ἡ διάθεσις ἔνδον τοῦ κρανίου, τούτοις εἰς τὰς τῶν ὀφθαλμῶν βάσεις ἀφικνεῖσθαι τὸν πόνον· ἐπειδὴ καθήκουσιν εἰς αὐτὰς ἀποφύσεις ἐξ ἐγκεφάλου τε καὶ ἀμφοτέρων μηνίγγων, ἔτι τε καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀγγείων. — Nostri ὑποβρύχιος Homericum et Hippocrateum. Vid. Oecon. Foës. in voce.

τενόντων πόνος ἐξαπίνης, ἄλογος.] Πόνος de coniectura mea et Petiti intuli. Aliam rationem iniit Wiganus qui ex ἄλογος efformavit ἄλγος: minus id probo, quia ἐξαπίνης, ἄλογος aptissime coniunguntur, ita ut postremum reiicere nolim.

ἢν δὲ σμικρότερον ᾖ καὶ ἐς ὄλεθρον ἀσινὲς χρονίζῃ.] Ita scripsi pro librorum omnium lect. ἀσινὲς, χρονίζει: nam neque commate inter utrumque distinguendum est, neque χρονίζει alio modo quam ᾖ poni potest, quum ambo ista ab ἢν pendeant: et vero arctissime cohaerent ἐς ὄλεθρον ἀσινὲς χρονίζειν.

καὶ γάρ πως φεύγουσι τὴν αὐγήν· σκότος δὲ πρηΰνει τουτέοισι τὴν νοῦσον.] Coel. Aurel.: « At si passio, inquit, vehementer coeperit, rubri atque prominentes oculi fiunt, deiectis et conclusis palpebris evitantes lumen." — Gal. l. l.: ἔστι γὰρ... τὸ πάθος τοῦτο κεφαλαλγία χρόνιός τε καὶ δύςλυτος, ἐπὶ μικραῖς προφάσεσι μεγάλους ἴσχουσα παροξυσμοὺς, ὡς μήτε ψόφων ἀνέχεσθαι, μήτε φωνῆς σφοδροτέρας, *μήτε λαμπροῦ φωτὸς*, μήτε κινήσεως, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ καὶ σκότῳ κατακεῖσθαι βούλεσθαι διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἀλγημάτων. — His locis collatis pro καὶ γάρ πως φεύγουσι τὴν αὐγήν., fere exspectaveris καὶ γὰρ πάντως φεύγουσι τὴν αὐγήν, vel eiusmodi quid; nec tamen scripturae vitium latere arbitror.

θανατῶσι ὤνθρωποι.] Hesych.: θανατῶν, θανάτου ἐπιθυμῶν. cf. Etym. m. in θανατῶ. — De θανατᾷν et θανα-

καὶ συρίγγων ἐνοπή, ἢ τρισμοῦ ἁμάξης ἰαχή, ὀνομάζομεν σκότωμα τὸ πάθος. Κακὸν μὲν, κἢν σύμπτωμα κεφαλῆς· κακὸν δὲ, κἢν ἐκ διαδέξιος κεφαλαίης, ἢ ἐξ ἑωυτέης χρονίου νούσου φυῇ. Ἢν γὰρ τάδε μὲν ἀπογίγνηται, μίμνῃ δὲ ἡ σκοτοδίνη, ἢ χρόνῳ μακρῷ τελεωθῇ τοῖσι ἰδίοισι συμπτώμασι, οὔ τινος ἀκεομένου, τὸ πάθος σκότωμα γίγνεται ἐπ' αἰτίῃ ὑγρῇ τε καὶ ψυχρῇ. Ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ παθέων ἄλλων, ἢν ἐς ἀνήκεστον τραπῇ, μανίης, μελαγχολίης, ἐπιληψίης, προςεπιγιγνομένων ἑκάστῃ τῶν ἰδίων ξυμπτωμάτων. Σκοτώματος δὲ ἡ ἰδέη, βάρος τῆς κεφαλῆς, ὀφθαλμῶν μαρμαρυγαὶ ἐπὶ πολλῷ τῷ σκοτώδεϊ, ἀγνωσίη ἑωυτέων τε καὶ τῶν πέλας. Κἢν ἐπαυξὴς ἡ νοῦσος γίγνηται, τά τε γυῖα λύονται καὶ ἕρπονται χαμαί· ναυτίη, καὶ ἔμετος φλέγματος,

τιῶν cf. Lobeck. ad Phryn. p. 81. — Haec forma habetur v. c. apud Luc. de morte peregr. cap. 32. in fine. μακρὰ χαίρειν φράσας θανατῶντι σοφιστῇ.

Cap. 3. ἢν ζόφος τὰς ὄψιας σχῇ, καὶ δῖνος ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἐλίσσηται, καὶ τὰ ὦτα βομβέῃ, ὅκως ῥεόντων καναχηδὸν ποταμῶν, ἢ οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνῇ, ἢ αὐλῶν καὶ συρίγγων ἐνοπή, ἢ τρισμοῦ ἁμάξης ἰαχή, ὀνομάζομεν σκότωμα τὸ πάθος.] Principium huius capitis pluribus vocabulis et dictionibus poëticis pereleganter auctor exornavit, quorum, quoad pro tenuis doctrinae copia licet, originem indicabo. Primum quidem ζόφος ex Homero unicuique notum est; tum vero ad δῖνος ἀμφὶ κεφ. ἐλίσσηται sponte in memoriam redit vs. ex Iliad. I. 317. κνίσση δ' οὐρανὸν ἷκεν ἑλισσομένη περὶ καπνῷ. — Et ex hymno in Bacchum vs. 40. ἀμφ' ἱστὸν δὲ μέλας εἰλίσσετο κισσός. Ex aliis poetis hausisse videtur ῥεόντων καναχηδὸν ποταμῶν: forte ex Hesiodo, in cuius Theog. (vs. 366.) legis:

τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες.

vide etiam Callimachum Hymn. in Delum vs. 45.

ἔδραμες Εὐρίποιο πόρον καναχηδὰ ῥέοντος.

Ad οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνῇ, ἢ αὐλῶν adponam librorum scripturam. Vulgo editur ἐγκυβερνέῃ, ἢ α. II. M. ἐνεργεῖ νηΐ, ἢ α. V. G, v. l. Pa. b. ἐν κυβερνίῃ αὐλῶν. Pc. d. e, f. ἐνβερνίῃ αὐλῶν. — Iam vero primo vulgatum in Edd. ἐγκυβερνέῃ constare nequit: ponamus enim ἐγκυβερνέειν esse Ionismum qualis ὁρέειν, at ἐγκυβερνέῃ subiunctivus erit, quum tamen requiritur indicativus. Itaque ἐγκυβερνῇ Dorice scripsi, proxime ad Codd. lect. — Verum alia quaestio oritur: nempe Wiganus ἐγκυβερνᾶν nusquam reperiri affirmat, neque κυβερνᾶν *quippiam hic sensu congrui significare*. Mavult ergo ἐγκυρκανέῃ vel ἐγκυκανέῃ: scilicet Erotianus κυρκανᾶται exponit ταράσσεται! Est hoc nimirum locum illustrare! Trillerus ἐγκυβερνᾶν apud Diog. Laërtium et *Plutarchum et alibi* inveniri dicit, de Wigani emendatione dubitat et ἐγκυβερνήσει proponit, vel οἷον ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυρέῃ. — Vellem hic indicasset Plutarchi aliorumque locos, ubi verbum nostrum legerit; equidem admodum de eo dissentientes video eruditos ad Diog. Laert. IX. 1, p. 825. vol. II. Ed, Huebner, ipseque hic editor e textu expulit. — Iam vero, ut aperte dicam, illud ἐγκυβερνᾶν loco nostro in Aretaeo melius profecto constare posse puto, quam apud Diog. in Heracliteis. In novam Thesauri Ed. ἐγκυβερνᾶν ex utroque loco Aretaei et Diogenis receptum est. Auctor autem noster poëticis dictionibus nunc utitur; et, licet audax metaphora sit in ἄνεμος ἱστίοισι ἐγκυβερνᾷ, nolim affirmare quidquam, quod ferri non possit, inesse. Itaque ego retineo. — Porro ἢ αὐλῶν ἢ καὶ συρίγγων ἐνοπή vulgo editur: e quibus alterum ἢ eieci; quia manifesto noster Homerum describit qui Il. X. 12.

αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπήν, ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων.

Tandem τρισμοῦ ἁμάξης ἰαχή unde sumtum sit, nescio; ἰαχή Homericum esse, quivis novit, sed utrum haec coniuncta apud auctorem aliquem veterem obvia sint, nec ne, me latet.

κακὸν μὲν, κἢν σύμπτωμα κεφαλῆς· κακὸν δὲ κἢν ἐκ διαδέξιος κεφαλαίης, ἢ ἐξ ἑωυτέης χρονίου νούσου φυῇ.] Initio ἢν fere exspectaveris pro librorum lect. κἢν, quae minus placet, licet eam ferri posse putem. Tum vero ὠυτέης dant Pa. b.; cett. ἑωυτέης. Equidem vulgatam lect. servandam puto: nam, licet huc usque morbum, de quo agit, nominibus neutrius generis appellaverit, adeo ut forte ἑωυτέου potius exspectes, mox tamen infert ἡ σκοτοδίνη, ita ut verosimiliter hoc ipsum iam mente volvens ἑωυτέης feminino genere scripserit. Porro cett. φύῃ: verum puto Aretaeum Dativum nominis φυή dedisse, adeo ut φυῇ reposuerim. — Quod ad rem ipsam cf. Gal. de locis aff. III. 12.: γίγνεται δὲ καὶ αὐτὸ, ποτὲ μὲν πρωτοπαθούσης τῆς κεφαλῆς, ποτὲ δὲ συμπαθούσης κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας. — Item Archigenem ibidem laudatum, λαμβάνει δὲ τὴν κατασκευὴν διχόθεν καὶ αὐτὸ, ἤτοι ἀπὸ κεφαλῆς, ἢ καὶ τῶν κατὰ τὰ ὑποχόνδρια χωρίων.

ἢν γὰρ τάδε μὲν ἀπογίγνηται. μίμνῃ δὲ ἡ σκοτοδίνη, ἢ χρόνῳ μακρῷ τελεωθῇ κ. τ. λ.] Legebatur ἢν γὰρ τάδε μὲν μὴ ἀπογίγνηται, quod quomodo quis ferat? Manifesta antithesis est in ἀπογίγνηται et μίμνῃ, et μή vitiosae repetitioni superioris μέν debetur; itaque sponte patet eximendum esse. Locus ita intelligendus: ἢν ἀπογίγνηται ἡ κεφαλαίη, μίμνῃ δὲ ἡ σκοτοδίνη, morbus oritur ἐκ διαδέξιος κεφαλαίης, uti supra dixit; sin χρόνῳ μακρῷ τελεωθῇ τοῖσι ἰδίοισι συμπτώμασι, nascitur ἐξ ἑωυτέης (ἡ νοῦσος) χρονίου νούσου φυῇ. Nam haec periodus proxime antecedentis interpretationem refert.

τὸ πάθος σκότωμα γίγνεται.] Librarii ordinem horum verborum perverterant et πάθος τὸ σκ. γ. scripserant; de coniectura mutavi.

σκοτώματος δὲ ἡ ἰδέη.] Morbum describit Gal. de Locis aff. III. 12.: εὔδηλον ὄν, inquit, κἀξ αὐτῆς τῆς προσηγορίας, ὁποῖόν ἐστι. σκοτοῦνται γὰρ ἐπὶ σμικραῖς προφάσεσι οἱ πάσχοντες.

κἢν ἐπαυξὴς ἡ νοῦσος γίγνηται, τά τε γυῖα λύονται.] Κἢν O. H. V. A. Pb. καὶ ἢν cett. — Iam vero vulgo ἐπ' αὐξήσει ἡ ν. γ. — H. αὔξησιν Pe. f. ἐπαυξήσῃ. — Vellem interpretes indicassent, quid sit ἐπ' αὐξήσει γίγνεσθαι. Equidem non intelligo: sed supra iam vidimus nostrum ἐπαυξής ab Hipp. mutuatum esse: itaque lenissima mutatione istam vocem revocavi, quod et infra cap. 7. lib. II, de s. m. chron., ubi vide. Porro τά τε dant H. V. Pb. c. d, egregie: nam ceterorum τότε perineptum est.

πασῶν γὰρ ἥδε νούσων τροπή.] Locus nullam, me iudi-

ἢ χολωδέων, ξανθῶν, ἢ μελάνων. Εὖτε, ἐπὶ μὲν ξανθῇ χολῇ, μανίαι γίγνονται· ἐπὶ δὲ τοῖσι μέλασι, μελαγχολίη· ἐπὶ δὲ τῷ φλέγματι, ἡ ἐπιληψίη. πασῶν γὰρ ἥδε νούσων τροπή.

ΠΕΡΙ ΕΠΙΛΗΨΙΗΣ.

Κεφ. δ'.

Ποικίλον ἠδὲ ἀλλόκοτον κακὸν, ἡ ἐπιληψίη· θηριῶδες μὲν ἐν παροξυσμοῖσι, καὶ κάτοξυ, καὶ ὀλέθριον. ἔκτεινε γάρ κοτε παροξυσμὸς εἷς. Ἢν δὲ μελέτησι φέρῃ ὥνθρωπος, ζῇ μὲν αἴσχεα καὶ ὀνείδεα καὶ ἄλγεα φέρων, ῥηϊδίως δὲ οὐκ ἄπεισι ἡ νοῦσος, ἀλλὰ ἐν ἡλικίῃσί τε τῇσι κρείττοσι ἐνοικέει καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ, ξυνδιαιτᾶταί τε παισὶ καὶ μειρακίοισι. Ἐξηλάθη δέ κοτε ὑπ' εὐτυχίης, δι' ἄλλης ἡλικίης μέζονος, εὖτε τῷ κάλλεϊ συνέξεισι τῆς ὥρης. ἀλλὰ καὶ τότε μετεξετέρους αἰσχροὺς ἀποδείξασα ἀπόλλυσι τοὺς παῖδας φθόρῳ τοῦ κάλλεος, ἢ χειρὸς ἀκρασίῃ, ἢ προςώπου διαστροφῇ, ἢ πηρώσι τινὸς αἰσθήσιος. Ἢν δὲ φωλεύσῃ τὸ κακὸν ἐς ῥίζην, οὔτε ἰητρῷ, οὔτε ἡλικίης μεταβολαῖς ἐς ἔξοδον πείθεται, ἀλλὰ ξυμβιοῖ μέσφι θανάτου. Ποτὶ καὶ ἐπίπονος ἡ νοῦσος σπασμοῖσι καὶ διαστροφῇσι μελέων τε καὶ ὄψιος. ἔτρεψε δέ κοτε καὶ τὴν γνώμην ἐς μανίην. Ἀτερπὴς μὲν ἡ τοῦ παροξυσμοῦ θέη, αἰσχρὴ δὲ καὶ ἡ ἀπόλειψις αὐτέου ἐπὶ ἀφόδῳ, καὶ οὔροισι, καὶ αὐτομάτῳ κοιλίῃ.

Ἀλλὰ καὶ ἄδοξος ἡ ξυμφορή. δοκέει γὰρ τοῖσι ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνεῖ-

ce, vitii suspicionem habet, nec tamen illum intelligo! Verbotenus Latine sum interpretatus, sed quid haec sibi velint non assequor! — Vultne omnibus morbis id accidere, ut alius in alium transeat? Scripsisset puto *πασῶν γὰρ νούσων τοιήδε τις τροπή*. Vultne omnes morbos in maniam, melancholiam, epilepsiam transire? Id scribere non potuit; quis enim talia ab egregio medico exspectaverit? Fateor me hic haerere! Cogitavi de emendatione v. c. *πασῶν γὰρ ἥδε τῶν νούσων τροπή*, ita ut *τῶν* pro *τῶνδε τῶν* sumerem. Verum neque hoc satis placet; nam iusto minorem morborum numerum enumeravit, quam ut apte *πασῶν* de iis ponat; neque vero locus vitio laborare videtur! Ex hisce me expedire, non valeo.

Cap. 4. *ἐν ἡλικίῃσί τε τῇσι κρείττοσι ἐνοικέει καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ.*] Libri omnes *ἐν ἡλικίῃσι τέ τισι*, quod ferri nequit: etiam Wiganum *τῇσι* requirere video. — Pro *ἡλικίῃσι* Pb. *οἰκίῃσι*. — V, Pa. *ἐν ὥρῃ τε τῇ ὡρέῃ*.

ἀπόλλυσι τοὺς παῖδας φθόρῳ τοῦ κάλλεος.] Libri ferunt *φθόνῳ*, ad quam lect. Petitus; « olim *φθόρῳ*, inquit, suspicabar legendum: sed nihil muto. Alludit ad vulgi opinionem, qua credebantur formosi pueri laedi invidia contuentium, atque fascinari; qua de re fuse Plutarchus in Symp. V. 7. Heliodorus Aethiop. III. 8." — Equidem a Petito dissentio; non credo Aretaeum spectare h. l. fascinationem, quae a re, de qua nunc agit, certe alienissima est: neque verosimile iudico nostrum scripsisse *τὴν ἐπιληψίην ἀπολλῦναι τοὺς παῖδας φθόνῳ τοῦ κάλλεος*. Est nempe eiusmodi formula dicendi grandis et Poëtica, fere dithyrambica, et h. l. paene ridicula, quum mox sequatur *ἢ χειρὸς ἀκρασίῃ, ἢ προςώπου διαστροφῇ, ἢ πηρώσι τινὸς αἰσθήσιος*. — Scio equidem nostrum poëticas dictiones usurpare; sed aptius puto illum eas usurpare, quam ut risum moveat. — Itaque repudiatam a Petito coniecturam in textum intuli. Facile *ν* et *ρ* permutari docent v. c. forma *λαγανὸς, λαγαρὸς, λαγανίζω, λαγαρίζω*; docent *μέλεα* et *μέρεα* in libris permutata, alia multa.

οὔτε ἡλικίης μεταβολαῖς ἐς ἔξοδον πείθεται.] Praepositionem *ἐς*, quae in libb. deficit, interposui de coniectura mea et Petiti et Reiskii. A proxime antecedentis Dativi terminatione in *αις* facile absorberi potuit.

δοκέει γὰρ τοῖσι ἐς τὴν σελήνην ἀλιτροῖσι ἀφικνεῖσθαι ἡ νοῦσος.] Ad *ἀλιτροῖσι* cf. Il. XXIII. 595. *καὶ δαίμοσιν εἶναι ἀλιτρός*. — Nolo reticere pro *ἀφικνεῖσθαι* me fere potius *ἐφικνεῖσθαι* exspectasse eodem sensu, quo *ἐπιφοιτᾷν* apud Hipp. et nostrum usurpatur. — In proxime antecedentibus *ἄδοξος ἡ ξυμφορή* scripsi pro codd. lect. *ἄδ. ἡ ξυμμορφή*, quam emendationem alii dudum proposuerunt. — Ad rem ipsam quod attinet, Petitus adponit locos e sacra scriptura, ubi *τῶν σεληνιαζομένων* fit mentio, v. c. Matth. IV. 24. XVII. 15. Et Gal. verba e lib. III. 2. de Diebb. critt., ubi de luna: *τὰς τῶν ἐπιλήπτων τηρεῖ περιόδους*. Et Suid. in voce *ἱερὰ νόσος*. Quibus etiam usus est Dietz. ad Hipp. de M. sacro p. 95. seqq. Huc spectant etiam postremi vs. e loco Carm. Orph. de Lapid. supra iam laudati:

τοῖσι δὲ χωομένη φρένα τέρπεται, ὅπποτ' ἴδῃσιν
πήματα πάσχοντας κεραὴ πόδας ὠκέα Μήνη.

ἀτὰρ καὶ δι' ἄλλας προφάσιας, ἢ μεγέθεος τοῦ κα-

σθαι ἡ νοῦσος. τοὔνεκεν ἱερὴν κικλήσκουσι τὴν πάθην. ἀτὰρ καὶ δι' ἄλλας προφάσιας, ἢ μεγέθεος τοῦ κακοῦ, ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα· ἢ ἰήσιος οὐκ ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ θείης· ἢ δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἰςόδου· ἢ ξυμπάντων ὁμοῦ, τήνδε ἐκίκλησκον ἱερήν.

Ὁκόσα μὲν ὦν ὡς ἐπὶ ὀξείῃ γίγνεται τῇ νούσῳ, πρόσθεν μοι λέλεκται. Ἢν δὲ ἐν χρόνῳ μίμνῃ, οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι διαλείμμασι ἀσινέες· νωθροί, ἄθυμοι, κατηφέες, ἐξάνθρωποι, ἄμικτοι, οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίχιοι, ἄγρυπνοι, δυςόνειροι πολλοῖσι ἀλλοκότοισι· ἀπόσιτοι, πέψαι κακοί· ἄχροοι, μολιβδώδεες· δυςμαθέες νωθείῃ γνώμης τε καὶ αἰσθήσιος· βαρυήκοοι, ἦχοι, βόμβοι ἀνὰ τὴν κεφαλήν· γλῶσσα ἀσαφὴς καὶ παράφορος, ἢ ὑπὸ τῆς διαθέσιος τῆς νούσου, ἢ ὑπὸ τρωμάτων ἐν τῇσι καταλήψεσι· σπασμώδεες· γλῶσσα μὲν στρωφᾶται ἐν τῷ στόματι ποικίλως. Ὑποτέμνεται δέ κοτε καὶ τὴν διάνοιαν ἡ νοῦσος, ὡς τὰ πάντα μωραίνειν. Ἀτὰρ καὶ τοῖςδε αἰτίη, ξὺν ὑγρότητι ψύξις.

ΠΕΡΙ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΗΣ.

Κεφ. ε'.

Μέλαινα χολή, ἐν μὲν ὀξέσι ἄνωθεν φανεῖσα, κάρτα ὀλέθριον· κάτω δὲ ἐξιοῦσα, οὐ κάρτα ἀνώλεθρον. Ἐν δὲ τοῖσι χρονίοισι, ἢν μὲν ὑπίῃ κάτω, ἐς δυςεντερίην καὶ ἥπατος πόνον τελευτᾷ. γυναιξὶ δὲ, κάθαρσις ἀντὶ τῶν ἐπιμηνίων, ἢν τὰ ἄλλα ἀνώλεθροι ἔωσι. Ἢν δὲ ἄνω ῥέπῃ ἐς στόμαχον, ἢ ἐς φρένας, μελαγχολίην τεύχει. Φῦσάν τε γὰρ ἐμποιέει καὶ ἐρυγὰς κακώδεας, ἰχθυώδεας· διαπέμπει δὲ καὶ κάτω φύσας ψοφώ-

κοῦ, ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα, ἢ ἰήσιος οὐκ ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ θείης, ἢ δαίμονος δόξης ἐς τὸν ἄνθρωπον εἰςόδου, ἢ ξυμπάντων ὁμοῦ τήνδε ἐκίκλησκον ἱερήν.] Μεγέθεος Genitivo scripsi de coniectura: cett. *μέγεθος*, quod ferri nequit, quia hoc nomen eodem poni debet casu, quo *ἰήσιος*, *δόξης*, *ξυμπάντων*. — ἢ ante *ἰήσιος* omittunt *Pa. c. d. f.* — *ἀνθρωπίνης* O. H. V. *ἀνθρωπίης* vulgo: *Pb. ἀνθρωπείης*. *Pd. f. ἀνθρωπηΐης*. — Ad *ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα* cf. Hesych. in *ἱερὰ νόσος* et *ἱερήν* cum adnn. interpretum. Cum verbis nostri *ἢ ἰήσιος οὐκ ἀνθρωπίνης, ἀλλὰ θείης* confero initium cap. de Hydropis, ubi: *τὰ γὰρ μέζονα*, inquit, *πάντα ἰῶνται μοῦνοι θεοί*. — Ad opinionem de Daemone in hominis corpus intrante conferendi sunt loci e sacra scriptura, ubi *τῶν δαιμονιζομένων*, horumque curationis, facta est mentio.

ὁκόσα μὲν ὦν ὡς κ. τ. λ.] Ὦν Ionice h. l. praebuerunt *Pe. f. οὖν* cett.

οὐδὲ ἡλικίῃσι μειλίχιοι.] «Malim inquit Wiganus, *ὁμιλίῃσι* legere pro *ἡλικίῃσι*.” Trillerus *ἥλιξι* coniicit. Nihil quidquam mutandum esse arbitror: supra noster de epilepsia: *ἡλικίῃσί τε τῇσι κρείττοσι ἐνοικέει καὶ ὥρῃ τῇ ὡραίῃ*: morbum esse dicit vitae flori incidentem: iam vero *τὸ μειλίχιον* omnino iuventutis est et aetatis florentis, adeo ut apte coniungantur *ἄμικτοι, οὐδὲ τῇσι ἡλικίῃσι μειλίχιοι*. Ex eodem genere est quod de Hydropicis animadvertit: *καρτερίη οὐκ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος*.

γλῶσσα μὲν στρωφᾶται.] Cett. *στροφᾶται*: de meo mutavi; cf. Lobeck ad Phryn. p. 583.

ὑποτέμνεται δέ κοτε καὶ τὴν διάνοιαν ἡ νοῦσος.] Cett. *ὑποτείνεται*, quod quid sibi velit nemo, uti opinor, intelligit: itaque lenissima medela *ὑποτέμνεται* scripsi, neque aptiorem nunc novi locum, quo coniecturam firmem, quam Luciani e Somnio, cap. 11. sub finem: *καὶ τοιαῦτα πολλὰ οὐδὲν δεομένῳ προςφιλοσοφῶν συνείρει καὶ ὑ π ε τ έ μ ν ε τ ο τ ὴ ν ε ὐ φ ρ ο σ ύ ν η ν.*

ἀτὰρ καὶ τοῖςδε αἰτίη ξὺν ὑγρότητι ψύξις.] Quum proxime antecedat *ἡ νοῦσος*, fere pro *τοῖςδε* exspectaveris *τῇςδε*: nec tamen de librorum in illa scriptura consentientium lectione decedere oportet, quum eiusmodi transitus a morbo ad morbo laborantes in medicorum Graecorum oratione satis sit frequens.

Cap. 5. *μέλαινα χολή κ. τ. λ.*] Adponam locos nonnullos e libb. Hippocraticis huc pertinentes: Coaca 68: *πυρέσσοντι ἐν ἀρχῇ μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα, θανάσιμον.* Cum hoc loco consentit Aph. 22. IV. Aph. 24. IV: *δυςεντερίη, ἣν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.* Hunc Aph. interpretatur Gal. de Usu part. V. 10.

διαπέμπει δὲ καὶ κάτω φύσας ψοφώδεας.] Haec verba ex Editione Oxoniensi exsulant: quod tamen forte fortuito factum videtur, quum nihil quidquam de hac re moneatur.

διὰ τόδε καὶ μελαγχολικοὺς καὶ φυσώδεας τούςδε ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν.] In hisce *ἐπικίκλησκον* H. Pc.

δεας· συντρέπει δὲ καὶ τὴν γνώμην. Διὰ τόδε καὶ μελαγχολικοὺς, καὶ φυσώδεας τούςδε ἐκίκλησκον οἱ πρόσθεν. Μετεξετέροισι δὲ οὔτε φῦσα, οὔτε μέλαινα χολὴ ἐγγίγνεται, ὀργὴ δὲ ἄκρητος καὶ λύπη, καὶ κατηφείη δεινή. καὶ τούςδε οὖν μελαγχολικοὺς καλέομεν, χολῇ μὲν τῆς ὀργῆς συμφραζομένης, μελαίνῃ δὲ πολλῆς καὶ θηριώδεος. Τέκμαρ δὲ Ὅμηρος, ἔνθα φησὶ

τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
Πίμπλαντ', ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι εἴκτην

Τοιοίδε γίγνονται οἱ μελαγχολώδεες, εὖτ' ἂν ὑπὸ τοῦ κακοῦ ἐκνικέωνται.

Ἔστι δὲ ἀθυμίη ἐπὶ μιῇ φαντασίῃ, ἄνευθε πυρετοῦ. Δοκέει τε δέ μοι μανίης γε ἔμμεναι ἀρχὴ καὶ μέρος ἡ μελαγχολίη. τοῖσι μὲν γὰρ μαινομένοισι ἄλλοτε μὲν ἐς ὀργὴν, ἄλλοτε δὲ ἐς θυμηδίην ἡ γνώμη τρέπεται, τοῖσι δὲ μελαγχολῶσι ἐς λύπην καὶ ἀθυμίην μοῦνον. Ἀτὰρ καὶ μαίνονται μὲν ἐς τὰ πλεῖστα τοῦ βίου ἀφρονέοντες, καὶ δεινὰ καὶ αἰσχρὰ πρήσσοντες· μελαγχολῶσι δὲ οὐκ ἐπὶ ἑνὶ εἴδεϊ ἕκαστοι, ἀλλ' ἢ

Quod ad rem ipsam, Petitus contulit verba Dioclis apud Gal. lib. III. de Locis aff., quae apud Kühnium inter Dioclis fragmenta leguntur Opusc. vol. II. p. 121. *Ἄλλο δὲ γίγνεται μὲν περὶ τὴν κοιλίαν, ἀνόμοιον δ' ἐστὶ τοῖς προειρημένοις. καλοῦσι δ' αὐτὸ οἱ μὲν μελαγχολικὸν, οἱ δὲ φυσῶδες κ. τ. λ.* Item auctoris sect. XXX. probl. 1. Aristot.: *ὅ τε δὲ χυμὸς καὶ ἡ κρᾶσις ἡ τῆς μελαίνης χολῆς πνευματικά ἐστι. Δι' ὃ καὶ τὰ πνευματώδη πάθη καὶ τὰ ὑποχόνδρια μελαγχολικὰ οἱ ἰατροί φασιν εἶναι.* Quo loco tamen *κατὰ τὰ ὑποχόνδρια* legendum. Gal. lib. III. cap. 10. tres species distinguit, primam, in qua sanguinis crasis in universo corpore vitiata sit, alteram, in qua solum cerebrum afficiatur, tertiam, quam e Diocle adtulimus. Eadem divisio, quam apud Rufum etiam legimus ab Aëtio laudatum (fol. 103. Ed. Ald.), ad recentiores quoque pervasit. Cf. Theoph. Nonnus cap. 33. et quae a Bernardo citantur p. 131.

ὀργὴ δὲ ἄκρητος.] Poëticum hoc: Aesch. Prom. v. 678. *ἄκρατος ὀργὴν Ἄργος ὡμάρτει.* — Schol. *ἄκρατον δὲ λέγει αὐτὸν κατὰ τὴν ὀργὴν καὶ λίαν ὀργίλον ὄντα καὶ μηδὲν ἡμερότητος ἐν ἑαυτῷ περιφέροντα.*

χολῇ μὲν τῆς ὀργῆς συμφραζομένης, μελαίνῃ δὲ πολλῆς καὶ θηριώδεος.] Legebatur olim *χολῆς μὲν τῆς ὀργῆς συμφραζομένης, μελαίνης δὲ πολλῆς καὶ θηριώδεος*, quod constare non posse arbitror. Nempe *συμφράζεσθαι* h. l. aut transitivum, aut passivum est: si transitivum sit, legendum: *χολῆς μὲν τὴν ὀργὴν συμφραζομένης, μελαίνης δὲ πολλὴν καὶ θηριώδεα*, sin passive sumere oporteat, legendum, quod in textum recepi. Iam vero apud Plut. de aud. Poetis, cap. V. lego: *Δεῖ δὲ μηδὲ τὰς ἐκ τῶν παρακειμένων ἢ συμφραζομένων παραλιπεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν.* Quo loco *συμφράζομαι* eodem fere, quo nostro loco, sensu sumi videtur, idque passive, de re, quae una cum altera quadam intelligitur. Itaque de meo Aretaei verba emendavi.

τοῖσι δ' ἀνέστη κ. τ. λ.] Vid. Il. I. 101. seqq. — Pro *πίμπλαντ'* H. V. Pa. c. d. e. f. *πίμπλαντο.*

τοιοίδε γίγνονται οἱ μελαγχολώδεες, εὖτ' ἂν ὑπὸ τοῦ κακοῦ ἐκνικέωνται.] Pro *ἐκνικέωνται* Pa. *κτεινέωντας* Pb. *κτεινέονται*, cett. *κτεινέωνται.* — Hoc quidem ferri nequit, quum certe *κτείνωνται* scribendum esset, sed porro ad loci sensum minime adaptatum est, ita ut Koen. ad Greg. Cor. p. 472. tentaret: *ἔςτ' ἂν ὑπὸ τοῦ κακοῦ κτεινέωνται.* Verum primo quidem in hac coniectura retinetur vitiosum illud *κτεινέωνται*, praetereaque rerum ipsarum naturae repugnat, quum *non semper* ita se habeant melancholici, donec moriantur, sed per *spatia temporis varia* tantum. Credo equidem facilem fuisse lapsum ab *ἐκνικέωνται* ad *κτεινέωνται*, illud autem maxime h. l. congruere, quum Agamemnonis mentio facta sit iram comprimere nequeuntis. Similes dictiones sunt *κακοῖς νικᾶσθαι, πρὸς τοῦ παρόντος ἱμεροῦ νικᾶσθαι, συμφορᾷ νικωμένη*, aliae plures apud poëtas, alios obviae.

ἄνευθε πυρετοῦ.] Cett. *ἄνευ τε π.* — De meo mutavi.

δοκέει τε δέ μοι μανίης γε ἔμμεναι ἀρχὴ καὶ μέρος ἡ μελαγχολίη.] In his cett. *μανίης τε.* — De coniectura *γε* scripsi, sensu loci id flagitante.

τοῖσι δὲ μελαγχολῶσι ἐς λύπην καὶ ἀθυμίην μοῦνον.] Idem expressit Crassus: «At melancholici in tristitia et animi angore duntaxat versantur." MSS. et Edd. *ἐς λύπην καὶ θυμηδίην μοῦνον.* — Petitus *ὀξυθυμίην* vel *ἀθυμίην* desiderat, sed dubius tamen haeret propter Pauli Aegin. verba III. 14.: *καὶ τοὺς μὲν ἀεὶ γελᾶν, τοὺς δὲ κλαίειν.* Wiganus collata Crassi versione *ἀθυμίην* praefert. Quo modo quidem legendum esse, ultro docet *μοῦνον*, quod, nisi nomen ponatur *λύπῃ* simile quid significans, perabsurdum esset: tum vero docent seqq.: *ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται, ἡδονὴ προςγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι· οἱ δὲ μαίνονται.* — Coel. Aurel. M. Chron. I. 6. «si quidem melancholici semper iracundi, tristes, ac nulla pene hilaritate laxati esse videantur."

μελαγχολῶσι δὲ οὐκ ἐπὶ ἑνὶ εἴδεϊ ἕκαστοι.] Gal. de causis Sympt. II. 7.: *αἱ δὲ μελαγχολικαὶ παράνοιαι πολυειδεῖς μέν εἰσι ταῖς κατὰ μέρος ὑπούλοις φαντασίαις, ἓν δ' αὐταῖς ἔοικεν ἁπάσαις ὑπάρχειν κοινὸν, ὃ πρὸς Ἱπποκράτους εἴρηται· ἢν φόβος καὶ δυςθυμίη πολὺν χρόνον ἔχουσα διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.* [est Aph. 23. VI.] *δυςθυμοῦσι γὰρ ἅπαντες ἀλόγως, οὐδ', ἢν ἐρωτήσῃς, ἔχοντες εἰπεῖν ἐφ' ὅτῳ λυποῦνται· δεδίασι*

πρὸς φαρμακίην ὕποπτοι, ἢ ἐς ἐρημίην φεύγουσι μισανθρωπίῃ, ἢ ἐς δεισιδαιμονίην τρέπονται, ἢ μῖσός ἐστι τοῦ ζῆν τουτέοισι. Ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται, ἡδονὴ προςγίγνεται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι· οἱ δὲ μαίνονται.

Ὅκως δὲ καὶ ἀπὸ ὁκοίων χωρίων τὰ πολλὰ γίγνονται, φράσω. Ἢν μὲν ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι μίμνῃ ἡ αἰτίη, ἀμφὶ τὰς φρένας εἱλέεται, καὶ διεξίει χολὴ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν μελαγχολῶσι. Ἢν δὲ καὶ κεφαλὴν ἐς ξυμπαθείην ἄγῃ καὶ ἀμείβηται τὸ παράλογον τῆς ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα καὶ ἡδονὴν ἐς τὰ πολλὰ τοῦ βίου, οἱ δὲ μαίνονται, αὔξῃ τῆς νούσου μᾶλλον, ἢ ἀλλαγῇ πάθεος.

Ἐπ' ἀμφοῖν δὲ ξηρότης αἰτίη. Ἄνδρες μὲν οὖν μαίνονται καὶ μελαγχολῶσι, ἢ καὶ ἀνδρῶν ἐλάσσους. κάκιον δὲ ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες ἐκμαίνονται. Ἡλικίη, πρὸς ἀκμὴν καὶ οἱ ἀκμάζοντες. Ὥρη, θέρος μὲν καὶ φθινόπωρον τίκτει, ἔαρ δὲ κρίνει.

Τεκμήρια μὲν οὖν οὐκ ἄσημα· ἢ γὰρ ἥσυχοι, ἢ στυγνοὶ, κατηφέες, νωθροὶ ἔασι· ἔτι δὲ καὶ ὀργίλοι προςγίγνονται ἀλόγως, οὔ τινι ἐπ' αἰτίῃ δύςθυμοι, ἄγρυπνοι, ἐκ τῶν ὕπνων ἐκθορυβεύμενοι.

Ἔχει δὲ αὐτέους καὶ τάρβος ἔκτοπον, ἢν ἐς αὔξησιν τὸ νόσημα φοιτῇ, εὖτε καὶ ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργέες· ὁκόσα γὰρ ὕπαρ ἐκτρέπονται ὁποίου ὦν

τε ἐξ αὐτῶν, οὐκ ὀλίγοι θάνατόν τε καὶ ἕτερά τινα μηδενὸς ἄξια δείματος· εἰσὶ δὲ οἳ καὶ σφοδρῶς ἐπιθυμοῦσι θανάτου.

ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται.] Formula ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε maxime frequens in spuriis libb. Hipp. illis, qui magnam partem e Cnidiorum operum reliquiis conflati videntur; veluti de morbis, de M. mull. cett. — Ad nomen διάχυσις cf. Coel. Aurel. M. Chron. I. 5. (p. 329.) « si quidem Graeci διάχυσιν animi laxationem dixerunt, sive diffusionem." — Exempli loco sint seqq.: Lucian. Conviv. 18. ὡς ἔτι μᾶλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν. Plut. de defectu Orac. 6.: ὁρῶ γὰρ ὑμᾶς ἀνειμένως σφόδρα καθημένους καὶ διακεχυμένους τοῖς προςώποις. Idem. de Alex. virt. 2.: καὶ τῶν ὀμμάτων τὴν διάχυσιν καὶ ὑγρότητα μιμεῖσθαι θέλοντες οὐ διεφύλαττον αὐτοῦ τὸ ἀῤῥενωπὸν καὶ λεοντῶδες. Sed praeterea, ubi ad totius periodi decursum attendimus, fere suspicemur auctorem scripsisse: ἢν δὲ ἐξ ἀθυμίης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διάχυσις γένηται καὶ ἡδονὴ προςγίγνηται ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι, οἱ δὲ μαίνονται. Nimirum puto eandem h. l. fuisse structuram, quae infra in verbis ἢν δὲ καὶ κεφαλὴν ἐς ξυμπαθείην ἄγῃ — ἀλλαγῇ πάθεος, ubi vide quae adnotantur.

ὅκως δὲ καὶ ἀπὸ ὁκοίων χωρίων ... φράσω.] Vulgo κοίων, sed H. ὁκοίων, et ita corrigitur in Pb.

ἢν μὲν ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι μίμνῃ ἡ αἰτίη, ἀμφὶ τὰς φρένας εἱλέεται καὶ διεξίει χολὴ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν μελαγχολῶσι.] Pro μελαγχολῶσι, quod de coniectura exhibeo, libri μελαγχολῇσιν. Wiganus: μελαγχολέουσιν, vel μελαγχολίῃσιν proposuit.

ἢν δὲ καὶ κεφαλὴν ἐς ξυμπαθείην ἄγῃ καὶ ἀμείβηται τὸ παράλογον τῆς ὀξυθυμίης ἐς γέλωτα καὶ ἡδονὴν ἐς τὰ πολλὰ τοῦ βίου, οἱ δὲ μαίνονται αὔξῃ τῆς νούσου μᾶλλον ἢ ἀλλαγῇ πάθεος.] Vulgo in his καὶ ἀμείβεται, ad quam lect. Wig. « melius, inquit, forsan ἀμείβηται, ut H. V." — Subiunctivum fert etiam Pd. Recepi, quum pateat οἱ δὲ μαίνονται κ. τ. λ. apodosin sententiae efficere, in qua illud οἱ δέ saepius a nostro et Herodoto v. c. usurpatur. Ad ὀξυθυμίης Petitus adnotat: « lege ἀθυμίης, ad marg. versionis Latinae recte notatum *tristitiae.*" Non video cur de vulg. lect. sit decedendum: Crassus, opinor, coniecturam ad marg. adscripsit, cum qua non consentio, quum supra iam ὀργῆς in melancholicis mentio facta sit. — Sed ut verum fatear, haud ego satis intelligo, quid sit illud αὔξῃ τῆς νούσου μᾶλλον ἢ ἀλγεῖ πάθεος, quod libri ferunt: quin etiam suspicor vitium hic latere et multo melius haec intelligi, si legamus οἱ δὲ μαίνονται αὔξῃ τῆς νούσου μᾶλλον ἢ ἀλλαγῇ πάθεος, quod confidenter recipio.

Ἄνδρες μὲν οὖν μαίνονται καὶ μελαγχολῶσι, ἢ καὶ ἀνδρῶν ἐλάσσους. κάκιον δὲ ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες ἐκμαίνονται.] Coel. Aurel. de melancholia: « frequentat autem, inquit, in masculis magis et mediis aetatibus; difficile vero in foeminis, vel aliis aetatibus."

τεκμήρια μὲν οὖν οὐκ ἄσημα· ἢ γὰρ ἥσυχοι ἢ στυγνοὶ, κατηφέες, νωθροὶ ἔασι· ἔτι δὲ καὶ ὀργίλοι προςγίγνονται ἀλόγως, οὔ τινι ἐπ' αἰτίῃ δύςθυμοι, ἄγρυπνοι κ. τ. λ.] Haec quidem in libris ad hunc modum scripta circumferuntur: τεκμηρίων μὲν οὖν οὐκ ἄσημα· ἢ γὰρ ἥσυχοι, ἢ στυγνοὶ, κατηφέες, νωθροὶ ἔασι ἀλόγως, οὔ τινι ἐπ' αἰτίῃ, μελαγχολίης ἀρχή· ἔτι δὲ καὶ ὀργίλοι προςγίγνονται, δύςθυμοι, ἄγρυπνοι κ. τ. λ. — Pro τεκμηρίων nominativum τεκμήρια iam Wiganus desideravit, idemque verba μελαγχολίης ἀρχή e textu expellenda esse vidit, utpote quae ex margine huc irrepsissent. — Sed me praeterea ordo verborum offendit: nam ἀλόγως et οὔ τινι ἐπ' αἰτίῃ idem significant et singula ad suum adiectivum sunt referenda; itaque longe vero simillimum est alterum ad ὀργίλοι, alterum ad δύςθυμοι pertinere; quorsum ideo transtuli. Etenim supra iam mentio facta τοῦ παραλόγου τῆς ὀξυθυμίης, — et cum οὔ τινι ἐπ' αἰτίῃ δύςθυμοι apte contuleris eius contrarium e cap. de Epil. supra: κατέπεσον γοῦν τινὲς ὑπὸ προφάσιος ἐξ ἀθυμίης. Coniecturam insuper firmant haec verba e cap. seq.: ὀργίλοι οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινί, δύςθυμοί τε ἀλόγως.

εὖτε καὶ ὄνειροι ἀληθέες, δειματώδεες, ἐναργέες.] Pro

κακοῦ, τάδε ἐνύπνιον ὀρέουσι ὥρμησε. πρὸς τὸ ῥηΐδιον μεταγνῶναι εὔκολοι, αἰσχροὶ, σμικρολόγοι, ἄδωροι· καὶ μετ' οὐ πουλὺ ἁπλοῖ, ἄσωτοι, πολύδωροι, οὐκ ἀρετῇ ψυχῆς, ἀλλὰ ποικιλίῃ νοσήματος. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τὸ κακὸν πιέζῃ, μῖσος, φυγανθρωπίη, ὀλοφύρσιες κενεαί· ζωῆς κακήγοροι, ἔρανται δὲ θανάτου. Πολλοῖσι δὲ ἐς ἀναισθησίην καὶ μώρωσιν ἡ γνώμη ῥέπει, ὅκως ἀγνῶτες ἁπάντων καὶ ἐπιλήσμονες ἑωυτέων ϐίον ζώουσι ζωώδεα. Ξυντρέπεται δὲ καὶ τοῦ σκήνεος ἐς πονηρὸν ἡ ἕξις· χροιὴ μελάγχλωρος, ἢν μὴ διεξίῃ κάτω ἡ χολὴ, ἀλλὰ ἀναχέηται ξὺν τῷ αἵματι ἐς τὸ πᾶν. ϐοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ τὰ μέλεα· ὕπνος γὰρ αὐτέοισι οὔτε πόσιν, οὔτε ϐρωτὸν συγκρατέει, ἀγρυπνίη δὲ σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν. τοιγαροῦν κοιλίη ξηρὴ, οὐδὲν διεῖσα· ἢν δέ κοτε ἐκδιδῷ, ξηρὰ, στρογγύλα, ξὺν περιῤῥόῳ μέλανι, χολώδεα. οὖρα

ἐναργέες sett ἐναργώδεες: nempe praecedentis adiectivi terminatio ad hoc translata est. — In ὄνειροι.. ἐναργέες imitatio inest Hippocraticae dictionis e Coaca 90.: ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ, ἀγαθόν.

ὁκόσα γὰρ ὕπαρ ἐκτρέπονται ὁποίου ὢν κακοῦ, τάδε ἐνύπνιον ὀρέουσι ὥρμησε.] Leguntur haec in libris ad hunc modum scripta: ὁκόσα γὰρ ὑπερεκτρέπονται οὔπω οἷ (Pa. b. οἱ et b. in marg. τόδε ἀσύνετον ἅπαν) κακοῦ, τόδε ἐνύπνιον ὀρέουσι ὥρμησε. — Primo quidem longe certissimum iudico antithesin esse inter ὕπαρ ἐκτρέπονται et ἐνύπνιον ὀρέουσι ὥρμησε. — Dubitanter in Lex. recepit Schneid. ὑπερεκτρέπεσθαι ex h. l. — Reiskius ὑπεκτρέπεσθαι coniecit; equidem ab utroque dissentio, et verbum, quemadmodum feci, dissecandum iudico. — Longe minus certa mihi videtur emendatio corrupti illius οὔπω οἷ κακοῦ. — Reiskius voluit οὔπω ὄντος κακοῦ. — Bernardus corruptum esse negat (ad Nonnum vol. I. p. 102.) — Vellem aeque certus essem de emendatione, ac sum de corruptela loci. Donec meliora docear, lego ὁποίου ὢν κακοῦ et sequens τόδε in τάδε muto propter plur. num. ὁκόσα. Nimirum nisi ipsa verba Aretaei exhibeam, quod vix fieri posse videtur, certe sensum assecutus mihi videor, et quam maxime potui solita auctoris orationis formâ eum retulisse. Verba τάδε ἐνύπνιον ὀρέουσι ὥρμησε intelligenda sunt τάδε ἐνύπνιον ὀρέουσι ὁρμᾶν δοκέει. In somniorum enarratione δοκέει et adponitur, et omittitur. Adponitur a Pind. Ol. XIII. vs. 70. Ed. Dissen.

κυαναιγὶς ἐν ὄρφνᾳ
κνώσσοντί οἱ παρθένος τόσα εἰπεῖν
ἔδοξεν. —

et apud Aristoph. Equit. vs. 1090.

ἀλλ' ἐγὼ εἶδον ὄναρ, καί μοι 'δόκει ἡ θεὸς αὐτὴ
τοῦ δημοῦ καταχεῖν ἀρυταίνῃ πλουθυγίειαν.

et Vesp. vs. 31.

ἔδοξέ μοι περὶ πρῶτον ὕπνον ἐν τῇ Πνυκὶ
ἐκκλησιάζειν πρόβατα συγκαθημένα.

Omittitur a Soph. Oed. tyr. vs. 974.

πολλοὶ γὰρ ἤδη κἀν ὀνείρασιν ϐροτῶν
μητρὶ ξυνευνάσθησαν.

Cicero in Somnio Scipionis initio: «arctior, quam solebat, somnus complexus est... Hic mihi.. Africanus se ostendit." Charito p. 87. vs. 7. ὄναρ ἔβλεπεν αὐτήν. Aretaeus eo facilius omittit, quod paulo ante ὀνείρους ἀληθέας vocavit.

πρὸς τὸ ῥηΐδιον μεταγνῶναι εὔκολοι, αἰσχροί.] Priora illustrat Plutarchi locus Fab. c. 1.: Τὸ.... εὔκολον δὲ πρὸς τοὺς συνήθεις καὶ κατήκοον. Luc. de Merc. cond. 40. σὺ δ' Ἕλλην, καὶ ῥᾴδιος τὸν τρόπον καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὔκολος. — Pro αἰσχροί Reiskius πικροί coniecit, qua mutatione opus non est. Schol. ad Aristoph. Plutum vs. 1050. ἀκόλαστος exponit per αἰσχρὸς, ἀναίσχυντος: sunt igitur haec duo illi synonyma, itaque *impudentes* interpretor.

ἄσωτοι.] Arist. Eth. IV. 1: ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀσωτία καὶ ἡ ἀνελευθερία περὶ χρήματα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις· καὶ τὴν μὲν ἀνελευθερίαν προσάπτομεν αἰεὶ τοῖς μᾶλλον ἢ δεῖ περὶ χρήματα σπουδάζουσι· τὴν δ' ἀσωτίαν ἐπιφέρομεν ἐνίοτε συμπλέκοντες τοῖς ἀκολάστοις· τοὺς γὰρ ἀκρατεῖς καὶ εἰς ἀκολασίαν δαπανηροὺς ἀσώτους καλοῦμεν.

οὐκ ἀρετῇ ψυχῆς ἀλλὰ ποικιλίῃ νοσήματος.] Morum varietatem in melancholicis notat etiam Arist. Probl. 1. Sect. III. ὅσοις δὲ ἐν τῇ φύσει συνέστη κρᾶσις τοιαύτη, εὐθὺς οὗτοι τὰ ἤθη γίνονται παντοδαποί. Ibid. διὰ μὲν τὸ ἀνώμαλον εἶναι τὴν δύναμιν τῆς μελαίνης χολῆς ἀνώμαλοί εἰσιν οἱ μελαγχολικοί.

ὀλοφύρσιες κενεαί.] Ὀλόφυρσοι ἐς κενεά Codicum est lectio, in qua quin illud lateat, nullus dubito. Comparo, quod supra obvium vidimus, λύγξ κενεή et ἐντάσιες ἐμέτου ξυνεχέες, κενεαί. — Ὀλοφύρσεις apud Thucyd. obvium II. 51.

ὅκως ἀγνῶτες ἁπάντων καὶ ἐπιλήσμονες ἑωυτέων ϐίον ζώουσι ζωώδεα.] Καί in hisce de meo exhibui pro lect. codd. ἤ. — Βίον ζώειν Homericum est. Od. XV. 491. ζώεις δ' ἀγαθὸν βίον. Libri ζώωσι; de meo ζώουσι exhibeo.

ϐοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ τὰ μέλεα· ὕπνος γὰρ αὐτέοισι οὔτε πόσιν, οὔτε ϐρωτὸν συγκρατέει, ἀγρυπνίη δὲ σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν.] Libri haec ad hunc modum scripta ferunt: ϐοροὶ (ϐορῇ V. Pa. θερῇ A.) μὲν ἰσχνοὶ δὲ (δέ om. V.) ὕπνος (ὕπνον A.) γὰρ αὐτέοισι, οὔτε πόσει (πόσι Pa. πόσις Pb.) οὔτε ϐρωτῷ (ϐρῶσις Pb.) συγκρατέει τὰ μέλεα. ἀγρυπνίη δὲ κ. τ. λ. — Haec quidem sensum sanum non referunt, sed patet antithesin esse in ὕπνος... συγκρατέει et ἀγρυπνίη σκίδνησι ἐς τὴν ἔξω φορήν. Patet porro id de alimento dici, ita ut ὕπνος αὐτέοισι συγκρατέει τὴν πόσιν καὶ τὸ ϐρῶτον iungendum sit. Verum illud τὰ μέλεα iam abundat; et vero συγκρατέει τὰ μέλεα pro κρατύνειν τὰ μέλεα ferri non potest. Itaque putavi ista ad alienum locum migrasse, et ϐοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ τὰ μέλεα scripsi. Nempe hoc cum rerum natura optime congruit: nam saepe venter in melancholicis tumet; adeo ut recte ἰσχνοί ad τὰ μέλεα referatur: ipsa voracitas ingesta copia maiore ciborum facit ut intestina et abdomen in maius volumen increscant, eidemque rei favent etiam obstructiones et infarctus in melancholicorum intestinis et visceribus.

ξὺν περιῤῥόῳ μέλανι.] Περίῤῥοια et περίῤῥοον Hippocra-

σμικρὰ, δριμέα, χολόβαφα· φυσώδεες καθ' ὑποχόνδριον· ἐρυγαὶ κακώδεες, ϐρωμώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμίη. ἀνέπλω κοτὲ καὶ ὑγρὸν δριμὺ ξὺν χολῇ· σφυγμοὶ ὡς ἐπίπαν σμικροὶ, νωθροὶ, ἀδρανέες, πυκινοὶ, ἴκελοι τῷ ψύχεϊ.

Λόγος ὅτι τῶν τοιῶνδέ τις ἀνηκέστως ἔχων κούρης ἤρα τε καὶ τῶν ἰητρῶν οὐδὲν ὠφελούντων ὁ ἔρως μιν ἰήσατο. Δοκέω δὲ ἔγωγε ἐρᾷν μὲν αὐτὸν ἀρχῆθεν, κατηφέα δὲ καὶ δύςθυμον ὑπ' ἀτυχίης τῆς κούρης ἔμμεναι, καὶ μελαγχολικὸν δοκέειν τοῖσι δημότῃσι. Οὗτος οὔτε μὴν ἦν ἔρωτα ἐγγιγνώσκων. ἐπεὶ δὲ τὸν ἔρωτα ξυνῆψε τῇ κούρῃ, παύεται τῆς κατηφείης, καὶ διασκίδνησι ὀργήν τε καὶ λύπην, χάρμῃ δὲ ἐξένηψε τῆς δυςθυμίης· καθίσταται γὰρ τὴν γνώμην ἔρωτι ἰητρῷ.

ΠΕΡΙ ΜΑΝΙΗΣ.

Κεφ. ϛ'.

Μανίης τρόποι εἴδεσι μὲν μυρίοι, γένεϊ δὲ μοῦνος εἷς. Ἔκστασις γάρ ἐστι τὸ ξύμπαν χρόνιος, ἄνευθε πυρετοῦ. Εἰ γάρ κοτε καὶ πυρετὸς ἐπιλάβοι, οὐκ ἀπὸ μανίης ἂν ἴδιος γίγνοιτο, ἀλλ' ἐκ συντυχίης ἄλλης. Ἐκφλέγει γὰρ καὶ οἶνος ἐς παραφορὴν ἐν μέθῃ· ἐκμαίνει δὲ καὶ τῶν ἐδεστῶν μετεξέτερα, ἢ μανδραγόρη, ἢ ὑοςκύαμος, ἀλλ' οὔ τι πω μανίη τάδε κικλήσκεται· ἐπὶ γὰρ σχεδίου γιγνόμενα καθίστα-

tica sunt et in Epid. libb. obvia. Exempla collegit Foës. in Oecon.

ἐρυγαὶ κακώδεες ϐρωμώδεες, ὡς ἐξ ἁλὸς ὀρυγμίη.] *Κακώδεες ὡς* H. *κακώδεες, ὁκόσα ϐρομώδεες, ὡς* G. v. l. Pa. *b.* — *ὀρυγμίη* O. H. G. v. l. Pc. *d. e. f.* *ὀρεγμίη* cett. Wiganus pro *ἐξ* et *ὀρυγμίη* legendum esse censet *ὀξυρεγμίη* et aliud praeterea vitium latere, quod quale esse suspicetur, non indicat. Forte contulit Aëtium VI. 9: *φῦσαι γὰρ αὐτοῖς ἐπιγίγνονται πολλαὶ καὶ ἐπὶ τῷ τύχοντι μετέωροι καὶ περὶ τὰ ὑποχόνδρια ἐπιπολὺ διατρίβουσαι. ἐρυγαί τε αὐτοῖς ὀξώδεις ἐπιγίγνονται μηδενὸς τοιούτου ἐδηδεσμένου.* Unde fere efficias Aretaeum scripsisse *ὡς ἄλλως ὀξυρεγμίη.* Trillerus voluit *ὡς ἐξ ἁλὸς ἐρυγμοί*, *quemadmodum sunt ructus a muria*, aut, *quemadmodum sunt ructus et vomendi conatus ex mari nauseantium.* Posterior accipiendi ratio mihi maxime arridet; sed dubito, num re vera mutandum sit illud *ὀρυγμίη* vel *ὀρεγμίη.* — Et *ἐρύγανον* et *ὀρύγανον* legis apud Hesych. et *ἐρύγμηλον* apud eundem ex Homero et *ἐρυγμός*, quod Trillerus voluit, quo vero non minus legitimum esse *ὀρυγμίη* s. *ἐρυγμίη* arbitror.

σφυγμοὶ. ... πυκινοὶ, ἴκελοι τῷ ψύχεϊ.] Vulgo *πυκνοί*: sed H. V. Pc. *e. f.* *πυκινοί.* — Ad *σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχεϊ* Wiganus: «quid sint, inquit, nescio. Crassus monet legendum affectui; quia *πάθεϊ* in quodam cod. reperit; quod tamen sensum haud illustrat." — Equidem nihil mutandum censeo: Crassus tentavit, uti opinor, locum sanum; *σφυγμοὶ ἴκελοι τῷ ψύχεϊ* intelligendi videntur, de pulsu simili illi, quem frigus facit. — Cf. Gal. de causis puls. III. 15. *ψυχρὰ δὲ λουτρὰ παραχρῆμα μὲν μικροὺς καὶ ἀμυδροτέρους καὶ ϐραδεῖς καὶ ἀραιοὺς, εἰς ὕστερον δὲ οἷον ἄν τι καὶ τύχῃ ἐργασάμενα· πάντως γὰρ ἢ ναρκώσει, ἢ ῥώσει. ναρκώσαντα μὲν οὖν καὶ καταψύξαντα μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς καὶ ϐραδεῖς καὶ ἀραιοὺς, ἐκθερμήναντα δὲ καὶ ῥώσαντα μεγάλους μὲν καὶ σφοδροὺς, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι συμμέτρους.* Itaque excepto *τῷ πύκνῳ* multa similia habet pulsus melancholicorum, qualem Aretaeus describit, cum pulsu, qualem facit balnei frigus secundum Galenum.

λόγος δὲ ὅτι κ. τ. λ.] Cf. narratio de Erasistrato et de se ipso apud Gal. lib. de Praen. ad Epigenem cap. 6. Fuse traditur Erasistrati historia a Stephano in Progn. Hipp. p. 74. seqq. ed. Dietz.

κατηφέα δὲ καὶ δύςθυμον ὑπ' ἀτυχίης τῆς κούρης ἔμμεναι.] Ἢ, quod ante *ὑπ' ἀτυχίης* legitur in libris, expunxi: abundare voculam vidit etiam Wiganus, *δύςθυμον* ferunt O. H. V. M. *δύςφημον* cett.

ἐξένηψε τῆς δυςθυμίης.] Frequentius est *ἀνανήφειν.* Proprio suo significatu est in formula *ἀνανήφειν ἐκ μεθῆς.* — Ex mania resipiscere est *ἀνανήψαντα* apud Luc. de Saltat. cap. 84. Apud Charit. p. 78. vs. 4. *ἀνανήψασαν* de convalescentia ex animi deliquio.

Cap. 6. *ἔκστασις γάρ ἐστι τὸ ξύμπαν.*] *Ξύμπαν* dant Pc. *d. e. f.* *σύμπαν* cett.; mox *ἄνευθε* H. V. Pc. *f.* *ἄνευθεν* cett.

ἐκφλέγει γὰρ καὶ οἶνος.] *Ἐκφλέγει δὲ καὶ οἶνος* H., quod in Oxoniensi Ed. receptum est; idem illud *δέ* in Pc. a recentiori manu adpositum. Mihi solum *γάρ* verum videtur.

ἐκμαίνει δὲ καὶ τῶν ἐδεστῶν μετεξέτερα, ἢ μανδραγόρη, ἢ ὑοςκύαμος.] Nostra aetate et in regionibus nostris res permira sit mandragoram et hyoscyamum ad edulia referri, ita ut operae pretium videatur hac de re mo-

ται θᾶττον. τὸ δὲ ἔμπεδον ἡ μανίη ἴσχει. Τῇδε τῇ μανίῃ οὐδέν τι ἴκελον ἡ λήρησις, γήραος ἡ ξυμφορή· αἰσθήσιος γάρ ἐστι νάρκη καὶ γνώμης νάρκωσις ἠδὲ ὑπὸ ψύξιος· μανίη δὲ θερμόν τι καὶ ξηρὸν τῇ αἰτίῃ, καὶ ταραχῶδες τῇσι πρήξεσι. ἡ μὲν γὰρ λήρησις ἀρχομένη ἀπὸ γήραος οὔτε διαλείπει, καὶ ξυναποθνήσκει· μανίη δὲ καὶ διαλείπει καὶ μελεδῶνι ἐς τέλος ἀποπαύεται. Διάλειψις δὲ ἀτελὴς ἂν τῷ τῆς μανίης λόγῳ γίγνεται, οὐκ εἰκότως ἀκεομένου τοῦ κακοῦ ἰητρείῃ, ἢ τῆς ὥρης εὐκρασίῃ· μετεξετέρους γὰρ δοκέοντας ἀσινέας ἔμμεναι, ἢ ὥρη τὸ ἔαρ, ἢ ἁμαρτωλὴ διαίτης, ἢ ὀργὴ ἐκ ξυντυχίης ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε.

Καὶ γὰρ δὴ νοσέουσι οἱ φύσι ὀργίλοι, ὀξύθυμοι, ῥέκται, εὐμαρέες, ἱλαροὶ, παιδιώδεες· ἀτὰρ καὶ οἷσι ἐς ἐναντίην ἰδέην ἡ φύσις ῥέπει, ὁκόσοι νωθροὶ, ἐπίλυποι, βραδεῖς μὲν ἐκμαθεῖν, ἐπίμονοι δὲ προςκαμεῖν, ποτὶ καὶ μαθόντες εὐμνήμονες. οἵδε καὶ μελαγχολῆσαι ἑτοιμότεροι· οἱ δὲ καὶ πρόσθεν ἐκμαίνονται. Ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃσι οἷσι τὸ θερμὸν καὶ αἷμα πουλὺ, οἵδε μαίνονται· τοῖσι ἀμφὶ ἥβην, καὶ νέοισι, καὶ οἷσι πάντων ἡ ἀκμή· ὁκόσοισι δὲ τὸ θερμὸν ἐκ μελαίνης χολῆς ἐξάπτεται, τό τε εἶδος ἐς ξηρὸν τρέπεται, τουτέοισι μελαγχολῆσαι ῥήϊστον. Δίαιτα δὲ ἄγει πουλυφαγίη, πλησμονὴ ἄμετρος, μέθη, λαγνείη, ἔρωτες ἀφροδισίων. Ἐμάνησαν δέ κοτε καὶ γυναῖκες ὑπὸ

nuisse. Spectari puto h. l. alteram mandragorae speciem Dioscoridis IV. 76. p. 570. Ed. Spreng., ubi haec: *τοῦ δὲ ἄῤῥενος καὶ λευκοῦ, ὃν ἔνιοι νώριον ἐκάλεσαν κ. τ. λ.* Pro *νώριον* Cod. N. *τόριον*: lego *μώριον*. — Pergit auctor: *τὰ δὲ μῆλα διπλάσια, κροκίζοντα τῇ χροιᾷ εὐώδη μετὰ βάρους τινός· ἃ καὶ ἐσθίοντες οἱ ποιμένες ποσῶς ὑποκαροῦνται.* — Lego etiam *μώριον* apud eundem p. 573. Cum Marcell., Com., cett., in verbis: *ἱστοροῦσι δὲ καὶ ἑτέραν μόριον* (sic) *λεγομένην κ. τ. λ.* — Vid. Plin. XXI. 105., ubi Strychni species *morion* appellatur. Cf. Salm. Homon. Hyles iatr. p. 65. et ad Diosc. Spreng. in Comm. p. 604. seq. De Hyoscyamo Diosc. IV. 69. ubi de duabus speciebus prioribus: *ἀμφότεροι δὲ οὗτοι μανιώδεις ὑπάρχουσι καὶ καρωτικοὶ, δύςχρηστοι.* Hanc plantam cum Mandragora ad edulia referre videtur Gal. de causis morborum cap. 3.: *ὅσα δὲ ψυχρότερα φύσει τῶν ἐσθιομένων ἢ πινομένων, καὶ ταῦτα ψυχρῶν νοσημάτων αἴτια. τῶν τοιούτων δέ ἐστι καὶ μήκων καὶ μανδραγόρα καὶ ὑοςκύαμος καὶ κωνεῖον, ἃ δὴ κτείνει τῷ σφοδρῷ τῆς ψύξεως.*

ἡ λήρησις γήραος ἡ ξυμφορή.] Hinc *τὸ ληρεῖν ὑφ' ἡλικίας* v. c. apud Luc. pro lapsu in Salut. 1.

αἰσθήσιος γάρ ἐστι νάρκη καὶ γνώμης νάρκωσις ἠδὲ ὑπὸ ψύξιος.] Vulgo: *καὶ γνώμης νάρκωσις ἠδὲ τοῦ νοῦ ὑπὸ ψύξιος.* Ultro patet *τοῦ νοῦ* glossam esse *γνώμης* explicantem, quapropter delevi. Pro *ἠδε* H. V. *ἠδέ.* — Hinc Petitus probasse videtur *καὶ γνώμης νάρκωσιν, ἠδὲ τοῦ νοῦ ἀπὸ* (sic) *ψύξιος*: quod tamen ferri non posse opinor. Eandem lect. vero in Oxon. Ed. receptam video, servata quidem praepositione *ὑπό*.

διάλειψις δὲ ἀτελὴς ἂν τῷ τῆς μανίης λόγῳ γίγνεται, οὐκ εἰκότως ἀκεομένου τοῦ κακοῦ ἰητρείῃ, ἢ τῆς ὥρης εὐκρασίῃ.] Cett.: *διάλειψις δὲ ἀτελὴς ἦν τῷ τῆς μανίης λόγῳ γίγνηται* (*γίγνεται* Henisch.), *οὐκ κ. τ. λ.* — Haec quidem sensum sanum non referunt. Equidem h. l., quod alias sexcenties vidi, factum arbitror; nempe confusas credo particulas *ἂν* et *ἦν*, ita ut haec illius loco a librariis nostro obtrusa sit; quo facto postea subiunctivus *γίγνηται* invectus fuerit. — Facillimam igitur medelam adhibui. — Dubitavi aliquando, num recte haberet directa negatio *οὐκ εἰκότως ἀκεομένου*: nempe suspicabar *μὴ εἰκότως ἀκεομένου* Aretaeum scripsisse. Nunc tamen vulgatam recte scriptam esse existimo. Cf. Matth. Gr. Gr. § 608. p. 1222. d.

ἢ ὥρη τὸ ἔαρ, ἢ ἁμαρτωλὴ διαίτης, ἢ ὀργὴ ἐκ ξυντυχίης.] Ξυντυχίης Pc. *συντ.* cett. — Quod ad anni tempestatem attinet, mania morbus vernalis est apud Hipp. Aph. III. 20.

βραδεῖς μὲν ἐκμαθεῖν, ἐπίμονοι δὲ προςκαμεῖν.] In hisce *πρὸς καμεῖν* Pc. *πρὸς τὸ καμεῖν* H., quod in Oxon. Ed. receptum est. Mihi *προςκαμεῖν* unice verum habetur: nempe compositum vim intensiorem verbi significatui addit, quae huic loco optime congruit; et vero concinnitas membrorum in vulg. lectione melius servatur.

ποτὶ καὶ μαθόντες εὐμνήμονες.] Εὐμνήμονες de coniectura reposui pro librorum scriptura *ἀμνήμονες*: pervulgata est traditio et saepe experientia confirmata, eos, qui tardi sunt in rebus discendis, firmiter has tenere memoria, si modo semel addidicerint.

ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃσι οἷσι τὸ θερμὸν καὶ αἷμα πουλὺ, οἱ δὲ μαίνονται· — τοῖσι ἀμφὶ ἥβην καὶ νέοισι καὶ οἷσι πάντων ἡ ἀκμή· — ὁκόσοισι δὲ τὸ θερμὸν ἐκ μελαίνης χολῆς ἐξάπτεται, τό τε εἶδος ἐς ξηρὸν τρέπεται, τουτέοισι μελαγχολῆσαι ῥήϊστον.] Libri ferunt *ἡλικίης*; repono *ἡλικίῃσι* et interpretor *ἀτὰρ καὶ τούτοισι, οἷσι διὰ τὰς αὐτῶν ἡλικίας τὸ θερμὸν καὶ αἷμα πουλύ.* Verba *τοῖσι ἀμφὶ — ἀκμή* breviloquentiam habent: nam ita cohaerent cum superioribus, ut cogitatione supplendum sit *οἷόν ἐστι τοῖσι ἀμφὶ ἥβην κ. τ. λ.* — Cogitavi aliquando de his eiiciendis, tanquam additamentis recentioribus: nunc tamen secus sentio.

ἐμάνησαν δέ κοτε καὶ γυναῖκες ὑπὸ ἀκαθαρσίης τοῦ σκήνεος, εὖτε αὐτέῃσι ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι. ἀλλ' αἵδε οὐ μάλα ῥηϊδίως ἐκμαίνονται, μάλα δὲ χαλεπῶς ἐκμαίνονται.] — Ante omnia de huius loci scriptura est videndum, quae in libris ad hunc modum se habet: *ἐμάνησαν* (*δέ* unus H.) *κοτε καὶ γυναῖκες ὑπὸ ἀκαθαρσίης*

ἀκαθαρσίης τοῦ σκήνεος, εὖτε αὐτέῃσι ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι. ἀλλ' αἵδε οὐ μάλα ῥηϊδίως ἐκμαίνονται, μάλα δὲ χαλεπῶς ἐκμαίνονται. Αἵδε αἱ προφάσιες· καὶ γὰρ καὶ ἄνδρα ἐξάπτουσι, ἣν ξυνήθη αἵματος ἔκκρισιν, ἢ χολῆς, ἢ ἱδρῶτος ἐπίσχῃ τις αἰτίη.

Καὶ οἷσι μὲν ἡδονὴ ᾖ ἡ μανίη, γελῶσι, παίζουσι, ὀρχεῦνται νυκτὸς καὶ ἡμέρης, καὶ ἐς ἀγορὴν ἀμφαδὸν καὶ ἐστεμμένοι κοτὲ, ὄκως ἐξ ἀγωνίης νικήφοροι, ἐξίασι. ἄλυπος τοῖσι πέλας ἡ ἰδέη. Μετεξέτεροι δὲ ὑπὸ ὀργῆς ἐκμαίνονται. καὶ ἔσθ' ὅτε ἐσθῆτάς τε ἐῤῥήξαντο, καὶ θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ ἑωυτέοισι χεῖρας ἐπήνεγκαν. ἥδε καὶ τοῖς πέλας οὐκ ἀκίνδυνος ἡ ξυμφορή. Ἰδέαι δὲ μυρίαι. Τοῖσι μέν γε εὐφυέσι τε καὶ εὐμαθέσι ἀστρονομίη ἀδίδακτος, φιλοσοφίη αὐτομάτη, ποίησις δῆθεν ἀπὸ μουσέων. Ἴσχει γάρ τι καὶ ἐν νούσοισι εὔχρηστον ἡ εὐπαιδευσίη. Τοῖσι δὲ ἀπαιδεύτοισι ἀχθοφορίη, πηλοεργίη· τέκτονες, ἢ λιθοξόοι. Γίγνονται δὲ καὶ ἀλλόκοτοι φαντασίαι. ἐδεδίει γάρ τις ληκύθων ἔκπτωσιν· καὶ ἄλλος οὐκ ἔπινε, δοκέων ἑωυτὸν πλίνθον ἔμμεναι, ὡς μὴ τῷ ὑγρῷ λυθείη.

τοῦ σκήνεος. εὖτε αὐτέῃσι ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι· ἄλλαι δὲ οὐ μᾶλλον δὲ (*δὲ* om. H. V. Pe. *f.*) *ῥηϊδίως ἐκμαίνονται· μάλα δὲ χαλεπῶς ἐκμαίνονται.* — Haec quidem nemo intelligit: verum sponte patet in *ἄλλαι δέ* vitium latere; nam seqq. non de aliis mulieribus hominibusve dicuntur, sed de ipsis illis foeminis, in quibus suppressus est fluxus menstruus; modo teneamus effatum Hippocraticum Prorrh. I. 123. *τὰ ἐπ' ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά· ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων ᾖ, θηριώδεα.* — Itaque *ἄλλαι δέ* mutandum fuit in *ἀλλ' αἵδε.* Iam vero alterum illud *δέ* pone *μᾶλλον* cum Wigano plurium librorum fide omisi, et, membrorum concinnitate id postulante, *μᾶλλον* in *μάλα* mutavi, quippe haec saepius confusa videre me memini. Ad *οὐ ῥηϊδίως* cf. Coel. Aurel. verba e cap. de mania; «Generatur autem frequentius in iuvenibus ac mediis aetatibus, difficile in senibus, atque difficilius in pueris, vel mulieribus." — Videndum tandem de dictione *εὖτε αὐτέῃσι ἀπηνδρώθησαν αἱ μῆτραι.* De *ἀνδρωθῆναι* et *ἀνανδρωθῆναι* monuit Foës. in Oecon. — *ἀπανδρωθῆναι* apud Euripidem Ion, 53. significat *adolevisse:*

— *ὡς δ' ἀπηνδρώθη δέμας*
Δελφοί σφ' ἔθεντο χρυσοφύλακα τοῦ θεοῦ.

Significatu non diverso occurrit apud Luc. Amores. 26; *σκληροὶ γὰρ οἱ τῶν μελῶν ἀπανδρωθέντες ὄγκοι καὶ τραχὺ μὲν ἀντὶ τοῦ πάλαι μαλακοῦ πυκασθὲν ἰούλοις τὸ γένειον.* Nec tamen h. l. praetervidendum *ἀνδρωθῆναι* cum *σκληρωθῆναι* proxime coniungi. Et vero nostri verba ita accipienda censeo, ut dicatur uterus *obduruisse.* Quam quidem opidionem firmare videtur locus Sorani p. 17: *κοτὲ δὲ καὶ τὸ μηδόλως καθαίρεσθαι κατὰ φύσιν, οὐ μόνον παρὰ τὴν ἡλικίαν παιδικὴν οὖσαν, ἢ πρεσβυτικὴν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸ φωνασκίαις ἀγωνιστικαῖς χρῆσθαι καὶ περιελκομένης καὶ ἀπαναλισκομένης τῆς ὕλης τοῖς ὅλοις σώμασιν ἀνδρειώδεις ὑπάρχειν.* Perperam in Sorani Codd. *καί*, quod ante *περιελκομένης* interposui, pone *ὕλης* collocatur. — Cf. p. 24. ibid.: *τὰς οὖν πλείονας τῶν μὴ καθαιρομένων εὐτονωτέρας θεωροῦμεν, ὥσπερ τὰς ἀνδρώδεις τε καὶ στείρας.* Huc spectat quoque locus ex Epid. VI. a Foës. in Oecon. receptus et a Petito laudatus; ubi de muliere post menstrua suppressa: *τό τε σῶμα*, inquit auctor, *ἠνδρώθη καὶ ἐδασύνθη πάντα καὶ πώγωνα ἔφυσε.* In mea verbi *ἀπανδρωθῆναι* interpretatione fere consentientem habeo Petitum. Alio modo accipiunt Crassus et Wiganus, quorum ille: «cum ipsarum uteri ad virilem congressum apti evaserunt." — Hic: «quo tempore uteri viro iam maturi fuerint." — Mihi quidem horum ratio prorsus displicet.

αἵδε αἱ προφάσιες· καὶ γὰρ καὶ ἄνδρα ἐξάπτουσι, ἣν ξυνήθη αἵματος ἔκκρισιν, ἢ χολῆς, ἢ ἱδρῶτος ἐπίσχῃ τις αἰτίη.] Locus, quin integer sit, nullus dubito; sed patet auctorem verba *αἵδε αἱ προφάσιες* referre ad superiora omnia a verbis inde *καὶ γὰρ δὴ νοσέουσι κ. τ. λ.* — Contra *καὶ γὰρ καὶ ἄνδρα ἐξάπτουσι, ἣν κ. τ. λ.* maxime refertur ad *τὴν ἀκαθαρσίην τοῦ σκένεος*, de qua, in mulieribus contingente, mox erat locutus.

καὶ οἷσι μὲν ἡδονὴ ᾖ ἡ μανίη, γελῶσι, παίζουσι, ὀρχεῦνται νυκτὸς καὶ ἡμέρης, καὶ ἐς ἀγορὴν ἀμφαδὸν καὶ ἐστεμμένοι κοτὲ, ὄκως ἐξ ἀγωνίης νικήφοροι, ἐξίασι.] Libri scripti ferunt; *καὶ οἷσι μὲν ἡδονὴ ᾖ ἡ μανίη, γελῶσι, παίζουσι, ὀρχῶνται νυκτὸς καὶ ἡμέρης, καὶ ἐς ὀργὴν ἀμφαδὸν καὶ ἐστεμμένοι κοτὲ, ὄκως ἐξ ἀγωνικῆς νικηφόροι ἔασιν.* — Video Bernard. ad Synesium p. 149. tentasse *καὶ οἷσι μὲν ἐν ἡδονῇ ᾖ ἡ μανίη.* — Mihi quidem nulla emendatione opus videtur; sed si quid eiusmodi, quale Bern. voluit, Aretaeus dedisset, scripsisset potius *καὶ οἷσι μὲν μετὰ ἡδονῆς ᾖ ἡ μανίη*, vel *καὶ οἷσι μὲν ἐφ' ἡδονῇ ᾖ ἡ μανίη*; praepositionem *ἐν* certe minime ab eo exspectaverim. Forma *ὀρχῶνται* ferri nequit, itaque *ὀρχεῦνται* e nostri et Ionicorum ceterorum more scripsi. Illud *καὶ ἐς ὀργήν* verissime in *καὶ ἐς ἀγορήν* mutavit Petitus: equidem *ἐξίασι* scripsi pro vulgato *ἔασι*, sicuti infra *εἰ δὲ ἐξίοι κοτὲ ἐς ἀγορήν.* — Nomen *ἀγωνικῆς* in *ἀγωνίης* mutavit Wiganus, collato fine cap. *περὶ σπληνός.*

καὶ θεράποντας ἀπέκτειναν καὶ ἑωυτέοισι χεῖρας ἐπήνεγκαν.] Non nego, fieri posse ut Aretaeus h. l. respiciat exempla Herculis et Aiacis Telamonii, quae laudavit Petitus.

ποίησις δῆθεν ἀπὸ μουσέων.] Locis a Petito adlatis addam Cicer. de Orat. II. 46. in fine: «Saepe enim audivi, poëtam bonum neminem (id quod a Democrito et Platone in scriptis relictum esse dicunt) sine inflammatione animorum exsistere posse, et sine quodam afflatu quasi furoris."

ἐδεδίει γάρ τις ληκύθων ἔκπτωσιν.] E verbis Pauli cap. 14. lib. III.: *καὶ τὸ δοκεῖν τοὺς μὲν ζῶά τινα εἶναι ἄλογα... τοὺς δὲ σκεύη ὀστράκινα καὶ φοβεῖσθαι τὸ καταγῆναι* Wiganus efficit h. . quaedam deficere, quae ad

Μυθολογέεται δὲ καὶ τόδε· Τέκτων ἤδη ἐπὶ οἴκου μὲν σαόφρων ἐργάτης ἦν, μετρῆσαι ξύλον, κόψαι, ξύσαι, ξυγγομφῶσαι, ἁρμόσαι, ξυντελέσαι δόμον νηφαλέως, τοῖσι ἐργοδοτέῃσι ὁμιλῆσαι, ξυμβῆναι, ἀμεῖψαι τὰ ἔργα μισθοῦ δικαίου. Ὅδε ἐπὶ μὲν τοῦ χωρίου τοῦ ἔργου ὧδε εἶχε γνώμης. εἰ δὲ ἐξίοι κοτὲ ἐς ἀγορὴν, ἢ ἐπὶ λουτρὸν, ἤ τινα ἑτέρην ἀνάγκην, τιθεὶς τὰ ὅπλα πρῶτον ἔστενε, εἶτα ἐπῆγε τὼ ὤμω ἐξιών· ἐπὴν δὲ ἀπῆλθε τῆς τε τῶν οἰκετῶν θέης καὶ τῆς τοῦ ἔργου πρήξιος καὶ τοῦ χωρίου, πάμπαν ἐξεμαίνετο· κἢν παλινδρομήσῃ, ταχὺ αὖθις ἐσωφρόνεε. καὶ ἥδε τοῦ χωρίου καὶ τῆς γνώμης ἦν ἡ ξυμβολή.

Ἴσχουσι δὲ τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος κεφαλὴ καὶ ὑποχόνδρια, ἄλλοτε μὲν ἅμα ἄμφω ἀρξάμενα, ἄλλοτε δὲ ἀλλήλοισι ξυντιμωροῦντα. Τὸ δὲ κῦρος ἐν τοῖσι σπλάγχνοισί ἐστι ἐπὶ μανίῃ καὶ μελαγχολίῃ, ὅκωςπερ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῇσι αἰσθήσεσι τὰ πολλὰ τοῖσι φρενιτικοῖσι. Οἵδε μὲν γὰρ παραισθάνονται καὶ τὰ μὴ παρεόντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα, καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μὲν, ὡς χρὴ ὁρῆν, οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν.

Ἢν οὖν μέγα ᾖ τὸ κακὸν, εὐκίνητοι, ὀξέες τὴν αἴσθησιν, ὕποπτοι· ὀργίλοι μὲν οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινί, δύςθυμοί τε ἀλόγως, οἷσι ἐς σκυθρωπὸν ἡ μανίη τρέπεται· οἷσι δὲ ἐς θυμηδίην, εὔθυμοι· ἀλλ' οἵδε παραλόγως ἄγρυπνοι. ἄμφω ἀλλοιώδεες τὰς ὄψιας· κε-

hunc modum in Latinis explet: «etenim homo fuit, qui ne ampullae quaedam deciderent, metuebat, quoniam ex iis unam se esse arbitraretur." — Coel. Aurel. I. 5.: «Sic denique, inquit, furens alius se passerem existimavit, alius gallum gallinaceum, *alius fictile*, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alius tragoedum, vel comoedum, alius stipulam ferens mundi se censum tenere, alius sustentandum manu poscebat, vagiens, ut infans." Quo loco verba *alius fictile* eodem spectare videntur, quo tendit Wiganus. Potest tamen Aretaeus aliam quamdam *ἀλλόκοτον φαντασίαν* spectare et significare hominem, qui ampullas circumferre sibi videretur, et metueret, ne sibi e manibus exciderent. Quapropter certe nihil muto.

σαόφρων ἐργάτης ἦν.] Notemus Epicam formam *σαόφρων*.

ξυντελέσαι δόμον νηφαλέως.] Ne quis *νηφαλίως* desideret, a *νηφάλιος* (cf. Pollux. VI. 26), adponam Suidae verba: *νηφαλέος, ὁ σώφρων.* — ubi vide, quae a nuperrimo editore citantur.

τοῖσι ἐργοδοτέῃσι ὁμιλῆσαι.] Ἐργοδότῃσι edi solet, verum *ἐργοδοτέοισιν* dant V. A. Pa. *b. e. f.* *ἐργοδοτέῃσιν* H. Pc. *d.* — Itaque Ionismum restitui. — Ad hoc nomen operae pretium contulisse Lobeck. ad Phryn. p. 344.

εἰ δὲ ἐξίοι κοτὲ ἐς ἀγορὴν, ἢ ἐπὶ λουτρὸν, ἤ τινα ἑτέρην ἀνάγκην, τιθεὶς τὰ ὅπλα πρῶτον ἔστενε, εἶτα ἐπῆγε τὼ ὤμω ἐξιών.] Libri ferunt *ἢν δὲ ἐξίῃ κοτέ*: quod huius loci non est, nempe *εἰ* cum Optativo, si quo alio, certe hoc loco requiri mihi quidem videtur. Articulum *τώ* de meo supplevi. Crassus vertit «humeros constringebat." similiter quoque Wiganus. Pessime vero in Edd. Henyschiana, Lugd. Batava, Kühniana *ὤμῳ*; — unde Bernardi coniectura *ἔπειγεν* exstitit, ni vehementer fallor: nam profecto is *ἔπειγεν ὤμῳ*, non *ἔπειγεν ὤμων* voluit. — Verum excepto articulo nihil insuper desidero, nempe *ἐπάγειν τὼ ὤμω* frequenter solent illi, qui suspirant et animo contristantur. Persaepe tristes et *στένουσι* et humeros sursum adducunt, sublevant.

καὶ ἥδε τοῦ χωρίου καὶ τῆς γνώμης ἦν ἡ ξυμβολή.] Libri .. *καὶ τῆς γνώμης ἡ ἐμβολή.* — Quod quid sibi velit h. l., non intelligo. Verissime e Crassi Latinis, «haec erat inter locum illum et viri mentem cognatio," Petitus *ξυμβολή* coniecit: verum ipsum illud Crassi «cognatio" huius interpretis coniectura esse videtur; nam in marg. adponit codd. lect. «prolatio." — Praeterea vero aegre ferebam abesse *ἦν*: nam vulgo ita subaudiri solet *ἐστι* et accipitur eiusmodi effatum de re semper fieri solita. Hic vero in peculiaris casus enarratione *ἦν*, me iudice, abesse nequit.

οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μὲν ὡς χρὴ ὁρῆν· οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων ὡς χρὴ γιγνώσκειν.] Legebatur olim *ὁρέουσι μόνως ὡς χρὴ ὁρῆν.* Emendavi de coniectura Reiskii et mea: *μὲν ὡς* et *δὲ ὡς* in utroque membro sibi respondent. — Quod ad proxime antecedens, *καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται*, est hoc rursus Poëticum et Homericum: Il. XXIII. 459.

ἄλλοι μοι δοκέουσι παροίτεροι ἔμμεναι ἵπποι
ἄλλος δ' ἡνίοχος ἰνδάλλεται.

Odyss. III. 246.

ὥςτε μοι ἀθάνατος ἰνδάλλεται εἰςοράασθαι.

εὐκίνητοι.] Ita procul dubio legendum cum Petito pro codd. scriptura *εὐκρίνητοι.* Crassus hoc interpretatur: «promptiori ingenio sunt." Wiganus: «sensus habent distinctos et acutos." Neutrum verum est; *εὐκρίνητος* vocabulum Graecum non est; aeque minus *εὐκρινέω*, unde ortum trahere deberet. Facillima Petiti emendatio igitur recipienda fuit.

ὀργίλοι μὲν οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινὶ, δύςθυμοι τε ἀλόγως.] Hoc loco vulgo *ὀργίλοι οὐκ ἐπ' αἰτίῃ τινι, δύςθυμοι μὲν ἀλόγως.* Sed O., in hisce *δύςθυμοι δὲ ἀλόγως.* Equidem *μέν* pone *ὀργίλοι* inserendum arbitror, et pone *δύςθυμοι* requiro *τέ*, ut ista arctius copulentur.

ἀλλ' οἵδε παραλόγως ἄγρυπνοι.] Ceteri omnes *ἄλλοι δέ*, quod eodem modo ac supra emendavi: opponuntur sibi *οἷσι ἐς σκυθρωπὸν ἡ μανίη τρέπεται*, et *οἷσι ἐς θυμη-*

φαλαλγέες, ἢ πάντως γε βάρος τῆς κεφαλῆς ξύνεστι· εὐήκοοι μὲν, ἀλλὰ βράδιστοι τὴν γνώμην. ἐπ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι δὴ ἦχοι ὤτων καὶ βόμβοι, μέχρι δή γε σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν. Ἢν ἐς αὔξησιν ἡ νοῦσος γίγνηται, φυσώδεες, ἀσώδεες, βοροὶ καὶ λάβροι ἐν τῇ ἐδωδῇ. ἀγρυπνέουσι γὰρ, ἀγρυπνίη δὲ βορόν. ἀτὰρ οὐδὲ ἰσχνοὶ, ὡς νοσέοντες, — μελαγχολώντων μᾶλλον ἀσαρκίη, — καὶ ὕπωχροι. Ἢν δέ τι τῶν σπλάγχνων ἐν φλεγμασίῃ ᾖ γεγονὸς, τὴν ὄρεξιν ἢ τὴν θρέψιν ἀμβλύνει. Ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, οὐ σκαρδαμύττοντες. πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἰνδάλματα κυάνεα, ἢ μέλανα, οἷσι ἐς μελαγχολίην ἡ τροπή. ἐρυθρότερα δὲ οἷσι ἐς μανίην, καὶ φοινίκεα φαντάσματα, πολλοῖσι μὲν ὡς ἀπαστράπτοντος πυρὸς, καὶ τάρβος αὐτέους, ὡς ἀπὸ σκηπτοῦ, λαμβάνει. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐνέρυθροι καὶ ὕφαιμοι οἱ ὀφθαλμοί.

Ἐπὶ κορυφῆς δὲ τοῦ κακοῦ, ὀνειρώττουσι· ἀφροδισίων δὲ ἄσχετος ἐπιθυμίη· ἀτὰρ οὐδὲ ἐς τὸ ἀμφαδὸν αἰδὼς ἢ ὄκνος ὁμιλίης· νουθεσίῃ δὲ καὶ ἐπιπλήξι ἐς ὀργὴν ἐκριπισθέντες ἐς τὸ πάμπαν ἐκμαίνονται. Τοὐντεῦθεν ἄλλος ἄλλῃ μαίνεται. οἱ μὲν θέουσι ἀσχέτως, οὔτε ὅπως εἰδότες ἐς ταὐτὰ παλινδρομέουσι. οἱ δὲ ἐς δηρὸν τοῖσι πέλας ἀφικνέονται. ἄλλοι δ' αὖ βοῶσι, ὀλοφυρόμενοι ἁρπαγὴν ἢ βίην. οἱ δὲ φυγανθρωπεύουσι ἐς ἐρημίην, σφίσι αὐτέοισι ὁμιλέοντες.

δίην: hi quidem dicuntur *παραλόγως ἄγρυπνοι*, utrique *ἀλλοιώδεες τὰς ὄψιας*. Vulgata ergo scriptura *ἄλλοι δέ* constare nequit, sed *ἀλλ' οἵδε* requirit omnino loci sensus. Crassus interpretatur « prius dicti sine laedente causa vigilant;" minus recte, neque enim id significat *ἄλλοι δέ*. — Wiganus « alii ultra modum vigilant." Hic recte interpretatur quidem antiquam scripturam, sed ex ipsa interpretatione patet, sensum aliud quid postulare. Frustra Bern. in vita Reiskii p. 320. pro *ἄμφω ἀλλοιώδεες* proponit *ἄφνω ἰλλώδεες*.

εὐήκοοι μὲν, ἀλλὰ βράδιστοι τὴν γνώμην.] Legebatur *εὐήκοοι δέ*. — Perperam; *μέν*, sequente *ἀλλά*, requiritur in antithesi.

ἐπ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι δὴ ἦχοι ὤτων καὶ βόμβοι μέχρι δή γε σαλπίγγων τε καὶ αὐλῶν.] Libri omnes *ἐπ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι ἰδίῃ ἦχοι ὤτων*. — Illud *ἰδίῃ* quid sibi velit, nemo facile dicat: vitium est scripturae; ortum est e *δή*, cui adhaeserunt litera postrema vocabuli antecedentis et prima sequentis. Ad rem ipsam quod attinet, Aëtius VI. 8.: *ἐνίοτε γὰρ ἐκ τῶν γιγνομένων ἀναθυμιάσεων, ἦχοι περὶ τὰ ὦτα συνεδρεύουσιν, ὡς δοκεῖν αὐτοὺς αὐλητῶν τινῶν ἀκροᾶσθαι.*

ἀτὰρ οὐδὲ ἰσχνοὶ ὡς νοσέοντες, — μελαγχολώντων μᾶλλον ἀσαρκίη, — καὶ ὕπωχροι.] Libri ferunt *εὐσαρκίη*. Sed cf. verba e cap. sup.: *βοροὶ μὲν, ἰσχνοὶ δὲ τὰ μέλεα*. Verum ne coniectura coniecturam firmare videar, adponam Coelli Aurel. verba e cap. 6. lib. I. de M. chron.: « color viridis cum nigrore, aut sublividus, *corporis tenuitas*, virium debilitas." Sed praeterea quivis medicus quotidie observat melancholicos in universum non *εὐσάρκους* esse. Possit quis forte in suspicionem induci, verba illa, *μελαγχολώντων μᾶλλον ἀσαρκίη*, adnotationem esse lectoris alicuius: — mihi quidem ab ipso Aretaeo profecta videntur, cuius methodus propria haec est, ut continuo morbos affines secum comparet et diversitates ita notet.

ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, οὐ σκαρδαμύττοντες. πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἰνδάλματα κυάνεα, ἢ μέλανα, οἷσι ἐς μελαγχολίην ἡ τροπή· ἐρυθρότερα δὲ οἷσι ἐς μανίην καὶ φοινίκεα φαντάσματα, πολλοῖσι μὲν ὡς ἀπαστράπτοντος πυρὸς, καὶ τάρβος αὐτέους, ὡς ἀπὸ σκηπτοῦ, λαμβάνει.] In hisce *οἷσι* ante *ἐς μανίην* de meo supplevi; nam aptissime *ἡ τροπή* e superioribus cogitatione suppleveris; sed pronomen *οἷσι* abesse nequit; minime certe in facillima Aretaei oratione. — *Σκαρδαμύττειν* exponit Foës. in Oecon. et in Comm. ad Epid. II. p. 1051. Illud *ὡς ἀπαστράπτοντος πυρός* Poëtas redolet. Hymn. Orph. LXX. vs. 6.

— ἀπαστράπτουσαι ἀπ' ὄσσων
δεινὴν ἀνταυγῆ φάεος σαρκοφθόρον αἴγλην.

Procli Hymn. VI. vs. 31.

κλῦθί μευ, ἢ φάος ἁγνὸν ἀπαστράπτουσα προσώπῳ

Musaeus 56.

μαρμαρυγὴν χαρίεντος ἀπαστράπτουσα προσώπου.

Oppian. Cyneg. II. 479.

αἴγλην παμφανόωσαν ἀποστράπτουσιν ὀπωπαί.

His quidem locis transitive sumitur: verum intransitive sumi videtur in vss. ex Anthol. citatis a Dorvill. ad Charit. p. 98.:

— φλόγα δ' οἷα προφαίνων
παιδὸς ἀπαστράπτει κάλλος ἐραστὸν ἰδεῖν.

Quod ad verba *ὡς ἀπὸ σκηπτοῦ* attinet, Hesych: *σκηπτός· κεραυνὸς ἄνωθεν διὰ πυρός*. Cf. Dorv. l. l. p. 692. *Τάρβος* Homericum. Cf. Il. XXIV. 152. et 181.

μηδέ τί οἱ θάνατος μελέτω φρεσί, μηδέ τι τάρβος.

μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐνέρυθροι καὶ ὕφαιμοι οἱ ὀφθαλμοί.] De oculis in maniacis *ὑφαίμοις* vid. quae collegit Dorvill. ad Charit. I. 3, p. 40. *Οἱ* de meo interposui.

ἐπὶ κορυφῆς — ὁμιλίης.] Aëtius l. l.: *καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια πρόθυμοι. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὀνειρωγμοὶ συνεχεῖς.*

ἐς τὸ πάμπαν ἐκμαίνονται.] Ita scripsi cum Wig. e Cod. H.: *ἐς τὸ πᾶν* cett.

οὔτε ὅπως εἰδότες ἐς ταὐτὰ παλινδρομέουσι.] Crassus: « et quid agant nescientes eodem, unde discesserant, cursu feruntur." Wiganus: « et ad eundem locum ignari revertuntur." — Crassi interpretatio fere praeplacet. Ut

Εἰ δὲ ἐπ' ἄνεσιν ἥκοιεν τοῦ κακοῦ, νωθροὶ, ἥσυχοι, ἐπίλυποι· ἐς ἐπιστασίην γὰρ τῆς νούσου ἀφικνεόμενοι, ἄχθονται τῇ ξυμφορῇ.

Μανίης εἶδος ἕτερον. Τέμνονταί τινες τὰ μέλεα θεοῖσι δὴ, ὡς ἀπαιτοῦσι, χαριζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ. Καὶ ἔστι τῆς ὑπολήψιος ἡ μανίη μοῦνον, τὰ δὲ ἄλλα σωφρονέουσι. Ἐγείρονται δὲ αὐλῷ, ἢ θυμηδίῃ, ἢ μέθῃ, ἢ τῶν παρεόντων προτροπῇ. Ἔνθεος ἥδε ἡ μανίη. Κὴν ἀπομανῶσι, εὔθυμοι, ἀκηδέες, ὡς τελεσθέντες τῷ θεῷ· ἄχροοι δὲ καὶ ἰσχνοὶ, καὶ ἐς μακρὸν ἀσθενέες πόνοισι τῶν τρωμάτων.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΛΥΣΕΩΣ.

Κεφ. ζ'.

Ἀποπληξίη, παραπληγίη, πάρεσις, παράλυσις, ἅπαντα τῷ γένεϊ τωὐτά. Ἡ γὰρ κινήσιος, ἢ ἀφῆς, ἢ ἀμφοῖν ἐστὶ ἔκλειψις· κοτὲ καὶ γνώμης, κοτὲ καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσιος. Ἀλλ' ἀποπληξίη μὲν ὅλου τοῦ σκήνεος καὶ τῆς αἰσθήσιός τε καὶ γνώμης, καὶ κινήσιός ἐστι παράλυσις. τοιγαροῦν ἀποπληξίην λῦσαι

omnem ambiguitatem a loci acceptione discutiamus, Graece haec verba ita expleamus; *οὔτε ὅπως τοῦτο γίνεται εἰδότες ἐς ταὐτὰ παλινδρομέουσι.*

εἰ δὲ ἐπ' ἄνεσιν ἥκοιεν τοῦ κακοῦ,] Libri omnes *ἣν — ἥκοιεν*, quod ferri non potest, ita ut de coniectura *εἰ* scripserim.

τέμνονταί τινες τὰ μέλεα θεοῖσι δὴ ὡς ἀπαιτοῦσι χαριζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ.] Ceteri omnes: *θεοῖς ἰδίοις ὡς ἀπαιτοῦσι χαριζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ.* — In hac scriptura idem latet vitium, quod paulo ante correximus in verbis: *ἐπ' ἐνίοισι γὰρ ἔασι δὴ ἦχοι*, ubi vide, quae adnotavi. Ad eundem igitur modum emendavi. De hocce particulae *δή* usu operae pretium est contulisse Valck. ad Herodotum V, 20. Loco nostro ad unguem similis Platonis ille e Protag. p. 342. C. *νῦν δὲ ἀποκρυψάμενοι ἐκεῖνο ἐξηπατήκασι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λακωνίζοντας καὶ οἱ μὲν ὦτά τε κατάγνυνται μιμούμενοι αὐτούς, καὶ ἱμάντας περιειλίττονται καὶ φιλογυμναστοῦσι καὶ βραχείας ἀναβολὰς φοροῦσιν, ὡς δὴ τούτοις κρατοῦντας τῶν Ἑλλήνων τοὺς Λακεδαιμονίους.* — Ad quem locum Stallb: «*δή*, inquit, *scilicet*, cum ironia dictum." — Quod ad rem ipsam attinet, vere Petitus: «Corybantes innuit, inquit, Gallosque matris Deûm atque etiam Deae Syriae, quae forte eadem ac Cybele est, sacerdotes: qui omnes furorem mentientes, quo vulgum vaticinationis specie luderent, sibi brachia gladiis laniabant, flagellis etiam semet converberabant." — Cf. Hemsterhusii notam ad Luc. Deorum Dial. XII. p. 232. — ipsumque illum Dialogum.

ἐγείρονται δὲ αὐλῷ ἢ θυμηδίῃ, ἢ μέθῃ, ἢ τῶν παρεόντων προτροπῇ.] Vulgo *καὶ θυμ.* sed cod. H. *ἢ θυμ.*, quod recepit Wiganus, quo facto ad *τῶν παρεόντων*: «legendum, inquit, *ἢ τῶν π.*" — Ita quidem Latine Crassus: «*aut* temulentia, aut praesentium hortatu." Itidem Wiganus totidem verbis. Consentio: nisi velis *μέθῃ τῶν παρεόντων προτροπῇ* accipere *temulentia e praesentium admonitione*, ut largius bibant scilicet! — Ne quis *ἐγείρεσθαι* h. l. intelligat *ἐγείρεσθαι ἐκ τῆς μανίης*, adponam Luciani verba l. l.: *οἱ κορύβαντες δὲ, ὁ μὲν αὐτῶν τέμνεται ξίφει τὸν πῆχυν, ὁ δὲ ἀνεὶς τὴν κόμην, ἵεται μεμηνὼς διὰ τῶν ὀρῶν· ὁ δὲ αὐλεῖ τῷ κέρατι· ὁ δὲ ἐπιβομβεῖ τῷ τυμπάνῳ, ἢ ἐπικτυπεῖ τῷ κυμβάλῳ· καὶ ὅλως θόρυβος καὶ μανία τὰ ἐν τῇ Ἴδῃ ἅπαντά ἐστι.* Est igitur *ἐγείρεσθαι ἐς αὐτὰς τὰς πράξεις ταύτας τὰς μανιώδεις.*

κὴν ἀπομανῶσι, εὔθυμοι κ. τ. λ.] Libri: *κὴν ἀπομένωσι, εὔθ.* — Reiskius *ἀπομανῶσι* coniecit, eandemque emendationem adscriptam video a Schneidero in Lex. voce *ἀπομένω.* — Crassus interpretatur hunc locum: «Deorum afflatu hic furor provenit, *qui cum sedatus est*, hilares sunt." Itaque hic etiam aut legit, aut coniecit *ἀπομανῶσι.* — Wiganus, licet in adnn. nihil adscribat, interpretatur; «Furor hic a Diis immittitur. Postquam autem conquieverint, hilares sunt, cett." — Eodem haec redeunt, quo Crassi Latina. Equidem nullus dubito quin Aretaeus scripserit; *ἔνθεος ἥδε ἡ μανίη· κὴν ἀπομανῶσι, εὔθυμοι κ. τ. λ.* Primo enim aptissime sibi respondent *μανίη* et *ἀπομανῶσι*, aptius certe quam *μανίη* et *ἀπομένωσι.* Tum vero, licet quis obiicere possit, eos non *ἀπομανῆναι*, quum sint *εὔθυμοι, ἀκηδέες, ὡς τελεσθέντες τῷ θεῷ*, id sane me minime movet, si quidem *ἀπομαίνεσθαι* h. l. facile dici potest de vehementiore maniae paroxysmo sedato, animoque postea magis composito. Possis, si mordicus vulgatam tenere velis, *ἀπομένειν* intelligere de aegro maniae vehementiori ingressui superstite; verum antea periculi ex morbo nulla facta est mentio, tum vero nusquam alias a medicis *ἀπομένειν* hoc sensu usurpari memini, sed *περιεῖναι, περιγίνεσθαι, σωθῆναι*, alia. — Quod ad *ἀπομαίνεσθαι* attinet, id duplici sensu sumitur, vulgari magis, quo hoc loco occurrit, *ex insania ad mentem redire*, altero, quo fere *ἐκμαίνεσθαι* denotat, vid. Hemsterhus. ad Luc. p. 234.

Cap. 7. *ὅλου τοῦ σκήνεος,*] Τοῦ om. *Pb.* *σώματος* A. G. v. l. *Pd.*; hoc quidem glossema alterius nominis.

ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενῆ δὲ οὐ ῥηΐδιον. Παραπληγίη δὲ πάρεσις μὲν ἀφῆς καὶ κινήσιος, ἀλλὰ μέρεος, ἢ χειρὸς, ἢ σκέλεος. Παράλυσις δὲ ὡς ἐπίπαν κινήσιος μοῦνον, ἐνεργείης τε πάρεσις. Ἢν δὲ ἀφὴ ἐκλείπῃ μούνη κοτέ, — σπάνιον δὲ τὸ τοιόνδε, — ἀναισθησίη μᾶλλον ἢ πάρεσις κικλήσκεται. Ἢν δὲ ἀπόπληκτον Ἱπποκράτης εἴπῃ σκέλος τὸ κατ' ἴξιν, ὡς νεκρῶδες, τὸ ἀχρεῖον καὶ τὸ ἀναλδὲς θέλει φράσαι. ὃ γὰρ ἐπὶ τῷ ξύμπαντι ἀποπληξίη ἐστὶ ἰσχυρὴ, τόδε ἐν τῷ σκέλεϊ παραπληγίην φράζει. Κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος, ἢ ἀκρασίης, πάρεσις τὸ κύριον. Βλεφάρων δὲ καὶ μήλων, καὶ μυῶν τῶν ἐν γνάθοις, καὶ γένυος ἐπὶ θάτερα παραγωγὴ, ἢν ἐπὶ σπασμῷ διαστρέφηται, κυνικὸς σπασμὸς ἡ κλῆσις. Ἔκλυσιν δὲ γουνάτων, καὶ αἰσθήσιος πρόςκαιρον νάρκην, καὶ ἀψυχίην, καὶ κατάπτωσιν, λειποθυμίην καλέομεν.

Παρίεται ὦν ἄλλοτε μὲν μέρεα καθ' ἓν, ὀφρὺς μούνη, ἢ δάκτυλος· ἢ ἔτι μέζω, χεὶρ, σκέλος. ἄλλοτε δὲ ὁμοῦ πλεῦνα. Καί ποτε δεξιὰ μοῦνον, ἢ ἀριστερὰ μοῦνον, ἢ ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ, ἢ ξύμπαντα· ἐπ' ἀκριβὲς, ἢ ἧσσον. οὐ τὰ διεστῶτα μοῦνον καὶ ὁμώνυμα καὶ ὁμόζυγα, ὀφθαλμοὶ, χεῖρες, σκέλος· ἀλλὰ καὶ τὰ ξυμφυέα, ῥὶς ἐς τὸ ἴσον, καὶ γλῶσσα μέσφι τῶν ὁρίων τοῦ μέσου, καὶ παρίσθμιον ἓν, καὶ ἰσθμὸς, καὶ κατάποσις ἐς ἥμισυ. Δοκέω δὲ ἐγώ κοτε καὶ στόμαχον καὶ τὰ ἔντερα, καὶ κύστιν, καὶ τὸ παράμηκες ἔντερον ἄχρι τοῦ ἀρχοῦ τὠυτὸ πεπονθέναι. ἀλλὰ τὰ μὲν μέλεα τὰ

ἀποπληξίην λῦσαι.] Cf. Hipp. Aph. II. 42.: *λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ οὐ ῥηΐδιον.*

ἢν δὲ ἀπόπληκτον ὁ Ἱπποκράτης εἴπῃ σκέλος τὸ κατ' ἴξιν, ὡς νεκρῶδες, τὸ ἀχρεῖον καὶ τὸ ἀναλδὲς θέλει φράσαι.] Articulum ante Ἱπποκράτης om. Pc. d. e. f. Pro ἀναλδές libri ferunt ἄναλθες. — Iam vero ad h. l. Wiganus: «in imo, inquit, versionis Latinae notavi ἀπόπληκτον σκέλος, quod ex Hipp. citat Aret., reperiri Epid. l. III. a Dureto (comm. in Coac.) deceptus, qui id illic legi monet haud vere; pro comperto enim habeo verba haec in isto libro haud legi: neque sane post longam et frequentem conquisitionem ἀπόπληκτον σκέλος apud hunc auctorem ullibi deprehendo. Paulus etiam in cap. de Apoplexia eadem ex Hipp. profert: φησὶ γοῦν Ἱπποκράτης, ἀπόπληκτον αὐτῷ τὸ σκέλος ἐγένετο." Forte eodem Dureti loco deceptus est Petitus, qui itidem ex eodem Hipp. loco dictionem istam excitat. Apud Duretum laudata leguntur p. 34.; attamen locum istum si diligenter perlegas, tibi patebit in Duretum culpam non esse reiiciendam, quippe quem Wig. et Petitus minus recte intellexisse videntur. Sed hoc utut est, apud Hippocratem ista verba legere me non memini, neque vero Foësius in Oecon. illa ex Aretaeo adferens testimonio munivit. — Porro ad librorum lect. ἄναλθες, editor Anglus: «malim, inquit, ἀναλδές, quae vox Hippocratica a Galeno et Erotiano ἀναυξὲς, ἄτροφον exponitur. Etenim quibus modis afficiatur crus hoc ἀπόπληκτον ab Hipp. dictum explanat: νεκρῶδες scilicet id sensu carere indicat, ἀχρήϊον motu; ἀναλδές autem nutrimento quoque destitui ac minui et tabescere; quae sane omnia in crure vehementi paralysi resoluto eveniunt. Hipp. lib. de artic. (823. 2.): quibus os femoris luxatum est, inquit, ἀχρήϊον παντάπασιν καὶ ἀναυξὲς ὅλον τὸ σκέλος γίγνεται." Verissimam emendationem recipiendam existimavi: sed una in re ab interpretibus Crasso et Wigano dissentio. Hi nempe ὡς νεκρῶδες accipiunt quasi ab Aretaeo, non ab Hipp. esset dictum: mihi contra Aretaeus ex Divini senis scripto aliquo citare videtur: ἀπόπληκτον σκέλος τὸ κατ' ἴξιν, ὡς νεκρῶδες. Ita quidem ut arcte cohaereant verba ἀπόπληκτον, ὡς νεκρῶδες. — Opinionem autem meam firmare videtur etiam formula sequens τὸ ἀχρεῖον καὶ τὸ ἀναλδές, quam e lib. de articulis haustam esse verissime vidit Wiganus. — Nempe ibi loci ὡς νεκρῶδες non legitur.

κύστιος δὲ οὔρων σχέσιος ἢ ἀκρασίης, πάρεσις τὸ κύριον.] De paralysi retentionis urinae causa principe ipse supra monuit cap. 10. lib. II. de s. m. acut., ubi verba ἀδρανίῃ τε περιστολῆς, cett. Ceterum locum hunc sanissimum tentare non debuerat Bernardus ad Reiskium in huius vita p. 265.

ἔκλυσιν δὲ γουνάτων... καὶ ἀψυχίην.] Iam Petitus contulit Homericum γούνατ' ἔλυσεν (Il. V. 176) — G. H. O. ἀψυχίην, cett. ἀψυξίην. — Mox λειποθυμίην de meo scripsi, ceteris λιποθυμίην ferentibus: in his rebus Codd. Aretaei parum fidei adhibeo.

παρίεται.] Tum h. l. tum infra, in verbis εἴτε μέρεα παρίεται et ἀλλὰ καὶ κύστις παρίεται, de meo παρίεται exhibui pro codd. lectione παρείεται, quae scriptura deterior, me iudice.

καὶ ποτὲ δεξιὰ μοῦνον ἢ ἀριστερὰ μοῦνον, ἢ ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ, ἢ ξύμπαντα.] Codd. μοῦνον pone ἀριστερά et ἢ ante ξύμπαντα omittunt; hoc addendum esse recte vidit Wiganus. Mihi magis etiam placet haec loci lectio: καὶ ποτὲ δεξιὰ μοῦνον, ἢ ἀριστερὰ μοῦνον, ἢ ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ ἢ ξύμπαντα. Cf. verba e cap. 2. supra: τοῖσι δὲ καὶ τὰ δεξιὰ μοῦνον, ἢ τὰ λαιὰ μοῦνον. — Mirum non est μοῦνον et ἢ a librariis semel omissa esse.

καὶ τὸ παράμηκες ἔντερον ἄχρι τοῦ ἀρχοῦ.] Libri ceteri τῆς ἀρχῆς. Unusquisque facile videt τοῦ ἀρχοῦ dan-

ἐντὸς ἐκλυόμενα, κρυπτὰ καὶ ἀφανέα. Ἡμιτελέες δὲ καὶ αἱ ἐνέργειαι. τῇδέ μοι δοκέει καὶ ἡμιπαθέα ἔμμεναι τὰ μέρεα, διχῇ ὑπὸ τῆς νούσου τετμημένα. Τόδε μέντοι τὸ πρῆγμα δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς. ἴση μὲν γὰρ ἡ προσίζουσα αἰτίη, ξυναὶ δὲ ἀμφοῖν τοῦ πάθεος αἱ προφάσιες, ἥν τε ψύξις, ἥν τε ἀπεψίη· ἀλλὰ ἄμφω παθεῖν οὐκ ἴσα ἄν. ἰσόῤῥοπος δὲ ἡ φύσις, ὡς ἐν ἰσοῤῥόπῳ· τωὐτὸν δὲ ἐν ἀνίσοις, ἀδύνατον. Ἢν μὲν οὖν τῆς κεφαλῆς κάτω πάθῃ τις ἀρχὴ, ὁκοῖόν τι τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἡ μῆνιγξ, τὰ ὁμώνυμα καὶ ξυναφέα παραλύεται, δεξιὰ ἐπὶ δεξιοῖσι, καὶ ἐπ᾽ ἀριστεροῖσι λαιά. Ἢν δὲ κατάρχῃ κεφαλὴ, ἐπὶ μὲν τοῖσι δεξιοῖσι τὰ λαιὰ παραλύεται, δεξιὰ δὲ ἐπ᾽ ἀριστεροῖσι. αἰτίη δὲ, τῶν ἀρχέων τῶν νεύρων ἡ ἐπαλλαγή· οὐ γὰρ κατ᾽ ἴξιν τὰ δεξιὰ ἐπὶ δεξιὰ ὁδοιπορέει μέσφι περάτων, ἀλλ᾽ ἔμφυτα τῇ ἀρχῇ ἕκαστα εὐθὺς ἐπ᾽ ἐκεῖνα φοιτῇ, ἀλλήλοισι ἐπαλλαξάμενα εἰς χιασμὸν σχήματος. Ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, εἴτε ξύμπαντα ὁμοῦ, εἴτε μέρεα παρίεται ἐκ δεξιῶν ἢ λαιῶν, ἢ ξυναμφοτέρων, νεῦρα δὲ ἄλλοτε μὲν τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πάσχει. τάδε μέντοι ἐς ἀναισθησίην τρέπονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· οὐ γὰρ ῥηϊδίως ἐς ἀκινησίην ἐξ ὠυτέων ῥέπει τάδε. κἢν μὲν τοῖσι κινευμένοισι ξυμπαθήσῃ, πάσχει καὶ τάδε σμικρὴν ἀκινησίην· ἴσχει γὰρ καὶ τὴν κίνησιν ἐξ ὠυτέων, εἰ καὶ ἐπὶ ἧσσον φύσι. Ἄλλοτε δὲ τὰ ἀπὸ μυῶν ἐς μύας περαιούμενα· τάδε δὲ τὸ κῦρος τῆς κινήσιος ἴσχει, καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς

■

dum esse. Crassus: « oblongumque intestinum usque ad principium, id est anum." Imo vero anus non principium, sed finis est.

ἀλλὰ τὰ μὲν μέλεα τὰ ἐντὸς ἐκλυόμενα, κρυπτὰ καὶ ἀφανέα.] Librorum lectio haec est: *ἀλλὰ τὰ μὲν μέλεα τὰ ἐντὸς ἑλκέων νεύει κρυπτὰ καὶ ἀφανέα.* — Crassus legit: « sed interiora membra resoluta latent:" — nullam autem adscribit lectionis varietatem. — Wiganus in notulis etiam *ἐκλυόμενα* desiderat. — Trillieri et Bernardi coniecturas consulto omitto.

τόδε μέντοι τὸ πρῆγμα δίδαγμα διαφορῆς δυνάμιός τε καὶ κρίσιος πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς.] Crassus: « Haec res nimirum documento est, quo dextrae partis facultas et natura a sinistrae partis natura et facultate differat." Itaque hic *κρίσις* interpretatur *natura*: unde paene effeceris illum *κρῆσις* s. *κρήσιος* legisse. Wiganus: « Haec utique res argumento est dextras partes a sinistris facultate naturali et morbi in eas crisi differre." Tum vero pro *κρίσιος* legendum censet *χρήσιος*. — Equidem *κρίσιος* servandum arbitror, sed non accipio cum Wigano de morbi iudicio, de quo ceterum hic ne verbum quidem: verum accipio de iudicio, quod quis ferat de cerebri medullaevè spinalis parte utralibet affecta, prouti dextrae sinistraeve corporis partes resolutae sint.—Verba *πρὸς ἀριστερὰ δεξιοῖς* tum ad *δυνάμιος*, tum ad *κρίσιος* referre oportet, me iudice, et ita sunt explenda: *τόδε μέντοι τὸ πρῆγμα δίδαγμα ἐστι διαφορῆς τῆς δυνάμιος καὶ τῆς κρίσιος, ἣ ἐστὶ δεξιοῖς, πρὸς τὰ ἀριστερά.* Verum operae pretium facturus mihi videor, si ratiocinium Aretaei perpaucis illustrem. Eam autem huc redire opinor: « In paralysi quacumque semper una atque eadem causa adest, unde pendeat, sive illa frigus sit, sive cruditas. Itaque semper similem ab ea effectum exspectaveris; quod tamen non contingit, nam diversus est effectus, prouti caput tangatur, vel pars quaedam infra caput sita, veluti membrana medullae spinalis. Itaque quum natura eundem effectum eâdem causâ exserat, modo res in quam causa agat sibi similes sint, patet partes esse diversas. Id autem omnino ita se habet: nam nervi, qui a medulla proveniunt in directum tendunt, dextri ad dextras partes, sinistri ad sinistras; sed nervi e cerebro prodeuntes statim ad oppositum latus pergunt, qui e dextra cerebri parte prodeunt, ad partes corporis, quae in sinistro latere positae sunt, progrediuntur et contra. Haec igitur causa, quare cerebri alterutra parte affecta, oppositi lateris partes resolvantur, medullaque tacta resolvantur partes eiusdem lateris."

μέσφι περάτων.] Μέσφι περατῶνται vulgo: *μέσφι παρὰ τῶνδε* H. V. G. v. l. P. omnes. — *μέσφι περατῶνδε* O. — Equidem otiosam syllabam resecui.

ἀλλ᾽ ἔμφυτα τῇ ἀρχῇ ἕκαστα.] Nomen *ἕκαστα* in Ed. Oxononiensi desidero. Errore aliquo omissum esse opinor; nam nihil hac de re notatum video.

ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι, εἴτε ξύμπαντα ὁμοῦ, εἴτε μέρεα παρίεται ἐκ δεξιῶν ἢ λαιῶν, ἢ ξυναμφοτέρων, νεῦρα δὲ ἄλλοτε μὲν τὰ ἀπὸ κεφαλῆς πάσχει.] De meo h. l. supplevi *ἐκ δεξιῶν ἢ λαιῶν*: etenim eiusmodi quid deficere, e manca ceterum periodo et claudicante sensu unicuique patebit, ni fallor. Possis forte etiam *ἐξ ἑκατέρων ἢ ξυναμφοτέρων* scribere: illud tamen magis perspicuum videtur. Notandum *δέ* in sententiae apodosi in verbis: *νεῦρα δὲ.. πάσχει.*

οὐ γὰρ ῥηϊδίως ἐς ἀκινησίην ἐξ ὠυτέων ῥέπει.] Libri ferunt *οὐ κάρτα ῥηϊδίως κ. τ. λ.* — refeci ad similitudinem sequentium *ἴσχει γάρ* et *καὶ γὰρ αὐτά.* — Possis etiam salvo sensu *ἀλλ᾽ οὐ κάρτα ῥηϊδίως*, vel *οὐ κάρτα δὲ ῥηϊδίως*, vel eiusmodi quid aliud scribere; sed ea, quam adhibui, lenissima mihi visa est medela.

πάσχει καὶ τάδε σμικρὴν ἀκινησίην.] In hisce Ionismum *σμικρήν* unus praebuit *Pb.*; cett. *μικρήν.* — *Pc. e. f.* *μικρὴν ἄν.*

τάδε δὲ τὸ κῦρος τῆς κινήσιος ἴσχει.] Pro *τάδε δέ*

κεφαλῆς προςδιδοῖ· καὶ γὰρ αὐτὰ ἀπ' ἐκείνων τὸ πλεῖστον τῆς αἰσθήσιος ἴσχει, ἴσχει δὲ καὶ ἐξ ἑωυτέων, ἀλλ' ἔλασσον. τάδε μὲν οὖν ἀκινησίην πάσχει μᾶλλον· σπάνιον δὲ, εἴ κοτε ἐξ ἑωυτέων ἐς ἀναισθησίην τρέπονται, δοκεῖ δὲ καὶ μὴ ἐς τὸ πάμπαν. Ἢν δὲ ξύνδεσμός τις νεύρων λυθῇ τῶν ἐξ ὀστέων πεφυκότων τινὸς, καὶ κραινόντων ἐς ὀστέα, ἢ ῥαγέντος, ἀκρατέα τὰ μέλεα καὶ ἐπισυρόμενα, οὐκ ἀναίσθητα, γίγνεται.

Εἴδεα δὲ παραπληκτικὰ τάδε. Ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκτασιν λέλυται τὰ μέλεα, οὐδὲ παλινδρομέει ἐς κάμψιν, εὖτε μήκιστα τὰ κῶλα φαίνεται. ἄλλοτε δὲ κυλλὰ γίγνεται, οὐδὲ ἐς μῆκος ἀποτείνεται· εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιᾶταί τις, ὅκως ξυλὰ ἐς κανόνα καταξέων, τὰ μέλεα, βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται. Τάδε πάσχει ἄμφω τὰ εἴδεα καὶ ἡ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι πάρθενος. καὶ γὰρ ἐκχέεται πολλὸν ἐς μέγεθος, εὖτε πλατυκορίην ἠδὲ μυδρίησιν ὀνομάζομεν· ἀτὰρ ἠδὲ ξυνάγεται ἐς σμικρὸν ἡ κούρη, εὖτε φθίσιν ἐγὼ κικλήσκω. Ἀλλὰ καὶ κύστις παρίεται ἐπὶ τοῖσι ἰδίοισι ἔργοισι. ἢ γὰρ ἐς ἔκτασιν λύεται, ἢ ἀκρατὶ τὰ οὖρα ἐκχέει, ἢ ξυνειλέεται ἐς ἑωυτέην, εὖτε, ὅταν πλησθῇ οὔρου, οὐ διΐησι.

Αἰτίαι δὲ παρέσιος μὲν ἔξ· ἄρχονται δὲ τρώματι, πληγῇ, ψύξι, ἀπεψίῃ, λαγνείῃ,

libri solum τόδε ferunt: τάδε dandum esse dudum vidit Wiganus, ego vero aegre ferebam praeterea particulam δέ abesse.

καὶ τοῖσι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς προςδιδοῖ.] Ita de coniectura Wigani et mea scripsi. Xenoph. memor. I. 2. 29. ὥςπερ τοὺς πτωχοὺς ἱκετεύοντα καὶ δεόμενον προςδοῦναι. Quod in codd. fertur προδιδοῖ huc nihil. Editor Anglus contulit προςδιδοῖ τοῦ ἀφρώδεος e cap. 2. lib. II. de s. m. acut.

ἴσχει δὲ καὶ ἐξ ἑωυτέων, ἀλλ' ἔλασσον.] Libri omnes καὶ ἔλαττον. — Illud καί perineptum est; requiritur omnino ἀλλά. In iis, quae proxime antecedunt, καὶ γὰρ αὐτὰ ἀπ' ἐκείνων τὸ πλεῖστον τῆς αἰσθήσιος ἴσχει, de meo αἰσθήσιος exhibui pro ceterorum lectione κινήσιος, quae neutiquam ferenda est, quod omnem loci sensum pervertit. Quid enim? Aretaeus statuit veluti duplex nervorum genus esse, alterum ex cerebro proficiscentium, alterum eorum, quae e musculo altero ad alterum progrediantur. In utroque genere et motus et sensus inest; ita tamen, ut in cerebralibus nervis maxime sensus insit, muscularibus inprimis motus. In priori igitur genere resoluto praecipue sensus aboletur, in altero motus. Qui vero in altero genere inest sensus, is ei traditur maxime a cerebralibus nervis; qui vicissim ab altero genere motum accipiunt. — Ultro patet in verbis laudatis αἰσθήσιος requiri, κινήσιος a mente Aretaei alienissimum esse.

τάδε μὲν οὖν ἀκινησίην πάσχει μᾶλλον.] De meo h. l., sensu id flagitante, μὲν οὖν scripsi; parum apte μέν τοι libri omnes. Nempe h. l. potius veluti corollarium habemus e superioribus τάδε δὲ τὸ κῦρος τῆς κινήσιος ἴσχει deductum, quam antithesin cum continuo antecedentibus, ἴσχει δὲ καὶ ἐξ ἑωυτέων (αἴσθησιν scil.), ἀλλ' ἔλασσον.

ἀκρατέα τὰ μέλεα.] Libri μέρεα, de meo literulam mutavi.

εὖτε μήκιστα τὰ κῶλα φαίνεται.] Articulum τά, qui ob proxime antecedentis vocabuli finem facile interire potuit, de coniectura adposui.

ἄλλοτε δὲ κυλλὰ γίγνεται.] Libri κοῖλα. Vere emendarunt Bern. et Reiskius.

εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιᾶταί τις, ὅκως ξυλὰ ἐς κανόνα καταξέων, τὰ μέλεα, βραχύτερα ἑωυτέων γίγνεται.] Librorum scriptura haec est: εἰ δὲ ἐκτανύσαι βιᾶται, ὅκως ξυλὰ ἱκανὰ καταξέων τὰ μέλεα, β. ἑ. γ. — Crassus: «si quis autem ea, ceu ligna adaptans et poliens, violenter protrahere nititur," unde nihil lucis corrupto loco affulget. Crassi interpretationem reprehendit Petitus et καταξέων a κατάγω scilicet ducit, explicatque «diducens in longitudinem," de lana in primis κατάγειν usurpari affirmans et ad Hesychii κατάγματα, μηρύματα ἐρίου provocans. Wiganus mendum insigne subesse dicit, nec locum se intelligere; tum vero sanissimo ἑωυτέων substituendum esse forte ὑγιέων monet. — Reiskius perinepte: ὅκως ξυλὰ κανὰ καταξέεται, ὧν τὰ μέλεα κ. τ. λ. — Bern. ad Synes. p. 267. ὅκως ξύλα κάγκανα idemque in vita Reiskii p. 278.: ὅκως ξύλα κάγκανα κατάξει ὧν τὰ μέλεα, εὖτε βραχύτερα κ. τ. λ. — Haec quidem illi. — Vitium latet omnino in ἱκανά, quod mihi e compendiose scripto ἐς κανόνα ortum esse videtur; quo recepto τις supplendum fuit pone βιᾶται, ubi propter similitudinem cum syllaba ται facile omitti potuit.

καὶ ἡ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι πάρθενος.] Τοῖσι O. et Pa. b. τοῖς cett. — «Quia, inquit Petitus, pupillam Graeci κόρην appellant eademque voce puellam, idcirco Aretaeus Synonymo usus est, πάρθενος, quod virginem significat." Unicus, quod sciam, hic est locus apud auctores de medicina, quo πάρθενος isto sensu est obvium.

καὶ γὰρ ἐκχέεται πολλὸν ἐς μέγεθος, εὖτε πλατυκορίην, ἠδὲ μυδρίησιν ὀνομάζομεν, ἀτὰρ ἠδὲ ξυνάγεται ἐς σμικρὸν ἡ κούρη, εὖτε φθίσιν ἐγὼ κικλήσκω.] Vulgo: εὖτε πλατυκορίην ὀνομάζομεν ...., εὖτε φθίσιν ἢν ἠδὲ μυδρίησιν ἐγὼ κικλήσκω. — Alieno nempe loco verba ἠδὲ μυδρίησιν inserta sunt; quid quod ἢν nihil est, nisi postrema syllaba nominis πλατυκορίην, quae iis adhaesit; adeo ut iam Reiskius delendum esse videret. — Wiganum in Latinis etiam voces illas transposuisse video. — Cf. auct. Defin. med. p. 435. Kühnio. Isag. Galeni p. 775. seq. Kühnio. Celsus VI. 6. 37: «Non multum ab hoc malo distat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla *funditur*

οἰνοφλυγίῃ. ἀτὰρ καὶ ψυχῆς ἀκρατέα πάθεα, ἐκπλήξιες, φόβοι, δυςθυμίαι· ἀτὰρ καὶ παιδίοισι δείματα· παρέλυσέ κοτε καὶ χάρμα ἀδόκητον καὶ μέγα, καὶ γέλως ἄσβεστος μέχρι θανάτου. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἀρχὴ πρώτη· ὑστάτη δὲ καὶ καιρίῃ, ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ ἐπὶ ὑγρότητι ἢ ξηρότητι· ἥδε καὶ δυςαλθὴς τῆς ἑτέρης μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τρώματι καὶ διακοπῇ νευροῦ, ἀναλθής. Ἡλικίῃ πάσχει, γέροντες, καὶ οἵδε δυςαλθέες· παιδία δὲ εὐανάκλητα. Ὥρη, χειμών. ἔαρ, δεύτερον· ἔπειτα, μετόπωρον· θέρος, ἥκιστα. Ἕξεις, οἱ παχέες κατὰ φύσιν, ὑγροὶ, ἀργοὶ, ζωώδεες.

Τελεσθέντα μὲν οὖν τὰ πάθεα ἔκδηλα ἀκινησίῃ, καὶ ἀναισθησίῃ θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ, ἀτὰρ καὶ τιλμῶν, καὶ κνησμῶν, καὶ ψαυσίων. Σπάνιον, εὖτέ τισι τὰ πέρατα ἀλγέει, ἀλλὰ ἐς ἀνάκλησιν οὐ κακίων ἡ ἀπονίη. Γίγνεται μὲν οὖν ἐξαπίνης· ἦν δέ κοτε καὶ ἀρχὰς ἴσχῃ ἐπιμήκεας, βάρος, δυςκινησίη, νάρκη· ψύξιος αἴσθησις, ἄλλοτε θάλπεος ὑπερβολή. ὕπνοι σμικροὶ, φαντασίαι μέζονες, εὖτε ἀθρόον παρελύθησαν.

Ἐπὶ δὲ κυνικῷ σπασμῷ ἅπαντα μὲν τὰ τοῦ προςώπου μέρεα σπᾶσθαι οὐ κάρτα ξύνηθες. ἐπὶ δεξιὰ δὲ τὰ ἀριστερὰ, καὶ ἐς ἀριστερὰ τὰ δεξιὰ φοιτῇ· εὖτε καὶ τῆς γένυος ἔνθα ἢ ἔνθα ἐπὶ πολλὸν ἡ παραγωγὴ, ὅκως ἐξ ἕδρης κινουμένης τῆς γνάθου. καὶ γὰρ καί τισί κοτε ἐξέβη τὸ ἄρθρον, εὖτε μέγα χανόντων ἐπὶ τὸ ἕτερον ἡ γένυς παρήχθη. Ἴλλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ σιναροῦ μήλου, ξὺν τῇ ὑποκοιλίδι παλμός· πάλλεται δὲ καὶ τὸ ἄνω βλέφαρον, ἄλλοτε μὲν ξὺν τῷ ὀφθαλμῷ, ἄλλοτε δὲ μοῦνον. Ξυντείνεται δὲ καὶ τὰ χείλεα ἰδίῃ ἑκάτερον, ἄλλοτε δὲ ἄμφω ξυμπεσόντα παφλάζει· ἔστι δὲ οἷσι μέμυκε κάρτα, ἀθρόον δὲ διΐσταται καὶ τὸν ξυνήθεα πτυσμὸν ψοφέει.

et dilatatur, aciesque eius hebetescit." — Cf. Aëtium VII. 54. 55. — Ista φθίσις apud Leonem σύμπτωσις audit p. 149.

καὶ γέλως ἄσβεστος μέχρι θανάτου.] Conf. Il. I. vs. 599.
ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν.

ἀλλὰ τάδε μὲν ἀρχὴ πρώτη, ὑστάτη δὲ καὶ καιρίη ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ ἐπὶ ὑγρότητι, ἢ ξηρότητι· ἥδε καὶ δυςαλθὴς τῆν ἑτέρης μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τρώματι καὶ διακοπῇ νεύρου ἀναλθής. Ἡλικίῃ πάσχει, γέροντες καὶ οἵδε δυςαλθέες· παιδία δὲ εὐανάκλητα.] Librorum scriptura haec est: *ἀλλὰ τάδε μὲν ἀρχὴ πρώτη, ὑστάτη δὲ καὶ καιρίη ψύξις ἐμφύτου θερμοῦ· ἐπὶ ὑγρότητι ἢ ξηρότητι πάσχει ἥδε, καὶ δυςαλθὴς τῆς ἑτέρης πάσχει μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τρώματι καὶ διακοπῇ νεύρου ἀναλθής. ἡλικίῃ γέροντες, καὶ οἵδε δυςαλθέες. παιδίοισι δὲ εὐανάκλητοι.* — Facile patet utrumque illud *πάσχει*, eo, quo in codd. lectione fertur, loco, esse delendum: mihi autem a sede aberrasse videtur et bis invectum esse alieno loco, itaque ibi reposui, ubi Aretaeus collocasse videbatur; quo facto omnia recte procedunt. De meo etiam *παιδία δὲ εὐανάκλητα* scripsi: neque enim intelligi potest, vulgatum illud in libris *παιδίοισι δὲ εὐανάκλητοι*: saepe vero in nostro casus nominum pessime sunt confusi.

σπάνιον εὖτέ τισι τὰ πέρατα ἀλγέει, ἀλλὰ ἐς ἀνάκλησιν οὐ κακίων ἡ ἀπονίη.] De meo *τισι* exhibeo pro codd. lect. *τοῖσι*, quae me quidem offendit. Similem errorem infra sustuli in verbis *καὶ γὰρ καί τισί κοτε ἐξέβη τὸ ἄρθρον*: libri ibi quoque perperam *τοῖσι*. Sed ut ad nostrum locum redeam, Aretaei observatio haec mirum quid habet: recentiores certe *ἀπονίην* in paralysi omnino deteriorem habent; cf. Boerhave § 1062. cum Swietenii comm. — Attamen noster h. l. non spectat formicationis sensum minime rarum in membris resolutis, sed alius generis dolorem, qui sive a spasmo pendeat, sive ab alia quadam causa, malum augere videatur. De loci corruptela cogitari nequit me iudice.

ἴλλωσις] Vulgo *ἴλωσις*: sed *ἴλλωσις* scribendum esse dudum viderunt Petitus et Reiskius: nobis praebuit *Pb.* In seqq. *ξὺν τῇ ὑποκοιλίδι παλμός*, *ξύν* adverbii vice fungitur. Cf. quae diximus ad finem cap. 7. lib. II. de s. m. acut.

παφλάζει.] «Balbutiunt" recte Latine interpretes. Petitus provocat ad Gal. in Exeg. p. 540. Vid. Oecon. Hipp. in *παφλάζειν*.

ἔστι δὲ οἷσι μέμυκε κάρτα, ἀθρόον δὲ διΐσταται καὶ τὸν ξυνηθέα πτυσμὸν ψοφέει.] Vulgo in hisce *δ' οἷς*, sed *δέ* dedit *Pc.* et *οἷσι Pe. f.* — Libri omnes *ἀθρόον δ' ἵσταται*: Crassus: «postea repente ac late dehiscunt." Petitus, *δὲ διΐσταται* dandum esse, recte vidit. Frustra Reiskius *πιτυσμόν*, Bern. *πίτυλον* pro *πτυσμόν* legendum coniecerunt. Vox *πτυσμός* probe Graeca cf. Hipp. p. 1216. F. Ed. Foës.; tum vero ad ipsam naturam hanc rem expressit noster: apoplecticos saepe istum *πτυσμοῦ* sonum edere ipse audivi, labiaque spiritu et sputo erumpentibus aperiri animadverti.

καὶ γὰρ καὶ ἥδε μῦς ἐστὶ καὶ νεῦρα.] *Καί* ante *ἥδε* de meo adscripsi. — Ceterum idoneam causam, cur cum

Σπᾶται καὶ γλῶσσα· καὶ γὰρ καὶ ἥδε μῦς ἐστὶ καὶ νεῦρα· εὖτε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐς πλάτος ὅλη ἡ ξύμφυσις ἀθρόον ἀφήλατο, καὶ κλόνου πάταγον ἐποίησε. Σπᾶται δὲ καὶ κίων, καὶ εἰ μὲν τὸ στόμα ξυνάγει, τἄνδοθεν ἀδόκητος ὁ πάταγος· ἢν δὲ διαστήσῃ τὸ στόμα, ὄψεαι τὴν κιονίδα, ἄλλοτε μὲν προςφυομένην ἐς πλάτος τῷ οὐρανῷ, ἄλλοτε δὲ ἀποπαλλομένην βίῃ ὠκέως, σωλῆνι ὁμοίως, εὖτε καὶ ἤδη παταγεῖ. Ἀπάτη δέ τοι ξύνεστι τοῖσι κυνικοῖσι σπασμοῖσι· δοκέει γὰρ τοῖσι θεωμένοισι τὰ ἀπάθεα τὴν νοῦσον ἴσχειν. τῇ γὰρ περιτάσι, καὶ τῇ χροιῇ, καὶ τῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ μέζονι, ὑγιέα τὰ σιναρὰ φαίνεται· ἐλέγχεται δὲ καὶ ἐν γέλωτι, καὶ λαλιῇ, καὶ καταμύσι. Τὰ μὲν γὰρ σιναρὰ σπᾶται πάντα πατάγῳ, χεῖλος ἀμειδὲς, ἀκίνητον, ἢν λαλῇ· βλέφαρον οὐκ ἐπίτροχον· ὀφθαλμὸς ἀτενής· ἀναίσθητος ἡ ἀφή. τὰ δὲ ὑγιέα λαλεῖ, καταμύει, αἰσθάνεται, γελᾷ.

ΠΕΡΙ ΦΘΙΣΙΟΣ.

Κεφ. η΄.

Ἢν ἕλκος ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πνεύμονι γένηται, ἢ ἐκ βηχὸς χρονίης, ἢ ἀναγωγῆς αἵματος, καὶ ἀναβήσσῃ πῦον, φθόη καὶ φθίσις κικλήσκεται. Ἢν δὲ θώρηξ,

Petito *καὶ νεῦρα* a sciolo additum et eiiciendum existimem, video nullam.

σπᾶται δὲ καὶ κίων.] Frustra *κιονίς* h. l. requirit Petitus. Cf. adn. ad initium cap. 8. lib. I. de s. m. acut.

καὶ εἰ μὲν τὸ στόμα ξυνάγει, τἄνδοθεν ἀδόκητος ὁ πάταγος· ἢν δὲ διαστήσῃ τὸ στόμα: ὄψεαι κ. τ. λ.] In hisce V. *τὰ ἔνδοθεν* H. *ἔνδοθεν*: mox *εἰ.. διαστήσει* Pb. — Wiganus pro *ξυνάγει* in adnn. desiderat *ξυνάγηται* (sic). — Primo quidem omnino *ξυνάγεται* certe scribendum esset; sed praeterea nulla opus est emendatione: subintelliges *ὤνθρωπος*, *ὁ νοσέων*, vel simile quid. Similiter eiusmodi subiectum intelligitur in verbis initio cap. sequentis *καὶ ἀναβήσσῃ πῦον.*

ὄψεαι τὴν κιονίδα ἄλλοτε μὲν προςφυομένην ἐς πλάτος τῷ οὐρανῷ, ἄλλοτε δὲ ἀποπαλλομένην βίῃ ὠκέως σωλῆνι ὁμοίως, εὖτε καὶ ἤδη παταγεῖ.] Pro *ἤδη* vulgo *ἥδε*; in marg. Ed. Henisch. *ἤδει* adscribitur, unde *ἤδη* effeci, Crassus: «fistulae persimilem.” Wiganus: «instar ostrei.” Vid. Hesych. in *σωλῆνες*. — Profecto cum *σωλῆνι* animali *ὀστρακοδέρμῳ διθύρῳ λειοστράκῳ*, huiusque motu comparatur *ὁ κίων*. Vid. Arist. Hist. Anim. IV. 4. ubi philosophus de ostracodermis in genere: *ἔτι τὰ μὲν*, inquit, *κινητικὰ αὐτῶν ἐστιν, οἷον ὁ κτείς. ἔνιοι γὰρ πέτεσθαι λέγουσι τοὺς κτένας, ἐπεὶ καὶ ἐκ τοῦ ὀργάνου, ᾧ θηρεύονται, ἐξάλλονται πολλάκις κ. τ. λ.* Hodie etiam *solen* hoc animal vocatur. Cuvier Regne animal II. p. 491: «Les solens proprement dits ont la coquille en cylindre allongé et les dents vers l'extremité anterieure par où sort le pied. Celui-ci est conique et sert à l'animal à s'enfoncer dans le sable, qu'il creuse avec assez de vitesse, quand il apperçoit du danger.” Conf. idem Leçons d'Anat. comparée I. p. 419: «la partie que Linné a reconnue dans le Solen et qu'il a comparée à un gland dans son prépuce est le pied, à l'aide du quel cet animal s'enfonce dans le sable et s'élève à sa surface. Le pied sort dans les deux genres (Pholades et Solens) par l'ouverture de la coquille opposée à celle, d'où sortent les tubes.” — Cum externae formae descriptione eximie congruit epitheton Epicharmi p. 22. Ed. Kruseman: *τούς τε μακρογογγύλους σωλῆνας.*

τὰ μὲν γὰρ σιναρά.] De meo *γάρ* scripsi, libris *γέ* ferentibus, quod h. l. ineptum.

βλέφαρον οὐκ ἐπίτροχον.] Crassus et Wiganus: «palpebra non volubilis.” Hesych. *ἐπίτροχον. ῥᾴδιον, ἕτοιμον, γοργόν.* Suid. *ἐπιτροχάδην. ἐπειγμένως, ὥςπερ τρέχων, ἢ κεφαλαιωδῶς, ταχέως.* — Luc. Deorum Dial. VII. 3. *οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα.* Quo loco Schol. postremum explicat: *τὸ ἐπίτροχα, ἠπειγμένα ταχέως.* Aretaeus h. l. ista voce palpebrae mobilitatem, eius motum promptum et facilem significat.

Cap. 8. *ἢν ἕλκος ἐξ ἀποστάσιος ἐν τῷ πνεύμονι γένηται.*] Pro *ἕλκος*, quod ex Petiti coniectura exhibeo, Edd. *ἐντός*, Crassus: «si ab externa (in marg. *interna*) causa abscessu in pulmonibus facto” cet. Quem propter illud *externa*, quasi alterum in margine non adposuisset, haud iuste reprehendit Wiganus: nempe plurimi codd. *ἐκτός* ferunt. Recte Petitus subiectum desideravit, ad quod *γένηται* referret; neque enim ad seq. *πῦον* referre sinit facilis auctoris nostri oratio: *ἕλκος* autem illum voluisse docet vel sequens *ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ ὁ πνεύμων ἕλκος ἴσχῃ.*

καὶ ἀναβήσσῃ πῦον, φθόη καὶ φθίσις κικλήσκεται.] Libri omnes pro *φθόη*, quod de coniectura mea exhibeo, legunt *πύη*, quod, quasi pro *πύησις* positum esset, in Lex. suum recepit Schneiderus. — Equidem probe scio

ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπανάγηται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, ἔμπυοι οἵδε τοὔνομα. Ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ ὁ πνεύμων ἕλκος ἴσχῃ, ἀναβρωθεὶς ὑπὸ τοῦ διενεχθέντος πύου, τοὔνομα οὐκέτι ἔμπυοι, ἀλλὰ φθόην μεταλαμβάνει.

Ξύνεστι δὲ καὶ πῦρ ξυνεχὲς, ὥς μοι δοκέειν, λῆγον μὲν οὔκοτε, λῆθον δὲ δι' ἡμέρης ἱδρῶτι καὶ ψύξι τοῦ σκήνεος. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἴδια φθόης ἐστὶ, ἢν ἡ θέρμη ζωπυρῆται καὶ ἐκλάμπῃ ἐς νύκτα, ἐς ἡμέρην δὲ αὖθις ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι φωλεύῃ· δηλοῖ

esse formas eiusmodi, quales αὔξη et αὔξησις, ὁμοκλή, ἐπίκλην, adverbialiter accusativo. Legere me memini apud Demosth. Orat. pro Cor. p. 330. Ed. Tauch. σιτώνην. — Sed omnia ista me non eo perducunt, ut πύη adsciscam, quod vocabulum nusquam me legere memini et cuius origo ex librariorum errore h. l. in aprico est. Aretaeus, modo ceteras huius capitis partes perlegas, φθόη scripsit, praecedente vero πῦον librarii πῦον, πύη oscitanter exhibuere pro πῦον, φθόη. — Auctor definitionum med. p. 419: διαφέρει φθίσις φθόης κ. τ. λ. — cum quibus cf. ipsius Aretaei verba infra: καὶ τούςδε φθισικοὺς κικλήσκουσι οὐ πάνυ ἀσήμως.

ἔμπυοι οἵδε τοὔνομα.] Haec quidem scriptorum librorum est lectio, pariterque infra τοὔνομα οὐκ ἔτι ἔμπυοι. Quod a Goupylo inde in Edd. circumfertur utroque loco, ἐμπύη, vereor ne e Crassi officina prodierit, qui «Empye." Potest etiam Iunius ἐμπύη in MS. suo invenisse; quod tamen, etiamsi certo scirem obtinuisse, me non moveret, ut reciperem. Ἔμπυοι vox est legitime Hippocratica, aeque ac ἐμπύημα. Foës. in Oecon. ἐμπύημα et ἐμπύησιν Divino seni tribuit e quibus illud perfamiliare, hoc rarius, sed legitur tamen v. c. Coaca. 18. At hoc utut est, ἐμπύη aeque minus probo ac πύη, neutrum ex Aretaeo in Lexica recipere oportet; hoc librariorum errori debetur, me iudice, illud ne ferunt quidem Aretaei Codices, nisi sub finem cap. 9. huius libri, ubi ἐμπύησιν O., ἐμπύη libri cett.

τοὔνομα οὐκ ἔτι ἔμπυοι, ἀλλὰ φθόην μεταλαμβάνει.] In hac Codicum lect. (Edd. enim ἐμπύη ferre supra iam diximus) animadvertimus in verbis ἔμπυοι et φθόην transitum fieri ab aegrotantibus ad morbum: ἔμπυοι enim dicuntur illi, quibus intus pus ortum est, φθόη vero tabis nomen est. Hoc ne quem offendat, moneo talem transitum in libris Hipp. frequenter obvium esse, acriterque a Galeno reprehensum, sed sine iure, Comm. ad Prorrh. I. non uno loco. — Ad verba nostri Petitus: «φθόη, inquit, et φθίσις differunt, quod haec fiat cum pulmones ex abscessu in ipsis facto exulcerantur: illa vero thoracis et lateris abscessus sequatur, cum ab iis pus prodiens pulmones transitu exulcerat. Testantur id verba Platonis Comici citata a Gal. comm. 7. Aph. 44. — Ubi patet ex pleuritide φθόην existere. Galenus tamen saepe confundit, ut et plerique omnes." cett. — Mihi ex iocoso Platonis fragmento, de quo vide Meinekium fragm. Poët. Com. antiq. II. p. 679 seq. et Cobeti Obss. Critt. in Platonis Com. reliquias p. 196., minime effici posse videtur, quod Petitus vult, re vera φθίσιν et φθόην inter se differre. — Ad Aph. 16. VII. Gal. docet Atticum esse φθόη. — Ἣν, inquit, ἰδίως ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες καὶ μάλιστ' αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φθόην, ταύτην νῦν ὁ Ἱπποκράτης ὠνόμασε φθίσιν. In quibus quid illud ἰδίως ὀνομάζουσιν sibi velit, patet ex Auctore Defin. med. p. 419.: διαφέρει φθίσις φθόης. φθίσις μὲν γάρ ἐστιν ἡ λεγομένη κοινῶς πᾶσα σώματος μείωσίς τε καὶ σύντηξις. φθόη δὲ ἡ ἰδίως ἐφ' ἕλκει σύντηξίς τε καὶ μείωσις τοῦ σώματος. Nomina haud ita distinguit Gal. Comm. ad Epid. I. sect. 1. p. 353. vs. 55. Ed. Bas: φθινώδεις ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ τῶν ἰατρῶν, ὅσοι καὶ [καί h. l. deletum vellem] φθινώδη νόσον, ἣν καὶ φθόην τινες ὀνομάζουσιν, ἐπιτήδειοι παθεῖν. Locum laudat etiam Petitus. Ceterum ad ἔμπυοι cff. Aëtius fol. 173. Ed. Ald. VIII. 83. Paul. Aeg. III. 32. Alex. Trall. VII. 2. ἐμπυηματικούς vocat. — Cf. Theoph. Nonnum I. p. 412. — Hisce collatis patet ἐμπύους dici aegrotantes, quando praegressa inflammatione pus exspuunt; quodsi non in sanitatem restituantur, sed puris sputatio augeatur et habitus corporis magis magisque tabescat, in φθόην s. φθίσιν incidunt. Nomen φθόη magis Atticum esse videtur, φθίσις subinde latius patet, quum de tabe ex alia causa etiam usurpetur: saepissime tamen morbus, qui φθόη audit, etiam φθίσις vocatur.

ὥς μοι δοκέειν.] Mirum, quam saepe in hoc cap. litera η et diphthongus οι confundantur: Codd. h. l. μή, quod procul dubio e pronomine μοί ortum, adeo ut hoc restituerim.

καὶ γὰρ καὶ τὰ ἴδια φθόης ἐστὶ, ἢν ἡ θέρμη ζωπυρῆται καὶ ἐκλάμπῃ ἐς νύκτα, ἐς ἡμέρην δὲ αὖθις ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι φωλεύῃ.] Τὰ ἴδια sunt nota characteristica, qua phthisin ab aliis morbis quibusvis possimus distinguere. — Cetera libri ad hunc modum scripta praebent: ἢν ἡ θέρμη ζωπυρῇ καὶ ἐς νύκτα ἐκλάμπῃ, ἡμέρην δὲ α. ἐν τ. σ. φ. — In hac lect. ζωπυρῇ offendit: vidi quidem Schneiderum ex h. l. ζωπυρέω tanquam intransitivum in Lex. suum recepisse: sed nolim corrupti loci auctoritate id fecisset. Confusio orta e seqq. ἐκλάμπῃ et φωλεύῃ, intransitivis: tum vero ἐς νύκτα e sede sua aberrasse videtur et vero praepositio ἐς ante ἡμέρην omissa esse. Equidem haec descripsi eo modo, qui cum facilitate orationis nostri maxime congruere videbatur. Verum Petitus ad hunc locum dudum adscripsit nonnulla, quae hodie etiam sunt tenenda: Hipp. in Progn.: τοὺς δὲ ξύμπαντας, inquit, ἐμπύους γιγνώσκειν χρὴ τοῖσίδε τοῖσι σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων. — Tum etiam tenendus locus e Galeni Comm. in Progn. p. 402. Ed. Kühn:.. ἐν τοῖς καλουμένοις ἑκτικοῖς πυρετοῖς αὐτὰ τοῦ ζῴου τὰ στερεὰ μόρια διάπυρα γίνεται. κατὰ τοῦτ' οὖν αὐτὸ ἀεὶ παραπλήσιος ὁ πυρετὸς ἐν ἑαυτῷ μένει τὴν θερμασίαν ἔχων, οἵανπερ ἡ τίτανος ἀμυδρὰν τοῖς ἁπτομένοις. ὅταν γοῦν φάγωσί τε καὶ πίωσιν, ὅμοιόν τι συμβαίνει τοῖς γινομένοις κατὰ τὴν τίτανον ὕδατι βραχεῖσαν, ὥςτε τοὺς ἁπτομένους ἔξωθεν αἰσθάνεσθαι πολὺ θερμοτέρου τοῦ κάμνοντος. Cum quibus cf. lib. I. de Differ. febr. p. 324. vol. VII. Kühn.

δηλοῖ δὲ ἡ δυςφορίη κ. τ. λ.] Legitur δήλη in libris scriptis et editis. Wig.: «an non melius, inquit, δηλοῖ? molestia, scilicet, imbecillitas et colliquatio manifestum faciunt febrem non desinere interdiu, licet eo tempore delitescat. Ita (54. 27.) δηλοῖ δὲ τὸ πῦον, et (63. 23.) ἰδέα δηλοῖ." His omnino obsequendum fuit: rursus enim η et οι sunt confusa.

δὲ ἡ δυςφορίη, καὶ ἡ ἀδυναμίη, καὶ αἱ ξυντήξιες. εἰ γὰρ ἀπεδίδρησκε τοῦ σκήνεος δι' ἡμέρης τὸ πῦρ, πῶς οὐκ ἂν ἐσαρκοῦτο τότε, καὶ ἠδύνατο, καὶ εὐφόρως εἶχε ὤνθρωπος; Εὖτε γὰρ ἀνάγει, ἐπὶ μᾶλλον τὰ δεινὰ αὔξεται. σφυγμοὶ σμικροὶ καὶ ἀμυδροί. ἀγρυπνίη, ἄχροια, καὶ τἄλλα πάντα ὁκόσα οἱ πυρεταίνοντες. Ἰδέαι δὲ ὑγρῶν μυρίαι, πελιδνῶν, μελάνων κατακορέων, ἢ ὠχρολεύκων, ἢ λευκοχλώρων· πλατέων, στρογγύλων· σκληρῶν, δυςλύτων, ἢ μανῶν, λυομένων· ἢ ἀνόσμων, ἢ κακωδέων. ἅπαντα δὲ τάδε πύου ἔασι ἰδέαι. Ὁκόσοι γὰρ ἢ πυρὶ, ἢ ὕδατι, τὰ ὑγρὰ τεκμαίρονται, οὐ κάρτα μοι δοκέουσι φθόην οἶδε γιγνώσκειν· πιστοτέρη γὰρ ἡ ὄψις ἁπάσης ἄλλης αἰσθήσιος, οὐ τῶν ἀναγομένων μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἴδεος τοῦ νοσέοντος, ἣν γὰρ καὶ δημότης ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον ὠχρὸν, ἀδρανῆ, ἀναβήσσοντα, ξυντετηκότα, ἀτρεκέα μαντεύεται φθόην. Ἀτὰρ ἠδὲ ὁκόσοισι μὲν ἕλκος μὲν οὐκ ἔστι ἐν πνεύμονι, ξυντετήκασι δὲ πυρετοῖσι χρονίοισι, πυκνὰ δὲ καὶ σκληρὰ καὶ ἀτελέα βήσσουσι, καὶ ἀνάγουσι οὐδὲν, καὶ τούςδε φθισικοὺς κικλήσκουσι, οὐ πάνυ ἀσήμως. Ξύνεστι δὲ τοῦ θώρηκος βάρος, — πνεύμων γὰρ ἄπονος, — ἄση, δυςφορίη, ἀποσιτίη· ἑσπέρῃ περίψυξις καὶ θέρμη· ἐς τὴν ἕω ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος, τῆς θέρμης δυςφορώτερος· βηχὸς ἀναγωγαὶ ποικίλαι, ὁκοίας ἔλεξα.

Φωνὴ βραγχώδης· αὐχὴν ὑποσκόλιος, ῥαδινὸς, οὐκ εὐπαράγωγος, ὁκοῖόν τι ξυντεταμένος· δάκτυλοι ἰσχνοὶ, τὰ δὲ ἄρθρα παχέες· ὀστέων μούνων ἡ ἰδέη, σμύχονται γὰρ αἱ σάρκες· ὄνυχες γρυποὶ δακτύλων, αἱ κοιλίαι ῥυσαὶ καὶ πλατέαι, ὑπ' ἀσαρκίης

εἰ γὰρ ἀπεδίδρησκε τοῦ σκήνεος δι' ἡμέρης τὸ πῦρ πῶς οὐκ ἂν ἐσαρκοῦτο τότε καὶ ἠδύνατο καὶ εὐφόρως εἶχε ὤνθρωπος;] Initio ἢν ferunt Edd. — εἰ, quod vel sine codd. auctoritate revocaveris, praebent V. A. Pa. *b*. Porro ἐσαρκοῦτο τότε cum Ed. Oxon. dedi e cod. H.; cett. ἐσαρκοῦτό τε κ. τ. λ.

εὖτε γὰρ ἀνάγει ἐπὶ μᾶλλον τὰ δεινὰ αὔξεται.] Vulgo αὐξέεται, sed αὔξεται H. V. Pa. *c*.: in vulgata latere
έ
videtur αὔξεται, e qua dittographia αὐξέεται prodiisse suspicor, nostro tamen forma Homerica inusitata. Miror interpretum silentium de verbo ἀνάγειν h. l.: — explicandum est ex Hipp. verbis Epid. I. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἀνήγαγον, ὥςτε ὑπὸ χειμῶνα νοσεῖν, ubi ἀνάγω a Foësio exponitur *in longum protrahi*. Laudantur ista verba etiam in Oecon. Hipp.

πελιδνῶν, μελάνων κατακορέων.] Pb. κατακορέως. — Praefero vulgatum κατακορέων, quod ad superius utrumque πελιδνῶν et μελάνων refero.

ἢ λευκοχλώρων.] Libri λευκοχλωρέων; falsam Ionismi speciem sequenti πλατέων deberi opinor.

ὁκόσοι — γιγνώσκειν.] Recte vidit Petitus Aretaeum h. l. Hippocratem reprehendere. Cf. Aph. V. 11. et Coaca 434, unde Aph. ille desumtus esse videtur, et Coaca 435.

ἀδρανῆ.] Ita apud Maneth. I. 165. de phthisicis:

λεπταλέοι θυμοῖσι καὶ ἀδρανέες μελέεσσιν.

ut emendat Dorvill. ad Charit. p. 724.

ἀτὰρ ἠδὲ ὁκόσοισι μὲν ἕλκος μὲν οὐκ ἔστι ἐν τῷ πνεύμονι.] Ad particulam μέν in hisce geminatam vid. Dorvill. ad Charit. p. 330. et 560., ubi huius rei exemplorum vis collecta est.

πνεύμων γὰρ ἄπονος.] Πλεύμων cett. πνεύμων Pa. ἄτονος libri editi et scripti omnes. De meo ἄπονος exhibeo: ita cap. seq. eiusdem huiusce libri πνεύμων γὰρ ἄπονος; ferri nequit illud ἄτονος.

ἑσπέρῃ περίψυξις καὶ θέρμη· ἐς τὴν ἕω ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος κ. τ. λ.] Vulgo distinguitur pone ἕω, ita ut iungatur καὶ θέρμη ἐς τὴν ἕω. Puto equidem Aretaeum matutinum sudorem in phthisicis describere, adeoque iunxisse ἐς τὴν ἕω ἱδρὼς ἄχρι θώρηκος. Quapropter interpunctionem emendavi.

αὐχὴν ... ῥαδινός.] — Ῥαδινός Homericum est. Il. XXIII. 583. ἱμάσθλην... ῥαδινήν. Hymn. in Cer. 183: ῥαδινοῖσι .... ποσσίν. — Schneid. in voce: «bey Aretaeus III. 8. scheint es steif zu bedeuten." Hac in re cum viro doctissimo non consentio, nam seqq. οὐκ εὐπαράγωγος, ὁκοῖόν τι ξυντεταμένος ad immobilitatem et veluti rigiditatem quandam cervicis referuntur: neque existimandum nostrum tot verbis eandem rem significasse. Ego cum Crasso et Wigano de gracilitate cervicis in phthisicis vulgari accipio. Vid. Hesych. in ῥαδινόν quaeque ibi adnotantur.

τὰ δὲ ἄρθρα παχέες.] Sic Pd. cett. παχέα.

σμύχονται γὰρ αἱ σάρκες.] Αἱ O. G. H. καί cett.

αἱ κοιλίαι ῥυσαὶ καὶ πλατέαι.] Ῥυσαί recte in Kühniana; ῥυσσαί cett. Cf. Hemsterh. ad Aristoph. Plutum. p. 78. — Omnes libri πλατέες, enallage, si Dis placet, generis! Malo tamen debitum restituere; mirum, quam diu eiusmodi librariorum error latere possit!

ὑπ' ἀσαρκίης γὰρ οὔτε τὴν περιτενείην, οὔτε τὸ στρογγύλον ἴσχουσι.] Ceteri omnes περιταινίην (sic). Non dubito, quin haec lectio sit prave scriptum περιτενείην. — Quemadmodum ἀληθής, ἀλήθειαν, ἀληθείαν, ἀληθείην Ionice: ita περιτενής, περιτένειαν, περιτενείαν, περιτενείην. — Apud Cassium Probl. 43. p. 159. Ed. Ideler: ἢ ὅτι τῶν μὲν νεκρῶν τὰ σώματα ἄθρυπτα καθέστηκε, τῶν δὲ ζών-

γὰρ οὔτε τὴν περιτενείην, οὔτε τὸ στρογγύλον ἴσχουσι, διὰ τόδε καὶ ὄνυχες γρυποί· ἥδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέων, ἥ τις ἐν τῇσι κορυφῇσι πεπιλημένη εἵνεκεν αὐτῶν. Ἔστι καὶ ὁ τόνος, ὥςπερ καὶ τὰ στερεά· ῥὶς ὀξείη, ἰσχνή· μῆλα ὑπερίσχοντα καὶ ἐρυθρά· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, στιλπνοί, γανόωντες· οἰδαλέοι καὶ ὠχροί, ἢ πελιδνοὶ τὰ πρόςωπα· γνάθων τὰ λεπτὰ τοῖσι ὀδοῦσι προςιζάνει, μειδιῶσι ἴκελον· τὰ πάντα νεκρώδεες, ἰσχνοί, ἄσαρκοι· βραχιόνων μύες ἄδηλοι, μαζῶν οὐδὲ ἴχνη, ἐκφανέες δὲ μοῦναι αἱ θηλαί· πλευρὰς οὐ καταλέξαι μοῦνον εὔσημον, ἀλλὰ καὶ ὅπη κραίνουσι, ἐςιδεῖν ῥηΐδιον· οὐδὲ γὰρ αἱ πρὸς τοὺς σπονδύλους συναρθρώσιες εὐξύγκρυπτοι, δῆλαι δὲ καὶ αἱ ἐς τὸ στέρνον ἐπιβολαί. τὰ μέσα τῶν πλευρέων, κοῖλα, ῥοιβοειδέα, ὡς ἐς τὴν τῶν ὀστέων περιαγωγήν· ὑποχόνδρια λαγαρὰ, ἀνεσπασμένα· ἐπιγάστριον

των τοιαῦτά ἐστιν, ὥςτε καὶ *περιτένειαν* ὑπομένειν, καὶ δύνασθαι περιτείνεσθαι. — Olim h. l. περιταινίαν scriptum fuisse, Sylburgiumque περιτένειαν reposuisse docet Schneid. in Lex. voce περιτένεια: praeterea vero litura sananda mihi videntur verba καὶ δύνασθαι περιτείνεσθαι, quippe quae ad unguem illud καὶ περιτένειαν ὑπομένειν exprimunt.

διὰ τόδε καὶ ὄνυχες γρυποί· ἥδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέων, ἥτις ἐν τῇσι κορυφῇσι πεπιλημένη εἵνεκεν αὐτῶν. Ἔστι καὶ ὁ τόνος, ὥςπερ καὶ τὰ στερεά· ῥὶς ὀξείη κ. τ. λ.] Διὰ τόδε i. e. διὰ τὴν ἀσαρκίην: unde σάρξ repetendum et intelligendum ad seq. ἥδε γάρ κ. τ. λ. Iam vero seqq., sicuti in libris feruntur, describam: ἥδε γὰρ ἡ ἀνακωχὴ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέων, ἥτις ἐν τῇσι κορυφῇσι πεπλησμένη· εἵνεκεν αὐτῶν ἐστὶ καὶ ὁ πόνος, ὥςπερ καὶ τὰ στερεὰ, ῥὶς ὀξείη. — Pro πεπλησμένη Petitus vere, me iudice, voluit πεπιλημένη, collatis verbis e Platonis Timaeo: τὴν δὲ σάρκα προβολὴν μὲν καυμάτων, πρόβλημα δὲ χειμώνων, ἔτι δὲ πτωμάτων, οἷον τὰ *πιλητὰ* ἔσεσθαι κτήματα. — Cum quo loco cf. Hipp. de Corde p. 486. Ed. K.: ἡ καρδία μῦς ἐστι κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ *πιλήματι* σαρκός. Iam vero praeterea interpunctio, quae in librorum scriptura habetur, ferri nullo modo potest: nam εἵνεκεν αὐτῶν omnino referendum ad superiora ἥ τις ἐν τῇσι κορυφῇσι πεπιλημένη εἵνεκεν αὐτῶν. Nova vero periodus incipit verbis: ἔστι καὶ ὁ τόνος, ὥςπερ καὶ τὰ στερεά. Nimirum praeter interpunctionem etiam nomen πόνος mutandum fuit in τόνος, modo conferatur finis cap. 10: τόνος μὲν γὰρ εὐσαρκίης μείζων, εὐψυχίη δὲ τόνου δυνατωτέρη. Cogitavi quoque de priore καί in δέ mutando, ut legerem: ἔστι δὲ ὁ τόνος; puto tamen καί constare posse, adeo ut retineam. Ceterum fateor me non capere quid voluerit Bernardus in vita Reiskii (p. 269.) tentans ὥςπερ κάρτα στερεά.

ὀφθαλμοὶ ... στιλπνοί, γανόωντες.] Cf. Il. XIII. 265.
καὶ κόρυθες καὶ θώρηκες λαμπρὸν γανόωντες.

γνάθων τὰ λεπτὰ τοῖσι ὀδοῦσι προςιζάνει μειδιῶσι ἴκελον.] Hippocraticum illud γνάθων τὰ λεπτά: modo conferatur Coac. 504. Aph. 19. VI. — Pro τοῖσι ὀδοῦσι προςιζάνει libri scripti ποιεῖ ὀδοῦσι προςιζάνειν, quod Wigano etiam suspectum fuit et vero facili opera emendari videbatur. Pro ἴκελον libri dant ἴκελοι; in quo illud latere arbitror.

τὰ πάντα νεκρώδεες, ἰσχνοί, ἄσαρκοι.] Libri omnes: τὰ πάντα νεκρώδεες. Ὧδε καὶ τὰ πάντα ἴσχει, ἰσχνοί, ἄσαρκοι. — In quibus quo modo apte illud ὧδε καὶ τὰ πάντα ἴσχει interponatur, non perspicio: me iudice ista abundant et e proximarum syllabarum similitudine per errorem nata sunt: ὧδε e terminatione proximi νεκρώδεες; τὰ πάντα repetitum e superiori τὰ πάντα; denique ἴσχει e seq. ἰσχνοί natum est: καί forte postea interpositum. — Sed hoc utut est, certum iudico verba ista redundare et delenda esse.

μοῦναι αἱ θηλαί.] Αἱ ante θηλαί de meo adposui: in libris cett. deficit.

ῥοιβοειδέα, ὡς ἐς τὴν τῶν ὀστέων περιαγωγήν.] Libri ferunt ῥομβοειδέα, ad quam lect. seqq. adponit Wiganus: « *In rhombi figuram.* Figura haec nullo modo ossium istorum figurae similis est.... Legendum credo ῥοιβοειδέα, aut ῥοικοειδέα, *recurva.* Corinthus enim apud Ionas significare inquit Ροικὸν, τὸ εἴσω νεῦον καὶ στραβὸν, ὃ καὶ ῥοιβὸν λέγεται. Et Erotianus: ῥοικώδη, ἁπλᾶ [ἅπερ malim cum Foës. E.] καὶ γαῦσα καὶ στρεβλὰ ἐκάλεσαν. Verbum certe illud ex Hipp. petitum est (Lib. de Artic. 810.) καμπυλώταται δὲ πλευραὶ ἀνθρώπου εἰσὶ, ῥεβοειδέα τρόπον. Sed legendum illic etiam ῥοιβοειδέα, vel ῥοικοειδέα, vel etiam ῥεβοειδέα. Nam, uti notat doctiss. Foës. in h. l. ῥεβόν idem quod ῥοικόν, aut κυλλόν significat, atque ita id usurpat Gal. (Comm. 3. in lib. κατ' ἰητρεῖον). Hanc etiam sententiam spectat Erotianus. Locus autem perquam vitiosus est, uti innuit Foës. (comm. in lib. de artic.) et sic legendum monet: ῥεβοειδέστατον, καμπυλώτατον· ῥεβὸν γὰρ καὶ γαῦσον τὸ στρεβλὸν λέγεται· καὐτὸς δὲ πού φησι, καμπυλώταται δὲ ἀνθρώπου πλευραὶ εἰσι ῥεβοειδέα τρόπον, τουτέστι πλαγίως ἐπὶ τοῦ κατά τι μὲν κοίλου, κατά τι δὲ καμπύλου. Rursus Hipp. Mochl. p. 842. πλευραὶ δὲ κατὰ τὰς διαφύσιας τῷ σπονδύλῳ νευρίῳ προςπεφύκασιν, ἀπ' αὐχένος ἐς ὀσφῦν ἔσωθεν· ἐπίπροσθεν δὲ κατὰ τὸ στῆθος χαῦνον καὶ μαλθακὸν τὸ ἄκρον ἔχουσαι, εἶδος ῥομβοειδέστατον τῶν ζώων. Similis hic error ac apud Aretaeum. — Gal. Exeg. Hipp. ῥαιβοειδέα, καμπύλον exponit. Sed librariorum haec errata fuisse credendum est, veramque lectionem, sive ῥοιβοειδέα, sive ῥοικοειδέα; quarum utramque vocem Ionicam esse antea demonstratum est; in earum vero locum, cum valde inusitatae et antiquae sint, ῥομβοειδέα voculam communem, neque sono absimilem irrepsisse minime mirum est." — Haec Wiganus, ad cuius verba cf. Foës. in Oecon. voce ῥαιβός. Eust. et Steph. ad Erot. p. 318. seq. Ed. Franz., Koen. ad Greg. Cor. p. 554. Equidem vero haec in primis tenenda iudico: ῥοικός et ῥοιβός Ionicum est, cf. Greg. Cor.: illud occurrit apud Theocr. Id. IV. 49. et Hesychium et Archilochum (cf. Gal. Ed. K. Vol. XVIII. p. 557. 604.): hinc ῥοικοειδής et ῥοιβοειδής, ῥοικώδης, ῥοιβώδης. Iam vero a ῥέβω, ῥαίβω, ῥέμβω formae ῥεβός, ῥαιβός,

τῇ ῥάχι προςφυὲς καὶ λαγών· ἄρθρα ἔξαρθρα· ἄσαρκα ἰσχίον τε καὶ ἡ κνήμη καὶ βραχίων. ὑπερίσχει ἡ ἄκανθα τῶν σπονδύλων· ἡ πρόσθεν κοίλη, τῶν ἑκατέρωθεν ἐκτετηκότων μυῶν· ὠμοπλάται ἐκφανέες ὅλαι, ὅκως πτέρυγες ὀρνίθων. Τουτέοισι ἢν ἡ κοιλίη ἐκταραχθῇ, ἀνέλπιστοι· ἢν δὲ ἐς ὑγείην τρέπηται, τὰ ἐναντία τοῖσι ὀλεθρίοισι ἐπιφοιτῇ.

Γηραιοὶ μὲν οὐ ξυνεχέες πάσχειν, διαδιδρήσκουσι δὲ ἥκιστα. νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς ἀπὸ αἵματος ἀναγωγῆς φθινώδεες γίγνονται καὶ ὑγιάζονται μὲν, οὐ ῥηϊδίως δέ. παιδία ξυνεχῶς τε βήσσει μέχρι φθόης, καί κοτε ῥηϊδίως ὑγιάζεται. Ἕξιες δὲ ῥαδινοὶ, σανιδώδεες, πτερυγώδεες, ἐξεχέβρογχοι, λευκοὶ, ἀραιότεροι τὸν θώρηκα. Χῶραι δὲ ψυχραὶ καὶ ὑγραὶ, ὁκόσαι τῷ εἴδεϊ τοῦ πάθεος ἀδελφαί

ΠΕΡΙ ΕΜΠΥΙΚΩΝ.

Κεφ. θ'.

Οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι, τὰ ἄνω κατ' ἴξιν τοῦ θώρηκος, ἢ τὰ κάτω ὑπὸ τὸ διάφραγμα πύου ἀποστάσιες γίγνονται, ἢν μὲν ἀνάγωσι, ἔμπυοι οἵδε καλέονται· ἢν δὲ τὸ πῦον διεξίῃ κάτω, ἀποστηματίαι κικλήσκονται. Καὶ ἐν μὲν θώρηκι ἐν τοῖσι ἕλκεσι,

ῥεμβός. (de litera *μ* illata cf. Hemsterh. ad Plut. p. 249. Cf. Lex. Schneid. in *ῥέμβω.*) — Haud ausim confidenter *ῥεβοειδέα*, cum Koenio reiicere, aeque minus ac *ῥεμβοειδέα* ex Erotiano: et licet cum Wigano formam praeferam, quae extra omnem dubitationem posita esse videatur, non aegre tulerim, si quis *ῥομβοειδέα* in *ῥεμβοειδέα* mutaverit, cf. Lex. Schneid. in *ῥεμβός*. Hesych. *ῥέμβεται. πλανᾶται, γυρεύει*: e qua expositione patet *ῥεμβός* *curvum* denotare, non esse absonum.

ὑποχόνδρια λαγαρά.] *Λαγαρός* vocabulum est Hippocraticum e lib. de Corde p. 269. ubi de altera cordis *κοιλίῃ* posteriori: *ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης.* Cf. Oecon. Hipp. in *λαγανίζειν*. Idem significant *λαγαρός* et *λαπαρός*: h. l. accipio *mollia, ita ut facile pressioni cedant.*

ἄρθρα ἔξαρθρα.] Quod intermedium erat inter utrumque, *ἐναργῆ*, glossema esse putavi, consentienter cum Wigano, ita ut eiicerem. Hic seqq. adscribit: « Hipp. ait, (lib. de Artic. 787.) *ἄλλοι γὰρ ἄλλων μᾶλλον ἔξαρθροι πεφύκασι*, ubi Gal. *ἐξάρθρους* vocari scribit, *τοὺς ἐκκείμενα καὶ προὔχοντα κεκτημένους ἄρθρα.*" Sunt haec desumta ex Oecon. Hipp., voce *ἐξάρθρημα*.

ἄρθρα ἔξαρθρα· ἄσαρκα ἰσχίον τε καὶ ἡ κνήμη καὶ βραχίων.] In libris legis: *ἄρθρα [ἐναργῆ]· ἔξαρθρα, ἀσαρκώδεα καὶ ἡ κνήμη ἰσχίον τε καὶ βραχίων* — Interpunctio ferri nequit: de glossa eiecta paulo ante monui: *ἀσαρκώδεα* nusquam legere me memini: sponte patet verba *καὶ ἡ κνήμη ἰσχίον τε* esse transponenda.

ὑπερίσχει ἡ ἄκανθα.] Libri *ὑπερίσχει γὰρ ἡ ἄκανθα*: Verum illud *γάρ* abundat, ita ut deleverim.

τῶν ἑκατέρωθεν ἐκτετηκότων μυῶν.] Libri ferunt *ἑκατέρων*, unde de meo adverbium effeci.

ἀνέλπιστοι.] *Ἀνέλπιστος* dant libri. Plur. num. de meo dedi: et vero requisivit etiam Reiskius. Ipsum nomen omnino Hippocrateum est: Divinus senex in Progn.: *ἥν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηται πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος.*

γηραιοὶ μὲν οὐ ξυνεχέες πάσχειν, διαδιδρήσκουσι δὲ ἥκιστα.] Vulgo *γηραιοὶ μὲν οὖν*: tum vero Il. *πάσχουσι*. — Crassus: « Porro senes in hoc malum non frequenter incidunt," sive hic *οὐ* legerit in libris suis, sive de suo mutaverit. Hoc vero utut est, negatione omnino opus esse credo: nam phthisis morbus est iuvenilis aetatis, cf. Aph. 29. III. 9. V. Hipp.: adest praeterea testis omnium temporum experientia quotidiana. Antithesis cum iis, quae sequuntur, etiam facit ut *οὐ* omnino requiri arbitrer.

παιδία ξυνεχῶς τε βήσσει μέχρι φθόης καί κοτε ῥηϊδίως ὑγιάζεται.] Vulgo: *παιδία ξυνεχῶς τῇ βηχὶ μέχρι φθόης κοτὲ ῥ. ὑ.* —: sed Po. *τῇ βήσσῃ* dant: item G. v. l. H. V. — Hinc *τε βήσσει* effeci et ante *κοτέ* de meo *καί* supplevi, ut *τε* haberet, quorsum referretur. — In seqq. *πτερυγώδεες* ex Oxon. Editionis textu Graeco excidit. — Praeterea Pa. *χωραὶ δὲ καὶ ψυχραὶ καὶ ὑγραί.*

Cap. 9. *οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τὰ ἄνω κατ' ἴξιν τοῦ θώρηκος, ἢ τὰ κάτω ὑπὸ τὸ διάφραγμα πύου ἀποστάσιες γίγνονται.*] Libri cett. tum scripti, tum editi *οἷσι ἐν τῇσι κοιλίῃσι τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἴξιν τοῦ θ. κ. τ. λ.* in quibus perridiculum est illud *τοῦ ἀνθρώπου*: quis enim *κοιλίας* elephantis v. c. cogitaverit hoc loco et in hoc scriptore? tum vero cum *οἷσι* idem illud *τοῦ ἀνθρώπου* aegre quadrat. Verum corruptelae ratio in aprico est: *ἄνω* a librariis in *ἀνθρώπου* mutatum existimo, quia crederent compendium esse *ἄνου*; atque ita *τὰ ἄνω* in *τοῦ ἀνθρώπου* abiit. Docet antithesis *τὰ κάτω*, docet etiam rerum nexus in toto hoc capite. Contrario modo peccatum in Etym. M. voce *Πέλεια*: sub finem loci: *καὶ Πέλλη, πόλις Μακεδονίας, ὅτι βοῦς αὐτὴν εὗρε πέλλη τὸ χρῶμα· καὶ ὁ πελίας ὄνος.* Legendum *καὶ ὁ Πελίας, ἄν-*

ἤτοι ἐν πνεύμονι, ἣν ἐκδέχεται φθόη, ἢ ὑπεζωκότι ἐν πλευρῷ, ἢ στέρνῳ, ἢ κάτω πη πρὸς τῇ ξυμφύσι τοῦ πνεύμονος κατὰ ῥάχιν, ἤ πη τοῦ θώρηκος ἄλλῃ, — ξυμπάντων δὲ ἐς ἀναγωγὴν ὁδὸς τῷ πύῳ, πνεύμων. Ὑπὸ δὲ τὸ διάφραγμα ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι, ἥπατι, σπληνὶ, νεφροῖσι. κύστις· ἐπὶ γυναικῶν δὲ καὶ ὑστέρη. Ἔταμον δὲ καὶ ἐγὼ ἐν κώλῳ τινί κοτε ἀπόστασιν ἐπὶ δεξιὰ πρὸς ἥπατι, καὶ πολλόν τι ἐσσύθη ἔξω πῦον, πολλὸν δὲ καὶ διὰ νεφρῶν καὶ κύστιος ἐς ἡμέρας πλεῦνας ἐῤῥύη, καὶ περιεγένετο ὥνθρωπος. . . . .

Αἰτίαι δὲ ξυναὶ μὲν ἁπάντων, πληγὴ, ἀπεψίη, ψύξις, ἠδὲ ὁκόσα τοιάδε. Τοῖσι δὲ ἐν θώρηκι, βὴξ χρονίη, καὶ πλευρῖτις, καὶ περιπνευμονίη, καὶ ῥεῦμα χρόνιον· ἀτὰρ ἠδὲ ὀξείας νούσου ἐς ἕν τι τουτέων ἀπόσκηψις.

Τὸ δὲ ὑγρὸν ἄλλοτε μὲν ἄεργον, ἀδρανὲς ἐγκέεταί τῳ ἄλλῳ· ἄλλοτε δὲ δριμὺ δάπτον καὶ σηπεδόνας ἐμποιέον μέσφι θανάτου. καὶ γὰρ καὶ ἰδέαι μυρίαι, ὁκόσας αὖθις φράσω. Θαῦμα δὲ, ὅκως ἐξ ὑμένος λεπτοῦ τε καὶ ἰσχνοῦ, βάθος οὐκ ἴσχοντος, τοσόνδε ῥέει πῦον· πολλὸν γὰρ πολλοῖσι ξυνελέγη. αἰτίη δὲ φλεγμασίη ἀπὸ περιουσίης αἵματος, ἐφ' ᾗ παχύνεται ὁ ὑμὴν, ἀτὰρ ἠδὲ ἐκ πολλοῦ τοῦ αἵματος πολλὸν γίγνεται ἐν μέσῳ πῦον. Κῆν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ κατὰ χώραν τὴν σφῶν αὐτέων . . . . φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέραν ἔμμεναι ξυμβεβῶσαν κατὰ φύσιν. Ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα· ἐς γὰρ ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα ἡ πλευρὰ παρωθέεται.

θρωπος, quod habet Etym. Gud. voce πελίωμα, ubi eadem verba obvia.

ἀποστηματίαι.] Nomen hoc apud alios de rebus medicis scriptores me legere, non memini.

καὶ ἐν μὲν θώρηκι ἐν τοῖσι ἕλκεσι, ἤτοι ἐν πνεύμονι, ἣν ἐκδέχεται φθόη, ἢ ὑπεζωκότι ἐν πλευρῷ, ἢ στέρνῳ, ἢ κάτω πη πρὸς τῇ ξυμφύσι τοῦ πνεύμονος κατὰ ῥάχιν, ἤ πη τοῦ θώρηκος ἄλλῃ, ξυμπάντων δὲ ἐς ἀναγωγὴν ὁδὸς τῷ πύῳ πνεύμων.] In hisce libri ἣν ἐκδέχεται φθόην (sic), quod vel propter ἣν cum Indicativo iunctum ferri nequit. Itaque ἣν ἐκδέχεται φθόη scripsi. Quaeris, quorsum referam ἥν, quum proxime antecedat ἐν τοῖσι ἕλκεσι? Refero ad ἀπόστασιν repetendum e superiori periodo, ubi πύου ἀποστάσιες. Nempe φθόη excipit ulcus pulmonis, cf. initium capitis 8[vi.] Verum monendum praeterea de totius loci structura, quae ita ἀνακόλουθος est, uti dicere solent, ut Reiskius haec verba coniectura tentaverit, licet frustra id fecerit. Auctor in mente habebat: καὶ ἐν μὲν θώρηκι ἐν τοῖσι ἕλκεσι ὁδὸς τῷ πύῳ ἐς ἀναγωγὴν πνεύμων: quum vero accuratius describeret varias pectoris partes, in quibus ulcera contingere solent, a prima structura deflexit et δέ in apodosin intulit, adeo ut periodum clauderet verbis ξυμπάντων δὲ ἐς ἀναγωγὴν ὁδὸς τῷ πύῳ πνεύμων. — Me iudice igitur sanus est locus, nullo modo tentandus, neque audiendus Reiskius, qui: « forte sic, inquit, scribendus totus locus: καὶ ἐν μὲν θώρηκι ἐνδέχεται γίνεσθαι φθόην ἐν τοῖς βρογχίοισι, ἢ ἐν τῷ πνεύμονι, ἢ ἐν ὑπεζωκότι πλευρῷ, ἢ στέρνῳ." Alia exstat in Reiskii vita coniectura Bernardi, qua pro ἕλκεσι desideret ἑλίκεσι, ἑλίγγεσι, (p. 265.); prorsus supervacanea mihi videtur: nihil eiusmodi tentandum.

ὑπὸ δὲ τὸ διάφραγμα ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι, ἥπατι, σπληνὶ, νεφροῖσι, κύστις· ἐπὶ γυναικῶν δὲ καὶ ὑστέρη.] Reiskius in hisce κύστι et ὑστέρῃ Dativo scribendum censuit. Mihi non persuadet; nempe ad κύστις et ὑστέρη nominativo e superioribus cogitatione repetendum est ὁδός ἐστι τῷ πύῳ. — Verum haec emendatio viri eruditissimi necessario sequi debuit alteram, quam paulo ante itidem repudiavimus.

ἠδὲ ὁκόσα τοιάδε.] Cett. ἠδὲ ὁκοῖα τοιάδε: de coniectura emendavi.

ἄλλοτε δὲ δριμὺ δάπτον καὶ σηπεδόνας ἐμποιέον.] Vulgo: ἄλλοτε μὲν δριμὺ δαπτῶς (δάπτως O.) καὶ σηπεδόνας ἐμποιέων (ἐμποιέον O. H. Pc. *d. e.*) — Descripsi e codicis Pb. lectione, unice vera illa.

βάθος οὐκ ἴσχοντος.] Cf. locum e cap. 7. lib. II. de s. m. ac.: τουτέων δὲ μετεξέτεροι διαδιδρήσκουσί κοτε, ἢν πῦον ἐγγένηται τῷ κώλῳ. αἰτίη δὲ τὸ βάθος τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου. — Cf. etiam cum hisce verba infra obvia: σαρκοειδέων βαθέων. — Aliquid interest inter βαθέων et παχέων, me iudice; βαθύς ad demensionem tantum refertur, παχύς tum ad demensionem spectat, tum ad consistentiam, densitatem, ita ut τῷ λεπτῷ opponatur. Pone ἴσχοντος delevi τοῦ ὑπεζωκότος, licet cett. omnes ferant; interpreti deberi arbitror.

ἐφ' ᾗ παχύνεται ὁ ὑμήν· ἀτὰρ ἠδὲ κ. τ. λ.] Ita recte editum a Wigano pro ἐφ' ᾗ παχύνεται· οὐ μὴν ἀτὰρ ἠδὲ, κ. τ. λ. Iam Crassus: « ob quam membrana crassescit: verum cet."

ἐκ πολλοῦ τοῦ αἵματος.] Τοῦ de meo interposui.

πολλὸν γίγνεται ἐν μέσῳ πῦον] Quis locus spectatur verbis ἐν μέσῳ? vultne ἐν μέσῳ τῷ ὑπεζωκότι τῷ ὑπὸ τῆς φλεγμασίης παχυνθέντι? an vero in spatio inter membranam et thoracem intermedio? Hoc paene vero similius esse arbitror.

κῆν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ κατὰ χώραν τὴν σφῶν

Σημήϊα δὲ τὰ μὲν ἁπάντων ξυνά· τὰ δὲ ἑκάστου ἴδια. βάρος, ἢ πόνος γε, ξυνόν· πνεύμων γὰρ ἄπονος· πυρετοὶ ἀμυδροὶ, ῥίγεα πρὸς ἑσπέρην, ἱδρῶτες ἐπ' ἀνέσι, ἀγρυπνίη· οἰδήματα ἐν ἄκροισι ποσὶ καὶ χειρῶν δακτύλοισι, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καθιστάμενα καὶ ἐπαιρόμενα· δυςφορίη, ἀποσιτίη, ἰσχνότης ὅλου. Ἢν δὲ καὶ μῆκος ἴσχῃ ἡ μεταβολὴ, ἕξις φθινώδης. οὐ γὰρ ἔτι ἡ φύσις ἔργου ἔχεται, οὐ γὰρ πέψις ὁκοίη πρόσθεν, οὐκ εὐσαρκίη· χροιὴ ζοφώδης. Ἀναπνοὴ πᾶσι μὲν κακὴ, κακίων δὲ οἷσι ἐς τὴν ἄνω κοιλίην. ἀτὰρ καὶ βὴξ τὰ πρῶτα, μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη πιέζῃ· εὖτε καὶ πόνοι μέζονες, καὶ ῥίγεα, καὶ θέρμη, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ δύςπνοια ἐπὶ μᾶλλον. σφυγμοὶ σμικροὶ, νωθροὶ, ἀδρανέες· τὴν γνώμην παράληροι· διάτασις τοῦ θώρηκος.

Ἢν δὲ ἤδη ἐς γέννησιν ἥκῃ πύου, πάντα μέγιστα. ἀναγωγὴ δὲ σμικρὴ ἐπὶ βηχὶ μέζονι καὶ ἐξ ἀποστάσιος βιαίης, τὰ πρῶτα φλεγματωδέων χολοβάφων ἐπὶ τὸ μελάντερον, ὅκως ἐξ αἰθάλης· ἔτι δὲ διαίμων καὶ παχέων. ἢν δὲ καὶ ῥαγήσεσθαι μέλλῃ, καὶ

αὐτέων, ... φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι ξυμβεβῶσαν κατὰ φύσιν, Ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα· ἐς γὰρ ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα ἡ πλευρὰ παρωθέεται.] Adponam ante omnia codicum lectionem: κῆν μὲν εἴσω ῥέπῃ, αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα κατὰ χώραν τὴν σφῶν αὐτέων, φθίσιν ἔλεξα πρόσθεν ἑτέρην ἔμμεναι συμβεβῶσαν (ξυμβ. Pe, f.) κατὰ φύσιν, ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, διΐσταται τὰ ὀστέα, ἐς γὰρ ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν τῆς ἀποστάσιος ἡ κορυφὴ ἐγείρεται, εὖτε ἔνθα καὶ ἔνθα ἡ πλευρὰ (ἡ in O. additur, omittitur in cett.) παρωθεύεται. — Petitus ad verba αἱ πλευραὶ — αὐτέων; « mutilus, inquit locus, Verbum desideratur, ἔχουσι, ἴσχουσι, aut quid simile." Wiganus ad φθίσιν ἔλεξα adnotat: « haec quidem prorsus haud intelligo." — Reiskius pone αὐτέων supplendum censuit μένουσιν, ἤν. — In Latinis Crassus et Wiganus, ut fit, sensum qualemcumque sibi finxerunt. — Iam vero, quid mihi de hisce statuendum videatur, aperte dicam. In verbis αἱ πλευραὶ τὰ ὀστέα voces duae posteriores abundant et e seqq, διΐσταται τὰ ὀστέα huc tracta sunt, sive a librariis id factum sit, sive primo a lectore τὰ ὀστέα in marg. adscribente; ista igitur delevi, — Porro certo certius lacuna est pone αὐτέων, adeo ut notanda videretur. Dubito equidem num recte Petitus et Reiskius eam suppleverint; nam etiamsi facile feram μένουσι Reiskii, plura tamen vocabula excidisse opinor, quia noster verba respicere videtur capitis proxime antecedentis, ubi: ἢν δὲ θώρηξ, ἢ πλευρὸν ἐμπυήσῃ, ἐπανάγηται δὲ διὰ τοῦ πνεύμονος, ἔμπυοι οἶδε τοὔνομα. ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι καὶ ὁ πνεύμων ἕλκος ἴσχῃ, τοὔνομα οὐκ ἔτι ἔμπυοι, ἀλλὰ φθόην μεταλαμβάνει, Itaque paene vero simile habeo loco nostro etiam mentionem factam fuisse viae, qua pus exiret. Sed haec incerta sunt; certum vero lacunam esse, eamque esse notandam. Ad formam ξυμβεβῶσαν cf. Buttm. II. p. 125. Quod attinet ad verba ἐς ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν, valent ἐς ἕν τι τῶν μεσοπλεύρων. Denique ferri nequit παρωθεύεται: dandum est παρωθέεται: in his librarii μυριάκις peccant; vid. quae adnotavi ad Hipp. de V. acut. p. 121. seq.

βάρος ἢ πόνος γε ξυνόν· πνεύμων γὰρ ἄπονος.] Wiganus interpretatur: « gravitas vel dolor nota est communis (nam pulmo doloris expers est)." Crassus: « gravitas potius quam dolor, commune signum est. Pulmo enim dolorem non percipit." Hic verum vidit me iudice: nam explendum est βάρος μᾶλλον ἢ πόνος γε ξυνόν. Notissima res est μᾶλλον interdum subintelligi, sicuti in Homerico versu;

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι.

Pulmonis ἀπονίας rationem abunde interpretatus est noster cap. 1. lib. II, de s. m. acut.

ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε καθιστάμενα καὶ ἐπαιρόμενα.] Libri καθεστάμενα (sic). — Ceterum noster imitatur locos e libb, Hipp. — Coaca 454.: οἰδήματά τε καὶ περὶ αὐτὴν γίνεται τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ καὶ πάλιν καταπαύεται. Progn.: οἰδήματα τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα. Gal. in comm. ἵστασθαι interpretatur ἐπαίρεσθαι: vid. Foës, in Oecon. p. 176, Videmus Prognostici verba maxime Aretaeo menti obversata esse, ita tamen ut dictionem quodammodo inverteret; nam καθίστασθαι sumsit eo sensu quo Hipp. καταπαύεσθαι, contra ἐπαίρεσθαι eo, quo magnus Cous ἵστασθαι.

οὐ γὰρ ἔτι ἡ φύσις ἔργου ἔχεται.] In hisce de meo articulum ἡ interposui.

οὐ γὰρ πέψις ὁκοίη πρόσθεν.] Ita de coniectura mea et Bernardi scripsi pro inepto οἰκείη πρόσθεν, quod libri ferunt. — Crassum etiam « concoctio non fit, qualis antea" habere video.

χροιὴ ζοφώδης.] Ita Wig. edidit e M. — Antea codd. lectio ferebatur, ζωώδης, ad quam Petitus adnotat: « χροιὴ οὐ ζωώδης: debet repeti negatio." In cod. Pb. corrigitur ζωφώδης (sic); cf. Paul Aegin. III. 32. αἵ τε παρειαὶ πελιδνοῦνται.

ἀτὰρ καὶ βὴξ τὰ πρῶτα, μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη πιέζῃ.] Libri ferunt: μέσφι ἂν ἣ φλεγμασίη, ἢ (ἣ O.) πιέζει, quam scripturam quis ferat? Cod. Pb. μέσφι ἂν ἡ φλεγμασίη πιέζει: nempe ἤ deletur in isto libro.

καὶ δύςπνοια ἐπὶ μᾶλλον.] Libri ἔτι μᾶλλον; reposui quod nostro frequentissimum est.

ἢν δὲ ἤδη ἐς γέννησιν ἥκῃ πύου, πάντα μέγιστα.] Libri ferunt ἤδε, quod si mordicus teneas, ad superius obvium φλεγμασίη referes: nec tamen id scripsisse Aretaeum mihi persuadeo: ἤδη hic dedit, quod vel pro δή posuerit, vel eo sensu, quo *tandem* denotat; cf. Dorv. ad Charit. p. 434. mox noster: ἢν ἤδη ῥαγῇ.

ἀναγωγὴ δὲ σμικρὴ ἐπὶ βηχὶ μέζονι καὶ ἐξ ἀποστάσιος βιαίης τὰ πρῶτα φλεγματωδέων χολοβάφων ἐπὶ τὸ μελάντερον.] Pro librorum lectione ἀποστάσιος Wiganus reposuit ἀποτάσιος; idemque desideravit Petitus: Crassus in margine: « violenta extentione." Equidem nihil

σαρκοειδέων βαθέων. καὶ ἢν ῥαγῆ, κίνδυνος μὲν πνίξιος, ἢν πολλὸν καὶ ἀθρόον ἐκχυθῆ πῦον· ἢν δ' οὖν ἐκρέῃ σχέδην, ἀτρεμέει. Πῦον ἢν κάτω περῆσαι θέλῃ, τὰ μὲν ἄνω μέρεα, ἔνθα ἡ ἀπόστασις, ὀξὺς πόνος· κοιλίη ὑγρὴ, τὰ πρῶτα ὑδατώδεα ξὺν φλεγματώδεσι, ἔπειτα περίῤῥοια αἱματωδέων, καὶ αὖθις σαρκοειδέων, ἢν ἤδη ῥαγῆ. ἕπεται δὲ τουτέοισι πῦον, ἢ διὰ κοιλίης, ἢ οὔρων. ἀγαθαὶ δὲ πάντων μᾶλλον αἱ ἐς νεφροὺς καὶ κύστιας μεταλήψιες.

Φέρεται δὲ ἤντε ἄνω, ἤντε κάτω, χρόος πύου ποικίλον, ὠχρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ τεφρίζον, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν· καὶ κακῶδες, ἢ ἄνοσμον· καὶ παχύτατον, ἢ μέσως ἴσχον· καὶ λεῖον, ὁμαλὸν, ἢ τρηχὺ, ἀνώμαλον· καὶ σαρκοειδέα τὰ ἐμπλώοντα, στρογγύλα, ἢ πλατέα, ῥηϊδίως ἀποπλυνόμενα, ἢ ἰξώδεα. Ἀθρόον δὲ περὶ πύου εἰρῆσθαι, ὁκόσα μὲν λευκὰ, πέπονα, ἄνοσμα, λεῖα, στρογγύλα καὶ ἀναβήσσεται θᾶσσον, ἢ ὑποφέρεται, περιεστηκότα. ὁκόσα δὲ ἔξωχρα, χολώδεα, ἀνώμαλα, μοχθηρά· πολλὸν δὲ τουτέων κακίω, τὰ πελιδνὰ καὶ μέλανα· σηπεδόνα γὰρ, καὶ ἀνεσθιόμενα σημαίνουσι τὰ ἕλκεα.

Προςξυνιέναι δὲ τουτέοισι καὶ τὴν ἕξιν καὶ τὰ ξυνομαρτέοντα τῇ νούσῳ. ἢν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκκρίσι εὐφόρως φέρῃ, ἄπυρος γίγνηται, εὖ τε πέσσῃ, εὔχρους, εὔσιτος· ἢν

mutandum censeo: nam etiam materies tussi violenta reiecta apte dicitur βιαίως ἀφίστασθαι; itaque non video cur illud ἐξ ἀποστάσιος βιαίης sit tentandum. Licet ἀπόστασις nomen ut plurimum significet ἀπόστασιν πυώδη, ipsum ἀφίστασθαι de materie quacumque, aut parte mortua a ceteris, quibus adhaeserit, soluta usurpatur; neque ego satis intelligo, quare Aretaeus de sputis difficulter eductis non possit dicere, illa reiici ἐξ ἀποστάσιος βιαίης. Vellem certe exempla adtulissent, quibus probassent h. l. ἀποτάσιος praestare prae vulgata lect. Tum vero libri φλέγμα τῶν χολοβάφων: nec tamen noster ita scripsit, neque φλεγμάτων χολοβάφων dedit: sed φλεγματωδέων plurali numero compendiose scriptum librariorum errori ansam praebuerit. Mox noster ὑδατώδεα ξὺν φλεγματώδεσι et περίῤῥοια αἱματωδέων: ad horum exemplorum fidem locum refeci.

ἢν δ' οὖν ἐκρέῃ σχέδην ἀτρεμέει.] Pb. χυδήν, quod certe ferri nullo modo potest et librariis debetur. Ad ἀτρεκέει, quod antea edebatur, Petitus adnotat h. l. lacunam esse sibi videri. Crassus reddit: «exacte sanitas advenit." Wiganus «res in tuto est." Quum cod. H. ἀ-
μ
τρεκέει (sic) ferat, ἀτρεμέει scripsi, quod amplectitur etiam Schneid. in Lex., voce ἀτρεκέω.

αἱ ἐς νεφροὺς καὶ κύστιας μεταλήψιες.] Illud μεταλήψιες h. l. fere μεταστάσιες significare mihi videtur. Vid. Coel. Aurel. M. chron. V. 10. p. 587: «item aliqui etiam in singula loca ex aliis factam susceptionem puris, quam μετάληψιν vocaverunt, signis explicare conati sunt, quae quidem non necessaria, sed frequentia probaverunt." — Vides μετάστασιν a μεταλήψι eo nomine differre, quod haec ad puris translationem refertur, illa ad morbi alicuius migrationem ab altera parte ad alteram. — Paulus Aeg. III. 32. καὶ ποτὲ μὲν ἄνω ῥήγνυται τὸ ἀπόστημα.... ποτὲ δὲ καὶ κάτω. καὶ τῶν κάτω τὸ μὲν εἰς κοιλίαν καὶ ἔντερον μεταλαμβάνεται τὸ δὲ εἰς κύστιν, τῆς μεταλήψεως δι' ἀγγείων τινῶν γινομένης.

φέρεται δὲ ἤντε ἄνω, ἤντε κάτω, χρόος πύου ποικίλον, ὠχρὸν, ἢ λευκὸν κ. τ. λ.] Notandum χρόος h. l. colorem significare: sed praeterea animadversione dignum χρόος πύου ποικίλον: nempe masculino nomini adponitur epitheton neutrum. Licet saepe enallage generis, quam vocant, locorum corruptelae debeatur, hic eam retinendam censeo, quum in χρόος πύου fere praevaleat notio τοῦ πύου, ita ut epitheton ad πῦον, non ad χρόος sit accommodatum, quod ad genus attinet.

καὶ λεῖον, ὁμαλὸν, ἢ τρηχὺ, ἀνώμαλον.] Libri ferunt ἢ ἀνώμαλον. Wigano etiam ἢ ante ἀνώμαλον supervacaneum visum est; equidem ultro eiiciendum esse putavi. — Tum vero ἢ λεῖον cett.; — ego vero καὶ λεῖον scripsi, quod postulare videbatur concinnitas cum ceteris membris καὶ κακῶδες — καὶ παχύτατον — καὶ σαρκοειδέα.

καὶ σαρκοειδέα τὰ ἐμπλώοντα.] Libri plurimi ἐμπλόων-
ἐμ
τα (sic). — Pc.: ἐπι πλόώντα (sic) — A. ἐμπλήωντα. — A forma Ionica et poëtica ἐμπλώω repono ἐμπλώοντα: in vulg. lect. vocalis longa et brevis sedem invicem commutarunt.

ῥηϊδίως ἀποπλυνόμενα, ἢ ἰξώδεα.] Wiganus: «melius fortasse, inquit, ἀπολυόμενα." Forte ob mentem illi versabatur locus e cap. 2. lib. II. de s. m. acut: εὐθὺς ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἔρχεται στρογγύλον ῥηϊδίως ἀπολυόμενον. At ibi ipse ἀποπτυόμενον desiderat, cf. adnot. nostram. — Me iudice nihil est mutandum: ἀποπλύνεσθαι h. l. dicitur de materie e vase, cui adhaereat, abluenda, non de sputis adhuc excernendis.

περιεστηκότα.] De hac voce dixi nonnulla in Obss. Critt. in Soranum, ubi vide p. 329. sqq.

προςξυνιέναι δὲ τουτέοισι κ. τ. λ.] Προςξυνιέναι forte desumtum ex Hipp. de Victu acut. p. 37. § 52. mihi.

ἢν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκκρίσι εὐφόρως φέρῃ, ἄπυρος γίγνηται, εὖ τε πέσσῃ, εὔχρους, εὔσιτος· ἢν ἀναβήσσῃ εὐμαρῶς, εὔσφυκτος, εὔτονος γίγνηται, — ἀνώλεθρος ὁ νοσέων. ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνῃ καὶ πάντα ἐς κακὸν τράπηται, ἀνέλπιστος.] Ita quidem refeci locum, qui in libris ad hunc modum scriptus circumfertur: ἢν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐκκρί-

ἀναβήσσῃ εὐμαρῶς, εὔσφυκτος, εὔτονος γίγνηται, — ἀνώλεθρος ὁ νοσέων. ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνῃ καὶ πάντα ἐς κακὸν τρέπηται, ἀνέλπιστος. Προςξυνιέναι δὲ καὶ τὰ χωρία, ἔνθα αἱ ἀποστάσιες. Ὁκόσοισι γὰρ ἐν τῷ στέρνῳ τὸ ἐμπύημα γίγνεται, βραδέως ἀφίσταται. ψιλὰ γὰρ, καὶ ἄσαρκα, καὶ χονδρώδεα τὰ μέρεα· τὰ δὲ τοιάδε οὐ ῥηϊδίως δέχεται φλεγμονῆς περιουσίην, ἀνεκπύητα δὲ μίμνει πουλὺν χρόνον, ψυχρὸν γὰρ οἱ χόνδροι· ἀλλὰ τῶνδε ἀσινέες μὲν αἱ φλεγμοναί, — τῆς ἕξιος δὲ κακαὶ συντήξιες, — μακρὸν γὰρ διαπυΐσκει χρόνον. Σπλὴν δὲ καὶ ἧπαρ, καὶ πνεύμων, καὶ διάφραγμα ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύησιν, ἐπικίνδυνα δὲ καὶ θανατώδεα.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΠΝΕΥΜΟΝΑ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΝ.

Κεφ. ι'

Εὖτε, ὁκόσοισι περιπνευμονικοῖσι ἂν φλέγμα ἔῃ, καὶ μὴ διαχέηται, περιγίγνονται, οἵδε διαδιδρήσκοντες τὸ κάτοξυ τοῦ πάθεος ἔμπυοι γίγνονται. Τὰ μὲν οὖν μελλούσης, ἢ τετελεσμένης ἀποστάσιος, σημεῖα ἐν τοῖσι ἐμπύοισι ἔλεξα. Ἢν δὲ τελεσθῇ, οὐ βίης καὶ πόνων ἐς ἀπόῤῥηξιν καὶ ἀναγωγὴν χρέος, ὅκωςπερ ἐν τοῖσι σώμασι· ἀλλὰ

σι εὐφόρως φέρῃ, ἄπυρος γίγνεται, εὖτε πέσσει (πέσσῃ H.), εὔχρους, εὔσιτος· ἢν ἀναβήσσῃ εὐμαρῶς, εὔσφυκτος, εὔτονος γίγνεται ἀνώλεθρος ὁ νοσέων. ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνῃ κ. τ. λ. — Loci corruptela orta videtur inde, quod librarii εὖ τε in εὖτε, *quando*, coniungentes modos verborum confuderint, et apodosin sententiae, quibus verbis contineretur, non satis animadverterint.

μακρὸν γὰρ διαπυΐσκει χρόνον.] Libri μικρόν et σμικρόν ferunt: pessime. — Goup. dudum ἴσως μακρόν in varr. lectt. adscripsit, quod miror interpretes nondum exhibuisse: nam propter ipsam tarde incipientem inflammationem et longum huius decursum fiunt istae κακαὶ συντήξιες τῆς ἕξιος.

ὀξύτερα μὲν ἐς ἐμπύησιν.] Plurimi libri ἐς ἐμπύην; Wiganus ἐμπύησιν edidit, forte e cod. H. Cf. quae ad cap. 8. huius libri de πύῃ et ἐμπύῃ, vocibus nihili, me iudice, adnotavi.

Cap. 10. *εὖτε, ὁκόσοισι περιπνευμονικοῖσι ἂν φλέγμα ἔῃ, καὶ μὴ διαχέηται, περιγίγνονται, οἵδε διαδιδρήσκοντες τὸ κάτοξυ τοῦ πάθεος ἔμπυοι γίγνονται.*] Codicum huius loci lectio haec est: εὖτε ὁκόσοισι περιπνευμονικοῖσι, ἢν φλέγμα ἔῃ. ἢ (ἢν H.) μὴ διαχέηται, περιγίγνονται· οἱ δὲ διαδιδρήσκοντες τὸ κάτοξυ τοῦ πάθεος ἔμπυοι γίγνονται. — Ad Hipp. de Victu acut. p. 122. et 184. de ἤν et ἄν saepe a librariis confusis monui: idem autem h. l. factum est: nam ἤν pone περιπνευμονικοῖσι omnino ex ἄν ortum arbitror. Porro sibi respondet εὖτε — περιγίγνονται et recipiendum est καί pro vulgato ἤ, sive ἤν, e cod. H. Iam vero pone περιγίγνονται commate tantum est distinguendum, quum continuo seqq. apodosin sententiae faciant. Qua de causa etiam οἱ δέ in οἵδε mutandum videbatur. Hoc quidem modo igitur locum probabilem ad sensum et debitam rationem grammaticam reficere mihi visus sum. Verum in primis nunc operae pretium est locos e libris spuriis Hippocratis adponere, qui nostrum totum illustrant. — Lib. I. de morbis, p. 179. ed. Kühn legimus seqq.: ἢν περιπλευμονίῃ ληφθεὶς μὴ καθαρθῇ ἐν τῇσι κυρίῃσι ἡμέρῃσι, ἀλλ' ὑπολειφθῇ ἐν τῷ πλεύμονι πτύαλόν τε καὶ φλέγμα, ἔμπυος γίνεται, καὶ ἢν μὲν αὐτίκα θεραπευθῇ, διαφεύγει ὡς τὰ πουλλά. ἢν δὲ ἀμεληθῇ [ἐν τῷ πλεύμονι] (haec verba eiecta cupio), διαφθείρεται ἐνισταμένου τε καὶ σηπομένου, ἑλκοῦταί τε ὁ πλεύμων καὶ διάπυος γίνεται καὶ οὐκ ἔτι ἔσω ἕλκει ἐς ἑωυτὸν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου τῆς τροφῆς, οὔτε τι ἀποκαθαίρεται ἀπ' αὐτοῦ ἄνω οὐδὲν, ἀλλὰ πνίγεταί τε καὶ δυςπνοεῖ ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ ῥέγχει ἀναπνέων καὶ ἀναπνέει αὐτόθεν ἄνωθεν ἐκ τῶν στηθέων. τέλος δὲ ἀποφράσσεται ὑπὸ τοῦ πτύσματος καὶ ἀποθνήσκει. — Nemo non videt Aretaeum hunc locum respicere: sed adponam alterum ex eodem libro, qui itidem ad auctoris nostri verba melius intelligenda facit: p. 188. haec habentur: … καὶ μάλιστα διασημαίνει τοῦτο, ὅταν ἐπὶ τοῦ πλεύμονος ἐπιγένηται ἐρυσίπελας καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔῃ συνεχὴς λῆψις. τούτῳ εἰ μὲν δύο ἢ τριῶν, ἢ τεττάρων τὸ πλεῖστον ἡμερέων διαχυθῇ καὶ μεταστῇ τὸ ἔνδον ἐς τὸ ἔξω, ὑγιὴς γίνεται ὡς τὰ πολλά. ἢν δὲ μὴ διαχυθῇ, καὶ μεταστῇ, ἐνσήπεταί τε καὶ ἔμπυος γίνεται καὶ ἀπόλλυται. Videmus, unde Aretaeus ἢν μὴ διαχέηται hauserit. Haec hactenus.

ἐν τοῖσι ἐμπύοισι ἔλεξα.] Ἐμπυικοῖσι V. A. Pa. *b.*

ὅκωςπερ ἐν τοῖσι σώμασι.] Crassus: « quemadmodum in aliis corporibus usu venit." Minus recte: neque enim ἐν ἄλλοισι σώμασι ferunt libri. Wiganus: « quanta in solidis corporis partibus." Rectissime! Cum hisce confer verba e cap. de curatione iecinoris: τάδε μέντοι πρὸ τῶν σιτίων πίνειν χρεὼν, ὡς λεπτὰ μὲν τὰ ὑγρὰ γίγνηται, εὔροα δὲ τὰ χωρία, εὔρηκτα δὲ τὰ ἔμπυα σώματα. — Σῶμα de ipsa partium *substantia* apud medicos veteres

γὰρ ῥηϊδίως ἀναφέρεται, διατάσιος μᾶλλον τῶν ἀραιωσίων γενομένης, ἥπερ ἕξιος σωμάτων. μανὸς γὰρ καὶ πολύτρητος ὁ πνεύμων, σπογγίῃ ἴκελος, οὐ χαλεπαίνων τῷ ὑγρῷ, ἄλλην ἀπ' ἄλλης εὐρυχωρίην ἀμείβοντι, μέσφι τῆς τρηχείης ἀρτηρίης ἥκειν. περίοδοι δὲ τῷ ὑγρῷ ῥηΐδιαι, εὐκαμπὲς γὰρ ἠδὲ ὀλισθηρὸν τὸ πῦον· ἀτὰρ καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἄνω τὸ πνεῦμα φυσῇ. Περιγίγνονται δὲ τὰ πολλά, εἰ μή κοτέ τις ἀπεπνίγῃ ἀθρόῃ ἑλκύσι τοῦ ὑγροῦ, τῆς ἀρτηρίης οὐ δεχομένης τὸν ἠέρα πλήθεϊ τοῦ πύου. Θνήσκουσι δὲ μετεξέτεροι χρόνῳ, τὸν φθινώδεα, καὶ τὸν ἐμπυϊκῶν τρόπον. Τὰ δὲ πῦα λευκά, ἔπαφρα, σιάλῳ μεμιγμένα· ἄλλοτε δ' αὖ τεφροειδέα, ἢ ὑπομελανίζοντα. Καὶ ϐρογχίον κοτὲ ἀνεπτύσθη ἐπὶ ποικίλῳ ἕλκεϊ, ἢν ϐάθος ἴσχῃ ἡ ἀπόστασις, εὖτε καὶ ἀποῤῥῶγες ἀναφέρονται τοῦ σπλάγχνου. Βραγχώδεες, ϐραχύπνοοι, ϐαρύφωνοι· τὰ στήθεά σφιν εὐρέα γίγνεται, καὶ εὐρυτέρων τῆς ὑγρασίης δέονται· ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα στιλπνά· τὰ δὲ λευκά, λευκότατα καὶ πίονα· μῆλα ἐρευθῆ, φλέβες ἐν τῷ προςώπῳ κυρταί. Θῶυμα δὲ ἐπὶ τουτέων· τόνος μὲν γὰρ εὐσαρκίης μείζων, εὐψυχίη δὲ τόνου δυνατωτέρη.

ΠΕΡΙ ΑΣΘΜΑΤΟΣ.

Κεφ. ια'

Εἰ ἀπὸ δρόμου, καὶ γυμνασίων, καὶ παντὸς ἔργου, δυςπνοεῖ ἡ ἀναπνοή, ἆσθμα κα-

saepius usu venit: v. c. apud Soranum p. 132. τὰ ἄλλα μέρη τοῦ μαστοῦ ἀδεῶς περιαιρείσθω, εἴπερ ὡς σεσηπότα εἴη σώματι. Plur. σώματα passim in Gal. Anatom.

διατάσιος μᾶλλον τῶν ἀραιωσίων γενομένης, ἥπερ ἕξιος σωμάτων.] Petitus: «scribe, inquit, διαστάσιος, intervalla intelligit, quae in raris et spongiosis corporibus." Tangere nolim! Aretaeus τὰς ἀραιώσεις opponit τῇ ἕξει τῶν σωμάτων: in illis autem facilius διάτασιν locum obtinere, dicit; idque verissime: facilius distenduntur rara corpora et rarae corporum partes, quam densa corpora et densae corporum partes.

οὐ χαλεπαίνων τῷ ὑγρῷ ἄλλην ἀπ' ἄλλης εὐρυχωρίην ἀμείβοντι, μέσφι τῆς τρηχείης ἀρτηρίης ἥκειν.] Ita de coniectura Petiti et mea scripsi; codd. ferunt ἀμείβων τῇ μέσφι: Wiganus quaerit: «τῇ μέσφι, num recte?" — Proxime cohaerent ἀμείβοντι, ἥκειν μέσφι τῆς τρ. ἀρτ.

περίοδοι δὲ τῷ ὑγρῷ ῥηΐδιαι, εὐκαμπὲς γάρ, ἠδὲ ὀλισθηρὸν τὸ πῦον· ἀτὰρ καὶ ἡ ἀναπνοὴ ἄνω τὸ πνεῦμα φυσῇ.] Olim ἡ ἀναπνοή glossema mihi videbatur et scribendum censebam ἀτὰρ καὶ ἄνω τὸ πνεῦμα φυσῇ, nempe τὸ πῦον, quod obiectum ex altero membro repetebam. Neque nunc me offenderet loci scriptura, si abesset ἡ ἀναπνοή. At ferunt omnes libri! maxime vero, ut coniecturam repudiarem, fecerunt verba initio capitis sequentis, δυςπνοεῖ ἡ ἀναπνοή, quod si scriberet Aretaeus, facile etiam scribere potuit ἡ ἀναπνοὴ τὸ πνεῦμα ἄνω φυσῇ. Moneo, ne quis forte eodem modo, quo olim legendum censebam, haec tentet.

εἰ μή κοτέ τις ἀπεπνίγῃ ἀθρόῃ ἑλκύσι τοῦ ὑγροῦ.] Ἀπεπνίγῃ de meo reposui pro librorum scriptura ἀναπνιγῇ, quod postquam mutare decreveram vidi in Lex. a Schneidero ex h. l. esse receptum in ἀναπνίγω verbis: «Bey Aretaeus III. 10. f. L. st. ἀποπνίγω." Consilium tamen non abiicio, sed confidenter emendationem in textum infero; forte ipsum illud ἀναπνοή, quod proxime antecedit, fecit, ut librarii hic ἀναπνιγῇ scriberent.

τὸν ἐμπυικῶν τρόπον.] Ἐμπυϊκόν H. Pc. e.

σιαλῷ μεμιγμένα.] Σιελῷ V. A. Pb. συμμεμιγμένα H. V. Pa. c, e. f.

καὶ ϐρογχίον κοτὲ ἀνεπτύσθη.] Libri ϐρογχίζον et ϐρογχίζων ferunt, quod e praegresso ὑπομελανίζοντα originem duxisse videtur. Crassus «bronchia" dedit in Latinis: vulgatam mutandam esse viderunt dudum et Petitus et Wiganus. Hic Rufi verba adscribit: τῆς δὲ τραχείας ἀρτηρίας καλεῖται ϐρόγχος, αἱ δὲ εἰς τὸ πλέγμα ἀποφύσεις ϐρογχία. vid. p. 37. Ed. Clinch. cf. ibid. p. 57. καὶ καταπλέκει τοῦτον τοῖς καλουμένοις ϐρογχίοις. Petitus adfert Gal. de locis aff. IV. 9. et I. 9., ubi vide.

εὖτε καὶ ἀποῤῥῶγες.] Petitus: «Galenus, inquit, id confirmat IV. 9. de locis affectis: ἀνέπτυσαν δὲ πάντες οὗτοι τελευτῶντες αὐτοῦ τοῦ πνεύμονος μέρη σεσηπότα.

τὰ στήθεά σφιν εὐρέα γίγνεται.] Τὰ στήθεα plur. num. usurpatur etiam ab auctore lib. I. de Morbis p. 178. vs. 12. Ed. Kühn. p. 179. vs. 11. 18. p. 188. vs. 3. cett.

Θῶυμα δὲ ἐπὶ τουτέων· τόνος μὲν γάρ κ. τ. λ.] Γάρ h. l. non significat *enim*, sed in adpositione eiusmodi Latine vix reddi potest. Exempla ex Hipp. citavi ad lib. de Victu acut. p. 120.

Cap. 11. Εἰ ἀπὸ δρόμου.] Gal. comm. ad Aph. 26. III. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ ἆσθμα, — καλοῦσι δ' οὕτως οἱ Ἕλληνες τὴν

λέεται. Καὶ ἡ νοῦσος δὲ ὀρθόπνοια καὶ ἥδε κικλήσκεται ἄσθμα. ἐν γὰρ τοῖσι παροξυσμοῖσι ἀσθμαίνουσι καὶ οἵδε. Ὀρθόπνοιαν δὲ ἐκάλεον, οὕνεκεν ὀρθίῳ σχήματι μοῦνον ἀναπνέουσι εὐφόρως, πνὶξ γὰρ ἐν κατακλίσι.

Πάσχει δὲ πνεύμων· ξυμπαθέει δὲ καὶ τὰ ξυντελοῦντα ἐς ἀναπνοὴν, διάφραγμα, θώρηξ· ἢν δε κραδίη πάθῃ, οὔκοτε ἐς πολλὸν διαρκέσειε· τῇδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ζωῆς ἀρχή.

Αἰτίη δὲ, ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ πνεύμονος· ὕλη δὲ ὑγρὰ, παχέα, κολλώδεα. Εὐπαθέες δὲ γυναῖκες ἀνδρῶν μᾶλλον, ὅτι περ ὑγραί τε καὶ ψυχραί. οἱ δὲ παῖδες τούτων περιγίγνονται ῥηΐτερον, ἡ γὰρ φύσις ἐν αὐξήσι θερμῆναι δυνατωτάτη. ἄνδρες δὲ, εἰ καὶ μὴ ῥηΐδιοι παθεῖν, ἀλλὰ θνήσκουσι θᾶσσον. Ἀμβολὴ δὲ θανάτου ὅσοισι ἐν ἔργου πρήξι, ἢ ἐν εἰρίοισι πνεύμων θάλπεται καὶ διαίθεται, ὁκοῖόν τι τοῖσι τῆς τιτάνου ἐργάτῃσι, ἢ χαλκεῦσι, ἢ σιδηρεῦσι, ἢ καὶ λουτρῶν πυρσευτῆρι.

πυκνὴν ἀναπνοὴν, οἷα συμβαίνει τοῖς δραμοῦσιν, ἢ ὁπωσοῦν ἑτέρως εἰς σφοδρὰν κίνησιν ἀχθεῖσιν· ἐπὶ μὲν τούτων γίνεται δι᾽ αὐτὸ τὸ γυμνάσιον, ἀναπνοῆς πολλῆς τοῦ ζώου χρῄζοντος, ἐπὶ δὲ τῶν ἄνευ γυμνασίου, διὰ τὴν στενοχωρίαν τῶν ἐν τῷ πνεύμονι κοιλιῶν.

καὶ ἡ νοῦσος δὲ ὀρθόπνοια καὶ ἥδε κικλήσκεται ἄσθμα.] Vid. Gal. comm. 2. in Prorrh. I. 88.: ὀνομάζει δὲ καὶ αὐτὸς (ὁ Ἱπποκράτης), καὶ ἄλλοι πάντες ὀρθόπνοιαν ἐκεῖνο τὸ τῆς δυσπνοίας εἶδος, ἐν ᾧ πνίγονται κατακείμενοι καὶ μόλις ἐξαρκοῦσιν ὄρθιον ἔχοντες τὸν θώρακα κατὰ μηδενὸς ἐρηρυσμένου (lege ἐρηρεισμένου τοῦ) μεταφρένου· κατασχιζομένης γὰρ εἰς τὸν πνεύμονα τῆς τραχείας ἀρτηρίας τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ λάρυγγος ἐχούσης, ὅταν μὲν ἀνατείνωμεν ὄρθιον τὸν θώρακα σὺν τῷ τραχήλῳ, τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ἐξευρύνεσθαι συμβαίνει καὶ τὰς ἐξ αὐτῆς ἀποφύσεις ἁπάσας τὰς εἰς τὸν πνεύμονα κατασχιζομένας εὐρύνεσθαι, κἂν τούτῳ τὴν ἔνδον αὐτῷ χώραν αὐξάνεσθαι. διὰ τοῦτο μὲν οὖν κἀπὶ τῆς περιπνευμονίας ἡ ὀρθόπνοια γίνεται κἂν τοῖς καλουμένοις ἀσθματικοῖς πάθεσι, δι᾽ αὐτὸ δὲ τοῦτο κἀπὶ τῆς χαλεπωτάτης κυνάγχης, ἐν ᾗ φλεγμαίνοντες οἱ τοῦ λάρυγγος ἔνδον μύες ἀποφράττουσι τὴν ὁδὸν τῆς ἀναπνοῆς. — Locum licet longiorem adpono, propterea quod huius capitis initium pulchre illustrat.

πνὶξ γὰρ ἐν κατακλίσι.] Ceteri omnes pone *κατακλίσι* inserta ferunt verba: εἵνεκεν τοῦ τόνου, τοῦ ἐπὶ τῷ πνεύματι, ὀρθόπνοια τοὔνομα· ὄρθιος γὰρ ἀνατέταται ἐς ἀναπνοήν κἢν ὕπτιος κατακλινθῇ (κατακλιθῇ Il. Pc. d. e.) ὥνθρωπος, κίνδυνος πνιγῆναι. — Reiskius ad haec verba adnotavit: «haec forte ex altera editione; sunt enim eadem, quae praecedentia.” — Profecto in verbis *εἵνεκεν τοῦ τόνου — πνιγῆναι* sententiam habemus, tum abundantem, tum ineptam. Nempe si sola ratio, quare deleam haec, posita esset in asyndeto inter utramque interpretationem nominis ὀρθόπνοια, facile inter *κατακλίσι* et *εἵνεκεν* interposueris ἢ, quod ibi sane propter soni similitudinem a librariis omitti potuit. — Sed sententia inepta est, maxime quidem altera praemissa; verum non solum praemissa illa, sed etiam per se. — Scilicet ut ferri posset, requireretur, ut nomen ὀρθόπνοια a verbo *τείνω* ductum esset et cum *τόνος* compositum; nunc vero causam video nullam, cur Aretaeus ista scriberet; neque vero ex altera eius operum editione ista fluxisse arbitror, sed recentioris scioli esse adnotationem, quae tandem in textum irrepserit. Eiusmodi sordes certe eluendae sunt.

ἢν δὲ κραδίη πάθῃ.] Κραδίη praebent V. A. Pa. *b.* καρδίη cett. — Paulo superius, in verbis *πάσχει δὲ πνεύμων*, formam *πνεύμων* ferunt Pa. *b.* πλεύμων cett.

τῇδε γὰρ ἡ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ζωῆς ἀρχή.] Cum hisce cf. cap. 1, lib. II. de s. m. ac. *περὶ περιπνευμονίης*, quaeque ibi adnotavimus.

αἰτίη δὲ ψύξις καὶ ὑγρότης τοῦ πνεύμονος· ὕλη δὲ ὑγρὰ, παχέα, κολλώδεα.] Petitus ad prius membrum, in quo codd. *τοῦ πνεύματος*: «immo *τοῦ πνεύμονος*, inquit, et ita emenda. Ceterum Avicenna lib. 3. Sen. 9. tract. 1. c. 38 iis causis adiungit siccitatem. «Et quandoque fit, sed raro, et ex exsiccatione pulmonis et siccitate eius, quod et Bacis tradit 4. *contin.*” Mihi quidem librorum lectio *τοῦ πνεύματος* itidem suspecta dudum fuit et cum Petito consentio *πνεύμονος* reponendum esse: paulo ante auctor: *πάσχει δὲ*, inquit; *πνεύμων*: paulo inferius vero: *ἀμβολὴ δὲ θανάτου ὅσοισι ἐν ἔργου πρήξι, ἢ ἐν εἰρίοισι πνεύμων θάλπεται καὶ διαίθεται.* — Cap. seq. initio *καὶ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ πάθος ὅκως ἐπ᾽ ἄσθματι.* — Tum vero quod de materie morbi dicit aptius cohaeret cum priori membro, si in hoc *τοῦ πνεύμονος* legamus. Aëtius: cap. 63. libri VIII.: γίγνεται μὲν οὖν ἡ στενοχωρία τῶν ὁδῶν τοῦ εἰςπνεομένου πνεύματος, ὅταν ἢ πλῆθος ὑγρῶν παχέων τε καὶ γλίσχρων ἐμπλασθῇ τοῖς βρογχίοις τοῦ πνεύμονος, ἢ κ. τ. λ. — Paulus III. 29. γίνεται δὲ τὸ πάθος παχέων τε καὶ γλίσχρων χυμῶν ἐμπλασθέντων τοῖς βρογχίοις τοῦ πνεύμονος.

ἡ γὰρ φύσις ἐν αὐξήσι θερμῆναι δυνατωτάτη.] Vid. ad h. l. Aph. 14. I. Hipp.: τὰ αὐξανόμενα πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυτον θερμόν. κ. τ. λ. — Quod ad aoristum *θερμῆναι* attinet, tenenda est Zonarae regula ἐφλεγμάνθη οὐ δεῖ λέγειν, ἀλλ᾽ ἐφλέγμηνεν. vid. Lobeck ad Phryn. p. 36.

πνεύμων θάλπεται καὶ διαίθεται.] Πνεύμων h. l. solus dedit P*b.*; *πλεύμων* cett. — Quod ad *διαίθεται* attinet: simplex partic. medium *αἰθόμενος* Homericum est, v. c. *πυρὸς αἰθομένοιο*: *αἴθειν* Herodotus usurpavit. IV. 145. *καὶ πῦρ αἴθοιεν.*

ἢ καὶ λουτρῶν πυρσευτῆρι.] In hisce *καί* omittit O. Pa. *b. c. e.* — Wiganus *πυρσευτῆρσι* desideravit. Me quidem non offendit in eiusmodi loco transitus a plur. num. ad

Μελλησμοῦ δὲ σημήϊα, βάρος τοῦ θώρηκος· ὄκνος ἐς τὸ ξύνηθες ἔργον, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς ἅπασαν πρῆξιν· δύςπνοια ἐν δρόμῳ, ἢ πρὸς ὁδὸν ὀρθίην. βραγχώδεες καὶ βηχώδεες· Φῦσα ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι καὶ ἐρυγαὶ παράλογοι· ἀγρυπνίη· θερμασίη νύκτωρ σμικρὴ, ἀσαφής· ῥὶς ὀξείη, ἐς ἀναπνοὴν ἑτοίμη.

Ἢν δὲ ἐπὶ μέζον τὸ κακὸν ἕρπῃ, μῆλα ἐρυθρά· ὀφθαλμοὶ προπετέες, ὡς ἐπ' ἀγχόνῃ· ῥωχμὸς ἐν ἐγρηγόρσι, πολλὸν δὲ μέζον τὸ κακὸν ἐν ὕπνῳ. ὑγρὴ καὶ ἄηχος ἡ Φωνή· πολλοῦ καὶ ψυχροῦ ἠέρος ἐπιθυμίη· ἐς τὸ ὕπαιθρον ἵενται, πᾶς γὰρ αὐτέοισι οἶκος ἐς ἀναπνοὴν οὐ διαρκής. ἀναπνέουσι ὄρθιοι, ὅκως ἅπαντα σπάσαι τὸν ἑλκόμενον ἠέρα ποθέοντες· ὑπ' ἀπορίης δὲ τοῦ ἠέρος καὶ διοίγουσι τὸ στόμα, ὡς τῷδε μέζονι χρεόμενοι. ὠχροὶ τὰ πρόςωπα πλὴν τῶν μήλων, τάδε γὰρ ἐρευθῆ· ἱδρὼς περὶ μέτωπον καὶ κληΐδας· βὴξ ξυνεχὴς βιαίη· ἀναγωγὴ σμικρὴ, λεπτὴ, ψυχρὴ, ἰκέλη ὁκοῖόν τι καὶ ἀΦροῦ ἐπάνθισμα· τράχηλος οἰδέει πνεύματος πρήσι· ὑποχόνδρια ἀνεσπασμένα. σΦυγμοὶ σμικροὶ, πυκινοὶ, πιεζεύμενοι· ἰσχνὰ σκέλεα. Κῆν ὑπερταθῇ τάδε, ἀπέπνιξέ κοτε ἐπιληπτικῷ τρόπῳ.

Ἢν δὲ ἐς ἀγαθὸν τρέπηται, βὴξ σμικροτέρη καὶ ἀραιοτέρη· ἀναγωγὴ πλεύνων τε πύων καὶ ὑγροτέρων· κοιλίης τάραχος πολλῶν ὑδατωδέων· οὔρων ἔκκρισις πολλὴ, κῆν ἐς ὑπόστασιν μηδέκω ἥκῃ· Φωνὴ γεγωνοτέρη· ὕπνοι αὐταρκέες· ὑποχονδρίων ἄνεσις. ἧκέ κοτε πόνος ἐς μετάΦρενον ἐπ' ἀνέσι. ἆσθμα ἀραιὸν, λεῖον, οὐ κερχνῶδες. Ὧδε μὲν οὖν διαδιδρήσκουσι τὸν ὄλεθρον. ἐν δὲ τῇσι ἐπανέσεσι, κῆν περιΐωσι ὀρθοστάδην, τοῦ πάθεος Φέρουσι ξύμβολα.

singularem: minimum vero, si *καί* servetur; quapropter retinui.

μελλησμοῦ δὲ σημήϊα.] Libri *μελλισμοῦ*. Dudum Reiskius emendavit; Schneiderus huius loci mentionem fecit in Lex. voce *μέλλησις* et *μελλησμός*.

ἢ πρὸς ὁδὸν ὀρθίην.] Ὀρθήν ferunt libri; *ὀρθίην* Scaligeri emendatio est ad marg. exemplaris Henisch. Bibl. L. B. adscripta.

ὀφθαλμοὶ προπετέες ὡς ἐπ' ἀγχόνῃ.] Petitus confert Lib. de morbis III. pseudo-Hippocr. p. 300. Ed. Kühn, ubi haec: *καὶ τὼ ὀφθαλμὼ πονέετον τε καὶ ἐξέχετον ὡς ἀπαγχομένοισι.* — Cui loco add.: de Morbis II. p. 284. *καὶ ἐξορᾷ ὡς ἀγχόμενος.*

ῥωχμός.] Ita O. H. V. A. Po. *ῥωγμός* Edd. cett. *ῥογμός* G. v. l.

ἐς τὸ ὕπαιθρον ἵενται.] Ad *τὸ ὕπαιθρον* cf. Lobeck ad Phryn. p. 252. scilicet ne quis *ὑπαίθριον* desideret.

ὅκως ἅπαντα σπάσαι τὸν ἑλκόμενον ἠέρα ποθέοντες.] *Σπάσαι* dedi pro codd. lect. *σπῆσαι*, quae falsam refert Ionismi speciem: neque enim *γελῆσαι* scribitur, neque *ἐλήσας* ab *ἐλαύνω*. Vid. Dorvill. ad Charit. p. 81.: «at ego, inquit, rogo, quid *σοβηρῷ*? Quis unquam dixit *σοβηρός*? an ut *τρηχύς* et *τραχύς* dicitur, ita *σοβηρός* et *σοβαρός*. Nesciri non oportebat *σοβαρός* secundam corripere.” Etiam Petitus et Reiskius l. nostro vitium agnoverunt.

ὑπ' ἀπορίης δὲ τοῦ ἠέρος καὶ διοίγουσι τὸ στόμα, ὡς τῷδε μέζονι χρεόμενοι.] Libri ferunt *ὑπὸ βαρίης* (et *βαρείης*) *δὲ τοῦ ἠέρος*. — Simplex *βαρείη*, recte animadvertente Petito., apud alios nusquam legitur. Hic vero cum Wigano in eandem incidit emendationem, eamque verissimam, *ὑπ' ἀπορίης*, quam recepi. — Editor Anglus, ut eam firmet, adfert Aëtii verba: *τὸ γὰρ εἰςπνεόμενον αὐτοῖς ἔλαττόν ἐστιν, ἢ κατὰ τὴν χρείαν τῆς ἀναπνοῆς.*

βὴξ σμικροτέρη.] *Μακροτέρη* libri scripti et editt. plurimae. Wiganus, quum Crassus in Marg. «minor” habeat, *μικροτέρη* edidit.

ἀναγωγὴ πλεύνων τε πύων καὶ ὑγροτέρων.] Vulgo *τε* abest: sed V. Pb. *πλεύνων τε καὶ πύων ὑγρ.* — Voculam transposui, quod etiam Wigano placuit.

Φωνὴ γεγωνοτέρη.] Hesych. *γεγωνόν· τὸ ἐξάκουστον. μεγαλόφωνον.* — ubi vide interprett. In Etym. M. voce *γεγωνέμεν* legis: *ἡ μετοχὴ, γεγωνώς. ἐξ αὐτοῦ γεγωνότερος συγκριτικόν· καὶ γεγωνότερον ἐπίῤῥημα, σημαίνει ἐξακουστότερον καὶ λαμπρότερον.* — Origo omnino ab Homerico *γέγωνε*.

ἆσθμα ἀραιὸν, λεῖον, οὐ κερχνῶδες.] Negationem *οὐ* ante *κερχνῶδες* de meo adscripsi: nimirum res simul et *λεῖαι* et *κερχνώδεες* esse nequeunt: Hesych. *καρχῶδες. τραχύ.* Idem in *κερχνωτά*: — *ὥςπερ*, inquit, *κερχνοειδῆ, ποικίλα, τραχέα, πολύπαστα.* Itaque *τὸ λεῖον* et *τὸ κερχνῶδες* i. e. *τὸ τραχύ* e regione sibi opposita: *οὐ* vero pone *λεῖον* facile interire potuit.

περιΐωσι.] Libri *περίωσι*: de meo mutavi. Video iam Wiganum idem voluisse et Reiskium.

τοῦ πάθεος Φέρουσι ξύμβολα.] Cf. locum e cap. 16. huius libri, *ἢν δὲ ῥιζώσαντα μίμνῃ .... μεγάλου κακοῦ ἐστι ξύμβολα.*

Cap. 12. *ἄσθματος ἰδέη τὸ πνευμῶδες.*] «Galenus, inquit Petitus, *πλεῦμος* appellat in Lexico, et *φθόην* seu *τὸ πλευμῶδες πάθος* exponit: unde verbum *πλευμοῦν*.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΩΔΩΝ.

Κεφ. ιβ′.

Ἄσθματος ἰδέη τὸ πνευμῶδες καὶ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος τὸ πάθος, ὅκως ἐπ' ἄσθματι. Ξυνὰ γὰρ καὶ τὰ παρεόντα· σμικρὸν δὲ καὶ τὸ διάφορον. δύςπνοια μὲν γὰρ καὶ βὴξ, καὶ ἀγρυπνίη, καὶ θέρμη ξυνὰ, καὶ ἀποσιτίη, καὶ ἰσχνότης ὅλου. Καὶ γὰρ ἐς χρόνον τὸ κακὸν ἀποτείνεται, πλὴν οὐ περαιτέρω ἑνὸς ἔτεος. ἤν τε γὰρ τὸ μετόπωρον ἄρξῃ, εἰς τὸ ἔαρ, ἢ τὸ θέρος ἀπογίγνονται· ἤν τε χειμὼν, ἐς τὸ μετόπωρον τελευτῶσι τὸν βίον. Κοτὲ καὶ γέροντες ἁλῶναι ῥηΐδιοι καὶ ἀπόφρικτοι ἁλόντες, ὅσον βραχείης ῥοπῆς ἐς εὐνὴν θανάτου χρέος. Ἄγχιστα δὲ ἅπαντες ἄπνοοι· σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνοὶ, ἀμυδροί. ἀλλὰ τάδε μὲν ξυνὰ πρὸς τὸ ἆσθμα. ἴδια δὲ, ἀναβήσσουσι ὡς ἀνάξοντες, ματαιοπονέουσι δέ· οὐδὲν γὰρ ἀνάγουσι· εἰ δέ τι τοῦ πνεύμονος ἀποῤῥαγείη βίῃ, σμικρὸν, λευκὸν, στρογγύλον, χαλαζῶδες. Θώρηξ εὐρύτερος μὲν, ἀδιάστροφος δὲ ἠδὲ ἀνέλκωτος. Ἢν δὲ ἀνεκπύητος ὁ πνεύμων ᾖ, ὑγρῶν δὲ ὁκοῖόν τι πεπηγότων ἔμπλεως, διαλείψιες τῶν παροξυσμῶν τοῦδε μέζονες. Οἱ μὲν οὖν ἀπεπνίγησαν θᾶσσον, πρίν τι κάκιον ἐς τὸ πᾶν ἀποσκῆψαι. μετεξετέροισι δὲ ἐς ὕδερον περὶ λαγόνα ἢ ἀνὰ σάρκα τὸ πάθος τελευτᾷ.

ibid. *πλευμοῖ, πλευμώδη* [lego *πλευμώδης* e cod. mosq. E.] *γίνεται, ἢ φθίνει.* Speciem asthmatis sive suspirii facit Aretaeus." Vide Foës. in Oecon. voce *πλευμᾶν.*

ξυνὰ γὰρ καὶ τὰ παρεόντα.] Notandus iste Aretaei usus quo *τὰ παρεόντα* vocat *τὰ συμπτώματα, τὰ συνεδρεύοντα.* — Infra cap. 16. huius libri: *τῶν παρεόντων ἕκαστον.* cap. 6. lib. II. de s. m. acut. *ἀτὰρ καὶ τῷ κώλῳ τὰ αὐτὰ πάθεα γίγνεται καὶ τὰ ξυνόντα ὁμοῖα.* ibid. cap. 8. *καὶ γὰρ καὶ τοῦ γένους τοῦ καύσου τὰ παρεόντα.*

καὶ γὰρ ἐς χρόνον τὸ κακὸν ἀποτείνεται, πλὴν οὐ περαιτέρω ἑνὸς ἔτεος.] Libri omnes in hisce ferunt *καὶ γὰρ αἰσχρὸν ὂν τὸ κακὸν κ. τ. λ.* — Id quin ex *ἐς χρόνον* ortum sit, nemo facile dubitaverit; et vero dudum Wiganus in notulis: «Melius, inquit, *εἰς χρόνον*, *in tempus aliquod.*

εἰς τὸ ἔαρ ἢ τὸ θέρος ἀπογίγνονται] Pd. *ἀποπνίγονται.*

κοτὲ καὶ γέροντες ἁλῶναι ῥηΐδιοι καὶ ἀπόφρικτοι ἁλόντες, ὅσον βραχείης ῥοπῆς ἐς εὐνὴν θανάτου χρέος.] Crassus interpretatur: «Interdum et senes in hanc labem facile incidunt et exterriti (*in margine* «refrigerati"). — Quibus ea correptis levi momento ut capulo efferantur, opus est. — Wiganus: «Senes morbo hoc aliquando facile corripiuntur, eoque leviter admodum tentati inhorrescunt. quibus non nisi morte relevari potest dolor." Idem autem ad verba *ὅσον βραχείης ῥοπῆς* adnotat: «haec sana esse nequeunt." Neuter me iudice locum bene cepit: ante omnia adponam Sophoclis versum, quem postremis verbis respicit et quodammodo imitatur noster. Oed. tyr. vs. 954. legimus:

σμικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.

Patet iam *ἀπόφρικτοι* in superioribus accipiendum esse de iis, qui horrore correpti mox de vita decedunt: et vero patet totum locum esse sanissimum; eum autem quomodo accipiam in Latinis expressi. Ad Sophoclis versum mox laudatum conferatur Euripidis Hippol. vs. 1163.

δέδορκε μέντοι φῶς ἐπὶ σμικρᾶς ῥοπῆς.

ἄγχιστα δὲ ἅπαντες ἄπνοοι.] *Δέ* h. l. ferunt O. Pe. *f.*

ἀλλὰ τάδε μὲν ξυνὰ πρὸς τὸ ἆσθμα· ἴδια δὲ, ἀναβήσσουσι κ. τ. λ.] Legebatur *ἰδίᾳ δέ κ. τ. λ.* — Facilis ut plurimum in nostro scriptore orationis decursus et antithesis cum *ξυνά* facit, ut *ἴδια* de meo scribam.

εἰ δέ τι τοῦ πνεύμονος ἀποῤῥαγείη βίῃ.] O. V. A. Pb. *d.* *ἤν*, quod cum opt. iunctum non fero. *Πνεύμονος* dant O. Pa. *b.* *πλεύμονος* cett.

θώρηξ εὐρύτερος μὲν κ. τ. λ.] Wiganus *ἀραιότερος* desiderat, quum a nostro *ἀραιοὶ τὸν θώρηκα* vocentur phthisici: «certe, inquit, pulmonum vitiis nulli magis immunes, quam quibus thorax latus et quadratus obtigit: nulli contra iis magis opportuni, quam quibus is arctus, compressus, contortusque est." Haec quidem in universum vera sunt: sed primo difficile est, quem affectum Aretaeus vocet *τὸ πνευμῶδες*, acute circumscribere: tum vero sunt morbi pulmonum, in quibus omnino thorax amplior esse solet, v. c. in emphysemate pulmonum, quod vocant hodie, qui morbus omnino cum asthmate coniunctus esse solet. Itaque nihil muto.

ἢν δὲ ἀνεκπύητος ὁ πνεύμων ᾖ.] Pro *ἤν* Pa. *b. d. e.* V. A. *εἰ.* — Adnoto, ut pateat quam fluxa in hisce esse soleat librorum scriptura, et ut ostendam haud iusto liberius me agere, si alteram particulam alteri substituam iis locis, ubi *ἤν* cum Indicativo construitur, modo codicibus fidem adhibeas.

Cap. 13. *δεξιὰ γὰρ ἠδὲ ἐπ' ἀριστερὰ τὰ σπλάγχνα ἰσάριθμα τῇ φύσι.*] *Ἠδέ* O. Pa. *b. d. e.* *ἠδ'* cett. — Wiganus ad *δεξιά*: «malim, inquit, *ἐπὶ δεξιά.*" Reiskius *ἐπαρίστερα*

ΠΕΡΙ ΗΠΑΤΟΣ.

Κεφ. ιγ΄.

Ἧπαρ σπληνὶ ἐς γένεσιν μὲν, ἰσόῤῥοπον· δεξιὰ γὰρ ἠδὲ ἐπ' ἀριστερὰ τὰ σπλάγχνα ἰσάριθμα τῇ φύσι· ἄνισα δὲ ἐς δύναμιν καὶ ἐν ὑγείῃ, καὶ ἐν νούσοισι· ἐν ὑγείῃ μὲν, ὅτιπερ τὸ κράτος τῆς τροφῆς τὸ ἧπαρ ἴσχει· ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν ἧπαρ· ἀτὰρ καὶ ἐν νούσοισι καὶ πολλόν τι ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην. Ὁκόσον οὖν ἧπαρ ἐς ὑγείην κρέσσον, τοσόνδε κάκιον ἐν νούσοισι. καὶ γὰρ ἐπιφλεγμαίνει θᾶσσόν τε καὶ βιαιότερον· καὶ ἀφίσταται ξυνεχέστερόν τε καὶ ὀλεθριώτερον. ἐπὶ σκίῤῥῳ δὲ ὠκύτερον σπληνὸς καὶ περιαλγέστερον κτείνει. Τὰ μὲν οὖν τῆς φλεγμασίης ἐν τοῖσι ὀξέσι ἔλεξα.

Ἢν δὲ ἐς πῦον τρέπηται, ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει μέσφι κλειδὸς, ἢ ἄκρου ὤμου. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος ἕλκεται τὸ διάφραγμα, ἐξ οὗ τὸ ἧπαρ ἤρτηται· τὸ δὲ διάφραγμα τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βρίθει· ξυνῆπται γὰρ αὐτέῳ· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῖδα ἠδὲ ἄκρον τὸν ὦμον ἀποτέταται, καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω. Πῦρ δριμὺ, ξὺν ῥίγεσι, ἐπὶ τῇ ἀποστάσι· βὴξ ξηρὴ, οὐ μάλα πυκινή· χροιὴ χλοήβαφος· ἢν δὲ κατακορέως ἔωσι ἰκτερώδεες, τοῦ λευκοχρόου εἴδεος. ὕπνοι καθαροὶ φαντασίης οὐ μάλα· νηφαλέοι μὲν ἐς

una voce legere voluit. — Fallitur uterque; Ionismus est δεξιὰ ἠδὲ ἐπ' ἀριστερά, quales sunt Anacreontis; IX. 22. ὄρη τε καὶ κατ' ἀγρούς. — XXXIII. 5.: ἢ Νεῖλον, ἢ 'πὶ Μέμφιν. Ad rem ipsam quod attinet, dudum Petitus adposuit verba Aristot. de partt. anim. III. 7: δοκεῖ δὲ τῶν σπλάγχνων τὰ μὲν εἶναι μονοφυῆ, καθάπερ καρδία καὶ πνεύμων. τὰ δὲ διφυῆ, καθάπερ νεφροί· τὰ δ' ἀπορεῖται ποτέρως ἔχει. Φανείη γὰρ ἐπαμφοτερίζειν τούτοις τὸ ἧπαρ καὶ ὁ σπλήν. Καὶ γὰρ ὡς μονοφυὲς ἑκάτερον, καὶ ὡς ἀνθ' ἑνὸς δύο παραπλησίαν ἔχοντα τὴν φύσιν. Ἔστι δὲ πάντα διφυᾶ. Τὸ δ' αἴτιον, ἡ τοῦ σώματος διάστασις, διφυὴς μὲν οὖσα, πρὸς μίαν δὲ συντελοῦσα ἀρχήν κ. τ. λ. — Huc spectant Isidori (Origg. II. 1.) verba a Stallb. ad Timaeum Plat. laudata: «Splen dictus a supplendo, ex contraria parte iecoris, ne vacua existeret."

ἄνισα δὲ ἐς δύναμιν καὶ ἐν ὑγείῃ, καὶ ἐν νούσοισι.] Libri ἄνισοι: de meo mutavi.

ῥίζωσις γὰρ φλεβῶν κ. τ. λ.] Cf. quae adnotantur ad cap. 7. lib. II. de s. m. acut.

ἀτὰρ καὶ ἐν νούσοισι πολλόν τι ἰσχυροτέρην ἔχει τοῦ θανάτου τὴν αἰτίην.] Legebatur: ἀτὰρ καὶ ἐν νούσοισι καὶ ἐς ὑγείην πολλόν τι ἰσχ. κ. τ. λ. Wiganus ex hisce reiicienda putavit verba ἐς ὑγείην; equidem itidem ἐς ὑγείην delendum censui, utpote ortum e seq. ἐς ὑγείην κρέσσον.

ὠκύτερον σπληνὸς καὶ περιαλγέστερον κτείνει.] Nescio quo errore in Edd. LB. et Kühniana pro περιαλγέστερον exhibetur περιεργέστερον, quod in scripto libro inveni nullo.

ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει μέσφι κλειδός] In his μέχρι V. Pa. b. f.

ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος ἕλκεται τὸ διάφραγμα, ἐξ οὗ τὸ ἧπαρ ἤρτηται· τὸ δὲ διάφραγμα τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βρίθει· ξυνῆπται γὰρ αὐτέῳ· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῖδα ἠδὲ ἄκρον τὸν ὦμον ἀποτέταται καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω.] Feruntur haec ita scripta in libris: ὑπὸ γὰρ τοῦ ἄχθεος ἕλκει τὸ διάφραγμα, ἐξ οὗ τὸ ἧπαρ ἤρται· τὸ δὲ διάφραγμα τὸν ὑπὸ τῇσι πλευρῇσι ὑμένα βρίθει. ξυνέπεται γὰρ αὐτέῳ· ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῖδα ἠδὲ (ὅδε H. V. A. Pa. b. c. e. f.) ἄκρῳ τῶν ὤμων ἀποτέταται καὶ τάδε ξυνεφέλκεται κάτω. — Ad ἕλκει Wiganus: «melius, inquit, ἕλκεται." Imo vero ultro patet ita scribendum esse: eodem autem auctore ἤρται in ἤρτηται mutavi. — Βρίθειν verbum Homericum est, unde ad alios plurimos demanavit; raro tamen, puto, est transitivum, ut h. l. Ξυνῆπται Reiskius effecit e librorum lect. ξυνέπεται; coniecturam recepi, quia sensus loci omnino eiusmodi medelam sibi exposcit. Ratio nempe, cur τὸ διάφραγμα βρίθει τὸν ὑπεζωκότα, non est, ξυνέπεται γὰρ αὐτέῳ, sed ξυνῆπται γὰρ αὐτέῳ. Wiganus minus feliciter quam Reiskius ξυνέχεται coniecit. Sequens ὁ δὲ ἐπὶ τὴν κληῖδα.... ἀποτέταται item suadet, ut emendationem veram et simplicem recipiamus. — Ad ἄκρῳ τῶν ὤμων Wig. adscribit: «an ἄκρον τῶν ὤμων, vel ἄκρῳ τῷ ὤμῳ, ut eodem casu ponatur, quo κληῖδα. Reiskius ἄκρα τῶν ὤμων voluit. Petitus adeo vulgatam defendit. Verum vidit Koenius ad Greg. Cor. p. 423. ed. Schaefer, quem confer.

ἢν δὲ κατακορέως ἔωσι ἰκτερώδεες, τοῦ λευκοχρόου εἴδεος.] Petitus: «malim, inquit, legere: κατακορέες ἔωσιν, ἰκτερώδεες τοῦ λευκοχρόου εἴδεος." — Haud illi adsentior. — Wiganus λευκοχλώρου praeferre se dicit prae λευκοχρόου: neque ego, si libri darent, repudiarem; puto vero ferri etiam posse λευκοχρόου. Ad caput de morbo regio plura hac de re adnotabo. Minus placet Reiskii coniectura λεκιθοχρόου.

ὕπνοι καθαροὶ φαντασίης οὐ μάλα.] Libri φαντασίῃ

πάντα, ἐς ἓν δέ τι τῶν προςκαίρων ἐξαπίνης παρακοπαὶ, καὶ κατεστάθησαν εὐθέως. Ὄγκος ὑπὸ τιτθῆσι, ἢ πλευρῆσι· ἀπάτη δὲ πολλοῖσι, ὅκως περιτοναίου, γίγνεται. ἀλλ' ἢν μὲν ᾖ ὑπὸ τὰς νόθας ὄγκος καὶ ὀδύνη πιεζευμένοις, τὸ ἧπαρ οἰδέει· ἔμπλεων γὰρ ὑγρασίης· ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον, τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον. καὶ τοῦ μὲν περιγραφῇ καὶ τὰ ὅρια δῆλα· μετὰ γὰρ τὴν περιάγωγὴν τῶν λοβῶν ἐς λαγαρὸν τὸ ἐπιγάστριον πιέζουσα χεὶρ ἱζάνει· περιτοναίου δὲ ἀόριστος ἡ σκληρίη καὶ τοῦ πέρατος ἡ ἀπόφυσις ἀφανής. Κῆν μὲν εἴσω ἡ ἀπόστασις ῥέπῃ, πολλόν τι κρέσσον ἡ φύσις ἰητροῦ. ἢ γὰρ ἐς ἔντερα, ἢ ἐπὶ κύστιν τρέψει τὸ πῦον. ἀσινεστέρη δὲ πολλὸν ἡ ἐς κύστιν ὁδός. Ἢν δὲ ἔξω ῥέπῃ, κακὸν μὲν μὴ τάμνειν. ἢν γὰρ οὕτως ἔῃ, ἀνεσθίεται ὑπὸ τοῦ πύου τὸ ἧπαρ, καὶ οὐκ ἐς ἀμβολὴν ὁ θάνατος. Ἢν δὲ θέλῃς τάμνειν, αἱμοῤῥαγῆσαι κίνδυνος, καὶ αὐτίκα τὸν ἄνθρωπον ἐκθανεῖν· ἄσχετος γὰρ αἱμοῤῥαγίη ἐφ' ἥπατι. Ἢν οὖν ἐς ἀνάγκην τομῆς κατίῃς κοτὲ, καυτῆρα ἔμπυρον διαφανέα πυρῶσαι, καὶ διῶσαι μέσφι τοῦ πύου. τωὐτὸ γάρ σοι τέμνει τε καὶ καίει. Κῆν περιγίγνηται, πῦον ἐκρεύσει λευκὸν, πέπον, λεῖον, οὐ κακῶδες, ὅτι παχύ. τοῖςδε καὶ πυρετοὶ καὶ τὰ δεινὰ ξυνδιδοῖ, ῥηϊδίως τε ἀλθέξεται πάντα. Ἢν δὲ ἐς ἔντερον τὸ πῦον ἐγχέηται, ἡ γαστὴρ πρώτιστα μὲν ὑδατώδεα διαῤῥέει, ἔπειτα κρεῶν πλύμασι ἴκελα, αὖθις αὖ δυςεντεριώδεα, ὁκοῖα ἐφ' ἕλκεσι:

dativo: mutandum censui in genitivum, quod Reiskium etiam voluisse video. Herodot. II. 38.: *εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηΐων*, et paulo post: *ἢν δὲ τουτέων πάντων ᾖ καθαρός.*

ὄγκος ὑπὸ τιτθῆσι, ἢ πλευρῆσι.] Petitus: « an corrupta haec, inquit, pro *ὑπὸ νόθῃσι πλευρῆσι*? nam sub nothis costis, non sub mamma tumor est in iecoris inflammatione: etsi tumor sub nothis costis sub mamma quoque est. Verum obscura haec loquendi ratio, quam sufficiat notasse." Me quidem non offendunt Aretaei verba, nec mendosa esse mihi videntur: utrum tumor ad locum usque *ὑπὸ τιτθῆσι* adsurgat, necne, id pendet ab eius volumine. Coel. Aurel. de lienosis (p. 449.): « extans, inquit, duritas, atque saxea sub sinistra parte praecordiorum invenitur, schemate longo porrecta, *et veluti pectus invadens*, etc."

ἀπάτη δὲ πολλοῖσι ὅκως περιτοναίου γίγνεται.] Dictio elliptica, hoc modo accipienda: *ἀπάτη δὲ πολλοῖσι γίγνεται, ὡς τοῦ περιτοναίου ὄντος τοῦ ὄγκου.*

ἀλλ' ἢν μὲν ᾖ ὑπὸ τὰς νόθας ὄγκος καὶ ὀδύνη πιεζευμένοις, τὸ ἧπαρ οἰδέει· ἔμπλεων γὰρ ὑγρασίης· ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον, τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον.] Librorum scriptura haec est: *ἀλλ' ἢν μὲν ᾖ ὑπὸ τὰς νόθας ὄγκος ὀδύνῃ πιεζευμένοις* (*ὄγκος, ὀδύνη πιεζεύμενον* O. ex H. V. *πιεζεύμενοι* Pc.) *τὸ ἧπαρ οἰδέει· ἔμπλεων* (*ἔμπλεον* A. *ἔμπλεω* H. Pc. *ἔμπλω* V. Pa. e. f. *ἔμπλεον* Pb.) *γὰρ ὑγρασίης* (*ὑγρασίῃ* H. V. A. Pa. c. e. f.). — *ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον * μίμνωσι οἰδέει, τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον.* — Audiamus varia de hoc loco iudicia: — Crassus vulgatam presse sequitur in Latinis suis, Petitus locum mutilum esse et desperatum existimat. Wiganus ad *μίμνωσι οἰδέει*: « Quiddam hic, opinor, deest." inquit. — Reiskius tentavit: *ἢν δὲ μὴ ὑπὸ τὸ ὀστέον ἵζει* ([potius *ἵζῃ* E], *ἱζάνει* [potius *ἱζάνῃ*]) *οἴδεος τοῦ ὑμένος τὸ σημεῖον.* — Mihi potius duo verba *μίμνωσι οἰδέει* abundare visa sunt, quam lacuna adesse. Postremum *οἰδέει* e superiore, in verbis *τὸ ἧπαρ οἰδέει*, invectum videtur et *μίμνωσι* interpretamentum esse, quo quis ellipsin explevérit. Quid quod in syllabo varr. lectt. ad calcem editionis Oxoniensis *μίμνωσι* abesse dicitur! Pone *ὄγκος* copulam desiderabam, quam de meo interposui.

καὶ τοῦ μὲν περιγραφῇ καὶ τὰ ὅρια δῆλα — ἀφανής.] Pro *ἀφανής* H. Pf. *ἀποφανής*. — Ad rem ipsam operae pretium est contulisse Coel. Aurel. de M. chron. V. 10., ubi p. 586: « Item, inquit, in iecore vomica constituta, inflatio, vel extantia et pulsuosa sequitur aegrotantes appositio (dispositio) et tangentibus nobis sana principaliter occurrunt et circa confinium interaneorum, quae, ut supra diximus, Graeci *σπλάγχνα* vocant, circumscripta collectio sentitur, quum numquam tantum latens, atque ita submersa in peritonaeo collectio comprobetur, neque ita circumscripta ac decisa videatur: sed paulatim deficiens suos fines sanis partibus iungat, ut non deiecta atque decisa videatur."

κῆν μὲν εἴσω ἡ ἀπόστασις ῥέπῃ.] Hoc loco de meo *κῆν* exhibui, codicibus *ἢν* praebentibus: scilicet copulam aliquam aegre desiderabam.

ἢν γὰρ οὕτως ἔῃ.] Libri *ἤν τε γὰρ οὕτως ἔῃ*, unus A. *ἢν δὲ γὰρ ὁ. ἔῃ.* — Neque *τε*, neque *δέ* h. l. apte ponitur: itaque delevi.

αἱμοῤῥαγῆσαι κίνδυνος κ. τ. λ.] Cf. cap. 7. lib. II. de s. m. acut. supra.

κῆν περιγίγνηται, πῦον ἐκρεύσει λευκὸν, πέπον, λεῖον, οὐ κακῶδες, ὅτι παχύ.] Libri ferunt *λεῖον, κακῶδες*. Petitus *μὴ κακῶδες* voluit: Wiganus rectius *οὐ κακῶδες*: nempe *οὐ* pone *λεῖον* excidit, ut supra sub finem cap. 11. huius libri, ubi vid. adn. nostram. — Particulam *ὅτι* alii alio modo accepere: causale *quoniam* esse crediderunt Crassus et Petitus in adn. sua ad h. l. — Wiganus « perquam crassum" est interpretatus: recte hic; frequentissimum est *ὅτι τάχιστα, ὅτι μάλιστα*, sexcenta alia eiusdem generis: rarius *ὅτι* cum positivo iungitur: exemplum praebet Lucian. Dialog. Meretr. IV. p. 288.: *ἔστιν, ὦ φιλτάτη, ὅτι χρησίμη φαρμακὶς, Σύρα τὸ γένος κ. τ. λ.* — Cf. Matth. Gr. Gr. p. 859. Anm.

ἀλθέξεται πάντα.] Vulgo *ἀθέλξεται*: veram scriptu-

ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ, καὶ θρόμβος ἠνέχθη· φέρεται καὶ χολὴ ξανθὴ κατακορὴς, ἢ πρασοειδὴς, καὶ ὑστάτη ἐς ὄλεθρον, μέλαινα.

Ἢν δὲ ἀνεκπύητον τὸ ἕλκος γίγνηται, καὶ κακώδεα ἡ γαστὴρ, ὁκοῖόν τι σηπεδόνα ὑπάγει, τροφὴ δὲ ἄπεπτος διεκθέει ὑπ' ἀκρασίης κοιλίης τε καὶ ἐντέρων· οὐ πέπτει γὰρ αὖθις εὖ ἔχον τὸ ἧπαρ. Πῦρ τε ἐπὶ τοῖςδε δριμὺ, καὶ πάντων ἐς κακὸν ἡ τροπή· σαρκῶν ξυντήξιες· σφυγμοὶ σμικροί· δύςπνοοι. εὖτε οὐκ ἐς μακρὸν ἐτελεύτησαν τὸν βίον. Μετεξετέροισι δὲ ἡ δυςεντερίη μὲν, καὶ τὸ ἕλκος ἴήθη, ἐς ὕδρωπα δὲ κατέστρεψε ἡ νοῦσος. Ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πῦον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἄνοσμον διεκρέει ἡ γαστὴρ, πέπτει δὲ τὰ σίτια, εὔελπις ὥνθρωπος. Ἄριστον δὲ δι' οὔρων κεκρίσθαι· ἀσφαλεστέρη γὰρ καὶ ἀσινεστέρη ἡ τῇδε τοῦ πύου ὁδός.

Ἢν δὲ ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἀνεκπύητον ᾖ τὸ ἧπαρ, ἄπονον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον δὲ τὸν σκληρὸν ἷζον ἐς σκίῤῥον ἱδρύεται. εὖτε πόνος μὲν οὐ ξυνεχὴς, νωθὴς δὲ,

ram, quam dudum alii desiderarunt, praebuerunt *Pe. f.*

αὖθις αὖ δυςεντεριώδεα, ὁκοῖα ἐφ' ἕλκεσι.] Αὖθις h. l. *postea* significat, *αὖ* ad partitionem spectat.

αἱμάλωψ.] Αἱμώλωψ vulgo: *αἱμάλωψ* A. G. v. l. H. O.

τροφὴ δὲ ἄπεπτος διεκθέει.] Ex uno *Pf.* adnotavi *τροφὴ δὲ ἄπεπτος διεκθέει*, quod recipiendum duxi; cett. *δέ* omittunt.

οὐ πέπτει.] Sic O. V. A. *Pb.* *πέπτει* cett.

πάντων ἐς κακὸν ἡ τροπή.] Πάντως vulgo: sed O. A. *Pa. b. c. e.* *πάντων.*

σφυγμοὶ σμικροί.] *Σμικροί* O. *Pa. b.* *μικροί* cett.

ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πῦον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἄνοσμον διεκρέει ἡ γαστὴρ, πέπτει δὲ τὰ σίτια, εὔελπις ὥνθρωπος.] Vulgaris huius loci scriptura est: *ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πῦον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλόν· ἄνοσμον γὰρ ἐκρέει ἡ γαστήρ· πέπτει κ. τ. λ.* Iam vero *πέπτει* habet O.: praeterea *γάρ* in hac lect. abundat et a Crasso in Latinis omissum est, ita ut incertum sit, utrum legerit, necne. Wiganus *γάρ* ortum esse credidit e composito *διεκρέει*, quum saepe *δέ* et *γάρ* confundantur; et vero fatendum *δι* in *δέ* et *δέ* in *γάρ* abire potuisse, tum vero verba alvi excretionem denotantia fere cum praepos. *διά* componi solent; neque vero cum Crassi Latinis pugnat haec coniectura, quam his de causis in textum recipere oportebat. Sed redeo ad Crassi interpretationem, quam adponam: «Quodsi omnia remittantur, pus album sit, laeve, aequale, inodorum, venter deiiciat et cibaria concoquat: homo in bona spe est." Perperam hic seiunxit *ἐκρέει*, vel *διεκρέει* ab obiecto *πῦον λευκὸν κ. τ. λ.*; supra noster *ἡ γαστὴρ πρώτιστα μὲν ὑδατώδεα διαῤῥέει κ. τ. λ.* ubi *διαῤῥέειν* transitivum est perinde ac h. l. *διεκρέειν*. Sed animadversione dignum est, illum sola verba postrema *εὔελπις ὥνθρωπος* ad apodosin sententiae referre, ita ut fere suspiceris illum legisse: *ἢν δὲ ἅπαντα ξυνδιδῷ, πῦον λευκὸν, λεῖον, ὁμαλὸν, ἄνοσμον διεκρέῃ ἡ γαστὴρ, πέπτῃ δὲ τὰ σίτια, — εὔελπις ὥνθρωπος.* Quam loci scripturam si quis prae nostra praeferat, non multum adversabor.

ἄριστον δὲ δι' οὔρων κεκρίσθαι· ἀσφαλεστέρη γὰρ καὶ ἀσινεστέρη ἡ τῇδε τοῦ πύου ὁδός.] Libri *ἀσφαλεστέρη δὲ καὶ κ. τ. λ.* — Sed Crassus Latine reddit perinde ac si *γάρ* pro *δέ* legisset: et vero illa particula omnino opus est. Ad rem ipsam quod attinet, supra hoc capite dixit: *ἀσινεστέρη δὲ πολλὸν ἡ ἐς κύστιν ὁδός.* Cap. 9. supra *ἀγαθαὶ δὲ πάντων μᾶλλον αἱ ἐς νεφροὺς καὶ κύστιας μεταλήψιες.* Coel. Aurel. M. Chron. V. 10.: «Communiter, inquit, omnium eruptionum tutior est comparatione ceterarum, illa, quae in vesicam venerit, atque mictuales vias. Etenim naturaliter creduntur hae partes iugem acrimoniam liquidorum excipere ac reddere. Quapropter neque nunc ulla noxitate facile vexari posse videntur, quum in se aliena atque acriora susceperint, quae eruptione vomicae descendunt: dehinc, quod naturali urinae commixta purulenta, quae collatione corrupta videntur, obtusa mitescunt: ultimo quod neque coacervatam, sed paulatim redditam, ac requiescentem sumant egestionem urinae per exitum et tractum."

ἢν δὲ ἀπὸ τῆς φλεγμονῆς ἀνεκπύητον ᾖ τὸ ἧπαρ, ἄπονον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον δὲ τὸν σκληρὸν ἷζον ἐς σκίῤῥον ἱδρύεται.] In hisce vulgata librorum lectio est *ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται, τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν ἷζον εἰς σκίῤῥον ἱδρύεται.* De meo *ἄπονον* et *τὸν ὄγκον δὲ τὸν σκληρόν* scripsi; *ἐς* dedit O. ex A. V., tum etiam O. *ἱδρύεσθαι* ex M. — Crassus: «Verum si a phlegmone iecur non suppurat, nemini dubium fuerit tumorem durum subsidentem in scirrhum mutari ac stabiliri." Cum hisce quodammodo cohaeret Petiti emendatio: *ἄπορον μὲν οὐ γίγνεται τὸν ὄγκον τε τὸν σκληρὸν χρονίζοντα εἰς σκιῤῥὸν ἱδρύεσθαι.* Wiganus: «*ἄπορον* etc. Haec vitiata esse satis constat; sensum tamen verum elicuisse mihi videor in versione." Latine vero: «Ceterum, inquit, si ex inflammatione iecur non suppuret, febris quidem non desinit, tumorque durus subsidens in scirrhum confirmatur." Quid igitur? aut *ἄπυρον*, aut *ἄπυρος γίγνεται* legit tacite: neutrum vero constare potest. Ἄπυρον ad hepar relatum non fero, quia homo quidem febre vacare dicitur, non iecur: neque vero *ἄπυρον inflammatione liberum* reddere licet; tum vero *ἄπυρος* ferri nequit, quia sequens *ἷζον* iterum ad hepar spectat. — Teneamus iam primo illum infinitivum *ἱδρύεσθαι*, quem e Mattairii varr. lectt. intulit Wiganus, in codd. ceteris non inveniri, sed verosimiliter e coniectura fluxisse: tum vero *ἷζον* esse transitivum, ut in Homerico *μή μέ πω ἐς θρόνον ἷζε* (Il. XXIV. 553): teneamus *μὲν οὐ* eo nos ducere, ut pro *τε* omnino *δέ* in antithesi requiramus: superest iam *ἄπορον* profecto corruptum! Conferamus initium capitis seq., ubi *καὶ ἀπορίη ξύνεστι παντελής*; quo loco vero pro *ἀπορίη* legendum esse *ἀπονίη* mox docebitur: verosimile fit librarium etiam h. l. *ἄπονον* in *ἄπορον* mutasse. Idem autem multo maiorem etiam veritatis speciem habet, si ad superiora *ἢν δὲ*

κῆν παρῇ· ἀραιὴ δὲ καὶ θέρμη· ἀποσιτίη· πικρῶν γευμάτων ἡδονὴ, γλυκέων ἀηδίη· ῥιγώδεες, ὑπόλευκοι, χλωροὶ, οἰδαλέοι ὀσφὺν καὶ πόδας· πρόςωπα ῥυσά· γαστὴρ ξηρή· κορυφὴ δὲ τῶν κακῶν ὕδρωψ.

Ἐπὶ τῷ ὕδρωπι, ἢν μὲν οὖρα πολλὰ, παχέα, ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν ἰλυώδεα, καταῤῥαγῇ, ἐλπὶς ἐκρεῦσαι τὸν ὕδερον. ἢν δὲ λεπτὰ καὶ ἀνυπόστατα καὶ ὀλίγα, τῷ ὕδρωπι τιμωρέει. Ἢν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τὸ ἀρχαῖον ἡ φύσις, καὶ καταῤῥαγῇ κοτὲ ἐς κοιλίην, ἐπὶ πολλοῖσι ὑδατώδεσι καὶ τὸν ὕδρωπα ἰήσατο. Σφαλερὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἐπικουρίη· ἐπὶ γὰρ τῇσι ἀθρόῃσι κενώσεσι, ἠδὲ τῇσι ἐσχάτῃσι ξυμπτώσεσι, ἐξέθανόν κοτε ὑπ' ἀδυναμίης οἱ κάμνοντες, ὅκως ἐξ αἱμοῤῥαγίης. Ἀσινέστερον δὲ λύει ἱδρὼς, ἢν πουλὺς ἐκρυῇ· οὐ πάνυ γὰρ ἰκμαλέοι οἱ ὑδρωπιώδεες. Ἧδε τῶν ἐν ἥπατι παθέων ἡ τελευτὴ γίγνεται.

Ἢν δὲ ἐμπυέῃ τὸ ἧπαρ - - - - - - - - - - μείρακες, καὶ οἱ μέσφι ἀκμῆς· ἧσσον γυναῖκες. Προφάσιες δὲ, ἀκρασίη, καὶ νοῦσος μακρὴ, μάλιστα ἐπὶ δυςεντερίῃ καὶ ξυντήξεσι· καὶ γὰρ δὴ καὶ τούςδε ἐκίκλησκον ξυντηκτικοὺς, τοὺς ἐπὶ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ἀποθνήσκοντας.

ἐς πῦον τρέπηται, ὀδύνη ὀξεῖα ἴσχει μέσφι κλειδὸς, ἢ ἄκρου ὤμου mentem attendamus: nempe huic dolori ὀξεῖ nostro loco opponitur dolor longe magis obtusus in scirrho. Docet etiam nexus cum seqq.: εὖτε πόνος μὲν οὐ ξυνεχὴς κ. τ. λ.. Itaque mihi paene certa habetur emendatio ἄπονον.

ἀραιὴ δὲ καὶ θέρμη.] Ita Cr. in Latinis et O. θερμή perperam cett.

προςωπα ῥυσά· γαστὴρ ξηρή· κορυφὴ δὲ τῶν κακῶν ὕδρωψ.] Pone γαστὴρ ξηρή libri ferunt διαχωρήσιες πυκιναί (πυκναί Pb.): tum vero κορυφὴ γάρ Codices praebent. — Videamus de singulis. — Vulgo ῥυσσά, sed in Kühniana recte ῥυσά legitur, qua de re supra monuimus. — Repugnare videntur inter se γαστὴρ ξηρή et διαχωρήσιες πυκιναί: spectatur scirrhus hepatis eiusque in hydropem exitus, iam vero audiamus Hipp. in Prognostico dicentem: ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται βῆξαί τε θυμὸς τούτοισι ἐγγίνεται καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσι ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην κ. τ. λ. — Quid igitur? διαχωρήσιες πυκιναί ab ipso auctore profectum esse non credo: γαστὴρ σκληρὴ, διαχωρήσιες πυκιναί coniungi nequit: scio equidem a Foës. in Oecon. πυκνότης κοιλίης ex Ep. VI. notari et significare στεγνότητα κοιλίης, sed sumanus, etiamsi vix liceat, διαχωρήσιες πυκιναί esse posse διαχωρήσιες σκληραί; — putabimusne δὶς ταὐτόν posuisse Aretaeum? Wiganus Latine: «alvus admodum sicca, vel deiectiones creberrimae.” Nescio unde ἢ hauriat! Equidem repugnantia cum loco Hippocratis delenda arbitror. — Quod ad librorum lect. κορυφὴ γὰρ τῶν κακῶν ὕδρωψ, haec permutationi particularum δέ et γάρ debetur ni fallor: itaque restitui, quod noster scripsisse videtur.

ἢν μὲν οὖρα πολλὰ, παχέα, ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν ἰλυώδεα καταῤῥαγῇ.] Pro ἐπίδοσιν Reiskius coniecit ὑπόστασιν: ne quis vero in errorem ab eo ducatur, dicam illud ἐπίδοσιν ἔχειν exquisitum esse genus dicendi: Plato Sympos. 175. E. ἡ δὲ σὴ (σοφία nempe) λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα. Theaetetus 146. B. ἡ νεότης εἰς πᾶν ἐπίδοσιν ἔχει. Nostro loco ἐπίδοσις significat *id, quod ad aliquid additur*, et spectatur omnino ὑπόστασις, nec tamen opus est, ut hoc vocabulum in textum substituamus.

ἐπὶ πολλοῖσι ὑδατώδεσι καὶ τὸν ὕδρωπα ἰήσατο.] Libri omnes ἐπὶ πολλοῖσι παχέσι ὑδατώδεσι: quae, quam inter se pugnent, quis non videt? alvi excrementa scilicet aquosa, quae sint simul παχέα! At librarius e superioribus οὖρα πολλὰ, παχέα κ. τ. λ. huc quoque transtulit παχέσι, quod certo certius delendum est. — Respicitur Hipp. Aph. 14. VI. ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

ἢν πουλὺς ἐκρυῇ.] Sic O. Pa. c. e. f. πολύς cett.

ἧδε τῶν ἐν ἥπατι παθέων ἡ τελευτὴ γίγνεται.] Wiganus interpretatur: «Morborum iecinoris hic esto finis.” Quasi Aretaeus h. l. claudat tractatum suum de Morbis iecoris. Me iudice τελευτή h. l. non spectat ad finem capitis, sed ad ipsorum morborum iecoris exitum varium, maxime vero in hydropem.

ἢν δὲ ἐμπυέῃ τὸ ἧπαρ..... μείρακες.] Libri habent ἐμπύῃ (sic): eiusmodi verbum non vidi usquam: ἐμπυέῃ reposui; nam hinc ἐμπύημα, ἐμπύησις, cum quo conf. ἐκπύησις ab ἐκπυέω. — Ad μείρακες in Pb. adscribitur; ἴσως λείπει τι. Lacuna dudum notata est.

οἱ μέσφι ἀκμῆς.] Μέχρι V. P. a. b. e. f.

ἐπὶ δυςεντερίῃ καὶ ξυντήξεσι.] Καί omissum est in Goupylea, L. B., Kühniana.

καὶ γὰρ δὴ καὶ τούςδε ἐπίκλησκον ξυντηκτικοὺς, τοὺς ἐπὶ ἕλκεσι ἥπατος ἰσχνοὺς ἀποθνήσκοντας.] Pro ἐκίκλησκον H. ἐκάλεον. — Ceterum ut hunc capitis finem recte intelligamus, tenendum est, Aretaeum respicere ea, quae cap. 8. supra monuit: ἢν γὰρ καὶ δημότης ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον usque ad καὶ τούςδε φθισικοὺς κικλήσκουσι, οὐ πάνυ ἀσήμως.

Cap. 14. Σπληνὶ ξύνηθες χρόνιον νόσημα, σκίῤῥος. Ἔμπυος δὲ οὐ ῥηϊδίως, γίγνεται δ' οὖν· εὖτε πόνος μὲν οὐ τρηχὺς, ὄγκος δὲ πουλὺ τῆς ἐπιπονίης μέζων.] Vulgata in libris scriptura haec est: σπληνὶ ξύνηθες χρόνιον νόσημα σκίῤῥος. ἔμπυος δὲ οὐ ῥηϊδίως, γίγνεται δ' οὖν· εὖτε πόνος μὲν οὐ τρηχὺς, ὄγκος δὲ πουλὺς τῆς ἐπιπνοίης (ἐπιπονίης H. et ita corrigitur in Pc.) μέζων. — Primum

ΠΕΡΙ ΣΠΛΗΝΟΣ.

Κεφ. ιδ'.

Σπληνὶ ξύνηθες χρόνιον νόσημα, σκίῤῥος. Ἔμπυος δὲ οὐ ῥηϊδίως, γίγνεται δ' οὖν· εὖτε πόνος μὲν οὐ τρηχὺς, ὄγκος δὲ πουλὺ τῆς ἐπιπονίης μέζων. ἐπὶ δεξιὰ γὰρ ὤφθη μέσφι τοῦ ἥπατος ὅλη τῇ κοινωνίῃ ἐποιδέων. Τοὔνεκεν πολλοῖσι ἀπάτη γίγνεται, ὡς τοιοῦδε οὐκ ἐόντος σπληνὸς, ἀλλὰ τοῦ ὑμένος πάθεος· τὸ γὰρ περιτόναιον φλεγμαίνειν σφίσι δοκέει. Ἀπηνὴς δὲ καὶ ἀτέραμνος, ὅκως λίθος. τοιόςδε τὰ πολλὰ ἐπὶ σκίῤῥῳ γίγνεται σπλήν· εὖτε καὶ ἀπονίη ξύνεστι παντελής.

Ἢν δὲ καὶ ἐμπυΐσκῃ, εὐαφὴς μὲν, εἴκων ἐπὶ τῇ θίξι κατὰ κορυφὴν, ἔνθα ἡ τοῦ πύου γέννα· ὅπῃ δὲ ἀνεκπύητος, οὐκ εἴκει. Ἄλλοτε δὲ τῇ κοιλίῃ ἅπας ἐπαιώρηται, τῇδε κἀκεῖσε πρὸς τὰς ἀπώσιας φερόμενος, ἐς τ' ἂν σμικρότερος ἐὼν χώρην ἐς τὸ ἐμπλώειν ἴσχῃ. Ναυτίη, ἀπορίη, μάλιστα πρὸς τῇσι ῥήξεσι.

Ἐπὶ δὲ τάσιος σημήϊα, πυρετοὶ, πόνοι καὶ ῥίγεα· τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι ἄῤῥιγοι ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ καὶ ἀνώδυνοι· τῇδε καὶ λέληθέ κοτε ἐς σπλῆνα ἀπόστασις, μανὸν

animadvertamus in hac lectione pessime puncto minori (in O. vel maiori) distingui pone ῥηϊδίως. Arctissime cohaerent verba ἔμπυος δὲ οὐ ῥηϊδίως, γίγνεται δ' οὖν, quod, quum non observaret Wiganus, locum parum recte est interpretatus. Similem formulam in nostro habes v. c. Lib. I. de s. m. acut. cap. 6.: τῆς ἀναπνοῆς, εἰ καὶ κακῆς, συντελουμένης δ' οὖν. Vid. Matth. Gr. Gr. p. 1274.: «Wegen der oben angegebenen Bedeutungen drückt es auch das aus, was nun einmal unter diesen Umständen nicht anders ist. z. B. Herod. III. 80. καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν." Similiter plene Aretaeus dixisset: ἔμπυος δὲ γίγνεται οὐ ῥηϊδίως, γίγνεται δ' οὖν. — Quod ad ἐπιπνοίης, Crassus «spiratione" interpretatur et in marg. «dolore" adscribit, ita ut ἐπιπονίης in aliquo libro vidisse illum dixeris, uti fertur in H. et Pc. — Wiganus: «ἐπιπνοίης G. ἐπιπονίης H., inquit, nullo sensu. ἐπιπολῆς commode legi potest. Tumor extat maior ipsa lienis superficie apparens." — Petitus ἐπιπονίης legere iubet. Cum hoc omnino consentio: Wiganus toto coelo a vero aberravit: tumor non est maior liene morboso, sed sano; itaque hoc ipsum significare debuisset Aretaeus, sed praeterea id minime cum ceteris congruum esset. — Quemadmodum ἄπονος et ἀπονίη, ita, ἐπίπονος et ἐπιπονίη recte dicitur. Et vero bene dicitur; «tumor maior quam pro doloris modo;" nempe si cum partibus aliis inflammatis et tum dolentibus, tum tumentibus conferas. — Iam intelligitur πουλύς in adverbium πουλύ mutandum fuisse, ut hoc cum μέζων coniungeretur. — Omnia iam bene procedunt et perspicue proponuntur.

ἐπὶ δεξιὰ γὰρ ὤφθη μέσφι τοῦ ἥπατος ὅλῃ τῇ κοινωνίῃ ἐποιδέων.] Advertit illud τῇ κοινωνίῃ «tota, inquit Crassus, communione intumescere visus est." Wiganus, cuius Latina retinui, sensum loci quodammodo reddidit, non presse tamen secutus est Graeca. — Equidem cum ὅλῃ τῇ κοινωνίῃ comparo τὴν οὐλομελίην, cuius mentio fit in libris quibusdam spuriis Hippocratis. — Cf Foës. in Oecon.

τοὔνεκεν πολλοῖσι ἀπάτη γίγνεται, ὡς τοιοῦδε οὐκ ἐόντος σπληνὸς, ἀλλὰ τοῦ ὑμένος πάθεος· τὸ γὰρ περιτόναιον φλεγμαίνειν σφίσι δοκέει.] Libri ferunt πάθος: dudum Wiganus in notulis πάθεος correxit, quod recepi. Φλεγμαῖνον, quod libri ferunt, tanquam participium pro infinitivo, ut aiunt, ferri nequit. — Ad rem ipsam quod attinet cf. Coel. Aurel. M. chr. III. 4. p. 449: «Lienosis vero extans duritia, atque saxea sub sinistra parte praecordiorum invenitur, schemate longo porrecta et veluti pectus invadens, vel umbilici saepissime transgrediens finem, atque latitudine superans, nunc minime, nunc vehementer, ut omnia conata videantur et inspicientes eo falluntur, ut membranam tumere, sive extare putent, quam Graeci περιτόναιον vocant," cet.

εὖτε καὶ ἀπονίη ξύνεστι παντελής.] Vulgo ἀπορίη, quod vere emendavit Petitus. Quid ἀπορίη παντελής? Intelligerem ἀπορίη δεινοτάτη, vel simile quid, sed ἀπορίη παντελής mirum sonat. Praeterea vero res proponatur necesse est, quae continuo ad ipsum spectet lienem: cf. verba infra obvia: ἐπὶ δὲ σμικρῷ ὄγκῳ, μετὰ σκληρίης, ἀντιτυπίης, ἀπονίη. — Longe aliud quid, quod mox dicit: ναυτίη, ἀπορίη, μάλιστα πρὸς τῇσι ῥήξεσι.

ἐπὶ τῇ θίξι.] Θήξι vulgo: sed O. H. Pc. d. e. f. θίξει: itaque θίξι scripsi.

ἐπὶ δὲ τάσιος σημήϊα, πυρετοὶ, πόνοι, καὶ ῥίγεα· τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι ἄῤῥιγοι ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ καὶ ἀνώδυνοι.] Vulgo: ἐπὶ δὲ τάσιος σημήϊα, πυρετοὶ, πόνοι καὶ ῥίγεα· τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι· ἄριγοι δὲ ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ καὶ ἀνώδυνοι. — Crassus: «Incrementi autem notae sunt febres, dolores et horrores. Multoties enim horrent: nonnunquam vero non horrent cum brevi caliditate et dolore vacant." Unde hic «nonnumquam" hauserit, non video, sed puto illum de suo addidisse, ut sensum e loco turbato aliquem certe eliceret. Eodem fere redeunt Wigani

γὰρ καὶ ἐπαναίσθητον καὶ ἐν ὑγείῃ τὸ σπλάγχνον. Οἰδαλέοι, ὑδερώδεες, μελάγχλωροι· ξὺν δυςφορίῃ δύςπνοια, ὡς ἀπὸ βάρεος τοῦ θώρηκος· ἐπίδηλον γὰρ τὸ κακόν. Ἄχρι τῶν ἄνω γαστὴρ πίμπλαται ὑπὸ πνεύματος παχέος, ὁμιχλώδεος, ὑγροῦ ὡς δοκέειν, οὐκέτ' ἐόντος ὑγροῦ. βῆξαι πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται καὶ βραχέα ξηρὰ βήσσουσι. Κοιλίη ἤν τι κάτω φέρῃ, ὑδατώδεα, τὸ πρῶτον σμικρὸν ἐπικουφίζουσα· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐκδιδῷ, ξυντήκει μὲν τὸν ἄνθρωπον, ὠφελέει δὲ οὐδὲν ἧττον.

Ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, πῦον μὲν καθαρὸν, πέπον οὔκοτε ἐσσύθη, ὑπόλευκον δὲ καὶ τεφροειδὲς, ἄλλοτε δὲ τρυγῶδες, ἢ πελιδνόν. Ἢν δὲ καὶ βαθυτέρη ἡ ἀπόστασις γένηται, καὶ μέλαν τὸ ὑγρόν· εὖτε καὶ τοῦ χυμοῦ τι τοῦ σπληνὸς ἔξεισι ξυντακέντος· μετεξετέροισι δὲ καὶ ὅλα μέρεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη· εὔλυτος γὰρ καὶ φύσι σπλήν. Ἢν δὲ καὶ μὴ καθίστηται τὸ ἕλκος, μίμνῃ δὲ ἐς πολλὸν χρόνον, ἀπόσιτοι, καχέκται, οἰδαλέοι, ἰδεῖν ἀπρεπέες, πολυελκέες πάντῃ, μάλιστα δὲ ἐς κνήμας· στρογγύλα, πελιδνὰ, κοῖλα, ῥυπαρὰ, δυςαλθέα τὰ ἕλκεα· τῇδε ἐπιξυντακέντες ὤλοντο.

Ἐπὶ δὲ σμικρῷ ὄγκῳ, μετὰ σκληρίης, ἀντιτυπίης, ἀπονίῃ διὰ τόδε πολλὸν χρόνον ζῶσι οἵδε. Εἰ δὲ τοῦ πάθεος ἥττηντο, χρεὼν ὕδρωψ, ἢ φθίσις, καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδὼν ἐπιγίγνεται· ἀτὰρ ἠδὲ οὗτος ὁ τρόπος τοῦ ὀλέθρου σφέας τοῦ ζῆν ἐξάγει.

Παιδία μὲν οὖν καὶ νέοι παθεῖν τε ῥηΐτεροι καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι. γέροντες δὲ οὐκ εὐπαθέες μὲν, διαδρῆναι δὲ ἀδύνατοι. ἀτὰρ καὶ πρεσβῦται ἔλαβόν τινες ὑπὸ

Latina. — Notemus illud τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι per se constare non posse, sed omnino τὰ πολλὰ γὰρ ἔασι ἄῤῥιγοι coniungendum esse: notemus porro arctissime cohaerere verba ἄῤῥιγοι ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ, adeoque δέ abundare, quod invectum fuerit, postquam prava distinctione locus divulsus esset. Patet autem τὰ πολλά esse totum fere morbi tractum, cui opponitur ἡ ἐπίτασις: in hac sunt πυρετοὶ, πόνοι καὶ ῥίγεα: per reliquum tempus aegri sunt ἄῤῥιγοι ἐπὶ βραχείῃ θέρμῃ καὶ ἄπονοι.

ἐπαναίσθητον καὶ ἐν ὑγείῃ τὸ σπλάγχνον.] Vulgo in his ὑγίῃ. Po. ὑγείῃ — Video Schneiderum in Lexico ἐπαναίσθητον tanquam dubiae fidei vocabulum notasse: secutus esse videtur Wiganum, qui: «an non melius, inquit, ἀνεπαίσθητον?" Equidem causam video nullam, cur de ἐπαναίσθητον dubitem: ἀναίσθητος procul dubio usitatissimum: recte quoque scripseris ὑπαναίσθητον! Quare ἐπαναίσθητον non licet scribere?

οἰδαλέοι, ὑδερώδεες, μελάγχλωροι· ξὺν δυςφορίῃ δύςπνοια, ὡς ἀπὸ βάρεος τοῦ θώρηκος· ἐπίδηλον γὰρ τὸ κακόν.] Olim distinguebatur et legebatur hunc in modum: μελάγχλωροι ξὺν δυςφορίῃ· ἡ δύςπνοια, ὡς ἀπὸ β. τ. θ. — Duo in hisce offendunt: primum articulus ante δύςπνοια, neque enim de certa δυςπνοίᾳ sermo est, adeoque articulus e fine dativi δυςφορίῃ ortus videtur; quae causa est, cur deleverim. Tum vero aegre fero coniungi μελάγχλωροι ξὺν δυςφορίῃ. — Praestat ξὺν δυςφορίῃ δύςπνοια componere.

ὑπὸ πνεύματος παχέος, ὁμιχλώδεος, ὑγροῦ ὡς δοκέειν, οὐκέτ' ἐόντος ὑγροῦ.] Ad postrema operae pretium est contulisse Aristot. de mundo cap. 4: ἔστι δὲ ὁμίχλη μὲν ἀτμώδης ἀναθυμίασίς τις, ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα, νέφους δὲ ἀραιοτέρα κ. τ. λ.

βῆξαι πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται καὶ βραχέα ξηρὰ βήσσουσι.] Legebatur βῆξ πολλὸν θυμὸς ἐγγίγνεται κ. τ. λ. — Iungemusne πολλὸν θυμός? Scripseritne Aretaeus: βῆξ .... καὶ βραχέα βήσσουσι? Neutrum vero simile videtur: puto illum βῆξαι πολλόν iunxisse et scripsisse; nempe ita antithesis optime sibi constat.

ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐκδιδῷ.] Libri omnes εἰ; de meo ἤν scripsi.

μετεξετέροισι δὲ καὶ ὅλα μέρεα τοῦ σπληνὸς ἠνέχθη.] Μέλεα ferunt libri: μέρεα dudum desideravit Wiganus.

ἢν δὲ καὶ μὴ καθίστηται τὸ ἕλκος.] Vulgo τῷ ἕλκεϊ — Crassus: «si morbus, inquit, ulcere non subsistit." Wiganus: «At si ulcus non sanescit." Postremum ego etiam requiro, quapropter τὸ ἕλκος reposui: forte terminationes verborum καθίστηται et μίμνῃ casuum confusioni ansam praebuerunt.

ἐπὶ δὲ σμικρῷ ὄγκῳ, μετὰ σκληρίης, ἀντιτυπίης, ἀπονίῃ.] Lusus in hisce inest: nimirum inflammationis definitio pervulgata erat fere haec: Φλεγμονή ἐστιν ὄγκος ὀδυνηρὸς, σκληρὸς, ἀντίτυπος. Vides autem nostrum τῷ ὀδυνηρῷ in inflammationibus opponere τὴν ἀπονίην in lienis tumore. — Cf. Defin. med. Ed. Kühn. p. 441.

εἰ δὲ τοῦ πάθεος ἥττηντο, χρεὼν ὕδρωψ, ἢ φθίσις καὶ τοῦ σκήνεος τηκεδὼν ἐπιγίγνεται.] Pro εἰ, quod libri plurimi ferunt, O. ex H. ἤν: pessime. — Porro vulgo εἰ δὲ ... ἥττοιτο. — V. Pa.: ἥττητο. Pb.: ἥττηντο, χρέον ὕδωρ — et in marg. ἀσύνετον τοῦτο. — Pd. e.: ἢν δὲ — ἥττητο. — Reposui formam, quae corruptelae ansam praebuisse videbatur et a nostri oratione non aliena esse; est autem ἥττηντο plusquamperf. passivi verbi ἡττάομαι, vidimusque aliis etiam locis η et diphthongum οι confundi: ἥττοιντο et ἥττοιτο ne Graecum quidem; oportet optativo ἡττάοιτο, ἡττῷτο, — ἡττάοιντο, ἡττῷντο ponere. — Tum vero tenendum χρεών h. l. adverbii vice fungi; sicuti apud Thucyd. III. 4. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε. Fortasse e χρεών male accepto fluxit adnotatio illa in Pb.: ἀσύνετον τοῦτο.

σπληνὸς διαφθαρέντες· καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρῷ ὄγκῳ τοῦ ὀλέθρου σφίσι ἡ ῥοπή. Φέρει δὲ καὶ νοῦσος μακρὴ, φθινώδης· καὶ νέοισι ἀργίῃ μάλιστα, ὁκόσοισι ἀπ' ἀγωνίης, ἢ γυμνασίων πολλῶν, ἄπονον τὸ σῶμα. Χωρία ἑλώδεα, ὕδατα παχέα, ἁλμυρὰ, βρωμώδεα. Ὡρῶν τὸ θηριῶδες, μετόπωρον.

ΠΕΡΙ ΙΚΤΕΡΟΥ.

Κεφ. ιε'.

Ἢν χολῆς ξανθῆς, λεκιθώδεος ἢ κροκοειδέος, ἢ τῆς μελαγχλώρου ἐς τὸ παντελὲς ἀνάχυσις ἀπό του σπλάγχνου γένηται, τὸ πάθος ἴκτερος κικλήσκεται. Χαλεπὸν μὲν ἐν ὀξέσι. οὐ γὰρ μοῦνον πρὸ ἑβδόμης κτείνει φανὲν, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑβδόμην ἔκτεινε μυρίους· σπανίως δὲ εὖτε ἔκρινε πυρετὸν ἐς τέλος τὸ πάθος, ἀλλ' αὐτὸς οὐ ῥηϊδίως λύεται.

Ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αἰτίῃ μοῦνον ἥπατος, ὅκως τισὶ τῶν ἰητρῶν δοκέει, ἀλλὰ καὶ κοιλίῃ, καὶ σπληνὶ, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ. Καὶ ἐφ' ἥπατι μὲν ὧδε· ἢν φλεγμαίνῃ μὲν, ἢ σκίῤῥον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ, ἄτρεπτον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἔῃ, τίκτει μὲν ἐν τῷ ἥπατι χολὴν καὶ διακρίνει τήνδε ἡ ἐν ἥπατι οὖσα κύστις. Ἀλλ' ἢν αἱ φέρουσαι ἐς τὸ

' καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ σμικρῷ ὄγκῳ τοῦ ὀλέθρου σφίσι ἡ ῥοπή.] Cf. locum e cap. 12. supra, ad quem Sophoclis versum laudavi.

ὕδατα παχέα, ἁλμυρὰ, βρωμώδεα.] Ὕδατα πλατέα librorum lectio est, ad quam Wiganus: «Legendum, inquit, παχέα, ut apud Hipp. de aëre, aq. l. 283. 38. ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα καὶ στάσιμα καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρους εἶναι θερμὰ καὶ παχέα — τοῖσι δὲ πίνουσι σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι." — Porro libri βρομώδεα, quod de meo in βρωμώδεα mutavi.

ὡρῶν τὸ θηριῶδες φθινόπωρον.] Ex anni tempestatibus hunc morbum in primis progignere auctumnum et vehementiori prae ceteris gradu, docet. De nomine θηριῶδες cf. Foës. in Oecon.

Cap. 15. ἐς τὸ παντελές.] Quod h. l. τὸ παντελές, id aliis locis τὸ πᾶν, ὅλον vocat: dictio omnino advertit: nempe non memini me hoc modo τὸ παντελές usurpatum videre.

ἀπό του σπλάγχνου.] Ἀπὸ τοῦ cett. Sed Wiganus: «ex aliquo viscere," Latine. — Recte; vide infra obvia: ἢν γὰρ ἐπὶ σπλάγχνῳ τινὶ ἴκτερος γένηται, — — Itaque accentum mutavi.

οὐ γὰρ μοῦνον πρὸ ἑβδόμης.] Μοῦνον h. l. praebent Pe. f. μόνον cett. — Respicit Hipp. Aph. 62. 64. IV.

σπανίως δὲ εὖτε ἔκρινε πυρετὸν ἐς τέλος τὸ πάθος.] Wiganus in hisce interpretandis lapsus est: «quod tamen, inquit, raro evenit, si febrem iste perfecte iudicaverit." — Melius Crassus: «raro autem ad extremum febrem bene iudicavit."

ἀλλ' αὐτὸς οὐ ῥηϊδίως λύεται.] Αὐτός ponitur, licet πάθος prope antecedat, et ad icterum nomen refertur.

ξυνίσταται δὲ οὐκ ἐπ' αἰτίῃ μοῦνον ἥπατος, ὅκως τισὶ τῶν ἰητρῶν δοκέει, ἀλλὰ καὶ κοιλίῃ κ. τ. λ.] Καί ante κοιλίῃ de meo adieci: non sum nescius in formula οὐ μόνον — ἀλλὰ καί certis locis et sensu καί omitti, sed h. l. ut excideret fecit sequens κοιλίῃ: nam etiam seqq., καὶ σπληνὶ, καὶ νεφροῖσι, καὶ κώλῳ, satis indicant Aretaeum hic καὶ κοιλίῃ scripsisse. Conf. ceterum ad h. l. Galenum de locis aff. V. 8. p. 354. Ed. Kühn. — quem etiam Petitum laudare video.

καὶ ἐφ' ἥπατι μὲν ὧδε.] Vulgata in libris scriptura est ὅδε: dudum Goupylus ὧδε coniecit: idemque in O. receptum est.

ἢν φλεγμαίνῃ μὲν ἢ σκίῤῥον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ, ἄτρεπτον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἔῃ, τίκτει μὲν ἐν τῷ ἥπατι χολὴν καὶ διακρίνει τήνδε ἡ ἐν ἥπατι οὖσα κύστις.] Vulgo ἢν φλεγμάνῃ (sic) ἡμῖν ἢ σκίῤῥον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ: Pro ἡμῖν V. ἢ μήν. H. Pc. d. e. f. ἢν μέν. — Itaque reposui solum μέν, nam prior syllaba in ἡμῖν et ἢν et ἢ in ceteris lectt. debetur terminationi verbi superioris. De meo φλεγμαίνῃ scripsi. Notandum μέν respondere sequenti δέ in verbis ἄτρεπτον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἔῃ. — Haec autem verba pessime interpretatus est Wiganus: «cibusque, inquit, non rite in eo conficiatur." Rectissime Crassus: «a solito tamen munere non impeditur." Nempe τὸ ἐς ἐργασίην h. l. idem fere valet quod τὴν ἐργασίην, quae res notior, quam ut exemplis firmetur: magis explicite substitueris τὴν δύναμιν τὴν χολοποιητικήν, vel τὴν χολοποίησιν. Sequens τίκτει μὲν ἐν τῷ ἥπατι χολήν ipsum illud τὸ ἐς ἐργασίην subiectum sibi habet. Omnes quidem libri τίκτει ferunt, sed Crassus in marg. «creat enim in iecinore bilem" et in ipso textu Latino: «creatur enim in iecinore bilis." Vulgatam scripturam codd. retinui: Crassi «creatur" coniecturam esse opinor, quae licet ferri possit, non requiritur tamen. Voluit in Graecis: ἢν φλεγμαίνῃ μὲν ἢ σκίῤῥον ἴσχῃ τὸ ἧπαρ, ἄτρεπτον δὲ τὸ ἐς ἐργασίην ἔῃ, τίκτεται μὲν ἐν

ἔντερον τὴν χολὴν ὁδοὶ ὑπὸ τῆς Φλεγμασίης ἢ τοῦ σκίῤῥου Φραχθῶσι, πλημμυρῇ δὲ ἡ κύστις, παλίσσυτος ἡ χολή· τῷ αἵματι οὖν μίσγεται, τὸ δὲ αἷμα ἐς πᾶν τὸ σκῆνος Φοιτέον ἄγει τὴν χολὴν πάντη τοῦ σώματος· γίγνεται δ᾽ ἡ ἰδέη χολῆς. Λευκὰ δὲ καὶ ἀργιλώδεα τὰ σκύβαλα· οὐ γὰρ γίγνεται χολόβαφα, ὅτι περ οὐκ ἴσχει τοῦδε τοῦ χυμοῦ τὴν ἐπιῤῥοήν· τῇδε καὶ γαστὴρ ἐπίξηρος, οὔτε γὰρ ὑγραίνεται, οὔτε δάκνεται χολῇ. χροιὴ δὲ τοῦ λευκοχρόου εἴδεος.

Ἐπὶ σπληνὶ δὲ ἢν ἴκτερος Φανῇ, μελάγχλωρος· μέλαινα γὰρ αὐτέου ἡ τροΦή, ὅτι περ ἐκμαγεῖόν ἐστι αἵματος μέλανος, οὗ τὴν ἀκαθαρσίην ἐοῦσαν οὐ δέχεται, οὐδὲ ἐκπονέει νοσέων ὁ σπλήν. ἡ δὲ ξὺν τῷ αἵματι πάντη Φοιτῇ· διὰ τόδε μελάγχλωροι ἀπὸ σπληνὸς ἰκτέρου. Ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι σκυβάλοισι τοῖσι ξυνήθεσι ἔτι καὶ μελαντέρη χροιή· τῆς γὰρ σπληνὸς τροΦῆς τὸ περιττὸν ἐς ἔξοδον περίττωμα γίγνεται.

Καὶ ἐπὶ κώλῳ καὶ γαστρὶ ἴκτερος, ἥνπερ εἰς πέψιν ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον κακωθῇ. καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ κώλῳ πέψις καὶ ἀπὸ τοῦδε ἡ ἐς τὸ ἧπαρ ἀναγωγὴ τροΦῆς. Ἢν οὖν ὠμοτέρην τὸ ἧπαρ τὴν ἄλλην τροΦὴν λάβῃ, τὴν μὲν ἰδίην ἐργασίην πονέει, τὴν δὲ ὀθνείην ἐᾷ. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀναδόσι αἷμα, τὴν ἀεργίην τὴν τοῦ κώλου ἐπέχον διασπείρει πάντη χεόμενον. ἀπεψίη δὲ ἡ ἐν κώλῳ χολῆς ἐστι ἐργασίη.

Ὧδε καὶ ἐπὶ παντὶ γίγνεσθαι σπλάγχνῳ δυνατὸν ἴκτερον, οὐ μόνον τῶν ἐς τὸ ἧπαρ πεμπόντων τροΦὴν, ἀλλὰ κῆν ἀπὸ ἥπατος λαμβάνῃ. Οὐ γὰρ ὀχετοῖσι αἰσθητοῖσι

τῷ ἥπατι χολὴ καὶ διακρίνει τήνδε ἡ ἐν ἥπατι οὖσα κύστις.

τὸ δὲ αἷμα ἐς πᾶν τὸ σκῆνος Φοιτέον ἄγει τὴν χολὴν πάντη τοῦ σώματος.] Vulgo δ᾽αἷμα, Pa. *b.* δὲ αἷμα ferunt. — Ceteri ἄγει τὴν χολὴν παντὶ τῷ σώματι: at mirum sonat ἄγειν cum dativo loci, tum vero ubivis in hoc capite, uti postea apparebit, librarii παντί scripserunt, ubi πάντη requiris; itaque ego sic iudico: Aretaeus πάντη τοῦ σώματος scripsit, hinc παντὶ τοῦ σώματος exstitit, quod nescio quem scilicet emendasse puto et παντὶ τῷ σώματι scripsisse.

οὐ γὰρ γίγνεται χολόβαφα.] Sic O. H. P*b*. χολήβαφα cett.

χροιὴ δὲ τοῦ λευκοχρόου εἴδεος.] Crassus: «color autem ad albedinem vergit": et in marg. «album cum viridi mixtum." — Wiganus «malim, inquit, λευκοχλώρου, *color ex albo viridique permixtus.* Crassus monet legendum album cum viridi mixtum. Statim etiam subiicit, in nigro ictero colorem esse μελάγχλωρον, vide 52. 10. 26. 27." — Equidem profecto, si modo libri darent, λευκοχλώρου non repudiarem; sed λευκοχρόου ferri posse mih ;videtur tum h. l., tum cap. 13. supra, quia in universum Aretaeus icterum in album et nigrum distinguit, adeo ut alter locus alterius auctoritate firmari mihi videatur: — et vero, h. l. eo facilius fero λευκοχρόου, quod paulo ante γίγνεται δέ, inquit, ἡ ἰδέη χολῆς.

ὅτι περ ἐκμαγεῖόν ἐστι αἵματος μέλανος.] Nomen ἐκμαγεῖον diverso modo interpretantur Crassus et Wiganus; ille: «cum sanguinis atri effigies quaedam ac simulacrum sit." Hic: «quia sanguinem atrum quasi deterget." — Lucem adferet Platonis e Timaeo locus, quem respicit Aretaeus: p. 72. C. legis: ἡ δ᾽ αὖ τοῦ γείτονος αὐτῷ ξύστασις καὶ ἕδρα σπλάγχνου γέγονεν ἐξ ἀριστερᾶς χάριν ἐκείνου (i. e. τοῦ ἥπατος), τοῦ παρέχειν αὐτὸ λαμπρὸν ἀεὶ καὶ καθαρὸν οἷον κατόπτρῳ παρεσκευασμένον καὶ ἕτοιμον ἀεὶ παρακείμενον ἐκμαγεῖον. διὸ δὴ καὶ ὅταν τινὲς ἀκαθαρσίαι γίγνωνται διὰ νόσους σώματος περὶ τὸ ἧπαρ, πάντα ἡ σπληνὸς καθαίρουσα αὐτὰ δέχεται μανότης, ἅτε κοίλου καὶ ἀναίμου ὑφανθέντος κ. τ. λ. Ad quem locum vide notam Stallbaumii; cf. eundem ad p. 50. C. — Patebit Wiganum verum vidisse.

διὰ τόδε μελάγχλωροι ἀπὸ σπληνὸς ἰκτέρου.] In hisce breviloquentiam animadvertere oportet: structura est ἀπὸ ἰκτέρου σπληνός i. e. si sententiam expleas ἀπὸ ἰκτέρου τοῦ ἀπὸ τοῦ σπληνός.

ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι σκυβάλοισι τοῖσι ξυνήθεσι ἔτι καὶ μελαντέρη χροιή.] Haec quidem opponuntur iis, quae de alvi excretione in specie icteri, quae ex hepate nascitur, monuit: λευκὰ δὲ καὶ ἀργιλώδεα τὰ σκύβαλα· οὐ γὰρ γίγνεται χολόβαφα κ. τ. λ. Itaque illud ἐπὶ τοῖσι σκυβάλοισι τοῖσι ξυνήθεσι καὶ μ. χ. proprie intelligendum est: ἐπὶ τῇ χροιῇ τῶν σκυβάλων τῇ ξυνήθεϊ χροιὴ ἔτι μελαντέρη ἐπιγίγνεται.

ἢν περ εἰς πέψιν ἡ γαστὴρ καὶ τὸ κῶλον κακωθῇ.] Vulgo καὶ τῷ κώλῳ: Sed H. M. O. καὶ τὸ κῶλον. M. σὺν τῷ κώλῳ, quod vix voluisse noster videtur: nempe de singulis hisce sua vice affectis loqui illum opinor.

καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ κώλῳ πέψις.] Τῷ ante κώλῳ addunt O. Pa. *b.*: cett. omittunt.

ἢν οὖν ὠμοτέρην τὸ ἧπαρ τὴν ἄλλην τροφὴν λάβῃ τὴν μὲν ἰδίην ἐργασίην πονέει, τὴν δὲ ὀθνείην ἐᾷ.] Vulgo ὠμότερον, quod ferri nequit; dudum Petitus ὠμοτέραν requisivit, itaque Ionice exhibui. Sibi opponuntur πονέει et ἐᾷ: itaque πονέειν τὴν ἰδίην ἐργασίην est «proprium sibi laborem suum peragere." Moneo ne quis πονέειν h. l. pro *aegrotare*, *laborare* accipiat.

τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀναδόσι αἷμα τὴν ἀεργίην τὴν τοῦ κώλου ἐπέχον διασπείρει πάντη χεόμενον.] In hisce quoque libri ceteri παντί, quod iterum de meo in πάντη mutavi. Verum advertit τὴν ἀεργίην ἐπέχον: valet autem

μοῦνον ἡ φύσις πάντη διαπέμπει τὴν τροφὴν, ἀλλὰ πολλῷ πλέον ἀτμοῖσι, οἵ περ ἀπὸ παντὸς ἐς πᾶν ἐνεχθῆναι ῥηΐδιοι, τῆς φύσιος αὐτοὺς καὶ διὰ στερεῶν καὶ πυκινῶν ἀγούσης. γίγνονται οὖν οἱ ἀτμοὶ χολόβαφοι καὶ χρώζουσι, ᾗ ἂν ἵζωσι τοῦ σώματος. Οὐ μὴν ἐπὶ κώλῳ ἡ τῆς κοιλίης ἔκκρισις λευκή· ἀσινὲς γὰρ τὸ ἧπαρ ἐς γένεσιν, καὶ ἐκροὴν ἴσχει ἐπὶ ἔντερα χολῆς.

Δυνατωτάτη δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῷ παντὶ ἕξις ἴκτερον τεκεῖν· ἴσχει γὰρ καὶ ἐν ὅλῳ τὴν αἰτίην. Ἔστι δὲ τοιήδε. πάντη μὲν τὸ θερμὸν ἐς πέψιν. πάντη δὲ ὑγρῶν γέννα καὶ διάκρισις, ἄλλῳ μὲν ἄλλη, ἑκάστῳ δὲ οἰκείη· ἐν σαρκὶ μὲν, ἱδρώς· ἐν ὀφθαλμοῖσι δὲ, δάκρυον· ἐν ἄρθροισι δὲ καὶ ῥινὶ, μύξη· ἐν ὠσὶ, κυψελίς. Ἢν οὖν ἐς ἕκαστον ἔργον τὸ θερμὸν ἐγκάμῃ, αὐτὸ μὲν ἐς δριμὺ καὶ πυρῶδες ἐτράπη, τὰ δὲ ὑγρὰ πάντα γίγνεται χολή· πυρὸς γὰρ ἔργα, πικρὰ καὶ χολόβαφα. Ἢν δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀπεψίη ξυμβῇ, γίγνεται τὸ αἷμα χολοειδὲς, σκίδναται δὲ πάντη τρέφον· διὰ τόδε πάντη φαίνεται χολὴ καὶ χρυσοειδέες ἔασι τὴν χροιήν. Δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χρόη εἴδεϊ· οὐ γὰρ ἀνθρώπῳ εὐπρεπὲς, ὅ γε ἐν λίθῳ καλὸν ἔῃ. Περιττὸν δέ μοι φράζειν καὶ πόθεν τοὔνομα, πλὴν ὁκόσον τῶν χερσαίων ἰκτίδων· τοισίδε ἔασι οἱ ὦπες οἷοίπερ οἵδε.

fere τῆς ἀεργίης μετέχον. — Adpono vs. 213. seq. ex Eurip. Hippol.:

οὐ μὴ παρ' ὄχλῳ τάδε γηρύσει
μανίας ἔποχον ῥίπτουσα λόγον.

ἀλλὰ κἢν ἀπὸ ἥπατος λαμβάνῃ.] Pb. ἀπὸ τοῦ ἥπατος.

ἡ φύσις πάντη διαπέμπει τὴν τροφήν.] Παντί cett. omnes. De coniectura πάντη reposui.

ᾗ ἂν ἵζωσι.] οὗ ἂν ἵζωσι V.

ἡ τῆς κοιλίης ἔκκρισις λευκή.] Ἔῃ τῆς κ. ἔ. λ. H. V. A. Pa. *b. c. f.* Adpono propterea, quod aliis etiam locis in ἔῃ vitium latet. Cf. adnn. ad cap. 9. lib. I. de s. m. ac.

πάντη μὴν τὸ θερμὸν ἐς πέψιν· πάντη δὲ ὑγρῶν γέννα καὶ διάκρισις, ἄλλῳ μὲν ἄλλη, ἑκάστῳ δὲ οἰκείη.] H. l. etiam libri παντὶ μὲν..... παντὶ δέ: mihi Aretaeus πάντη scripsisse videtur, quod reposui. — O. ex H ἄλλῳ, cett. ἄλλων.

ἐν ὠσὶ, κυψελίς.] Hesych. κυψελίς. ὁ ἐν τοῖς ὠσὶ ῥύπος. V. Pb. κυψέλη.

πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολόβαφα.] Ecce! literula mutata habes versum iambicum trimetrum:

πυρὸς γὰρ ἔργα πικρὰ καὶ χολήβαφα.

Ad rem ipsam quod attinet Gal. de plac. Hipp. et Plat. VIII. 4.: πυρὶ μέν, inquit, ἀνάλογον ἡ ξανθὴ χολή.

ἣν δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀπεψίη ξυμβῇ, γίγνεται τὸ αἷμα χολοειδὲς, σκίδναται δὲ πάντη τρέφον· διὰ τόδε πάντη φαίνεται χολὴ καὶ χρυσοειδέες ἔασι τὴν χροιήν. Δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χρόη εἴδεϊ· οὐ γὰρ ἀνθρώπῳ εὐπρεπὲς, ὅ γε ἐν λίθῳ καλὸν ἔῃ.] Libri scripti et editi ad hunc modum ista offerunt: ἣν δὲ καὶ ἐν αἵματι ἀπεψίη ξυμβῇ, γίγνεται τὸ αἷμα χολοειδὲς, σκίδναται δὲ παντὶ τρέφον· διὰ τόδε παντὶ φαίνεται χολή· δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χρόη (O. χροή) εἴδεϊ καὶ χρυσοειδέες ἔασι τὴν χροιήν· οὐ γὰρ ἀνθρώπῳ εὐπρεπὲς, ὅ γε (ὅπερ Pb.) ἐν λίθῳ καλὸν ἔῃ. — Primum quidem ultro patet rursus παντί utroque loco ex adverbio πάντη ortum esse, quod nescio quo modo per totum caput hoc factum esse iam supra monui; itaque ego de meo πάντη reposui. Sed animum advertit praeterea illud καὶ χρυσοειδέες ἔασι τὴν χροιήν, quod longe ineptissime eo loco, quo in libris fertur, inseritur: nam ultro patet proxime cohaerere δεινὸν μὲν γὰρ τὸ πάθος, φοβερὴ δὲ ἡ χρόη εἴδεϊ· οὐ γὰρ ἀνθρώπῳ εὐπρεπὲς, ὅ γε ἐν λίθῳ καλὸν ἔῃ. Itaque aut expellenda sunt, aut alio loco inserenda verba laudata. Et vero aptissime subiunguntur pone διὰ τόδε πάντη φαίνεται χολή: eo igitur transtuli; neque enim dubito quin librariorum incuria primum omissa, tum in margine adscripta, postea alieno loco denuo illata sint in textum.

περιττὸν δέ μοι φράζειν καὶ πόθεν τοὔνομα πλὴν ὁκόσον τῶν χερσαίων ἰκτίδων· τοισίδε ἔασι οἱ ὦπες οἷοίπερ οἵδε.] Postrema vulgo eduntur: τοιοῖσι δὲ ἔασι οἱ ὦπες οἵδε. — Sed cod. H. pro οἱ ὦπες οἵδε habet οἷοί περ οἵδε: hinc ex utraque lect. coniuncta reposui, quod loci sensus flagitare videbatur. Tum vero pone ἰκτίδων libri ferunt verba τῶν τετραπόδων θηρίων, quae, quum glossema referre mihi viderentur, delevi. Plures eiusmodi glossae apud nostrum eiiciendae venient. Sed operae pretium est pauca de re proposita addere. Describitur animalculum apud Arist. hist. an. IX. 7. in fine cap.: ἴκτις ἐστι μὲν τὸ μέγεθος ἡλίκον Μελιταῖον κυνίδιον τῶν μικρῶν, τὴν δὲ δασύτητα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὸ λευκὸν τὸ ὑποκάτω καὶ τοῦ ἤθους τὴν κακουργίαν ὅμοιον γαλῇ· καὶ τιθασσὸν γίγνεται σφόδρα, τὰ δὲ σμήνη κακουργεῖ· τῷ γὰρ μέλιτι χαίρει. Ἔστι δὲ καὶ ὀρνιθοφάγον, ὥσπερ αἱ αἴλουροι. — Plin. XXIX. 16.: «mustelarum duo genera: alterum silvestre, distans magnitudine. Graeci vocant ictidas.” — Itaque quodnam animal Aretaeus spectet, novimus. Videamus de aliorum morbi nominis explicandi rationibus: Coel. Aurel. M. Chron. III. 5: «passio, inquit, vocabulum sumpsit secundum Graecos ab animalis nomine, quod sit coloris fellei.” Cum hisce componendum arbitror locum Plinii l. l. XXX. 28.: «Avis icterus vocatur a colore, quae si spectetur, sanari id malum tradunt, et avem mori. Hanc puto Latine vocari galgulum.” Galbulam dici putant eandem avem apud Martialem XIII

Εἴδεα τοῦ πάθεος δοιά. ἢ γὰρ ἐς τὸ ξανθὸν καὶ τὸ κροκῶδες ἐτράπη τοῦ λευκοχλώρου εἴδεος· ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν. Τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη, ἣ δὴ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. καὶ γὰρ καὶ τῆςδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς λευκοτέρου εἴδεος· ἡ δὲ κατακορὴς, ὡς κρόκον, ἢ λέκιθον φάναι, τοῦ αὐτοῦ εἴδεος. δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς, πρασίζουσα, ἰσατώδης, μέλαινα. μυρίαι δὲ ἐν μέσῳ τῶν χροιῶν παραλλαγαί· παρὰ δὲ τὸ θερμὸν τουτέων καὶ τὰ ὑγρὰ ἡ τροπή. Ἀλλὰ καὶ τὰ σπλάγχνα τοῦδέ ἐστι αἴτια. ἣν ἢ ξανθὸν, ὡς τὸ ἧπαρ· ἢ πελιδνὸν, ὡς ὁ σπλήν. Ἢν γὰρ ἐπὶ σπλάγχνῳ τινὶ ἴκτερος γένηται, ἐπὶ ἥπατι μὲν, τὰ ἥπατος προφανέα· ἐπὶ δὲ σπληνὶ, τὰ σπληνός· ἕκαστα δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἑκάστου. ἣν δὲ μηδενὸς φαίνηται, τῆς ὅλης ἕξιός ἐστι ἡ πάθη. Διαφανῆ δὲ κατὰ τὰ λευκὰ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι· μετώπου δὲ, πρὸς κροτάφοισι μᾶλλον· τοῖσι λευκοῖσι φύσι καὶ ἐπὶ σμικρῷ ἰκτέρῳ ἡ χροιὴ μέζων ἐπανθέει.

Ὁκόσοισι μὲν οὖν μέλας ὁ ἴκτερος, χροιῇ μελάγχλωροι, ῥιγώδεες, ἀδρανέες, ὄκνῳ εἴκοντες, ἄθυμοι· βρωμώδεες δὲ τὴν ὀσμὴν, πικροὶ δὲ τὴν γεῦσιν· τὴν ἀναπνοὴν οὐκ εὔκολοι· γαστρὶ δακνώδεες· διαχωρήματα πρασοειδέα, ὑπομέλανα, ξηρὰ, μόλις δια-

67. — Suidas haec habet: ἴκτερος· νόσος ἐκ χολῆς συνισταμένη· τοὺς ἰκτέρῳ χρωσθέντας ὥσπερ χρυσίῳ· λέγουσι δὲ εἶναι πόνον ὠχριοειδῆ ἀπὸ θυμοῦ ἐγειρόμενον, ὥςτε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν κεκρατημένων ὠχροὺς καὶ μέλανας ποιεῖν, ὡς καὶ τῶν ἰκτίνων· ἀφ' οὗ καὶ καλεῖται......... — Eadem magnam partem e Cyrilli Lexico adlata videre licet in adnn. ad Hesych. in voce ἴκτερος. — Ἴκτινες audit avis apud Aristoph. Aves. vs. 501. 713. — ad illum locum: προκυλινδεῖσθαι τοῖς ἰκτίνοις Schol.: ἔαρος, inquit, ἀρχομένου ἰκτῖνος φαίνεται εἰς τὴν Ἑλλάδα — ἐφ' ᾧ ἡδόμενοι κυλίνδονται; et mox: οἱ πένητες οὖν ἀπαλλαγέντες τοῦ χειμῶνος ἐκυλινδοῦντο καὶ προςεκύνουν αὐτούς. — Quae nam avis fuerit, nescio. — Sitne *galgulus*, *galbula*, ἰκτίν et ἴκτινες s. ἰκτῖνος eadem avis, quis affirmabit?

τῶνδε μέντοι ἡ αἰτίη, ἣ δὴ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη· καὶ γὰρ καὶ τῆςδε ἡ μὲν κ. τ. λ.] Vulgo: τῶνδε μ. ἡ αἰτίη εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐ. ἀ. — *Pb.* pro εἴδη praebet ἤδη: in *Pc.* καί ante χολῶν uncinis includitur. — Petitus voluit: τῶνδε μέντοι δισσὴ ἡ αἰτίη· εἴδη δὲ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη· καὶ γὰρ τῶνδε κ. τ. λ. — Wiganus: τῶνδε μέντοι εἴδη καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. — Lenissima medela mihi visa est, quam Bern. ad Pallad. p. 99. proposuit, quamque eo lubentius recepi quod cod. *Pb.* lectio, in eandem emendationem ut inciderem, fecit. — Neque vero moratur me transitus a plur. χολῶν ad sing. num. τῆςδε, quum χολή, tanquam genus, duas χολῶν species complectatur.

καὶ γὰρ καὶ τῆςδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λευκοτέρου εἴδεος· ἡ δὲ κατακορὴς, ὡς κρόκον, ἢ λέκιθον φάναι, τοῦ αὐτοῦ εἴδεος. δευτέρη δὲ μελαντέρης χροιῆς, πρασίζουσα, ἰσατώδης, μέλαινα.] Librorum scriptura haec est: καὶ γὰρ τῆςδε ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, διειδὴς, λεπτοτέρου εἴδεος, ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν, ἡδὲ (O. ἡ δέ) κατακορὴς, ὡς κρόκον ἢ λέκιθον φάναι, τοῦ αὐτοῦ εἴδεος κ. τ. λ. — Malui καὶ γὰρ καί scribere, propter continuo antecedentia: ἣ δὴ καὶ χολῶν ἐστι αἰτίη. Verba ἢ ἐς τὸ πελιδνὸν καὶ μέλαν abundare et e superiori sententia εἴδεα τοῦ πάθεος δοιά. κ. τ. λ, huc vitiose demanasse unusquisque facile videt et vero dudum vidit Petitus. Iam vero ratio exponenda, quare contra librorum omnium fidem λεπτοτέρου in λευκοτέρου mutaverim. Ante omnia dicam me in Hipp. Epid. I. et III. tam saepe λευκά et λεπτά alternantia et permutata in libris scriptis vidisse, nihil ut supra. Itaque licet rogare num λεπτοτέρου h. l. scribere potuerit Aretaeus. — Primo quidem offendit ἡ μὲν ξανθὴ, λεπτὴ, — λεπτοτέρου εἴδεος: est hoc nempe δὶς ταὐτόν, quod nostro usitatum non est: sed praeterea magis iam offendunt seqq. ἡ δὲ κατακορὴς, ὡς κρόκον ἢ λέκιθον φάναι, τοῦ αὐτοῦ (scilicet τοῦ λεπτοτέρου) εἴδεος: — hoc certe ita absurdum et sibi repugnans, ut nemo ita scribere possit: tandem λεπτοτέραις illis χολαῖς e vulgari lectione opponitur δευτέρη.. μελαντέρης χροιῆς; itaque differentiae a tenuitate et crassitie materiae opponitur differentia a colore petita! Quis quaeso haec aequo animo ferat? Omnes illas difficultates tollit paucarum literarum saepe inter se confusarum permutatio. — Χολῇ λευκοτέρου εἴδεος opponitur δευτέρη μελαντέρης χροιῆς: τὸ εἶδος τὸ λευκότερον in speciem tenuiorem, διειδῆ et in speciem κατακορῆ, λεκιθοειδῆ distinguitur. — Certam emendationem, me iudice, recipi oportebat. Iam vero comparativi λευκότερος et μελάντερος h. l. omnino minuendi vim habent (cf. Herm. ad Vig. p. 719.) ita ut λευκοτέρου omnino valeat λευκοχρόου et μελαντέρου etiam μελανοχρόου. — Hinc etiam patet illud λευκοχρόου locis, de quibus supra egimus, non temere esse reiiciendum. — Vid. infra ἐπὶ δὲ τὸ λευκότερον.

ἢν γὰρ ἐπὶ σπλάγχνῳ τινὶ ἴκτερος γένηται, ἐπὶ ἥπατι μὲν κ. τ. λ.] Pro γάρ initio μέν legunt cett. Sequens μέν h. l. γάρ extrusisse credo, nam particula causali omnino opus est. «Quo circa si" habet Crassus.

διαφανῆ δὲ κατὰ τὰ λευκὰ ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι· μετώπου δὲ πρὸς κροτάφοισι μᾶλλον· τοῖσι λευκοῖσι φύσι καὶ ἐπὶ σμικρῷ ἰκτέρῳ ἡ χροιὴ μέζων ἐπανθέει.] Libri: διαφανῆ δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖσι λευκοτάτοισι ὀφθαλμοῖσι: tum pone κροτάφοισι, non pone μᾶλλον distingui solet. Μέζον ἐπανθέσει V. Pa. e. — μέζον ἐπανθήσει Pb. — μέζων ἐπανθέσι A. — Coel. Aurel: «Sequitur in passione constitutos mutatio coloris in fellis qualitatem, quae primo apparet, ac magis videtur in albidis partibus oculorum, atque plantarum talis vel venis, quae sub lingua sunt." Locum de meo restitui: μετώπου genitivo infertur, quia ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι idem valet quod τῶν ὀφθαλμῶν, adeoque pergit, quasi hoc antecederet. — Μᾶλλον ad διαφανῆ referendum censui, quare interpunxi pone hoc adverbium.

χωρούμενα· οὖρα κατακορέα ἐπὶ τὸ μελάντερον. ἄπεπτοι, ἀπόσιτοι, ἄγρυπνοι, ἄθυμοι, μελαγχολώδεες.

Ἐπὶ δὲ τὸ λευκότερον, χροιῇ μὲν λευκόχλωροι, γνώμῃ δὲ φαιδρότεροι· σιτίων ἄρξασθαι μὲν ὀκνηροὶ, ἐμφαγεῖν δὲ οὐκ ἀγεννεῖς· πέψαι ῥηΐδιοι τῶν πρόσθεν μᾶλλον. διαχωρέουσι λευκὰ, ξηρὰ, ἀργιλώδεα· οὐρέουσι ξανθὰ, ὠχρὰ, κροκοειδέα.

Ἀμφοῖν δὲ τὸ ξύμπαν σῶμα κνησμῶδες· θέρμη ἀνὰ ῥῖνας σμικρὴ μὲν, δακνώδης δέ. ἀμύσσον τὸ χολῶδες. Γεῦσις μὲν πικρῶν οὐ πικρὴ, τὸ θῶυμα, οὐ μὴν γλυκεῖα· γλυκέων δὲ πικρή. ἡ γὰρ ἐν τῷ στόματι χολὴ ἐνίζουσα τῇ γλώσσῃ, ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν ἐντυγχάνουσα, τὴν αἴσθησιν σοφίζεται τήνδε. ἡ γὰρ γλῶσσα ἀναπιοῦσα τῆς χολῆς τῆςδε, οὐκ ἐκείνων, αἰσθάνεται. καὶ τὸν μὲν πρόσθεν τὸν τῆς ἀποσιτίης χρόνον ἀτρεμέει ἡ χολὴ, ἀτὰρ οὐδὲ ἡ γλῶσσα τῷ ἤθεϊ ἄχθεται. ἢν δὲ αναζέσῃ γεύμασι, ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν τὴν γλῶσσαν ἥδε κινέει. ἤντε οὖν πικρὸν ἔῃ σιτίον, πικρῶν αἴσθησις· ἤντε γλυκὺ, χολώδεος· φθάνει γὰρ ἡ αἴσθησις τῆς χολῆς. Ἀπάτη δὲ ξύνεστι τοῖσι ἠγευμένοισι τὰ πικρὰ γλυκέα φαίνεσθαι· οὐ γὰρ οὕτως ἔχει. ἀλλ' ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ ἰζάνοντι πικρῷ πικράζεται, μοῦνον διὰ τὸ ξύνηθες τῆς νούσου φαντασίῃ γλυκάζοντος γίγνεται. ἡ ὡυτὴ δὲ κατάστασις καὶ ἐν γλυκέσι καὶ ἐν πικροῖσι γεύμασι. ἀπατηλῶν ἄρα γευμάτων προκάλυμμα ἡ χολή.

Ἢν μὲν οὖν μὴ ξύν τινος σπλάγχνου θερμασίῃ φανῇ, ἀσινὲς μὲν ὡς ἐπίπαν, μακρότερον δέ. Ἢν δὲ καὶ ἐγχρονίσῃ καὶ ἐπιφλεγμήνῃ σπλάγχνον, ἐς ὕδρωπα τὰ πολλὰ καὶ καχεξίην τελευτᾷ. πολλοὶ δὲ καὶ δίχα ὕδρωπος ἐκτακέντες ὤλοντο. Ξύνηθες δὲ μειρακίοισι καὶ νέοισι, καὶ τοισίδε ἀσινέστερον· παιδίοισι δὲ οὐκ ἄηθες πάγχυ. οὐ πάντῃ δὲ ἀσφαλές.

βρωμώδεες δὲ τὴν ὀσμήν.] Βρομώδεες dant libri: de meo mutavi.

τὴν ἀναπνοὴν οὐκ εὔκολοι.] Conf. verba e cap. de Lienis aff.: ξὺν δυςφορίῃ δύςπνοια, ὡς ἀπὸ βάρεος τοῦ θώρηκος.

ἐπὶ δὲ τὸ λευκότερον· χροιῇ μὲν λευκόχλωροι.] H. pro λευκ. habet λευκόχλωρον et pro λευκόχλωροι H. G. v. l. Pb. λευκόχροοι.

ἀγεννεῖς.] Non male quidem ita O. Poëticae formae nostro familiares: ἀγενεῖς cett.

ἀμύσσον τὸ χολῶδες.] Hoc quidem maxime referri dixerim ad id, quod supra dixit: τὸ ξύμπαν σῶμα κνησμῶδες. Conf. ad ἀμύσσον Foës. Oecon. Hipp. voce ἀμυχή.

γεῦσις μὲν πικρῶν οὐ πικρὴ τὸ θῶυμα, οὐ μὴν γλυκεῖα· γλυκέων δὲ πικρή.] Θῶμα Pb. *c. d. e. f.* Pro γλυκεῖα vulgo γλυκέων. Crassus: «Gustatus amarorum quidem non amarus, quod mirum est, non tamen dulcis.» Hinc γλυκεῖα reposui, quod itidem dudum desideravit Petitus et Latine expressit Wiganus.

καὶ τὸν μὲν πρόσθεν τὸν τῆς ἀποσιτίης χρόνον ἀτρεμέει ἡ χολὴ, ἀτὰρ οὐδὲ ἡ γλῶσσα τῷ ἤθεϊ ἄχθεται· ἢν δὲ ἀναζέσῃ γεύμασι, ἐπίπροσθεν τῶν ἐδεστῶν τὴν γλῶσσαν ἥδε κινέει.] Libri postrema ad hunc modum scripta ferunt τὴν γλῶσσαν εἶδε κενεήν. Wiganus οἶδε κινέειν recepit et: «sensus hic, inquit, restitutionem, in loco plane desperato, Harleyano codici debemus, cum antea legeretur εἶδε κενεήν.» Haud magnopere tamen mihi placet ista cod. H. lectio: Crassus: «verum si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam movet ac stimulat.» Petitus ad vulg. lect.: «Corruptissimus, inquit, locus. Lege τὴν γλῶσσαν ἥδε κινέει, supple χολή *bilis*; postquam cibis oblatis efferbuerit, linguam movet. Vidit Crassus meliore usus codice.» — Equidem in eandem emendationem incideram, quam postea Petitum e Crassi Latinis duxisse vidi; itaque eo confidentius eam recepi.

φθάνει γὰρ ἡ αἴσθησις τῆς χολῆς.] Μὲν γάρ in hisce praebet unus liber *Pf.*

ἀλλ' ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ ἰζάνοντι πικρῷ πικράζεται, μοῦνον διὰ τὸ ξύνηθες τῆς νούσου, φαντασίῃ γλυκάζοντος γίγνεται.] Vulgo: ἀλλ' ὅτι μὴ ἐπὶ τῷ ἰζαῖνον (ἰζαίνοντι H. M. O. ἴζανον Pb.) πικρῷ πικράζεται μόνος (μοῦνος V. Pa. *b. e. f.* μόνον H.) διὰ τὸ ξύνηθες κ. τ. λ. — Hinc ἰζάνοντι et μοῦνον intuli.

καὶ ἐν πικροῖσι.] Sic. O. H. V. Pa. *d. e. f.*; ἐν omittunt cett.

ἢν δὲ καὶ ἐγχρονίσῃ καὶ ἐπιφλεγμήνῃ σπλάγχνον.] Καὶ ἐπιφλεγμαίνῃ vulgo: Aoristum praebuerunt V. Pb.

ξύνηθες δὲ μειρακίοισι καὶ νέοισι.] Copulam καί de meo interposui: deficit in libris scriptis: sed Crassus et Wiganus Latine eam expresserunt. — Hic etiam in adnn. eam desiderare se dixit.

Cap. **16.** *ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή· ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων κατὰ πρώτιστα γίγνεται πάθος. Καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων κ. τ. λ.*] Libri hunc locum sic scriptum offerunt:

ΠΕΡΙ ΚΑΧΕΞΙΗΣ.

Κεφ. ις'.

Ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή· ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων κατὰ πρώτιστα γίγνεται πάθος. Καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων καὶ οὔνομα τόδε ξύμβολον καὶ ξυμπτώματα πολλὰ, ἰσχνότης τε, ἢ ὦχρος, ἢ οἶδος, καὶ εἴ τι ἕτερον πρόςκαιρον ἀνὰ τὸ σῶμα. Καχεξίη δὲ ἑνὸς μεγάλου πάθεος ἰδέη, καὶ τοῦδε τοὔνομα. ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἐς τὰ πάντα εὐεξίη καὶ ἡ ἐς πέψιν, ἢ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γέννα, ἠδὲ πᾶν ἔργον Φύσιος, ἐφ' οἷσι εὔπνοια, εὐτονίη, εὐχροίη, τὸ πρόσθεν ὑγείη· ἣν δὲ ἐς ἀσθενείην κακοχυμίης ἡ Φύσις τραπῇ, τόδε ἐστὶ ἡ καχεξίη.

Ἡ νοῦσος ἥδε δυςαλθὴς, ἠδὲ μήκιστον κακόν. καὶ γὰρ τίκτεται χρόνῳ μακρῷ καὶ οὐδὲ ἐπὶ μιῇ τοῦ σώματος κακίῃ, οὐδὲ ἐπὶ σπλάγχνῳ ἑνί· ἀλλὰ γὰρ τῶν ἁπάντων τροπῇ ἐς πονηρόν. Τοιγαροῦν τὰ ἀπότοκα τοῦδε νοσήματα ἄφυκτα γίγνεται, ὕδρωπες,

ξυμπάντων ὁμοῦ (τῶν H.) παθέων καχεξίη τροπή. ἅπασαι γὰρ αἱ νοῦσοι τῆςδε ἀπότοκοι. ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων Φαρμάκων ἐπίδοσιν ἔχουσα πολλὴν (πουλὴν Pa. b.) ἰλυώδεα κατὰ πρώτιστα γίγνεται πάθος· καὶ ἕξις κ. τ. λ. — Multa in hisce multos vexarunt: Petitus pro ἀπότοκοι desiderat ἀποτόκοι ut haec vox *parentes*, *progenitores* significet: tum vero animadvertens Crassum pro Φαρμάκων legisse παθημάτων coniicit ἀφορμῶν. — Wiganus in adn. locum fere intactum relinquit, Latine vero nescio quid venditat, quod e Graecis elici nullo modo potest. Reiskius pro τροπή vult τροφός: Trillerus πλοκή, a quo dissentit Bern. ad Nonnum I. p. 426. Idem Reiskius pro Φαρμάκων ἐπίδοσιν vult νούσων ὑπόστασιν. — Horum quidem rationes mihi perparum placent, adeo ut meam sententiam aequi et eruditi lectoris iudicio submittam. Una res maximi momenti interpretes fugit: esse nempe verba ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν ἰλυώδεα desumta e cap. 13ⁱⁱ loco: ἐπὶ τῷ ὕδρωπι, ἢν μὲν οὖρα πολλὰ παχέα, ἐπίδοσιν ἔχοντα πολλὴν ἰλυώδεα καταῤῥαγῇ. Quomodo ad hoc caput defluxerint, quis declarabit? Sed delenda esse certum est. — Nomen Φαρμάκων utrum legerit nec ne Crassus, incertum; sed certum, longe ineptissimum additamentum esse, quo quis τῶν ἄλλων explere voluerit, adeoque litura sanandum esse. — Restat tandem illud ἅπασαι γὰρ αἱ νούσοι τῆςδε ἀπότοκοι, quod quidem cum superiori ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή ita pugnat, ut iam Petitus mutato accentu aliam vim vocabulo ἀπότοκοι tribuere voluerit. Quod tamen quo minus faciam duo me impediunt: primum, quod eodem hoc capite, in verbis τοιγαροῦν τὰ ἀπότοκα τοῦδε νοσήματα ἄφυκτα γίγνεται, nomen illud vulgari suo significatu sumitur; alterum, quod verba ξυμπάντων ὁμοῦ παθέων καχεξίη τροπή· ἀτὰρ καὶ ἥδε μούνη ἄνευθεν τῶν ἄλλων κατὰ πρώτιστα γίγνεται πάθος tam arcte secum cohaerent, ut non nisi aegre alia quacumque, nedum repugnante cum priori membro, sententia, vel sententiae membro, divelli possint. Quid igitur? Longe vero simillimum ex eodem fonte, e quo illud Φαρμάκων, fluxisse, et ineptum additamentum ea referre recentioris scioli primum periodi membrum explicare scilicet studentis. — En rationes, quare ista furcillis expellenda mihi videantur.

καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων καὶ οὔνομα τόδε ξύμβολον καὶ ξυμπτώματα πολλὰ, ἰσχνότης τε ἢ ὦχρος, ἢ οἶδος καὶ εἴ τι ἕτερον πρόςκαιρον ἀνὰ τὸ σῶμα.] Libri: καὶ ἕξις μὲν κακὴ σχέδιος ξυνὴ πάντων καὶ ξυμπτώματα πολλὰ καὶ οὔνομα τόδε ξύμβολον· ἰσχνότης δὲ ἢ ὦχρος (ὠχρότης H. G. v. l. Pc. d.) ἢ οἶδος κ. τ. λ. — In vulgata hac lect. certe patet ἰσχνότης, ὦχρος, οἶδος κ. τ. λ. ipsa illa πολλὰ ξυμπτώματα esse ἕξιος κακῆς. Itaque malui transponere verba καὶ οὔνομα τόδε ξύμβολον: et vero δέ in τε mutandum fuit, ut huic τε responderet καὶ εἴ τι ἕτερον. — Nomen σχέδιος idem valet, quod mox πρόςκαιρον: cf. initium cap. 2. huius libri de Cephalaea. — Ἕξις κακὴ σχέδιος opponitur τῇ καχεξίῃ, quae diu perstet.

ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἐς τὰ πάντα εὐεξίη καὶ ἡ ἐς πέψιν, ἢ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γέννα, ἠδὲ πᾶν ἔργον Φύσιος, ἐφ' οἷσι εὔπνοια, εὐτονίη, εὐχροίη, τὸ πρόσθεν ὑγείη· ἣν δὲ ἐς ἀσθενείην κακοχυμίης ἡ Φύσις τραπῇ, τόδε ἐστι ἡ καχεξίη.] In hisce ἡ ἐς τὰ πάντα Pc. d. f. — Porro arctissime cohaerent ἡ ἐς πέψιν ἢ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γέννα, cum quibus conf. verba e cap. superiori τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀναδόσει αἷμα τὴν ἀεργίην τὴν τοῦ κώλου ἐπέχον διασπείρει πάντη χεόμενον, itemque verba infra obvia in ipso hoc capite: τοιγαροῦν οὐδὲ χρηστὸν, οὐδὲ εὔχρουν αἷμα γίγνεται, ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς Φύσιος. — Hinc fit ut paene malim legere καὶ ἡ ἐς πέψιν καὶ ἐς ἀνάδοσιν αἵματος γέννα, sed potuit, fateor, etiam ἢ scribere Aretaeus. — De hoc loco inprimis moneo, quod video Crassum et Wiganum hunc locum minus recte cepisse.

ἡ νοῦσος ἥδε.] Pf. ἡ νοῦσος δὲ ἥδε.

οὐδὲ ἐπὶ σπλάγχνῳ ἑνί.] Libri καὶ οὐδὲ ἐ. σ. ἑ.: de coniectura καί delevi.

ἀλλὰ γὰρ τῶν ἁπάντων τροπῇ ἐς πονηρόν.] V. Pa. b. ἀλλὰ τῶν ἁπάντων ἐστι τροπὴ ἐς (Pb. τὸ) πονηρόν.

τοιγαροῦν τὰ ἀπότοκα τοῦδε νοσήματα ἄφυκτα γίγνεται, ὕδρωπες. ἢ Φθίσιες, ἢ ξυντήξιες. καὶ γάρ τοι αἱ

ἢ φθίσιες, ἢ ξυντήξιες. καὶ γάρ τοι αἱ τῆς καχεξίης προφάσιες ἀδελφαὶ τῆς ξυντήξιος ἔασι· εὐσιτίῃ μὲν γάρ, — καί τοι καὶ προςφέρονται πολλά, — ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις. ἐργασίῃ γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος.

Αἰτίη, δὲ νοῦσος μακρή· δυςεντερίη ξυνεχής· νούσων ὑποστροφαί· ἐνίοισι δὲ καὶ αἱμοῤῥοΐδων ῥόου ἐπίσχεσις, ἢ ἐμέτων ξυνήθων ἀπαλλαγή, γυμνασίων ἀργίη, αὐασμὸς ἱδρώτων καὶ μεγάλων πόνων ῥαθυμίη· εὖτε τῶν παρεόντων ἕκαστον, ὡς τὸ μηδὲν, οὐκ ἐπιστρέφει. Βάρος τοῦ σκήνεος· ὦχρος ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· γαστὴρ φυσώδης· ὀφθαλμοὶ κοῖλοι· ὕπνοι βαρέες, νωθροί. Ἀλλὰ τάδε ῥεμβώδεα μὲν γιγνόμενα νούσου ἀπιστίην ἴσχει· ἢν δὲ ῥιζώσαντα μίμνῃ, μηδὲ ἀπιέναι ἐθέλῃ, μεγάλου κακοῦ ἐστι ξύμβολα. Ἑσταότες μὲν οἰδαλέοι πόδας τε καὶ κνήμας· κατακλινόμενοι δὲ, τὰ κεκλιμένα μόρια. κἢν ἐναλλάξῃ τὴν κατάκλισιν, τὸ οἶδος ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ. ὑγροῦ τε καὶ ψυχροῦ ἐς τὸ βάθος περίοδος· ἢν γὰρ ἡ θέρμη μὴ τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζῃ, τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου, εἶτα καταῤῥέει. Εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων, ἀδηφάγοι κάρτα. ἀνάδοσις ταχυ-

τῆς καχεξίης προφάσιες ἀδελφαὶ τῆς ξυντήξιος ἔασι· εὐσιτίῃ μὲν γὰρ κ. τ. λ.] Notemus iam *ἀπότοκα*, quod vocabulum est Hippocraticum e lib. spurio de Artic. ductum, ubi p. 208. Ed. Kühn: *τὰ δὲ ἀσθενέστερα σινόμωρα καὶ ἀποτόκους νοσημάτων χρονίους ποιέοντα.* Ad quem locum cf. Oecon. Foës., Hesych. voce *ἀποτόκους* cum adnotatione interpr., Erot. p. 90. — His collatis eo certius constat, ni fallor, initio in vulg. lect. minime contrario sensu illud *ἀπότοκοι* sumi posse, adeoque illa verba, quae eieci, omnino a recentiori manu profecta esse. Pro *καὶ γάρ τοι αἱ τῆς κ. π.* Libri ferunt *καὶ γάρ τι* (*τοι* O. H. V. Pa. *b.*) *καὶ τῆς κ. π.*: itaque de meo *καί* in *αἱ* mutavi, quod alio loco itidem faciendum fuit. — Pone *ἔασι* inseruntur in libris scriptis et editis omnibus verba: *ἡ δὲ νοῦσος μικρὴ* (*μακρὴ* H. V. Pa. *b. c. f.*) *δυςεντερίη ξυνεχής· νούσων ὑποστροφαὶ ἐνίοισι.* Haec quidem huc non pertinent, sed plura de illis dicam, cum ad eum perveniemus locum, quorsum transtuli.

εὐσιτίῃ μὲν γάρ, καίτοι καὶ προςφέρονται πολλά, ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις.] *Καίτοι* h. l. non est *tamen* sed *et sane*; sequens *καί*, ut facile vides, vim intensivam habet. — De isto *καί τοι* nonnulla collegi ad Hipp. de Aëre, Aq., locis.

αἰτίη δὲ, νοῦσος μακρὴ, δυςεντερίη ξυνεχὴς, νούσων ὑποστροφαὶ, ἐνίοισι δὲ καὶ αἱμοῤῥοΐδων ῥόου ἐπίσχεσις, ἢ ἐμέτων ξυνήθων ἀπαλλαγὴ, γυμνασίων ἀργίη, αὐασμὸς ἱδρώτων καὶ μεγάλων πόνων ῥαθυμίη· εὖτε τῶν παρεόντων ἕκαστον, ὡς τὸ μηδὲν, οὐκ ἐπιστρέφει.] Hic libri: *αἰτίη δὲ καὶ αἱμοῤῥοΐδων ῥόου κ. τ. λ.* —: de coniectura, ut supra dixi, intermedia huc transtuli, quod sensus loci requirit sibi. Conf. Coel. Aurel. m. chron. III. 6.: « Fit autem, sive nascitur haec passio intemperantia aegrotantis, vel curatione mala medicantis, aut post aegritudinem tardae resumptionis causa, item ex medicaminibus saepissime potatis, vel ex saxea duritie iecoris, aut lienis, vel ex fluxu haemorrhoidis longissimi temporis, aut vomitu, item ex febribus longo tempore corpore affecto, aut collectionibus, aut vomitu post vespertinos cibos, et his similibus." Postrema libri ita scripta ferunt: *εὖτε τῶν παρεόντων ἕκαστον ὡς τὸ μηδὲν οὐκ ἐπιστρέφειν*: Crassus: « quando enim horum singula, quae aderant, non amplius revertuntur." Eodem modo verbotenus Wiganus Latine et in adn.: « haec profecto, inquit, non intelligo." Imo vero sponte patet, *ἐπιστρέφει* esse legendum, quo facto locus facilis adeo intellectu, ut planior nullus esse possit. *Ἐπιστρέφειν* Latine *advertere*; significat Aretaeus symptomata morbi initio adeo levia esse ut instar rei nullius momenti aegrotantis mentem non advertant.

ἀλλὰ τάδε ῥεμβώδεα μὲν γιγνόμενα νούσου ἀπιστίην ἴσχει.] Crassus: « verum enimvero haec si erratice et non statis temporibus fiant: morbi inconstantiam infirmitatemque significant." Wiganus: « at haec, si vago modo invadant, morbi imbecillitatem significant." Pessime interpretantur, quia *ἐπιστρέφειν* supra male intellexerunt: *νούσου ἀπιστίαν ἔχει* significat *faciunt, ut morbum non esse credant.*

ῥιζώσαντα.] Notandum h. l. *ῥιζόω* intransitivum esse: qua de re adlato hoc loco monuit Schneid. ad Theophr. c. pl. I. 2. p. 7. vol. IV. Minime certum mihi est, eo loco *ῥιζοῦσι* non esse veram lectionem.

μεγάλου κακοῦ ἐστι ξύμβολα.] *Σύμβολα* antiquiores Edd. *ξύμβ.* O. et Pa. *b. c.*

τὰ κεκλιμένα μόρια.] *Μόρια* O. Crassus « partes" *μηρία* vulgo. *μυρία* V. Po.

κἢν ἐναλλάξῃ τὴν κατάκλισιν, τὸ οἶδος ἐπ' ἐκεῖνα φοιτῇ. ὑγροῦ τε καὶ ψυχροῦ ἐς τὸ βάθος περίοδος· ἢν γὰρ ἡ θέρμη μὴ τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζῃ, τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου εἶτα καταῤῥέει.] Editiones antiquiores *τὸ εἶδος.* O. H. V. Pa. *b. c. e. f.* *τὸ οἶδος.* Fueritne ergo *εἶδος* error typographicus in Goupylea? — Libri *ὑγροῦ τε ἢ ψυχροῦ.* De meo *ἢ* in *καί* mutavi. — Negationem *μή* de coniectura mea intuli, quia abesse nequit. — Bernardus ad Nonnum I. p. 114. et in vita Reiskii p. 269. *βάρος*, quod libri omnes ferunt, in *βάθος* mutandum censet, cui obsecutus sum. Quod ad postrema, *τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου εἶτα καταῤῥέει* attinet, Petitus mutilum locum habuit; minime vero illi adsentior: nam *τοῦδε οὐκ ἀναχεομένου* Genitivus est absolutus, qui subiecti vice fungitur. Ceterum confer cum hisce in primis ea, quae paulo post sequuntur: *ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίη καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίη.* Itaque ista caloris debilitas nostro causa est, cur humor non sublimis tollatur, adeo ut ad loca declivia defluat. Ne quis vulgatam *ὑγροῦ τε καὶ ψυχροῦ ἐς τὸ βάρος περίοδος* accipiat, quasi legeretur *ὑγρόν τε καὶ ψυχρὸν ἐς βαρύ τι μεταβάλλονται.* Nam hoc

τέρη πέψιος ὠμοτέρων μᾶλλον, ἢ ἀπέπτων· ἐξανέργαστον δὲ ἡ θρέψις· ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίῃ καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίῃ· τοιγαροῦν οὐδὲ χρηστὸν, οὐδὲ εὔχρουν αἷμα γίγνεται, ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς φύσιος.

Καὶ ἐπὴν ὠμῶν ὅλον τὸ σῶμα πλησθῇ, καὶ ἡ ἐς τὰ σιτία ὄρεξις οἴχηται, τῆς καχεξίης ὧδε μέσφι στομάχου νεμομένης καὶ τοῦ πάθεος κορυφὴν ἴσχοντος ἤδη, οἰδαλέοι μὲν, ἀδρανέες δὲ καὶ ἐς πᾶσαν πρῆξιν ἄθυμοι· κοιλίη δὲ ξηροτέρη· ἄχολα τὰ πολλὰ καὶ λευκὰ, τρηχέα καὶ ὠμὰ διαχωρέουσι. Τὸ σκῆνος αὖοι, ἀνίδρωτες, κνησμώδεες, ὕπνος ἑδραῖος μὲν οὐδαμῇ, κεκλιμένῳ δὲ νυσταγμός· βραδύπνοοι, σφυγμοὶ ἀμαυροὶ, ἀσθενέες, πυκνοί· πυκνότατοι δὲ ἐπὶ πάσῃ καὶ σμικρῇ πρήξι. ἄσθμα δὲ ἐπὶ τοῖςδε ἡ ἀναπνοή. Φλέβες ἐπὶ τοῖσι κροτάφοισι ἐπηρμέναι ἀσαρκίῃ τῶν πέριξ, ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσι καρποῖσι πουλὺ μέζονες διοιδέουσαι· μελάγχλωρον τὸ αἷμα. Ἐπὶ τοῖςδε φθίσις, ἢ ξύντηξις ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα, ἤ τινα ἀσκίτην ἤγαγε· καὶ τῶνδε ἄφυκτος ἡ γέννα.

Φέρουσι δὲ ἡλικίαι, γῆρας, καὶ οὐκ ἀποδιδρήσκουσι· παῖδες, ταχὺ παθεῖν τε εὔκολοι καὶ ἀπαλλαγῆναι ῥηΐτεροι· ἀκμάζοντες οὐ πάγχυ μὲν παθεῖν ἑτοῖμοι, οὐ πάμπαν δὲ ἀπαλλαγῆναι εὔκολοι. Ὥρη δὲ οὐ μίη φέρει τόδε, οὐδὲ ἐς μίην τελευτᾷ· ἀλλὰ φθινόπωρον μὲν κύει, χειμὼν τιθηνεῖ, ἔαρ δὲ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος δὲ κτείνει.

neque verum, neque ab auctore dici potuit: humor frigidus non mutatur in grave quid, sed gravis iam est ipse: itaque Bernardum verum vidisse opinor.

ἀνάδοσις ταχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον ἢ ἀπέπτων· ἐξανέργαστον δὲ ἡ θρέψις· ἡ γὰρ ἐν τῇ κοιλίῃ τοῦ θερμοῦ ἀτονίῃ καὶ ἐν τῷ σκήνεϊ ὁμοίῃ. τοιγαροῦν οὐδὲ χρηστὸν, οὐδὲ εὔχρουν αἷμα γίγνεται, ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς φύσιος.] Pro *θρέψις* Goup. in varr. lectt. ponit *τρέψις*, quod recepit Wiganus et interpretatur: «nam eius haud elaborata est confectio.” Mirus sane viri eruditi error: nam *πέψις*, *ἀνάδοσις*, *θρέψις* in corporibus omnino sibi subsequuntur. Ceterum verba *ἀλλὰ τόδε οὐκ ἐν τῷ ὅλῳ πέσσεται ὑπὸ τῆς φύσιος* in libris scriptis et editis omnibus pone *θρέψις* inseruntur, unde ad pristinam sedem revocavi. Transpositio haec se ipsa defendit; itaque nihil de illa amplius moneo.

καὶ ἐπὴν ὠμῶν ὅλον τὸ σῶμα πλησθῇ.] Edd. antiquiores *ὠμόν*; sed Goup. in varr. lectt. *ὠμῶν*; ego e Cod. *Pb.* *ὁμοῦ* enotavi, unde *ὠμοῦ* fere effeceris ad *αἷμα* referens: praetuli tamen *ὠμῶν*, quod et in O. receptum, ut ad quodvis humorum in corpore genus spectet.

ἐπὶ πάσῃ καὶ σμικρῇ πρήξι.] Edd. antiquiores *πᾶσι*; verum *πάσῃ* O. ex H. V., idemque vidi in *Pa. c.*

Φλέβες ἐπὶ τοῖσι κροτάφοισι.] *Φλέβες αἱ ἐπὶ τ. κ.* *Pe. f.*

πουλὺ μέζονες.] *Πολύ* vulgo: sed O. *Pa. b.* *πουλύ.*

ἐπὶ τοῖςδε φθίσις. ἢ ξύντηξις ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα ἤ τινα ἀσκίτην ἤγαγε.] *Ξύντηξις* O. *Pe. f.*: tum pone hoc nomen *ἀναπνοή* in libris cett. circumfertur: Crassus omittit; et vero Petitus, Wiganus et Reiskius delendum censuere. Bernardus ad Nonnum II. p. 92. *αὐαντή* pro *ἀναπνοή* legendum opinatur: equidem prorsus ab eiusmodi ratione dissentio et una litura sanari posse arbitror. Forte librarius seq. *ἀνὰ σάρκα* scripturus errore posuit *ἀναπνοή* et rursus pergens *ἀνὰ σάρκα* scripsit, neque delevit vocem abundantem. — Tandem *τιν᾽ ἀσκίτην* Edd. antiquiores: *τινά* praebent O. *Pa.*

ἑτοῖμοι.] Libri *ἕτοιμοι*: de meo accentum mutavi, nomen ad veterum Atticorum et Ionum morem describens. Cf. Koen. ad Greg. Cor. p. 21.

φθινόπωρον μὲν κύει, χειμὼν τιθηνεῖ, ἔαρ δὲ ἐς κορυφὴν τελεσφορεῖ, θέρος δὲ κτείνει.] Notanda consecutio metaphorica in *κύειν*, *τιθηνεῖν*, *τελεσφορεῖν*, *κτείνειν*.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΟΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΕΡΙ ΥΔΡΩΠΟΣ.

Κεφ. α΄.

Ὕδρωψ ἀτερπὲς μὲν ἐςιδεῖν πάθος, χαλεπὸν δὲ καὶ παθεῖν. διαδιδρήσκουσι γὰρ τόδε πάγχυ παῦροι ὑπ᾽ εὐτυχίης, καὶ θεῶν ἐπικουρίῃ μᾶλλον ἢ τέχνης· τὰ γὰρ μέζονα πάντα ἰῶνται μοῦνοι θεοί. Ἢ γὰρ ἐν σπλάγχνῳ καιρίῳ νόσημα φωλεῦσαν ἔτρεψε ἐς καχεξίην τὸ πᾶν, ἢ τὸ ξύμπαν σκῆνος λοιμοῦ κατάρξαντος ἐς κακοχυμίην ἤμειψε τὰ σπλάγχνα. εὖτε ἀλλήλοισι ἄμφω ἐς τὸ κακὸν ξυντιμωρέει, ἀσινὲς δὲ οὐδὲν, ἐξ οὗπερ καὶ σμικρὴ τῇ φύσι γίγνοιτο ἂν ἐπικουρίη. Ἔστι δὲ ἐς ἐπομβρίην ῥεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντί· ἡ τροπὴ ὑγρῆς καὶ ψυχρῆς αἰτίης ἐς τοιήνδε ἕξιν ἑτεροιούσης τὸν ἄνθρωπον. Οὐ γὰρ τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω ἀλιζόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν, ἐπεὶ οὐδὲ τὸ πάθος τῆδέ ἐστι· ἀλλ᾽ ὅτε ξυμπαρομαρτέει τῇ νούσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος, ἡ χροιὴ, ἠδὲ ἐς τὸ ὕδωρ ξυντήκουσα ἕξις, ὕδρωψ τέ ἐστι καὶ καλέεται. κὴν γὰρ ἐκραγῇ κοτὲ τὸ ὕδωρ αὐτομάτως ἔξω, ἢ ταμών τις τὸ ὑποχόνδριον ἐκχέῃ, ἐφ᾽ ἕδρης ἔασι ὑδρωπιώδεες. Ἡ μὲν οὖν πρωτίστη αἰτίη, καχεξίη.

Lib. II. Cap. 1. *διαδιδρήσκουσι γὰρ τόδε πάγχυ παῦροι ὑπ᾽ εὐτυχίης καὶ θεῶν ἐπικουρίῃ μᾶλλον ἢ τέχνης.*] Pro *γάρ* Pd. *δέ*. — *Ἐπικουρίῃ* de meo supplevi, Codd. omittunt: nimirum aegre fero praepositionem *ὑπό* e superioribus repetendam esse in vulgata loci scriptura; nam supplere debebis *καὶ διαδιδρήσκουσι ὑπὸ θεῶν μᾶλλον, ἢ τέχνης*, quod fieri non posse contendo. Aeque minus licet supplere *καὶ θεῶν εὐτυχίης μᾶλλον ἢ τέχνης*, neque enim sensum sanum hoc refert. Reposui igitur nomen, quod paulo inferius etiam occurrit et Crassus et Wiganus Latine expresserunt. — *Εὐτυχίης* in hoc morbo mentio facta ab Aretaeo ad imitationem loci e parte spuria libri Hipp. de V. A. § 52. mihi: *ὑδρώπων δύο μὲν φύσιες, ὧν ὁ μὲν ὑποσαρκίδιος ἄφυκτος, ὁ δὲ μετ᾽ ἐμφυσημάτων, ἐγχειρέων γίγνεσθαι, πολλῆς εὐτυχίης δεόμενος.* Locum dudum adscripsit Petitus.

τὰ γὰρ μέζονα πάντα ἰῶνται μοῦνοι θεοί.] Μοῦνον Pa. *b*. — Ceterum advertit haec sententia, quam proverbii speciem referre dixerim.

εὖτε ἀλλήλοισι ἄμφω ἐς τὸ κακὸν ξυντιμωρέει.] Pro *ἀλλήλοισι* libri ferunt *ἄλλοισι*. — Vere emendarunt Wiganus, Reiskius. Imitatur Aretaeus Hippocratem in lib. de V. A. § 17. mihi: *καὶ οὕτως ἐς τὸ κακὸν ἀλλήλοισι ξυντιμωρέει.* — Cf. adn. nostram ad l. l. p. 140.

γίγνοιτο ἂν ἐπικουρίη.] Pb. c. d. e. f. *γίγνοιτ᾽ ἄν*.

ἔστι δὲ ἐς ἐπομβρίην ῥεῦμα ψυχρὸν, παχὺ, ὁκοῖον ἡ ὁμίχλη τῷ παντί.] Respicit iterum Heracliti dictum, quod descripsimus ad cap. 4. lib. II. de s. m. ac., uti recte vidit Petitus. — Sed minus recte tum hic, tum Wiganus h. l. *τὸ πᾶν* intelligunt de corpore hominis universo: spectatur rerum universum, mundus, quo modo accepisse videtur Crassus. — Minime placet Petiti coniectura pro *ῥεῦμα* legentis *πνεῦμα*: nempe *ῥεῦμα ἐς ἐπομβρίην* optime intelligo; minime vero *πνεῦμα ἐς ἐπομβρίην*. — Quae vero adfert, perparum ad eius sententiam firmandam valent, quin imo verba e medio capite, *ἢν δὲ ἐς ὁμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα*, potius vulgatam h. l. tuentur.

οὐ γὰρ τὸ ἐν τῇ κοιλίῃ τῇ κάτω ἀλιζόμενον ὑγρὸν ὕδρωπα καλέομεν.] Libri omnes *ἀλλόμενον*. — Emendavit Wiganus. — Cf. verba e cap. de Cholera *τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἁλιζόμενα*. — Eodem modo emendavit Bernardus. Inusitatum nostro, quod Reiskius proposuit, *ἀολλεόμενον*.

ἀλλ᾽ ὅτε ξυμπαρομαρτέει τῇ νούσῳ ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος, ἡ χροιὴ, ἠδὲ ἐς τὸ ὕδωρ ξυντήκουσα ἕξις, ὕδρωψ τέ ἐστι καὶ καλέεται.] Pro *ἠδέ* in hisce vulgo *ἥδε*, quod et Crassus Latine expressit: unus Pc. *ἡ δέ* (sic). — Me iudice sententiae apodosis solis verbis *ὕδρωψ τέ ἐστι καὶ καλέεται* continetur: itaque *ἥδε* ferri nequit, sed in copulam aliquam est mutandum; primum igitur *ἤ τε* emendaveram; postea vero potius arrisit *ἠδέ*, quod quum ad utramque librorum lect. proxime accedit, tum vero eo etiam praestat, quod *ἕξις* non habet articulum, qui melius omittitur ante hoc nomen, quo res indicatur minus visui patens, quam *ὁ ὄγκος, τὸ οἶδος* et *ἡ χροιή*. — Parum recte *ἀχροίη* desiderat Petitus: *ἡ χροιή* est solitus ille in Hydropicis color pallidus.

Ἰδέαι δὲ πλεῦνες, ἀτὰρ καὶ οὔνομα ἕτερον καὶ ἕτερον. Ἢν μὲν γὰρ ἡ παρέγχυσις ἔνυγρος ἐν τῇσι λαγόνεσι ἐμπλώῃ καὶ ὑπὸ τῆς πρήσιος ἐν τοῖσι πατάγοισι δονέῃ, ὅκως τύμπανον, τυμπανίης κικλήσκεται. Ἢν δὲ ὕδωρ ἄλις ἐς τὸ περιτόναιον ἐμπεριχέηται, ἐμπλώῃ δὲ τῷ ὑγρῷ τὰ ἔντερα, καλέομεν ἐπίκλησιν ἀσκίτην. Ἢν δὲ αἱ λαγόνες μὲν μηδὲν τουτέων ἴσχωσι, τὸ πᾶν δὲ παροιδαίνῃ σκῆνος, ἣν μὲν ἐπὶ λευκῷ φλέγματι καὶ παχέϊ, καὶ ψυχρῷ, φλεγματίης καλέεται· ἣν δὲ ἐς χυμὸν αἱμάλωπα, ὑδατώδεα, λεπτὸν, ξυντακῶσι αἱ σάρκες, ἀνὰ σάρκα γίγνεται ὕδρωψ. Κακὴ μὲν ἡ ἑκάστου ξύστασις· οὐ κακίων δὲ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη. τῶν γὰρ ἀμφὶ τὰς λαγόνας εἷς ἑνὶ τῶν ἀνὰ τὸ πᾶν ξυμβῇ γέ κοτε. Χαλεπώτατος δὲ ἢν ὁ τυμπανίας τῷ ἀνὰ σάρκα μιχθῇ· καὶ γὰρ ἰδίῃ τῶν μὲν ἀμφὶ τὰς λαγόνας, ἀσκίτου τυμπανίας χερείων· τῶν δὲ ὅλου τοῦ σκήνεος, ὁ λευκοφλεγματίας τοῦ ἀνὰ σάρκα μείων. Ἐπιεικὴς μὲν ὢν, ὡς ἐν ἀπελπίστοισι, ἢν ὁ μείων ξυστῇ τῷ μείονι. κακίων δὲ, ἢν εἷς τις τῶν μειόνων ἑνὶ τῶν μεζόνων ἐς τὠυτὸ ξυμβῇ. ἢν δὲ ἐς ἄκρας ἡ μίξις ἅμα ἵκηται δυοῖν μεγάλοιν, μέζον κακὸν τὸ ἔκγονον.

Σημεῖα δὲ μέγιστα, καὶ ῥήϊστα ἰδεῖν, καὶ θιγέειν, καὶ ἐςακοῦσαι. Ἐπὶ μὲν τῷ ἀσκίτῃ ἰδέειν ὄγκον ἐν τῇσι λαγόσι, οἶδος ἀμφὶ τὼ πόδε· πρόςωπον δὲ καὶ βραχίονες, καὶ τὰ ἄλλα, ἰσχνά· οἰδέουσι ὄρχιές τε καὶ πόσθη, καὶ ὁ ξύμπας καυλὸς σκολιὸς ἐξ ἀνί-

κὴν γὰρ ἐκραγῇ κοτε τὸ ὕδωρ αὐτομάτως ἔξω, ἢ ταμών τις τὸ ὑποχόνδριον ἐκχέῃ, ἐφ' ἕδρης ἔασι ὑδρωπιώδεες.] Pro *ἐκχέῃ* V. *ἐγχέῃ*. — Pc. in margine *ἐφ' ἕδρῃ*. Libri editi et scripti omnes *οἱ ὑδρωπιώδεες*; articulus delendus visus est. Illud *ἐφ' ἕδρης ἔασι ὑδρωπιώδεες* alii alio modo Latine reddiderunt interpretes. Crassus: «adhuc in sede sua permanent hydropici." — Petitus: «manet, constat morbus." — Wiganus: «morbus tamen Hydropicis confirmatus remanet." — Adponam alios quosdam ex auctore nostro locos, qui haec verba illustrabunt. Cap. 8. huius libri legis: *παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν γενέσιος, ὅκως πῦρ τὴν ἕδρην ἴσχει.* Cap. 10: *ἢν... ἐν ἕδρῃ ἵζῃ ἡ αἰτίη τουτέων.*— Cap. de cur. Cephalaeae: *φιλυπόστροφον γὰρ κακὸν καὶ ἐν ἕδρῃ ἵζον τὰ πολλὰ φωλεύει.* — Nos haud absimili modo «zij zijn toch in den grond waterzuchtig." Comparo Hippocraticum *πυθμενόθεν οὐκ ἴσασι.*

Ἰδέαι δὲ πλεῦνες, ἀτὰρ καὶ οὔνομα ἕτερον καὶ ἕτερον.] Vulgata in libris omnibus lectio haec est: *ἰδέαι δὲ πλεῦναι, ἧς ἀτὰρ ὄνομα* (*οὔνομα* O. Pa. *b.*) *ἕτερον καὶ ἕτερον.* — Ineptissimum *πλεῦναι, ἧς* in *πλεῦνες* mutandum esse vidit Scaligerus, qui in marg. exemplaris Henyschiani correxit. — Sed praeterea *καί* pone *ἀτάρ* de meo reposui, quippe sine quo sensus loci sanus esse nequit.

ἣν γὰρ ἡ παρέγχυσις ἔνυγρος ἐν τῇσι λαγόνεσι ἐμπλώῃ καὶ ὑπὸ τῆς πρήσιος ἐν τοῖσι πατάγοισι δονέῃ ὅκως τύμπανον, τυμπανίης κικλήσκεται.] Pro *ἡ* Pa. *b.* *εἴη*. H. V. G. v. l. Pc. *d. e.* *ἐμπλέῃ* Pa. *b.* *ἐμπέῃ* Pb. in m. *ἐμπέσῃ*. — *ὑπὸ τῆς π.* dant libri scripti omnes et O.; antiquiores Edd. *ἀπὸ τῆς π.* — Libri cett. *δοκέῃ* (V. Po. *δοκέει*) *πως τυμπάνῳ*, quod et Crassus legisse videtur. — Recepi Wigani emendationem certissimam, id unum si excipias, quod hic *ὅπως* communiter scripsit. — Parum recte vero Wiganus pro *ἔνυγρος* desideravit *ἄνυγρος*: vide quam inepte Aretaeus dixisset: *ἢν παρέγχυσις ἄνυγρος ἐμπλώῃ!*

ἣν δὲ ὕδωρ ἄλις ἐς τὸ περιτόναιον ἐμπεριχέηται, ἐμπλώῃ δὲ τῷ ὑγρῷ τὰ ἔντερα.] Libri omnes *ἐμπεριέχηται* quod non ferendum puto: requirerem certe *ἐν τῷ περιτοναίῳ ἐμπεριέχηται.* — Legendum *ἐμπεριχέηται*, sicuti paulo ante *παρέγχυσις* a *χέω*: — *ἐμπεριχέηται* h. l. e. *ἐγχέηται ἐς τὸ περιτόναιον περὶ τὰ ἔντερα.*

καὶ παχέϊ.] *Παχεῖ τε* H. Pa.

ξυντακῶσι.] Sic O. Pa. *b.* *συντ.* cett.

οὐ κακίων δὲ πολλόν τι ἡ τῶνδε ἐπιμιξίη.] Petitus *οὐ* deletum cupit; etiam Wiganum negationem in Latinis omisisse video. — Causam, cur eam delerem, vidi nullam: mox enim: *ἐπιεικὴς μὲν ὢν, ὡς ἐν ἀπελπίστοισι, ἣν ὁ μείων ξυστῇ τῷ μείονι.* Prorsus displicet Bernardi in vita Reiskii p. 330. coniectura, *οὐ θῶυμα κακίων.* Nihil deficit!

τῶν γὰρ ἀμφὶ τὰς λαγόνας.] Ceteri *τῶνδε*: perperam; huc defluxit e superiori *τῶνδε ἐπιμιξίη.*

ἐπιεικὴς μὲν ὢν, ὡς ἐν ἀπελπίστοισι, ἣν ὁ μείων ξυστῇ τῷ μείονι.] Ὡς de meo supplevi; vocula abesse nequit: — de hoc eius usu vide Vig. Ed. Herm. p. 569. nota 29. — *ἀνελπίστοισι* H. V. G. v. l. *Pf.* et *c.* in marg. — *ἣν ὁ μείων* vera loci scriptura est ex H. in O. recepta: — *ἣν ὁμοίως* cett. — Dixeris paene Crassum legisse: *ἣν ὁ μείων ξυστῇ τῷ μείονι ὁμοίως.*

κακίων δὲ, ἢν εἷς τις τῶν μειόνων ἑνὶ τῶν μεζόνων ξυμβῇ.] Pro *ἢν εἷς τις* edi solet *εἴ τις*: sed pro *εἰ* H. V. ferunt *ἤν* et Pa. *b. d. e. f.* *ἢν εἴ τις*, in quo latere existimavi quod iam exhibeo.

ἅμα ἵκηται.] Sic O. — Vulgo *ἅμ' ἥκηται*: sed *ἅμα* fert Pb. *ἵκηται* V.

τὸ ἔκγονον.] Ita de meo scripsi: *ἔγγονον* cett., quod non ferendum mihi videtur. Notissima res est, librarios haec nomina *μυριάκις* confundere.

θιγέειν.] Ionica Aoristi forma, qualis mox *ἰδέειν.*

πρόςωπον δὲ καὶ βραχίονες κ. τ. λ.] Libri *πρόςωπα* plur. num.; de meo singularem numerum reposui. Paulo

σου τοῦ οἴδεος. Θίγειν ἤδὲ ἐρείσαντά πη τὴν χεῖρα κατὰ λαγόνα εἰςωθεῖν· τὸ γὰρ ὑγρὸν ἐπὶ τὰ ἄλλα μέρεα μεταῤῥέει· ἀτὰρ καὶ ἐν τῇσι τοῦ ἀνθρώπου τῇδε ἢ τῇδε ἐπιστροφῇσι ἐς τὰς μετακλίσιας τὸ ὑγρὸν ὄγκον τε καὶ κλύδωνα ποιέει· ἐςακούειν δὲ καὶ τοῦ κλύδωνος. ἀλλὰ κἢν πη τὸν δάκτυλον ἐρείσῃς, ὁ χῶρος γίγνεται κοῖλος, ἐς χρόνον τε πουλὺν μίμνει κοῖλος. Τάδε μὲν οὖν τὰ ἀσκίτου.

Τυμπανίης δὲ πρὸς τῇ τοῦ ὄγκου θέῃ καὶ ἀκοῦσαι ἐστὶ δονέων. ἢν γὰρ πατάξῃς τῇ χειρὶ, τὸ ἐπιγάστριον δονέει, οὐδὲ μεταχωρέει τὸ πνεῦμα ἐν τῇσι ἐπιστροφῇσι· πνεῦμα γὰρ, κἢν μετακλινθῇ τὸ ἀμπέχον ἄνω τε καὶ κάτω, ἴσον πάντη μένει. ἢν δὲ ἐς ὀμίχλην καὶ ὕδωρ τρέπηται τὸ πνεῦμα, — καὶ γὰρ ἀσκίτης ἀπὸ τυμπανίου, — ἀμείβεται μὲν, ἢν μὴ ἐς τέλος τραπῇ κοτε, ἡμιτελὴς μεταῤῥέων.

Ὁ δὲ ἀνὰ σάρκα ἠδὲ τοῦ λευκοῦ φλέγματος τὰς μὲν λαγόνας ἴσχουσι κενεὰς, οἰδαλέοι δ' ἔασι καὶ πρόςωπα καὶ βραχίονας· ἀτὰρ ἠδὲ ὁκόσα τοῖσι ἄλλοισι κενεὰ, τοῖςδε γίγνεται πλήρεα. Φλέγμα μὲν γὰρ λευκὸν ἐπὶ τῷ λευκοφλεγματίᾳ ξυνίσταται, ψυχρόν τε καὶ παχύ· τοῦδε ἐμπίπλαται τὸ πᾶν. οἰδαίνει δὲ τὸ πρόςωπον, αὐχήν τε καὶ βραχίονες· παχὺ δὲ τὸ ἐπιγάστριον ἀπὸ τοῦ οἴδεος· μαζοὶ δὲ ἐς ὄγκον αἴρονται, ὁκόσοι νέοι ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ τῆς ἡλικίης. Ἐπὶ δὲ τῷ ἀνὰ σάρκα, τηκεδὼν τῆς σαρκὸς ἐς χυμὸν σαρκοειδέα, ἰχώρ τε αἱμάλωπος, ὁκοῖος ῥέει ἐπὶ ἐντέρων ἕλκεσι· τοιόςδε καὶ ἐπὶ θλάσμασι ἀπὸ βάρεος ἐμπεσόντος, ἢν τάμῃς τι ἐπιπολῆς, ὁ χυμὸς ἐκρέει. Ἡ δὲ τοῖν δυοῖν ἐπιμιξίῃ ἀμφοῖν ἴσχει τὰ σημήϊα.

Ξύμπασι δὲ ὁμοῦ ξύνεστι, ὦχρος, δύςπνοια, βὴξ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· νωθέες, ὄκνος πουλύς· ἀπόσιτοι, ἢν δέ τι προςαίρωνται, κἢν βραχὺ καὶ ἄφυσον, φυσώδεες, διατάσιες, ὡς ἀπὸ πλησμονῆς· ἄνικμοι, διὸ οὐδὲ ἐπὶ λουτροῖσι ἰκμαλέοι· λευκοὶ, γυ-

post in ipso hoc capite: *οἰδαίνει δὲ τὸ πρόςωπον, αὐχήν τε καὶ βραχίονες.*

τὰ ἄλλα ἰσχνά.] Τἄλλα *l.* Pa. *b.*: mox *πόσθαι* A. Pd.

κατὰ λαγόνα εἰςωθεῖν.] *Κατὰ λαγόνα* felicissima est Wigani emendatio vulgatae lect. *κατὰ λόγον*, quae sensu cassa facile ex eo, quod exhibui, oriri potuit.

μεταῤῥέει.] *Καταῤῥέει* Pf.

ἐςακούειν δὲ καὶ τοῦ κλύδωνος.] Libri in his *τε καί*, quod e superiori *ὄγκον τε καὶ κλύδωνα* huc demanasse videtur: ego certe *δὲ καί* requiro. Primo tactu *κλύδωνα* percipi posse dixit et ad eum animum attendendum, iam vero etiam auditu sonum esse percipiendum monet, itaque *δὲ καί* i. e. *et vero* optime quadrat.

ἐς χρόνον τε πουλὺν μίμνει κοῖλος.] Sic O. ex M. vere: cett. *ἐς χῶρον τε κ. τ. λ.* Etiam Scaligerus in marg. exemplaris Henyschiani *ἐς χρόνον* reponit.

τάδε μὲν οὖν τὰ ἀσκίτου.] *Οὖν* h. l. O. ex V. exhibet: omittunt cett.

δονέων.] *Δοκέων* Pc. in marg. et Pe. Vides quam certa sit emendatio supra recepta: *ἢν δονέῃ, ὅκως τύμπανον.*

κἢν μετακλινθῇ τὸ ἀμπέχον.] Cett. *μετακλιθῇ*: sed Pf. *μετακλινθῇ*: cf. cap. 11. libri superioris: *κἢν ὕπτιος κατακλινθῇ ὥνθρωπος*, quaeque ad haec verba citavi.

τὰς μὲν λαγόνας ἴσχουσι κενεὰς, οἰδαλέοι δ' ἔασι κ. τ. λ.] Hoc loco *δ'* ante *ἔασι* de meo reposui, ut responderet superiori *μέν*: cett. *δ'* omittunt. — Pro *καὶ πρόςωπα* Pa. *καὶ τὰ πρόςωπα.*

ἐπὶ τῷ λευκοφλεγματίᾳ ξυνίσταται.] *Λευκοφλεγματίᾳ* O. ex V. — *λευκῷ φλεγματίῃ* cett. — *ξυνίσταται* mihi praebuerunt *Pe. f.* — *συνίσταται* cett.

ὁκόσοι νέοι ἀκμὴν ὄντες ἐν εὐτυχίῃ τῆς ἡλικίης.] Offendit hoc Wiganum, qui: « an, inquit, *νέοι καὶ ἀκμάζοντες*, vel *ἀκμὴν ἔχοντες*, vel *ἐν ἀκμῇ ὄντες*?" Recte vidit Petitus *ἀκμήν* adverbialiter sumendum esse. Simili modo *ἀρχήν* a Graecis usurpatur.

ἰχώρ τε αἱμάλωπος, ὁκοῖος ῥέει ἐπὶ ἐντέρων ἕλκεσι.] Petitus: « scribe, inquit, *αἱματωπός*, sanguineus, colore sanguineo: *αἱμάλωψ* et *αἱμαλωπίς* apud Dioscoridem reperitur et substantivum est: *αἱμάλωπος* nusquam." Equidem, si quid mutatum vellem, scriptum cuperem *ἰχῶρά τε αἱμάλωπα*, ut adiective sumatur *αἱμάλωπα*, uti supra in verbis *ἢν δὲ ἐς χυμὸν αἱμάλωπα, ὑδατώδεα, λεπτὸν ξυντακῶσι αἱ σάρκες.* Attamen ferri posse videtur vulgata lectio, in qua *αἱμάλωπος* non sit adiectivum, sed Genitivus substantivi. Pro *ἐπὶ ἐντέρων ἕλκεσι* vulgo *ἀπὸ ἐντέρων ἕλκεσι*, sed *Pb. d. f.* *ἀπ'* — Pc. *ἐπ'*.

ἢν τάμῃς τι ἐπιπολῆς.] *Ἐπιπολύ* libri scripti ferunt: emendavit Wiganus e Crassi *Latinis*, itaque in O. *ἐπιπολῆς* legitur.

τοῖν δυοῖν.] Vulgo *τῶν δυεῖν*: sed H. V. A. O. *τοῖν δυοῖν* Pa. *b.* *τῶν δυοῖν.*

βὴξ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε.] Ita cum Wig. distinguo; minus recte Goup. cett. *ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε νωθέες* coniungunt. Formulae *βὴξ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, πόνος ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε* in libris spuriis nonnullis Hippocratis frequentes.

ἐπιφανέες καὶ ἐν προςώπῳ καὶ κάρποισι καὶ ἐπιγαστρίῳ.]

ναικώδεες. Οἱ δὲ ἀνὰ σάρκα μελάγχλωροι, μελανόφλεβες· ἀσκίτῃσι μὲν καὶ τυμπανίῃσι ἐπιφανέες καὶ ἐν προςώπῳ, καὶ κάρποῖσι, καὶ ἐπιγαστρίῳ. ἐπὶ δὲ τοῖσι ἀνὰ σάρκα καὶ τῷ φλεγματίῃ οἴδεϊ ἅπαντα κρύπτεται. Ὕπνοι βαρέες, νωθροὶ, σμικροί· ἀψυχίη, σμικρολογίη, φιλοζωΐη. καρτερίη, οὐκ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος. Οὔτι φατὸν τὴν αἰτίην, θωυμάσαι δὲ τόδε μέγα· ἐπὶ μέν γε ἄλλοισι οὐ πάμπαν ὀλεθρίοισι οἱ νοσέοντες ἄθυμοι, κατηφέες ἔρανται τοῦ θανάτου· ἐπὶ δὲ τοῖσι, εὐέλπιδες καὶ φιλόζωοι γίγνονται. ἄμφω δὲ τὰ ἐναντία τίκτουσι αἱ νοῦσοι.

Γίγνεται ὕδρωψ καὶ ἐξαπίνης κοτὲ ἐπ' ἀθρόῃ ψυχροποσίῃ, ἣν ὑπὸ δίψεος χανδὸν πουλὺ ψυχρὸν ἐγχέῃ τις ὕδωρ, εἶτα τὸ ὑγρὸν ἐς τὸ περιτόναιον ἐνεχθῇ· δι' ἃ δὲ ἐν τῇσι κοιλίῃσι τὸ ἔμφυτον θερμὸν κατεψύχθη, ἔπειτα ἐς τοὺς κενεῶνας σταγόνες ἐκρέουσι, αἳ πρόσθεν ἐς διαπνοὴν ἐξηερούμεναι διεφοροῦντο. Τόδε οὖν εἰ γίγνεται, ῥηϊτέρη ἡ τῶνδε ἴησις, πρίν τι τῶν σπλάγχνων, ἢ ὅλον τὸν ἄνθρωπον παθεῖν. Ἀτὰρ ἠδὲ ἔδεσμα φυσῶδες, καὶ ἀπεψίη, καὶ βούπρηστις, ἔτεκον ὕδρωπας.

Ἔστι δὲ ξυνὸν πάντων τὸ κακὸν, ἀνδρῶν, γυναικῶν, ἡλικίης πάσης, πλὴν ὁκόσον ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἔασι ὡραῖοι· ἀνὰ σάρκα παῖδες, ἠδὲ τοῦ λευκοῦ φλέγματος. νέοι δὲ μέχρι ἀκμῆς, οἱ κατὰ λαγόνας πλήσμιοι. γέροντες μὲν πάντα παθέειν ἑτοῖμοι, ψυχρὸν γὰρ τὸ γῆρας· ἀλλ' ἐς ὑγροῦ πλῆθος ἔασι ἀναίτιοι. τοῖςδε οὖν τυμπανίης ξυνήθης.

Legebatur *καὶ εὐπρόςωποι*: Petitus *εὐπρόςοπτοι* voluit; recepi unice veram Wigani emendationem. — Ad *ἐπιφανέες* e praegresso *μελανόφλεβες* nomen *φλέβες* est repetendum.

καρτερίη, οὐκ ἀπ' εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, ὅκως τοῖσι ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος. Οὔτι φατὸν τὴν αἰτίην, θωυμάσαι δὲ τόδε μέγα· ἐπὶ μέν γε κ. τ. λ.] Vulgo editur: *καρτερίη οὐκ ἀπ'* (*ἀπὸ* Pa. d. e. f.) *εὐθυμίης καὶ εὐελπιστίης, ὅκως τοῖσι* (*τισίν* Pc.) *ἐν εὐτυχίῃ, ἀλλ' ἐξ αὐτέου τοῦ πάθεος, οὔτε* (*οὔτι* Goup. et libri scripti: *Οὔτι* O.) *φατὸν τὴν αἰτίην θωυμάσαι· τὸ δὲ μέγα, ἐπὶ μέν γε κ. τ. λ.* — Sponte patet pone *πάθεος* puncto esse distinguendum: tum vero coniungenda esse *οὔτι φατὸν τὴν αἰτίην* et *θωυμάσαι τόδε μέγα*; quum vero utrumque ad seqq. spectet, *δέ* ante *τόδε* adscripsi de meo. Illud *οὔτι φατόν* poëtas redolet; cf. Hesiod. Aspis. vs. 144.

ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, οὔτι φατειός.

Callim. Hymn. in Delum vs. 60:

σπερχομένη μέγα δή τι καὶ οὐ φατόν.

ἔρανται τοῦ θανάτου.] Ita de meo scripsi, cett. *ἐράται.* — Hoc quidem ferri nequit, *ἐρασταί* certe requisiveris: nec tamen dubito, quin ab *ἔραμαι* noster *ἔρανται* dederit.

ἣν ὑπὸ δίψεος χανδὸν πουλὺ ψυχρὸν ἐγχέῃ τις ὕδωρ.] *Πουλύ* O. Pa. b. *πολύ* cett. — *τις* de meo interposui, quia aegre ferebam abesse in libris. — Desumta sunt haec ex libro Hipp. spurio de internis aff. p. 469. Ed. Kühn.: *ὁ δὲ ὕδερος ἀπὸ τῶνδε γίνεται. ὁκόταν θέρεος ὥρῃ διψήσας ὕδωρ πουλὺ πίῃς. ἐπείπερ ἐκ τοῦδε γίνεσθαι φιλέει μάλιστα.* — Locum iam laudavit Petitus.

εἶτα τὸ ὑγρὸν ἐς τὸ περιτόναιον ἐνεχθῇ.] In his *ἠνεχθῇ* (sic) Pc. d. e. *ἠνέχθη* (sic) O. — Vulgatam retinui, subiunctivus a superiori *ἤν* pendet, perinde atque *ἐγχέῃ*. — Articulum ante *περιτόναιον* sola O. Ed. habet.

δι' ἃ δὲ ἐν τῇσι κοιλίῃσι τὸ ἔμφυτον θερμὸν κατεψύχθη] Vulgo *δι' ἃ δὲ τῇσι*: sed V. Pa. c. *διὰ δὲ τῇσι.* — De meo praepositionem *ἐν* interposui; forte *δ' ἐν* ferebant libri nostris codicibus antiquiores.

ἐς τοὺς κενεῶνας ... ἐς διαπνοήν.] Utroque loco *εἰς* vulgo: priori *ἐς* O. — utroque loco *ἐς* praebent Pa. b.

καὶ βούπρηστις.] Iam Petitus ad Nicandri et Dioscoridis locos provocavit, quorum alter Alexipharm. vs. 341:

πᾶσα δὲ οἱ νηδὺς διαπίμπραται, ὡς ὁπόθ' ὕδρωψ
τυμπανόεις ἀνὰ μεσσὸν ἀφυσγετὸς ὀμφαλὸν ἵζει.

Alter lib. de Venenis. cap. 3. —: *τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὅμοιόν τι βρωμώδει νίτρῳ· παρακολουθεῖ δὲ ἄλγημα στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρόν· ὄγκος τε στομάχου καὶ κοιλίας, ὁμοίως ὑδρωπικοῖς· καὶ περιτείνεται αὐτοῖς ἡ ἐπιφάνεια ὅλου τοῦ σώματος· τά τε οὖρα ἐπέχεται.* — Quo loco quidem omissis altera sede verbis *στομάχου καὶ κοιλίας* legere mallem: *παρακολουθεῖ δὲ ἄλγημα στομάχου καὶ κοιλίας σφοδρὸν, ὄγκος τε ὁμοίως ὑδρωπικοῖς, καὶ περιτείνεται κ. τ. λ.*

ἡλικίης πάσης, πλὴν ὁκόσον ἄλλοι ἐς ἄλλο εἶδος ἔασι ὡραῖοι.] In libris *πλήν* abest: de coniectura dudum adieceram, antequam viderem idem desiderasse Wiganum in adnn. Libri *ὥριοι*: de meo *ὡραῖοι* scribo.

ἀνὰ σάρκα παῖδες, ἠδὲ τοῦ λευκοῦ φλέγματος· νέοι δὲ κ. τ. λ.] Breviloquentia omnino in his inest; possis ea ita explere: *ἐς εἶδος τὸ ἀνὰ σάρκα παῖδες, ἠδὲ ἐς τὸ τοῦ λευκοῦ φλέγματος.*

ἑτοῖμοι.] Ita de meo Ionice, *ἕτοιμοι* cett.

Ἅπαντα μὲν οὖν πονηρὰ τὰ εἴδεα, ἀλλὰ τουτέων λευκοφλεγματίης μὲν εὐηθέστερος.] In libris omnibus scriptis et editis legis: *ἅπαντα μὲν οὖν πονηρὰ τὰ εἴδεα του-*

Ἅπαντα μὲν οὖν πονηρὰ τὰ εἴδεα, ἀλλὰ τουτέων λευκοφλεγματίης μὲν εὐηθέστερος· πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη ἐπὶ τοῦδε ἡ εὐτυχίη ἱδρῶτος, ἢ οὔρων, καὶ κοιλίη κοτὲ αὐτέων κατεῤῥάγη, λυομένης ἤδη τῆς τοῦ ὕδρωπος ἕξιος. Χαλεπὸς δὲ τυμπανίης καὶ τοῦδε ὁ ἀνὰ σάρκα μᾶλλον· τὸν γὰρ ἰητρὸν ἐν τῷδε τῷ πάθεϊ ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι· τόδε μέντοι οὐδὲ θεοῖσι ῥηΐτερον.

Ὑδεριῇ δὲ καὶ ἐν σμικρῷ κοτὲ ἄνθρωπος, ἢ κεφαλὴν ἐπὶ ὑδροκεφάλῳ, ἢ πνεύμονα μοῦνον, ἢ ἧπαρ, ἢ σπλῆνα· καὶ ἐπὶ γυναικῶν ὑστέρη· καὶ τῶν ἄλλων ἥδε εὐαλθεστέρη. ἢν γὰρ τὸ στόμιον ἀνῇ ἐκ τῆς πρόσθεν μύσιος, ὑγρὸν μὲν, εἰ ἔχοι, ἐκχέει ἔξω· ἢν δὲ πνεῦμα, ἐξεφυσήθη τόδε· ἢν δέ τι ἀνὰ σάρκα ἡ ὑστέρη πάθῃ, ὡς ἐπίπαν ὅλη ἡ ἄνθρωπος ὑδεριᾷ.

Ἰδέη τις ἑτέρη ὕδρωπος ἥδε γιγνώσκεται· κύστιες σμικραὶ, συχναὶ, πλήρεες ὑγροῦ ἐγκέονται τῷ χωρίῳ, ἔνθα ὁ ἀσκίτης ξυνίσταται· ἀτὰρ ἐμπλέουσι τῷ πολλῷ ὑγρῷ· τέκμαρ δέ· ἢν γὰρ τετρήνας τὸ ἐπιγάστριον ἐκχέῃς, ἐπὶ βραχείῃ φορῇ τοῦ ὑγροῦ ἔνδοθεν ἂν ἐπέφραξε ἡ κύστις· κἢν τὸ ὄργανον διώσῃ, αὖθις ἐκρέει. Τόδε μέντοι τὸ εἶδος οὐκ εὔηθες· πόθεν γὰρ ἂν ἐκπέσωσι αἱ κύστιες, ὁδὸς οὐκ εὔπορος. Λόγος δὲ μετεξετέροισι, ὅτι ἧκόν κοτε δι' ἐντέρων τοιαίδε κύστιες· ἐγὼ δὲ οὐκ ὄπωπα, διὰ τόδε οὐδὲ νῦν γράφω· οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτέων ὅ τι λέξω ἔχω. Εἴτε γὰρ ἐκ τοῦ κώλου, ἢ τῆς γαστρὸς ἡ φορὴ, τίς ὁ τρόπος τῆς ξυστάσιος; ὁδὸς γὰρ ἐς ἔξοδον ἁπάντων δι' ἕδρης

τέστι ὕδρωψ γὰρ πάντων τῶν νοσημάτων κακόν. ἀλλὰ τουτέων λευκοφλεγματίης μὲν εὐηθέστερος. Haesit in hisce Wiganus, qui: « τουτέστι an recte?" quaerit, et Petitus, qui: « ita, inquit, emenda et distingue: πονηρὰ τὰ εἴδεα ταῦτ' ἔστι ὕδρωψ γὰρ κ. τ. λ." — Rem acu non tetigerunt: verba, quae eieci, originem duxere ex Hippocraticis in Progn.: οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων πάντες κακοί. — Nimirum ad Aretaei verba, ἅπαντα μὲν οὖν πονηρὰ τὰ εἴδεα, lector aliquis adnotavit: τουτέστι (nempe τουτέστι τὸ παρ' Ἱπποκράτει λεγόμενον) ὕδρωπες δὲ ἐκ πάντων τῶν νοσημάτων κακοί. — Scilicet aut memoriter verba citavit, aut postea a librariis corrupta sunt et ita in textum invecta. — Abundantia ergo delevi.

πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη ἐπὶ τοῦδε ἡ εὐτυχίη, ἱδρῶτος, ἢ οὔρων, καὶ κοιλίη κοτὲ αὐτέων κατεῤῥάγη, λυομένης ἤδη τῆς τοῦ ὕδρωπος ἕξιος.] Libri hunc locum ita scriptum efferunt: πολλὴ γὰρ καὶ ποικίλη ἐπὶ τοῦδε ἡ εὐτυχίη· ἱδρῶτος ἢ οὔρων ἢ κοιλίης κοτὲ ἐπ' αὐτέοις (κοτὲ αὐτέων H. V. G. v. l. Pa. b. c.: utrumque Pe. f.) κατεῤῥάγη, λυομένης κ. τ. λ. — Pone εὐτυχίη recte commate tantum distinxit Wiganus, nam coniungenda sunt εὐτυχίη ἱδρῶτος ἢ οὔρων; iam vero sponte patet κοιλίης a librariis scriptum esse pro κοιλίη, quia superiora nomina genitivo efferebantur, scripsi igitur καὶ κοιλίη κοτὲ αὐτέων κατεῤῥάγη: nempe καί melius huic loco adaptatum est, et notissima res est, ἤ et καί sexcenties confundi: praetuli αὐτέων plurimorum codd. auctoritate fretum et prae ἐπ' αὐτέοις re vera praestans, quum hoc fere indicet, praeter signa praedicta novum aliud supervenire, quod huius loci non est.

Χαλεπὸς δὲ τυμπανίης καὶ τοῦδε ὁ ἀνὰ σάρκα μᾶλλον.] Vulgo χαλεπή: sed Wiganus e cod. H. edidit χαλεπόν: equidem in cod. Pb. legi $\overset{\text{ὸ}}{\text{χαλεπ}}$ (sic), quod quidem compendium est terminationis generis masculini, cf. Bast. Comm. palaeogr. p. 772. — Forte eodem modo in H. scribitur, ita ut Wig. χαλεπόν ex eodem compendio legerit: sed hoc utut est, mihi χαλεπός prae χαλεπόν longe praestare videtur, χαλεπή ne ferri quidem posse.

τὸν γὰρ ἰητρὸν ἐν τῷδε τῷ πάθεϊ ὅλον χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἀλλάξαι.] Γάρ hoc loco de meo exhibui libris omnibus δέ ferentibus. — O. ex H. recte τῷδε τῷ π. —, ceteri fere τῷ omittunt: unus Pa. ἐν τῷ πάθεϊ.

ὑδεριῇ δὲ καὶ ἐν σμικρῷ κοτὲ ἄνθρωπος.] Ὑδεριᾷ ediderunt olim: Wiganus ὑδεριῇ. — Atque hoc quidem ferunt H. V. (qui οὐδεριῇ) G. v. l. et libri P. omnes. Unus Pb. ὤνθρωπος fert, sed h. l. articulo addito opus non est.

ἢ πνεύμονα μοῦνον, ἢ ἧπαρ, ἢ σπλῆνα.] Ὑδέρου πλεύμονος mentio fit lib. II. de morbis. p. 277. Kühnio. — Cf. lib. de int. aff. p. 469. ibid., quem locum iam adscripsit Petitus. — Hydrops iecinoris describitur lib. de int. aff. p. 471. — De Hydrope lienis iam Petitus citavit locum e lib. de M. Mul. I. p. 683. ubi mentio fit σπληνὸς ὑδατώδεος.

καὶ ἐπὶ γυναικῶν ὑστέρη.] De uteri Hydrope cf. Hipp. lib. spurium de M. Mul. I. p. 681. — et Soranum p. 276.

ἀτὰρ ἐμπλέουσι τῷ πολλῷ ὑγρῷ.] Edebatur antea ἀτὰρ ἢν ἐμπλέωσι; in O. vero cod. V. auctoritate ἤν omissum est, et vero in Pa. itidem omittitur. Dubium non est, quin ἤν librariorum errore e superioribus huc demanaverit; sed ipse ille error fecit, ut ἐμπλέωσι subiunctivo scriberent, pro quo indicativum substitui. Pro ἐμπλέωσι Wiganus vult ἔμπλεοί εἰσι, forsitan in errorem inductus Crassi Latinis: « ceterum quod humore multo refertae sint." Ipse tamen interpretatur: « ceterum et humori multo innatant." Qua ratione quidem illud τῷ πολλῷ ὑγρῷ nondum apposite redditur; nimirum τὸ πολλὸν ὑγρόν h. l. est ipse ille multus humor, qui vulgo in ascite in cavo abdominis adest.

διὰ τόδε οὐδὲ νῦν γράφω· οὐδὲ γὰρ περὶ αὐτέων ὅ τι

εὔροος. εἴτε αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ τῆς ἐν λαγόνι ξυλλογῆς, ἄπιστος ἡ τῶν ἐντέρων ῥαγή· οὐ γὰρ ἀσινὲς, οὐδὲ ἀνώλεθρον, τρωθὲν ἔντερον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΒΗΤΕΩ.

Κεφ. β΄.

Θώϋμα τὸ διαβήτεω πάθος, οὐ κάρτα ξύνηθες ἀνθρώποισι· σαρκῶν καὶ μελέων ἐς οὖρον ἡ ξύντηξις. Ὑγρὴ καὶ ψυχρὴ, ὅκως ἐν ὕδρωψι, αἰτίη. Ὁδὸς δὲ ἡ ξυνήθης, νεφροί τε καὶ κύστις. Οὐ γὰρ διαλείπουσι οὐρέοντες, ἀλλὰ, ὅκως περ ἐξ ἀφέσιος ὀχετῶν, ἄπαυστος ἡ φορή. Χρονίη μὲν ἡ τῆς νούσου φυὴ, μακρῷ κυΐσκεται χρόνῳ. Βραχύβιος δὲ ὥνθρωπος, ἢν ἡ κατάστασις τελεσθῇ· ὀξείη γὰρ ἡ τηκεδὼν, ταχὺς δὲ ὁ θάνατος, ποτὶ καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος. Δίψος ἀκρατὲς, πολυποσίη ἀνισόμετρος οὔροισι πολλοῖσι· πλεῖον γὰρ ἐκρεῖ τὸ οὖρον. καὶ οὐκ ἂν ἐπίσχοι τις αὐτέους, οὔτε πίνοντας, οὔτε οὐρέοντας. Ἢν δὲ ἐπ' ἀκαρὲς ἀντίσχωσι, ἢν μὲν τοῦ πιεῖν, ἄνικμοι μὲν τὸ στόμα, αὐαλέοι δὲ τὸ σκῆνος, τὰ δὲ σπλάγχνα καίεσθαι δοκέουσι· ἀσώδεες, ἄποροι, οὐκ ἐς μακρὸν θνήσκουσι· πυριφλεγέες δίψαι. Ἀπουρέειν δὲ τίς ἂν ἐπίσχοι τρόπος, ἢ τίς αἰσχύνη πόνου κρέσσων; — ἀλλὰ κἢν ἐς σμικρὸν ἐγκρατέες γένωνται,

λέξω ἔχω.] Ceterae edd.: διὰ τόδε νῦν οὐδὲν γράφω: quod ego exhibeo praebent V. Pa. b. e. f. — eaque lectio mihi unice vera esse videtur. In fine ἔχω dudum adieceram, antequam videram Wiganum idem voluisse: nimirum obversabatur Hippocraticum illud e lib. de V. A. § 62. ὕδατι δὲ ποτῷ.... ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔχω ἔργον, ὅ τι πρεσβέω.

ὁδὸς γὰρ ἐς ἔξοδον ἁπάντων δι' ἕδρης εὔροος.] Libri ferunt εὐρόης: nempe terminatio substantivi superioris ad adiectivum perperam, uti fieri solet, a librariis est translata. Etiam Wig. εὔροος desideravit.

εἴτε αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ τῆς ἐν λαγόνι ξυλλογῆς, ἄπιστος ἡ τῶν ἐντέρων ῥαγή.] Pro εἴτε libri omnes ferunt ἡ δέ, quod de meo correxi: nimirum hoc membrum respondet superiori εἴ τε γὰρ ἐκ τοῦ κώλου, ἢ τῆς γαστρὸς ἡ φορή: unde h. l. cogitatione, ut aiunt, supplendum: εἴ τε ἡ φορὴ ἐκ τοῦ ὑγροῦ τῆς ἐν λαγόνι ξυλλογῆς. — Nunc demum intelligitur apodosis ἄπιστος ἡ τῶν ἐντέρων ῥαγή, quam quomodo ceteroquin accipere oporteat, non video. — Crassi et Wigani Latina satis denotant locum illis obscurum fuisse. — Ad rem ipsam quod attinet, operae pretium est ad h. l. contulisse Swietenium comm. ad Aph. Boerhaavii 1226. tomo IV. p. 167. mihi; ubi ipse locus noster cum Aëtii altero adfertur. — Vid. Ruischii obs. anatomico-chirurg. I. p. 25. fig. 24.

οὐ γὰρ ἀσινὲς οὐδ' ἀνώλεθρον τρωθὲν ἔντερον.] In hisce οὐδέ Pb. d. f. — Respicitur h. l. Aph. Hipp. 18. VI. κύστιν διακοπέντι.... ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην.... θανατῶδες.

Cap. 2. Θώϋμα τὸ δ. π.] Θῶμα scribitur in Pa. b. d. e.

νεφροί τε καὶ κύστις.] Pro τε ferunt δέ H. V. Po. Itaque fortasse τε coniectura Goupyli est, profecto retinenda illa.

ὅκως περ ἐξ ἀφέσιος ὀχετῶν.] Libri scripti et editi omnes ἀφέξιος. — Wiganus in notulis: «An ἀφέσιος, inquit, ab ἀφίημι? ἀφέξιος ab ἀπέχω alio sensu invenitur (117. 21.). Sed ἀφέσιες ὑγρῶν legitur 61. 12." — Hanc coniecturam dudum occupaverat Goupylus, nec vero dubitavi, num certam emendationem in textum introducerem. Isti ὀχετῶν ἀφέσι oppositum est *claudere rivos* in Virgiliano trito: «claudite iam rivos pueri, sat prata biberunt."

χρονίη μὲν ἡ τῆς νούσου φυὴ, μακρῷ κυΐσκεται χρόνῳ.] In Ed. Oxon. pone φυή non distinguitur, ita ut κυΐσκεται etiam φυή subiectum sibi habere videatur. Equidem non credo id voluisse Aretaeum, sed eum intellexisse χρονίη μὲν ἡ τῆς νούσου φυή ἐστι, — μακρῷ κυΐσκεται χρόνῳ ἡ νοῦσος. — Possis igitur suspicari postrema tanquam glossema eiicienda esse: ipse aliquamdiu dubius haesi, nunc tamen credo ista esse retinenda et Aretaeum ipsa illa ταὐτολογίᾳ morbum perdiu protahi indicare voluisse.

βραχύβιος δὲ ὥνθρωπος, ἢν ἡ κατάστασις τελεσθῇ.] Libri omnes ἄνθρωπος; de meo ὥνθρωπος scripsi: nimirum articulum requiri puto h. l., ubi sermo est de ipso homine illo in quo ἡ κατάστασις ἐτελέσθη. — Sexcenties autem librarii ἄνθρωπος et ὥνθρωπος confundunt.

ταχὺς δὲ ὁ θάνατος, ποτὶ καὶ βίος αἰσχρὸς καὶ ἐπίπονος.] Libri: ταχὺς δὲ ὁ θάνατός ποτε καὶ βίος αἰσχρός κ. τ. λ. — Recepi verissimam Wigani emendationem.

οὐκ ἂν ἐπίσχοι τις,] In his ἐπίσχῃ H. V. Pc. d. e. f.

ἢν δὲ ἐπ' ἀκαρὲς ἀντίσχωσι.] Aristoph. in Pluto vs. 244: γυμνὸς θύραζ' ἐξέπεσον ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ. ubi vide Scholiasten. — Cf. Suidam in ἀκαρῆ, ubi Comici versus citatur. — Porro in seqq. notandum alteri membro, ἢν

παροιδέουσι ὀσφὺν, ὄρχιας καὶ ἰσχία· κῆν ἀνῶσι, ἐκχέουσι μὲν τὸ ὕδωρ ἀλέν, τὰ δ' ἐποιδέοντα ἐξαρύεται· ξυνδίδοται γὰρ ἐς κύστιν ἡ πλημμύρα.

Κῆν μὲν τελεσθῇ τὸ κακὸν, εὔσημον. ἐπὴν δὲ μέλλῃ, ἄνικμοι τὸ στόμα· σίαλος λευκὸς, ἀφρώδης, ὅκως ἀπὸ δίψεος καὶ οὐδέκω δίψος· ὑποχονδρίων βάρος. Αἴσθησις ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐς κύστιν θέρμης, ἢ ψύξιος, ὅκως πρὸς ὁδοιπορέοντος τοῦ νοσήματος ἀτὰρ ἠδὲ οὐρέουσι τοῦ ξυνήθεος σμικρόν τι μᾶλλον· δίψος τε, ἀλλ' οὐδέκω μέγα.

Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται, θέρμανσις σμικρὴ μὲν, δακνώδης δὲ, ἐνίζουσα τοῖσι σπλάγχνοισι· ἐπιγάστριον ῥυσοὶ, ἐπίφλεβοι, ἰσχνοὶ δὲ τὴν ὅλην ἕξιν· εὖτε καὶ ἡ οὔρησις καὶ τὸ δίψος ἐπαυξέα γίγνεται ἤδη κοτέ· κῆν ἐς ἄκρον τὸν καυλὸν ἡ ξυναίσθησις φανῇ, εὐθὺς οὐρέουσι. Τῇδέ μοι δοκέει καλέεσθαι διαβήτης ἐπίκλησιν, ὁκοῖόν τι διαβήτης ἐὼν, οὕνεκεν ἐν τῷ σκήνεϊ τὸ ὑγρὸν οὐ μίμνει, ἀλλὰ ὅκως διαβάθρῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐς ἔξοδον χρέεται. Διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινὰ, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλὸν, ὅτε πινεῦντες οὐρέουσι, τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή. οὔτε γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος μέγα ἐς τὸ σκῆνος ἔρχεται καὶ ξυναπέρχεται τῶν σαρκῶν ἐς τὰ οὖρα μυρία.

μὲν τοῦ πιεῖν κ. τ. λ. —, respondere quaestionem ἀπουρέειν δὲ τίς ἂν ἐπίσχοι τρόπος; κ. τ. λ.

ἀλλὰ κῆν ἐς σμικρὸν κ. τ. λ.] Libri h. l. μικρόν: formam Ionicam de meo restitui tum h. l., tum aliis in hoc capite et alibi, ubi praecedente voce in ς desinente a librariis facillime omitti potuit eadem litera initio nominis σμικρόν. Hac de re nunc semel, neque iterum postea moneo.

κῆν ἀνῶσι, ἐκχέουσι μὲν τὸ ὕδωρ ἀλέν, τὰ δ' ἐποιδέοντα ἐξαρύεται· ξυνδίδοται γὰρ ἐς κύστιν ἡ πλημμύρα.] Κῆν μὲν ἀνῶσι Pa. — Libri plurimi τὸ οὖρον ἀλέᾳ (sic), unus H. τὸ ὕδωρ ἀλέᾳ. Pro ἀλέᾳ dudum Petitus ἀλέν coniecit adlato versu Homerico Il. XXIII. 420:

ῥωχμὸς ἔην γαίης, ᾗ χειμέριον ἀλὲν ὕδωρ
ἐξέρρηξεν ὁδοῖο, —

Sed ipse ille locus facit, ut unice veram esse arbitrer nostri auctoris Homerici scripturam ὕδωρ ἀλέν. Facile pro ΑΛΕΝ substitui potuit ΑΛΕΑΙ a librariis; οὖρον vero glossema esse videtur nominis ὕδωρ. — Urinam a medicis etiam τὸ ὕδωρ dici, docet locus ex Epist. spuria ad Ptolemaeum p. 285. τὸ δὲ οὖρον διὰ τῶν νεφρῶν κατέρχεται, καὶ διὰ τῶν οὐρητήρων τῶν ἀποκειμένων εἰς τὴν κύστιν εἰσέρχεται εἰς τὴν κύστιν τὸ ὕδωρ. — Eo minus miraberis h. l. ὕδωρ nostrum vocare urinam, si reputes morbum, de quo iam sermo est, apud antiquos ὕδερον εἰς ἀμίδα audivisse. Tandem ἐξαρύεται de coniectura mea intuli; libri plurimi ferunt ἐξαήρεται, unde Scaligerus in marg. exemplaris Henyschiani efformavit ἐξαῤῥήρεται; — Wiganus e cod. H. ἐξαείρεται edidit, quod fert etiam Pb. — Mihi neque librorum lectiones arrident, neque Scaligeri coniectura placet: scripsit, puto, Aretaeus ἐξαρύεται vel ἐξαρύαται, quorum illud praefero, quod proxime accedit ad codd. scripturam. Vid. Foës. Oecon. Hipp. in ἐξαρύω.

αἴσθησις ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐς κύστιν θέρμης, ἢ ψύξιος, ὅκως πρὸς ὁδοιπορέοντος τοῦ νοσήματος.] Libri omnes ὅκως πρόσοδος πορέοντες τοῦ νοσήματος. — Wig.: «an παρεόντος?" quaerit. — St. Bern. ad Synesium p. 40. legere iubet προσοδοιπορέοντος. — At vero nescio an huius compositi exempla prostent; Schneid. certe solius Bernardi auctoritate in Lexicon suum recepit. Equidem malui leni mutatione Bernardi coniecturam recipere et ὅκως πρὸς ὁδοιπορέοντος τοῦ ν. legere; quippe hoc optime cum loci sensu quadrat, et vero etiam cum superiori ὅκως ἀπὸ δίψεος. — Certum est vulgatam corruptam esse: nam verbo transitivo, quale πορέω, et πορεύω etiam, locus non est. — Cf. cap. seq. verba αἴσθησις τοῦ λίθου ὁδοιπορέοντος.

θέρμανσις.] V. θέρμη.

ὁκοῖόν τι διαβήτης ἐών.] Libri scripti διαβητησέων. — Recte voces seiunxit Wiganus. — Operae pretium est similem Columellae comparationem adscribere, qui III. 10. 2.: «Naturali enim spiritu omne alimentum virentis, quasi quaedam anima, per medullam trunci, veluti per siphonem, quem *diabeten* vocant mechanici, trahitur in summum." Aëtius XI. 1: «et siphonem a fusorii instrumenti similitudine appellant."

ὅκως διαβάθρῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐς ἔξοδον χρέεται.] Pollux I. 93, περὶ σκευῶν ἢ ὅπλων νηός, inter haec recenset ἀποβάθραν καὶ διαβάθραν, ἣν σκάλαν καλοῦσιν. — Hesych. γεφύρα. διάβαθρα. lege διαβάθρα: nam διάβαθρον, unde διάβαθρα aliud quid est.

διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινὰ, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλὸν, ὅτε πινεῦντες οὐρέουσι, τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή· οὔτε γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος μέγα ἐς τὸ σκῆνος ἔρχεται καὶ ξυναπέρχεται τῶν σαρκῶν ἐς τὰ οὖρα μυρία.] Verba ὅτι πονέοντες οὐρέουσι τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή (ita enim libri haec scripta ferunt) Crassus Latine interpretatur: «nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquefactio." Wiganus: «quia cum dolore mingunt et colliquatio cita est." — Nusquam, quod sciam, legi vel audivi diabete laborantes cum dolore urinam mittere; quin etiam Celsus IV. 20. (p. 187.) hunc morbum respiciens: «At, inquit, cum urina super potionum modum etiam *sine dolore* profluens maciem et periculum facit," cett. — Itaque malim in vulgata lect. πονέειν interpretari *malo laborare:* nec tamen infitior maximopere me offendere illud ὅτι πονέοντες οὐρέουσι; nimirum exspectaveram certe ὅτι πονέοντες αἰεὶ οὐρέουσι, quia tum demum apte omnia ista referrentur ad εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλόν. — Sed praeterea miror sequens οὔτε γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος κ. τ. λ., quum in continuo antecedentibus in hac periodo potionis mentio nulla sit facta. — Pro πονέοντες Po. V. G. v. l. πονῶντες. — Conieci igitur: διαρκέουσι δὲ ἐς χρόνον τινα, εἰ καὶ μὴ κάρτα πολλὸν, ὅτε πίνοντες (vel etiam πινεῦντες, vel

Αἰτίη δὲ, ὀξεῶν νούσων τις ἀπέσκηψε ἐς τόδε καὶ ἐν κρίσι κρύβδην τὸ κακόηθες ἐγκατέλιπον αἱ νοῦσοι. Οὐκ ἀδόκητον καὶ δηλητήριόν κοτε τήνδε τὴν αἰτίην ἴσχειν, τῶν ὁκόσα κύστι καὶ νεφροῖσι ἐνσκήπτει. Ἀτὰρ εἰ ἐδάκη τις ὑπὸ τῆς διψάδος, τοιήδε τοῦ ἕλκεος ἡ πάθη· διψὰς ἢν δάκῃ τινὰ, ἄσχετον δίψος ἐξάπτει, πίνουσί τε ἅδην οὐκ ἐς δίψεος ἄκος, ἀλλ' ἐς τὴν τῆς κοιλίης πλημμύραν, ἀκορίῃ ποτοῦ. Ἢν δὲ ἀλγέῃ τις περιτάσι τῆς κοιλίης καὶ ἀχθέῃ, καὶ ἐπίσχῃ τὸ ὑγρὸν ἐς σμικρὸν, αὖθις ἅδην πίνουσι διψῶντες, καὶ ἥδε τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβή· συντιμωρέει γὰρ ἀλλήλοισι δίψος καὶ ποτόν. Ἀλλ' οἵδε οὐκ οὐρέουσι, οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκορίῃ μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμύρῃ δὲ τοῦ ὑγροῦ, περιτάσι δὲ τῆς κοιλίης, ἐξεῤῥάγησαν ἀθρόως.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΦΡΟΥΣ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. γ'

Νεφροὶ τὴν φυὴν μὲν ἀδενώδεες· χροιὴν δὲ ἐρυθρότεροι, ὁκοῖόν τι ἧπαρ, μᾶλλον ἢ μαζοὶ καὶ ὄρχιες· — καὶ γὰρ καὶ οἵδε ἀδένες, ἀλλὰ λευκότεροι· — σχῆμα δὲ διδύμοισι ἴκελοι πλατέες μᾶλλον ἔασι ἅμα καὶ καμπύλοι. Κοιλίαι δὲ σμικραὶ ἠθμοειδέες ἐς τὴν τῶν οὔρων διήθησιν. ἐκπεφύκασι δὲ ὀχετοὶ νευρώδεες, ὁκοῖόν τι αὐλοὶ, ἀφ'

πινέοντες, si velis, Ionice, cf. Coray ad Hipp. II. 136.) *οὐρέουσι, τηκεδὼν δὲ γίγνεται δεινή· οὔτε γάρ τι ἐκ τῆς πόσιος κ. τ. λ.* Parum feliciter Bern. in vita Reiskii mihi visus est tentare *μυρία*, legendo *μέρεα* s. *μόρια*: nam ultro patet antithesin esse inter *οὔ τι μέγα* et *μυρία*.

διψὰς ἢν δάκῃ τινα ἄσχετον δίψος ἐξάπτει.] Libri ferunt *διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν θηρίον ἢν δάκῃ τινα*. — Me iudice Aretaeus scripsit quod recepi, postea in margine aliquis adscripsit *διψὰς δὲ τὸ ἑρπετὸν θηρίον*. Tandem glossa in textum irrepsit et vulgata lectio exstitit. — Fortasse etiam *δέ* e *γάρ* natum est, ita ut Aretaeus daret *διψὰς γὰρ ἢν δάκῃ τινά* et alter in marg. tantum adponeret *τὸ ἑρπετὸν θηρίον*. — Mihi tamen illud vero simillimum habetur.

πίνουσί τε ἅδην οὐκ ἐς δίψεος ἄκος.] Sic O. ex M. *πίπτουσι* cett. — *Δίψος ἄκεος* libri: emendavit Wiganus in O. — Scaligerus *οὐκ ἐς δίψος ἀκεσιμόν* tentavit.

ἢν δὲ ἀλγέῃ τις περιτάσι τῆς κοιλίης.] Cett. *περιτάσιος*: de coniectura restitui *περιτάσι*.

ἀλλ' οἵδε οὐκ οὐρέουσι.] Ceteri omnes *ἄλλοι δὲ οὐκ οὐρέουσι*: itidem *ἄλλοι δέ* in Aëtii loco, quem citavit Wiganus ad verba *τὰ δὲ σπλάγχνα κ. τ. λ.* Crassus etiam «alii." — Pace editorum dicam, illos locum non intellexisse: legendum est *ἀλλ' οἵδε*, nam loquitur de iis, qui ab animali isto morsi sint, quorum affectionem opponit Aretaeus morbo, quem supra descripsit. — Coniecturam meam firmabo vss. Nicandri dudum a Petito laudatis, Theriac. 334. seqq.

ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται αἰὲν ἐχίδνῃ
παυροτέρης, θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα,
οἷσιν ἐνιχρίμψῃ βλοσυρὸν δάκος ἤτοι ἀραιὴ
αἰὲν ὑποζοφόωσα μελαίνεται ἄκροθεν οὐρή·
δάγματι δ' ἐμφλέγεται κραδίη πρόπαν· ἀμφὶ δὲ καύσῳ
χείλη ὑπ' ἀζαλέης αὐαίνεται ἄβροχα δίψης·
αὐτὰρ ὅγ', ἠΰτε ταῦρος ὑπὲρ ποταμοῖο νενευκὼς,
χανδὸν ἀμέτρητον δέχεται ποτὸν, εἰςόκε νηδὺς
ὀμφαλὸν ἐκρήξειε, χέῃ δ' ὑπεραχθέα φόρτον.

Cf. Diosc. de iis, quae virus eiaculantur, Animalibus, lib. — cap. 13. (II. 71. Ed. Kühn.) — Cf. Gal. de Rem. simpl. XI. (p. 315. seq. Ed. Kühn.) — Hodierni historiae nat. cultores etiam genus Dipsas habent: Cuvier Règne Animal II. 69. «Dipsas, nom Grèc d'une espèce de serpent, que l'on croyait causer une soif mortelle par sa blessure."

Cap. 3. *πλατέες μᾶλλον ἔασι ἅμα καὶ καμπύλοι.*] Pro *ἔασι* libri *ἑστᾶσι*: Crassus: «lati magis sunt iuxta et retorti." Itaque, probante Petito dudum ante, *ἔασι* scripsi. — Ad verba, *νεφροὶ ἀδενώδεες τὴν φυήν*, Petitus provocat ad Hipp. de Glandulis. ubi vide p. 495. *ἔχουσι δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας κ. τ. λ.* — Vid. praeterea Gal. *περὶ τροφῶν δυναμ.* cap. 6. Ed. Kühn. p. 675: *ἔνιοι δὲ ἐν τοῖς ἀδέσι καὶ τους νεφροὺς ἀριθμοῦσιν· ἔχειν γὰρ ἀδενῶδές τι καὶ οὗτοι δοκοῦσιν αὐτοῖς.*

κοιλίαι δὲ σμικραὶ ἠθμοειδέες ἐς τὴν τῶν οὔρων διήθησιν.] Libri *ἰσθμοειδέες*: sed Crassus: «Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus pervios." *ἠθμοειδέες* desideravit Petitus, praeferre se dicit Wiganus: uterque provocat ad Rufum Ephes: de appell. part. corp. hum: *κατὰ δὲ τὰ ἔνσιμα ὑμένας ἔχουσι κατατετρημένους ἠθμοειδῶς, ἀφ' ὧν δύο πόροι κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς κύστεως συνάπτουσι κ. τ. λ.* (p. 62. Ed. Clinch.) — Unice veram lectionem in textum non introducere non licebat.

ἀπὸ νεφρῶν ἡ ὁδὸς ἐς κύστιν.] *Ἀπὸ μέν νεφρῶν ἡ κ. τ. λ.* unus Pb. — Idem paulo ante *ἑκατέρωθεν*.

ἀμφὶ δὲ τήνδε, τους νεφροὺς καὶ τοὺς πόρους τούςδε, πολλὰ καὶ ποικίλα γίγνεται πάθεα.] Libri *ἀμφὶ δὲ*

ἑκατέρου· ἐμπεφύκασι δὲ οἵδε τοῖσι ὤμοισι τῆς κύστιος ἑκάτερθεν. ἴση δὲ τῶν οὔρων ἀπὸ νεφρῶν ἡ ὁδὸς ἐς κύστιν.

Ἀμφὶ δὲ τήνδε, τοὺς νεφροὺς, καὶ τοὺς πόρους τούςδε, πολλὰ καὶ ποικίλα γίγνεται πάθεα. τὰ μὲν ὀξέα, αἱμοῤῥαγίῃ καὶ πυρετοῖσι καὶ φλεγμονῇσι κτείνοντα, ὁκόσα μοι λέλεκται. τὰ δὲ χρόνια, τηκεδόνι λύοντα τὸν ἄνθρωπον, ἀνώλεθρα μὲν, ἀναλθέα δὲ καὶ ξυναποθνήσκοντα. Χρόνια οὖν ἀποστάσιες, ἕλκεα, λίθων γέννα, αἱμοῤῥοΐδες. Ἕλκεα μὲν ἐξ ἀποστάσιος, δυςαλθέα τε καὶ μήκιστα πάντων τοῦ ἀνθρώπου.

Τῶν λίθων δὲ χρονίη μὲν ἡ γέννα, ὀδυνώδεες δὲ αἱ σφηνώσιες, οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος· χαλεπὴ δὲ ἡ πρὸς τοῖσι καὶ τῶν οὔρων ἐπίσχεσις. Ἀλλ' εἰ εἰσὶ πολλοὶ σμικροὶ, ἀλληλουχίῃ μίμνουσι, ἢν δὲ εἷς μέγας ἐμφραχθῇ, καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν νεφροῖν ξυμβῇ τάδε, οὔρων σχέσι καὶ τῶν μερέων διατάσι, ὀλιγήμεροι θνήσκουσι. Εὖ γε μέντοι ἡ φύσις ἐπιμήκεα καὶ ἰσομεγέθεα τοῖσι οὐρητῆρσι τὴν κοιλίην τῶν νεφρῶν τεύξασα, σμικρὸν ἄρα μέζονα, ὅκως ἂν, ἢν ἄνω συστῇ λίθος, ῥηΐστην ὁδὸν τὴν ἐς κύστιν ἴσχῃ. Διὰ τόδε καὶ ἐπιμήκεες οἱ λίθοι γίγνονται, πρὸς γὰρ τοῖσι οὐρητῆρσι τὰ πολλὰ

τῆςδε; — H. ἀμφὶ δὲ τῶνδε solus. Petitus ad vulg. lect. annotat: «lege ἀμφὶ δὲ τούςδε τοὺς νεφρούς." Illud τούςδε Wiganus, ceterum cautus admodum, in textum recepit, idemque desideravit Reiskius. — Miror tot hominum in eodem errore conspirationem: quid enim? rectisme Aretaeus ἀμφὶ δὲ τούςδε τοὺς νεφρούς dixisset, si sermo fuisset de organis parum cognitis, aut quorum nomen apud alios diversum; sed de renibus isto modo loqui nemo medicus potuit. Rectissime dicit ἀμφὶ τοὺς πόρους τούςδε; modo conferas Gal. de Anat admin. VI. 13: καθ' ἓν δέ τι μέρος αὐτῆς (τῆς κοιλίας τοῦ νεφροῦ, — ὄψει) οὐ πόῤῥω τῆς τῶν ἀγγείων ἐμφύσεως ἕτερον ἔχουσάν τι σῶμα πρόμηκές τε καὶ κοῖλον ἐμφυόμενον, ὅπερ ἔνιοι μὲν ἀγγεῖον ὀνομάζουσι κατὰ τὴν κοινὴν μὲν προςηγορίαν ἁπάντων τῶν κοίλων τε καὶ προμήκων σωμάτων, ἔνιοι δὲ πόρον, ἄλλοι δέ τινες ἀρτηρίαν, εἰσὶ δ' οἳ φλέβα καλοῦσιν. — Nomen igitur non idem, nec certum, apud omnes, quale nomen νεφρῶν! — Itaque reposui ἀμφὶ τήνδε (i. e. ἀμφὶ τὴν κύστιν) τοὺς νεφροὺς καὶ τοὺς πόρους τούςδε.

τὰ μὲν ὀξέα, αἱμοῤῥαγίῃ καὶ πυρετοῖσι καὶ φλεγμονῇσι κτείνοντα.] V. Pb. φλεγμονῇ Pa, φλεγμονεῖν. — Libri omnes τὰ μὲν ὀξέα ἐν αἱμοῤῥαγίῃ.... κτείνοντα: otiosam praepositionem ἐν delevi.

χρόνια οὖν.] A, χρόνια μέν. Possis forte χρόνια μὲν οὖν ἀποστάσιες κ. τ. λ. apte scribere.

ἕλκεα μὲν ἐξ ἀποστάσιος, δυςαλθέα τε καὶ μήκιστα πάντων τοῦ ἀνθρώπου.] Libri ferunt: ἕλκεα μὲν ἐξ ἀποστάσιος, μήκιστα δὲ (δὲ καὶ Pf.) δυςαλθέα πάντα τοῦ ἀνθρώπου. — Hinc Crassus: «Ulcera quidem hominis ex abscessu facta omnia plane diuturnissima sunt, atque aegre sanationem recipientia." Eodem fere redeunt Wigani Latina. Mihi neque vulgata lectio placet, neque virorum eruditorum interpretatio: manifesto vitium latet in δέ et in πάντα; id autem, quomodo sanandum censuerim, ipse textus, quem exhibui, docet.

τῶν λίθων δὲ χρονίη μὲν ἡ γέννα, ὀδυνώδεες δὲ αἱ σφηνώσιες, οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος· χαλεπὴ δὲ ἡ πρὸς τοῖσι καὶ τῶν οὔρων ἐπίσχεσις.] In hisce δὲ αἱ de meo supplevi: omittuntur istae voculae in libris omnibus, sed superiora χρονίη μὲν ἡ γέννα faciunt, ut iis carere non possimus. — Tum vero legebatur χαλεπὴ δὲ οἱ (ἡ M) πρὸς τοῖσι καὶ ἡ τῶν ο. ἐ. Omnino οἱ ex ἡ ortum est, adeo ut aut h. l. aut ante τῶν articulus delendus sit. Equidem Aretaeum ante πρὸς τοῖσι articulum posuisse puto.

ἀλλ' εἰ εἰσὶ πολλοὶ σμικροὶ, ἀλληλουχίῃ μίμνουσι· ἢν δὲ εἷς μέγας ἐμφραχθῇ, καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν νεφροῖν ξυμβῇ τάδε, οὔρων σχέσι καὶ τῶν μερέων διατάσι, ὀλιγήμεροι θνήσκουσι.] Libri ista ad hunc modum scripta offerunt: ἀλλ' εἰ εἰσὶ πολλοὶ σμικροὶ, ἀλληλουχίῃ μίμνουσι (μίμνωσι V.) ἢν (ἢ H. V. A. Pc. d. O.) εἷς μέγας ἐμφραχθῇ, καὶ ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν νεφροῖν ξυμβῇ τάδε. ἐς οὔρων σχέσιν (ἐπίσχεσιν Pa. b.) καὶ διάτασιν (διατάσεσιν Pd.) ὀλιγήμεροι θνήσκουσι. — Videamus de singulis: Illud ἀλλ' εἰ initio non ad proxime antecedens membrum refertur, sed ad superiora οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος. Possis igitur forte desiderare membrorum transpositionem in hunc modum: ὀδυνώδεες δὲ αἱ σφηνώσιες· χαλεπὴ δὲ πρὸς τοῖσι καὶ ἡ τῶν οὔρων ἐπίσχεσις· οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος, ἀλλ' εἰ εἰσὶ κ. τ. λ. —: nolim tamen ista de sede sua movere: nam οὐ γὰρ ῥηΐστη ἡ διέξοδος ad calculos spectat, non ad urinam, ita ut arctissime cum σφηνώσιες cohaereat, neque inde divelli possit. Quod ad nomen ἀλληλουχίη, conf. Diosc. V. 144: ubi περὶ σχιστοῦ λίθου haec: ἔοικε δὲ τῆς συνθέσεως ἕνεκεν καὶ τῆς ἀλληλουχίας τῶν κτηδόνων αὐτοῦ ἀμμωνιακῷ ἁλί. Cf. Hesych. in ἀλληλουχία et ἀλλήλουχα. — Cum Reiskio lego ἢν δὲ εἷς κ. τ. λ. — Vulgatum ἐς οὔρων σχέσιν καὶ διάτασιν ὀλιγήμεροι θνήσκουσι ferri non potest: primo ἐς οὔρων σχέσιν θνήσκουσι Graecum non est, ἐς abundat, et legendum οὔρων σχέσι θνήσκουσι: tum vero nego Aretaeum scripsisse οὔρων σχέσι καὶ διατάσι θνήσκουσι: nam quum διατάσι τῶν οὔρων intelligi non possit, et τῶν μερέων vix subaudiri apte possit hoc certe loco, id unum tantum superest, ut postremum hoc reponamus. Non tam audacter τῶν μερέων recepissem; nisi vidissem, aliis etiam locis in ipso hoc capite voces integras a librariis esse omissas.

εὖ γε μέντοι ἡ φύσις ἐπιμήκεα καὶ ἰσομεγέθεα τοῖσι οὐρητῆρσι τὴν κοιλίην τῶν νεφρῶν τεύξασα, σμικρὸν ἄρα μέζονα κ. τ. λ.] Pro εὖ γε libri omnes εὖτε: Crassus: «Recte sane natura." Simili sensu Petitus cepisse videtur, modo eius comm. inspicias. — Facilis fuit emendatio collato initio capitis περὶ συγκοπῆς, ubi haec: εὖγε ὅλως

πήγνυνται. καὶ ὁκόσοι τῇδε ἐς πάχος ἄνισοι, λεπτοὶ μὲν ἔασι τὰ πρόσω διὰ τοὺς οὐρητῆρας στενοτέρους ἐόντας· παχέες δὲ τὰ ὀπίσω, διὰ τὸ τοὺς νεφροὺς κάτω ῥεῖν. Ἐγγίγνονται δὲ τοῖσι νεφροῖσι μοῦνον, ἀλλὰ τοῖσι διαπύροισι· οὐδὲ ἕδρην γὰρ ἐν τοῖσι οὐρητῆρσι οὐκ ἴσχουσι οἱ λίθοι, ἀλλὰ τὰ ψαμμία σὺν τοῖσι οὔροισι κάτω διαπλέει, τά περ καὶ σημήϊα καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται. Ἢν δὲ ἐμφραχθῇ κοτε τῇ κοιλίῃ μέζων τελεσθεὶς, πόνοι τῆς ὀσφύος ἀμφὶ τὰς ψόας μέσφι τῶν μέσων πλευρέων. πολλοῖσι γοῦν ἀπάτη πόνου, ὡς ἀπὸ πλευρίτιδος. βάρος ἰσχίου· κατὰ ῥάχιν δυςκαμπέες, ὡς ξυννεῦσαι χαλεπῶς· ἐπώδυνοι στρόφοι, βαρέες, ἀνείλυστοι, τὸ γὰρ ἔντερον ἑλικοειδές. Καὶ ἢν πλημμυρῇ τὸ οὖρον καὶ διατάσιες· προθυμίη ἀπουρήσιος, ὅκωςπερ ὠδίνων· φυσώδεες, ἀδιέξοδοι δὲ αἱ φῦσαι· πυρετοὶ δακνώδεες, ἐπίξηροι· αὐαλέη μὲν γλῶσσα, ξηρὴ δὲ ἡ κοιλίη· ἰσχνοί· ἀπόσιτοι, κἢν τι προςαίρωνται, οὔτε πέψαι, οὔτε ἀναλαβεῖν ῥηΐδιοι. Ἢν

ὁ ἰητρὸς, ἠδὲ ὁ δημότης, εὖγε ἐπικλήσιος τοῦδε τοῦ πάθεος! — Pro σμικρόν, quod unus cod. V. praebuit, ceteri omnes σμικροῖς, perperam: τὴν κοιλίην ἰσομεγέθεα dicit τοῖσι οὐρητῆρσι, σμικρὸν ἄρα μέζονα; quod quum non perspicerent interpretes, σμικροῖς λίθοις ἄρα μέζονα subintellexere et vero Latine reddidere, quasi legissent σμικρῶν λίθων μέζονα! — Cf. Loderi Tab. anatom. LXXIV. fig. 13.

καὶ ὁκόσοι τῇδε ἐς πάχος ἄνισοι, λεπτοὶ μὲν ἔασι τὰ πρόσω διὰ τοὺς οὐρητῆρας στενοτέρους ἐόντας, παχέες δὲ τὰ ὀπίσω διὰ τὸ τοὺς νεφροὺς κάτω ῥεῖν.] In vulgata librorum scriptura τὰ ὀπίσω desideratur, at Crassus: «posteriori autem (inquit,) parte crassiores sunt, quoniam renes deorsum vergunt.” Wiganus: «ad explendum, inquit, sensum, ὀπίσω, etiam hic legi debere videtur.” Recte; sed malui τὰ ὀπίσω scribere. — Quod attinet ad διὰ τὸ τοὺς νεφροὺς κάτω ῥεῖν, id Wiganus et Crassus simili modo interpretantur: *quoniam s. quia renes deorsum vergunt.* Me iudice ῥεῖν h. l. transitive sumendum est, adeo ut dicantur renes deorsum urinam *effundere.* Nempe ita, puto, sentiit Aretaeus, ut statueret, materie arenosa continuo cum urinis e rene defluente, primam quandam eius partem ad ureteris orificium consistere lapillique principium, quod ureterem nondum prorsus occludat, novae materiae affluxu a posteriore continuo mole augeri; atque ita ab anteriore parte, ad orificium ureteris, tenuem fieri calculum, a posteriore, ad renis pelvim, crassiorem. — Transitive sumitur ῥεῖν apud Eurip. Hecub. 526: ἔῤῥει χειρὶ παῖς Ἀχιλλέως — χοὰς θανόντι πατρί.

ἐγγίγνονται δὲ τοῖσι νεφροῖσι μοῦνον.] *Pb.* solus in marg. ἐ. δὲ οὐ τοῖσι ν. μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τοῖσι διαπ. —

σὺν τοῖσι οὔροισι κάτω διαπλέει.] Libri omnes σὺν τοῖσι οὐρητῆρσι, quod absurdum omnino. Crassus: «sed arenulae cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur.” Wiganus: «certe οὔροισι, inquit, legendum.” Certam emendationem in textum recepi. Quum ἐν τοῖσι οὐρητῆρσι brevi ante scripsissent, librarii σὺν τοῖσι οὐρητῆρσι h. l. pro σὺν τοῖσι οὔροισι posuerunt.

τάπερ καὶ σημήϊα καὶ ὕλη τοῦ πάθεος γίγνεται.] Notandum hunc esse unicum huc usque locum, quo τά περ pro ἅ περ ponatur; codd. autem in loci scriptura consentiunt omnes; postea aliquoties idem factum animadvertes.

κατὰ ῥάχιν δυςκαμπέες, ὡς ξυννεῦσαι χαλεπῶς.] Ὡς h. l. de meo supplevi, quia vocula abesse non posse videtur. Aliam rationem iniit Petitus, qui κατὰ ῥάχιν δυςκαμπέες ξυννεύουσι χαλεπῶς proposuit, fortasse ad ductum interpretationis Latinae Crassi; ὡς facile hoc loco excidere potuit. — In cap. de lithiasi, quod in Sorani γυναικείοις occurrit, p. 152. legis: δυςκαμπής τε αὐτῶν ἡ ῥάχη (malim ῥάχις) γίγνεται. — Operae pretium est totum illud caput cum Aretaei locis de eodem argumento contulisse.

ἐπώδυνοι στρόφοι, βαρέες, ἀνείλυστοι, τὸ γὰρ ἔντερον ἑλικοειδές.] In libris legimus: ἐπώδυνοι στρόφοι, βαρέες, ἀνέκλιστοι· τὸ γὰρ ἑλικοειδὲς ἔντερον. Crassus: «tormina dolores inferunt gravia, perseverantia: intestinum enim sinuosum est.” Ad ἀνέκλιστοι Petitus annotat: «Lege ἀνείλιστοι M. S.” Itaque ἀνείλιστοι in aliquo cod. invenisse videtur. — Wiganus: «Legendum puto, inquit, ἀνέλικτοι, *tortuosi*, ab ἀνελίσσω formatum. Ita ἀνείλησις (117. 7. et 135. 45.) sensu quidem diverso; quae tamen apud Hipp. pro *intestinorum torsionibus* usurpatur: στρόφοι καὶ ἀνειλήσιες κακοήθεες (1086.), ἀνέλικτοι ab Aretaeo (122. 42.) *non* tortuosa significat; ubi ab α privativo et ἑλίσσω componitur.” — Reiskius ἀνείλυστοι coniecit. — Mihi hic rem acu tetigisse videtur; in Petiti lectione ἀνείλιστοι latere puto ἀνείλυστοι, ab ἐλυσθῆναι, εἰλυσθῆναι ductum: cf. Buttm. II. p. 163: monstrum lectionis ἀνέκλιστοι verosimiliter e dittographia ἀνέλιστοι natum est. — Postrema in codd. scriptura locum invicem commutaverant: ipsum illud τὸ γὰρ ἔντερον ἑλικοειδές satis indicat, ἀνείλυστοι significare ἄνω εἰλούμενοι. — Confer Hipp. in Progn.: φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου περδήσιος διεξιέναι ἄριστον· κρέσσον δὲ ξὺν ψόφῳ διελθεῖν, ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι.

Καὶ ἢν πλημμυρῇ τὸ οὖρον καὶ διατάσιες.] Libri ἢν καὶ πλημμυρῇ κ. τ. λ. — quod ferri nequit; nam primo asyndeton h. l. mirum sonat, tum vero καί intensivum h. l. parum adaptatum est. Crassus: «Cumque exundat urina.” Itaque voculas transposui. — Unus *Pd.* καί omittit.

προθυμίη ἀπουρήσιος, ὅκωςπερ ὠδίνων.] Adponam locum e lib. spurio Hipp. περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν, quem dudum laudavit Petitus: p. 457. Ed. Kühn. legis: ὀδύναι πιέζουσιν αὐτὸν ἐς τὴν λαπάρην καὶ ἐς τὸν κενεῶνα καὶ ἐς τὴν ὀσφὺν καὶ ἐς τοὺς μῦας τῆς ὀσφύος καὶ πάσχει ὁκοῖα γυνὴ ὠδινοῦσα. Fortasse noster hinc comparationem suam duxit.

κἢν τι προςαίρωνται.] Κἢν τι vulgata est lectio. — O. ex H.: ἢν δέ τι προςαίρωνται. Hoc minus placet, quum paulo post iterum ἢν δέ ponatur.

αἴσθησις τοῦ λίθου ὁδοιπορέοντος ξὺν ὠσμῷ βιαίῳ.] Pro

δὲ ἐς τὸν οὐρητῆρα ὁ λίθος ἐμπέσῃ, βρασμὸς ὡς ἀπὸ ῥίγεος, αἴσθησις τοῦ λίθου ὁδοιπορέοντος ξὺν ὠσμῷ βιαίῳ. Κῆν ἐς τὴν κύστιν ἐμπέσῃ, οὔρων ἄλις ὑδατωδέων ἔκχυσις, κοιλίης ἔξοδοι φυσώδεες, στομάχου κατάστασις, ἐρεύξιες, ἀνάπαυσις τῶν πρόσθεν κακῶν. προεξεχύθη κοτε καὶ πρὸ τῶν οὔρων αἷμα, ἀναδορῇ τοῦ πόρου. Ἀγωνίη δὲ δευτέρη τοῦ λίθου ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος. ἢν γὰρ μέζων τῆς οὐρήθρης ἔῃ, ἐνίσχεται πολλὸν χρόνον καὶ πλημμυρεῖ ἡ κύστις, καὶ ἰσχουρίη νῦν ἐπαλγεστέρη· ξὺν γὰρ τῇδε καὶ οὐρητῆρες πίμπρανται. Χαλεπωτάτη δὲ ἡ τῶν σκολιῶν διέξοδος· καὶ γὰρ καὶ ἀγκιστροειδέας ὦπωπα καὶ ἐπὶ τοῖς πώροις ἐπιπωρώσιας. ἐπιμήκεες δὲ τὰ πολλὰ διαπλασσόμενοι ὑπὸ τῆς τῶν πόρων ἴξιος. Χροιῇ δὲ ἄλλοι μὲν λευκοὶ, ἀργιλώδεες, τὰ πολλὰ παιδίοισι. ἄλλοι δὲ ξανθοὶ, κροκοειδέες, γέρουσι, οἷσί περ καὶ ἐν νεφροῖσι οἱ λίθοι ξυνήθεες, ἐν κύστι γὰρ παιδίοισι μᾶλλον. Διτταὶ δὲ αἱ αἰτίαι τῆς πήξιος· γέρουσι

postremis libri ferunt *ξυνῷ ὁμοβιαίῳ*. — Unde Crassus: «communi simul violento.” — et in marg.: «haec, inquit, verba abundare videntur.” — Petitus coniicit *ξὺν τόνῳ βιαίῳ*: — Wiganus *ξὺν πόνῳ βιαίῳ*: — in *Pb.* legitur in marg.: *ἴσως ξὺν ὁρμῇ βιαίῃ*. — Reiskius in eandem incidit coniecturam, in quam Wiganus. — Equidem contuli verba e cap. 4. lib. I.: *οὔτε τῶν πυρισθμίων ξυμπιπτόντων ἐς τὸν ὠσμὸν τῶν σιτίων*, unde veram scripturam restituisse mihi videor legendo *ξὺν ὠσμῷ βιαίῳ*. — Cum Aretaei loco conferri debent verba e cap. apud Soranum, p. 152: *συναίσθησις δὲ γίνεται τῷ πεπονθότι, ὥςπερ ὁδευόντων ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐπὶ τὴν κύστιν λίθων*.

κοιλίης ἔξοδοι φυσώδεες, στομάχου κατάστασις, ἐρεύξιες, ἀνάπαυσις τῶν πρόσθεν κακῶν.] Libri: *κοιλίης ἔξοδοι, φῦσαι, φυσώδεες, στομάχου κατάστασις κ. τ. λ.* — Delevi *φῦσαι*, quod glossema est verborum *κοιλίης ἔξοδοι φυσώδεες*: sed praeterea operae pretium est Crassi Latina contulisse, qui: «*extentus* stomachus est.” et in marg. *tranquillus*. — Itaque verosimiliter sub oculos habuit vulgatum *κατάστασις στομάχου*, sed in textum suum introduxit coniecturam suam *στομάχου διάτασις*, in quam Reiskius etiam incidit. — Quaeritur, quid verum sit? Equidem cum Wigano *κατάστασις* h. l. accipio eodem modo, quo cap. *περὶ καύσων* supra accepi verba *ψυχῆς κατάστασις*, de quibus in adnn. monui. — Nisi fallor, haec ita accipienda esse docet sequens *ἀνάπαυσις τῶν πρόσθεν κακῶν*. In quibus animadvertendum, bene Aretaeum *ἀνάπαυσις* dixisse, non *ἀπόπαυσις*: nam mox *ἀγωνίη δευτέρη τοῦ λίθου ἡ διὰ τοῦ καυλοῦ διέξοδος*.

προεξεχύθη κοτε καὶ πρὸ τῶν οὔρων αἷμα ἀναδορῇ τοῦ πόρου.] Libri *προςεξεχύθη κοτε καὶ πρὸς τῶν οὔρων αἷμα ἀναδορῇ τοῦ πόρου*. — Crassus: «interdum quoque ulcerato canali praeter lotium cruor emanat.” — Wiganus: «lacerato nonnumquam uretere cum urina exit sanguis.” — Vides eos Graeca non adposite exprimere! Sed in vulgata vitium latet: nam inepte sanguis effundi dicitur *πρὸς τῶν οὔρων*: nimirum ipsae urinae etiam effunduntur, effundit autem eas vesica. — Facilis est emendatio *προεξεχύθη... πρὸ τῶν οὔρων αἷμα*: nempe calculus in uretere haeret et urinae effluxionem praepedit, protruso calculo laeditur ureter, quo facto sanguis in vesicam defertur: itaque antequam larga urinae effusio fiat, prodit e vesica sanguis in ipsa collectus. In capite illo apud Soranum p. 152. legis: *ἐκκρίνεται δὲ ἐνίοτε καὶ αἷμα ὑπὸ τῆς βίας τῶν λίθων καὶ μάλιστα τραχυτέρων ὄντων*.

ξὺν γὰρ τῇδε καὶ οὐρητῆρες πίμπρανται.] Wiganus; «Malim, inquit, *πίμπλανται*, ut (109. 13.) *πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τῶν οὔρων οὐ διεκθεόντων*.” Cod. *Pb.* fert *πίμπλανται*: sed solus hanc scripturam habet, et vero λ correctori alicui in hoc libro deberi videtur. — Quaestio haec est, num *πίμπρασθαι*, quod *ἐμφυσᾶσθαι* exponi solet, etiam de repletione materiae liquidae ope dici possit: — hoc autem fieri re vera posse quis negabit? modo conferamus Aristophaneum versum e Vespis: *ἔχουσα φωνὴν ἐμπεπρησμένης ὑός*. — ubi Schol. *ἐμπεφυσημένης. παχείας.* — Aptissime Aretaeus *πίμπρανται* dicit de canaliculis angustis natura, sed urinae copia admodum distentis, quasi inflati essent: minus apte forsitan dixisset de pelvi renis, cuius forma ab ureteribus multum differt.

χαλεπωτάτη δὲ ἡ τῶν σκολιῶν διέξοδος.] Vulgo *ἔξοδος*: sed *διέξοδος* O. ex H. *Pb.* *ἡ τῶν σκολιῶν λίθων ἔξοδος*.

καὶ γὰρ ἀγκιστροειδέας ὦπωπα καὶ ἐπὶ τοῖς πώροις ἐπιπωρώσιας.] Legebatur *ἐπὶ τοῖς πόροις*, quod «in meatibus” interpretantur Crassus et Wig. — Miror Petitum in emendationem non incidisse, qui ipse e lib. de Dignoscend. Ren. aff. *πωρωθῆναι τὸν λίθον* usitatum esse docet. Cf. Hipp. de Aëre, aq. l. *καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται*. Cf. Gal. de bonis et pravis alim. Succis cap. 2. (p. 760. Kühn.) *καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τοὺς νεφροὺς οἱ πωρώδεις λίθοι συνίστανται*. Cf. idem in Comm. 1. in Epid. VI. (p. 831. Kühn) *ὁκόσοισι ψαμμοειδὲς ὑφίσταται, ἢ πῶροι ἐν τοῖσι οὔροισι*. Cf. Oecon. Hipp. in *πῶροι*: — ipse Gal. p. seq. *εἰς πωρώδη σύστασιν ἀφικνεῖσθαι*. Ad locum nostrum ut redeam, tum e superioribus, tum ex iis, quae continuo sequuntur, ultro patet, Aretaeum non de meatibus, sed de calculis sermonem facere. Petitus ad h. l. adfert verba e lib. de Dignosc. Ren. aff.: *καὶ οἱ μὲν περιφερεῖς καὶ λεῖοι καὶ μικροὶ εὐέκκριτοι· οἱ δὲ μείζονες, ἢ ἄλλως πως ἐσχηματισμένοι καὶ μάλιστα οἱ ἐπιμήκεις καὶ τραχεῖς δυςέκκριτοι*. — Cf. p. 660. XIX. Kühnio. — Ex hoc autem loco suppleri et restitui potest consimilis illi in cap. apud Soranum l. l.

χροιῇ δὲ ἄλλοι μὲν λευκοί κ. τ. λ.] Petitus *χροιῇ (μὲν) δὲ ἄλλοι μὲν λευκοί*. — Utrum illud *μέν*, quod uncinis inclusit, coniectura sit viri eruditissimi, an libri scripti lectio, ignoro: non praeferendum esse certum iudico. — Petitus laudat auctoris libri de Dign. renum m. verba: *καὶ γὰρ μέλανες εὑρίσκονται καὶ ὑπόλευκοι καὶ ὠχροί*. Eadem habentur in cap. apud Soranum. Mox pone *γέρουσι* delevi otiosum *δέ*.

ψυχρὸν δὲ τὰ παχέα θᾶσσον πήγνυσι.] Libri *τὰ πάθεα*: iam *παχέα* Wiganus edidit, desideravit Petitus, Latine expressit Crassus, Reiskius itidem emendat. — Praecedens

μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα. ψυχρὸν δὲ τὰ παχέα θᾶσσον πήγνυσι· τέκμαρ δὲ, τῶν ὑδάτων τῶν θερμῶν φύσι αἱ πηγαὶ, ἀποψυχθέντα γὰρ ἐς πωροειδέα λίθον πήγνυται. παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν γενέσιος, ὅκως πῦρ, τὴν ἕδρην ἴσχει.

Λίθων μὲν οὖν ἀμφὶ γενέσιος τοιάδε πάθη. μετεξέτεροι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα· τοῖσι ἀπὸ αἱμοῤῥοΐδων ἰκέλη ἥδε ἡ ξυμφορὴ, ὁμοίη δὲ καὶ ἡ τοῦ σκήνεος κατάστασις· ἔξωχροι, νωθροὶ, ἄπρηκτοι, ἀπόσιτοι, ἄπεπτοι. Κῆν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι τὰ μέλεα καὶ πάρετοι· κεφαλὴν δὲ κοῦφοι καὶ ἐλαφρότεροι. Ἢν δὲ ἐς τὴν περίοδον μηδὲν ἐκρυῇ, κεφαλαλγέες, ἀμαυροὶ τὰς ὄψιας, σκοτώδεες, ἀμφιδινεύμενοι· ἐντεῦθεν ἐπίληπτοι μυρίοι. ἄλλοι οἰδαλέοι, ἀπαχλυούμενοι, ὑδρωπιώδεες· ἄλλοι δὲ μελαγχολώδεες, ἢ παράλυτοι. ἐπισχέσιος γὰρ αἱμοῤῥοίης ξυνήθεος ἀπότοκα τάδε. Ἢν μὲν οὖν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν, ἀμιγὲς οὔρων, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος. Φέρεταί κοτε καὶ ἀπὸ τῶν νεφρῶν πουλὺ ἀθρόον, ἀτὰρ ἠδὲ πάγον ἴσχει καὶ γίγνονται θρόμβοι· εὖτε ἰσχουρίη γίγνεται δεινή.

Ἐπὶ δὲ τῇ ῥαγῇ, ἕλκεα συμβαίνει χρόνια καὶ δυςαλθέα. τέκμαρ δὲ ἐφελκὶς, ἢ

παχύ, auctorem id h. l. voluisse et dedisse, ultro docet.

παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ τοῦ αἵματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν γενέσιος, ὅκως πῦρ τὴν ἕδρην ἴσχει.] Formam *ἕδρην* Pe. *f.* praebuere, vulgarem *ἕδραν* cett. habent. — Ad *τὸ ἰλυῶδες* conferri debet Hipp. de Aere, aq. l. § 52. Ed. Coray. — Verum reticere nefas duco, hanc periodum suspicionem vitii mihi movere: nempe haec conferens cum superioribus, *γέρουσι μὲν τὸ σῶμα ψυχρὸν, παχὺ τὸ αἷμα*, vix intelligo *τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν ὑπὸ τοῦ αἵματος*. — Saepius in libris scriptis medicorum *αἷμα* et *σῶμα* invicem permutata vidi; quapropter suspicor fere Aretaeum scripsisse: *παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ θερμοῦ τοῦ σώματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν γενέσιος, ὅκως πῦρ τὴν ἕδρην ἴσχει.* — Auctor libri de Nat. hominis p. 367. Ed. Kühn: *γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου καὶ τοῦ ὅλου σώματος· τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων θερμότατός ἐστιν αὐτὸς ἑωυτοῦ, τῇ δὲ ὑστάτῃ ψυχρότατος.* — Vides certe non plane absonam esse coniecturam nostram. Neque tamen nunc etiam omnia integra videntur: nondum enim intelligo *ὅκως πῦρ*; quae scilicet similitudo inter *τὸ ἰλυῶδες* et *τὸ πῦρ*? Itaque fere vellem: *παιδίοισι δὲ πολλὸν ὑπὸ θερμοῦ τοῦ σώματος τὸ ἰλυῶδες ἑψηθὲν γενέσιος ὅκως περ τὴν ἕδρην ἴσχει.* Equidem eiusmodi quid in textum introducere nondum sum ausus; me doctiores haec accurate perquirant velim.

Λίθων μὲν οὖν ἀμφὶ γενέσιος τοιάδε πάθη. μετεξέτεροι ἐν περιόδοισι οὐρέουσι αἷμα.] In his vulgo *τοιῆδε πάθη*. O. ex V. vere *τοιάδε πάθη*. — Libri omnes *μετεξετέροισι*: vere Petitus *μετεξέτεροι* reponendum esse vidit; minus bene Wig. desideravit *μετεξέτεροι δέ*. Reiskius cum Petito consentit; ipse cum his in eandem emendationem dudum incidi.

κῆν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι τὰ μέλεα καὶ πάρετοι· κεφαλὴν δὲ κοῦφοι καὶ ἐλαφρότεροι.] Haec codicis H. lectio est, quam introduxi in textum pro vulgato *κῆν μὲν ἐκκριθῇ, ἔκλυτοι, πάρετοι τὰ μέλεα, κ. τ. λ.*

ἀπότοκα τάδε.] Sic O. Pb. in marg.: vulgo *τῇδε*.

ἢν μὲν οὖν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν, ἀμιγὲς οὔρων, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος.] Codicum lectio haec est: *ἢν μὲν οὖν ἀπὸ νεφρῶν ἐκρέῃ τὸ αἷμα, καθαρὸν, ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τῶν οὔρων τὸ αἷμα.* — Adponenda Petiti adnotatio: « Hae voces *ἀπὸ νεφρῶν* delendae omnino sunt... Vult enim Aretaeus, ubi sanguis purus redditur, nec urinae mistus, cognosci a vesica hunc prodire: contra cum e renibus, ut superioribus partibus; sicut de pure docet Galenus lib. VI. de locis aff. cap. 4. — Ita ergo legendum: *ἢν μὲν οὖν ἐκρέῃ τὸ αἷμα καθαρὸν ἀμιγὲς οὔροισι, τὰ πολλὰ ἐκρέει ἀπὸ κύστιος τῶν οὔρων τὸ αἷμα*, his expunctis *ἀπὸ νεφρῶν*, quae sensum vitiant. Sic plana efficitur lectio, quae ut vulgo legitur, perplexa admodum, immo falsa: non enim sincerus est, qui e renibus fluit per vesicam sanguis, sed urinae admistus, nisi vena in renibus rumpatur, et sanguis copiosus confertim profluat; qua de re mox agit. Ceterum Aretaei elegans locutio notanda; quae fugit interpretem: *ἀπὸ κύστιος οὔρων*. Crassus *vesicae urinam* vertit, contra quam decuit: *κύστις οὔρων* dicitur Aretaeo vesica urinaria, ut distinguatur ab ea quae bilem recipit." Haec Petitus. — De postremis Wiganus haec: « *τῶν οὔρων*. Redundare videtur." — Reiskii coniecturas silens praetereo, quum boni nihil suppeditent. — Verissime vidit Petitus *ἀπὸ νεφρῶν* delendum esse: paene ridiculus est, cum elegantiam quaerit in *κύστις τῶν οὔρων*: nam ita nemo Graecus et medicus est locutus. — Me iudice
οὔροισι
τῶν οὔρων ortum est e dittographia *ἀμιγὲς οὔρων*: nempe Genitivum praefero et ab auctore profectum puto, quem *οὔροισι ξυμμεμιγμένον*, sed *οὔρων ἀμιγές* dixisse arbitror; sic cap. 2. lib. II. de s. m. ac. *ἀμιγὲς ἑτέρης οὐσίης*. — *τὸ αἷμα* vitiose repetitum est e superiore *ἐκρέῃ τὸ αἷμα*. — Ecce! vides quare locum, quemadmodum descripsi, exhibuerim.

Φέρεταί κοτε καὶ ἀπὸ τῶν νεφρῶν πουλὺ ἀθρόον.] Ante *τῶν νεφρῶν* delevi otiosum *ῥήξιος*. Cett. *πολύ*, sed Pa. *b.* *πουλύ*.

θρόμβοι· εὖτε.] Inter utramque vocem in codd. intermedia, *ὡς ἔξω χυθὲν ἐπάγῃ κοτὲ καὶ ἐν κύστι*, delevi. Adnotatio est lectoris nescio cuius.

ὑμένιον, εὖτε ἀράχνιον, ἐρυθρὸν ἐκκριθέν· ἢ πῦον λευκὸν οὐρηθὲν, ἄλλοτε μὲν καθαρὸν, ἀμιγὲς, ἄλλοτε δὲ οὔροισι ξυμμεμιγμένον. Τοῖςδε χρὴ καὶ ἀποστάσιας διαγιγνώσκειν· ἢν προςγένωνται πυρετοὶ ἐς ἑσπέρην καὶ ῥίγεα, πόνοι ἀμφὶ τὴν ὀσφὺν, κνησμοί. Ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ, θρόμβοι πυώδεες, σαρκοειδέες, ἀτὰρ ἠδὲ λευκοῦ πύου ἀπόστασις. Τὰ δὲ ἕλκεα δακνώδεα, ἄλλοτε μὲν καθαιρόμενα, ἄλλοτε δὲ ῥυπαρὰ ὄντα. δηλοῖ δὲ τὸ πῦον, ἀτὰρ ἠδὲ οὖρα κάκοδμα, ἢ ἄνοδμα.

Ἔαρ μὲν οὖν αἱμοῤῥαγίας τίκτει καὶ ἀποστάσιας. χειμὼν δὲ καὶ φθινόπωρον, λίθους. Ἢν δὲ ἐπὶ λίθοισι ἕλκεα γένηται, ἀναλθέες μὲν αἱ νοῦσοι, ταχείη δὲ τηκεδὼν καὶ θάνατος.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΥΣΤΙ.

Κεφ. δ'.

Τῶν ἐν τῇ κύστι νούσων οὐδὲν εὔηθες. τὰ μὲν ὀξέα φλεγμασίῃ καὶ τρώμασι, σπασμῷ καὶ πυρετοῖσι ὀξέσι κτείνοντα· ἕλκος δὲ καὶ ἀποστάσιες, ἢ παράλυσις, ἢ λίθος μέγας, χρόνια μὲν, ἀναλθῆ δέ. Οὔτε γὰρ ὅδε θρύπτεται πόσι, οὔτε ἀσινέως τέμνεται· χρὴ γὰρ καὶ τὰ λεπτὰ τῆς κύστιος ξυντάμνειν, τὸ δὲ αὐτῆμαρ ἔκτεινε,

καὶ ἐν κύστι.] Καὶ ἐν κύστι κοτέ Pc. *d.*

Ἐπὶ δὲ τῇ ῥαγῇ.] Pb. in marg.: *ἴσως ἐπὴν δέ τι ῥαγῇ.* — Otiosa emendatio.

τέκμαρ δὲ ἐφελκὶς, ἢ ὑμένιον, εὖτε ἀράχνιον, ἐρυθρὸν ἐκκριθέν.] Gal. de locis aff. VI. cap. 3.: *σημεῖα δέ*, inquit, *τοῦ διαμένειν τὴν ἕλκωσιν ἔν τε τοῖς οὐρουμένοις οὐκ ἀσαφῆ καὶ τῷ κάμνοντι πολλάκις ὀδύνης αἴσθησις ἐν τῷ κατὰ τὸν πεπονθότα νεφρὸν χωρίῳ· συνεκκρίνεται δ' αὐτοῖς ἐνίοτε καὶ πῦον, ὡς ἀφ' ἕλκους, ὀλίγον· ἐφελκὶς δ' ὁμοίως ἐκκρίνεται, ἔστι δ' ὅτε καὶ αἷμα σημαῖνον ἀναβιβρώσκεσθαι τὸ ἕλκος·* κ. τ. λ. cf. cap. seq. p. 411. — Vid. idem Meth. med. V. 12. *ἀνηνέχθη δ' αὐτῷ μετὰ τῆς βηχὸς, ἣν ὀνομάζουσιν ἐφελκίδα.* — Et de causis Sympt. III. 7. *ἐν ταύτῃ (τῇ τετάρτῃ διαφορᾷ τῶν ἐκκρινομένων αἱματωδῶν) καὶ πύου τι συνεκκρίνεται πολλάκις ὀλίγον, καὶ τῶν καλουμένων ἐφελκίδων, ὑμενώδη τέ τινα σώματα, μόρια τῶν ἐντέρων αὐτῶν.* Pollux IV. 190. inter *νοσήματα ἔξωθεν ἐπιφαινόμενα τοῖς σώμασι* enumerat *ἐφελκίδα.* — Notandum h. l. *εὖτε ἀράχνιον* valere *ὥςπερ*, vel *οἷον ἀραχνίον*, sicuti v. c. Il. III. 10. *εὖτ' ὄρεος κορυφῇσι νότος κατέχευεν ὀμίχλην.* — Recte Crassus et Wig. «araneae instar."

Τοῖςδε χρὴ καὶ ἀποστάσιας διαγιγνώσκειν· ἢν προςγένωνται πυρετοί κ. τ. λ.] Ita vulgo distinguitur et Crassus etiam locum legit. Aliter Wiganus, qui: *τοῖςδε χρὴ καὶ ἀποστάσιας διαγιγνώσκειν, ἢν προςγένωνται. πυρετοὶ κ. τ. λ.* — Huius quidem interpunctio deterior mihi videtur.

ἢν δὲ καὶ ἐκραγῇ.] Καί h. l. omissum in Pa. *b.*

ἀναλθέες μὲν αἱ νοῦσοι, ταχείη δὲ τηκεδὼν καὶ θάνατος.] Δέ h. l. de meo supplevi, quum aegre ferrem in antithesi abesse particulam. Supra dixit: *τὰ δὲ χρόνια, τηκεδόνι λύοντα τὸν ἄνθρωπον, ἀνώλεθρα μὲν, ἀναλθέα δὲ καὶ ξυναποθνήσκοντα.* Itaque collato loco hocce e capitis fine illud *ἀνώλεθρα* maxime eo spectare videtur, ut significet morbis illis chronicis non citam inferri mortem: contra *ταχείη τηκεδὼν καὶ θάνατος* h. l. ad ulcera spectant, quae calculis originem debent.

Cap. 4. *ἕλκος δὲ καὶ ἀποστάσιες, ἢ παράλυσις, ἢ λίθος μέγας, χρόνια μὲν, ἀναλθῆ δέ. Οὔτε γὰρ ὅδε θρύπτεται πόσι, οὔτε ἀσινέως τέμνεται.*] Haec verba in codd. sic scribuntur: *ἕλκος δὲ καὶ ἀποστάσιες, ἢ παράλυσις, ἢ λίθος μέγας μὲν ἀναλθὴς δέ. οὔτε γὰρ θρύπτεται ἢ πόσι, ἢ φαρμάκῳ, ἢ* (*ἢ* h. l. om. Pd. O.) *ἀμφιθρύπτοιτο*, (*ἀμφιθρύπτῳ* G. v. l. O., omisso *ἤ*: — sed V. Pa. *b.* *ἢ φαρμάκῳ ἢ ἀμφιθρύπτῳ*) *οὔτε ἀσινέως τέμνεται.* — Huius loci scriptura vitiosa, nec facilis restitutio me iudice. Recte vidit Wiganus lacunam esse in verbis *μέγας μὲν ἀναλθὴς δέ*: — nec sane sine magna veri specie legendum censuit *ἢ λίθος μέγας χρόνια μὲν ἀναλθέα δέ.* Equidem communem formam *ἀναλθῆ* praetuli, ut ad librorum lect., quam proxime possem, accederem. — Nec tamen infitiandum est praesidium magnum habere sibi vulgatum *ἀναλθὴς δέ*, in continuo seqq. *οὔτε γὰρ θρύπτεται*; quippe haec ad calculum ita referuntur, quasi in superioribus huius tantum mentio facta esset, non aliorum simul morborum. Id ipsum quidem me impulit, ut in textum *χρόνια μὲν, ἀναλθῆ δέ* inferens simul *οὔτε γὰρ ὅδε θρύπτεται* scriberem, quo certius pateret haec ad *τὸν λίθον τὸν μέγαν* spectare non ad *ἕλκος, ἀποστάσιας, παράλυσιν.* Id autem ante omnia moneo, locum talem esse, qualem haud facile certo restituas, quemque igitur virorum eruditorum curae magnopere commendatum cupio. In postremis Petitus *ἢ φαρμάκῳ ἀμφιθρυπτικῷ* desideravit; ferri tamen potest *φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ*, nam verbalia in *τος* active sumuntur passim: vid. Buttm. Gr. Gr. § 102. Anm. 6. — Reiskius *ἢ ἀμφιθρύπτοιτο* e vulgata lect. deletum cupivit: equidem totum illud *ἢ . . . . ἢ φαρμάκῳ ἀμφιθρύπτῳ* itidem eiiciendum censui; neque enim dubito, quin lectoris alicuius adnotationem scili-

ἢ ὀλίγαις ἡμέρῃσι σπασμοῖσι καὶ πυρετοῖσι θνήσκουσι. Ἢν δὲ μὴ τάμῃς, οὔρων σχέσι καὶ πόνοισι καὶ πυρετοῖσι, ἢ τηκεδόνι σμύχεται ὥνθρωπος. Ἢν δὲ μὴ κάρτα μέγας ὁ λίθος ἔῃ, σχέσιες μὲν οὔρων ξυνεχέστεραι· ἐς γὰρ τὸν αὐχένα ῥηϊδίως ἐμπίπτων ἀποέργει οὔρων ἔξοδον. Τάμνειν δὲ, εἰ καὶ τῶν μεζόνων ἀσφαλέστεροι, ἀλλὰ τέμνεται κύστις· κῆν τις τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐκφύγῃ, ῥυάδος γίγνεταί οἱ πάθος, ὃ κῆν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέναον ἐκρέειν οὖρον, κῆν βαδίζῃ, κῆν εὕδῃ, ἀτερπὲς δὲ ἣν βαδίζῃ. Οἱ δὲ κάρτα σμικροὶ τὰ πολλὰ τάμνονται ἀσινέως. Ἢν δὲ ξυμπεφύκῃ τῇ κύστι λίθος, διάδηλος μὲν τῇσι μελεδώνεσι, ἀτὰρ οὐδὲ ἀσινεῖς πόνοισι καὶ βάρεϊ, κῆν ἂν ᾖ δυςουρίης ἄτερ· ἢν δὲ μὴ, καὶ δυςουρέει. Ξύμπαντας δὲ τοὺς λίθους διαγνοίης ἂν τῇσι τῶν ψαμμίων ἐν τοῖσι οὔροισι ὑποστάσεσι· ἀτὰρ ἠδὲ πρόκωποι τὰ αἰδοῖα γίγνονται, εὖτε γὰρ ἀπουρέουσι καὶ ὕπεστι καὶ ὁ λίθος, ὀδυνέονται καὶ ἀμφαφόωσι καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα, ὅκως τὸν λίθον ξὺν τῇ κύστι ἐξαιρεύμενοι. Ξυμπαθεῖ δὲ καὶ ἡ ἕδρη κνησμώδης γιγνομένη· προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι, φαντασίῃ ὡς ἐκκρίσιος δῆθεν τοῦ λίθου· ἄμφω γὰρ ξυγκέονται ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις, ὧν ἑκατέρου πάσχοντος πάσχει καὶ θάτερον. Διὰ τόδε καὶ ἐπὶ φλε-

cet doctissimam contineat! Eiusmodi sordibus saepe noster inquinatus!

ἢν δὲ μὴ τάμῃς, οὔρων σχέσι καὶ πόνοισι καὶ πυρετοῖσι, ἢ τηκεδόνι σμύχεται ὥνθρωπος.] Libri scripti *ἢν δὲ μὴ τάμῃ (ταμῇ O. τάμνῃ Pe.) εἰς (ἐς Pa. b.) οὔρων σχέσιν καὶ πόνοισι κ. τ. λ.* — Reposui *ἢν δὲ μὴ τάμῃς, οὔρων σχέσι κ. τ. λ.* —: nam *ἐς οὔρων σχέσιν* sensu
ης
cassum et ortum, uti mihi videtur, e dittographia *ταμη*, vel e male intellecto compendio verbi *τάμῃς* in libro aliquo nostris codd. vetustiore. — Vulgo editur *τηκεδόσι*, sed H. V. A. Pa. *b. e. f.* *τηκεδόνι*, quod praefero, quum sing. numero ponere soleat noster hoc nomen.

ἀποέργει οὔρων ἔξοδον.] Notanda forma Homerica, *ἀποέργει*. Cf. Il. VIII. 325: *ὅθι κληῒς ἀποέργει Αὐχένα τε στῆθός τε.*

τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον.] Τοῦ h. l. omissum vidi in Pa. *e.*

ῥυάδος γίγνεται οἱ πάθος, ὃ κῆν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέναον ἐκρέειν οὖρον, κῆν βαδίζῃ, κῆν εὕδῃ, ἀτερπὲς δὲ ἣν βαδίζῃ.] Paululum in his describendis de codd. scriptura deflexi, qua de re monendum est. Libri dant *ροιάδος*, de meo *ῥυάδος* exhibeo: nempe *ῥυάς* vulgatum est nomen morbi; *incontinentiae lacrymarum: ῥοιάς* nomen floris: Diosc. IV. 64. *μηκὼν ῥοιὰς, ὠνόμασται δὲ διὰ τὸ ταχέως τὸ ἄνθος ἀποβάλλειν.* — *Ροιάδος* in libris scriptis duobus apud Theoph. Nonn. I. p. 220: — infra in alio vocabulo eandem in hoc ipso capite diphthongi *οι* et vocalis *υ* permutationem notabimus: etiam Petitus *ῥοάδος*, vel potius *ῥυάδος* desideravit. — Pronomen relativum *ὃ* de meo supplevi, ut arctius cum superioribus ista connecterentur: nempe aut *ὃ κῆν ἀκίνδυνον ἔῃ*, aut certe *κῆν οὖν ἀκίνδυνον ἔῃ* requirit, ni fallor, solita Aretaei orationis facilitas. — Cod. *Pb.* unus *ἀέναον* fert: Homericum vocabulum; Od. XIII. 109. *ἐν δ' ὕδατ' ἀενάοντα.* Libri omnes *ἀτερπὲς δὲ ἢν βαδίζηται*: at quum vulgo *βαδίζω*, non *βαδίζομαι* dicatur et ipse Aretaeus paulo ante *βαδίζῃ* ponat, hoc ipsum revocavi. Ceterum *ἀτερπὲς δέ* h. l. accipio *μάλιστα δ' ἀτερπές.*

ἀτὰρ οὐδὲ ἀσινεῖς κ. τ. λ.] Possis *ἀσινής* sing. num. requirere, quia tum superiora, tum seqq. isto numero efferantur; at ego non tango, sed eiusmodi transitum ferendum censeo.

ἀτὰρ ἠδὲ πρόκωποι τὰ αἰδοῖα γίγνονται.] Libri *πρόκοποι*: recepi certam mihi visam emendationem Petiti. — Eurip. Orest. 1477. *ὁ δὲ ξίφος πρόκωπον ἐν χεροῖν ἔχων.* — Aeschyl. Agam. 1651.

εἶα δὴ, ξίφος πρόκωπον πᾶς τις εὐτρεπιζέτω.
Ἀλλὰ κἀγὼ μὴν πρόκωπος οὐκ ἀναίνομαι θανεῖν.

Lucian. Dial. marin. XIV. 3. *πρόκωπον ἔχων τὴν ἅρπην.*

εὖτε γὰρ ἀπουρέουσι καὶ ὕπεστι καὶ ὁ λίθος, ὀδυνέονται καὶ ἀμφαφόωσι καὶ ἕλκουσι τὰ αἰδοῖα.] Libri ferunt *κῆν ὕπεστι*, quod ferri nequit, quia certo *κῆν ὑπέῃ* requireretur: itaque *κῆν* in *καί* mutavi, ut *ὕπεστι* etiam ab *εὖτε* penderet; *κῆν* et *καί* a librariis saepe permutantur. Notandum Epicum *ἀμφαφόωσι*: Cf. Od. VIII. 196. *ἀμφαφόων.* — Ceterum Aretaeus respicere videtur Hipp. de Aëre, aq., locis § 54. ed. Coray. Locum dudum laudavit Petitus.

προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι, φαντασίῃ ὡς ἐκκρίσιος δῆθεν τοῦ λίθου.] Libri *προπετὴς δὲ καὶ ἀρχὸς βίῃ καὶ ἐντάσεσι, φαντασίῃ ἐκκρίσι δὲ ὡς δῆθεν τοῦ λίθου.* — Postrema Petitus ita scripta cupivit: *φαντασίῃ ἐκκρίσιος δῆθεν τοῦ λίθου.* Reiskius: *φαντασίῃ ἐκκρίσεως ὡς δῆθεν τοῦ λίθου.* — Ab horum ratione paululum deflexi, quia inter *ὡς* et *δῆθεν* nomen interponere malui.

ἄμφω γὰρ ξυγκέονται ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις, ὧν ἑκατέρου πάσχοντος πάσχει καὶ θάτερον. διὰ τόδε κ. τ. λ.] Libri *ἄμφω γὰρ συγκέενται* (O. *ξυγκέενται* Pe. *f.* *ξυγκέονται*) *ἀλλήλοισι ἕδρη τε καὶ κύστις, ὧν ἑκατέρου* * * *διὰ τόδε κ. τ. λ.* — Crassus: « Ambo enim inter se copulantur anus et vesica: quorum uno affecto et alterum afficiatur necesse est. Propterea, cet." — Reiskius supplevit lacunam ita, ut scriberet: *ὧν ἑκάτερον πάσχει διὰ τὸ ἕτερον καὶ ἐπὶ φλεγμ.* — Parum recte hic. — Melius Crassus, sive is codicis lectionem Latine reddiderit, quod vix vero simile, sive, quod probabilius, de suo deficientia expleverit. Huius Latina Graece expressi et in textum recepi.

γμασίῃ ἀρχοῦ, ἰσχουρέει κύστις καὶ ἐπὶ τῇσι τῆς κύστιος ἀκίσι οὐ διΐησι ἕδρη, κἢν μὴ ἐπίξηρος ἡ γαστὴρ ἔῃ. Τοῖα μὲν ἄλγεα τὰ λίθων.

Αἱμοῤῥαγίῃ δὲ, κἢν μὴ κάρτα ὀξέως κτείνῃ, χρόνῳ δὲ ἐξέλυσε μυρίους. Οἱ δὲ ἀπ' αὐτέης θρόμβοι, ἰσχουρίῃ ὀξέως ὀλέθριοι, ὅκωςπερ οἱ λίθοι. καὶ γὰρ ἢν τὸ αἷμα λεπτόν τε καὶ ξανθὸν καὶ μὴ πάγχυ ᾖ εὐπαγὲς, ἀλλ' ἡ κύστις ἐς πολλὸν ἀλίζει χρόνον καὶ ἥδε θερμαίνουσα καὶ ἐψοῦσα πηγνύει καὶ ὧδε γίγνεται θρόμβος. Ἰσχουρίη μὲν οὖν δυνατωτάτη κτεῖναι· προςεπιγίγνεται δὲ τουτέοισι ἄλγος ὀξὺ, πῦρ δριμὺ, γλῶσσα ξηρὴ καὶ ἐπὶ τοῖςδε παράφοροι θνήσκουσι.

Ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι ἄλγος φανῇ, τρῶμα μὲν ὀλέθριον. Τὸ δὲ ἕλκος, κἢν μὴ ἀρχῆθεν κτείνῃ, πυρετοῖσι, ἢ φλεγμονῇ ἀνήκεστον γίγνεται. ὡς λεπτὴ μὲν τὸ πάχος κύστις, νεῦρον δὲ τὴν φυὴν, τάπερ οὐδὲ σαρκοῦται, οὔτε ῥηϊδίως ἐπωτειλοῦται. ποτὶ καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμὺ, δακνῶδες· τοῦ ἕλκεος δ' ἡ ξυνὴ δίαιτα ἥδε, ἐν μὲν τῇσι πληρώσεσι διατέταται, ἢν δὲ κενωθῇ, ξυνίζει, πάσχει οὖν ἄρθρου πάθος ἐν ἐκτάσι τε καὶ κάμψι· ἄρθρῳ δὲ οὐκ εὐαλθὲς ἕλκος οὐδέν.

Καὶ ἔμπυος δὲ ἐξ ἀποστάσιος γίγνεται κύστις. σημήϊα μὲν, τάπερ ἐπ' ἄλλοισι· ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι καὶ ῥίγεσι ἡ ἀπόστασις· κίνδυνοι δὲ οἱ ὡυτοί. Πῦον μὲν, ἀλλ' εἰ παχὺ, λευκὸν, οὐ κάκοδμον ἐκδιδοῖ, εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα· ἢν δὲ ἐπινέμηται, τρυγώδεα, μιξόπυα, κάκοδμα οὐρέουσι. τῶν τοιῶνδε οὐ βραδύνει θά-

τοῖα μὲν ἄλγεα τὰ λίθων.] Ita Goup. ceterique libri, quos vidi, omnes. — In O. *τοῖα μὲν τὰ ἄλγεα τῶν λίθων*, fortasse e cod. H., quamquam hac de re non monetur.

Οἱ δὲ ἀπ' αὐτέης θρόμβοι, ἰσχουρίῃ ὀξέως ὀλέθριοι, ὅκωςπερ οἱ λίθοι.] Libri *ἰσχουρίη, ὀξέες ὄλεθροι* in hisce, quod sensu cassum. Eandem lect. vidisse credo Crassum. Equidem locum emendavi de coniectura Reiskii et mea. — Mox etiam pro *τρῶμα μὲν ὀλέθριον* libri A. Pa. *d. e. f.* *ὄλεθρον*.

ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι ἄλγος φανῇ.] Ita O. ex H. *ἐκφανῇ* cett. — Fortasse *ἐκφανῇ* ex *ἐπιφανῇ* ortum est, fierique potuit, ut hoc auctor daret.

τὸ δὲ ἕλκος, κἢν μὴ ἀρχῆθεν κτείνῃ, πυρετοῖσι ἢ φλεγμονῇ ἀνήκεστον γίγνεται. ὡς λεπτὴ μὲν τὸ πάχος κύστις, νεῦρον δὲ τὴν φυὴν, τάπερ κ. τ. λ.] In his vulgo *πυρετοῖς ἤ*: — sed *πυρετοῖσι ἤ* O. Pe. *f.* Tum vero in libris legis: *γίγνεται. λεπτὴ μὲν τὸ πάχος κύστις· νεῦρον δὲ ὡς* (*ὡς* om. O. V. A. Pa. *b. e. f.*) *τὴν φυήν κ. τ. λ.* Illud *ὡς* eo, quo in textu Goupyleo, aliis, fertur, loco abundare certum est: sed revocare malui voculam in pristinam, uti videbatur, sedem, quam eam delere: hinc mea nata loci scriptura.

ποτὶ καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμὺ, δακνῶδες· τοῦ ἕλκεος δ' ἡ ξυνὴ δίαιτα ἥδε, ἐν μὲν τῇσι πληρώσεσι διατέταται, ἢν δὲ κενωθῇ, ξυνίζει, πάσχει οὖν ἄρθρου πάθος ἐν ἐκτάσι τε καὶ κάμψι· ἄρθρῳ δὲ οὐκ εὐαλθὲς ἕλκος οὐδέν.] Hic locus ita se habet in libris scriptis: *ποτὶ καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμὺ, δακνῶδες τοῦ ἕλκεος. ἡ ξυνὴ δίαιτα· ἠδὲ ἐν μὲν τῇσι πληρώσεσι διατέταται· ἢν δὲ κενωθῇ, ξυνίζει. πάσχει οὖν ἄρθρου πάθεϊ ἐν ἐκτάσι τε καὶ κάμψι· ἄρθρῳ δέ κ. τ. λ.* — Crassus: «Accedit et urina biliosa, acris, mordax ulceris, communis victus. Vesica enim cum repletur, distenditur: cum inanis est subsidit, in extensione igitur et contractione eundem, quem et articulus affectum patitur." — Petitus perperam *ἄρθρου* ad matricem scilicet spectare dicit, nec boni quidquam ad hunc locum adnotavit. Wiganus: «*ἡ ξυνὴ δίαιτα.* — Abrupta, inquit, haec videtur sententia." Reiskius *ποτὶ καὶ — ξυνὴ δίαιτα* deletum cupiit et postea pone *μυξοποιὰ, κάκοδμα οὐρέουσι* inserit verba *ποτὶ καὶ τὸ οὖρον χολῶδες, δριμὺ, δακνῶδες.* Haec illi. Exponam quod mihi probabile videtur. — Seiungenda sunt in vulgata scriptura *δακνῶδες* et *τοῦ ἕλκεος*: iungenda vero *τοῦ ἕλκεος ἡ ξυνὴ δίαιτα ἥδε* (sic enim scribo pro *ἠδέ*): nimirum *ἡ δίαιτα ἡ ξυνὴ τοῦ ἕλκεος καὶ τῆς κύστιος ἥδε ἐστί*! Sic locum accipio. Iam vero pone *ἕλκεος* de meo intuli *δέ*, ut novae periodi initium cum superioribus facilius coniungeretur. — Tum vero pro *πάθεϊ*, quem Dativum sequentibus *ἐκτάσι* et *κάμψι* originem debere opinor, reposui *πάθος*; quid enim? *πάσχειν πάθος* dicitur, ut *νοσεῖν νόσον*, *ἀσθενέειν ἀσθενείην*, sexcenta id genus alia.

καὶ ἔμπυος δὲ ἐξ ἀποστάσιος γίγνεται κύστις. σημήϊα μὲν, τάπερ ἐπ' ἄλλοισι· ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ κ. τ. λ.] Libri haec ferunt: *καὶ ἔμπυος* (*ἔμπυον* V. A.) *δὲ ἐξ ἀποστάσιος γίγνεται· κύστιος σημήϊα, τάπερ ἐπ' ἄλλοισι μὲν ἐπὶ φλέγμασι. εἰ γὰρ* (*ἐπὶ φλεγμασίῃ γὰρ* O. M. *ἐπιφλεγμαίνει εἰ γὰρ* V. Pb.) *κ. τ. λ.* — Equidem ad orationis auctoris nostri facilitatis modum ista ordinavi. Non fero *κύστιος σημήϊα*!

κίνδυνοι δὲ οἱ ὡυτοί.] Sic H. V. Pb. *c. d. f.* O. — *δέ* omm. cett.

Πῦον μὲν, ἀλλ' εἰ παχὺ, λευκὸν, οὐ κάκοδμον ἐκδιδοῖ, εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα· ἢν δὲ ἐπινέμηται, τρυγώδεα, μιξόπυα, κάκοδμα οὐρέουσι.] Librorum lectio haec est: *πῦον δὲ ἀλλ' εἰς* (*ἐς* Po. O.) *παχὺ, λευκὸν, οὐ κάκοδμον* (*οὐκ ἄοδμον* H. Pc. in marg. a manu recentiore) *ἐκδιδοῖ, εὐήθεα τὰ ἀπὸ τῶνδε ἕλκεα. ἢν δὲ ἐπινέμηται, τρυγώδεα, μυξοποιὰ, κάκοδμα οὐρέουσι.* — Crassus: «verum si pus crassum album, non tetri odoris eiiciat cett."

νατος· δακνώδεα μὲν τὰ οὖρα, ὀδυνηρὰ δὲ ἡ πρόεσις αὐτῶν, διαΐσσει δὲ ἡ ὀδύνη μέσφι ἄκρων τοῦ καυλοῦ. Βλάπτει δὲ αὐτέους πάντα καὶ τἀναντία· καὶ πλησμονὴ, καὶ κένωσις· καὶ ἀργίη, καὶ κίνησις· καὶ λουτρὰ, καὶ ἀλουσίη· καὶ τροφὴ, καὶ ἀτροφίη· καὶ γλυκέα, καὶ ὀξέα. ἄλλων ἄλλα μὲν ὠφελεύντων, ἄλλα δὲ βλαπτόντων, εἰς ἓν ξυμβῆναι μὴ δυναμένων.

ΠΕΡΙ ΓΟΝΟΡΡΟΙΗΣ.

Κεφ. ε΄.

Ἀνώλεθρον μὲν ἡ γονόῤῥοια, ἀτερπὲς δὲ καὶ ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς. Ἢν γὰρ ἀκρασίη καὶ πάρεσις τὰ ὑγρὰ ἴσχῃ καὶ γόνιμα μέρεα, ὅκως δι' ἀψύχων ῥέει ἡ θορὴ, οὐδὲ ἐπίσχειν αὐτέην ἔστι, οὐδὲ ἐν ὕπνοισι· ἀλλὰ γὰρ ἤν τε εὕδῃ, ἤν τε ἐγρηγορέῃ, ἀνεπίσχετος ἡ φορὴ, ἀναίσθητος δὲ ἡ ῥοὴ τοῦ γόνου γίγνεται. Νοσέουσι δὲ καὶ γυναῖκες τήνδε τὴν νοῦσον, ἀλλ' ἐπὶ κνησμοῖσι τῶν μορίων καὶ ἡδονῇ προχέεται τῇσι ἡ θορὴ, ἀτὰρ καὶ πρὸς ἄνδρας ὁμιλίῃ ἀναισχύντῳ. ἄνδρες δὲ οὐδ' ὅλως ὀδάξονται. Τὸ δὲ ῥέον, ὑγρὸν, λεπτὸν, ψυχρὸν, ἄχρουν, ἄγονον. πῶς γὰρ ζωογόνον ἐκπέμψαι σπέρ-

Petitus adnotat ad verba *πῦον δὲ ἀλλ' εἰς παχύ*: «Lege εἰ . . . εἰ." Bernard. ad Nonnum II. p. 28. pro *ἀλλ' εἰς* cupit *ἄλις* et cum loco nostro componit alium e cap. 12. lib. II. de s. m. acut., ubi diversa esse mihi videtur corruptelae ratio. — Utrum Petitus emendationem suam Crasso debeat, nec ne, non dixit: equidem in eandem incidi dudum ante quam hos idem voluisse, aut legisse videram; nempe me docuit sequens *ἢν δὲ ἐπινέμηται.* Iam vero pro *δέ* reposui *μέν*; saepe enim hae particulae confunduntur, et vero *μέν* in primo antithesios membro requiritur fere: facile autem *δέ* a librariis inferri potuit, quum frequenter et supra et infra occurrat. — Iam vero venio ad egregium scilicet vocabulum *μυξοποιά*: omnia nempe composita cum *ποιός* a *ποιέω* denotant *eum qui aliquid faciat, efficiat*, v. c. *πυοποιός, νοσοποιὸς, μουσοποιός*. Itaque *μυξοποιός* erit, *qui facit mucum*, quod quomodo, quaeso, de urinis dici apte potest? — Corruptelae ratio est quaerenda in iotacismo: nam procul dubio Aretaeus *μιξόπυα* scripsit. — Sed miror idem vitium ex Hippocrate a Schneidero in Lexicon adeo esse receptum! Epid. VII. (p. 667. vol. III. Ed. Kühn) legis: *συνέβη δὲ καὶ τῷ Μνησιάνακτι ὑποχώρησις ἔμπροσθεν τοῦ πυρετοῦ, καὶ μετὰ τὸν πουλὺν χρόνον παρηκολούθει πολλῶν λευκῶν, μυξοποιῶν κ. τ. λ.* — Quantocius reponendum *μιξοπύων*: — tum vero *μετὰ τὸν πυρετόν* lege.

ξυμβῆναι.] Sic O. Pb. *c. d. f.* *συμβῆναι* cett.

Cap. 5. *ἢν γὰρ ἀκρασίη καὶ πάρεσις τὰ ὑγρὰ ἴσχῃ καὶ γόνιμα μέρεα, ὅκως δι' ἀψύχων ῥέει ἡ θορή.*] Primum membrum Crassus Latine reddidit: «Nam si intemperies et resolutio humida occupat, genitaliaque membra." — Wiganus: «Nam si impotentia et resolutio humores pariter et ipsas genitales partes occupet." — Uterque partim recte, partim minus: nempe *ἀκρασίη* h. l., ut saepe alias apud Aretaeum, est impotentia, quemadmodum recte Wiganus scripsit. — Verum omnino etiam iungenda sunt *τὰ μέρεα τὰ ὑγρὰ καὶ γόνιμα*: modo conferamus verba e cap. de Suffocatione uterina supra: *ὑγρὸν δὲ καὶ τὸ χωρίον, ἔνθα κέεται ἡ ὑστέρη.* — Quod ad alterum membrum attinet, libri omnes: *ὅκως διὰ ψυχρῶν ῥέει ἡ θορή*: ad quem locum Wiganus: «Malim, inquit, *δι' ἀψύχων*. Ita (83. 45.) in paralysi vesicae, ait, *διαῤῥέει περιττὰ, ὡς δι' ἀψύχων*." — Certam emendationem utique recipere oportebat: Soranus p. 267: *τοῦ σπέρματος ἐν ταῖς συνουσίαις ἢ μηδόλως παρατιθεμένου τῇ μήτρᾳ, ἢ, καθάπερ ἐξ ἀψύχου κύτους οὖν, ἀποδιδομένου παραυτίκα.* — Aëtius MS. ad locum istum laudatus: *ἢ καθάπερ ἀπὸ ἀψύχου τόπου ἀποῤῥεῖ παραυτίκα.* Frustra igitur de Wigani emendatione dubitavit et *ὅκως διὰ κλεψυδρῶν* excogitavit Bernardus in vita Reiskii p. 282. et *ὅκως διὰ ψυκτήρων* p. 289. ibid. — *Θορὴ, Θορός* apud Herodotum occurrunt, vid. Lex. Schweigh. — Vid Oecon. Hipp. in hac voce.

ἡ ῥοὴ τοῦ γόνου γίγνεται.] Libri Pa. *τὸ γοῦν οὐ, τὸ γ' οὖν οὐ.* — Hinc editores *τοῦ γούνου*, quod retinere nolui reputans formam Ionicam istam, (cum qua conferas *νοῦσος, νόσος*,) non certam esse, quandoquidem Herodotus et Hippocrates ea non utuntur. Nimirum facile fieri potest, ut librariorum errori debeatur vocem dissecantium. — Ceterum Gal. de locis affectis VI. 6. (p. 439. Kühn.) *ὀνομάζεται γὰρ τὸ σπέρμα καὶ γονὴ καὶ γόνος.* Cf. Oecon. Hipp.

νοσέουσι δὲ καὶ γυναῖκες τήνδε τὴν νοῦσον κ. τ. λ.] Haec Soranus p. 262: *οὐκ ἐπὶ μόνων ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ γυναικῶν ἀποτελεῖται γονόῤῥοια· ἔστι δὲ σπέρματος ἔκκρισις χωρὶς προθυμίας καὶ ἐντάσεως ἐκ μικρῶν φέρουσα διαστημάτων, ὥστε τὸν ὄγκον ὠχραίνεσθαι καὶ ἀδυναμεῖν καὶ συντήκεσθαι· χαλᾶται γὰρ ἡ μήτρα καὶ ἀδυναμία παρέπεται καὶ συντήκεται τὰ σώματα κατὰ βραχύ· συῤῥεῖ γὰρ πρὸς τὴν μήτραν κατ' ὀλίγον ἡ ἀπὸ τοῦ σώματος ὕλη ἀλλοίωσιν βραχεῖαν ἐν τοῖς τόποις ὑπομένουσα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμιώντων τὸ δάκρυον· χρονίζειν δὲ εἴωθε τὸ πάθος τῷ γένει ῥοῶδες ὑπάρχον.* —

μα, ψυχρὴ οὖσα ἡ φύσις; Ἢν δὲ καὶ νέοι πάσχωσι, γηραλέους χρὴ γενέσθαι πάντας τὴν ἕξιν, νωθώδεας, ἐκλύτους, ἀψύχους, ὀκνέοντας, κωφοὺς, ἀσθενέας, ῥικνοὺς, ἀπρήκτους, ἐπώχρους, λευκοὺς, γυναικώδεας, ἀποσίτους, ψυχρούς· μελέων βάρεα, καὶ νάρκας σκελέων· ἀκρατέας, καὶ ἐς πάντα παρέτους. Ἥδε ἡ νοῦσος ὁδὸς ἐς παράλυσιν πολλοῖσι γίγνεται. πῶς γὰρ οὐκ ἂν τῶν νεύρων ἤδη ἡ δύναμις πάθοι, τῆς ἐς ζωῆς γένεσιν φύσιος ἀπεψυγμένης; Καὶ ἡμέας ἄνδρας ποιέει ζωοῦσα ἡ θορὴ, θερμοὺς, ἐνάρθρους, λασίους, εὐφώνους, εὐθύμους, κραταιοὺς νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι. Οἷσι δὲ οὐκ ἔνεστι ζωοῦσα ἡ θορὴ, ῥικνοὶ, ἀσθενέες, ὀξύφωνοι, ἄτριχες, ἀγένειοι, γυναικώδεες. Ἢν δέ τις ἀνὴρ ἐγκρατὴς ἔῃ τῆς θορῆς, κραταιὸς, εὔτολμος, ἀλκήεις μέσφι θηρίων. τέκμαρ δὲ, ἀθλητῶν οἱ σαόφρονες. Καὶ γὰρ καὶ οἱ φύσι τινῶν κρέσσονες, ὑπ' ἀκρασίης πολλὸν τῶν χειρόνων γίγνονται χερείονες· πολλὸν δὲ οἱ φύσι χερείους, ὑπ' ἐγκρατείης γίγνονται κρεσσόνων κρέσσονες. Ἀτὰρ οὐδὲ ζῶον ἐξ ἄλλου τευ γίγνεται κραταιὸν, ἢ θορῆς. Μέγα οὖν καὶ ἐς ὑγείην, καὶ ἐς ἀλκὴν, καὶ ἐς εὐψυχίην, καὶ ἐς γένεσιν ζωοῦσα ἡ θορή. Ἀπὸ σατυριήσεως ἐς γονοῤῥοίην ἀπόσκηψις, ἡ κατάστασις.

ΠΕΡΙ ΣΤΟΜΑΧΙΚΩΝ.

Κεφ. ϛ'.

Στόμαχος ἡδονῆς καὶ ἀηδίης ἡγεμών· καρδίης καίριον γειτόνευμα ἐς τόνον καὶ θυ-

Vides hanc morbi descriptionem differre ab ea, quam noster tradit.

τὸ δὲ ῥέον ὑγρὸν, λεπτὸν, ἄχρουν, ἄγονον.] Silentio praeterire non licet Petiti ad hunc locum adnotationem: «Semen, inquit, eorum, qui gonorrhoea laborant, humidum, tenue, frigidum et infoecundum recte dicitur: *ἄχρουν* decolor cur idem appelletur, non video: quare *ἄχρειον* haud dubitem legere." — Equidem a viro eruditissimo dissentio: Galenus *περὶ σπέρματος* I. 12: *λευκὸν γὰρ*, inquit, *καὶ παχὺ καὶ γλίσχρον ἐστὶ τὸ σπέρμα.* — Itaque quum in sano viro sit *λευκόν*, a nostro dicitur *ἄχρουν* in gonorrhoea laborantibus, in quibus simul vere *ὑγρὸν, λεπτόν* esse perhibetur. Sed praeterea si ponamus auctorem scripsisse, semen in his esse *ἄχρειον, ἄγονον*, illum *δὶς ταὐτόν* dixisse fingemus, nisi potius statueres alteram vocem alterius glossam habendam esse.

πῶς γὰρ οὐκ ἂν τῶν νεύρων ἤδη ἡ δύναμις πάθοι, τῆς ἐς ζωῆς γένεσιν φύσιος ἀπεψυγμένης;] Libri *ἥδε ἡ δύναμις*, quod hoc loco sensu cassum, quum de certa quadam nervorum vi sermo non sit. Hinc Wiganus pro *ἥδε* reponere voluit *ἤδη*, quam emendationem utique recipiendam duxi, voculam pro *δή* positam arbitratus.

κραταιοὺς νοῆσαί τε καὶ ῥέξαι.] Ῥέξαι Homericum verbum notissimum. — Ad *ζωοῦσα ἡ θορή*, quod paulo ante obvium Wiganus: «an *ζέουσα fervens?*" quaerit. — Nihil muto: saepius *ζωοῦσα* occurrit in hoc capite: neque idoneam video causam, cur *ζέουσα* praeferam. — Non miror Aretaeum *τὴν θορήν* appellare *ζωοῦσαν*, si quidem philosophi fuerint, qui *ψυχῆς* adeo *ἀπόσπασμα* vocarent *τὸ σπέρμα.* Ceterum pone *ῥέξαι* libri scripti omnes ferunt *δηλοῦσι οἱ ἄνδρες* et mox pone *γυναικώδεες* ferunt *δηλοῦσι οἱ εὐνοῦχοι.* Mihi quidem utrumque recentioris exegetae proles videtur, adeo ut confidenter deleam. Non concoquo *ἡμέας ἄνδρας ποιέει ζώουσα ἡ θορὴ* .... *δηλοῦσι οἱ ἄνδρες.* Ita profecto Aretaeus non scripsit: neque vero haec defendi posse arbitror sequenti *τέκμαρ δὲ ἀθλητῶν οἱ σαόφρονες*, quum ea, quae delevi, facilem orationis progressum misere impediant, quod de hisce affirmare non licet.

ἀλκήεις μέσφι θηρίων.] Vulgo *ἀλκῆς*, *ἀλκέης* Pb. *ἀλγέης* Pa. c. d. e. f. — *ἀλκήεις* H. M. O. Est hoc vocabulum Poëticum: Hymn. in Minervam. vs. 3: *Παλλάδ* .. *ἀλκήεσσαν.* Noster *ἀλκήεις μέσφι θηρίων* h. l. sicuti supra *ἀηδὲς μέσφι ἀκοῆς.* — Crassus: «Audax neque vel feras expavescens." Simili modo accepit Petitus. Malo cum Wigano interpretari: «fortes ita ut fortitudine ad ferarum naturam accedant."

ὑπ' ἐγκρατείης.] Cett. *ὑπ' ἐγκρατίης.*

καὶ ἐς ὑγείην.] Ὑγίην vulgo: *ὑγείην* Pc. d. e. f.

ἀπὸ σατυριήσεως ἐς γονοῤῥοίην ἀπόσκηψις, ἡ κατάστασις.] Vulgo *ἀπὸ σ. ἐς γονοῤῥοίης ἀπόσκηψιν ἡ κ.* in qua lect. Pa. *γονόῤῥοιαν.* Pd. e. f. *γονοῤῥοίην.* — Sed Pb. *ἐς γονοῤῥοίας ἀπόσκηψιν ἡ κ.* — Omnino dandum fuit *ἐς γονοῤῥοίην ἀπόσκηψις.* Hipp. Aph. VI. 56. *ἐς τάδε ἐπικίνδυνοι αἱ ἀποσκήψιες.* — Iam vero accipio: *ἀπόσκηψις ἀπὸ σατυριήσεως ἐς γονοῤῥοίην, τῆς σατυριήσεως κατάστασίς ἐστιν.*

Cap. 6. *περὶ στομαχικῶν.*] De significatione huius nominis

μὸν, ἢ ἀθυμίην, τῆς ψυχῆς συμπαθείῃ. ἥδε στομάχου πρώτιστα δύναμις. τάδε μὲν οὖν μοι ἄλλῃ λέλεκται. Ἀπότοκοι ἡδονῆς μὲν, εὐπεψίη, εὐσαρκίη, εὐχροίη τοῦ σώματος· ἀηδίης δὲ τουτέων τἀναντία, κοτὲ καὶ ἀθυμίῃ μὴ ἔχων τροφήν· μελαγχολώδεσι δὲ καὶ ἀποσιτίῃ. Ἢν οὖν ὅδε νοσέῃ, μῖσος καὶ ἀποστροφὴ τῶν γευμάτων, οὐκ ἢν προςαίρωνται μοῦνον, ἀλλὰ κἢν ἀθέητα μένῃ τὰ σιτία. ἀναπεμπάζονται δὲ ναυτίῃ, ἢ ἀπορίῃ, ἢ πλάδῳ, ἢ καρδιαλγίῃ· καὶ σιαλοχόοι δὲ, καὶ ἔμετοι ἐνίοις. Κἢν ὁμῶς τὸ σῶμα τείρῃ, ἢν γαστὴρ μείνῃ κενεὴ, τόνδε τὸν πόνον ῥηΐτερον φέρει τῆς προςάρσιος. ἢν δὲ καὶ ὑπ' ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κακίων ὅδε ὁ πόνος τοῦ λιμοῦ. ἐν τῷ στόματι λεῆναι, ἄλγος· καταπιεῖν, μέζων ὀδύνη. Ἀτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶςδε, ἐς δὲ τὰ ἀλλόκοτα χρηστῶς, ἀλλαγῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν· ἀλλ' ἀχθηδὼν ἐς πάντα καὶ φυγὴ καὶ μῖσος σιτίων. Ἐπὶ δὲ τοῖσι μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων χωρίοισι ἄλγος, πουλὺ δὲ καὶ μέζον, ἢν προςφέρωνται καὶ καταπίνωσι. ἄσῃ, ἀπορίη· ὄψιες ἀμαυραί· ὤτων ἦχοι· βάρεα κεφαλῆς· νάρκη μελέων· καὶ τὰ γυῖα λύονται· παλμὸς ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι· φαντασίη τῆς ῥάχιος ἐς τὼ σκέλεε κινευμένης. ἄλλοτε ἄλλῃ τῇδε κἀκεῖσε φέρεσθαι δοκέουσι, κἢν ἑστήκωσι, κἢν κατακέωνται, ὅκως ὑπὸ αὔρης ἀνέμων κάλαμοι ἢ δένδρεα. Φλέγμα ψυχρὸν, ὑδαρὲς ἀποβλύζουσι· ἐπὴν

et variis, quas veteres illo indicaverint, affectionibus operae pretium est contulisse Galenum de comp. med. sec. locos VIII. 2. (p. 127. seq. Ed. Kühn.). — *Στόμαχον* audire nostro os ventriculi et huius capitis initium docet, et plura in ipso obvia, docet etiam cap. sequens *περὶ κοιλιακῶν*.

ἀπότοκοι ἡδονῆς μὲν εὐπεψίη, εὐσαρκίη, εὐχροίη τοῦ σώματος, ἀηδίης δὲ τουτέων τἀναντία, κοτὲ καὶ ἀθυμίῃ μὴ ἔχων τροφήν· μελαγχολώδεσι δὲ καὶ ἀποσιτίῃ.] *Καὶ ἀποσιτίῃ* V. Pa. *b.* *κἀποσιτίῃ* cett. Ad verba descripta Petitus: «Lege, inquit, *κοτὲ δὲ καὶ ἀθυμέει*, si velis syntaxi constare." Et mox: «Similiter legendum *ἀποσιτέει*. Alioqui expediat filum huius contextus vel ipse Lynceus, quisquis nunc audit, criticorum." — Wiganus ad *ἀθυμίῃ*: «an *ἀθυμέῃ*, quaerit, ut constet syntaxis?" — Equidem nominativum, ut aiunt, absolutum h. l. facile ferri posse arbitror. — Iuvat exemplum adponere ex Hipp. progn.: *κακὸν δὲ καὶ ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, ἀλλὰ πληρὴς ἐὼν ζέῃ ἐν τῷ φάρυγγι*. — Loco nostro *μὴ ἔχων τροφήν* valet *τοῦ στομάχου μὴ ἔχοντος τροφήν*.

οὐκ ἢν προςαίρωνται μοῦνον.] *Μοῦνον* praebuere P*b. c. e. f.* *μόνον* cett.

ἀλλὰ κἢν ἀθέητα μένῃ τὰ σιτία.] *Μένῃ* pro vulg. *μὲν ᾖ* dant V. G. v. l. P*a. c. f.*

ἀναπεμπάζονται δὲ ναυτίῃ, ἢ ἀπορίῃ, ἢ πλάδῳ, ἢ καρδιαλγίῃ.] Wiganus *ἀναπεμπάζεσθαι* h. l. interpretatur, *memoria repetere* consentienter cum Crasso. — Equidem longe alio modo accipio, nempe de alimentis e ventriculo in os redeuntibus. — Schol. Aristoph. ad vesp. 783. ad *ἀναμασώμενοι*. — *ἐκ μεταφορᾶς*, inquit, *τῶν ἀναπεμπαζόντων τὴν τροφὴν ζώων καὶ αὖθις ἀναμασωμένων τὸ ἀναμασώμενοι εἴρηκεν*. — Itaque *ἀναπεμπάζονται* passivum est et *τὰ σιτία* subiectum sibi habet.

κἢν ὁμῶς τὸ σῶμα τείρῃ, ἢν γαστὴρ μείνῃ κενεὴ, τόνδε τὸν πόνον ῥηΐτερον φέρει τῆς προςάρσιος. ἢν δὲ καὶ ὑπ' ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κακίων ὅδε ὁ πόνος τοῦ λιμοῦ. ἐν τῷ στόματι λεῆναι, ἄλγος· καταπιεῖν μέζων ὀδύνη. ἀτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶςδε, πρὸς δὲ τὰ ἀλλόκοτα χρηστῶς, ἀλλαγῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν· ἀλλ' ἀχθηδὼν ἐς πάντα καὶ φυγὴ καὶ μῖσος σιτίων.] Codicum huius loci lectio haec est: *κἢν ὁμῶς* (*ὅμως* O.) *τὸ σῶμα τείρῃ, κἢν γαστὴρ μείνῃ κενεὴ τῶνδε, τὸν πόνον ῥηΐτερον φέρει τῆς προςάρσιος. ἢν δὲ καὶ ὑπ' ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κάκιον· ὁ δὲ πόνος τοῦ λιμοῦ ἐν τῷ στόματι λεῆναι ἄλγος, καταπιεῖν μέζων ὀδύνη· ἀτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶςδε· ἐς δὲ τὰ ἀλλόκοτα χρηστῶς· ἀλλαγὴ τῶν κατὰ φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν· ἀχθηδὼν ἐς πάντα καὶ φυγὴ καὶ μῖσος σιτίων.* — Quas mutationes intulerim, non repetam, cum e contextu, quem exhibeo, constet. Paucis illustrabo nonnulla: nempe in verbis *ἀτὰρ καὶ οὐχὶ πρὸς μὲν τὰ οἰκεῖα τοιῶςδε — ἀλλαγῇ τῶν κατὰ φύσιν ἐς τὸ ἔμπαλιν*, negatio *οὐχί* ad seqq. omnia refertur. Similem structuram videre licet apud Demosth. pro corona (p. 307. Ed. Tauchn.): *συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν οὐκ, εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς κ. τ. λ.* — Hinc intelligitur, quo iure *ἀλλαγή* in Dativum mutaverim et *ἀλλά* ante *ἀχθηδών* suppleverim. Nempe eiusmodi structura ibi locum suum proprium habet, ubi falsae, quam quis suscipere possit, opinioni occurrimus. Aretaeus h. l. lectorem monet a depravato appetitu illo, quem *κίσσαν*, *picam* vocant, affectionem stomachicam eo nomine differre, quod in illo *τὰ ἀλλόκοτα* appetant, in hac vero nihil omnino. — De reliquorum interpretum de hoc loco sententiis taceo, quum boni nihil apud eos invenerim. Pessime in Ed. Oxon. *ὅμως* scriptum est, quod neque codd. ferunt, nec sensum probabilem efficit.

ἐπὶ δὲ τοῖσι μεσηγύ.] *Μεσηγύ* P*a. b. e. f.* *μεσσηγύ* cett.

πουλὺ δὲ καὶ μέζον.] *Πουλὺ δὲ μέζον* P*a. b.*: in P*d.* *καί* itidem abest, sed *πολύ* fertur communi dial., ut in Edd. antiquioribus.

καὶ τὰ γυῖα λύονται.] Ad imitationem Homerici *λῦσε δὲ γυῖα*.

δὲ καὶ χολὴ ῇ, πικρόχολοι, σκοτώδεες· ἄδιψοι, κὴν ἐπ' ἐδέσμασι διψῆν δοκέωσι. ἄγρυπνοι, νωθροὶ, νυσταλέοι, οὐχ ὕπνῳ ἀτρεκέϊ, κωματώδεσι δ' ὁμοιοπαθέες, ἰσχνοὶ, ἔξωχροι, ἀσθενέες, ἔκλυτοι, λειποδρανέες, ἄψυχοι, δειλοὶ, ἡσύχιοι, ἐξαπίνης δὲ ὀργίλοι· κάρτα μελαγχολώδεες, καὶ γὰρ ἐξώκειλάν κοτε ἐς μελαγχολίην οἱ τοιοίδε.

Τάδε μέντοι τῆς ψυχῆς, τοῦ στομάχου ἐνδίδοντος, εἶναι δεῖ τὴν πάθην. οἱ δὲ δὴ ἄνθρωποι οὐκ εἰδότες τὰ ξυμπαθέα μέρεα, ἐφ' οἷσι τὰ δεινότατα γίγνεται, τὸν στόμαχον αἴτιον ἡγεῦνται. Μέγα δὲ ἐς πίστιν ὧν λέγω, ἡ ξυνάφεια τῆς κραδίης, ἔνθα πάντων ἡ ἀρχή. μέσον γὰρ ἐνίζει τῷ πνεύμονι ἡ κραδίη, ἡ δὲ τούτων μεσότης τῷ στομάχῳ συνάπτει, ἄμφω δὲ προςπεφύκασι τῇ ῥάχι. διὰ τόδε τὸ πρὸς τὴν καρδίην γειτόνημα, καὶ καρδιαλγίη, καὶ ἔκλυσις, καὶ τὰ μελαγχολώδεα.

Αἰτίαι δὲ τῆς νούσου καὶ ἄλλαι μὲν μυρίαι· καιρίη δὲ, πῦον συχνὸν ἀπὸ κοιλίης διὰ στομάχου χυθέν. Ξύνηθες δὲ καὶ τοῖς ὑπό τε ἀνάγκης ἐκδεδιῃτημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ. ἀτὰρ καὶ τοῖσι ἐς παιδείην πονεῦσι καὶ ἐς τήνδε τλήμοσι· οἷσι θείης μὲν μαθήσιος πόθη, ὀλιγοσιτίη δὲ καὶ ἀγρυπνίη, καὶ μελεδώνη λόγων τε καὶ πρηγμάτων σοφῶν. οἷσι ὑπεροψίη μὲν διαίτης ἁδρῆς καὶ ποικίλης, λιμὸς δὲ ἡ τροφὴ, καὶ ὕδωρ ποτὸν, καὶ ἐν ὕπνῳ ἀϋπνίη· οἷσι μαλθακὴ μὲν εὐνὴ ἄστρωτος χαμαὶ, ἀμφίβλημα δὲ εὐτελὲς, ἀμπεχόνη ἀραιὴ, τὸ δὲ τοῦδε κράνος ὁ κοινὸς ἠὴρ, πλοῦτος δὲ, ἐννοίης θείης περιουσίη τε καὶ χρῆσις. τάδε γὰρ αὐτέοισι ἀγαθὰ γίγνεται ἔρωτι παιδείης. Καὶ εἰ προςαίρονται, εὐτελὲς μὲν σιτίον, οὐδὲ ἐς κόρον ἐδωδῆς, ἀλλ' ἐς ζωὴν μοῦνον. οὐκ ἐπ'

ὑπὸ αὔρης ἀνέμων.] Poeticum hoc: Eurip. Med. 834: *χώρας καταπνεῦσαι μετρίας ἀνέμων ἡδυπνόους αὔρας.*

Φλέγμα ψυχρὸν, ὕδαρὲς ἀποβλύζουσι.] Audiamus senis Phoenicis ad Achillea verba apud poetam Il. IX. 490.

πολλάκι μοι κατέδευσας ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα,
οἴνου, ἀποβλύζων ἐν νηπιέῃ ἀλεγεινῇ.

ἐπὴν δὲ καὶ χολὴ ῇ, πικρόχολοι, σκοτώδεες.] Ceteri omnes *πικροχόλοισι*: facilis imprimis fuit lapsus ad Dativum, quum sequens nomen literam *σ* habeat initio. De coniectura nominativum restitui.

νυσταλέοι, οὐχ ὕπνῳ ἀτρεκέϊ, κωματώδεσι δ' ὁμοιοπαθέες.] Legebatur *κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες*: Wig. adnotat.: «An *κωματώδεσι ὁμοιοπαθέες*; nam quid *ὁμοιοπαθέες* per se significare possit, non video." — Vere ille: sed praeterea *δέ* supplendum fuit in antithesi.

λειποδρανέες.] Idem significat, quod Homericum *ὀλιγοδρανέων*.

καὶ γὰρ ἐξώκειλάν κοτε ἐς μελαγχολίην οἱ τοιοίδε.] *Ἐξοκέλλω* usitatissimum tali sensu: exempla in Lexx. obvia, addam Luciani hoc: de Saltat. 83: *εἰς ἀσχήμονα ὑπόκρισιν δι' ὑπερβολὴν μιμήσεως ἐξοκείλαντα.* Transitive occurrit apud Eurip. Troad. 136. *ἐμέ τε τὰν μελέαν Ἑκάβην ἐς τάνδ' ἐξώκειλ' ἄταν.*

τάδε μέντοι τῆς ψυχῆς τοῦ στομάχου ἐνδίδοντος εἶναι δεῖ τὴν πάθην.] Unus Pb. *τὰ πάθη*, quod quum facile prae vulgata praestare videri possit, operae pretium est hac de re monere. Vulgatae structura haec est: *τάδε μέντοι τὴν πάθην εἶναι δεῖ τῆς ψυχῆς, ἐνδίδοντος τοῦ στομάχου.* Illud *ἐνδίδοντος* fere valet *προςδίδοντος, μεταδίδοντος*: — vix ferri posse credo lectionem cod. *b*, quia certe potius *τάδε μέντοι τῆς ψυχῆς τοῦ στομάχου ἐνδίδοντος εἶναι δεῖ πάθεα* exspectaverim, non *τὰ πάθη* addito articulo. — *τὴν πάθην* valet fere *morbi* s. *affectionis naturá*: docet nempe, quod paulo post sequitur, *τὸν στόμαχον αἴτιον ἡγεῦνται.*

ἡ ξυνάφεια τῆς κραδίης ..... τῷ πνεύμονι ἡ κραδίη.] Κραδίης cod. V. *κραδίη* Pa. cett. *καρδίης* et *καρδίη*.

ἡ δὲ τούτων μεσότης τῷ στομάχῳ συνάπτει.] Legebatur *τὸν στόμαχον*: sed Dativum sibi requirit intransitivum *συνάπτει.* — Puto equidem Wiganum idem voluisse: nam quod in notulis eius fertur ad vs. 15. eius editionis adscriptum: «*τοῦ στομάχου.* Legendum *τῷ στομάχῳ*", id ad hunc locum pertinere arbitror; neque enim vir vere eruditus supra *τῆς ψυχῆς τῷ στομάχῳ ἐνδίδοντος* requirere potuit.

διὰ τόδε τὸ πρὸς τὴν καρδίην γειτόνημα κ. τ. λ.] Τόδε *τό* de meo scripsi, libris *τό* non habentibus.

ξύνηθες δὲ καὶ τοῖς ὑπό τε ἀνάγκης ἐκδεδιῃτημένοις λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ.] Cett. *ἀνάγκαις* Dativo: dudum emendavit Wiganus. — *λεπτῇσι καὶ σκληροτέρῃσι διαίταις* V. Pa. *b. e. f.* — Vim verbi *ἐκδιαιτᾶσθαι* non satis expresserunt interpretes: *ἐκδιαιτᾶσθαι* est *victus rationem mutare*: itaque *ἐκδιαιτᾶσθαι λεπτῇ καὶ σκληροτέρῃ διαίτῃ* est *victus rationem lautiorem in tenuiorem et duriorem mutavisse.* — Si cum genitivo construatur, genitivus victus rationem eam denotat, unde ad alteram transitus fiat. — Exempla invenies in Lexx.

ὀλιγοσιτίη.] Ὀλιγοποσίη H. V. A. Pa. *b. e. f.* — Pc. *ποσίη* habet *ὀλιγοσιτίη* (sic).

πλοῦτος δὲ, ἐννοίης θείης περιουσίη τε καὶ χρῆσις.] Librorum scriptura haec est: *πλοῦτος δὲ ἐννοίης θείης περιουσίης τε* (*τε καί* H. Pc. *d. e.*) *χρῆσις.* — Wiganus voluit *ἐπιουσίη τε χρημάτων.* — Simplicissima emendatio est, qua Genitivum *περιουσίης* in nominativum transformes.

οἴνῳ θώρηξις, οὐ θυμηδίη· οὐ ῥέμβος καὶ περίοδοι· οὐ σωμάτων ἄσκησις, οὐδὲ σαρκῶν περιβολή· τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀπάγοι παιδείης ἔρως; πατρίδος, τοκήων, κασιγνήτων, ἑωυτῶν μέσφι θανάτου. Τοῖςδε οὖν τηκεδὼν μὲν τοῦ σκήνεος· ἄχροοι δὲ τὴν μορφὴν καὶ ἐν νεότητι γηραλέοι καὶ ὑπ' ἐννοίης κωφοὶ, ψυχὴν δὲ ἀμειδέες, ἀμείλιχοι· στομάχου δὲ κακοσιτίῃ ταχὺς ὁ κόρος τῆς ξυνήθεος, εὐτελέος καὶ ἑτοίμου τροφῆς· ἀηθείῃ δὲ ποικίλης ἐδωδῆς ὄκνος πάντων γευμάτων· ἢν δὲ καὶ λάβωσί τι τῶν ξένων, βλάβῃ, ἀπόστροφοι εὐθὺς ἐς πάντα. Ἥδε ἐστὶ στομάχου χρονίη νοῦσος· φλεγμοναὶ δὲ καὶ ῥεύματα, καὶ καρδιωγμὸς, ἢ πόνος, στομαχικὸν οὐ κικλήσκεται πάθος.

Θέρος ἄγει τήνδε τὴν νοῦσον, ἔνθα καὶ πέψιος καὶ ὀρέξιος καὶ πάντων ἀδυναμίη. Ἡλικίη δὲ, γῆρας· οἷσι καὶ δίχα πάθεος, διὰ τὸ τοῦ βίου τέλος, καὶ ἡ ὄρεξις ἐς τέρμα ἥκει.

ΠΕΡΙ ΚΟΙΛΙΑΚΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΟΣ.

Κεφ. ζ'.

Κοιλίη, σπλάγχνον πεπτήριον, κάμνει τὴν πέψιν, ὁκότε διάῤῥοια τὸν ἄνθρωπον ἴσχει. Καὶ ἔστι ὑγρῆς τροφῆς ἀπέπτου ἡ διάῤῥοια· ἀλλ' εἰ μὴ ἐπὶ σχεδίου τῆς αἰτίης γίγνοιτο τόδε ἐς μίην, ἢ δευτέρην ἡμέρην μοῦνον, πρὸς δὲ καὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀσθενέει ἀτροφίῃ τοῦ σκήνεος, χρονίη νοῦσος ἡ κοιλιακὴ γίγνεται, ἀτονίῃ τοῦ πέσσοντος θερ-

θώρηξις.] De Hippocrateo θώρηξις cf. Foës. in Oecon.

οὐ σωμάτων ἄσκησις, οὐδὲ σαρκῶν περιβολή.] Crassus: «non corporum exercitatio, nec carnis copia gravantur." — Wiganus; «membra non exercent, neque satis quidem vestiunt." Parum recte hic σαρκῶν περιβολή accepit, rectissime vero Crassus: σαρκῶν περιβολή una voce est εὐσαρκίη, quae cum σωμάτων ἀσκήσι arcte coniuncta: vid. quae dixi ad Hipp. de V. A. p. 247. ubi: καὶ τὸ σῶμα ἐκ γυμνασίων καὶ εὐσαρκώσιος ἔχῃ.

τοκήων.] Notemus formam Homericam: καὶ ἄστεος ἠδὲ τοκήων. Il. III. 140.

ἄχροοι δὲ τὴν μορφὴν καὶ ἐν νεότητι γηραλέοι.] Τὴν μορφήν, quod in libris ceteris deficit e cod. H. recepi et ad faciem maxime retuli, quod et Crassus fecit, quem itidem hoc vidisse suspicor: — tum etiam δέ de meo adieci; Schneid. in Lex. in voce; «In Archytae λόγοις καθολικοῖς δέκα steht folgender Unterschied bemerkt: μορφὴ ἡ ἔξωθεν ἐπιφαινομένη ποιότης ἐκ χρώματος, ἢ ἡ ἐπιπολάζουσα εὔχροια, ἢ — δύςχροια."

καὶ ὑπ' ἐννοίης κωφοὶ, ψυχὴν δὲ ἀμειδέες, ἀμείλιχοι.] Libri ferunt καὶ ὑπ' ἐννοίης κοῦφοι, ψυχὴν δὲ ἀμειδέες, ἀμείλιχοι. — Equidem e Crassi stupidi κωφοί legendum esse sum suspicatus, antequam Wiganum idem voluisse videram et Casaubonum ad Persium (p. 61.[b]). — Maxime miratus sum Petitum vulgatum κοῦφοι defendere, qua in re longe a vero aberrat me iudice. ἀμείλιχος legis apud Poëtam Il. IX. 158. Ἀΐδης τοι ἀμείλιχος ἠδ' ἀδάμαστος.

στομάχου δὲ κακοσιτίῃ ταχὺς ὁ κόρος τῆς ξυνήθεος, εὐτελέος καὶ ἑτοίμου τροφῆς· ἀηθείῃ δὲ ποικίλης ἐδωδῆς ὄκνος πάντων γευμάτων.] Vulgo κακοσιτίη nominativo ponitur et pone hoc vocabulum distinguitur. Verissime emendavit Petitus κακοσιτίῃ ταχὺς ὁ κόρος coniungens. — Minus recte monuit ἀηθείη nominativo dandum esse, quod in Goupylea ceterisque Edd., excepta Oxoniensi dativo effertur, nimirum legebatur ὄκνος δὲ π. γ. Itaque malui δέ pone ὄκνος delere, ut ἀηθείῃ.. ὄκνος coniungerentur, quemadmodum supra κακοσιτίῃ.. ταχὺς ὁ κόρος.

ἥδε ἐστι στομάχου χρονίη νοῦσος.] Ἥδε pro librorum lect. εἰ δέ requisivit Petitus, Latine expressit Crassus, edidit Wiganus.

θέρος ἄγει τήνδε τὴν νοῦσον.] Τήν, quod libri omittunt, de meo reposui.

Cap. 7. περὶ κοιλιακῆς διαθέσιος.] De meo tum in indice huic libro praefixo, tum in huius capitis inscriptione περὶ κοιλιακῆς διαθέσιος scripsi, libris περὶ κοιλίης διαθέσιος ferentibus; nimirum non intelligis, quid sibi velit περὶ κοιλίης διαθέσιος, nisi quaenam κοιλίης διάθεσις spectetur addito epitheto indicetur. — Paulus Aeg. III. 40. περὶ λειεντερίας καὶ κοιλιακῆς διαθέσεως. — Auctor defin. med. p. 422. Kühn. κοιλιακὴ διάθεσίς ἐστι ῥευματισμὸς τῆς κοιλίας. κ. τ. λ. — Alex. Trall. VIII. 5. ἡ κοιλιακὴ διάθεσις γίνεται κ. τ. λ. Plura exempla conquirere supersedeo; κοιλίης in librorum lectione compendio scripturae fortasse originem suam debet.

ἀλλ' εἰ μὴ ἐπὶ σχεδίου τῆς αἰτίας γίγνοιτο,... πρὸς δὲ καὶ ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀσθενέει.] Ἀλλ' ἢν μή dant libri; de meo εἰ reposui, quod propriam hic suam sibi habet sedem, (cf. Herm. ad Vig. p. 834.) et vero requiritur propter sequentem Optat. γίγνοιτο. — Ceterum animadvertendus transitus ab optat. γίγνοιτο ad indic. ἀσθενέει:

μοῦ, καὶ ψύξι τῆς κοιλίης. Εὖτε λύεται μὲν ἐς θερμὸν ἡ τροφὴ, ἀλλ' οὐκ ἐκπέσσει θερμὸν, οὐδὲ ἐς χυμὸν οἰκεῖον τρέπει, ἡμιτελέα δὲ λείπει ἀδρανίῃ· ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τοῦ τέλεος τῆς ἐργασίης ἐς κακὸν ἀλλοιοῦται καὶ χροιῇ, καὶ ὀδμῇ, καὶ συστάσι. λευκὴ μὲν γὰρ καὶ ἄχολος ἡ χροιὴ, κάκοδμα δὲ καὶ βορβορώδεα, ὑγρὴ δὲ καὶ ἀσύστατος ἀπραγίῃ, μούνην δὲ ἀρετὴν ἴσχουσα τῆς πέψιος τὴν ἀρχήν.

Διὰ τόδε φυσώδεες τὴν γαστέρα· ἐρυγαὶ ξυνεχέες, κακώδεες, ἢν δὲ καὶ κάτω περήσωσι, τρύζει μὲν τὰ ἔντερα, φῦσαι δὲ διεξίασι δασεῖαι, ὑγραὶ, ἀργιλώδεες· φαντασίῃ δὲ ἐπ' αὐτέῃσι, ὡς διεκθέοντος ὑγροῦ· πόνος τῆς κοιλίης βαρὺς, ὁκοῖον νύγμα, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. Ἰσχνὸς δὲ καὶ ἄτροφος ὤνθρωπος, ὠχρὸς, ἀδρανὴς, οὐδέν τι πρῆξαι τῶν συνήθων εὔτονος· ἀλλὰ κῆν βαδίζῃ, λύεται τὰ μέλεα· φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι, ἀτροφίῃ γὰρ κοιλοκρόταφοι· ἐπίφλεβοι δὲ καὶ παντὶ τῷ σώματι. Οὐ γὰρ οὐ πέσσει μοῦνον ἡ νοῦσος, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐς τὸν ὄγκον ἀναδιδοῖ. δοκέει γάρ μοι οὐ τῆς πέψιος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς τὸ πάθος ἔμμεναι.

Ἢν δὲ καὶ ἐπαυξὴς ἡ νοῦσος γίγνηται, ἄγει καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἐς τὴν κοιλίην πάλιν, εὖτε ἤδη τηκεδὼν τῆς ἕξιος· αὐαλέοι δὲ τὸ στόμα, ἄνικμοι δὲ τὴν ἐπιπο-

hic modus in membro sententiae affirmante, alter in priore negante εἰ μή.

Εὖτε λύεται μὲν ἐς θερμὸν ἡ τροφὴ, ἀλλ' οὐκ ἐκπέσσει θερμὸν, οὐδὲ ἐς χυμὸν οἰκεῖον τρέπει, ἡμιτελέα δὲ λείπει ἀδρανίῃ· ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τοῦ τέλεος τῆς ἐργασίης ἐς κακὸν ἀλλοιοῦται κ.τ.λ.] Libri omnes in hisce ferunt ἡμιτελέα δὲ λείπει ἀδρανίῃ τοῦ τέλεος· ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τῆς ἐργασίης ἐς κακὸν ἀλλοιοῦται. — Equidem licet Latina quaedam his adposuisse videam Crassum et Wiganum, non intelligo ἀδρανίῃ τοῦ τέλεος. — Quid enim? λύεται μὲν ἐς θερμὸν ἡ τροφὴ, ἀλλ' οὐκ ἐκπέσσει (αὐτὴν τὸ) θερμὸν, ἡμιτέλεα δὲ λείπει (τοῦτο αὐτὴν) ἀδρανίῃ (τῇ ἑωυτέου, non τῇ τοῦ τέλεος). Itaque lenissimam adhibui medelam transponendo vocabula, quo facto probabilem sensum elicio: ἡ δὲ ἀφεθεῖσα τοῦ τέλεος τῆς ἐργασίης egregie convenit cum seq. μούνην δὲ ἀρετὴν ἔχουσα τῆς πέψιος τὴν ἀρχήν. Omnia iam perapte sibi consequuntur.

μούνην δὲ ἀρετὴν ἴσχουσα τῆς πέψιος τὴν ἀρχήν.] — Libri omnes μοῦνον, quod non ferendum: omnis sententiae vis est in μούνην ἀρετήν; adverbium perineptum h. l.

διὰ τόδε φυσώδεες τὴν γαστέρα.] Libri φυσώδεες ἐς τὴν γαστέρα. Delevi ἐς, quod vitiosae repetitioni syllabae postremae vocabuli antecedentis originem debere putabam.

τρύζει μὲν τὰ ἔντερα.] Hipp. in progn. εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει μήτε τρύζειν, μήτε πυκνόν τι εἶναι καὶ κατ' ὀλίγον διαχωρέειν.

φῦσαι. δὲ διεξίασι δασεῖαι, ὑγραὶ, ἀργιλώδεες.] Petitum offendit et intellectu difficile illi videtur istud φῦσαι.. ἀργιλώδεες, pro quo legendum esse dicit φῦσαι.. ἀργαὶ, εἰλώδεες. Mihi quidem non satis perspicuum est, qui dici possint ἀργαὶ, εἰλώδεες φῦσαι, quae διεξίασι. Sed δασεῖαι, ὑγραί iam ad materiem una cum emisso flatu excretam referendum est, eodemque spectat, me iudice, ἀργιλώδεες. Eo facilius autem hoc intelligo, quod Aretaeus supra dixit de alimento male concocto: λευκὴ μὲν γὰρ καὶ ἄχολος ἡ χροιή.

φαντασίῃ δὲ ἐπ' αὐτέῃσι ὡς διεκθέοντος ὑγροῦ.] Αὐτέοισι cett.; sed referendum ad φῦσαι est, quo cum genere conveniat est necesse.

ἐπίφλεβοι.] Opportune monet Petitus nomen ex Hipp. ductum esse; legitur in libro spurio Epid. VI. cf. Foës. in Oecon., qui citat hoc epitheton e cap. de diabete, ut mihi videtur.

ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐς τὸν ὄγκον ἀναδιδοῖ.] Mirum in modum haec Latine expresserunt interpretes. Crassus: « verum statim neque in molem corporis distribuit." Wig.: « sed nec id, quod concoctionis principium habet, ad incrementum corporis distribuit." — Cf. Herm. ad Vig. p. 723.

ἢν δὲ καὶ ἐπαυξὴς ἡ νοῦσος γίγνηται.] Libri omnes ἢν δὲ καὶ ἐπ' αὐξήσει ἡ νοῦσος γίγνηται. Vid. quae adnotavi ad cap. 3. lib. I. de s. m. chron., ubi similis dictio obviam est.

εὖτε ἤδη. τηκεδὼν τῆς ἕξιος.] Libri εὖτε ἦδε (V. ἤδη) ἡ τηκεδὼν. τῆς ἕξιος (O. nescio unde τοῦ σκήνεος). — Nemo facile dubitaverit, quin ἤδη verum sit, itaque cum Wigano e V. recipio; minus probo eum dedisse ἤδη ἡ τηκεδών, nam articulus unde natus sit, docet corruptum ἦδε ἡ τ., ita ut eum deleverim. Unde Wig. hauserit τοῦ σκήνεος, non dixit ipse, itaque revocavi quod in iis codd., quos ego vidi, editionibusque ceteris scriptum inveni.

αὐαλέοι δὲ τὸ στόμα, ἄνικμοι δὲ τὴν ἐπιπολήν.] Pone ἐπιπολήν libri omnes ferunt ἀνίδρωτες, quod Crassus interpretatur « nihil sudant" et Wig. « sudoris expers (nempe superficies)." — Notum est ἀνιδρωτί et ἀνίδρωτος; notum ἀνιδρῶντες apud Hipp. Dorice pro ἀνιδροῦντες et cum praepositione ἀνά compositum. Apud Hipp. de V. Acut. p. 430. Littréo ἄνιδρός τε καὶ ἄκριτος ὁ πυρετός, ubi ἄνιδρως libri permulti, cod. vero vetustiss. ἄνιδρος mutatum in ἀνιδρώς (sic). Conferendi sunt Suid. et Hesych. cum interprett. in κάθιδρος, nempe hoc apud Suidam reposuit Bernhardy pro olim vulgato κάθιδρως (sic), quod certe accentu peccare arbitror. Quamquam video Stephanum in thesauro, licet δύσιδρος adferat, vix probare istiusmodi formas per ο breve. — Itaque de forma ἀνίδρωτες dubito, num sit legitima: sed praeterea interpretatio est superiorum ἄνικμοι τὴν ἐπιπολήν. Quae quidem ratio est, cur vocabulum vix probandum et insuper abundans deleverim.

λήν. Κοιλίη ἄλλοτε πυριφλεγὴς, ὡς ἀπ' ἄνθρακος, ἄλλοτε δὲ, ὡς ἀπὸ κρυστάλλου, ψυχροπαγής· κοτὲ δὲ καὶ αἷμα τοῖσι ἐσχάτοισι σκυβάλοισι ἐπιῤῥέει ξανθὸν, ἄκρητον, ὡς δοκέειν φλεβὸς στόμιον ἀνεῷχθαι· ἀνεσθίει γὰρ τὸ δριμὺ τὰς φλέβας. Μήκιστον δὲ καὶ δυςαλθὲς κακόν. καὶ γὰρ ἢν δοκέῃ πεπαῦσθαι, ἄνευ φανερῆς προφάσιος παλινδρομέει ἐςαῦθις ἠδὲ καὶ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλίνορσος ἥκει. ἐς περίοδον γοῦν ἤδη φοιτῇ.

Γέρουσι ξύνηθες τὸ κακὸν, καὶ γυναιξὶ μᾶλλον ἢ ἀνδράσι. παιδίοισι δὲ διάῤῥοια μὲν ξυνεχὴς ἐφημέρῳ ἀκρασίῃ τροφῆς, ἀλλ' οὐ κοιλίῃ ἐνσκήπτει ἡ νοῦσος. Τίκτει δὲ θέρος τῶν ἄλλων ὡρέων μᾶλλον· μετόπωρον, δεύτερον· χειμὼν δὲ ὁ ψυχρότατος, ἣν ἀγχοῦ σβέσιος τὸ θερμὸν ἥκῃ. Ἐπὶ χρονίῃ δὲ νούσῳ καὶ ἥδε, καὶ δυςεντερίῃ, καὶ λειεντερίῃ τίκτεται. ἀλλὰ καὶ χανδὸν ψυχροποσίῃ κοτὲ ξυνέστησε τὴν νοῦσον.

ΠΕΡΙ ΚΩΛΙΚΩΝ.

Κεφ. η'.

Κωλικοὶ δὴ κτείνονται εἰλεῷ καὶ στρόφῳ ὀξέως Πάνυ μὲν οὖν αἴτια μυρία ἴσχει τῆς διαθέσιος. Σημήϊα, βάρος μὲν ἐπὶ ἀσιτίῃ, ἔνθα δὴ τὸ πάθος μάλιστά γε κραίνει. ὄκνος πουλὺς, νωθέες· ἀπόσιτοι, ἰσχνοὶ, ἄγρυπνοι, οἰδαλέοι πρόςωπα. Κῆν μὲν πρὸς τῷ σπληνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι· λευκόχλωροι δὲ, ὁκόσοις πρὸς ἥπατι, ξυμπα-

κοιλίη ἄλλοτε πυριφλεγὴς, ὡς ἀπ' ἄνθρακος, ἄλλοτε δὲ, ὡς ἀπὸ κρυστάλλου, ψυχροπαγής.] Pro *ἀπ' ἄνθρακος* H. V. G. v. l. Pc. *d. f.* *ἐπ' ἄνθρακος*: — tum vero libri *ψυχροσταγδής*. — Crassus: «alias tanquam a crystallo conglaciat." Adeo ut fere *ψυχροπαγής* exprimat. — Petitus, licet ad codd. scripturam propius accedat *ψυχροσταγής*, praefert *ψυχροπαγής* ad ductum interpretationis Crassi. — Wiganus *ψυχροσταγής* legendum censet. — Equidem exhibui, quod Crassus Latine dedit et cum superiore *πυριφλεγής* satis congruere videbatur: neque vero satis intelligo h. l. *ψυχροσταγής*.

κοτὲ δὲ καὶ αἷμα τοῖσι ἐσχάτοισι σκυβάλοισι ἐπιῤῥέει.] Libri *τοῖσι ἐσχάτοισι ἐν σκυβάλοισι*. — Delevi otiosum *ἐν*. — Principio *κοτέ* dedi, pro vitiosa librorum lect. *ὁκότε*.

ξανθὸν, ἄκρητον, ὡς. δοκέειν φλεβὸς στόμιον ἀνεῷχθαι.] Libri *ξ. ἄκριτον, ἀμιγὲς, ὡς δοκέειν*. Verissime Wigg. *ἄκριτον* in *ἄκρητον* mutandum esse monuit; sed simul delere debuerat *ἀμιγές*, quod interpretationem refert superioris *ἄκρητον*. — Quid quod ipse adfert Galeni verba ex glossario: *ἄκρητον. τὸ ἄκρατον· οὕτως γὰρ ὀνομάζεται πᾶν τὸ ἀμιγὲς ἑτέρου.*

μήκιστον δὲ καὶ δυςαλθὲς κακόν.] Sic Pa. cett. *δέ* omittunt.

καὶ γὰρ ἢν δοκέῃ πεπαῦσθαι, ἄνευ φανερῆς προφάσιος παλινδρομέει ἐςαῦθις ἠδὲ καὶ ἐπὶ σμικρῇ ἁμαρτωλῇ παλίνορσος ἥκει· ἐς περίοδον γοῦν ἤδη φοιτῇ.] Pro *ἠδὲ καί*, quod de coniectura reposui, libri dant *ἢν ἤδη καί*, unde *ἥκῃ* natum in H. V. Pd. — Pro *ἤδη φοιτῇ*, libri *ἠδὲ* (*ὅδε* H. Pc. d.) *φοιτῇ*. — Leni mutatione sensum loci et sanam scripturam restituisse mihi videor.

ἀλλ' οὐ κοιλίῃ ἐνσκήπτει ἡ νοῦσος.] Libri dant *ἀλλ' οὐ κοιλίης κύτεϊ ἡ νοῦσος*. — Quae in textum recepta est, ingeniosa et felicissima et verissima emendatio est Koenii ad Greg. Cor. p. 427., ubi vide.

χειμὼν δὲ ὁ ψυχρότατος, ἣν ἀγχοῦ σβέσιος τὸ θερμὸν ἥκῃ.] Ἀγχοῦ σβέσι (σβέσῃ H. Pd.) dant libri. Debitum casum restitui de coniectura.

ἐπὶ χρονίῃ δὲ νούσῳ καὶ ἥδε καὶ δυςεντερίῃ καὶ λειεντερίῃ τίκτεται.] Ad *δυςεντερίῃ καὶ λειεντερίῃ* Wig. adnotat: «malim in Dativo casu legere et vertere: *Diuturno etiam morbo hic adfectus et dysenteriae et lienteriae succedit.*" Ego prorsus dissentio: tum verborum ordo vetat, tum horum morborum inter se consecutio. Hipp. Aph. VII. 75. 76.: *ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυςεντερίη. — ἐπὶ δυςεντερίῃ λειεντερίη.*

Cap. 8. *πάνυ μὲν οὖν αἴτια μυρία ἴσχει τῆς διαθέσιος.*] Advertit *ἴσχει*, quod, quin h. l. intransitive, fere pro *ἔστι*, ponatur, nullus dubito: sed apud Herodotum et ipsum adeo poëtam *ἔχω* quidem sic sumi vidi, non *ἴσχω*. cf. adnn. ad cap. 12. infra.

ἔνθα δὴ τὸ πάθος μαλιστά γε κραίνει.] Vulgo *ἐνθάδε*, sed *ἔνθα δή* in O. receptum est e V. A., idemque ipse in Pa. legi. Iam vero omnes libri ferunt *μάλιστα δὲ κραίνει*: at particulae *δέ* locus ibi non est, neque enim video quid indicare possit: itaque *γέ* reposui, quod apte quadrat. Bern. in vita. Reiskii (p. 282.) tentat: *ἔνθαδε*, vel *ἔνθα δὲ τὸ πάθος μάλιστα ἀγριαίνει*. Non placet!

κῆν μὲν πρὸς τῷ σπληνὶ νοσέῃ κῶλον, μελάγχλωροι· λευκόχλωροι δὲ ὁκόσοις πρὸς ἥπατι, ξυμπαθείῃ κ. τ. λ.] Pro *ὁκόσοις* vulgo editur *ὁκόσοι* Pc. *d. e. f.* *ὁκόσοι δέ* ferunt. — Nominativus ferri nequit h. l., quum non habeat,

θείῃ τῶν ἄγχιστα σπλάγχνων. Ἢν δὲ προαιρῶνται τροφὴν, καὶ ἐπὶ σμικρῇ καὶ ἀφύσῳ κάρτα φυσώδεες· καὶ προθυμίη μὲν ἐς διαπνοὴν, ἀδιέξοδοι δὲ φῦσαι· ἐρυγαί τε ἄνω βιώμεναι, ἀτὰρ καὶ αἵδε ἀτελέες· ἢν δέ πη περήσῃ βίῃ, φῦσαι βρωμώδεες μὲν αἱ ἄνω καὶ ὀξυρεγμιώδεες. Νεφροὶ καὶ κύστις ξυμπαθέα πόνῳ, καὶ ἰσχουρίῃ· τουτέοισι ἄλλα ἀντ' ἄλλων Θωῦμα δὲ τουτέων μέζον· ἐς ὄρχιας καὶ κρεμαστῆρας ἀδόκητον ἄλγος ἐπιφοιτῇ. πολλοὺς τῶν ἰητρῶν ἥδε ἡ ξυμπαθείη λήθει· καὶ γὰρ καὶ ἐξέταμόν κοτε τοὺς κρεμαστῆρας, ὡς ἰδίην ἂν ἔχοντας αἰτίην· ἀλλὰ γὰρ καὶ τουτέοισι ἀντ' ἄλλων ἄλλα.

Γίγνονται δὲ καὶ ἀπότοκοι τοῦδε νοῦσοι, ἀποστάσιες μὲν καὶ ἕλκεα οὐκ εὐήθεα· ὕδεροι δὲ καὶ φθίσιες, ἀναλθέα. Ἐπὶ γὰρ ψύξι καὶ χυμοῖσι παχέσι καὶ φλέγματι πολλῷ κολλώδεϊ ξυνίσταται ἡ νοῦσος. Ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ χώρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ, καὶ χείματι καρτερῷ.

ΠΕΡΙ ΔΥΣΕΝΤΕΡΙΗΣ.

Κεφ. θ'.

Ἐντέρων τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ χολώδεα μέσφι τοῦ τυφλοῦ χολάδες ἐπίκλην. Ἀπὸ δὲ τουτέων τὰ κάτω παχέα, καὶ σαρκώδεα, μέσφι τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐθέος ἐντέρου.

quorsum referatur: leni igitur mutatione dativum revocavi. Nimirum expleo cogitatione: λευκόχλωροι δὲ, ὀκόσοις πρὸς ἥπατι νοσέει τὸ κῶλον. Postrema e superioribus facile repetuntur.

καὶ προθυμίη μὲν ἐς διαπνοὴν, ἀδιέξοδοι δὲ φῦσαι· ἐρυγαί τε ἄνω βιώμεναι, ἀτὰρ καὶ αἵδε ἀτελέες.] In hisce advertit διαπνοή de flatus per anum emissione usurpatum, quae vocis significatio minus solita. Porro libri omnes βιούμενοι, exceptis V. A. Pa. b., ubi μειούμεναι: legendum est βιώμεναι a βιάομαι (nam βιοῦσθαι longe aliud quid cf. Lex. Herod. in βιᾶσθαι et βιοῦν.): docet sequens ἢν δέ πη περήσῃ βίῃ. — In his βίῃ O. Pa. b. βίᾳ cett.

βρωμώδεες.] De meo reposui pro lect. codd. βρομώδεες.

νεφροὶ καὶ κύστις ξυμπαθέα πόνῳ καὶ ἰσχουρίῃ, τουτέοισι ἄλλα ἀντ' ἄλλων.] Vulgo νεφρός: plur. num. O. ex H. — νέφροις καὶ κύστει Pb. a correctore. — Venio ad ἄλλα ἀντ' ἄλλων, quod mox iterum ponitur: ἀλλὰ γὰρ καὶ τουτέοισι ἀντ' ἄλλων ἄλλα. — Sunt haec ad Hippocratis imitationem expressa, cuius verba describam, quemadmodum ipse legenda arbitror: Epid. I. statu 2. legis: κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ φθινόπωρον δυσεντεριώδεες καὶ τεινεσμοὶ καὶ λειεντεριώδεες, καὶ διάῤῥοιαι χολώδεες λεπτοῖσι, πολλοῖσι, ὠμοῖσι καὶ δακνώδεσι· ἔστι δ' οἷσι καὶ ὑδατώδεες· πολλοῖσι δὲ καὶ περίῤῥοιαι μετὰ πόνου χολώδεες, ξυσματώδεες, πυώδεες· στραγγουριώδεα οὐ νεφριτικὰ, ἀλλὰ τουτέοισι ἀντ' ἄλλων ἄλλα. — Itaque Hipp. formula ἀντ' ἄλλων ἄλλα denotat l. l. urinae stillicidium, quod observaverat, non pendere a renum morbo, quod facile quis credat, sed a ceteris intestinorum turbis. Neque alio sensu eam nunc usurpat noster, qui continuo illum imitatur.

θωῦμα.] Θῶμα Pb. Frequens in libris fluctuatio inter θωῦμα, θῶμα et τρωῦμα, τρῶμα cett.

ὡς ἰδίην ἂν ἔχοντας αἰτίην.] Ἂν de meo supplevi; neque enim abesse posse videtur particula eiusmodi loco, ubi id proponitur, quod ipse auctor verum non esse credit.

καὶ τουτέοισι ἀντ' ἄλλων ἄλλα.] V. Pa. b. hic etiam ἄλλα ἀντ' ἄλλων.

καὶ φλέγματι πολλῷ κολλώδεϊ.] Vulgo φλέγμασι πολλῷ κολλώδεσι. — M. φλέγματι. — Crassus: „et longe glutinosa pituita." — Wigano auctore in notulis sing. num. restitui; Petitus contra πολλοῖς desideravit.

ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ χώρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ καὶ χείματι καρτερῷ.] Libri: ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ ὥρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ, χώρῃ, καὶ χείματι καρτερῷ. Crassus et Wiganus interpretantur, quasi legissent: ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ ὥρῃ καὶ χώρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ καὶ χείματι καρτερῷ. Iam vero primo librorum scriptura id non fert, neque vero malo medeberis, etiamsi cum Wigg. καὶ χώρῃ legendum censeas, nam hoc ipsum simul transponendum erit: tum vero non video, cur noster, semel mentione facta ὥρης ψυχρῆς, mox iterum inferret καὶ χείματι καρτερῷ. Itaque puto Aretaeum dedisse ἀτὰρ καὶ ἡλικίῃ καὶ χώρῃ ψυχρῇ ἐπιφοιτῇ καὶ χείματι καρτερῷ, librarium pro χώρῃ scripsisse ὥρῃ, et subnotata voce emendasse
χώρῃ
ὥρῃ, unde alieno loco χώρῃ in textum invectum fuerit, relicto simul falso ὥρῃ.

Cap. 9. ἐντέρων τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ χολώδεα... χολάδες ἐπίκλην.] Χολάδες Crassus scripsit et a Goupylo inde Graece ediderunt omnes: egregie ita etiam cod. H.; sed V. A. et Po. χολώδεες: — ἐπίκλησιν ex H. dedit Wigg. — Malui vulgatum ἐπίκλην servare: nam, licet χολάδες Homericum sit et poëtae usitata formula sit ἐπίκλησιν καλέουσιν (v. c. Il. XXII. 506. Od. V. 273.) et aliis locis etiam hic ἐπίκλησιν, non ἐπίκλην, usurpet; hoc

Ἐγγίγνεται οὖν ἐν ἅπασι ἕλκεα· δυςεντερίῃ δὲ τῶνδε τῶν ἑλκέων αἱ ἰδέαι· διὰ τόδε ποικίλαι ἔασι αἱ νοῦσοι. Τὰ μὲν γὰρ ἐπιπολῆς ξέει τὰ ἔντερα, ἀναδορὴν μούνην ποιεύμενα καὶ ἔστι ἀσινέα· ἀτὰρ καὶ ἀσινέστερα πολλὸν, ἢν κάτω ᾖ τὰ πάθη· ἄλλη ἰδέη, εἰ σμικρῷ μέν ἐστι ϐαθύτερα τὰ ἕλκεα, εὐήθεα δὲ καὶ τάδε· ἄλλα ϐαθέα καὶ οὐχ' ἱστάμενα, ἀλλ' ἐσθιόμενα, φαγεδαινώδεα, ἕρποντα καὶ ἐπισφακελίζοντα, θανατώδεα. ἀτὰρ καὶ φλεβία ἐπὶ τῇσι νομῇσι γίγνεται περίβρωτα, ἔν τε τοῖσι ἕλκεσι καὶ στάξιες αἱμοῤῥαγίης. Τὸ μέζον ἄλλο εἶδος ἑλκέων· ὀχθώδεα, τρηχέα, ἀνώμαλα τυλαίνια, ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον εἴπομεν. δυςαλθέα τάδε, οὔτε γὰρ ὠτειλὴν ῥηϊδίως ἴσχει, ῥηΐτερόν τε λύονται.

Αἰτίαι δὲ δυςεντερίης μυρίαι, ἐπίκαιροι δὲ, ἀπεψίαι, ψύξιες ξυνεχέες, δριμέων πρόςαρσις, μυττωτοῦ, κρομμύου αὐτοῦ καὶ σκορόδου, κρεῶν παλαιῶν δριμέων ἐδωδὴ, ἐφ' οἷσι ἀπεψίη· ὑγρὸν ἄηθες, κυκεὼν, ἢ ϐρυτέων πόμα, ἢ οἷα κατὰ χώρην ἑκάστην ἀντὶ οἴνου γίγνεται, δίψεος ἄκεα· ἀτὰρ καὶ πληγὴ, καὶ ψύξις, καὶ ψυχροποσίη τίκτουσι ἕλκεα.

tamen loco ab Aretaeo potius prosae scriptoribus usitatum ἐπίκλην exspecto, quia χολάδες a poëta mutuatus est et ad etymum huius nominis alludit, cum τὰ ἔντερα τὰ ἄνω χολώδεα dicit, adeoque minus probabiliter in reliquis etiam imitationem orationis Homericae spectare putandus est.

τὰ μὲν γὰρ ἐπιπολῆς ξέει τὰ ἔντερα.] Articulum τά de meo interposui.

ἄλλη ἰδέη, εἰ σμικρῷ μέν ἐστι ϐαθύτερα τὰ ἕλκεα, εὐήθεα δὲ καὶ τάδε.] Varietas lectionis horum verborum probe tenenda est; vulgo: ἄλλη δὲ εἰ σμικρῷ μὲν ἔτι ϐαθύτερα τὰ ἕλκεα, οὐκ εὐήθεα δὲ καὶ τάδε. — In his pro σμικρῷ V. Pa. b. σμικρόν. Sed H.: ἀλλ' ἣν δὲ σμικρῷ μὲν ἔτι ϐαθύτερα τὰ ἕλκεα, οὐκ εὐήθεα δὲ καὶ τάδε. — Hanc quidem loci scripturam Wig. in suam recepit editionem. — Mihi unice vera lectio in vulgata ἄλλη δὲ εἰ σμικρῷ, vel σμικρόν, latere videtur: nempe e superioribus, δυςεντερίῃ δὲ τῶνδε τῶν ἑλκέων αἱ ἰδέαι, patet ad ἄλλη supplendum esse ἄλλη ἰδέη εἰ σμικρῷ κ. τ. λ. sicuti verissime locum emendavit Bern. ad Nonnum I. p. 39. — Iam vero minus apte ἔτι poni visum est, quia de profundioribus ulceribus sermo nondum fuit; quapropter pro ἔτι reposui ἐστι: nam haec frequenter inter se permutari quivis novit. — Denique negatio οὐκ delenda erat, quippe quae omnem loci sensum pessumdat. — Omnia iam menda tandem sublata esse arbitror.

ἀλλ' ἐσθιόμενα, φαγεδαινώδα.] Petitus: «Crassus, inquit, *sed exedentia, glandulosa*, cet. — De ulceribus intestinorum loquitur, quae glandulosa appellare absonum plane est. Vera lectio est ὀδυνώδεα, *dolentia.*" — Nimis confidenter postremum affirmat: Aretaeus h. l. externum ulcerum habitum depingit; mox de dolore loquitur cum τὰ ξυνεόντα ἑκάστοισι τῶν νοσεόντων describit. Equidem in ἀδενώδεα latere arbitror φαγεδαινώδεα, licet non nesciam vulgo φαγεδαινικά usurpari: at me iudice φαγεδαινώδεα non minus legitima forma est. Ἀδενώδεα sine dubio ineptum.

ἀτὰρ καὶ φλεβία ἐπὶ τῇσι νομῇσι γίγνεται.] Sic O. Pa. b. γίγνονται cett.

ἔν τε τοῖσι ἕλκεσι καὶ στάξιες αἱμοῤῥαγίης. Τὸ μέζον ἄλλο γένος ἑλκέων· ὀχθώδεα, τρηχέα, ἀνώμαλα τυλαίνια, ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον εἴπομεν.] Αἱμοῤῥαγίης O. αἱμοῤῥαγίας cett. — Vulgo τὸ μέζον ad superiora trahitur, ita ut inter μέζον et ἄλλο distinguatur; perperam sic distingui dudum vidit Wiganus. — Nomen τυλαίνια a Crasso et Wigano *callosa* redditur Latine, quasi adiectivum esset; me iudice falluntur: Credo diminutivum esse: τύλος, τύλη, τύλαινα, τυλαίνιον: — confero φλυκτὶς φλύκταινα, φλυκταινίδιον. — Iam melius intelligitur ὀχθώδεα... τυλαίνια, ὡς ἐν ξύλῳ ὄζον εἴπομεν. — Pro sing. num. ὄζον O. ex H. ὄζους, quod cur prae vulgato praeferam, non video.

δυςαλθέα τάδε, οὔτε γὰρ ὠτειλὴν ῥηϊδίως ἴσχει, ῥηΐτερόν τε λύονται.] Olim δυςαχθέα edebatur: sed O. ex H. V. A. δυςαλθέα, quod in altero latere recte vidit Petitus. — Vulgo ῥηΐτερόν τε γὰρ λύονται: sed O. γάρ non habet, nec vero vidi in Pa. b. —; praestat haec lectio: nam ad λύονται subaudiendum est αἱ ὠτειλαί, adeo ut particulae causali locus omnino non sit. — Minus perspicue Wig. Latine: «neque enim ad cicatricem facile perducuntur, quia levi momento solvi possunt." Quomodo locus accipiendus mihi videatur, e Latinis patebit.

ψύξιες ξυνεχέες.] Sic O. Pa. b. e. f. συνεχέες cett.

μυττωτοῦ, κρομμύου αὐτοῦ καὶ σκορόδου.] Καί O. ex H.; omittunt cett. — Gal. in Exeg. Μυττωτὸν ὑπότριμμα Διοσκουρίδης εἶναί φησι σκορόδων ἢ κρομμύου. — Respicit Diosc. II. 181. — Sed hunc locum si cum seqq. ἢ ϐρυτέων πόμα, ἢ οἷα κ. τ. λ. conferas, fere suspiceris Aretaeum μυττωτοῦ, κρομμύου αὐτοῦ, ἢ σκορόδου scripsisse.

κυκεών.] Cf. Foës. Oecon. Hipp. in voce. Ipse Casaub. etiam ad Athen. p. 512. lectorem demittit ad Hippocratis interpretes.

ἢ ϐρυτέων πόμα.] A. γρυτέων, libri cett. ῥυτέων. — Goupylus ϐρυτέων desideravit in varr. lect., idemque huius fide recepit Wiganus. Petitus idem desideravit, collato loco e cap. 9. lib. I. de s. m. ac. δριμὺ δὲ καὶ... τὸ τῶν ϐρυτέων πόμα. — Licet sciam Hesych. habere ῥυτά· τὰ στέμφυλα et ϐρυττία· στέμφυλα, et in Leonis Synopsi legi οἶδα δέ τινας θείου ἀπύρου παρέχοντας κεράτια ὀκτὼ μετὰ ῥυτοῦ πίνειν, nolui non cum ceteris nostri locis consentienter hanc vocem scribere.

ἢ οἷα.] Ἢ οἷον H. V. Pb. c. d. e. f.

τάδε καὶ ξὺν τῇ τροφῇ λελυμένῃ μὲν, ἀλλὰ τρηχείῃ.]

Αἱ δὲ ἐκκρίσιες καὶ τὰ ξυνεόντα τοῖσι ἕλκεσι ἕτερα καὶ ἕτερα ἐπ᾽ ἄλλοισι καὶ ἄλλοισι. Ἢν μὲν γὰρ ἐπιπολῆς ἔῃ, ἄνωθεν μὲν λεπτὰ, χολώδεα, ἄνοσμα, πλὴν ὁκόσον ἀπ᾽ ἐντέρων. Τὰ δὲ ἀπὸ τῆς νήστιος κατακορέα μᾶλλον, κροκοειδέα, κακώδεα· τάδε καὶ ξὺν τῇ τροφῇ λελυμένῃ μὲν, ἀλλὰ τρηχείῃ. ἄλλοτε κάκοδμόν ἐστι, τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα· ἄλλοτε δὲ ἴσχει, ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον, τὴν ὀσμήν. Ἀπὸ δὲ τῶν κάτω ἐπὶ τοῖσι ἕλκεσι, ὑδατώδεα, λεπτὰ, ἄνοσμα· ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα, ἰχωροειδέα, ὑπέρυθρα, οἰνώδεα ἢ ὅκως κρεῶν πλύμα· ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι· καὶ τάδε ὑγρὰ, λελυμένα τῷ περιῤῥόῳ, ἄχολα, ἄνοσμα, ἢ ξυνεστῶτα, ξηρὰ ἐξίασι, ὀλισθηρὰ τῷ περιῤῥόῳ. Ἢν δὲ μέζω καὶ λειότερα ᾖ τὰ ἕλκεα, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω χολώδεα, καὶ ἀφ᾽ ὧν καὶ δι᾽ ὧν ἔρχεται, — καὶ γὰρ τὴν ἕδρην, — δάκνει· δριμεῖα γὰρ ἡ χολὴ, καὶ ἐπὶ μᾶλλον, ἢν ἀφ᾽ ἕλκεος. καὶ ἡ χολὴ δὲ πίων, ὅκως λίπας. Ἐπὶ δὲ τοῖσι βαθυτέροις τοῖσι κάτω, αἱμάλωψ παχὺς σὺν φλέγματι, σαρκοειδέα οὐ κάρτα πίονα, ξυσματώδεα, ὡς ἀπ᾽ ἐντέρων εἶναι. ἀτὰρ καὶ ὅλα συμμέμικται μέρεα. Φέρεται δὲ λευκὰ, παχέα, μυξώδεα, στέατι ξυγκοπέντι ἴκελα, ξὺν τῷ περιῤῥόῳ· τάδε μέντοι ἀπὸ τοῦ παραμήκεος ἐντέρου. ἄλλοτε δὲ μυξώδεα μοῦνον, ὀδαξώδεα, σμικρὰ, στρογγύλα, δακνώδεα, ἐξαναστάσιας πυκινὰς καὶ προθυμίην ξὺν ἡδονῇ ποιεύμενα, ἐκκρίσιας δὲ κάρτα σμικράς. τεινεσμὸς τοῦδε ἡ ἐπίκλησις. Ἀπὸ δὲ τοῦ κώλου φέρονται καὶ σάρκες ἐξέρυθροι καὶ μεγάλαι, περιγραφὴν πολλὸν μέζονα

Τὰ δὲ καὶ κ. τ. λ. vulgo. — Crassus etiam « aliqua vero et cum alimento." O. τάδε, forte ex H.: undecumque venit, recipiendum est.

τὰ δὲ ἕλκεα σηπεδονώδεα.] Sic O. ex H. σηπεδὼν vulgo — σηπεδῶνα Pe. f.

ἄλλοτε δὲ ἴσχει ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον τὴν ὀσμήν.] O. ex H. τὴν ὀσμήν, cett. ἡ ὀσμή. Possis scilicet etiam hanc lectionem defendere!

ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε.] H. Pf. ταῦτα habent, quod adponitur etiam in Pc. e.

ἢν δὲ μέζω καὶ λειότερα ᾖ τὰ ἕλκεα, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω χολώδεα καὶ ἀφ᾽ ὧν καὶ δι᾽ ὧν ἔρχεται, — καὶ γὰρ τὴν ἕδρην, — δάκνει· δριμεῖα γὰρ ἡ χολή.] Crassus: « ceterum si maiora laevioraque ulcera sint et in superioribus intestinis, eorum ratione a quibus et per quae transeunt, biliosa effunduntur, sedem enim vellicant." — Wiganus: « Quodsi maiora sint et laeviora ulcera, idque in superioribus intestinis biliosa, tam eorum ratione e quibus, quam horum, per quae transeunt, emittuntur: sedem quoque vellicant, quia bilis acris est." — Pessime locum accepit uterque interpres: age! expleamus sententiam: ἢν δὲ μέζω καὶ λειότερα ᾖ τὰ ἕλκεα, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω (ἐντέροισι τὰ διαχωρήματα) χολώδεα (ἐστὶ) καὶ (τοὺς τόπους) ἀφ᾽ ὧν καὶ (τοὺς) δι᾽ ὧν ἔρχεται (δάκνει)· καὶ γὰρ (καὶ) τὴν ἕδρην δάκνει. δριμεῖα γὰρ ἡ χολή. — Iam, puto, omnia plana sunt: — illi breviloquentiam etiam postremis inesse non viderunt.

ξυσματώδεα, ὡς ἀπ᾽ ἐντέρων εἶναι.] Εἶναι h. l. abundare vides; de hoc usu pleni sunt grammaticorum libri.

ἀτὰρ καὶ ὅλα συμμέμικται μέρεα.] Libri dant μέλεα. — Crassus: « quinetiam et integrae intestinorum *partes* commixtae sunt." — Wiganus μέρεα legendum esse suspicatur in notulis: huic quidem sum obsecutus.

τάδε μέντοι ἀπὸ τοῦ παραμήκεος ἐντέρου.] Legebatur ἀπὸ τοῦ εὐθέος τοῦ παραμηκέος ἐντέρου. Glossam delevi, cf. adn. ad. II. 10. de S. m. ac. supra.

τεινεσμός.] Vulgo τεινασμός editur: sed O. τεινεσμός et V. G. v. l. et Pa. b.

ἀπὸ δὲ τοῦ κώλου φέρονται κ. τ. λ.] Κούφου H. V. A. Pa. b. c. d. f. κωφοῦ vulgo. — Petitus ad h. l. haec adnotat: « Crassus vertit a *coeco*; quasi κωφός coecum etiam significet. Verum non constat ubi haec vox pro τυφλός legatur. In MS. *Mentel.* non κωφοῦ, sed κούφου scriptum est, accentu in penultima, quasi a κοῦφος; quod nec probo: tamen ex ea lectione coniicere est veram fuisse, κώλου." Mihi quidem ista viri egregii emendatio in textum recipienda visa est, licet pluribus defendi possit vulgata: v. c. disputari potest perfacilem esse lapsum a κωφοῦ ad κουφοῦ, non item a κώλου ad κωφοῦ: tum Aretaeum saepius minus usitata nomina corporis partium usurpare, ponere illum τὴν πάρθενον τὴν ἐν τοῖσι ὀφθαλμοῖσι pro τὴν κούρην, illum τὸ ἀπευθυσμένον appellare τὸ παράμηκες ἔντερον; et vero haud omnino absurdum esse eum κωφοῦ pro τυφλοῦ scripsisse, si quidem apud Erot. ex Hipp. κώφωσις ὀφθαλμῶν occurrit, quod forte apud Divinum senem noster legerit. At me, inquam, ista non movent: neque enim credo auctorem distinguere velle quae materies a coeco intestino profluat, quod neque ab eo fieri potuisse videtur, sed puto eum distinguere velle materies a colo prodeuntes: hinc mox γίγνεταί κοτε καὶ ἐν κώλῳ πύου ἀπόστασις et paulo post ῥέει κοτὲ πολλὸν ἀπὸ τοῦ κώλου ὕδωρ.

φέρονται.. σάρκες ἐξέρυθροι καὶ μεγάλαι, περιγραφὴν πολλὸν μέζονα ἔχουσαι. εἰ δὲ βαθέα γίγνεται τὰ ἕλκεα καὶ αἷμα παχὺ, τρυγῶδες κ. τ. λ.] In hisce de meo interposui voculas εἰ δέ, quae excidisse mihi visa sunt. — Crassus: « carnes longe rubicundae et grandes excernuntur, circumscriptionem multo maiorem habentes: in ipso

ἔχουσαι. εἰ δὲ βαθέα γίγνεται τὰ ἕλκεα, καὶ αἷμα παχὺ, τρυγῶδες· τάδε κάκοδμα τῶν πρόσθεν μᾶλλον. Ἐπὴν δὲ ἕρπῃ καὶ ἐσθίῃ τὰ ἕλκεα, καὶ ἴσχηται μηδαμᾶ ἐπὶ μηδενὶ, ἄνωθεν μὲν πρὸς τοῖσι χολώδεσι τοῖσι κατακορέσι, κροκώδεα καὶ ἔπαφρα, τρυγίζοντα καὶ μέλανα, ἰσατώδεα, πρασοειδέα, παχύτερα τῶν πρόσθεν, κακώδεα ὅκως σηπεδὼν, διαχωρέει· τροφὴ νῦν ἀπεπτοτέρη, ὡς ὑπὸ ὀδόντων λάβρων τετριμμένη μοῦνον. Ἢν δὲ τὰ κάτω ἀνεσθίηται, αἱμάλωπες μέλανες, παχέα, σαρκοείδεα, ἐξέρυθρα, θρομβώδεα, ἄλλοτε μὲν μέλανα, ἄλλοτε δὲ παντοίως ποικίλα, κάκοδμα, οὐ φορητά. ἀφέσιες τῶν ὑγρῶν ἀβούλητοι. Ἀπελύθη κοτὲ καὶ εὔμηκες ἄκριτον κατὰ πλεῦνα, ὅκως ὑγιὲς τὸ ἔντερον, καὶ δέος παρέσχε ἀμφὶ ἐντέρου τοῖσι ἀγνοοῦσι τὸ πρῆγμα. Τόδε δ' ἐστὶ τοιόνδε· τῶν ἐντέρων ὅκως τῆς κοιλίης, χιτῶνες ἔασι δοιοὶ, ἀτὰρ καὶ ἀλλήλοισι ἐπιβάλλουσι οἵδε λοξοί. ἢν οὖν ἡ διπλόη λυθῇ, ὁ μὲν ἐντὸς χιτὼν ἀποστὰς ἐς μῆκος ἔξω χωρέει· ὁ δὲ ἐκτὸς μίμνει μοῦνος, καὶ σαρκοῦται, καὶ ἐπωτειλοῦται, καὶ ἀλθέξονται, καὶ ζώουσι ἀσινέες. πάσχει δὲ τὸ κάτω μοῦνον, αἰτίη δὲ τῶν χιτώνων τὸ σαρκοειδές. Ἢν δὲ αἷμα ἀπό τευ ἀγγείου φέρηται, ξανθὸν, ἢ μέλαν καθαρὸν ῥέει, ἠδὲ ἐπίπαγος ἐπιπετάννυται πλατέσι ἀραχνίοισι ἴκελος, θρομβοῦται γὰρ ἢν ψυχθῇ· οὐδὲ γὰρ ἡ πί-

enim profunda fiunt ulcera, cruor etiam crassus, faeculentusque emanat. — Hic igitur *βαθέα γὰρ γίγνεται* vel legit, vel de suo, quod probabilius esse credo, finxit. — Wiganus in Latinis nihil supplevit: at re vera aliquid deësse patet inde quod, si in vulgata *βαθέα γίγνεται τὰ ἕλκεα καὶ αἷμα παχὺ τρυγῶδες* legas, *γίγνεται* etiam ad *αἷμα παχὺ, τρυγῶδες* sit referendum; iam vero sermo esse nequit de sanguine crasso in ulceribus orto, sed de sanguine crasso, foeculento excreto, adeo ut certo certius aliquid supplendum sit. Itaque reposui quod auctorem scripsisse putabam: — particulae causali, quam Crassus in Latinis interposuit, locus non est.

ἐσθίῃ.] Ἐσθίηται H.

καὶ ἴσχηται μηδαμᾶ ἐπὶ μηδενί.] Sic O. H. V. A. Pa. *b. d. f.* *ἐπὶ μηδέν* cett., quod minus probandum.

κακώδεα, ὅκως σηπεδών.] Sic O., fortasse ex H., quamquam hac de re non monetur, — *ὅκως ἡ σηπεδών* cett.: ipse etiam in vulgata aegre ferebam articulum.

ὡς ὑπὸ ὀδόντων λάβρων τετριμμένη μοῦνον.] Apud Hesych. *λάβρον* exponitur *βορόν*; *βορός* vero *πολυφάγος*, *ἄπληστος*. — Hoc quidem sensu *λάβρων* h. l. accipiendum; poëtas redolet illud *ὀδόντες λάβροι*. Eurip. Herc. urens 252:

ὦ γῆς λοχεύμαθ', οὓς Ἄρης σπείρει ποτὲ
λ ά β ρ ο ν δράκοντος ἐξερημώσας γ έ ν υ ν.

Etym. m. *λάβρος, ὁ ἀδηφάγος. — ἐκ τοῦ βορὰ.. καὶ τοῦ λ α ἐπιτατικοῦ μορίου.* — Interpretatio deductione laudabilior!

ἄλλοτε μὲν μέλανα, ἄλλοτε δὲ παντοίως ποικίλα.] Libri omnes *ἄλλοτε μὲν μέλανα, παντοίως ποικίλα, κάκοδμα.* — Crassus *ἄλλοτε μέν nonnunquam* interpretatur, itemque Wiganus. — Supra in hoc capite: *ἄλλοτε μὲν ἰδίῃ τάδε, ἄλλοτε δὲ ξὺν τοῖσι κοπρίοισι* et paulo ante: *ἄλλοτε κάκοδμόν ἐστι.. ἄλλοτε δὲ ἴσχει ὡς ἀπὸ σκυβάλων μοῦνον τὴν ὀσμήν.* — Itaque verosimile isti *ἄλλοτε μέν* in vulgata respondisse alterum membrum, ubi *ἄλλοτε δέ* dederit auctor. Quodsi teneamus *μέλανα* non esse posse simul *παντοίως ποικίλα*, ultro patebit *ἄλλοτε δέ* ante *παντοίως ποικίλα* excidisse.

ἀπελύθη κοτὲ καὶ εὔμηκες, ἄκριτον κατὰ πλεῦνα ὅκως ὑγιὲς τὸ ἔντερον, καὶ δέος παρέσχε ἀμφὶ ἐντέρου τοῖσι ἀγνοοῦσι τὸ πρῆγμα.] Libri in hisce *ἀμφὶ ἔντερον τοῖσι ἀγνοοῦσι τοῦ πρήγματος.* Recepi Goupyli coniecturam verissimam. — Crassus interpretatur: «Nonnumquam oblongum quiddam in pluribus non discretum, instar sani intestini deiicitur et ignaris rei suspicionem praebuit intestini.» — Wiganus: «Nonnumquam oblongum quiddam, quoad plurima a sano intestino non discernendum deiicitur, multisque veritatem ignorantibus excreti ipsius intestini metum iniecit.» — Vides alium alio modo illud *ἄκριτον κατὰ πλεῦνα* accipere: equidem cum Crasso accipio *non in plures partes divisum.* — Verissime uterque interpres vidit *τι* cogitatione supplendum esse et intelligendum *ἀπελύθη κοτὲ καὶ εὔμηκές τι οὐ κατὰ πλεῦνα διακρινόμενον, ὁμοῖον ὑγιέϊ τῷ ἐντέρῳ κ. τ. λ.* Bern. in vita Reiskii p. 291. provocat ad Galeni locum in lib. de usu part. IV. 17. sub fin. cap.: *ὅτι δὲ καὶ τὴν εἰς ἀσφαλείας καὶ δυςπαθείας ἀκρίβειαν οὐ μικρὰν ἐν τοῖς ἐντέροις ὠφέλειαν οἱ δύο χιτῶνες παρέχονται, δηλοῖ μάλιστα τὰ δυςεντερικὰ παθήματα. πολλοῖς γοῦν καὶ πολλάκις ἐθεασάμεθα, κακῶς θ' ἅμα καὶ χρονίως νοσήσασι, πλεῖστον τῶν ἐντέρων ἀποσαπὲν, ὡς πολλαχόθεν τὸν ὅλον ἔνδον ἀπολέσθαι χιτῶνα, καὶ ὅμως ἐβίων τε οὗτοι καὶ διεγένοντο, μὴ ἂν διασωθέντες, εἰ μὴ καὶ δεύτερός τις ἦν ἐπὶ τῷ διεφθαρμένῳ χιτῶνι ἕτερος ἔξωθεν.* — Locum traductum esse in Oribasii Anatom. p. 100. vere monuit Bern. — Sed non consentio cum eius emendatione, qua pro *ἀπολέσθαι* legere iubet *ἀπολύεσθαι*: nempe verum esse *ἀπολέσθαι*, docet seq. *ἐπὶ τῷ διεφθαρμένῳ.*

καὶ ἀλθέξονται καὶ ζώουσι ἀσινέες.] Ἀλθέξονται dedi cum Wigano ex H. idemque legitur in Pe. et ita corrigitur in Pc.; *ἀλθάξονται* cett. — De formis *ἀλθαίνω, ἀλθίσκω*, vel *ἀλθήσκω, ἀλθάσσω*, vel *ἀλθέσσω* et *ἀλθέξω* vide Buttm. Gr. Gr. II. p. 107. — Et *ἀλθέξω* et *ἀλθάξω* defendi posse videntur: similes praesentis formae sunt v. c. *ἀλέξω, ὀδάξομαι*, cf. Matth. Gr. G. p. 426. — Libri plurimi *ζώωσι*, Pb. *ζῶσιν* V. *ζώοσι*. Wiganus *ζώουσι* vel *ζῶσι* requirit. Non dubito, quin illud scripserit Aretaeus. cf. Buttm. l. l. p. 192.

ἢν δὲ αἷμα ἀπό τευ ἀγγείου φέρηται, ξανθὸν, ἢ μέ-

στις αἵματος ἔκκρισις, τῷ δὲ ῥοίζῳ πολλῷ ξὺν πνεύματι μέζων τῆς περιστάσιος ἡ φαντασίη τῆς ἐκκρίσιος. Γίγνεταί κοτε καὶ ἐν κώλῳ πύου ἀπόστασις, οὐδέν τι τῶν ἄλλων τῶν ἐντὸς ἑλκέων ξενοπρεπεστέρη· καὶ γὰρ τὰ σημήϊα, καὶ τὸ πῦον, καὶ ἡ ἄλθεξις τῶν ἑλκέων ἡ ωὐτή. ἢν δὲ ἐκκρίσιες σκληραὶ τῶν σαρκοειδέων ἔωσι, τετριμμέναι, τρηχέσι σώμασι ἴκελαι, ἡ ἀπόστασις οὐ τοῦ εὐήθεος τρόπου. Ῥέει κοτε πολλὸν ἀπὸ τοῦ κώλου ὕδωρ, δυςεντεριώδεα τρόπον· ὕδρωπος τόδε μυρίους ἐῤῥύσατο. Τὰ μὲν ἕλκεα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰ ἐν τοῖσι ἐντέροισι, τοιάδε. ἀτὰρ ἠδὲ καὶ ἡ τῶνδε ἰδέη καὶ αἱ ἀπὸ τῶνδε ἐκκρίσιες, ὁκοίας ἔλεξα.

Φράσω δὲ καὶ τὰ ξυνεόντα ἑκάστοισι τῶν νοσεόντων, ἤντε εὐήθεα, ἤντε σιναρὰ ᾖ τὰ ἕλκεα. Ἀθρόον μὲν οὖν εἰρήσθω, ἢν ἐπιπολῆς ἀναδορὴ, ἤντε ἄνω, ἤντε κάτω ἔῃ, ἄπυροι, ἄπονοι, ὀρθοστάδην ὑγιαζόμενοι σμικρῇσι τῇσι διαίτῃσι ἕτεροι ἑτεροίως. Ἢν δὲ ἕλκος ἐγγένηται, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω στρόφος δακνώδης, δριμὺς, ὡς ἀπὸ χολῆς, θέρμη σμικρὴ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, τὸ γὰρ πλέον ἔμπυοι· πέψιες ἡμιτελέες· οὐκ ἀπόσιτοι. Ἢν δὲ τοῖσι κάτω ἕλκεα γένηται, πολλόν τι ἀσινέστερα τῶν ἄνω. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἔντερα πολλόν τι μᾶλλον τῶν ἄλλων σαρκοειδέα. Ἢν δὲ κοῖλα καὶ ἀνεσθίοντα ἐς τὰ ἄνω γένηται, πυρετοὶ ὀξέες, ἀλαμπέες, ἐν τοῖσι σπλάγχνοισι ὑποβρύχιοι· περίψυξις· ἀποσιτίη· ἀγρυπνίη· ἐρυγαὶ κακώδεες, ναυτίη, χολῆς ἔμετοι· σκοτοδίνη. Ἢν δὲ πολλὴ μὲν ἡ φορὴ, χολωδεστέρων δὲ γίγνηται, ἐπίμονοι στρόφοι καὶ ἄλλοι πόνοι μᾶλλον· ποτὶ καὶ ἐκλύσιες δυνάμιος, ὑπολύσιες γουνάτων· καυσώδεες, διψαλέοι, ἀσώδεες· ναυ-

λαν, καθαρὸν ῥέει, ἠδὲ ἐπίπαγος ἐπιπετάννυται πλατέσι ἀραχνίοισι ἴκελος· θρομβοῦται γὰρ, ἢν ψυχθῇ.] In libris omnibus legitur καθαρὸν ῥέει, ἀμιγὲς τροφῆς ἢ σκυβάλων ἄτερ. — Verba ἀμιγὲς τροφῆς ἢ σκυβάλων ἄτερ glossema referunt, quo καθαρόν exponitur, adeo ut confidenter ea deleverim. — Tum legitur: εἰ δὲ ἐπίπαγος ἐπιπετάννυτο πλατέσι ἀραχνίοισι ἴκελος. θρομβοῦται, ἢν (γὰρ ἢν O. H. G. v. l. Pf. γε ἢν Pe.) ψυχθῇ. — In O. e cod. H. γάρ receptum est; vereque Wiganus in adnn. ἠδέ et ἐπιπετάννυται legendum esse monuit, quae in textum recipienda fuisse unusquisque videbit.

οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος ἔκκρισις, τῷ δὲ ῥοίζῳ πολλῷ ξὺν πνεύματι μέζων τῆς περιστάσιος ἡ φαντασίη τῆς ἐκκρίσιος.] Libri omnes οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος ἔκκρισις, tum μέζων O. H. V. μέζον cett. — Miror quodammodo illud οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος ἔκκρισις, et potius exspectaveram αἵματος ἐκκρίσιος, vel etiam οὐδὲ γὰρ ἡ πίστις αἵματος, sine ἐκκρίσιος. Cum qua formula contulerim verba e cap. περὶ καχεξίης: ἀλλὰ τάδε ῥεμβώδεα μὲν γιγνόμενα νούσου ἀπιστίην ἴσχει et e cap. περὶ ἀρθρίτιδος haec: καὶ πάντα μᾶλλόν ἐστι ἢ δόκησις ἰσχίου. — Fortasse tamen αἵματος ἔκκρισις per appositionem nominativo adscripsit Aretaeus ad ἡ πίστις; itaque nihil moveo. Videant alii!

καὶ τὸ πῦον.] Πῦος Pa. b.

ῥέει κοτὲ πολλὸν ἀπὸ τοῦ κώλου ὕδωρ, δυςεντεριώδεα τρόπον. ὕδρωπος τόδε μυρίους ἐῤῥύσατο.] Respicere videtur Hipp. Aph. 14. VI. ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ, τοῦ κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέντος, λύσις.

ἀτὰρ ἠδὲ καὶ ἡ τῶνδε ἰδέη καὶ αἱ ἀπὸ τῶνδε ἐκκρίσιες, κοίας ἔλεξα.] In his pro ἠδέ, quod in O. legitur, vulgo ἦδε pessime; δέ H. Pe. d. e. f. — Vulgo ὀκόσας; sed O. recte ὁκοίας, licet unde haustum sit, non pateat.

φράσω δὲ καί κ. τ. λ.] Sic O. H. V. Po.: itaque Goupyli, ceterorumque φράζω errorem esse suspicor typographi in Goupylea, qui inde ad ceteros demanaverit.

ἀθρόον μὲν οὖν εἰρήσθω.] Potius exspectaveram infinitivum in eiusmodi formulis solemnem pro vulgato in libris omnibus εἰρήσθω. Imperativus tamen subinde apud nostrum obvium v. c. infra cap. περὶ ὑστερικῶν.

ὀρθοστάδην ὑγιαζόμενοι σμικρῇσι τῇσι διαίτῃσι ἕτεροι ἑτεροίως.] In libris ἕτεροι abest; de meo adscripsi, facile h. l. omitti potuisse quivis videbit.

ἢν δὲ ἕλκος ἐγγένηται, ἐπὶ μὲν τοῖσι ἄνω στρόφος δακνώδης. δριμὺς, ὡς ἀπὸ χολῆς, θέρμη σμικρὴ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, τὸ γὰρ πλέον ἔμπυοι· πέψιες ἡμιτελέες, οὐκ ἀπόσιτοι.] Libri in hisce ferunt: δριμὺς, ὡς ἀπὸ χολῆς θερμῆς σμικρῆς, ἔμπυοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. τὸ δὲ πλέον ἔμπυον, ἢ (ἔμπυοι H. O.) πέψιες ἡμ. κ. τ. λ. — In hac lect. pro σμικρῆς Wig. legere volebat πικρῆς, nec tamen rem acu tetigisse mihi visus est; nam primo ἔμπυος pone σμικρῆς abundans reliquit, quo deleto facilis dein est emendatio θέρμη σμικρὴ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· τὸ γὰρ πλέον ἔμπυοι. Librarios fefellit ΧΟΛΗΣ ΘΕΡΜΗΣΜΙΚΡΗ: — res ipsa facile post emendationem nostram intelligitur, nam respicitur febricula solita ulceribus internis supervenire: omnia iam persanata esse arbitror. Miro quidem modo locum tentat Bern. in vita Reiskii p. 283, ὡς ἀπὸ χολῆς θερμῆς σμηκτρῆς legendo.

ναυτίη, χολῆς ἔμετοι· σκοτοδίνη.] Libri ναυτίη, χολὴ, ἔμετοι, σκοτοδίνη. — Wiganus recte χολῆς legendum esse vidit, quod confidenter recepi.

καυσώδεες, διψαλέοι, ἀσώδεες· ναυτίη, μελάνων ἔμετος· γλῶσσα ξηρή· σφυγμοὶ σμικροὶ, ἄτονοι.] Libri ferunt καυσώδεες, διψαλέοι, ἀσώδεες, ναυτίη μελάνων, γλῶσσα ξηρὴ, σφυγμοὶ μικροὶ (σμικροί. O. Pa.) ἄτονοι.

τίη, μελάνων ἔμετος· γλῶσσα ξηρή· σφυγμοὶ σμικροὶ, ἄτονοι· τουτέων ἀδελφὰ, ὁκόσα ἐπὶ τοῖσι κακοειδέσι ἕλκεσι ἔλεξα τὰ θανατώδεα. καρδιώσσουσι μέσφι λειποθυμίης, μετεξέτεροι δὲ οὐδὲ ἐς ἀνάκτησιν ἐπαλινδρόμησαν, ἀλλ οὕτως ἐξέθανον. Τάδε τὰ δεινὰ ξυνὰ καὶ τῇσι ἀπὸ τῶν κάτω ἐντέρων διαβρώσεσι, ἢν νέμηται μὲν τὰ ἕλκεα, ἄσχετος δὲ ἡ φορὴ, πλὴν ὁκόσον οἱ στρόφοι καὶ οἱ πόνοι ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν κάτω, ἔνθα τὰ ἕλκεα. Ἰδέαι δὲ αἱ τῶν ἐκκρίσεων, ὁκοίας ἔλεξα. Ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι πρώτοισι σμικρὰ ᾖ, ἀνακωχὴ δὲ ἐς μακρὸν ᾖ νομῆς, ἄλλα ἐπ' ἄλλοισι ἕλκεα γίγνεται, τῶν μὲν πρηϋνομένων, ἄλλων δὲ κορυφουμένων, ὅκως ἐν θαλάσσῃ κύματα· τοιόνδε τὸ τῶν ἑλκέων χῦμα. Ἢν δὲ καί κοτε ἐπαρκέσῃ μὲν ἡ φύσις, συνασκήσῃ δὲ καὶ ὁ ἰητρὸς, πέπαυται μὲν ἡ νομὴ, καὶ θάνατον οὐκ ὀῤῥωδέει· σκληρὰ δὲ καὶ ὀχθώδεα μίμνει τὰ ἔντερα, καὶ τῶνδε ἐς μακρὸν ἡ ἄλθεξις.

Αἱμοῤῥαγίη δὲ ἀπ' ἐντέρων, ἢν μὲν ἐκ μεγάλης φλεβὸς, ἢ ἀρτηρίης ἔῃ, ὠκὺς ὁ θάνατος. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν χεῖρα δυνατὸν ἔσω ἐσμάσασθαι καὶ τοῦ ἄλγεος θιγεῖν, ἢ φάρμακον αὐτῷ τῷ ἕλκεϊ προςβάλλειν. Καί τοι καὶ εἰ ἐπίσχοιτο ἡ αἱμοῤῥαγίη φαρμάκῳ, οὐκ ἀτρεκὴς τοῦ θανάτου ἡ φυγή. μετεξετέροισι γὰρ μεγάλης ἐσχάρης ἔκπτωσις τῆς φλεβὸς τὸ στόμιον ἐς μέζον εὐρύνει, εὖτε καὶ θρόμβοι ἔνδον ἐγγίγνονται καὶ μίμνουσι ἔσω, ἄφυκτος δ' ἡ νοῦσος. Χρὴ οὖν ἀρχομένῃσι αἱμοῤῥαγίῃσι ἀρήγειν. Δήλη δὲ ὡς ἐπίπαν γίγνεται μέλλουσα, εἰ καὶ μὴ πάμπαν εὔσημος. ἄση ξύνεστι, ἀπορίη, βάρος τοῦ τόπου, ἔνθα ῥήσσεται· ἐρύθημα τοῦ προςώπου, ἢν μηδέκω ῥαγῇ. Κὴν μὲν ἡ φλὲψ νεοῤῥαγὴς ἔῃ, ὡς ἐπίπαν ἀλθάσσεται πάμπαν.... ἢν δὲ πρόσω ᾖ χρόνου, χαλεπώτερον καὶ βραδύτερον. Τοιάδε μὲν τὰ ἐν ἐντέροις ἕλκεα.

Crassus illud *ναυτίη μελάνων* interpretatur «atra per nauseam reiiciunt.” Wiganus «nauseant, nigra evomunt.” Neuter apposite ad verba Graeca: sed fortasse haec Latine reddens vidit editor Anglus *ἔμετος* excidisse; nam *ναυτίη μελάνων* perridiculum est. Itaque supplevi nomen, quod abesse nequit.

ξυνὰ καὶ τῇσι ἀπὸ τῶν κάτω ἐντέρων διαβρώσεσι.] Praepositio *ἀπὸ* h. l. fere abundat: conf. Hipp. de V. Ac. § 63. *τὸ ἀπὸ τοῦ οἴνου μένος*, ad quem locum olim adscripsi ex Herodoto VII. 19. *ἀπὸ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους.*

ἰδέαι δὲ αἱ τῶν ἐκκρίσεων, ὁκοίας ἔλεξα.] Libri scripti et edd. omnes *ἰδέαι δὲ αἵδε τῶν ἐκκρίσεων, ὁ. ἔ.* — Verum pronomini *αἵδε* locus non est; itaque *δε* resecui.

ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι πρώτοισι σμικρὰ ᾖ.] Libri *μικτὰ ᾖ.* — Crassus: «verum si inter initia *parva* ulcera sint.” — Forte hinc O. *μικρά*, quod equidem Ionice scripsi.

ἄλλα ἐπ' ἄλλοισι.] Sic O. Pa. *b. e. f.* *ἄλλοις* cett.

χῦμα.] Χεῖμα H. Pc. *e. f.* — Hesych. *χύμα· ῥεῦμα, πλῆθος.* — Eleganter hac voce noster utitur, in comparatione cum maris fluctibus.

συνασκήσῃ δὲ καὶ ὁ ἰητρός.] Συνασκέειν h. l. est *una cum altero reluctari; τοὺς γὰρ ἀθλητὰς ἀσκητὰς οἱ Ἀττικοὶ καλοῦσιν*, ut ait Erotianus.

αἱμοῤῥαγίη δὲ ἀπ' ἐντέρων, ἢν μὲν ἐκ μεγάλης φλεβὸς, ἢ ἀρτηρίης ἔῃ, ὠκὺς ὁ θάνατος.] Praepositionem *ἐκ* de meo supplevi; neque enim mihi persuadeo Aretaeum scripsisse *αἱμοῤῥαγίη μεγάλης φλεβός*, sed *αἱμοῤῥαγίη ἐκ μεγάλης φλεβός.*

οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὴν χεῖρα δυνατὸν ἔσω ἐσμάσασθαι καὶ τοῦ ἄλγεος θιγεῖν, ἢ φάρμακον αὐτῷ τῷ ἕλκεϊ προςβάλλειν.] Omnes libri *τοῦ ἄλγεος θίγειν*: sequens *αὐτῷ τῷ ἕλκει* fecit, ut olim coniicerem *τοῦ ἄγγεος*; nunc tamen moneo tantum hac de re, ne alius quis, in eandem emendationem incidens, eam arripiat. Apud Aretaeum *ἄγγος* nusquam legi pro *ἀγγεῖον*. — Cum Kuhniana *θιγεῖν* dedi, ut tempore cum *ἐσμάσασθαι* conveniret. De *ἐσμάσασθαι*, quod e libb. Hippocraticis desumtum est, cf. Oecon. Hipp. in voce.

μετεξετέροισι γὰρ μεγάλης ἐσχάρης ἔκπτωσις τῆς φλεβὸς τὸ στόμιον ἐς μέζον εὐρύνει, εὖτε καὶ θρόμβοι ἔνδον ἐγγίγνονται, ἄφυκτος δ' ἡ νοῦσος.] Libri omnes *ἄφυκτος ἡ νοῦσος* sine *δέ*. — Iam vero Crassus: «quandoquidem nonnullis magna crusta decidens venae ostiolum patentius effecit. Ubi vero et grumi intus concrescunt, intusque remanent, inevitabilis morbus est.” Wiganus: «quibusdam enim ingens crusta decidens venae osculum latius efficit; cumque in grumos abierit sanguis, iique intus remanserint, morbus iam sanationem non recipit.” — Vides eos *εὖτε καὶ κ. τ. λ.* novae sententiae, vel certe novae sententiae membri initium facere. Sed hoc fieri nequit: nam *εὖτε καὶ — νοῦσος* sententiae apodosis habenda, quapropter *ἄφυκτος δ' ἡ νοῦσος* de meo dedi.

κὴν μὲν ἡ φλὲψ νεοῤῥαγὴς ἔῃ, ὡς ἐπίπαν ἀλθάσσεται πάμπαν..... ἢν δὲ πρόσω ᾖ χρόνου, χαλεπώτερον καὶ βραδύτερον.] Libri ferunt: *ὡς ἐπίπαν μαλθάσσεται πάμπαν· ἢν δέ κ. τ. λ.* — Crassus: «plurimum venter mollitur omnino.” Petitus *μαλθάσσεται* in *ἀλθέσσεται* mu-

Γίγνεται δὲ θέρεος ὥρῃ· δεύτερον, φθινοπώρου· ἧσσον, ἦρος· ἥκιστα, χειμῶνος. Καὶ *διάῤῥοια μὲν, παιδίοισι καὶ μειρακίοισι· δυςεντερίη δὲ ἀκμάζουσι καὶ νέοισι. γῆρας δὲ δυςαλθὲς, καὶ ἐς ὠτειλὴν χρόνιον· τὰ δὲ ἀνεσθιόμενα γέρουσι ἀήθεα· ἀτὰρ καὶ αἱμοῤῥαγίη ἀξύμφωνος γήρᾳ.*

ΠΕΡΙ ΛΕΙΕΝΤΕΡΙΗΣ.

Κεφ. ι'.

Ἢν ἐπὶ δυςεντερίῃ καὶ ἕλκεσι πλατέσι, καὶ κάρτα βαθέσι τῶν ἄνω ἐντέρων ὠτειλαὶ ἐγγίγνωνται πυκιναὶ, παχεῖαι, στερέμνιοι, τὰ σιτία ἐκ τῶνδε ἐς τὰ κάτω διεκθέει, ὑγρὰ, ἀδιάκριτα τοῦ τροφίμου· τὸ γὰρ τῶν ἐντέρων ἀραιὸν, δι' οὗπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει, ἀπέκλεισε ἡ ὠτειλή. ἀτροφίη οὖν τὸν ἄνθρωπον ἴσχει καὶ ἀχροίη, καὶ ἀτονίη. Ἐπίκλην τὸ πάθος λειεντερίη ἴσχει, — τὸ ἐπὶ τῇ οὐλῇ λέγω τῶν ἐντέρων, — τοὔνομα. Καὶ νῦν μὲν ἐξ ἑλκέων ἐστὶ ἡ πάθη· ἄλλοτε δὲ ἔντερα μὲν ὠτειλὴν οὐκ ἴσχει, ἔθος δὲ καὶ μελέτη διαῤῥυεῖσα ἐκδιδάσκει τὰ ἔντερα· τὸ γὰρ ἐν

tandum censuit. Idemque fere voluisse credo Wiganum, qui interpretatur: «potest plerumque ad integritatem perduci.» — Itaque lenissimam ut adhiberem medelam, *ἀλθάσσεται* exhibui; sed fortasse *μαλθάσσεται* e *ξυναλθάσσεται*, quod apud Hipp. occurrit (cf. Oecon. Hipp. in *ἀλθεῖν*), ortum est; nempe compositum sane non inepte h. l. poneretur. — Iam vero e seqq., *χαλεπώτερον καὶ βραδύτερον*, in altero membro, patet luce clarius, in fine prioris aliquid deficere: puto Aretaeum scripsisse *ἀλθάσσεται*, vel *ξυναλθάσσεται πάμπαν ῥηϊδίως*; quapropter lacunae signa posui.

τὰ δὲ ἀνεσθιόμενα γέρουσι ἀήθεα· ἀτὰρ καὶ αἱμοῤῥαγίη ἀξύμφωνος γήρᾳ.] Legebatur *ξύμφωνος*, hinc Crassus: «sanguinis vero profusio et senectae est conveniens.» Wig.: «quin etiam senectae sanguinis profluvia prosunt.» Huic tamen displicuit *ξύμφωνος*, ut patet ex adn. viri eruditissimi. Petitus *ξύμφωνος* et probat, et explicat. E contextu sponte patet *ξύμφωνος* ferri non posse, sed eius contrarium omnino requiri: propter id ipsum, quod ulcera *ἀνεσθιόμενα* insueta sint senibus, haemorrhagia etiam ab hac aetate aliena sit oportet: itaque *ἀξύμφωνος* revocavi, cuius prima litera facile ob superius *αἱμοῤῥαγίη* s. *αἱμοῤῥαγία* interire potuit. Minus feliciter *ὀξύφονος* tentat Bern. in vita Reiskii p. 330. Locum, ubi istam vocem apud nostrum legi affirmat, pro glossemate expulimus. Vid. adn. ad initium cap. de s. Syncopes, ubi *ὠκυφόνου κακοῦ κ. τ. λ.* olim legebatur.

Cap. 10. *ἢν ἐπὶ δυςεντερίῃ καὶ ἕλκεσι πλατέσι κ. τ. λ.*] Vulgo *ἐπὶ δυςεντερίῃσι*, sed Pa. *δυςεντερίῃ*. Praetuli numerum singul., quia noster ipse initio cap. superioris: *δυςεντερίη δὲ τῶνδε τῶν ἑλκέων αἱ ἰδέαι.*

ἐγγίγνωνται.] Simplex *γίγνωνται* V. Pa.

πυκιναί.] Sic O. H. V. Pa. *f. πυκναί* cett.

στερέμνιοι.] Hesych.: *στερέμνιον· στερεόν· ἰσχυρόν.* Vide ad h. l. interpretem e Diog. Laërtio. X. 46. et 50. et Cicerone de Nat. Deorum I. 18. docentem, vocabulum esse Epicuri. — Locos laudatos inspexisse, est operae pretium.

τὰ σιτία... ἀδιάκριτα τοῦ τροφίμου.] Τὰ *σιτία* h. l. sunt alvi recrementa; vide quae adscripsi ad Hipp. de V. A. § 16.

δι' οὗπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει.] Ad *ἄνω φορήν* Wiganus: «malim, inquit, *ἀναφορήν*, quae vox apud Aretaeum significat distributionem post concoctionem; ut; (58. 40.) *δοκέει γάρ μοι οὐ τῆς πέψιος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναφορῆς τὸ πάθος ἔμμεναι.* Mox: *μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναΐσσῃ.*» — Quod Aretaeus *ἀναφορήν* vocat, idem *ἀνάδοσις* est auctoris Defin. Med., qui p. 373. Kühn; *ἀνάδοσίς ἐστιν ὁλκὴ τῆς πεφθείσης καὶ οἰκονομηθείσης καὶ ἐξαιματωθείσης τροφῆς εἰς πάντα τὰ τοῦ σώματος μόρια καὶ μέρη ὑπὸ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ.* — Patet igitur re vera in utroque nomine et *ἀναφορή* et *ἀνάδοσις*, hoc certe significatu, praepositionem *ἀνά* eo sensu sumi, quo in compositis separationem significat (cf. adn. Zeunii ad Vig. p. 576.). — Itaque proprie *ἄνω φορήν* minus recte h. l. ponitur; sed interdum *ἀναφορή* valet *ἡ ἄνω φορή*: v. c. idem valet *ἡ ἀναφορή* et *ἡ ἄνω φορή, τοῦ πνεύματος, αἵματος* cett. — Iam vero quaestio oritur, num auctor ipse dederit *τὴν ἄνω φορήν*, an vero librarii? Me iudice ipse Aretaeus hac in re minus solito more *ἀναφορήν* pro *ἄνω φορήν* accepit opponens scilicet *τῇ κάτω φορῇ*, quae per anum fiat: nam ipsum docet verbum *ἀναΐσσειν*, quod usurpat, et quo vix aliud quid quam *ἄνω ἀΐσσειν* significare posse videtur.

Ἐπίκλην τὸ πάθος λειεντερίη ἴσχει, — τὸ ἐπὶ τῇ οὐλῇ λέγω τῶν ἐντέρων, — τοὔνομα.] In antiquioribus editionibus pone *ἴσχει* puncto minore distinguitur; in Oxoniensi tantum commate; sed nullibi pone *ἐντέρων* distinctio reperitur. Crassus pessime interpretatur: «Affectus iste, qui ab cicatrice fit, Lienteriae cognomen accepit, ab intestinis scilicet, quae Graeci *entera* vocant.» Hoc certe e Graecis elici nullo modo potest. Parum recte etiam editor Oxoniensis: «malum *lienteria* dicitur, cum id, inquam, ab intestinorum cicatrice oriatur.» — Verborum structura haec est: *τὸ πάθος (λέγω τὸ ἐπὶ τῇ οὐλῇ τῶν ἐντέρων) ἐπίκλην ἴσχει τοὔνομα λειεντερίη*

τουτέοισι θερμὸν ἢν καταψυχθέν κοτε μήτε καταπέσσῃ, μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναΐσσῃ, ἄκρατος δὲ ὑπ' ἀσθενείης ἔῃ, διαδιδρήσκει πᾶν ἔργον ἡ τροφή. Ἀλλ' ἢν μὲν σχέδιος καὶ μὴ ἑδραίη γένηται ἡ κάθαρσις, ἀλλὰ φαύλη, ἁπλοῦς ἔμετος ἀπὸ σιτίων ἔλυσε τὴν νοῦσον. ἢν δὲ προςοκείλῃ χρόνῳ, καὶ ἐν ἕδρῃ ἵζῃ ἡ αἰτίη τουτέων, οὐδὲν ὠφελέει.

Τίκτει δὲ καὶ χρονίη νοῦσος καὶ ὀρθοστάδην καχεξίη. ἀτὰρ καὶ ὕδρωπές κοτε ἐς τόδε ἀπέσκηψαν εὐτυχῶς, ἐς κακὸν μὲν ἐκ κακοῦ, ἀλλὰ κρέσσων ἡ διαδοχή.

ΠΕΡΙ ΥΣΤΕΡΙΚΩΝ.

Κεφ. ια'.

Τῇσι γυναιξὶ ὑστέρη ἀγαθὴ μὲν ἐς κάθαρσιν καὶ τόκον, ξυμφορὴ δὲ νούσων μυρίων τε καὶ κακῶν. Οὐ γὰρ ἑλκέων, ἢ φλεγμασίης, ἢ ῥόου μοῦνον· ἀλλὰ καὶ ἢν ἐξαπίνης ὅλη ἄνω κινέηται, ὠκέως κτείνει. Γεγράφαται μὲν οὖν ἐν ἄλλοισι, ὁκοῖα τῶν ἀπ' αὐτέης ἦν ὀλέθρια ὀξέα. Τὰ δὲ χρόνια, ῥόος διπλόος· σκληρίη· ἕλκεα, τὰ μὲν ἀσινέα, τὰ δὲ κακοήθεα· πρόπτωσις ὅλης, ἢ μέρεος.

Ῥόος μὲν οὖν ἐρυθρὸς, ἢ λευκόχροος· ἰδέα δηλοῖ. Ἐρυθρὸς μὲν, ἢν αἷμα καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι, ξανθὸν, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν, — καὶ λεπτὸν, ἢ παχὺ καὶ πεπηγὸς, οἷον θρόμβοι· λευκὸς δὲ, ὡς πῦον, ὁ δὲ ἀτρεκὴς, ὡς λευκὸς ὀῤῥὸς, ἢ λευκὸς, ὡς ὕδωρ, ἢ

Nimirum ἐπίκλην adverbium est et arctissime cohaerent ἐπίκλην ἴσχει τοὔνομα: a qua dictione non prorsus absimile homericum ἐπίκλησιν καλέουσι.

ἔθος δὲ καὶ μελέτη διαῤῥυεῖσα ἐκδιδάσκει τὰ ἔντερα.] Ad διαῤῥυεῖσα Goup. in varr. lectt. adscribit ἴσως διαῤῥέειν. — Nihil tentandum: cf. quae supra dixi ad καὶ ἐντεῦθεν πημανθὲν ἄρχεται, cap. 5. lib. I. de s. m. acut.

τὸ γὰρ ἐν τουτέοισι θερμὸν ἢν καταψυχθέν κοτε μήτε καταπέσσῃ, μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναΐσσῃ, ἄκρατος δὲ ὑπ' ἀσθενείης ἔῃ, διαδιδρήσκει πᾶν ἔργον ἡ τροφή.] Locum cum omni lectionis varietate describam: τὸ γὰρ ἐν τουτέοισι (τούτῳ οἷσι G. v. l. H. V. Pa.) θερμὸν ἢν καταψυχθέν κοτε μήτε καταπέσσῃ (καταπέσσειν H. κατάπεσσον V. A. Pa.), μήτε ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναΐσσῃ (ἀναΐσσειν H. G. v. l. ἀνάϊσσον V. A. Pa.) ἄκρατον (ἄκρατος V. A. Pa.) δὲ ὑπ' ἀσθενίης (ἀσθενείης Pa. b. d. e. f.) ἔῃ, διαδιδρήσκει πᾶν ἔργον ἡ τροφή. — Mittam Crassi et Wigani interpretationes horum verborum: nam neutra apposite ad textum Graecum expressa est. — E variis lectt. in textum introduxi ἄκρατος et ἀσθενείης: posterius levis momenti, maioris illud. — Quod antea habebatur, ἄκρατον ferri nequit, nam hoc epitheton non ad τὸ θερμὸν referendum est, sed ad ἡ τροφή in fine: supra enim iam dixit: δι' οὗπερ ἐς τὴν ἄνω φορὴν ἡ τροφὴ ἀναΐσσει. Minus recte interpretes ἄκρατος h. l. eodem sensu quo ἀκρατής et active sumserunt. — Itaque sic locum accipiamus: τὸ γὰρ ἐν τουτέοισι θερμὸν ἢν καταψυχθέν κοτε μὴ καταπέσσῃ, μήτε ἡ τροφὴ ἐς τὴν ἀναφορὴν ἀναΐσσῃ, ἄκρατος δὲ ἔῃ ὑπ' ἀσθενείης (τῶν ἐντέρων s. potius τοῦ θερμοῦ), ἥδε διαδιδράσκει πᾶν τὸ ἔργον. — Cum h. l. cf. initium capitis περὶ κοιλιακῆς διαθέσιος.

ἀλλ' ἢν μὲν σχέδιος καὶ μὴ ἑδραίη γένηται ἡ κάθαρσις, ἀλλὰ φαύλη, ἁπλοῦς ἔμετος ἀπὸ σιτίων ἔλυσε τὴν νοῦσον.] Legebatur: ἀλλ' ἢν ἐνσχέδιος κ. τ. λ. — Recepi Wigani coniecturam simplicem et veram. — Φαύλη κάθαρσις Wiganus interpretatur *vitiosa purgatio*: multo vero melius Crassus *levis momenti purgatio*.

ἢν δὲ προςοκείλῃ χρόνῳ.] Sic Wiganus scripsit e Cod. H. — Libri cett. ἢν δὲ πρὸς ὠκεῖ χρόνῳ. — Προςοκείλῃ h. l. valet πρόσω ὀκείλῃ; nisi hoc ipsum Aretaeus dederit.

Cap. 11. ἀλλὰ καὶ ἢν κ. τ. λ.] Sic Pa. b. ἀλλὰ κἢν cett.

ὁκοῖα τῶν ἀπ' αὐτέης ἦν ὀλέθρια ὀξέα.] Libri omnes τῶν ἀπ' αὐτέων κ. τ. λ. — Crassus « ipsius" habet. — Wiganus recte vidit αὐτέης requiri, quod omnino in textum erat introducendum.

ῥόος μὲν οὖν ἐρυθρὸς, ἢ λευκόχροος.] Notatu digna sunt Sorani verba (p. 241.) e cap. περὶ ῥοῦ γυναικείου. — Διαφοραὶ δὲ αὐτοῦ κατὰ μὲν Ἀσκληπιάδην καὶ ἄλλους τινὰς δύο· εἷς μὲν γάρ ἐστιν ἐρυθρὸς, ἄλλος δὲ ὑδατώδης καὶ λευκός· κατὰ δὲ τὸν Δημήτριον παρὰ τὴν χρόαν καὶ τὴν δύναμιν· παρὰ μὲν οὖν τὴν χρόαν, ὁ μὲν γάρ ἐστι λευκὸς πτισάνης χυλῷ παραπλήσιος· ὁ δὲ ὑδατώδης, ὁ δὲ ἐρυθρὸς, ὁ δὲ μέλας, ὁ δὲ ὕφαιμος σαρξὶ πεπλυμέναις ὅμοιος, ὁ δὲ ἀνώμαλος, ὁ δὲ ὠχρός· παρὰ δὲ τὴν δύναμιν, ὁ μέν ἐστιν ἀργὸς καὶ ἄνευ δήξεως καὶ ἀλγήματος φέρεται, ὁ δὲ φέρεται μετὰ δήξεως καὶ ἀναβρώσεως καὶ

ὠχρόξανθος, ὡς χολὴ, — παχὺς δὲ, ὅκως ὑπάλειπτον, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ τῷ πύῳ συνεκρέει. Μυρίαι δὲ ἄλλαι παρὰ τὸ μᾶλλον τουτέων καὶ ἧττον ἰδέαι. Περίοδος δὲ ἄλλοτε μὲν ἡ ἐπὶ μῆνα κάθαρσις, ἀλλ' οὐκ ἐς τὴν ἀρχαίην ξυνίσταται προθεσμίην. οὐ πολλὸν μὲν τὸ αἷμα, ἐν ἡμέρῃσι δὲ πολλῇσι ἐκρέει· ὀλιγήμερος δὲ ἡ διάλειψις, ἀλλὰ καθαρή. Ἄλλος περιόδου τρόπος, ἐς προθεσμίην μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐς πλῆθος ἐπὶ πλεῖστον ἡ πρώτη κάθαρσις, δὶς δὲ καὶ τρὶς καθαίρονται ἀνὰ πάντα τὸν μῆνα. Ἄλλη ἰδέη, ἄσχετος μὲν ἡ ῥοὴ καὶ σμικρὴ ἐφ' ἡμέρης ἑκάστης, ἀλλὰ ἐς τὸν ὅλον μῆνα οὐ πάγχυ βαιή. οὐδὲ γὰρ ἡ ὑστέρη μύει τὸ στόμα, ἀλλὰ οἴγνυται, πάρεσιν ἐς ῥύσιν ὑγρότητος πάσχουσα. Εἰ δὲ μήτε διαλείπει, μήτε σμικρὸν ἐκρέει, αἱμοῤῥαγίῃ θνήσκουσι. Σημήϊα δὲ πρὸς τῇσι χροιῇσι τοῦ ῥόου, ἡ χροιὴ τῆς ἀνθρώπου. ἄγρυπνοι, ἀπόσιτοι, ἀσώδεες, ἔκλυτοι ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ μᾶλλον, καὶ ὀδυνώδεες. καὶ κάκοδμον ἐπ' ἀμφοῖν τὸ ῥεῦμα, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἧσσον ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε. ὁ μὲν γὰρ λευκὸς κακίων, ἢν μέζων που ἡ σηπεδὼν ἔῃ· ἄλλοτε δὲ ὁ ἐρυθρὸς, ἢν ἀγριαίνῃ ἡ διάβρωσις. Ἀθρόον δὲ εἰρήσθω, μέλας μὲν ἁπάντων κακίων, πελιδνὸς δεύτερον· ὠχρὸς δὲ καὶ λευκὸς, καὶ πυώδης, μακρότεροι μὲν, ἧσσον δὲ κινδυνώδεες. τουτέων δὲ αὐτέων ὁ ὠχρὸς κακίων μὲν, πολλὸν δὲ κρέσσων ὁ τῷ συνήθεϊ μεμιγμένος· ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν, καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα. Τὸ δὲ ἀληθὲς, γεραιτέρῃσι κακίονες οἱ ἐρυθροί· ἥκιστα δὲ νεήνισι οἱ λευκοὶ, ἀτὰρ καὶ ἀσινέστεροι ταύτῃσι οἱ ξυνήθεες. Ἄλλος ῥόος λευκὸς, ἡ ἐπιμήνιος κάθαρσις, λευκὴ, δριμεῖα, καὶ ὀδαξώδης ἐς ἡδονήν·

συγκισθήσεως ἐπωδύνου, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐκκρίσεως ἐπιφέρων. — Λέγει δὲ καὶ τὸν μὲν ἀφ' ὅλου φέρεσθαι τοῦ σώματος τὸν δὲ ἀπὸ τῆς ὑστέρας, τὸν δὲ ἀπ' ἄλλου τινὸς μέρους.

ἐρυθρὸς μὲν, ἢν αἷμα καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι, ξανθὸν, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν, καὶ λεπτὸν, ἢ παχὺ καὶ πεπηγὸς, οἷον θρόμβοι· λευκὸς δὲ ὡς, πῦον, ὁ δὲ ἀτρεκὴς ὡς λευκὸς ὀῤῥὸς, ἢ λευκὸς ὡς ὕδωρ, ἢ ὠχρόξανθος, ὡς χολὴ, παχὺς δὲ ὅκως ὑπάλειπτον, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος· ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ τῷ πύῳ συνεκρέει.] Locum in libris omnibus pessime habitum ex horum lectione describam: ἐρυθρὸς μὲν ἢν αἷμα. ξανθὸν καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν καὶ λεπτὸν ἢ παχὺ καὶ πεπηγὸς, οἷον θρόμβοι, ἢ λευκὸς ὡς ὕδωρ ἢ ὠχρόξανθος ὡς χολή· παχὺς δὲ ὅκως ὑπόλεπτος, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. λευκὸς δὲ ὡς πῦον, ὁ δὲ ἀτρεκὴς, ὡς λευκὸς ὀῤῥὸς· ἀτὰρ καὶ αἱμάλωψ κοτὲ τῷ πύῳ συνεκρέει. — Age! videamus quid in hisce offendat! — αἷμα ξανθὸν καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι ἢ πελιδνὸν ἢ μέλαν mirum sonat: quaenam sunt αἵματος ξανθοῦ species? ego nullas novi: sed habetur αἷμα ξανθόν et αἷμα πελιδνόν, et αἷμα μέλαν, itaque legamus αἷμα καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι, ξανθὸν, ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν. — Iam vero vide quam inepte sibi subsequantur: ἐρυθρὸς μὲν ἢν αἷμα... λεπτὸν ἢ παχὺ καὶ πεπηγὸς οἷον θρόμβοι, ἢ λευκὸς ὡς ὕδωρ: scilicet fluxus ruber, albus aquae instar! — Res in tuto erit, cum pone θρόμβοι inserimus verba: λευκὸς δὲ ὡς πῦον, ὁ δὲ ἀτρεκὴς, ὡς λευκὸς ὀῤῥὸς; iam apte sequitur ἢ λευκὸς, ὡς ὕδωρ κ. τ. λ. — Et vero illud λευκὸς δέ iam egregie respondet initio posito ἐρυθρὸς μέν. — Restat tertium quid, παχὺς δὲ ὅκως ὑπόλεπτος, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. Vide quam pulchra librarii venditent! παχὺς ὅκως ὑπόλεπτος scilicet! Immo affirmare audeo Aretaeum scripsisse: παχὺς δὲ ὅκως ὑπάλειπτον, ἢ λεπτὸς ἰχὼρ καὶ κάκοδμος. Iam omnia me iudice salva sunt et locus intelligi potest.

ἄλλος περιόδου τρόπος, ἐς προθεσμίην μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐς πλῆθος ἐπὶ πλεῖστον ἡ πρώτη κάθαρσις, δὶς δὲ καὶ τρὶς καθαίρονται ἀνὰ πάντα τὸν μῆνα.] Legebatur ἐς προθεσμίην δὲ καὶ οὐκ ἐς πλῆθος περὶ πλεῖστον ἡ πρώτη κάθαρσις. — Illud δὲ καί ineptum est: supra dixit, ἀλλ' οὐκ ἐς τὴν ἀρχαίην προθεσμίην, iam vero antithesis est in hisce, adeo ut legendum sit: ἐς προθεσμίην μὲν, ἀλλ' οὐκ ἐς πλῆθος! Pro περὶ πλεῖστον Goupylus in varr. lectt. ἐπὶ πλεῖστον, quod praetuli. Me iudice arcte cohaerent πλῆθος, et ἐπὶ πλεῖστον, et intelligo ἀλλ' οὐκ ἐς πλῆθος τὸ ἐπὶ πλεῖστον ῥέειν εἰθισμένον.

ἔκλυτοι ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ μᾶλλον.] Legebatur ἐπὶ τὸ ἐρυθρόν, at mox infert ἐπ' ἀμφοῖν, unde patet h. l. ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ legendum esse.

μέλας μὲν ἁπάντων κακίων.] Ἁπάντων κακός V. A. Pa. e. f.

πολλὸν δὲ κρέσσων ὁ τῷ συνήθεϊ μεμιγμένος· ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα. Τὸ δὲ ἀληθὲς γεραιτέρῃσι κακίονες οἱ ἐρυθροὶ, ἥκιστα δὲ νεήνισι οἱ λευκοὶ, ἀτὰρ καὶ ἀσινέστεροι ταύτῃσι οἱ ξυνήθεες.] Legebatur antea: πολλὸν δὲ κρέσσων ὁ τῷ συνήθεϊ μεμιγμένος. ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα. ἀτὰρ καὶ ἀσινέστεροι ταύτῃσι οἱ ξυνήθεες· τὸ δὲ ἀληθὲς γεραιτέρῃσι κακίονες οἱ ἐρυθροὶ, ἥκιστα δὲ νεήνισι οἱ λευκοί. — Confusa haec esse, unusquisque hac de re monitus facile videbit: pristinum verborum ordinem in textu, qualem iam exhibeo, restituisse mihi visus sum, neque amplius quidquam hac de re habeo dicendum. Sed antea dubitavi num forte verba ξυνήθης δὲ ἐρυθρὸς μὲν καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα glossema essent: iam non credo ab aliena manu

ἐπὶ δὲ τοῖσι καὶ ὑγροῦ λευκοῦ, παχέος, γονοειδέος πρόκλησις. τόδε τὸ εἶδος γονόῤῥοιαν γυναικείαν ἐλέξαμεν. Ἔστι δὲ τῆς ὑστέρης ψύξις, οὕνεκεν ἀκρατὴς τῶν ὑγρῶν γίγνεται. ἀτὰρ καὶ τὸ αἷμα ἐς χροιὴν λευκὴν ἀμείβει, τοῦ γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον. Τήνδε τὴν πάθην καὶ στόμαχος νοσέει, καὶ ἐμέει φλέγμα. ἀτὰρ καὶ ἔντερα ὁμοίην πάσχει, εὖτε τὴν διάῤῥοιαν νοσέει.

Γίγνεται καὶ ἕλκεα ἐν ὑστέρῃ, τὰ μὲν πλατέα, κνησμώδεα, ἅπερ ἅλια, ὅκως ἀναδορή τις ἐπιπολῆς· πῦον παχὺ, ἄνοσμον, ὀλίγον. εὐήθεα τάδε τὰ ἕλκεα. Ἄλλα τουτέων βαθύτερα καὶ κακίονα, οἷσι πόνοι σμικροὶ, πῦον ὀλίγῳ πλεῖον, μᾶλλον κάκοδμον. ἀλλ' ἔμπης εὐήθεα καὶ τάδε. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον βαθέα γίγνηται, καὶ τὰ χείλεα τῶν ἑλκέων ἀπηνέα, ἢ τρηχέα, ἰχὼρ τις κακώδης, καὶ πόνος τῶν πρόσθεν μέζων, ἀνεσθίει δὲ τὴν ὑστέρην τὸ ἕλκος· ἐξήκει δέ κοτε καὶ ἀπολυθέν τι σαρκίον· μὴ ἐς ὠτειλὴν ἰὸν μήκιστον κτείνει τόδε, καὶ Φαγέδαινα κικλήσκεται. Ὀλέθρια δὲ τὰ ἕλκεα, ἢν πρὸς τοῖσι ἄλγος ὀξύνῃ καὶ ἡ ἄνθρωπος ἀπορῇ. σηπεδὼν δὲ ἀπὸ τοῦ ἕλκεος ῥέει, οὐδὲ αὐτέῃσι φορητή· ἀγριαίνει ψαύσεσί τε καὶ φαρμάκοισι καὶ χαλεπαίνει πάσῃ ἰητρείῃ. Φλέβες δὲ ἐν ὑστέρῃ ἐς ὄγκον αἴρονται ξὺν περιτάσι τῶν πέλας. Ἔστι δὲ πεπνυμένῃσι οὐκ ἄσημον τῇ ἁφῇ, οὐ γὰρ ἄλλως δῆλον. πῦρ δὲ, καὶ ἄση, καὶ σκληρίη τοῦ παν-

addita esse, confero nempe verba supra obvia ἢν αἷμα καὶ αἱ τοῦδε ἰδέαι, ξανθὸν ἢ πελιδνὸν, ἢ μέλαν.

τόδε τὸ εἶδος γονόῤῥοιαν γυναικείαν ἐλέξαμεν.] Nempe supra cap. 5⁰ huius libri.

ἀτὰρ καὶ τὸ αἷμα ἐς χροιὴν λευκὴν ἀμείβει, τοῦ γὰρ πυρὸς οὐκ ἴσχει τὸ φοινίσσον.] Adfert ad haec verba Petitus locum e Platonis Timaeo p. 68. B. τὸ δὲ τούτων αὖ μεταξὺ πυρὸς γένος, πρὸς μὲν τὸ τῶν ὀμμάτων ὑγρὸν ἀφικνούμενον καὶ κεραννύμενον αὐτῷ, στίλβον δὲ οὔ, τῇ δὲ διὰ τῆς νοτίδος αὐγῇ, τοῦ πυρὸς μιγνυμένου, χρῶμα ἔναιμον παρασχομένῃ τοὔνομα ἐρυθρὸν λέγομεν.

γίγνεται καὶ ἕλκεα ἐν ὑστέρῃ, τὰ μὲν πλατέα, κνησμώδεα, ἅπερ ἅλια, ὅκως ἀναδορή τις ἐπιπολῆς.] Libri γίγνεται ἕλκεα καὶ ἐν ὑστέρῃ. — Crassus: «in utero praeterea ulcera suboriuntur.” — Wiganus: «in utero oriuntur etiam ulcera.” — Vides necessitate coactos Latine expressisse, quod ego iam Graece exhibeo. — Sed dicendum de isto ἅπερ ἅλια. Crassus: «pruriginosa, tanquam sale inspersa: haec sunt quaedam superficiei excoriatio.” — Certe non adposite ad Graeca, nam ἅπερ h. l. non valet ὥσπερ s. ἅ τε, neque vero omnino expressit ὅκως. Simili modo peccat Wiganus, qui: «pruriginosa, inquit, tanquam ab insperso sale: et in his fit superficiei quaedam excoriatio.” In errore eodem est uterque interpres; nam uterque coniunxit κνησμώδεα, ἅπερ ἅλια, quum contra iungenda sint ἅπερ ἅλια, ὅκως ἀναδορή τις ἐπιπολῆς. Iam vero in ipso nomine ἅλια interpretando itidem pessime errarunt: neque enim significat h. l. *sale inspersa*, sed pro ἅλεα s. ἀλέα ab ἅλης s. ἀλής ponitur. Foësius in Oecon: «nam, inquit, ἀλέϊος et ἀλεῖος, et ἅλιος dicitur et ἅλιον ὕδωρ, τὸ ἠθροισμένον ἐξ ὄμβρου ἀθρόου, ex conferto imbre collectam aquam significat Gal. et Hesych. ἀλεῖον ὕδωρ, ἀθροιστὸν καὶ συλλεκτόν. Quae omnia etsi tenuiter scribuntur, melius tamen cum aspirato spiritu ponuntur.” Haec egregius Hippocratis interpres — Res quam proponit Aretaeus iam facile intelligitur: ulcera lata sunt et conferta adeo ut ἀναδορήν unam et continuam superficiei referant, neque alte penetrent.

ἀνεσθίει δὲ τὴν ὑστέρην τὸ ἕλκος. ἐξήκει δέ κοτε καὶ ἀπολυθέν τι σαρκίον· μὴ ἐς ὠτειλὴν ἰὸν μήκιστον κτείνει τόδε καὶ Φαγέδαινα κικλήσκεται.] Librorum huius loci scriptura haec est: ἀνεσθίει δὲ τὴν ὑστέρην τὸ ἕλκος. ἐξήκει δὲ κοτὲ καὶ ἀπολυθέντι (O Pa. *b. c. d. f.* ἀπολυθέν τι) σαρκίον μὴ εἰς ὠτειλὴν ἰὸν (ἐὸν H.) μήκιστον· κτάνει (κτάνῃ Pc. *d. f.* κτείνει Pb.) τόδε. χρόνιον γίγνεται κάρτα· τόδε καὶ Φαγέδαινα κικλήσκεται. — Non referam Crassi et Wigani loci corrupti interpretationes: vere uterque μήκιστον adverbium temporis esse vidit; ille egregie μήκιστον κτείνει iunxit; minus recte editor Anglus μήκιστον μὴ ἐς ὠτειλὴν ἰόν. — Miror eos bis illud τόδε ferre potuisse, quod per se iam est signum corruptelae: sed quare μήκιστον κτείνει dixit auctor et post iterum χρόνιον γίγνεται κάρτα? Est hoc certe adeo ineptum, ut elegantissimi scriptoris oratio omnino respuat. Posterius interpretatio est prioris, et e glossa in textum illata lutulenta facta est oratio: itaque resecui quae interpretum munificentiae scilicet debentur!

ἢν ... ἄλγος ὀξύνῃ.] Ὀξύνειν plerumque transitivum: intransitive sumitur apud Theophr. hist. pl. IV. 3. 3. καὶ τὸν οἶνον, ὃν ἐξ αὐτοῦ ποιοῦσιν, οὐ διαμένειν, ἀλλ' ἢ δύο, ἢ τρεῖς ἡμέρας· εἶτ' ὀξύνειν. — Locum laudavit Schneid. in Indice.

σηπεδὼν,... οὐδὲ αὐτέῃσι φορητή.] Vulgo editur οὔτε αὐτέῃσι φορητή: sed Pb. *d. f.* praebuere οὐδὲ α. φ., quod longe praestare mihi videtur.

καὶ χαλεπαίνει πάσῃ ἰητρείῃ.] Libri scripti καὶ χαλεπαίνει πῶς (πᾶς V. G. v. l. Pa. *f.* πᾶσι Pb.) καὶ ἰητρίῃ (ἰητρείῃ Pa. *b. f.*). — Vere vidit Wiganus πάσῃ ἰητρείῃ legendum esse, quod etiam Latine expressit Crassus.

ξὺν περιτάσι τῶν πέλας.] Libri ξὺν περιστάσεσι τῶν πέλας. Wiganus περιτάσεσι voluit, ego sing. num. praetuli περιτάσι: horum alterutrum Crassus Latine expressit.

ἔστι δὲ πεπνυμένῃσι οὐκ ἄσημον τῇ ἁφῇ.] Edi solet πεπνυμένοισι, sed V. Pa. *b.* πεπνυμένῃσι. Hoc praetuli quum antiquitus partus cura μαίαις (ἰατρίνας dixere recentiores) committeretur. Ipse auctor noster in fine huius ca

τὸς ξύνεστι, ἧπερ τοῖσι θηριώδεσι, ἀτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνων. Ἄλλος καρκῖνος. ἕλκος μὲν οὐδαμῇ, ὄγκος δὲ σκληρὸς, ἀτέραμνος· ξυντιταίνει δὲ τὴν ὑστέρην ὅλην. ἀτὰρ καὶ ἄλγεα κατὰ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐφέλκει. Ταῦτα δὲ ἄμφω τὰ καρκινώδεα, καὶ χρόνια, καὶ ὀλέθρια. πολλὸν δὲ τὸ ἕλκος τοῦ ἀνελκώτου κάκιον, καὶ ὀσμῇ, καὶ πόνοισι, καὶ ζωῇ, καὶ θανάτῳ.

Ἐξίσταταί κοτε τῆς ἕδρης ἡ ὑστέρη ὅλη καὶ ἐπὶ τοῖσι μηροῖσι τῆς γυναικὸς ἵζάνει. Ἄπιστος ἡ ξυμφορή, ἀλλ' οὐκ ἀθέητος ἡ ὑστέρη, οὐδὲ ἀγέννητος ἡ αἰτίη. Ξυνδίδουσι γὰρ οἱ ὑμένες οἱ πρὸς τοὺς λαγόνας, ὀχῆες τῆς ὑστέρης ἐόντες νευρώδεες· οἱ μὲν κατὰ πυθμένα πρὸς τὴν ὀσφὺν λεπτοὶ, οἱ δὲ κατ' αὐχένα ἔνθα καὶ ἔνθα πρὸς τοὺς λαγόνας, μάλιστα νευρώδεες, πλατέες, ὅκως νεὼς λαίφεα. πάντες οὖν ξυνδίδουσι οἵδε, ἢν ἔξω ἡ ὑστέρη αἴσσῃ. Κτείνει μὲν οὖν τὰ πολλὰ ἔκπτωσις ἥδε· γίγνεται γὰρ ἐπὶ ἀμβλωσμῷ καὶ σεισμοῖσι μεγάλοισι, καὶ βιαίῳ τόκῳ. ἢν δὲ μὴ κτάνῃ, ἐς μακρὸν αἵδε ζώουσι, ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ ἔξω καὶ βαυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην. Δοκέει δέ κοτε τῆς διπλόης τῆς ὑστέρης ὁ ἔνδον ὑπεζωκὼς χιτὼν ἀποσπᾶσθαι τοῦ ξυναφέος· — δοιαὶ γὰρ

pitis: ἀτὰρ καὶ χερσὶ μαίης ἀτρέμας εἴσω θέει ἡσυχῇ πιεζευμένη. — Notandum Homericum πεπνυμένῃσι,

πῦρ δὲ καὶ ἄση καὶ σκληρίη τοῦ παντὸς ξύνεστι, ἧπερ τοῖσι θηριώδεσι, ἀτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνων.] En! describo librorum lectionem: πῦρ δὲ καὶ ἄση τοῦ παντὸς ξύνεστιν, ἧπερ τοῖσι θηριώδεσι θανατώδεα ὄντα ἕλκεα. ἀτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνων.— Iam primo quaero, quid sit ἄση τοῦ παντός? quasi sit ἄση τις σκέλεος, aut χειρός! Sed librariorum gens hic antiquum obtinet; nam voces transposuere et legendum est σκληρίη τοῦ παντός, sicuti apud Hipp. κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ ad totum corpus refertur, (cf. Oecon. Hipp. in σκληρός,) et vero esse potest σκληρίη partis alicuius, et σκληρίη τοῦ παντός. — Iam vero praeterea delendum est foedum glossema θανατώδεα ὄντα ἕλκεα, quod olim in marg. ad τοῖσι θηριώδεσι adscriptum fuerit. Quis enim non videt, verba ἀτὰρ καὶ ἐπίκλησιν ἴσχει καρκίνων cum superiore θηριώδεσι ita coniungi, ut intermedia ista, quae loci structuram etiam funditus evertunt, nullo modo ferri possint? — Conferatur Oecon. Hipp. in θηριῶδες et Hesychius in θηρίον, ab ipso Foësio ibi laudatus.

ξυντιταίνει δὲ τὴν ὑστέρην ὅλην. ἀτὰρ καὶ ἄλγεα κατὰ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐφέλκει.] Vulgo in hisce ἀτὰρ καὶ ἄλγεα καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐφέλκει (ἐφ' ἕλκει O., quod etiam Latine expresserunt et Crassus, et Wiganus.) — Ferri nequit καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐφέλκει, quum sensus idoneus prorsus desit: neque vero ferri potest καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐφ' ἕλκει, quum hoc non verum sit, neque enim sanies effluit ex ἀνελκώτου καρκίνου. — Miror interpretes non animadvertisse, ξυντιταίνειν et ἐφέλκειν in utroque membro sibi respondere: hinc facillima oritur emendatio ἀτὰρ καὶ ἄλγεα κατὰ τὰ ἄλλα, ὅσα ἐφέλκει: i. e. etiam dolor partium vicinarum συμπασχουσῶν.

ταῦτα δὲ ἄμφω τὰ καρκινώδεα καὶ χρόνια καὶ ὀλέθρια.] Libri τὰ ὠυτὰ δὲ κ. τ. λ. — Ineptum h. l. τὰ αὐτά; legendum ταῦτα!

οἱ μὲν κατὰ πυθμένα πρὸς τὴν ὀσφὺν λεπτοὶ, οἱ δὲ κατ' αὐχένα ἔνθα καὶ ἔνθα πρὸς τοὺς λαγόνας μάλιστα νευρώδεες, πλατέες, ὅκως νεὼς λαίφεα.] In libris vulgo distinguitur pone λαγόνας, tum legitur οἱ δὲ μάλιστα νευρώδεες κ. τ. λ. — Quodsi servare velis illud οἱ δέ, certe in οἵδε mutandum erit: at mox iterum πάντες οὖν ξυνδιδοῦσι οἵδε. Tum vero partitio est οἱ μὲν — οἱ δέ: in priore membro λεπτοί dicuntur isti ὑμένες, itaque exspectas, ut in altero membro fiat mentio πλατύτητος membranarum ibi laudatarum: his de causis οἱ δέ ante μάλιστα delevi et punctum sustuli.

γίγνεται γὰρ ἐπὶ ἀμβλωσμῷ καὶ σεισμοῖσι μεγάλοισι καὶ βιαίῳ τόκῳ.] Ἀμβλωσμῷ O. ex H. ἀμβλυσμῷ cett. — Σεισμοί intelligendi sunt illi, quos adhibuere veteres medici, ut foetus in utero situm perversum emendarent et partum promoverent, qui describuntur in lib. Hipp. spurio de m. mul. I. P. 699. Kuhnio. Miror magnum Hippocratis interpretem hoc fugisse, cum in Oecon. voce σείειν ageret de verbis ex Epid. V. ἐν τόκῳ σεισθείσῃ: sunt enim haec profecto inde explicanda.

ἢν δὲ μὴ κτάνῃ, ἐς μακρὸν αἵδε ζώουσι, ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ ἔξω καὶ βαυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην.] Libri in hisce ferunt ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ καὶ τιθηνοῦσαι ἔξω καὶ καυκαλῶσαι τὴν ὑστέρην. Verissime vidit Petitus καυκαλῶσαι in βαυκαλῶσαι i. e. βαυκαλάουσαι esse mutandum: longe ineptissimum est Wigani inventum κυρκανῶσαι. Crassus «foventes" habet, ita ut βαυκαλῶσαι legerit, vel emendaverit. Wiganus: «uterum... quasi a caule germinantem." Putaveritne καύκαλῶσαι a καυκαλᾶν et hoc verbum scilicet a καυλός duci? — Redeo ad ipsum locum nostrum: legendum est βαυκαλῶσαι et καὶ τιθηνοῦσαι, utpote glossema, expellendum est. — Hesychius: βαυκαλᾷν. κατακοιμίζειν. τιθηνεῖν. παιδία μετ' ᾠδῆς κοιμίζειν, ubi vid. interprett. — Patet ex Hesychii τιθηνεῖν re vera interpretationem esse καὶ τιθηνοῦσαι, quo deleto egregie intelligis etiam ὁρέουσαι τὰ μὴ θεητὰ ἔξω. — Ad βαυκαλᾷν adpono duos e Sorano locos: p. 192. legis: διὸ καὶ παρακείσθωσαν αἱ βαυκάλαι τῇ κλίνῃ, et p. 195. μικρὸν σαλευομένης τῆς σκάφης, ἢ τῆς βαυκάλης κρεμαμένης.

δοκέει δέ κοτε τῆς διπλόης τῆς ὑστέρης ὁ ἔνδον ὑπεζωκὼς χιτὼν ἀποσπᾶσθαι τοῦ ξυναφέος· — δοιαὶ γὰρ αἱ σχίδες μὲν αἱ ἐπηλλαγμέναι τοῦ χιτῶνος· — ὅδε οὖν ἀφίσταται μὲν καὶ ῥεύματι καὶ ἐκτρωσμῷ, καὶ βιαίῳ τόκῳ, οὔτε ἔτι τῷ χορίῳ προςπέφυκε αὐτέη· ἢν γὰρ τόδε ἕλκηται βίῃ, συνεκπεράσας ὁ τῆς ὑστέρης χιτὼν....

αἱ σχίδες μὲν αἱ ἐπηλλαγμέναι τοῦ χιτῶνος· — ὅδε οὖν ἀφίσταται μὲν καὶ ῥεύματι, καὶ ἐκτρωσμῷ, καὶ βιαίῳ τόκῳ, εὖτε ἔτι τῷ χορίῳ προςπέφυκε αὐτέῃ· ἢν γὰρ τόδε ἕλκηται βίῃ, συνεκπεράσας ὁ τῆς ὑστέρης χιτών....... ἀλλὰ ἢν μὴ ἐκθάνῃ ἡ γυνή, παλίνορσος ἐς τὸ αὐτὸ συνήφθη κοτε στάθμῃ, ἢ σμικρὸν ἔξω φαίνεται· σκέπει γὰρ τοῖσι μηρίοισι ἡ γυνή. Προπίπτει κοτὲ τὸ στόμιον τῆς ὑστέρης μοῦνον, μέσφι τοῦ αὐχένος, ἀλλ' αὖθις εἴσω δύεται, ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑστέρη, θυμιῆσι κακώδεϊ· ἕλκει δὲ αὐτέην καὶ ἡ γυνή, ἢν ὀσφραίνηται θυμιητῶν εὐωδέων. ἀτὰρ καὶ χερσὶ μαίης ἀτρέμας εἴσω θέει ἡσυχῇ πιεζευμένη, καὶ χριομένη πρόσθεν τοῖσι ὑστέρης μειλίγμασι.

ΠΕΡΙ ΑΡΘΡΙΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΙΣΧΙΑΔΟΣ.

Κεφ. ιβ'.

Ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος, ἡ ἀρθρῖτις· ἀλλὰ ποδῶν μέν, ποδάγρην καλέομεν· ἰσχιάδα δέ, ἰσχίων· χειράγρην δὲ χειρῶν· ἤν γε μὴ σχέδιος ᾖ ἐπὶ τινὶ τῶν προςκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, κρύβδην δὲ μελετήσῃ πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος· εὖτε

ἀλλὰ ἢν μὴ κ. τ. λ.] Librorum lectio huius loci ita se habet: δοκέει δέ κοτε τῆς διπλόης τῆς ὑστέρης ὁ ἔνδον ὑπεζωκὼς χιτὼν εὖτε ἀποσπᾶται τοῦ ξυναφέος. δοιαὶ γὰρ αἴσχιες μοῦναι ἀπηλλαγμέναι χιτῶνος (μόνοι ἀπηλλαγμένοι χιτῶνες Pa. e.) ὁ δὲ (ὅδε O.) οὖν ἀφίσταται μὲν καὶ ῥεύματι, ἅτε καὶ ἐκτρωσμῷ (sic H. V. O, Pb. ἐντρωσμῷ cett.) καὶ βιαίῳ τόκῳ, εὖτε ἐπὶ τῷ χορίῳ προςπέφυκε αὐτέῃ. ἢν γὰρ τόδε ἕλκηται βίῃ, συνεκπεράσας ὁ τῆς ὑστέρης χιτὼν ἀλλὰ (inter χιτὼν et ἀλλά vacuum spatium relictum in Pa. b.: lacunae signa in O.) ἢν (εἰ Pe. d. e. f.) μὴ κ. τ. λ. — Iam vero emendationum nostrarum fontem adponamus, locum Sorani p. 10., in fine pag.: ἡ δὲ ὅλη μήτρα συνέστηκεν ἐκ δυοῖν χιτώνοιν ἐναντίως ἑαυτοῖς ἐσχηματισμένοιν, ἐμφερῶν ταῖς τῶν χάρτων ἰσίν· ὁ μὲν οὖν ἔξωθεν νευρωδέστερός ἐστι καὶ λειότερος, λευκότερος δὲ καὶ σκληρότερος, ὁ δὲ ἔσωθεν σαρκωδέστερος καὶ δασύτερος καὶ ἁπαλώτερος καὶ ἐνερευθέστερος, διόλου μὲν καταπεπλεγμένος ἀγγείοις, πλείοσι καὶ ἀξιολόγοις κατὰ τὸν πυθμένα, καὶ τοῦ σπέρματος ἐκεῖ κολλωμένου καὶ τῆς καθάρσεως ἐκεῖθεν φερομένης. οἱ μέντοι δύο χιτῶνες οὗτοι συνέχονται πρὸς ἀλλήλους ὑμέσι λαγαροῖς καὶ νεύροις, ὥςτε πολλάκις ἐπεκτεινομένων αὐτῶν προπίπτειν τὴν ὑστέραν, τοῦ μὲν νευρώδους χιτῶνος κατὰ χώραν μένοντος, τοῦ δὲ ἔσωθεν κατ' ἐκτροπὴν προπίπτοντος. — Hinc certe, quid loco nostro dici potuerit, intelligimus: iam vero librariorum errorum fontes indicemus. — Perperam εὖτε ante ἀποσπᾶται illatum est e seqq. εὖτε ἐπὶ τῷ χορίῳ: hinc factum ut infinitivus ἀποσπᾶσθαι, quem posuerat auctor, in ἀποσπᾶται abiret: — itaque particulam εὖτε delevi et infinitivum revocavi. — In corrupto αἴσχιες latere videtur αἱ σχίδες quod iam Wiganus desideravit: ne quem forma haec offendat, citabo σχίδα ex Hesychio et διασχίδας et ἀποσχίδες ex Hipp. libro spurio περὶ ὀστέων φύσιος (p. 505. Kuhnio). — Iam vero ad ductum verborum Sorani, ἡ δὲ ὅλη μήτρη συνέστηκεν ἐκ δυοῖν χιτώνοιν, ἐναντίως ἑαυτοῖς ἐσχηματισμένοιν, refeci illud δοιαὶ γὰρ αἴσχιες μοῦναι ἀπηλλαγμέναι χιτῶνος, ita ut reponerem δοιαὶ γὰρ αἱ σχίδες μὲν αἱ ἐπηλλαγμέναι τοῦ (articulum enim abesse aegre ferebam) χιτῶνος. — Porro in verbis ἀφίσταται μὲν καὶ ῥεύματι, ἅτε καὶ ἐκτρωσμῷ καὶ βιαίῳ τόκῳ, illud ἅτε sensu idoneo omnino caret; ortum vero est e postremis literis vocis superioris, adeo ut confidenter deleam. — In εὖτε ἐπὶ τῷ χορίῳ προςπέφυκεν αὐτέῃ, ineptum est ἐπί: sed praepositionis origo facile intelligitur: res ipsa indicat ἔτι scripsisse Aretaeum. — Haec hactenus!

παλίνορσος ἐς τὸ αὐτὸ συνήφθη.] Ἐς vulgo abest: additur in O.; et vero legi in Pa. b. — Sed dicendum de lacuna pone χιτών: Petitus ἔξω φαίνεται supplevit: mihi plura deesse videntur, in quibus expositum fuerit, qua ratione ex eiusmodi prolapsu mors possit consequi.

ἢ σμικρὸν ἔξω φαίνεται· σκέπει γὰρ τοῖσι μηρίοισι ἡ γυνή.] Libri editi omnes et scripti plerique τοῖσι μορίοισι, quod «naturalibus suis" exponit Wiganus. — Idem autem in adnn.: «malim, inquit, μηροῖσι. Crassus vertit *faeminibus.*" Iam vero libri Pa. b. μηρίοισι praebuere, quod recepi: nam cum Wigano consentio μορίοισι ferri non posse: σμικρὸν ἔξω τῶν γυναικείων φαίνεται, itaque τοῖς μορίοις οὐ καλύπτεται, sed τοῖσι μηρίοισι σκέπει αὐτὴν ἡ γυνή.

προπίπτει.] Ita dudum Wiganus emendavit librorum lectionem προςπίπτει.

ἀλλ' αὖθις εἴσω δύεται, ἢν ὀσφραίνηται ἡ ὑστέρη, θυμιῆσι κακώδεϊ.] Legebatur θυμίῃσι κακώδεσι. — H. καὶ θυμιάσι κακώδεσι Pd. καὶ θυμίῃσι κ. — Equidem ἡ θυμία nusquam legere me memini, sed ἡ θυμίασις frequens est. Itaque opinor verum latere in cod. H. lectione, librarios vero θυμιάσι s. θυμιῆσι κακώδεϊ in θυμίῃσι κακώδεσι de suo mutasse. — Verum aliud quid insuper advertit: ὀσφραίνεσθαι Genitivum regit, non dandi casum, adeoque iungendum εἴσω δύεται θυμιάσι κακω-

ἐπὶ προφάσι σμικρῇ ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος ἐξήφθη. Ἔστι δὲ ἁπάντων μὲν ξυλλήβδην τῶν νεύρων ἡ πάθη, ἣν αὐξηθὲν τὸ κακὸν ἅπασι ἐπιφοιτῇ· ἀρχὴ δὲ, νεῦρα, τὰ δεσμὰ τῶν ἄρθρων, καὶ ὁκόσα ἐξ ὀστέων πέφυκε, καὶ ἐν ὀστέοισι ἐμφύνει. Θωῦμα δὲ τουτέων μέγα· οὐ πονέει μὲν γὰρ θρὶξ, οὐδ᾽ ἂν τέμνῃ τις, ἢ θλίβῃ· ἢν δὲ ἐξ ἑωυτέων πονῇ, οὐδὲν ἕτερον ἀλγέει τοῦδε δυνατώτερον, οὐ σιδηρὰ σφίγγοντα, οὐ τιτρῶσκον ξίφος, οὐ καῖον πῦρ. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐπαναιροῦνται, ὡς μεζόνων πόνων ἄκεα. Καὶ ἢν τάμῃ τις αὐτὰ πονεῦντα, ἀμαυροῦται ὁ τῆς τομῆς πόνος σμικρὸς ὑπὸ τοῦ μέζονος· ἢν δὲ ὅδε κρατέῃ, ἡδονή σφεας λάζυται ἐλιλήθουσα τῶν πάρος. Πάσχουσι δὲ τοῦτο ὀδόντες καὶ ὀστέα.

Αἰτίην δὲ ἀτρεκέα μὲν ἴσασι μοῦνοι θεοὶ, ἐοικυῖαν δὲ καὶ ἄνθρωποι. Ἔστι δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοιόνδε· τὸ μὲν κάρτα πυκνὸν ἀναίσθητον ψαύσιος καὶ τρώσιος, τῇδε καὶ ἄπονον ψαύσι καὶ τρώσι· ἄλγος γὰρ τρηχείᾳ ἐν αἰσθήσι. τὸ δὲ πυκινὸν ἀτρήχυντον, διὰ τόδε καὶ ἄπονον. Τὸ δὲ ἀραιὸν εὐαίσθητον, καὶ τρηχύνεται τρώματι. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ, καὶ αἴσθεται τῇδε τῇ θέρμῃ, εἰ μὲν οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη ἔοι, οἷον ἢ μάχαιρα, ἢ λίθος, τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει· πυκνὸν γὰρ τὴν φυήν. Ἢν δὲ τῆς ἐμφύτου θέρμης δυςκρασίη λάβηται, αἰσθήσιος γίγνεται

δεῖ, non ἢν ὀσφραίνηται θυμιάσι κακώδεϊ, quae ratio est, cur pone ὑστέρῃ commate distinguam. Me iudice Aretaeus θυμιῆσι κακώδει scripsit: nam apud Hipp. de M. mul. p. 859. legis ὑποθυμιήσιες ῥόων p. 868. πυριήσιες.

Cap. 12. ξυνὸς μὲν ἁπάντων τῶν ἄρθρων πόνος ἡ ἀρθρῖτις, ἀλλὰ ποδῶν μὲν ποδάγρην καλέομεν, ἰσχιάδα δὲ ἰσχίων, χειράγρην δὲ χειρῶν, ἤν γε μὴ σχέδιος ᾖ ἐπί τινι τῶν προςκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, κρύβδην δὲ μελετήσῃ πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος· εὖτε ἐπὶ προφάσι σμικρῇ ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος ἐξήφθη.] Varr. lectt. maxime memorabiles in libris hae sunt: legitur: ἢν γε μὴν (μέν V.) σχέδιος ᾖ ἐπὶ τὶ τῶν προςκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, ἢ κρύβδην δὲ (δέ om. Pa. b.) μελέτῃσι πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος. — Ex hac pessime habita loci scriptura interpretationes natae sunt Crassi et Wigani longe ineptissimae. Age igitur, emendemus Graeca! Neque ἤν γε μήν, neque ἤν γε μέν ferri potest: arthritis non est dolor σχέδιος, neque ἐπί τινι τῶν προςκαίρων αἰτίων oritur arthritis; sed, cum iam sit in homine diathesis arthritica, levi causa provocatur paroxysmus: hoc certe nemo medicus negabit. Ergo lego... ἁπάντων.. ἄρθρων πόνος ἡ ἀρθρῖτις,....... ἤν γε μὴ σχέδιος ᾖ ἐπί τινι τῶν προςκαίρων αἰτίων ὁ πόνος. — De meo ἐπί τινι exhibeo pro librorum lect. ἐπί τι. — Confero cap. περὶ κοιλιακῆς διαθέσιος verba: ἀλλ᾽ ἢν μὴ ἐπὶ σχεδίου τῆς αἰτίης γίγνοιτο τόδε ἐς μίην ἢ δευτέρην ἡμέρην μοῦνον. — Iam pergo: in verbis ἢ κρύβδην δέ delendum est ἤ, quod forte e superiore ᾖ a librariis h. l. repetito ortum est; antithesis est in verbis ἤν γε μὴ σχέδιος ᾖ ἐπί τινι τῶν προςκαίρων αἰτίων ὁ πόνος, κρύβδην δὲ μελετήσῃ πολλὸν χρόνον ἡ νοῦσος. — Notemus accuratam auctoris orationem, qui κρύβδην δὲ μελετήσῃ ἡ νοῦσος dicat, non ὁ πόνος. Nempe morbus ipse, diathesis arthritica, latet; dolor latere non potest, qui ultro se prodit, simul atque oritur. — Iam intelligis postremum membrum εὖτε (i. e. cum clam morbus hominem occupat) ἐπὶ προφάσι σμικρῇ ὁ πόνος καὶ ἡ νοῦσος ἐξήφθη. Iam, puto, omnia salva sunt et intellectu facillima!

ἔστι δὲ ἁπάντων μὲν ξυλλήβδην τῶν νεύρων ἡ πάθη.] Μέν adiecit Wig. ex H. V.: idem adpositum vidi in Pb. d. e.

καὶ ἐν ὀστέοισι ἐμφύνει.] Ἐκφύνῃ H. εὐθύνει V. A. Pa. b.

θωῦμα δὲ τουτέων μέγα· οὐ πονέει μὲν γὰρ θρὶξ, οὐδ᾽ ἂν τέμνῃ τις, ἢ θλίβῃ.] Θῶμα Pa. b. — οὐ πονέει μὲν θρίξ recte reddiderunt Crassus et Wiganus «non dolent quidem vel minimum.” — Simili sensu legitur θρίξ apud Theocr. Idyll. XIV. vs. 9. λασῶ δὲ μανείς ποκα, θρὶξ ἀνὰ μέσσον.

ἢν δὲ ἐξ ἑωυτέων πονέῃ, οὐδὲν ἕτερον ἀλγέει τοῦδε δυνατώτερον.] Vulgo ὠυτέων, Sed Pe. f. ἑωυτέων praebuerunt: — tum vulgo οὐδέ, sed O. οὐδέν, quod itidem legi in Pb. c. d. f.

οὐ σιδηρὰ σφίγγοντα, οὐ τιτρῶσκον ξίφος, οὐ καῖον πῦρ.] Pone σφίγγοντα intermedium erat οὐ δεσμά, quod delevi, quum sit glossema, quo quis οὐ σιδηρὰ σφίγγοντα sit interpretatus.

καὶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐπαναιροῦνται ὡς μεζόνων πόνων ἄκεα.] Ἐπαναιρεῖσθαι h. l. tansitive sumitur: Wiganus «exposcunt” interpretatur, ego «adhibent” praetuli: minus recte Crassus «assumuntur.” — In Lexx. e Luciano verbum citatur, forte volunt locum e Bis accusato haud procul ab initio: Ἀπόλλων τε αὖ πολυπράγμονα τὴν τέχνην ἐπανελόμενος, ὀλίγου δεῖν τὰ ὦτα ἐκκεκώφωται πρὸς τῶν ἐνοχλούντων κατὰ χρείαν τῆς μαντικῆς.

καὶ ἢν τάμῃ τις αὐτὰ πονεῦντα, ἀμαυροῦται ὁ τῆς τομῆς πόνος σμικρὸς ὑπὸ τοῦ μέζονος.] Libri omnes πονεῦνται et σμικρόν; haec ferri non posse quivis videt, docentque interpretationes Crassi et Wigani; hic etiam in notulis de πονεῦντα legendo monuit. — Conf. ad h. l. Aph. Hipp. 46. II., unde verbum ἀμαυροῦται huc translatum.

λάζυται.] Λάζηται H. V. Pe. λάζομαι perfrequens in libris spuriis Hipp. — λάζυμαι itidem occurrit, sed rarius, cf. Oecon. Foësil in voce. Cf. Buttm. Gr. Gr. II. p. 231. Cf. Spitzner ad Hom. Il. vol. II. p. 71.

ἀλλ᾽ ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ καὶ αἴσθε-

τροπή. Τοῦτο ὦν ἐξ ἑωυτέης πονέει ἡ θέρμη, ἐκ τῆς κατὰ αἴσθησιν ἔσωθεν ἐγείρεται ὦσιος· Φύσιος δὲ τῆς ἐς μέζω τὰ ἄλγεα.

Ἐγχρίμπτεται δὲ ἡ ἀρθρῖτις ἄλλοτε ἐς ἄλλα ἄρθρα· τοῖσι μὲν ἐς ἰσχία, καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει, οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ· ἢν γὰρ μεζόνων λάβηται μελέων, χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ ὄργανα. ἀΐσσει τ'ἐς τὰ γυῖά κοτε· ἢν δὲ ἀπό τευ σμικροῦ ἄρξηται, ἐστὶ εὐήθης καὶ ἀδόκητος ἡ εἰςβολή. Ἰσχιάδος μὲν ἀπὸ μηροῦ κατόπιν, ἡ ἰγνύος, ἢ κνήμης ἡ ἀρχή. ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τῇ κοτύλῃ τὸ ἄλγημα φαίνεται, αὖθις ἐς γλουτὸν, ἢ ὀσφὺν ὀκέλλει, καὶ πάντα μᾶλλόν ἐστι ἡ δόκησις ἰσχίου. Ἀτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα ὧδέ πως ἄρχεται. τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν δάκτυλον ἀλγέει, αὖθις τὴν ἐπιπρόσω πτέρνην, ᾗ πότι στηριζόμεθα, ἔπειτα ἐς τὸ κοῖλον

ται τῇδε τῇ θέρμῃ, εἰ μὲν οὐσιώδης ἡ δρῶσα αἰτίη ἔοι, οἷον ἢ μάχαιρα, ἢ λίθος, τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει· πυκνὸν γὰρ τὴν φυήν.] Libri αἴσθοιτο, unus H. αἴσθηται. — Iam vero interpretes καὶ αἴσθοιτο τῇδε τῇ θέρμῃ apodosin esse crediderunt sententiae, cuius protasis sit ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τὰ πυκνὰ ζῇ ἐμφύτῳ θέρμῃ: quod factum ab iis esse miror; nam totius, quam descripsi, periodi apodosis est in verbis τὸ οὐσιῶδες τοῦ πάσχοντος οὐκ ἀλγέει. Quid enim? inchoaveritne Aretaeus novam periodum in huius demonstrationis cursu verbis εἰ μὲν οὐσιώδης? profecto, puto, dedisset εἰ μὲν οὖν οὐσιώδης κ. τ. λ. — Sed tum hoc, de quo moneo, tum totus sermonis cursus docet, omnia, quae descripsi, unam non divellendam facere sententiam. — At ferri nequit αἴσθοιτο, qui modus e seq. ἔοι ortus est: ferri autem nequit, etiamsi cum antiquioribus interpretibus distinguas. Requiritur Indicativus αἴσθεται, de qua forma cf. Buttm. II. p. 102. Loco tamen e Plat. Polit. laudato, εἰσόμεθα e libris duobus reposuit Stallb.

Τοῦτο ὦν ἐξ ἑωυτέης πονέει ἡ θέρμη, ἐκ τῆς κατὰ αἴσθησιν ἔσωθεν ἐγείρεται ὦσιος· Φύσιος δὲ τῆς ἐς μέζω τὰ ἄλγεα.] Libri ferunt initio τουτέων; vulgo κατ' αἴσθησιν, sed κατά praebent Pa. d. f. — Pone μέζω, libri scripti et editi omnes ἢ περιουσίης insertum habent. Ut a postremo ordiar: ἢ περιουσίης glossa est, qua exponitur φύσιος τῆς ἐς μέζω, ita ut illud deleverim: sed incertum esse mihi videtur utrum φύσιος τῆς ἐς μέζω an vero φύσιος τῆς ἐς μέζον scripserit Aretaeus, quum facile librarii μέζω ad ἄλγεα referre potuerint; ego vero librorum lect. certe non pravam retinui. Ad principium ut redeam, e τουτέων effinxi τοῦτο ὦν, tum apposite ad regulam, iuxta quam τοῦτο pro κατὰ τοῦτο ponitur, (vid. Vigerum pag. 630. Ed. Herm.), tum apposite ad dialectum Aretaei, qui ὦν pro οὖν usurpare solet. — Wiganus ad τουτέων: «haudquaquam hic, inquit, recte se habent omnia." Vere ille: sed facilis visa est emendatio. — Verba ἐκ τῆς κατὰ αἴσθησιν ἐγείρεται ὦσιος accipio: ἐγείρεται ὑπὸ τῆς ὤσιος τῆς κατὰ αἴσθησιν i. e. τῆς αἰσθητικῆς, nisi malis τῆς αἰσθητῆς; ipsa autem ὦσις illa est δυςκρασίη, de qua paulo superius est locutus.

ἐγχρίμπτεται δὲ ἡ ἀρθρῖτις ἄλλοτε ἐς ἄλλα ἄρθρα· τοῖσι μὲν ἐς ἰσχία καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ ἢν γὰρ μεζόνων λάβηται μελέων, χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ ὄργανα. ἀΐσσει τ' ἐς τὰ γυῖά κοτε· ἢν δὲ ἀπό τευ σμικροῦ ἄρξηται, ἐστὶ εὐήθης καὶ ἀδόκητος ἡ εἰςβολή.] Locum, qualis olim in editis ferebatur, cum omni lectionis varietate describam: ἐγχρίμπτεται (ἐγχρίπτεται V. A.) δὲ ἡ ἀρθρῖτις ἄλλοτε ἐς ἄλλα ἄρθρα τοῖς (τοῖσι O. Pa. b, d. e.) μὲν ἐς ἰσχία καὶ τὰ πολλὰ τῇδε ἐπιμίμνει γυΐος (γυίος V. γόννος H. in marg.), ἄσσα τε μέλεα κοτὲ μικρὸν (μικρὸν ἤγουν H. V. A. Pc. d. e. f.) εὖτε οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ, πόδας τε καὶ χεῖρας. ἢν γὰρ μειζόνων (μεζόνων O. Pa. b.) λάβηται μελέων χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων,
οὐ δὴ
οὐχ ὑπερβαίνει (οὐδ' ὑ. Pe. f. οὐχ ὑ. Pc. οὐ δεῖ ὑπερβαίνειν H.) τὰ ὄργανα· ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ σμικροῦ ἄρξηται, ἐστὶ εὐήθης (ἐστι δὲ εὐήθης Pc. d. e. f.) καὶ ἀδόκητος ἡ εἰςβολή. — Vides librarios moretum nobis apposuisse! Vere vidit Wiganus in γυΐος latere γυῖα, et μέλεα glossam esse. Hinc certe aliqua lux affulget. Citat idem ex Hesychio γυῖα, μέλη, χεῖρές τε καὶ πόδες κ. τ. λ. — Iam vero in ἄσσα τε latere arbitror ἀΐσσει τ'ἐς. Quodsi iam glossam expellamus, habebimus: ἀΐσσει τ'ἐς γυῖά κοτε, εὖτε οὐδὲ ἐπὶ τὰ σμικρὰ φοιτῇ. Ad γυῖα adscriptum fuerit ἤγουν μέλεα, πόδας τε καὶ χεῖρας, quibus in textum illatis, pessima orta confusio. — Vocula μικρόν abundat: invecta fuerit e vicini σμικρά, aut σμικροῦ repetitione otiosa, post alias turbas ortas. — Ex ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ σμικροῦ effeci ἢν δὲ ἀπό τευ (vel του si velis) σμικροῦ ἄρξηται: haec emendatio ipso sensu loci defenditur. — Nempe verba ἀΐσσει τ' ἐς τὰ γυῖα (articulus enim addendus) de sede sua aberrarunt et uno tenore legendum τῇδε ἐπιμίμνει, οὐδὲ ἐπὶ τὰ σ. φ. ·—; itaque εὖτε etiam supervacaneum.

ἢ ἰγνύος.] Ἢ ἰγνύης Pe. f.

αὖθις ἐς γλουτὸν, ἢ ὀσφὺν ὀκέλλει.] Vulgo ἰκέλη editur, sed O. ex H. G. v. l. ὀκέλλει: eandem lect. vidi in Pe. f., in marg. Pb., et in Pc. a manu recentiore.

καὶ πάντα μᾶλλόν ἐστι, ἡ δόκησις ἰσχίου.] Pb. in marg. πάντων.

τὴν ἐπιπρόσω πτέρνην, ᾗ πότι στηριζόμεθα.] Libri scripti et editi ᾗ ποτε s. ποτε στηριζόμεθα. Sed imitatur pseudo-Hippocratem, qui lib. περὶ ἀγμῶν p. 572. Foësio; ὁ ἄγκων καλεόμενος, ὃν ποτὶ στηριζόμεθα. — Ipse Foës. iam e Gal. de motu musc. adscripsit lect ᾧ ποτὶ στηριζόμεθα: cf. Littreus, vol. III. p. 426, ubi in textum recepta est. Retrahendus accentus est et ᾧ πότι στηριζόμεθα scribendum: hinc Aretaeus ᾗ πότι στηριζόμεθα.

ἔπειτα ἐς τὸ κοῖλον ἥκε.] Nempe ἐς τὸ κοῖλον τοῦ ποδός.

κρηπῖδος καινῆς τρίβον.] Vulgo κενεῆς. O. ex H. καινεῆς. quod item in Pa. b. c. f. vidi. Iotacismo καινῆς in κενῆς abiit: librarii hinc Ionice κενεῆς et καινεῆς scripserunt, non Aretaeus, qui καινῆς profecto dedit.

οὐδεὶς δὲ φράζει.] Sic O. ex H.; φράσει minus recte cett.

τὰ πολλὰ δὲ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐς χεῖρας ἥϊξε, οὐ γὰρ

ἧκε, τὸ δὲ σφυρὸν ἐξῴδησε ὕστατον. Πρόφασιν δὲ αἰτιῶνται ἀναίτιον, οἱ μὲν κρηπῖδος καινῆς τρίβον, οἱ δὲ μακρὴν περίοδον, ἄλλος δὲ πληγὴν, ἢ πάτημα· οὐδεὶς δὲ φράζει τὴν οἴκοθεν οὖσαν, ἀτὰρ καὶ ἀκούσασι τοῖσι πάσχουσι τὸ ἀτρεκὲς ἔδοξε ἄπιστον. Διὰ τόδε ἐς ἀνήκεστον ἐτράπη, ὅτιπερ τῇσι ἀρχῇσι, ὁκότε ἀσθενεστάτη ἐστὶ ἡ νοῦσος, ὁ ἰητρὸς οὐκ ἐνίσταται. ἢν δὲ χρόνῳ κρατυνθῇ, ἀνόνητος ἡ μελέτη. Τισὶ μὲν οὖν ἐς ποδῶν ἄρθρα μίμνει μέσφι θανάτου· τισὶ δὲ νέμεται ἐς τὴν τοῦ παντὸς σκήνεος περίοδον· τὰ πολλὰ δὲ ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐς χεῖρας ἤϊξε, οὐ γὰρ μεγάλα τὰ ὅρια τῇ νούσῳ χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὅτι ἄμφω ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα, καὶ ἐγγυτάτω τοῦ ἔξω ψύχεος, ἀπωτάτω δὲ τοῦ ἔσω θάλπεος· αὖθις ἀγκὼν καὶ γόνυ· ἐπὶ δὲ τοῖσι κοτύλῃσι περίστροφος· ἤδη μετάβασις ἐς νώτου μύας καὶ θώρηκος. Ἄπιστον ἐς ὅσον ἕρπει τὸ κακόν. σπόνδυλοι ἀλγέουσι ῥάχιός τε καὶ αὐχένος καὶ ἐς ἄκρον ἐρείδει τοῦ ἱεροῦ ὀστέου καὶ ξυμπάντων τε ὁμοῦ πόνος καὶ ἰδίῃ ἑκάστου ὀδύνη. ἀτὰρ ἠδὲ τένοντες ἠδὲ μύες ξὺν ἐντάσι ἀλγέουσι· γνάθων καὶ κροτάφων μύες· νεφρῶν καὶ κύστιος ἡ διαδοχή. ὢ τοῦ θώματος, ἐπὶ πᾶσι πάσχει ῥῖνας καὶ ὦτα, καὶ χείλεα· πάντη γὰρ νεῦρα καὶ μύες. Τῆς κεφαλῆς ἤλγεε τὰς ῥαφάς· οὐκ εἰδὼς μὲν ὅ τι πονέει ἐδείκνυε τῶν ῥαφῶν τὰ εἴδεα, λοξὴν, εὐθείην, ἐπικάρσιον, ὀπίσω τε καὶ πρόσω· ἰσχυὴν δὲ τὴν ὀδύνην καὶ τοῖσι ὀστέοισι ἐμπεπαρμένην· πᾶσαν γὰρ ὀστέων ξυμβολὴν νέμεται ἡ νοῦσος, ὅκως ποδὸς ἢ χειρὸς ἄρθρον. Γίγνονται δὲ τῶν ἄρθρων καὶ ἐπιπωρώσιες· τὰ πρῶτα μὲν ὁκοῖον ἀποστάσιες ἴσχουσι, ἐπὶ δὲ μᾶλλον πυκνοῦνται καὶ πηγνυμένου τοῦ ὑγροῦ ἀπηνέες αἱ ἀποφύσιες· τέλος δὲ πῶροι στεῤῥοὶ, λευκοὶ ξυνίστανται· ἐς δὲ πᾶν ὄγκοι σμικροὶ,

μεγάλα τὰ ὅρια τῇ νούσῳ χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ὅτι ἄμφω ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα κ. τ. λ.] Pa. *b.* omittunt *ὅτι*, in hoc libro in marg. *ἴσως γάρ*: nempe pone *ἄμφω*. Sed advertit aliud quid: verba *οὐ γὰρ μεγάλα τὰ ὅρια τῷ νούσῳ χειρῶν τε καὶ ποδῶν* si per se spectes, putes Aretaeum voluisse, non magnum spatium has partes obferre morbo, in quo hic pedem figat; maxime si conferas supra dicta *ἢν γὰρ μεζόνων λάβηται μελέων χωρῆσαι τὴν νοῦσον δυναμένων.* Verum si attendas mentem ad sequens *ὅτι ἄμφω ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα καὶ ἐγγυτάτω τοῦ ἔξω ψύχεος, ἀπωτάτω δὲ τοῦ ἔσω θάλπεος*, vides auctorem rationem exponere, non quare hae partes morbo non satis late pateant, sed quare facile ex alia parte in aliam transeat arthritis. Itaque aut *οὐ μεγάλα τὰ ὅρια* accipiendum est *οὐ μέγα τὸ διάστημα τῇ νούσῳ τὸ μεταξὺ χειρῶν τε καὶ ποδῶν*, aut *ὅτι* vitio laborare putandum. Et potuisset puto Aretaeus scribere: *οὐ γὰρ μεγάλα τὰ ὅρια τῇ νούσῳ χειρῶν τε καὶ ποδῶν, ἄμφω τε* (vel *δέ*) *ὁμοφυέα, ἰσχνὰ καὶ ἄσαρκα κ. τ. λ.* — Sed forte talia non nimis ad amussim sunt exigenda.

αὖθις ἄγκων καὶ γόνυ· ἐπὶ δὲ τοῖσι κοτύλῃσι περίστροφος· ἤδη μετάβασις ἐς νώτου μύας καὶ θώρηκος.] Librorum lectio sat: *ἐπὶ δὲ τοῖσι κοτύλαι* (*τῇσι κοτύλῃσι* H.), *περίστροφος ἧδε μετάβασις ἐς ν. μ. καὶ θ.* — Scripsit Aretaeus: *ἐπὶ δὲ τοῖσι* (i. e. *τούτοισι*) *κοτύλῃσι περίστροφος* (nempe *ἡ νοῦσος*): hinc alius librarius emendavit scilicet *ἐπὶ δὲ τῇσι κοτύλῃσι*, alius *κοτύλαι* scripsit, propter nominativos praegressos *ἄγκων καὶ γόνυ.* — *Ἧδε* me iudice ex *ἤδη* *tandem* exstitit. — Vides quare locum ad istum, quo descripsi, modum refecerim!

ἄπιστον ἐς ὅσον.] Ἐς O. Pa. *b.* *εἰς* cett.

ῥάχιος.] Cett. *ῥάχεος.*

καὶ ξυμπάντων τε ὁμοῦ πόνος καὶ ἰδίῃ ἑκάστου ὀδύνη.] Libri *καὶ ξυμπάντων τε ὁ βοῦς ὄνος καὶ ἡ ἰδέη* (*ἡ ἰδίη* O. ex H.) *ἑκάστου ὀδύνη.* — Egregie *ὁμοῦ πόνος* emendat Wiganus; sed neque *ἡ ἰδίη* ferri potest, requiritur adverbium *ἰδίῃ*.

ἀτὰρ ἠδὲ τένοντες ἠδὲ μύες ξὺν ἐντάσι ἀλγέουσι.] Vulgo: *τένοντες ἠδένυ μύες*: pro *ἠδένυ* Wiganus edidit *ἀδένες* e V. A., idemque legi in Pa. *b.* — Pe. *οἳ δὲ νοι μῦες.* Pf. *ἀτὰρ οἱ.... δὲ τένοντες...., μύες.* — Ego sic sentio: ex *ἠδὲ μύες* exstitit *ἠδένυ μύες*, repetita vitiose priore nominis *μύες* syllaba: ex *ἠδένυ* falso effecerunt *ἀδένες.* Nimirum non video, qui inter *τενόντας* et *μύας* apte intermedium ponatur *ἀδένες*: video equidem mox *τῶν νεφρῶν* mentionem fieri, quos *ἀδενώδεας τὴν φύσιν* dixit antea, sed horum mentio fit una cum vesica *νευρώδεϊ* nostro; et vero mox: *πάντη γάρ*, inquit, *νεῦρα καὶ μύες.*

ἐπὶ πᾶσι πάσχει ῥῖνας καὶ ὦτα καὶ χείλεα.] Πάσχουσι O., item Pa. *b.*; praeferrem, si nominativus *ῥῖνες* sequeretur, iam *πάσχει* retineo, mox enim *ἤλγεε.* Suppleo *πάσχει ὁ νοσέων* et *ἤλγεέ τις.*

τὰ πρῶτα μὲν ὁκοῖον ἀποστάσιες ἴσχουσι, ἐπὶ δὲ μᾶλλον κ. τ. λ.] Videmus *ἴσχειν* intransitive sumi, sicuti initio cap. 8. supra, ubi vid. adnn. — Propter *τὰ πρῶτα μέν* fere exspectaveram *ἔπειτα δὲ ἐπὶ μᾶλλον πυκνοῦνται*: nihil tamen de sede sua moveo.

ἀπηνέες αἱ ἀποφύσιες.] Libri *αἱ ἀφέσιες*, quod procul dubio corruptum. Recepi *ἀποφύσιες*, quae Wigani est emendatio.

ὁκοῖον ἴονθοι, καὶ μέζονες· ὑγρὸν δὲ παχὺ, λευκὸν, χαλαζῶδες· καὶ γὰρ τοῦ παντὸς ἡ νοῦσος, ψυχρὴ ὅκως χάλαζα. Δοκέει δὲ θέρμης καὶ ψύξιος ἴσχειν διαφορήν· καὶ γὰρ οἱ μέν τινα τουτέων φεύγουσι, τοῖσι δὲ αὖ ἐκ τῶν ἄλλοισι ϐδελυκτῶν ἡδονή. ἐμοὶ δὲ ἁνδάνει μίην μὲν αἰτίην τὴν ἔμφυτον ψύξιν ἔμμεναι, μίην δὲ καὶ πάθην. Ἀλλ' ἢν μὲν εὐθέως ἐποιδέῃ καὶ θέρμη φανῇ, ἐμψύξιος χρέος, καὶ τοῖσι τέρπεται. ὀνομάζουσι δὲ θερμὴν τήνδε. Ἢν δὲ ὁ πόνος ἐν τοῖσι νεύροισι εἴσω μίμνῃ, ξυμπεπτώκῃ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ, ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι· ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος· χρὴ δὲ τὰ πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων. Πίστις. τοῖσι γὰρ αὐτέοισι οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει· καὶ γὰρ ὅ κοτε ξυνήνεγκε, τοῦτ' ἔβλαψε ἄλλοτε. ὡς δὲ ἔπος εἰπεῖν, θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρέος· θερμασίη γὰρ τά τε ξυμπεπτωκότα μέρεα εἰς ὄγκον ἤγειρε καὶ τὴν ἔσω θέρμην ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε· εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος. Ξυνεχὴς μὲν οὖν ποδάγρη οὐ ῥηϊδίως γίγνεται· διαλείπει δὲ ἔσθ' ὅπῃ χρόνον μακρὸν, λεπτὴ γάρ. Καὶ Ὀλυμπίασι ἐνίκησε ποδαγρὸς ἐπ' ἀνέσι δρόμον.

· *ὄγκοι σμικροὶ, ὁκοῖον ἴονθοι καὶ μέζονες.*] Pollux IV. 194. *ἴονθοι. ἀνθήματα ψυδρακίοις ἐοικότα περὶ τῷ προσώπῳ, σημεῖον ἀκμῆς.* — Cf. Oecon. Hipp., unde patebit Hipp. etiam aegr. 2. lib. I. Epid. *οἷον ἴονθοι* scripsisse in re diversa.

καὶ γὰρ τοῦ παντὸς ἡ νοῦσος] Καὶ γὰρ τὸ τοῦ π. H. V. Pa. *b. c. d. e.*

Δοκέει δὲ θέρμης καὶ ψύξιος ἴσχειν διαφορήν. καὶ γὰρ οἱ μέν τινα τουτέων φεύγουσι, τοῖσι δὲ αὖ ἐκ τῶν ἄλλοισι ϐδελυκτῶν ἡδονή. ἐμοὶ δὲ ἁνδάνει μίην μὲν αἰτίην τὴν ἔμφυτον ψύξιν ἔμμεναι, μίην δὲ καὶ πάθην.] Libri θ. ἢ ψ. — Lectio partis mediae horum verborum ita se habet:

vulgo: *καὶ γὰρ οἷσι τῶν εὖ ϐδελυκτέων ἡδονή.*
G. v. l. H. Pc. *d*: *καὶ γὰρ οἵ τι ων εὖ δε λικέων ἡδονή.*
Pe : *καὶ γὰρ οἵ τι ων εὖδε λικεων ἡδονή.*
Pf : *καὶ γὰρ οἵ τι .... ων ἡδονή.*

Crassus, ut sensum expleret, de suo, uti videtur:

«si quidem modo ex calore, modo ex frigore voluptas percipitur."

Eodem modo Latine Wiganus. — Iam vero, quod ad sensum attinet, Crassum a vero non aberrare credo: docet, me iudice, tum *ϐδελυκτέων* ex antiquae scripturae reliquiis, tum infra obvium *καὶ τοῖσι τέρπεται.* Porro id magni momenti est, quod spatio in libris inter vocabulorum fragmenta intermedio relicto haud ita fides adhiberi potest, ut iure statuas ea, quae deficiunt, non maius spatium occupasse. Itaque, donec meliora docear, lego:

καὶ γὰρ οἱ μέν τινα τουτέων φεύγουσι, τοῖσι δὲ αὖ ἐκ τῶν ἄλλοισι ϐδελυκτῶν ἡδονή.

quam proxime potui ad ductum reliquiarum veteris scripturae! Quod attinet ad seqq.: *αἰτίην τὴν ἔμφυτον ψύξιν ἔμμεναι*, valent haec omnino *αἰτίην τὴν θερμοῦ τοῦ ἐμφύτου ψύξιν ἔμμεναι* et vero mirum profecto sonat *ψύξις ἔμφυτος*, quum fere potius *ψύχος ἔμφυτον* exspectes. Sed videtur tamen noster ista formula usus esse: cap. de cur. lethargi *ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη.* Cf. etiam adnn. ad cap. 7. libri II. de cur. m. chron.

ἀλλ' ἢν μὲν εὐθέως ἐποιδέῃ καὶ θέρμη φανῇ, ἐμψύξιος χρέος καὶ τοῖσι τέρπεται. ὀνομάζουσι δὲ θερμὴν τήνδε. Ἢν δὲ ὁ πόνος ἐν τοῖσι νεύροισι εἴσω μίμνῃ, ξυμπεπτώκῃ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ, ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι· ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος. χρὴ δὲ τὰ πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων.] Libri ferunt: *ἀλλ' ἢν μὲν εὐθέως ἐπιδῴη* (*ἐπιδώσῃ* V. A. Pa. *b.*) *καὶ θέρμη φανῇ, ἐμψύξιος χρέος καὶ τοῖσι τέρπεται. ὀνομάζουσι δὲ θέρμην* (*θερμήν* O.) *τήνδε. Ἢν δὲ ὁ πόνος ἐν τοῖσι νεύροισι εἴσω μίμνῃ, ξυμπεπτώκῃ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ ψυχρὴν τήνδε* (*δὲ τήν* Pa. *b.*) *φαίην ἔμμεναι, ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος. χρὴ* (*χρήζει* coniicit G. v. l.) *δὲ τάδε πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων.* — In hisce certe haud satis apertum, quid sit *ἢν μὲν εὐθέως ἐπιδῴη* s. *ἐπιδώσῃ*. At si conferamus antithesin *ξυμπεπτώκῃ δὲ τὸ ἄρθρον ἄθερμον, μηδὲ ἐποιδέῃ*, palam fieri opinor *ἐπιδῴη* in *ἐποιδέῃ* esse mutandum; quod igitur in textum introduxi. Rectissime *ὀνομάζουσι δὲ θερμὴν τήνδε* edidit Wiganus; sed minus recte *χρὴ δὲ τάδε πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων* reliquit intactum: nempe *χρὴ δὲ τὰ πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων* scripsit Aretaeus, cui *τὰ πολλά* familiare. Bene habet *χρὴ — τῶν δριμέων*, neque opus est, ut cum Goupylo *χρή* in *χρήζει* mutemus. — Tandem observo Aretaeum *ὀνομάζουσι δὲ θερμὴν τήνδε* scribere: mox vero illum dicere *ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι.* Quid igitur? *ἀρθρῖτις θερμή* nomen fuit medicis usitatum et familiare, non item *ἀρθρῖτις ψυχρή.* Nostrates quoque *de heete jicht*, non *de koude jicht.*

Πίστις· τοῖσι γὰρ αὐτέοισι οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει· καὶ γὰρ ὅ κοτε ξυνήνεγκε, τοῦτ' ἔβλαψε ἄλλοτε. ὡς δὲ ἔπος εἰπεῖν, θέρμης ἐπὶ τῇ ἀρχῇ, ψύξιος δὲ ἐπὶ τῷ τέλει χρέος. θερμασίη γὰρ τά τε ξυμπεπτωκότα μέρεα εἰς ὄγκον ἤγειρε καὶ τὴν ἔσω θέρμην ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε· εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος.] Libri in hisce: *τοῦτ' ἔβλαψεν ἄλλοτε· ὡς δὲ ἔβλαψεν ἄλλοτε ὡς δὲ ἔπος εἰπεῖν κ. τ. λ.* Otiosa verba editor Anglus expulit. — Verum iam ad aliud quid venio: nimirum verba, *θερμασίη γὰρ τά τε ..... εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος* in libris inter *δριμέων* et *Πίστις* interponuntur. Itaque in vulgata scriptura sibi consequuntur haec: *ψυχρὴν τήνδε φαίην ἔμμεναι· ἐφ' ἧς θερμῶν φαρμάκων ἐς ἀνάκλησιν θέρμης χρέος. χρὴ δὲ τὰ πολλὰ τῶν κάρτα δριμέων. Θερμασίη γὰρ τά τε ξυμπεπτωκότα μέρεα εἰς ὄγκον ἤγειρε καὶ τὴν ἔσω θέρμην ἐς ἀνάκλησιν ἤγαγε εὖτε τῶν ψυχρῶν χρέος.* Eiusmodi ratiocinationem a nemine, nedum ab auctore nostro docto et elegante, exspectaveris. Sed facile

Ἀλλ᾽ ἄνδρες μὲν παθεῖν ῥηΐτεροι, γυναικῶν δὲ ἐλαφρότερον. γυναῖκες δὲ ἀραιότερον μὲν ἀνδρῶν, χαλεπώτερον δέ· τὸ γὰρ μὴ ἐν ἔθεϊ, μηδὲ οἰκεῖον, ἤν ὑπὸ ἀνάγκης κρέσσον γένηται, βιαστὴν μέζονα τίκτει τὴν ξυμφορήν. Ἡλικίη τὰ πολλὰ μὲν ἀπὸ ἐτέων πέντε καὶ τριήκοντα· θᾶσσον δὲ καὶ βράδιον ἐκ τῆς ἑκάστου φύσιος καὶ διαίτης. Δεινοὶ μὲν οὖν οἱ πόνοι καὶ τὰ παρεόντα πόνων μέζονα. λειποθυμίη ἐπὶ τῇσι ψαύσεσι, ἀκινησίη, ἀποσιτίη, δίψος, ἀγρυπνίη. Ἢν δὲ ἐπανέλθωσι, τοῦτο μὲν, ὅκως ἐκ θανάτου πεφευγότες, ἄνετοι τὸν βίον, ἀκρατέες, ἁπλοῖ, εὔθυμοι, δωροδόκοι καὶ ἐς τὴν δίαιταν ἁβροί· τοῦτο δὲ, ὡς ἐκ θανάτου οὐκ αὖθις ἐσόμενοι, ἄδην χρέονται τῇ παρεούσῃ ζωῇ. Ἀπέσκηψε πολλοῖσι ἐς ὕδρωπα ἡ ποδάγρη, ἄλλοτε δὲ ἐς ἆσθμα καὶ τῶνδε ἄφυκτος ἡ διαδοχή.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣ.

Κεφ. ιγ'.

Ἐλέφαντι τῷ πάθεϊ καὶ τῷ θηρίῳ τῷ ἐλέφαντι ξυνὰ μυρία καὶ ἰδέῃ, καὶ χροιῇ, καὶ μεγέθεϊ, καὶ βιοτῇ. ἀτὰρ οὐδὲ ἄλλῳ τῳ ἴκελα, οὔτε τὸ πάθος πάθεϊ, οὔτε τὸ ζῶον ζώῳ. Ἐλέφας μὲν γὰρ τὸ θηρίον καὶ κάρτα διαφέρον. πρώτιστα μὲν γὰρ μέγιστον καὶ πάχιστον· μεγέθεϊ μὲν, ὁκόσον ἂν ζῶον ἐπ᾽ ἄλλῳ ζώῳ πυργηδὸν ἀναθείης μέγα· πάχιστον δὲ ἐς πλεῦνα ζῶα πάχιστα, εἰ παράλληλα ξυνθείης. Ἀτὰρ οὐδὲ ἰδέην κάρτα τῳ ἴκελον. χροιὴν μὲν μέλανες κατακορέως ἅπαντες καὶ δι᾽ ὅλου τοῦ σκήνεος. Ἵππος μὲν γὰρ ἄλλος μὲν λευκότατος, ὅκως οἱ Θρήϊκες Ῥήσου· ἄλλοι δὲ

vides ista *θερμασίη — χρέος* de sede sua librariorum oscitantia aberrasse. Equidem in eum locum haec transtuli, quem pridem occupasse videbantur. Primo pone *ὀνομάζουσι δὲ θερμὴν τήνδε* inserenda esse putabam: postea vidi eo haec pertinere, quorsum iam retuli.

Ὀλυμπίασι ἐνίκησε.] Νίκησε O. V. *Pa. b. c. d. e. f.* — Ceterum libri omnes, quod sciam *ὀλυμπιάσι* (sic): sed scribendum fuit *Ὀλυμπίασι*: cf. Buttm. Gr. Gr. II. p. 352. Schol. Aristoph. in Vespas. 1382. in nuperrima Ed. Parisiensi.

δὲ ἐλαφρότερον· γυναῖκες δὲ ἀραιότερον.] Δ' utroque loco *Pa. b. d. e.*

βιαστὴν μέζονα τίκτει τὴν ξυμφορήν.] Accipio: *μέζονα τίκτει τὴν ξυμφορὴν τὴν βιαστήν.* Nimirum Wiganus *μέζονα* glossam habuit, quae explicaret *βιαστήν.* — Bernardus in vita Reiskii, licet Wigani notulam neglígentius legisse videatur, tamen monet servari posse utramque vocem p. 154.

καὶ τὰ παρεόντα πόνων μέζονα.] Libri *παριόντα*: de meo *παρεόντα* scripsi.

ἄνετοι τὸν βίον.] Alias *ἀνειμένοι* dicuntur.

τοῦτο δὲ, ὡς ἐκ θανάτου οὐκ αὖθις ἐσόμενοι, ἄδην χρέονται τῇ παρούσῃ ζωῇ.] De meo negationem intuli, quae abesse plane non potest.

Cap. 13. *περὶ ἐλέφαντος.*] Vere me iudice monuit Petitus, inscriptionem huius capitis *περὶ ἐλεφαντιάσιος*, quae tum h. l. tum in capitum huius libri indice legitur in libris, ab ipso Aretaeo non esse profectam, sed hunc *περὶ ἐλέφαντος* dedisse pariter, atque in libris therapeuticis *θεραπείη ἐλέφαντος* scripserit. — Docent omnia, quae hoc capite traduntur, et statim exordium *ἐλέφαντι τῷ πάθεϊ κ. τ. λ.* — Morbus tamen apud antiquos promiscue et *ἐλέφας* et *ἐλεφαντίασις* dicitur. — Res notior, quam ut locos ex auctoribus excitem.

ἐλέφαντι τῷ πάθεϊ· καὶ τῷ θηρίῳ τῷ ἐλέφαντι ξυνὰ μυρία καὶ ἰδέῃ κ. τ. λ.] Libri *μορία*. Recte profecto Wiganus ad Crassi Latinorum fidem *μυρία* edidit.

ἀτὰρ οὐδὲ ἄλλῳ τῳ ἴκελα.] Ἀτάρ οὔτε H. ἀλλὰ οὐδέ V. A. *Pa. b.*

ἐλέφας μὲν γὰρ τὸ θηρίον.] Tum h. l., tum mox in verbis *πρώτιστα μὲν γὰρ μέγιστον* et *ἵππος μὲν γὰρ ἄλλος*, de meo *γάρ* scripsi: singulis istis locis libri *γέ* ferunt, quod quin e compendio a librariis male intellecto originem traxerit, nullus dubito. De his saepius confusis cf. Schaef. in addendis ad Greg. Cor. p. 877.

κάρτα τῳ ἴκελον.] Ἴκελος h. l. V. A.; difficile est, quid Aretaeus voluerit, discernere.

χροιὴν μὲν μέλανες κατακορέως ἅπαντες.] Sic O. ex V.: eandem lect. notavi e *Pa. b.*: antea *μέλανος κατακορέος* edebatur e plurimorum librorum scriptura. — Animadvertit Petitus ex h. l. patere Aretaeum candidos elephantes ignorasse.

ἵππος μὲν γὰρ, ἄλλος μὲν λευκότατος, ὅκως οἱ Θρήϊκες Ῥήσου.] Vid. Il. X. 434.

Θρήϊκες οἵδ᾽ ἀπάνευθε νεήλυδες, ἔσχατοι ἄλλων.
ἐν δέ σφιν Ῥῆσος βασιλεὺς, παῖς Ἠϊονῆος.

πόδαργοι, ὅκως Μενέλεω Πόδαργος. οἱ δὲ ξανθοὶ, ὅκως
ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.

ἄλλοι δὲ κυάνεοι,
ἵππῳ δ' εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ.

Ὧδε καὶ βόες, ὧδε καὶ κύνες, ἠδὲ ὁκόσα ἀνὰ τὴν γῆν ἑρπετὰ καὶ ζῶα Φέρβεται. Ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι ζοφοειδέες τὴν χροιήν· νυκτί τε καὶ θανάτῳ ἴκελοι· ἰδέην δὲ κάρηνα μὲν μελάντατα κατέχων καὶ πρόςωπα ἄσημα ἐπ' αὐχένι σμικρῷ, ὡς δοκέειν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῖσι ὤμοισι ἰζάνειν, καὶ ὧδε οὐκ ἔκδηλον. ὦτα γὰρ μεγάλα, πλατέα, πτερυγώδεα, μέσφι κληΐδων τε καὶ στέρνου, ὥςτε κρύψαι τὸν αὐχένα ξὺν τοῖσι ὤμοισι, ὅκως νῆες λαίφεσι. Κέρατα δὲ θῶυμα διάλευκα ὁ ἐλέφας ἐπὶ μελαντάτῳ· μετεξέτεροι τάδε ὀδόντας κικλήσκουσι. τάδε μοῦνα λευκότατα, ὅκως οὐδενὸς ἄλλου γε οὐδὲν, οὐδὲ λευκοῦ ζώου. Καὶ τάδε οὐχ ὑπὲρ μέτωπα καὶ κροτάφους, ὅκως τοῖσι

τοῦ δὴ καλλίστους ἵππους ἴδον ἠδὲ μεγίστους·
λευκότεροι χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

ὅκως Μενέλεω Πόδαργος.] Vid. Il. XXIII. 293.

τῷ δ' ἄρ' ἐπ' Ἀτρείδης ὦρτο ξανθὸς Μενέλαος
Διογενής, ὑπὸ δὲ ζυγὸν ἤγαγεν ὠκέας ἵππους,
Αἴθην τὴν Ἀγαμεμνονίην, τὸν ἑὸν τε Πόδαργον.

οἱ δὲ ξανθοὶ, ὅκως ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα.] Vid. Il. XI. 677:

ληΐδα δ' ἐκ πεδίου συνελάσσαμεν ἤλιθα πολλὴν,
πεντήκοντα βοῶν ἀγέλας, τόσα πώεα οἰῶν,
τόσσα συῶν συβόσια, τόσ' αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν,
ἵππους δὲ ξανθὰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα,
πάσας θηλείας, πολλῇσι δὲ πῶλοι ὑπῆσαν.

ἵππῳ δ' εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτῃ.] Versus est 224. Il. XX., ad quem Spitznerus: «Heynius, inquit, ex Aret. de Morb. diut. II. 13. ἵππῳ ἐεισάμενος affert, idque magis Homericum iudicat. Particulam tamen et aegre desiderari, neque ἀσύνδετον bene huc transferri patebit." — Itaque adponam omnem, quam videre contigit, lect. varietatem: — Ἵππῳ ἐεισάμενος (δ' ἐεισάμενος Il. V. Pb. c. d. e. δὲ εἰσάμενος Pa. f.) παρελέξατο κυανοχαίτης (κυανοχαίτῃ H.) — Vides, quo iure vulgatam in Poëtae editionibus lectionem nostro restituerim.

ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι ζοφοειδέες τὴν χροιήν, νύκτι τε καὶ θανάτῳ ἴκελοι.] Libri omnes: ἐλέφαντες δὲ μοῦνοι μέλανες, ζοφοειδέες τὴν χροιὴν, νύκτι κ. τ. λ. Paulo ante noster χροιὴν μὲν μέλανες κατακορέως ἅπαντες: mox κάρηνα.. μελάντατα: itaque h. l. μέλανες glossa esse videtur olim in marg. adscripta ad ζοφοειδέες τὴν χροιήν: est enim hic μέλανες plane supervacaneum, — Ζοφοειδέες τὴν χροιήν colorem illorum animalium denotat, isto colore sunt νύκτι τε καὶ θανάτῳ ἴκελοι: sed quare adposuisset etiam μέλανες auctor, perspicere non valeo: profecto glossema est! — Illud νύκτι τε (sic de meo scripsi, quum libri δέ habeant,) καὶ θανάτῳ ἴκελοι versus principium esse recte animadvertit Wiganus: locum tamen, unde sumtum sit, non reperi: fortasse vocabula non e poeta aliquo sunt desumta, sed sponte pedes aliquot nati. Fortasse ansam his praebuit Il. I. 47. ὁ δ' ἤϊε νυκτὶ ἐοικώς. Cf. μέλανος θανάτοιο Il. XVI. 687. Ceterum apud poetam ὕπνος et θάνατος potius coniunguntur: sic Il. XVI. 672. ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάοσιν.

ἰδέην δὲ κάρηνα μὲν μελάντατα κατέχων καὶ πρόςωπα ἄσημα ἐπ' αὐχένι σμικρῷ.] Pone ἄσημα in libris omnibus circumferuntur verba ἄδηλα τὴν μορφήν, quae interpreti nescio cui deberi videntur ἄσημα exponenti. — Hesych. ἄσημα. ἄφθογγα. ἄμορφα. Ad quem locum cf. Abreschii adnn. — Quod attinet ad μελάντατα, id in Ed. Oxon. e cod. H., solo hoc nomen praebente, est receptum.

ὦτα γὰρ μεγάλα, πλατέα, πτερυγώδεα μέσφι κληΐδων τε καὶ στέρνου, ὥςτε κρύψαι τὸν αὐχένα ξὺν τοῖσι ὤμοισι, ὅκως νῆες λαίφεσι.] Librorum lectionis varietatem huius loci vulgatae eius scripturae interponam: ὦτα γὰρ μεγάλα, πλατέα, πτερυγώδεα μέσφι (μέχρι V. A. Pa. b. e. f.) κληΐδων τε καὶ στέρνων· ὃς (ὡς H. Pb.) ἔκρυψε τὸν (τὴν A.) αὐχένα τοῖσι ὠσὶ (ὤμοισι H. V. G. v. l. Pc. d. e. f. ὠσί om. Pa. b.), ὅκως νῆες λαίφεσι. — Crassus: «aures enim grandes sunt, latae, alarum similes, ad iugula usque et pectoris ossa. Hae cervicem *armosque* tegunt, sicut navigia velis conteguntur." Petitus in libro scripto τοῖσιν ὤμοισι legens, desideravit: οἷς ἔκρυψε τὸν αὐχένα σὺν (aut ξὺν) τοῖσι ὤμοισι. — Hanc lect. fere Latine expressit Wiganus. Iam vero e varietate lect., quam tradidi, constat, puto, verosimiliter ὠσί esse inventum Goupyli et verissime Petitum ξὺν τοῖσι ὤμοισι desiderasse: sed minus feliciter hic cetera tractavit: nempe in ὃς ἔκρυψε τὸν α., confusis diphthongo αι et vocali ε, latet ὥςτε κρύψαι τὸν α. — Iam locum ad pristinam integritatem restitutum esse arbitror. — Nimirum Petitus etiam malle se dicit ὅκως νηὸς λαίφεσι: sed hoc, pace viri eruditissimi dictum sit, deterius est; vulgata explenda ὅκως νῆες λαίφεσι κρύπτονται.

κέρατα δὲ θῶυμα διάλευκα ὁ ἐλέφας ἐπὶ μελαντάτῳ· μετεξέτεροι τάδε ὀδόντας κικλήσκουσι. τάδε μοῦνα λευκότατα, ὅκως οὐδενὸς ἄλλου γε οὐδὲν, οὐδὲ λευκοῦ ζώου.] Ἐπὶ μελαντέρῳ G. v. l. Pc. d. e. f.: tum libri omnes ἄλλου τε, pro quo de meo ἄλλου γε reposui, quum particulae τε hic locus non sit. — De veterum discrepantia, num dentes, an cornua sint elephanti, monuit Petitus. — Ad recentiores quod attinet, hi fere dentes esse viderunt: Cuvier Règne animal (p. 228. seq. vol. IV.) des *pachydermes à trompe et à defenses, ou proboscidiens.* «Les canines, inquit, et les incisives proprement dites leur manquent, mais dans leurs os incisifs sont implantées deux défenses, qui sortent de la bouche et prennent souvent un accroissement énorme. La grandeur nécessaire aux alvéoles de ces défenses rend la mâchoire superieure si haute et raccourcit tellement les os du nez, que les narines se trouvent dans le squelette vers le haut de la face. etc."

κεραςφόροισι ἡ φυὴ, ἀλλὰ κατὰ στόμα καὶ τὴν ἄνω γνάθον, ὄρθια μὲν ἐς τὸ πρόσθεν οὐ κάρτα, ἀλλὰ ἄνω σμικρόν τι καμπύλα· ὅκως δατύσσεσθαι ἐκ τοῦ ὀρθίου ἐνείη καὶ ἄρασθαι ἄχθος τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς. Μεγάλα δὲ τὰ κέρατα· μῆκος μὲν, ὁκόσον ὀργυιὴν, οἱ μέσοι· ἄλλοι δὲ πολλόν τι τουτέων μέζους μέσφι διπλῶν. Προβολὴν δὲ ἴσχει ἡ ἄνω γνάθος ἀπὸ τοῦ χείλεος μακρὴν, ἀνόστεον, σκολιὴν, ἑρπετώδεα. Δοιαὶ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς προβολῆς ἔασι ἐκτρήσιες καὶ τάςδε διαμπερὲς μέσφι τοῦ πνεύμονος ἐτέτρηνε ἡ φύσις, ὅκως αὐλὸν διφυέα. Χρέεται δὲ τὸ ζῶον ἐς ἀναπνοὴν, ὅκως ῥινὶ, τῇδε τῇ σύριγγι· ἀτὰρ καὶ χερσὶ τῇδε, καὶ κωθωνίην τε γὰρ λάζοιτο, ὁκότε θέλει, τῇ προβολῇ, ἀμφιλαμβάνει τε καὶ ἴσχει κραταιῶς, καὶ οὐκ ἄν τις ἀφέλοιτο αὐτέου βίῃ, ἢν μὴ κρέσσων ἄλλος ἐλέφας. Ἀτὰρ καὶ ποιὴν ἐς νομὴν τῇδε μαστεύει, οὐδὲ τῷ στόματι καὶ τοῖσι σμικροῖσι ὀδοῦσι ἔσθων σάρκας ζῇ. πόδες γὰρ εὐμήκεες, ὕπερθεν τῆς γῆς πολλὸν τὸ ζῶον ἀνέχοντες. ἀτὰρ καὶ σμικρὸς αὐχὴν, ὅκως ἔλεξα· οὔκουν δύναται τῷ στόματι εἰς τὴν γῆν νέμεσθαι. ποτὶ καὶ ἡ τῶν κεράτων πρὸ τοῦ στόματος ἔκφυσις εἴργει τῆς ποιῆς ἅπτεσθαι τὸ στόμα· τοιγαροῦν ἀνιμᾶται τῇ προβολῇ φόρτον μέγαν, ἔπειτα, ὅκως ἀμαλλοδετῆρι, τῇδε ξυνδήσας ἐντίθησι πολλὸν τῇ κοιλίῃ. Εὖ γε οἱ πρῶτοι προβοσκίδα τήνδε καλέουσι, ἐπίπροσθεν γὰρ τοῦ ζῴου ἥδε

ὄρθια μὲν ἐς τὸ πρόσθεν οὐ κάρτα, ἀλλὰ ἄνω σμικρόν τι καμπύλα, ὅκως δατύσσεσθαι ἐκ τοῦ ὀρθίου ἐνείη καὶ ἄρασθαι ἄχθος τοῖσι ὀδοῦσι σιμοῖς.] Libri dant ὄρθια μένει ἐς τὸ πρόσθεν οὐ κάρτα· revocavi pristinam scripturam; nam μένει ἐς ex μὲν ἐς ortum duxisse arbitror. — Porro vulgo ὅκως ἐντύσσεσθαι (ἐντύσσεται H. V. A. Pa. b. d. δατύσσεται H. in marg., unde δατύσσεσθαι O.) ἐκ τοῦ ὀρθίου ἐνείη. — Crassus: «quo a recto detorqueri liceret.” unde, quid legerit, coniectura assequi non valeo. — Petitus ἐντύσσεσθαι probasse videtur et idem, quod ἐντύεσθαι s. ἐντύνεσθαι, significare credidisse. — Wiganus δατύσσεσθαι e marg. cod. Harl. edidit et *cibum vorare* reddidit Latine. — Equidem ἐντύσσεσθαι verbum Graecum esse non credo, neque enim usquam, quod sciam, legitur: δατύσσεσθαι Graecum est. Hesych. δατύσσειν. λαφύσσειν. ἐσθίειν. — Idem λαφύσσει. μετὰ σκυλμοῦ ἐσθίει. σπαράσσει κ. τ. λ. et δαδύσσεσθαι. ἕλκεσθαι. σπαράσσεσθαι. Itaque δατύσσεσθαι ab Aretaeo re vera scriptum censeo et eo sensu positum, quo δαδύσσεσθαι ab Hesychio exponitur, cuius interpretes cff. — Tandem libri ἄχθος ἐν τοῖσι ὀδοῦσι, otiosum illud ἐν, quod saepius in nostri textum irrepsit, delevi.

μεγάλα δὲ τὰ κέρατα, μῆκος ὁκόσον ὀργυιὴν, οἱ μέσοι.] Ad οἱ μέσοι Pb. in marg. ἴσως ἢ μέζον, parum recte. — Poëta Od. X. 167. πεῖσμα δ', ὅσον τ' ὄργυιαν, ἐΰστρεφὲς ἀμφοτέρωθεν. — At Herodotus ὀργυιή scribit

προβολὴν δὲ ἴσχει ἡ ἄνω γνάθος ἀπὸ τοῦ χείλεος μακρὴν, ἀνόστεον, σκολιὴν, ἑρπετώδεα.] Elegans omnino comparatio, qua Aretaeus elephanti proboscida ἑρπετώδεα vocat. Lucretium *Anguimanos* appellasse elephantos adnotat Petitus. — Quod ad προβολήν cf. Hesych. qui: προβοσκίς. τὸ ἐκτεταμένον καὶ προβεβλημένον τῆς ὄψεως τοῦ ἐλέφαντος.

ἢν μὴ κρέσσων ἄλλος ἐλέφας.] Εἰ μὴ κ. ἀ. ἐ. H. V. A.

ἔσθων σάρκας ζῇ.] Ἐσθίων H. ἔσθει V. A. Pa. b. c. σάρκα Pb.

ποτὶ καὶ ἡ τῶν κεράτων πρὸ τοῦ στόματος ἔκφυσις εἴργει τῆς ποιῆς ἅπτεσθαι τὸ στόμα.] Libri ποτὲ καὶ κ. τ. λ. Nemo non videt ποτὶ καί nostro saepe usitatum legendum esse. Desiderat etiam Wiganus.

τοιγαροῦν ἀνιμᾶται τῇ προβολῇ φόρτον μέγαν, ἔπειτα ὅκως ἀμαλλοδετῆρι τῇδε ξυνδήσας ἐντίθησι πολλὸν τῇ κοιλίῃ.] Libri hunc locum ita scriptum offerunt: τοιγαροῦν ἀνιμᾶται τῇ προβολῇ φόρτον μέγαν (μέγα H.) ἔπειτα ὁκόσα (τῇ ῥινὶ * μ. H., unde O. τῇ ῥινὶ .... μ.) * μᾶλλον δὲ τηρεῖ τῇδε (Pc. in marg «forte τῇ ῥινί”) ξυνδῆσαι τῷ στόματι· ἐντίθησι πολλὸν τῇ κοιλίῃ. — Crassus: «Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quaecumque venatur, hac complexus ventri futura alimenta in os detrudit.” Hic igitur verosimiliter vulgatam in libris lectionem vidit, et ad verba sensu cassa Latina quaedam, ut fit, adposuit, quae Graeca non reddunt. — Petitus voluit: ὁκόσα μᾶλλον δὲ τηρεῖ, τῇδε ξύνδησας κ. τ. λ. —; itidem hic Latina adscribit Graecis non consentanea. — Wiganus tacitus Crassi Latina servat. — Ex horum industria ergo admodum nihil proficimus! Meliora suppeditat Bernardus ad Synesium p. 44. qui τῷ στόματι «tanquam glossema τοῦ τῇ προβολῇ” delere iubet et ἔπειτα ὅκως ἀμαλλοδετῆρες τῇδε ξυνδήσας κ. τ. λ. legendum censet. — Pauca sunt, in quibus a viro eruditissimo dissentio: τῷ στόματι non ad τῇ προβολῇ spectare credo, neque huius vocis interpretationem esse opinor; quod vero in cod. H. legitur τῇ ῥινί, glossa est, qua τῇ προβολῇ exponitur: sed τῷ στόματι ita ortum puto, ut ad ἐντίθησι τῇ κοιλίῃ nescio quis adscriberet τῷ στόματι, quod τῇ κοιλίῃ minus recte dictum putaret. — Tum vero in ὁκόσα μᾶλλον δὲ τηρεῖ non nominativus pluralis latet, sed dativus sing. ὅκως ἀμαλλοδετῆρι. — Sed haec minuta sunt: verissimae emendationis loci insigniter corrupti laus uni debetur Bernardo!

εὖ γε οἱ πρῶτοι προβοσκίδα τήνδε καλέουσι, ἐπίπροσθεν γὰρ τοῦ ζῴου ἥδε βόσκεται.] Libri scripti εὖτε. — Wiganus: «unde.” — E Crassi «Rite” reposui εὖ γε,

ϐόσκεται. Ἀτὰρ οὐδὲ πιεῖν ἀπὸ λίμνης ἢ ποταμοῦ τῷ στόματι θέμις, ἡ ὠυτὴ γὰρ αἰτίη. ἀλλὰ, ἢν διψῇ, ἐντίθεται μὲν τῷ ὕδατι τῆς προβοσκίδος ἄκρην τὴν ῥῖνα· ἔπειτα, ὅκως ἀναπνέων, ἀντὶ τοῦ ἠέρος, τοῦ ὕδατος ἕλκει πολλόν· ἐπὴν δὲ πλήσῃ, ὅκως κώθωνα, τὴν ῥῖνα, τῷ στόματι ποταμηδὸν ἐγχέει· εἶτα αὖθις ἕλκει, καὶ αὖθις ἐγχέει, ἔς τ᾽ ἂν πλήσῃ ὅκως φορτίδος νηὸς τὴν γαστέρα. Ῥινὸν τρηχὺν καὶ πάχιστον, ὀχθώδεας ῥωγμοὺς ἴσχοντα, αὐλῶνας ἐπιμήκεας, ἑτέρας ἐντομὰς κοίλας, ἐπικαρσίους, ἄλλας δὲ λοξὰς, ϐαθείας κάρτα, ἴκελον τὸ ξύμπαν τριπόλῳ νειῷ. Τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύονται ἠδὲ χαῖται· ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. Μυρίαι δὲ καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα. καὶ γὰρ ὀπίσω κατὰ γόνυ κάμπτει, ὅκως ἄνθρωπος· καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει, ὅκως γυναῖκες. Ἀλλ᾽ οὔτι μοι χρέος τανῦν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν, πλὴν ὁκόσον ἔξαλλόν τι καὶ ἡ νοῦσος ὁ ἐλέφας καὶ ὁκόσα ἴκελα ἡ ἰδέη τοῦ νοσοῦντος ἴσχει τῇ τοῦ ζώου φυῇ. Ἐκίκλησκον δὲ καὶ λέοντα τὸ πάθος, τοῦ ἐπισκυνίου τῆς ὁμοιότητος εἵνεκεν, ἣν ὕστερον φράσω. ἠδὲ σατυρίησιν τῶν τε μήλων τοῦ ἐρυθήματος καὶ τῆς ἐς συνουσίην ὁρμῆς ἀσχέτου τε καὶ ἀναισχύντου εἵνεκεν. ἀτὰρ καὶ ἡράκλειον, ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν, οὐδὲ ἀλκιμώτερον.

quod nostro frequens. — Libri porro τῇδε ϐόσκεται, quod et Crassum vidisse opinor: vere animadvertit editor Anglus ἠδε legendum esse, quod confidenter recepi. Ad h. l. operae pretium est Suidae verba adponere: προβοσκίς ἡ τοῦ ἐλέφαντος προνομαία. — Paene omisissem adscribere loco nostro codd. H. Pc. e. καλέοντες habere pro καλέουσι.

ἐπὴν δὲ πλήσῃ, ὅκως κώθωνα τὴν ῥῖνα, τῷ στόματι ποταμηδὸν ἐγχέει· εἶτα αὖθις ἕλκει καὶ αὖθις ἐγχέει, ἔς τ᾽ ὢν πλήσῃ ὅκως φορτίδος νηὸς τὴν γαστέρα.] Binis in hisce locis ἐκχέει dant libri, idemque legit etiam Crassus: ego affirmare audeo, Aretaeum ἐγχέει scripsisse, alterum ponere non potuisse. Tum εἶτα praebent Pf. εἶτ᾽ cett. — Pro πλήσῃ V. et Po. πρήσει, quod huius loci non est. Postrema intelligenda sunt ἔς τ ἂν πλήσῃ τὴν γαστέρα, ὅκως γαστέρα φορτίδος νηός: itaque primo quidem πρήθειν h. l. usurpari nequit, tum ex h. l. efficias Graecos γαστέρα νηός vocasse cavum navis, quod nos de kuil, het hol van een schip. Cf. Eurip. Cyclops. vs. 505. σκάφος ὁλκὰς ὡς γεμισθεὶς ποτὶ σέλμα γαστρὸς ἄκρας, ubi similis comparatio; tamen iunge γεμισθεὶς γαστρὸς ἄκρας. — Homericum est νηὸς .. φορτίδος ex Od. V. 249. et IX. 322.

ἴκελον τὸ ξύμπαν τριπόλῳ νειῷ.] Libri plurimi τριποδονίῳ: unus Pf. τριποδο νίῳ, in qua scriptura vestigium veteris τριπόλῳ νειῷ, quod vere legendum esse monuit Wiganus ex Il. XVIII. 501., ubi νειὸν .. τρίπολον. Cf. Od. V. 124. νειῷ ἔνι τριπόλῳ. Saepius a poetis usurpatur Hesiod. Theog. 969. νειῷ ἔνι τριπόλῳ. Theocr. Idyll. XXV. 25. τριπόλοις... ἐν νειοῖσιν... καὶ τετραπόλοισιν ὁμοίως.

τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύονται ἠδὲ χαῖται· ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς.] Locum istum sic scriptum offerunt libri: τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι φύσι τοιαίδε αἱ χαῖται ἐλέφαντι δὲ τόδε ἐστὶ ὁ χνοῦς. — H. χέεται καὶ αἱ τρίχες, ἐλέφαντι δέ. — V. A. χαῖται ἐλεφαντίδος. Pa. b. χέται ἐλεφαντίδος. Pc. d. ἐχέται ἐλεφαντίδος Pe. f. τοιαίδε ε χεται ἐλεφαντίδες. — Crassus: «pili autem aliis quidem animalibus natura, aut setae sunt, elephanti vero sordida lanugo est.» — Petitus coniicit: τρίχες δὲ ἄλλοισι μὲν ζώοισι, καὶ αἱ χαῖται κ. τ. λ. — Equidem paene certum iudico in φύσι τοιαίδε αἱ χαῖται latere φύονται ἠδὲ χαῖται quod recipiendum censui. — Ad rem ipsam quod attinet, Cuvier l. l. p. 231.: «les elephans d'aujourd'hui, revêtus d'une peau rude et presque sans poils.» p. seq.: «Un individu recemment tiré des glaces, sur les côtes de Sibérie par M. Adams, parait avoir été couvert d'un poil épais et de deux natures; en sorte qu'il serait possible que cette espèce eût vécu dans les climats froids. Elle a depuis longtemps disparu du globe. (Voyez Cuvier, Recherches sur les Ossemens foss., tom. II.)

μυρίαι δὲ καὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα. καὶ γὰρ ὀπίσω κατὰ γονὺ κάμπτει, ὅκως ἄνθρωπος· καὶ μαζὸν πρὸς τῇσι μασχάλῃσι ἴσχει, ὅκως γυναῖκες.] Libri καὶ γὰρ ὀπίσω κοτὲ κατὰ γόνυ κάμπτει, quam lect. Crassum etiam vidisse ex eius Latinis patet. Mihi κοτέ vitiosae repetitioni sequentis κατά ortum debere videtur et delendum esse; κατὰ γόνυ κάμπτει tmesis est pro γόνυ κατακάμπτει. — Wiganum etiam in Latinis κοτέ omisisse iam video. — Quod ad mammas, habet omnino duas, easque pectorales, sicuti quadrupeda pachyderma omnia. Cuvier l. l. p. 230: «les mamelles, au nombre de deux seulement, placées sous la poitrine.» Ceterum fortasse quae de elephantis cruribus et mammis Aretaeus monet hausit ex Aristot. Hist. anim. II. 1. ubi philosophus: μαστοὺς δ᾽ οὐκ ἔχει οὐθὲν ἐν τῷ πρόσθεν ἀλλ᾽ ἢ ἄνθρωπος. Ὁ δ᾽ ἐλέφας ἔχει μὲν μαστοὺς δύο, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῷ στήθει, ἀλλὰ πρὸς τῷ στήθει. — Et paulo inferius: κάμπτει δὲ (ὁ ἐλέφας) τὰ ὀπίσθια σκέλη ὥσπερ ἄνθρωπος. Vide quae ad l. l. adnotavit Schneiderus.

ἀλλ᾽ οὔ τι μοι χρέος τανῦν ἀμφὶ τοῦ ζώου γράφειν, πλὴν ὁκόσον ἔξαλλόν τι καὶ ἡ νοῦσος ὁ ἐλέφας καὶ ὁκόσα ἴκελα ἡ ἰδέη τοῦ νοσοῦντος ἴσχει τῇ τοῦ ζώου φυῇ.] Libri omnes πλὴν ὁκόσον ἐξ ἄλλων τε καὶ ἡ νοῦσος. Crassus quid legerit ex eius Latinis non coniicio; forte vulgatam vidit. — Nemo, puto, semel monitus dubitaverit, quin in ἐξ ἄλλων τε lateat ἔξαλλόν τι. Ego certe confidenter hoc in textum introduxi.

ἐκίκλησκον δὲ καὶ λέοντα τὸ πάθος τοῦ ἐπισκυνίου

Μέγα μὲν οὖν τὸ πάθος ἐς δύναμιν, κτεῖναι γὰρ πάντων μᾶλλον δυνατώτατον. ἀτὰρ καὶ ἰδέσθαι αἰσχρὸν καὶ δειματῶδες τὰ πάντα, ὡς ἐλέφας τὸ θηρίον. Ἀλλ᾽ ἄφυκτος ἡ νοῦσος, τίκτεται γὰρ θανάτου ἐπ᾽ αἰτίῃ· ψύξις ἐστὶ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ οὐ μικρά γε, ἢ καὶ πάγος, ὡς ἕν τι μέγα χεῖμα, εὖτε τὸ ὕδωρ τρέπεται ἐς χιόνα, ἢ καὶ χάλαζαν, ἢ κρύσταλλον, ἢ πάγον. ἥδε ἐστὶ ἡ ξυνὴ θανάτου καὶ τοῦ πάθεος αἰτίη. Ἀτὰρ οὐδὲ ἴσχει τέκμαρ οὐδὲν ἡ ἀρχὴ τῆς νούσου μέγα, οὐδέ τι ξενοπρεπὲς κακὸν τὸν ἄνθρωπον ἐπιφοιτῇ. οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολῆς τοῦ σκήνεος φαντάζεται, ὡς ἰδεῖν τε εὐθὺς καὶ ἀρχομένῳ ἀρῆξαι· ἀλλὰ τοῖσι σπλάγχνοισι ἐμφωλεῦσαν, ὅκως ἀΐδηλον πῦρ ἤδη τύφεται καὶ τῶν εἴσω κρατῆσαν αὖθίς κοτε ἐπιπολαίως ἐξάπτεται, τὰ πολλὰ μὲν ὅκως ἀπὸ σκοπιῆς, τοῦ προςώπου, ἀρχόμενον, τηλεφανὲς πῦρ κακόν. μετεξετέροισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἀγκῶνος, γούνατος, κονδύλων χειρῶν τε καὶ ποδῶν. Τῇδε καὶ ἀνέλπιστοι οἱ ἄνθρωποι, ὅτιπερ ὁ ἰητρὸς οὐ πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς ἀσθενεστάτας τοῦ πάθεος τῇ τέχνῃ χρέεται, ῥαθυμίῃ καὶ ἀγνοίῃ τῶν καμνόντων τῆς ξυμφορῆς. Νωθέες μὲν γάρ, ὡς ἀπὸ σχεδίου προφάσιος, ὑπναλέοι, ἡσύχιοι, τὴν κοιλίην ἐπίξηροι. τάδε καὶ τοῖσι ὑγιαίνουσι κάρτα οὐκ ἀήθεα. Ἐπὶ δὲ τῇσι αὐξήσεσι τοῦ πάθεος, ἀναπνοὴ βρωμώδης, ἐκ τῆς ἔνδον διαφθορῆς τοῦ πνεύματος. τοιάδε ὁ ἀήρ, ἤ τι τῶν

τῆς ὁμοιότητος εἵνεκεν, ἣν ὕστερον φράσω. ἠδὲ σατυρίησιν τῶν τε μήλων τοῦ ἐρυθήματος καὶ τῆς ἐς συνουσίην ὁρμῆς ἀσχέτου τε καὶ ἀναισχύντου εἵνεκεν. ἀτὰρ καὶ ἡρακλεῖον, ὅτι τοῦδε μέζον οὐδὲν οὐδὲ ἀλκιμώτερον.] Libri τῆς ἐκ συνουσιῶν ὁρμῆς: reposui quod loci sensus sibi expostulat. In ἀσχέτου τε καὶ ἀναισχύντου quodammodo παρονομασία, quam vocant rhetores, inest. Illud εἵνεκεν pone ἀναισχύντου in libris non legitur; verum addidi e Scaligeri emendatione in margine exemplaris Henyschiani hoc adscribentis: idem ἠδέ ante σατυρίησιν, pro quo ἡ δέ in marg. Henyschii adnotatur, in οἱ δέ mutatum cupiit; equidem ἠδέ retineri posse puto. Quod ad varia morbi nomina attinet, cf. auctorem Isagoges p. 757. Kühn: τινὲς δὲ τῶν παλαιοτέρων εἰς ἓξ διαιροῦσι τὸ πάθος αὐτὸ, εἰς ἐλεφαντίασιν, λεοντίασιν, ὀφίασιν, λέπραν, καὶ ἀλωπεκίαν, καὶ λωβήν κ. τ. λ. et mox: λεοντιᾶν δέ φασι τοὺς ὀχθώδεις ἐπαναστάσεις ἔχοντας, ἢ καὶ οἰδηματώδεις καὶ πυῤῥωτέρους ὄντας δίκην λεόντων. Gal. περὶ τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων p. 728. Kühnio: τοῦτο τὸ πάθος (i. e. ὁ ἐλέφας) ἀρχόμενον ὀνομάζουσι σατυριασμὸν, ἐπειδὴ τοῖς σατύροις ὅμοιοι γίγνονται τὸ πρόςωπον. Idem de Causis morb. p. 29. Kühn.: σιμοῦται μὲν γὰρ ἡ ῥὶς καὶ τὰ χείλη παχέα καὶ ἀπεξυσμένα τὰ ὦτα φαίνεται καὶ τὸ σύμπαν ὅμοιοι τοῖς σατύροις οἱ ἐλεφαντιῶντες γίγνονται. — Ceterum non memini me apud ceteros de rebus medicis auctores elephantiasin morbum Herculeum dictum videre.

ψύξις ἐστὶ τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ οὐ μικρά γε, ἢ καὶ πάγος, ὡς ἕν τι μέγα χεῖμα, εὖτε τὸ ὕδωρ τρέπεται ἐς χιόνα κ. τ. λ.] Libri omnes οὐ μικρά τε, quod de meo emendavi, neque enim quadrat h. l. particula τέ. — Pro ἕν τι Goup. in v. l. ἔτι. — Aristoph. Plut. 402. ἑνί γέ τῳ τρόπῳ et 413. ἀλλ᾽ ἄνυε πράττων ἕν γέ τι.

οὐδὲ ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολῆς τοῦ σκήνεος φαντάζεται, ὡς ἰδεῖν τε εὐθὺς καὶ ἀρχομένῳ ἀρῆξαι.] Libri omnes ἐπὶ τῇσι ἐπιπολῇσι τοῦ σκήνεος. — Schneiderus adeo in Lex. voce ἐπιπολῆς: «bey Aretaeus findet man alle Casus, auch 4. 13. ἐπὶ τῇσι ἐπιπολῇσι τοῦ σκήνεος.» Immo vero facillime librariorum error detegitur: Aretaeus ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολῆς scripsit, quod alius librarius in ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολῇσι, alius in ἐπὶ τῇσι ἐπιπολῇσι mutaverit; vel statim ortum vitium propter Iotacismum, quem vocant.

ὅκως ἀΐδηλον πῦρ ἤδη τύφεται.] Ἀΐδηλον O. ex H. Vulgo ἀΐδι (V. Pc. d. e. ἀΐδη, item Pb., ubi in marg. λον adponitur) πῦρ. — Wiganus: «ex Homero, inquit, vocem desumsisse videtur: Il. II. 455.

ἠΰτε πῦρ ἀΐδηλον ἐπιφλέγει ἄσπετον ὕλην.»

τὰ πολλὰ μὲν ὅκως ἀπὸ σκοπιῆς, τοῦ προςώπου, ἀρχόμενον, τηλεφανὲς πῦρ κακόν.] Poëticas dictiones nostrum rursus usurpare, quivis videt: ἀπὸ σκοπιῆς Homericum est: Il. IV. 275.

ὡς δ᾽ ὅτ᾽ ἀπὸ σκοπιῆς εἶδεν νέφος αἰπόλος ἀνήρ.

Od. IV. 524. τὸν δ᾽ ἄρ᾽ ἀπὸ σκοπιῆς εἶδε σκοπός. — Semel tantum apud Poëtam τηλεφανής obvium, non de igne: Od. XXIV. 83.: μέγαν καὶ ἀμύμονα τύμβον

χεύαμεν....

ὥς κεν τηλεφανὴς ἐκ ποντόφιν ἀνδράσιν εἴη.

πῦρ κακόν itidem fere Homericum: certe legis apud Poëtam: θάνατος.. κακός. Il. III. 173. νὺξ.. κακή. Od. XIV. 457.

ἥ τ᾽ ἂν ὑπέκφυγε κῆρα κακὴν μέλανος θανάτοιο.

Il. XVI. 687. — Πῦρ κακόν ipsum num apud Homerum occurrat, dubito.

κονδύλων χειρῶν τε καὶ ποδῶν.] Wiganus e nescio quo codice χειρέων recepit: idem vidi in Pc. d. e f.: at malui vulgatam lect. servare. — Nempe hac de re monuit Maitt. de Dial. p. 142. Ed. Sturz.; sed ex Herodoto iam ἀνδρέων et μυριαδέων exsulant, cf. Lex. Herod. — σαρκέων apud Hipp. de Cap. vulnn. p. 243. Ed. Littréo, at libri tres σαρκῶν: — μηνέων apud Lucianum non maiorem habet auctoritatem, minimam vero me iudice, si iuxta positos Genitivos in εων animadvertas; χειρέων unde adtulerit Maitt.; nunc non reperio, sed certo scio me in Hippocrate librorum lectionem inter χειρῶν et χειρέων fluctuantem vidisse.

ἔξωθεν, αἰτίην ἴσχειν δοκέει. Οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, οἷον ὑποζυγίου. Ἀπὸ σιτίων, ὠμῶν τε καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις. καὶ οὔτε τουτέων ἐστὶ αἴσθησίς τε καὶ μελέτη. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι γιγνώσκουσι. ὁμοίη ἀπεψίη καὶ πέψις ἤδε· εἰς χρηστὸν γὰρ ἢ οἰκεῖον οὐ ξυνήθης αὐτέοισι ἡ πέψις, ἀνάδοσις δὲ ῥηϊδίη, ὅκως ἐς τὴν ἑωυτέου τροφὴν ἁρπάγδην ἕλκοντος τοῦ πάθεος. διὰ τόδε ἐπίξηροι τὴν κάτω κοιλίαν. Ὄχθοι ἐπανιστάμενοι ἄλλοι παρ' ἄλλους, ξυνεχέες μὲν οὐδέκω, παχέες δὲ, καὶ τρηχέες. καὶ τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων ἔῤῥηκται, ὅκως τὸν ῥινὸν ἐλέφας. Εὐρεῖαι δὲ καὶ φλέβες, οὐ πλημμύρῃ τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τῷ τοῦ δέρματος πάχεϊ. Οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ ἕδρα δήλη, τοῦ παντὸς ἐς ἶσον ὄχθον ἐγειρομένου. Τρίχες ἐν μὲν τῷ παντὶ προτεθνήσκουσι, χερσὶ, μηροῖσι, κνήμῃσι· αὖθις ἥβῃ, γενείοισι· ψεδναὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι. τὸ δὲ μᾶλλον πρόωροι πολιοὶ καὶ φαλάκρωσις ἀθρόη. οὐκ ἐς μακρὸν δὲ ἥβη καὶ γένειον ψιλά· εἰ δὲ καὶ ἐπιμίμνοιεν παῦραι τρίχες, ἀπρεπέστεραι τῶν ἀποιχομένων. Δέρμα τῆς κεφαλῆς κατεῤῥωγὸς εἰς βάθος· ῥυτίδες συχναὶ, βαθεῖαι, τρηχεῖαι. Ὄχθοι ἐς τὸ πρόσωπον, σκληροὶ, ὀξέες· ἄλλοτε μὲν ἐς κορυφὴν λευκοὶ, ποιωδέστεροι δὲ τὴν βάσιν. Σφυγμοὶ σμικροὶ, βαρέες, νωθροὶ, ὅκως διὰ ἰλύος μόλις κινεύμενοι. Φλέβες κροτάφων ἐπηρμέναι καὶ ὑπὸ τῆς γλώσσης. κοιλίαι χολώδεες. γλῶσσα χαλα-

ἀναπνοὴ βρωμώδης.] Cett. *βρομώδης.*

ἐκ τῆς ἔνδον διαφθορῆς τοῦ πνεύματος.] Libri: *ἐκ τῆς ἔνδον ἀναφορῆς τοῦ πνεύματος.* — Crassus: « ob interni spiritus exhalationem." Idem in Latinis suis servavit editor Anglus: at vero ne hoc quidem significant Graeca ista. *Ἡ ἔνδον ἀναφορὴ τοῦ πν.* absurdum est: aliquid certe esset *ἡ ἔνδοθεν ἀναφορὴ τοῦ πν.* sed neque hoc voluit auctor, qui procul dubio scripsit *ἐκ τῆς ἔνδον διαφθορῆς τοῦ πνεύματος.* Confusio orta e proxime antecedente *ἀναπνοή*, unde, praepositione perperam ad *διαφθορή* translata, librarii *ἀναφθορῆς* et *ἀναφορῆς* dederunt.

οὖρα ... οἷον ὑποζυγίου.] Noster *οὖρα παχέα, λευκὰ, θολερὰ, οἷον ὑποζυγίου*: Saepius apud Hipp. in Epid. I. et III. illud *οἷον ὑποζυγίου* legitur. Divinus senex in primis *ἀνατεταραγμένα, οἷον ὑποζυγίου* usurpat. Cf. Oecon. Hipp.

ἀπὸ σιτίων, ὠμῶν τε καὶ ἀπέπτων ἡ ἀνάδοσις. καὶ οὔτε τουτέων ἐστὶ αἴσθησίς τε καὶ μελέτη· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι γιγνώσκουσι. ὁμοίη ἀπεψίη καὶ πέψις ἤδε εἰς χρηστὸν γὰρ ἢ οἰκεῖον οὐ ξυνήθης αὐτέοισι ἡ πέψις.] Pro *ἀπὸ σιτίων* libri omnes *ἀφροδισίων*, quam lect. vidit etiam Crassus. — Petitus et Wiganus *σιτίων* legere voluere. Sed collatis ipsis verbis nostri, quae editor Anglus etiam adscripsit, *εὔσιτοι μὲν πολλῶν σιτίων. ἀνάδοσις ταχυτέρη πέψιος, ὠμοτέρων μᾶλλον ἢ ἀπέπτων* e cap. de cachexia; — his, inquam, collatis malui *ἀπὸ σιτίων*, quod Trillerus etiam desiderat: neque enim *σιτίων* ipsorum *ἀνάδοσις* obtinet, sed succorum e cibis *πέψι* paratorum. Tum vero facilius iam verborum permutatio intelligi videtur. — Verba *οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἢν μὴ πέψωσι γιγνώσκουσι* ex Editione Oxon. nescio quo modo exciderant: quod quum primo non animadvertissem, prope abfui quin totum locum everterem! — Libri *ὁμοίη ἀπεψίη καὶ πέψιος ἤδε* sensu plane nullo: itaque reposui *πέψις.* — Minus placet Bernardi coniectura in vita Reiskii p. 269. *καὶ πέψιος ἰδέη*, quippe vix aliquid significat.

ἀνάδοσις δὲ ῥηϊδίη, ὅκως ἐς τὴν ἑωυτέου τροφὴν ἁρπάγδην ἕλκοντος τοῦ πάθεος.] Ῥηϊδίως H. G. v. l. Pc. d. — Libri omnes *ἑωυτέων*; sing. num. dandum esse dudum vidit Wiganus.

καὶ τὸ μεσηγὺ τῶν ὄχθων ἔῤῥηκται, ὅκως τὸν ῥινὸν ἐλέφας.] Libri *ἐῤῥεῖτο*, Petitus vitium agnovit et *ἔῤῥηκται* legendum esse monuit, quod Crassum Latine expressisse monet Scaligerus in marg. exemplaris Henyschiani: *τὸ ῥινόν* libri plurimi, *τὸν ῥ.* H. et ita corrigitur in Pb. — Non opus est Petiti coniectura *ἐλέφαντος.*

εὐρεῖαι δὲ φλέβες.] Pro *εὐρεῖαι* A. *ἔρεα* V. *ἔρια* Pc. d. e. *ἔριαι* et Pb. *αἴρια*, et in marg. *αἴρονται.* — Verum est *εὐρεῖαι* me iudice. — A. *δὲ καὶ φλέβες.*

οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ ἕδρα δήλη, τοῦ παντὸς ἐς ἶσον ὄχθον ἐγειρομένου.] Pro *δήλη* libri omnes *δηλοῖ.* Illud *καὶ ἕδρα δηλοῖ* merito offendit Petitum, qui *οὐκ ἐς πολλὸν δὲ καὶ διάδηλοι* desiderat. — Equidem cogitans quam saepe *η* et *οι* apud nostrum a librariis permutentur (v. c. in monstro lectionis *ἐμπύη* pro *ἔμπυοι* supra in cap. *περὶ φθίσιος*), reposui *δήλη.* — Crassus etiam vulgatam vidit. — Vulgo *εἰς*, sed *ἐς* O. Pa. b.; — item mox in *οὐκ ἐς μακρόν.*

τρίχες ἐν μὲν τῷ παντὶ προτεθνήσκουσι, χερσὶ, μηροῖσι, κνήμῃσι· αὖθις ἥβῃ, γενείοισι· ψεδναὶ δὲ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κόμαι.] Libri omnes: *γενείοισι ἀραιαὶ, ψεδναὶ δὲ κ. τ. λ.* — Vere monet Petitus *ψεδναί* idem quod *ἀραιαί* significare, adducens Homeri verba ex Il. II. 219. *ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη.* — Sed propter id ipsum *ἀραιαί*, tanquam glossema, loco nostro expellendum est et puncto minore distinguendum pone *γενείοισι.*

δέρμα τῆς κεφαλῆς κατεῤῥωγὸς εἰς βάθος· ῥυτίδες συχναὶ, βαθεῖαι, τρηχεῖαι.] Libri *ῥύπεϊ δὲ συχναί.* H. V. G. v. l. *ῥύπτει δὲ σ.*: item Pa. b. c. d. et b. in marg. *θρύψιες.* Crassus « rimae autem frequentes." Petitus forte ad Crassi Latinorum ductum *ῥυτίδες συχναί.* Wiganus substantivum deficere opinatus est. — Rem acu tetigisse illum, quivis videt; adposuit infra obvium *ῥυσοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι.*

ἄλλοτε μὲν ἐς κορυφὴν λευκοὶ, ποιωδέστεροι δὲ τὴν

ζώδεσι ἰόνθοισι τρηχεῖα· οὐκ ἀδόκητον καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος ἔμπλεων τοιῶνδε ἔμμεναι· καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι ἱερείοισι τὰ κρέα χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα. Ἢν δὲ πολλὸν αἴρηται ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἡ πάθη, καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι φαίνηται, λειχῆνες ἐπὶ τοῖσι δακτύλοισι· γούνασι κνησμοὶ, καὶ τῶν κνησμῶν ἅπτονται μεθ' ἡδονῆς. ἀμπίσχει δὲ ὁ λειχὴν καὶ γένειόν κοτε ἐν κύκλῳ. ἐρευθῆ δὲ καὶ μῆλα ξὺν ὄγκῳ οὐ κάρτα μεγάλῳ. Ὄττιες ἀχλυώδεες, χαλκώδεες· ὀφρύες προβλῆτες, παχεῖαι, ψιλαὶ, βρίθουσαι κάτω, μεσοφρύων ξυνηγμένων ὀχθώδεες. χρῶμα πελιδνὸν ἢ μέλαν. ἐπισκύνιον οὖν μέγα ἕλκεται κάλυπτον ὄσσε, ὅκως τοῖσι θυμουμένοισι λέουσι· διὰ τόδε καὶ λεόντειον κικλήσκεται. τοιγαροῦν οὐ λέουσι, οὐδὲ ἐλέφαντι μοῦνον, ἀλλὰ καὶ

νυκτὶ θοῇ ἀτάλαντος ὑπώπια.

Ῥὶς ξὺν ὄγκοισι μέλασι, ὀκριοειδής· χειλέων προβολὴ παχείη, τὸ δὲ κάτω πελιδνόν· ἔκρινες· ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπὸ μέλανος τοῦ ἄλλου σώματος. ὦτα

βάσιν.] Supra capite 9. huius libri ἄλλοτε μέν dedere libri loco ita se habente, ut ἄλλοτε δέ de coniectura interponerem, hic res se secus habet, nec credo quidquam deficere; sed valent haec: ἔσθ' ὅτε ἐς κορυφὴν μὲν λευκοὶ, ποιωδέστεροι δὲ τὴν βάσιν.

καὶ γὰρ καὶ τοῖσι κακοχύμοισι ἱερείοισι τὰ κρέα χαλάζης ἐστὶ ἔμπλεα.] Adponit Petitus locum ex Aristot. Hist. Animal. VIII. 21.: χαλαζώδεις δέ εἰσι τῶν ὑῶν αἱ ὑγρόσαρκοι τά τε περὶ τὰ σκέλη καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς ὤμους· ἐν οἷς μέρεσι καὶ πλεῖσται γίγνονται χαλάζαι· κἂν μὲν ὀλίγας ἔχῃ, γλυκερὰ ἡ σάρξ· ἂν δὲ πολλὰς, ὑγρὰ λίαν καὶ διάχυλος γίγνεται. Δῆλαι δέ εἰσιν αἱ χαλαζῶσαι· ἔν τε γὰρ τῆς γλώττης τῷ κάτω ἔχουσι μάλιστα τὰς χαλάζας· καὶ, ἐάν τις τρίχας ἐκτίλλῃ ἐκ τῆς λοφιᾶς, ὕφαιμοι φαίνονται. Ἔτι δὲ τὰ χαλαζῶντα τοὺς ὀπισθίους πόδας οὐ δύνανται ἡσυχάζειν. Οὐκ ἔχουσι δὲ χαλάζας, ἕως ἂν ὦσι γαλαθηναὶ μόνον· ἐκβάλλουσι δὲ τὰς χαλάζας ταῖς τίφαις· ὃ καὶ πρὸς τὴν τροφήν ἐστι χρήσιμον...... Χαλαζοῦται δὲ μόνον τῶν ζώων, ὧν ἴσμεν, ὗς. — Operae pretium est ea contulisse quae ad h. l. adnotavit Schneiderus in Ed. sua Vol. III. p. 655.

ἢν δὲ πολλὸν αἴρηται ἀπὸ τῶν ἔνδοθεν ἡ πάθη καὶ ἐπὶ τοῖσι ἄκροισι φαίνηται, λειχῆνες ἐπὶ τοῖσι δακτύλοισι.] Αἴρῃ τι dant libri, pro quo αἴρηται legendum esse dudum viderunt Petitus et Wiganus. Crassus: « Sin autem valde ab intimis partibus erumpit morbus," — Libri φανῆται, in Pc. d. φανεῖται legitur; neutrum verum, vulgata vix Graeca videtur, reposui φαίνηται, quod superiori αἴρηται egregie respondet.

ἐρευθῆ δὲ καὶ μῆλα ξὺν ὄγκῳ οὐ κάρτα μεγάλῳ.] Vulgo ἐρεύθει, Pa. d. f. ἐρευθεῖ. sed H. Pe. ἐρευθῆ, quod ex illo libro iam recepit Wiganus. Mihi non placet Petiti opinio: « ἐρεύθει δὲ τὰ μῆλα. Refertur, inquit, id verbum ad λειχήν, *rubefacit malas.* Male in Crassi versione *rubent malae.*" Est ἐρευθής saepius apud nostrum obvium. — Crassus legit, quod ex H. dudum recepit editor Anglus.

ὄττιες ἀχλυώδεες, χαλκώδεες.] Hunc locum adfert Alberti ad Hesych. voce ὄττις, ὄψεις. Cf. Koen. ad Greg. Cor. Hesychii locum citantem p. 475. — Vocatne ὄττιας χαλκώδεας, τὰς ἐρυθράς, quia Homerus τὸν χαλκὸν ἐρυθρόν appellat? (Il. IX. 365.)

ἐπισκύνιον οὖν μέγα ἕλκεται κάλυπτον ὄσσε, ὅκως τοῖσι θυμουμένοισι λέουσι· διὰ τόδε καὶ λεόντειον κικλήσκεται. τοιγαροῦν οὐ λέουσι οὐδὲ ἐλέφαντι μοῦνον, ἀλλὰ καὶ

νυκτὶ θοῇ ἀτάλαντος ὑπώπια.]

Libri ferunt ἐπισκύνιον οὐ μέγα ἕλκεται καλύπτειν (καλύπτον H. V. O.) ὄσσε, ὅκως τοῖς θυμουμένοις, ἢ λέουσι· διὰ τόδε, καὶ λεόντιον (λεόντειον V.) κικλήσκεται. τοιγαροῦν οὐ λέουσι, οὐδὲ ἐλέφαντι μοῦνον ἀλλὰ καὶ νυκτὶ θοῇ ἀταλάντῳ (ἀτάλαντον Pb.) ὑπώπια. — Wiganus haec adscripsit: « οὐ vel redundat, vel οὖν legi debet. Horum enim supercilium Leonis supercilio comparat, Homeri versiculum de Leone ante oculos habens,

πᾶν δέ τ' ἐπισκύνιον κάτω ἕλκεται, ὄσσε καλύπτων.

(Il. P. 136.) ideoque in proxima linea legere velim pro θυμουμένοις, ἢ λέουσι — θυμουμένοισι λέουσι." Certissimas emendationes omnino recipere oportebat. Scaligerus οὐ in ὂν mutavit in marg. Hen. exempl. Pro codd. lect. ἀταλάντῳ Petitus vult ἀτάλαντον. « Refertur, inquit, ad praecedens τόδε: supple πάθος." — Melius Wiganus ἀτάλαντος legere suadet ex Il. XII. 463, ubi de Hectore:

νυκτὶ θοῇ ἀτάλαντος ὑπώπια, λάμπε δὲ χαλκῷ.

Quaeri forsitan possit, num ἀτάλαντοι Aretaeus dederit, versum non seorsim scribens sed continuo Homeri verba inter sua interponens.'

ῥὶς ξὺν ὄγκοισι μέλασι, ὀκριοειδής.] Vulgo σύν sed O. Pb. ξύν. — Libri ὀκριοειδέες. — Primo quidem animus erat corrigere ὀκριόεισι, vel ὀκριοειδέσι: postea vero, conferens Il. IV. 518. χερμαδίῳ... ὀκριόεντι, credidi propius ad codd. lectionem me accedere posse et ὀκριοειδής scribere, ita ut epitheton ad ῥίς, non ad ὄγκοισι referrem.

ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπὸ μέλανος τοῦ ἄλλου σώματος.] Libri omnes δοκέοντες δὲ ὑπομέλανες. — Crassus: « dentes non albi sunt, sed nigricare videntur." Locus autem asterisco notatur. — Petitus ad vulgatam lect. et Crassi interpretationem adscribit: « Atqui non haec mens Aretaei; sed dentes non esse quidem candidos, videri tamen propter nigredinem reliqui corporis. Ita igitur legenda et distinguenda haec sunt: ὀδόντες οὐ λευκοὶ μὲν, δοκέοντες δὲ ὑπὸ μέλανος, prae nigredine aliarum, scilicet oris partium. Deesse aliquid puto." — Equidem cum Petito plane consentio et supplevi τοῦ ἄλλου σώματος.

ὦτα ἐρυθρὰ, μελανοέντα, κεκλασμένα, ἐλεφαντώδεα, ὡς δοκέειν μέγεθος ἴσχειν μέζον τοῦ ξυνήθεος.] Libri in

ἐρυθρὰ, μελανόεντα, κεκλασμένα, ἐλεφαντώδεα, ὡς δοκέειν μέγεθος ἴσχειν μέζον τοῦ ξυνήθεος· ἕλκεα ἐπὶ τῇσι βάσεσι τῶν ὤτων, κνησμώδεα· ἰχῶρος ῥῦσις. Ῥυσοὶ τὸ πᾶν σκῆνος ῥυτίσι τρηχείῃσι· ἀτὰρ καὶ ἐντομαὶ βαθεῖαι, ὁκοῖον αὔλακες μέλανες, τῶν ῥινῶν. διὰ τόδε καὶ ἐλέφας τοῦ πάθεος τοὔνομα. ἰχνέων καὶ πτερνέων μέσφι τῶν μέσων τῶν δακτύλων ῥήξιες. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξῃ τὸ κακὸν, ἑλκώδεες τοὺς ὄχθους· μήλων, γενείου, δακτύλων, γονάτων κάκοδμα καὶ ἀναλθέα τὰ ἕλκεα. ἄλλα γὰρ ἐπ' ἄλλοισι ἐξανίσταται, καὶ ἐπ' ἄλλοισι ἄλλα πρηΰνεται. Ἤδη κοτὲ καὶ τῶν μελέων προαποθνήσκει τοῦ ἀνθρώπου ἄχρι ἐκπτώσιος, ῥὶς, δάκτυλοι, πόδες, αἰδοῖα καὶ ὅλαι χεῖρες. οὐδὲ γὰρ θανατοῖ τὸ κακὸν εἰς ἀπαλλαγὴν βίου αἰσχροῦ καὶ ἀλγέων δεινῶν πρόσθεν ἢ ἐς μέλεα διατμηθῆναι τὸν ἄνθρωπον. ἀλλὰ μακρόβιόν ἐστι, ὅκως ἐλέφας τὸ ζῶον. Ἢν δὲ καὶ ἄλγος ἀρτίως ἔῃ τῶν μελέων, πολλόν τι ἐπικόπτει βαρύτερον ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ πλανεύμενον. σιτίων ὄρεξις οὐκ ἀγεννής· ἄποιος δ' ἡ γεῦσις, οὐδὲ τερπνὸν ἡ ἐδωδὴ καὶ ἡ πόσις· ἁπάντων δὲ, ὑπ' ἀχθηδόνος, μῖσος· ἀτροφίη· ἀφροδισίων ἐπιθυμίη λυσσώδης. Κόποι αὐτόματοι· μελέων ἑκάστου ἰδίῃ βάρεα, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἀχθέει καὶ τὰ σμικρὰ μέλεα. Ἀτὰρ καὶ τὸ σῶμα πρὸς ἅπαντα ἄχθεται· οὐ λουτροῖσι τέρπεται, οὐκ ἀλουσίῃ· οὐ τροφῇ, οὐκ ἀσιτίῃ· οὐ κινήσι, οὐκ ἠρεμίῃ. πᾶσι γὰρ ἐφέστηκε ἡ νοῦσος. Ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίης κακίων φαντασίη· δύσπνοια καρτερή· πνῖγες, ὡς ἀπ' ἀγχόνης. ὧδε γοῦν τινὲς κατέστρεψαν τὸν βίον, νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες.

his *κεκλεισμένα*. — Eandem lect. vidit Crassus. — Wiganus: «Malim, inquit, *κεκλασμένα*, *fissa*, *fracta*; sicut totum elephanti corium apparet." — Equidem quin *κεκλασμένα* srcipserit auctor, nullus dubito, sed alio modo vocem accipio: nimirum puto Aretaeum significare hoc morbo laborantium aures superne inflexas esse, ita ut pars superior ad latera propendeat.

ἕλκεα ἐπὶ τῇσι βάσεσι τῶν ὤτων κνησμώδεα, ἰχῶρος ῥῦσις.] Libri *τῶν ὤτων, ἰχῶρος ῥύσις, κνησμώδεα.* — Idem legit Crassus. — Malui voces transponere, nam his in rebus sexcenties peccant librarii. — Et vero *ῥῦσις* pro *ῥύσις* reposui; vult enim *ῥεῦσις*.

ἀτὰρ καὶ ἐντομαὶ βαθεῖαι, ὁκοῖον αὔλακες μέλανες τῶν ῥινῶν.] Schneid. in Lex. voce *ῥινός*: «im plur. inquit, poët. *ῥινά*. Anal." Ipsum locum inspiciendi copia mihi nunc non datur.

διὰ τόδε καὶ ἐλέφας τοῦ πάθεος τοὔνομα. ἰχνέων καὶ πτερνέων μέσφι τῶν μέσων τῶν δακτύλων ῥήξιες.] Vulgo *τοῦτο*, sed *τόδε* praebent V. Pa *b. e. f.* — Libri paene omnes *ὁ ἐλέφας*, unius H. auctoritate omisi articulum. — Vulgo *μέσφι τῶν μέσων* (*μέσῳ* V.) *τῶν δακτύλων ῥ.* — H. *μέσφι τῶν δακτύλων μέσων.* — Cap. de s. *ἐμπυϊκῶν* legis: *ἐς ἕν τι τῶν μέσων πλευρῶν.*

καὶ ἐπ' ἄλλοισι ἄλλα πρηΰνεται.] *Καί* h. l. in antiquioribus Edd. et in Kühniana, quae ad exemplar Lugduno-Batavum expressa est, deëst; additur in O. et vero additum vidi in Pa. *b. e. f.*

ἄχρι ἐκπτώσιος.] Ἄχρις Pa. *b.*

ἢν δὲ καὶ ἄλγος ἀρτίως ἔῃ τῶν μελέων.] Pe. *d. f.* *εἰ δὲ καὶ ᾖ ἄ.*

ἐπικόπτει.] H. V. A. Pa. *c. d. e. f.* *ἐπικοπείς.* Pb. *ἐπικοπῆς.* — Itaque de coniectura Goupyli, uti videtur, *ἐπικόπτει.*

ἐπικόπτει βαρύτερον ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ πλανεύμενον. σιτίων ὄρεξις οὐκ ἀγεννής.] *Πλανευμένων σιτίων* libri; dudum emendavit Wiganus. — Crassus vulgatam vidit.

ἄποιος δ' ἡ γεῦσις.] Δ' de meo interposui: nempe antithesis est in *ὄρεξις οὐκ ἀγεννής· ἄποιος δ' ἡ γεῦσις.*

ἁπάντων δὲ ὑπ' ἀχθηδόνος μῖσος.] In Edd. antiquioribus *μίσος* (sic) ad quod nomen Scaligerus in marg. Ed. Henysch. adponit *μύσος* (sic). Sed cap. 6. huius libri *μῖσος καὶ ἀποστροφὴ τῶν γευμάτων* et paulo, post *καὶ φυγὴ καὶ μῖσος σιτίων.* — Itaque nihil muto.

ἀφροδισίων ἐπιθυμίη λυσσώδης.] Ἀφροδισίων in libris scriptis deëst et a Crasso in Latinis omissum. Wiganus supplendum esse monuit in adnn. Putat nescio quo casu a librario h. l. omissum vocabulum, supra perperam insertum esse, ubi pro *ἀφροδισίων* reposui *ἀπὸ σιτίων.*

μελέων ἑκάστου ἰδίῃ βάρεα.] Legebatur *μελέων ἑκάστου ἰδέη βαρεῖα* (*βαρέα* Pa. *b. c. d.*), quam lect. vidit etiam Crassus. — Confer verba e cap. superiore: *καὶ ξυμπάντων τε ὁμοῦ πόνος καὶ ἰδίῃ ἑκάστου ὀδύνη.* — Noster autem initio eorum, quae de capite de Epilepsia supersunt, *τενόντων βάρεα* plurali numero.

ἀχθέει.] Ἀϋχθής H. V. *ἀϊχθής* A. Pa. *b. c. d. f.* *ἀ.. ἰ.. χθῆς ...... καὶ* Pd. *e.* Itaque *ἀχθέει* coniectura Goupyli esse videtur.

πᾶσι γὰρ ἐφέστηκε ἡ νοῦσος.] Wiganus «an recte?" quaerit. — Non perspicio, quare de his dubitet.

ὕπνος λεπτὸς, ἀγρυπνίης κακίων φαντασίη.] Libri *ἀγρυπνίη κακίων ἐν φαντασίῃ*: verissime monuit Wiganus *ἀγρυπνίης* legendum esse, sed pergere debuerat et otiosum *ἐν*, quod saepius librariorum munificentiae in hoc auctore debetur, expellere.

νήγρετον ὕπνον ἐς θάνατον εὕδοντες.] «Haec verba, inquit Wiganus, unius versus finem, alterius principium esse existimo." — Equidem certo affirmare non audeo: sed Homeri versus respicit ex Od. XIII. 79.

Τοιούςδε οὖν ἐόντας, τίς οὐκ ἂν Φύγοι, ἢ τίς οὐκ ἂν ἐκτραπείη, κἢν υἱὸς, ἢ πατὴρ ἔῃ, κἢν κασίγνητος τύχῃ; δέος καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ. Πολλοὶ γοῦν ἐπ' ἐρημίης καὶ ἐς ὄρεα τοὺς Φιλτάτους ἐξέθεσαν, οἱ μὲν ἐς χρόνον ἐπαρήγοντες τῷ λιμῷ, οἱ δὲ ἥκιστα, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν. Λόγος δὲ, ὡς τῶν ἐπ' ἐρημίης ἀφιγμένων τὶς ἐξερπύσαντα ἐκ τῆς γῆς ἔχιν ἰδὼν, ὑπ' ἀνάγκης τοῦ λιμοῦ, ἢ τῷ πάθεϊ ἀχθεσθεὶς, ὡς ἀμείψασθαι τὸ κακὸν κακῷ, ζῶντος ἐνέφαγε τοῦ ἔχιος, καὶ οὐ πρόσθεν ἐτελεύτησε πρὶν ἢ πάντα αὐτῷ διασαπῆναι καὶ ἀποστῆναι τὰ μέλεα. Ἄλλον δὲ ἰδεῖν ἔχιν ἐς πίθον γλεύκεος ἑρπύσαντα, πιόντα τε τοῦ γλεύκεος ἐς κόρον ἀποβλύσαι, πολλὸν δὲ καὶ τοῦ ἰοῦ συνεκχεῖν τῷ γλεύκεϊ. ἐπεὶ δὲ ἀπεπνίγη τὸ θηρίον ἐν τῷ γλεύκεϊ, χανδὸν καὶ πολλὸν τοῦ γλεύκεος πιεῖν τὸν ἄνθρωπον, ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου καὶ τοῦ πάθεος διζήμενον. Ὡς δὲ ἐς κόρον ἧκε καὶ μέθην, ἐκεῖτο μὲν χαμαὶ τὰ πρῶτα, ὅκως ἀποθνήσκων. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ κάρου καὶ τῆς μέθης ἐξήγρετο, περιεῤῥύησαν μὲν τὰ πρῶτα αἱ κόμαι, ἔτι δὲ δάκτυλοί τε καὶ ὄνυχες, ἑξῆς δὲ περιετετήκεσαν πάντα. Ἐπεὶ δὲ ἔτι ἐν σπέρματι ἡ δύναμις ἦν, ἐκηροπλάστεε αὖθις, ὅκως ἐκ γενετῆς, τὸν ἄνθρωπον ἡ Φύσις· ἐξέθρεψε μὲν ἄλλας κόμας, καὶ ὄνυχας νέους καὶ σάρκα καθαρήν· καὶ ἐξέδυ μὲν τὸν παλαιὸν ῥινὸν, ὡς γῆρας ἑρπετοῦ· ἐπανεκλήθη δὲ ἐς Φῦμα ζωῆς, ὅκως ἄλλος ἄνθρωπος. Ὅδε μὲν οὖν ὁ μῦθος οὐ κάρτα μὲν ἀτρεκὴς, οὐ πάγχυ δὲ ἄπιστος, κακὸν γὰρ κακῷ βλαφθῆναι, πιστόν· τὴν Φύσιν δὲ ἐπὶ τῷ ἐόντι ζωπύρῳ ἀνανεῶσαι τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἄπιστον ἐς τέρατος ἰδέην.

καὶ τῷ νήδυμος ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
νήγρετος, ἥδιστος, θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς.

οἱ δὲ ἥκιστα, ὡς σφέας ἐθέλοντες ἐκθανεῖν.] Legebatur *οἱ δὲ ὡς ἥκιστα σφέας ἐ. ἐ.* — De voculis transponendis monuit Petitus. — Volunt nempe propter contagii metum: *δέος καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ*, inquit Aretaeus. — Galenus: de rem. simpl. XI. 1. de hoc morbo laborante quodam: *μέχρι μέν τινος ὁμοδίαιτος ἦν τοῖς συνήθεσιν, ἐπεὶ δ' ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας τε καὶ ὁμιλίας ἐκοινώνησαν μὲν ἔνιοι τοῦ πάθους κ. τ. λ.*

ἐς πίθον... ἐς κόρον.] Ἐς O. Pa. *b.* utroque loco, *εἰς* cett. — Ad *πιόντα τε τοῦ γλεύκεος ἐς κόρον* Petitus adponit locum ex Arist. Hist. An. VIII. 6: *οἱ δὲ ὄφεις καὶ πρὸς τὸν οἶνόν εἰσιν ἀκρατεῖς· διὸ θηρεύουσί τινες καὶ τοὺς ἔχεις εἰς ὀστράκινα διατιθέντες οἶνον εἰς τὰς αἱμασιάς· — λαμβάνονται γὰρ μεθύοντες.* Cf. Plin. X. 93: «Serpentes, cum occasio est, vinum praecipue appetunt, cum alioqui exiguo indigeant potu.” — Idem quoque monet historiam h. l. ab Aretaeo traditam etiam legi apud Gal. de rem. simpl. XI. 1. — Totum illud caput ad universum hunc Aretaei locum conferre est operae pretium. — Unum casum ex iis, quos refert Galenus, transtulit in suum opus Aëtius cap. 170. libri 2. Tetrab. I. Minus vere igitur Wiganus refert ipsum Aëtium hominem vidisse!

ἐπεὶ δὲ ἀπεπνίγη τὸ θηρίον ἐν τῷ γλεύκεϊ, χανδὸν καὶ πολλὸν τοῦ γλ. κ. τ. λ.] In his *ἐπειδὴ ἀ.* Pc. *e.* *χανδὸν δὲ καὶ πολλόν* Pe. *f.*.

ἑξῆς δὲ περιετετήκεσαν πάντα.] Libri *περιτετήκεισαν.* Pf, *περιτετήκεσαν.* Itaque huic formae augmentum adscripsi.

τὸν παλαιὸν ῥινόν.] Sic O. ex H. Vulgo *τὸ π. ῥῆνος* (Pb. *ῥῖνος*). — Quod ad seq. *ὡς γῆρας ἑρπετοῦ*, cf. Hesych. *γῆρας. ὄφεως δέρμα.* Latine eodem sensu *senecta*, apud Plin. v. c. XXVIII. 48. — XX. 95.

ἐπανεκλήθη δὲ ἐς Φῦμα ζωῆς.] Sic H. V. G. v. l. O. Pa. *b. e. f.* Ceteri *δὲ ὡς ἐς Φ. ζ.*

ὅδε μὲν οὖν ὁ μῦθος.] Ita de meo scripsi: cett. *ὧδε ... ὁ μῦθος* minus apte.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ὀξεῶν νούσων ἄκεα ξυναφέα τῇσι σημηΐων ἰδέῃσι, ἀμφὶ ὧν τοῖσι ξυγγράμμασι, ἅσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται. Ὁκόσα μὲν ὧν ἐν πυρετῶν θεραπείῃ γίγνεται, κατά τε τὴν τούτων διαφορὴν, καὶ κατὰ τὴν τῶν νοσημάτων ἰδέην, καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ποικιλίην, τουτέων τὰ πλείω ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται. Ὁκόσα δὲ ξὺν πυρετοῖσι ὀξέα γίγνεται πάθεα, ὁκοῖον ἡ φρενῖτις· ἢ ἄνευθε πυρετῶν, ὁκοῖον ἀποπληξίη· ἀμφὶ τῶνδε μοῦνον τὰ ἄκεα φράσω, ὡς μὴ διαμαρτάνειν, μηδὲ μακρηγορέειν, ἕτερα ἐν ἑτέροισι γράφοντα. Ἀρχὴ δὲ ἡ ὡυτὴ, ἥ καὶ ἀμφὶ τῶν παθέων, καὶ τελευτὴ ἡ ὡυτή.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΦΡΕΝΙΤΙΚΩΝ.

Κεφ. α΄.

Κατακεκλίσθαι χρὴ τὸν νοσέοντα ἐν οἴκῳ εὐμέτρῳ, εὐκρήτῳ. χειμῶνος μὲν, ἐν ἀλέῃ· θέρεος δὲ, ἐν ψύχεϊ νοτερῷ· ἔαρος δὲ καὶ φθινοπώρου, πρὸς τὰς ὥρας τεκμαίρεσθαι. Ἔπειτα ἡσυχίην ἄγειν κελεύειν, καὶ αὐτὸν τὸν νοσέοντα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς οἰκίης ἅπαντας· ψόφου γὰρ καθαπτόμενοι φρενιτικοί· ἀτὰρ ἠδὲ ὑπὸ τῶνδε μαίνονται. Τοῖχοι

Lib. I. Prooemium. *Ὀξεῶν νούσων ἄκεα ξυναφέα τῇσι σημηΐων ἰδέῃσι, ἀμφὶ ὧν τοῖσι ξυγγράμμασι, ἅσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται.*] Libri: *ὀξεῶν νούσων ἄκεα ξυναφέα τῇσι ἀμφὶ σημηΐων ἰδέῃσι, ὧν τοῖσι ξυγγράμμασι, ἅσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται.* — Nempe *τοῖσι* in his *Pb.*, *τοῖς* cett. — Iam vero in hac vulgata lect. non intelligo rationem grammaticam verborum *ὧν τοῖσι ξυγγράμμασι, ἅσσα μοι πρόσθεν γεγράφαται.* Neque enim video, unde pendeat genitivus *ὧν*. Quid deficiat, facile patet: praepositio. Itaque *ἀμφί* ante *ὧν* intuli, putans per librariorum negligentiam in alienam sedem esse translatum. — Paulo ante noster *δέος καὶ ἀμφὶ μεταδόσιος τοῦ κακοῦ*; — paulo post *ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι*, — et *ἀμφὶ τῶνδε μοῦνον τὰ ἄκεα φράσω.*

θεραπείῃ.] *Pb.* *θεραπίῃ*, quam formam cur Wiganus praetulerit, non perspicio.

ἐν τοῖσι ἀμφὶ πυρετῶν λόγοισι λελέξεται.] Aretaeus hos *ἀμφὶ πυρετῶν λόγους* re vera conscripsit, teste Alexandro Aphrodisiensi. En! unum iam opus suum hodie deperditum citat!

ἄνευθε.] *Ἄνευθεν* Pc. *ἄνευ* Pd.

ἀμφὶ τῶνδε μοῦνον τὰ ἄκεα φράσω.] *Μούνων* (sic) Pa. *b. d. e. f.* — utrumque ferri potest. — Praepositio *ἀμφί* h. l. fere abundat; Ionismus mihi videtur *ἀμφί* hac ratione cum Genitivo usurpatum. Cf. Vig. p. 573. ed. Herm.

Cap. 1. *νοτερῷ.*] Sic Kühniana: cett. *νοτέρῳ.* De accentu male posito iam Petitus monuit. *Pb.* in marg. *νοτερῷ.*

αὐτὸν τὸν νοσέοντα.] Sic O. V. Pc. *d. e. f.*; *τόν* om. cett.

ψόφου γὰρ καθαπτόμενοι φρενιτικοί· ἀτὰρ ἠδὲ ὑπὸ τῶνδε μαίνονται.] Libri: *ὀξυήκοοι γὰρ ἠδὲ ψόφου καθαπτόμενοι φρενιτικοί. ἀτὰρ ὑπὸ τῶνδε μαίνονται.* Hipp. Coaca 96. et Prorrh. I. 16.: *οἱ φρενιτικοὶ … ψόφου καθαπτόμενοι.* — Gal. in exeg.: *ψόφου ῥᾳδίως αἰσθανόμενοι.* Cf. Oecon. Hipp. in *καθαπτόμενοι ψόφου.* — Teneamus praeterea *ἀτάρ* parum apte poni in librorum scriptura, nam nulla est antithesis. — Quid igitur? *ὀξυήκοοι* glossa est in dictionem exquisite Hippocraticam; *ἠδέ* pone *ἀτάρ* inferendum est, et *γάρ* pone *ὀξυήκοοι*: locus nempe de novo a librariis quodammodo constitutus fuit, postquam glossa in textum irrepserat.

μηδὲ ἄχναις, μηδὲ γραφῇσι εὔκοσμοι.] Vulgo in his *ἄχναι.* H. *ἄχναις* (postremae literae vestigium tantum) *εὐκόσμοισι.* Pc. *d. e. f.* *ἄχνας εὐκόσμοισι.* Ad *ἄχνας* in

λεῖοι, ὁμαλοὶ, μηδ' ὑπερίσχοντες, μηδὲ ἄχναις, μηδὲ γραφῇσι εὔκοσμοι· ἐρεθιστικὸν γὰρ τοιχογραφίη. καὶ γὰρ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν παμφαίνουσί τινα ψευδέα ἰνδάλματα, καὶ τὰ μὴ ἐξίσχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερίσχοντα, καὶ πᾶσα πρόφασις ἀναιτίη πρόκλησις χειρῶν φορῆς. Κλίνης μῆκος καὶ πλάτος σύμμετρον, ὡς μήτε βληστρίζεσθαι ἐν τῇ πλατείῃ, μήτε ἀπὸ τῆς στεινῆς ἐκπίπτειν κοίτης. Ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι, ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπόμνησις ἔοι· ἀτὰρ ἠδὲ ἐν μαλθακοῖσι, ἀστεργὴς γὰρ τοῖσι νεύροισι ἡ σκληρὴ κοίτη. οὐχ ἥκιστα δὲ τῶν ἄλλων τοῖσι φρενιτικοῖσι τὰ νεῦρα πονέει, μάλα γάρ τοι σπῶνται φρενιτικοί. Εἴσοδοι τῶν φιλτάτων· μῦθοι καὶ λαλιὴ μὴ θυμοδακεῖς· πάντα γὰρ εὐθυμέεσθαι χρὴ, μάλιστα τοῖσι ἐς ὀργὴν ἡ παραφορή. Κατάκλισις ἢ ἐν ζόφῳ, ἢ ἐν φωτὶ πρὸς τὸ νόσημα τεκμαρτέη. ἢν γὰρ πρὸς τὴν αὐγὴν ἀγριαίνωσι καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζωνται, ἢ ξενὰ ἰνδάλματα προβάλλωνται, καὶ τὸ ξύνολον τὴν αὐγὴν, ἢ τὰ ἐν αὐγῇ δεδίττωνται, ζόφον αἱρέεσθαι χρή· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. Ἀγαθὸν δὲ, πρὸς αὐγὴν σωφρονέειν τε καὶ πρηΰνεσθαι τὴν παραφορήν. Ἀσιτίη μὴ μακρή. σιτία δὲ ὑγρότερα, καὶ βραχύτερα, καὶ συνεχῆ· μειλίγματα γὰρ θυμοῦ σιτία. Εὐκαιρίη δὲ, ἐν τῇσι ἐπανέσεσι ἀμφοῖν, καὶ πυρετοῦ, καὶ παραφορῆς. Ἢν δὲ ὑπ' ἀσιτίης ἐκμαίνωνται, καὶ ἢν μὴ παρείκῃ ὁ πυρετὸς, διδόναι μὴ μεγάλα ἐπὶ πυρετῷ βλάπτοντα. Ἀγαθὸν δὲ ξυμφωνέειν καὶ τὸν πυρετὸν, καὶ τὴν παραφορὴν, ἔς τε τοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐπανέσιας.

d. et *e.* in marg. legis glossam *ἤγουν ἐπανάστημα.* — Flagitante loci sensu *ἄχναις* dedi, quod Wiganus etiam requirit.

καὶ γὰρ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν παμφαίνουσί τινα ψευδέα ἰνδάλματα καὶ τὰ μὴ ἐξίσχοντα ἀμφαφόωσι ὡς ὑπερίσχοντα.] Pro *παμφαίνουσι*, quod de coniectura recepi, libri vulgo *ἀμφαιρέουσι* P. *c. d. e. f.* *ἀφαιρέουσι*: postremum in marg. exemplaris Henyschiani adscribitur una cum *ἀμφαιωρέουσι*, quod Petitus probat, supplens *τοῖχοι γραφῇσι εὔκοσμοι ἀμφαιωρέουσι*; idem illud *ἀμφαιωρέουσι* Schneiderus adeo ex h. l. in Lexicon recepit. — Crassus «obversantur" habet, unde quid legerit, haud certo efficias. — Wiganus nihil adnotat et Latine «accipiunt" scribit. — Neque *ἀφαιρέουσι*, neque *ἀμφαιρέουσι* congruunt cum loci sensu: sed neque *ἀμφαιώρεουσι* convenit; nam *αἰωρέω* transitivum est, quum tamen requiratur intransitivum; nempe cum Petito *τοῖχοι κ. τ. λ.* cogitatione supplere, nemo facile audeat, opinor; et vero aeque minus *οἱ νοσέοντες* supplebis; tum vero *πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀμφαιωρέουσι* mirum sonat et dubito, num Graecum sit totum hoc verbum, quod nusquam alias, quod sciam, obvium. — Sed est noster in hisce omnino *ὁμηρικός*: poëtae *ἰνδάλματα* fere debentur, certe verbum, unde nomen ductum est, et debetur forma *ἀμφαφόωσι*. Itaque arbitror Aretaeum *παμφαίνουσι* scripsisse (ut Il. XI. 29. *ἐν δέ οἱ ἧλοι Χρύσειοι πάμφαινον*); librarios vero hinc *ἀμφαιρεῦσι* effinxisse et *ἀφαιρέουσι*, *ἀμφαιρέουσι*, *ἀμφαιωρέουσι*: si modo Henyschio fides habenda, soli postremum in marg. adscribenti una cum lect., quam alii libri etiam exhibent. — Potest viri coniectura esse. — Non infitior me saltem mirari Schneiderum eiusmodi quid in Lexicon recipere.

βληστρίζεσθαι.] Pe. in marg. glossam adscriptam fert: *ὀλισθαίνειν.*

στεινῆς.] Sic Ionice O. ex H. V.; eandem formam vidi in Pa. *c. f.*

κροκυδίζειν.] V. *κροκιδίζειν.*

ἀτὰρ ἠδὲ ἐν μαλθ.] Ἠδ' Pe. *f.*

εἴσοδοι τῶν φιλτάτων.] Eurip. Med. 1149. *παίδων μυσαχθεῖσ' εἰσόδους.* Androm. 930. *κακῶν γυναικῶν εἴσοδοι μ' ἀπώλεσαν.*

μῦθοι καὶ λαλιὴ μὴ θυμοδακεῖς.] Θυμοδακὴς Pb.

πάντα γὰρ εὐθυμέεσθαι χρή.] Locus ita intelligendus: *πάντα* (i. e. *πρὸς πάντα*) *γὰρ εὐθυμέεσθαι χρὴ τοὺς φρενιτικοὺς, μάλιστα δὲ οἷσι ἐς ὀργὴν ἡ παραφορή.* — Itaque notemus *τοῖσι* pro relativo *οἷσι*. — *Πάντα* initio adverbii vice fungitur.

ἢν γὰρ πρὸς τὴν αὐγὴν ἀγριαίνωσι καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζωνται, ἢ ξενὰ ἰνδάλματα προβάλλωνται καὶ τὸ ξύνολον τὴν αὐγὴν, ἢ τὰ ἐν αὐγῇ δεδίττωνται, ζόφον αἱρέεσθαι χρή· ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον.] Libri omnes: *ἢν γὰρ πρὸς τὴν αὐγὴν ἀγριαίνωσι καὶ ὁρέωσι τὰ μὴ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζωνται ἢ ἀνθ' ἑτέρων ἕτερα γιγνώσκουσι, ἢ ξενὰ ἰνδάλματα προβάλλωνται καὶ τὸ ξύνολον κ. τ. λ.* — Wiganus haec adnotat: «*καὶ ὁρέωσι τὰ μὴ ὄντα.* Videtur hoc glossema esse in *καὶ τὰ μὴ ὑπεόντα φαντάζωνται.* — *ἢ ἀνθ' ἑτέρων ἕτερα γιγνώσκουσι.* Videtur hoc glossema in *ἢ ξενὰ ἰνδάλματα προβάλλωνται*, idque falsum; nam alibi (cap. de mania) ait, (*φρενιτικοὶ*) *μὲν γὰρ παραισθάνονται καὶ τὰ μὴ παρέοντα ὁρέουσι δῆθεν ὡς παρεόντα καὶ τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται· οἱ δὲ μαινόμενοι ὁρέουσι μὲν ὡς χρὴ ὁρῆν, οὐ γιγνώσκουσι δὲ περὶ αὐτέων, ὡς χρὴ γιγνώσκειν.* Hic manifestum est, phreniticos a maniacis distingui eo, quod illorum visus decipiatur, horum iudicium in cognoscendis rebus labet atque erret. Quid quod eadem plane sint, *ξενὰ ἰνδάλματα προβάλλωνται*, ac, *τὰ μὴ φαινόμενα ἄλλῳ κατ' ὄψιν ἰνδάλλεται.*" Verissime vir egregius haec monuit: itaque recentiorum additamenta eieci.

καὶ ἢν μὴ παρείκῃ ὁ πυρετός.] Sic Pc. *e. f.* *παρήκῃ* cett. omnes. — Unice veram lectionem esse eam, quam praebent libri Parisienses tres, quisque videt; *παρήκειν* non congruit. Paulo ante sermo fuit de remissione febrium.

Ἢν ὦν ἥκῃ ὁ καιρὸς ἐς θρέψιν, πρώτιστα σκεπτέον, εἰ χρὴ ἀφαιρέειν αἷμα. Ἢν μὲν ὦν ἡ παραφορὴ ξὺν πυρετῷ ἀρχῆθεν εἰςβάλλῃ τῆς πρώτης, ἢ δευτέρης ἡμέρης, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, μάλιστα τὴν μέσην. Ἀτὰρ καὶ ἢν ἐς τρίτην, ἢ τετάρτην ἡμέρην ἡ παραφορὴ ἥκῃ, μέσφι τῆς πρώτης τῶν κρισίμων περιόδου, τάμνειν. Εἰ δὲ προσωτέρω τοῦ δέοντος χρόνου ἑκταίῳ ἐόντι, ἢ ἑβδομαίῳ, ἐῆν. πολλὸν γὰρ πρὸ τῶν κρισίων ἐν τοῖσι ὀξέσι κενοῦν χρὴ, ἢ φαρμακεύειν, ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι. Ἀτὰρ καὶ φλέβα τάμνων μὴ πολλὸν ἀφαιρέειν, κῆν ἐν ἀρχῇ τάμνῃς· φρενῖτις γὰρ εὔτρεπτον ἐς συγκοπὴν κακόν. Ἢν δὲ πολυπληθὴς ὁ νοσέων ἔῃ, καὶ νεηνίης, καὶ ἐξ ἀδηφαγίης, καὶ οἰνοφλυγίης, — οἵδε οὐ τῆς φρενίτιδος ἔασι οἱ λογισμοὶ, ἀλλὰ καὶ ἄνευ παραφορῆς πολλὸν τουτέων ἀφαιρέειν αἷμα. πολλὸν δὲ μεῖον ἀφαιρέειν, ἢν οἵδε ἔωσι οἱ φρενιτικοί. Τάμνειν δὲ φλέβα τουτέων εὐτολμότερον, ἢν ἐξ ὑποχονδρίων, καὶ μὴ ἀπὸ κεφαλῆς, ἡ νοῦσος ᾖ. ἐνθάδε γὰρ τῆς ζωῆς ἐστι ἡ ἀρχή· κεφαλὴ δὲ χῶρος μὲν αἰσθήσιος, καὶ νεύρων ἀφέσιος· αἷμα δὲ παρὰ κραδίης ἕλκει μᾶλλον, ἢ ἄλλοισι διδοῖ. Ἢν ὦν πεπόνθῃ ἥδε, οὐ χρὴ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. τάδε γὰρ πάθεα, κενεαγγέειν ἐφ' οἷσι ἡ βλάβη οὐ σμικρή. Κῆν μὲν ἡ δύναμις ἀντέχῃ εἰς τὸ ἱκανὸν τῆς κενώσιος, ἅπαξ ἀφαιρέειν, ὅκως μὴ ἐν τῇ διαστάσι τῆς ἐπαφαιρέσιος διολλύηται τῆς τροφῆς ἡ ἐγκαιρίη. ξυνεχέες γὰρ τοῖσι φρενιτικοῖσι οἱ πυρετοὶ καὶ οὐδὲ ἐπανέσιας μακρὰς, ἀλλὰ βραχείας καὶ ἀσήμους κουφισμοὺς ποιεύμενοι. Ἢν δὲ πρὸ τῆς ξυμμετρίης ἀπαυδήσῃ ὁ νοσέων, ἐς δευτέρην ἐπάνεσιν ὑπερβάλλεσθαι, ἢν μὴ ἐς μακρὸν ἐκπίπτῃ· εἰ δὲ μὴ, ἀνακαλεσάμενον ὀσμῇσι, καὶ ψαύσεσι προςώπου, καὶ πιέσι ποδῶν, αὐτίκα ἀφαιρέειν. Γνῶμα δὲ τῆς αὐταρκίης, ἡ δύναμις.

Τροφὴ ὑγρὴ πᾶσι μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι, οὐχ ἥκιστα δὲ φρενιτικοῖσι· ἐπιξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μούνων. Τὸ δὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· ἄπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι. Χόνδροι πλυτοὶ ξὺν ὕδατι, ἢ μελικρήτῳ. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἐκ τῶνδε ῥοφή-

μὴ μεγάλα ἐπὶ πυρετῷ βλάπτοντα.] Vulgo *ἐπὶ πυρετόν* H. Pc. *f.* *πυρετῶν.* — Hinc *πυρετῷ* effeci: nam tum saepe haec confunduntur, tum et in superioribus et in seqq. *πυρετός* sing. num. usurpatur.

πολλὸν γὰρ πρὸ τῶν κρισίων ἐν τοῖσι ὀξέσι κενοῦν χρὴ, ἢ φαρμακεύειν, ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι χρέεσθαι.] *Γάρ* recepi e libris H. Pc. *d. e. f.* *ἐρεθισμοῖσι* H. O. *ἐρεθμοῖσι* cett. — Facile patet eum respicere Hipp. Aph. I. 20. *τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν, μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακείῃσι, μήτ' ἄλλοισι ἐρεθισμοῖσι, ἀλλ' ἐᾷν.* — Cf. lib. de Humoribus spurium p. 125. Kühn.

αἷμα δὲ παρὰ κραδίης ἕλκει μᾶλλον, ἢ ἄλλοισι διδοῖ.] *Παρὰ καρδίης* O. ex H.; idem praebuere Pc. *d.* *παρὰ καρδίῃ* vulgo. Unus V. *κραδίῃ.*

τάδε γὰρ πάθεα, κενεαγγέειν ἐφ' οἷσι ἡ βλάβη οὐ σμικρή.] Libri omnes ita locum scriptum referunt: sensus est *τάδε γάρ πάθεα, ἐφ' οἷσι κενεαγγέειν βλάβη οὐ σμικρή.* — Sed in structura vulgata inesse credo Ionismum, qualis *ὄρνιθες ὥς.* Cf. Greg. Cor. de Dial. Ion.: *τὸ ἀναστρέφειν τὰς λέξεις Ἰώνων ἐστὶν ἴδιον.*

ἅπαξ ἀφαιρέειν, ὅκως μὴ ἐν τῇ διαστάσι τῆς ἐπαφαιρέσιος διολλύηται τῆς τροφῆς ἡ ἐγκαιρίη.] Libri omnes *διόλλυται.* — Leges grammaticae faciunt, ut subiunctivum reponam.

οὐδε ἐπανέσιας.] *Οὐδ' ἐπανέσιας* Pd. *f.*

ὀσμῇσι καὶ ψαύσεσι προςώπου.] Cett.: *ὀσμήσεσι.* Ego non fero librariorum errorem nominum terminationes confundentium.

γνῶμα.] Infra in fine capitis *γνώματα.* — Nomen Herodoto usurpatum VII. 52. Wesselingius ad Historicorum parentis locum Aretaei verba laudat et Soph. Trachin. 599. *ἔχοις ἂν γνῶμα μὴ πειρωμένη.*

οὐχ ἥκιστα δὲ φρενιτικοῖσι· ἐπιξηρότεροι γὰρ πυρετῶν μούνων.] *Ἐπιξηροτέρη* A. — Transitus est in utraque lectione a morbo ad ipsos aegrotantes, qualis in medicorum Graecorum operibus frequens.

τὸ δὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι· ἄπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι.] Libri: *οὐδὲ μελίκρητον, ἢν μὴ χολώδεες ἔωσι, εὔπεπτον γὰρ τοῖσι πικροχόλοισι.* — Videri ergo possim omnia in Aretaeo meo miscere; sed mihi persuadere non possum illum ita scripsisse. Est in primis Hippocraticus in toto hoc capite et continuo respicit Divini senis librum de Victu acut. — Hic vero: *μελίκρητον δέ*, inquit, *πινόμενον διὰ πάσης τῆς νούσου ἐν τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι τὸ ἐπίπαν μὲν τοῖσι πικροχόλοισι καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι ἧσσον ἐπιτήδειον, ἢ τοῖσι μὴ τοιούτοισί ἐστι· — καὶ διαχωρητικὸν δὲ κάτω χολώδεων, ἔστι μὲν ὅτε καλῶν, ἔστι δ' ὅτε κατακορεστέρων μᾶλλον τοῦ καιροῦ καὶ ἀφρωδεστέρων. μᾶλλον*

ματα διδόναι ἁπλᾶ, ὁποῖα θύμβρης, ἢ σελίνου, ἢ ἀνήθου ἐνηψημένων. εὔπνοα γὰρ τάδε καὶ διουρητικά. σύμφορον δὲ φρενιτικοῖσι οὔρησις. Λαχάνων πάντων μὲν, μάλιστα δὲ μαλάχης· ἀγαθὸν γὰρ τὸ γλίσχρασμα καὶ ἐς λειότητα γλώσσης καὶ ἀρτηρίης, καὶ ἐς τὴν τῶν κοπρίων διέξοδον. ἄριστον δὲ καὶ τεῦτλον, καὶ βλίτον, καὶ κορωνόπους, καὶ κολοκύντη καθ' ὥρην, καὶ ὅ τι ἂν ἐφ' ἑκάστης ὥρης ἄριστον ᾖ. Πτισάνης δὲ χυλὸς, ὑγρότατος μὲν ἐν πρώτοισι, ὡς ἀτροφώτερος ἔοι· ἐπὶ δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκῃ χρόνου. Ὑποστέλλεσθαι δὲ ἐν τῇσι κρίσεσι καὶ μικρόν τι πρὸ τῶν κρισίων. Ἢν δὲ ἐς μῆκος ἡ νοῦσος ἴῃ, μὴ ἀφαιρέειν τῶν προςθεσίων, ἀλλὰ σιτώδεα διδόναι, ὡς ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων· εὖτε καὶ κρεῶν ἀκρέων καὶ πετεινῶν χρέος, τὰ πολλὰ τοῖσι χυλοῖσι ἐντηκομένων, κάρτα γὰρ χρὴ τάδε ἐν τῇ ἑψήσι λύεσθαι. Ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰσὶ κρέσσονες, ὡς ἐπίπαν δὲ τοὺς ἐν τῇ χώρῃ ἀρίστους αἱρετέον· ἄλλη γὰρ ἄλλας φέρειν ἰχθύων ἰδέας πεπίστευται χώρη. Ὀπώρης οἰνώδεος ὑποστέλλεσθαι, κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει. ἢν δὲ ἀνάγκη ἔῃ, τῆς δυνάμιος, ἢ τοῦ στομάχου βιαζομένων, ἑφθὰ ἐν μελικρήτῳ, ἢ ὀπτὰ ἐν στέατι, ὁκοῖον μῆλα, δοτέον· τῶν δ' ἄλλων, θερμῷ ὕδατι ἕκαστον ἐκλύειν, ἢν ἐς μούνην τὴν τοῦ στομάχου παραμυθίην διδῷς. ἢν δὲ καὶ ἐς δύναμιν δέῃ, μὴ κάρτα τὸ οἰνῶδες ἐκλύειν. Τροφὴ μὲν ὦν, ὡς ἔπος εἰπεῖν τοιήδε.

Τέγγειν δὲ τὴν κεφαλὴν, ἐς ἔμψυξιν, λιπαϊ ἐλαίης ὄμφακος τετριμμένης· ἀλεαί-

δὲ τὸ τοιοῦτο τοῖσι χολώδεσί τε καὶ μεγαλοσπλάγχνοισι γίγνεται. Sed lege, quaeso, totum de mulso locum § 53—57. — Porro mel bilem augere legis apud antiquos celeros. — Mihi igitur librarii locum corrupisse videntur; facilis fuit lapsus ab ἄπεπτον ad εὔπεπτον: mox etiam εὐτροφώτερος in ἀτροφώτερος mutandum veniet. — Οὐδέ vix apte ponitur loco nostro, etiamsi non attendas ad fontes, unde noster sua hauriat; ipsa grammatica ratio facit ut aegre feram. Itaque lenissima medela οὐδέ in τὸ δέ mutavi: forte in libro aliquo, relicto spatio vacuo literae postea adponendae, scriptum fuerit ο δέ; unde postea οὐδέ ortum fuerit. Hisce scriptis video Petitum itidem locum corruptum esse credere: eius ratio tamen emendandi minus mihi arridet.

θύμβρης, ἢ σελίνου, ἢ ἀνήθου ἐνηψημένων.] Sic H. V. A. Pc. d. et Kühniana: ἐνεψημένων cett.

εὔπνοα γὰρ τάδε καὶ διουρητικά.] Εὔπνοια h. l. in Kühniana non nisi typothetae error est.

λαχάνων πάντων μὲν μάλιστα δὲ μαλάχης κ. τ. λ.] Miror quodammodo haec genitivo efferri, quum superiora et seqq. omnia nominativo ponantur. Licet genitivus ferri possit, adeoque illum servem, non discerno, an non potius librariis quam auctori debeatur, ita ut hic scripserit: λάχανα πάντα μὲν μάλιστα δὲ μαλάχη.

καὶ κολοκύντη καθ' ὥρην.] Sic O. ex H.; item Pb. d. e. f. κολοκύνται cett. In καθ' ὥρην imitatio est Hippocratici s. potius Cnidiorum apud Hipp. ἐς ὥρην.

πτισάνης δὲ χυλὸς, ὑγρότατος μὲν ἐν πρώτοισι, ὡς ἀτροφώτερος ἔοι· ἐπὶ δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκῃ χρόνου.] Libri in hisce: ὡς εὐτροφώτερος ἔοι· ἔστι (H. Pc. d. e. ἔτι G. v. ἔς τι) δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκοι (προήκῃ H. Pc. d.) χρόνον. — Pro εὐτροφώτερος Goup. in varr. lectt. coniicit ἀτροφώτερος, quod in textum recepit Wiganus: et vero emendatio certissima est. — Me advertit tum h. l. ὡς ἀτροφώτερος ἔοι, tum antea capitis initio ἐν ψιλοῖσι τοῖσι στρώμασι, ὡς μὴ κροκυδίζειν ὑπόμνησις ἔοι. Nimirum utroque loco potius ἔῃ exspectaveram: nec tamen mutare audeo. — Vitiosa sunt ἔστι, ἔς τι et ἔτι: unice verum esse credo ἐπί; antea ἔστω conieceram. — Omnino προήκῃ recipere oportebat; et χρόνου genitivo scribere, iubet Graecae linguae usus. Infra in verbis κἢν πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκῃ χρόνου, alii libri χρόνον, minus recte.

εὖτε καὶ κρεῶν ἀκρέων χρέος.] Petitus ad h. l.: «Galenus, inquit, aegris reficiendis porcorum pedes in ptisana exhibebat lib. 7. meth. med. — Nota obiter elegantiam quam auctor affectat vocum similitudine, κρεῶν ἀκρέων, Paronomasiam vocant Rhetores; ut δῶρα ἄδωρα· βίος ἄβιος." — Vid. de ἄκρεα, quae adscripsi ad lib. Hipp. de V. A. p. 219. Locus autem noster longe certissimum praebet testimonium, Aretaeum apud Hipp. ἄκρεα legisse et ex illo in sua scripta transtulisse.

τοῖσι χυλοῖσι ἐντηκομένων.] Cett.: ἐκτηκομένων. De coniectura mutavi.

ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰσὶ κρέσσονες, ὡς ἐπίπαν δὲ τοὺς ἐν τῇ χώρῃ ἀρίστους αἱρετέον· ἄλλη γὰρ ἄλλας φέρειν ἰχθύων ἰδέας πεπίστευται χώρη.] Libri: ἰχθύων οἱ πετραῖοι τῶν ἄλλων εἰς (O. ἐς) κρέσσον ἔστων (ἔστω H. V. Pa. b. d. e. f.) ἐπίπαν δὲ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ (χώρῃ V. A. Pb. c. d. e. f.) ἀρίστους αἱρετέον· κ. τ. λ. — Elegantissima huius loci corrupti emendatio debetur Koenio ad Greg. Cor. p. 464. Ed. Schaefer.

ὀπώρης οἰνώδεος ὑποστέλλεσθαι, κεφαλῆς γὰρ καὶ φρενῶν ἅψιν ποιέει.] Ὀπώρης H. V. O. Pb. c. d. e. f. ὀπώρας cett. — Φρενῶν ἅψις dictio est exquisite Hippocratica e lib. de V. Ac. § 52. mihi, εἰ καρηβαρίη μὲν μὴ ἐνείη μηδὲ φρενῶν ἅψις. § 50. ὁ μὲν γλυκὺς (οἶνος) ἧσσόν ἐστι καρηβαρικὸς τοῦ οἰνώδεος, καὶ ἧσσον φρενῶν ἁπτόμενος. Cf. Oecon. Hipp. in ἅπτεσθαι. — Quod ad ὀπώρην οἰνώ-

νεσθαι γὰρ ἡ κεφαλὴ οὐ φιλέει φρενιτικοῖσι. Ἢν δὲ καὶ ἀγρυπνίη καὶ φαντασίη ἔωσι, ῥοδίνου μίσγειν ἴσον ἴσῳ τὰ πρῶτα· ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὸ ῥόδινον ἔστω πλέον ἐς στύψιν καὶ ἔμψυξιν τῆς κεφαλῆς. Ἢν δὲ καὶ τὴν γνώμην παρακινέωνται, καὶ τὴν φθέγξιν ἐξαλλάσσωνται, ἑρπύλλου κόμης ἐνεψητέον ἐν τοῖσι ἐλαίοισι, ἢ κισσοῦ χυλὸν, ἢ πολυγόνου παραχυτέον. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἡ παραφορὴ ἐξάπτηται, καὶ πευκέδανον, καὶ σπονδύλιον τοῖσι ἐλαίοισι ἐνεψεῖν, καὶ ὄξους παραχεῖν· ἀτμῶν γὰρ τάδε καὶ θέρμης διαπνευστικὰ, καὶ παχέων χυμῶν διαλυτικὰ, τὰ τῆς παραφορῆς ξυναίτια. Πεφυλάχθαι δὲ χρὴ τάδε, ὡς μὴ ἐς τὸν αὐχένα καὶ τοὺς τένοντας ἡ τέγξις ἥκῃ. πολεμίη γὰρ τένουσι καὶ νεύροισι. Καιρὸς δὲ πᾶς τέγξιος, πλὴν τῆς ἐςβολῆς τοῦ παροξυσμοῦ. ἀραιοτέρῃ δὲ ἐν τῇ ἀναβάσι, πάντων δὲ μάλιστα ἐν ἀκμῇ. ἢ δ' ἂν ἐκμαίνωνται, τῇδε μάλιστα τέγγειν ψυχρῷ· καὶ ψυχομένῳ ἐπὶ μᾶλλον, θέρεος ὥρῃ· χειμῶνος δὲ, χλιαρῷ. Εἰς δὲ τὸ πρηΰνειν τὴν παραφορὴν, ὀξυκρήτῳ, ἢ κονύζης ἑψήματι, καὶ σπογγιῇ τὰ πρόςωπα πυριῆν· ἔπειτα χρίειν οἰνανθίνῳ, ἢ κροκίνῳ λίπαϊ. καὶ τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα τοισίδε διαχρίειν.

Τάδε μέντοι καὶ ὕπνου ἀγωγά. ἢν γὰρ πάννυχοι μὲν ἐγρήσσωσι, μηδὲ δι' ἡμέρης εὕδωσι, ὀφθαλμοὶ δὲ ὁκοῖόν τι κέρας ἑστήκωσι, βληστρίζωνται δὲ καὶ ἐξανιστῶνται, ὕπνον αὐτέοισι καὶ ἠρεμίην μηχανέεσθαι· πρώτιστα μὲν διὰ τῶν τῆς κεφαλῆς τεγξίων ῥοδίνου ἀκρήτου, ἢ ἀμαρακίνου ξὺν χυλῷ κισσοῦ, ἢ ἑρπύλλου, ἢ καὶ μελιλώτου ἐν ἀφεψήματι. Ἐπὶ μᾶλλον δὲ ὑπνωτικὸν, μήκων ἀφεψηθεῖσα ἐν λίπαϊ ἔς τε τὸ τῆς

δεα attinet, cf. Plinium XV. 33. « Ergo succorum vinosi piro, moro, myrto: minime (quod miremur) uvis." — Plutarchus Symp. III. V. 2. καὶ τῶν ἄλλων δὲ καρπῶν τοῖς οἰνώδεσι μᾶλλον ὡς ψυκτικοῖς χρωμένους τοὺς ἰατροὺς ὁρῶμεν, ὥςπερ ῥοαῖς καὶ μήλοις.

ἐπὶ δὲ μᾶλλον τὸ ῥόδινον ἔστω πλέον ἐς στύψιν καὶ ἔμψυξιν τῆς κεφαλῆς.] Ἔτι δὲ μᾶλλον cett., quod non fero: ἐπὶ δὲ μᾶλλον scripsit Aretaeus; opponitur hoc antecedenti ἴσον ἴσῳ τὰ πρῶτα et usurpatur de rei incremento, quod sensim fiat. Sic mox ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἡ παραφορὴ ἐξάπτηται et quod paulo ante reposui: ἐπὶ δὲ μᾶλλον παχύτερος, ὁκόσον ἂν ἡ νοῦσος προήκῃ χρόνου. — Est tamen etiam ubi ἐπὶ μᾶλλον denotet simplex fere μᾶλλον; exempla adeo frequenter obvia, ut adponere supersedeam.

καὶ τὴν φθέγξιν ἐξαλλάσσωνται, ἑρπύλλου κόμης ἐνεψητέον.] Ἐξαλλάττωνται Pd. ἑρπύλλου H. O. Pc. d. e. f. ἑρπύλου cett. — ἐνεψετέον O.

σπονδύλιον.] In litera π nulla varietas lectionis: usitatior forma fere σφονδύλιον. De his vid. Pierson ad Moer. p. 361. et Koen. ad Greg. Cor. p. 148. Lobeck. Phryn. p. 111.

τὰ τῆς παραφορῆς ξυναίτια.] Τά H. V. G. v. l. O. Po. — Itaque ἃ apud ceteros e Goupyli coniectura fluxisse videtur: iam antea adnotavi locos, ubi articulus pro relativo usurpatur a nostro: supra eodem hoc capite μάλιστα τοῖσι ἐς ὀργὴν ἡ παραφορή.

καιρὸς δὲ πᾶς τέγξιος.] Sic O. Pc. d. e. f. πάσης vulgo, quod vitiosum esse dudum vidit Petitus; πᾶσας Pa. πάσας Pb.

ἀραιοτέρῃ δὲ ἐν τῇ ἀναβάσι.] Crassus: « rarius quidem in incremento." Wiganus: « parcius tamen in incremento adhibeatur." — Habemus h. l. τὴν ἐςβολήν, — τὴν ἀνάβασιν. — τὴν ἀκμήν, — cf. Gal. initio libri de totius morbi temporibus: ὅλου τοίνυν τοῦ νοσήματος ἐπινοοῦμεν καιροὺς, ἀνάλογον ταῖς ἡλικίαις τῶν ζώων. ἕνα μὲν καὶ πρῶτον τῆς γενέσεως αὐτοῦ· δεύτερον δὲ τὸν τῆς ἀναβάσεως· τρίτον δὲ τὸν τῆς ἀκμῆς· καὶ τέταρτον τὸν τῆς παρακμῆς.

καὶ τὰ ὦτα τοισίδε διαχρίειν.] Vulgo τοῖσι δὲ διαχρίειν. V. om. δέ; et vero in O. omissum est. Me iudice auctor τοισίδε διαχρίειν scripsit, quod in aliis libris in τοῖσι δέ abiit, in aliis in τοῖσι, omisso δέ ante διά in verbo composito.

ἢν γὰρ πάννυχοι μὲν ἐγρήσσωσι.] Cf. Homericum πάννυχοι ἐγρήσσοντες Il. XI. 551.

μηδὲ δι' ἡμέρης εὕδωσι, ὀφθαλμοὶ δὲ ὁκοῖόν τι κέρας ἑστήκωσι, βληστρίζωνται δὲ καὶ ἐξανιστῶνται.] In libris omnibus pone εὕδωσι interponitur ἀτενέες δὲ τὸ ξύμπαν ἔωσι. — Capite de Cephalaea (de s. M. chron. I. 2.) noster: ὀφθαλμοὶ ἢ ἀτενέες κέρασι ἴκελοι πεπήγασι, ἢ τῇδε κἀκεῖσε σπασμώδεες ἔνδον εἱλεῦνται. — Adscripsi Homericum

ὀφθαλμοὶ δ' ὡςεὶ κέρα ἕστασαν, ἠὲ σίδηρος,
ἀτρέμας ἐν βλεφάροισι.

Nempe utroque loco Poetam imitatur: sed eo, de quo nunc agimus, tam aperte id facit, ut verba ἀτενέες δὲ τὸ ξύμπαν ἔωσι non nisi ab interprete proficisci potuisse videantur, illud ὁκοῖόν τι κέρας ἑστήκωσι explicante: glossa autem praecedit dictionem, quam illustrare debet, quod itidem factum vidimus in iis, quas initio huius capitis, etiam Wigani iudicio freti, expulimus: ad εὕδωσι, βληστρίζωνται, ἐξανιστῶνται supplendum est οἱ νοσέοντες: id autem ad ἀτενέες suppleri nequit: nam οἱ ὀφθαλμοὶ ἀτενέες sunt, non aegri. — Inepte igitur omnino in textum haec illata sunt.

ξὺν χυλῷ κισσοῦ ἢ ἑρπύλλου.] Ἑρπύλλου O. Pc. d. e. f. ἑρπύλου cett.

κεφαλῆς ἔμβρεγμα, ἢ ὕδατι ἐς τὸ πρόσωπον ξὺν σπογγιῇ. Ὑποτιθέναι δὲ χρὴ καὶ αὐτὰς ὅλας, εἰ εἶεν νεοδρεπεῖς, τοῖσι ὑποκεφαλαίοισι. παχύνει γὰρ καὶ ὑγραίνει τὸ πνεῦμα ξηρόν τε καὶ λεπτὸν ἐόν, καὶ ὀμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχει· βαρὺ δὲ καὶ νωθὲς ὀμίχλη, ἥπερ ὕπνου ἀρχή. Ἢν δὲ μεζόνων δέωνται, καὶ αὐτὸ τὸ μηκώνειον ἐς τὰ μέτωπα ξὺν ὕδατι χρίειν, ἠδὲ ὑπαλείφειν τὰς ῥῖνας καὶ ἐς τὰ ὦτα ἐγχέειν. Ψηλαφίη ποδῶν εὐαφὴς ξὺν λίπαϊ· ψαῦσις τῆς κεφαλῆς. ἀνυτικὸν δὲ καὶ κνῆσις, μάλιστα κροτάφων τε καὶ ὤτων· καὶ γὰρ καὶ τὰ θηρία ἐς ἀνάπαυλαν ὀργῆς τε καὶ θυμοῦ κνήσι ὤτων τε καὶ κροτάφων δαμνῶνται. Ὕπνου δὲ ἀγωγὰ ἑκάστου καὶ τὰ ξυνήθεα. ναυτίλῳ μὲν, ἡ ἐν ἀκάτῳ κατάκλισις, καὶ ἐν θαλάσσῃ περιφορὴ, καὶ αἰγιαλῶν ἦχος καὶ κυμάτων κτύπος, ἀνέμων τε βόμβος, καὶ θαλάσσης, καὶ νηὸς ὀδμή. μουσικῷ δὲ ἐθισμὸς αὐλῶν ἐφ' ἡσυχίῃ, ἢ ψαλμὸς λύρης, ἢ πηκτίδος σὺν ᾠδῇ. διδασκάλῳ δὲ νηπιάχων μύθων προσομιλίη, ἢ μελέτη παίδων. ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνου θελκτήρια.

Τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ, ἢν φλεγμονῇ καὶ σκληρίῃ ἐπαίρηται, ἔλαιον δρυπετοῦς ἐλαίης ἐμβάλλειν· παχὺ γὰρ, καὶ γλίσχρον, καὶ ἀλεαῖνον· τοῦδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ. ἐνηψήσθω δὲ ἐν αὐτῷ ἄνηθον, κόνυζα· ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ, κυμίνου καὶ σελίνου τῶν καρπῶν, ἠδὲ ὁκόσα οὔρων καὶ φυσέων ἀγωγά· ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα καὶ νίτρον ἐνσήσαντα ἐμπάσσειν. Ἢν δὲ τὸ ἧπαρ τὴν πεῖσιν καὶ τὴν ὀδύνην

ἐν λίπαϊ ἔς τε τὸ τῆς κεφαλῆς ἔμβρεγμα, ἢ ὕδατι ἐς τὸ πρόσωπον ξὺν σπογγιῇ.] Ἔμβρεγμα O. ex H.; idemque praebent Pc. *d. e. f.* — Crassus etiam legit *βρέγμα*, quod ceteri libri ferunt.

ὑποτιθέναι δὲ χρὴ καὶ αὐτὰς ὅλας, εἰ εἶεν νεοδρεπεῖς, τοῖσι ὑποκεφαλαίοισι.] Pone *νεοδρεπεῖς* libri interpositum ferunt *χλωράς*, quod totum illud *εἰ εἶεν νεοδρεπεῖς* interpretatur, et recentiori manui debetur. Glossam igitur expunxi.

παχύνει γὰρ καὶ ὑγραίνει τὸ πνεῦμα ξηρόν τε καὶ λεπτὸν ἐὸν, καὶ ὀμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι παρέχει· βαρὺ δὲ καὶ νωθὲς ὀμίχλη, ἥπερ ὕπνου ἀρχή.] Libri *παρέχον*. — Crassus: «et caliginem quamdam sensibus obducunt.” Hic igitur aut legit, quod ego exhibeo, aut, quod probabilius, ita de suo scripsit, *παρέχον* vitio laborare videns. — Spiritus siccus et tenuis non *παρέχει ὀμίχλην τῇσι αἰσθήσεσι*, sed *μήκων ἡ παχύνουσα καὶ ὑγραίνουσα τὸ πνεῦμα*. — Cum h. l. cf. verba e cap. de Cur. Epileps.: *ὑπνὸς πολλὸς, παχυτὴς, ἀργίη, ὀμίχλη τῆς αἰσθήσιος.*

καὶ γὰρ καὶ τὰ θηρία ἐς ἀνάπαυλαν ὀργῆς τε καὶ θυμοῦ κνήσι ὤτων τε καὶ κροτάφων δαμνῶνται.] Libri Pc. *d. e. f.* *καί* pone *γάρ* omittunt. — Omnes libri *δάμνονται*. quod de meo in *δαμνῶνται* mutavi: non sum nescius in Hesychio *δάμνεται. δαμάζεται* legi (nam pro *δαμνεῖ* Kusterus vere *δαμνᾷ* reposuisse videtur); sed ego his fidem non adhibeo: — aut *δαμνᾶται, δαμνῶνται*, — aut *δάμναται, δάμνανται* legendum credo. — Obversatusne Aretaeo haec scribenti fuerit locus ex incerto poëta (forte Euripide), quem legis apud Plutarchum de cohibenda ira cap. 14. —?

καὶ γὰρ κάπρον φριξαύχεν' οὐ μόνον γυνὴ,
παῖς δ' ἂν νεογνὸς χειρὶ προσκνήθων νέᾳ,
κλίναι παλαιστοῦ παντὸς εὐμαρέστερον.

Digni certe versus, qui hic adponantur.

μουσικῷ δὲ ἐθισμὸς αὐλῶν ἐφ' ἡσυχίῃ, ἢ ψαλμὸς λύρης, ἢ πηκτίδος σὺν ᾠδῇ. διδασκάλῳ δὲ νηπιάχων μύθων προσομιλίη, ἢ μελέτη παίδων, ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνου θελκτήρια.] Librorum scriptura haec est: *μουσικῷ δὲ* (*δ'* Pe.) *ἔτι ἐθισμὸς αὐλῶν ἐφ' ἡσυχίῃ* (*ἡσυχίης* Pc. *f.*) *ἢ ψαλμὸς λύρης* (*λύρας* V. A.), *ἢ πυκτίδος* (*πηκτίδος* H. O. Pe. *f.*) *ἢ μελέτη παίδων* (*παιδίων* V.) *σὺν ᾠδῇ. διδασκάλων δὲ νηπιάχων μύθων προσομιλίη. ἄλλοισι δ' ἄλλα ὕπνου θελκτήρια.* — Haec turbata esse facile apparet. — Initio *ἔτι* abundat et librario debetur, qui *ετι* per errorem scripserat, sed videns *ἐθισμός* ponendum esse vitiosum *ετι* reliquit, forte punctis subnotatum: — hoc igitur deleo. — In seqq. *μελέτη παίδων* non ad *τὸν μουσικόν* referendum est, sed ad *τὸν διδάσκαλον*: sunt simul iungenda *ψαλμὸς λύρης, ἢ πηκτίδος σὺν ᾠδῇ.* quibus opponitur *ἐθισμὸς αὐλῶν ἐφ' ἡσυχίῃ.* — Ἐθισμός h. l. accipio de exercitatione tibias inflare et iis canere discentis. Dubitavi aliquando num *μελισμός* Aretaeus scripsisset: sed ipse librariorum error in *ἔτι* magnopere firmare mihi videtur nomen in libris vulgatum. — Pro *διδασκάλων* legendum esse *διδασκάλῳ*, ut *ναυτίλῳ, μουσικῷ*, dudum viderat editor Anglus.

τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ, ἢν φλεγμονῇ καὶ σκληρίῃ ἐπαίρηται, ἔλαιον δρυπετοῦς ἐλαίης ἐμβάλλειν· παχὺ γὰρ καὶ γλίσχρον καὶ ἀλεαῖνον· τοῦδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ. ἐνηψήσθω δὲ ἐν αὐτέῳ ἄνηθον, κόνυζα, — ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ, κυμίνου καὶ σελίνου τῶν καρπῶν, ἠδὲ ὁκόσα οὔρων καὶ φυσέων ἀγωγά· ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα καὶ νίτρον ἐνσήσαντα ἐμπάσσειν.] Nescio an usquam locum magis a librariis corruptum et turbatum viderim! En, ita libri! *Τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ ἐμβρέγματα καὶ ἐπιπλάσματα, ἢν φλεγμονῇ καὶ σκληρίῃ ἐπαίρηται καὶ φῦσα* (*καὶ φῦσα* om. H. O.) *ἔλαιον δρυπετοῦς ἐλαίης μὴ ὠμῆς ἐμβάλλειν. παχὺ γὰρ καὶ γλίσχρον καὶ ἀλεαῖνον. τόδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ. ἐνεήσθω δὲ ἐν αὐτῇ ἄνηθον, κόνυζα· ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα· ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ, κυμίνου καὶ σελίνου τῶν καρπῶν. ἠδὲ ὁκόσα οὔρων καὶ φυσέων ἀγωγά· καὶ νίτρον ἐνσείσαντα* (*ἐνσήσαντα* H. O. Pb. c. d.) *ἐμπάσσειν.* — Haec, puto, ad hunc modum scripta, etiamsi, ut fit,

ἴσχῃ, ἔρια μὲν ἔστω οἰσύπῳ πιναρὰ ἀπὸ τῆς ὄϊος. ἔλαιον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ὄμφακος, ἢ ῥόδινον· μίσγειν δὲ χρὴ σίραιον Ἑλληνικὸν, ἢ Κρῆτα καὶ ἐνεψεῖν μελίλωτον, μίξαντά τε ἐς ἕνα χυλὸν τὰ πάντα καταιονεῖν τὸ ἧπαρ. Σπληνὶ δὲ τὸ ἔλαιον ξὺν ὄξεϊ ἔστω, ἢ εἰ μέζων ἢ πρὶν δοκέοι, ὀξύκρητον, καὶ ἀντὶ ἐρίων σπογγιὴ ἁπαλή. μάλα γὰρ τοῖςδε ὁ σπλὴν χαίρει τε καὶ πρηΰνεται. Ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ἠδὲ ἄνω εἰρύνηται καὶ τὸ δέρμα περιτείνηται, ἄριστον μὲν ἀντὶ τοῦ λίπαος, ἢ ξὺν αὐτέῳ, παχὺ πικέριον ἴσον. κόνυζα δὲ ἔστω, καὶ λιβανωτὶς, τὰ ἐνεψήματα· καὶ ἄνηθον οὐκ ἀτερπές.

Ἢν δὲ ἐπιπλάσσειν εὐκαιρίη ἔῃ, τοῖσι μὲν ἐλαίοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι ἐπὶ τοῖσι ὁμοίοισι· ὕλη δὲ λίνου σπέρμα, καὶ τῆλις, καὶ ἄλητον κριθῆς λεπτόν ἀγαθὸν δὲ καὶ κύαμος, καὶ ὄροβος, ἢν ἐξοιδαίνῃ ἡ γαστήρ. Κέγχρος δὲ φωχθεῖσα ἐν μαρσύποισι, πυρίημα κοῦφον καὶ μαλθακόν· ἀληλεσμένη δὲ ξὺν μέλιτι, καὶ ἐλαίῳ, καὶ λίνου σπέρματι, ὑποχονδρίοισι ἐπίπλασμα ἀγαθόν. Ἄνθη δὲ καὶ βοτάναι καὶ σπέρματα, ἄσσα μοι

Latine interpreteris, non tamen intelliges. — Itaque locum expurgemus et emendemus. Verba *ἐμβρέγματα καὶ ἐπιπλάσματα* inscriptionem referunt, quae olim margini adscripta postea in textum illata fuit. — Hanc quidem delebimus! — Iam iungemus *τοῖσι δὲ ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ, ἢν φλεγμονὴ καὶ σκληρίη ἐπαίρηται.* Omittemus cum Wigano codicis Harleyani fide *καὶ φῦσα*, quia e seq. *ἢν δὲ καὶ φῦσα ἐνῇ* perperam huc translatum est: denique non nominativo *φλεγμονὴ καὶ σκληρίη*, sed dativo *φλεγμονῇ καὶ σκληρίῃ* scribemus; nam *ἐπαίρηται* h. l. passivum est: sexcenties medici et Aretaeus ipse: *ὑποχόνδρια ἐπηρμένα*! — Pergamus tamen ad *ἔλαιον δρυπετοῦς ἐλαίης μὴ ὠμῆς ἐμβάλλειν.* Et Petitus et Wiganus *μὴ ὠμῆς* glossema esse crediderunt in *δρυπετοῦς*: vide in primis huius adnotationem! His ego prorsus consentio! Sed verbo de *δρυπετοῦς… μὴ ὠμῆς* monendum. — Hesychius: *δρυπετεῖς. ἀπὸ δένδρου πεπτωκυίας. ὠμάς.* — Kusterus *μὴ ὠμάς* emendat ad Suidam provocans. Ad locum nostrum provocat Alberti et itidem *μὴ ὠμάς* velle videtur. Cum hisce conferenda sunt, quae de *δρυπετής* et *δρυπέπης* a se invicem distinguendis monuit Piersonus ad Moeridem p. 121. et, quem hic excitat, Kühnius ad Poll. VI. 45. Cf. Kusterus et Bernhardy ad Suidam in *δρυπέπης*: ita enim scripsit Suidae nuperrimus editor. — Itaque his auctoribus paene *δρυπέπους ἐλαίης* in nostro scriptore requiras. — Ego, ut verum fatear, cum Kustero et *δρυπέπης* et *δρυπετής* tueor, et vereor ne subtilius, quam verius disseruerit Piersonus, cuius ratiocinationis veluti fundamentum est haec opinio, fructus in arboribus maturescere, qui de illis decidant immaturos esse. — Et vero concedendum est interdum fructus immaturos de arboribus delabi, sed simul tenendum, constantem esse naturae legem, ut arborum et plantarum fructus, nisi homines hos colligant, maturi in terram defluant, adeoque omnino *δρυπετής* de maturo fructu minime absonum, sed contra rei naturae admodum consentaneum esse. Me iudice igitur *δρυπετής* de maturo fructu usurparunt Graeci, in qua voce *μετάληψις* inest, qua consequens pro antecedente ponitur. — Redeamus ad Aretaeum. — In verbis *τόδε ὦν χρέος ἐν φλεγμασίῃ*, nominativum *τόδε* aegre fero: emendo *τοῦδε.* — Venit *ἐνε. σθω*, quod quid sit et a quo verbo ducendum sit, non satis perspicio. Arbitror corruptum esse vocabulum et repono *ἐνηψήσθω*, quia de hac re ubivis in hoc capite sermo fit, et paulo post legimus: *κόνυζα δὲ ἔστω καὶ λιβανωτὶς τὰ ἐνεψήματα.* — Pessime dein *ἐν αὐτῇ*, pro quo lego *ἐν αὐτῷ*, nempe *τῷ ἐλαίῳ.* — Verba *ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα* tum, si ad structuram loci mentem adtendas, inepte inferuntur; tum, si teneas non nisi *ἄνηθον* et *κόνυζαν* praeter oleum enumerata esse. — Sed si conferas finem sequentis periodi, *μίξαντά τε ἐς ἕνα χυλὸν τὰ πάντα καταιονεῖν τὸ ἧπαρ*, palam fit haec ad finem nostrae periodi pertinere et scribendum *ἀγαθὸν δὲ ὁμοῦ τὰ πάντα καὶ νίτρον ἐνσήσαντα ἐμπάσσειν.* — Nempe *ἐνσήσαντα* recte Wiganum recepisse pro vulgato *ἐνσείσαντα*, quivis videt. Sed videndum, quorsum spectet *ἐμπάσσειν* in fine. — Nempe quum *ἐπιπάσσειν, ἐπιπλάσσειν*, — *ἐμπάσσειν, ἐμπλάσσειν* saepius apud medicos confundantur, emendationem requirere quis possit, nisi teneat *ἐμπάσσειν* valere *ἐμπάσσειν τῷ ἐλαίῳ*, non *τοῖσι ὑποχονδρίοισι καὶ τῇ κοιλίῃ*, quibus ipsum oleum *ἐμβάλλεται.* — Ecce! locum antea intellectu haud facilem, ut opinor, expedivimus!

τὴν πεῖσιν.] H. V. *πῆσιν*: idem vidi in Po.: itaque *πεῖσιν* verissima Goupyli emendatio, uti videtur. H. in marg. glossam fert *πάθην*.

σπληνὶ δὲ τὸ ἔλαιον ξὺν ὄξεϊ ἔστω, ἢ εἰ μέζων ἢ πρὶν δοκέοι, ὀξύκρητον κ. τ. λ.] Ξύν dant Pc. d. e. f. — *σύν* cett. Libri *ἢ εἰ μέζον ἢ πρὶν δονέει* (*δονέοι* H. Pe. f. *δον ἔοι* Pc. d.) — Quod ego Graece exhibeo, Wiganus Latine expressit. — In notulis *μέζον ἢ πρὶν δοκέει* posuit, minus recte: nam *μέζον* ferri nequit et praestat optativus prae indicativo.

ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ἠδὲ ἄνω εἰρύνηται καὶ τὸ δέρμα περιτείνηται, ἄριστον μὲν ἀντὶ τοῦ λίπαος, ἢ ξὺν αὐτέῳ παχὺ πικέριον ἴσον.] Libri *ἢν δὲ τὰ ὑποχόνδρια εἴσω ᾖ, ἠδὲ ἄνω εἰρύνηται.* — Inest dictio Hippocratica e Coaca 51. et Prorrh. I. 45.: utroque loco legis *ὑποχόνδρια τουτέοισι εἴσω εἰρύαται.* Itaque corruptum est *ᾖ ἠδὲ ἄνω*, ortum vero *ᾖ* e prima syllaba sequentis *ἠδέ.* Aretaeus in tota hac periodo est Hippocraticus oratione. — Sequens *τὸ δέρμα περιτείνηται*, itidem Divino seni debetur, qui in Prognost.: *τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐόν.* Etiam *πικέριον* e libris spuriis *περὶ γυναικείων* est haustum: cf. Foës. in Oecon. — Galenus exponit *βούτυρον.* — Unus cod. H. veram lect. servavit, in libris ceteris abiit in *πάχεϊ ἐπικαίριον ἴσον.*

κέγχρος δὲ φωχθεῖσα ἐν μαρσύποισι πυρίημα κοῦφον καὶ μαλθακόν.] Respicit Hipp. de Victu acut. § 21.

ἐν τοῖσι ἐμβρέγμασι λέλεκται, καὶ ἐν τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἔστω τὰ ὠυτά. Μέλι δὲ καὶ σὺν αὐτέοισι μὲν ἀγαθὸν ἐς σύστασιν τῶν ξηρῶν, καὶ ἐς μίξιν τῶν αὐχμηρῶν, καὶ ὡς ἡ θέρμη ἐς πολλὸν διαρκέῃ. ἀγαθὸν δὲ καὶ αὐτὸ μοῦνον, καὶ ἐπίπλασμα ἡμίεφθον· καὶ ἔμβρεγμα ξύν τινι τῶν ὑγρῶν λυθὲν, μαλθάξαι, ἀλεῆναι, φυσέων καὶ οὔρων ἀγωγὸν, πρηῢναι πρήσιας. Τάδε γὰρ καὶ μελίκρητον ποιέει ποθὲν, καὶ τουτέων πλέονα καὶ κρέσσονα, εἴσω παρελθὸν ἀρτηρίῃ, καὶ πνεύμονι, καὶ θώρηκι, καὶ κοιλίῃ.

Ξυνεχέως δὲ τὴν κοιλίην ἐρεθίζειν βαλάνοισι, ἢ διαχρίστοισι, — ἐπιξηραίνονται γὰρ τὰ πολλά, — ἔς τε τὴν ὁλκὴν τῶν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς διαπνοὴν τῶν ἐν τῷ θώρηκι ἀτμῶν, καὶ ἔκκρισιν τῶν ἐν τῇ κοιλίῃ. Ἢν δὲ καὶ πολλῶν ἡμερέων ἡ γαστὴρ ἐπίσχηται, κλύζειν χρὴ μελικρήτῳ, καὶ ἐλαίῳ, καὶ νίτρῳ.

Ἢν δὲ μὴ ἀξίως ὑποκαταστῶσι αἱ τῆς φλεγμονῆς πρηδόνες, σικύην θέντα ἐντάμνειν, ἔνθα ἂν ἡ φλεγμονὴ κραίνῃ καὶ μέζων ἔῃ. μίην δὲ ἢ δευτέρην, ὅκως ἄν τά τε φλεγμαίνοντα σημαίνῃ καὶ ἡ δύναμις κελεύῃ. ἀτὰρ καὶ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος τοισίδε τεκμαρτέον, ἀμετρίη γὰρ συγκοπῆς αἰτίη. Ἐς μὲν ὦν ἡμέρην μίην, ἢ δευτέρην τέγξις ἡ ὠυτὴ, ἐς δὲ τὴν τρίτην κηρωτὴ ξύν τινι λίπαϊ τῶν ἐμβρεγμάτων. Ἔπειτα ἐπιθήματα, ἐν φλεγμασίῃ μὲν ἢν ἔτι ἔωσι, ὕσσωπος, τῆλις ἑφθὴ ἐν μελικρήτῳ, τερμίνθου ῥητίνη, κηρός. τὰ δὲ ἔλαια ἐπὶ τοῖσι αὐτέοισι τὰ ὠυτά. Ἢν δὲ μὴ τουτέοισι ἐπανίῃ μηδὲν ἡ παραφορὴ, κουρῆς τῆς κεφαλῆς χρέος· εἰ μὲν μήκισται εἶεν αἱ κόμαι, τὰ πρώτιστα ἐς ἥμισυ· εἰ δὲ βραχύτεραι, ἐν χρῷ. Ἔπειτα μεσηγὺ ἀναλαβόντα τὴν δύναμιν, σικύην κατὰ τῆς κορυφῆς προςβάλλειν, ἠδὲ ἀφαιρέειν αἷμα· κούφη δὲ προτέρη ἐς τὰ μετάφρενα κεκολλήσθω.

mihi: πυρίη δὲ ξηρή· ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιππίοισι ἐπιτηδειότατοι· καὶ γὰρ κοῦφον καὶ προςηνὲς ὁ κέγχρος. Vide quae ad h. l. adnotavi. — In nostri codd. μαρσίπποισι H. μαρσίποισι V. Pa. b. c. e. f.

ἀλήλεσμένη δὲ ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ καὶ λίνου σπέρματι ὑποχονδρίοισι ἐπίπλασμα ἀγαθόν.] Libri: ἀληλεσμένη (ἀληλεσμένης Pc. ἀληλεσμένοις Pd.) δε καὶ ὑδερώδεα (O. ὑδερώδεσι) ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ καὶ λίνου σπέρματι ἐπίπλασμα ἀγαθόν. — Pro ὑδερώδεσι Wiganus coniicit ὑποχονδρίοισι: equidem lubens recepi, sed pone σπέρματι inserendum censui.

καὶ ἐν τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἔστω τὰ ὠυτά.] Vulgo τὰ ἑωυτά, sed Pc. d. τὰ ὠυτὰ praebuerunt. Talia vel sine codd. auctoritate emendanda sunt. cf. Koen. ad Greg. Cor. p. 420.

πρηῢναι πρήσιας.] πρήσιας H. Pb. O. πρίσιας cett. Pd. in marg. ἤγουν πρίσματα.

ἐπιξηραίνονται γὰρ τὰ πολλά.] Τά de meo adposui; cett. omittunt.

ἔκκρισιν.] Sic recte H. O. ἐς κρίσιν cett.

ἡμερέων.] Sic O. Pc. d. e. f. ἡμερῶν cett.

αἱ τῆς φλεγμονῆς πρηδόνες.] Nicander Ther. 364: θοῶς δ' ἐπὶ γυῖα χέονται — πρηδόνες, ἄλλοθεν ἄλλαι ἐπημοιβοὶ κλονέουσαι. — Pd. e. in marg. ἤγουν ἀναθυμιάσεις. — Crassus: „phlegmones exhalationes." — Opinor nostrum hoc nomine et ardorem et tumorem inflammationis significare.

ἔνθα ἂν ἡ φλεγμονὴ κραίνῃ.] Ad κραίνῃ Pd. in marg. φαίνεται.

τοισίδε τεκμαρτέον.] Libri τοῖσι δὲ τεκμαρτέον. Nempe ante τοῖσι punctum adponitur.

τέγξις ἡ ὠυτή.] Sic Pc. d. ἡ ἑωυτή cett.

ἔπειτα ἐπιθήματα, ἐν φλεγμασίῃ μὲν ἢν ἔτι ἔωσι, ὕσσωπος κ. τ. λ.] Libri ἔπειτα ἐπιθήματα ἐν φλεγμασίῃ μὲν ἢν ἐπεῶσι (sic) ὕσσωπος κ. τ. λ. — Illud ἢν ἐπέωσι me offendit; referesne ad φλεγμασίῃ, quod sing. num. continuo praecedit? non facile licet. Sed ortum puto ex ἔτι ἔωσι. — Conf. Hipp. de victu acut. §. 35. mihi: ἀκμαζόντων τῶν νουσημάτων καὶ ἐν φλεγμασίῃ ἐόντων. — Itaque ἐν φλεγμασίῃ εἶναι inde desumtum videtur a nostro: dictio aeque apte de morbis ac de aegrotantibus usurpari posse videtur.

τερμίνθου ῥητίνη.] Libri omnes τερμίνθου τοῦ φυτοῦ ῥητίνη. — Iam vero quivis, puto, τερμίνθου ῥητίνην novit, neque Aretaeus τοῦ φυτοῦ adscripsit. — Sed praeterea glossa tam inepta videtur, ut vix ab interprete aliquo proficisci potuerit, nisi ab eo, qui nihil intelligens legerit in Hesychio: τέρμινθος. φυτὸν ἐμφερὲς τῷ λίνῳ, ἐξ οὗ πλέκουσιν Ἀθηναῖοι παροψμίας. Nimirum Diosc. I. 91.: τέρμινθος, inquit, γνώριμον δένδρον!

ἔλαια ἐπὶ τοῖσι αὐτέοισι τὰ ὠυτά.] Sic A. Pc. d. cett. τὰ ἑωυτά.

κουρῆς τῆς κεφαλῆς χρέος.] Edi solet κουρή. G. v. l. κουρῇ. Pc. d. e. κουρῆ (sic). Genitivum requiri quivis videt.

εἰ μὲν μήκισται εἶεν αἱ κόμαι, τὰ πρώτιστα ἐς ἥμισυ· εἰ δὲ βραχύτεραι ἐν χρῷ.] Libri initio ἢν μέν: iidem omnes εἰ δέ. De meo εἰ μέν reposui, quum εἶεν sequeretur; firmat emendationem εἰ δέ in altero membro.

σικύην κατὰ τῆς κορυφῆς προςβάλλειν.] Σικύην Pb. d. συκίην cett. — Est hic librariorum error in medicorum libris tam vulgaris, nihil ut supra.

Ἐπεὶ δὲ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρὴ, τὸν πάντῃ κάμνοντα, ξὺν κραδίῃ, καὶ πνεύμονι, πρώτιστα μὲν ὑπ' ἀνάγκης τῆς ἀναπνοῆς, ἄλλοτε μὲν θερμῆς, ἄλλοτε δὲ ψυχρῆς· ἔτι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ καυσώδεος, καὶ βηχὸς, καὶ ὑγρῶν πονηρίης, καὶ νεύρων κοινωνίης, καὶ στομάχου συμφορῆς, καὶ ὑπεζωκότος τε καὶ διαφράγματος κακίης, — κραδίῃ γάρ ἢν πάθῃ μέζον τι δεινὸν, οὔκοτε ἀκέεται, — ἐπὶ δὲ τοῖσι φρενιτικοῖσι καὶ μάλα χρὴ τάδε μειλίσσειν. Παραφορὴ μὲν γὰρ μετεξετέροισι ἔκ τινος τῶν ἐν τῷ θώρηκι. ἀναπνοὴ, θερμή τε καὶ ξηρή· δίψος δριμύ· οὐκ εὔφορον πῦρ, τῷ πάντα ἐς θώρηκα ξυῤῥέειν· καὶ κακίη μὲν ἀπὸ τοῦ οἰκείου θάλπεος τετραμμένου, μέζων δὲ καὶ δυςφορωτέρη, ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐς θώρηκα ξύνδοσις· ἄκρεα γὰρ ψυχρὰ, ὕπερθεν δὲ τῶνδε ὁ θώρηξ. Καὶ δέεται ὦν ἀρήγειν ὑγρασίῃ καὶ ψύξι. Τέγξις μὲν ὦν, ἔλαιον ξὺν χαμαιμήλῳ ἑψηθὲν, ἢ νάρδῳ. θέρεος δὲ, καὶ σίραιος Ἑλληνικός. Ἢν δὲ καὶ ἐπιθέτοισι δέῃ χρέεσθαι, φοίνικες ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ δευθέντες, ἔπειτα λεῖοι ἐς μάζαν τετριμμένοι ξὺν νάρδῳ, ἀλφίτοισι, οἰνάνθῃ, προςηνὲς θώρηκι ἐπίπλασμα. ψυκτικὸν δὲ καὶ μῆλα θλασθέντα ξὺν μαστίχῃ καὶ μελιλώτῳ· πάντα δὲ κηρῷ καὶ νάρδῳ ἀναλαμβάνειν. Ἢν δὲ καὶ τὸν στόμαχον ἔχῃ νάρκη καὶ ἀποσιτίη, ἀψινθίου χυλὸν, ἢ κόμην τοισίδε ξυλλεαίνειν. καὶ τῷδε ἑψηθέντι ξὺν λίπαϊ καταιονεῖν τὸ ὑποχόνδριον. πιπίσκειν δὲ καὶ τὸ ἀπόβρεγμα, ἢ χυλὸν αὐτέου πρὸ τῆς τροφῆς, ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἀποβρέγματος, ἢ κύαθον πικροῦ τοῦ χυλοῦ ξὺν ὕδα-

ἐπεὶ δὲ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρὴ, τὸν πάντῃ κάμνοντα ξὺν κραδίῃ καὶ πνεύμονι, πρώτιστα μὲν ὑπ' ἀνάγκης τῆς ἀναπνοῆς, ἄλλοτε μὲν θερμῆς, ἄλλοτε δὲ ψυχρῆς· ἔτι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ καυσώδεος, καὶ βηχὸς, καὶ ὑγρῶν πονηρίης, καὶ νεύρων κοινωνίης, καὶ στομάχου συμφορῆς, καὶ ὑπεζωκότος τε καὶ διαφράγματος κακίης, — κραδίη γὰρ ἢν πάθῃ μέζον τι δεινὸν οὔκοτε ἀκέεται, — ἐπὶ δὲ τοῖσι φρενιτικοῖσι καὶ μάλα χρὴ τάδε μειλίσσειν.] Pauca tantum in his mutavi; ita enim libri: *ἐπεὶ δὲ καὶ θώρηκα ἐν πάσῃσι τῇσι ὀξείῃσι νούσοισι ἀκέεσθαι χρὴ, πάντῃ τὸν κάμνοντα ξὺν καρδίῃ* (*κραδίῃ* Pa. b. d. e. f.) *καὶ πνεύμονι, πρώτιστα μὲν ὑπ' ἀνάγκης τῆς ἀναπνοῆς ἄλλοτε μὲν θερμῆς, ἄλλοτε δὲ ψυχρῆς· ἔτι δὲ ὑπὸ πυρετοῦ καυσώδεος καὶ βηχὸς καὶ ὑγρῶν πονηρίης καὶ νεύρων κοινωνίης καὶ στομάχου συμφορῆς ὑπεζωκότος τε καὶ διαφράγματος κακίης· καρδίη* (*κραδίη* Pa. b. d.) *γὰρ ἢν πάθῃ μέζον τι δεινὸν, οὔποτε* (*οὔκοτε* Pc. d.) *ἀκέεται· ἐπὶ δὲ τοῖσι φρενιτικοῖσι καὶ μάλα χρὴ τάδε μειλίσσειν.* — Videamus de scripturae vitiis: *πάντῃ τὸν κάμνοντα*, quod ad *θώρηκα* refertur, transposita vocula mutandum in *τὸν πάντῃ κάμνοντα.* — Ante *ὑπεζωκότος* copula *καί* excidit. Receptis praeterea iis, quae Epice et Ionice in codd. leguntur scripta, iam locus salvus est. — Apodosis sententiae est in verbis *ἐπὶ δὲ τ. φρεν. — μειλίσσειν*: in protasi obiectum est *τὸν θώρηκα*, in apodosi ad *τάδε* transit auctor, i. e. *τάδε τὰ συμπτώματα*: longius nempe ducta periodo in apodosin *δέ* infertur, et ad alterum obiectum, cum priore tamen arcte cohaerens, fit transitus. In fine *προτάσεως* intermedia sententia parenthesi infertur *κραδίη — ἀκέεται.* — Hic nexus variorum periodi membrorum.

οὐκ εὔφορον πῦρ τῷ πάντα ἐς θώρηκα ξυῤῥέειν· καὶ κακίη μὲν ἀπὸ τοῦ οἰκείου θάλπεος τετραμμένου, μέζων δὲ καὶ δυςφορωτέρη ἢ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐς θώρηκα ξύνδοσις· ἄκρεα γὰρ ψυχρὰ, ὕπερθεν δὲ τῶνδε ὁ θώρηξ.] Libri *τῷ πάντῃ ἐς θώρηκα ξυῤῥέειν.* — Crassus et Wiganus interpretantur «undique," adeo ut fere *πάντοθεν* exprimere videantur. Me iudice *πάντῃ* vitiosum est et e *πάντα* originem duxit, quod ideo reposui. Porro codd. *μέζων τε καὶ δυςφορωτέρη*: sed pro *τέ* legendum est *δέ*: antithesis est in *κακίη μέν* et *μέζων δὲ καὶ δυςφορωτέρη.* — Tandem ceteri omnes libri scripti et editi *ἄκρα* (*ἄκρεα* H. V. O. Pb. c. d. e. f.) *γὰρ ψυχρὰ, κεφαλὴ πόδες τε καὶ χεῖρες· ὕπερθεν δὲ τῶνδε ὁ θώρηξ.* — Recte Wiganus *ἄκρεα* recepit; nam hanc formam Aretaeum usurpasse docet lusus in *κρεῶν ἀκρέων*, de quo paulo ante vidimus. Sed ridiculum est Aretaeum dicentem facere *τὸν θώρηκα ὕπερθεν τῆς κεφαλῆς εἶναι*! — Deleamus glossam *κεφαλὴ πόδες τε καὶ χεῖρες*, qua exposuit nescio quis *τὰ ἄκρεα.* — Respexit forsitan interpres ille Hipp. locum e progn.: *κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες ψυχρὰ ἐόντα κακὸν, τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν θερμῶν ἐόντων*: sed minus recte Aretaeum intellexit, qui nunc per *τὰ ἄκρεα* non nisi *χεῖράς τε καὶ πόδας* intelligit! — Haud consentio cum Wigano ad *θώρηξ* adnotante: «Videntur post hanc vocem pauca quaedam deficere." Nihil deest.

τέγξις μὲν ὦν ἔλαιον ξὺν χαμαιμήλῳ.] Χαμαιμήλῃ vulgo: *χαμαιμήλῳ* Pc. d. e. f.

δέῃ χρέεσθαι.] Χρέεσθαι δέῃ Pc. d. e. f.

τοισίδε ξυλλεαίνειν.] Hic quoque libri *τοῖσι δὲ ξ.*

καταιονεῖν τὸ ὑποχόνδριον.] Koen. ad Greg. Cor. p. 397: «In Aretaeo Cappadoce Ionice scribente plus semel obvium *καταιονεῖν* corruptum videtur ex *καταιονέειν* Ionice, pro *καταιονᾷν* posito; quamquam et altera forma, ab Ionibus accepta, apud alios occurrit: vid. Pierson. ad Moer. p. 73." — Libri scripti in hac forma tuenda ita conspirant, ut nihil de meo mutem: nescio num probare quis possit, *καταιονεῖν* potius e *καταιονέειν*, quam

τος κυάθοις δύο. Ἢν δὲ καὶ καῦσος ἔχῃ τὸν στόμαχον, οὐκ ἀπὸ τῆς καταστάσιος τῆς νούσου, ἀλλ' αὐτοῦ μούνου ἀπὸ χυμῶν δριμέων καὶ ἁλμυρῶν, ἢ ὑπὸ χολῆς δακνομένου, καὶ δίψεϊ αὑαινομένου, ὑδρομιγὲς γάλα δοτέον ἐν τροφῇ, ὅσον ἡμικοτύλιον τοῦ γάλακτος ἐν ὕδατος κυάθῳ ἑνί. ῥυμφάνειν δὲ αὐτέου τὸ πλεῖστον, βραχὺ δέ τι καὶ σὺν ἄρτῳ ἀναλίσκειν.

Ἢν δὲ καὶ καῦσος ἔχῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ δίψος, καὶ ἀπορίη, καὶ μανίη, καὶ ἐπιθυμίη ψυχροῦ ὕδατος, διδόναι, μεῖον μὲν, ἢ ὁκόσον ἐν καύσου νούσῳ, ἄνευ φρενίτιδος· τῶνδε γὰρ ἀμφὶ τῶν νεύρων ὀῤῥωδέειν χρή. διδόναι ὦν, ὁκόσον ἐς στομάχου ἄκος· ὀλίγον δὲ ἀπαρκέει· βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί.

Ἢν δὲ καὶ ἐς συγκοπὴν τράπωνται, — γίγνεται γὰρ καὶ τόδε, τῆς μὲν δυνάμιος λυομένης, ἱδρῶτι δὲ χεομένου τοῦ ἀνθρώπου, πάντων δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὴν φορὴν ποιευμένων, καὶ τοῦ τόνου λυομένου καὶ τοῦ πνεύματος, ἔς τε ἀκηδίην μὲν τῆς παραφορῆς, δέος δὲ εἰς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον, — ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην, καὶ πάντῃ μέχρι περάτων μολεῖν, τόνῳ δὲ προςθεῖναι τόνον, καὶ πνεῦμα νεναρκωμένον ἐγεῖραι, ψύξιν ἀλεῆναι, στύψαι πλάδον, φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι, ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδονὴν, κραταιὸς δὲ στηρίξαι δύναμιν ἐς ζωὴν, ἄριστος δὲ μειλίξαι θυμὸν ἐν παραφορῇ. τάδε μέν τοι ποθεὶς ἅμα πάντα πρήσσει· θυμόν τε γὰρ πρηΰνονται μαλθάξι φρενῶν, καὶ ἐξ ἑωυτέων ἐς δύναμιν τρέφονται, ἀτὰρ ἠδὲ ἑωυτέοισι ἐμπνέουσι ἐς ἡδονήν.

Ὅταν δὲ πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκῃ χρόνου, ὅ τε πυρετὸς νωθὴς ἔῃ, ἀτὰρ ἠδὲ ἡ

e *καταιονῆν*, corruptum esse, si quidem corruptum pronuntiare audeat? Equidem vulgatum in libris *καταιονεῖν* retinebo; alia etiam verba in *εω* contracte efferuntur subinde v. c. *ἐμεῖται* initio.

καταστάσιος.] O. Pc. *d.* ita Ionice; *καταστάσεως* cett.

ἢν δὲ καὶ καῦσος ἔχῃ τὸν ἄνθρωπον.] Καί h. l. omittitur in Pc. *e.*

βραχυπόται γὰρ οἱ φρενιτικοί.] Alterum fragmentum est sententiae, cuius partem alteram supra usurpavit. Coaca 16. *οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι, τρομώδεες.* In Prorrh. I. 96. additur: *ἢ σπασμώδεες.*

ἢν δὲ καὶ ἐς συγκοπὴν τράπωνται, — γίγνεται γὰρ καὶ τόδε, τῆς μὲν δυνάμιος λυομένης, ἱδρῶτι δὲ χεομένου τοῦ ἀνθρώπου, πάντων δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὴν φορὴν ποιευμένων καὶ τοῦ τόνου λυομένου καὶ τοῦ πνεύματος, ἔς τε ἀκηδίην μὲν τῆς παραφορῆς, δέος δὲ εἰς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον, — ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην κ. τ. λ.] Adponam ante omnia librorum lectionem: *ἢν δὲ καὶ εἰς* (*ἐς* O. Pb. *c.*) *συγκοπὴν τράπωνται. γίγνεται γὰρ καὶ τόδε· τῆς μὲν γὰρ δυνάμιος λυομένης, ἱδρῶτι δὲ χεομένου τοῦ ἀνθρώπου, πάντων δὲ ἐς τὸ ἐκτὸς τὴν φορὴν ποιευμένων τῶν ὑγρῶν, καὶ τοῦ τόνου λυομένου, καὶ τοῦ πνεύματος· ἔς τε ἀκηδίη* (*ἀκηδίην* O. V. Pa. *b. e.*) *μὲν* (*μέν* om. V. Pa. *b.*) *τῆς παραφορῆς δέος δ'* (*δέ* O. Pe.) *εἰς ἀτμὸν λυθῆναι καὶ ὑγρασίην τὸν ἄνθρωπον.* (h. l. spatium vacuum relictum in Pd.) *ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην κ. τ. λ.* — Interpretes Crassus et Wiganus structuram loci, variorumque inter se membrorum nexum non intellexerunt: — quo factum est, ut editor Anglus pro *ἔς τε ἀκηδίην*, requireret *ἔστω ἀκηδίη*, quod Latine expressit; Crassus vero locum totum in interpretatione sua turbavit. — Primo de partium sententiae connexu exponam, postea de paucis quibusdam in singulis membris emendandis. — Ante omnia patet, continuo inter se cohaerere *ἢν δὲ ἐς συγκοπὴν τράπωνται, — ἄλκαρ μοῦνόν ἐστι οἶνος*, adeo ut intermedia omnia *γίγνεται γὰρ — τὸν ἄνθρωπον* parenthesi illata sint: tum vero *θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην* et seqq. omnia usque ad *ἄριστος δὲ μειλίξαι θυμὸν ἐν παραφορῇ* epexegesi, ut aiunt, inferri et ad *ἄλκαρ ἐστὶ οἶνος* referenda esse. — Hoc quidem modo eleganter omnino continuo tenore omnia haec protulit auctor. — Iam vero patet *γάρ* in *τῆς μὲν γὰρ δυνάμιος* esse delendum, vitiose e proxime antecedentibus huc illatum. Porro aegerrime fero *τῶν ὑγρῶν*, quod orationis cursum impedit et glossema esse videtur, ita ut eiiciam: mox enim *φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι* sine nomine, quod substantivi loco veniat, adposito. — Ultro iam apparet *ἔς τε* rectissime poni et partitionem esse in *ἀκηδίην μέν — δέος δέ.* — Itaque omnia iam plana sunt et nihil superest quod facilem orationis progressum impediat.

ἀτὰρ ἠδὲ ἑωυτέοισι ἐμπνέουσι ἐς ἡδονήν.] Petitus ad h. l.: «Crassus, inquit, videtur legisse *ἑωυτέους ἐμπλέουσι*, *se ipsos replent*: quod et ipse rectius iudico." Crassus omnino id legisse videtur, aut de suo finxisse, quod verosimilius: sed non credo istud prae vulgata praestare, modo conferas supra de vino dictum: *ἡδὺς μὲν ὀσφραίνεσθαι ἐς ἡδόνην*, cum quo nostrum, de quo nunc agimus, satis congruum. Praeterea largam vini copiam assumi profecto noluit Aretaeus, ita ut *ἐμπλέουσι ἑωυτούς* minime sit huius loci; forte vix Graecum etiam.

παραφορὴ ἐς μώρωσιν τρέπηται, τὸ δὲ ὑποχόνδριον μὴ πολλόν τι προςβλάπτηται ἢ ὄγκῳ, ἢ φύσησι, ἢ σκληρίῃ, κεφαλὴ δὲ τὸ πλέον ἔχῃ τῆς αἰτίης, χρὴ τολμέοντα λούειν, ἠδὲ καταιονεῖν πολλόν τι τὴν κεφαλήν. ἥ τε γὰρ ἕξις ὑγρανθήσεται, καὶ ἡ κεφαλὴ διαπνευσθήσεται, καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος διατμισθήσεται. Ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλύνεται καὶ καθαρεύεται δὲ τῆς ὀμίχλης ἡ αἴσθησις, ἡ δὲ γνώμη εὐσταθὴς ἠδὲ ἔμπεδος μίμνει. Τάδε μέντοι τῆς λύσιος τῆς νούσου γνώματα.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΛΗΘΑΡΓΙΚΩΝ.

Κεφ. β′.

Ληθαργικοῖσι κατάκλισις ἐν φωτὶ καὶ πρὸς αὐγήν· ζόφος γὰρ ἡ νοῦσος. ἠδὲ ἐν ἀλέῃ μᾶλλον· ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη. Κοίτη εὐαφής· τοιχογραφίη, στρώματα ποικίλα, πάντα ὁκόσα περ ἐρεθιστικὰ ὄψιος. Λαλιή· ψηλαφίη ξὺν πιέσι ποδῶν· τιλμοί· κνησμοί. Ἢν βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, ἐμβόησις· νουθεσίη ὀργίλη· δεῖμα, ἐφ' οἷσι δειμαίνει· προςαγγελίη τῶν ὁκόσα ἐπόθεε καὶ προςεδόκεε. πάντα ἐς ἐγρήγορσιν, ἐναντίως τοῖσι φρενιτικοῖσι.

Ἀμφὶ δὲ κενώσιος ληθαργικῶν τάδε χρὴ γιγνώσκειν. Ἢν μὲν ἐξ ἑτέρης νούσου, ὁκοῖόν τι φρενίτιδος, διαδέξηται ἡ λήθη, φλέβα μὲν μὴ τάμνειν, μηδὲ ἀθρόον κοθὲν κενοῦν αἷμα. Ὑποκλύζειν δὲ τὴν κοιλίην, μὴ τοῦ κοπρώδεος εἵνεκε μοῦνον, ἀλλ' ὅκως τι καὶ ἄνωθεν ἀντισπασθῇ, καὶ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὀχετευθῇ. πλέον ὦν ἔστω ἀλῶν τε

ὅταν δὲ πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκῃ χρόνου, ὅ τε πυρετὸς νωθὴς ἔῃ κ. τ. λ.] Libri ferunt: *πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκει χρόνου. ὅταν δὲ ὁ πυρετὸς* (*ἥκῃ χρόνου, ὅ τε πυρετὸς* H. Pc. *d. e. f.*) *νωθὴς* (*νωθώδης* Pd.) *ἔῃ*. — Haud ita difficulter perspicitur initio aliquid deesse, ac statim quidem sponte se obfert emendatio, qua *ὅταν δέ* ad initium sententiae transferatur et ceterum lectio librorum H. Pc. *d. e. f.* recipiatur. — Wiganus in Latinis «Quodsi morbus iam in vetustatem protrahatur." In notulis coniicit *ἢν δὲ πρόσω μὲν ἤδη πολλὸν ἥκῃ χρόνου*, non sine veri specie, quum praecedente *ἡδονήν* facile *ἤν* interire possit, qua de causa ipse olim *κἤν* supplebam: iam vero emendationis subsidia in ipsa lectionis varietate invenire mihi videbar.

τὸ δὲ ὑποχόνδριον μὴ πολλόν τι προςβλάπτηται ἢ ὄγκῳ, ἢ φύσησι, ἢ σκληρίῃ.] Libri *ἢ ὄγκῳ, φυσήσι* (*φύσησι* O.) *σκληρίῃ*, — unde Wig. in notulis: «ἤ vel redundat vel transpositum est." — Pb. in margine: *ἴσως ἢ φυσήσει, ἢ σκληρίῃ*. Certissima haec emendatio, modo *ἢ φύσησι* scribas; corruptelae ratio, in aprico: ἤ pone Dativorum ι interiit.

ἥ τε γὰρ ἕξις ὑγρανθήσεται.] Ita scripsi de coniectura Petiti, conferentis verba mox posita *ὧδε γὰρ τὸ μὲν ξηρὸν ἀμβλύνεται*. Libri omnes *ὑγιανθήσεται*, quod et Crassus legit, sed huic loco perparum est accommodatum.

διατμισθήσεται.] Libri *διητμίσθη*. Dudum emendavit Petitus.

καὶ καθαρεύεται τῆς ὀμίχλης ἡ αἴσθησις.] Δέ ante τῆς in vulgata lect. abest, sed additur in O. ex H; praebent etiam Pc. *d. e. f.*

Cap. 2. *ψύξις γὰρ ἔμφυτος ἡ αἰτίη.*] Non sine causa Petitum haec dictio offendit, adeo ut *ψύξις γὰρ ἐμφύτου θερμότητος ἡ αἰτίη* desideret. — Attamen Aretaeum re vera scripsisse quod fertur in libris, patet, puto, e consimili dictione obvia cap. 12. lib. II. de s. m. chron. *περὶ ἀρθρίτιδος*, ubi vide quae adscripsimus pag. 146.

τοιχογραφίη, στρώματα ποικίλα, πάντα ὁκόσαπερ ἐρεθιστικὰ, ὄψιος.] Libri *στρώματα, τοιχογραφίη, ποικίλα πάντα, ὁκόσα περ κ. τ. λ.* — Wiganus: «adiectivum certe, inquit post *στρώματα* deest. An sic, *στρώματα ποικίλα, τοιχογραφίη, πάντα ὁκόσα περ ἐρεθιστικὰ ὄψιος*? Apud plurimos auctores reperias *στρώματα ποικίλα* et *πεποικιλμένα*. — Haec ille. Malui alio modo voces transponere.

ἢν βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, ἐμβόησις.] Cf. Soranum de Hystericis mulieribus haec habentem (p. 254.): *σὺν τούτοις δὲ πᾶσιν ἐμβοάτω τις αὐταῖς τραχυτέρᾳ φωνῇ, ἢ καὶ μετακαλείτω τῇ οἰκείᾳ προςηγορίᾳ.*

ἀμφὶ δὲ κενώσιος.] Libri: *ἀμφὶ δὲ καὶ κενώσιος*. Non satis capio, quid *καί* h. l. sibi velit: ortum videtur e seq. syllaba *κε*, ita ut deleam.

γιγνώσκειν.] Sic Pe. *f.* *γινώσκειν* cett.

μηδὲ ἀθρόον κοθὲν κενοῦν αἷμα.] Κοθέν Pe. *f.* *ποθέν* cett.

εἵνεκε.] Εἵνεκεν Pa. *e. f.*

πλέον ὦν ἔστω.] Sic O. Pa. *b. c. e. f.* *οὖν* cett.

καὶ δοκέῃ πεπλῆσθαι ὁ νοσέων.] Ὁ *νουσέων* vulgo a

καὶ νίτρου. ἄριστον δὲ, τῷ κλύσματι εἰ καστόριον ἐμπάσσοις· ψυχρὸν γὰρ τὸ κάτω ἔντερον ληθαργικοῖσι καὶ πρὸς ἔκκρισιν νεκρῶδες. Ἢν δὲ μὴ ἐκ διαδέξιος νούσου, ἀλλ' ἑωυτέου ἄρχηται ὁ λήθαργος καὶ δοκέῃ πεπλῆσθαι ὁ νοσέων, — ἢν μὲν αἵματος, Φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν, — ἢν δὲ Φλέγματος ὑδατώδεος, εἴτε ἄλλων χυμῶν, καθαίρειν χρὴ κνεώρῳ σὺν τῇ πτισάνῃ, ἢ ἐλλεβόρῳ μέλανι ξὺν μελικρήτῳ, πρὸς τῇσι ἀρχῇσι, ἢν μετρίως βούλῃ· ἢν δὲ μεζόνως, τῆς ἱερῆς καλευμένης νῆστι διδόναι ὁλκῆς < β' ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισί· καὶ περιμείναντα καθήρασθαι, τότε διδόναι σιτία, ἢν καιρὸς ᾖ. ἢν δὲ μὴ, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἡ τροφή. εὐκαιρίη δέ κοτε καὶ ἐν ἑσπέρῃ γίγνεται τῆς ἱερῆς ὁλκῆς < α' ὕδατι ἢ μελικρήτῳ λυομένης, κυάθοις δύο.

Ἀτροφίη κακὸν, κακὸν δὲ καὶ πολυτροφίη· χρὴ ὦν ὀλιγοσιτίῃ χρέεσθαι ἐς ἑκάστην ἡμέρην. ἀθρόον δὲ μὴ ἀσιτεῖν· ὑπομνήσιός τε γὰρ ἠδ' ἀλέης τῷ στομάχῳ χρέος ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέρην. Ἀτὰρ καὶ ἡ τροφὴ ἔστω λεπτύνουσα καὶ διαχωρητικὴ, ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ ὀσπρίοισι, ἀλεκτορίδων, κογχαρίων. λινόζωστις δὲ ξυνεψείσθω καὶ ὄξος παραχεέσθω, εἴ πη δέοι χυλῷ χρέεσθαι πτισάνης. τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν μάραθρον, ἠδὲ σέλινον, ἢ τουτέων τοὺς καρπούς· εὔπνοα γὰρ ἠδὲ οὔρων ἀγωγά. ἀγαθὸν δὲ καὶ πράσον τῇ δριμύτητι καὶ κράμβῃ ξὺν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ· ἄριστον δὲ καὶ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ, Φυσέων ἠδὲ οὔρων καταῤῥηκτικόν. ἐρεθιστέη γὰρ ἡ κύστις ἠδὲ γαστὴρ ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ.

Goupylo inde: libri tamen Parisienses omnes *νοσέων*, quod recte Wiganus dedit: *νοῦσος* dicitur, et *νουσήματα* frequens est; sed non legitur *νουσέω*, a quo tamen hoc nomen est ductum cf. Lex. Herod. in *νοσέειν*.

ἐπ' ἀγκῶνι.] *Ἐπ' ἀγκῶνος* H. Pd. *e. f.*

βούλῃ.] *Βούλει* H. V.

ἢν δὲ μεζόνως, τῆς ἱερῆς καλευμένης νῆστι διδόναι ὁλκῆς < β' ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισί.] Libri: *ἢν δὲ μεζόνως, τοῦ Φαρμάκου τῆς ἱερῆς καλευμένης.* Equidem *τοῦ Φαρμάκου* interpreti nescio cui deberi censeo: Aretaeus medicus medicis scribens *τῆς ἱερῆς καλευμένης* dicere potuit, sed non video cur etiam *τοῦ Φαρμάκου* adscriberet, quod etiam orationem languidiorem reddit, quum omnes scirent *τὴν ἱερήν* esse *Φάρμακον*, idque *καθαρτήριον*. — Pro < β' H. Pc. *d. e. f.* < < β'. Nescio, num antiqui pro *δραχμὰς δύο* scriberent < <, an vero < β', an vero < < β'. — Forte et < < et <β' usurparunt maxime: nec tamen postremum reiicere ausim. — Pro *μελικρήτου* V. Pb. *e.* *μελικρήτῳ* Pc. *μελικράτῳ.*

εὐκαιρίη δέ κοτε καὶ ἐν ἑσπέρῃ γίγνεται τῆς ἱερῆς ὁλκῆς < α' ὕδατι ἢ μελικρήτῳ λυομένης κυάθοις δύο.] Unus H. *λυομένης*, cett. *λυομένη*. Cum Wigano genitivum recepi. — Sed vides mancam paene esse sententiam; plene dixisset: *εὐκαιρίη δέ κοτε καὶ ἐν ἑσπέρῃ γίγνεται τῆς ἱερῆς, ὁλκῆς δραχμὴν μίην; ὕδατος ἢ μελικρήτου λυομένης κυάθοις δύο διδόναι.* — Nec tamen de meo quidquam muto; nempe ad *μελικρήτῳ* per appositionem, ut aiunt, adscribi potest dativus *κυάθοις δύο.* — Et quod ad omissum *διδόναι*, iam supra in *εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἡ τροφή* subintelligendum erat *δοτέη*: — itaque opinor Aretaeum nunc quoque infinitivum subintellectum cupivisse. — Moneo de hoc loco nunc semel, nec postea amplius de similibus quidquam dicam: nempe omnes illi loci, ubi ponderum et mensurarum mentio facta, et facile a librariis corrumpuntur, et saepe forsitan ab ipsis auctoribus haud ita apposite ad linguae leges grammaticas sunt descripti, quum vocum compendiis et signis uterentur; unde fit, ut saepe difficulter quid ipsi scriptori, quid librariis debeatur, dignoscas.

τῷ στομάχῳ χρέος.] *Τοῦ στομάχου χρέος* Pd. *e. f.*

ἀτὰρ καὶ ἡ τροφὴ ἔστω λεπτύνουσα καὶ διαχωρητικὴ ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον, ἢ ὀσπρίοισι, ἀλεκτορίδων, κογχαρίων. λινόζωστις δὲ ξυνεψείσθω καὶ ὄξος παραχεέσθω, εἴ πη δέοι χυλῷ χρέεσθαι πτισάνης. τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν μάραθρον, ἠδὲ σέλινον, ἢ τουτέων τοὺς καρπούς· εὔπνοα γὰρ ἠδὲ οὔρων ἀγωγά. ἀγαθὸν δὲ καὶ πράσον τῇ δριμύτητι καὶ κράμβῃ ξὺν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ· ἄριστον δὲ καὶ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ, Φυσέων ἠδὲ οὔρων καταῤῥηκτικόν. ἐρεθιστέη γὰρ ἡ κύστις, ἠδὲ γαστὴρ ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ.] Ante alia omnia adponam librorum scripturam vulgatam cum lectionis varietate: *ἀτὰρ καὶ ἡ τροφὴ ἔστω λεπτύνουσα καὶ διαχωρητικὴ ἐν ζωμοῖσι μᾶλλον ἢ ὀσπρίοισι, ἀλεκτορίδι, κεγχρίδι* (*ἀλεκτορίδων κεγχρίδων* O. H. Pc. *f.* *ἀλεκτορίδι* [*δων* in marg.] *κογχαρίων* Pb. — *καρχαρίδι* V. *κογχαρίδι* A. *κογχειρίδι* Pa. *κογχρίδων* Pg.). *λινοζώστῳ* (*λινοζώστει* H. O.) *δὲ ξυνεψείσθω καὶ ὄξος παραχεέσθω, καὶ τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν, εἴ ποι δέοι χυλῷ χρέεσθαι πτισάνης, εὔπνοον ἠδὲ οὔρων ἀγωγὸν, μάραθρον, σέλινον* (*ἠδὲ σέληνος* Pa, *ἠδὲ σέλινον* Pb.), *τὰ* (*τὰ δέ* Pc.) *λάχανα ἢ τουτέων τοὺς καρπούς. ἀγαθὸν δὲ καὶ πράσον τῇ δριμύτητι καὶ κράμβῃ ξὺν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ· ἄριστον δὲ καὶ κύμινον γλυκὺ ξὺν κράμβῃ Φυσέων ἠδὲ οὔρων· ἐρεθιστικὸν γὰρ ἡ κύστις ἠδὲ γαστὴρ ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ.* — Ad hunc modum in libris hic locus est scriptus: iam vero initio patet legendum esse *ἐν ζωμοῖσι .... ἀλεκτορίδων, κεγχρίδων*, vel *κογχαρίων*. — Wiganum iam *κογχαρίων* advertit: « unus, inquit, Regiorum *κογχαρίων* habet et sane *ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, κογχαρίων* (in curatione Volvuli). *Κεγχρίς* autem avis

Τέγξιες τῆς κεφαλῆς, αἵπερ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. ἀμφοῖν γὰρ αἱ αἰσθήσιες πλέαι γίγνονται ἀτμῶν, ἃς ἀπελαύνειν χρὴ ψύξι καὶ στύψι, ῥοδίνῳ καὶ κισσοῦ χυλῷ, ἢ ἐξατμίζειν ἐς διαπνοὴν τοῖσι λεπτύνουσι, οἷον ἑρπύλλῳ ἐν ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ. Ἢν δὲ καὶ νεύρων πόνος ἔῃ καὶ ψύξις ὅλου, πολλὸν δὲ μᾶλλον ἀκρέων, τῷ καστορίῳ ξὺν ἀνηθίνῳ λιπαίνειν ἠδὲ τέγγειν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν αὐχένα, καὶ τὴν ῥάχιν χρίειν τῷ αὐτῷ ξὺν λίπαϊ, σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ· ξυγχρίειν δὲ καὶ τὼ χεῖρε ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ τὼ πόδε ἀπὸ τῶν βουβώνων. Τοισίδε μέντοι καὶ τὴν κύστιν καταιονεῖν καὶ ὡς νεῦρον πάσχουσαν καὶ ὡς οὔρων ὁδὸν κάμνουσαν, ἀτὰρ καὶ τῇ δριμύτητι τῶν χυμῶν ἀχθομένην· χολώδεα γὰρ τὰ οὖρα. Ἢν δὲ μέζων ὁ τρόμος ἔῃ, καὶ κίνδυνος σπασμοῦ, καὶ σικυωνίῳ εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπ' ἀνάγκης χρέεσθαι· ὀλίγη δὲ ἤτω ἡ χρίσις. Ἢν δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἔωσι, καὶ πρήσιες, καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, ἢ κοῖλον γίγνηται εἴσω εἰρυομένου τοῦ ὑποχονδρίου, ἐμβρέγματα καὶ ἐπιπλάσματα, ὁκόσα μοι ἐν φρενιτικοῖσι λέλεκται.

Σικύῃ ἥκιστα χρέεσθαι, ἢν ἀπὸ φρενίτιδος ἔωσι. εὐτολμότερον δὲ, ἢν ἀρχῆθεν ἡ νοῦσος εἰςβάλλῃ. Ἢν δὲ γλῶσσα μελαίνηται καὶ ὄγκος ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι σημαί-

quaedam species est. V. Steph. Thes. in voce *κέγχρος*. *Κογχαρία* vero non invenio, licet fortasse deminutivum a *κόγχη* non male formari possit." Equidem cod *Pb.* lectionem recipio, cum propter locum e cap. de Volvuli curatione, tum propter verba anonymi ad Constant. pogon. (Anecd. medica Graeca p. 253), qui inter *ὅσα ὑπάγει γαστέρα* recenset *καὶ τῶν θαλασσίων ἐχίνων καὶ τῶν κογχαρίων καὶ τῶν κοχλιῶν τοὺς ζωμοὺς καὶ τῶν παλαιῶν ἀλεκτρυόνων.* Ceterum *κογχαρίοις* legere me memini apud Diosc. IV. 92. — Pergimus ad seqq.: sunt autem ita turbata, ut omni adhibita industria demum coniungerem: *λινόζωστις δὲ ξυνεψείσθω καὶ ὄξος παραχεέσθω εἴ πη* (non *ποι*) *δέοι χυλῷ χρέεσθαι πτισάνης.* — Mercurialis tum mas, tum foemina alvum movent (Diosc. IV. 188.): mos autem erat antiquis cum ptisanae succo medicamina purgantia coniungere: Hipp. de V. A. § 23. mihi: *ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τοῖσι ῥυφήμασι διδόμενα ὑπήλατα ἀρήγει.* Cf. quae ad h. l. adnotavi p. 155. Etiam acetum addebatur ptisanae, Leonis Synops. p. 97: *τροφὴ δὲ λεπτυντικωτέρα· ἐν γὰρ τῇ πτισάνῃ μιγνύειν δεῖ ὄξους, ἢ κυμίνου, ἢ πεπέρεως.* — Ipse Aretaeus in φθίσιος curatione *ὄξος* enumerat inter ea, quae *ἐς ἡδονὴν* addantur ptisanae. — Porro lego *τοῖσι δὲ χυλοῖσι ἐμβάλλειν μάραθρον, ἠδὲ σέλινον, ἢ τουτέων τοὺς καρπούς· εὔπνοα γὰρ ἠδὲ οὔρων ἀγωγά.* — Nempe quod in vulg. lect. pone *σέλινον* infertur, *τὰ λάχανα*, rursus interpreti debetur: tum vero loco pessime confuso *εὔπνοον* et *ἀγωγόν* sing. num. scribi coeptum est, omissa particula causali: cap. superiore Aretaeus: *θύμβρης, ἢ σελίνου, ἢ ἀνήθου ἐνηψημένων· εὔπνοα γὰρ τάδε, καὶ διουρητικά.* — Pone *φυσέων ἠδὲ οὔρων* aliquid deficere iam alii animadverterunt, ego supplevi *καταῤῥηκτικόν*: est enim *τὸ κύμινον* veteribus *ἄφυσόν τε καὶ οὐρητικόν*; sic infra *τάδε μέντοι καὶ φυσέων καὶ οὔρων καταῤῥηκτικά.* Nimirum pro *ἐρεθιστικόν* reposui *ἐρεθιστέη.* — Non dubito, quin multis eiusmodi hariolationes scilicet displiceant; sed ab his id certe postulabo, ut meliorem viam mihi indicent, qua ad huius scriptoris intelligentiam procedere sensim liceat. De exiguo, quod in libris habetur, emendandi subsidio omnes loquuntur: itaque coniecturis tentandus, aut silentio exspectandum!

ῥοδίνῳ καὶ κισσοῦ χυλῷ.] Pessime libri *ῥοδίνου καὶ κισσοῦ χυλῷ.* — Quod ego Graece exhibeo, dudum Wiganus Latine expressit.

οἷον ἑρπύλλῳ ἐν ὄξεϊ σὺν τῷ ῥοδίνῳ.] Libri *οἷον ἑρπύλλῳ* (*ἑρπύλλῳ* O. Pc. *d. e. f.*), *ὄξει σὺν τῷ ῥοδίνῳ.* Crassus: « exempli gratia serpyllo, aut aceto cum rosaceo." Hunc sequitur Wiganus. — Minus recte hi: excidit *ἐν* ante *ὄξεϊ*: nam Diosc. III. 40. de serpyllo: *κεφαλῆς τε,* inquit, *ὀδύνην παραμυθεῖται ἑψηθεὶς σὺν ὄξει καὶ καταβραχεὶς, μιγέντος αὐτῷ ῥοδίνου.* Vides eandem remedium administrandi methodum h. l. spectari.

πολλὸν δὲ μᾶλλον ἀκρέων.] Πολλῷ vulgo: sed *πολλόν* O. V. A. Pa. *b.*

ξυγχρίειν δὲ καὶ τὼ χεῖρε.] Libri scripti et editi omnes *τῶ χεῖρε*, itidem cap. 5. infra, ubi vide quae ad istum locum excitavi.

τοισίδε μέντοι.] Τοῖσι δὲ μ. cett.

καὶ σικυωνίῳ εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπ' ἀνάγκης χρέεσθαι· ὀλίγη δὲ ἤτω ἡ χρίσις.] Σικυώνιον G. v. l. *συκιώνιον* V. Pa. *b.* *σικυόνιον* Pc. *d. e. f.* — Χρίσις O. H. V. *Pb. c.* *χρῆσις* cett.: — equidem, licet *χρέεσθαι* continuo praecedat, *χρίσις* retineo. — Forma *ἤτω* uno hoc loco apud nostrum obvia ab Hippocratis libris spuriis ad nostrum pervadere potuit: *περὶ γυναικείων α'.* (p. 749. Kühn.) *καὶ ὁ οἶνος ἤτω πράμνιος.* Libro autem secundo (p. 834. ibid.) *ὑποδείσθω δὲ καὶ ἐν σκέπῃ ἤτω, ὅταν καθαίρηται.* — Itaque vero simile iudico hoc non librariorum culpa invectum esse; cf. ceterum Buttm. Gr. Gr. I. p. 529. Loco ab hoc laudato e Platonis Polit. Stallb. reposuit *ἔστω*, vid. p. 184. in huius Editione.

ἢν δὲ καὶ φλεγμασίαι τῶν ὑποχονδρίων ἔωσι καὶ πρήσιες καὶ περιτάσιες τοῦ δέρματος, —] Pone *καὶ πρήσιες* libri ferunt *καὶ φῦσαι*, quod me iudice glossematis loco olim in margine ad *καὶ πρήσιες* adscriptum fuerit: itaque e contextu abire iussi.

σικύῃ ἥκιστα χρέεσθαι.] Σικύῃ *Pb. c.* *συκίῃ* cett.

ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ μήκεϊ τοῦ χρόνου κενωθήσεται τῇσι

νῃ, ὑπ' ἀνάγκης τῇ σικύῃ χρέεσθαι. Ἐπὴν δὲ πρὸς τῷ μήκεϊ τοῦ χρόνου κενωθήσεται τῇσι αἰσθήσεσι, τἆλλα δ' εὐπετέστερον Φέρῃ, τῇ κορυφῇ τῆς κεφαλῆς προςβάλλειν. ἄλυπον γὰρ τῇ δυνάμι τὸ ἐντεῦθεν κενοῦν.

Ἄγειν δὲ καὶ Φύσας ἄνω τε καὶ κάτω· Φυσέων γὰρ ξυναγωγὸν λήθαργος καὶ ἐν τῇσι κοιλίῃσι καὶ ἐν τῷ ὅλῳ σκήνεϊ ἀργίῃ, καὶ νωθείῃ, καὶ ἀψυχίῃ· διαπνευστικὸν δὲ κίνησις ἠδὲ ἐγρήγορσις. Διαχρίειν οὖν πήγανον χλωρὸν τρίβοντα ξὺν μέλιτι καὶ νίτρῳ. ἀγωγόν τέ ἐστι μᾶλλον Φυσέων ξὺν τουτέοισι καὶ τερμίνθου ῥητίνης μέρος ἕν. Καὶ πυρίῃ προκλητικὴ Φυσέων, ἢ πιναροῖσι θερμοῖσι ἐρίοισι, ἢ τρύχεσι παλαιοῖσι, ἢ σπογγιῇ ξὺν ὕδατι, ἔνθ' ὕσσωπος, ἢ ὀρίγανος, ἢ γλήχων, ἢ ῥυτὴ ἥψηται. Ἄγοι δ' ἂν Φύσας ἠδὲ ὁκόσα πρὸ τῶν σιτίων πίνεται, τά περ καὶ Φλέγμα καὶ χολὴν ἐν τοῖσι ἐντέροισι καὶ στομάχῳ ἄγει· ὕσσωπος ἐν μελικρήτῳ ἑψηθεῖσα, δίκταμνον τὸ Κρητικὸν, ὀρίγανος. δριμέα μὲν, ἀγωγὰ δὲ ἀδίαντον, ἄγρωστις· τάδε μέντοι καὶ Φυσέων καὶ οὔρων καταῤῥηκτικά.

Ἢν δὲ τρόμος χειρῶν καὶ κεφαλῆς ἔῃ, καστόριον πιπίσκειν δραχμῆς ὁλκῆς ἥμισυ ξὺν μελικρήτου κυάθοις τρισὶ, ἐς ἡμέρας πλεῦνας. Ἢν δὲ μὴ πίνῃ τόδε, ἐς τέγξιν ξύμφορον ξὺν ἐλαίου, ἔνθα πήγανον ἐνεζέσθη, κυάθοις τρισί. Τὸ δὲ διπλόον ἐς τὸ κάτω ἔντερον ἐγχέειν, καὶ τόδε ἐς πλεῦνας ἡμέρας. Μετὰ δὲ τὸ ἐκ τουτέου ξύμφορον, — Φύσας γὰρ ἄγει ἄνω τε καὶ κάτω, μετεξετέροισι δὲ καὶ οὖρα καὶ κόπριον, — ἢν δὴ ποθὲν ἐς τὸ πᾶν διαθέον ἥκῃ, ἄτρομα ἠδὲ κραταιὰ τὰ νεῦρα γίγνεται καὶ τὰς ἕξιας ἐς τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν ἀλλοιοῖ καὶ τὰς καταστάσιας τῶν νούσων τρέπει. Ἄριστον δὲ καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἐμφυσῆν, καὶ γὰρ καὶ τῇδε πνευμάτων καταῤῥηκτικὸν πταρμοῖσι, καὶ ὁκοῖόν τι κύστις ἀγωγὸν οὔρων καὶ ῥὶν μύξης. πρήσσει δὲ θέρμῃ προςηνεῖ τάδε

αἰσθήσεσι, τἆλλα δ' εὐπετέστερον Φέρῃ.] A Goupylo inde usque ad Wiganum in libris editis κενωθήσηται (sic) legis. Libri tamen Parisienses, quos vidi, omnes κενωθήσεται recte. Exemplum habes, quam facile errores in rebus luce clarioribus propagentur.

ἄγειν δὲ καὶ Φύσας ἄνω τε καὶ κάτω.] Etiam initio τε καί Goup., cett.: — verum in O. ἄγειν τε Φύσας legis. De meo δὲ καί scripsi, quod loci sensus omnino sibi expostulat.

νωθείῃ.] Sie Pb. e. f. νωθίῃ cett.

Φυσέων γὰρ ξυναγωγὸν λήθαργος.] Ξυναγωγόν Pf. συναγωγόν cett. omnes.

ἀγωγόν τέ ἐστι μᾶλλον Φυσέων ξὺν τουτέοισι τερμίνθου ῥητίνης μέρος ἕν.] Libri omnes ξὺν τέοισι: facile patet syllabam interiisse et τουτέοισι reponendum esse. Vidit dudum Wiganus.

καὶ πυρίῃ προκλητικὴ Φυσέων, ἢ πιναροῖσι, θερμοῖσι ἐρίοισι, ἢ τρύχεσι παλαιοῖσι, ἢ σπογγιῇ ξὺν ὕδατι, ἔνθ' ὕσσωπος, ἢ ὀρίγανος, ἢ γλήχων, ἢ ῥυτὴ ἥψηται.] Libri κ. π. π. Φ., ἢ πιναροῖσι θερμοῖσι ἐρίοις, τρηχέσι (τρυχέσι Pc. e. f.) παλαιοῖς (παλαιοῖσι Pa. b. c. e. f.) ῥάκεσι, ἢ σπογγιῇ ξὺν ὕδατι, ἔνθ' ὕσσωπον (ὕσσωπος H. Pc. d. e.) ἢ ὀρίγανον (ὀρίγανος H. Pc.) ἢ γλήχων, ἢ ῥυτὴ ἕψηται. Recte vidit Wiganus verum esse τρύχεσι; sed hic παλαιοῖς ῥάκεσι glossema esse arbitratur in τρύχεσι, mihi autem solum ῥάκεσι eiiciendum videtur et ἢ τρύχεσι παλαιοῖσι scribendum: vid. infra adnn. ad cap. 5. Praetuli scripturam ὕσσωπος, ὀρίγανος, prae vulgata in ον. Tandem miror nonnihil, Aretaeum h. l. ἢ ῥυτή scribere, quum tamen ceterum πήγανον hanc plantam usitatiore nomine appellare soleat: nec tamen de meo πήγανον reponere ausim. Ἕψηται vitiosum est: repono ἥψηται: ne requiras compositum ἐνήψηται adpono locum e cap. seq. ἔλαιον ἔνθα πήγανον, ἢ ἄνηθον ἐζέσθη.

ὕσσωπος ἐν μελικρήτῳ ἑψηθεῖσα, δίκταμνον τὸ Κρητικὸν, ὀρίγανος.] Vulgo ὕσσωπον.. ἑψηθέν, alterum dant H. G. v. l. Pd. e. f. — ὀρίγανον vulgo sed ὀρίγανος H. G. v. l. Pc. d. e. — δίκταμνον Pe. f. δίκταμον cett.

ἀδίαντον.] Sic etiam Diosc. ἀδίαντος Pc. d. e.

ἢν δὲ μὴ πίνῃ τόδε, ἐς τέγξιν ξύμφορον ξὺν ἐλαίου, ἔνθα πήγανον ἐνεζέσθη, κυάθοις τρισί.] Libri pro ἐς τέγξιν ξύμφορον habent ἔκτευξιν ξυμφορῆς, quod et Crassum legisse opinor. Wiganus ad hanc lect.: «Certe perperam, inquit. Fortasse pro ξυμφορῆς ξυμφέροι, vel ξύμφορον legendum, et pro ἔκτευξιν, ἑψεῖν, aut aliquid sensus non absimilis.” Idem vero multo melius interpretatur Latine: «ad perfusionem utile est.” Ego nullus dubito, quin ἐς τέγξιν ξύμφορον in corruptis istis lateat.

τὸ δὲ διπλόον] Sic O. H. Pc., sed in hoc libro δέ uncinis est inclusum. — Vulgo δέ abest. — Pb. τὸ διπλάσιον.

ἐς τὸ πᾶν.] Sic O. Pc. εἰς τὸ πᾶν cett.

καὶ ὁκοῖόν τι κύστις ἀγωγὸν οὔρων καὶ ῥὶν μύξης.] Intelligendum: καὶ ὁκοῖόν τι κύστις ἀγωγὸν οὔρων, τοῖον καὶ ῥὶν μύξης.

πρήσσει δὲ θέρμῃ προςηνεῖ τάδε καὶ τῇδε καὶ τῶν

καὶ τῇδε καὶ τῶν ἄλλων πταρμικῶν κρέσσον πεπέριος, ἐλλεβόρου, στρουθίου, εὐφορβίου· τάδε γὰρ ἐς τὴν πρώτην ἠδὲ πυμάτην θίξιν ἀπηνέα καὶ ταρακτικὰ κεφαλῆς τε καὶ αἰσθήσιος, ἐκ προςαγωγῆς δὲ τὸ καστόριον ἀλεαίνει. Κεφαλῇσι δὲ καὶ ἄλλως ξύμφορον, ὅτιπερ τὰ νεῦρα πάντῃ ἐνθένδε περιφύεται· νούσων δὲ νεύρων καστόριον ἰητήριον. Ἀλλὰ ξυμμίσγειν τόδε τῶν γεγραμμένων τινὶ ἤ τισι, οὐκ ἄχαρι. ἢν γὰρ μιγῇ, οὐκ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ἂν ἀμέτρως ταράξαι, ἐς μακρὸν δὲ τὴν θέρμην ἐξάψαι.

Ὑγρῆναι τὴν ῥῖνα προκλῆσι, ὀσμαῖς δριμείαις μὲν ἐς αἴσθησιν, ἐς δύναμιν δὲ θερμαῖς, ὁκοῖον αὐτὸ τὸ καστόριον, ἢ θύμβρα, ἢ γλήχων, ἢ θύμος, χλωρά, ἢ ξηρὰ δευθέντα ὄξεϊ.

Δριμέων φαρμάκων χρίσιες κατὰ τῶν ποδῶν καὶ γουνάτων. ὕλη δὲ ἔστω ἀλεαίνουσα καὶ δάκνουσα ἐκ προςαγωγῆς· ἀμφοῖν γὰρ χρέος ληθαργικοῖσι ἐς θάλψιν καὶ ἐγρήγορσιν. Τὰ πρῶτα μὲν ὧν καὶ κνίδῃ μαστίζειν τὰ σκέλεα· προςίζουσα γὰρ ἡ ἄχνη οὐκ ἐς πολλὸν μὲν διαρκέει, ἄλυπον δὲ ὀδαξησμὸν καὶ πόνον ἐνδιδοῖ, μετρίως δὲ ἐρεθίζει τε καὶ παροιδίσκει, καὶ θερμασίην προκαλέεται. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐθελήσῃς τάδε τοι γίγνεσθαι, λιμνήστιδος ἠδὲ εὐφορβίου ἴσοις ξὺν λίπαϊ γλευκίνῳ χρίειν· ἄριστον καὶ σκίλλης ὠμῆς λέπεσι ἐκτρίβειν, χρὴ δὲ ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες. — ἄδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπαϊ, ἢν μὴ φαρμακῶδες· — ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ. Ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισι ἤδη βαθὺ κῶμα ἴσχῃ, σίκυον χρὴ τὸν ἄγριον ξὺν

ἄλλων πταρμικῶν κρέσσον.] Libri πρήσσει δὲ θέρμῃ προςηνεῖ τάδε τῇδε (τῇδε in O. omissum est) καὶ τῶν ἄλλων τῶν πταρμικῶν κρέσσον. — Iam vero aut καὶ τῇδε καὶ τῶν ἄλλων πταρμικῶν κρέσσον legendum est, aut καὶ τῇδε καὶ τῶν πταρμικῶν τῶν ἄλλων κρέσσον. Itaque prius illud in textum de meo intuli.

πεπέριος.] Sic Pe. πεπέρεος cett.

ἐς τὴν πρώτην ἠδὲ πυμάτην θίξιν.] Audis Homerum: Il. XI. 64.

ὣς Ἕκτωρ ὁτὲ μέν τε μετὰ πρώτοισι φάνεσκεν,
ἄλλοτε δ' ἐν πυμάτοισι, κελεύων·

ἀλλὰ ξυμμίσγειν τόδε τῶν γεγραμμένων τινὶ ἤ τισι, οὐκ ἄχαρι. ἢν γὰρ μιγῇ, οὐκ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ἂν ἀμέτρως ταράξαι, ἐς μακρὸν δὲ τὴν θέρμην ἐξάψαι.

Ὑγρῆναι τὴν ῥῖνα πρόκλησι, ὀσμαῖς δριμείαις μὲν ἐς αἴσθησιν, ἐς δύναμιν δὲ θερμαῖς, ὁκοῖον αὐτὸ τὸ καστόριον κ. τ. λ.] Libri: ἀλλὰ ξυμμίσγειν τόδε τῶν γεγραμμένων τινὶ ἤ τισι, οὐκ ἄχαρι. ἢν γὰρ μιγῇ μὴ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ξυμμέτρως τάραξαι, ἐς μακρὸν δὲ τὴν θέρμην ἐξάψαι, ὑγρῆναι τὴν ῥῖνα προκλήσει. Ὀσμαὶ δριμεῖαι μὲν ἐς αἴσθησιν, ἐς δύναμιν δὲ θερμαί· ὁκοῖον αὐτὸ τὸ καστόριον κ. τ. λ. Sunt haec prave scripta: quid in iis lateret perspexisse videtur Crassus: Wiganus librariorum erroribus ipse a vero abduci se passus est. Vere quidem hic monet non ξυμμέτρως sed ἀμέτρως legendum esse, quod neglexit Crassus, qui «mediocriter" Latine scripsit. — Sed minus recte καὶ ὑγρῆναι desiderat: neque tamen quod desideravit Latine expressit, sed καὶ ὑγρήναι, optativum nempe. — Et vero confusio aoristi infinitivi et tertiae personae sing. num. optativi eiusdem temporis fecit, ut librarii perperam μή pro οὐκ inferrent: nam omnino ταράξαι et ἐξάψαι sunt optativi, sed ὑγρῆναι est infinitivus pro imperativo et hoc ipso infinitivo novam orditur auctor periodum. Itaque locum ita descripsi, ut et sensum congruum servarem, et legum grammaticarum auctoritati obsequerer; intelligo vero: ἢν γὰρ μιγῇ (τὸ καστόριον), οὐκ αὐτίκα μὲν κεφαλὴν ἂν ἀμέτρως ταράξαι (τὰ γεγραμμένα ταῦτα, πέπερι, ἐλλέβορος, στρούθιον, εὐφόρβιον) ἐς μακρὸν δὲ (μιγνύμενα τῷ καστορίῳ) τὴν θέρμην ἐξάψαι. — Iam vero in seqq. nominativos, ὀσμαὶ δριμεῖαι... θερμαί, in dativos mutandos fuisse, unicuique facile apparet.

ἄλυπον δὲ ὀδαξησμὸν καὶ πόνον ἐνδιδοῖ.] Libri fere omnes ὀδαξισμόν. Pb. ὀδακνισμόν. Reposui quod linguae ratio postulat. — Ad ἡ ἄχνη, quod paulo ante est obvium, Pe. in marg. glossam adscriptam habet ἤγουν ἡ ὀξύτης.

λιμνήστιδος.] Sic O. H. G. v. l. Pc. d. λημνίστιδος cett.

ἠδὲ εὐφορβίου.] Pa. b. ἠδέ, cett. ἠδ'.

λιμνήστιδος ἠδὲ εὐφορβίου ἴσοις ξὺν λίπαϊ γλευκίνῳ χρίειν· ἄριστον καὶ σκίλλης ὠμῆς λέπεσι ἐκτρίβειν, χρὴ δὲ ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες· — ἄδηκτον γὰρ πᾶν δριμὺ ξὺν λίπαϊ, ἢν μὴ φαρμακῶδες· — ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ.] Libri omnes dant ἴσα: sed quum mox omnia nomina, quae ad ἐκτρίβειν et χρίειν referuntur, dativo ponantur, de meo nunc ἴσοις intuli: et vero dicitur χρίειν τινὶ τί. — Porro librorum vulgata lectio est σκιλλῆς ὠμῆς λεπτοῖσι: Pb. λεπῖσιν (sic) habet, quod correctori nescio cui in hoc libro deberi videtur. — Repono λέπεσι, quod editorem Anglum etiam desiderasse video. — Iam vero notandum venit illud χρὴ δὲ ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες. Crassus interpretatur: «sed a membris omne oleosum detergere oportet." — Simili fere modo Wiganus, adeo ut uterque ἀπομάξαντα pro infinitivo ἀπομάξαι poni credidisse videatur. Mihi non persuadent: sed arbitror ellipsin esse in his verbis et totum membrum sic intelligendum: ἄριστον καὶ σκίλλης ὠμῆς λέπεσι ἐκτρίβειν· χρὴ δὲ ἐκτρίβειν ἀπομάξαντα τῶν μελέων τὸ ἐλαιῶδες. — Tandem dativi ἢ κυπρίνῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ

ὄξεϊ τρίψαντα σινήπιος ἴσῃ μάζῃ ξυμμίξαντα τιθέναι. δριμὺ δὲ τὸ ἐπίπλασμα καὶ ὠκέως ἐρυθήματα ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ οἰδαλέα θέμενον· καὶ εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος καὶ τρωμάτων, ξυνεχέως ἐπαίρειν τὸ ἐπίπλασμα καθορέοντα μή τι τουτέων ξυμβῇ. Τάδε μὲν ὦν ἐς τὸ νωθὲς καὶ νεκρῶδες αὐτέου, καὶ ἐς πάντα καιρὸν, πλὴν τῆς ἐςβολῆς τῶν παροξυσμῶν.

Ἢν δὲ ἀναφέρῃ μὲν ἤδη τὴν αἴσθησιν, βάρος μέντοι ἔτι τῆς κεφαλῆς καὶ ἦχος, ἢ βόμβος ἔῃ, καὶ διὰ τοῦ στόματος ἄγειν φλέγμα, μαστίχην τὰ πρῶτα ἐς μάσησιν διδόντα, ὡς ξυνεχὲς ἀποπτύοι· ἔπειτα δ' αὖθις ἀσταφίδος ἀγρίης, κόκκου τοῦ τῆς Κνίδου, πάντων δὲ καὶ μάλιστα σινήπιος, ὅτι τε ξύνηθες, ἀτὰρ ἠδὲ ὅτι τῶν ἄλλων μᾶλλον τόδε φλεγμάτων ἀγωγόν. Κὴν μὲν καταπίῃ τις ἑκὼν, ἱκανὸν μὲν τὰ ἐν τῷ στομάχῳ λῦσαι, δυνατὸν δὲ καὶ ὑγρῆναι γαστέρα καὶ φύσας ἀγαγεῖν. καὶ γάρ μοί κοτε ἐκ ξυντυχίης τάδε ξυνέβη, καταπιόντος τοῦ ἀνθρώπου οὐ κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. Ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πείρη· χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν πειρῆν· εὐλαβίη γὰρ ἀπειρίη.

Χρὴ δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν μετὰ τὴν κουρὴν τὴν ἐν χρῷ, ἢν μὴ μέγα ἤδε ἀνύῃ, ξυρεῖν ἐς διαπνοήν. Ἀτὰρ ἠδὲ ἐς φαρμάκων δριμέων χρίσιν, τοῦ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἢ θαψίην, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ἐξ ὕδατος ξὺν ἄρτῳ διπλῷ ἐς τρύχιον ἐγχρίσαντα ἐμπλάσσειν τῇ κεφαλῇ. Φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην εὐκαιρίῃ σπόγγοισι θερμοῖσι πυριῆν.

potius ad *χρίειν* retulerim, quam ad *ἐκτρίβειν*, quod ad sola *σκιλλῆς λέπη* pertinere existimo.

σίκυον χρὴ τὸν ἄγριον ξὺν ὄξεϊ τρίψαντα σινήπιος ἴσῃ μάζῃ ξυμμίξαντα τιθέναι.] Compositum *ἐπιτιθέναι* ne requiras, libris omnibus simplex *τιθέναι* ferentibus, adpono verba e cap. 7. infra: *ἀγαθὸν δὲ κηρωτὴν ξὺν νίτρῳ καὶ σίνηπι τιθέναι ἐς θερμασίην.*

δριμὺ δὲ τὸ ἐπίπλασμα καὶ ὠκέως ἐρυθήματα ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ οἰδαλέα θέμενον· καὶ εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος καὶ τρωμάτων, ξυνεχέως ἐπαίρειν τὸ ἐπίπλασμα καθορέοντα μή τι τουτέων ξυμβῇ.] Libri in hisce ferunt vulgo: *ὠκέως δὲ οἰδαλενθήμεναι· εἰ κίνδυνος δέ κ. τ. λ.* — V. *οἰδαλέη θήμεναι.* Pc. *d. e. f.* *οἰδ' ἀλαιηθήμεναι.* H. *ἠδ' ἀλεηθήμεναι.* — Tum pro *εἰ κίνδυνος* V. Pd. *e.* *ἀκίνδυνος.* — Crassus: «celeriter quoque calefacere potest." Petitus: «scribe, inquit, *οἶδ' ἀλεῆναι* *calefacere.*" — Wiganus coniicit *οἰδαλέα θήμεναι.* — Latine habet: «celeriterque partes in tumorem attollit." — Mihi duo maxime tenenda videntur: primo integrum est *ὠκέως ἐρυθήματα ἐντεῦξον*, adeo ut membrorum concinnitas postulet, ut in altero sit participium et nomen, participium autem notione transitiva: tum vero aliquid desidero, quo *εἰ κίνδυνος δέ* cum superioribus coniungatur, nam nisi eiusmodi quid adfuerit, potius exspectavissem *εἰ δὲ κίνδυνος φλυκταινώσιος.* — Hinc factum, ut *ὠκέως δὲ οἰδαλέα θέμενον· καὶ εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος* exhiberem. Puto *οἰδαλεηθήμεναι* ita ortum esse, ut primo librarii pro *οἰδαλέα* falsum h. l. Ionismum inferrent *οἰδαλέη* et compendium in fine participii positum non intelligentes *οἰδαλεηθήμεναι* formarent *καί* simul huc trahentes.

καὶ ἐς πάντα καιρὸν, πλὴν τῆς ἐςβολῆς τῶν παροξυσμῶν.] Libri *πλὴν τῇσι ἐςβολῇσι τῶν παροξυσμῶν.* H. Pc. *ἐπιβολῇσι.* — Lectio vitiata videtur, itaque lenem medelam adhibui.

ἢν δὲ ἀναφέρῃ μὲν ἤδη τὴν αἴσθησιν, βάρος μέν τοι ἔτι τῆς κεφαλῆς καὶ ἦχος, ἢ βόμβος ἔῃ.] Notandum *ἀναφέρειν... τὴν αἴσθησιν* arcte cohaerere quidem, nec tamen *ἀναφέρειν* transitivum esse, *τὴν αἴσθησιν* obiectum; accusativus ex eorum genere est, quos e subintellecta praepositione *κατά* explicare solebant. — Libri *βάρος μέν τι* (*μέντοί* V. Pb. *e. f.*) *ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*: — quivis videt *μέντοι* veram scripturam esse; sed offendit *βάρος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*: usitatissima sunt *βάρος τῆς κεφαλῆς*, *τενόντων βάρεα*, similia alia, sed nusquam pro *καρηβαρίῃ* legi *βάρος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς.* Hinc factum, ut *ἔτι* nostro restituerem.

ὡς ξυνεχὲς ἀποπτύοι.] *Ξυνεχέες* Pd. Noto, ut firmem emendationem cap. de epilepsia initio operis factam, qua pro *ἀτενέες ἐνιδόντες* reposui *ἀτενὲς ἐνιδόντες.*

κόκκου τοῦ τῆς Κνίδου.] Libri *τῆς κνίδης*: de coniectura *Κνίδου* reposui, qua de re iam Petitus. — Non credo *τοῦ τῆς Κνιδίης* nostrum scripsisse.

πάντων δὲ καὶ μάλιστα σινήπιος.] Sic H. Pc.; *καί* omittunt cett. omnes.

καὶ γάρ μοί κοτε ἐκ ξυντυχίης τάδε ξυνέβη, καταπιόντος τοῦ ἀνθρώπου οὐ κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν.] In libris scriptis et editis omnibus negatio *οὐ* desideratur, nec vero de omissa quidquam monent interpretes; quod qui fieri potuerit non intelligo, quum sensus eam ita postulet, ut sine addita sanus esse nequeat. Facile pone compendium *ἄνου* omitti potuit.

ἀτὰρ ἠδὲ ἐς φαρμάκων δριμέων χρίσιν, τοῦ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἢ θαψίην, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ἐξ ὕδατος ξὺν ἄρτῳ διπλῷ ἐς τρύχιον ἐγχρίσαντα ἐμπλάσσειν τῇ κεφαλῇ· φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην εὐκαιρίῃ σπόγγοισι θερμοῖσι πυριῆν.] Adponam lect. vulgatam cum librorum lectionis varietate: *ἀτὰρ ἠδὲ ἐς φαρμάκων δριμέων χρῆσιν* (*χρίσιν* V. O. Pa. *b.*), *τοῦ διὰ τῆς λημνίστιδος* (*λιμνήστιδος* Pd. *e.*) *ἢ ὕδωρ* (*ἀδάρκι* superscr.; *ὕδάρ* H. *ὕφεαρ* coniicit Goup. — *ἢ δραργύρου* Pb.) *ἢ θαψίην* (*θαψίη* V. Pa. *d. e.*, *θαψίης* Pb.

Οὐκ ἀνωφελὲς δὲ καὶ λούειν, ἤδη πάντων μὲν, ἢ τῶν γε πλείστων καὶ καιρίων τῶν ἐς τὴν νοῦσον λελυμένων, τῆς δὲ νωθείης μενούσης· εὖτε καὶ αἰώρης χρέος, καὶ τρίψιος, καὶ πάσης προσηνοῦς κινήσιος.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΑΡΑΣΜΟΥ.

Κεφ. γ'.

Τοισίδε μέντοι, ἢν καὶ μαρασμὸς ἔῃ, ἀρήγειν θᾶσσον ἰόντα ἐπὶ λουτρὰ καὶ κινήσιας. Μαρασμοῦ μέντοι καὶ γάλα ἰητήριον, καὶ θρέψαι, καὶ ἀλεῆναι καὶ ὑγρῆναι γαστέρα, καὶ κύστιν πρηῦναι. Ἀτὰρ ἠδὲ κατόχοισι τῶυτὰ ξύμφορα· ὁμοίη γὰρ καὶ ἡ ὡυτὴ τῶνδε τῶν νούσων ἡ ἰδέη. Καστόριον δὲ τουτέοισι καιριώτερόν τε καὶ εὐμενέστερον πιεῖν τε καὶ χρίσασθαι καὶ ἐς τὸ ἔντερον ἐνεῖναι. Τῇσι δὲ γυναιξὶ ὁκοῖα τουτέοισι ἴκελα πάθεα ἀπὸ ὑστέρης γίγνεται, ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται.

ἢ σίνηπι ὑγρὸν ἐξ ὕδατος ξὺν ἄρτῳ διπλῷ ἐς στρύχνου (τρύχιον O.) ἐγχρίσαντα ἐμπάσσειν (ἐμπλάσσειν H. Pe. ἐμπράσσειν (λ superscr.) Pc.) τὴν κεφαλήν. Φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην εὐκαιρίῃ (sic dativo) σπόγγοισι θερμοῖσι πυριῆν. — Haec libri; videamus de singulis: Wiganus pro vulgato χρῆσιν recepit χρίσιν, quod iam tres libros ferre videmus. Porro λιμνήστιδος, recte monente Wigano, scribendum: praebent iam libri duo. — Ad ἢ ὕδάρ adponam Wigani notulam: «H., inquit habet ἀδάρκι, quod pro ἀδάρκη scriptum est, glossema procul dubio in vocem λιμνήστιδος. Inter ea, quae ad dropaces et picationem constituunt (?) apud Archigenem (Aet. 70. 21.) ponitur λιμνῆστις ἡ καλουμένη ἀδάρκη. Et Paulus (195. 15. Ed. Basil.) λημνίστιδος, ἔστι δὲ ἡ ἀδάρκη. Quid sit ἀδάρκη (quae et ἀδάρκης et ἀδάρκιον et ἄδαρκος vocatur) vide apud Diosc. (V. 127.) καθ' ὑγρῶν καὶ τελματώδων τόπων γενόμενος, — καὶ ἐστὶν οἷον λιμναῖον ἀλκυόνιον. Unde λιμνῆστις, non λήμνιστις vocanda, uti saepe scribitur. Reg. unus absurde ὑδραργύρου legit." — Itaque huius auctoritate truncatam glossam expuli. Ad eiusdem exemplum pro στρύχνου reposui τρύχιον et recepi ἐμπλάσσειν. Minus recte Wiganus τὴν κεφαλήν retinuit, nam dativus omnino requiritur. — Tandem aegerrime fero εὐκαιρίῃ dativo: nam certo certius legendum: Φυλάξαντα δὲ ἐς ὥρην μίην εὐκαιρίη... πυριῆν. Est omnino in hac structura ἀνακόλουθον aliquid, adeo ut grammatica ratio Φυλάξαντι δὲ εὐκαιρίη πυριῆν requirere videatur. Sed praegressum Φυλάξαντα fecit, ut auctor in mente habens Φυλάξαντα.. πυριῆν, accusativum servaret, licet εὐκαιρίη intulisset.

λελυμένων.] Sic recte O. ex H. λελουμένων cett. Non video, cur cum Wigano in adnn. prae τῶν ἐς τὴν νοῦσον λελυμένων, praeferrem τῶν ἐν τῇ νούσῳ λελυμένων. Codd. non ferunt, neque ulla coniectura nunc opus est.

νωθείης.] Sic vulgo., sed O. νωθίης. Idem vidi in Pa. c. e. f.

Cap. 3. θεραπεία μαρασμοῦ. κεφ. γ'.] Caput hoc, inquit Wiganus, priori de lethargicis iungendum, sine distinctione existimo; si quidem non de Marasmo in genere agit, sed de eo tantum, qui ex lethargo oritur. Ita in proximo libro curationi cardiacorum curationem quoque marasmi, qui iis supervenit, in eodem capite addit." Haud absimilis fuit Petiti sententia. Fateor me cum hisce omnino consentire: non delevi titulum in ipsa editione, quia in indice etiam caput notatur, quia locus de lethargo in libris semioticis deficit, et quia modo mentem ad hanc rem semel attendamus, ad rerum intelligentiam ceterum non multum confert inscriptionem delevisse.

τοισίδε μέντοι, ἢν καὶ μαρασμὸς ἔῃ, ἀρήγειν θᾶσσον ἰόντα ἐπὶ λουτρὰ καὶ κινήσιας.] Libri omnes κἢν μαρασμὸς ἔῃ. — Crassus reddit: «istos sane si et tabes male habet, ocyus succurrendum est." Wig.: «His vero, si in marasmum deciderint, citius succurrendum est." — Hic καί omnino non expressit, ille non κἤν Latine expressit sed ἢν καί, quod omnino h. l. requiritur, adeo ut de meo reposuerim. Cf. Herm. ad Vig. p. 838. et quae idem de καὶ εἰ et εἰ καί a se invicem distinguendis habet ibid. p. 832. — Τοισίδε de meo, cett. τοῖσι δέ.

ἀτὰρ ἠδὲ κατόχοισι τῶυτὰ ξύμφορα.] Vulgo ἀτὰρ ἠδὲ κατόχοις τῶυτὰ τὰ ξυμφέροντα. Sed κατόχοισι dant Pe. f. — τὰ ξύμφορα Pb. f. ξύμφορα sine addito articulo Pa.

ὁμοίη γὰρ καὶ ἡ ὡυτὴ τῶνδε τῶν νούσων ἡ ἰδέη.] Libri ὁμοίη (V. ὁκοίη) γὰρ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ (ἡ ἐν ὡυτῇ H. Pc. d. ἡ ἑωυτή O.) τῶνδε τῶν νούσων (ἡ O.) ἰδέη. — Wiganus recte locum descripsit, id unum si excipias, quod ἑωυτή dedit, cui pronomini hic locus non est.

ἐν τοῖσι γυναικείοισι λελέξεται.] Videtur iterum novum quoddam opus suum futurum significare: omnes enim libri tuentur λελέξεται. Sed de his plura adponam in prolegomenis.

Cap. 4. - - - ἀποπληξίη ἰσχυρὴ μὲν εἴη, ἅπαντα γὰρ ἔασι νεκρώδεες, ἢν καὶ ὁ νοσέων γεραιὸς ᾖ, τοῖσίπερ ξύνηθες τὸ πάθος.] Pro εἴη Pa. b. c. ἔῃ. — H. ἢν ὁ ν. Edd. omnes excepta Oxoniensi νουσέων. Sed νοσέων Po. — Notandum initio vocabula aliquot deficere; auctorem vero procul dubio respicere Hipp. Aph. 42. II. Λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν, ἀδύνατον· ἀσθενέα δὲ, οὐ ῥηΐδιον. — Itaque opinor Aretaeum eiusmodi quid scripsisse: Λύειν ἀδύνατον, εἰ ἀποπληξίη ἰσχυρὴ μὲν εἴη, ἅπαντα γὰρ κ. τ. λ.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΠΟΠΛΗΞΙΗΣ

Κεφ. δʹ.

- - - - ἀποπληξίη ἰσχυρὴ μὲν εἴη, ἅπαντα γὰρ ἔασι νεκρώδεες, ἤν καὶ ὁ νοσέων γηραιὸς ᾖ, τοῖσί περ ξύνηθες τὸ πάθος· οὐ γὰρ περιγίγνονται τῷ τε μεγέθεϊ τοῦ κακοῦ καὶ τῇ τῆς ἡλικίης ξυμφορῇ. Ὅκως δὲ τεκμαρτέα τὰ μεγέθεα πρόσθεν μοι λέλεκται. Ἢν δὲ νεηνίης καὶ ἀσθενὴς ἡ ἀποπληξίη πέλῃ, ἰῆσθαι μὲν οὐ ῥηΐδιον, πειρῆσθαι δὲ ὦν. Ἰσόῤῥοπον μὲν ὦν ἰητήριον ὡς μεγάλῳ πάθεϊ μέγα βοήθημα, φλεβοτομίη, ἤν μή τις ἐς ἁμαρτωλὴν ἴῃ τοῦ πλήθεος. Δυστέκμαρτον δὲ τὸ μέτρον. ἤν τε γὰρ σμικρῷ πλέον ἀφέλῃς, προςαπέπνιξας τὸν ἄνθρωπον· ἐς γὰρ τὸ ζῆν τουτέοισι καὶ τὸ σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον, καὶ ἀλέη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σκήνεος τροφὴ ἐόν· ἤν τε μεῖον τῆς αἰτίης, οὐδὲν μέγα ὤνησας διὰ μεγάλου ἄκεος· ἔτι γὰρ ἡ αἰτίη μίμνει. Κρέσσον δὲ ἐς τὸ ἔλασσον ἁμαρτάνειν· ἢν γὰρ καὶ δοκέῃ μὲν ἐνδέειν, χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνοιντο, αὖθις ἐπανατάμνειν τὴν φλέβα. Τάμνειν δὲ τὴν ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγκῶνος, εὔροος γὰρ ἥδε ἐν τῷ λαιῷ. Ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐν τῇ σμικρῇ ἀποπληξίῃ καὶ τὰ πάρετα μέρεα, εἰ ἐπ' ἀριστερὰ, ἢ δεξιὰ, ἡ πάρεσις· ἀπὸ γὰρ τῶν ὑγιηρῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν ἀφαίρεσιν χρὴ ποιέειν· τῇδε γὰρ τὸ αἷμα εὔροον, τῇδε καὶ ἡ παροχέτευσις ἀπὸ τῶν σιναρῶν. Ἢν μὲν ὦν ἄνευ φανερῆς προφάσιος ἀπόπληκτοι γίγνωνται, ὧδε χρὴ συλλογίζεσθαι ἀμφὶ τῆς ἀφαιρέσιος. Ἢν δὲ ἀπὸ πληγῆς, ἢ καταφορῆς, ἢ πιέσιος ξυμβῇ, οὐ χρὴ ἀναβάλλεσθαι· μετεξετέροισι γὰρ τόδε μοῦνον ἐς ἄκεσιν ἠδὲ ζωὴν ἤρκεσε.

ἢν δὲ νεηνίης, καὶ ἀσθενὴς ἡ ἀποπλεξίη πέλῃ.] Libri ἢν δὲ νεηνίης, ἀσθενὴς ἀποπληξίη πέλει. Sed quum totum hocce protasis sit sententiae, cuius apodosin referunt seqq. *ἰῆσθαι μὲν οὐ ῥηΐδιον, πειρῆσθαι δὲ ὦν*, aegre tuli copulam abesse ante *ἀσθενής*, quam Wiganum etiam desiderasse video, et articulum ante *ἀποπληξίη*. Tandem ἤν coniunctivum sibi postulante, scripsi *πέλῃ* (cf. Buttm. Gr. Gr. II. p. 268.): nam auctorem ἤν, non εἰ scripsisse efficio e superioribus *ἢν καὶ ὁ νοσέων γηραιὸς ᾖ*.

ἰσόῤῥοπον μὲν ὦν ἰητήριον.] O. οὖν. Cett., quos vidi, Ionismum ὦν ferunt.

ἢν μή τις ἐς ἁμαρτωλὴν ἴῃ τοῦ πλήθεος.] Cett. omnes εἴη.

ἐς γὰρ τὸ ζῆν τουτέοισι καὶ τὸ σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον καὶ ἀλέη τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σκήνεος τροφὴ ἐόν.] Libri omnes: *ἐς γὰρ τὸ ζῆν τουτέοισι καὶ τὸ σμικρὸν αἷμα δυνατώτατον καὶ ἡ ἀλέη τῆς ζωῆς τοῦ σκήνεος καὶ τῆς τροφῆς ἐόν.* Haec corrupta sunt: Crassus Latine: « ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est cum sit vitae corporisque alimenti fomes." Vidit igitur hic quoque eandem lectionem. Ego reposui quod Aretaeum scripsisse putabam.

χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνοιντο.] Ex Hippocraticis haec dictio nostro peculiaris, nisi insigniter fallor, nata est: divinus senex in Progn. *σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσι ὕπνοισι· ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ κ. τ. λ.* — Hinc noster *χρησταὶ δέ τινες ὑποφάσιες γίγνοιντο*, quod valet *χρηστὸν δέ τι σημεῖον*, vel *χρηστὰ δέ τινα σημεῖα ὑποφαίνοιτο*.

ἢν δὲ ἀπὸ πληγῆς, ἢ καταφορῆς, ἢ πιέσιος ξυμβῇ, οὐ χρὴ ἀναβάλλεσθαι· μετεξετέροισι γὰρ τόδε μοῦνον ἐς ἄκεσιν ἠδὲ ζωὴν ἤρκεσε.] Libri scripti et editi omnes, Crassus etiam in Latinis suis, negationem *οὐ* ante *χρὴ ἀναβάλλεσθαι* omittunt. Petitus vulgatam interpretatur: « si apoplexiae occasionem dederit ictus, casusve, aut compressio capitis, differendam esse venae sectionem censet: donec scilicet tempus exactum sit, in quo his causis obstupefacti ad se sponte revocari solent." Perparum placet haec *ἐξήγησις*: nam non de leviore casu nunc sermo est nostro, quod patet e verbis *μετεξετέροισι γὰρ τόδε μοῦνον ἐς ἄκεσιν ἠδὲ ζωὴν ἤρκεσε*. Melius Wiganus: « *χρὴ ἀναβάλλεσθαι*. Certe *οὐ χρὴ ἀναβάλλεσθαι* legendum. Quomodo enim dilatio phlebotomiae dici poterit *medela sola?* Quid quod in his casibus, ictu, lapsu, collisione, etiamsi apoplexia non superveniat, ut plurimum mitti sanguinem necessarium sit. Ita Celsus, (II. 10.): Sanguinis detractionem requirit, quicquid subito supprimit vocem; et quacumque de causa ruptum aliquid intus atque collisum est. Idem paulo post: Si ex superiore parte aliquis decidit, si contusus est (de sanguine loquitur) ne, si subsederit, corpus affligat. Idem-

Ἢν δὲ μὴ δοκέῃ τάμνειν φλέβα, ψύξιος πολλῆς καὶ νάρκης, καὶ ἀναισθησίης ἀμφισχούσης τὸν ἄνθρωπον, ὑποκλύζειν ἐς κένωσιν τοῦ πλήθεος τῶν ἐν τοῖσι ἐντέροισι· — τὰ πολλὰ γὰρ ὑπ' ἀδηφαγίης καὶ οἰνοφλυγίης παραπλῆγες γίγνονται· — καὶ ἐς τὴν ἀντίσπασιν τῶν τὴν κεφαλὴν ἀμφεχόντων χυμῶν. Ἔστω δὲ τὸ κλύσμα δριμὺ, καὶ φλεγμάτων καὶ χολῆς ἀγωγὸν, ὡς μὴ νίτρον ἔχειν μοῦνον, ἀλλὰ καὶ εὐφόρβιον, ὅσον ὁλκῆς τριώβολον, — ἔστω δὲ ξύνηθες πλῆθος τοῦ κλύσματος, — καὶ κολοκυνθίδος τὸ ἐντὸς, ἢ κενταυρίου τῆς κόμης ἀφέψημα εἰς ἔλαιον, ἢ ὕδωρ. Ἄριστον δὲ κλύσμα καὶ τὸ τοιόνδε· μέλι τὸ ξύνηθες, καὶ πήγανον ξύν τῳ λίπαϊ ἑψηθὲν, καὶ τερμίνθου τῆς ῥητίνης, καὶ ἁλῶν ἀντὶ νίτρου, καὶ ὑσσώπου ἑψήματος.

Καὶ ἢν ἐκ τῶνδε μικρὸν ἀνέγρηται ὁ ἄνθρωπος, ἢ κινεόμενος τοῖσι πυρετοῖσι, ἢ αἰσθανόμενος ἀπὸ τῆς ἀναισθησίης, ἢ εὐσφυξίη γένοιτο, ἢ ὅλως τὸ πρόςωπον εὔσημον ᾖ, εὔελπιν χρὴ ἔμμεναι, ἤδ' ἀρήγειν εὐτολμότερον. Κρατύναντα ὦν μεσηγὺ τὴν δύναμιν τῆς ἱερῆς διδόναι νήστεϊ, μάλιστα μὲν τὸ πᾶν τῆς πόσιος· εἰ δὲ κώλυμα ἡ δύναμις ἔοι, ἐς τὸ ἥμισυ ξὺν μελικρήτῳ. Καὶ κινέειν αὐτὸν ἐν δίφρῳ ἐνθέντα ἀνακλίτῳ, ἀτρέμα μὲν αἰωρεύντων τῶν φερόντων, διαναπαύοντα δὲ ξυνεχὲς, διὰ τὸ ἄκοπον. Κἢν μὲν ἡ γαστὴρ εὐρόως ὑποφέρῃ, δέχεσθαι· ἢν δὲ μὴ, ὕδωρ ἢ μελίκρητον πιπίσκειν, ὅσον κυάθους δύο. Ἢν δὲ καὶ ναυτίη μὲν ἔλῃ ἐπὶ τῇσι καθάρσεσι, μὴ ἀποτρέπειν· ἡ γὰρ ἔντασις ἐς ἐγρήγορσιν ἔχει τι ζώπυρον, καὶ ὁ τῶν φλεγμάτων ἔμετος τὴν αἰτίην τῆς νούσου ἄγει. Αἰσθήσιος δὲ, καὶ κεφαλῆς, καὶ νεύρων καθαρτήριον ἡ ἱερή. Ἀμφὶ μὲν ὦν κενώσιος παντοίης, τῆς ἐν ἀρχῇσι, ἅλις.

que in aliis casibus repentinis, qui strangulabunt, dictum erit. *Οὐκ ἀμβολῆς καιρός* in pleuriticis, ait Aretaeus, cum eodem die venam incidi iubet. Particula *οὐ* saepe omittitur." Itaque de meo negationem adposui.

καὶ ἀναισθησίης ἀμφισχούσης τὸν ἄνθρωπον.] Pe. *f.* *ἀναισθησίης* praebuerunt, cett. *ἀναισθήσιός*, quod Graecum non est.

ἐς κένωσιν τοῦ πλήθεος τῶν ἐν τοῖσι ἐντέροισι.] Ἐς *μὲν κένωσιν* V.

ἔστω δὲ τὸ κλύσμα δριμὺ κ. τ. λ.] Ἔστω *δὲ καὶ τὸ κλ. δρ.* Pe. *f.*

τριώβολον.] Τριόβολον O.

ἔςτω δὲ ξύνηθες πλῆθος τοῦ κλύσματος, καὶ κ. τ. λ.] In codicibus hic locus profecto turbatus est: en! ita totam periodum libri referunt: *ἔστω δὲ τὸ κλύσμα δριμὺ καὶ φλεγμάτων καὶ χολῆς ἀγωγὸν, ὡς μὴ νίτρον ἔχειν μοῦνον, ἀλλὰ καὶ εὐφόρβιον, ὅσον ὁλκῆς τριόβολον, ἐς τόδε ξύνηθες πλῆθος τοῦ κλύσματος, καὶ κολοκυνθίδος τὸ ἐντὸς, ἢ κενταυρίου τῆς κόμης ἀφεψήματος εἰς ἔλαιον, ἢ ὕδωρ.*

μέλι τὸ ξύνηθες καὶ πήγανον ξύν τῳ λίπαϊ ἑψηθὲν, καὶ τερμίνθου τῆς ῥητίνης κ. τ. λ.] Sic O. ex H. cett.: *τοῦ μέλιτος* (V. A. *τῷ μέλιτι*) *τῷ ξυνήθεϊ πήγανον κ. τ. λ.* — De meo *ξύν τῳ λίπαϊ* scripsi, ceteris *ξὺν τῷ λίπαϊ* habentibus. Tandem *θερμίνθου* (sic) *τοῦ δένδρεος τῆς ῥ.* Edd. omnes excepta Oxoniensi: H. *τερμίνθου μέρος τοῦ δ. τῆς ῥ.* Pa. *b. c. e. f.* *τερμίνθου τοῦ δ. ῥ.* Lectio codicis Harleyani fortasse vestigium servavit doseos remediorum olim ab Aretaeo adscriptae, posteaque a librariis omissae. — Sed in utraque lectione *τοῦ δένδρεος* e margine in textum irrepsit, adeo ut deleverim.

ἀνέγρηται ὁ ἄνθρωπος.] *Ὤνθρωπος* Pe. *f.*

ἢ εὐσφυξίη γένοιτο, ἢ ὅλως τὸ πρόςωπον εὔσημον ᾖ.] Libri omnes *ἢ ὅκως τὸ πρόςωπον εὔσημον ᾖ.* — Wiganus in notulis: «*ὅκως*. An recte?" quaerit. Imo vero pessime *ὅκως*, sed ortum est ex *ὅλως*.

κρατύναντα ὦν μεσηγὺ τὴν δύναμιν τῆς ἱερῆς διδόναι νήστεϊ, μάλιστα μὲν τὸ πᾶν τῆς πόσιος.] Pone *τῆς ἱερῆς* libri omnes insertum habent *τοῦ καθαρτηρίου.* — Equidem voces glossema referentes expuli.

ἐς τὸ ἥμισυ ξὺν μελικρήτῳ.] Vulgo *σὺν μελικρήτῳ* sed *ξύν* praebuere Po.

καὶ κινέειν αὐτὸν ἐν δίφρῳ ἐνθέντα ἀνακλίτῳ.] Libri *ἀνάκλιτον.* — Recte monuit Wiganus *ἀνακλίτῳ* scribendum esse; quum Hipp. (p. 261. 24. Foësio) habeat *ἐπ' ἀνακλήτου* (lege *ἀνακλίτου*) *δίφρου τετρυπημένου καθήσθω.*

ἢν δὲ μή, κ. τ. λ.] Sic O. Pa. *b.* *εἰ δὲ μή.* cett.

ἢν δὲ καὶ ναυτίη μὲν ἔλῃ.] Fortasse Aretaeus scripsit: *ἢν δὲ καὶ ναυτίη μιν ἕλῃ.*

μὴ ἀποτρέπειν· ἡ γὰρ ἔντασις ἐς ἐγρήγορσιν ἔχει τι ζώπυρον.] Libri omnes *ἥ τε ἔντασις*: in V. asteriscus pone *ἀποτρέπειν*: in Pa. *b.* spatium vacuum relictum ibidem. Wiganus *καὶ γὰρ ἥ τε ἔντασις* desideravit. — Equidem spatio in libris vacuo relicto fidem haud magnam adhibeo; et vero initio capitis de elephantiasi saepissime pro *γέ* reponendum fuisse *γάρ* memini; qua de causa h. l. *ἡ γὰρ ἔντασις* scripsi: librarii voculam compendiose scriptam non intellexisse videntur.

αἰσθήσιος δὲ καὶ κεφαλῆς καὶ νεύρων καθαρτήριον ἡ ἱερή.] Libri omnes *ἡ ἱερὴ τὸ φάρμακον.* Foedum glossema delevi.

Ὅλον δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐρίοισι εἰλίξαντα καταιονεῖν λίπαϊ σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ, ἢ ἰδίῃ ἑκάστῳ, ἢ ξυμπάντεσι ξυμμεμιγμένοισι. ἄριστον δὲ κηροῦ μικρὸν ἐντήκειν ἐς πάχος τῶν ἀλειφάτων..... ποιέειν δὲ χρὴ δυνατωτέρην τήνδε καὶ νίτρου καὶ πεπέριος ἐμπάσσοντα· ἔστω δὲ λεπτὰ, σησθέντα κρησέρῃ. Μέγα δὲ ἐς δύναμιν τῶν παρέτων καὶ τὸ καστόριον ξὺν τινι λίπαϊ τῶν εἰρημένων. πολλὸν δὲ δυνατώτερον καὶ πιπίσκειν ξὺν μελικρήτῳ. τὸ δὲ πλῆθος ὁκόσον ἐπὶ ληθαργικῶν ἴσμεν. Ξυντεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν ἡλικίην καὶ τὴν γνώμην τοῦ νοσέοντος, εἰ πιεῖν ἐς πλεῦνας ἡμέρας ἑτοῖμος. Ἔστι δὲ καὶ χρίσματα κρέσσονα τῆς τέγξιος, εὐφορέστερά τε καὶ δυνατώτερα· οὔτε γὰρ περιῤῥέει ἐς τὸ τῶν στρωμάτων αἶσχος, εὔχρηστον δὲ τοῖσι κάμνουσι τὸ τοιόνδε, εἰ προςίζεται τῷ σκήνεϊ, ἔςτε ξυντακέντα ὑπὸ τῆς ἀλέης ἀνεπόθῃ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀΐδιον αὐτέων ὀνηϊστόν· περιῤῥέει γὰρ ἡ τέγξις. Ὕλη δὲ ἀλει-

λίπαϊ σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ.] Ἢ ante *παλαιῷ* de meo adscripsi. Cap. 2. huius libri *καὶ τὴν ῥάχιν χρίειν τῷ αὐτῷ ξυν λίπαϊ σικυωνίῳ, ἢ γλευκίνῳ, ἢ παλαιῷ.* Cf. Diosc. I. 30. *τὸ δὲ παλαιὸν (ἔλαιον κοινὸν) θερμαντικώτερον καὶ διαφορητικώτερον· πρὸς ὀξυδορκίαν τε ὑπάλειμμα· ποιητέον δὲ, εἰ μὴ παρείη τὸ παλαιὸν ἔλαιον, οὕτω, κατεράσας εἰς ἀγγεῖον τοῦ παρόντος τὸ κρεῖσσον, ἕψε ἕως οὗ σχῇ μέλιτος πάχος καὶ χρῶ· τὴν γὰρ αὐτὴν τῷ προειρημένῳ εἰςφέρεται δύναμιν.*

ἢ ἰδίῃ ἑκάστῳ, ἢ ξυμπάντεσι ξυμμεμιγμένοισι.] Libri *εἴδεϊ ἑκάστῳ*, pro quo *ἰδίῃ ἑκάστῳ* legendum esse monuit Wiganus. Vulgo *ξὺν πάντεσι συμμεμιγμένοισι*: *ξυμπάντεσι ξυμμ.* praebent H. V. O. Pa. *b. c. e. f.*

ποιέειν δὲ χρὴ δυνατωτέρην τήνδε καὶ νίτρου καὶ πεπέριος ἐμπάσσοντα· ἔστω δὲ λεπτὰ σησθέντα κρησέρῃ.] Vulgo: *ποιέειν δὲ χρὴ δυνατωτέρην τήνδε· ἐμπάσσειν δὲ καὶ νίτρου καὶ πεπέρεος· ἔστω δὲ κ. τ. λ.* — Sed in Pc. *f.* pone *πεπέρεος* adscribitur *ἐμπάσσοντα*: hinc mea nata est loci scriptura. Sed omnino dicendum est de *δυνατωτέρην τήνδε*, quod quorsum referas non constat. Quae ratio est, cur lacunae signa pone *ἀλειφάτων* posuerim. Nempe puto deesse quaedam, quibus *τέγξις* s. *αἰόνησις* descripta fuerit ceteris valentior. Petitus in eadem sententia fuit; ad *δυνατωτέρην τήνδε* adscribit: «subaudiendum *χρίσιν*: huius autem validioris unguenti descriptionem hoc loco praetermissam fuisse ab Aretaeo verisimile non est: imo hanc ab eo subiectam fuisse, indicat pronomen demonstrativum *τήνδε*. Sed librariorum incuria intercidisse putandum est."

μέγα δὲ ἐς δύναμιν τῶν παρέτων καὶ τὸ καστόριον ξὺν τινι λίπαϊ τῶν εἰρημένων. πολλὸν δὲ δυνατώτερον καὶ πιπίσκειν ξὺν μελικρήτῳ. τὸ δὲ πλῆθος ὁκόσον ἐπὶ ληθαργικῶν ἴσμεν.] Παρέτων H. V. O. Pa, *b. c. e. f.* *παρέντων* cett. Tum libri *καὶ τὸ* (*καί* om. H. *καὶ τό* om. Pd.) *καστόριον καὶ ἄλειμμα ξὺν τινι λίπαϊ τῶν εἰρημένων.* Illud *καὶ ἄλειμμα* longe ineptissime interponitur; verum est *τὸ καστόριον ξὺν τινι λίπαϊ τῶν εἰρημένων* praescribi forma *ἀλείμματος*: sed vel ipsa hac de causa vereor, ut *καὶ ἄλειμμα* ab ipso Aretaeo sit profectum, quare verba abundantia e textu eieci. — Quod vero attinet ad *ἴσμεν* in fine, Wiganus: «an recte?" quaerit. Ego cur de verbo, an recte scriptum sit, aut ab Aretaeo profectum, dubitem, rationem video nullam.

ἑτοῖμος.] Ita de meo scripsi; *ἕτοιμος* cett.

ἔστι δὲ καὶ χρίσματα κρέσσονα τῆς τέγξιος, εὐφορέστερά τε καὶ δυνατώτερα· οὔτε γὰρ περιῤῥέει ἐς τὸ τῶν στρωμάτων αἶσχος· εὔχρηστον δὲ τὸ τοιόνδε, εἰ προςίζεται τῷ σκήνεϊ, ἔςτε ξυντακέντα ὑπὸ τῆς ἀλέης ἀνεπόθη. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀΐδιον αὐτέων ὀνηϊστὸν, περιῤῥέει γὰρ ἡ τέγξις.] Loci de coniectura ita constituti vulgatam lect. cum scripturae varietate in libris adponam. — *ἔστι δὲ καὶ χρίσματα κρέσσονα τῆς τέγξιος, εὐφορέστερά τε καὶ δυνατώτερα* (*ἀδυνατώτερα* Pf.). *οὔτε γὰρ περιῤῥέειν ἐς τὸ τῶν στρωμάτων* (*τραυμάτων* Pb.) *αἶσχος· ἄχρηστον γὰρ τοῖσι κάμνουσι τὸ τοιόνδε, εἰ προςίζεται τῷ σκήνεϊ, ἔς τε τὰ* (*ἐς τὰ* H. Pd.) *ξυντακέντα ὑπό τε τῆς ἀλέης ἀνεπόθη. ἀλλὰ καὶ τὸ ἀΐδιον* (*ἴδιον* V. A.) *αὐτέων ὀνηϊστόν· περιῤῥέει γὰρ ἡ τέγξις.* — Crassus: «Nempe inunctiones irrigationibus praestant, facilius feruntur et magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum et stragula inquinant, aegrotis vero id inutile est, sed inhaerentes corpori in colliquatas partes et a calore sorbentur, quinetiam et ipsarum perpetuitas conducibilis: nam irrigatio diffluit." — Wiganus in adnn.: «*οὔτε γὰρ περιῤῥέειν* etc., inquit, sensus quidem in his duabus lineis facile eruitur: verba tamen haud prorsus castigate legi puto." — Petitus nihil, quod tenere operae pretium sit, adscribit. — Sed Wiganus in Latinis tamen eiusmodi sensum eruit, qui omnino displiceat: «Inunctiones perfusionibus praestant, quia facilius tolerantur et magis proficiunt; neque enim stragula diffluendo inquinant; laborantibus enim incommodum est, ut stragula corpori adhaerescant; unguenta vero a calore liquantur absorbenturque, quin et perpetim inhaerescendo iuvant, cum perfusio diffluat." — Neque Crassus, neque Wiganus adposite ad Graeca interpretantur: age igitur ipsam librorum lectionem accuratius perpendamus! Facile quivis pro *περιῤῥέειν* scribendum esse *περιῤῥέει* videbit. Iam vero in seqq. facile etiam corrigis *ἔς τε ξυντακέντα ὑπὸ τῆς ἀλέης ἀνεπόθη.* — In aprico nunc *ἄχρηστον γὰρ τοῖσι κάμνουσι τὸ τοιόνδε, εἰ προςίζεται τῷ σκήνεϊ ἔς τε ξυντακέντα ὑπὸ τῆς ἀλέης ἀνεπόθη* sensu idoneo destitui. — *Προςίζεται* ad *τὰ στρώματα*, quod voluit Wiganus, referri nequit: nam *ξυντακέντα* eodem spectat, quo *προςίζεται*, neque vero *στρώματα ὑπὸ τῆς ἀλέης ἀνεπόθη.* Praeterea non *ἄχρηστον τοῖσι κάμνουσι, εἰ τὰ στρώματα προςίζεται τῷ σκήνεϊ*, sed fortasse *οὐ φορητόν.* — Neque vero *ἄχρηστον τοῖσι κάμνουσι, εἰ τὰ χρίσματα προςίζεται τῷ σκήνεϊ ἔςτε ἀνεπόθη*, sed omnino *εὔχρηστον.* — Quid igitur? Librarii ex *εὔχρηστον* effecere *ἄχρηστον*, cuiusmodi confusio iam saepius in nostro obviam venit. — Particula

φάτων μὲν, ὁκόσα μοι λέλεκται. ξὺν αὐτέοισι δὲ καστόριον, ῥητίνη τερμίνθου· εὐφορβίου, λιμνήστιδος, πυρέθρου ἴσα· πεπέριος, χαλβάνης, ἐς ἥμισυ, ξὺν νίτρου Αἰγυπτίου τριπλασίῳ, κηροῦ ὁκόσον ἐς σύστασιν ὑγρήν. Πολλὸν δὲ τουτέων φαρμακείη ποικιλωτέρη καὶ πλέον καὶ ἰδίῃ λέλεκται. Ἐπιπλάσματα τῇσι σκληρίῃσι καὶ τῇσι ἐντάσεσι τῶν μερέων ἐπιθετέον. ὕλη δὲ λίνου σπέρμα, τῆλις, ἄλητον κρίθινον, μέλι· ἔλαιον ἔνθα πήγανον, ἢ ἄνηθον ἐζέσθη· ἀλθαίης ῥίζα κοπεῖσα καὶ ἐν μελικρήτῳ ἑψηθεῖσα, ὡς κηροειδὴς γενέσθαι. ἔστω δὲ εὐαφέα καὶ προςηνέα τῇ ξυστάσι. Ἢν μὲν ὦν ἄπυροι ἔωσι ἔτι, ἢ σμικρὸν ἐπιπυρεταίνωσι, τάδε χρὴ πρήσσειν, οὐκ ἀλεγίζοντα τῆς θέρμης.

Ἢν δὲ πυρετοὶ ὀξέες ἔωσι καὶ ἡ ἄλλη νοῦσος σμικροτέρη τῶνδε φαίνηται, καὶ ἐς τὸν κίνδυνον οἵδε ξυνεπείγωσι, πρὸς τούςδε χρὴ τὴν δίαιταν καὶ τὴν ἄλλην θεραπείην ἁρμόζεσθαι. Τροφῇσί τε ὦν τελέως λεπτῇσι, εὐπέπτοισι χρέεσθαι· καὶ τῇ εὐκαιρίῃ προςεκτέον νῦν μᾶλλον· καὶ τοὺς παροξυσμοὺς ὑποστέλλεσθαι ἐς πᾶσαν ἰητρείην· καὶ τὸ ξύμπαν τοῖσι πυρετοῖσι προςκέεσθαι χρή.

Ἢν δὲ πρόσω προήκῃ χρόνου καὶ τὴν κεφαλὴν ἐν αἰτίῃ ἴσχῃ, σικύην χρὴ ἐς τὸ ἰνίον προςβάλλοντα αἱμάσσειν ἀφειδέως. καὶ γὰρ φλεβοτομίης ὀνίνησι μᾶλλον καὶ τὰς δυνάμιας οὐκ ἀφαιρέει. Προτέρη δὲ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων κούφη τιθέσθω ἐς ἀντίσπασιν τῆς ἐν τῷ ἰνίῳ.

Παρελύθη κοτε καὶ κατάποσις, ἥπερ μούνη ἀποπλήκτοισι ἄλκαρ ἐστὶ σωτηρίης εἴς

γάρ ferri nequit, sed δέ dandum est, quod nescio an non Crassus legerit, qui: «aegrotis *vero* id inutile est" interpretatur. Iamque omnia facile procedunt, facileque intelligi mihi videntur.

ὕλη δὲ ἀλειφάτων μὲν, ὁκόσα μοι λέλεκται. ξὺν αὐτέοισι δὲ καστόριον, ῥητίνη τερμίνθου· εὐφορβίου, λιμνήστιδος, πυρέθρου ἴσα· πεπέριος, χαλβάνης ἐς ἥμισυ ξὺν νίτρου Αἰγυπτίου τριπλασίῳ, κηροῦ ὁκόσον ἐς σύστασιν ὑγρήν.] Vulgatam adponam scripturam loci una cum varietate lectionis: *ὕλη δὲ ἀλειφάτων* (*ἀλοιφάτων* Pa.) *μὲν ὁκόσα μοι λέλεκται· ξὺν αὐτέοισι δὲ* (*τὸ* V. interponit) *καστόριον, ῥητίνη* (*ῥητίνης* H. Pc. *d. f.*) *τερμίνθου τοῦ δένδρεος, εὐφορβίου, λημνίστιδος* (*λιμνήστιδος* O. H. Pc. *d. e. f.*), *πυρέθρου ἴσα, πεπέρεος* (*πεπέριος* Pe. *f.*), *χαλβάνης*, (*χαλβάνου* Pa.) *ἐς ἥμισυ ξὺν νίτρῳ Αἰγυπτίῳ* (*νίτρου Αἰγυπτίου* H. Pc. *d. e. f.*) *τριπλάσιον, κηροῦ ὁκόσον ἐς σύστασιν ὑγρήν.* — Wiganus in notulis: «malim, inquit, *καστορίου, ῥητίνης*, uti postea *εὐφορβίου* cett., ... *ῥητίνης* habet H." — Non consentio: nam *εὐφορβίου, λιμνήστιδος, πυρέθρου ἴσα* arcte cohaerent, neque huc castoreum et terebinthinam resinam trahere oportet: cap. 2. legis: *λιμνήστιδος ἠδ' εὐφορβίου ἴσα ξὺν λίπαϊ γλευκίνῳ χρίειν ἄριστον*; loco nostro duobus his accedit tertium *πύρεθρον* et quartum cap. 6.: *χρίειν δὲ τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ νίτρου καὶ πυρέθρου ἀλείμματι. προςβάλλειν δὲ τοῖςδε τοῦ καστορίου συχνόν.* Sed mihi glossa *τοῦ δένδρεος* hic quoque delenda visa est et in seqq. recipiendus genitivus *νίτρου Αἰγυπτίου*, ita ut *τριπλάσιον* in *τριπλασίῳ* mutarem. Cap. 5. *ξὺν νίτρου διπλασίῳ.* — Ita tandem omnia recte descripta videntur.

πολλὸν δὲ τουτέων φαρμακείη ποικιλωτέρη καὶ πλέον καὶ ἰδίῃ λέλεκται.] Cum hisce cf. cap. 2. libri sequentis verba: *ὧν ἡ σκευασίη ἰδίῃ λέλεκται.* — Puto Aretaeum utroque loco libros hodie deperditos, quos de materia medica conscripserit, respicere. — Miror nonnihil illud *καὶ πλέον*, quod fere suspectum mihi: nempe aut *καὶ πλεονάκις* significat, me iudice, aut legendum *πολλὸν δὲ τουτέων φαρμακείη ποικιλωτέρη καὶ πλέων ἰδίῃ λέλεκται.* Videant alii!

ἄλητον κρίθινον.] Vulgo *ἄλφιτον κρίθινον*: sed alterum illud H. O. Pc. *d. e. f.*

ἐζέσθη.] Ἔζεσται H. ἔζεσθαι Pd. *e.*

ὡς κηροειδὴς γενέσθαι.] Vulgo *ὡς κ. γ.*; sed *ὥςτε κ. γ.* V. A. O. Pa. —

ει
τῇ ξυστάσι.] Ξυστάσι (sic) Pa. — Vide quae de his dativis alibi monui. (Ad Hipp. de V. A. p. 128. seq.)

οὐκ ἀλεγίζοντα τῆς θέρμης.] Ἀλεγίζειν Homericum est. Il. I. 160:

πρὸς Τρώων, τῶν οὔτι μετατρέπῃ, οὐδ' ἀλεγίζεις.

ibid. 180,

Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω.

τροφῇσι ... λεπτῇσι.] Sic V. O. Pa. *b.* *τροφῇσι ... λεπτοῖσι* cett.

ἐς πᾶσαν ἰητρείην.] Sic Po. *ἰητρίην* cett.

καὶ τὸ ξύμπαν τοῖσι πυρετοῖσι προςκέεσθαι χρή.] Ad totum hunc locum a verbis inde *ἢν δὲ πυρετοὶ ὀξέες ἔωσι* tenendum, antiquos ab Hipp. inde morbum acutum cum febre considerare ita, ut eum veluti e morbo et febre compositum dicant, tanquam totum quodpiam e duabus partibus: cf. quae adscripsi ad Hipp. de V. A. p. 117. mihi.

ἢν δὲ πρόσω προήκῃ χρόνου.] Sic de meo scripsi: libri perperam *χρόνῳ* ferunt.

κούφη τιθέσθω.] Vulgo editur *κουφὴν* (sic) *τιθέσθω.* O. e. V. *κούφη τιθέσθω*: sed H. Pc. *d.* *κουφὴν τίθεσθαι* Patet unde plurimarum Edd. lectio originem traxerit.

τε τὴν τῆς τροφῆς κατάποσιν καὶ ἐς τὴν τῶν φαρμάκων πάροδον. Οὐ γὰρ ἀτροφίης καὶ λιμοῦ κίνδυνος μοῦνον, ἀλλὰ καὶ βηχὸς, καὶ δυςπνοίης, καὶ πνίξιος. κῆν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις ἐς τὸ στόμα ὑγρὸν σιτίον, ἐς τὴν ἀρτηρίην ὑποῤῥέει, οὔτε τῶν παρισθμίων ξυμπιπτόντων ἐς τὸν ὠσμὸν τῶν σιτίων, οὔτε τῆς ἐπιγλωττίδος ἐνιζούσης ἐς τὴν ἑωυτῆς ἕδρην, ἥτις ἐπίθημα τῆς ἀρτηρίης πέφυκε. Χρὴ ὦν μελίκρητον ἢ χυλὸν ἐγχέαντα μυστίλῃ μακρῇ, ὑπεραίροντα ὑπὲρ τῆς ἀρτηρίης, ἐς τὸν στόμαχον ἐγχέειν· ὅδε γὰρ ἔτι ἐς κατάποσιν ὑπουργέει. Ἢν δὲ ὁ νοσέων ἐς ὄλεθρον ἴῃ ὕστατον, ὁ δὲ αὐχὴν ξὺν τῇ ἀναπνοῇ πηγνύηται, τόν τε αὐχένα καὶ τὸν ἀνθερεῶνα θερμάσμασι χρίειν τε καὶ πυριῆν. Ματαιόπονοι δὲ καὶ ἀΐδριες, ὁκόσοι σικύην ἐς τὸν ἀνθερεῶνα προςβάλλουσι, ἐς εὐρύτητα τοῦ στομάχου· οὐ γὰρ διαστάσιος χρέος ἐς ἔνδεσιν τῆς τροφῆς, ἀλλὰ ξυμπτώσιος ἐς κατάποσιν. Προςδιαστέλλει δὲ σικύη· κῆν καταπίνειν θέλῃ, ἐπίσχει τῇ ἀποστάσι τε καὶ ἀνθολκῇ· ἐπανιέναι δὲ χρὴ ἐς τὴν περιστολὴν τῆς καταπόσιος. πρὸς δὲ τουτέοισι τὴν ἀρτηρίην πληροῖ ἐς κίνδυνον ἀποπνίξιος. Ἀλλ' οὐδ' εἰ ἔνθα καὶ ἔνθα τοῦ βρόγχου θείης, ἀρήγει· μύες γὰρ καὶ νεῦρα, καὶ τένοντες, καὶ φλέβες ἐπίπροσθεν ἔασι αὐτέου.

Κύστις δὲ καὶ τὸ χαλαρὸν ἀρχοῦ ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκκρισιν παρεῖται, καὶ ἔστι τῶν περιττῶν ἀεὶ ἐόντων πλήρεα, — κύστις δὲ καὶ ἐς ὄγκον μέγιστον ἀείρεται· — ἄλλοτε δὲ ἐς κάθεξιν αὐτέων, διαῤῥέει γὰρ τὰ περιττὰ, ὡς δι' ἀψύχων. Ἔνθα ὦν ἐς μὲν τὴν κύστιν τῷ καθετῆρι οὐκ εὔτολμον χρέεσθαι· κίνδυνος γὰρ σφακελίζειν τῇ κύστι, ἠδὲ σπασμὸν διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ. Ὑποκλύζειν δὲ μὴ πολλῷ πλήθεϊ τοῦ χυλοῦ, κρέσσον. κῆν ἐκκοπρωθῇ τὸ ἔντερον, προςενιέναι ξὺν ἐλαίῳ καστόριον. Ἐλπὶς δὲ μούνη

ἥπερ μούνη ἀποπλήκτοισι ἄλκαρ ἐστὶ σωτηρίης.] Vulgo μούνη καὶ ἀποπλ. — V. om. καί, unde in O. omissum: Pc. d. μούνης ἀποπλ. sine addito καί.

κῆν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις.] Καί pone γάρ om. O.; item Pa. b. — Potes κῆν γὰρ ἐγχέῃ τις scribere, potes ἢν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις, potes etiam κῆν γὰρ καὶ ἐγχέῃ τις.

ἐς τὸ στόμα.] Sic O. Pa. b. εἰς cett.

μυστίλῃ μακρῇ.] Pc. e. in marg. σταφυλοπλαστῇ.

ὑπεραίροντα.] Ὑπεραιρέοντα Pc. d. e. f. — Ceterum in verbis τόδε γὰρ ἔτι ἐς κατάποσιν ὑπουργέει, — nam τόδε omnes libri ferunt, — de meo ὅδε γὰρ ἔτι ἐς κατάποσιν ὑπουργέει dedi: neque enim pronomen ad aliud quid quam ad τὸν στόμαχον referri apte potest. Patet ultro e praegressis οὔτε τῶν παρισθμίων ξυμπιπτόντων ἐς τὸν ὠσμὸν τῶν σιτίων.

ἢν δὲ ὁ νοσέων ἐς ὄλεθρον ἴῃ ὕστατον, ὁ δὲ αὐχὴν ξὺν τῇ ἀναπνοῇ πηγνύηται κ. τ. λ.] Libri εἰ δὲ ὁ νοσέων ἐς ὄλεθρον εἴη ὕστατον, ὁ δὲ αὐχὴν σὺν τῇ ἀναπνοῇ πήγνυται. — In his ξύν Po. σύν cett. — Ad εἴη Wiganus: «an ἴῃ?" quaerit. — Mihi omnino ἴῃ legendum videtur; sed propter hoc ipsum ἢν — ἴῃ — πηγνύηται scripsi de meo. — Ad nomen αὐχήν Pc. in marg. ὁ αὐχὴν τοῦ στομάχου scilicet!

τόν τε αὐχένα καὶ τὸν ἀνθερεῶνα θερμάσμασι χρίειν καὶ πυριῆν.] Vulgo τόνδε τὸν αὐχένα. H. Pd. e. f. τόν omittunt: omisit Wiganus in O. et in notulis: «τόνδε. An τόντε?" inquit. — Imo vero nihil aliud nisi τόν τε αὐχένα auctor scripsit.

ἀΐδριες.] Il. III. 69. ἀλλ' ἀστεμφὲς ἔχεσκεν, ἀΐδρεϊ φωτὶ ἐοικώς. — Infra cap. 10. καὶ τόδε ἐκάλεσαν ἄνδρες ἀΐδριες πλευρῖτιν.

τὴν ἀρτηρίην πληροῖ.] Sic O. H. V. Pa. πληροῦν cett.

Κύστις δὲ καὶ τὸ χαλαρὸν ἀρχοῦ ἄλλοτε μὲν ἐς ἔκκρισιν παρεῖται καὶ ἔστι τῶν περιττῶν ἀεὶ ἐόντων πλήρεα, — κύστις δὲ καὶ ἐς ὄγκον μέγιστον ἀείρεται κ. τ. λ.] Pro ἀρχοῦ libri dant ἀγχοῦ. Ad quam lect. Wiganus: «Verum sane est, inquit, vesicam rectumque intestinum, prope se iacere; malim tamen, χαλαρὸν ἀρχοῦ. Ita Hipp. (lib. de Artic. 810.) κύστις τε γὰρ καὶ γοναὶ, καὶ ἀρχοῦ τὸ χαλαρὸν ἔκτισται. Quae verba exponens Galenus (de Vulv. Sect.) ait, Ἀρχὸν μὲν οὖν λέγων, (Ἱπποκράτης) τὸ ὅλον ἀπευθυσμένον· καὶ χαλαρὸν δὲ ἀρχοῦ, τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀπευθυσμένου, ἔνθα καὶ μάλιστα ἀνευρύνεται. V. Foes. Not. et Oecon. in χαλάω et ἀρχός. Ἀρχοῦ vox medica est; et si cornu τοῦ P obscurum est, facile τῷ Γ simile videbitur: unde in ἀγχοῦ mutatum est." — Hoc auctore ἀρχοῦ scripsi! — Sed praeterea libri καὶ ἔστι τῶν περιττῶν ἀεὶ (οὐκ ἀεὶ H. V. G. v. l. Pa. b. d.) ἐόντα πλήρεα. — Pessime librarii ἐόντα et πλήρεα nominativo scripserunt: iungendum τῶν περιττῶν ἀεὶ ἐόντων: non ἔστι ἀεὶ ἐόντα πλήρεα.

ἔνθα ὦν ἐς μὲν τὴν κύστιν τῷ καθετῆρι οὐκ εὔτολμον χρέεσθαι.] Libri omnes: τῷ καθετῆρι ὀργάνῳ οὐκ εὔτολμον χρέεσθαι. — Equidem ὀργάνῳ interpreti nescio cui deberi puto, adeo ut glossam deleam.

ἐλπὶς δὲ μούνη πάντων ὁμοῦ τῶν παρέτων καὶ ἰδίῃ τῶν μερέων, ἡ ἐς ἔλαιον ἐνίζησις.] Cum Crasso πάντων τῶν παρ-

καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν παρέτων, καὶ ἰδίῃ τῶν μερέων, ἡ ἐς ἔλαιον ἐνίζησις. ὁ δὲ τρόπος αὐτέης ἐν τοῖσι χρονίοισι εἰρήσεται.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΠΑΡΟΞΥΣΜΟΥ ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΩΝ.

Κεφ. ε'.

Τῆς ἐπιληψίης ὀλεθρίη μὲν ἡ πρωτίστη κατάπτωσις, ἢν ὀξέως εἰςβάλλῃ ἡ νοῦσος. ἔκτεινε γάρ κοτε καὶ ἡμέρῃ μιῇ. Κινδυνώδεες δὲ καὶ οἱ ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυσμοί· διὰ τάδε μὲν ὦν καὶ ἐν τοῖσι ὀξέσι καταγέγραπται ἡ ἐπιληψίη. Ἢν δὲ ἐς μελέτην μὲν ἥκῃ τοῦ κακοῦ ὤνθρωπος, ἡ δὲ νοῦσος ἀπρὶξ ἐμφῦσα ἔχηται, οὐ χρονίη μοῦνον γίγνεται, ἀλλὰ μετεξετέροισι αἰωνίη. ἢν γὰρ ὑπερβάλλῃ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίης, ξυγγηρᾷ τε καὶ ξυναποθνήσκει.

Ὁκόσα μὲν ὦν ὡς χρονίῃ ἐστὶ ἰητήρια, ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται. Ὁκόσα δὲ ἐς τὸ τάχος τοῦ ὀλέθρου πρηκτέα, τῶνδε τὰ πλεῦνα μὲν ἐπὶ τοῖσι ἀποπληκτικοῖσι λέλεκται· φλεβοτομίη, κλύσματα, χρίσιες, σικύη. τάδε γὰρ ἐς ἀνέγερσιν δυνατώτατα. Ὁκόσα δὲ ἴδια καταπτώσιος ἄκεα, τάδε νῦν φράσω. Παιδίοισι μὲν ὦν, οἷσι ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἐκ ψύξιος ἰσχυρῆς, ξύνηθες τὸ πάθος, ἔμετος ἢ σιτίων, ἢ φλέγματος, ἢ ἄλλου χυμοῦ τινὸς ὀνήϊστον. πτίλα δὲ ἰρίνῳ μύρῳ δευθέντα ναυτίην ἐρεθίζει. ἀτὰρ καὶ τὸ ἴρινον οὐκ ἄχρηστον εἰς τὴν τῶν παρισθμίων χρίσιν. Ξυμπιέζειν δὲ τὴν λαγόνα πρηέως ἐπὶ γαστέρα ἐκκρεμὲς προβάλλοντα τὸ παιδίον· τόδε γὰρ τὸ σχῆμα πρὸς ἔμετον ῥήϊστον. Ἢν δὲ καὶ σπᾶται ἢ διαστρέφηται τὴν κάτω γνάθον, ἢ τὼ χεῖρε καὶ τὰ σκέλεα ῥίπτηται, καὶ ξύμπας τιταίνηται οἱ ὦψ, τὰ γυῖα ψηλαφίῃ ξὺν λίπαϊ μαλθάσσειν, ἀπιθύνειν τε τῆς ὄψιος τὰ διάστροφα· πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ

έτων intelligo de ipsis aegrotantibus: non cum Wigano accipio *πάντων ὁμοῦ τῶν παρέτων μερέων.*

Cap. 5. *ἔκτεινε γάρ κοτε.*] Ἔκτεινε γάρ τοι *Pf.* sed altera lectio in margine.

ἢν δὲ ἐς μελέτην μὲν ἥκῃ τοῦ κακοῦ ὤνθρωπος, ἡ δὲ νοῦσος ἀπρὶξ ἐμφῦσα ἔχηται οὐ χρονίη μοῦνον γίγνεται, ἀλλὰ μετεξετέροισι αἰωνίη.] Libri cett. *ὤνθρωπος.* Ad *ἀπρὶξ ἐμφῦσα ἔχηται* duo maxime sunt tenenda: primo locus e cap. de s. *συγκοπῆς*, ubi: *τῆςδε γὰρ ἀπρὶξ λαβόμενον, οὐ μεθίησι.* — Tum vero Homericum: *Θέτις δ' ὡς ἥψατο γούνων, — ὡς ἔχετ' ἐμπεφυυῖα.* Il. I. 512. — Cf. Herodotum III. 109. *ἡ θήλεα ἅπτεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα οὐκ ἀνίει, πρὶν ἂν διαφάγῃ.* — Haec enim dictionem illustrant.

ὡς χρονίῃ.] Ὡς ἐν χρονίῃ H. sed praep. e seqq. vitiose huc tracta videtur.

παιδίοισι μὲν ὦν, οἷσι ἐκ διαφθορῆς ἢ ἐκ ψύξιος ἰσχυρῆς ξύνηθες τὸ πάθος.] Libri *ἀξύνηθες*; Wiganus tamen *ξύνηθες* Latine expressit, non Crassus. — Ultro patet *ἀξύνηθες* in contrarium esse mutandum. Ipse noster alibi *ξυνδιαιτᾶταί τε παισὶ καὶ μειρακίοισι.*

ἀτὰρ καὶ τὸ ἴρινον οὐκ ἄχρηστον ἐς τὴν τῶν παρισθμίων χρίσιν.] Ita O. — Adnotat Wiganus: « *ἄχρηστον.* Ita optime ex M. cum antea absurde legeretur *ἄχρι σπασμῶν.*" Vere: *παρισθμίοις τὸ ἴρινον* prodesse dicit Aretaeus, ut nempe deglutitionem adiuvet: qua de re cf. verba paulo inferius obvia: *διαστήσαντα τὴν γένυν ἐς τὸ στόμα ἐγχέειν, ἀτὰρ καὶ ἔτι προσωτέρω τῶν παρισθμίων ὅκως καταπίοιεν.* Cf. locum e superiore cap. a verbis inde *παρελύθη κοτὲ καὶ κατάποσις.* — Pro *χρίσιν* H. V. Pa. *b.* *χρῆσιν.*

ἢν δὲ καὶ σπᾶται ἢ διαστρέφηται τὴν κάτω γνάθον, ἢ τὼ χεῖρε καὶ τὰ σκέλεα ῥίπτηται καὶ ξύμπας τιταίνηται οἱ ὦψ, τὰ γυῖα ψηλαφίῃ ξὺν λίπαϊ μαλθάσσειν, ἀπιθύνειν τε τῆς ὄψιος τὰ διάστροφα· πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ διαστρέφηται τὰ ἰδέα.] De pluribus in hac sententia videndum erit: singula ergo inspiciamus! — Libri omnes iterum *τὼ χεῖρε*, cf. Stephani thesaurus, in *χείρ.* — Vulgo porro *καὶ ξὺν παντὶ τείνηταί οἱ ὦψ*: sed *ξύμπαν τιταίνηται* H. V. Pa. *d. e. f.* — *ξύμπας τιταίνεται* O. ex F. — Dein vulgo *ψηλαφίῃ* sine *τὰ γυῖα*: sed *γαιοψηλαφίη* H. V. G. v. l. Pc. *d. e. f.* — *γυιοψηλαφίη* Pb. — Itaque reposui *τὰ γυῖα ψηλαφίῃ.. μαλθάσσειν*: nam *τὰ γυῖα* h. l. posuit auctor, ut quadraret

διαστρέφηται τὰ ἰθέα. Τὰ ψυχρὰ πυριῆν ἐρίοισι πιναροῖσι, ἢ παλαιοῖσι τρύχεσι. Διαχρίειν τε τὴν ἕδρην μέλιτι ξὺν πηγανίνῳ ἐλαίῳ, ἢ ξὺν νίτρῳ, ἢ ῥητίνῃ ὑγρῇ ξὺν τοῖςδε, καὶ διωθεῖν πρηέως ἔσω τῆς ἕδρης· τάδε γὰρ φυσέων ἀγωγά. Φύσας δὲ διεξίουσι ἐπὶ τῆςδε τῆς νούσου παῖδες. Ἢν δὲ καταπίνειν δύνωνται, διδόναι τοῦδε τοῦ φαρμάκου· καρδαμώμου μέρος α΄, χαλκοῦ κερ. α΄. τάδε ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ἢ γὰρ ἐξήμεσαν ξὺν τοῖσι ἐν τῷ στομάχῳ πιέζουσι, ἢ ὑπηλάθη ἡ γαστήρ. Ἄριστον δὲ ἔκλειγμα καὶ τόδε· τοῦ καρδαμώμου, καὶ σινήπιος, καὶ ὑσσώπου τῆς κόμης, ἶσα· ἴριδος τῆς ῥίζης μέρος α΄ ξὺν νίτρου διπλασίῳ, πεπέριος ἐς τρίτον· μέλιτι φυράσαντα ὁμοῦ τὰ πάντα, διαστήσαντα τὴν γένυν, ἐς τὸ στόμα ἐγχέειν, ἀτὰρ καὶ ἔτι προσωτέρω τῶν παρισθμίων, ὅκως καταπίοιεν. Τάδε μὲν ὦν παιδίοισι. Τοῖσι δὲ νεηνίῃσι καὶ τάδε μὲν ξύμφορα. ἀτὰρ καὶ φάρμακα δυνατώτερα ἐς ἔμετον αἱρέεσθαι· ναρκίσσου βολβούς· σινήπιος καὶ ὑσσώπου ἶσα, καὶ χαλκοῦ καὶ πεπέριος, μοίρης τῶν προτέ-

cum τὼ χεῖρε καὶ τὰ σκέλεα in superioribus, sicut ὄψιος respondet superiori ὤψ. Articulum τά igitur de meo interposui. — Tandem venio ad πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ διαστρέφηται τὰ ἰθέα: — nimirum libri ferunt τὰ ἤθεα. Iam vero describam Wigani notulam ad vulgatam lectionem: «Legendum, inquit, credo κατὰ ἤθεα. Ita Hipp. (675. 21.) τὰς μήτρας στραφῆναι κατ᾽ ἤθεα. Foësius κατ᾽ ἤθεα hic *pro more* reddit: haud scio an accurate prorsus, licet ἦθος *morem* significet. Corinthus ἤθεα exponit τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀναστρέφονται. Hesych. ἦθος, γνώριμος τρόπος ἀναστροφῆ. An legendum γνώριμος τόπος ἀναστροφῆς, ut cum Corintho congruat. Aem. Port. in Lex. Ionico, ἤθεα significare dicit, sedes in quibus aliquis habitare consuevit. ἐς ἤθεα Περσέων, Herod. 41. II. Itaque κατ᾽ ἤθεα reddi potest *in iis locis, quibus distorqueri solitae sunt.* Cum haec vertebam τὰ εὐθέα, vel ἰθέα legendum conieci." — Ipse ἰθέα mecum legebam, antequam Wigani notulam videram: sed inspiciamus Hipp. qui l. l. ex initio libri περὶ ἀφόρων: ἢν μὲν γὰρ ἀπεστραμμένον ᾖ πάμπαν (τὸ στόμα τῶν μητρέων) ἢ μεμυκὸς, τὰ καταμήνια οὐκ ἔρχεται τὸ παράπαν, ἢ ἔρχεται βιαίως ξὺν νούσῳ, ἢν βιάσηται τὸ αἷμα τὰς μήτρας στραφῆναι κατ᾽ ἤθεα. — (εἴθεια cod. serv.). — Redeo ad Wiganum: vere is mihi videtur Hesychii locum restituere: nondum satis bene interpretari videtur Hipp., cuius verba quin pessime ieterpretatus sit Foësius, nullus dubito. Nimirum puto equidem pseudo-Hippocratem scripsisse στραφῆναι κατ᾽ ἰθέα. — Sed praeterea haud certum est, nostrum h. l. Hippocratea illa respicere; certum vero, etiamsi respiciat, minus recte Wiganum ex iis locum Aretaei restituere. — Notemus pseudo-Hippocratem loqui de parte inclinata et in pristinam posituram redeunte; nostrum loqui de partibus rectis inflectendis. Siquidem Aretaeus pravam scripturam Hippocratici imitatus esset, scripsisset, ὡς μὴ διαστρέφηται τὰ κατ᾽ ἤθεα, non ὡς μὴ διαστρέφηται κατ᾽ ἤθεα, quod Wiganus voluit, sed ferri neutrum ullo modo potest. — Verum si attendamus ad parallelismum in ἀπιθύνειν τε τῆς ὄψιος τὰ διάστροφα· πρηέως δὲ διακρατέειν, ὡς μὴ διαστρέφηται τὰ ἰθέα, vix dubitare licet quin τὰ εὐθέα, aut τὰ ἰθέα scripserit Aretaeus. — His partibus ἰθείαις contrariae sunt καμπύλαι, de quibus apud Hipp. et nostrum subinde sermo est.

τὰ ψυχρὰ πυριῆν ἐρίοισι πιναροῖσι, ἢ παλαίοισι τρύχεσι.] Libri τὰ ψυχρὰ πυριῆν ἐρίοισι παλαιοῖς πιναροῖσι τρύχεσι. — Wiganus iam vidit epitheta de propria sede sua migrasse. Cf. cap. 2. ἢ πιναροῖσι θερμοῖσι ἐρίοισι, ἢ τρύχεσι παλαιοῖσι: ubi παλαίοισι servandum fuisse, ipse hic locus noster iam luculenter ostendit.

τάδε γὰρ φυσέων ἀγωγά. Φύσας δὲ διεξίουσι ἐπὶ τῆςδε τῆς νούσου παῖδες.] Libri φύσας δὲ διεξίουσι (διεξίουσαι H.) τῆςδε τῆς νούσου παῖδες (παιδίοισιν H. Pd.) — Crassus: «flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela est." — Hoc certe non est interpretari! At similiter fere Wiganus; «pueri autem per flatuum expulsionem hoc morbo liberantur." — Nisi graviter fallor διεξίουσι est transitivum, de formis ῾ΙΩ, ῾ΙΕΩ cf. Buttm. I. p. 523. — Itaque simplicissima olim videbatur medela φύσας δὲ διεξίουσι τῆςδε τῆς νούσου παῖδας, sicuti τὰ ἀπότοκα τῶνδε νοσήματα: sed nescio an non ridiculum sit, quod primo conieceram; tum vero mox: τάδε μὲν ὦν (inquit noster) παιδίοισι. Itaque puto nunc eum διεξίουσι παῖδες φύσας voluisse: nam ipse supra: παιδίοισι... οἷσι ἐκ διαφθορῆς... ξύνηθες τὸ πάθος. Ἐμπνευμάτωσις autem σιτίων διαφθορῇ propria est. — Hinc factum, ut ἐπὶ τῆςδε τῆς νούσου reponerem.

καρδαμώμου μέρος α΄.] Sic V. Pa. ἓν cett.; verum H. neutrum habet.

χαλκοῦ κερ. α΄.] Κέρατα α΄ V. Pa. χαλκοῦ κεκαυμένου μέρος H. — Cod. H. lect. exhibuit Wig. in O. Sed infra libri καὶ χαλκοῦ sine epitheto, excepto *Pb.*, qui ibi in marg. κεκαυμένου: itaque nostrum solummodo χαλκοῦ utroque loco scripsisse credo, licet re ipsa χαλκοῦ κεκαυμένου vellet. — Praeterea μέρος in H. perparum placet: nam longe praestat pondus definiri. Est autem κερ. α΄ dosis, qualem apud antiquos exspectes, hoc quidem medicamen pueris administrantes.

ξὺν νίτρου διπλασίῳ.] Non video, cur cum Wig. prae vulg. lect. hac praeferam cod. V. scripturam ξὺν νίτρῳ διπλασίῳ.

πεπέριος ἐς τρίτον.] Sic *Pf.* πεπέρεος cett.

καὶ τάδε μὲν ξύμφορα.] Μέν vulgo abest; adposuit Wiganus ex H. Praebent etiam Pc. *d. f.*

ναρκίσσου βολβούς· σινήπιος.] Haec vulgata est lectio. Wiganus in O. βολβοῦ ex M. recepit: sed in errore fuit. Profecto ναρκίσσου βολβούς Aretaeus scripsit: nam Gal. comm. 1. in lib. de Humoribus. p. 143. Kühnio: ἐφ᾽ ὧν γοῦν, inquit, βουλόμεθα τὸν μετὰ δεῖπνον ἔμετον ἀλύπως κινῆσαι, τοὺς βολβοὺς τῶν ναρκίσσων ἅμα τοῖς ἐσθιομένοις (ita scribo pro τῶν ἐσθιομένων) φαγεῖν δώ-

ρων ἐς ἥμισυ, ξὺν μέλιτι φυράσαντα, διδόναι. Τάδε μὲν ὦν ἐς ἀνέγερσιν τοῦ παροξυσμοῦ. τὰ δὲ ἐς λύσιν τοῦ νοσήματος ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΕΤΑΝΟΥ.

Κεφ. ϛʹ.

Νῦν μάλα χρὴ κοίτην μαλακὴν, εὐαφέα, λείην, προςηνέα, θερμὴν ἔμμεναι. Ἀπηνέα γὰρ καὶ σκληρὰ, καὶ τιταινόμενα τὰ νεῦρα ὑπὸ τῆς νούσου γίγνεται· ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα πᾶν καρφαλέον καὶ τρηχὺ περιτέταται· τὰ πρόσθεν εὔτροχα βλέφαρα μόλις τοῖσι ὀφθαλμοῖσι ἐπιμύει· ὀφθαλμοὶ δὲ ἀτενέες, ἐνδεδινημένοι. ἀτὰρ καὶ τὰ ἄρθρα ξυνδέεται οὐ κινεύμενα τῇ τάσι. Ἔστω δὲ καὶ ὁ οἶκος ἀλεεινὸς, κῆν θέρεος ᾖ. μὴ μέχρι ἱδρώτων, ἢ ἐκλύσιος. ἐς συγκοπὴν γὰρ ἡ νοῦσος ῥέπει. Χρὴ δὲ μηδὲ ἐς τὰ ἄλλα τὰ μεγάλα ἄκεα μέλλειν. οὐ γὰρ καιρὸς ἀμβολῆς. Εἴτε ὦν διὰ ψύξιν, ἄνευ φανερῆς προφάσιος, γένοιτο τέτανος, εἴτε ἐπὶ τρώματι, εἴτε ἐπ' ἀμβλώματι γυναικὸς, φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν, προμηθεόμενον καὶ τὴν πίεσιν τοῦ βραχίονος ἐν τῇ ἐπιδέσι, ὡς ἐς ἄνεσιν ἔχοι, καὶ τὴν τομὴν, ὡς εὐαφέως καὶ ῥηϊδίως γένοιτο. τάδε γὰρ σπασμῶν προκλήσιες. καὶ ἐςάπαξ ἀφαιρέειν, εὐμέτρως, μὴ μέχρι λειποθυμίης καὶ περιψύξιος. Μηδ' ἐπ' ἀσιτίης ἔη· ψυχρὸν καὶ ξηρὸν λιμός. διδόναι ὦν μελικρήτου παχέος ἀκρητεστέρου καὶ πτισάνης χυλοῦ ξὺν μέλιτι. τάδε γὰρ καὶ παρισθμίοισι ἐς ἔνθλιψιν ἀπονώτατα καὶ στομάχῳ ἐς κατάποσιν λεῖα καὶ ῥήϊστα, καὶ ἐς μάλθαξιν κοιλίης μαλθακώτατα καὶ ἐς δύναμιν δυνατώτατα. Τὸ δὲ ξύμπαν σκῆνος ἐρίοισι κατειλίχθω δεδευμένοισι ἐλαίῳ γλευκίνῳ, ἢ κροκίνῳ, ἐν οἷς ἢ λιβανωτὶς, ἢ κόνυζα, ἢ ἀρτεμισίη ἐνήψηται. καὶ τὰ πάντα θερμὰ ἐς δύναμιν καὶ ἐς θίξιν ἔστω. Χρίειν δὲ τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος, καὶ εὐφορβίου, καὶ νίτρου, καὶ πυρέθρου ἀλείμματι

σομεν, καὶ οὕτως εὐημεῖς αὐτοὺς ποιήσομεν. — Itaque verba σινήπιος — φυράσαντα διδόναι remedium compositum describunt, inter quod et ναρκίσσου βολβοὺς nihil commune est.

τάδε μὲν οὖν ἐς ἀνέγερσιν τοῦ παροξυσμοῦ.] Ita re vera scripsisse videtur Aretaeus; sed interpretor ἐς ἀνέγερσιν ἐκ τοῦ παροξυσμοῦ.

Cap. 6. τὰ πρόσθεν εὔτροχα βλέφαρα μόλις τοῖσι ὀφθαλμοῖσι ἐπιμύει.] Libri προςεύτροχα: vulgo μόγις, Pc. d. e. μόλις. — E προςεύτροχα de coniectura effeci πρόσθεν εὔτροχα. — «Palpebrae natura versatiles.» interpretantur Crassus et Wiganus. — Cf. I. 7. de s. m. chron. in fine βλέφαρον οὐκ ἐπίτροχον.

ὀφθαλμοὶ δὲ ἀτενέες ἐνδεδινημένοι.] Cap. 5. lib. I. de s. m. acut. itidem egis: ὀφθαλμοὶ ἐνδεδινημένοι; cf. Foës. Oecon. in ἐνδεδινημένοι ὀφθαλμοί.

κῆν θέρεος ᾖ] Petitus: «scribe, inquit, θέρος.» — Emendatione non est opus. Valent ista κῆν ὥρη θέρεος ᾖ. Inest ellipsis.

μέχρι ἱδρώτων.] Μέχρις Pc. d. e. f.

ἐπ' ἀμβλώματι γυναικός.] Sic O. H. Pd. e. f. ἀμβλώσει cett. — γυναικί G. v. l. Pd.

ἐπ' ἀγκῶνι.] Ἐπ' ἀγκῶνος Pe. f.

προμηθεόμενον.] Libri omnes προμηθευόμενον. De meo formam Herodoto usurpatam restitui; cf. adnn. ad cap. de cur. Melancholiae infra. — In libris Hipp. προμηθέεσθαι aliquoties occurrit; cf. Foës. in Oecon. in voce.

ὡς ἐς ἄνεσιν ἔχοι.] Id est ὡς ἀνειμένως ἔχοι.

ψυχρὸν καὶ ξηρὸν λιμός.] Exspectaveram ψυχρὸν γὰρ καὶ ξηρὸν λιμός.

παρισθμίοισι ἐς ἔνθλιψιν ἀπονώτατα.] Ἔκθλιψιν a Goupylo inde: H. V. A. O. ἔνθλιψιν. G. v. l. ἔνθληψιν. Po. ἔνθλιψιν; itaque fere errorem typogr. esse dixeris in Goupylea.

μαλθακώτατα.] Sic O. ex H. μαλακώτατα cett,

ἐνήψηται.] Ἐνέψηται O. nescio quare, neque unde.

τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος.] Λημνίστιδος vulgo. Alterum dant O. Pc. d. e. f.

τὰ παρ' οὖς.] Hippocraticum hoc; cf. Coac. 200. sqq.

τάδε γὰρ μάλιστα πάσχει τε δεινὰ καὶ κτείνει.] Κτεί-

προςβάλλειν δὲ τοῖςδε τοῦ καστορίου συχνόν. Εὖ δὲ καὶ τοὺς τένοντας ξυλλαμβάνειν τοῖσι ἐρίοισι, καὶ χρίειν καὶ τὰ παρ' οὖς καὶ ἀνθερεῶνα. τάδε γὰρ μάλιστα πάσχει τε δεινὰ καὶ κτείνει. Πυριῆν δὲ κούφοις θερμάσμασι τένοντας καὶ κύστιν· μαρσίποις ἔχουσι κέγχρον πεφωγμένην· ἢ κύστεσι βοῶν ἐλαίου θερμοῦ ἡμιπλήρεσι, ὡς εἰς πλάτος ἐπικέηνται τῶν πυριωμένων χωρίων. Ἐβιήσατό κοτε ἀνάγκη πυριῆσαι κεφαλὴν, οὐκ ἀσφαλὲς μὲν αἰσθήσεσι, νεύροισι δὲ ἀγαθόν· τάςδε μὲν γὰρ ὀμίχλης ἐπ' ἀναφορῇ ἀτμῶν πίμπλησι, ἀνίησι δὲ τὰ νεῦρα. Χρὴ ὦν τῷ τρόπῳ τε τῆς πυρίης ὡς ἀσφαλεστάτῳ χρέεσθαι· καὶ ὕλῃ μὴ σφόδρα βαρυόδμῳ μιῇ. ἀλλὰ ὕλη μὲν ἔστω, ἔλαιον τὸ ἐν κύστεσι ἄκνισον ἐν διπλῷ ἀγγείῳ ἑψηθέν· ἢ ἅλες λεπτοὶ ἓν τῳ μαρσιπίῳ. κέγχρος γὰρ καὶ λίνου σπέρμα εὐαφέα μὲν, ἀτμώδεα δὲ καὶ βαρύοδμα. Τρόπος δὲ πυρίης· ὑποτετάσθαι δεῖ τοῖς τένουσι ὑπτίοισι τὰ πυριάματα ἄχρι τῆς κορυφῆς. προσωτέρω δὲ ἐπὶ τὸ βρέγμα μὴ προβαίνειν· τόδε γὰρ τὸ χωρίον ἁπάσης μὲν τῆς αἰσθήσιός ἐστι κοινὸν καὶ ἀπὸ τοῦδε πᾶσαι αἱ ἀφέσιες ὠφελείης τε καὶ βλάψιος. Ἢν δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν δέῃ τοὺς τένοντας, νέρθεν ἔστω τοῦ ἰνίου· ἀνωτέρω γὰρ εἰ θείης, τὴν κεφαλὴν πλήσεις ἀτμῶν τοῦ λίνου σπέρματος καὶ τῆς τήλεως. Ἐπὶ δὲ τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἀγαθὸν ἡ σικύη ἐς τὸ ἰνίον, τῆς ῥάχιος ἑκατέρωθεν. ἔστω δὲ φειδὼ πολλὴ τῆς φλογὸς, ὀδυνηρὸν γὰρ καὶ σπασμῶδες τῶν χειλέων τῆς σικύης ἡ ἀμφίθλασις. Χρὴ ὦν ἐς δηρὸν ἕλκειν καὶ μαλθακῶς μᾶλλον, ἢ ἀθρόον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· ὧδε γὰρ ἂν σοι κυρτωθείη τὸ χωρίον ἀπόνως, ὅπερ ἐπιτάμνειν χρή. Τέκμαρ δέ σοι τῆς αἱμάξιος τῆς συμμετρίης ἡ δύναμις γιγνέσθω. Τάδε μὲν ὦν τῶν ἄνευ ἑλκέων τετάνων τὰ ἄκεα.

νει e cod. Pb. recepi. Ceteri omnes τείνει. — Solum κτείνει verum mihi videtur. Nempe τοὺς τένοντας καὶ τὰ παρ' οὖς καὶ ἀνθερεῶνα μάλιστα πάσχειν δεινὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον κτείνειν dicit, qui initio cap. de s. tetani: μυῶν τῶν ἐν γνάθοισι καὶ τενόντων τάδε τὰ πάθεα: sunt vero ista πάθεα, ut ipse ibi affirmat, σπασμοὶ... ὀξύτατοι κτεῖναι.

μαρσίποις.] Μαρσιπίοις Pe. f. μαρσίπποις H.

πεφωγμένην.] Πεφωσμένην H. Pc. d. e. f.

ἐπικέηνται τῶν πυριωμένων χωρίων.] Ἐπικέηται H. Pd. πεπυριαμένων H. Pc. πεπυριασμένων Pd.

ἐβιήσατό κοτε ἀνάγκη πυριῆσαι κεφαλὴν, οὐκ ἀσφαλὲς μὲν αἰσθήσεσι, νεύροισι δὲ ἀγαθόν. τάςδε μὲν γὰρ ὀμίχλης ἐπ' ἀναφορῇ ἀτμῶν πίμπλησι, ἀνίησι δὲ τὰ νεῦρα.] Postremum membrum libri omnes sic scriptum referunt: τάςδε μὲν γὰρ ὀμίχλης ἐπαναφορὴν ἀνίησι ἀτμῶν, πίμπλησι δὲ τὰ νεῦρα. Eandem loci scripturam Crassus vidit. At quamquam tum hic, tum editor Anglus Latine haec interpretantur, intelligi tamen non possunt. In ἐπαναφορήν latere ἐπ' ἀναφορῇ quivis vidit et vero fere Latine expresserunt illi. Sed quid quaeso est τάςδε (τὰς αἰσθήσεις) ὀμίχλης ἀνίησι ἐπ' ἀναφορῇ ἀτμῶν? Quid πίμπλησι τὰ νεῦρα? Et vero τὸ πίμπλασθαι nervis proderit! — Verum facile patet, verba alio ordine ab auctore fuisse conscripta: nempe hic dedit τάςδε μὲν γὰρ ὀμίχλης ἐπ' ἀναφορῇ ἀτμῶν πίμπλησι, ἀνίησι δὲ τὰ νεῦρα. — Ipse enim initio capitis: ἀπηνέα γὰρ καὶ σκληρὰ καὶ τιταινόμενα τὰ νεῦρα ὑπὸ τῆς νούσου γίγνεται. Ergo τιταινομένοις τοῖς νεύροις remedium est relaxari, ἀνίεσθαι. Malum vero sensibus τὸ ὀμίχλης πίμπλασθαι.

χρὴ ὦν τῷ τρόπῳ.] Vulgo οὖν. Ionismum praebent O. Pa. c. d. e. f.

ὕλῃ μὴ σφόδρα βαρυόδμῳ μιῇ.] Petitus: «Vox μιῇ, inquit, videtur παρέλκειν." — Non consentio; significat τινί. — Cogitemus εἷς τις, ἕν γέ τι.

ἄκνισον.] Ἄκνισσον H. O. Pd.

ἓν τῳ μαρσιπίῳ.] Ita de meo scripsi τῷ cett.

ὠφελείης τε καὶ βλάψιος.] Ὠφελίης vulgo: ὠφελείης. Pa. b.

ἢν δὲ καὶ ἐπιπλάσσειν δέῃ τοὺς τένοντας, νέρθεν ἔστω τοῦ ἰνίου. ἀνωτέρω γὰρ εἰ θείης κ. τ. λ.] Καί vulgo abest, adscribitur in H. V. O. Pc. d. — Libri omnes pro νέρθεν dant ὄρθιον. Sed Wig. in adnn. ad verba, ὄρθιον ἔστω τὸ ἰνίον, haec adponit: «Haec haud intelligo. Legendum forsan ἔνερθεν ἔστω τοῦ ἰνίου, *infra sinciput fiat*, quod optime congruit seqq. ἀνωτέρω γὰρ εἰ θείης. Manifestius id ex Aëtio apparebit, qui his omnino similia de curatione Tetani adfert ex Archigene (110. 52.): εὐαφέστατα δὲ ἔστω καὶ κοῦφα τὰ καταπλάσματα, καὶ πυρία δὲ προςαγέσθω ὑποκειμένου τοῦ καταπλάσματος διὰ κύστεως εὐμεγέθους καὶ ἡμιπλήρους ἐλαιοῦ θερμοῦ, ἢ ἁλὸς φρυκτοῦ, ἢ κέγχρου ἐν μαρσίπποις καὶ τὰ καταπλάσματα δὲ ἐν μαρσίπποις ἐμβληθέντα ἐπιτιθέσθω, εἵνεκε τοῦ ἀμολύντως πυριᾷν καὶ μάλιστα εἰ τῇ κεφαλῇ προςτιθέναι δέοι. πεφυλάχθαι δὲ τὰς συνεχεῖς ἐμβροχὰς ἐπὶ κεφαλῆς. πληρωτικαὶ γὰρ τυγχάνουσι. παραλαμβανέτω δὲ τὸ κατάπλασμα καὶ ἐμβροχαὶ (καὶ αἱ ἐμβ. vellem E.) αὐχένα καὶ σιαγόνας καὶ ῥάχιν ὅλην μέχρι ψοῶν. Haud similiora sunt Aretaei verbis ea, quae ex Aretaeo ipso alibi citat." Malui νέρθεν quam ἔνερθεν exhibere.

Ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι σπασμὸς γένηται, ὀλέθριον μὲν καὶ δυςέλπιστον. Ἀρήγειν δὲ χρή· μετεξέτεροί τε γὰρ καὶ ἐκ τοιῶνδε ἐσώθησαν. Χρὴ ὦν, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ καὶ τὰ ἕλκεα ἰῆσθαι· τέγξι θερμαινόντων, ἅσσα μοι λέλεκται, καὶ πυρίῃ καὶ ἐπιπλάσμασι, φαρμάκοισί τε ὁκόσα ῥηϊδίως θερμαίνει τε καὶ πολλὸν τεύξει πῦον· ξηρὰ γὰρ ἐπὶ τετάνῳ τὰ ἕλκεα. Ἔστω ὦν λιβανωτοῦ τῆς μάννης, καὶ πολίου τῆς κόμης, καὶ ῥητίνης ἀπὸ τερμίνθου καὶ πίτυος, καὶ ἀλθαίης ῥίζης, καὶ πηγάνου καὶ κονύζης τῆς βοτάνης. τάδε χρὴ ξυμμίσγειν τοῖς ἐπιπλάσμασι, τὰ μὲν τήκοντα, τὰ δὲ ἐμπάσσοντα, τὰ δὲ ξὺν ἐλαίῳ προλεαίνοντα, ἐν μελικρήτῳ δὲ τὴν ἀλθαίην κεκομμένην προεψεῖν. Ἐπιπάσσειν δὲ τῷ ἕλκεϊ καὶ τοῦ καστορίου· οὐ σμικρὴ δὲ ἡ ἔνθεν ἀλέη ὅλῳ τῷ σκήνεϊ· ὅτι καὶ τὰ ῥίγεα τὰ ἀπὸ τῶν ἑλκέων κακοήθεα· ἐγχρίειν δὲ καὶ τὰς ῥῖνας τῷ καστορίῳ, ξὺν κροκίνῳ λίπαϊ. ἀλλὰ καὶ πιπίσκειν τοῦδε ξυνεχέως, ὁκόσον ὁλκῆς τριώβολον. Ἢν δὲ πρὸς τόδε ἀπαυδήσῃ ὁ στόμαχος, μεσηγὺ σιλφίου ῥίζης διδόναι τῆς ὁλκῆς τὸ ἶσον τῷ καστορίῳ· ἢ σμύρνης, τοῦ σιλφίου ἥμισυ. ἅπαντα δὲ ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. Εἰ δὲ εὐπορίη ὁποῦ τοῦ σιλφίου τοῦ ἀπὸ τῆς Κυρήνης γένοιτο, τόνδε χρὴ, μέλιτι ἑφθῷ ἐνειλίξαντα, ὁκόσον ὀρόβου μέγεθος, καταπιεῖν διδόναι. ἄριστον γὰρ ὧδε, ὡς τὴν ὑπερώην λάθοι παραλλάξας· δριμὺς γὰρ καὶ τὴν ἐρυγὴν ἀπηνής, κάκοδμος ἐών. Ἢν δὲ μὴ δύνηται ὧδε καταπιεῖν, μελικρήτῳ λύσαντα διδόναι. ἁπάντων γὰρ τῶν καταποτῶν δυνατώτερον, ὁκόσα πέφυκε ἀλεαίνειν τε καὶ ὑγραίνειν, καὶ ἀνιέναι τῆς τάσιος, καὶ μαλθάσσειν νεῦρα. Ἢν δὲ μηδὲν καταπίνωσι, ἐς τὴν ἕδρην ἐγχέειν, ξὺν ἐλαίῳ, τοῦ καστορίου. τῷδε καὶ χρίειν τὴν ἕδρην, ξὺν λίπαϊ, ἢ μέλιτι. τῷδε καὶ τὴν κύστιν τέγγειν τε καὶ χρίειν, ἐς πάχος ξὺν κηρῷ τήξαντα. Ἢν δε καὶ φύσας καὶ κόπριον ἄγειν καιρὸς ᾖ, τῆς ἱερῆς ὁλκῆς < δύο, ξὺν μελικρήτῳ καὶ ἐλαίῳ ἐνιέναι. ξὺν γὰρ τῷ ἄγειν τάδε ἔτι καὶ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κάτω κοιλίην ἐκπυρίῃ· ποικίλον γὰρ καὶ θερμὸν φάρμακον ἡ ἱερή.

τοῦ λίνου σπέρματος.] Vulgo *τοῦ λίνου τοῦ σπέρματος.* Alterum omisi cum V. O.

Τέκμαρ.] Τεκμαρτέον H. V. Po. excepto *b*, qui *τεκμαρτέα.* — Itaque *τέκμαρ* coniecturae Goupyli deberi videtur.

ἢν δὲ ἐπὶ τρώματι σπασμὸς γένηται.] Vides illum respicere Hipp. Aph. 2. V.: *ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον.*

πρὸς τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ.] Sic Pa. *b. c.* *ἰητρίῃ* cett.

καὶ πολλὸν τεύξει πῦον.] Vulgo *τέγξει.* Wiganus: «An *τεύξει*? inquit, ea medicamenta scilicet, quae pus movent, quaeque *πυοποιά* vocat." Profecto *τεύξει* scripsit: contrarium librariorum errorem restituimus cap. 2. in verbis: *ἢν δὲ μὴ πίνῃ τόδε, ἐς τέγξιν ξύμφορον,* ubi vide.

καὶ ῥητίνης ἀπὸ τερμίνθου καὶ πίτυος.] Libri omnes pone *ἀπὸ τερμίνθου καὶ πίτυος* insertum habent nomen *τῶν δενδρέων.* Equidem non credo, Aretaeum lectores suos h. l. docere voluisse, *τέρμινθον* et *πίτυν* esse arbores, sed interpretem nescio quem glossam in marg. adscripsisse eamque postea in textum irrepsisse, quam ideo confidenter delevi.

τάδε χρὴ ξυμμίσγειν.] Sic O.; cett. Edd. *συμμ.* sed Po. *ξυμμίσγειν.*

οὐ σμικρὴ δὲ ἡ ἔνθεν ἀλέη.] Pro *δέ* h. l. fere *γάρ* exspectaveris. Nil muto tamen!

ἐγχρίειν δὲ καὶ τὰς ῥῖνας τῷ καστορίῳ.] Καί H. O. *Pd.* om. cett. — Τῷ *καστορίῳ* de coniectura repono; cett. *τοῦ καστορίου.* — Εγχρίειν *τὸ στόμα … ἁπλοῖσι* mox p. 187.

τριώβολον.] Τριόβολον O.

δριμὺς γὰρ καὶ τὴν ἐρυγὴν ἀπηνής, κάκοδμος ἐών.] Libri omnes ineptissime *καὶ κάκοδμος ἐών.* — Nemo mirabitur h. l. *καί* otiose repetitum esse a librariis oscitanter haec describentibus.

καὶ κόπριον.] Sic H. V. et O. item Po. *κόπρον* Ed. cett.

τῆς ἱερῆς ὁλκῆς < δύο.] Libri omnes *τῆς ἱερῆς τοῦ καθαρτηρίου < δύο* (< < *δύο* H. Pc. *d. e. f.*). — Mihi *τοῦ καθαρτηρίου* glossema esse videtur: non opus erat, ut Aretaeus h. l. istiusmodi nomine accuratius quam *ἱερήν* spectaret, indicaret, quum e superioribus, *ἢν δὲ καὶ φύσας καὶ κόπριον ἄγειν καιρὸς ᾖ*, ultro pateret, eum remedium purgans respicere.

ἡ ἱερή.] Sic O. H. *Pb.* cett. articulum *ἡ* omittunt.

Cap. 7. *Καὶ ὁ γαργαρεών.*] *Καὶ οἱ γαργαρεῶνες* H. Pc. *d. e.*

εἴσω μέσφι τῆς κραδίης.] Μέσφι H. O. Pc. *d. e. f.* *μέχρι* cett. — *καρδίης* *Pb. c. d. e. f.*

ὡς ἀποσπᾶσαί τι τῶν χυμῶν.] Ἀποσπᾶσαι O. Pc. *d. e. f.* *ἀποσπᾶσθαι* cett.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΥΝΑΓΧΗΣ.

Κεφ. ζʹ.

Δοιαὶ συνάγχης ἔασι ἰδέαι. Ἡ μὲν σὺν θερμασίῃ καὶ μεγάλῃ πρήσι τῶν παρισθμίων, καὶ ἐξογκῶσι ἔξω· ἀτὰρ καὶ ἡ γλῶσσα, καὶ ὁ γαργαρεὼν, καὶ πάντα τὰ τῇδε μέρεα, ἐς ὄγκον ἀείρεται. Ἡ δὲ ἑτέρη ξύμπτωσίς ἐστι τουτέων ἠδὲ ἐς τὸ ἔσω πίεσις, ξὺν ἀγχόνῃ μέζονι, ὡς δοκέειν τὴν φλεγμασίην εἴσω μέσφι τῆς κραδίης ἐρηρεῖσθαι Τῇδε χρὴ μάλιστα ὠκέως ἀρήγειν. τῇδε γὰρ καὶ ὠκέως θνήσκουσι.

Ἢν μὲν ὦν ἀπὸ κραιπάλης καὶ οἰνοφλυγίης ἔωσι, ὑποκλύζειν αὐτῆμαρ. ἀλλὰ καὶ δισσοῖς κλύσμασι· τῷ μὲν ξυνήθεϊ, ὡς ἄγειν κοπρώδεα. τῷ δὲ, ὡς ἀποσπᾶσαί τι τῶν χυμῶν ἀπὸ τῶν παρισθμίων τε καὶ θώρηκος· ἔσται ὦν, ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη, - - - - - καὶ κενταυρίου καὶ ὑσσώπου ἑψήματα. τάδε γὰρ καὶ φλεγμάτων ἀγωγά. Κῆν δὲ ἀπὸ λεπτῆς διαίτης ἔωσι, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι. μέζονα δὲ τὴν τομὴν σχάζειν, ὅκως ῥοιζηδὸν ἠδὲ ἀθρόον ῥέῃ τὸ αἷμα· ὅδε γὰρ ὁ ῥόος ἱκανὸς μὲν ὡς ὤκιστα θερμασίην πρηῦναι, δυνατὸς δὲ ἀγχόνην λῦσαι, καὶ πάντα μειῶσαι. Οὐκ ἀγεννὲς δὲ καὶ μέσφι λειποθυμίης ἄγειν, μὴ μέντοι λειποθυμέειν· μετεξέτεροι γὰρ ξὺν τῇ πληγῇ ἐξέθανον ἐπὶ τῇ λειποψυχίῃ. - - - - - ἢ δεσμοῖσι σφίγγοντες ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα· ἄριστον δὲ καὶ ὑπὲρ καρποὺς ἐς πήχεας καὶ ὑπὲρ πήχεας ἐς βραχίονας. Ἢν δὲ καταπίνειν ῥήϊστον ᾖ, ἐλατηρίου διδόναι ξὺν μελικρήτῳ καὶ ὀῤῥῷ γάλακτος, ὁκόσον ἂν καθῆραι ἱκανὸν ᾖ τὸν ἄνθρωπον· ἐλατήριον δὲ τοῖσδε τῶν ἄλλων καθαρτηρίων κρέσσον· ξύμφορον δὲ καὶ κνέωρον καὶ νᾶπυ. τώδε γὰρ ἄμφω τὰς κοιλίας καθαίρει. Ἐπὶ δὲ τοῖσι ἢν μὴ ἐνδίδωσι αἱ πρήσιες, πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνακλάσαντα τὴν γλῶσσαν, τάμνειν τὰς ἐν αὐτέῃ φλέβας. κῆν εὐρόως καὶ πολλὸν ῥυῇ τὸ αἷμα, τῶν ἄλλων μᾶλ-

ἔσται ὦν, ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη - - - καὶ κενταυρίου.] Pro ἀλλά Pb. ἄλλα F. τἄλλα; — in Pb. c. nullum vitii signum, nullus asteriscus aut obelus ad καί. — Petitus cogitabat ἔσται ὦν ἱερὴ, ἀλλὰ μήτε ἀκρητεστέρη. — Fortasse inspexit Aëtium, quem confer. Wiganus haec adscribit: «Deficiunt hic quaedam. Ex Aetio suppleri possunt, κλύζειν δι' ἀφεψήματος κενταυρίου, ἀψινθίου καλαμίνθου, ἀριστολοχίας, μέλιτος, νίτρου πλείστου. Quae haec praecedunt et sequuntur ex Archigene se desumere prodit; sed et omnino cum his qaae leguntur apud Aretaeum eadem reperias." Ego a coniecturis abstineo.

τάδε γὰρ καὶ φλεγμάτων ἀγωγά.] Καί om. Pc.

κῆν δὲ ἀπὸ λεπτῆς διαίτης ἔωσι.] Pro δέ Pe. f. μέν.

ὅδε γὰρ ὁ ῥόος ἱκανὸς μὲν ὡς ὤκιστα θερμασίην πρηῦναι, δυνατὸς δὲ ἀγχόνην λῦσαι καὶ πάντα μειῶσαι.] Initio ὧδε H. Pd. e. f. Libri omnes ὡς ἥκιστα, quam lect. Crassus etiam vidit; est autem perabsurda. Emendo ὡς ὤκιστα, nisi forte in ὡς ἥκιστα unum ὤκιστα latet. Wiganus in interpretatione «quam citissime" posuit.

οὐκ ἀγεννὲς δὲ καὶ μέσφι λειποθυμίης ἄγειν, μὴ μέντοι λειποθυμέειν· μετεξέτεροι γὰρ ξὺν τῇ πληγῇ ἐξέθανον ἐπὶ τῇ λειποψυχίῃ. - - - - - - ἢ δεσμοῖσι σφίγγοντες ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα· ἄριστον δὲ καὶ ὑπὲρ καρποὺς ἐς πήχεας καὶ ὑπὲρ πήχεας ἐς βραχίονας.] In hisce μέσφι H. O. Pc. d. μέχρι cett. — ξύν ante τῇ πληγῇ omm. Pa. b. — Primus h. l. adpono lacunae signa pone λειποψυχίῃ: sententiam truncatam esse, neque cum seqq. ἢ δεσμοῖσι κ. τ. λ. superiora apte cohaerere, quivis puto videbit semel hac de re monitus. Libri: ἢ δεσμοῖσι σφυρῶν σφίγγοντες ὑπὲρ σφυρά. Delevi σφυρῶν, quod fere dittographiae ὑπὲρ σφυρά ortum deberi videtur. — Cum hoc loco cf. cap. 8.[vi] verba: περικεέσθωσαν δὲ καὶ δεσμοὶ σφίγγοντες ἄκροισι τοῖσι σκέλεσι ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα καὶ ὕπερθεν καρπῶν καὶ πηχέων ἐς βραχίονας.

ἐλατηρίου διδόναι.] Ἐλατηρίου A. Pa. b. ἐλατήριον cett.

ξὺν μελικρήτῳ.] Καὶ ξὺν μελικρήτῳ H. Pc. d. e. f.

τώδε γὰρ ἄμφω τὰς κοιλίας καθαίρει.] Credo nostro obversari Hipp. verba e libro de V. A. § 23. mihi: ἄμφω δὲ ταῦτα ὀδύνην παύει. — Me iudice apud nostrum τώδε γὰρ ἄμφω est utrumque remedium simul sumptum.

τάμνειν τὰς ἐν αὐτέῃ φλέβας.] Τάμνειν H. O. Pc. d. e. f. τέμνειν cett.

λον ἂν ὤνησε. Τέγξιες ἐπὶ τοῖσι φλεγμαίνουσι τὰ πρῶτα μὲν στύφουσαι, ὅκως ἐς παλίῤῥοιαν ἴωσι αἱ ὗλαι. ἔρια γ᾽ ὦν πιναρὰ ξὺν οἰσύπῳ, δευθέντα οἴνῳ καὶ ἀλείφατι τῷ ἀπὸ τῆς ἐλαίης τῆς ὄμφακος. Ἀτὰρ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἴκελα τῇ τέγξι· φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, λεῖοι ξὺν ῥόδων τοῖσι πετάλοισι. ὡς δὲ γλίσχρον τε καὶ μαλακὸν ἔῃ τὸ ἐπίπλασμα, καὶ ἄλητον ἔστω, ἢ λίνου σπέρμα, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον ἐς τὴν ἁπάντων μίξιν. Ἢν δὲ ἐς πύησιν τρέπηται, τοῖσι θερμοῖσι χρέεσθαι, οἷςπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἑτέρης συνάγχης. τῆλις ὦν ἔστω τὸ ἄλητον, καὶ μάννα καὶ ῥητίνη τὰ τηκτά· καὶ πολίου κόμη ἐμπασσέσθω. Καὶ πυρίη θερμὴ σπόγγοισι ξὺν δάφνης τοῦ καρποῦ καὶ ὑσσώπου ἑψήματι. Ἐς δὲ ἐμπύησιν δυνατώτατον, πελειάδων ἢ κυνῶν κόπρον προςεπιπάσσειν, λεπτὴν ἀπὸ κρησέρης. Διακλύσματα δὲ, μελίκρητον ξὺν φακῆς, ἢ ὑσσώπου ἑψήματι, ἢ ῥόδων, ἢ φοινίκων, ἢ ὁμοῦ πάντων. Ἐγχρίειν δὲ τὸ στόμα πᾶν μέσφι τῆς ἔσω φάρυγγος· ἁπλοῖσι μὲν, χυλῷ μόρων, ἢ ῥοιῶν ὕδατι λεανθέντων, ἢ φοινίκων ἑψήματι. Φαρμάκοισι δὲ τῇ διὰ τῶν μόρων, ἢ καὶ τῇ διὰ βησασᾶ, καὶ χυλοῦ ῥοιῶν καὶ τῇ διὰ τῶν χελιδόνων. Ἢν δὲ ἕλκεα ἐσχάρων ἔωσι, διακλύσματα τάδε καὶ ἀνακογχυλισμοὶ, ὑσσώπου ἀφέψημα ἐν μελικρήτῳ, ἢ σύκων τὰ πίονα ἐν ὕδατι καὶ ἐπὶ τοῖςδε ἄμυλος διεθεὶς ἐν μελικρήτῳ, ἢ πτισάνης χυλῷ, ἢ τράγου.

εὐρόως.] *Εὐῤῥόως* Pa.
μᾶλλον ἂν ὤνησε.] *Ἂν μᾶλλον ὤνησε* Pc. *d. e. f.*
ἔρια γ᾽ ὦν πιναρὰ ξὺν οἰσύπῳ.] *Τ᾽ ὦν* vulgo: *τε ὧν* Pc. *d. e.* — Libri *ὑσσώπῳ*: — verissime emendavit Wiganus, duce Crasso. Vere itidem Anglus editor monet perpetuam esse hanc *οἰσύπου* in *ὕσσωπον* permutationem in codd. scriptis medicorum Graecorum.
ξὺν ῥόδων τοῖσι πετάλοισι.] Vulgo *ῥόδοισι*: F *ῥοδίοισι*. Librarii, puto, ob seqq. *τοῖσι πετάλοισι* etiam *ῥόδοισι* dativo scripserunt: Aretaeus vero *ῥόδων* dedit, ut opinor.
καὶ ἄλητον ἔστω, ἢ λίνου σπέρμα.] Vulgo *καὶ ἄλφιτον ἔστω.* Sed *ἄλητον* H. O. Pc. *d.*
τῆλις ὦν ἔστω τὸ ἄλητον.] Sic O. Vulgo *ἄλφιτον*: sed Pc. *e.* *ἄλ$\overset{\eta}{\iota}$τον*. (sic).
σπόγγοισι ξὺν δάφνης.] *Ξύν* de meo interposui. Fortasse e *σπόγγοισιν σὺν δάφνης* factum est, ut praepositio pone dativum pluralem interiret.
πελειάδων.] *Πελιάδων* cett.
μέσφι τῆς ἔσω φάρυγγος.] Sic O. H. Pc. *d.* *μέχρι* cett.
μόρων.] Sic Po. *μώρων* cett. — Nescio an non forma per *ο* sit usitatior. — Infra itidem *μόρων* Po.
χυλῷ μόρων, ἢ ῥοιῶν ὕδατι λεανθέντων, ἢ φοινίκων ἑψήματι.] Libri omnes *λεανθέντων*. — Hinc factum est, ut interpretes Crassus et Wiganus *ὕδατι λεανθέντων* tum ad *μόρων*, tum ad *ῥοιῶν* referrent. — Vereor, ut haec Aretaei mens fuerit, neque enim intelligo, quare succum mororum pararet cum aqua, quum sponte ex hoc fructu succus erumpat. Itaque primo *λεανθεισῶν* scriptum cupiebam: sed quaerere coepi num *ῥοίας* cum aqua *λεανθείσας* alicubi reperirem. Iam vero in Aëtio contrarium invenio: «Probe facit mali punici integri una cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus: ita ut ad succi partes tres una mellis coniiciatur et donec cogatur decoquatur, ac illinatur.” Itaque succum vides sine aqua paratum. Gal. de alim. facult. II. 24. de punicis malis: *οὐδέποτε δ᾽*, inquit, *οὐδ᾽ ἕψονται δι᾽ ὕδατος ἢ ἐν ἀτμῷ. χυλὸν δὲ ἔχουσι πλείονα μήλων τε καὶ ἀπίων.* — Vides ne causam quidem esse, cur succus *ῥοιῶν* aquae ope pararetur! Hinc suspicio mihi nata, Aretaeum dedisse *χυλῷ μόρων, ἢ ῥοιῶν λεανθέντων, ἢ φοινίκων ἐν ὕδατι ἑψήματι.* — Apud Diosc. I. 149. *φοινίκων ἀφεψήματος* mentio fit. — Quid statuendum de loco Aretaei, non satis certum, itaque sane nihil in contextu muto.
Φαρμάκοισι δὲ τῇ διὰ τῶν μόρων, ἢ καὶ τῇ διὰ βησασᾶ, καὶ χυλοῦ ῥοιῶν καὶ τῇ διὰ τῶν χελιδόνων.] Libri omnes in hisce *τῇ βησασᾶ καὶ χυλῷ ῥοός.* — Wiganus: «Legendum inquit, fortasse melius hic, ut apud ceteros medicos Graecos *τῇ διὰ βησασᾶ, καὶ τῇ διὰ χυλοῦ ῥοός*, uti semper appellantur medicamenta haec composita; utque in seqq. vocat *τῇ διὰ χελιδόνων.* Saltem apparet eosdem haec composita hic indicari.” — Quam lenissimam potui medelam adhibui. — Diosc. III. 46. *καλοῦσι δέ τινες αὐτὸ Ἅρμαλα* (nempe *τὸ πήγανον ἄγριον*), *Σύροι βησασᾶ.* Verum advertit praeterea *ἁπλοῖσι μέν* .... *φαρμάκοισι δέ* in anthithesi: nam exspectas fere potius, ut aliis locis, *ποικίλοισι δέ*, — sed fortasse *φαρμάκοισι* scripsit, quum superiora maxime ad usum culinarem (ut ita dicam) sumantur, *φαρμάκοισι* intelligens de praeparatis compositis officinalibus. Tandem necessario pro *ῥοός* substituendum fuit *ῥοιῶν*: inter *διάχριστα στοματικά*, quae h. l. recensentur, quaeque apud Gal. de comp. med. sec. locos lib. VI. et Paulum VII. 14. recensentur, pertinet illud *διὰ χυλοῦ ῥοῶν*, non *ῥοός*. Vide in Prolegomenis de nostri apparatu pharmaceutico.
ἢν δὲ ἕλκεα ἐσχάρων ἔωσι.] Malim fere *ἢν δὲ ἕλκεα ἐξ ἐσχάρων ἔωσι*: nempe ulcera postquam crustae deciderint.
διακλύσματα τάδε καὶ ἀνακογχυλισμοί. ὑσσώπου ἀφέψημα ἐν μελικρήτῳ, ἢ σύκων τὰ πίονα ἐν ὕδατι, καὶ ἐπὶ τοῖςδε ἄμυλος διεθεὶς ἐν μελικρήτῳ, ἢ πτισάνης χυλῷ, ἢ τράγου.] Cett. omnes *ἀφεψήματι.* Tum vero edi solet *τῶν πιόνων*: sed H. V. A. *τὰ πίονα*, idemque in varr. lectt. Goupylus adscribit et ipse vidi in Po. — Itaque hoc revocavi; et *ἀφέψημα* nominativo scripsi. — Libri ferunt *διηθείς.* — Reposui *διεθείς* a *διΐημι*, quemadmodum *ἀφεθείς* ab *ἀφίημι*; cf. adnn. ad cap. 8., ubi inter

Ἐπὶ δὲ τῆς μετὰ ξυμπτώσιος συνάγχης, ἔσωθεν ἔξω ἄγειν πάντα, καὶ ὑγρὰ, καὶ θέρμην, καὶ σάρκα πᾶσαν, ὡς ἐξογκέῃ ἔξω τὸ πᾶν. Ἔστωσαν ὦν θερμαὶ αἱ τέγξιες ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ, ἐμπασσομένου νίτρου· καὶ ἐπιπλάσματα ξὺν τουτέοισι τὰ πρόσθεν. Ἀγαθὸν δὲ κηρωτὴν ξὺν νίτρῳ καὶ σίνηπι τιθέναι ἐς θερμασίην. Θερμασίη δὲ ἡ ἐς τὰ ἔξω τὰ τοιάδε ἴῆται, ἀτὰρ ἠδὲ ἐξογκέει ἐς τὸν αὐχένα. ὄγκος δὲ περιπνευμονίης ῥύεται ἐπαιωρεύμενος ἔξω· εἴσω δὲ τοῖσι συναγχικοῖσι ὀλέθριον κακόν. Ὁκόσοι δὲ, ὑπ' εὐλαβείης τῆς ἐπὶ τῆς συνάγχης πνιγὸς, τὴν ἀρτηρίην ἔταμον ἐς ἀναπνοὴν, οὔ μοι δοκέουσι πείρῃ τὸ πρῆγμα πιστώσασθαι. Ἡ τε γὰρ θερμασίη τῆς φλεγμασίης μέζων ἐκ τοῦ τρώματος γίγνεται καὶ προςτιμωρέει τῇ πνιγὶ, καὶ βήσσουσι. Ἢν δὲ καὶ ἄλλως ἐκφύγωσι τόνδε τὸν κίνδυνον, οὐ ξυνάγεται τοῦ τρώματος τὰ χείλεα· ἄμφω γὰρ χονδρώδεα καὶ ἀξύμφυτα.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΙΟΝΙΔΑ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. η'.

Τῶν παθέων ὁκόσα ἀμφὶ τὴν κιονίδα γίγνεται, τὰ μὲν ὑποτάμνειν χρή. ἀλλ' οὐ τοῦ παρεόντος λόγου ἡ τῶνδε χειρουργίη. τὰ δὲ ὡς ὀξέα ἴῆσθαι· ῥηϊδίως γὰρ πνίγει, καὶ δυςπνοίῃ τινα τουτέων κτείνει. Τοιάδε μέντοι ἐστὶ, ἣν καλέομεν σταφυλήν τε καὶ κιονίδα. ἄμφω γὰρ ξὺν φλεγμασίῃ καὶ πάχεϊ καὶ μήκεϊ ξυνίστανται, ὡς ἐς

δευθέντα et *διεθέντα* lectio fluctuat. — De verbo *διϊέναι* significante apud medicos *materiem solidiorem humore solvere et colare* dixi ad Hipp., et postea accuratius sum dicturus. — Dubito an non scripserit Aretaeus: *ἢ πτισάνης χυλὸς, ἢ τράγου*: nec tamen mutare audeo.

θερμασίη δὲ ἡ ἐς τὰ ἔξω τὰ τοιάδε ἴῆται.] Pro *δέ* h. l. fere *γάρ* malueris: nil muto, maxime ob sqq. *ὄγκος δὲ περιπνευμονίης ῥύεται ἐπαιωρεύμενος ἔξω*. Videtur Aretaeus nunc spectare locos e Progn. Hipp. de angina metastasi soluta.

ἀτὰρ ἠδὲ ἐξογκέει.] Petitus: «Lego, inquit, *ἥδε* et est pronomen demonstrativum, quod refertur ad *θερμασίη*. Sed et calor tumorem in collo efficit." — Nihil tentandum: *ἀτὰρ καί* et *ἀτὰρ ἠδέ* nostro sunt familiarissima.

εὐλαβείης.] Sic Pe. *f.* *εὐλαβίης* cett.

οὔ μοι δοκέουσι.] *Εὖ μέντοι δ.* Pc. *d.* — Vides h. l. rursum ei ob mentem obversari quod cap. 2. versus finem monuerat: *ἀγαθὴ δὲ διδάσκαλος ἡ πείρη· χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν πειρῆν. εὐλαβίη γὰρ ἀπειρίη.*

καὶ προςτιμωρέει τῇ πνιγὶ, καὶ βήσσουσι.] Pro *καὶ βήσσουσι* potius *καὶ τῇ βηχί* exspectaveram: ferri tamen posse videtur vulgata lectio.

ἀξύμφυτα.] Adponam Wigani ad capitis finem adnotationem. — «Finis, inquit, fortasse capitis huius hic est: in eo tamen aliqua deesse de curatione anginae *μετὰ ξυμπτώσιος* liquet ex Aëtio, qui in curatione *κρυπτῆς συνάγχης* haec habet (163. 8.) *Ἀρεταῖος δὲ πρὸς τούτοις φησὶ, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς, εἰ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ἐνδίδωσι, σικύας κολλῆσαι δεῖ πάντη τοῦ θώρακος· ἀρχὴ δὲ γιγνέσθω κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, προςανατρέχειν δὲ ἐπὶ πλευρὰς καὶ μετάφρενα, συνεχῶς μεταφέροντα ἀπὸ τοῦ τόπου εἰς ἕτερον τόπον, καὶ ἕλκοντα τὴν σικύαν ἄνωθεν ἐπὶ τὰ κάτω. εἰ δὲ πάνυ ἐπείγει ἡ πνίξις, σίνηπι τρίψαντας σὺν ὕδατι καὶ ἐμπλάσαντας ῥάκει ἐπιτιθέναι ἐπὶ τὸ στῆθος. ἔκλειγμα δὲ ἐπὶ τούτοις, σίνηπι, νίτρον, ὕσσωπον, σκίλλαν ὀπτὴν, θεῖον ἄπυρον. δίδου ἴσα πάντα μετὰ μέλιτος κοχλιαρίου ἐκλείχειν.*" — Patet sane ex h. l. quam multa passi sint auctoris tersissimi libri temporum iniuria, ex iisque illi maxime, qui de curatione morborum agunt.

Cap. 8. *ἀλλ' οὐ τοῦ παρεόντος λόγου ἡ τῶνδε χειρουργίη.*] Cum hisce conferens capitis finem, *μετεξετέροισι ἠδὲ τὰ τῆς ὑπερώης ὀστέα ἐφθάρη καὶ ἐς μακρὸν φθίνοντες τὸν βίον ἐτελεύτησαν. τῶνδε μέντοι τὰ ἄκεα ἑτέρωθι λελέξεται*, — iure conficias, nostrum etiam de rebus chirurgicis libros composuisse.

σταφυλήν τε καὶ κιονίδα.] *Κιονίδα* vulgo edi solet; Wiganus *κίονα* ex H. edidit: idem praebent Pc. *d.* *e.* *f.* — Mihi plane incertum videtur, quid Aretaeus scripserit: nam potuit *κίονα* scribere, potuit etiam *κιονίδα* deminutive, vid adnn. ad cap. de s. huius morbi in libro I.

καὶ παχείη.] Sic O.: vulgo *παχεῖα*. Est hoc a Goupylo, uti videtur, profectum, sive consulto is ita scripserit, sive fortuito: nam Po. itidem Ionice *παχείη*.

μέζονι τῇ τομῇ.] Po. V. G. v. l. *μέζον τῆς τομῆς*: itaque vulgata in Edd. lectio verissima Goupyli emendatio est. *Μέζονι τῆς τομῆς* H., in quo igitur vestigium verae scripturae.

Δεῖ δὲ ὑποκλύζειν.] Ita O. ex H. — *ἢν δὲ ὑποκλύζειν* cett.

εἰ δέ τι ἡ πνὶξ ἐπισπέρχοι.] *Ἐπισπέρχειν* Homericum

τὴν ἀρτηρίην ἐκκρεμέα γίγνεσθαι. Ἴσῳ μὲν πάχεϊ, ἀπὸ τῆς βάσιος μέσφι ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ, ὁ κίων. ἀνίσῳ δὲ ἡ σταφυλή· τῆςδε γὰρ ἰσχνὴ μὲν ἡ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ βάσις, ἐς δὲ τὸ ἄκρον στρογγύλη, καὶ παχείη ξὺν ἐρυθήματι, ἢ πελιδνῶσι· τῇδε καὶ σταφυλὴν ἐπίκλησιν ἔσχηκε τὸ πάθος. Τοῖσι ὦν χρὴ ὠκέως ἀρήγειν· ὤκιστος γὰρ ὁ ἀπὸ πνιγὸς ὄλεθρος.

Ἢν μὲν ὦν νεηνίαι οἱ πεπονθότες ἔωσι, τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι φλέβα, ἠδ' ἀθρόον κενοῦν μέζονι τῇ τομῇ. ὡς γὰρ ἀπ' ἀγχόνης, ἀπέλυσε τῆς πνιγὸς ἡ τοιήδε ἀφαίρεσις. Δεῖ δὲ ὑποκλύζειν κλυσμῷ πρηέϊ, ἔπειτα δὲ δριμέϊ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ἔς τ' ἂν ἑλκύσῃ τι ἄνωθεν ἐς μετάστασιν. Περικεέσθωσαν δὲ καὶ δέσμοὶ σφίγγοντες ἄκροισι τοῖσι σκέλεσι ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα, καὶ ὕπερθεν καρπῶν καὶ πηχέων ἐς βραχίονας. Εἰ δέ τι ἡ πνὶξ ἐπισπέρχοι, σικύην ἐς τὸ ἰνίον, ἠδὲ ἐς τὸν θώρηκα, προςβάλλειν· καὶ τουτέων ἐντάμνειν τινά. Πρήσσειν τε ἅπαντα, ὁκόσα μοι ἐν τῇ συνάγχῃ λέλεκται· ὠυτὸς γὰρ ἀμφοῖν ὀλέθρου τρόπος. Ἀλλὰ καὶ τοῖσι ἐς τὸ στόμα φαρμάκοισι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι, καὶ στύψεσι, καὶ μαλθακτηρίοις, καὶ πυρίῃ τῇ ἔξωθεν, καὶ ἐπιπλάσμασι, καὶ ἐς τὸ στόμα ἐγχρίσμασι. Περὶ δὲ τὸν κίονα ἐπὶ τῆς σταφυλῆς ἔστω στύμμα, ῥοὸς χυλὸς, μέλιτι ἢ ὕδατι λυθεῖσα ἀκακίη, ὑποκυστὶς, γῆ Σαμίη ἢ Λημνίη, ἢ Σινῶπις, ἠδὲ ὀμφάκιον. Ἢν δὲ ἑλκώδης ἔῃ, κόμμι καὶ ἄμυλον διεθέντα ῥόδων ἢ φοινίκων ἀφεψήματι· καὶ πτισάνης, ἢ τράγου χυλός. Ἐπὶ δὲ τοῦ κίονος, ἔστω πλέον τι τῶν εὐτονωτέρων, διὰ σμύρνης τε καὶ κόστου, καὶ κυπέρου. ἀνέχεται γὰρ τῶνδε τῶν δριμέων ὁ κίων. Ἢν δὲ ἔμπυος ὅδε ὁ χῶρος γένηται, μετεξετέροισι ἠδὲ τὰ τῆς ὑπερῴης ὀστέα ἐφθάρη, καὶ ἐς μακρὸν φθίνοντες τὸν βίον ἐτελεύτησαν. Τῶνδε μέντοι τὰ ἄκεα ἑτέρωθι λελέξεται.

est: intransitive, uti h. l., sumitur Od. V. 304. ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι - παντοίων ἀνέμων.

σικύην ἐς τὸ ἰνίον.] Olim ἐπί edebatur. Wig. ἐς scripsit, quod itidem in Pc. d. legi.

ὠυτὸς γὰρ ἀμφοῖν ὀλέθρου τρόπος.] De meo ex ὠυτός effeci ὡυτός.

περὶ δὲ τὸν κίονα ἐπὶ τῆς σταφυλῆς ἔστω στύμμα, ῥοὸς χυλὸς κ. τ. λ.] Libri omnes περὶ δὲ τὸν (τήν Pd. f.) κίονα, ἢ τὴν σταφυλὴν ἔστω στύμμα, ad quam lect. Wiganus: «Malim, inquit, ἐπὶ τῇ σταφυλῇ (de morbo enim iam loquitur) et περὶ δὲ τὸν κίονα *circa columellam* reddere. Nam columella (6. 38.) κίων καὶ γαργαρεὼν καλέεται. σταφυλὴ γὰρ πάθεος ἐστιν οὔνομα. Quare videmus licet alii ita vocent, Aretaeum nolle *morbum* (imo *partem* E.) σταφυλήν appellari; affectum autem, qui κίων dicitur, ipse describit (6. 46.) Hic igitur quid columellae applicari velit in morbo σταφυλῇ praecipit: mox quid in eo morbo, qui κίων vocatur, eidem parti apponendum sit, praecepturus." — Verissime haec vir egregius: malui genitivo ἐπὶ τῆς σταφυλῆς scribere, quia infra ἐπὶ δὲ τοῦ κίονος dedit.

ἀκακίη.] Sic Pf. ἀκακία cett.

κόμμι καὶ ἄμυλον διεθέντα ῥόδων, ἢ φοινίκων ἀφεψήματι.] Vulgo δευθέντα; Pd. e. f. διεθέντα, quod certe firmat emendationem nostram cap. 7., ubi διεθέντα, pro διηθέντα reposuimus. Nostro loco recepi quod ab auctore profectum iudicabam; δευθέντα ne recentiori manui debeatur, vereor.

Cap. 9. πρὸς τὰ ἄλλα πάθεα.] Τὰ ἄλλα, quod h. l. praestare videtur, quia πάθεα τὰ ἐν τοῖσι παρισθμίοισι adponitur, praebet Pc.; τἄλλα cett.

ἐπιπλάσιες.] H. G. v. l. Po. ἐπιπλήσιες. Itaque ἐπιπλάσιες verissima esse videtur Goupyli emendatio. Vid. adn. ad Hipp. de V. Acut. p. 151.

ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξύνετον.] Ἀρωγὸν ἀλλὰ ξυνετόν V. Pf. ἄνω γὰρ ἀλλὰ ξύνετον H. A. Pa. b. c. d. e.

ἔστω δὲ στυπτηρίη.] Ἔστι dant libri; «An ἔστω?" quaerit Wiganus. Recipiendum omnino, etsi libri non praebeant.

ἔστω δὲ στυπτηρίη ξὺν μέλιτι, κηκὶς, βαλαύστιον ξὺν μελικρήτῳ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ξηρὰ ἐμφυσῆν καλάμῳ, ἢ πτίλῳ, ἢ καυλῷ παχέϊ καὶ ἐπιμήκεϊ ἐμπάσσειν, ὡς τῶν ἑλκέων θιγγάνειν τὰ φάρμακα.] Libri in hisce: κηκὶς, βαλαύστιον, ξηρὰ ξὺν μελικρήτῳ. τοῖσι δὲ αὐτοῖς καὶ ἐμφυσῆν καλάμῳ, ἢ καυλῷ παχέϊ καὶ ἐπιμήκεϊ, ὡς τῶν ἑ. θ. τὰ φ. Iam vero ξηρὰ ξὺν μελικρήτῳ absurdum est: nec vero τοῖς αὐτοῖς ἐμφυσᾷν καλάμῳ dicitur, sed τὰ αὐτὰ ἐμφυσᾷν καλάμῳ. Illud ξηρά vero huc omnino pertinet, et legendum κηκὶς βαλαύστιον ξὺν μελικρήτῳ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ξηρὰ ἐμφυσῆν καλάμῳ. Verum praeterea pone πτίλῳ, ἢ καυλῷ παχέϊ καὶ ἐπιμήκεϊ verbum deest, neque enim horum ope ἐμφυσᾷν solemus, sed his ἐμπάσσομεν pulveres quoslibet; itaque ἐμπάσσειν de meo interposui.

ἔστω δὲ μοίρης διπλάσιον τῆς καδμίης καὶ ῥήου ξὺν τινι ὑγρῷ.] Vulgo καὶ ῥίον ἢ ῥίζα ξύν τινι ὑγρῷ. — H. O.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΦΑΡΥΓΓΑ ΛΟΙΜΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. θ'.

Πῇ μὲν ξυνὴ καὶ τῶνδε πρὸς τὰ ἄλλα πάθεα τὰ ἐν τοῖσι παρισθμίοισι ἰητρείη, πῇ δὲ ἰδίη. Ἐπὶ φλεγμασίῃ καὶ ἀγχόνῃ, κλυσμοὶ, φλεβοτομίη, τέγξιες, ἐπιπλάσιες, πυρίη, διάδεσμοι, σικύη, πάντα τωὐτά. Χρίσιες δὲ φαρμάκων δυνατωτέρων· οὐ γὰρ ἀτρεμέει τὰ ἕλκεα, οὐδὲ ἐσχάραι γίγνονται ἐπιπολῆς. ἀλλὰ κὴν ἰχὼρ ἀπὸ τουτέων εἴσω στάξῃ, ὤκιστα μὲν ἑλκοῦται τὰ μέρη, κὴν ἀσινέα ᾖ· ὤκιστα δὲ εἰς τὸ εἴσω νέμεται καὶ κτείνει. Πυρὶ μὲν ὦν καίειν τὸ πάθος ἀρωγὸν, ἀλλ' ἀξύνετον, διὰ τὸν ἰσθμόν. Φαρμάκοισι δὲ πυρὶ ἰκέλοισι χρέεσθαι ἔς τε τὴν ἐπίσχεσιν τῆς νεμήσιος, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς τὴν τῶν ἐσχαρέων ἔκπτωσιν. Ἔστω δὲ στυπτηρίη ξὺν μέλιτι, κηκὶς, βαλαύστιον ξὺν μελικρήτῳ. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ ξηρὰ ἐμφυσῆν καλάμῳ, ἢ πτίλῳ, ἢ καυλῷ παχεῖ καὶ ἐπιμήκεϊ ἐμπάσσειν, ὡς τῶν ἑλκέων θιγγάνειν τὰ φάρμακα. ἄριστον δὲ καὶ χαλκῖτις ὀπτὴ, ξὺν καδμίῃ λείῃ ξὺν ὄξεϊ. ἔστω δὲ μοίρης διπλάσιον τῆς καδμίης καὶ ῥήου ξύν τινι ὑγρῷ. Φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ τῶνδε τὰς ἐπιθλίψιας· ὑγραίνει γὰρ τὰ ἕλκεα καὶ ἐπὶ μᾶλλον νέμεται. Χρὴ ὦν πτερῷ τὰ ξηρὰ καταπάσσειν· τὰ δὲ ὑγρὰ ὑγρότατα ποιέοντα, ἐς τὸν γαργαρεῶνα ἐγχέειν. Ἢν δὲ αἱ ἐσχάραι ἤδη τε ἀπολύωνται, τὰ δὲ ἕλκεα ἐρυθρὰ γίγνηται, κίνδυνος τότε μάλιστα σπασμοῦ. ἐπιξηραίνεται γὰρ ὡς ἐπίπαν τὰ ἕλκεα καὶ τοισίδε τὰ νεῦρα ξυντείνεται. Χρὴ ὦν γάλακτι ξὺν ἀμύλῳ καὶ χυλῷ πτισάνης, ἢ τράγου, ἢ λίνου σπέρματι, ἢ τήλιος μαλθάσσειν καὶ ὑγραίνειν. Μετεξετέροισι δὲ καὶ ἡ κιονὶς διεβρώθη μέχρις ὀστέου τοῦ τῆς ὑπερώης, καὶ τὰ παρίσθμια ἄχρι βάσιος καὶ ἐπιγλωττίδος· καὶ ἐπὶ τῇ ὠτειλῇ καταπίνειν οὔτε στερεὸν, οὔτε ὑγρὸν ἠδύναντο· ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν ἀνακοπτόμενον ἀπέπνιγέ κοτε τὸν ἄνθρωπον λιμῷ.

καὶ ῥίου ἢ ῥίζα ξύν τινι ὑγρῷ. — Nullus dubito, quin cod. Harleyani lectio *ῥήου* unice vera sit, sed in utraque lect. *ἢ ῥίζα* glossema est, quod structuram omnino turbat, adeoque furcillis expellendum est. Nempe loci structura est *ἔστω δὲ καὶ ῥήου διπλασίον τῆς μοίρης τῆς καδμίης*: itaque *ἢ ῥίζα* omnino abundat.

καὶ τοισίδε τὰ νεῦρα ξυντείνεται.] Cett. *καὶ τοῖσι δὲ τὰ ν. ξ.*

χρὴ ὦν γάλακτι ξὺν ἀμύλῳ καὶ χυλῷ πτισάνης, ἢ τράγου, ἢ λίνου σπέρματι, ἢ τήλιος μαλθάσσειν καὶ ὑγραίνειν.] Pro *χυλῷ* H. Pc. *d. e.* *χυλοῖς*, quod non praeplacet: cap. 7. noster *ἢ πτισάνης χυλῷ, ἢ τράγου.* — Praeterea H. A. Pb. *c. d. e.* *σπέρματος*, quod in O. receptum video: nollem factum; nam non conficitur *χυλὸς λίνου σπέρματος*, nec *τήλιος*; adeo ut horum remediorum vulgo decoqui solitorum administrationis methodus non definiatur a nostro. Miror nonnihil *τήλιος*, pro quo fere *τήλι* exspectaveram, quum vix *σπέρμα τήλιος*, sed simpliciter *τῆλις* dicatur. — Attamen interpolator Dioscoridis: *οἱ δὲ τήλεως καρπός*; potuit ergo forsitan noster *τήλιος σπέρμα* dicere.

Cap. 10. *οὐδὲ ὑπερθέσιος μεγάλης ἰητρείης.*] Vulgo *οὐδ'*: O. Pc. *οὐδέ.* — Vulgo *ἢ μεγάλης ἰητρείης*: in O. *ᾗ μεγάλης ἰητρίης* legis. — Neutrum fero; *ἢ* abundat et in codd. ortum videtur e librariorum interpolatione nihil intelligentium. — Wiganum credo de suo in *ᾗ* mutasse, qua ratione tamen admodum nihil proficit. Tenendi sunt ad huius capitis initium Bacchylidis versus apud Dion. Halic. *περὶ συνθέσεως* p. 240. Ed. Upton:

οὐχ ἕδρας ἔργον οὐδ'
ἀμβολᾶς, ἀλλὰ χρυ-
σαιγίδος Ἰτωνίας
χρὴ παρ' εὐδαίδαλον
ναὸν ἐλ-
θόντας ἁβρόν τι δεῖξαι.

ἢν δὲ ἀπὸ πληρώσιος σίτων καὶ ποτῶν ἔῃ.] Cett. omnes *πλήσιος*, cuiusmodi nomen me alibi legere non memini. Vocem mutilam esse arbitror.

ἀφαιρέειν ἀπ' ἀγκῶνος τῆς ἐν τῷ κοίλῳ φλεβὸς, τοῦ μὴ κατ' ἴξιν· κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν.] Vulgo: *ἀφαιρέειν ὑπ' ἀγκῶνος τῆς ἐν τῷ κοίλῳ φλεβὸς, τοῦ μὴ* (*μὴ τοῦ* H. V. Pa. *b. c. e. f.*) *κατ' ἴξιν τῇσι ἑτέρῃσι πλευρῇσι. κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν.* — De aliorum haec verba interpretandi ratione nunc nihil dicam, quia

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΠΛΕΥΡΙΤΙΔΟΣ.

Κεφ. ι'.

Οὐκ ἀμβολῆς καιρὸς ἐν πλευριτικοῖσι, οὐδὲ ὑπερθέσιος μεγάλης ἰητρείης. ὅ τε γὰρ πυρετὸς, κάτοξυς ἐὼν, ἐς ὄλεθρον ὁρμᾷ· ἥ τε ὀδύνη τοῦ ὑπεζωκότος ξυνεπείγει ἐπὶ τὸ κάκιον· ἀτὰρ καὶ βῆχες, κλονέουσαι τὸν θώρηκα καὶ τὴν κεφαλὴν, ὑπολύουσι τὰς δυνάμιας. Μάλιστα μὲν ὦν αὐτῆμαρ. φλέβα τάμνειν. Ἢν δὲ ἀπὸ πληρώσιος σίτων καὶ ποτῶν ἔῃ, ἐπ' ἀσιτίης μίην ἡμέρην φυλάξαντα, ἀφαιρέειν ἀπ' ἀγκῶνος τῆς ἐν τῷ κοίλῳ φλεβὸς, τοῦ μὴ κατ' ἴξιν· κρέσσον γὰρ ἀπωτάτω ἄγειν. Τὸ δὲ πλῆθος μὴ μέχρι λειποθυμίης· περιπνευμονίην γὰρ ἐπιφοιτῆσαι κίνδυνος, ἢν τὸ σῶμα ἐπιψυχθὲν τὴν ψυχὴν ἐκλείπῃ. εἴσω γὰρ τὰ ὑγρὰ ξυνθέει, τῆς ἐκτὸς ἀφαιρεθέντα θέρμης τε καὶ τάσιος. πνεύμων δὲ μανός τε καὶ θερμὸς, καὶ ἐς ὁλκὴν δυνατώτατος· πλευρῶν δὲ γειτόνημα, πνεύμων, καὶ κοινωνὸς ἀλγέων. ἀτὰρ καὶ αἱ τοῦδε διαδέξιες οὐ μάλα περιγίγνονται· περιεστηκυῖα δὲ πλευρῖτις ἀπὸ περιπνευμονίης, εὐηθέστερον γάρ. Χρὴ ὦν ἐπὶ ξυμμέτρῳ τῇ ῥοῇ τοῦ αἵματος, μεσηγὺ τὸν ἄνθρωπον ξυλλέξαντα, αὖθις ἀφαιρέειν. εἰ μὲν εὖ ἔχοι, αὐτῆμαρ, τῆς ἐπανέσιος μακρῆς γιγνομένης· ἢν δὲ μὴ, τῆς ὑστέρης. Ἢν δὲ μηδὲ ὁ πυρετὸς ἐνδιδῷ, — τὰ πολλὰ γὰρ μίην ἡμέρην ὁ πυρετὸς ἴσχει τε καὶ αὔξει, — τῇ τρίτῃ, ἐν τῇ δευτέρῃ ἐπανέσι, ἀφαιρέειν, τῇ περ καὶ τὰ προςάρματα δοτέον, λιπαρῶς μὲν χρίσαντα ὅλον τὸν ἄνθρωπον· ἐπὶ δὲ τῇ πλευρῇ, καὶ ἔλαιον θέντα μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ πηγάνου ἢ ἀνήθου ἀφεψήματος· καταιονεῖν δὲ τὸ πλευ-

verum non vidisse illos opinor. — Ante omnia ὑπ' ἀγκῶνος mutandum in ἀπ' ἀγκῶνος. Iam vero sequentium structura haec est: ἀφαιρέειν ἀπὸ τῆς φλεβὸς ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀγκῶνος τοῦ μὴ κατ' ἴξιν. Haec bene habent et cum priscorum ratione congruunt. Sed quid τῇσι ἑτέρῃσι πλευρῇσι, quod iam abundat et Wigano molestiam peperit, modo eius adn. inspicias? Ego ita ortum opinor, ut ad τοῦ μὴ κατ' ἴξιν quis in margine adscriberet τῆς ἑτέρης πλευρῆς, quae glossa quidem in textum est invecta, et genitivus in dativum mutatus postea. Ad res ipsas quod attinet, Sprengelius (Opuscc. Acadd. p. 95. ed. Rosenbaum) putat, Aretaeum primum fuisse, qui praeceperit, venam secandam esse in parte a loco affecto longe distante. Nempe e repugnantia, quam deprehendere sibi videtur in locis de venae sectione, qui leguntur in lib. spurio Hipp. de Natura ossium, conficit fragmenta de venis in hoc libro partim esse recentissima. — De antiquitate huius fragmentorum collectionis dicendi locus hic non est; faciam, ut spero, in Hippocratis editione. Sed profiteor me sic censere: Aretaeum facile praeceptum suum e libellis de Hominis natura, et de Ossium natura, vel ex alterutro haurire potuisse. Neque enim tantam video in illis locis repugnantiam, ut hac de causa fragmentum in utroque libello spurio obvium Polybo abiudicare ausim.

εἴσω γὰρ τὰ ὑγρὰ ξυνθέει, τῆς ἐκτὸς ἀφαιρεθέντα θέρμης τε καὶ τάσιος.] Wiganus: «num ἐντός? inquit. Nam sanguis calorem internis partibus praecipue communicat.” Mira dubitatio, quae viro erudito imprudenti excidit: nam si ἐντός libri darent, in ἐκτός mutatum cuperes.

περιεστηκυῖα δὲ πλευρῖτις ἀπὸ περιπνευμονίης, εὐηθέστερον γάρ.] Γάρ abesse solet in Edd. — Adposuit Wiganus in O. ex H. Vidi itidem in Pc. d. e. f. πνευμονίης H. — De περιεστηκυῖα dixi in obss. ad Soranum p. 329. seq.

ἢν δὲ μὴ τῆς ὑστέρης.] Τῆς ἑτέρης H.

τῇπερ καὶ τὰ προςάρματα δοτέον, λιπαρῶς μὲν χρίσαντα ὅλον τὸν ἄνθρωπον. ἐπὶ δὲ τῇ πλευρῇ καὶ ἔλαιον θέντα μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ πηγάνου ἢ ἀνήθου ἀφεψήματος· καταιονεῖν δὲ τὸ πλευρὸν εὖ μάλα προςηνέως.] Equidem, licet libros omnes in hac lectione huiusce loci conspirare videam, vereor tamen, ut recte se habeat. Miror θέντα ἐπὶ τῇ πλευρῇ ἔλαιον μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ: verbum τιθέναι de alio materiae genere non semel apud nostrum occurrit, sed ἔλαιον τιθέναι ἐπὶ τῇ πλευρῇ mirum sonat. Infra in hoc ipso cap. κηρωτὴν ξὺν τῷ κυπρίνῳ καὶ πηγανίνῳ τιθέναι. — Cap. 7. κηρωτὴν ξὺν νίτρῳ καὶ σίνηπι τιθέναι. Cap. 2. σίκυον χρὴ τὸν ἄγριον ξὺν ὄξεϊ τρίψαντα σινήπιος ἴσῃ μάζῃ ξυμμίξαντα τιθέναι. — Vides τιθέναι usurpari de materie solidiore certe quam oleum est; itaque illud ἔλαιον θέντα intelligendum de oleo cum alia materie, quacum oleum in epithema coniungatur. Sed praeterea, quid est ἔλαιον μαλθακόν? Scio equidem apud Hipp. de morb. mul. II. p. 671. vs. 26. Foësio legi: καὶ μυρσίνης φύλλα

ρὸν εὖ μάλα προςηνέως. Μετεξετέροισι δὲ καὶ τὸ ἄλγημα καὶ ἡ φλεγμασίη ἔξω ὤκειλε, ὡς δοκέειν τῶν τῇδε τὸ πάθος εἶναι. τὸ δέ ἐστι τῶν ἔνδον αὔξησις.

Τροφῆς δὲ νῦν, ὡς ἀμφὶ πάσης ἰητρείης ἔστω λόγος, ὡς μηδὲν ἐς ἁμαρτωλὴν ἴῃ. Ἐν τροφῇ γὰρ κείσεται φάρμακα· ἀτὰρ καὶ τὰ φάρμακα ἐν τροφῇ. Γένεϊ μὲν ὦν θερμὴ καὶ ὑγρὴ, ἠδὲ λείη καὶ ὁμαλὴ, σμηγματώδης, διαλυτικὴ, λῦσαι, λεπτῦναι φλέγμα δυναμένη. Σιτίων μὲν ὦν ἁπάντων πτισάνη προκεκρίσθω· ἐν ἀρχῇ μὲν ἐς χυλὸν διηθημένη, ὡς τὸ στερεὸν αὐτέης διακεκρίσθαι, ξὺν μέλιτι πεποιημένη μοῦνον. Πτισάνης δὲ τὰ ξυνήθεα ἐς ἡδονὴν καὶ ποικιλίην φάρμακα ἀπέστω, νῦν γὰρ ἀρκεῖ ὁ χυλὸς μοῦνος. Ἱκανὴ μὲν ὑγρῆναι καὶ θερμῆναι· δυνατὴ δὲ λῦσαι φλέγμα καὶ σμῆξαι· ἄνω δὲ ἀνάγειν μὲν ἀπόνως, ὁκόσα ἀνάγεσθαι χρή· ὑπάγειν δὲ ῥηϊδίως τὴν κοιλίην. προςηνὲς δὲ τὸ λεῖον αὐτῆς καὶ ἐς κατάποσιν εὔκολον· ἀτὰρ καὶ τὸ γλίσχρασμα θερμασίας πρηΰνει, ὑμένας καθαίρει, πεπαίνει βῆχας, πάντα μαλθάσσει. αἵδε κριθῆς ἔασι ἀρεταί. Δευτέρην δὲ χώρην ἔχουσι οἱ χόνδροι, ὀλίγοισί τισι τῆς πτισάνης ἀγαθοῖσι καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἐόντες. τὸ γλίσχρασμα γὰρ, τὸ λεῖον, τὸ προςηνὲς ἐς κατάποσιν, ξυνόν· τὰ δὲ ἄλλα πάντα μείους. πεποιήσθωσαν δὲ καὶ οἵδε ἁπλοῖ, ξὺν μέλιτι μοῦνον. Ἀγαθοὶ δὲ καὶ τράγοι. κακίων δὲ ἐπ' αὐτῶν ὄρυζα, ξηρῆναι, τρηχῦναι, ἐπισχεῖν κάθαρσιν πλευρῶν μᾶλλον ἢ οὐρῆσαι. Ἄριστος δε καὶ ἄρτος ξηρὸς, κοπεὶς,

ξηρὰ, μύρῳ μαλθακῷ ταῦτα δεύσας, ὑποθυμίη: scio μύρον et ἔλαιον nostro interdum synonyma esse; sed quid ἔλαιον μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ. — Ipsum enim oleum ad ἀλείφατα conficienda adhibetur: cf. cap. 4. tum vero ἄλειφαρ παλαιὸν Aretaeo est ἔλαιον παλαιόν. — Praeterea vel grammatice tantum si rem spectem, miror ξὺν ἀλείφατι θερμῷ πηγάνου ἢ ἀνήθου ἀφεψήματος: haec enim ita coniugere vix licet. Itaque de loci corruptela certiores factos nos opinor: vellem equidem, ut de emendandi ratione certi quid haberem proferendum. — Pro ἔλαιον possis forte ἔριον reponere: sed fatendum vulgo plurali numero ἔρια apud nostrum et ceteros medicos Graecos legi: itaque conieci aliquando λάσιον, qua de re vid. Oecon. Hipp. in voce. Vellem fere ἐπὶ δὲ τῇ πλευρῇ καὶ λάσιον θέντα μαλθακὸν ξὺν ἀλείφατι θερμῷ μετὰ πηγάνου ἢ ἀνήθου ἐνεψηθέντος. — Sed nihil certi affirmare audeo; siquidem aliquid etiam intercidere potuit.

μετεξετέροισι δὲ καὶ τὸ ἄλγημα καὶ ἡ φλεγμασίη ἔξω ὤκειλε.] Libri καὶ ἡ φλεγμασίη ἐξώκειλε. Iam Petitus: « deest, inquit, adverbium ἔξω vel ἐς τὰ ἔξω, quod restituendum est. Ita enim legendum esse liquet e contextu." Possis omnino ἔξω ἐξώκειλε scribere: sed malui ἐξώκειλε in duas seiungere voces ἔξω ὤκειλε, quae lenissima, quae adhiberi possit, medela.

τὸ δέ ἐστι.] Vulgo τόδ' ἐστι, sed τόδε H. Pc.; una in O. τὸ δέ ἐστι receptum, quod exhibui. Possis etiam τόδε δ' ἐστί reponere.

τροφῆς δὲ νῦν, ὡς ἀμφὶ πάσης ἰητρείης ἔστω λόγος, ὡς μηδὲν ἐς ἁμαρτωλὴν ἴῃ.] Pro ἴῃ libri omnes εἴη. Nondum satis certo scio, num pro εἴη, quod vel modus optativus corruptum esse arguit, ἴῃ reponendum sit, an vero ἔῃ: maxime tamen arridet ἴῃ. — Nempe comparo ἰέναι εἰς φιλίαν, εἰς λόγους, similia alia.

σιτίων μὲν ὦν ἁπάντων πτισάνη προκεκρίσθω.] Procul dubio, quod alii dudum vere animadverterunt, nostro haec scribenti obversabatur locus ex Hipp. de Victu acut. § 10. mihi.

ξὺν μέλιτι πεποιημένη μοῦνον.] Vulgo πεπονημένη. H. V. ξὺν μέλιτι δὲ μοῦνον πεπονημένη. Sed H. in marg. πεποιημένη, quod in O. a Wigano est receptum. Infra πεποιήσθωσαν δὲ καὶ οἵδε ἁπλοῖ ξὺν μέλιτι μοῦνον libri omnes. — Itaque cum Wigano πεποιημένη h. l. scripsi. Quodsi tamen animum attendas ad seqq. πτισάνης δὲ τὰ ξυνήθεα ἐς ἡδόνην καὶ ποικιλίην φάρμακα ἀπέστω, loco nostro etiam πεποιαμένη scribi potuisse, est fatendum: sed minus hoc adaptatum iis, quae infra ponuntur.

δευτέρην δὲ χώρην ἔχουσι οἱ χόνδροι, ὀλίγοισί τισι τῆς πτισάνης ἀγαθοῖσι καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἐόντες.] Libri ὀλίγοισι τοῖσι πτισάνης ἀγαθοὶ καὶ ἄριστοι ἐόντες. — Ad τοῖσι Wiganus: « malim, inquit, τισι. Sic (117. 28.) φακοὶ, οἵγε ἔχουσι μέν τινας ἀρετὰς πέψιος." Exemplum tamen non satis ad h. l. accommodatum mihi videtur. Idem ad ἀγαθοὶ καί, adnotat: « ἀγαθοῖσι legendum existimo." Non credo καί delendum esse, sed αὐτοί pone hanc voculam interiisse: adeo ut reposuerim quod Aretaeus scripsisse videbatur.

ἀγαθοὶ δὲ καὶ τράγοι. κακίων δ' ἐπ' αὐτῶν ὄρυζα, ξηρῆναι, τρηχῦναι, ἐπισχεῖν κάθαρσιν πλευρῶν μᾶλλον ἢ οὐρῆσαι.] Pro ἐπισχεῖν vulgo ἐπίσχεσιν, H. ἐπίσχειν, quod receptum a Wigano: ego in ἐπισχεῖν mutavi propter praecedentia et seq. aor. οὐρῆσαι. Verum operae pretium est adponere, quae Wiganus ad h. l. adnotavit. « ἐπίσχειν, inquit. Ita legendum cum H. non ut in V. G. ἐπίσχεσιν. Haec facile intelligentur ex significatione οὐρῆσαι, quae vox Hippocratica non modo, *urinam reddere*, aut *urinam movere*, sed etiam *fluidum reddere*, *sero diluere*, *ad evacuationem* idoneum facere. Ὁκόταν οὖν χολὴ κινηθεῖσα ἐς τὰς φλέβας καὶ ἐς τὸ αἷμα εἰςέλθῃ, διεκίνησε καὶ διούρησε τὸ αἷμα ἐκ τῆς εἰωθυίης συστάσιός τε καὶ κινήσιος. (Hipp. de morb. I. p. 460. 43.) V. διοῤῥώσιος in Foësii Oecon., ubi διοῤῥοῦσθαι et διοροῦσθαι pro διουρέειν et διουρεῖσθαι a quibusdam legi monet." — Κάθαρσιν οὐρῆσαι h. l. omnino significare spu-

κρησέρῃ σεσησμένος, εὔκρητος, εὔπεπτος, ξὺν μελικρήτῳ διαρκὴς τροφή. Ἢν δὲ ἤδη μὲν προήκῃ ἡ νοῦσος, πρὸς δὲ τὰ σιτία ἀπηυδήκῃ ὥνθρωπος, πτισάνη μὲν ἐκ κριθῆς διδόσθω λείη, κάθεφθος. ἄνηθον δὲ ἔστω καὶ ἅλες πτισάνης τὰ ὄψα· καὶ ἔλαιον λεπτὸν, ἄποιον, ἄγλισχρον, ἀτρήχυντον. κρέσσον δὲ ξὺν τῇ πτισάνῃ, ὡς μὴ πολλὸν τοῦ ἐλαίου ἑψεῖν· καὶ γὰρ πῖον ἴσχει τὸ ῥόφημα, καὶ τὴν κακίην τὸ ἔλαιον ὄλλυσι· οὐδὲ γὰρ ἐμφανὲς ἔτι γίγνεται τῇ πολλῇ ἑψήσι ἐς τὸν χυλὸν ἀναποθέν. ἔστω δὲ καὶ πράσον ξὺν τῇ κόμῃ καὶ ἀμύγδαλα πικρὰ ξὺν τῷ χυλῷ ἑψόμενα· εὔπνοόν τε γὰρ καὶ φαρμακῶδες ὑπὸ τῶνδε γίγνεται· καὶ τὰ πράσα βρωθῆναι ὑπὸ τοῦ χυλοῦ, ὀνησίφορα καὶ ἥδιστα. Ἤδη δὲ καὶ ὠῶν καιρὸς εὐχύλων· ἢν δὲ ὑγρὴ καὶ πολλὴ ἀναγωγὴ ἔῃ, θείου τοῦ ἀπύρου ἐμπασσέσθω καὶ νίτρου· ἄριστον δὲ τῶν ἀρτιτόκων ὠῶν δοθῆναι ἐκ πυρὸς ἀπύρων· ἀπὸ γὰρ τῆς μήτρης ἡ θέρμη ὑγροτέρη μὲν πυρὸς, οἰκειοτέρη δὲ τῷ νοσέοντι, ὅκως ἐκ ζώου ζώῳ. Ἢν δὲ φλέγμα κολλῶδες ἔῃ καὶ γλίσχρον, ἐς τὰ ὠὰ ἔλαιον ἐγχέειν, καὶ ῥητίνης τῆς ξηρῆς, τῆς ἀπὸ πίτυος, ἐμπάσσειν, ὅκως τὸ θεῖον κρέσσον ἔῃ· καὶ τῆς ἀπὸ τερμίνθου δὲ, τήξαντα. Καὶ πέπερι ὀνηϊστὸν, καὶ ἐν ὠοῖς, καὶ ἐν πτισάνῃ, καὶ ἅπασι τοῖσι ἐδέσμασι· καὶ ὁκόσα πεπέρεϊ ξυνῳδά. Κρεῶν ἀκρόποδες ἐν χυλοῖσι τακεροὶ, πέλειαι, ἀλεκτορίδες ἐφθαί. συῶν ἐγκέφαλοι, ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ, ἄνευ δὲ τουτέου ἄκνισοι. Ἢν δὲ ἄκερχνος ἔῃ, δοτέον καὶ θαλασσίων, ἢ πετραίων, ὅ τι ἂν ἄριστον ἡ χώρη φέρῃ. Ὡς δὲ μὴ ἁμαρτάνῃ ἐπιθυμίῃ, μηδὲ σμύχηται τῇ λεπτῇ διαίτῃ ὁ νοσέων, χαρίζεσθαι ὀπώρης, μήλων ἐφθῶν ἐν ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ στέατι ὀπτῶν· ἀφαιρέειν δὲ χρὴ τὸ λέπος καὶ τὰ ἐντὸς τρηχέα ξὺν τοῖσι σπέρμασι. ἐφ' ὥρης δὲ καὶ σύκων. ἀτὰρ καὶ τῆς ἄλλης δοτέον, ὁκόσον ἂν ῇ ἀβλαβὴς ἡ ὀπώρη, ἀλλὰ καὶ ὀνηϊστός. Ἀμφὶ μὲν ὦν τροφῆς, τάδε.

Ἐπὶ δὲ τῷ πλευρῷ κέεσθαι χρὴ ἔρια θυμιηθέντα θείῳ, λίπαϊ δεδευμένα, ἔνθα ἄνηθον ἥψηται, ἢ πήγανον. Ξυνεχὲς δὲ τουτέοισι τὸ πλευρὸν καταιονεῖν. ἠδὲ ἐπιπλάττειν πρὸ τῆς προσάρσιος· πρὸς δὲ τοῖσι ξυνήθεσι πλάσμασι, μελίλωτον ἑψηθὲν ξὺν μελικρήτῳ, ξυμμίσγοντα μήκωνος τῆς σαρκὸς ἐνηψημένης, καὶ μάννης ἄλητον ἐμπάσσειν.

torum excretionem facilem reddere ipsa sputa fluida efficiendo, indicat locus infra obvius: ἢν δὲ ὑγροτέρη ᾖ ἀναγωγὴ καὶ πολλή: — maxime vero antithesis ipso nostro loco obvia ξηρῆναι, τρηχῦναι, ἐπισχεῖν. — Ceterum olim τρηχῆναι edebatur: τρηχῦναι, quod Wig. etiam desiderat in adn., praebuit Pd.

ἐς τὸν χυλὸν ἀναποθέν.] Ἐς O. Pa. b. f. εἰς cett.

ἐκ πυρὸς ἀπύρων.] Huiusmodi facetias noster sectatur: iam supra notavi κρεῶν ἀκρέων: mox ἐκ ζώου ζώῳ.

ὅκως τὸ θεῖον κρέσσον ἔῃ.] Εἴη cett.; de meo ἔῃ exhibui.

συῶν ἐγκέφαλοι ὀπτοὶ μὲν ξὺν τῷ ἐπιπλόῳ, ἄνευ δὲ τουτέου ἄκνισοι.] Crassus: «porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo vero nidore vacantia.” Melius quam Wiganus, qui: «suis cerebrum cum omento tostum vel sine hoc nidoris expers.” Noster indicat cerebrum cum omento, fortasse ipso obvolutum, esse torrendum, sed hoc demendum esse, quando cerebrum comedendum datur. — Pa. b. f. ξύν praebent, σύν cett.

ἢν δὲ ἄκερχνος ἔῃ.] Sic O. Pa. c. ἢν δ' ἄκερχνος cett.

μηδὲ σμύχηται τῇ λεπτῇ διαίτῃ.] Vulgo μηδὲ σμήχηται ἐν τῇ λεπτῇ διαίτῃ. — Unus Pb. σμύχεται (sic). De meo ἐν omisi, quod frequenter apud nostrum otiose a librariis invectum est.

ἀφαιρέειν δὲ χρὴ τὸ λέπος καὶ τὰ ἐντὸς τρηχέα ξὺν τοῖσι σπέρμασι.] Legebatur τοῦ λέπεος καὶ τῶν ἐντὸς τρηχέων, sed requiritur accusativus, quum ista omnia sint demenda.

ἔνθα ἄνηθον ἥψηται ἢ πήγανον.] Cett. omnes ἕψηται. De meo ἥψηται repono.

πρὸς δὲ τοῖσι ξυνήθεσι πλάσμασι.] Sic V. O. Pa.: cett. omnes δέ perperam omittunt. Sed advertit πλάσμασι pro ἐπιπλάσμασι: videtur Aretaeus saepius simplicia pro compositis usurpare: iam observavimus bis aut ter τιθέναι pro ἐπιτιθέναι. — ἑψήθη et ἐζέσθη pro ἐνεψήθη et ἐνεζέσθη. — Mox bis πρὸ τῆς ἄρσιος, pro πρὸ τῆς προσάρσιος. Hoc quidem ipsum, paulo superius usurpavit, quo fit ut fere dubites, an non librariis illud ἄρσιος et nostrum πλάσμασι debeatur: verba vero illa simplicia omnino ab auctore sunt profecta. Ἐπιπλάσμασι h. l. desideravit Wiganus, qui tamen cett. non contulit.

Ἢν δὲ ὑγροτέρη ἡ ἀναγωγὴ καὶ πολλὴ, αἴρης ἄλητον, ἢ ἐρυσίμου, ξυμμίσγειν, καὶ νίτρον ἐμπάσσειν. Ἢν δὲ μῆκος ἤδη τῆς νούσου γίγνηται, καὶ τῆς ὀδύνης ἐγκεομένης καὶ ὑγρῆς καθάρσιος γιγνομένης, ἔμπυον μὲν ἐλπὶς τὸν ἄνθρωπον ἔσεσθαι· σίνηπι δὲ ξυμμίσγειν, καὶ κάχρυ, τοῖσι ἐπιπλάσμασι. ἢν δὲ καὶ ψυχρῶν τῶν τόπων ἔσωθεν τοῖσι κάμνουσι αἴσθησις γίγνηται, ὄξος παραχέειν. Χρὴ δὲ ἐνεργὸν ποιέεσθαι, ἐς πολλὸν τὴν θερμασίην τῶν ἐπιπλασμάτων διαρκέειν. κρέσσων γὰρ ἤδη καὶ ἡ θέρμη τῆς τῶν ἐπιπλασμάτων νεωχμώσιος. Ἔστωσαν ὦν θάλψιες ἐν κυρβασίῃσι διὰ ἁλῶν, κέγχρου, λίπαος θερμοῦ τοῦ ἐν κύστεσι. Κοῦφον δὲ ἔστω πᾶν μηχάνημα πυρίης, ὡς μὴ τὰ ἄχθεα πρὸς τῷ πόνῳ πόνον ἐνδιδῷ. Τοῖσδε μέντοι καὶ ἐπὶ τῇ τροφῇ χρέεσθαι, ἢν ξυνεπείγῃ τὸ ἄλγος.

Ἤδη δὲ ἐπὶ τοῖσδε καὶ σικύης καιρὸς γένοιτο. ἄριστος δὲ ὁ μετὰ ἑβδόμην· πρόσθεν δὲ μὴ ξυνεπειχθείης. οὐ γὰρ εὐήθεες αἱ νοῦσοι, ὁκόσαι πρὸ ἑβδόμης ἀπαιτέουσι σικύην. Ἔστω δὲ μεγάλη, εὐρεῖα πάντη, ἀμφισχεῖν τὸ ἀλγέον χωρίον ἱκανή. οὐ γὰρ εἴσω ἐνδιδοῖ τὸ ἄλγος, ἀλλ' εἰς εὖρος κέχυται. Ἔστω δὲ καὶ ἡ ὑπὸ τῇ σικύῃ φλὸξ πολλὴ, ὡς μὴ μοῦνον ἑλκύσαι, ἀλλὰ καὶ ἀλεῆναι πρὸ τῆς ἀποσβέσιος τοῦ πυρός. Καὶ μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν σχάσαντα ἀφαιρέειν αἷμα, ὁκόσον ἂν ἡ δύναμις παρίῃ. Πολλὸν

σίνηπι δὲ ξυμμίσγειν καὶ κάχρυ τοῖσι ἐπιπλάσμασι.] Vulgo *κάγχρυς*: *κάγχρυ* H. V. Pa. *b. d.* *κάχρυ* Pc. *e. f.* Hoc recepi, quum Diosc. etiam *κάχρυς* et *κάχρυ* habeat III. 79. 80. — Item Theophrastus; vid. Ind. Schneideri.

χρὴ δὲ ἐνεργὸν ποιέεσθαι ἐς πολλὸν τὴν θερμασίην τῶν ἐπιπλασμάτων διαρκέειν.] Crassus: «illud autem efficere operae pretium est, ut cataplasmatum calor diu efficax permaneat." Wiganus: «oportet etiam cataplasmata valentia efficere, ut eorum calor diu remaneat." — Idem autem in adnn. ad *ἐς*: «Malim, inquit, *ὡς ἐς*. Aëtius, qui haec inter alia pleraque ex hoc capite excerpsit, ait, *Φροντιστέον δ' ὅπως θερμὰ διαμείνῃ τὰ καταπλάσματα.*" — Me iudice recte interpretatur Crassus, Wiganus contra a vero aberravit. Arctissime cohaeret *ἐνεργὸν ποιέεσθαι*, quod idem valet ac verbum *ἐνεργεῖν*. Itaque in Aëtii metaphrasi solum *Φροντιστέον* ponitur pro *χρὴ δὲ ἐνεργὸν ποιέεσθαι.*

κρέσσων γὰρ ἤδη καὶ ἡ θέρμη τῆς τῶν ἐπιπλασμάτων νεωχμώσιος.] In hisce Wiganus pro *ἤδη καί* desideravit, *καὶ ἧδε*: ipse in eandem incidi coniecturam, antequam editorem Anglum illam occupavisse videram, sed antea etiam in dubium eam vocare coeperam. Nimirum modo vim quandam agnoscamus in *ἡ*, ita ut articulum *δεικτικῶς* sumamus, quod nonnumquam apud Hipp. et Aretaeum etiam faciendum, omnia salva sunt: nam ipsa particula *ἤδη* minime inepte ponitur. — Libri omnes in scriptura nominis *νεωχμώσιος* consentiunt: infra noster *νεόχμωσιν* ponit libro seq. — Cf. Koen. ad Greg. Cor. p. 544.

ἔστωσαν ὦν θάλψιες ἐν κυρβασίῃσι διὰ ἁλῶν, κέγχρου, λίπαος θερμοῦ τοῦ ἐν κύστεσι.] Puto nostrum imitari pseudo-Hipp. lib. II. de m. mul. (p. 853. Ed. Kühn.): *ὁκόταν γυναικὶ ὁ μαζὸς τρηχὺς γένηται, στυβῆς (στοιβῆς?) καρπὸν, ἢ βάτου ἑψῆν (ἑψεῖν?) σὺν ὕδατι καὶ ἐλαίῳ, καὶ τοὺς μαζοὺς καταπλάσσειν καὶ τεύτλου φύλλα ἐπιῤῥίπτειν ἔπειτα ῥάψαι ἐς ῥάκος ὡς κυρβασίην, τεκμηρόμενος ὅσσον τὸν μαζὸν ἐκχωρήσῃ (χωρήσῃ) καὶ οὕτως ἐντιθέναι τὸν τιτθόν.* — Sed videndum de isto *διὰ ἁλῶν*, pro quo libri *διὰ εἰδῶν*: nempe Wiganus: «Quid hae voces, inquit, significent, haud intelligo. Certe legendum *διὰ ἁλῶν*. Ita sale cum milio utitur Hipp. pro fomento in Pleuriticis (de V. Acut.) *πυρίῃ δὲ ξηρῇ, ἅλες, κέγχροι πεφρυγμένοι ἐν εἰρινέοισι μαρσιππίοισιν.* Aretaeus in Ileo utitur (105. 51.) *πυρίῃ ἁλῶν καὶ κέγχρων φωχθέντων.* In tetano (85. 44.) sale sed non milio: *ἅλες λεπτοὶ ἐν τῷ μαρσιπίῳ, κέγχρος γάρ κ. τ. λ.*" — In Latinis Wiganus illud *διὰ εἰδῶν* non expressit. Crassus mira quaedam posuit: «Proinde calefactiones in sacculis ex huiusmodi, ut pote ex milio fiant, aut ex calente oleo in vesica incluso." — Wiganus me iudice verum vidit. *Εἴδη* sunt, quas hodie etiam medici in formulis suis *species* appellant: monuit hac de re summus Hemsterh. ad Aristoph. Plutum p. 320: «*εἶδος*, inquit, interpretor *speciem odoratam*...... sic enim proprie *τὰ εἴδη* recentioribus sunt usitata, licet veteres latius extendant, omnemque mercium speciem sub eo vocabulo complectantur." cett. Sed hoc loco eiusmodi quid non est congruum.

ὡς μὴ τὰ ἄχθεα πρὸς τῷ πόνῳ πόνον ἐνδιδῷ.] Libri *ἐνδιδοῖ*: subiunctivum requirebam, quapropter *ἐνδιδῷ* scripsi. Illud *πρὸς τῷ πόνῳ πόνον ἐνδιδῷ* rursum poëticam formulam fere refert, qualis Sophoclea illa ex Niobe (vid. Poet. Scen. Gr. ed. Dindorf. p. 49. fragmentorum):

— καὶ πόνῳ πόνον
ἐκ νυκτὸς ἀλλάσσουσα τὸν καθ' ἡμέραν.

καὶ μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν σχάσαντα ἀφαιρέειν αἷμα, ὁκόσον ἂν ἡ δύναμις παρίῃ.] Libri *ἀποσχάσαντα* ferunt et *παρείῃ*. — Vix differunt inter se *ἀποσχάζειν* et *σχάζειν*: — compositum legis apud Hipp. in Progn. *οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἕς τ' ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι*; apud Gal. de Sanit. tuend. V. 12. *ἢ φλέβα τέμνοντα ἢ ἀποσχάζοντα τὰ σφυρά.* — Idem ad Glauconem II. 4. (p. 93. Kühn.) *οὕτω δὲ καὶ ἄλλο τι καὶ ἄλλο μέρος πεπονθὸς ἀποσχάζομεν.* — Sed h. l. non credo, Aretaeum *ἀποσχάσαντα* scripsisse, quum noster euphoniae consulere

δὲ ἔστω πλέον ἢ εἰ ἐπ' ἄλλης προφάσιος ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων ἀφαιρέοις αἷμα· ἐπιδηλοτάτη γὰρ ἐπὶ τῶν πλευριτικῶν ἡ ἀπὸ σικύης ὠφελείη. Ἅλες δὲ ἢ νίτρον ἐπὶ τῇσι σχάσεσι δηκτικὸν μὲν καὶ ἀλγεινὸν, ὑγιηρὸν δέ. Ἀλλὰ ξυντεκμαίρεσθαι τὰς δυνάμιας καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸν τρόπον. ἢν γὰρ ἀλκήεις τὴν ψυχὴν καὶ καρτερὸς ἔῃ, ἐμπάσσειν τῶν ἁλῶν, μὴ αὐτοῖσι τοῖσι ἕλκεσι, ὡς αὐτέων ψαύειν· τῇ δὲ ὀθόνῃ ἐπιπάσσειν, δεδευμένῃ τῷ λίπαϊ, ἠδὲ ἐπιπετάζειν τῷ χωρίῳ· οἱ γὰρ ἐκ τῆς ξυντήξιος ἰχῶρες τῶν ἁλῶν εἰσὶ ἀδηκτότεροι. πολλὸν δὲ τοῦ λίπαος καταιονεῖν χρὴ, ὅκως τῷ προςηνέϊ τοῦδε ἀμβλύνηται τὸ ἄλγος τῆς δήξιος. Δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἄριστον τὴν σικύην προςβάλλειν, ὡς ἐκ τῶν τρωμάτων ἕλκηταί τις λεπτὸς ἰχώρ. τόδε πολλὸν μὲν τῆς ἐπίπροσθεν σικύης ἀνυσιμώτερον, πολλὸν δὲ τῆς δυνάμιος φυλακτικώτερον· οὐ γὰρ αἷμα, ἡ τροφὴ, ἀλλὰ ἰχὼρ ἐκρέει. καὶ τόδε μέντοι, προευκρίνησας ἀμφὶ τῆς δυνάμιος, πρήσσειν. τῇ τρίτῃ δὲ κηρωτὴν ξὺν τῷ κυπρίνῳ καὶ πηγανίνῳ τιθέναι. Ἢν δὲ ἔτι καθάρσιος τὰ πτύαλα δέηται, τοῖσι κηρώμασι ῥητίνης ξυντήκειν, ἢ τοῦ θείου τοῦ ἀπύρου ξυμμίσγειν· καὶ αὖθις πυριῆν τὸ χωρίον. Τρόπος δὲ σικύης· ἔχειν ὧν χρὴ κεραμεοῦν κοῦφον, ἁρμόζον τῇ πλευρῇ, εὐρὺ, ἤ τι χάλκεον πρηνὲς ἐπὶ τὰ χείλεα ἀμφιθεῖναι τοῖσι ἀλγέουσι. Ὑποτιθέναι δὲ φλόγα μεγάλην ξὺν λίπαϊ, ὅκως ζῶσα ἐς πολλὸν διαρκέῃ χρόνον. μὴ περισφίγγειν δὲ τὰ χείλεα πρὸς τῇ σαρκὶ, ἀλλ' ἐς διαπνοὴν διαδοχή τις ἔστω, ὡς μὴ ἀποσβεσθέῃ τῇ πνιγί. ἐς πολλὸν δὲ ἐξάπτεσθαι ἔνι. ἡ γὰρ ἔνδον ἐκείνου θέρμη, ἄριστον μὲν πυρίημα, ἀγαθὴ δὲ πρόκλησις ἱδρώτων.

Χρὴ δὲ μήτε τὴν κάτω ἰητρείην ὑπερορῆν. ἀνδράσι μὲν ἐς τὸ ἔντερον πηγάνινον ἔλαιον ἐγχέοντα· γυναιξὶ δὲ, καὶ ἐς ὑστέρην. Διηνεκέα δὲ τὰ πινόμενα καὶ καταποτὰ ἔστω· μελίκρητον ξὺν τῷ πηγάνῳ, καὶ χυλῷ πτισάνης, ἢν ξυνεχὲς βήσσῃ, ὡς ἐν τρο-

soleat: librarios puto praepositionem superioris nominis ad verbum transtulisse. — Minime ferendum παρείη: omnino e παρίῃ ortum hoc.

πολλὸν δὲ ἔστω πλέον.] Πολλῷ Pb. δέ O. Pc. δ' cett. — Mox pro ἀφαιρέοις H. ἀφαιρέουσιν. Cett. ἀπ' ἄλλης προφάσιος; de coniectura repono ἐπ' ἄ. π.

ἅλες δὲ ἢ νίτρον ἐπὶ τῇσι σχάσεσι, δηκτικὸν μὲν καὶ ἀλγεινὸν, ὑγιηρὸν δέ.] Vulgo τοῖσι edebatur, sed O. ex V. τῇσι. — In Pa. b. c. e. itidem articulum fem. gen. inveni: adeo ut forte τοῖσι error typogr. sit. — Vulgo ὑγιεινόν, sed Pc. d. e. f. ὑγιηρόν, quod propter euphoniam omnino praestat.

τῇ δὲ ὀθόνῃ ἐπιπάσσειν δεδευμένῃ τῷ λίπαϊ, ἠδὲ ἐπιπετάζειν τῷ χωρίῳ.] Libri ἐπιπετάσειν. Pc. ἐπιπετάσεις. Restitui praesentis debitam formam. χώρῳ V. A. Pa. e.

ξυντήξιος.] Sic O. Pc. e. f. συντήξιος cett.

ὅκως τῷ προςηνέϊ τοῦδε ἀμβλύνηται τὸ ἄλγος τῆς δήξιος.] Libri omnes ἀμβλύνῃ: sed non memini me ἀμβλύνω intransitive sumtum videre. Aretaeus ἀμβλύνηται scripsit, vel totam periodum ita contexuit: ὅκως τὸ προςηνὲς τοῦδε ἀμβλύνῃ τὸ ἄλγος τῆς δήξιος.

οὐ γὰρ αἷμα ἡ τροφή; ἀλλὰ ἰχὼρ ἐκρέει.] Libri ἢ τροφή; quod et Crassus Latine expressit. — H. αἱ τροφαί. Verissime in O. ἡ τροφή reposuit Wiganus. — ἐκρέουσι H. itemque Pe.

καὶ τόδε μέντοι προευκρίνησας ἀμφὶ τῆς δυνάμιος πρήσσειν.] Imitari videtur Hipp. Aphorismum 24. I. ἐν τοῖσι ὀξέσι πάθεσι ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῇσι τῇσι φαρμακίῃσι χρέεσθαι, καὶ τοῦτο προεξευκρινήσαντας ποιέειν.

ἢν δὲ ἔτι καθάρσιος τὰ πτύαλα δέηται.] Πτύελα V. G. v. l. Pa. b. — Wiganus e V. πτύελα scripsit: mihi forma Hippocrati etiam nonnumquam usurpata servanda videtur. In vetustissimis medicorum Coorum reliquiis πτύαλον et πτυαλισμός legis: in cod. vetustissimo Hipp. de V. A. πύαλος.

κηρωτὴν ξὺν τῷ κυπρίνῳ καὶ πηγανίνῳ τιθέναι.] Libri πηγάνῳ: repono πηγανίνῳ de coniectura Wigani et mea. Adposuit editor Anglus locum ex Aëtio (176. 1.) τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὴν ἀφαίμαξιν, κηρωτὴν κυπρίνην ἢ πηγανίνην ἐπιτιθέναι ταῖς ἀμύχαις. Hinc coniicias, Aretaeum ἢ κυπρίνῳ scripsisse: interdum tamen talia coniungebantur.

καὶ αὖθις πυριῆν τὸ χωρίον. Τρόπος δὲ σικύης· ἔχειν ὧν χρὴ κ. τ. λ.] Libri dant καὶ αὖθις πυρίην τὸ χωρίον ἔχειν. ὡς τρόπος δὲ σικύης, ἔχειν ὧν χρὴ κ. τ. λ. — Mihi certo certius illud ἔχειν ὡς ortum videtur e vitiosa repetitione sequentis ἔχειν ὧν, quapropter delevi, πυρίην simul in usitatissimam Hippocrati et nostro Doricam infinitivi formam πυριῆν transformans. Sed fortasse malis: Ὁ τρόπος δὲ σικύης scribere; quod si praeferas, haud ego adversor.

ἤ τι χάλκεον.] Libri ἢ τὸ χάλκεον: sed parum apte articulus quadrat cum periodi initio ἔχειν ὧν χρὴ κ. τ. λ. —; quapropter τι de meo reposui.

ὡς μὴ ἀποσβεσθέῃ τῇ πνιγί.] Vulgo διασβεσθείη, sed ἀποσβεσθείῃ V. O. Pd. e. — Omnino in altera lect. διά e

φῇ φάρμακον. Ἢν δὲ μὴ τροφῆς καιρὸς ἔῃ, ἔστω δή τι καὶ τῶν ποικίλων· πικέριον ξὺν μέλιτι ἑψηθὲν ἐς σύστασιν· τὰς δὲ σφαίρας χρὴ, μέγεθος ὅσον κυάμου, στρογγύλας οὔσας διδόναι ὑπὸ τὴν γλῶτταν ἔχειν, διαφέροντα τῇδε κἀκεῖσε, ὡς μὴ καταποτὸν, ἀλλὰ τηκτὸν ἔῃ. Προςηνὲς δὲ καὶ τὸ διὰ τῆς μήκωνος ξὺν μέλιτι καὶ μελιλώτῳ φάρμακον, λεῖον καὶ ὑπνικόν. Τάδε μέντοι, καὶ πρὸ τῆς ἄρσιος, καὶ ἐπ' αὐτέῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ὕπνῳ, διδόναι. Ἀσίτῳ δὲ τὰ φαρμακώδεα· κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος, καὶ ἀμύλου, καὶ κώνου τοῦ κοκκάλου λείου, ἑκάστου κύαθον· καὶ ἀμυγδάλων τῶν πικρῶν πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, τοσούςδε καὶ πεπέριος κόκκους· φωχθέντα δὲ χρὴ λεῖα, μέλιτι ἐς ἂν ἔκλειγμα φυρῆν. τῶν δόσις μυστίλη μίη. Ἢν δὲ ὑγρὰ καὶ ἄπεπτα ἀνάγῃ, σμύρνης ὁλκῆς < δύο, κρόκου μίην, πεπέριος κόκκους δεκάπεντε, μέλιτος φυρῆναι λίτρᾳ μίῃ. τόδε μέντοι ἤδη τὸ φάρμακον καὶ πρὸ τῆς ἄρσιος δοτέον, μυστίλης ἥμισυ. ἀγαθὸν τόδε ἐπὶ τοῖσι χρονίζουσι, εὖτε καὶ ὀξύμελι διδόναι χρὴ, ἢν δύςπνοια ξυνεπείγῃ.

Ψυχρὸν δὲ ὕδωρ ὁκόσοι τῶν ἰητρῶν τοῖσι πλευριτικοῖσι ἔδοσαν, οὔτε ὁκοίῳ λόγῳ τῷ ξυμβαλέειν ἔχω, οὔτε τῇ πείρῃ πιστώσασθαι. Εἰ γάρ τινες ἀπὸ ψυχροῦ διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον, οἵδε μοι οὐκ ἐδόκεον εἶναι πλευριτικοί. Ἀλλὰ καὶ τοῖσι παλαιοτέροισι ἰητροῖσι ἰδέη τις ξυνδρομῆς πλευρῖτις ἐκικλήσκετο, χολῆς ἔκκρισις ἐοῦσα ξὺν πόνῳ πλευροῦ ἐπὶ σμικρῷ πυρετῷ, ἢ καὶ ἄνευ πυρετοῦ. Τόδε μέντοι τὸ πάθος οὔνομα μὲν ἔσχε πλευρίτιδος, τὸ δὲ πρῆγμα οὐκ ἴσχει. Ἀλλὰ καὶ πνεῦμά κοτε, ξυνιστὰν ἐν πλευρῷ, δίψαν ἐνδιδοῖ καὶ ὀδύνην πονηρὴν, μαλθακήν τε θέρμην. καὶ τόδε ἐκάλεσαν ἄνδρες ἀΐδριες πλευρῖτιν. Ἐπὶ τῶνδε ὦν ὕδωρ ψυχρὸν ἄκος ἂν γίγνοιτο, εὐτυχίῃ τοῦ

διαρκέῃ, διαδοχή vicinis huic verbo adhaesit: sed modus optat. utriusque lectionis ferri nequit h. l., itaque ex ἀποσβεσθείη Ionicum ἀποσβεσθέῃ effeci.

τὰς δὲ σφαίρας χρὴ μέγεθος ὅσον κυάμου στρογγύλας οὔσας διδόναι.] Edi solet h. l. τὰς δὲ χρὴ σφαίρας μέγεθος κ. τ. λ., qui verborum ordo non ferendus: aptius collocantur voces in *Pa. b.*, quorum scripturam exhibui. — In proxime antecedentibus olim πινέριον edebatur: πικέριον H. V. G. v. l. *Pa. b. e. f.*; in *c. e.* glossa adscribitur μελίττωμα: errasse hunc interpretem vix est quod moneam.

λεῖον καὶ ὑπνικόν.] Ὑπνοτικόν *Pb.*

κνίδης καὶ λίνου τοῦ σπέρματος καὶ ἀμύλου καὶ κώνου τοῦ κοκκάλου λείου, ἑκάστου κύαθον.] Libri omnes καὶ κώνου τοῦ κοκκάλου λείου: apud Hipp. de V. acut. addit. spuriorum §. 30. κόκκαλος καὶ σμύρνα ἔκλεικτον. Ad quae verba Gal. in comm.: ὁ μὲν γὰρ κόκκαλος ὑπ' αὐτοῦ λελεγμένος οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κῶνος. μᾶλλον ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἑλλήνων ὠνομάζετο, καθάπερ ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν σχεδὸν ἁπάντων στρόβιλος. — Diosc. στροβίλους appellat I. 88. — Ne e Galeni verbis efficias κώνου glossam esse in τοῦ κοκκάλου, adpono Dieuchis apud Oribasium verba a Schneidero in Lex. laudata: τοῦ κώνου τὸ κάρυον, ὃ καλοῦσι στρόβιλον. Noster κώνου τοῦ κοκκάλου simili modo dixit, ac λίνου τοῦ σπέρματος.

τοσούςδε καὶ πεπέριος κόκκους.] In τοσούςδε de meo mutavi, quod olim edebatur τόσοι δέ. Cett. κόκκοι.

ἐς ἂν ἔκλειγμα φυρῆν.] Ἔς τ' ἂν. ἐκλ. φ. H. — Scripseritne Aretaeus ἐς ἀνέκλειγμα φυρῆν, — decompositum ex ἀνά et ἐκ, et λείχω? — Exempla nunc non succurrunt. Wiganus pro ἂν coniecit ἕν. Fortasse vulgata bene habet.

ὁλκῆς < δύο.] < < β' H. < β' V. < < δύο *Pc. d. e. f.* Κρόκου μίη cett. nominativo.

κόκκους δεκάπεντε.] Κοκκία ιε' *Pa. b.* κόκκοι vulgo et mox μέλιτι: sed κόκκους praebent P. *c. d.* A. F. μέλιτος de meo dedi.

οὔτε ὁκοίῳ λόγῳ τῳ ξυμβαλέειν ἔχω.] Τῳ adscivi e *Pc. d. e. f.* — Cett. omittunt.

εἰ γάρ τινες ἀπὸ ψυχροῦ διηλλάξαντο τὸν κίνδυνον.] Τινες H. V. F. O. *Pc. d. e.* τινος cett.

ἀλλὰ καὶ τοῖσι παλαιοτέροισι ἰητροῖσι ἰδέη τις ξυνδρομῆς πλευρῖτις ἐκικλήσκετο, χολῆς ἔκκρισις ἐοῦσα ξὺν πόνῳ πλευροῦ ἐπὶ σμικρῷ πυρετῷ, ἢ καὶ ἄνευ πυρετοῦ.] Pro ἐοῦσα libri plurimi ἐών asterisco notatum: *Pb.* in margine ἐὸν, ἢ ἐούσης. — in *Pd.* nullum vitii signum adponitur. O. ex F. ἐοῦσα. — O. ἄνευ πυρετοῦ. Cett. ἄνευ πυρετῶν. Henysch. etiam πυρετοῦ. — Nomen ξυνδρομή empiricis familiare erat, teste Gal. ad Hipp. de victu acut. (p. 581. Ed. Kühn.) ποικιλλομένων οὖν τῶν κατὰ μέρος ἀῤῥώστων ἐν ταῖς εἰρημέναις διαφοραῖς οὐχ οἷόν τε κατὰ τὰς τῶν ἐμπειρικῶν ὀνομαζομένας συνδρομὰς ποιήσασθαι τὴν διδασκαλίαν. — Ceterum licet ea, quae Aëtius, Paulus, Coel. Aurel. Alex. Trall. de pleuritidis verae dignotione et de pleuritide notha habent, contulerim, nondum scio quos παλαιοτέρους noster spectet: neque enim respicit species tres pleuritidis, quas di-

χρεομένου· ἐσβέσθη μὲν γὰρ ἂν τὸ δίψος, ἡ δὲ χολὴ καὶ τὸ πνεῦμα ὑπηλάθη, καὶ διέπνευσε τὸ ἄλγος καὶ ἡ θέρμη. Ἐπὶ δὲ Φλεγμασίῃ πλευροῦ, καὶ τοῦ ὑπεζωκότος πρήσι, οὐ μόνον ὕδωρ ψυχρὸν, ἀλλὰ καὶ ἀναπνοὴ ψυχρὴ, κακόν.

Ἣν ὦν ἐκ τῆς πρόσθεν ἰητρείης περιγίγνωνται οἱ πλευριτικοὶ, ἔτι δὲ βραχέα βήσσωσι, καὶ θέρμη ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἴσχῃ, σπεύδειν χρὴ διαλύειν τάδε. ἢ γὰρ ὑποστροφὰς ποιέει τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα, ἢ ἐς ἐμπύησιν τρέπεται.

stinguit pseudo-Hipp. de Morbis II. (p. 251. seqq. Ed. Kühn.)

οὔνομα μὲν ἔσχε πλευρίτιδος, τὸ δὲ πρῆγμα οὐκ ἴσχει.] Ἔσχε e V. in O. receptum: omittunt cett.

ἐσβέσθη μὲν γὰρ ἂν τὸ δίψος.] Γάρ in libris non legitur. De meo particulam interposui.

ἢ γὰρ ὑποστροφὰς ποιέει τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἢ ἐς ἐμπύησιν τρέπεται.] Haec rursus Hippocratis imitatorem nobis ostendunt: cf. Foës. Oecon. Hipp. in ἐγκαταλείπεσθαι, ubi ipsa verba nostri citantur.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΟΞΕΩΝ ΝΟΥΣΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΠΕΡΙΠΝΕΥΜΟΝΙΗΣ.

Κεφ. α′.

Κάτοξυ καὶ ἐπίκαιρον κακὸν φλεγμασίη καὶ πρῆσις τοῦ πνεύμονος, ἐφ' οἷσι πνὶξ ὀλιγοχρονίη. Χρὴ ὦν ἀντίξοα, ἠδὲ ὠκέα ἔμμεναι τὰ ἀλεξήματα. Τάμνειν αὐτίκα τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας, ἠδ' ἄμφω ἅμα ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μᾶλλον, ἢ ἐκ μιῆς μέζονος, ὡς ἀφ' ἑκατέρης τῆς χώρης τοῦ πνεύμονος ἡ ἀντίσπασις τῶν ὑγρῶν ἔῃ. Μὴ μέσφι λειποθυμίης· προστιμωρέει γὰρ τῇ πνιγὶ ἡ λειποψυχίη. ἀλλὰ κὴν σμικρὸν ἀναπνεύσωσι, ἐπισχόντα χρὴ τὴν ῥοὴν αὖθις ἀφαιρέειν. Ἢν γὰρ ἐξ αἵματος αἱ προφάσιες ἔωσι, αὐτὴν τὴν αἰτίην ἡ φλεβοτομίη ἄγει· ἤν τε φλέγμα, ἢ ἀφρὸς, ἤ τι ἄλλο τῶν ὑγρῶν πρήσσῃ, αἱ τῶν φλεβῶν κενώσιες εὐρυτέρην τὴν τοῦ πνεύμονος ποιέουσι χώρην ἐς δίοδον τῆς ἀναπνοῆς.

Χρὴ δὲ καὶ κάτω ἄγειν ὑγρὰ καὶ φύσας, ἐπὶ μὲν φλεβοτομίης διαχρίοντα τὴν ἕδρην, νίτρῳ, μέλιτι, πηγάνῳ, ῥητίνῃ τῇ ἀπὸ τῆς τερμίνθου, τῇ ὑγρῇ. Ἀντὶ δὲ τῆς φλεβοτομίης, εἰ μέζων ἡ κώλυσις ἔοι, ὑποκλύζειν χυλῷ δριμέϊ, ἁλσὶ μὲν πρὸς τῷ νίτρῳ, ἡ ῥητίνη δὲ τῆς τερμίνθου ξὺν τῷ μέλιτι· πήγανον δὲ ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ὕσσωπος ἐν τῷ ὕδατι ἑψηθέντα, καὶ κολοκύντης δὲ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες, αἱ εἴσω, ἑψηθεῖσαι ξὺν ὕδατι, ἄρισται.

Σίκυαι κοῦφαι ἐς τὰ μετάφρενα καὶ τὸν νῶτον, καὶ τὰ ὑποχόνδρια, πάντη ξύμφοροι. ἢν δέ πως ὁ θώρηξ εὔσαρκος ἔῃ, ὅκως μὴ ἀμφὶ τοῖσι ὀστέοισι τὸ δέρμα ἡ σικύη ἀμφιθλάσῃ ἐρείδουσα, καὶ τῷδε προςβάλλειν. Ἢν γὰρ πάντη τοῦ σώματος τά τε ὑγρὰ

Lib. II. Cap. 1. ἐφ' οἷσι πνὶξ ὀλιγοχρονίη.] Libri omnes ἐφ' οἷσι. Nolo mutare, licet referatur ad feminina φλεγμασίη καὶ πρῆσις.

ἠδὲ ὠκέα.] Sic Pa. b.; ἠδ' ὠκέα cett.

τάμνειν αὐτίκα τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας, ἠδ' ἄμφω ἅμα ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μᾶλλον ἢ ἐκ μιῆς μέζονος, ὡς ἀφ' ἑκατέρης τῆς χώρης τοῦ πνεύμονος ἡ ἀντίσπασις τῶν ὑγρῶν ἔῃ.] Pro ἠδ' ἄμφω in libris εἴτ' ἄμφω legitur, quod sensu cassum: reposui ἠδ' de coniectura mea et Wigani, qui in adnotatis «an ἠδέ?" quaerit. Crassus etiam vulgatam vidit. Pro πνεύμονος Pb. πνεύματος. — Ceterum notandum ἢ ἐκ μιῆς μέζονος, pro quo proprie ἢ μίην μέζονα ponendum fuisset: sed auctor, iam sequens ὡς ἀφ' ἑκατέρης τῆς χώρης τοῦ πνεύμονος ἡ ἀντίσπασις τῶν ὑγρῶν ἔῃ in mente habens, de prima structura quodammodo deflexit, quod eo facilius fecit, quod cum τῷ τάμνειν φλέβας arctissime cohaeret τὸ ἀφαιρέειν αἷμα.

αἱ τῶν φλεβῶν κενώσιες εὐρυτέρην τὴν τοῦ πνεύμονος ποιέουσι χώρην ἐς δίοδον τῆς ἀναπνοῆς.] Unum vocabulum, quod apud medicos antiquos frequenter obvium, haec eximie illustrat: hi nempe στενοχωρίην adesse in peripneumonia dicere solebant.

διαχρίοντα τὴν ἕδρην νίτρῳ.] Νίτρῳ h. l. Pb. Mox in verbis ἁλσὶ μὲν πρὸς τῷ νίτρῳ, Pe. f. νίτρῳ. Infra in νίτρον ξὺν ὑσσώπου ἑψήματι Pb. νίτρον. — Idem liber ἠδὲ πεπέριος καὶ νίτρου πλεῖον. — Cett. omnes λίτρῳ. λίτρον, λίτρου, quod in Edd. receptum omnes. — De hac fluctuatione, et quare forma per ν praeferenda mihi videatur, dixi ad Hipp. de Vict. ac. p. 116.

ἁλσὶ μὲν πρὸς τῷ νίτρῳ, ἡ ῥητίνη δὲ τῆς τερμίνθου ξὺν τῷ μέλιτι· πήγανον δὲ ἐν τῷ ἐλαίῳ.] In O. Wiganus recepit cod. H. lect. ἢ ῥητίνῃ δὲ τῆς τ., quod Petitus in comm. desiderare se significat. Me iudice ita non scripsit Aretaeus: vulgatum firmant seqq. πήγανον δὲ ἐν τῷ ἐλαίῳ, et καὶ κολοκύντης δὲ τῆς ἀγρίης αἱ σάρκες. — Tum vero dubito num ferri possit ἢ — δέ; nam καὶ — δέ frequentissimum, ἢ — δέ vix quid sibi velit intelligo.

ἢν δέ πως ὁ θώρηξ εὔσαρκος ἔῃ, ὅκως μὴ ἀμφὶ τοῖσι

ἐφέλκηται καὶ τὸ πνεῦμα ἔξω τιταίνηται, οἷσί περ ὁ πνεύμων πνίγεται, ἀνάπνευσις ἂν γίγνοιτο τοῦ κακοῦ. πάντη γὰρ πολιορκέειν χρὴ τὴν περιπνευμονίην.

Ἀτὰρ μηδὲ τῶν διὰ στόματος ὠφελούντων φαρμάκων ὑπερορῆν μηδέν. ἕλκει γὰρ ὁ πνεύμων καὶ ἐν ὑγείῃ ὑγρὸν, καὶ ἢν νοσῇ. φαρμάκων διδόναι ὧν, ὁκόσα λεπτύνει τὰ ὑγρὰ ἐς διαπνοὴν, ἠδὲ ὀλισθηρὰ καὶ εὔροα ἐς ἀναγωγὴν τεύξει. Πίνειν μὲν ἐς τάχος τῆς ὠφελείης νίτρον ξὺν ὑσσώπου ἑψήματι, ἢ ἅλμην ξὺν ὄξεϊ καὶ μέλιτι, ἢ σίνηπι ὑγρὸν ξὺν μελικρήτῳ. ἐμπάσσειν δὲ ἑκάστῳ καὶ τῆς ἴριδος τῆς ῥίζης, καὶ πεπέριος, εὔτολμον. ἀτὰρ καὶ τάδε ξηρὰ σήσαντα ξὺν μέλιτι διδόναι. Ἢν δὲ ἄϋπνοι ἔωσι δι' ἡμέρης, ἠδὲ ἐγρηγορῶσι πάννυχοι, δέος μὴ ὁ ἄνθρωπος μανῇ, καὶ ποικίλων φαρμάκων ὑπνωτικῶν χρέος, ἢν μή τι ἐνδιδῷ ἡ νοῦσος, ὅκως καὶ τὴν ταλαιπωρίην ὁ τῶν φαρμάκων καιρὸς εὐνάσῃ· τὰ πολλὰ γὰρ γίγνεται καρώδεα. ἢν δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς πνιγὸς καὶ ὑπὸ τῷ ὀλέθρῳ φάρμακον διδῷς, θανάτου ἂν εἴης παρὰ τοῖσι δημότῃσι αἴτιος.

Χρὴ δὲ καὶ τὰ σιτία ἴκελα ἔμμεναι, δριμέα, λεπτὰ, διαλυτικὰ παχέος, σμηγματώδεα. λαχάνων, πράσον, ἢ κορωνόπους, ἢ κνίδη, ἢ κράμβη ἐν ὄξεϊ ἑψηθεῖσα. σιτηρῶν δὲ, πτισάνης ὁ χυλὸς, τῆς ὀριγάνου ἢ ὑσσώπου προςλαβὼν, ἠδὲ πεπέριος καὶ νίτρου πλεῖον ἀντὶ τῶν ἁλῶν· χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ κάτεφθοι· ἄφυσα δὲ πάντα τῇ ἑψήσι ἔστω· κακὸν γὰρ περιπνευμονικοῖσι φῦσαι. Οἶνος ποτὸν, ἢν ἄπυροι ἔωσι, μὴ πολλόν τι τῆς στύψιος ἔχων· πυκνωτικὸν γὰρ σωμάτων ἡ στῦψις. χρὴ δὲ τουτέοισι ἀραιοῦν μὲν τὰ μέρεα μᾶλλον. Πολλὸν δὲ ἄγειν τὰ πτύελα. Τὸ ξύμπαν δὲ, ὀλίγον ἔστω ποτόν· πνεύμονος γὰρ τέγξις κακὸν, οὕνεκεν πνεύμων ἀπὸ στομάχου ἕλκει καὶ κοιλίης.

Θώρηξ δὲ ἐσκεπάσθω εἰρίοισι ξὺν λίπαϊ, καὶ νίτρῳ, ἢ ἁλσί. ἄριστον δὲ χρίσμα τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος, σίνηπι ξηρὸν ξὺν κηρωτῇ ὑγρῇ. Καὶ τὸ ξύμπαν ἔξω ἄγειν καὶ ὑγρὰ, καὶ θερμασίην, καὶ πνεῦμα. Ἀρήγει καὶ ὄσφρησις δριμέων· χρίσιες· ἄκρων δεσμοί. Τάδε μέντοι ποιέοντι ἢν μὴ εἴκῃ ἡ νοῦσος, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος.

ὀστέοισι τὸ δέρμα ἡ σικύη ἀμφιθλάσῃ ἐρείδουσα, καὶ τῷδε προςβάλλειν.] Libri omnes ἀμφιθλάσοι: de meo mutavi. — Ceterum miror nonnihil illud ὅκως μὴ — ἀμφιθλάσῃ ἐρείδουσα, quod proprie significat, ὥςτε δέος μὴ εἶναι τὴν σικύην ἀμφὶ τοῖσι ὀστέοισι τὸ δέρμα ἀμφιθλάσειν ἐρείδουσαν. — Nescio an vulgata, quam tamen omnino ab auctore profectam esse arbitror, satis apposite ad linguae rationem respondeat.

ἀνάπνευσις ἂν γίγνοιτο τοῦ κακοῦ.] Ἀνάπαυσις Pb.

ἢν δὲ ἄϋπνοι ἔωσι δι' ἡμέρης, ἠδὲ ἐγρηγορῶσι πάννυχοι, δέος μὴ ὁ ἄνθρωπος μανῇ. καὶ ποικίλων φαρμάκων ὑπνωτικῶν χρέος, ἢν μή τι ἐνδιδῷ ἡ νοῦσος.] Illud ἐγρηγορῶσι πάννυχοι ad Homeri imitationem est expressum. Cf. Od. XX. 53. πάννυχον ἐγρήσσοντα. Ceterum fere exspectaveram: εὖτε καὶ ποικίλων φαρμάκων χρέος. Sed ferri potest vulgata; itaque nihil muto.

ὅκως καὶ τὴν ταλαιπωρίην ὁ τῶν φαρμάκων καιρὸς εὐνάσῃ.] Cum isto ταλαιπωρίην εὐνάζειν comparo Homericum τῆς δ' εὔνησε γόον ex Od. IV. 758. — Spectat ceterum noster verbis δέος μὴ ὁ ἄνθρωπος μανῇ transitum peripneumoniae in phrenitidem, de quo Hipp. Aph. 12. VII. ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν.

διαλυτικὰ παχέος.] Sic libri omnes: animus olim erat πάχεος scribere, sed puto παχέος a recto παχύ ferri posse.

ἢ κνίδη.] Miraris forsitan τὴν κνίδην ad τὰ λάχανα referri. Gal. de febrium diff. I. 4. ἐδέσματα μὲν οὖν, inquit, λέγω μοχθηρὰ τά τε φύσει τοιαῦτα; καθάπερ κρόμμυά τε καὶ σκόροδα καὶ κάρδαμα καὶ πράσα καὶ κράμβας, ὤκιμά τε καὶ ἀκαλήφας, ὅσα τ' ἄλλα καλοῦσιν ἄγρια, καθάπερ καὶ τὰς λαψάνας παρ' ἡμῖν. — De virtutibus, quas antiqui τῇ κνίδῃ tribuebant, vide Dioscor. IV. 62.

σιτηρῶν δὲ πτισάνης ὁ χυλός.] Libri αὐστηρῶν: in O. ex F. σιτηρῶν, quod itidem Crassus legit: «inter frumentacea vero ptisanae cremor."

κάτεφθοι.] Κάτεφθοι Pa. b. c. e. f. — Sitne hoc magis Ionicum? — Cett. κάθεφθοι.

ἄφυσα δὲ πάντα τῇ ἑψήσι ἔστω.] Libri ἐν τῇ ἑψήσι, quod me offendit: non in ipsa coctione ἄφυσα sint oportet, sed τῇ ἑψήσι evadant, vel ἐκ τῆς ἑψήσιος. Itaque otiosum ἐν, ut aliis locis plurimis apud nostrum, delevi. Cap. seq. ὠὰ ἑψήσι παχέα.

τὸ ξύμπαν δὲ ὀλίγον ἔστω ποτόν· πνεύμονος γὰρ τέγ-

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΙΜΑΤΟΣ ΑΝΑΓΩΓΗΣ.

Κεφ. β′.

Πᾶσαι ἰδέαι ἀναγωγῆς αἵματος οὐκ εὐήθεες, οὐ τοῦ τρόπου μοῦνον, ἢν ἐκ ῥήξιος, ἢ διαβρώσιος, ἀλλὰ κἢν ἀραίωσις φέρῃ. οὐδ᾽ ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος, τῶν κινδυνωδέων· ἀλλὰ κἢν ἀπὸ κεφαλῆς, ἡ ἀσινεστέρη. Αἵματος γὰρ ἡ φορή. αἷμα δὲ πάντων τροφὴ, πάντων δὲ θέρμη, πάντων δὲ χροιή. Καὶ φοβερὸν μὲν ἰδεῖν διὰ στόματος ὀκωςοῦν ῥέον.. κακὸν δὲ, ἤν γε ἀπὸ σπλάγχνου καιρίου· κάκιον δὲ, ἢν ἐκ ῥήξιος καὶ διαβρώσιος.

Χρὴ ὦν τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος ξυνεπείγειν μᾶλλον ἀρήγοντα. καὶ πρῶτον μὲν ψυχρότερον αἱρέεσθαι ἠέρα ἐς ἀναπνοήν. σηκὸν ἐπίπεδον, κλίνην ἑδραίην, ὅκως μηδὲν σείηται· ἐρεθιστικὸν γὰρ αἱ σείσιες. κοίτη δὲ στερεὴ, μὴ κάρτα εἴκουσα μηδὲ βαθείη, ἄθερμος. Ὄρθιον δὲ τὸ σχῆμα· ἡσυχίη λαλιῆς, ἠδὲ ἀκουσμάτων· ψυχῆς ἀταραξίη, εὐθυμίη· πάγχυ δὲ τοῖσι τοιουτέοισι ξυνομαρτέει δυςελπιστίη· τίς γὰρ ἐμέων αἷμα θάνατον οὐκ ὀῤῥωδέει;

Ἢν ὦν πολύαιμοι καὶ ἐπίφλεβοι ἔωσι, ἐπὶ πάσῃ ἰδέῃ ἀναγωγῆς τάμνειν φλέβα· ἤν τε γὰρ ἐκ ῥήξιος, ἢ διαβρώσιος, εὐάρμοστος φλεβοτομίη· ἤν τε ἐπ᾽ ἀραιώσι, δέος μὴ ἀποῤῥήξῃ τὸ πλῆθος. Τάμνειν δὲ τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι κοίλην. εὔροόν τε γὰρ τὸ αἷμα τῆςδε, καὶ κατασχάζεσθαι ῥηϊδίη, καὶ ἐς πλεῦνας ἡμέρας ῥέειν ἀσινέως εὔστομος. ἐπὶ πᾶσι δὲ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν καιρίων σπλάγχνων ὁδὸς ἥδε αἵματος. ἡ δὲ ἀνωτέρη τῆςδε, καὶ ἥδε, ἀποσχίδες ἔασι μιῆς, τῆς ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ἄμφω· ὥστε οὐδὲν μέζον ἡ ἀνωτέρω τῆς μέσης ἐς ὄνησιν ἴσχει· αἴδριες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὁκόσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν τὴν ἄνω. Ἢν δὲ ἀπὸ σπληνὸς ῥέῃ, τάμνειν τῆς ἀριστερῆς

ξις κακὸν, οὕνεκεν πνεύμων ἀπὸ στομάχου ἕλκει καὶ κοιλίης.] Videmus hoc praeceptum rursus spectare ad metum, ne στενοχωρία maior fiat.

καὶ νίτρῳ ἢ ἀλσί.] Νίτρῳ Pb. — λίτρῳ cett.

τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος.] Sic Pf. λημνίστιδος cett.

Cap. 2. Πᾶσαι ἰδέαι ἀναγωγῆς αἵματος οὐκ εὐήθεες, οὐ τοῦ τρόπου μοῦνον, ἢν ἐκ ῥήξιος, ἢ διαβρώσιος, ἀλλὰ κἢν ἀραίωσις φέρῃ· οὐδ᾽ ἢν ἀπὸ θώρηκος, ἢ πνεύμονος, ἢ στομάχου, ἢ ἥπατος, τῶν κινδυνωδέων, ἀλλὰ κἢν ἀπὸ κεφαλῆς, ἡ ἀσινεστέρη.] Libri πᾶσαι δὲ ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος, οὐκ εὐήθεες. — Crassus: «omnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt.” — Petitus: «deëst, inquit, vox φοραί.” Mihi neque φοραί adposuisse videtur auctor, neque exempla, quibus coniecturam probare studet Petitus, quidquam huic rei conferre. — Wiganus: «Videtur, inquit, hic deficere αἱ νοῦσοι. Aretaeus (92. 18.) inquit, οὐ γὰρ εὐήθεες αἱ νοῦσοι.” — Neque αἱ νοῦσοι, neque φοραί posuit Aretaeus: αἱ νοῦσοι scribere non potuit, quia non agit de morbis ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος, sed de ipsa ἀναγωγῇ: neque vero πᾶσαι ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος φοραί scripsit, quia ipsa ἀναγωγή est φορὴ αἵματος, ita ut ineptum sit ἐξ ἀναγωγῆς αἵματος φοραί. — Itaque dedi πᾶσαι ἰδέαι ἀναγωγῆς αἵματος. Mox enim: ἐπὶ πάσῃ ἰδέῃ ἀναγωγῆς τάμνειν φλέβα. — Et vero potuit, puto, πᾶσαι ἰδέαι ἀναγωγῆς in πᾶσαι δὲ ἐξ ἀναγωγῆς librariorum inscitia et incuria abire. — Porro pro ῥήξιος H. Pc. d. e. f. τήξιος, in Pc. tamen ῥ a correctore: pro ἡ ἀσινεστέρη Pb. c. ἣ ἀσινεστέρη.

κακὸν δὲ ἤν γε ἀπὸ σπλάγχνου καιρίου, κάκιον δὲ ἢν ἐκ ῥήξιος καὶ διαβρώσιος.] Libri κακὸν δὲ ἤν τε ἀπὸ σπλάγχνου καιρίου. Equidem quid illud τε sibi velit eo loco non intelligo: me iudice ἤν γε scripsit Aretaeus, quod reponendum censui. Pro ῥήξιος H. Pc. συντήξιος Pa. b. et c. in marg. τήξιος.

τοῖσι τοιουτέοισι ξυνομαρτέει δυςελπιστίη.] Sic Pa. b.; τοῖσι τουτέοισι vulgo.

ἡ δὲ ἀνωτέρη τῆςδε καὶ ἥδε ἀποσχίδες ἔασι μιῆς τῆς ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἄμφω· ὥστε οὐδὲν μέζον ἡ ἀνωτέρω τῆς μέσης ἐς ὄνησιν ἴσχει· αἴδριες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὁκόσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν τὴν ἄνω.] Vulgo ὥςτε οὐδένα μέζον ἢ ἀνωτέρω τῆς μέζης. Vitia sublata sunt in O.: nempe Wigano οὐδέν F. praebuit: μέζων H. — Mox vulgo ὅσοι στομάχῳ, at ὁκόσοι H. V. Po. — στομάχου Pa. b. — καὶ ἥπατος Pb.

ἢν δὲ ἀπὸ σπληνὸς ῥέῃ, τάμνειν τῆς ἀριστερῆς χει-

χειρὸς τὴν μέσην δακτύλων μικροῦ τε καὶ παραμέσου. τήνδε γὰρ τῶν ἰητρῶν μετεξέτεροι δοκέουσι ἐπὶ σπλῆνα κραίνειν· ἀτὰρ καὶ ἥδε τῶν ἐπ' ἀγκῶνι τῆς κάτω ἐστὶ ἡ ἀπόσχισις. τί ὦν πλέον εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοισι, καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι, τάμνοι τις αὐτέην; μέζων γὰρ τῆδε, καὶ εὔροος. Τὸ ξύμπαν μὲν ὦν πρόσω λειποθυμίης ἐπίσχειν. ἀτὰρ μηδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν· ἱκανὴ γὰρ καὶ ἡ αἱμοῤῥαγίη γυιῶσαι τὸν ἄνθρωπον. ξυνεχὲς δὲ καὶ ἀπὸ σμικρῆς ἀφαιρέσιος ἐπαφαιρέειν, καὶ αὐτῆμαρ, καὶ τῆς ὑστεραίης, καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλης ὑστέρης. Ἢν δὲ ὁ ἀσθενέων ἰσχνὸς καὶ λείφαιμος ἔῃ, μὴ τάμνειν φλέβα. Τάδε μὲν ὦν ἀμφὶ ἀφαιρέσιος αἵματος.

Ἀρήγειν δὲ καὶ δεσμοῖσι ἄκροις, ποδῶν μὲν, ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα· χειρῶν δὲ, ὑπὲρ καρπὸν καὶ βραχίονα· ταινίῃ πλατείῃ, ὅκως ἡ διάσφιγξις κραταιὴ μὲν ᾖ, ἄλγος δὲ μὴ φέρῃ. Τοῖσι δὲ αἱμοῤῥαγέουσι χωρίοισι ἐπιβάλλειν χρὴ ἔρια μὲν πινόεντα οἰσύπῳ ἀπὸ τῆς οἶος. τέγγειν δὲ χυμῷ, οἴνῳ αὐστηρῷ, καὶ ῥοδίνῳ ἢ μυρσίνῳ λίπαϊ. Ἢν δὲ

ρὸς τὴν μέσην δακτύλων μικροῦ τε καὶ παραμέσου. τήνδε γὰρ τῶν ἰητρῶν μετεξέτεροι δοκέουσι ἐπὶ σπλῆνα κραίνειν· ἀτὰρ καὶ ἥδε τῶν ἐπ' ἀγκῶνι τῆς κάτω ἐστὶ ἡ ἀπόσχισις. τί ὦν πλέον εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοισι, καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι, τάμνοι τις αὐτέην; μέζων γὰρ τῆδε καὶ εὔροος.] De initio huius periodi mox sum dicturus; sed antea de iis, quae sub finem obviam veniunt, monebo. Libri ferunt: ... ἡ ἀπόσχισις τῇ ὦν πλέονι πρὸς τρισὶ (τοῖσι M. O.) δακτύλοις (δακτύλοισι Pe. f.) καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι (ἀγκῶνος H.) τάμνοι (τάμνει V.) τις αὐτέην, μείζων κ. τ. λ. — Wiganus ad τῇ ὦν πλέονι: «Haud recte, inquit, haec se habere manifestum est; sed quomodo apte restitui possint, licet sensum mihi assecutus videar, non coniicio." Petitus: «Mendosa, inquit, lectio haec, quam sic emendo: τί ὦν πλέον εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοις, cet." Egregie igitur hic locum restituit, adeo ut quivis facile videat eius emendationem recipiendam esse. — Iam vero redeo ad initium huius sententiae. — Pro ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος ῥέῃ, quae librorum Graecorum est lectio, Crassus Latine: «sin a liene sanguis fertur." Unde σπληνός pro vulgato πνεύμονος reposui. — Petitus: «Et male hic, inquit, πνεύμονος pro σπληνός legitur: de incisione enim eius venulae, quae inter minimum digitum et medium, qui Graecis παράμεσος dicitur, sinistrae manus sita est, loquitur: quam spleni vacuando, non autem pulmoni dicatam esse ex Paulo Aegin., Avicenna et aliis discimus, sed maxime ex Aëtio, qui Tetrab. I. 3. c. 15. ita scribit: «quod si splen patiatur, venam inter annularem et parvum digitum manus seca, aut in cubito internam." Antequam meam de hoc loco sententiam aperiam, adponam Wigani adnotationem ad verba ἢν δὲ ἀπὸ πνεύμονος: «Multa, inquit, hic periisse suspicor: siquidem nihil hic de curatione eorum praecipiat Aretaeus, quibus sanguis ex pectore, stomacho, aut liene, aut alio viscere fertur; cum multa de his dignoscendis in signorum descriptione tradidit. Porro haec, quae contra sinistrae manus venam inter digitos secandam disputat, eam incidi solere in profusione sanguinis e liene declarant. Huius in affectu hoc sectionem praecipit Oribasius (med. collect. VII. 5.) Aetiusque (Tet. 2. serm. 4. c. 62.)" — Haec illi! — Equidem a Wigano dissentio, ubi hic plura periisse arbitratur, quibus Aretaeus docuerit, quomodo curandi sint, quibus ex variis visceribus, aut pectore sanguis eiiciatur. Nempe totus locus, a verbis inde ἢν ὦν πολύαιμοι usque ad τάδε μὲν ὦν ἀμφὶ ἀφαιρέσιος αἵματος, de venae sectione agit: itaque in iis, quae periisse credit Wiganus, itidem hac de re sermo fuisse deberet. Verum Aretaeus docet, ex una vena in cubiti cavo in omni sanguinis reiectione hunc humorem esse detrahendum, quum haec vena sit ἐπὶ πᾶσι πάντων τῶν καιρίων σπλάγχνων ὁδὸς αἵματος. Itaque profecto peculiaria monita de curatione sanguinis e singulis visceribus reiecti venae sectionis ope non tradidit. — Crasso igitur duce, et Petito etiam suadente, σπληνός pro πνεύμονος reposui; necdum tamen omnis loci difficultas sublata videtur. Noster verbis ἀΐδριες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὁκόσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν τὴν ἄνω, itemque infra obviis τί ὦν πλέον εἰ πρὸς τοῖσι δακτύλοισι καὶ μὴ ἐπ' ἀγκῶνι τάμνοι τις αὐτέην; adversus Archigenem, ni fallor, disputat. Nam apud Aëtium fol. 170. verso in fine legis: Ἀρχιγένους. Ὅσαι δὲ ἀπὸ στομάχου ἢ τῆς γαστρὸς ἀναγωγαὶ τοῦ αἵματος, ἐμετώδεις εἰσὶ, τέμνειν οὖν χρὴ τὴν ἐν ἀγκῶνι τὴν ἄνω φλέβα ὠμιαίαν καλουμένην, κἂν ἐξ ἥπατος ᾖ τὸ εἰς αὐτὴν συῤῥέον. εἰ δὲ ἀπὸ σπληνὸς εἴη τὸ αἷμα, ὅπερ διαγνώσεις ἐκ τοῦ συνεδρεύοντος περὶ τὸν σπλῆνα ὄγκου, τὴν μεταξὺ μικροῦ καὶ παραμέσου δακτύλου τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς φλέβα τέμνων καλῶς καὶ οἰκείως βοηθήσεις. Palam est Aretaeum adversus Archigenem, aliosve qui eodem modo statuant, disserere. Sed iam miror eius monitum ἢν δὲ ἀπὸ σπληνὸς ῥέῃ, τάμνειν τῆς ἀριστερῆς χειρὸς τὴν μέσην δακτύλων μικροῦ τε καὶ παραμέσου, quippe quod mox ineptum esse docet verbis τί ὦν πλέον κ. τ. λ. — Quid igitur? Aut ex vulgari medicorum sui aevi opinione illud praeceptum tradit, cui fidem non adhibendam esse mox docet; aut locus vitio laborat. Et vero potius exspectaveram: ἀΐδριες γὰρ τῶν ἀποσχισίων, ὁκόσοι στομάχῳ καὶ ἥπατι ξυνῆψαν τὴν ἄνω· ἢν δὲ ἀπὸ σπληνὸς ῥέῃ, ἐκέλευσαν τάμνειν κ. τ. λ. — Nimirum ita magis aperte significasset auctor, se non quid sibi, sed quid aliis videatur, exponere. Procul tamen absum ut affirmare audeam id scripsisse Aretaeum.

τὸ ξύμπαν μὲν ὦν πρόσω λειποθυμίης ἐπίσχειν. ἀτὰρ μηδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν.] Μέν in Pb. omittitur. Libri dant ἐπισχεῖν, quod in ἐπίσχειν transformavi propter seq. ἀφαιρέειν.

δεσμοῖσι ἄκροις.] Vulgo δεσμοῖς: Ionismum praebent O. Pc. d.

ὑπὲρ σφυρά.] Ἐπὶ σφυρά. Pa. b.

τέγγειν δὲ χυμῷ, οἴνῳ αὐστηρῷ κ. τ. λ.] Χυλῷ Pd.: sed λ a correctore, uti videtur.

ξυνεπείγῃ ἡ αἱμοῤῥαγίη, ἀντὶ μὲν τῶν ἐρίων σπόγγοισι χρέεσθαι, ὄξεϊ δὲ, ἀντὶ τοῦ οἴνου. ὑπαλειφέσθω δὲ μυρσίνῳ τὸ χωρίον· ἐπιπάσσειν δὲ τοῖσι σπόγγοισι τῆς ἀκακίης, ἢ ὑποκυστίδος, ξηρῶν τῶν χυλῶν, ἢ καὶ ἀλόης· ἄριστον δὲ καὶ τὸ ὀμφάκιον ὄξεϊ λυθέν. Ἢν δὲ ἡ τέγξις ἄσηρον ᾖ καὶ δύςφορον, ἐμπλάστροισι χρέεσθαι. καὶ γὰρ τὸ δέρμα περιτείνουσι, καὶ οἷον τῇ χειρὶ κρατέουσι. ἀτὰρ καὶ αἱ δυνάμιες αὐτέων στῦψαι καὶ ξηρῆναι δυνατώταται. Μυρίαι δὲ καὶ ἄλλοισι ἄλλαι πείρῃ ἔασι πισταί· ἄρισται δὲ, ὁκόσαι ὄξος ἴσχουσι, καὶ ἰτέης φύλλων χυλὸν, ἠδὲ καὶ ἄσφαλτον, καὶ ἰὸν, καὶ στυπτηρίην, καὶ λιβανωτὸν, καὶ σμύρνην, καὶ χαλκὸν, καὶ κεκαυμένον καὶ λεπίδα, καὶ ὁκόσα τοιάδε ἐπὶ τοῖσι ἐμπλάστροισι· ἢ εἴρια τὰ πινόεντα, ἢ οἱ σπόγγοι ἐς βραχὺ δευθέντες ὄξεος. Ἢν δὲ τὴν τάνυσιν τῶν ἐμπλάστρων μὴ φέρωσι, ἐπίθεμα ποιέειν. φοίνικες οἱ πίονες ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ δευθέντες ἐς μᾶζαν τρίβονται, ἔπειτα ἀκακίη ἐμπάσσεται λείη καὶ σίδια· ἐγχρισθέντα δὲ ἐς τρύχιον κατὰ τοῦ θώρηκος τίθεται. Ἄλφιτα οἴνῳ, ἢ ὄξεϊ δευθέντα, ἠδὲ φακῆς ἄλητον λεπτὸν, κρησέρῃ σεσησμένον, κηρωτῇ ξὺν ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναλαμβάνοντα τιθέναι· μίσγειν δὲ καὶ συμφύτου τῆς ῥίζης σεσησμένης. Ἄλλο. ϐραβύλων ἀγρίων ῥίζας ἑψεῖν ἐν ὄξεϊ καὶ τρίψαντα ἐς μᾶζαν, παραμίσγειν ῥοὸς, καὶ κόμμιος, καὶ μυρσίνης βραχύ. Τῶνδε μέντοι γε ἄλλα ἄλλοισι ξυμμίσγειν, ὅκως ἂν ἰσχύος τῆς τῶν φαρμάκων καὶ προςηνείης καὶ ὀσμῆς δέηται· χρὴ γὰρ καὶ τοῖσι κάμνουσι χαρίσασθαι. Τάδε μὲν ἐκτὸς θετὰ ἄκη.

Ἡ δὲ τῶνδε καιριωτέρη ἴησις ἐν τοῖσι ποτοῖσι καὶ καταπότοισι κέεται, ὡς ἄγχιστα τῶν τετρωμένων ἔῃ τὰ φάρμακα. Τρισσὴ δὲ τουτέων ἡ ἰδέη· ἢ τοὺς ὀχετοὺς τοῦ ῥόου δῆσαι, ξυναγωγῇ καὶ πιέσι τῶν ἀγγείων· ἢ τὸ ῥέον παχῦναί τε καὶ πῆξαι, ὡς μὴ διαῤῥέῃ, κἢν παραπέμπωσι οἱ ὀχετοί· ἢ ξηρῆναι τὰς ἐφόδους πρὸς ἕδρην τὴν ἀρχαίην τὸ αἷμα στήσαντα, ὅκως μὴ τῇ ἐπιῤῥοῇ κενεόμενοι οἱ χῶροι προςμένωσι, πλημμυρέωσι δὲ ἔνθα ἡ ξύνδοσις. Ἐπὶ μὲν τῆς ἀραιώσιος τῶν φλεβῶν ἡ στύψις ἀρκέει· διαῤῥέει γὰρ,

ἐπιπάσσειν δὲ τοῖσι σπόγγοισι.] Ita verissime Wiganus emendavit in adnn. librorum lect.: *ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι σπόγγοισι.*

ἐμπλάστροισι χρέεσθαι.] Ἐμπλάστοισι Pe. *f.*

στῦψαι καὶ ξηρῆναι.] Vulgo *ψῦξαι καὶ ξηρῆναι.* At *στῦψαι* O. H. V. G. v. l. Pa. *b. c. e. f.*

μυρίαι δὲ καὶ ἄλλοισι ἄλλαι πείρῃ ἔασι πισταί.] *Καί* abest e P*d.*

καὶ χαλκὸν, καὶ κεκαυμένον καὶ λεπίδα, καὶ ὁκόσα τοιάδε ἐπὶ τοῖσι ἐμπλάστροισι.] Vulgo *καί* ante *κεκαυμένον* abest; cum Wigano ex H. recepi. Nempe *καὶ κεκαυμένον καὶ λεπίδα* per appositionem utrumque ad *χαλκόν* pertinet. — Porro *ὁκόσαι τοιαίδε* vulgo legitur: equidem praefero *ὁκόσα τοιάδε* e H., Pc. a corr., *f.*: nam iungo: *ἄρισται δὲ ὁκόσαι ὄξος ἴσχουσι .... καὶ ὁκόσα τοιάδε*, nempe *ἴσχουσι.* — Non nego tamen alterum etiam ferri et defendi posse.

ἢ εἴρια τὰ πινόεντα ἢ οἱ σπόγγοι ἐς ϐραχὺ δευθέντες ὄξεος.] Vulgo *ἔρια*, sed *εἴρια* Ionice (Herodotus enim hanc formam habet) Pc. *e.* — Articulus *τά* in Pa. non legitur. Vulgo *ἐν ϐραχέϊ δευθέντες ὄξεϊ*: sed H. Pc. *d. e. f.* *ἐς ϐραχύ*, quod recipiendum censui, ita ut pro *ὄξεϊ* genitivum exhiberem.

φακῆς ἄλητον λεπτόν.] Ἄλητον O. P*b.* *ἄλιτον* cett.

κηρωτῇ ξὺν ῥοδίνῳ μύρῳ ἀναλαμβάνοντα τιθέναι.] Vulgo: *κηρωτῇ ῥοδίνῳ μύρῳ ἀ. τ.* — V. *ἢ μύρῳ* habet. Crassus et Wiganus: «cerato ex unguento rosaceo" Latine. — Equidem supplevi *ξύν*, quod excidisse arbitror.

ϐραβύλων.] *Βραβίλων* H. V. Pa. *b. c. d.* *ῥαβίλων* Pe. *f.* *ῥαβύλων* A. Videndus erit de his Salmas. in Homonymis Hyles Iatr. Proleg. p. 21.

καὶ ὀσμῆς.] *Ὀσμήσιος* libri omnes: forma suspecta Schneidero in Lex. mihi non ferenda visa est. — Cap. de sign. Hystericae suffocationis *ὀσμήσεσι* libri, ubi vide, quae adnotavi.

καταπότοισι.] Sic Po.: *καταποτοῖσι* edi solet. Puto accentum ponendum, quemadmodum ferunt codd. scripti; docet analogia cum compositis similibus.

ὡς ἄγχιστα τῶν τετρωμένων ἔῃ τὰ φάρμακα.] Εἴη dant libri. De meo subiunctivum reposui.

ἢ τοὺς ὀχετοὺς τοῦ ῥόου δῆσαι.] Ῥόος V. A. P*b.* *στῆσαι* H.

ἢ ξηρῆναι τὰς ἐφόδους πρὸς ἕδρην τὴν ἀρχαίην τὸ αἷμα στήσαντα, ὅκως μὴ τῇ ἐπιῤῥοῇ κενεόμενοι οἱ χῶροι προςμένωσι, πλημμυρέωσι δὲ ἔνθα ἡ ξύνδοσις.] Libri omnes *προςμενέωσι*, Pe. *f.* adeo *πρὸς μὲν ἔωσι.* Tum vero *πλημμυρῶσι.* — Itaque Ionismum ad locum, quorsum re ipsa pertinet, retuli. — Ceterum ut nostri verba recte accipiantur tenendum eum tres locos sibi fingere:

ὡς ὑδρεῖον νέον δευθὲν, τῇσι ἀραιώσεσι. Ἀτὰρ ἠδὲ ἐπὶ τῇσι διαιρέσεσι στύψις μὲν ἡ ἰητρείη ἐς τὴν ξυναγωγὴν τῶν χειλέων· μέζοσι δὲ, καὶ δυνατωτέροισι, τοῖσι Φαρμάκοισι χρέεσθαι. Ἢν δὲ ὁ τῆς διαβρώσιος ἔῃ τρόπος, καὶ μὴ ξυνάγηται ὑπὸ τῆς στύψιος τοῦ ἕλκεος τὰ χείλεα, σεσήρῃ δὲ τὸ τρῶμα, ἀξύμβατον ἐκ τῆς διαθλίψιος ἐὸν, πάγον χρὴ τοῦ αἵματος, ἀτὰρ ἠδὲ τῆς θέρμης, ποιέειν· ἀκινησίῃ γὰρ τῶνδε καὶ πήξι ἵσταται ὁ ῥόος. Ὀξύκρητον μὲν ὦν τοῖσι ἀραιοῖσι ἱκανὸν ἐς στύψιν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἷμα ἄκρητόν ἐστι τὸ ῥέον, ἀλλὰ τοῦδε ἰχὼρ διὰ σμικρῶν τῶν στομίων. καὶ τοῦδε οὐ πολλοῦ, οὐδὲ πολλάκις, χρέος. μετεξετέροισι δὲ καὶ ἡ ἔξωθεν ἰητρείη, ἀτὰρ καὶ Φοινίκων ἢ κερατίων ἐδωδίμων ἕψημα ποθὲν, μοῦνον ἤρκεσε. ἔστω δὲ τὸ ὄξος οἴνων μὲν τῶν στυφόντων τῷ γένεϊ, εἰ μὴ Φαρμακείῃ γε, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ δριμύ τε καὶ στῦφον. Ἐπὶ δὲ τῇσι διαστάσεσι τῶν τρωμάτων πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ ἔστω Φάρμακα, ἁπλᾶ τὴν πρώτην, ἀρνογλώσσου χυλὸς, ἢ πολυγόνου, ἢ σέριδος, ἑκάστου μοίρῃ, πρὸς τῷ ὀξυκρήτῳ. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ῥέῃ, ὑποκυστίδος, ἢ ἀκακίης ξηρῶν ἐμπάσσειν, ἐς γ' κυάθους τοῦ ὀξυκρήτου, ὁλκῆς τῶνδε δραχμὴν μίην. ἄριστος δὲ καὶ χυλὸς ὄμφακος. Ἢν δὲ κρέσσων ἡ ξυμφορὴ τῶνδε γίγνηται, κηκίδα λείην καὶ βάτου ῥίζην ξηρὴν, καὶ λίθον τὴν ἐξ ἁλὸς λείην ξηρὴν ἐμπάσσειν: δυνατώτερον δὲ τῶνδε τὸ ῥῆον ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στῦψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι· ἀτὰρ καὶ τόδε ξὺν τῷ ὀξυκρήτῳ μούνῳ. Ἢν δὲ μεζόνων ἀρήγειν

unum unde sanguis effluat, alterum illi vicinum quorsum feratur, antequam exeat per primum illum; denique tertium longius remotum, unde ad priorem utrumque adfluat. — Locus ille vicinus vulneri v. c. *κενοῦται* ipsa haemorrhagia: in hunc *κενεόμενον* e tertio novus adfluit. Sin non adfluat, minus per primum effluet; hoc ipsum autem faciendum praecipit, ut in tertio illo sanguis contineatur.

ἐπὶ μὲν τῆς ἀραιώσιος τῶν Φλεβῶν ἡ στύψις ἀρκέει· διαῤῥέει γὰρ ὡς ὑδρεῖον νέον δευθὲν τῇσι ἀραιώσεσι.] Ante omnia moneo, me initio huius periodi pro solo *μέν* potius *μὲν ὦν* exspectavisse. — Sed praeterea *δευθέν* coniectura est Petiti ad vulgatum in libris omnibus *οὐθέν* haec adnotantis: « Apparet vocem *οὐθέν* corruptam esse, cum sententiae minus congruat. Pro ea igitur legerem, *δευθέν*, quod valet *irrigatum*, *madefactum*. Venam enim ita rarefactam, ut per tunicam sanguinem transfluere sinat, comparat situlae novae, quae aqua impletur, ut mos est, ut humore imbuatur: nam initio diffluit, postea, ubi aquam imbibit, eam continet. Sumta autem ea similitudo est ab Hipp., qui in libro de internis affectionibus eadem utitur: *ὥςπερ ὑδρεῖον νέον διαπηδᾷ, παλαιότερον στέγει· οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ δέχει τὴν τροφὴν καὶ ὑποσταθμὴν ἴσχει, ὥςπερ ἀγγεῖον.*" Haec Petitus. — Crassus: « ceu situla nova imbecilla." Wiganus *οὐδέν* Latine non expressit, sed neque in adnn. hac de re monet. — Locus, quem Petitus ex pseudo-Hipp. adponit, legitur in lib. *περὶ χυμῶν* p. 129., et a Foësio in Oecon. voce *ὑδρεῖον* est traductus.

στύψις μὲν ἡ ἰητρείη.] Sic O. ex H. idem praebent Pc. *d. f.* Vulgo ἡ abest.

δυνατωτέροισι τοῖσι Φαρμάκοισι.] Sic O. Pc. *d. e. f.* *Φαρμάκοις* cett.

σεσήρῃ δὲ τὸ τρῶμα.] Illud *σεσηρέναι* Hippocraticum est vocabulum ductum e lib. spurio *περὶ ἀγμῶν* p. 119. Kühnio: *τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἕλκεος, ὅκως ἥκιστα σεσηρὸς καὶ ἐκπεπλιγμένον ἔσται παρὰ τὴν ἐπίδεσιν.* — Cf. Foës. Oecon. in *σεσηρός*. Littré, vol. III. p. 523.

κερατίων ἐδωδίμων.] *Κεράτων* vulgo: sed *κερατίων* O. ex F.

εἰ μὴ Φαρμακείῃ γε, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ δριμύ τε καὶ στῦφον.] Vulgo *εἰ μὴ Φαρμακίῃ δὲ, ἀλλὰ κ. τ. λ.* — *Φαρμακείῃ* ferunt Po.; sed de meo pro *δέ*, quod huic loco parum adaptatum iudicabam, reposui *γέ*.

ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ῥέῃ.] *Δέ* O. Pc. *δ'* cett.

ὁλκῆς τῶνδε δραχμὴν μίην.] *Τῶνδε* de meo scripsi, ut ad *ὑποκυστίδος, ἢ ἀκακίης ξηρῶν* referrem. Libri *τῆδε*. — Wiganus *τῆςδε* desideravit.

ἢν δὲ κρέσσων ἡ ξυμφορὴ τῶνδε γίγνηται.] Libri *ἢν δὲ κρέσσον ἡ ξυμφορὴ τῷδε γίγνηται.* Iam Petitus *κρέσσων* desideravit; sed etiam *τῶνδε* requiritur; nam significat *ἢν ἡ ξυμφορὴ κρέσσων γίγνηται τῶνδε τῶν Φαρμάκων*, — quos nempe mox enumeraverat.

ῥίζην ξηρήν.] Sic Pc. *e. f.* *ῥίζαν* cett. — Iam ad Hipp. de V. A. olim p. 160. adposui *δίαιτα, διαίτη*, — *γλῶσσα, γλώσση*, — *δίψα, δίψη*, — His accedant *ῥίζα, ῥίζη*, — *ἕδρα, ἕδρη*, — *μοῖρα, μοίρη*. — *πεῖρα, πείρη*.

καὶ λίθον τὴν ἐξ ἁλὸς λείην ξηρὴν ἐμπάσσειν. δυνατώτερον δὲ τῶνδε τὸ ῥῆον ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στῦψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι· ἀτὰρ καὶ τόδε ξὺν τῷ ὀξυκρήτῳ μούνῳ.] Libri: *καὶ λίθον τὴν* (*τὸν* H.) *ἐξ ἁλὸς κουράλλιον λείην, ξηρὴν ἐμπάσσειν. δυνατωτέρη δὲ τῶνδε τὸ ῥίον* (*ῥῆον* H. O. et Pb. a corr.) *ἡ ῥίζα ἐμψῦξαι, ξηρῆναι, στῦψαι, τὰ πάντα ποιῆσαι· ἀτὰρ καὶ ἥδε ξὺν τῷ ὀξυκρήτῳ μούνῳ.* Equidem et *κουράλλιον*, et *ἡ ῥίζα*, tanquam glossemata eieci et in postremo membro igitur omnia neutro genere ad *τὸ ῥῆον* retuli. — Quisque veterum *ῥᾶ*, s. *ῥῆον*, radicem esse novit: itaque sciolus *ἡ ῥίζα* interposuit, nomen scilicet illustrans! — *Κουράλλιον* vero inepte interponitur, Aretaeus periphrasi illud denotat, sed nomen ipse non adposuit. — Paulus Aeg.: fol. 111. ed. Ald.: *κοράλλιον; ὥςπερ δενδρῶδές ἐστι Φυτὸν ἀπο-*

χρέος, τοῖσι χυλοῖσι τῆς σέριδος, ξὺν ἀρνογλώσσῳ, τῆς ῥίζης ἐμπάσσειν ὁλκῆς τριώβολον, ἐς κυάθους τοῦ ὑγροῦ τρεῖς ἢ τέσσαρας. Ἐπὶ δὲ τῇσι διαβρώσεσι, τότε ὅλως ἐν ἐκείνῃ στύψιν ἐμποιέειν, ἐς πάγον τοῦ διαῤῥέοντος αἵματος· καὶ τοῖσι δεχομένοισι, ὅκως ἀπὸ πολλοῦ τοῦ τρώματος μύωσι αἱ φλέβες. Ἀλλὰ καὶ τὰ πινόμενα ἔστω κραταιὰ, δυνατὰ ποιῆσαι πάγον. χυλὸν ὦν κοριάνου ξὺν ὄξεϊ, ἠδὲ λαγοῦ τάμισος, ἢ νεβροῦ, ἢ ἐρίφου· μὴ πολλὸν δὲ διδόναι· ἔκτεινε γάρ κοτε τουτέων τι τῷ πλήθεϊ· ἀλλὰ τοῦ μὲν χυλοῦ τοῦ κοριάνου μὴ μεῖον μὲν ἡμικυάθου ἐς τρεῖς τοῦ ὀξυκρήτου, τῆς δὲ ταμίσου ὀβολοὶ μὲν τρεῖς, τὸ δὲ πλεῖστον ὀβολοὶ δ'. Ἐς δὲ τὰ τοιάδε εἴδεα τῆς φορῆς καὶ γῆ ἀρίστη Σαμία, καὶ Ἐρετριὰς, καὶ ἀστὴρ κάρτα λευκὸς, καὶ Σινῶπις, καὶ ἡ σφραγὶς ἡ Λημνίη. Τουτέων δὲ ὁλκὴ σταθμοῦ τὸ μεῖον > α'· τρεῖς δὲ τὸ πλεῖστον· ξύν τινι τῶν ἑψημάτων, φοινίκων, ἢ κερατίων ἐδωδίμων ἢ ῥιζῶν βάτου. Ἢν δὲ τρηχύνηται ἡ ἀρτηρίη, καὶ ἐπὶ τῷδε βήσσῃ, σιραίῳ τῷ Κρητικῷ ἐμπάσσειν τάδε. ἄριστον ἐς λείωσιν ἀρτηρίης καὶ ἄμυλος ξὺν τοῖσι δευθείς· ξὺν γὰρ τῷ λείῳ καὶ τὸ παγερὸν ἴσχει. Ἢν μὲν ὦν ξυνεπείγῃ ἡ φορὴ, ἅπαξ τῆς ἡμέρης, πρὸ τῆς προςάρσιος, δοτέον. ἢν δὲ μὴ, καὶ δὶς καὶ τρίτον ἐς τὴν ἑσπέρην. Ἐκ δὲ τῶν φαρμάκων καὶ κατάποτα ποιέειν ξηρῶν, ἐν μέλιτι ἑφθῷ ἐς ξύστασιν· κηκὶς λείη· ἄριστον δὲ καὶ ῥόος ἐς τὰ ὄψα, γίγαρτα, καὶ ὁ ὀξυλαπάθου καρπὸς, καὶ ἰδίῃ ἑκάστου, καὶ ξυνῇ. τάδε μέντοι καὶ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἔχειν, ἐς τὸ διηνεκὲς τῆς ξυντήξιος· ἀτὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ ξυμφύτῳ, καὶ τράγου τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον. Ποικίλων δὲ φαρμάκων μυρίη μὲν ἡ

λιθούμενον, οὐκ ἐν χέρσῳ φυόμενον, ἀλλ' ἐν τῷ πέλματι τῆς θαλάσσης. — Diosc. V. 138.: τὸ δὲ κοράλλιον, ὅπερ ἔνιοι λιθόδενδρον ἐκάλεσαν, δοκεῖ μὲν εἶναι φυτὸν ἐνάλιον, στεῤῥοποιεῖσθαι δὲ, ὅταν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἑλκυσθῇ ἔξαλον γινόμενον, καὶ βαπτόμενον ἤτοι πηγνύμενον ὥςπερ ὑπὲρ τοῦ περικεχυμένου ἡμῖν ἀέρος. — Nolo tamen haec Diosc. verba ita citare, ut non simul de iis moneam. Puto Sprengelium egregie βάπτεσθαι illustrare adposito ἡ βαφὴ τοῦ σιδήρου: sed quamquam ἤτοι πηγνύμενον in omnibus Edd. adesse, et a solo Saraceno omitti dicat, procul absum, ut hoc non tanquam glossema eiiciendum censeam. Docet me nempe vel ordo verborum turbatus; nam Dioscoridem dedisse opinor: στεῤῥοποιεῖσθαι δὲ, ὅταν ἐκ τοῦ βυθοῦ ἑλκυσθῇ, ἔξαλον γενόμενον καὶ ὥςπερ βαπτόμενον ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου ἡμῖν ἀέρος.

ἐπὶ δὲ τῇσι διαβρώσεσι, τότε ὅλως ἐν ἐκείνῃ στύψιν ἐμποιέειν κ. τ. λ.] Ἐν κείνῃ Pe. f. — Sed advertit loci structura quodammodo ἀνακόλουθος, et in qua pleonasmus simul inest. Potuisset ἐπὶ δὲ τῇσι διαβρώσεσι στύψιν ἐμποιέειν scribere: sed de hac structura deflectens et τότε, et ἐν ἐκείνῃ, intulit, ita ut in hocce a plur. num. ad singularem transiret.

λαγοῦ τάμισος.] Θαμισὸς in plurimis Edd. — ταμισὸς O. H. V. Pc. τάμισος Pd. e. f. In nonnullis codd. Parr. glossa ἤγουν πυτία. — Nomen in libris Hipp. spuriis etiam legitur, cf. Foës. Oecon. in voce.

μὴ μεῖον μὲν ἡμικυάθου.] Olim ἡμικύαθον edebatur: recte genitivum Wiganus exhibuit e cod. H.: eundem praebent Pc. d. e. f.

ἡ σφραγὶς ἡ Λημνίη.] Sic H. O., item Pd. e. f.; cett. articulum ante σφραγίς omittunt.

κερατίων ἐδωδίμων.] Κεράτων H. V. A. Pa. c. d. e. f.

ἢ ῥιζῶν βάτου.] Cett. βάτων: de meo sing. num. revocavi, librarii praecedente ῥιζῶν, plur. num. etiam ad seq. vocabulum transtulere.

σιραίῳ τῷ Κρητικῷ.] Sic O. ex H.; cett. τῷ κρήτι.

ἄριστον ἐς λείωσιν ἀρτηρίης καὶ ἄμυλος.] Ἄριστος vulgo: ἄριστον H. V. A. O. Pa. e.

κατάποτα ποιέειν.] Sic Pc.; καταποτά cett.

ἐς ξύστασιν.] Sic Pe. f.; ἐς σύστασιν cett.

ἄριστον δὲ καὶ ῥόος ἐς τὰ ὄψα, γίγαρτα κ. τ. λ.] Tum h. l., tum infra in verbis θύμβρη ἁλσὶ ἡδυνθεῖσα, ῥόος, ἐπίπασμα. Libri omnes ferunt ῥοός. Nimirum, quum genitivus ῥοός apud nostrum saepius sit obvium, librarii ῥοός his locis etiam scripserunt, quasi nominativi forma esset Ionica; qua in re accentu peccarunt, nam ῥοῦς Ionice ῥόος. Cf. Lobeck ad Phryn. p. 454.

καὶ ὁ ὀξυλαπάθου καρπός.] Sic vulgo legitur: verum in O. ad cod. H. fidem ὁ omissum est: abest etiam articulus in Pc. — Ego autem non aegre fero adponi.

τάδε μέντοι καὶ ὑπὸ τῇ γλώσσῃ ἔχειν, ἐς τὸ διηνεκὲς τῆς ξυντήξιος.] Eiusmodi remedia ὑπογλωσσίδες dicuntur: exempla invenies apud Gal. de comp. med. sec. locos. VII. 2. (vol. XIII. p. 51. Kühnio.)

ἀτὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ ξυμφύτῳ καὶ τράγου τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον.] Vulgo: ἀτὰρ καὶ κόμμι ξὺν τῷ φυτῷ καὶ πράδον (τράγου F. O.) τῆς ἀκάνθης τὸ δάκρυον. — Crassus etiam: «gummi cum planta.” Verum hoc ξὺν τῷ φυτῷ corruptum esse quivis videt et dudum viderunt Petitus et Wig., qui ambo in eandem inciderunt emendationem, quam recepi. Hic: «certe, inquit, legendum κόμμι ξὺν τῷ ξυμφύτῳ. Librarii, quid Symphytum esset ignorantes, ξύν vel ξυμ inanem repetitionem esse crediderunt. Extra dubium hoc ponit Aëtius haec habens, ἄμυλον διδόσθω, κόμμι, τραγάκανθα. — καὶ

πείρη, ποικίλαι δὲ αἱ χρήσιες, τροχίσκων, τοῦ διὰ τῆς Αἰγυπτίας ἀκάνθης, καὶ ἑτέρου τοῦ διὰ ἠλέκτρου, καὶ ἄλλου τοῦ κροκώδεος, ὧν ἡ σκευασίη ἰδίῃ λέλεκται.

Ἄνευ μὲν ὧν πυρετῶν ἅπαντα τολμέειν ἐπὶ τοῖσι Φαρμάκοισι, καὶ πολλὰ καὶ πολλάκις διδόντα. Ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνωσι, — τὰ πολλὰ δὲ ἐπὶ τῇσι Φλεγμασίῃσι τῶν τρωμάτων γίγνονται πυρετοὶ, — μήτε ἀθρόον ἴσχειν τὴν Φορὴν, μήτε ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσι Φάρμακα πιπίσκειν· πολλοὶ γὰρ ὑπὸ πυρετῶν θᾶσσον ὄλλυνται, ἢ ὑπὸ τῆς τοῦ αἵματος Φορῆς.

ΤροΦαὶ ποικίλαι καὶ τὴν ἰδέην ὁκοῖα τὰ Φάρμακα. ἀτὰρ καὶ τὰ Φάρμακα ἐν τροΦῇ· οὔτε γὰρ ἐπὶ μιῇ μούνῃ ἅπαντα εὑρεῖν τὰ τροΦῆς ἀγαθὰ εὔπορον, οὔτε, ἢν μὲν οὖν μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μιῇ μούνῃ χρέεσθαι, διὰ τὸν κόρον, ῥηΐδιον· καὶ γὰρ καὶ τὰ ποικίλα εἴκειν, εἰ δὴ ἀπὸ χρόνιον γίγνεται. Ἔστω ὦν στύΦουσα καὶ ἐς δύναμιν ψύχουσα, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς θίξιν· θέρμη γὰρ αἵματος πρόκλησις. Χόνδροι πλυτοί· ὄρυζα ἐς ὀξύκρητον· ἢν δὲ τὸ ὄξος βῆχας ἐμποιέῃ, Φοινίκων ἕψημα· ἄρτος ὀπτὸς, κατάξηρος, κοπεὶς, ἠδὲ καὶ ἐς ἄλητον σεσησμένος. Ἐκ πάντων ὦν ῥόΦημα ξὺν λίπαϊ, θύμ-

τὸ σύμΦυτον μασσόμενον (immo μασώμενον E.) καὶ καταπινόμενον [173. 3.]." — Pro communi τραγακάνθης, noster Ionice τράγου τῆς ἀκάνθης.

μυρίη μὲν ἡ πείρη, ποικίλαι δὲ αἱ χρήσιες.] Pro αἱ quod Pc. d. f. mihi praebuerunt, vulgo καί edi solet. — Propter concinnitatem membrorum αἱ praetuli.

καὶ ἑτέρου τοῦ δι' ἠλέκτρου, καὶ ἄλλου τοῦ κροκώδεος, ὧν ἡ σκευασίη ἰδίῃ λέλεκται.] Pro ἑτέρου τοῦ, quod O. Pc. d. e. f. ferunt, vulgo ἑτέρου solum. Tum vero pro ὧν, quod de mea et Wigani coniectura exhibeo, libri omnes ὡς. — Videmus illum respicere libros quosdam a se, uti videtur, conscriptos de materia medica, forte de medicamentorum compositione.

ἢν δὲ ἐπιπυρεταίνωσι, — τὰ πολλὰ δὲ ἐπὶ τῇσι Φλεγμασίῃσι τῶν τρωμάτων γίγνονται πυρετοὶ, — μήτε ἀθρόον ἴσχειν τὴν Φορὴν κ. τ. λ.] Libri ferunt: τὰ πολλὰ καὶ (O. δέ; item Pe.) τῇσι Φλεγμασίῃσι τῶν χρωτῶν (χρωμάτων V. G. v. l. Po. τρωμάτων H. O.) γίγνονται πυρετοὶ, — μήτε κ. τ. λ. — Sponte patet δέ unice verum esse: sed praeterea ἐπί desiderabam, quod interposui; idque feci non quod nesciam defendi posse τῇσι Φλεγμασίῃσι γίγνονται πυρετοί, sed quod usitatissimum est Graecis ἐπὶ τῇσι Φλεγμασίῃσι γίγνονται πυρετοί. — Modo cogitemus Hippocratica πυρετὸν ἐπὶ σπασμῷ βέλτιον γενέσθαι, ἢ σπασμὸν ἐπὶ πυρετῷ. et ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος θανάσιμον.

ἀτὰρ καὶ τὰ Φάρμακα ἐν τροΦῇ· οὔτε γὰρ ἐπὶ μιῇ μούνῃ ἅπαντα εὑρεῖν τὰ τροΦῆς ἀγαθὰ εὔπορον, οὔτε, ἢν μὲν οὖν μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μιῇ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τὸν κόρον, ῥηΐδιον· καὶ γὰρ καὶ τὰ ποικίλα εἴκειν, εἰ δὴ ἀπὸ χρόνιον γίγνεται. Ἔστω ὦν στύΦουσα κ. τ. λ.] Libri haec ita scripta obferunt: ἀτὰρ καὶ τὰ Φάρμακα ἐν τροΦῇ, οὔτε γὰρ ἐπὶ μιῇ μούνῃ ἅπαντα εὑρεῖν τὰ τροΦῆς ἀγαθὰ εὔπορον, οὔτε, ἢν μὲν οὐ μούνη ἐς (ἢν μὴ οὐ μούνη ἐς H. Pc. d. f. ἢν μὴ ἐς V. ἢν μὲν ἐς marg. V.) ἰητρείην ἀρκέῃ μὴ μούνῃ χρέεσθαι διὰ τὸν κόρον ῥηΐδιον· καὶ γὰρ κατὰ (Pb. in marg.: ἴσως καὶ τά) ποικίλα εἴκειν (ἥκειν G. v. l. O.) ἤδη δὲ (ἢν δέ Pb.) ἀπὸ χρονίων γίγνεται· ἔστω ὦν στύΦουσα κ. τ. λ. — In O. pone ἥκειν punctum adeo maius invenitur. — Videamus autem de singulis. — Vitium subesse in ἢν μὲν οὐ μούνη κ. τ. λ. rerum nexus docet. Itaque Petitus proponit: οὔτε ἢν μίη μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μιῇ μούνῃ χρέεσθαι κ. τ. λ. — Wiganus voluit: οὔτε ἢν μὲν μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μιῃ μούνῃ χρέεσθαι... — Quam proxime potui ad vulgatam lect. scripsi: ἢν μὲν οὖν μούνη ἐς ἰητρείην ἀρκέῃ, μιῇ μούνῃ χρέεσθαι κ. τ. λ. — Lectiones cod. V. sunt truncatae. Ad εἴκειν Goup. in varr. lectt. ἥκειν adnotat, quod in nullo codd. parisiensium vidi. — Sed Petitus: «Crassus, inquit, pro εἴκειν legit ἥκειν, a verbo ἥκω, quod est *eo, vado:* ita enim vertit, *sed per varia eundum.* Ego deesse quaedam arbitror, quae supplenda ex MSS. melioribus." — Wiganus de hoc loco non monet, sed ἥκειν in textum recepit. Equidem unice verum censeo quod in marg. cod. Pb. legitur καὶ γὰρ καὶ τὰ ποικίλα εἴκειν: nempe notissimum est εἴκειν transitive sumtum; cf. Steph. Thesaurum in voce. Adponam unum exemplum ibi laudatum: Soph. Philoct. 463.

ἡμεῖς δ' ἴωμεν· ὡς ὁπηνίκ' ἂν θεὸς
πλοῦν ἡμῖν εἴκῃ, τηνικαῦθ' ὁρμώμεθα.

Quo loco Schol. εἴκῃ exponit διδῷ, συγχωρήσῃ. — Sed maxime etiam me advertit lectio cod. Pb. ἢν δέ pro ἤδη δέ et Petiti animadversio, lacunam pone ἥκειν esse arbitrantis. Mihi locus plenus videtur, nec quidquam deficere, sed in ἤδη δέ puto εἰ δή latere; quo recepto idoneum ex hisce sensum elicere mihi videor. Miror vero interpretum neminem de ἀπὸ χρονίων γίγνεται monuisse: — Crassus: «iam enim diuturna valetudo facta est." Wiganus: «iam vero morbus diuturnus esse incipit." — Recte quidem, si sensum loci spectes, qui eiusmodi quid sibi requirere videtur. Sed haud ita interpretari licet ἀπὸ χρονίων γίγνεται. — Ergo credo in ἀπὸ χρονίων γίγνεται latere ἀπὸ χρόνιον γίγνεται, i. e. χρόνιον ἀπογίγνεται, tmesi nostro familiarissima.

ἔστω ὦν στύΦουσα καὶ ἐς δύναμιν ψύχουσα· ἀτὰρ ἠδὲ ἐς θίξιν· θέρμη γὰρ αἵματος πρόκλησις.] Ad θίξιν in Pb. in marg. adnotatur: ἴσως λείπει τι. — Minime: nihil deest! Fortasse librarius aut legerit, aut acceperit: ἀτὰρ ἠδὲ ἐς θίξιν· θερμὴ γὰρ ἀ. π. — Noster distinguit saepius inter θερμὰ ἐς δύναμιν et θερμὰ ἐς θίξιν, et ψυχρὰ ἐς δύναμιν et ψυχρὰ ἐς θίξιν: discrimen apposite ad rerum naturam factum, ut quivis facile videt.

βρη ἁλσὶ ἡδυνθεῖσα, ῥοὸς, ἐπίπασμα. Ἢν δὲ καὶ χαρίσασθαί τι τῷ κάμνοντι ἐθέλῃς, κορίαννον ἔστω ἐς ἡδονὴν ὅτῳ φίλον, ἤ τι τῶν οὐρητικῶν ἠδὲ εὐπνόων σπερμάτων. Φακὸς, ἢν μὲν ἡ αἱμοῤῥαγίη ἐπείγῃ, ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ· ἢν δὲ μὴ, τοῦ χυλοῦ ἔστω φειδώ· οὐ γὰρ εὔπεπτον, οὐδὲ προςηνὲς ἐς γεῦσιν· χρὴ δὲ τουτέοισι ἥκιστα πάντων δύςπεπτα διδόναι. Ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης θάνατον ὀῤῥωδέῃς, καὶ ἀτερπέα καὶ δύςπεπτα, ἠδὲ ἀπηνέα ἔστω τὰ σώζοντα. κηκὶς ὢν ξηρὴ, λείη προςεπιπασσέσθω φακῷ τῷ ξηρῷ καὶ ψυχρῷ· ὠὰ ἑψῆσι παχέα ξὺν ῥοιῆς σιδίοισι, ἢ κηκίδι. Ἥδε ἐστὶ ὑπ' ἀνάγκης ἐν φαρμάκῳ τροφή. Ποτὸν δὲ τὸ ξύμπαν ὀλίγον ἔστω· ξηρῇ γὰρ διαίτῃ ὑγρὸν ἀξύμφορον. Τοιάδε μὲν, στῦψαι καὶ ψῦξαι εἰ ἐθέλεις· ἢν δὲ παχῦναι καὶ αἷμα καὶ πνεῦμα, γάλα καὶ ἄμυλος, καὶ χόνδροι· ἄλλοτε μὲν ξὺν ἀμύλῳ, ἄλλοτε δὲ ξὺν χόνδρῳ γάλα· ἐς πῆξιν δὲ ἡ σύστασις, ὡς μὴ ῥόφημα ὑγρὸν ᾖ. Ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον παχῦναι καὶ στῦψαι ἐθέλῃς, οἱ χόνδροι μὲν ξὺν φοίνιξι ἑψείσθωσαν· ἐς δὲ τὴν ξύστασιν ἄμυλος ἔστω, καὶ γάλα ἄριστον, καὶ φὰρ τὸ Τυῤῥηνικὸν, παχὺ ἐὸν, καὶ γλίσχρον, καὶ κολλῶδες ξὺν τῷ γάλακτι· ταμίσου δὲ τοῦ ἐρίφου ὑγροῖσι τοῖσι ἑψήμασι προςεγχέειν ἐς πῆξιν, ὅκως ἐπὶ γάλακτι ἐς νέου τυροῦ ξύστασιν ἴσχει. παχύτερον δὲ τουτέων κέγχρος ἑφθὸς ξὺν γάλακτι ὡς τὸ φὰρ, καὶ τὸ ἐπίπαστον ἡ κηκὶς καὶ τὰ σίδια. Τεκμαίρεσθαι δὲ τὰς ξυμμετρίας τῶν ξηραινόντων, ἢ παχυνόντων· καὶ γὰρ βηχώδεα ταῦτα, ὑπερβολῇ τε ξηρότητος μετεξετέροισι προςέῤῥηξε τὰς φλέβας. Ἢν δὲ πρήσῃ μὲν, ἴσχηται δὲ τὸ αἷμα, ἐς τἀναντία ἐκ προςαγωγῆς ἡ μεταβολὴ, καὶ μηδὲν ἄγαν·

. ἐκ πάντων ὧν ῥόφημα ξὺν λίπαϊ, θύμβρη ἁλσὶ ἡδυνθεῖσα, ῥοὸς, ἐπίπασμα.] Libri: ἐς πάντων (V. O. ἐς omittunt; et vero O. ἁπάντων habet) ὧν (ἢ H. A.) ῥόφημα κ. τ. λ. — Equidem pro ἐς reposui ἐκ, quod interpretes Latine expresserunt. — Ἐκ πάντων est h. l. ἐκ χόνδρων πλυτῶν, ἐξ ὀρύζης, ἐξ ἄρτου ὀπτοῦ, non ex omnibus simul, sed ex singulis. Cf. cap. de cur. Epil. ἄρτοι ξηρότεροι, χόνδροι πλυτοὶ καὶ τὰ ἐκ τῶνδε ῥοφήματα.

οὐ γὰρ εὔπεπτον, οὐδὲ προςηνὲς ἐς γεῦσιν. χρὴ δὲ τουτέοισι ἥκιστα πάντων δύςπεπτα διδόναι. Ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης θάνατον ὀῤῥωδέῃς καὶ ἀτερπέα καὶ δύςπεπτα, ἠδὲ ἀπηνέα ἔστω τὰ σώζοντα.] Vulgo: ... ἥκιστα πάντων δύςπεπτον (δύςπεπτα Pc.) διδόναι. ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης θάνατον ὀῤῥωδέῃς καὶ ἀτερπὲς καὶ δύςπεπτον· ἠδὲ ἀπηνέα (ἀπηνὲς V. A. Pb.) ἔστω τὰ σώζοντα. — Librarii, puto, numerum singularem a superioribus perperam ad cetera transtulere: itaque omnia ita exhibui, uti Aretaeus mihi scripsisse videbatur.

ξὺν ῥοιῆς σιδίοισι, ἢ κηκίδι.] Ἢ κηκίδος libri. Recte iam Wiganus κηκίδι desideravit, nempe κηκίς non habet σίδια!

τοιάδε μὲν, στῦψαι καὶ ψῦξαι εἰ ἐθέλεις.] In Pb. εἰ ante στῦψαι infertur. *Pf.* εἰ ἐθελήσεις, non male.

ἑψείσθωσαν.] Ἑψήσθωσαν H. Pc. Possis forte ἡψήσθωσαν exhibere.

ἐς δὲ τὴν ξύστασιν.] Sic Pd. σύστασιν cett.

καὶ φὰρ τὸ τυῤῥηνικόν.] Ἢ ζεῖα H. in marg. et V. in marg.; ἄριστον ἡ ζειά Pa. *b.*: Pd. in m. ζειὰ δηλόν.

ταμίσου.] Sic Pc. *d. e. f.* Theocritus VII. 16. ταμίσοιο: Vulgo apud nostrum ταμισοῦ cett. scribunt.

ὅκως ἐπὶ γάλακτι ἐς νέου τυροῦ ξύστασιν ἴσχει.] Notandum h. l. ἴσχειν intransitive sumtum, idemque fere quod γίγνεται indicans.

ἢν δὲ πρήσῃ μὲν, ἴσχηται δὲ τὸ αἷμα.] Vulgo ἢν δὲ πρήσηται μέν. — Sed O. H. V. Pc. d. πρήσσηται, quod in comm. desiderare se significat Petitus. — Crassus: «si bene redit curatio," similique modo illud ἢν δὲ πρήσσηται μέν accipit Wiganus. — Equidem non credo huic interpretationi fidem esse habendam: accipiunt πρήσσηται, quasi impersonale esset, et putant πρήσσειν simili quodam modo explicari posse, quo ποιεῖν apud medicos occurrit; veluti in formulis ποιεῖ πρὸς παλαιὰν βῆχα, ποιεῖ πρὸς ὠταλγίαν, cett. — Mihi exempla non sunt cognita, quibus πρήσσειν eiusmodi sensu sumitur. Igitur vitium subesse credo: nec dubitavi, quin locus sic constituendus esset: καὶ γὰρ βηχώδεα ταῦτα, ὑπερβολῇ τε ξηρότητος μετεξετέροισι προσέῤῥηξε τὰς φλέβας. ἢν δὲ πρήσῃ μὲν, ἴσχηται δὲ τὸ αἷμα; ἐς τἀναντία ἐκ προςαγωγῆς ἡ μεταβολή κ. τ. λ. — Nempe ad πρήσῃ ex antecedentibus obiectum τὰς φλέβας, subiectum τὸ αἷμα e continuo sequentibus est repetendum. Librarii terminationem passivam verbi ἴσχεται ad πρήσῃ transtulerunt; vel πρήσηται e πρήσῃ γε, ut fit, ortum duxit. — Hanc emendationem certam esse iudico.

ἐς τἀναντία ἐκ προςαγωγῆς.] «Sententia, inquit Petitus, est Hippocratis (Ep. VI. Sect. 1.) ἐκ προςαγωγῆς τἀναντία προςάγειν."

καὶ μηδὲν ἄγαν.] «Dictum est, inquit Petitus, unius e septem sapientibus, puto Chilonis Lacedaemonii; ita enim Aristoteles lib. II. Rhet. cap. 12. licet Ausonius Cleobulo adscribat. Alii tamen huius sententiae auctorem citant Sodamum quemdam, ut patet ex Epigrammate, quod olim in Tegea scriptum legebatur:

ταῦτ' ἔλεγεν Σώδαμος ἐπηράτου ὅ μ' ἀνέθηκε,
μηδὲν ἄγαν, καιρῷ πάντα πρόςεστι καλά.

Vide Schol. Eurip. in Hippolyto mastigophoro. Respe-

φιλυπόστροφα γὰρ τάδε καὶ κακοήθεα. Χρὴ δὲ σαρκοῦν ἤδη τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς ὠτειλὰς ἐς τὸ στερεὸν ἄγειν αἰώρῃσι, ἢ τρίψεσι μαλθακῇσι, περιόδοισι, θυμηδίῃσι, τροφῇ ποικίλῃ καὶ ξυνήθεϊ.

Τάδε μὲν ὦν ἢν ἐκ τῆς φορῆς τοῦ αἵματος τὸ τρῶμα ξυμπέσῃ, καὶ ὁ χῶρος ὑγια σθῇ εὐακέως. Ἢν δὲ ἐγκαταλείπηται ἕλκος, καὶ διάπυον γίγνηται, ἑτέρης μελέτης χρέος· καὶ γὰρ καὶ ἑτέρων διαδέχεται ἡ φορή. Περὶ τῆςδε μέντοι ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΡΔΙΑΚΩΝ.

Κεφ. γ′.

Ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν· μέλλουσαν μὲν γὰρ ἢν προγιγνώσκῃς, τά τε παρεόντα ἐπεσσυμένως συνεργὰ ἂν εἴη σοι· ἀτὰρ ἠδὲ ἐξελάοις ἂν αὐτέην πρὶν ἥκειν. Παρεοῦσαν δὲ οὐ ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι οἱ νοσεῦντες. λύσιν γὰρ τῆς φύσιος τὴν συγκοπὴν ἔλεξα· οὐ παλίσσυτος δὲ φύσις λυθεῖσα. Τήνδε ὦν μάλιστα μὲν μέλλουσαν κωλύειν· ἢν δὲ μή, ἄρτι ἀρχομένην. Προγιγνώσκειν δε χρὴ τοῖσι ἐν τοῖσι ἀμφὶ τῶν ὀξεῶν νούσων λελεγμένοισι· εὖτε τὴν αἰτίην, ἀτὰρ ἠδὲ καὶ τὰ σημήϊα ἐφράζομεν. Καῦσος μὲν γὰρ ἀρχή. ἐπὶ δὲ τῷ καύσῳ κάκιστα σημήϊα, ξηρότης, ἀγρυ-

xit etiam Aretaeus ad haec verba citati Aphorismi *καὶ γὰρ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον.*" Voluit Petitus Hippolytum *στεφανήφορον.* Cf. Valck. ad vs. 264.

φιλυπόστροφα γὰρ τάδε καὶ κακοήθεα.] Hipp. *φιλυπόστροφα* Prorrh. I. 105. Coaca. 358. — Libri h. l. *φιλόστροφα.* Non dubito, quin noster ad divini senis exemplum *φιλυπόστροφα* scripserit. — Apud Pollucem VI. 160. legis: *ἔλεγον δὲ οἱ ποιηταὶ καὶ φιλόστροφον τὸν εὐμετάβολον.* — Vides diversitatem esse inter *φιλόστροφα* et *φιλυπόστροφα*: hoc autem huic loco congruum, non illud. Etiam Hesychius *φιλόστροφος, εὐμετάβολος* exponit.

χρὴ δὲ σαρκοῦν ἤδη τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰς ὠτειλὰς ἐς τὸ στερεὸν ἄγειν αἰώρῃσι, ἢ τρίψεσι μαλθακῇσι κ. τ. λ.] Vulgo editur *τὰς ὠτειλὰς ἐς τὸ π ι η ρ ὸ ν ἄγειν.* Librorum lectionis varietas haec est: *τὸ πειρόν* V. Pa. c. d. e. f. *τὸ π...* Pb. *το πευροῦν* H. *τὸν πόρον* F. *τὸν πῶρον* O. Crassus: «novas citatrices solidare necesse est." Petitus: «MS., inquit, codex habet *ἐς τὸ πωροῦν ἄγειν*, *ad callum ducere*, quae lectio probata est. Diosc. I. 112. *κάταγμα πωροῖ.*" — Wiganus: «*τὸν πῶρον*, inquit, ita scribo cum F. *τὸν πόρον* legat; ceteri diversa. Crassus autem *τὸ στερεόν* legisse videtur, nam *solidari* vertit; et sane (62. 45. 46.) occurrit *ὠτειλαὶ στερέμνιοι.* Et Coel. Aurel. (m. chron. II. 13.) in Haemorrhagiae curatione, inquit, poterit *cicatricis* formari *soliditas.*" — Vehementer a Petito et Wigano dissentio: non credo Aretaeum scripsisse *ἐς τὸν πῶρον ἄγειν τὰς ὠτειλάς*: nam *πῶρος* in ossium fracturis gignitur, non in vulnusculis vasorum cicatricem ducentibus; hinc fit, ut cum nostris Dioscoridis verba *κάταγμα πωροῖ ταχίον* comparari nequeant. Equidem Crasso duce *ἐς τὸ στερεὸν ἄγειν* scripsi: iusto maior cicatricis durities *σκληρότης* audit: *οὐλαὶ σκληραί* habet Gal. de causis morb. cap. 7., et *σκληρότης οὐλῶν* lib. de motu muscul. I. 6.

Cap. 3. *ἐν συγκοπῇ μάλα χρὴ τὸν ἰητρὸν πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν.*] Imitatur Aretaeus initium Prognostici Hippocratis: *τὸν ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν.* — Divini senis locum dudum laudavit Petitus.

μέλλουσαν μὲν γὰρ ἢν προγιγνώσκῃς τά τε παρεόντα ἐπεσσυμένως συνεργὰ ἂν εἴη σοι. ἀτὰρ ἠδὲ ἐξελάοις ἂν αὐτέην πρὶν ἥκειν.] Libri editi *συνεργὰ ἔνσεο.* — H. *ἔνθεο* A. *ἐνέσω*: in Pb. spatium vacuum est relictum. Petitus: «in Editione, inquit, Henyschii *ἔνεσω* et ad oram paginae *ἔνστεο.* An legendum *ἐνστήσῃ* in futuro medio *insistes?*" — Wiganus: «*ἔνσεο.* Hic vel verba quaedam deficere, vel mendosa existimo." — Mihi in voce corrupta latere videtur *εἴη σοι*, vel *ἂν εἴη σοι*: hoc quidem recepi propter sequens *ἐξελάοις ἄν.* Pro *ἐξελάοις* V. A. Pa. c. in marg. e. f. *ἐξέλαες.*

παρεοῦσαν δὲ οὐ ῥηϊδίως διαδιδρήσκουσι οἱ νοσεῦντες.] Vulgo *διδρήσκουσι*: sed compositum ex H. V. in O. receptum est.

οὐ παλίσσυτος.] Παλίνσυτος H. V. Pa. — *παλίσσυτον* legis apud Nic. Theriac. 571. Schol. *ὀπισθόρμητον* et *ἀναποδίζουσαν* exponit.

προγιγνώσκειν.] Sic O. Pc. *προγινώσκειν* vulgo.

εὖτε τὴν αἰτίην ἀτὰρ ἠδὲ τὰ σημήια ἐφράζομεν.] Ἐφράζομεν praebuere H. Pc. f. *ἐφραζόμεθα* cett. omnes. — Credo Aretaeum activum, non medium, usurpasse. — Cf. Hipp. de V. A. § 3. mihi. *σάφα φράζειν.*

καῦσος μὲν γὰρ ἀρχή· ἐπὶ δὲ τῷ καύσῳ κάκιστα σημήϊα κ. τ. λ.] Libri omnes *καῦσος μὲν γὰρ ὁ πυρετὸς ἀρχή.* — Credemusne Aretaeum lectoribus suis indicare voluisse *καῦσον* esse *πυρετόν*? Foedum glossema expellendum mihi visum est.

πνίη, θερμασίη τῶν σπλάγχνων, ὅκως ἀπὸ πυρὸς, ψυχρὰ δὲ τὰ ἔξω· χεῖρες καὶ πόδες ἄκροι ψυχρότατοι. ἀναπνοὴ ἐς ὁλκὴν μακρὴ, ποθέουσι γὰρ ψυχρὸν ἠέρα, οὕνεκεν ἐκπνέουσι πῦρ. σφυγμοὶ σμικροὶ, πυκνότατοι, τρομώδεες. Ἐκ τῶνδε ὦν τεκμαιρόμενος, ἠδ' ὁκόσα μοι ἐν τοῖσι σημηΐοισι λέλεκται, αὐτίκ' ἐξ ἀρχῆς ἀρήγειν.

Ἢν ὦν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, τάμνειν φλέβα. κὴν πολλὰ κωλύῃ, εἷς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρος ᾖ, ὁκοῖον γλῶσσα τρηχείη τε καὶ ξηρὴ, καὶ μέλαινα· — ἤδε τοι γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει. Ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι τὴν δύναμιν, εἰ μὴ προαπηύδηκε ἐκ τῆς νούσου πόνων τε καὶ διαίτης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐνδείῃ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ πνιγί· ἢν δ' ὑπὸ πλήθεος γίγνηται συγκοπὴ, καὶ φλεγμασίη τις ὑποχονδρίου, ἢ ἥπατος, μέγα διασημαίνῃ, οὐδὲ ἀμβολῆς χρέος. Τάμνειν δὲ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τὴν κοίλην· ἀτὰρ ἠδὲ διὰ σμικρῆς τῆς σχάσιος ἀφαιρέειν, ὡς μὴ σφόδρα τῇ δυνάμι ἐπίδηλον ᾖ· ἐλέγχει γὰρ τὴν φύσιν τὸ ἀθρόον. καὶ πολλόν τι μεῖον, ἢ δι' ἄλλας προφάσιας ἀφαιρέειν. εἰ γὰρ ἐπὶ συγκοπῇ καὶ σμικρὸν ἁμαρτῴη, ῥηϊδίως ἐς ᾅδου τρέπει. Αὐτίκα ὦν διδόναι τροφὴν ἐς νεόχμωσιν τῆς δυνάμιος·

σφυγμοὶ σμικροί.] Sic O. *μικροί* cett.

σημηΐοισι.] *Σημείοισι* Pc.

ἢν ὦν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, τάμνειν φλέβα. κὴν πολλὰ κωλύῃ, εἷς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρος ᾖ, ὁκοῖον γλῶσσα τρηχείη τε καὶ ξηρὴ καὶ μέλαινα· — ἤδε τοι γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει. Ξυντεκμαίρεσθαι δὲ ἐπὶ πᾶσι τὴν δύναμιν, εἰ μὴ προαπηύδηκε ἐκ τῆς νούσου πόνων τε καὶ διαίτης. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐνδείῃ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ πνιγί· ἢν δ' ὑπὸ πλήθεος γίγνηται συγκοπὴ, καὶ φλεγμασίη τις ὑποχονδρίου, ἢ ἥπατος, μέγα διασημαίνῃ, οὐδὲ ἀμβολῆς χρέος.] Locum integrum describo, quia tum de singulis quibusdam verbis in eo obviis, tum de membrorum inter se nexu est monendum. — Wiganus illud *ἀριθμὸς ἐπίκαιρος* se non intelligere fatetur: ego antea iam sum interpretatus ex Hipp. verbis *τοὺς δὲ ἀριθμοὺς ἑκάστου τῶν νουσημάτων σάφα φράζειν ἐθέλοντες, οὐκ ὀρθῶς ἔγραψαν.* (lib. de victu ac. § 3. mihi.). Nempe Aretaeus haec verba accepit *τὰ δὲ συμπτώματα ἑκάστου τῶν νουσημάτων σάφα φράζειν ἐθέλοντες*: credidit *ἀριθμός* apud Hipp. pro *σημεῖον*, *σύμπτωμα*, poni: hinc h. l. *εἷς δέ τις ἀριθμός* pro *ἕν δέ τι σημεῖον*. Sed vide quae de loco Hippocratis monui p. 109. Ed. libri de victu acut. — Porro libri dant: *εἴδεται γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημήϊα.* Haec quum legerem, statim corrigebam *εἴδεται γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημηΐοις*: at postea incidi in Petiti adnotationem, qui: «si locus, inquit, coniecturae est, ita possit legi: *ἤδε γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει.....* et alludit ad hanc sententiam Hipp., quae est in 5 Sect. lib. 6. Epid. *γλῶσσα οὖρον σημαίνει· γλῶσσαι χλωραὶ χολώδεες* etc." — Praestantissima viri egregii est emendatio! Locum e pseudo-Hipp. ipsum inspice (p. 608. Ed. Kühn.) et mentem adverte ad seqq. ibid.; *γλῶσσα ὁμόχροος τῇσι προστάσεσι, διὸ ταύτῃ γινώσκομεν τοὺς χυμούς.* — Iam vero paulo propius ad librorum scripturam accedere mihi visus sum legendo *ἤδε τοι γὰρ τὰ εἴσω πάντα σημαίνει.* — Particula *τοι* in primis ad *ἤδε* referenda; « frequens, inquit Stallb. ad Protag. Platonis p. 316. B., est hic usus voculae *τοι* pronomini cum vi quadam adiunctae." Verum iam de structura monendum: in verbis *κὴν πολλὰ κωλύῃ — σημαίνει* desideras apodosin, quae e superioribus ad hunc modum est repetenda; *κὴν πολλὰ κωλύῃ, εἷς δέ τις ἀριθμὸς ἐπίκαιρος ᾖ...... τάμνειν φλέβα.* — Porro interpretes non satis animadverterunt, proxime cohaerere *ἐκ τῆς νούσου πόνων*, et accipiendum esse *ἐκ τῶν πόνων τῶν ἐκ τῆς νούσου*: mox noster eodem hoc capite *ἐς ἀνάπαυλαν καμάτου τοῦ ἔκ τε τῆς νούσου*... Dein ad verba, *οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐνδείῃ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ πνιγί*, e proxime seqq. repetendum est *συγκοπὴ γίγνεται*; similem ellipsin infra etiam animadvertemus. — Tandem libri: *καὶ φλεγμασίης τι ὑποχόνδριον, ἢ ἥπατος μέγα διασημαίνῃ.* Pb. in marg. coniecturam, uti videtur, adscriptam habet: *καὶ φλεγμασίη τινὸς ὑποχονδρίου.* Malui *καὶ φλεγμασίη τις ὑποχονδρίου* lenissima medela scribere: in eandem emendationem Petitus incidit; verum hic *ἢ φλεγμασίη* vult, mihi vero non certo constat *καί* in *ἤ* mutandum esse. Pro *δ' ὑπό* Pb. *δὲ ὑπό*. Pro *χρέος* Pa. *χρέως*.

ἀτὰρ ἠδὲ διὰ σμικρῆς τῆς σχάσιος ἀφαιρέειν.] Libri plurimi *διὰ σμικρῆς τομῆς τῆς σχάσιος*: illud *τομῆς* glossam esse recte Wiganus vidit: equidem confidenter eieci. In Pc. legis haec: *διὰ τομῆς τῆς σχάσιος* (sic); est autem *σμικρῆς* a correctoris manu. Pe. *τῆς σχάσιος* tantum habet et in marg. *ἤγουν τομῆς*. Neque in Pf., neque in e. *τομῆς* adponitur.

εἰ γὰρ ἐπὶ συγκοπῇ καὶ σμικρὸν ἁμαρτῴη.] In libris legis *ἢν γὰρ — ἁμαρτῴη* (O. *ἁμαρτῴη*. Pb. *ἥμαρτον.*). — Non licet, me iudice, silentio haec transire. Illud *ἁμαρτῴη* (sic) in O. vitiosum est: vulgatum *ἁμαρτῴη* non vitiosum videtur, sed insolitum et animadversione dignum: est enim contractum *ἁμαρταοίη*, optativus cuius verbi indicativus *ἁμαρτάω*. Cognita sunt *ἁμαρτάνω*, *ἥμαρτον*, adeo ut facile *ἁμαρτοίη* corrigas: ego vero facere non ausim. Nimirum etiamsi exempla non cognoverim formae *ἁμαρτάω*, Aoristum tamen *ἁμαρτῆσαι* occurrere subinde constat (Buttm. II. p. 110.), ad quem Schol. Aristidis: *τοῦτο*, inquit, *ἅπαξ παρὰ τούτῳ τε καὶ ἄλλοις, καὶ οὐ παντελῶς ἐστιν ἄχρηστον* (cf. Lob. ad Phryn. p. 732.). — Illud *ἁμαρτῆσαι* ab eodem *ἁμαρτάω* ducitur; adeoque in nostro poëticis et Ionicis formis saepe utente *ἁμαρτῴη* servo; — quum vero *ἤν* cum opt. non coniungatur, *εἰ* de meo reposui.

ἐς νεόχμωσιν.] V. *νεώχμωσιν*. De utraque vocabuli scriptura supra iam monui.

γάνυται γὰρ ἡ φύσις καὶ τῇ τῶν παλαιῶν ἀπαλλαγῇ, καὶ τῇ τῶν ποταινίων προςθήκῃ.

Ἢν δὲ φλεβοτομίην μὲν ἡ δύναμις ἀποτρέπῃ, φλεγμασίαι δὲ ἔωσι, σικύην τῇδε προςβάλλειν πολὺ πρόσθεν τῆς κρίσιος τοῦ νοσήματος. ἐν κρισίμοισι γὰρ ἡ συγκοπή· ἐπεὶ τῇσι αὐτέῃσι περιόδοισι αἵ τε φύσιες κρίνουσι, αἵ τε νοῦσοι κτείνουσι. Κῆν γὰρ ἐς ἀνάγκην οἰνοποσίης ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐ κάρτα ἀσφαλὲς ἐπὶ φλεγμονῇσι οἰνοποτέειν. οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι μὲν πόνων ἐπίδοσις, ἀφλεγμάντοισι δὲ φύσιος αὔξησις. Ἐπίπροσθεν δὲ τῆς σικύης, πρὸ μιῆς ἢ δευτέρης, ἐπιπλάσιος χρέος, ἔς τε ἄνεσιν τῶν μερέων, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς εὐροὴν τοῦ αἵματος· μετεξετέροισι. δὲ καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ ἐς τὴν δευτέρην ἐπιπλάσσειν. Ἔστω δὲ καὶ τῇδε φειδώ· κίνδυνος γὰρ ὁ ὡυτὸς τοῦ αἵματος τῆς ἀμετρίης καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ. Κλυσμῶν δὲ, ἐπὶ σκυβάλοισι παλαιοῖσι μοῦνον, χρέος· τῆς δυνάμιος δὲ φείδεο.

Τέγξιες κεφαλῆς ψυχραὶ, ὁκόσαι μοι ἐπὶ φρενιτικοῖσι λελέχαται· ὅκως εὐμετρίης ὀλίγῳ μέζω. Καθαρὸς ἠὴρ, ψυχρότερος, ἐς ἀνάπνευσιν. Ὄψιος τερπωλὴ, φυτῶν, γραφῆς, ὑδάτων, ὡς ὁρῆσθαι τὰ πάντα ἡδέως. Λαλιὴ τῶν παρεόντων φιλομειδής· ἡσυχίη, θυμηδίη τοῦ νοσέοντος. Ὀσμαὶ εὐώδεες, ἀβαρέες ἐς κεφαλῆς αἴσθησιν. ἀτὰρ καὶ τῶν τρεφόντων ἔστωσαν ὀσμαί· ἀλφίτων ξὺν ὕδατι δευθέντων, ἢ ὄξεϊ· ἄρτων θερμῶν νεοπέπτων. Οἴνῳ δὲ μὴ κάρτα κλύζειν στόμα, μηδὲ ἅμα εἴργειν.

Ποτὸν θᾶσσον καὶ συνεχέστερον ἢ τοῖσι ἄλλοισι. Τροφὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην κούφη, εὔπεπτος, τὰ πολλὰ σιτώδης· ἔστω δὲ καὶ ἡδεῖα, κῆν σμικρὸν χείρων ἔῃ· τοισίδε γὰρ

γάνυται.] Edi solet *γάννυται.* In Kühniana *γάνυται*, quod *Pa. b.* ferunt.

ἐπεὶ τῇσι αὐτέῃσι περιόδοισι αἵ τε φύσιες κρίνουσι, αἵ τε νοῦσοι κτείνουσι.] Imitatur Hipp. verba e Progn.: *οἱ καὶ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσι αὐτέῃσι ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται.*

οἶνος γὰρ φλεγμαίνουσι μὲν πόνων ἐπίδοσις, ἀφλεγμάντοισι δὲ φύσιος αὔξησις.] Vulgo *ἀφλεγμάτοισι*: Wiganus dubitanter *ἀφλεγμάντοισι* proponit. Mihi *ἀφλεγμάτοισι* ne vocabulum Graecum quidem habetur, adeo ut, cod. *Pf.* praebente, lubens *ἀφλεγμάντοισι* receperim.

ἐπίπροσθεν δὲ τῆς σικύης πρὸ μιῆς ἢ δευτέρης ἐπιπλάσιος χρέος, ἔς τε ἄνεσιν τῶν μερέων, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς εὐροὴν τοῦ αἵματος· μετεξετέροισι δὲ καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ ἐς τὴν δευτέρην ἐπιπλάσσειν. ἔστω δὲ καὶ τῇδε φειδώ· κίνδυνος γὰρ ὁ ὡυτὸς τοῦ αἵματος τῆς ἀμετρίης καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ.] Ante omnia lectionis varietatem adponam. — Vulgo *ἐπιπλάσιος*, quae coniectura esse videtur Goupyli; nam Po. *ἔπιπλα* (sic) itemque V.; *ἐπιπλασμάτων* H. — Libri omnes *εὐροίην*: magis usitatum est *εὔροια* quam *εὐροή*, sed de huius generis pluribus vid. Lobeck ad Phryn. p. 496. Pro *ἐπιπλάσσειν*, quod de coniectura exhibeo, cett. *ἐπίπλασιν.* — Tandem *Pb.* *ὁ ὡυτός* praebuit, ceteris *ὁ* non habentibus. — Operae pretium iam monere de interpretum haec accipiendi ratione: «Sed antequam semel, inquit Crassus, aut iterum cucurbitulam affixisti, et ad membra relaxanda et ad sanguinis facilem exitum utilis est (vini potio), nonnullis et post cucurbitulae secundam affictionem benefecit.” — Eodem fere modo Wiganus Latine; sed hic postea in adnn. errorem suum correxit. Petitus Crassum quidem reprehendit, sed minime verum vidit, adeo ut huius adnotationem sibi relinquamus. — Verissime Wiganus in notulis: «*ἐπιπλάσιος.* Haec sane de emplastris, contra quam Crassum secutus verti, intelligi debere credo. Nam *σικύην ἐπιπλάττειν* nusquam reperio, at (85. 54.) *ἐπὶ δὲ τοῖσι ἐπιπλάσμασι ἡ σικύη.*” Haec ille recte: nam *σικύην προςβάλλειν*, *σικύην προςτιθέναι* dici solet. Error inde ortus, quod coniungerent *πρὸ μιῆς ἢ δευτέρης ἐπιπλάσιος*, quum iungendum sit *ἐπιπλάσιος χρέος*, et ad *μιῆς ἢ δευτέρης* subintelligere oporteat *ἡμέρης*, et mox *ἐς τὴν δευτέρην ἡμέρην.* Minus recte mihi visus est *ἐπίπλασιν* in *ἐπίπλασις* mutatum cupivisse; malui *ἐπίπλασιν* in infinitivum *ἐπιπλάσσειν* mutare. Ceterum memoratu dignum in *Pa. b. d. e.* *δέ* ante *καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ* non haberi. Nempe paene dubitaveris, num forte scripserit Aretaeus: *ἐπίπροσθεν δὲ τῆς σικύης πρὸ μιῆς, ἢ δευτέρης ἐπιπλάσιος χρέος ἔς τε ἄνεσιν τῶν μερέων, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς εὐροὴν τοῦ αἵματος μετεξετέροισι καὶ ἐπὶ τῇ σικύῃ ἐς τὴν δευτέρην. ἔστω δὲ κ. τ λ.*

κλυσμῶν δὲ ἐπὶ σκυβάλοισι παλαιοῖσι μοῦνον χρέος.] Libri omnes *κλυσμοῖσι*: de meo repono genitivum: praecedente dativo *τῇ σικύῃ* et sequente altero *σκυβάλοισι*, librarii etiam dativo perperam scripserunt *κλυσμοῖσι.*

λαλιὴ τῶν παρεόντων φιλομειδής.] *Φιλομειδής* epitheton Veneris apud Poëtam. Il. III. 424. IV. 10. Od. VIII. 362. cett. *φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη.*

ὀσμαὶ εὐώδεες, ἀβαρέες ἐς κεφαλῆς αἴσθησιν.] Vulgo *ἀβαρὲς ἐς κεφ. α.* — H. *ἀβαρέες κεφ.* — Wiganus *ἀβαρέες ἐς* scripsit de suo; idem autem praebuit *Pb.*

μηδὲ ἅμα εἴργειν.] Sic O. *μηδ' ἅμα ε.* cett.

ποτὸν θᾶσσον καὶ συνεχέστερον ἢ τοῖσι ἄλλοισι.] Libri omnes *ποτὸν θᾶσσον καὶ συνεχὲς, ἢ τ. ἀ.* — Unus

τῶν ἄλλων μᾶλλον χαριστέον· οὐχ ἥκιστα γὰρ τῷ στομάχῳ ἐς ἔκλυσιν ἡ νοῦσος ἐμφύνει. Ἀσιτίη, δὲ ἢ λιμὸς, οὐδαμᾶ· ἱκανὴ γὰρ ἡ νοῦσος τὰ πάντα λαφύξαι. Ἢν δὲ ἥκῃ μὲν ἤδη ἡ περίοδος ἐς κρίσιν, νοτὶς δὲ πρὸς κληῖδα καὶ μέτωπον ἱζάνῃ, καὶ ἄκρεα ψυχρὰ, σφυγμὸς δὲ σμικρότατος ἠδὲ πυκνότατος, ὁκοῖον ἕρπων, ἀμυδρὸς τὸν τόνον, μικρὸν τι ἄρα λαβεῖν χρὴ σίτων, καὶ οἴνου ἐνεργῶς ἅπτεσθαι. Χρὴ δὲ κεφαλὴν προησφαλίσθαι τέγξεσι, ἠδὲ τὴν κύστιν. λέλεκται δέ μοι τάδε τὰ ἄκεα ἐπὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι. Διδόναι δὲ οἴνου μὴ χανδὸν, μηδὲ ἄδην. μετεξέτεροι γὰρ πλησμονῆς ἀκαιρίῃ, ἀνορεξίῃ τε, καὶ ἀδρανίῃ τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν, ἀπώλοντο· πολλοῖσι δὲ, καὶ εὐσίτοισι ἐοῦσι, λελυμένης ἤδη τῆς φύσιος, οὐδὲν τὸ πλῆθος ἐς τὸ μὴ θανεῖν ἤρκεσε, ἐς μὲν τὴν γαστέρα κατιόντων τῶν σιτίων, οὐκ ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς κοιλίης. Ἔστω ὦν σιτία μὲν ποικίλα, τὰ πολλὰ σιτώδεα, ὡς ῥυμφάνειν μᾶλλον, ἢ μασᾶσθαι. κἢν στερεὰ ἔῃ, ὀλισθηρὰ γιγνέσθω· ὠὰ μὴ κάρτα ξυνεστῶτα, μηδ' ὀπτὰ ὅλα, τοῦ στερεοῦ γυμνά· ψωμοὶ διάβροχοι οἴνῳ, τὰ πρῶτα θερμῷ, δύο ἢ τρεις. Ἐπὶ δὲ τοῖσι τὰ πάντα ψυχρὰ, ἢν μὴ ὑποικουρέωσι φλεγμοναί. Οἶνος εὐώδης, μὴ κάρτα στύφων, παχὺς δὲ ὡς ἥκιστα. Ἑλληνικοὶ μὲν Χῖος, ἢ Λέσβιος, ὁκόσοι τε ἄλλοι νησιῶται λεπτοί· Ἰταλῶν δὲ, Σουρεντῖνος, ἢ Φουνδανὸς, ἢ Φαλερῖνος, ἢ Σιγνῖνος, ἢν μὴ σφόδρα στύφῃ. παραιτέεσθαι δὲ τῶνδε τὸν κάρτα παλαιὸν, ἢ νεώτερον. Διδόναι ὦν, τὰ πρῶτα, θερμὸν, μὴ μεῖον κυάθων τεσσάρων, πρὸ τῆς κρίσιος, μηδὲ κοτύλης

Pa. συνεχῶς. — Equidem positivum συνεχές non fero: nec dubito, quin truncatus sit comparativus συνεχέστερον, quem igitur in textum introduxi.

τροφὴ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην κούφη, εὔπεπτος, τὰ πολλὰ σιτώδης· ἔστω δὲ καὶ ἡδεῖα, κἢν σμικρὸν χείρων ἔῃ.] Vulgo editur τὰ πολλὰ σιτώδης, ἠδὲ καὶ ἡδεῖα κ. τ. λ. Verum H. V. ἔστω δὲ καὶ ἡδεῖα (V. ἡδέα) eodemque modo in Pc. corrigitur. Haec lectio longe praestare mihi videtur. Respicit his verbis Hipp. Aph. 38. II. Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν, ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον.

τοισίδε γάρ.] Cett. τοῖσι δὲ γάρ.

οὐχ ἥκιστα γὰρ τῷ στομάχῳ ἐς ἔκλυσιν ἡ νοῦσος ἐμφύνει.] Pro ἐμφύνει, quod de coniectura exhibeo, libri obferunt ἀμφύει, quae vulgata in Edd. lectio, Pa. ἀμφύειν, H. V. Pc. d. e. f. ἀμφύνει.

ἢν δὲ ἥκῃ μὲν ἤδη ἡ περίοδος ἐς κρίσιν, νοτὶς δὲ πρὸς κληῖδα καὶ μέτωπον ἱζάνῃ, καὶ ἄκρεα ψυχρά.] Libri νοτὶς δὲ κληῖδα καὶ μέτωπον ἱζάνῃ. — Equidem hoc non fero: requiro πρὸς κληῖδα… ἱζάνῃ, quod exhibui. Wiganus: «praepositionem, inquit, ut ἐπί deficere puto."

σφυγμὸς δὲ σμικρότατος ἠδὲ πυκνότατος.] Ἠδὲ καὶ πυκνότατος Pa.

μικρὸν τι ἄρα λαβεῖν χρὴ σίτων καὶ οἴνου ἐνεργῶς ἅπτεσθαι.] Ἐνεργῶς O. ex V. — Vulgo ἐναργῶς. Pa. b. ἐναργής.

χρὴ δὲ κεφαλὴν προησφαλίσθαι.] Προησφαλίσασθαι H. Pe. et ita corrigitur in Pc. — Vulgata tamen unice vera scriptura.

λέλεκται δέ μοι τάδε τὰ ἄκεα ἐπὶ τοῖσι φρενιτικοῖσι.] Libri omnes τάδε ἄκεα: de meo τά interposui.

μετεξέτεροι γὰρ πλησμονῆς ἀκαιρίῃ κ. τ. λ.] Libri omnes μετεξέτεροι δὲ π. ἀ. — Equidem de meo γάρ scripsi: Wiganus etiam Latine «quidam enim alieno tempore saturati."

ἐς μὲν τὴν γαστέρα κατιόντων τῶν σιτίων, οὐκ ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς κοιλίης.] Ἐς μὲν γὰρ τὴν γ. κ. τ. σ. Pe. et ita corrigitur in Pc. — Ad hunc locum illustrandum facit initium capitis de signis lienteriae, ubi vide.

ὡς ῥυμφάνειν μᾶλλον, ἢ μασᾶσθαι.] Ῥυμφαίνειν Pb. μασσᾶσθαι vulgo; cum Kühnio μασᾶσθαι scripsi.

κἢν στερεὰ ἔῃ, ὀλισθηρὰ γιγνέσθω.] Libri omnes κἢν στερεὰ ἔῃ, ὀλισθηρὰ ἔσεσθαι γιγνέσθω. Mihi quidem infinitivus ille ἔσεσθαι librariis deberi videtur, sive quis ἔσεσθαι pro γιγνέσθω scribens, hoc etiam adposuerit neque
γιγνέσθω
alterum deleverit: sive forte dittographia ἔστω corruptelae ansam praebuerit. Nescio certe, quomodo ἔσεσθαι grammatice spectatum constare possit, quae causa est, cur deleverim. Wiganus ἔσεσθαι in ἑψήσει mutatum cupiit: haud apposite sane ad seq. ὠὰ μὴ κάρτα ξυνεστῶτα, quae scilicet neque στερεά ante coctionem, nec coctione ipsa ὀλισθηρά redduntur.

ψωμοὶ διάβροχοι οἴνῳ, τὰ πρῶτα θερμῷ, δύο ἢ τρεῖς.] Libri: τὰ πρῶτα θερμώδεες δύο, ἢ τρεῖς. Schneiderus ex hoc loco solo θερμώδης in Lex. suum recepit; nec memini me apud alios id legere. Nolim affirmare nihil dubitationis in hac re remanere: nempe fieri potuisse credo, ut sequens δύο syllabis δεες originem praeberet, Aretaeus vero scriberet: ψωμοὶ διάβροχοι οἴνῳ τὰ πρῶτα θερμῷ δύο ἢ τρεῖς. ἐπὶ δὲ τοῖσι τὰ πάντα ψυχρὰ, ἢν μὴ κ. τ. λ. In recentiore Thesauri Edd. etiam ex h. l. θερμώδης receptum esse video. Equidem emendandum censeo.

ἢν μὴ ὑποικουρέωσι φλεγμοναί.] Ad ὑποικουρέωσι Pe. in marg. ἤγουν ἐνδομυχῶσι. Cf. Hesych. in ὑποικουροῦσα. Jacobs. ad Aelian. IV. 43.

οἶνος εὐώδης, μὴ κάρτα στύφων, παχὺς δὲ ὡς ἥκιστα.] Pro παχύς libri πλατύς, inepte; reposui illud de

πλεῖον, κῆν εὔποτος ἔῃ. Ἐπὶ δὲ τῶνδε σιτίον διδόντα, εἰ τὰ τῆς φλεγμασίης παρήκοι, αὖθις ψυχρὸν ὀρέγειν, ὅκως ἐς ἄκος δίψεος· πρὸς ἀνάγκην δὲ, μὴ μόνον μὲν, ξὺν σιτίῳ δέ. Προυπερηρεῖσθαι δὲ χρὴ, ὡς μὴ ἄψιν φρενῶν ὁ οἶνος ποιέηται· καὶ ἐπὶ τοισίδε συνανέχειν. Κῆν ἐκ διαστάσιος εὕδειν θέλῃ, ἡσυχίῃ προςακτέῃ. Ἢν δὲ πουλὺς μὲν ἱδρὼς ἐκρέῃ, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀκινησίην, ὀξεῖα δὲ φωνὴ, ἄθερμοι δὲ καὶ τὰ στήθεα, διδόναι τοῦ οἴνου ὁκόσον ἂν δύνηται πιεῖν· μοῦνος γὰρ οἶνος ἐλπὶς ἐς ζωὴν ψυχροῖς. καὶ οἶνος ὢν ξυνήθης εἰ εἴη, ἄλλοτε μὲν πιεῖν, ἄλλοτε δὲ αὖ σιτίον ξὺν οἴνῳ φαγεῖν· ἐκ διαστάσιος μὲν, ἐς ἀνάπαυλαν τοῦ καμάτου, τοῦ ἔκ τε τῆς νούσου καὶ τῆς τροφῆς. ἐν γὰρ σμικρῇ τῇ ἰσχύϊ, μογέουσι κάρτα καὶ ἐπὶ τῇ ἐδωδῇ. Χρὴ ὦν αὐτόν τε ἀλκηέντα καὶ εὔθυμον ἔμμεναι, καὶ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι μὲν παραφάσθαι ἐς εὐελπιστίην, ἀρήγειν δὲ ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ.

Χρὴ δὲ καὶ τῇ ἄλλῃ ἰητρείῃ ἐνέργῳ χρέεσθαι, ἔς τε τὴν τῶν ἱδρώτων κάθεξιν, καὶ τῆς δυνάμιος ἀνάστασιν ἐς τὸ ζώπυρον. Ἔστω ὦν ἐπίθημα τῷ θώρηκι ἐς τὸν ἀριστερὸν μαστόν· φοίνικες ἐν οἴνῳ λεῖοι, ξὺν ἀλόῃ καὶ μαστίχῃ· κηρωτῇ δὲ ξὺν νάρδῳ πεποιημένῃ ἀνειλήφθω τάδε. Καὶ ἢν τόδε ἀσηρὸν γίγνηται, ἄλλο ἐπιτιθέναι ἐπίθημα· μήλων ἐξελόντα τὸ σπέρμα καὶ ὅ τί περ ἂν σκληρὸν ᾖ, θλάσαντα, ξυμμίσγειν ἀλφίτοισι εὐώδεσι· ἔπειτα ἀψινθίου κόμης, καὶ μυρσίνης, ἠδ' ἀκακίης, καὶ μάννης σεση

coniectura Wigani et mea et Petiti, qui: «παχύς, inquit, legendum esse nemo non videt. Celsus III. 19., ubi huius affectus curationem tradit; «si verendum est ne deficiat tum et intrita ex hoc (vino) et hoc ipsum austerum quidem, sed tamen tenue, meracum," cett. — Sed et noster mox ὁκόσοι τε ἄλλοι νησιῶται λεπτοί."

ἐπὶ δὲ τῶνδε σιτίον διδόντα, εἰ τὰ τῆς φλεγμασίης παρήκοι, αὖθις ψυχρὸν ὀρέγειν, ὅκως ἐς ἄκος δίψεος.] Vulgo σιτίων, sed σιτίον H. V. O. — Pro ὅκως ἐς ἄκος δίψεος Wiganus malle se dicit ὁκόσον ἐς ἄκος δίψεος, adlato exemplo infra obvio; διδόναι τοῦ οἴνου ὁκόσον ἂν δύνηται πιεῖν; at nihil tentandum; paulo ante noster ὅκως εὐμετρίης ὀλίγῳ μέζω, et cap. de cur. Cephalaeae: στύψιος ἔχων, ὡς μὴ ἴσχειν τὴν γαστέρα.

Προυπερηρεῖσθαι δὲ χρὴ, ὡς μὴ ἄψιν φρενῶν ὁ οἶνος ποιέηται· καὶ ἐπὶ τοισίδε συνανέχειν.] Pro προυπερηρεῖσθαι A. V. in marg. προνοεῖσθαι, quod in O. receptum est et ipse in marg. libri Pe. adscriptum vidi, in ipso textu hoc cod. προυπερῆσθαι ferente. — Mihi quidem Wiganus falsam lectionem in textum inferre visus est: nam vulgatum προυπερηρεῖσθαι egregie tuetur quod supra in hoc ipso capite legimus, χρὴ δὲ κεφαλὴν προησφαλίσθαι τέγξεσι. — Frustra Petitus προυπερερείδεσθαι desiderat, conf. Buttm. p. 328. vol. I. — Hippocraticum esse φρενῶν ἄψιν iam supra monui, cf. lib. de Victu ac. § 52. mihi. — In postremis libri variant H. ἐπὶ τοῖσιν ἀνέχειν A. ἐπὶ τὴν δέσιν ἀνέχειν. Pa. ἐπὶ τῆς δέσιν ἀνέχειν Pc. a prima manu ἐπὶ τοῖςδε, pro συνανέχειν Pb. c. e. f. ἀνέχειν.

ἄθερμοι δὲ καὶ τὰ στήθεα.] Sic Pa. b. ἄθερμα cett. — Duorum codd. Parisinorum lectio vera mihi visa est: neminem h. l. offendet transitus ad sing. num. δύνηται. — Τὰ στήθεα plur. num. perfamiliare in libris spuriis Hipp.

μοῦνος γὰρ οἶνος ἐλπὶς ἐς ζωὴν ψυχροῖς.] Minus recte interpretes Crassus et Wiganus «vitae spes," iungentes ἐλπὶς ἐς ζωήν. Nimirum iungere oportet ἐς ζωὴν ψυχροῖς. — Ipsa enim syncope nostro est καρδίης καὶ ζωῆς νοῦσος.

καὶ οἶνος ὢν ξυνήθης εἰ εἴη, ἄλλοτε μὲν πιεῖν, ἄλλοτε δὲ αὖ σιτίον ξὺν οἴνῳ φαγεῖν.] Vulgo καὶ οἶνος ἐὼν ξυνήθης (συνήθως Pa.) ἔῃ. — Ad ἔῃ Pb. in marg. ἴσως ἔστω. — Petitus καὶ οἶνος ὢν emendat, idemque coniicit Wiganus. Necdum tamen sententia congrua. Crassus ἔστω legisse videtur, ut fert Pb. Equidem ex ἔῃ effeci εἰ εἴη, quo facto locus intelligi posse videbatur.

χρὴ ὦν αὐτόν τε ἀλκηέντα καὶ εὔθυμον ἔμμεναι, καὶ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι μὲν παραφάσθαι ἐς εὐελπιστίην, ἀρήγειν δὲ ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ.] Libri: χρὴ ὦν αὐτόν τε ἀλκηέντα καὶ εὔθυμον ἔμμεναι καὶ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι μὲν παραφάσθαι (παραγράψασθαι Pa. παραγράφεσθαι Pb.) ἐς εὐελπιστίην ἔμμεναι, ὡς δὲ ἀρήγειν ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ. — Ad παραφάσθαι Po. in marg. glossam habet παραμυθεῖσθαι. Iam vero illud ὡς δέ Wiganum offendit, adeo ut ἠδὲ ἀρήγειν in notulis malle se significet. — Crassus: «igitur et ipsum decet forti esse bonoque animo et medicum suavi oratione eum ad bonam spem cohortari, varioque alimento et vino opitulari." Fortasse tamen hic eadem, quae nos hodie in codd. videmus, ipse legit. — Sed hoc utut est, miror Wiganum non animadvertisse infinitivum illum ἔμμεναι post εὐελπιστίην abundare: neque enim scribere noster potuit χρὴ τὸν ἰητρὸν ἔπεσι παραφάσθαι ἐς εὐελπιστίην ἔμμεναι. Illud ἔμμεναι e superiore εὔθυμον ἔμμεναι huc demanavit: ὡς δέ omnino ineptum est, sed si ad ἔπεσι μὲν παραφάσθαι animum attendamus, facile patet alterum membrum, priori isti responsurum, esse debere ἀρήγειν δὲ ποικίλῃ τροφῇ τε καὶ οἴνῳ. — Itaque hoc reposui.

μήλων ἐξελόντα τὸ σπέρμα καὶ ὅτι περ ἂν σκληρὸν ᾖ.] Simillima huic formula in additamentis spuriis ad Hipp.

σμένων, ξυμμίσγειν· ὁμοῦ δὲ τὰ πάντα φυράσαντα, κηρωτῇ ἀναλαμβάνειν οἰνανθίνῃ. Ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, ὀμφάκιον ἀκμαῖον, καὶ ἀκακίη, καὶ κόμμι, ἠδὲ ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον, καὶ στυπτηρίη, καὶ φοίνικες, καὶ ῥόδων χυλὸς εὔπνοος· ἅμα πάντα νάρδῳ τε καὶ οἰνάνθης τῷ λίπαϊ, ἐς τὸν θώρηκα τιθέναι. καὶ γὰρ τόδε ἐμψύχει τε καὶ στύφει. Κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ· εἴτε καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος· εἰ δὲ εἴη αὔρη Βορέου ψυχρὴ ἐπιπνείουσα, ζωγρήσει

κακῶς κεκαφηότα θυμόν.

Ἔστω δὲ καὶ ἐς λειμῶνας καὶ πηγὰς καὶ κελαρύζοντας ὀχετούς· καὶ γὰρ καὶ τὸ εὔπνοον τῶνδε καὶ ἡ θυμηδίη, καὶ τὴν ψυχὴν θάλπει, καὶ τὴν φύσιν ζωγρεῖ. ἀτὰρ καὶ πρόκλησις τοῦ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν. Ἢν δὲ ὑπ' ἀπορίης μὴ τάδε τις εὐτυχῇ, μιμέεσθαι χρὴ καὶ αὔρην ψυχρὴν, πτόρθων εὐωδέων ἠδονῆς ῥιπίσι· καὶ ὤρην εἰαρὸς φύλλοισι ἠδ' ἄνθεσι τοῖσι παρεοῦσι στορέσαντα τὴν γῆν. Ἀτὰρ καὶ ἐπίβλημα ἔστω κοῦφον, παλαιὸν, ὡς δέχηται μὲν τὸν ἠέρα, διαπνέῃ δὲ τοῦ θώρηκος τὴν θέρμην. ἄριστον δὲ ὀθόνη παλαιή. Πάσσειν δὲ αὐχένα καὶ κληῖδας ἀλφίτοισι, καὶ θώρηκα· τρέφειν μὲν τῷ

de victu acut. § 53. *κυάμων αἰγυπτίων ἐξελὼν τὰ πικρά.*

ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, ὀμφάκιον ἀκμαῖον, καὶ ἀκακίη, καὶ κόμμι, ἠδὲ ῥοὸς τὸ ἐδώδιμον καὶ στυπτηρίη, καὶ φοίνικες καὶ ῥόδων χυλὸς εὔπνοος· ἅμα πάντα νάρδῳ τε καὶ οἰνάνθης τῷ λίπαϊ ἐς τὸν θώρηκα τιθέναι.] Libri: *ἢν δὲ ὑπὸ τῶνδε μὴ ἴσχηται ὁ ἱδρὼς, ὄμφακος χυλὸν εἰς φύρησιν ξυντεθὲν, ὀμφάκιον ἀκμαῖον καὶ ἀκακίη, καὶ κόμμι δὲ ῥοὸς τὸ ἐδωδιμὸν κ. τ. λ.* — In hisce vero pro *κόμμι δέ* Wiganus *κόμμι ἠδέ* legit, quam emendationem recipere oportebat. — Vere idem monuit *χυλὸν... ξυντεθέν* ferri non posse, quum certe *χυλὸς... ξυντεθείς* requiratur. Sed hic subsistere non debuerat me iudice: ante omnia advertit, copulam, quae inter seqq. omnia interponitur, desiderari inter *χυλὸν.... ξυντεθέν* et *ὀμφάκιον ἀκμαῖον*. Sed praeterea audiendi sunt alii de omphacio: Diosc. V. 6: *ὀμφάκιόν ἐστι μὲν χυλὸς ὄμφακος θασίας σταφυλῆς μήπω περκαζούσης, ἢ ἀμιναίας κ. τ. λ.* — Paulus Aegin. VII. 3. *ὀμφάκιον ὁ χυλός ἐστι τῆς ὄμφακος σταφυλῆς.* Quid igitur? totum illud *ὄμφακος χυλὸν εἰς φύρησιν ξυντεθέν* glossema esse videtur ad *ὀμφάκιον ἀκμαῖον*. Nam re vera *συνετίθετο* iste *χυλός*, quod quomodo fieret Diosc. l. l. descripsit: minus tamen intelligo quid sit *ἐς φύρησιν ξυντεθέν* s. *ξυντεθείς*, nisi id accipiendum sit de mistione cum aqua, aliis, quia succus dilutus tantum adhibebatur; Diosc.: *ὑδαρεῖ δέ*, inquit, *δεῖ χρῆσθαι λίαν καὶ ὀλίγῳ· ἐπικαίει γὰρ ἱκανῶς.* — Auctoris *ὀμφάκιον ἀκμαῖον* interpretor omphacium tempestive paratum, adeo ut quam maxime possit adstringat. — Tandem Wiganus pro dativo *νάρδῳ* fere maluit *νάρδου*, ut coniungeret *νάρδου... λίπαϊ.* — Mihi innovatione eiusmodi opus non esse videtur, quum *νάρδος* etiam ipsum oleum illud dicatur, *οἰνάνθης* O. ex H. V. *οἰνάνθη* cett.

κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ, εἴτε καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος· εἰ δὲ εἴη αὔρη Βορέου ψυχρὴ ἐπιπνείουσα, ζωγρήσει
κακῶς κεκαφηότα θυμόν.]

Videndum in primis de isto *εἴ τε καί*, quod libri omnes tuentur, at Wiganum offendit, adeo ut vel *κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ, ἔστω δὲ καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος· εἰ δὲ εἴη αὔρη κ. τ. λ.* desideret, vel *κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ, — εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος, ἠδὲ εἴη αὔρη κ. τ. λ.* — Haud ego confidenter affirmare ausim vitium subesse: nempe subinde in priore membro *εἴτε* omittitur (cf. Herm. ad Vig. p. 834.) Itaque in altero membro illud *ἔστω*, quod suppletum cupiit Wiganus subintelligere licebit, vel etiam e proxime superioribus *κατακεέσθω*, quo facto oratio bene procedit. — *Αὔρη* Ionismus est: nempe *αὔρα*, non *αὖρα* scribendum esse docet Porson. ad Hecub. vs. 444. — Ad *ζωγρήσει* Pe. in marg. habet glossam *ζωογονήσει*. — Ceterum ad totum locum tenendi sunt Homeri versus ab aliis iam laudati ex Il. V. 696., ubi de Sarpedone:

τὸν δ' ἔλιπε ψυχὴ, κατὰ δ' ὀφθαλμῶν κέχυτ' ἀχλύς·
αὖτις δ' ἀμπνύνθη, περὶ δὲ πνοιὴ Βορέαο
ζώγρει ἐπιπνείουσα κακῶς κεκαφηότα θυμόν.

ἔστω δὲ καὶ ἐς λειμῶνας.] Ἐς praebuit Pf. *εἰς* cett.

κελαρύζοντας ὀχετούς.] Respicitne Homeri locum ex Il. XXI. 257. 261.?

ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ὀ χ ε τ η γ ὸ ς ἀπὸ κρήνης μελανύδρου
ἂμ φυτὰ καὶ κήπους ὕδατι ῥόον ἡγεμονεύῃ, —
.... τὸ δέ τ' ὦκα κατειβόμενον κ ε λ α ρ ύ ζ ε ι
χώρῳ ἔνι προαλεῖ, φθάνει δέ τε καὶ τὸν ἄγοντα.

Ἢν δὲ ὑπ' ἀπορίης μὴ τάδε τις εὐτυχῇ, μιμέεσθαι χρὴ καὶ αὔρην ψυχρὴν πτόρθων εὐωδέων ἠδονῆς ῥιπίσι· καὶ ὤρην εἰαρὸς φύλλοισι ἠδ' ἀνθέσι τοῖσι παρεοῦσι στορέσαντα τὴν γῆν.] Ad *ἠδονῆς* Wiganus: «Vox, inquit, sine dubio mendosa. An *ἡδέης*, *lenibus* ventilationibus. V. *ῥιπίς* in Lexicis." Haud ego vitiosum hoc esse credo: est noster h. l. iterum totus in dictionibus poëticis: verba *πτόρθων εὐωδέων ἠδονῆς ῥιπίσι* profecto e poëmate ducta sunt, et vero parum abest, quin versum faciant Paeonicum creticum tetrametrum, certe cretici sunt pedes tres *-ωδέων ἠδονῆς ῥιπίσι*. In seqq. itidem *γῆν στορέσαντα*, et *εἰαρὸς ὤρη*, numeris suis facile distinguis. Itaque nihil muto. Me doctior fortasse verborum fontes monstrabit. — Unum quoddam exiguum de meo mutavi: libri fere omnes *ἠαρός*. Pb. *ἐαρός*: — reposui *εἰαρός* neque enim memini me usquam formam per *η* legisse; sed contracte *ἔαρ*, *ἦρ*.

πάσσειν δὲ αὐχένα καὶ κληῖδας ἀλφίτοισι, καὶ θώρηκα.] Legebatur *αὐχένας*, de meo sing. num. reposui: mox enim *θώρηκα*.

εὐόσμῳ, τῷ δὲ αὐχμηρῷ ξυνέχειν. καὶ παιπάλῃ δὲ τοῦ σώματος τὸ ἀραιὸν ἐμπάσσειν· ἀτὰρ καὶ τὰ πρόςωπα τῇ γῇ τῇ Σαμίῃ τῇ κρησέρῃ σεσησμένῃ, ἐς ὀθόνην ἀραιὴν ἐνδήσαντα, καταπάσσειν, ὡς διασήθηται ἐς τὰ μέτωπα καὶ τὰ μῆλα ἡ ἄχνη. καὶ τίτανον ἐσβεσμένην, καὶ γύψον ὀπτὴν, σησθένθα ἐν κρησέρῃ σμικρῇ, ἐμβάλλειν ἐπὶ τοῖσι ἰκμαλέοισι. Ἔστησέ τε κοτὲ ἱδρῶτας καὶ σπογγιὴ ψυχροῦ ἐς τὰ πρόςωπα προςβληθεῖσα, πήξι μὲν τῶν διαῤῥεόντων ὑγρῶν, πυκνότητι δὲ τῆς ἀραιώσιος. Διαχρίειν δὲ τὴν ἕδρην, ὅκως ἡ τοῦ ψυχροῦ φῦσα καὶ τῆς τροφῆς ἐκχέηται. Ἠδὲ ἀνακαλέσασθαι τῶν ἄκρων τὴν θέρμην γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ λίπαϊ ξὺν πεπέρεϊ, καὶ τῷ καστορίῳ, καὶ νίτρῳ, καὶ κάχρυ, κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα, ὡς ποθίζῃ τὸ χρίσμα· καὶ διὰ τῆς λιμνήστιδος, ἠδ' εὐφορβίου, καὶ δάφνης τοῦ καρποῦ ἀλείμματι ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεσθαι. Ἀτὰρ καὶ βολβοὶ ὠμοὶ οἱ σμικροί τε καὶ ἐρυθροὶ, ξὺν πεπέρεϊ καὶ ὄξους τρυγίῃ λείῃ, ἄριστον ἐπίπλασμα τῶν ποδῶν· καθ' ὥρην ξυνεχέστατα ἀείροντα. κίνδυνος γὰρ ἑλκέων ἠδὲ φλυκταινώσιος. Ἐπὶ τοῖσι ἐλπὶς, τὸν ὧδε νοσέοντα διαδρῆναι τὸν ὄλεθρον.

Κὴν πάντα μὲν κατὰ λόγον ἰητρὸς ἔρδῃ, εὖ δὲ τὰ πάντα χωρέῃ, ξὺν τῇ ξυγκοπῇ καὶ εἰ φλεγμασίαι ἐπιέασι, ἐκλύονται. καὶ ἱδρὼς μὲν οὐδαμᾶ, θέρμης δὲ ἀνάκλησις πάντῃ, ἀτὰρ καὶ ἐς ἄκρους πόδας, καὶ ἀνὰ ῥῖνα· τὸ δὲ πρόςωπον εὔχροον· σφυγμοὶ ἐς μέγεθος ἠρμένοι, ἄτρομοι, σφοδροί· φωνὴ δὲ ξυνήθης· εὔφωνος, καὶ τὰ πάντα ζωώδης. κάματος οὐκ ἀγεννὴς, ἀτὰρ ἠδ' εὕδων ὁρᾶται· καὶ ἢν ἕλῃ μιν ὕπνος, ἐξέπεψε μὲν τὰ σιτία, ἐξένηψε δὲ τὴν αἴσθησιν, ἀτὰρ ἠδ' ἐξεβλάστησε τὴν φυήν. Κὴν ἐξ ὕπνου ἔγρηται, εὔπνοος, εὐσταλὴς, εὔτονος· ἀναπεμπάζεται δὲ, ὅκως περ ὄναρ, τὴν νοῦσον.

Μετεξετέροισι δὲ πυρετοὶ ἀμαυροὶ ἐγκαταλείπονται, καί πῃ καὶ φλεγμασίαι σμικραὶ, καὶ γλῶσσα ξηρή. ἄνικμοι, ῥιγώδεες, νωθροὶ, διαλελυμένοι· οἷσι ἐς μαρασμὸν ἡ

καὶ παιπάλῃ δὲ τοῦ σώματος τὸ ἀραιὸν ἐμπάσσειν.] Vulgo *ἐμπλάσσειν*. H. *ἐμπλάσσειν* (πα superscr.); hinc O. *ἐμπάσσειν*: Miror nonnihil *παιπάλῃ τὸ ἀραιὸν ἐμπάσσειν*; magis solitum puto *παιπάλην τῷ ἀραιῷ ἐμπάσσειν*. Nempe ab *ἐμπάσσειν* hac in re quodammodo differre opinor *καταπάσσειν*, quod mox usurpat Aretaeus.

καὶ σπογγιὴ ψυχροῦ ἐς τὰ πρόςωπα προςβληθεῖσα.] Cett. *προβληθεῖσα*: illud scripsi de coniectura Wigani et mea.

πήξι μὲν τῶν διαῤῥεόντων ὑγρῶν, πυκνότητι δὲ τῆς ἀραιώσιος.] Est illud *πυκνότητι* omnino animadversione dignum, nam ponitur pro *πυκνώσι*; patet ultro e superiore *πήξι*.

καὶ κάχρυ.] Κάγχρυ H. V. Pb.

κηροῦ σμικρὸν ἐντήκοντα ὡς ποθίζῃ τὸ χρίσμα.] Vulgo libri *ποθίζει*, editi certe; at V. Pa. *b. c. e. f.* *ποθ' ἵζει*. Subiunctivum de mea coniectura et Wigani revocavi. Medicis liceat dicere *ποθίζειν* poni pro *προςίζειν*. Nam Dorice *πρός* est *ποτί*.

καὶ δάφνης τοῦ καρποῦ ἀλείμματι ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεσθαι.] Libri omnes *ἄλειμμα*: Wigano etiam hac de re monente, dativum de coniectura in textum intuli.

καθ' ὥρην ξυνεχέστατα ἀείροντα. κίνδυνος γὰρ ἑλκέων ἠδὲ φλυκταινώσιος.] Cum hisce cf. locus e cap. 2. lib. I. de Cur. M. acut.: *δριμὺ δὲ τὸ ἐπίπλασμα καὶ ὠκέως ἐρυθήματα ἐντεῦξον, ὠκέως δὲ οἰδαλέα θέμενον· καὶ εἰ κίνδυνος δὲ φλυκταινώσιος καὶ τρωμάτων, ξυνεχέως ἐπαίρειν τὸ ἐπίπλασμα καθορέοντα, μή τι τουτέων ξυμβῇ.*

κὴν πάντα μὲν κατὰ λόγον ἰητρὸς ἔρδῃ, εὖ δὲ τὰ πάντα χωρέῃ, —] Libri omnes *πάντα μὲν τὰ κατὰ λόγον*, quod Aretaeum scripsisse mihi persuadere nullo modo possum. Is *κὴν πάντα μὲν κατὰ λόγον ἰητρὸς ἔρδῃ* voluit: cf. Aph. Hipp. 52. II. *πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι καὶ μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς*, itaque articulum *τά* ante seq. *πάντα* inserui.

κάματος οὐκ ἀγεννής.] De horum verborum accipiendi ratione monendum. Crassus: «lassitudinem quidem haud exiguam percipit.” Wiganus: «lassitudinem quamdam non molestam percipit.” — Hic a vero aberravit: omnino *κάματος οὐκ ἀγεννής* est lassitudo non exigua, non levis, gravis. — Sed bonum signum, quod rerum nexus omnino h. l. sibi postulat, est in seq. *ἀτὰρ ἠδ' εὕδων ὁρᾶται*.

εὔπνοος, εὐσταλὴς, εὔτονος.] Libri *ἄτονος*: *εὔτονος* requiri unusquisque videbit, et vero alii dudum emendarunt.

ἀναπεμπάζεται δὲ, ὅκωςπερ ὄναρ, τὴν νοῦσον.] Adpono locum e Luc. Gallo, cap. 5., ubi: *ἔτι γὰρ σὺ ἀναπεμπάζῃ τὸν ὄνειρον.* Schol. *τὰ προθεωρηθέντα ἀναμιμνήσκῃ*, —

περιτροπῇ. Εὖτε οὐ καταβλακεύειν χρὴ ἐρεμίῃ καὶ λεπτῇ διαίτῃ· ἀλλ' ἐς κινήσιας ἄγειν, αἰώρης καὶ τρίψιος, καὶ λουτρῶν, ὅκως ἐκ τοῦ νεκρώδεος ἐνταθέῃ καὶ ἀνατραφέῃ τὸ ζώπυρον. Διδόναι δὲ καὶ γάλα, μάλιστα μὲν γυναικὸς νεοτόκου καὶ κουροτρόφου· καὶ γὰρ καὶ οἶδε ἀνατροφῆς, ὅκως ἀρτίτοκοι παῖδες, δέονται. ἢν δὲ μή, ὄνου μὴ παλαιοτόκου· ἐξίτηλον γὰρ τὸ τοιόνδε γάλα. Καὶ ἐπὶ τοῖσδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν καὶ τὰ συνήθεα.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΧΟΛΕΡΗΣ.

Κεφ. δ'.

Ἐν χολέρῃ ἡ τῶν φερομένων ἐπίσχεσις, κακόν. ἄπεπτα γάρ. Χρὴ ὦν ἡμᾶς, εἰ ῥηϊδίως αὐτόματα, δέχεσθαι· εἰ δὲ μή, ὀτρύνειν, διδόντας ὕδατος εὐκρήτου ῥυμφάνειν, ξυνεχές γε μήν, ὀλίγον δέ, ὅκως μὴ ἐντάσιες ἔωσι κεναὶ στομάχῳ, σπασμώδεες. Ἢν δὲ καὶ στρόφοι ἔωσι, καὶ ποδῶν ψύξιες, τέγγειν μὲν τὴν κοιλίην λίπαϊ θερμῷ, ξὺν πηγάνῳ καὶ κυμίνῳ ἑψηθέντι, ἐς τὰς τῶν φυσέων διακρίσιας. καὶ ἐπιτιθέναι εἴριον. Καὶ τὼ πόδε λιπαίνοντα ἡσυχῇ τρίβειν, ἀμφαφόωντα μᾶλλον ἢ πιεζεῦντα· ἀτὰρ καὶ μέχρι τῶν γουνάτων γιγνέσθω τάδε, ἐς ἀνάκλησιν θέρμης. Καὶ μέσφι μὲν κόπρια κάτωθεν διαχωρέει, ἄνωθεν δὲ χωρέει χολώδεα, τάδε χρὴ ποιέειν.

Ἢν δὲ ὑπεληλύθῃ μὲν ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος, χολαὶ δὲ διΐωσι, καὶ χολώδης ἔμετος, καὶ διάτασις ἔῃ, ἠδὲ καὶ ἄση, καὶ ἀπορίη, καὶ ἀδυναμίη, ψυχροῦ ὕδατος κυάθους δύο, ἢ τρεῖς, διδόναι, ἔς τε τὴν τῆς κοιλίης στύψιν, ὅκως ἐπίσχῃ τὴν παλίῤῥοιαν, ἠδὲ τὸν στόμαχον αἰθόμενον ἐμψύξῃ. ξυνεχέως δὲ τόδε, ἐπὴν τὸ ποθὲν ἐμέσῃ, πρήσσειν·

De ἀναπεμπάζειν primario verbi significatu supra vidimus, capite de signis στομαχικῶν, pag. nostrae editionis 126, ubi vide.

ὅκως ἐκ τοῦ νεκρώδεος ἐνταθέῃ καὶ ἀνατραφέῃ τὸ ζώπυρον.] Libri omnes ἐνταθείῃ et ἀνατραφείῃ. Sponte patet requiri coniunctivum: itaque Ionicam eius formam, quam corruptelae ansam praebuisse opinor, nostro restitui.

διδόναι δὲ καὶ γάλα μάλιστα μὲν γυναικὸς νεοτόκου καὶ κουροτρόφου· καὶ γὰρ καὶ οἶδε ἀνατροφῆς, ὅκως ἀρτίτοκοι παῖδες, δέονται. ἢν δὲ μή, ὄνου μὴ παλαιοτόκου· ἐξίτηλον γὰρ τὸ τοιόνδε γάλα.] Pa. *b.* καὶ διδόναι δὲ καὶ γάλα κ. τ. λ. — Paulo post καὶ γὰρ καί ex H. recepi, ceteris posterius καί omittentibus. Verissime Petitus vidit illud ἐξίτηλον γὰρ τὸ τοιόνδε γάλα modo ad παλαιοτόκου referri. — De ipso nomine ἐξίτηλον cf. Wyttenb. ad Select. Hist. p. 340. — Noster nomen verosimiliter e libris Hippocratis duxit, cf. Oecon. Hipp. in voce.

Cap. 4. *χρὴ ὦν ἡμᾶς, εἰ ῥηϊδίως αὐτόματα, δέχεσθαι· εἰ δὲ μή, ὀτρύνειν.*] Εἰ ante ῥηϊδίως abesse solet: additur in O. H. V. A. Pa. *c. e. f.*; εἰ δὲ μή dat H.; ἢν δὲ μή cett.

ῥυμφάνειν.] Ita O.: vulgo ῥυμφαίνειν; H. V. Pa. *d. f.* ῥομφαίνειν; A. Pa. ῥοφαίνειν.

ξυνεχές γε μήν, ὀλίγον δέ, ὅκως μὴ κ. τ. λ.] Μήν h. l. tuentur libri omnes. Equidem fere malim μέν. —

μᾶλλον ἢ πιεζεῦντα.] Vulgo πιέζοντα, sed Pa. πιέζεντα, in quo vestigium superesse credo Ionismi, quem nostro restitui.

καὶ μέσφι μὲν κόπρια κάτωθεν διαχωρέει.] Κόπρια recepi ex H. et Pe.; κόπρεα cett.

ἢν δὲ ὑπεληλύθῃ μὲν ὁ πᾶς παλαιὸς σῖτος.] Imitatur Hippocratem, qui libro de victu ac. § 19. mihi, initio: ἢν μὲν νεοβρῶτι αὐτέῳ ἐόντι καὶ κοιλίης μήπω ὑποκεχωρηκυίης ἄρξηται ὁ πυρετός. — et paulo post: ἢν δὲ μὴ ὑ π ε λ η λ ύ θ ῃ ὁ π α λ α ι ό τ ε ρ ο ς σ ῖ τ ο ς νεοβρῶτι ἐόντι.

ἠδὲ καὶ ἄση.] Καί om. *Pf.*

ὅκως ἐπίσχῃ τὴν παλίῤῥοιαν.] Ἐπίσχοι Pa. *b. c. d. e.* Ad παλίῤῥοιαν tenendum est initium capitis de signis huius morbi: ἡ χολέρη π α λ ί ν ο ρ σ ο ς ἐστι φ ο ρ ὴ τῆς ὕλης τῆς ἐν τῷ παντὶ ἐς τὸν στόμαχον, καὶ τὴν κοιλίην, καὶ τὰ ἔντερα.

ξυνεχέως δὲ τόδε, ἐπὴν τὸ ποθὲν ἐμέσῃ, πρήσσειν· ῥηϊδίως μὲν γὰρ τὸ ψυχρὸν ἐν τῇ κοιλίῃ θάλπεται, ἀτὰρ ἠδὲ ἐξεμεῖ ὁ στόμαχος ἀχθηδόνι τοῦ θερμοῦ, ξυνεχέως δὲ ποθέει ψυχρὸν ποτόν.] Ceteri omnes ἀχθηδόνι τοῦ θερμοῦ κ α ὶ ψ υ χ ρ ο ῦ. Verba καὶ ψυχροῦ mihi ab ipso auctore non profecta esse videntur, et vero loci sensum omnem pessumdare. Aquam frigidam stomachus expetit, sed ea non ἄχθεται; contra ἄχθεται calida. Itaque si frigida potio assumpta in ventriculo

ῥηϊδίως μὲν γὰρ τὸ ψυχρὸν ἐν τῇ κοιλίῃ θάλπεται, ἀτὰρ ἠδὲ ἐξεμεῖ ὁ στόμαχος ἀχθηδόνι τοῦ θερμοῦ, ξυνεχέως δὲ ποθέει ψυχρὸν ποτόν.

Ἢν δὲ καὶ σφυγμοὶ μὲν ἐς τὸ μικρὸν ξυμπέσωσι, ἠδὲ ἐς τὸ ξυνεχὲς καὶ πυκνὸν διώκωνται, ἱδρὼς δὲ περὶ μέτωπα καὶ κληῗδας καὶ πάντῃ τοῦ σώματος στάγδην ῥέῃ, καὶ γαστὴρ μὴ ἐπίσχηται, καὶ ὁ στόμαχος ἐμέῃ ἔτι ξὺν τάσι καὶ λειποψυχίῃ, καὶ οἴνου βραχὺ ἐπιστάζειν τῷ ὕδατι τῷ ψυχρῷ, εὐώδεος, στύφοντος, ἔς τε τὴν τῆς αἰσθήσιος ἀνάκλησιν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος ῥῶσιν ὑπὸ τῆς δυνάμιος, καὶ ἐς τὴν τούτου πρόςθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος. Οἶνος γὰρ ὠκὺς μὲν ἐς τὴν ἄνω ἴξιν, ὡς τὴν παλιῤῥοίην σχέθειν· λεπτὸς δὲ, ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ φύσι τὴν ἕξιν ἐῤῥῶσθαι· κραταιὸς δὲ, ὡς δύναμιν στῆσαι ῥέουσαν. Ἐπιπάσσειν δὲ καὶ ἀλφίτων ποταινίων, εὐπνόων. Ἢν δὲ ξυνεπείγῃ πάντα, ἱδρὼς, καὶ ἔντασις, οὐ τοῦ στομάχου μοῦνον, ἀλλὰ καὶ νεύρων, λὺγξ κενεὴ, καὶ πόδες ξυντιταίνωνται, καὶ κοιλίῃ ὑποφέρῃ πολλὰ, καὶ ἀχλυώδης ὁ ἄνθρωπος, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀκινησίην ἔωσι, τότε χρὴ φθάνειν τήνδε τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ καὶ παρῇ, ψυχροῦ καὶ οἴνου πολλόν τι διδόναι, μὴ ἀκρητεστέρου δὲ διὰ τὴν μέθην καὶ τὰ νεῦρα, ξὺν σιτίῳ, ψωμοῖσι διαβρόχοισι. Διδόναι δὲ καὶ τῆς ἄλλης τροφῆς, ὁκοῖα ἐν συγκοπῇ μοι λέλεκται· ὀπώρην στύφουσαν, οὖα, μέσπιλα, μῆλα κυδώνια, σταφυλήν.

Ἢν δὲ τὰ πάντα ἐμέῃ, καὶ ὁ στόμαχος μηδὲν ἴσχῃ, ἐς τὰ θερμὰ, καὶ ποτὰ καὶ βρώματα, παλινδρομέειν· μετεξετέροισι γὰρ ἔστησε ἡ μεταβολή. τὰ θερμὰ δὲ ἔστω θερμότατα. Ἢν δὲ μηδέν τι τούτων ἀρήγῃ, σικύην ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων προςβάλλειν, καὶ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τρέπειν· συνεχῶς δὲ τὰς σικύας μεθιζά-

incaluerit, stomachus calidam non ferens evomit. — Haec mens est Aretaei. Quorsum ergo spectat illud *καὶ ψυχροῦ*? Equidem opinor a sciolo nescio quo postea interpositum esse, secum reputante stomachum et calido et frigido laedi posse, neque animadvertente nunc Aretaeum de cholera loqui, in quo morbo *ὁ στόμαχος αἴθεται.*

καὶ γαστὴρ μὴ ἐπίσχηται.] Pro *μή* Pa. *b.* *μέν.*

καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος ῥῶσιν ὑπὸ τῆς δυνάμιος, καὶ ἐς τὴν τούτου πρόςθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος.] Vulgo *καὶ ἐς τὴν τούτου ῥῶσιν ὑπὸ τῆς δυνάμιος καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος πρόςθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος.* In Pa. *b.* pro *τούτου ῥῶσιν* legis *σώματος.* — Hoc refert vestigium pristinae lectionis, nempe in vulg. *τοῦ σώματος* et *τούτου* invicem sedem permutarunt, neque enim pronomen praeponi potest nomini, quorsum referendum est; fieri etiam potest ut Aretaeus scripserit: *καὶ ἐς τὴν τοῦ σώματος πρόςθεσιν ὑπὸ τῆς θρέψιος καὶ ἐς τὴν τούτου ῥῶσιν ὑπὸ τῆς δυνάμιος*, inverso nempe membrorum ordine.

λεπτὸς δὲ, ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ φύσι τὴν ἕξιν ἐῤῥῶσθαι.] Libri: *λεπτὸς δὲ ὡς ῥηϊδίως χυθεὶς τῇ φύσι συνέξειν ἐῤῥῶσθαι.* — Interpretes vitium latere viderunt: Petitus: «Crassus, inquit, non satis apte ita vertit: «ut facile diffusum naturae ad sanitatem recuperandam «opem ferat." — Sic autem vertendum: ut facile diffusum per habitum confirmare valeat." — Tum coniicit: *ὡς τῇ χύσει τὴν φύσιος ἕξιν ῥῶσαι.* — Wiganus: «Haec, inquit, manifeste depravata sunt. An *τὴν φύσιν ξὺν ἕξει ἐῤῥῶσθαι*, vel *ξὺν τῇ φύσει ἕξιν ἐῤῥῶσθαι*? His similia de vini virtutibus habet Coelius (Ac. morb. II. 37.). Sunt enim haec efficacia et quae facilius omnia, quae de vino speramus, accelerent: sufficientia fortificare et totam relevare *habitudinem* corporis, omni etiam parti atque particulae sese insertare et per omnes tenues vias celeri motu percurrere." — Equidem non dubito, quin illud *συνέξειν*, praecedente *φύσι*, iotacismo ortum debeat, auctor vero *τὴν ἕξιν* scripserit. Petiti *τὴν φύσιος ἕξιν* displicet, quum *τοῦ σώματος ἕξις* medicis familiare sit, non *τῆς φύσιος ἕξις.* — Wigani coniecturae non magis arrident, quum e vulgata lect. ultro pateat *τῇ φύσι* vitio non laborare et ad vinum spectare, *τῇ φύσι τῇ τοῦ οἴνου.* Structura quodammodo *ἀνακόλουθος*, ut aiunt, Graecae orationis usui tamen perconsentanea: *λεπτὸς δὲ (ὁ οἶνος) ὡς τῇ φύσι τῇ ἑωυτοῦ ῥηϊδίως χυθῆναι, καὶ τὴν ἕξιν ἐῤῥῶσθαι χυθέντος.* Haec mens est Aretaei. — Nempe *ἐῤῥῶσθαι* transitive sumere non licet, me iudice.

ἐπιπάσσειν δὲ καὶ ἀλφίτων ποταινίων εὐπνόων.] Libri *ἀλφίτων κοτὲ νέων.* Quod exhibeo *ποταινίων* eleganti verissimaeque Wigani emendationi debetur. *Ἄλφιτα ποταίνια* Hippocrateum est. Divinus senex libro de victu ac. § 37. mihi: *καὶ τὰ ἄλφιτα οἷόν τι ποιέει τὰ ποταίνια τοῖσι μὴ εἰωθόσι, καὶ τὰ ἑτεροῖα τοῖσι τὰ ποταίνια εἰωθόσι.* — In libris *ποταινίων* in *ποτὲ νέων* et librario Ionismum, ut putabat, restituente in *κοτὲ νέων* abiit. — Hinc facile etiam patet, quam exigua fides dialecto huiusmodi scriptoris haberi possit: neque enim Ionismos tantum librarii neglexerunt, sed de suo etiam subinde nonnullos finxerunt!

καὶ ἀχλυώδης ὁ ἄνθρωπος.] Kühn *ὤνθρωπος*; nescio unde!

μετεξετέροισι γὰρ ἔστησε ἡ μεταβολή.] E superioribus

νειν· ὀδυνηρὸν γὰρ τὸ ἐπίμονον, καὶ κίνδυνον φέρον φλυκταινώσιος. Ὤνησέ κοτε κίνησις αἰώρης εὔπνοος, ὡς καὶ τὸ πνεῦμα ζωγρῆσαι, καὶ τὴν τροφὴν ἐν τῇ κοιλίῃ σχέθειν, καὶ εὔπνοον καὶ εὔσφυκτον τὸν νοσέοντα θέμεναι.

Ἢν δὲ ἐπὶ μέζω γίγνηται τάδε, ἐπὶ τῆς κοιλίης, καὶ τοῦ θώρηκος, τιθέναι. Καὶ τάδε ἔστω ὁκοῖα ἐς συγκοπὴν, φοίνικες ἐν οἴνῳ δεδευμένοι, ἀκακίη, ὑποκυστίς· τάδε ξὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ ἀναλαβόντα, ἐγχρίσαντα δὲ ἐς ὀθόνην, ἐπὶ τὴν κοιλίην τιθέναι. Ἐς δὲ τὸν θώρηκα, μαστίχην, ἀλόην, ἀψινθίου κόμην λείαν, ξὺν κηρωτῇ νάρδου ἢ οἰνάνθης, ἐπιπλάσαι ὅλῳ τῷ θώρηκι. Ἐς δὲ τοὺς πόδας καὶ τοὺς μύας, ἢν τιταίνωνται, σικυώνιον, γλεύκινον, ἢ παλαιὸν ἄλειφα, ξὺν κηροῦ σμικρῷ, χρίειν· ἐπιπάσσειν δὲ καὶ τοῦ κάστορος. Ἢν δὲ καὶ ψυχροὶ ἔωσι οἱ πόδες, καὶ τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου χρίειν ἀλείμματι· καὶ εἰρίοισι ἀμφελίσσειν· καὶ ψηλαφίῃ χειρῶν ἀπιθύνειν. Ἀλλὰ καὶ τὴν ῥάχιν, καὶ τοὺς τένοντας, καὶ τοὺς μύας τῶν σιηγόνων, τοῖσι αὐτέοισι χρίειν.

Κὴν μὲν ἐπὶ τοῖσι ἴσχηται μὲν ὁ ἱδρὼς καὶ ἡ γαστὴρ ὅ τε στόμαχος δέχηται τὰ σιτία καὶ μὴ ἐμέῃ, σφυγμοὶ δὲ μεγάλοι τε καὶ εὔτονοι ἔωσι, καὶ ἡ ξύντασις ἀπολείπῃ, θέρμη δὲ πάντῃ ἀναίρῃ καὶ ἐς τὰ ἄκρα ἀφίκῃ, ὕπνος δὲ πάντα πέσσῃ, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἢ τρίτῃ λούσαντα, τρέπειν ἐς τὰ ξυνήθεα. Ἢν δὲ πάντα μὲν ἀπεμέῃ, ἱδρὼς δὲ ἄσχετος ῥέῃ, ψυχρὸς δὲ καὶ πελιὸς γίγνηται ὤνθρωπος, σφυγμοὶ δὲ πρὸς ἀπόσβεσιν ἔωσι, καὶ ἀπηυδήκῃ, ἀγαθὸν ἐν τοῖσι τοιουτέοισι εὐπρεπέα εὑρέσθαι φυγήν.

ad ἔστησε subiectum τὸν ἔμετον, vel τὰ μὴ ἰσχόμενα, est repetendum.

καὶ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τρέπειν.] Petitus: «hoc, inquit, verbum τρέπειν videtur παρέλκειν." Haud ego consentio: nihil muto.

κίνησις αἰώρης.] Vulgo ὥρης. Iam Goupylus αἰώρης coniecit. Idem Petitus in MS. reperit, et a Wigano ex H. in O. introductum est.

θέμεναι.] Θήμεναι O. et Po.: sed H. θέμεναι; itaque non intelligo, quare θήμεναι Wiganus praetulerit!

ἢν δὲ ἐπὶ μέζω γίγνηται τάδε, ἐπὶ τῆς κοιλίης καὶ τοῦ θώρηκος τιθέναι.] Duo in hisce notanda: primum tmesin in ἐπὶ... τιθέναι: alterum ipsum hoc ἐπιτιθέναι per se sumtum pro ἐπίθημα τιθέναι.

ξὺν κηρωτῇ νάρδου ἢ οἰνάνθης, ἐπιπλάσαι ὅλῳ τῷ θώρηκι.] Νάρδου ferunt H. O. Pe. f. ναρδίνῳ vulgo; ναρδῖν A. Pa. — Ἐπιπάσαι Kühn.; ἐπιπάσσαι cett.; ἐπιπλάσαι dedi de coniectura Wigani et mea.

λιμνήστιδος.] Sic O. λημνίστιδος cett.

εἰρίοισι ἀμφελίσσειν.] Sic O. ex H. ἐρίοισι ἀ. cett.

ἀλλὰ καὶ τὴν ῥάχιν καὶ τοὺς τένοντας καὶ τοὺς μύας τῶν σιηγόνων τοῖσι αὐτέοισι χρίειν.] Omnes libri τῶν τε σιηγόνων. Otiosum τε delevi: primo suspicatus sum aliquid excidisse: iam certus paene sum factus τε abundare, collato initio cap. de signis Tetani: μύων τῶν ἐν γνάθοισι καὶ τενόντων τάδε πάθεα. Nempe spectantur ibi τένοντες οἱ τῆς ῥάχιος, adeo ut eaedem partes ibi coniungantur, quae loco nostro. Hinc patet τε in nostris his abundare. Deletum cupiit itidem Wiganus.

καὶ ἡ ξύντασις ἀπολείπῃ.] Ἀπολίπῃ Pe.

θέρμη δὲ πάντῃ ἀναίρῃ καὶ ἐς τὰ ἄκρα ἀφίκῃ.] Libri dant θέρμη δὲ καὶ πάντα (δὲ πάντῃ Po.) ἀναιρῇ καὶ τὰ ἄκρα ἀδικῇ. — Petitus ipse τὰ ἄκρα διήκῃ coniecit; tum refert Tarini coniecturam, pro ἀναιρῇ proponentis ἀναβῥέῃ. — Wiganus pro ἀδικῇ proponit ἀφίκῃ et de ἀναιρῇ, num ferri possit, dubitat. Equidem ἀναίρῃ ab intransitivo ἀναίρειν dedisse Aretaeum opinor; lubensque amplector Wigani ἀφίκῃ addita ante τὰ ἄκρα praepositione ἐς. — In vulgato καὶ πάντα forte latet lectio κατὰ πάντα.

λούσαντα τρέπειν ἐς τὰ ξυνήθεα.] Vulgo λύσαντα: alterum illud Goup. in varr. lectt. Firmavit Wig. locis e Paulo III. 39. ὑπνοῦν ἐπιτρεπτέον, μετὰ δὲ τὴν τελείαν πέψιν λουτροῖς χρηστέον. Et Alexandri VII. 14. παυσαμένης δὲ τῆς κενώσεως μετὰ τὸν ὕπνον, μηδὲ πυρετοῦ παρόντος, ἐπὶ τὸ λουτρὸν ἄγειν σπουδάζειν αὐτούς.

ἐν τοῖσι τοιουτέοισι.] Ita lego pro vulgato τοῖσι τουτέοισι. Sexcenties ista in medicorum libris confunduntur.

Cap. 5. ἡ ἔντασις καὶ πρῆσις.] Pro ἔντασις Wiganus fere desiderat ἔνστασις, adlato loco infra cap. 8. huius libri obvio ἢν ἐνστάσιες λίθων ἔωσι. — Equidem hunc locum nostro similem non habeo et, licet H. V. A. Pa. e. e. f. ἔνστασις praebeant, non recipio.

ὤκιστος ἠδὲ κάκιστος ὄλεθρος. μετεξέτεροι μὲν γὰρ ἀνελπίστως νοσέοντες θάνατον προφανέα μοῦνον ὀῤῥωδέουσι· οἱ δὲ ἐν εἰλεῷ πόνου ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται.] Vulgo οἱ δ' ἐν (δὲ ἐν Pe.) εἰλεῷ πόνοι ὑπερβολῇ κ. τ. λ. — Pro πόνοι dant πόνου V. F. idemque Crassum legisse dixeris. Petitus cod. V. lectionis ignarus, adeo desiderat πόνων ὑπερβολῇ. Contra Wig. confert nostri verba πόνος γὰρ, κἢν σμικρὸς ᾖ θάνατον ὀῤῥωδέει. e fine cap. 2. lib. II. de s. m. acut.; — quo loco collato editor Anglus vulgatam retinendam censet. — Mihi quidem locus, quem contulit, recte scriptus videtur, nec tamen vulgatam lect. eo, de quo iam agimus, servo. Quid enim? est antithesis in μετεξέτεροι μὲν.... οἱ δέ: nolim ergo non utrius-

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΙΛΕΟΥ.

Κεφ. ε'.

Ἐν εἰλεῷ πόνος ἐστὶ ὁ κτείνων ἐπὶ φλεγμονῇ ἐντέρων, ἢ ἔντασις καὶ πρῆσις. Ὤκιστος, ἠδὲ κάκιστος ὄλεθρος. μετεξέτεροι μὲν γὰρ, ἀνελπίστως νοσέοντες, θάνατον προφανέα μοῦνον ὀῤῥωδέουσι· οἱ δὲ ἐν εἰλεῷ πόνου ὑπερβολῇ θανάτου ἔρανται. Χρὴ ὧν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος, μήτε βραδύτερον. ἀλλὰ, ἢν μὲν φλεγμασίην αἰτίην εὕρηται, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι μεγάλῃ τῇ σχάσι, ὅκως ἀθρόον διεκρέῃ τὸ αἷμα, τῆς φλεγμασίης ἡ τροφὴ, κἢν μέσφι λειποθυμίης. Τόδε γὰρ ἢ ἀπονίης ἀρχὴ γίγνεται, ἢ νάρκης ἐς ἀναισθησίην· ἀνάπνευσις δὲ ἐν εἰλεῷ, κἢν ὑπ' ἀγνοίης ἐς βαιὸν χρόνον ἔῃ, τοῦ πόνου ἀμβολή. ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πονέουσι, εὐδαιμονίη· τῷ ἀρχιητρῷ δὲ οὐ θέμις πρήσσειν· θέμις δέ κοτε, προγιγνώσκοντα σαφῶς τὰ παρεόντα, ὡς οὐ φύξιμα, καρηβαρίῃ νωθρῇ εὐνᾶσθαι.

Ἢν δὲ ἄνευ φλεγμασίης, ἐπὶ διαφθορῇ, ἢ ψύξι κραταιῇ, γίγνηται ὁ εἰλεὸς, φλεβοτομίην μὲν ἴσχειν· τὰ δὲ λοιπὰ ἅμα πάντα πρήσσειν. Ἐμέειν ἀπὸ ὕδατος θαμινά· συχνὸν πίνειν ἔλαιον, εἶτα αὖθις ἐξεμέειν. Φύσας ἄγειν κάτω ἐρεθίσμασι· ἐρεθιστικὸν μὲν κυκλαμίνου χυλὸς, καὶ νίτρον, ἢ ἅλες· φυσέων δὲ ἀγωγὰ, κύμινον, ἠδὲ πήγανον. χρὴ ὧν πάντα ὁμοῦ ξὺν ῥητίνῃ τῇ τοῦ τερμίνθου διαχρίειν τάδε, καὶ σπόγγοισι πυριῆν, ἢ τοῖςδε ὑποκλύζειν ξὺν ἐλαίῳ καὶ μέλιτι, καὶ ὑσσώπῳ, καὶ κολοκύντης ἀγρίας τῆς σαρκὸς ἑψήματι. Κἢν ἐκκριθῇ κόπρος, αὖθις ἔλαιον θερμὸν ξὺν πηγάνῳ ἐνιέναι· τόδε γὰρ ἢν εἴσω μίμνῃ, πυρίημα τοῖσι ἐντέροισι εὐμενές. Τέγγειν δὲ τὰ πονέοντα χωρία ἐλαίῳ, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ ἅδην ἑψηθέντι. Ἔστω δὲ καὶ πυρίη, φακῶν τῶν κεραμήων, ἢ χαλκέων, ἢ κέγχρου καὶ ἁλῶν φωχθέντων. Ἐπιπλά-

que membri subiectum aegrotantes esse statuere, itaque πόνου ὑπερβολῇ longe praestare mihi videtur.

χρὴ ὧν μήτε σμικρότερόν τι γίγνεσθαι τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος, μήτε βραδύτερον.] Pro τι Pb. τινά. Vulgo βραχύτερον. De meo βραδύτερον repono, ut spectet ad paulo superius positum ὤκιστος ... ὄλεθρος. Confero verba cap. 2. huius libri χρὴ ὧν τὸν ἰητρὸν τοῦ πάθεος ξυνεπείγειν μᾶλλον ἀρήγοντα. Mirum in modum Petitus σμικρότερον et βραχύτερον neutrius generis esse arbitratur, adeo ut pro ἰητρόν desideret ἰητήριον: festinanter legentis error esse videtur.

φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι.] Τὴν φλέβα τὴν ἐπ' ἀ. Pb.

ὅκως ἀθρόον διεκρέῃ τὸ αἷμα, τῆς φλεγμασίης ἡ τροφή.] Ἀθρόως vulgo editur; sed ἀθρόον V. A. O. Pa. b. c. e. f. — Cett. διεκχέῃ τὸ αἷμα. — Crassus «effundatur.” Wiganus vel διεκχέηται αἷμα, vel διεκρέῃ τὸ αἷμα conicit. — Huic coniecturae tantam adhibeo fidem, ut lubens eam amplectar.

κἢν μέσφι λειποθυμίης.] Μέχρι h. l. Pa. b. e. f.

ἐπεὶ καὶ τὸ θνήσκειν τοῖς μὲν ὧδε πονέουσι εὐδαιμονίη.] Pro πονέουσι libri omnes πνέουσι. Dudum correxi priusquam videram Petitum et Wiganum in eandem incidisse coniecturam, quam ille fere rursus repudiavit. Equidem certum arbitror Aretaeum non πνέουσι sed πονέουσι scripsisse: etenim tum in proxime superioribus, tum in seq., καρηβαρίῃ νωθρῇ εὐνᾶσθαι, omnia ad dolorem referuntur.

προγιγνώσκοντα σαφῶς τὰ παρεόντα.] Σαφά vulgo: σαφῶς A. O.

καρηβαρίῃ νωθρῇ εὐνᾶσθαι.] Cf. verba e cap. 1. huius libri: ὅκως καὶ τὴν ταλαιπωρίην ὁ τῶν φαρμάκων καιρὸς εὐνάσῃ.

ἐπὶ διαφθορῇ.] Sic H. V. M. O.; — vulgo διαφορῇ: dudum Petitus Crassi «corruptionem” legens lect. nostram probavit.

χρὴ ὧν πάντα ὁμοῦ ξὺν ῥητίνῃ τῇ τοῦ τερμίνθου.] Pro τῇ V. τε. Vulgo πάντας: sed H. O. πάντα.

διαχρίειν τάδε.] Quare in O. pone διαχρίειν puncto maiore distinguatur, haud ego intelligo.

ἔστω δὲ καὶ πυρίη φακῶν τῶν κεραμήων, ἢ χαλκέων.] Κεραμίων Pa. b. d.; κεραμέων Pe. f.; κεραμίων (sic) Pc., ε autem a correctore. — De re ipsa vide ante omnes Foës. in Oecon. voce φακός. — Cf. Petitum ad h. l. — Ipse ad Hipp. de victu ac. Sorani verba citavi huc facientia.

ἐπιπλάσματα πρὸς τοῖσι ξυνοῖσι ἔστω.] Ξὺν οἷσι dant

σματα πρὸς τοῖσι ξυνοῖσι ἔστω αἶρης ἄλητον καὶ κύμινον καὶ ὑσσώπου, ἢ ὀριγάνου κόμη. Σικύαι δὲ κοῦφαι μὲν, συχναὶ δὲ, ἄλλῃ πρὸς ἄλλας τιθεμένη, ἐς τὸ ἐπιγάστριον, ἐς τὰς ἰξύας, μέσφι ϐουβώνων· ἠδὲ κατόπιν ἐς ἰσχία πρὸς νεφροὺς καὶ ῥάχιν· πάντη γὰρ ἀντισπᾷν τὸν πόνον ξυμφέροι. Προπίνειν δὲ κυμίνου, ἢ πηγάνου ἀφεψήματος, καὶ τοῦ σίσωνος, ἢ ξὺν τουτέοισι τῶν φαρμάκων τῶν ἀνωδύνων τινά· μυρία δὲ ἄλλοισι ἄλλα πείρῃ γεγόνασι πιστά· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ δι' ἐχιδνῶν φάρμακον, μέζον τοῦ μέτρου πρὸς τὸ ξύνηθες ποθέν. Ἢν δὲ μήτε ὁ πόνος ἐνδιδῷ, μήτε φῦσα, μήτε κόπριον ἀναδοίη, τῆς ἱερῆς ὑπ' ἀνάγκης διδόναι. ἢ γὰρ ὑπηλάθη ξὺν φλέγματι καὶ χολῇ τὸ φάρμακον, ἢ διῆλθε ἐξάγον φύσας, σκύβαλα, φλέγμα, χολὴν, τοὐκ ακοῦ τὰς ἐντάσιας. Τροφὴ διεξάγουσα· ζωμοὶ ἀλεκτορίδων, κογχαρίων, πτισάνης ὁ χυλὸς κάθεφθος, ξὺν πολλῷ λίπαϊ ἀρχῆθεν προσεγχυθέντι τῆς ἑψήσιος· ξυνεψεῖν τῷδε κύμινον, νίτρον, πράσον ξὺν τῇ κόμῃ. Ἡ ἰητρείη ξὺν ζώμῳ τινι διαχωρητικῷ· κοχλίαι ἄκρως ἑφθοὶ καὶ ὠυτῶν δὲ χυμὸς, ἢ τελλίνης. Ὕδωρ ποτὸν, ἢν πυρεταίνῃ, ξὺν ἀσάρῳ, ἢ νάρδῳ, ἢ κάχρυ ἑψηθέν· καὶ γὰρ φύσης ἀγωγὰ, καὶ οὐρητικὰ, καὶ εὔπνοα. Ἢν δὲ ἄπυρος ἔῃ, καὶ οἶνος, ἔς τε τὴν τῶν ἐντέρων θέρμην, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος, ἀρήγει· καὶ μαράθρου ῥίζης ἕψημα ποθὲν, καὶ ἀδίαντον, καὶ κινάμωμον.

Ἢν δὲ ἐς ἀπόστασιν τρέπηται ἡ φλεγμασίη, τῇδε ξυμβάλλειν ἄμεινον, τοῖσι ἐς ἀπόστασιν φαρμάκοισι χρεόμενον. γεγράφαται δὲ τάδε ἐν τοῖσι χρονίοισι, ἔνθα κωλικῶν ἡ θεραπείη ἐγράφη.

libri, ξυνοῖσι exhibeo de coniectura Petiti, Wigani et mea. Wiganus emendationem firmat Aetii verbis imperantis Satyriasi affectos ἐπιπλάσσειν τοῖς κοινοῖς καταπλάσμασι.

μέσφι ϐουβώνων.] Μέχρι ϐουβώνων. Pb.

πάντη γὰρ ἀντισπᾷν τὸν πόνον ξυμφέροι.] Libri omnes πάντη γὰρ ἂν τις πάντα πόνον ξυμφέροι. Recepi simplicissimam verissimamque Wigani corruptorum emendationem.

καὶ τοῦ σίσωνος.] Libri καὶ τοῦ σίνωνος: itidem Crassus «Sinonis." — Unusquisque facile videt σίσωνος latere in vocabulo corrupto: ego postquam correxeram, Petitum dudum emendationem occupasse vidi. — Sisonis mentio facta optime quadrat cum enumeratis cymino et ruta.

μυρία δὲ ἄλλοισι ἄλλα πείρῃ γεγόνασι πιστά.] Simili huic formula usus est noster cap. 2. huius libri: μυρίαι δὲ καὶ ἄλλοισι ἄλλαι πείρῃ ἔασι πισταί.

μέζον τοῦ μέτρου πρὸς τὸ ξύνηθες ποθέν.] Cum hac formula confer alteram cap. 3. huius libri obviam: ὅκως εὐμετρίης ὀλίγῳ μέζω.

μήτε φῦσα, μήτε κοπρίον ἀναδοίη.] Tenendum ἀναδοίη h. l. intransitive poni sicuti apud Herod. VII. 26. ἵνα αἱ πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου.

τῆς ἱερῆς ὑπ' ἀνάγκης διδόναι.] Libri omnes τοῦ καθαρτηρίου τῆς ἱερῆς κ. τ. λ. — Equidem, ut aliis locis, glossam τοῦ καθαρτηρίου delevi.

ἢ γὰρ ὑπηλάθη ξὺν φλέγματι καὶ χολῇ τὸ φάρμακον.] Libri omnes ἀπηλάθη: sed certo certius ὑπηλάθη scripsit Aretaeus, modo cogitemus nomen ὑπήλατα apud Hipp. de victu ac. § 23. mihi. Cf. adn. p. 106. l. l. Itaque de coniectura ὑπηλάθη exhibui.

κογχαρίων.] Ad hoc vocabulum Pd. in marg. ἐχόντων μὲν κάλλος et Pe. in marg. τῶν ἐχόντων μὲν κάλλος. Hinc Crassus: «ostreorum parvorum insigni pulchritudine praeditorum." — Petitus ad haec Crassi Latina: «sufficiebat, inquit, *parvorum ostreorum:* quod de pulchritudine eorum addit, superfluum est et fortasse falsum." Verosimiliter Petito incognitum erat additamentum illud in codd. nonnullis obvium.

κάθεφθος.] V. Pa. c. d. e. f. κάτεπτος. A. Pb. κάθεπτος. Latetne in hisce Ionismus κάτεφθος?

ἡ ἰητρείη.] Ita de meo scripsi: cett. ἢ ἰητρείη.

ξυνεψεῖν τῷδε κύμινον, νίτρον, πράσον ξὺν τῇ κόμῃ.] Libri ἔχειν ὧδε κύμινον, νίτρον κ. τ. λ. — Ad ὧδε Wiganus «an recte?" quaerit. — Mihi ἔχειν ὧδε sensu cassum videtur et credo ξυνεψεῖν τῷδε scripsisse auctorem: nempe in ἔχειν latet, me iudice, ἑψεῖν, praepositio vero interiisse videtur compendio in fine nominis antecedentis ἑψήσιος. — Conf. nempe locus e cap. 2. lib. I. de cur. m. acut.: ἀτροφίη κακὸν — ἐν πάσῃ τῇ νούσῳ.

ὠυτῶν.] Ὤτων Pa. c. e. f.

ἢ τελλίνης.] Τῆς τελλίνης H. τῆς ἰτελλίνης Po. et ex his Pe. in marg. τόπος; falso hoc, sed hac de re videbimus in excursu de auctoris apparatu diaetetico et pharmaceutico.

ἢ κάχρυ.] Ἢ κάγχρυϊ H. ἢ κάγχρυ V. et ita corrigitur in Pb.

καὶ εὔπνοα. Ἢν δὲ ἄπυρος ἔῃ.] Pro ἄπυρος, vulgo editur ἄπνος: sed H. V. A. Pa. b. d. e. f. ἄπονος habent; Kühn. ἄπνοος. Crassus ἄπονος vidit. Cum Wigano consentio ἄπυρος requirente, quum praecedat ἢν πυρεταίνῃ. Itaque istud recepi.

κινάμωμον.] Kühn κιννάμωμον, et ita corrigitur in Pb. ἀδιάντου καὶ κιναμώμου Pc.

ἔνθα κωλικῶν ἡ θεραπείη ἐγράφη.] Articulis ἡ in O. e V. receptus est: cett. omittunt.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΗΠΑΡ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. ϛ'.

Ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γέννα, καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦδε ἄφεσις· καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, ὁκοῖον αἵματος πάγος. Ὀξύνται ὦν αἱ τῇδε φλεγμοναί. ἐγκέεται γὰρ τῷ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή. Ἢν μὲν ἑτέρωθί πῃ φλεγμονὴ συστῇ, οὐ κάρτα γίγνεται ὀξέη· νέη γὰρ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιῤῥοή. Ἐπὶ δὲ τῷ ἥπατι, οὐ χρέος ἑτέρωθεν ἥκειν. ἢν γάρ τις ἔμφραξις τὰς ἐξόδους ἐπίσχῃ, πίμπραται τὸ ἧπαρ τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν· ὁ δὲ τῆς τροφῆς εἴςρους ἐς τὸ ἧπαρ ἔτι μίμνει· οὐχ ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος, ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων.

Εὐπόρως ὦν χρὴ τὴν κένωσιν ἐμποιέειν· τάμνοντα φλέβας τὰς ἐπ' ἀγκῶνι· συχνὸν μὲν ἀφαιρέοντα, μὴ ἀθρόον δέ. Ἀποσιτίη μὲν τὰ πρῶτα· ὀλιγοσιτίη δὲ αὖθις, ὅκως καὶ τοῖσι εἰςιοῦσι τὸ ἧπαρ κενεὸν ᾖ. Χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιθέτοισι διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι στηριχθέντα. Τέγξις μὲν ὦν ξὺν ἀλόῃ ἢ νίτρῳ· εἴρια πινόεντα οἰσύπῳ. Χρέος ὦν ἐμψύξιος, οὕνεκα τῷ αἵματι αἴθεται τὸ ἧπαρ· θερμὸν γὰρ τὸ αἷμα. Τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα ἔμμεναι. ἀλήτων μὲν αἰρίνου, ἢ ἐρυσίμου, ἢ κριθῆς, καὶ λίνου σπέρματος· χυμῶν δὲ, οἴνου ὀξέος, μήλων τοῦ χυλοῦ, ἑλίκων τῆς ἀμπέλου, οἰνάνθης τῆς ὡραίης, ἢ τοῦ ξὺν τῇδε λίπαος. Πυρίῃ σπόγγοισι καρποῦ δάφνης ἑψήματος, σχίνου, γλήχωνος, ἴριδος.

Cap. 6. *ἐν ἥπατι τοῦ αἵματος ἡ γέννα, καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦδε ἄφεσις· καὶ τὸ ξύμπαν ἧπαρ, ὁκοῖον αἵματος πάγος.*] Vulgo in hisce *ἡ τοῦ * ἀφεψή.* H. *ἡ τοῦ ἀφε*; V. *ἡ τοῦ ἀφη*; Pb. *ἡ τούτου ἀφέψησις*; Pc. *e. f.* *ἡ τοῦ ἀφε ...... καί.* — Cod. Paris. *b.* lectio non admodum placet: sed *τούτου*, quod ad sensum attinet, verum esse existimo, ita ut pro eo auctori usitatius *τοῦδε* reponam. In corrupto et truncate vocabulo non credo latere *ἀφέψησις* sed *ἄφεσις*: nam in cap. de signis huius morbi: *ἐντεῦθεν γάρ*, inquit, *τοῦ αἵματος αἱ ἀφέσιες.* His de causis *ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦδε ἄφεσις* repono. Petitus: *καὶ ἐς τὸ πᾶν ἔνθεν ἡ τοῦ αἵματος ἄφεσις* tentat ad ductum Latinorum Crassi: « et in totum sanguinis a iecore emanatio."

ἐγκέεται γὰρ τῷ χωρίῳ τῷδε ἡ τροφή.] Pa. *b. c. e. f.* *ἐγκέαται.* Adpono propterea, quod mox de meo similem librariorum errorem corrigere sum coactus.

ἢν μὲν ἑτέρωθί πῃ κ. τ. λ.] Illud *ἢν μέν* h. l. me offendit, requiro pro auctoris solita orationis facilitate particulam, qua haec cum superioribus arctius copulentur v. c. *κἢν μὲν ἑτέρωθι.*

ὀξέη.] Sic O, Po. *ὀξείη* vulgo: utrumque Ionicum.

νέη γὰρ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιῤῥοή.] Vulgo *νέει* editur. Sed *νέη* habet H. — Crassus « advena est enim sanguinis accursus." — Wigani Latina non aperte quid voluerit indicant, neque vero ex eius adnot. constat. — Bern. ad Nonnum I. p. 52. *νέη* corrigit. Mihi *νέη* unice verum videtur, nec quidquam aliud praeter hoc requiro.

τῆς ἐκροῆς ἀμερθέν.] Ad *ἀμερθέν* V. Pe. in marg. *χωρισθέν* Pd. in marg. *ἤγουν χωρισθέν.*

οὐχ ἑτέρη γὰρ ὁδὸς τῆς τροφῆς ἐς τὸ πᾶν σκῆνος ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων.] Libri omnes negationem *οὐχ* omittunt: item Crassus neglexit. Petitus eam non adpositam videns, neque in hanc emendationem incidens locum non intelligere se significat. Egregie Wiganus: « Legendum, inquit, *οὐχ ἑτέρη*, ex praecedentibus evidenter apparet." — Certissimam emendationem non recipere nolui.

χρὴ δὲ καὶ τοῖσι ἐπιθέτοισι διασκιδνάναι τὰ ἐν τῷ ἥπατι στηριχθέντα.] Libri omnes *τὰ ἐν τῷ ἥπατι στήθεα.* — Crassus « quae in iecore acervata sunt." Reddidit quod sensus requirere sibi videbatur. Interpretum nullus *στήθεα* intellexit, omnes vero hoc nomen offendit. Petitus tentat *στείνεα*, *στενά*, collato loco Diosc., qui huc nihil facit; tentat *σίνεα* et *σταῖτα*! Nihil horum tolerabile. Wiganus *σταθέντα* et *στηριχθέντα* tentat, quorum hoc maxime arridet, ita ut recipiam, ut certe congruus sensus e textu eliciatur. Locum tamen, quia de emendatione dubito, admodum eruditorum curis commendo.

ξὺν ἀλόῃ ἢ νίτρῳ.] Νίτρῳ Pb. *λίτρῳ* cett.

ἀλήτων μὲν αἰρίνου, ἢ ἐρυσίμου, ἢ κριθῆς, καὶ λίνου σπέρματος· χυμῶν δὲ, οἴνου ὀξέος κ. τ. λ.] Vulgo: *ἀλιτων* (O. *ἀλήτων*) *αἰρίνων ἢ ἐρυσίμων.* Sed. Pa. *b.* *ἀλήτω* (Pa. *ἀλίτω*) *μὲν αἰρίνω* (Pa. *ἐρίνω*) *ἢ ἐρυσίμω.* — Libri vero omnes *χυμῶν.* — Solet sing. num. *ἄλητον* dici; itaque plur. num. *ἀλήτων* significat plures *ἀλήτου* species enumerari: haec ratio est, cur *αἰρίνου* scripserim; nam prima species est *ἄλητον αἴρινον*, altera *ἄλητον ἐρυσίμου σπέρματος*, tertia *λίνου σπέρματος.* — Vides quare *ἐρυσίμου* sing. num. scripsi; nempe *ἐρύσιμον* non est adiectivum, sed nomen plantae.

Ἐπὴν δὲ τουτέοισι πρηΰνης, σικύην προςβάλλειν μέζονα, ὡς ἀμφιλαβεῖν πάντη τὸ ὑποχόνδριον. ἐντάμνειν δὲ βαθύτερα, ὡς πολλὸν ἑλκύσειας αἷμα. Μετεξετέροισι δὲ αἱ βδέλλαι, ἢ σχάσαι, κρέσσον. παρειςδύεται γὰρ τοῦ ζώου ἡ δῆξις, ἀτὰρ ἠδὲ μέζονας διαβρώσιας ποιέεται. τῇδε καὶ δυςεπίσχετος ἡ ἀπὸ τῶν ζώων αἱμόῤῥοια. Κῆν ἅδην πιὸν ἐκπέσῃ τὸ θηρίον, σικύην προςβάλλειν· νέρθεν γὰρ ἕλκει τὸ νῦν. Κῆν ἅλις ἔχῃ κενώσιος, ἐς μὲν τὰ τρώματα ἰσχαίμοισι χρέεσθαι ἀδήκτοισι, ἀραχνίων ὑφάσμασι· μάννης, ἀλόης ἐπιπάσσειν· ἠδὲ ἄρτῳ ἑφθῷ ξὺν πηγάνῳ, ἢ μελιλώτῳ, ἀλθαίης ῥίζῃσι. ἐς δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, κήρωμα ξὺν μυροβαλάνῳ, ἢ ἀψινθίου κόμῃ καὶ ἴριδι. Ἀτὰρ καὶ τὰ μαλάγματα τοιάδε χρὴ ἔμμεναι· ὁκοῖα λεπτῦναι, ἢ ἐξαραιῶσαι, ἢ οὔρησιν τρέψαι. ἄριστον μὲν ὦν τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ὧν ἅπασι ἰητροῖσι ἡ πείρη εὔγνωστος· ἀγαθὸν δὲ καὶ ἔνθα ἢ σάμψυχον, ἢ τὸ μελίλωτον ἐγκέεται.

Τροφαὶ δὲ λεπταὶ, εὔδρομοι, οὐρήσιος προκλητικαὶ, εὐδίοδοι· χόνδροι ξὺν μελικρήτῳ, καὶ ῥόφημα ἐκ τῶνδε ξὺν ἁλσὶ ἠδὲ ἀνήθῳ. πτισάνης δὲ χυλὸς καὶ σμηγματώδης· ἢν δὲ καὶ δαύκου τοῦ καρποῦ ἐγχέῃς τι, κρέσσον ἐς οὔρησιν· ὑπεξάγει γὰρ διὰ τῶν ὀχετῶν, οἵπερ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσι· καιρίη δὲ τοῖσι ἀπὸ ἥπατος ἐκρέουσι ἡ τῇδε ἔξοδος, εὐρύτητί τε τῶν ἀγγείων, καὶ ἰθύτητι τῆς ὁδοῦ. Χρὴ ὦν καὶ σικύῃ τῇδε ἕλκειν, ἐς τὴν χώρην προςβάλλοντα τῶν νεφρῶν, κατ' ἰξύων. Ἀτὰρ καὶ τέγγειν τάδε λίπαϊ ξὺν πηγάνῳ, ἢ σχοίνῳ, ἢ καλάμῳ τῷ ἀρωματικῷ. Ἐπὶ δὲ τοῖςδε ἐλπὶς, τὸν νοσέοντα διαδρῆναι τὸν ὄλεθρον.

Ἢν δὲ ἐς ἐμπύησιν τρέπηται, τοῖσι πυοποιοῖσι χρέεσθαι, ὁκόσα μοι ἐπὶ κωλικοῖσι

καρποῦ δάφνης.] Δαφνῆς Kühn. — *δάφνου* V. *Pc. d. e. f.*

παρειςδύεται γὰρ τοῦ ζώου ἡ δῆξις.] Γάρ h. l. de meo exhibeo: cett. *δέ*. — Etiam Crassus et Wiganus Latine expresserunt *γάρ*.

νέρθεν γὰρ ἕλκει τὸ νῦν.] Illud *νέρθεν* idem indicat quod alii *ἐκ βάθους* dicunt. Infra cap. 11.: *ἄρισται δὲ καὶ βδέλλαι νέρθεν ἑλκύσαι αἷμα.* Ceterum praeterire non licet Petiti verba, docte hunc locum in vitii suspicionem adducere conantis: « Alienum, inquit, plane ab hoc loco adverbium temporis *νῦν*. Scribe *ἰὸν virus.* Postquam hirudines deciderunt, cucurbitulam affigi iubet; ut, si quid virulenti relictum sit, trahatur. Galenus, *μετὰ δὲ τὸ ἀποπεσεῖν σικύᾳ χρὴ τὸ ἰῶδες ἐξέλκειν.*" — Quae laudat Galeni verba occurrunt lib. *περὶ βδελλῶν κ. τ. λ.* haud procul ab initio. — Sed mihi *τὸ νῦν* ineptum esse non videtur. Ex altero illo, quem e cap. 11. adtuli, loco patet, Aretaeum credidisse inprimis hirudines sanguinem *νέρθεν ἕλκειν*, itaque curcurbitulam etiam *νέρθεν ἕλκειν*, cum loco applicetur, unde hirudo deciderit. Consentienter ergo secum noster dixit: *νέρθεν γὰρ ἕλκει τὸ νῦν.* — Alia fuit Galeni mens, qui l. l.: *γινώσκειν δὲ χρή*, inquit, *ὡς αἱ βδέλλαι οὐ τὸ ἐν τῷ βάθει ἕλκουσι αἷμα, ἀλλ' αὐτὸ τὸ παρακείμενον τῇ σαρκὶ εἰςμύζουσιν.* — Cum isto *τὸ νῦν*, de quo Petitus dubitat, contulisse iuvabit verba e cap. de cur. phthisios: *ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης, ἐφησυχάσαντα, χρίεσθαι νῦν λιπαρῷ λίπαϊ.* Cf. etiam verba e cap. de cur. *σκοτωματικῶν*: *ἀτὰρ καὶ τὸ φλέγμα λεπτότερον νῦν γίγνεται.* — Vides, quod vir doctus absonum putabat, cum nostri orationis usu vel maxime congruum esse.

ἰσχαίμοισι.] Libri *ἰσχαίμασι*, quod a quo recto sit ducendum, non video. Exhibeo, quod dudum desideravit Goupylus.

μάννης, ἀλόης ἐπιπάσσειν.] Vulgo *μάννῃ, ἀλόῃ*: sed H. V. A. *Pa. c. d. e. f.* *μάννης* H. *ἀλόης.* Unice verum est *μάννης, ἀλόης ἐπιπάσσειν.*

ἢ σάμψυχον, ἢ τὸ μελίλωτον ἐγκέεται.] Vulgo *ἡ σάμψυχος*; *Pe.* *ἥ*, et *Pb.* *σάμψυχον.* Diosc. *σάμψυχον.* — Omnes reliqui *ἐγκέαται*: requiro sing. num. *ἐγκέεται*, itaque reposui. Nempe sexcenties librarii talia confundunt.

ἢν δὲ καὶ δαύκου τοῦ καρποῦ ἐγχέῃς τι.] Vulgo *ἐγχέῃ τι* V. *ἐγχέῃ τις.* — H. *ἐγκέῃ τι.* — A. *ἐγχεῖν τι.* — Wiganus ad vulgatam: « Non, inquit, nisi de liquidis dicitur *ἐγχέειν.* An itaque *ἐγκέαται*, ut supra." Primo quidem certe *ἐγκέεται* substituere illum oportebat: sed praeterea neque offendit *ἐγχέειν* de semine, eoque tenui, quale Dauci. — Lenissima medela *ἐγχέῃς τι* scripsi de coniectura.

οἵπερ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσι.] Petitus ad haec verba: « Nisi, inquit, benigne exponantur, pro falsis explodi oportebit: ita enim sonant, quasi velit Aretaeus proprios esse et directos meatus ab hepate ad renes, quod esse falsum nemo nescit: Venae enim emulgentes dictae non a iecore, sed a cava nascuntur, et mediante hac a iecore." Cf. quae in prolegomenis monui de Aretaei circa vasorum ortum opinione.

καιρίη δὲ τοῖσι ἀπὸ ἥπατος ἐκρέουσι ἡ τῇδε ἔξοδος.] *τοῖς* vulgo, *τοῖσι* Pf., qui *ἀπὸ τοῦ ἥπατος.* O. *τοῖςδε*, sed error est profecto typographicus.

ἐς τὴν χώρην προςβάλλοντα τῶν νεφρῶν, κατ' ἰξύων.] Vulgo *χώραν*, sed O. *Pc. d. e. f.* *χώρην.* — Omnes *κατ'* (V. A. *ες*) *ἰσχίον.* — Miror hoc fugisse interpretes;

λελέξεται. Ἢν δὲ καὶ πῦον γένηται, ὅκως μὲν τάμνειν, ὅκως δὲ ἰητρεύειν, ἄλλῃ πῃ γεγράψεται. Τάδε μοι καὶ ἐπὶ σπληνὶ γεγράφθω, ἥν κοτε ξυμφορὴ φλεγμασίης ὀξέης καὶ τόνδε καταλάβῃ.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΝΩΤΙΑΙΑΣ ΦΛΕΒΟΣ ΚΑΙ ΑΡΤΗΡΙΗΣ ΟΞΕΙΗΣ ΝΟΥΣΟΥ.

Κεφ. ζʹ.

Τὴν τῆς κοίλης φλεβὸς φλεγμασίην καὶ παχείης ἀρτηρίης, αἳ παρὰ τὴν ῥάχιν τέτανται, καύσου ἰδέην ἐκάλεον οἱ πρόσθεν. Καὶ γὰρ καὶ καύσοισι ἴκελα πάθεα ἐπὶ τοῖσι γίγνεται. πῦρ ὀξὺ καὶ δριμύ· ἄση, δίψος, ἀπορίη· σφυγμὸς παλμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ, ἠδὲ τοῖσι μεταφρένοισι· ἄλλα, ὁκόσα μοι ἐπὶ τοῖσι σημηΐοισι γεγράφαται. Ἀτὰρ καὶ ἐς ξυγκοπὴν ὀκέλλει τὸ πῦρ, ὅκως ἐπὶ τοῖσι καύσοισι. τῆς μὲν γὰρ φλεβὸς ῥίζωσις, ἧπαρ· τῆς δ᾽ ἀρτηρίης ἀρχὴ, κραδίη. Δοκέοις ἂν ὦν μὲν τὰ ἄνω μέρεα τῶνδε τῶν σπλάγχνων νοσέειν τὰ καίρια· θέρμην μὲν γὰρ ἡ κραδίη ἐνδιδοῖ τῇ ἀρτηρίῃ, τῇ φλεβὶ δὲ τὸ ἧπαρ αἷμα. ἀμφοῖν δὲ μεγάλοιν, μεγάλα τὰ ἔγγονα αἱ φλεγμοναί.

Τάμνειν ὦν αὐτίκα τὰς ἐπ᾽ ἀγκῶνι φλέβας· καὶ συχνὸν μὲν ἀφαιρέειν αἷμα, μὴ ἀθρόον δὲ, ἀλλὰ καὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ τῆς ἄλλης ἡμέρης, ὡς μεσηγὺ ἡ δύναμις ἀναιθύσσῃ. Ἔπειτα ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι, καὶ σικύῃ ἐς τὸ ὑποχόνδριον, ἔνθα ἡ διάσφυξις τῆς ἀρτηρίης. ἀτὰρ ἠδὲ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, καὶ γὰρ καὶ τῇδε σφύξιες ἔασι. σχάζειν τε ἀφειδῶς, ἠδὲ πολλὸν ἀφαιρέειν αἷμα· οὐ κάρτα γὰρ ἐκ τῆς

neque enim ἰσχίον locus est, ubi ren situs sit. Lenissima adhibita medela κατ᾽ ἰξύων reposui. Cf. Oecon. Hipp. in hac voce.

ξὺν πηγάνῳ, ἢ σχοίνῳ.] Σχίνῳ H. Pb.

διαδρῆναι.] Sic H. Pc. d. e. f. διαδράναι vulgo: διαδρᾶναι Kühn. — Ionismum recepi.

φλεγμασίης ὀξέης.] Sic O. Pa. b. d. e. f. ὀξείης vulgo editur.

Cap. 7. καὶ ἀρτηρίης ὀξείης νούσου.] Ὀξείας vulgo: ὀξείης dant Pc. d.

καύσου ἰδέην.] Καύσοισι ἰδέην H. V. G. v. l. Pa. c. d. e. f. καύσῃσιν l. Pb. E postrema lect. patet non immerito nos infra καύσεσι eiicere et tanquam librariorum errorem explodere.

καὶ γὰρ καὶ καύσοισι ἴκελα πάθεα.] Posterius καί om. Pb.

ἄλλα, ὁκόσα μοι ἐπὶ τοῖσι σημηΐοισι γεγράφαται.] Cett. ἄλλα μοι ὁκόσα κ. τ. λ. — Verborum ordinem inverterant librarii, quapropter pristinum restitui. Unus Pd. σημηΐοισι. Cett. σημείοισι.

ὅκως ἐπὶ τοῖσι καύσοισι.] Ἐπὶ τῇσι καύσεσι edi solet. Sed libri variant: H. τῇσι καύσοισι, V. Pa. τοῖσι καύσεσι. Pc. τῇσι καυσΐσι (sic) [οι], Pe. τοῖσι καύσωσι, Pf. τοῖσι καύσρισι, et ita corrigitur in Pb.

τῆς δ᾽ ἀρτηρίης ἀρχὴ κραδίη.] Vulgo editur ἀρχῆς κραδίη: sed ἀρχὴ κραδίη H. V. O. ἀρχὴ καρδίη Pc. d. e. f.

τὰ καίρια.] Τὰ κύρια Pb.

τὰ ἔγγονα.] De hac voce cf. Jacobs ad Aelian. I. 18. cett.

ἀλλὰ καὶ δίς.] H. l. καί om. Pf.

ὡς μεσηγὺ ἡ δύναμις ἀναιθύσσῃ.] Omnes edd. ὡς μ. ἡ δύναμις ἀναλάβῃ. — Sed animadvertere oportet lectionis varietatem: ἀναβάλλῃ A. V. in marg.; ἀνεσύθη H.; ἀνεθύσσῃ V. Pc. d. e. f. — Pd. in marg. ἤγουν ἀναβάλλῃ; Pe. in marg. ἀναθάλλῃ. — Longe certissimum igitur ἀναιθύσσῃ scripsisse Aretaeum, ceteras lectiones hoc verbum corruptum referre, vel eiusdem interpretationes, easque itidem pro parte corruptas. Conferri possunt Hesych., Etym. m.

καὶ σικύῃ ἐς τὸ ὑποχόνδριον ἔνθα ἡ διάσφυξις τῆς ἀρτηρίης.] Libri omnes ἔνθα ἡ διάφυσις τῆς ἀρτηρίης, ad quam lect. Petitus: « Scribe, inquit, διάσφυξιν τῆς ἀρτηρίης: non enim agitur hic de interstitio, aut re quapiam intercurrente interpositaque, quae notiones huius vocis διάφυσις traduntur; sed pulsationis arteriae, quam supra inter morbi, de quo agit, symptomata commemoravit.” Rectissime vir egregius haec monet: supra enim noster σφυγμὸς παλμώδης ἐν ὑποχονδρίῳ, ἠδὲ τοῖσι με-

κενώσιος τῶνδε λειποθυμέουσι ὤνθρωποι. Ἰσχομένης δὲ καὶ γαστρὸς πολλόν τι μᾶλλον τοῦ ξυνήθεος, κλυσμοῖσι ἐς ὄλισθον χρέεσθαι μαλθακοῖσι, δριμέσι δὲ ἥκιστα· ἐπιπυρεταίνουσι γὰρ οἵδε ἅλμῃ καὶ νίτρου τήξι. λίνου ὦν καρποῦ χυλὸς ἔστω, καὶ τήλιος, καὶ μαλάχης τῶν ῥιζῶν ἕψημα, ἐς πρόκλησιν καὶ δῆξιν ἱκανόν. Μέλη ἄκρεα τεθάλφθωσαν γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ λίπαϊ, ἢ τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος χρίσματι. κάρτα γὰρ ψυχρὰ αὐτῶν τάδε γίγνεται. Πιπίσκειν τε πρὸ τῶν σιτίων ὁκόσα οὖρον ἐξάγει· μῆον, ἄσαρον, ἀψίνθιον· ἐμπασσέσθω δὲ καὶ νίτρου· πάντων δὲ κράτιστον, κασσίη καὶ κιννάμωμον, ἥν τις εὐπορῇ. Γάλα τοῖσδε καὶ τροφὴ καὶ φάρμακον. ἐμψύξιος γὰρ δέονται, ἔνδον ὁκοῖόν τι πυρὸς εἰλευμένου· καὶ τροφῆς γλυκείης, ἀτὰρ ἠδ᾽ ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ πολλῆς. τάςδε μέντοι ἐν τροφῇ τὰς ἀρετὰς ἴσχει τὸ γάλα. εὐπορείσθω δὲ ὄνου νεοτόκου, καὶ ἐς δύο κυάθους τοῦ γάλακτος ἐμβεβλήσθω εἷς ὕδατος· ἄριστον δὲ καὶ τὸ τῆς βοός. τρίτον δὲ αἰγός. Τροφαὶ εὔπεπτοι· τὰ πολλὰ χυλοί, μαράθρου ῥίζης, καὶ σελίνου καρπὸς ἐμβεβλήσθω, καὶ μέλι· καὶ τὸ ὕδωρ δὲ τὸ πινόμενον ἐχέτω τάδε.

Ἀτὰρ καὶ ἱδρῶτας χρὴ κινέειν, καὶ πάντη διαπνοὰς ὑγρὰς καὶ εὐρόους ποιέειν. Τέγξις κεφαλῆς, ὁκοῖον ἡ ἐν καύσοισι. Ἐπίθημα ἐς θώρηκα, καὶ μαζὸν ἀριστερὸν, ὁκοῖον ἐν συγκοπῇ. Κοίτη, κατάκλισις ὄρθιος, ὅκως ἴκελα πάντα τοῖσι ἐν καύσοισι ᾖ. Αἰώρη σμικρὴ, ἐς ἱδρώτων πρόκλησιν· ἠδὲ λουτρὸν, ἣν οὗτος ὑπεκκαυθῇ. οὐ γὰρ κρίσεσι τάδε τὰ πάθεα λύεται, εἰ καὶ καύσου ἔασι ἰδέαι.

ταφρένοισι. Tum vero his nostris continuo subiungit ἀτὰρ ἠδὲ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων. καὶ γὰρ καὶ τῇδε σφύξιες ἔασι.

ἰσχομένης δὲ καὶ γαστρὸς πολλόν τι μᾶλλον τοῦ ξυνήθεος κλυσμοῖσι ἐς ὄλισθον χρέεσθαι.] Libri omnes ἰσχομένη δὲ καὶ γαστὴρ πολλόν τι τοῦ ξυνήθεος κλυσμοῖσι ἐς ὄλισθον χρέεσθαι. — Ad πολλόν τι Wiganus: «An, inquit, πολλόν τι μᾶλλον, ut: cett." Adfert locum e capite de s. epilepsiae: ἐς τὸ κρόταφον ἀπηγμέναι πολλόν τι μᾶλλον, et e cap. de cur. satyr.: πολλόν τι μᾶλλον τάδε καταιονοῦντα. — Equidem itidem dudum antequam eius notulam videram, μᾶλλον additum cupiebam: sed simul animadvertebam illud κλυσμοῖσι — χρέεσθαι cum superioribus haud apte cohaerere, nisi vulgatae lect. nominativum ἰσχομένη δὲ καὶ γαστήρ in genitivum mutemus. Hunc autem confidenter reposui.

ἐς πρόκλησιν καὶ δῆξιν ἱκανόν.] Καὶ ἐς πρόκλησιν libri omnes. Petito iubente καί h. l. delevi. Crassus in Latinis etiam omisit. Δῆξιν legis in H. V. A. Pc. d. e. f. idemque habet Crassus; ῥῆξιν cett. et ita Edd. omnes.

μέλη ἄκρεα τεθάλφθωσαν γλευκίνῳ, ἢ σικυωνίῳ λίπαϊ ἢ τῷ διὰ τῆς λιμνήστιδος χρίσματι.] Libri omnes μέλη ἄκρεα πόδες καὶ χεῖρες. Illud πόδες καὶ χεῖρες glossema esse mihi videtur in μέλη ἄκρεα, quapropter delevi. — V. Pa. τεθάλπτωσαν. — Particulam disiunctivam ante τῷ intuli de coniectura Petiti et mea: idem Latine expresserunt Crassus et Wiganus.

μῆον.] Sic O. ex H. F. μίον cett.

ἐμπασσέσθω δὲ καὶ νίτρου.] Νίτρου Pb. λίτρου cett.

κασσίη καὶ κιννάμωμον.] Vulgo σικύη, — quod et Crassus legit: κασσίη F., unde in O. receptum est. Vulgata Petitum etiam offendit. — Id, quod sequitur, ἥν τις εὐπορῇ recte a Crasso et Wigano ad postremum κιννάμωμον tantum refertur. Diosc. enim I. 12. de cassia agens in fine capitis: διπλάσιον δὲ, inquit, αὐτῆς μιγνύμενον τοῖς φαρμάκοις, εἰ μὴ παρείη κιννάμωμον, τὸ αὐτὸ δρᾷ.

ὁκοῖόν τι πυρὸς εἰλευμένου.] Πυροῦ H.; ἐλευμένου V. A. Po. — ἀληλεσμένου H.; ἴσως ἐληλευμένου Pb. in marg.; συστρεφομένου V. in marg.; et Pd. in m. συστρεφομένου δῆλον. — Eandem glossam in cod. Mentel. vidit Petitus.

ἀτὰρ ἠδ᾽ ἐν ὀλίγῳ ὄγκῳ πολλῆς.] Vulgo πολλή, sed πολλῆς H. V. A. O. Pe. Requisivit dudum Petitus.

εὐπορείσθω δὲ ὄνου νεοτόκου.] Ὄνου in libris deficit. Crassus: «esto autem mulieris, quae proxime peperit." Et vero fatendum ad νεοτόκου cogitatione facile suppleri γυναικός, — quamquam cap. 8. huius libri sub fin. dicat γάλα μάλιστα μὲν γυναικὸς νεοτόκου καὶ κουροτρόφου..... ἢν δὲ μὴ ὄνου μὴ παλαιοτόκου. — Aliquid in vulgata deesse arbitrantur Petitus et Wig.; hic γυναικός, vel ὄνου supplendum censet. Equidem posterius excidisse reor, tum ob literarum similitudinem, tum quia vix putare licet, me iudice, Aretaeum lacti muliebri aquam admistam cupivisse: aptissima vero progressio in enumeratione lactis asinini, bubuli, caprini.

καὶ τὸ ὕδωρ δὲ τὸ πινόμενον ἐχέτω τάδε.] Καί h. l. a librariis omissum et necessario restituendum de meo adscripsi. Latine expressit etiam Wiganus.

καὶ πάντη διαπνοὰς ὑγρὰς καὶ εὐρόους ποιέειν.] Libri πάντα. Crassus «ubique." — Πάντη requirit etiam Wiganus. Itaque de huius et mea coniectura et Crassi, uti videtur, exhibeo.

κοίτη, κατάκλισις ὄρθιος, ὅκως ἴκελα πάντα τοῖσι ἐν καύσοισι ᾖ.] Ad κοίτη Wiganus «num quid deest?" quaerit. — Credo nihil deesse, et κατάκλισις per appositionem, ut aiunt, nomini κοίτη subiungi. — ὄρθριος V. A. Pa.

αἰώρη σμικρὴ, ἐς ἱδρώτων πρόκλησιν· ἠδὲ λουτρὸν, ἣν οὗτος ὑπεκκαυθῇ.] Pro οὗτος H. A. οὕτως, quod in O. recepit Wiganus. Non credo hunc recte id fecisse: οὗτος

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΝΕΦΡΟΥΣ ΟΞΕΙΑΣ ΝΟΥΣΟΥ.

Κεφ. η'.

Κάτοξυ μὲν ἐν νεφροῖσι φλεγμασίη· συμφλεγμαίνουσι γὰρ αἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσαι φλέβες. τῇσι δὲ τὸ ἧπαρ· οὐ κάρτα ἐπιμήκεες ἐοῦσαι, κάρτα δὲ εὐρεῖαι, ὡς δοκέειν τοὺς νεφροὺς ἐξηρτῆσθαι ἀγχοῦ τοῦ ἥπατος. Ἀτὰρ καὶ ἰσχουρίη ἐπὶ φλεγμασίῃ γίγνεται, ξυντιμωρέουσα τῷ ὀξέϊ τῆς φλεγμασίης· πίμπλαται γὰρ ἡ τῶν νεφρῶν κοιλίη ὑπὸ πλημμυρίης τῶν οὔρων οὐ διεκθεόντων. Τόδε μέντοι καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται, ἣν φύῃ μὲν ἐν νεφροῖσι μέζων τῆς εὐρύτητος τῶν οὐρητήρων· ἐνίζει γὰρ μὴ διεξιὼν, ἀτὰρ καὶ τὰ οὖρα ὅδε ἐπίσχει. Ἀλλὰ ἀμφὶ μὲν τῆς γενέσιος τῶν λίθων ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται, ὅκως ἢ μὴ ξυνήσονται, ἢ θρύπτωνται γιγνόμενοι. Ἀμφὶ δὲ θερμασίης, ἠδ' ἐμφράξιος, ὁκόσα ὀξέως κτείνει, τῇδέ μοι γεγράψεται.

Ἢν ἐνστάσιες λίθων ἔωσι, ἔν τε φλεγμασίῃ, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ' ἀγκῶνι, ἢν μὴ κωλύῃ τι ἡλικίη· εὔροον δὲ καὶ πολλὸν ἔστω τὸ αἷμα· οὐ γὰρ αἱ φλεγμοναὶ πρηΰνονται μοῦνον κενῶσι, ἀλλὰ καὶ αἱ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται τῇσι τῶν ἀγγείων κενώσεσι, ἀτὰρ ἠδὲ ἐν οὐρῆσι διεκθέουσι οἱ λίθοι. Ἔπειτα τέγξεσι γλευκίνου λίπαος, ἢ κυπρίνου καὶ πυρίῃσι καὶ ἐπιπλάσμασι ἀνιέναι τὰ μέρεα. ἀρτεμισίη δ' ἔστω καὶ

referendum arbitror ad *ἱδρώς* e superiore *ἱδρώτων* repetendum: familiaris enim Graecis eiusmodi transitus a plur. num. ad singularem. *Ἱδρὼς ὑπεκκαίεται* a febre, propter cuius ardorem, quominus erumpat, prohibetur.

Cap. 8. *συμφλεγμαίνουσι γὰρ αἱ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσαι φλέβες.*] Cum hisce confer cap. 6. huius libri verba: *ὑπεξάγει γὰρ διὰ τῶν ὀχετῶν, οἵπερ ἀπὸ ἥπατος ἐς νεφροὺς κραίνουσι*, tum etiam quae ad hunc locum e Petiti commentariis desumsimus. Articulum *αἱ* ante *ἀπό* de meo adposui: neque enim illo carere posse videbatur accurata venarum circumscriptio.

ἰσχουρίη ἐπὶ φλεγμασίῃ γίγνεται.] *Γίγνεται* praebuerunt Pc. d. *e. f.* *γίνεται* cett.

τόδε μέντοι καὶ ἐπὶ λίθων γίγνεται, ἣν φύῃ μὲν ἐν νεφροῖσι μέζων τῆς εὐρύτητος τῶν οὐρητήρων· ἐνίζει γὰρ μὴ διεξιὼν, ἀτὰρ καὶ τὰ οὖρα ὅδε ἐπίσχει.] Vulgo pone *φύῃ* puncto sive minore, sive maiore distinguitur, tum pone *οὐρητήρων* commate tantum; denique libri fere omnes *ἐνίζει μὲν μὴ διεξιών*: Pc. d. *ἐνίζει δὲ μὴ διεξιών*. H. V. A. *ἐνίζει μὲν δὲ διεξιών*. — Puto Aretaeum scripsisse, quod ego iam exhibeo, librarios *μέν* e superiori *ἣν φύῃ μέν* huc transtulisse.

ἐν τοῖσι χρονίοισι λελέξεται, ὅκως ἢ μὴ ξυνήσονται, ἢ θρύπτωνται γιγνόμενοι.] *Ξυνήσονται* recepi e V. Pc. *ξυνήσωνται* cett. — *θρύπτονται* dat Pb. — Ad *ξυνήσονται* animadvertendum A. Pd. *ἀθροίζωνται* legere, V. et Pe. eandem glossam in margine ferre. — Illud *ξυνήσωνται* vulgatae Petitum offendit, adeo ut *ξυστήσωνται* coniiceret: unice verum est *ξυνήσονται* nam *ὡς μή* cum fut. indicativi frequentissimum est: — neque *ξυνήσωνται*, neque *ξυστήσωνται* ferri potest.

ἀμφὶ δὲ θερμασίης ἠδ' ἐμφράξιος.] *Δέ* praebent H. V., unde in O. receptum est: additum vidi etiam in Pd. *e. f.* — *ἠδὲ ἐμφ.* Pb. — Pro *γεγράψεται* Pd. *γέγραπται.*

ἢν μὴ κωλύῃ τι ἡλικίη.] Libri omnes *ἢν μὴ κωλύῃ τις ἡλικίη*... Ego iam *τι* exhibeo de Petiti coniectura. Aliter sentit Wiganus, qui ad vulgatam: «vix crediderim inquit, Aretaeum aetatem solam in hoc casu respexisse, quae sanguinem mitti prohibere debeat. Porro *τις ἡλικίη* ad designandam puerilem ac senilem aetatem, (quae solae interdum, idque praecipue antiquos, ab usurpanda phlebotomia dehortantur) phrasis minime clara aut idonea est. Multae quoque res in hoc affectu, puta, corporis habitus, vires, aliarum evacuationum ratio, cet. multo magis considerandae sunt, quam aetas. Itaque legi cupiam *τις ἄλλη αἰτίη*. Ita Rufus apud Aëtium, de iis, quorum inflammatur vesica, *τούτων εἰ μηδὲν ἕτερον κωλύοι, φλέβα τάμνειν.* Et Aretaeus, (cap. 3. huius libri) *ἢν ὧν μὴ πάντα κωλύῃ, ἕξις, ἡλικίη, ὥρη, ἀψυχίη τοῦ ἀνθρώπου, φλέβα τάμνειν.*" — Petiti ratio mihi et vera et simplex videtur; Wiganus minus mihi persuadet: nam licet omnino auctor ad alia in venae sectionis indicatione, ut hodierni loquuntur, attendere mentem potuisset, non facile demonstres, eum non nunc ad unam aetatem animum advertisse.

ἀλλὰ καὶ αἱ σφηνώσιες τῶν λίθων χαλῶνται.] Articulum de meo interposui.

διεκθέουσι.] *Διεκθείουσι* V. A. Pe. — *θείειν* saepius apud Homerum obvium.

ἀνιέναι τὰ μέρεα.] *Ἀνίεται* cett. — Omnia vero vicina verba aut ipso imperativo, aut eius loco infinitivo ponuntur; itaque modum, quem loci sensus sibi requirit, leni mutatione restitui.

ἀρτεμισίη δ' ἔστω καὶ σχοῖνος κ. τ. λ.] Libri pone *ἔστω* ferunt *ἡ βοτάνη*, quam glossam eieci. — H. *καὶ σχῖνος*; frequens horum permutatio.

σχοῖνος, καὶ κάλαμος ὁ εὐώδης, ἐν τοῖσι καταπλάσμασι. Ἔπειτα σικύην προςβάλλειν ἐς νεφροὺς κατ' ἰξύων. μάλιστα δ' ἂν ἡ ἀπὸ τοῦδε τοῦ χωρίου κένωσις ὤνησε. Λελαπάχθω δὲ κοιλίη κλυσμοῖσι ὀλισθηροῖσι, γλίσχροισι μᾶλλον ἢ δριμέσι, μαλάχης, ἢ τήλιος χυλοῖσι. Κοτὲ δὲ φάρμακα πρὸ τῶν σιτίων οὐρητικὰ, ὁκοῖα ἐπὶ ἥπατι λέλεκται. Ἀτὰρ καὶ σιτία ἴκελα, εὔπεπτα. κακὸν γὰρ τουτέοισι ἀπεψίη. Ἄριστον δὲ γάλα, μάλιστα μὲν ὄνου, ἵππου δὲ δεύτερον καὶ ὂϊος δὲ καὶ αἰγὸς χρήσιμον, ὅτι γάλα. Ἢν μὲν ὦν ἄπυροι ἔωσι, καὶ λούειν κρέσσον· ἢν δὲ μὴ, ἐς ἕψημα τῶν ϐοτανῶν ἐνίζεσθαι, ἄχρις ὀμφαλοῦ τὸ ἄγγος πληρεῦντα. Ἢν δὲ ἐς πῦον τρέπηται, ὁκοίοισι χρὴ ἐπιπλάσμασι ἠδὲ φαρμάκοισι χρέεσθαι, ἐπὶ πολλοῖσι μὲν καὶ πρόσθεν ὑποκέεται.

Ἢν δὲ ἐνστήκῃ λίθος, πυρίῃσι μὲν καὶ ἐπιπλάσμασι τοῖσι αὐτέοισι χρέεσθαι. Θρύπτειν δὲ τοὺς λίθους τοῖσι πινομένοισι φαρμάκοισι· ἁπλᾶ μὲν, σίον καὶ πριονῖτις ἑφθὰ ξὺν ἐλαίῳ, ἢ ὄξεϊ ἐδωδίμῳ καὶ τῶνδε χυλὸς προπινόμενος· ποικίλα δὲ, ἡ Βηστίνου καλευμένη καὶ ἡ δι' ἐχιδνῶν καὶ σκίγκου, ὁκόσα τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ κράτιστα. Αἰῶραι τοῖςδε καὶ σείσιες ἐς κίνησιν καὶ πρόωσιν τῶν λίθων. κάρτα γὰρ ἐπίπονος τῶν λίθων ἡ ἐς τὴν κύστιν ὁδοιπορίη. Ἢν δὲ ἐκπέσωσι ἔνθεν, ἄπονοί τε γίγνονται, οὐδ' ὄναρ ἀπηλλάχθαι δοκέειν τοῦ πόνου εἰθισμένοι· ἀτὰρ καὶ ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ μέλεα λύονται.

ἐν τοῖσι καταπλάσμασι.] Τοῖσι Pb. d.; τοῖς cett.
ἐς νεφροὺς κατ' ἰξύων.] Κατ' ἰσχίον cett. — Vide quae ad cap. 6. sub finem adscripsi.
ὁκοῖα ἐπὶ ἥπατι λέλεκται.] Sic V. O. ἐπὶ ἥπατος cett.
χρήσιμον, ὅτι γάλα.] Goupylus in varr. lectt. ad ὅτι adscribit ἴσως ἔτι. — Wiganus: « ὅτι. An recte?" quaerit. Me nihil in his offendit: sensus est χρήσιμον, ὅτι γάλα· καὶ γὰρ πᾶν γάλα χρήσιμον ὅ τι οὖν.
ἢν μὲν ὦν ἄπυροι ἔωσι.] Ὦν praebuere Pb. c., οὖν cett. — Ἄποροι vulgo: Goup., si recte huius verba intelligo, coniicit ἄπωροι, ἢ ἄπνοι. — Cum Wigano codicis H. lect. ἄπυροι exhibeo. — Crassus: « si pauperes aegroti sint." in marg. « si non suppurent." — Petitus ἢ ἄπυοι voluit.
πληρεῦντα.] Sic H. V. A. Po. πληροῦντα Goupylus; non intelligo quare.
ἐς πῦον.] Ἐς πῦος Pa. b.
ἐπὶ πολλοῖσι μὲν καὶ πρόσθεν ὑποκέεται.] Libri omnes ὑπερκέεται. Crassus interpretatur « multis in locis superius traditum est." — Similique fere modo Wiganus. Et vero fatendum hoc cum auctoris mente sat bene congruere; sed aegre fero ὑπερκεῖσθαι tali sensu usurpari, quum potius contrario sumi soleat, v. c. apud Luc. bis accusato: cap. 23.: ὑπερκείσεται γὰρ καὶ αὕτη ἡ δίκη ἐς τ' ἂν ὁ Ζεὺς δικάσῃ περὶ τοῦ Διονύσου. Itaque repono ὑποκέεται de coniectura.
ἁπλᾶ μὲν, σίον καὶ πριονῖτις ἑφθὰ ξὺν ἐλαίῳ, ἢ ὄξεϊ ἐδωδίμῳ καὶ τῶνδε χυλὸς προπινόμενος· ποικίλα δὲ ἡ Βηστίνου καλευμένη, καὶ ἡ δι' ἐχιδνῶν καὶ σκίγκου, ὁκόσα τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ κράτιστα.] Librorum scriptura haec est: ἁπλαῖ (ἁπλοῖσι H. V. A. Pa. c. d. e. f.) μὲν σίον καὶ πριονίτης (πριονῖτις V. A.) αἱ ϐοτάναι, ἑφθαὶ (ἑφθά Pc. d.) ξὺν ἐλαίῳ ἢ ὄξεϊ ἐδωδίμῳ καὶ τῶνδε χυλὸς προπινόμενος ποικίλαι δὲ τῆς ϐιστίμου (ϐιστίμου Pc. ϐιστίνου H. Pc. f. ϐουστίνου F.) καλευμένης καὶ τῆς δι' ἐχιδνῶν καὶ κοσκίνου (καρκίνου F. ὀνίσκου M.) τοῦ θηρίου, ὁκόσαι τε δοκέουσι ἔμμεναι τῇ πείρῃ κράτισται. — Crassus ad *Bistimus* in marg. *Bistini* et ad *Coscinos* in marg. *Scincus*. — Principio αἱ ϐοτάναι expello pro glossemate. Petitus in vulgata ποικίλα recte desiderat et ἡ Βιστίμου, pro quo tamen ἡ Βηστίνου cum Wigano in adnn. legere malui, qua de re in excursu de apparatu nostri medicaminum dicam. Idem in duobus codd. Claromontano et Menteliano σκίγκου legisse se testatur, quod omnino recipiendum fuit. Verba τοῦ θηρίου pro glossemate delevi, ceteraque neutro genere etiam descripsi, ut ad φάρμακα, quod supra subintelligendum et e φαρμάκοισι repetendum fuit, referri apte possint.
ἢν δὲ ἐκπέσωσι ἔνθεν, ἄπονοί τε γίγνονται, οὐδ' ὄναρ ἀπηλλάχθαι δοκέειν τοῦ πόνου εἰθισμένοι· ἀτὰρ καὶ ὡς ἐξ ἀφύκτων κακῶν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ μέλεα λύονται.] In libris ἀπηλλάχθαι non adponitur; de meo inserui ad imitationem Hippocratici in Progn. καὶ τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι. — Pro εἰθισμένοι F. ἠσθημένοι. — Pb. ἀτὰρ γάρ. — Crassus: « ut neque per somnium dolorem sentire sibi videri soleant." Petitus forte ad horum Latinorum ductum desideravit ὥςτε οὐδ' ὄναρ δοκέειν τοῦ πόνου αἰσθόμενοι. Horum accipiendi verba auctoris ratio mihi minime placet. Wiganus Latine fere expressit, quod ego in Graeco textu reposui; in adnn. se non videre profitetur, quomodo apte corrigi possit sententia sine dubio mendosa. — Me iudice verbum excidit, quale id quod restitui, aliudve isti simile. Libri omnes τὴν ψυχὴν κατὰ μέλεα λύονται, quae verba Petito ita corrupta visa sunt, ut sine meliore MS. restitui non possent. Mihi simplex emendatio visa est, κατά in καὶ τά mutare, quod ergo feci. Obiicies forte Homericum λύθη ψυχή τε μένος τε, ita ut pro τὰ μέλεα requiras τὸ μένος, at mihi a nostro τὰ μέλεα λύεσθαι dici posse videbatur, aeque ac τὰ γυῖα apud Homerum frequens est. Cogite-

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΥΣΤΙΝ ΟΞΕΩΝ ΠΑΘΩΝ.

Κεφ. θ'.

Καὶ τῇ κύστι πάθεα ὀξέα ἴκελα τοῖσι νεφροῖσι γίγνεται, φλεγμοναὶ καὶ ἕλκεα καὶ λίθων καὶ θρόμβων ἐμφράξιες, ἐφ' οἷσι ἰσχουρίη, στραγγουρίη. Ἀλλὰ ὀξύτερος τῇδε ὁ πόνος καὶ ὄλεθρος ὤκιστος. νεῦρον γὰρ πλατὺ ἡ κύστις· νεφροὶ δὲ, ὁκοῖον αἱμάλωψ, τῆς ἥπατος ἔασι ἰδέης· ἀλλὰ καὶ αἰνότατοι καὶ οἴκτιστοι,

ἔνθα μάλιστα
γίγνετ' Ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι.

Τάμνειν ὦν αὐτίκα τὸν ἀγκῶνα· καταιονεῖν δὲ τὴν κύστιν λίπαϊ συχνῷ, ξὺν πηγάνῳ καὶ ἀνήθῳ. Ἢν δὲ θρόμβοι ἔωσι τοῦ πόνου καὶ τῆς ἰσχουρίης αἴτιοι, ὀξύμελι πιπίσκειν, ἢ τιτάνου μικρὸν ξὺν μελικρήτῳ, ἐς τὴν διάλυσιν τῶν θρόμβων· ἠδὲ ὁκόσα οὐρήσιας προκαλέεται καὶ βοτάνας καὶ σπέρματα. Ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥαγίης ὁ κίνδυνος, ἴσχειν μὲν οὐκ εἰς ἀμβολὴν τῶνδε μᾶλλον· ἀτὰρ καὶ ὅδε οὐχ ἥκιστα ὠκὺς ὁ κίνδυνος. ἀρήγειν μὲν ὦν καὶ τοῖσι αἷμα ἐπέχουσι. Ἀρήγει δὲ ἡ ψύξις τῆς κύστιος. ῥοδίνου καὶ οἴνου τέγξις καὶ εἰρίων κατείλησις ἀπὸ οἰσύπου· ἐπίθημα, φοίνικες ἐν οἴνῳ δευθέντες ξὺν ῥοιῇ, ἢ χυλῷ τοῦ ῥοός. Ἢν δὲ ἐκτρέπηται καὶ τῶν ἐπιθημάτων τὰ βάρεα, καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας ἐκτρέπειν· χρὴ γὰρ μὴ κάρτα ψύχειν, ψυχρήν τε φύσι καὶ

mus insuper ὕπνον λυσιμελῆ apud poetam in Odyssea obvium.

Cap. 9. *θεραπεία τῶν κατὰ τὴν κύστιν ὀξέων παθῶν.*] Pb. *νούσων* pro *παθῶν*.

φλεγμοναὶ καὶ ἕλκεα καὶ λίθων καὶ θρόμβων ἐμφράξιες.] Libri omnes *καὶ λίθοι*, itemque Crassus Latine. Petitus hac de re non loquitur, neque Wiganus, licet hic in Latinis suis verba *καὶ λίθοι* non exprimat. Vitium latet, quod facile emendatur *καὶ λίθων* legendo et iungendo *καὶ λίθων καὶ θρόμβων ἐμφράξιες*. — Fortasse Wiganus *καὶ λίθοι* Latine non expressit, quod sentiret quam inepte *calculus vesicae* inter eius morbos acutos recenseatur: id ipsum etiam me, ut emendarem, impulit. Confirmant emendationem verba infra in hoc ipso capite obvia: *ἢν δὲ λίθων ἔμφραξις ἐπίσχῃ τὴν οὔρησιν.*

ὄλεθρος ὤκιστος.] Ὤκιστα Pa. *b*.

νεφροὶ δὲ, ὁκοῖον αἱμάλωψ, τῆς ἥπατος ἔασι ἰδέης.] Cum his cf. initium cap. 3. lib. II. de signis m. chron.

ἀλλὰ καὶ αἰνότατοι καὶ οἴκτιστοι.] Subintelligo *οἱ τῆς κύστιος πόνοι*. — Eodem modo accepit Wiganus; sed Crassus ad *νεφροί* retulit ista verba, secus ac fieri debet, me iudice.

ἔνθα μάλιστα Γίγνετ' Ἄρης κ. τ. λ.] Γίγνεται Pa. *b*. ad Ἄρης V. in marg. *θάνατος* et Pd. *θάνατος δῆλον*. — Homeri locum integrum adponam. Il. XIII. 567.

Μηριόνης δ' ἀπιόντα μετασπόμενος βάλε δουρὶ
αἰδοίων τε μεσηγὺ καὶ ὀμφαλοῦ, ἔνθα μάλιστα
γίγνετ' Ἄρης ἀλεγεινὸς ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι·

Iam certo patet verba *αἰνότατοι καὶ οἴκτιστοι* ad dolores vesicae esse referenda.

τάμνειν ὦν αὐτίκα τὸν ἀγκῶνα.] Libri *τὸν κενεῶνα*, quod Crassus etiam legit et Petitus interpretatur: sed adponam Wigani adnot.: «Fabricius, inquit, habet *τὸν ἀγκῶνα*. Profecto ventris incisio, eo duntaxat fine, ut perfundi possit vesica, audax nimis experimentum, et uti parum utilitatis, ita multum periculi allaturum. Operatio sane a nemine in hoc casu, nedum ab Aretaeo tentata. Vesicam certe saepius perfusionibus irrigari praecipit, sine ulla incisione. Quid quod *κενεών* haud vocatur illa pars ventris, in qua sita est vesica, quae quidem inter umbilicum et pubem iacet. *Κενεῶνες* enim appellantur iliae partes, quae a costis oblique ad os ilii porriguntur. Rufus inquit: *τὰ δὲ ὑπὸ ταῖς πλευραῖς μαλακὰ, λαπάραι καὶ κενεῶνες*, et: *τὸ δὲ ὑποκάτω τοῦ ὀμφάλου, ὑπογάστριον καὶ ἦτρον.* Legendum itaque *τὸν ἀγκῶνα*. Hippocrates inquit: (Ep. III. aegr. 8.) *ἀγκῶνα ἔτεμον.* Vel fortasse *τὴν ἐπ' ἀγκῶνι*, ut apud Aretaeum ipsum (cap. seq.) Rufus apud Aëtium in inflammatione vesicae similem plane ei, quae ab Aretaeo praecipitur, perfusionem venae sectioni statim subiicit: *φλέβα τάμνειν μὴ εἰς μακρόν· ἐμβρέχειν δὲ τοὺς τόπους ἐλαίῳ ἐν ᾧ ἄνηθον, λινόσπερμον ἐνίοτε δὲ καὶ πήγανον καὶ ἀλθαία ἐνέψηται. (ἐνήψηται?)*" — Res certa; vix tot argumentis, ut a dubitatione tutam eam praestemus opus est.

ἐς τὴν διάλυσιν τῶν θρόμβων.] Ἐς διάλυσιν O.; *ἐς τὴν δ.* cett.

ἢν δὲ ἐξ αἱμοῤῥ.] Δέ O. Pc. δ' cett.

ἴσχειν μὲν οὐκ εἰς ἀμβολὴν τῶνδε μᾶλλον.] Intelligo: *ἴσχειν μὲν τὴν αἱμοῤῥαγίην οὐ μᾶλλον εἰς ἀμβολὴν τῶνδε*: i. e. *τῆς φλεγμονῆς καὶ τῶν θρόμβων*. — Illud *εἰς ἀμβολήν* valet *εἰς μακρόν*: itaque arctissime cohaerent *οὐ μᾶλλον εἰς ἀμβολήν*.

λεπτὴν ἐοῦσαν, τὴν κύστιν. Καταχρίειν δὲ γλευκίνῳ, ἢ ἀκακίῃ, ἢ ὑποκυστίδι, ξὺν οἴνῳ. Σπόγγοισι δὲ, ἢν μὴ σφόδρα ἐπείγῃ ἡ αἱμοῤῥαγίη, μὴ χρέεσθαι. Τροφαὶ σιτώδεες, εὔπεπτοι, εὔχυμοι, οὐρητικαὶ, ὁκοῖαί μοι ἐπὶ νεφροῖσι λελέχαται. γάλα· οἶνος γλυκὺς, Θηραιὸς ἢ Σκυβελίτης. Φάρμακα πινόμενα οὐρητικὰ, εὐώδεα, εὔροα· καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα. Ἄριστον δὲ κύστι τέττιγες, ἐφ' ὥρας μὲν ὀπτοὶ, ἔδεσμα· ἔξωροι δὲ ξηροὶ, λεῖοι, ξὺν ὕδατι. ἔστω δὲ καὶ τῆς νάρδου βραχὺ ξὺν τοῖσι τέττιξι ἀφεψηθεῖσι. Τοῖσι αὐτέοισι ἐνίζεσθαι ἀντὶ λουτροῦ ἐς ἄνεσιν τῆς κύστιος.

Ἢν δὲ λίθων ἔμφραξις ἐπίσχῃ τὴν οὔρησιν, τῷ καθετῆρι ὠθεῖν τὸν λίθον ἠδὲ ἄγειν τὸ οὖρον, ἢν μὴ ἔωσι φλεγμοναί· ἐπὶ γὰρ φλεγμονῇσι οὔτε ὁ πόρος δέχεται τὸ ὄργανον, πρὸς δὲ τιτρώσκονται τῷ καθετῆρι. Ἢν δὲ ἄπορος μὲν ᾖ ἡ τῶνδε ἰητρείη, θνήσκῃ δὲ ὀδύνῃσι ὤνθρωπος, τάμνειν τὴν πλιχάδα καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον, ἔς τε τὴν τῶν λίθων ἔκπτωσιν καὶ τὴν τῶν οὔρων ἔκχυσιν. Καὶ μάλιστα μὲν ἀκέσασθαι, ἐς ὠτειλὴν ἄγοντα τὸ τρῶμα· ἢν δὲ μὴ, ῥυάδα γενέσθαι τοῦ οὔρου βέλτιον ἐς τὸν αὖθις τοῦ ἀνθρώπου βίον, ἢ τῇ ὀδύνῃ οἰκτίστως θανεῖν.

ἀτὰρ καὶ ὅδε οὐχ ἥκιστα ὠκὺς ὁ κίνδυνος.] Nomen *ὠκύς* de coniectura mea interposui: sensus omnino additum sibi requirit, et vero *ὠκύς* ante *ὁ κίν* facile omitti potuit. — Miror interpretum neminem aliquid deficere animadvertisse.

ἢ χυλῷ τοῦ ῥοός.] Ἢ *χυμῷ τοῦ ῥοός.* Pe. f.

ἢν δὲ ἐκτρέπηται καὶ τῶν ἐπιθημάτων τὰ βάρεα, καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας ἐκτρέπειν· χρὴ γὰρ μὴ κάρτα ψύχειν ψυχρὴν κ. τ. λ.] Diverso modo interpretes Crassus et Wiganus verba haec usque ad *ἐκτρέπειν* accipiunt. — Wiganus pone *ψύξιας* distinguit, adeo ut *ἐκτρέπειν* apodosin sententiae faciat, et e superioribus repetere oporteat *ἐκτρέπειν καὶ τὰ τῶν ἐπιθημάτων βάρεα καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας.* Sed Crassus pone *βάρεα* distinguens apodosin habuit *καὶ τὰς μεγάλας ψύξιας ἐκτρέπειν*; qua in re hunc sum secutus, quia continuo sequitur *χρὴ γὰρ μὴ κάρτα ψύχειν κ. τ. λ.*, in quibus *βάρεος* mentio non amplius fit. — Ceterum rerum nexus ita explicandus videtur, ut Aretaeus vere existimaverit vehementiorem inflammationem causam esse, cur pondus epithematum aeger ferre nequeat; tum vero ut noluerit in graviore phlegmone istis *ψύξεσι* uti.

ἐπὶ νεφροῖσι.] Ἐπὶ *τοῖσι νεφροῖσι* Pb.

οἶνος γλυκὺς Θηραιὸς, ἢ Σκυβελίτης.] *Θηραιός* G. v. I. V. O. *Θηρινός* cett. «theraeum" Crassus, — *Σκυβελίτης* e Gal. et Aëtio a Petito et Wigano laudatis reposui pro vulgato *σκυβαλίτης.* — V. *σκυμβαλίτης*; Pb. *συμβαλίτης.*

ἔστω δὲ καὶ τῆς νάρδου βραχὺ κ. τ. λ.] Libri: *ἔστω δὲ καὶ τῆς ῥίζης τῆς νάρδου βραχύ.* — Delevi glossam *τῆς ῥίζης*: Aretaeus et radicem et unguentum *νάρδον* nude vocat; interpres aliquis alio loco recte, alio non, alio perperam *τὸ μύρον*, *τῆς ῥίζης* adposuit: cf. tractatum de nostri apparatu pharmaceutico.

ξὺν τοῖσι τέττιξι ἀφεψηθεῖσι.] Libri omnes *ἀφεψήσι.* Petitus *ἀφεψήτοισι* voluit. Wiganus *ἐφ' ἑψήσι* coniicit. Malui *ἀφεψηθεῖσι* scribere.

τῷ καθετῆρι ὠθεῖν τὸν λίθον.] Libri *τῷ ὀργάνῳ τῷ καθετηρίῳ*: patet *ω* sequentis verbi *ὠθεῖν* nomini adhaerere, adeoque istam literam demendam esse. Tum vero *τῷ ὀργάνῳ* pro glossemate eieci.

τάμνειν τὴν πλιχάδα καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον.] Libri *τὴν τριχάδα.* V. in marg. *ἢ τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου.* M. *πληχάδα ἢ τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου.* F. *πληχάδα.* Pa. *τὴν τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου.* Crassus: «locum eum, qui sub glande est, cervicemque vesicae incidito." — Petitus merito reprehendit Henyschium, qui *τάμνειν τὴν τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου τρεχάδα* ediderit. — Τὸ *ὑποκάτω τῆς βαλάνου* glossema ipsi videtur: «sed, ita pergit, et vox *τριχάδα* mendi mihi suspecta, vel manifesta potius omninoque legendum *πλιχάδα.* Quae emendatio etiam praedicto glossemate confirmatur: est enim *πλιχὰς, τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου*" cett. Wiganus: «*τριχάδα.* Vox, inquit, nullibi invenienda. Legendum *πληχάδα.* Apud Rufum dicitur: *τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ὀσχέου καὶ ὑποστήματος καὶ μηροῦ πληχάδα καλέουσι.* Rursus *τὰ δὲ μεταξὺ τούτων (μηρῶν) πρὸς τὸν περίναιον πληχάδες.* Vox haec ab Aretaeo usurpatur locum eundem designans (25. 27. et 113. 9. [ed. LB.]) ubi *τὸ παρίνιον* in V. m. (perinaeum, nam *περίναιον* scribendum) et rursus 113. 20. v. Lexx. et Foësii Oecon." — Iam recte distinguendum esse facile videbis: certum est Aretaeum scripsisse *τὴν πλιχάδα καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον*: nam hae partes sibi ita sunt contiguae, ut non nisi illa secta ad hanc pervenire possis: itaque Aretaeus haec verba proxime sibi subiunxit. Ἢ *τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου* non est glossema in *πλιχάδα*, longe enim a se hi loci distant. Potuit auctor scribere *τάμνειν τὴν πλιχάδα καὶ τὸν τράχηλον τῆς κύστιος, ἢ τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου*: nam alteruter locus incidi potest, prouti calculus alterutrum occupet. Sed non sum certus eum re vera ita scripsisse: in multis libris illud *ἢ τὸ ὑποκάτω τῆς βαλάνου* deficit, in aliis in marg. tantum legitur: itaque forsitan erronea est interpretatio recentioris lectoris, qua hic *τὴν πλιχάδα* exponere studuerit. — *Κύστιδος* ferunt libri; de meo *κύστιος* repono, quod Wiganus etiam requirit in notulis.

ῥυάδα γενέσθαι τοῦ οὔρου βέλτιον κ. τ. λ.] Libri plurimi *ῥοιάδα* V. A. Pa. *b. ῥοάδα.* — Repono *ῥυάδα*, ut cap. 4. lib. II. de s. m. chron. — Omnes libri *τοῦ πύου.* — Verissime autem Wiganus: «Pro *πύου*, inquit, legendum puto *οὔρου.* Neque enim ex lithotomia abscessus fieri solent, qui per longam hominis vitam continuent: frequenter vero perpetua urinae destillatio. Ita postquam vesi-

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΥΣΤΕΡΙΚΗΣ ΠΝΙΓΟΣ.

Κεφ. ι'.

Ἡ ὑστέρη τῇσι γυναιξὶ ὑμένων ἀποτάσιας ἔνθα καὶ ἔνθα κατὰ λαγόνας ἴσχει. ἀτὰρ ἠδὲ ζώου πάθη πάσχει ἐν ὀσφρήσι· ἵεται γὰρ ἐπὶ τοῖσι εὐώδεσι πρὸς ἡδονὴν, καὶ τὰ κάκοσμα καὶ ἀτερπέα ὑπὸ ἀχθηδόνος φεύγει. Ἢν μὲν ὦν τῶν ἄνω τι λυπῇ, πρόεισι τῶν γυναικηΐων ἔξω· ὧν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν εἴη, ὀπίσω χάζεται ἠδὲ ἄνω· ἴῃ δ' ἄν ποτε καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα, ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ· ξυνδιδοῖ γὰρ τὰ ὑμένια ἐς ἀπόστασιν καὶ ξυναγωγὴν, ὅκως νηὸς λαίφεα.

Πάσχει δὲ τάδε καὶ ὑπὸ φλεγμασίης· καὶ γὰρ προπετεστέρη τῷ βάθεϊ καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος γίγνεται. ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη ἄνω ῥέπει, ἡ δὲ ἐς πόδας ἔξω. Ἀσηρὸν μὲν ὦν καὶ ἀλεγεινὸν, καὶ ἀτερπές. δύςχρηστον δὲ καὶ βαδίσαι, καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι, καὶ ὑπτίην, ἢν μὲν τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ ὑστέρη. Ἢν

cae sectae periculum exposuit Aretaeus (de s. m. chr. II. 4.) *κἢν τις τὸν τοῦ θανάτου κίνδυνον ἐκφύγῃ, ῥοιάδος γίγνεται οἱ πάθος· κἢν ἀκίνδυνον ἔῃ, ἀλλ' οὐ φορητὸν ἐλευθέροισι ἀέννаον ἐκρέειν οὖρον, κἢν βαδίζῃ, κἢν εὕδῃ.* — In urinae itinere fistulam a Graecis *οὐρορυάδα* vocari tradit Celsus VII. 26." — Itaque *οὔρου* repono de coniectura.

Cap. 10. *ἀτὰρ ἠδὲ ζώου πάθη πάσχει ἐν ὀσφρήσι· ἵεται γὰρ κ. τ. λ.*] Vulgo *ἀτὰρ ἥδε ζώου πάθη ἐν ὀ.* — H. O. *ἠδέ* recte. — *Πάσχει* de meo supplevi; non sum nescius in vulgata scriptura *ἴσχει* e superioribus repeti posse: sed ipsum illud *ἡ ὑστέρη ζώου πάθη ἴσχει* a nostri orationis usu alienum arbitror et potius credo librarios *πάσχει* pone *πάθη* omisisse, quod igitur adposui.

ἢν μὲν ὦν τῶν ἄνω τι λυπῇ, πρόεισι τῶν γυναικηΐων ἔξω· ὧν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν εἴη, ὀπίσω χάζεται ἠδὲ ἄνω.] Libri ferunt… *λυπῇ προςιόντων* (Pd. e. f. *προσεισιόντων* F. *προείησι τῶν*) *γυναικηΐων ἔξω.* — E lect. F. Wiganus in adn. tentat *προΐησι*, comparans *ἀντιπερίεισι* e cap. de s. *αἵματος ἀναγωγῆς*, ubi ipse *ἀντιπερίεισι* correxi. — Petitus *πρόςεισι* desiderat, rectius quam Wiganus: sed *πρόεισι* scripsit Aretaeus. Pro *τι ἂν εἴη* O. *τι ἂν ἔῃ*: nescio quare optativum, quem fert vulgata, reiecerit Wiganus. — Vulgo legitur *ὀπίσω χάζεται ἠδὲ ἄνωθεν*: scio equidem *ἄνωθεν* pro *ἄνω* subinde poni, nec semper Graecos adeo accurate has particulas distinguere; sed h. l. et aliis quibusdam, de quibus post videbimus, librarios *θεν* in fine addidisse arbitror; nam sensus verborum requirit, ut probe hic discernatur utraque particula: itaque *ἄνω* repono. — Ad voculam *ἔξω* in Pb. ad marg. adnotatur *ἴσως λείπει τι ἐνταῦθα.* — Vana est lacunae illo loco suspicio.

ἴῃ δ' ἄν ποτε καὶ ἔνθα καὶ ἔνθα ποτὶ σπλῆνα καὶ ἧπαρ· ξυνδιδοῖ γὰρ τὰ ὑμένια ἐς ἀπόστασιν καὶ ξυναγωγὴν, ὅκως νηὸς λαίφεα.] Libri omnes *ἴῃ.* — De meo *ξυνδιδοῖ γάρ* scribo, codd. *ξυνδιδοῖ δέ* habentibus. Particula causalis requiritur, nam ultro patet auctorem occurrere obiectioni, quae oriri possit e superioribus *ἡ ὑστέρη ὑμένων ἀποτάσιας ἔνθα καὶ ἔνθα κατὰ λαγόνας ἴσχει.*

καὶ γὰρ προπετεστέρη τῷ βάθεϊ καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος γίγνεται.] Edi solet *τῷ πάθεϊ*, quod et Crassus Latine expressit: *τῷ βάθεϊ* ferunt H. V. G. v. l. Pa. b., quod quare praeferam dicam. Cap. 6. lib. II. de s. m. acut. legis: *αἰτίη δὲ τὸ βάθος τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου*: quo loco, perinde ac nostro, *τὸ βάθος* denotat *τὸ πάχος*. Iam vero loco nostro Aretaeus denotat uterum *προπετέστερον* fieri propter naturalem ipsius cervicis crassitiem et hanc ipsam inflammatione in tumorem sublatam: nempe non video, quare *πάθεος* mentionem iterum faceret, quum paulo ante et continuo post *ὑπὸ φλεγμασίης* et *φλεγμασίη* ponat.

ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη ἄνω ῥέπει, ἡ δὲ ἐς πόδας ἔξω. Ἀσηρὸν μὲν ὦν καὶ ἀλεγεινὸν καὶ ἀτερπές. δύςχρηστον δὲ καὶ βαδίσαι, καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι, καὶ ὑπτίην, ἢν μὲν τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ ὑστέρη.] Ante alia omnia librorum scriptura tradenda: *ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη ἄνω ῥέπει· ἢν μὲν ἐς πόδας ἔξωθεν. ἀσηρὸν* (*ἀσσηρόν* H. *διεστηκὸς* Pa. b. et e. in marg. — V. in m. *τὸ διεστηκός*. Pd. in m. *ἤγουν διεστηκός.*) *μὲν ὦν καὶ ἀλεγεινὸν καὶ ἀτερπές. δύςχρηστον δὲ καὶ βαδίσαι καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι καὶ ὑπτίην, ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή.* — Eadem Crassum legisse ex huius interpretatione patet. — Petitus *ἐς πόδας* et *τὼ πόδε* de mulieris pedibus accipit et *κἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή* coniicit: nec tamen explicat, qui fiat ut isto loco pedum scilicet inflammationis mentionem faciat auctor. — Wiganus: *α πόδας*, inquit, et rursus *τὼ πόδε*. Videtur hoc nomine partem aliquam uteri hic appellare. Haec quidem minime capio." Egregie haec vir eruditissimus; nempe, licet locum se non capere dicat, ad verum inveniendum viam patefecit. — In primis tenendum Aretaeum dixisse ab uteri inflammatione idem evenire, quod ab eius de sede sua migratione. Iam vero in vulgatae lect. verbis, *ἡ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη ἄνω ῥέπει. ἢν μὲν ἐς πόδας ἔξωθεν*, longe certissimum est antithesin esse inter *ἄνω* et *ἔξωθεν*, adeo ut postremum in *ἔξω* sit mutandum: nimirum utero inflammato sursum intumescente intestina comprimuntur, sin ab inferiore parte tumescat, foras prodit per genitalia descendens. Quid igitur? Aretaeus *πόδας* et *πόδε τῆς ὑστέρης* appellavit eius *αὐχένα καὶ τὸ στόμιον*, fortasse etiam eius

δὲ ἄνω φοιτέῃ, ὡς ὀξύτατα μὲν τὴν ἄνθρωπον ἀπέπνιξε, πιέζει δ' ἀγχόνῃ τῆς ἀναπνοῆς. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ φθάνει πονέειν τε καὶ βοᾶν, καὶ τοὺς παρόντας κικλήσκειν ἀρωγούς· τῇσι γὰρ ἀναπνοῆς ἐπίσχεσις θᾶττον πολλῇσι, τῇσι δὲ φωνῆς. Εἰκὸς ἂν ὦν ἐν τοῖσι τοιουτέοισι, πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν τὴν ἄνθρωπον θανεῖν. Ἀλλ' ἤν κοτε ἐκ συντυχίης ἥκῃς, γνόντα τὴν φλεγμονὴν, σχάσαι φλέβα, μάλιστα μὲν τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ· ἢν δὲ μὴ εὔροον ἔῃ, τὴν ἐπ' ἀγκῶνι· ἐπαφαιρέειν δὲ ἀπὸ τοῦ σφυροῦ. Πρήσσειν τε τὰ ἄλλα, ὁκόσα ἂν τῇ καὶ ἄνευ φλεγμασίης ἀρήγῃ πνιγί. δεσμοὶ χειρῶν καὶ ποδῶν, σφίγγοντες ἄχρι ναρκώσιος· ὀσμὴ κακωδέων, πίσσης ὑγρῆς, τριχῶν, εἰρίου κεκαυμένων, λύχνου φλογὸς ἐσβεσμένης, καστορίου, πρὸς τῷ κακώδεϊ καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπειν. οὖρον παλαιὸν καὶ τὴν αἴσθησιν ἐξανίστησι κάρτα τοῦ νεκρώδεος, καὶ τὴν ὑστέρην κάτω διώκει. Τοιγαρῶν καὶ πρὸς τοῖσι προςθέτοισι εὐώδεα ἐς τὴν χώρην ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης· μύρον, ὁκοῖον ἂν ἔῃ προςηνὲς, ἠδὲ ἄδηκτον τὴν ἀφὴν, νάρδον, ἢ βάκχαρι, ἢ τὸ διὰ τῶν φύλλων τοῦ μαλαβάθρου, ἢ κιννάμωμον κοπὲν ξὺν

ὤμους, partes puta inferiores (cf. Soranum p. 8.). Non memini me apud alios ὑστέρης πόδα s. πόδε, s. πόδας legere: sed quum πόδες ὅρους apud Graecos usitatum sit, non video cur non noster πόδες ὑστέρης dicere potuerit, praesertim quum ὑστέρης καυλός apud Soranum l. l. obvius sit. Redeo ad verba nostra: antithesis est inter κατὰ πυθμένα et ἐς πόδας, et inter ἄνω et ἔξω; itaque corrigere pergo ἢ γὰρ κατὰ πυθμένα φλεγμασίη ἄνω ῥέπει, — ἢ δὲ ἐς πόδας ἔξω. — Corrigo etiam verba ἢν μὴ τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ γυνή: nimirum pro γυνή confidenter iam repono ἡ ὑστέρη et pro μή lego μέν, quia affirmatio requiritur. Quid enim? Mulier difficulter προβαίνει, si os uteri inflammatum propendeat extra genitalia; difficulter in latus alterutrum decumbet, cum os inflammatum in dextram sinistramve partem inclinatum sit; difficulter supina decumbet, cum os posteriora versus sit inclinatum. — Emendatio igitur certa mihi videtur. Iam vero monendum de ridicula glossa διεστηκός, quae ad ἀσηρόν adscripta est, vel in nonnullorum librorum textum irrepsit: egregius scilicet nescio quis interpres σεσηρός legere sibi visus, ad ἀσηρόν illius participii explicationem adposuit. — Ἀλεγεινόν epicum est pro ἀλγεινόν. Tandem lectoris iudicio committo emendationem, qua fere suspicor membra periodi de sede sua migrasse et ita in ordinem pristinum esse revocanda: ἀσηρὸν μὲν ὦν καὶ ἀλεγεινὸν καὶ ἀτερπὲς καὶ ἐς πλευρὰν κατακέεσθαι καὶ ὑπτίην, δύςχρηστον δὲ καὶ βαδίσαι, ἢν μὲν τὼ πόδε φλεγμήνῃ ἡ ὑστέρη.

ἢν δὲ ἄνω φοιτέῃ, ὡς ὀξύτατα μὲν τὴν ἄνθρωπον ἀπέπνιξε.] Libri ἄνωθεν φοιτοίη: neutrum fero, ἄνω requiro, nec constare potest ἤν cum optat. Τὴν ἄνθρωπον H. V. O. Pd. τὸν ἄ. cett.

καὶ τοὺς παρόντας κικλήσκειν ἀρωγούς.] Καί h. l. ferunt H. V., unde in O. receptum; cett. omittunt.

Εἰκὸς ἂν ὦν ἐν τοῖσι τοιουτέοισι, πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν τὴν ἄνθρωπον θανεῖν.] Libri εἰκὸς ὦν (ἂν ὦν Pc. d. e. ὦν ἂν H.) τοῖς (ταῖς Pb. in marg.) ἐν τουτέοισι καλέσαι τὸν ἰητρὸν πρὶν τὴν ἄνθρωπον θανεῖν. Sensus perridiculus etiamsi εἰκὸς ὦν cum Crasso et Wigano « par est itaque" reddas, quasi χρὴ ὦν legisses: nam quis, quaeso, bene sanus medicum post mortem aegrotantis accersat? — Verba turbata sunt a librariis, qui itidem errore perfamiliari τουτέοισι scripserunt pro τοιουτέοισι. — Verbis ad pristinum ordinem revocatis demum apte congruunt seqq.: ἀλλ' ἤν κοτε ἐκ συντυχίης ἥκῃς.

τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ.] Τὴν ἐν τῷ σ. V.

ἢν δὲ μὴ εὔροον ἔῃ.] Εἰ δὲ μὴ εὔροον εἴη. Pb.

πρήσσειν τε τὰ ἄλλα ὁκόσα ἂν τῇ καὶ ἄνευ φλεγμασίης ἀρήγῃ πνιγί.] Libri δέ ferunt, quod in τε mutavi: nimirum si δέ servatum cupias, certe πρήσσειν δὲ καὶ τὰ ἄλλα requiritur: sed quum mox iterum καί obviam sit, potius credo Aretaeum τε scripsisse. — Porro τῇ abesse solet: sed pro vulgato ἂν καί H. V. Pa. b. d. e. f. ἄν τις καί legunt, Pc. ἂν τῆς κα (sic). — In isto τις, vel τῆς latet τῇ.

τριχῶν, εἰρίου κεκαυμένων.] Wiganus: « villorum lanae combustorum" Latine. — Itaque τριχῶν εἰρίου coniunxit: minus recte, sunt haec a se invicem seiungenda. Recte Crassus: « capillorum lanaeque combustorum."

καστορίου, πρὸς τῷ κακώδεϊ καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπειν.] Crassus: « castorei, quod praeter foeditatem odoris nervos etiam refrigeratos calefacit." — Hinc Petitus suspicatur illum in libro suo καστορίου, ὃ (s. Ionice τὸ) πρὸς τῷ κακώδεϊ καὶ τὰ νεῦρα ψυχθέντα θάλπει legisse. Id ipsum autem adeo requirit Wiganus in adnn. — Nihil tentandum: infinitivus rectissime se habet: sed vertendum « castorei, ut praeter foedum odorem nervos calefaciat."

τοιγαρῶν καὶ πρὸς τοῖσι προςθέτοισι εὐώδεα ἐς τὴν χώρην ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης· μύρον, ὁκοῖον ἂν ἔῃ προςηνές.] Libri τοιγαρῶν καὶ τοῖσι προςθέτοισι εὐώδεσι ἐς τὴν χώρην ἐπιβλητέον τῆς ὑστέρης, μύρῳ ὁκοῖον ἂν ἔῃ προςηνές. — Crassus: « Porro medicamenta odorata naturalibus sunt imponenda: unguentum vero lene sit, cett." — Petitus in vulgata εὐώδεσι in εὐώδεα mutatum cupit. — Wiganus de his nihil, sed pro μύρῳ cum F. μύρων legendum arbitratur. — Me iudice plura in vulgata sunt corrigenda: alia sunt remedia quae ἐπιβάλλονται, alia sunt πρόςθετα: itaque puto πρός ante τοῖσι προςθέτοισι excidisse, vereque Petitum εὐώδεα desiderasse, quod recepi. Denique μύρον scripsi, quemadmodum corrigitur in Pb., ubi μυρον (sic).

ἢ βάκχαρι.] Pone βάκχαρι libri omnes ferunt τὸ Αἰγύπτιον. Mihi illud τὸ Αἰγύπτιον recentioris interpretis additamentum et delendum visum est. Cf. quae hac de re moneo in excursu de nostri apparatu diaetetico et pharmaceutico.

τῶν εὐόσμων τινὶ λίπαϊ. ἐγχρίειν δὲ τάδε τοῖσι γυναικηΐοισι χώροισι. ἀτὰρ ἠδὲ ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ἐγχεῖν τῇ ὑστέρῃ. Διαχρίειν δὲ καὶ τὴν ἕδρην φυσέων ἀγωγοῖς. ἠδὲ ὑποκλύζειν μὴ δριμέσι, μαλθακοῖσι, γλίσχροισι, ὀλισθηροῖσι, ἐς τὴν τῶν κοπρίων ἔξοδον μοῦνον, ὅκως ἡ χώρη τῆς ὑστέρης λαπαρὴ γίγνηται· ἀλθαίης χυλῷ, ἢ τῆλιος· μελίλωτον δὲ ἢ σάμψυχον ξὺν τῷ λίπαϊ ἑψείσθω. Ἢν δὲ βίης ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται, χείρεσι μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὐτόνου, ἢ ἀνδρὸς εὐαφοῦς, καὶ διαζῶσαι ταινίαις σφίγγοντα, ὁκόταν διελάσῃ τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν. Ἢ πταρμοὺς ποιέοντα ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας· τῷ γὰρ πταρμῷ καὶ τῇ ἐντάσι μετεξετέρῃσι ἡ ὑστέρη ἐς χώρην ἧξε. ἐμφυσῆν δὲ ἐς ῥῖνας οἷά γε στρουθίου ῥίζης, ἢ πεπέρεος, ἢ τοῦ κάστορος. Προςβάλλειν δὲ σικύας κούφας μηροῖσι, λαγόσι, ἰσχίοισι, βουβῶσι, ἕλκοντα τὴν ὑστέρην. προςβάλλειν δὲ καὶ πρὸς ῥάχιν, ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, τῇ πνιγὶ ἀρήγοντα. Ἢν δὲ ἐπὶ φλεγμονῇ πνίγηται, καὶ διασχάσαι τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ οἰχευμένην φλέβα καὶ ἀφαιρέειν συχνὸν αἷμα. Ἀνατρίψιες τοῦ προςώπου, τιλμοὶ τριχῶν ξὺν ἐμβοῆσι ἐς ἀνάκλησιν. Ἢν δὲ καὶ μικρὸν ἐπανενέγκω-

τοῦ μαλαβάθρου.] Pone haec verba libri ferunt *τοῦ δένδρεος τοῦ Ἰνδικοῦ.* — *τοῦ Ἰνδοῦ* Pa. *c. e. f.* *τοῦ Ἰνδικοῦ δένδρεος* H. — Equidem glossam delevi.

τοῖσι γυναικηΐοισι χώροισι.] *Γυναικείοισι* vulgo; Ionismum ferunt O. Pc. *γυναικήϊσι* Pd.

ἀτὰρ ἠδὲ ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ἐγχεῖν τῇ ὑστέρῃ.] Libri *ἀτὰρ ἢν δὲ ἔγχυτον ἐκ τῶνδε ξυστῇ ἐγχεῖν τῇ ὑστέρῃ.* Idem Latine expressit Crassus: nec tamen minus propterea vitiosum est. Inepte dicitur *ἢν ἔγχυτον … ξυστῇ*, de medicamine, quod parare ipse possis: inepte sibi subsequuntur *ἀτὰρ ἢν δέ.* — Facilis autem horum emendatio *ἀτὰρ ἠδέ*, quo modo si correxeris, *ξυστῇ* abundat: forte invectum est postquam *ἠδέ* in *ἢν δέ* abierat. Postquam Graeca emendaveram, vidi Wiganum ipsum illud, quod ego Graece scripsi, Latine expressisse.

διαχρίειν δὲ καὶ τὴν ἕδρην φυσέων ἀγωγοῖς.] Vulgo *ἀγωγά*: sed Pb. in marg. dativum habet, quem dudum desideravit Petitus.

ἢν δὲ βίης ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται, χείρεσι μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὐτόνου, ἢ ἀνδρὸς εὐαφοῦς, καὶ διαζῶσαι ταινίαις σφίγγοντα, ὁκόταν διελάσῃ τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν.] Libri ferunt *ἢν δὲ βίης ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται, χείρεσι μὲν πιέζειν τὸ ὑποχόνδριον γυναικὸς εὔτονου ἢ ἀνδρὸς εὐαφοῦς ἢ διαζῶσαι ταινίαις σφίγγοντα· ὅκως τε διελάσει τὸν χῶρον, ὡς μὴ αὖθις ἄνω θέειν.* — Crassus haec parum recte Latine est interpretatus; non multo melius Wiganus. Itaque de singulis videamus periodi partibus. In verbis *ἢν δὲ βίης ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται* interpretes lapsi sunt non videntes *μᾶλλον* subintelligere auctorem, eumque velle *ἢν δὲ βίης μᾶλλον ἢ λαπάξιος ἡ ὑστέρη δέηται*, ut in Homerico

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

Pro *ἢ διαζῶσαι* legendum *καὶ διαζῶσαι* et pro *ὅκως τε* repono *ὁκόταν*, nam id vult Aretaeus, ut uterus manibus ex hypochondriis deorsum repellatur et hypochondria fascia circumdentur, ne uterus semel depulsus iterum adscendat ad superiora. Simile quid legis in pseudo-Hipp. de m. mul. II. p. 788. Kühn. *ἢν αἱ μῆτραι πρὸς τὸ ἧπαρ τραπῶσιν, ἄφωνος ἡ γυνὴ ἐξαπίνης γίνεται..... ὅταν ὧδε ἔχῃ τῇ χειρὶ ἀπώσασθαι ἀπὸ τοῦ ἥπατος παρηγορικῶς τὸ οἶδος ἐς τὸ κάτω καὶ ἀποδῆσαι ταινίῃ τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὸ στόμα διανοίγειν.* Redeo ad Aretaei verba: *διελάσῃ* est *διέλθῃ*, quod verbum subiectum sibi habet *ἡ ὑστέρη*; haud certus sum, an *διελάσῃ ἐς τὸν χῶρον*, nempe *τὸν χῶρον τὸν οἰκεῖον*, scripserit Aretaeus, an vero *τὸν χῶρον* de hypochondriis, locove inter hypochondria et solitam uteri sedem intermedio, sit intelligendum. Quin etiam fortasse constare potest *διελάσῃ τὸν χῶρον* pro *διελάσει ἐς τὸν χῶρον*, primo illo, quem indicavi, sensu.

ἢ πταρμοὺς ποιέοντα ἐπιλαμβάνειν τὰς ῥῖνας· τῷ γὰρ πταρμῷ καὶ τῇ ἐντάσι μετεξετέρῃσι ἡ ὑστέρη ἐς χώρην ἧξε. ἐμφυσῆν δὲ ἐς ῥῖνας οἷα γε στρουθίου ῥίζης, κ. τ. λ.] In vulgata *ἢ* initio non legitur: de meo adposui, ratus particulam pone *θέειν* interiisse. — Libri omnes *μετεξετέροισι*, at femininum requiritur; requiritur etiam *ἡ ὑστέρη*, libris articulum omittentibus. Porro libri *ἐς χώρην ἥξειε· φυσῆν δὲ ἐς οἷαγε ῥινῶν στρουθίου ῥίζης κ. τ. λ.* — Optativus *ἥξειε* ineptus h. l.; requiritur indicat., ut aliis locis et cap. seq. *ἐμάλαξε γάρ κοτε τῶν νεύρων τὰς πρήσιας ἡ τοιήδε θεραπείη.* — Iam vero puto, optativum natum esse ex *ἧξε* et praepositione, quae sequenti *φυσῆν* praefixa fuerit, adeo ut *ἐμφυσῆν* reponam, quod si displiceat, simplex *φυσῆν* servare licebit. — Sensu cassa sunt *φυσῆν δὲ ἐς οἷά γε ῥινῶν σ. ῥ.* — Verba a librariis turbata sunt, qui *ῥινῶν* scripserunt pro *ῥῖνας* sequentibus genitivis pluribus. — Petitus minus feliciter *κοῖλά γε ῥινῶν* tentat; Goupylus quid significare voluerit *οἴακε* pro *οἷά γε* tentans, non capio.

ἕλκοντα τὴν ὑστέρην. προςβάλλειν δὲ καὶ πρὸς ῥάχιν, ἐς τὸ μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, τῇ πνιγὶ ἀρήγοντα.] Libri *ἑλκοῦντα*; dudum emendavit Wiganus e Crassi «attrahendae.» — Porro libri *προςβάλλειν δὲ καὶ πρὸς ἐς ῥάχιν, ἐς τὸ μεσηγύ κ. τ. λ.* — Petitus in his aut praepositionem *πρός* abundare dixit, aut pro ea *ὄπισθεν* Aretaeum scripsisse. — Mihi *ἐς* e seqq. vitiose pone *πρός* illatum videtur.

τὴν ἐπὶ τῷ κτενὶ οἰχευμένην φλέβα.] Libri vulgo *οἰκευμένην*; V. *εἰκευμένην*; H. *ἀκευμένην*; A. Pa. *b.* et V. in marg. *φερομένην.* — Petitus *ἰκνευμένην* voluit. — Equidem certam recepi Wigani emendationem, cui egregie respondet glossa *φερομένην.*

ἀνατρίψιες τοῦ προςώπου, τιλμοὶ τριχῶν ξὺν ἐμβοῆσι

σι, ἐς ἀφέψημα ἀρωμάτων ἐνίζειν· καὶ εὐώδεα θυητὰ ὑποθυμιῆν. Πιπίσκειν δὲ πρὸ τῶν σιτίων τοῦ κάστορος, καὶ τῆς ἱερῆς σμικρὸν ξὺν τῷ κάστορι. Καὶ ἢν ἐπανενέγκῃ, λούειν· καὶ ἐς ὤρην ἐς τὰ ξυνήθεα τρέπειν. μελεδαίνειν δὲ τὴν ἄνθρωπον, ὅκως ἄγηται τὰ ἐπιμήνια εὔροα.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΑΤΥΡΙΑΣΕΩΣ.

κεφ. ια΄.

Τῶν ἐν τοῖς αἰδοίοισι νεύρων ἡ φλεγμασίη ὄρθιον ἀνίσχει τὸ αἰδοῖον, ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων ἔργων πρήξιος. ἐντάσιες δὲ γεννῶνται σπασμώδεες, οὐδαμῇ πρηϋνόμεναι. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι ἀμάλθακτος ἡ ξυμφορή. Προςεκμαίνονται δὲ καὶ τὴν γνώμην, τὰ πρῶτα μὲν ἐς ἀναισχυντίην, ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πράγματος· θαρσέας γάρ σφεας ποιέει ἡ ἀκορίη τῆς ξυνουσίης. μετέπειτα δὲ, - - - - - - - ἐπὰν ἀναλωφήσωσι, εὖτ᾽ ἂν σφισι ἡ γνώμη τέλεον μίμνῃ.

Πάντων ὧν εἵνεκα, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι καὶ τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ· καὶ πολλὸν ἀφαιρέειν, καὶ πολλάκις· οὐδὲ γὰρ ἄκαιρον νῦν λειποθυμίην ἐμποιέειν, ἔς τε νάρκην τῆς γνώμης, καὶ ἐς τὰς τῆς φλεγμασίης ξυνδόσιας, καὶ ἐς τὰς τοῦ θερμοῦ τοῦ κατ᾽ αἰδοῖον πρηΰνσιας. αἷμα γὰρ πολλὸν, θερμασίης μὲν καὶ τόλμης ἔξαψις καρτερὴ, φλεγμασίης δὲ τροφὴ, ταράχου δὲ γνώμης καὶ ἀταξίης ἔκκαυμα. Καθαίρειν δὲ καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος, τῇ ἱερῇ· οὐ γὰρ καθάρσιος δέονται μοῦνον, ἀλλὰ καὶ φαρμακείης προςηνέος. δρῆν μέντοι τάδε ἄμφω ἱερὴ δύναται. Κατειλίσσειν

ἐς ἀνάκλησιν.] Libri ἀνατρίψιες τοῦ προςώπου, τιλμοὶ (τιλμὸς Pb.) τριχῶν ξὺν ἐμποίησι (ἐμποιήσει Pd.) ἐς ἀνάκλησιν. — Facilis est corrupti ξὺν ἐμποιήσι emendatio, modo legamus ξὺν ἐμβοῄσι. — Soranus de ipso hoc morbo curando agens p. 254: σὺν τούτοις δὲ πᾶσιν, inquit, ἐμβοάτω τις αὐταῖς τραχυτέρᾳ φωνῇ, ἢ καὶ μετακαλείτω τῇ οἰκείᾳ προςηγορίᾳ. — Ex Aëtio MS. consimilia ibi citantur.

τῆς ἱερῆς σμικρόν.] Sic Pa. b. c., μικρόν cett.

Cap. 11. ξὺν ἐπιθυμίῃ καὶ λύπῃ ἀφροδισίων ἔργων πρήξιος.] Petitus «mallem, inquit, ξὺν λύπῃ καὶ ἐπιθυμίῃ.” Wiganus: «Certe legendum λύσσῃ, *rabiosa cupidine*. Neque enim λύπῃ cum sensu optimo hic servatur.” Haud intelligo, quid eos vel in solito verborum ordine, vel in nominis λύπῃ usu offendat: ego certe nihil muto.

οὐδαμῇ πρηϋνόμεναι.] Vulgo οὐδαμᾶ: unus Pb. οὐδαμῇ.

τὰ πρῶτα μὲν ἐς ἀναισχυντίην ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πράγματος.] Vulgo ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πτώματος. — Verba ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ om. H. — Idem liber θώματος et in marg. πράγματος. In Pc. πράγματος (sic). Cum Wigano πράγματος praefero prae ceteris lectt.

ἡ ἀκορίη τῆς ξυνουσίης.] Vulgo ἀκυρίη. H. Pc. ἀκαιρίη. Petitus et Wiganus ἀκορίη requirunt, quod Crassus Latine expressit: his ego obsequendum putavi.

μετέπειτα δὲ, - - - - - ἐπὰν ἀναλωφήσωσι, εὖτ᾽ ἂν σφισι ἡ γνώμη τέλεον μίμνῃ.] Lacunae signa libri habent nulla. A. Pc. ἀναλωφάσωσι Pd. ἂν λωφάσωσι Pe. f. ἐπὴν ἂν λωφάσωσι. — Crassus: «Postea vero cum affectus iste desierit: tunc ad se redeunt et mente optime constant.” Nempe hic quaedam finxit sibi, non apposite profecto ad verba Graeca. Petitus ad h. l. silet; Wiganus: «εὖτ᾽ ἂν etc. Haec, inquit, vel mendosa, vel manca esse suspicor.” Equidem quin quaedam deficiant, nullus dubito. Verba μετέπειτα δέ respondent superioribus τὰ πρῶτα μὲν ἐς ἀναισχυντίην ἐπὶ παῤῥησίῃ τοῦ πράγματος: itaque referuntur ad aliam μανίην, quam cuius ibi loci mentionem fecit. Cetera, ἐπὰν ἀναλωφήσωσι, εὖτ᾽ ἂν σφισι ἡ γνωμὴ τέλεον μίμνῃ, spectare videntur ad modum, quo quis a malo liberatus ad se redeat, nisi mens penitus turbata sit, adeo ut ne post morbum finitum quidem in integrum restituatur. — Itaque lacunae signa posui eo loco, ubi plura intercidisse opinor: utrum praeterea aliae sint lacunae v. c. pone ἀναλωφήσωσι, an vero alia insuper corruptela lateat, haud ego discerno.

καὶ πολλὸν ἀφαιρέειν καὶ πολλάκις.] Καὶ πολὺ ἀφαιρέειν αἵματος καὶ πολλάκις Pb.

οὐδὲ γὰρ ἄκαιρον.] Οὐδὲ γὰρ ἄκυρον Pb.

τοῦ κατ᾽ αἰδοῖον πρηΰνσιας.] Αἰδοίου Pb. — πρηΰνσιας O. ex H. — idemque praebent Pc. d.; πρηΰσιας cett.

καὶ ἀταξίης ἔκκαυμα.] Petitus ὑπέκκαυμα legendum censet ex Hipp. Aph. I. 14. ubi haec γέρουσι δὲ ὀλίγον τὸ θερμόν· διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκκαυμάτων δέονται· ὑπὸ πολλῶν γὰρ ἀποσβέννυται. — Ego nihil muto; nam potuit Aretaeus facile ἔκκαυμα eodem sensu, quo ὑπέκκαυμα poni solet, usurpare.

δὲ τά τε αἰδοῖα καὶ τὰς ἰξύας καὶ τὴν πλιχάδα καὶ τοὺς ὄρχιας ἐρίοισι τοῖσι ἀπὸ ὄϊος ῥυπῶσι· ῥοδίνῳ δὲ καὶ οἴνῳ διῆναι χρὴ τὰ ἔρια. καὶ τέγγειν τὰ μέρεα, πολλόν τι μᾶλλον τάδε καταιονοῦντα, ὅκως μήτε θάλψις ἐκ τῶν ἐρίων ἔοι, ἀτὰρ ἡ ἔμφυτος θέρμη ὑπὸ ψυχρῆς δυνάμιος τῶν χυμῶν πρηΰνηται. Τοιάδε χρὴ καὶ τὰ ἐπιπλάσματα τιθέναι· ἄρτον ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ καὶ στρύχνῳ, καὶ σέριδι, καὶ φύλλοισι μήκωνος, καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσα νάρκην καὶ ψύξιας ἐμποιέει. Ἀτὰρ καὶ καταχρίειν τοῖσι ἰκέλοισι τὰ αἰδοῖα καὶ τὴν πλιχάδα καὶ τὰ ἰσχία· κωνείῳ ξὺν ὕδατι, ἢ οἴνῳ, ἢ ὄξεϊ· μανδραγόρῃ, ἀκακίῃ. καὶ σπόγγοισι ἀντὶ τῶν εἰρίων χρέεσθαι. Μεσηγὺ δὲ ὑποκλύζειν μαλάχης ἑψήματι καὶ ἐλαίῳ, καὶ μέλιτι. δριμὺ δὲ πᾶν ἀπέστω. Ἀντερείσθωσαν σικύαι κατ' ἰσχίου, ἢ ἤτρου. Ἄρισται δὲ καὶ βδέλλαι, νέρθεν ἑλκύσαι αἷμα. καὶ ἐπὶ τοῖσι τρώμασι ἐπίπλασμα, αἱ ψίχες ξὺν ἀλθαίῃ. Ἔπειτα ἐνίζειν ὕδατι, ἀρτεμισίης, ἐλελισφάκου, κονύζης ἑψήματι. Καὶ εὖτ' ἂν προσωτέρω μὲν ἥκῃ χρόνου, μὴ κατὰ λόγον δὲ τὸ πάθος ἐνδιδῷ, δέος δὲ σπασμοῦ, — μάλα γάρ τοι ἐπὶ τῷδε σπῶνται, — μεταβάλλειν χρὴ τὴν θεραπείην τοῖσι θερμαίνουσι. Χρέος μὲν ὧν γλευκίνου, ἢ σικυωνίου ἀντὶ ῥοδίνου· εἰρίων δὲ καθαρῶν, καὶ ἐπιπλασμάτων ἀλεαινόντων· ἐμάλαξε γάρ κοτε τῶν νεύρων τὰς πρήσιας ἡ τοιήδε θεραπείη. Ἀτὰρ καὶ πιπίσκειν τοῦ κάστορος ξὺν μελικρήτῳ. Τροφαὶ ἄτροφοι, ψυχραί· βραχέα μὲν, τὰ σιτώδη· τὰ πλεῖστα, λάχανα, μαλάχη, βλίτον, θριδακίνη, ἑψητὴ κολοκύντη, πέπων ὡραῖος. Οἴνου δὲ, καὶ κρειῶν μέσφι πολλῆς ἀναλήψιος, φειδώ. οἶνος γὰρ θάλ-

καθαίρειν δὲ καὶ τὸ ξύμπαν σκῆνος τῇ ἱερῇ.] Libri φαρμάκῳ τῇ ἱερῇ, — ego vero φαρμάκῳ eiicio, glossam non ferens.

φαρμακείης προςηνέος.] Sic Pb. φαρμακίης cett.

κατειλίσσειν.] Κατελίσσειν Pb.

καὶ τὴν πλιχάδα.] V. in m. ἢ τὸ παρίνιον. Pc. in m. τὸ περίνιον. — Voluit interpres τὸ περίνεον s. περίναιον. Ceterum tum h. l., tum paulo inferius πλιχάδα scribo, codd. πληχάδα ferentibus.

διῆναι.] Vulgo editur διᾶναι H. Pe. f. διέναι V. διαίται Pd. διαίναι Pc. διχίναι Pb. διαίνειν Pa. διαίνον. — Recte διῆναι vult Wig. in adnn.

καταιονοῦντα.] A. καταιονοῦνται. V. Pa. c. d. e. f. καταιονῶντα. — Fortasse haec lectio praestat: at vulgo noster καταιονεῖν.

ἄρτον ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ.] Vulgo ἄρτῳ ξὺν ἀρνογλώσσου χυλῷ τῇ βοτάνῃ, in qua lectione cod. Pb. τῆς βοτάνης. — Petitus vulgatam sub oculos habens τῆς βοτάνης, vel potius etiam καὶ τῇ βοτάνῃ desideravit. — Wiganus ipsum illud desiderat, quod Parisinus liber fert. Ego τῆς βοτάνης reiicio, quum interpreti deberi mihi videatur.

νάρκην καὶ ψύξιας ἐμποιέει.] Νάρκαν A. Pa. c. νάρκας Pb. ἐμποιέειν Pd.

δριμὺ δὲ πᾶν ἀπέστω.] Deficit ἀπέστω in libris omnibus. Aliquid deficere, quo significetur acria vitanda esse, dixit Wiganus. Petitus εὐλαβέεσθαι supplet in commentario. Crassus: « omnia vero acria vitentur." Malui ἀπέστω supplere, quo aliquo in primo libro therapeutico loco utitur: quodque cum sequente ἀντερείσθωσαν facilius quam εὐλαβέεσθαι confundi, adeoque omitti potuit.

ἔπειτα ἐνίζειν ὕδατι, ἀρτεμισίης, ἐλελισφάκου, κονύζης ἑψήματι.] Cett. omnes ὕδατι ἀρτεμισίης κ. τ. λ., non interposito commate. — Interpretantur vero Crassus et Wig.: « postea homo in aqua desideat, ubi artemisia salvia et conyza fuerint decoctae." Equidem pone ὕδατι distinguo et puto auctorem aut in aqua, aut in decocto aliquo plantarum, quas enumeravit, hominem insidere voluisse. — Forte pone ὕδατι excidit ἤ, sed hac particula carere sententia potest.

καὶ εὖτ' ἂν προσωτέρω μὲν ἥκῃ χρόνου.] Libri: καὶ εὖτ' ἢν (εὖταν V. εὖτε Pb.) προσωτέρω μένῃ μήκεϊ χρόνου. — Wiganus: « malim, inquit, ὅταν et pro μένῃ, μέν." — Μέν omnino dandum; sed praeterea non concoquo προσωτέρω μὲν μήκεϊ χρόνου, neque vero εὖτ' ἂν negligendum opinor. — Itaque revocavi dictionem et aliis et nostro perfamiliarem.

μὴ κατὰ λόγον δὲ τὸ πάθος ἐνδιδῷ.] Libri τὸ πλῆθος, quod et Crassus Latine expressit. Repono τὸ πάθος de coniectura Wigani et mea.

μάλα γάρ τοι ἐπὶ τῷδε σπῶνται.] Ἐπὶ τάδε cett. Frequentior quum hoc sensu sit ἐπί cum dativo, et quum α et ω saepe confundantur, reposui τῷδε, ut ad τὸ πάθος referres.

χρέος μὲν ὧν γλευκίνου, ἢ σικυωνίου ἀντὶ ῥοδίνου· εἰρίων δὲ καθαρῶν καὶ ἐπιπλασμάτων ἀλεαινόντων· ἐμάλαξε γάρ κοτε τῶν νεύρων τὰς πρήσιας ἡ τοιήδε θεραπείη.] In hisce ὧν, quod ut suppleatur sensus requirit, de meo adposui: tum vero genitivo scripsi εἰρίων δὲ καθαρῶν καὶ ἐπιπλασμάτων ἀλεαινόντων, pro quo in cett. libris tum editis, tum scriptis legis εἰριοῖσι δὲ καθαροῖσι καὶ ἐπιπλάσμασι ἀλεαίνουσι, cuiusmodi quid ab Aretaeo scriptum esse non credo; neque enim fert structura loci.

πιπίσκειν.] Ἐπιπιπίσκειν Pb.

τὰ πλεῖστα λάχανα.] Pe. τὰ δὲ πλεῖστα: δέ omm. cett.

ψις μέν ἐστι νεύρων, μάλθαξις δὲ ψυχῆς, ἐπανάκλησις δὲ ἡδονῆς, γονῆς γένεσις, καὶ πρόκλησις ἀφροδισίων.

Τάδε μοι ἐς τὰ ὀξέα γεγράφθω ἄκεα. Χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν τινὰ ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλλοτρίῃ ξυγγραφῇ προςίσχοντα τὸν νόον. Οὕτω τὰ ὀξέα πάθεα γίγνεται, ὡς ἐν τάξι τε τοῖσι γεγραμμένοισι, ἢ μούνοισι, ἢ ἅπασι χρέεσθαι.

ἑψητῇ κολοκύντῃ.] Pone has voces vulgo legitur *σίκυος ἑφθός*; in Pb. *σίκυον ἑφθόν*. Ego hanc glossam delevi, cf. prolegomena de nostri mat. med. in *κολοκύντῃ*.

πέπων ὡραῖος.] Πέπων H. Pb. — cett. *πεπέων*, quae falsa Ionismi species a librariis profecta. — Ad *ὡραῖος* Pd. in marg. *πεπεμμένος*.

μέσφι πολλῆς ἀναλήψιος.] Μέσφι πολλὸν ἀ. Pd.

χρὴ δὲ καὶ αὐτὸν τινὰ ξυνευπορέειν, μὴ πάντα ἀλλοτρίῃ ξυγγραφῇ προςίσχοντα τὸν νόον.] Vulgo *καὶ τὸν αὐτὸν τινά*. Recte *τόν* in O. omissum est. *ξυγγραφῇ* Pb. *ξυγγραφίῃ* cett., quod vereor, ne e superioris *ἀλλοτρίῃ* fine ortum duxerit. Tandem *τὸν νόον* de coniectura Wigani et mea exhibeo libris *τὸν νέον* ferentibus; nec tamen sum nescius *προςίσχειν* sine addito accusativo *τὸν νόον* eodem sensu subinde poni.

ὡς ἐν τάξι τε τοῖσι γεγραμμένοισι, ἢ μούνοισι, ἢ ἅπασι χρέεσθαι.] In his *ὡς ἐν τάξι τε* Ionicum est pro *ὥςτε ἐν τάξι*. Libri *καὶ μούνοισι, ἢ ἅπασι*, verum utroque loco aut *καί*, aut *ἤ* est legendum, quorum hoc praetuli.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΝΟΥΣΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ἐν τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ἡ ἀμβολὴ τῆς ἰητρείης, κακόν· ὑπ᾽ ἀμβλακίης γὰρ ὀκέλλει ἐς ἀνήκεστα τὰ πάθεα. Φύσι γὰρ ὧδε ἴσχει, ὡς μὴ ῥηϊδίως ἀποφοιτῆσαι, ἢν ἐςβάλῃ ἅπαξ. ἢν δὲ καὶ ἐκδηθύνῃ, χρόνῳ καρτερὰ ἔσται καὶ ξυναποθνήσκειν γίγνεταί κοτε. Καὶ τὰ σμικρὰ μεζόνων ποιέεται διαδέξιας. κἢν τὸ πρόσθεν ἐς κίνδυνον ἀσινὲς ᾖ, ὁ τόκος τῶνδε γίγνεται ὀλέθριος. Χρὴ ὦν μήτε τὸν νοσέοντα σιγῆν αἰδοῖ τοῦ ἐλέγχου τῆς νούσου, μηδὲ ὑποδιδρήσκειν δέεϊ τῆς ἰητρείης· μήτε τὸν ἰητρὸν καταμβλακεύειν. ἄμφω γὰρ ἐς τὸ ἀνήκεστον ξυνᾴδοι. Μετεξέτεροι δὲ τῶν καμνόντων, ὑπ᾽ ἀγνωσίης τε τῶν παρεόντων καὶ τῶν αὖθις ἐσομένων ἐς τέλος ξυνδιαιτέονται τῇ νούσῳ. ἐπὶ γὰρ τοῖσι πλείστοισι οὔτε ὄλλυνται, οὔτε ὀῤῥωδέουσι θάνατον. διὰ τάδε ὦν ἰητρῷ σφέας αὐτοὺς οὐδ᾽ ἐπιτρέπουσι. Πίστις δὲ τουτέων, κεφαλαίη· ἧς ἄμφι πρότερον φράσω.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΗΣ.

Κεφ. β΄.

Κεφαλὴ δὲ ὁκόσον ἐς ζωὴν ἀναγκαῖον, τοσόνδε νούσῳ χαλεπωτάτη. Καὶ τῶν ἀμφὶ τήνδε νούσων ἡ μὲν ἐςβολὴ εὐπαθὴς, ἐπὶ σμικρῷ ἄλγεϊ καὶ ἤχοισι ὤτων καὶ βάρεϊ· εἰ δὲ

Prooemium. *ἡ ἀμβολὴ τῆς ἰητρείης, κακόν.*] Κακή. Pb.
ἀμβλακίης.] Ἀμβλακείης Pc.

ὀκέλλει ἐς ἀνήκεστα τὰ πάθεα.] Τά in libris deficit et a me de coniectura est additum. Abesse nequit: neque enim potes iungere *ὀκέλλει ἐς ἀνήκεστα πάθεα*, quia scribendum esset *ὀκέλλουσι ἐς ἀνήκεστα πάθεα*; subiectum enim esset *αἱ χρονίαι νοῦσοι*. Vides praeterea, quam facile articulus pone *ἀνήκεστα* interire potuerit.

Φύσι γὰρ ὧδε ἴσχει, ὡς μὴ ῥηϊδίως ἀποφοιτῆσαι, ἢν ἐςβάλῃ ἅπαξ.] Libri: *Φυσίωσις ἄρ᾽ ᾡδὶ ἴσχει, ὡς μὴ ῥηϊδίως ἀποφοιτῆσαι, ἢν ἐςβάλλῃ* (*ἐςβάλη* Pc. d.) *ἅπαξ.* — Crassus: « inflatio ita se habet." — Wig. « In his ea inflatio est." In notulis tamen editor Anglus: « An *φύσις*, scilicet morborum horum natura." Silet ad haec verba Petitus. — Omnino *Φύσι* (non *Φύσις*) *γάρ* est legendum: sequens *ὧδε* ansam praebuit corruptelae: *ᾡδί* ortum est ex *ὧδ᾽* et prima litera sequentis *ἴσχει*. Tandem praesens *ἐςβάλλῃ* ferri nequit, recipere oportet aoristum vel propter antecedens *ἀποφοιτῆσαι*.

καὶ ξυναποθνήσκειν γίγνεταί κοτε.] Nota *γίγνεται* cum infinitivo. Exempla videre licebit apud Steph. in Thesauro.

κἢν τὸ πρόσθεν ἐς κίνδυνον ἀσινὲς ᾖ.] Κἢν καὶ τὸ πρόσθεν Pa. b. non male. Nota h. l. transitum a plur. *τὰ σμικρά* ad sing. *ἀσινές*, mox reditum ad plur. num. *τῶνδε*.

Χρὴ ὦν μήτε τὸν νοσέοντα σιγῆν αἰδοῖ τοῦ ἐλέγχου τῆς νούσου, μηδὲ ὑποδιδρήσκειν δέεϊ τῆς ἰητρείης· μήτε τὸν ἰητρὸν καταμβλακεύειν. ἄμφω γὰρ ἐς τὸ ἀνήκεστον ξυνᾴδοι.] Libri *σιγῇ ἢ αἰδοῖ*: emendavi de coniectura Petiti et Wigani, forte Crassi etiam, nisi hic revera infinitivum in libro suo viderit: recte animadvertente Petito postrema infinitivi litera in particulam disiunctivam abiisse videtur. — *Ἀποδιδρήσκειν* habent H. V. Pc. d. *καταβλακεύειν* V. Pb. *καταμαλακεύειν* H. Pc. d. — Notemus *μήτε* — *μηδέ* — *μήτε*: ne putet quis *μηδέ* in *μήτε* mutandum esse! Saepius haec promiscue ponuntur.

ξυνδιαιτέονται.] Ξυνδιαιτέωνται V. Pa. b. c.

οὔτε ὄλλυνται.] Οὔτε ὀλλυνέονται libri omnes. Non fero librariorum errorem, qui verbi *ξυνδιαιτέονται* et *ὀῤῥωδέουσι* terminationem ad *ὄλλυνται* pessime transtulerunt.

διὰ τάδε.] Διὰ τόδε H. Pc.

Caput 2. *θεραπεία κεφαλαίης.*] Θ. τῆς κεφ. Pc.

αὔξησιν προςλάβοι καὶ τὰ τέλη ὀλέθρια. Μὴ ὦν μηδὲ τὰ σμικρὰ ὑπεροςῆν ἄλγεα· σμικροῖσι γὰρ καὶ τοῖσι ἄκεσι μετεξετέροισι ἰήθη. Ἢν δὲ πρόσω μὲν ἥκῃ χρόνου, — μέζω γὰρ προςεπιγίγνεται ἄχθεα, — τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι φλέβα. πρόσθεν δὲ, δυοῖν ἡμέραιν οἶνον πιπίσκειν. Ξυντεκμαιρόμενον δὲ τὴν δύναμιν τὸ πλῆθος ἀφαιρέειν. Ἄριστον δὲ μὴ ἐςάπαξ, ὡς ἡ δύναμίς τε ἀνέχηται τὴν πληθὺν τῆς ἀφαιρέσιος, ξυνεχές τε τοῖσι αὐτέοισι μοχλεύηται ἡ νοῦσος. Ὧδε μέντοι πάσῃσι τῇσι χρονίῃσι νούσοισι ξυνῳδόν. Μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ἀδροτέρως διαιτᾶν. ἔπειτα τὴν ἱερὴν ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν· ἀπάγει γὰρ μάλιστα ἥδε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς νούσου τὴν τροφήν. πλῆθος δὲ τοῦ φαρμάκου, ὁκόσον τέσσαρες, ἢ πέντε ὁλκῆς δραχμαί. Κὴν εὖ καθαίρηται, λούειν τε καὶ οἶνον διδόναι, καὶ τὴν δύναμιν αὔξειν. Ἔπειτα αὖθις τάμνειν φλέβα τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ τὴν ὀρθήν· κυριωτάτη γὰρ ἥδε ἡ ἀφαίρεσις. τὸ δὲ πλῆθος, ὅσον κοτύλης, ἢ σμικρῷ πλεῖον. Λύειν τε μὴ περαιτέρω· κενεαγγέειν γὰρ οὐ χρή. Ἔπειτα τὰς κόμας ξυρῷ ἀφαιρέοντα σικύην τῇ κορυφῇ προςβάλλειν προτέρην· τὴν δὲ ἑτέρην μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ἐρείδειν, ἀναίμακτον, σχάζειν τε τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀφειδέως, ἔς τε πλήθεος ὁλκὴν, καὶ ἐς τὴν τοῦ βάθεος ἐντομήν· κεφαλαίην γὰρ τὰ μέχρις ὀστέων ὀνίνησι ἰήματα. Ἢν δὲ ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, τὰς ἀρτηρίας ἐκτάμνειν. διπλαῖ δέ. αἱ μὲν κατόπιν εἰσὶ ὤτων, σμικρόν τι προσωτέρω, δῆλαι δὲ ταῖς διασφύξεσι· αἱ δὲ, τοῦ ὠτὸς ἐς τοὔμπροσθεν, αὐτῶν πλησίον, παράγεται γὰρ τῷ ἀντιτράγῳ, ἀτὰρ καὶ αἵδε δῆλαι διασφύξεσι. Τάμνειν δὲ πρὸς τοῖς ὀστέοις τὰς μέζονας· αἵδε γὰρ ὀνήϊσταί. ἐπικέαται καὶ ἕτεραι ἑκάστῃσι, κάρτα λεπταὶ, ἃς οὐδ' ὄφελος ἐκτάμνειν. Ὁ δὲ τρόπος ἐν τῇσι χειρουρ-

καὶ τῶν ἀμφὶ τήνδε νούσων.] Libri omnes *τῶν ἀμφὶ τῶνδε νούσων*, manifesto librariorum errore, *τήνδε*, quod auctor scripsit, ad *νούσων* referentium, adeoque *τῶνδε* scribentium. De coniectura repono *τήνδε*. Cf. verba cap. 8. lib. II. de s. m. acut.: *γίγνεται δ' οὖν ἀμφὶ τήνδε τὴν φλέβα καὶ κέδματα*, et paulo post *γίγνεται δὲ καὶ φλεγμονὴ ἀμφὶ τὴν φλέβα.*

ἐπὶ σμικρῷ ἄλγεϊ.] Πάθεϊ ἢ ἄλγεϊ H.

εἰ δὲ αὔξησιν προςλάβοι.] Προςλάβῃ H. Pc. d. Patet ex eiusmodi exemplis, haud temere editorem huius auctoris particulis quibuscumque debitum ipsis modum verbi restituere.

ἰήθη.] Ἰάνθη V. G. v. l. Pa. *b.*

ἄριστον δὲ μὴ ἐςάπαξ, ὡς ἡ δύναμίς τε ἀνέχηται τὴν πληθὺν τῆς ἀφαιρέσιος, ξυνεχές τε τοῖσι αὐτέοισι μοχλεύηται ἡ νοῦσος.] Pro *ὡς* edi solet *ἥν*, at H. V. A. Pa. *b. c. d.* *ὧν* habent. Et est sane structura exquisite Graeca *ἄριστον μὴ ἐςάπαξ ἀφαιρέειν ὧν ἡ δύναμις ἀντέχηται*, verumtamen quum cum hoc membro minime quadret *ξυνεχές τε τοῖσι αὐτέοισι μοχλεύηται ἡ νοῦσος* quod non spectare ad scopum, quo pluribus vicibus sanguis detrahatur, nequit, cum Wigano in notulis *ὡς* requirebam, et ita scripsi. Cum postremo membro cf. infra obvium *ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης τοῦ κακοῦ.*

χρονίῃσι.] Χρονίοισι Pc.

ἔπειτα τὴν ἱερὴν ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν.] Pone *τὴν ἱερήν* hoc loco etiam libri ferunt *τὸ καθαρτήριον*. Iterum vero glossa delenda visa est.

καὶ οἶνον διδόναι καὶ τὴν δύναμιν αὔξειν.] Οἴνου Pb. *αὐξεῖν* Pc.

λύειν τε μὴ περαιτέρω· κενεαγγέειν γὰρ οὐ χρή.] Illud *λύειν τε μὴ περαιτέρω* Crassus interpretatur «neque ultra sanguinem mittito." Wiganus «atqui vires hominis non ulterius convellendae sunt." Me iudice alio modo haec sunt accipienda; ad *λύειν* subintelligo obiectum *τὴν κοιλίην*, quum supra de *ἱερῆς* potione post venae sectionem sermo fuit. Nusquam legi *λύειν* nude positum pro *λύειν τὴν κοιλίην*, sed aeque minus legi *λύειν αἷμα* aut *φλέβα*, sive obiectum adponas, sive subintelligas! Perparum arridet *λύειν τε μὴ περαιτέρω τὴν δύναμιν· κενεαγγέειν γὰρ οὐ χρή*; nam potius exspectaveris *κενεαγγέειν τε μὴ περαιτέρω· οὐ γὰρ χρὴ λύειν τὴν δύναμιν.* Nimirum *δύναμις λύεσθαι* potest alia causa quam *κενεαγγείῃ*, sed *κενεαγγείῃ* necessario *λύει τὴν δύναμιν.*

τὴν δὲ ἑτέρην μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων ἐρείδειν, ἀναίμακτον.] Vulgo *τὴν δὲ ἑτέρην τὴν μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων.* — Cum libris Pc. *d.* *τήν* ante *μεσηγύ* omisi, quod vel sine librorum auctoritate fecissem, si quidem eo loco abundat articulus.

ἔς τε πλήθεος ὁλκὴν καὶ ἐς τὴν τοῦ βάθεος ἐντομήν.] Libri omnes *πλῆθος*; quod quin in genitivum sit mutandum, nemo facile dubitet.

κεφαλαίην γὰρ τὰ μέχρις ὀστέων ὀνίνησι ἰήματα.] *κεφαλαίῃ* Pb. *c. d.*; quodsi dativum voluerint librarii, tamen errarunt, quum *ὀνίνημι* cum accusativo componi soleat.

ἢν δὲ ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα.] Pro *ἥκῃ* V. Pa. *b.* *εἴη*, in quo latet *ἴῃ*.

παράγεται γὰρ τῷ ἀντιτράγῳ.] Edi solet *τῷ ἀντιτρόχῳ*, quod in errorem duxit Crassum, ita ut *ἀντίτροχον*

γίῃσι λέλεκται. Μέτα δὲ τοῦ ἄκεος κεφαλαίῃ τε καὶ ἐπιληψίῃ, καὶ σκοτώμασι, καὶ ξυλλήβδην ἁπάσῃσι τῇσι τῆς κεφαλῆς νούσοισι.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ φλέγμα ἄγειν χρὴ προκενώσαντα τὴν γαστέρα ἢ καταπότῳ ὑπηλάτῳ, ἢ κλυσμῷ· ἄλλοτε μὲν ἐκ ῥινῶν, πταρμικοῖσι· ἄλλοτε δὲ διὰ στόματος τοῖσι ἄγουσι φλέγμα. Εἴδη δὲ πταρμικῶν μὲν πέπερι, στρουθίου ἡ ῥίζα, κάστορος ὄρχις· τάδε καὶ ξυνῇ. ἐς λεπτὰ δὲ κόψαντα καὶ σήσαντα καλάμῳ ἐμφυσῆν, ἢ καυλῷ πτεροῦ χηνὸς παχέϊ. Ἀγωγότερον δὲ τῶνδε καὶ βιαιότερον εὐφόρβιον ξύν τινι τῶνδε μιχθέν· ἀτὰρ καὶ ἐλαίοισι δὲ μίσγεται, γλευκίνῳ, σικυωνίῳ, ἢ τῷ ἀπὸ στύρακος μύρῳ. ὑγρὸν δὲ γίγνεται κάρτα, ὡς ἔγχυτον. Ἐγχεῖται δὲ διὰ τοῦ ῥινός γ' αὐλοῦ. δίδυμοι δὲ οἵδε, ξυμφυέες ἀπὸ μιῆς ἐκροῆς, ὡς ἐςάπαξ ἀμφοτέροισι ἐγχέειν· οὐ γὰρ ἀνασχετὸν ἡ διάστασις ἑκατέρου μυκτῆρος ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ· πίμπραται γὰρ ἡ κεφαλὴ αὐτίκα καὶ δριμὺ ἄλγος αἱρέει. Τὰ δὲ διὰ τοῦ στόματος ἄγοντα φλέγμα, σίνηπι, κόκκος ὁ τῆς κνίδης, πέπερι, σταφὶς ἀγρίη. τάδε ξὺν ἀλλήλοισι, καὶ ἰδίῃ. Ἐπὶ δὲ τῷ μασήσασθαι μὲν αὐτὰ καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι. Καὶ ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ ὀξυκρήτῳ μίξαντα, διδόναι· κλύζειν τε τὸ στόμα καὶ ἐς τὰ παρίσθμια παρώσαντα ἀνατάσι τοῦ αὐχένος τῷ τῆς ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν. Ἐπὴν δὲ, ἐς ὅσον θέλῃς, τὸ φλέγμα ἀγάγῃς, λούειν καὶ καταιονεῖν τὴν κεφαλὴν κάρτα πολλῷ θερμῷ ὕδατι ἐς διαπνοήν· ἰσχυραὶ γὰρ γίγνονται σφηνώσιες.

Δεῖπνον εὐτελές· ἔστω δὲ καὶ οἶνος ἐς ἀνάκλησιν τοῦ στομάχου· μάλα γάρ τοι

instrumentum esse putaret. Recte Petitus et Wiganus emendarunt ἀντιτράγῳ. Alter Rufum Efesium, alter Pollucem laudavit.

ἐπικέαται.] Ἐπικέανται H. V. Pa. *b. c. d.*

μέτα δὲ τοῦ ἄκεος κεφαλαίῃ τε καὶ ἐπιληψίῃ καὶ σκοτώμασι καὶ ξυλλήβδην ἁπάσῃσι τῇσι τῆς κεφαλῆς νούσοισι.] Vulgo *μετὰ δὲ τὸ ἄκος*: sed O. *μέτα δὲ τὸ ἄκος*, quod ad verum ducit; nam Graecitas *μέτα* (i. e. *μέτεστι*) *δὲ τοῦ ἄκεος* requirit. Pessimo errore typogr. *κατά* fert Kühniana. — *κεφαλαίῃ τε* H. rectius quam ceteri, qui *κεφαλαίῃσι*: — *ξυλλήβδην* praebuit Pd. *ξυμβλήδην* cett., quod Schneiderum dubitanter in Lex. recepisse vidi et *ξυλλήβδην* exposuisse. — Mihi *ξυμβλήδην* idem quod *ξυλλήβδην* significare non videtur, neque huius loci esse arbitror. — Ἄπασι V. A. Pb. *c. d.* frequenti librariorum errore *νοῦσος* masculini generis facientium.

στρουθίου ἡ ῥίζα, κάστορος ὄρχις.] *Στρούθιος ἡ ῥίζα* vulgo; exhibui cod. Pb. lectionem, qualem iam Wiganus desideravit. — Vulgo etiam *τοῦ ὄρχιος*; Pb. *ὄρχις* (sic).

ἐγχεῖται δὲ διὰ τοῦ ῥινός γ' αὐλοῦ. δίδυμοι δὲ οἵδε, ξυμφυέες ἀπὸ μιῆς ἐκροῆς, ὡς ἐςάπαξ ἀμφοτέροισι ἐγχέειν· οὐ γὰρ ἀνασχετὸν ἡ διάστασις ἑκατέρου μυκτῆρος ἰδίῃ καὶ ἰδίῃ.] Pro *ἐκροῆς*, quae Wigani coniectura est, libri *εὐροῆς*. — Mihi quoque *εὐροῆς* ferri non posse videtur; itaque editoris Angli coniecturam lenem eandem et aptam recepi. Noster *αὐλὸν ῥινός* vocat, quod instrumentum alii *ῥινεγχύτην*; qua de re videndus in primis Jo. Rhodius ad Scribonium Largum comp. VII. p. 38. — Non mihi cogniti sunt loci apud medicos antiquos, ubi istud instrumentum tam clare describatur, quam nunc Aretaeus id proponit.

ἐπὶ δὲ τῷ μασήσασθαι μὲν αὐτὰ καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι. καὶ ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ ὀξυκρήτῳ μίξαντα διδόναι.] Vulgo *ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ μ.* — sed V. Pa. *b.* *ἐπὶ δὲ καὶ τῷ μ.* — Ego *ἐπί* recepi et otiosum *καί* delevi. — Interpretes vulgatam lect. sequentes *ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ μασήσασθαι μὲν αὐτὰ καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι*, protasin habuere sententiae, cuius apodosin esse crediderunt *καὶ ὕδατι ἢ μελικρήτῳ, ἢ ὀξυκρήτῳ μίξαντα διδόναι*. Quodsi tamen ad ratiocinationis modum in hisce mentem attendas, facile perspicis, Aretaeum ita scribere non potuisse. Medicamina enim supradicta sicca manducantur; cum aqua, mulsa, posca mista oris collutionem, vel gargarisma sunt. Itaque *καὶ ὕδατι … μίξαντα διδόναι* referendum ad seqq. *κλύζειν τε τὸ στόμα — πνεύματι κλύζειν*. — At antecedens *ἐπὶ δὲ τῷ* (nam *καί* abundat) *μασήσασθαι μὲν αὐτὰ καὶ τὸ πτύειν ξυνεχές ἐστι* referendum ad *τὰ δὲ διὰ τοῦ στόματος ἄγοντα — ξὺν ἀλλήλοισι καὶ ἰδίῃ*. Hac de causa puncto maiore pone *ξυνεχές ἐστι* distinxi.

καὶ ἐς τὰ παρίσθμια παρώσαντα ἀνατάσι τοῦ αὐχένος τῷ τῆς ἐκπνοῆς πνεύματι κλύζειν.] Vere Petitus: «Impulso, inquit, ad tonsillas humore, collum extendendo, ipso exspirationis spiritu colluere, uno verbo *γαργαρίζειν* dici poterat; sed more Ionum multorum verborum circuitione uti maluit, ac propria voce omissa rationem ac modum oris colluendi describere."

μάλα γάρ τοι καὶ ὅδε πονέει.] Libri *μάλα γάρ τοι καὶ ὧδε πονέει*. Crassus: «si quidem et ipse magno dolore vexatur." — Wiganus: «quoniam iste plurimum laborat." Postquam locum emendaveram, vidi hos Latine expressisse, quod ego Graece exhibueram.

χρέω.] Χρεὼν H. Pa. *b. c. d.*

νίτρου.] Sic Pb. *λίτρου* cett.

τῆς ἀπὸ τερμίνθου.] Edi solet *τῆς ἀπὸ τῆς τ. τοῦ*

καὶ ὅδε πονέει. Ἐπὴν δὲ μεσηγὺ τὴν δύναμιν ἑδράσῃς, κλυσμῷ χρέω τῷ ξυνήθεϊ, νίτρου πολλὸν ἐμπάσσων, ἢ ῥητίνης τῆς ἀπὸ τερμίνθου ἐντήκων ὁλκῆς δράχμας δύο. Ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν, ὡς εἴσω παρωθεῖσθαι τὸ ὄργανον, κατιάδιον εὔμηκες, ἢ τὸ καλεόμενον τορύνην. ἢ εἴ τις ἐλλιπῶς πρὸς τάδε ἔχει, χηνὸς χρὴ πτεροῦ τοῦ καυλοῦ τοῦ παχέος ἀπογλύψαντα τάμνειν τὰ νεῦρα ἐς ὀδόντας, ὅκως πριστῆρα· καὶ τόδε ἐς ῥῖνα κατιέναι μέσφι τῶν ἠθμοειδῶν, ἔπειτα ἀμφοτέρῃσι χερσὶ κινέειν, ὡς ξυγχαράσσοιτο ὑπὸ τῶν ὀδόντων ὁ χῶρος· ῥηϊδίη δὲ καὶ πολλὴ τοῦ αἵματος ἡ φορή· φλέβες γὰρ ἰσχναὶ τῇδε κραίνουσι καὶ τὰ σώματα μαλακὰ καὶ εὔτμητα. Ἔασι δὲ καὶ τοῖσι δημότῃσι πολλοὶ τῆς ἐγχαράξιος οἱ τρόποι καὶ βοτάνῃσι τρηχείῃσι, καὶ φύλλοισι δάφνης ξηροῖσι, ἐνθέντες τάδε τοῖσι δακτύλοισι κινέειν εὐτόνως. Κενώσαντα δὲ ὁκόσον χρὴ, — ἔστω δὲ πλῆθος ἐς κοτύλης τὸ ἥμισυ, — μάσσειν σπόγγοισι καὶ ὀξυκρήτῳ, ἢ ξηρόν τι ἴσχαιμον ἐμφυσῆν, κηκίδα, ἢ σχιστὴν στυπτηρίην, ἢ βαλαύστιον.

Ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισι ἡ κεφαλαλγίη μίμνῃ, κὴν ποτε ἀποπαύηται, αὐτὸ χρὴ ἐς τέλος ἥκειν τῆς ἰητρείης· φιλυπόστροφον γὰρ κακὸν, καὶ ἐν ἕδρῃ ἷζον τὰ πολλὰ

δένδρεος. Pro τῆς τερμίνθου Pb. τερμίνθης V. A. τῆς τερμινθίνης. H. Pa. c. d. — τερμινθίνης. — Igitur ausus sum alterum illud τῆς reiicere et scribere, quemadmodum aliis locis noster assolet; tum vero glossam τοῦ δένδρεος, ut aliis locis, repudiavi.

ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν, ὡς εἴσω παρωθεῖσθαι τὸ ὄργανον, κατιάδιον εὔμηκες, ἢ τὸ καλεόμενον τορύνην.] Libri in hisce ὡς εἴσω παρωθεῖται et κατειάδιον, ad quod nomen V. Pd. in margine adscriptam habent glossam: εἶδος ὀργάνου εἰς τὸ λῦσαι τὰς τῆς ῥινὸς φλέβας. — Denique libri στορύνη (H. στορόνη.) — Videamus de singulis; facilem orationis cursum impedit illud ὡς εἴσω παρωθεῖται, Crassus reddit: « intro enim... immittitur.” Sed neutrum ferri potest praecedente imperativo. — Petitum h. l. aliquid offendisse, docet eius adnotatio « post verbum ἀφαιρέειν punctum scribendum est.” Wiganus « ὡς εἴσω παρωθεῖται. An recte?” quaerit. — Facilis esse videtur emendatio ὡς εἴσω παρωθεῖσθαι, qua recepta seqq. nomina accusativo efferri debent. — Pro κατειάδιον scribere malui κατιάδιον, est enim deminutivum nominis κατιάς, κατιάδος, ductum a κατιέναι. — Soranus p. 109. sub finem: χορίον δὲ μὴ ἀναστομούμενον κατιάδι προςεχόντως διαιρεῖν τῷ δακτύλῳ προςκοιλαίνοντά τι μέρος. Lege tamen: προκοιλαίνοντά τι μέρος. — Aëtius fol. 162. 46. διελεῖν τὸ ἀπόστημα σμιλαρίῳ ἢ κατιάδι. — Paulus VI. 73. de abscessu uteri sermonem faciens: ὑποπεσὸν δὲ τὸ ἀπόστημα εἰ εὐαφὲς καὶ λεπτὸν ὑπάρχοι, ὅ περ ὑπὸ ἀφῆς δακτύλου ὑποπεσεῖται διαιρείσθω κατὰ τὴν κορυφὴν σπαθίῳ ἢ κατιάδι. — ibid. 74. ὑδροκεφάλου μὲν ὄντος τοῦ ἐμβρύου πολυπικῷ σπαθίῳ, ἢ κατιάδι, ἢ σκολοπομαχαιρίῳ κρυπτομένῳ κατὰ τοὺς δακτύλους τὸ κρανίδιον διελεῖν. — Ex hisce locis collectis iam efficias κατιάδα fuisse instrumentum oblongum praeacutum. — Iam vero veniamus ad στορύνη. Haec quidem vox nusquam legitur; sed τορύνη, quod alii dudum animadverterunt, pluribus locis obvium. Wiganus στόρθη confert cum στορύνη; — στόρθυξ comparat Schneiderus in Lexico. Mihi eiusmodi comparatio nullo modo ferenda videtur et τορύνη scribendum, quod a τερέω ductum τ, non στ, initio habere debebit. — Quid sit τορύνη, Plato docebit in Hipp. maiore p. 192., quem locum longiorem, quam ut describam, inspice. Schol. ad eum exponit τὸ ταρακτήριον. — Meminit Platonis verborum auctor Etym. M. voce τορύνη. — Suidas interpretatur τὸ κινητήριον τῆς χύτρας. — Hesych. τρυπήλα. τορύνη. Cf. Foës. in Oecon. in τορυνᾶν. — Longe certissimum puto τορύνην, quam Aretaeus spectat, esse spathae speciem et instrumentum obtusum: itaque κατιάς in nares si immittatur, secando, pungendo sanguinis fluxum provocabit, τορύνη tundendo.

τάμνειν τὰ νεῦρα ἐς ὀδόντας, ὅκως πριστῆρα καὶ τόδε ἐς ῥῖνα κατιέναι μέσφι τῶν ἠθμοειδῶν, ἔπειτα ἀμφοτέρῃσι χερσὶ κινέειν κ. τ. λ.] Ἐς ὀδόντα vulgo editur; ἐς ὀδόν H. V. A. Pa. c. d.; reposui, quod Petitus et Wiganus dudum requirebant, ἐς ὀδόντας. — Pro ἰσθμοειδῶν, quod libri ferunt, ἠθμοειδῶν reposui: frequens hic librariorum error, dudumque h. l. ab aliis notatus. Ἀμφοτέρῃσι O. Pb. ἀμφοτέραισι cett. — Τὰ σώματα mox notandum: significat partium substantiam, ut hodie fere dicimus. Iam antea simili sensu obvium vidimus.

ἔασι δὲ καὶ τοῖσι δημότῃσι πολλοὶ τῆς ἐγχαράξιος οἱ τρόποι καὶ βοτάνῃσι τρηχείῃσι καὶ φύλλοισι δάφνης ξηροῖσι, ἐνθέντες τάδε τοῖσι δακτύλοισι κινέειν εὐτόνως.] Vulgo ἢ τισὶ δακτύλοισι: pro ἢ V. καί.: — τοῖσι H. V. M. O. Pa. b. — Mihi illud sive ἤ, sive καί, abundare videtur et structuram magnopere impedire; puto librarios particulam καί antea bis obviam etiam huc per errorem traxisse, adeoque illam delevi. Infinitivus ἐνθέντες τάδε τοῖσι δακτύλοισι κινέειν εὐτόνως per epexegesin h. l. adponitur ad τῆς ἐγχαράξιος οἱ τρόποι.

μάσσειν.] Αἱμάσσειν falso H. V. Pa. b. c. d.

ἢν δὲ ἐπὶ τουτέοισι ἡ κεφαλαλγίη μίμνῃ, κὴν ποτε ἀποπαύηται, αὐτὸ χρὴ ἐς τέλος ἥκειν τῆς ἰητρείης.] Vulgo ἥν τε ἀποπαύηται, sed Pb. ἢν ποτε ἀποπαύηται, unde leni mutatione κὴν ποτε ἀ. scripsi. Libri omnes αὐτόν: requiro αὐτό, ut iungam, ἐς αὐτὸ τὸ τέλος.

ἐπιπολῆς μὲν, μὴ ἐς μύας· ἢν δὲ μέσφι ὀστέου ἐθέλῃς, ἀπάνευθεν καὶ τῶν μυῶν.] Negatio μή in libris omnibus abest: aegre tamen abesse fero. Ultro patet, Aretaeum nolle, ut musculi adurantur, itaque, etiamsi ἐς

φωλεύει. Χρὴ ὦν, ἀφαιρέοντα τὰς κόμας ξυρῷ, — καὶ γὰρ τόδε κεφαλῇ ὀνηϊστὸν, — καίειν πυρίῃσι καυτήρων. ἐπιπολῆς μὲν, μὴ ἐς μύας· ἢν δὲ μέσφι ὀστέου ἐθέλῃς, ἀπάνευθεν καὶ τῶν μυῶν. μύες γὰρ καυθέντες ἔασι σπασμῶν προκλήσιες. Κῆν μὲν ἐπιπολῆς καύσῃς, οἶνον εὐώδη, λευκὸν ξὺν ῥοδίνῳ καταιονεῖν ἅλις. ὀθόνην δὲ χρὴ τέγξαντα ἐπιπεταννύναι τῇσι ἐσχάρῃσι, μέσφι ἡμέρης τρίτης. Ἢν δὲ βαθεῖαι ἔωσι αἱ ἐσχάραι, πράσου χρὴ κόμην, ξὺν ἁλὶ τρίψαντα, ἠδὲ ἐς ὀθόνην ἐγχρίσαντα, τιθέναι. Τῇ δὲ τρίτῃ, κηρωτὴν ἐκ ῥοδίνου ἐπὶ τοῖσι ἐπιπολαίοισι, ἢ φακὸν ξὺν μέλιτι ἐπὶ τῇσι βυθίοισι ἐσχάρῃσι τιθέναι. Ὁκόσα δὲ ἐπὶ ὠτειλῇ φάρμακα, ἄλλῃ πῃ γεγράψεται. Ἔταμόν τινες ὑπὲρ μέτωπον κατὰ τὴν στεφάνην τὸ δέρμα ἄχρις ὀστέου· καὶ τόδε ἐπιξέσαντες ἢ ἐπικόψαντες μέσφι διπλόης ἐς σάρκωσιν ἤγαγον. οἱ δὲ καὶ ἐςέτρωσαν τῷ ὀστέῳ, μέσφι μήνιγγος. εὔτολμα δὲ τὰ ἄκεα· ἀλλὰ χρῆσθαι, ἢν ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡ κεφαλαίη ἐπιμίμνῃ, ὁ δὲ νοσέων εὔθυμος, καὶ ὁ τόνος τοῦ σώματος ἀγαθός.

Κῆν ἐκ προςαγωγῆς ἔωσι, γυμνάσια ὀρθὰ ἐς στέρνα καὶ ὤμους· χειρονομίη· ἁλτήρων βολή· ἔξαλσις· καὶ ἡ ξυνευπαίδευτος ἐν τούτοις ἀνείλησις. Τρίψις τὰ πρῶτα καὶ τὰ ὕστατα, σκελῶν· κεφαλῆς δὲ, ἐς μέσον.

Πιττοκοπίη ξυνεχής. Φοινίσσειν δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἄλλοτε μὲν σίνηπι ξὺν ἄρτῳ διπλόῳ ἐγχρίοντα, ὡς μὴ ἀφόρητον εἴη τὸ πῦρ· ἄλλοτε δὲ φάρμακα ξυναλείφοντα, ὡς τὸ ξύνθετον τὸ διὰ τῆς λιμνήστιδος καὶ εὐφορβίου καὶ πυρέθρου. Ἔχει δὲ καὶ ἀνώδυνον πρός τε τὸν ἐν καιρῷ πόνον καὶ ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης τοῦ κακοῦ, θαψίης ὁ ὀπός· καὶ τὰ ξὺν τῇδε φάρμακα, ὁκόσα ἐςοιδαίνει τὸ δέρμα καὶ ἰόνθοισι ἴκελα ἐκφύει βλαστήματα.

Δίαιτα δὲ ἡ μὲν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν ἀλγέων, λεπτή· ὀλιγοποτίη καὶ ὑδροποτίη, ἐπίπροσθεν μάλιστα ἄκεός τινος. Ξύμπαν δὲ, δριμέων μὲν ἄφεξις, κρομμύων καὶ σκορόδων, καὶ ὀποῦ τοῦ σιλφίου· σινήπιος δὲ μὴ πάγχυ· καὶ γὰρ τὸ δριμὺ αὐτέου πρὸς τῇ τοῦ στομάχου ἀρετῇ καὶ ἐς κεφαλὴν οὐκ ἄχαρι, φλέγμα χύον, καὶ διαπνέον, ἢ

μύας accipias *usque ad μύας*, sicuti *ἐς ὅ* pro *ἕως οὗ* apud Iones in usu est, ne sic quidem sibi constabit noster, qui mox *ἀπάνευθεν καὶ τῶν μυῶν*. Itaque reposui quod Aretaeum scripsisse paene certum arbitror.

οἶνον εὐώδη λευκὸν ξὺν ῥοδίνῳ καταιονεῖν ἅλις.] Notemus *καταιονεῖν οἶνον*, quum longe sit familiarius *καταιονεῖν οἴνῳ* v. c. *κεφαλήν*. — Sed h. l. pars quae *καταιονεῖται*, non adponitur.

ἐπὶ τῇσι βυθίοισι ἐσχάρῃσι τιθέναι.] Vulgo *βαθίοισι* Pb. *τοῖσι βαθείοισι*. Voluit librarius *τῇσι βαθέῃσι*, vel *βαθείῃσι*. H. Pc. *βυθίοισι*, quam lect. recepi cum Wigano.

ἀλλὰ χρῆσθαι, ἢν ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡ κεφαλαίη ἐπιμίμνῃ, ὁ δὲ νοσέων εὔθυμος καὶ ὁ τόνος τοῦ σώματος ἀγαθός.] Libri *κῆν ἐπὶ πᾶσι* et *ἢ ὁ τόνος*: — neque *κῆν* isto loco, neque hoc *ἢ* ferri potest, adeo ut utrumque emendaverim. Petitus etiam *ἢν* requirebat.

κῆν ἐκ προςαγωγῆς ἔωσι κ. τ. λ.] H. l. *ἢν* ferunt libri omnes; sed quum voculam desiderarem, qua haec cum superioribus connecterentur, *κῆν* e superioribus huc retuli, ita ut *ἢν* et *κῆν* invicem locum commutare iuberem. Petito etiam aliquid deficere videbatur.

ἁλτήρων.] Καυτήρων H. V. G. v. l. Pa. *b. c. d.*

πιττοκοπίη ξυνεχής.] Libri omnes *πιττοκοπίη τῷ ἐμπάττειν ξυνεχής.* — Wiganus pro *ἐμπάττειν* desiderat *ἐμπλάσσειν*. Mihi totum illud *τῷ ἐμπάσσειν* eiiciendum videtur et ortum e glossa ad *πιττοκοπίη* adscripta, ita, ut in marg. quis interpretaretur *τὸ ἐμπάσσειν* s. *ἐμπλάσσειν*. — Apertum est *πιττοκοπίη ξυνεχής*: cf. in primis Alexis in fragm. com. mediae Ed. Meineke p. 508. Πιττοκοπία etiam *πιττοκονία*, *πιττοκωνία* audit, cf. Hesych. in *πισσοκωνίας* et *κωνῆσαι*, et *διακωνίσαι*. Idem est *δρωπακισμός*.

ἔχει δὲ καὶ ἀνώδυνον πρός τε τὸν ἐν καιρῷ πόνον καὶ ἐς μόχλευσιν τῆς ῥίζης τοῦ κακοῦ θαψίης ὁ ὀπός.] Libri *ἔχει δὲ καὶ ἄνοδον περί τε τὸν ἐν καιρῷ πόνον κ. τ. λ.* — Wiganus *ἀνώδυνον* legendum esse monuit, quod etiam Latine Crassus expressit. Sed neque *περί* fero: legendum *πρός*. De *τι* pone *ἀνώδυνον* omisso valet, quod supra alicubi adnotavi, saepius id tum apud alios, tum apud nostrum omitti.

πρὸς τῇ τοῦ στομάχου ἀρετῇ.] Mira locutio, ut indicetur *πρὸς τῷ φίλον εἶναι τῷ στομάχῳ*.

διελαῦνον κάτω. Ὀσπρίων κάκιστον κύαμος καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα, πισσοὶ, καὶ ὦχροι, καὶ δόλιχοι. δεύτερον Φακοὶ, οἵ γε ἔχουσι μέν τινας ἀρετὰς πέψιός τε καὶ ἐκκρίσιος, κεφαλῆς δὲ πλήσμιοι καὶ πόνου ποιητικοί· πλὴν ἑψηθέντες ξὺν πέπερι οὐκ ἀποξενωτέοι. Χόνδροι δὲ οἵ τε πλυτοὶ χαριέντες ξὺν οἴνῳ, καὶ μέλιτι ὅσον ἡδύναι· καὶ τὸ ἐκ τουτέων ῥόφημα καὶ οἱ ξὺν ἁπλοῖσι ζωμοῖσι. Καλοὶ δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ καρυκείᾳ καρποὶ, κάρου, κοριάνου, ἀνίσου, σελίνου· τουτέων δὲ κρέσσων ἡδύοσμος καὶ γλήχων· πρὸς γὰρ τῷ εὐώδεϊ ἴσχουσί τι καὶ οὔρων ἀγωγὸν καὶ φυσῶν ἔξοδον. Κρεῶν δὲ πονηρὰ μὲν τὰ παλαιὰ πάντα· νεοσφαγῆ δὲ ἀλέκτορος· πτηνῶν ἡ Φάσσα, ἡ πελειὰς, καὶ τὰ ἄλλα, ὁκόσα μὴ μάλιστα πίονα. συῶν τὰ ἄκρεα· λαγωὸς ὀπτός. ϐοὸς δὲ καὶ ὄϊος παχύνοντα καὶ κεφαλῆς πλήσμια. ἔριφος δὲ οὐ πάντῃ κακός. Γάλα καὶ τυροὶ, κεφαλαλγέες. Ἰχθύων οἱ πετραῖοι, ἠδὲ ὁκόσα κατὰ χώρην ἄριστοι. Λαχάνων δὲ ἑφθῶν μὲν, ὁκόσα οὔρων καὶ κοιλίας ὑπαγωγὰ, μαλάχη, ϐλίτον, τεῦτλον, ἀσπάραγοι, δριμὺ δὲ καὶ κράμβη. ὠμὰ δὲ, θριδακίνη πάντων ἄριστον. Ῥίζαι δὲ πονηραὶ καὶ ἑφθαί· ῥαφανίδες, γογγυλίδες, σταφυλῖνοι, οὐρητικὰ μὲν, πλήσμια δέ. σίσαρον, φυσῶδες μὲν καὶ στομάχου ἐπαρτικόν. Οἶνος λευκὸς, λεπτὸς, γλυκὺς μὲν ἐγγεγράφθω, στύψιος ἔχων, ὡς μὴ ἴσχειν τὴν γαστέρα. Τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν Φοίνικες πάσης ἰδέης. ὀπώρης δὲ σῦκα καὶ σταφυλὴ προςηνὲς, καὶ ὅ τι ἂν ἐπὶ τῆς ὥρης ἄριστον. Πλησμονὴ πάντων, καὶ τῶν ὠφελούντων, κακόν· κάκιον δὲ, ἀπεψίη. κόποι ἀπεψίης μὲν ἀσινέστεροι, ἐπιβλαβέες δὲ καὶ οἵδε. Περίπατοι ἕωθεν, ἐπὶ τῆς κοιλίης ἐκκρίσι· εὔπνοοι δὲ καὶ εὔφοροι. ἄριστοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῷ δείπνῳ. Αἰωρὴ μακρὰ, νήνεμος, ἀνήλιος τῇ κεφαλῇ· κακὸς γὰρ αὐτέῃ ὁ Σείριος. Ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, κακὸν ἐπίσπαστον. Ἀποδημίη, ἐς θερμότερον ἀπὸ ψυχρῶν, καὶ ἀπὸ

φλέγμα χύον.] Χέον Pb.

ὀσπρίων κάκιστον.] Κάκιστος Pb.

ὀσπρίων κάκιστον κυαμὸς καὶ τὰ τοῦδε εἴδεα, πισσοὶ, καὶ ὦχροι, καὶ δόλιχοι.] Libri καὶ ἐς τὰ τοῦδε εἴδεα: otiosum ἐς eieci, qua de re Wiganus itidem monuit. — Tum ὦχροι recte O.; ὠχροί minus recte ceteri. — Postrema Crassus interpretatur: «et eius species pisa et quae a Graecis ochri et dolichi nuncupantur." Miro modo Wiganus «et eius species, ut pisa tam pallida quam longa." Eo magis eius interpretationem miror, quod solus recte Graece ὦχρος edidit. Nempe ὦχροι sunt *ervilia*, ὠχροί sunt *pallidi*; δολίχους vero etiam φασηόλους et λοβούς dictos fuisse, docet Gal. de alim. fac. I. 28.

Φακοὶ, οἵ γε ἔχουσι μέν τινας ἀρετὰς πέψιός τε καὶ ἐκκρίσιος, κεφαλῆς δὲ πλήσμιοι καὶ πόνου ποιητικοί.] Libri in hisce πλήσμιον et ποιητικόν, quod aegre fero; saepius terminationes in οι et ον confunduntur a librariis. Itaque revocavi, quod Aretaeum scripsisse arbitrabar.

καλοὶ δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ καρυκείᾳ καρποί.] Libri καλοὶ γάρ κ. τ. λ. — Verum quum particulae causali hic locus non sit, δέ reposui.

σελίνου· τουτέων δὲ κρέσσων ἡδύοσμος.] Libri σελίνου δὲ τουτέων κρέσσων ἡ ἡδύοσμος ἡ (ἡ h. l. om. Pb.) ϐοτάνη. — Consentienter cum Wigano τουτέων δέ emendo; tum ἡδύοσμος scripsi, priore loco ἡ omittens et glossam reiiciens.

πρὸς γὰρ τῷ εὐώδεϊ ἴσχουσί τι καὶ οὔρων ἀγωγὸν καὶ φυσῶν ἔξοδον.] Libri: πρὸς τοῖσι εὐώδεσι ἴσχουσί τι κ. τ. λ. — Wiganus αἳ πρός κ. τ. λ. tentavit in adnn.; melius γάρ interponi mihi videtur. Sed praeterea τοῖσι εὐώδεσι me offendit, pro quo τῷ εὐώδεϊ legendum esse, facile vides. Tandem advertit φυσῶν ἔξοδόν τι, in quo ἔξοδον adiectivum est, transitiva notione, *expellens*, *educens*. Adiectivum ἀνέξοδος notum est: ἔξοδος in Lexx. meis desidero, nec tamen non sanum videtur; occurrit etiam in cap. 3. lib. II. de cur. m. diut.

νεοσφαγῆ δὲ ἀλέκτορος· πτηνῶν ἡ Φάσσα, ἡ πελειάς κ. τ. λ.] Vulgo ἡ πελειά: sed puto duo diversa animalia spectari: itaque quum vulgo ἡ πέλεια et ἡ πελειάς dicatur, omnibus libris vocem oxytonon ferentibus πελειάς reposui. — Wiganus ἀλεκτορίς malle se significat in adnn. — Mihi nihil in hac voce mutandum videtur.

λαγωὸς ὀπτός.] Vulgo λαγωὸς ὁ ὀπτός. Cum Pb. articulum omisi; λαγός V.

ϐοὸς δὲ καὶ ὄϊος παχύνοντα καὶ κεφαλῆς πλήσμια.] Edi solet παχῦνόν τε et πλήσμιον, sed παχύνοντα ferunt H. V. A. Pb. *c. d.* et πλήσμια Pb. — Hanc lect. recepi.

ὀπώρης δὲ σῦκα καὶ σταφυλὴ προςηνὲς, καὶ ὅ τι ἂν ἐπὶ τῆς ὥρης ἄριστον.] Miror librorum lect. σύκων δὲ ὀπώρη καὶ σταφυλή, pro ὀπώρης δὲ σῦκα καὶ σταφυλὴ κ. τ. λ. — Hoc modo legendum esse sum arbitratus.

καὶ οἵδε.] Καὶ οἵγε Pb.

εὔπνοοι δὲ καὶ εὔφοροι.] Καί in libris desideratur. Adposui de coniectura Wigani et mea.

ὑγρῶν ἐς ξηρότερον. Ξύμφορος δὲ πλοῦς, καὶ ἐν θαλάσσῃ διεξαγωγὴ τοῦ βίου. Κῆν παράλιός τις ᾖ, ἀγαθὸν λούεσθαί τε τῇ ἅλμῃ ψυχρῇ, καὶ νήχεσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τῇσι ψάμμοισι ἐγκαλινδέεσθαι, καὶ βιοτεύειν ἐς θάλασσαν.

Ἑτεροκρανίης ταὐτὰ ἄκεα. ὁκοῖα γὰρ τῇ κεφαλῇ ὅλῃ ἄκεα πρόςφορα, τοῖςδε πρὸς ἅπαν τῆς κεφαλῆς μέρος χρέεσθαι καλόν. Ὁκόσοισι δὲ ἐκ τῶνδε ἄφυκτος ἡ νοῦσος, ἐλλεβόρῳ χρέεσθαι, τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΚΟΤΩΜΑΤΙΚΩΝ.

Κεφ. β′.

Καὶ ἐκ διαδέξιος μὲν κεφαλαίης γίγνεται σκοτοδινίη. ἀτὰρ καὶ αὐτὴ πρώτη ἐπ' αἰτίῃσι φύεται, αἱμοῤῥοΐδων ῥόου ἐπισχέσι, κῆν ἀπὸ ῥινὸς αἷμα μὴ ῥέῃ πρόσθεν ῥέον, ἢ μὴ διαπνέηται τὸ σκῆνος, ἢ ἱδρῶτι, ἢ πόνῳ, πρόσθεν πονεύμενον. Ἢν μὲν ὦν ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ ξυστῇ, τάδε χρὴ πρήσσειν ἐς ἴησιν, ὁκόσα ἐπὶ τῇσι κεφαλαίῃσι λέλεκται. Τίσι δὲ καὶ βιαιότερον ἰῆσθαι χρὴ ἐς τέλος τῶν ἀκέων, ὕστερον φράσω. Ἢν δὲ ἀπό τευ ἐπισχέσιος ὑγρῶν ἡ νοῦσος ἀποβῇ, τὴν ξυνήθη ἔκκρισιν κινέειν· ὑγιηρὸν γὰρ τῆς φύσιος ἡ παλινδρομίη. Ἢν δὲ ἡ μὲν μέλλῃ, τὸ δὲ πάθος αὔξῃ, ἐπὶ μὲν τῇσι ἄλλῃσι ἐπισχέσεσι, τῇσι διὰ ῥινὸς, ἢ ἱδρώτων, φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ' ἀγκῶνι. Ἢν δ' ἐπὶ ἥπατι πλημμυροῦντι, ἢ σπληνὶ, ἤ τινι τῶν ἐν τοῖσι μέσοισι σπλάγχνων, ἀρήγον ἡ σικύη. Χρὴ δὲ ὁκόσον ἂν ἐκ φλεβὸς πολλὸν ἐκρέῃ, τοσόνδε ἐκ τῶνδε ἀφαιρέειν αἷμα· τόδε γὰρ τῆς προφάσιος ἡ τροφὴ, ὥςπερ δὴ καὶ γαστήρ. Ἐπὶ δὲ τῷδε τὰ τῆς κεφαλῆς ἄκεα ξυνάπτειν. Φλέβα τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ ὀρθὴν τάμνοντα, ἢ τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινὸς πρὸς τοῖσι κανθοῖσι· σικύην τῇ κορυφῇ προςβάλλειν· ἐκκόπτειν τὰς ἀρτηρίας· ξυρεῖν τὴν κεφαλὴν, φοινίσσειν· φλέγμα ἄγειν διὰ ῥινῶν πταρμικοῖσι,

ὁμιλίη γυναικὸς κεφαλῇ, νεύροις, κακὸν ἐπίσπαστον.] Illud κακὸν ἐπίσπαστον Homericum est.

Od. XVIII. 73.

ἦ τάχα Ἶρος Ἄϊρος ἐπίσπαστον κακὸν ἕξει,

et XXIV. 461.

— πίθεσθέ μοι, ὡς ἀγορεύω.

μὴ ἴομεν, μή πού τις ἐπίσπαστον κακὸν εὕρῃ.

Hunc locum iam Petitus laudavit.

καὶ ἐν θαλάσσῃ διεξαγωγὴ τοῦ βίου.] Edi solet ἐξαγωγὴ τοῦ βίου. V. habet δὲ ἀγωγὴ τοῦ βίου. Goup. ἴσως διεξαγωγή in varr. lectt. — Equidem Goupyli emendationem recipio.

ὁκοῖα γὰρ τῇ κεφαλῇ ὅλῃ ἄκεα προςφόρα.] In his cett. ὁκοῖον. Ego repono plur. num. ὁκοῖα. — Paulo ante νήχεσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ scripsi, libris praepositionem omittentibus.

ἐλλεβόρῳ χρέεσθαι, τῇ ἐσχάτῃ καὶ δυνατωτάτῃ πάντων ἀγωγῇ.] Wiganus ad h. l.: « ἀγωγῇ, inquit, nihil hic vox haec nisi, *remedium evacuans*, significare potest: quo sensu ἀγωγά quidem ab auctore nostro frequenter usurpatur; ἀγωγή autem vel ἐξαγωγὴ βίου supra alio longe sensu invenitur. Legendum credo ἀρωγῇ..... Crassus ἀγωγῇ *remedio* vertit, quare et ipse ἀρωγῇ forsan legit." Ab hoc dissentit Trillerus, qui ἀγωγῇ servandum et *eductionem*, *evacuans* significare dicit. — Me iudice procul dubio ἀγωγῇ recte se habet: sed non interpretor *evacuans*, sed *curandi rationem*, quam etiam hodie *methodum* vocare solemus. Simili sensu sumi apud Gal. lib. II. ad Glauc., scripsit Foës. in Oecon. — Nos *eene kuur* appellamus. Cf. Steph. Thes. in voce.

Cap. 2. ἐπ' αἰτίῃσι φύεται.] Ἐπ' αἰτίῃ φύεται Pd.

ξυστῇ.] Sic H. O. Pb. *c. d.*; ξυνστῇ vulgo editur.

ἐπὶ τῇσι κεφαλαίῃσι λέλεκται.] In his κεφαλῇσι H.V.Pc.*d.*

τίσι δὲ καὶ βιαιότερον ἰῆσθαι χρὴ ἐς τέλος κ. τ. λ.] Τοῖσι H. V. Pa. *b. c. d.* — ἐς τὸ τέλος Pb. in marg. — Cum his verbis cff. ea, quae mox leguntur: ἐπὴν δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἀκέων ἵκῃ ἐς τέλος κ. τ. λ.

ἢν δ' ἐπὶ ἥπατι πλημμυροῦντι.] Πλημμυροῦντι H. et ita in Pc. corrigitur in marg.; πλημμύροντι cett.

ἀρῆγον ἡ σικύη.] Ἄρηγον ἡ σ. Pc. *d.*

ὁκόσον ἂν ἐκ φλεβὸς πολλὸν ἐκρέῃ.] Vulgo ἐκρῇ, V. Pa. *d.* ἐκρεῖ, unde ἐκρέῃ pro nostri usu lego. Illud ὁκόσον ἂν ἐκ φλεβὸς πολλὸν ἐκρέῃ mihi diversum esse

ἢ διὰ στόματος, ὅκως ἔλεξα. ἅπαντα πρήσσειν ἐν κόσμῳ τῷ ἐπὶ τῇ κεφαλαίῃ εἰρημένῳ, πλὴν ὁκόσον κυκλαμίνου χυλὸς, ἢ ἀναγαλλίδος, ἔγχυτος εἰς τὴν ῥῖνα, ἔχει τὴν πρόςθεσιν.

Ἐπὴν δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἀκέων ἵκῃ ἐς τέλος, ὁκόσα βιαιότερα ἐς τοὺς σκοτώδεας, τάδε χρὴ πρήσσειν. Ἐμέτοισι τοῖσι ἀπὸ δείπνου, ἠδὲ τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων χρέεσθαι, τὸ ἐκ τοῦδε δέον ἐστὶ, ἀτὰρ ἠδὲ ἐς ἐλλεβόρου παρασκευήν· μελετῆσαι γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν ἐπὶ τοῖσι δεινοτέροισι ἐμετηρίοισι· ἀτὰρ καὶ τὸ φλέγμα λεπτότερον νῦν γίγνεται, καὶ ἐς τὸν ἐλλέβορον εὔχυτον. Ἐλλεβόρου δὲ δόσιες πλεῦνες· τοῖσι μὲν ἰσχυροτέροισι ὀρέξαι ἐς μέγεθος σησάμου, ἢ ὀλίγον ἀδρότερον, τετμημένον· ξὺν χόνδρῳ δὲ πλυτῷ ἢ φακῷ ἡ δόσις· σταθμὸς δὲ, ὁλκῆς δραχμαὶ δύο. ἐπὶ δὲ τῶν ἀσθενεστέρων καὶ ἰσχνοτέρων τὸ ἕψημα ξὺν μέλιτι· μέτρον, μυστίλαι δύο, ἢ τρεῖς. τῆς δὲ ποιήσιος ὁ τρόπος ἄλλῃ πῃ λελέξεται. Μεσηγὺ δὲ ἑκάστου ἄκεος, ἐπανατρέφειν τὸν νοσέοντα ἐς τὴν τῶν μέσων ὑπομονήν.

Ἀρήγειν δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσι παροξυσμοῖσι, ὧδε· διαδέειν μὲν τὰ σκέλεα ὑπὲρ σφυρὰ καὶ γούνατα, καὶ χειρὸς καρπούς τε καὶ βραχίονας ἔνερθε τῶν ὤμων πρὸς τοῖσι ἀγκῶσι. Τέγξιες κεφαλῆς· ῥόδινον μύρον ξὺν ὄξεϊ, ἐνεψῆσαι δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ ἕρπυλλον, ἢ σπονδύλιον, ἢ κισσοὺς, ἤ τι τοιόνδε. Ἀνάτριψις ἄκρων καὶ προςώπου. Ὄσφρησις ὄξεος, γλήχωνος, ἡδυόσμου, καὶ τάδε ξὺν ὄξεϊ. Διάστασις τῆς γένυος· ἔσθ' ὅπῃ

videtur ab ὁκόσον ἂν ἐκ φλεβὸς ἐκρέῃ: nempe illud interpretor ὁκόσον ἂν ἐκ φλεβὸς ἐκρέῃ, ὁκόταν πολλὸν ἐξ αὐτέης ῥέῃ.

ἢ τὰς ἑκατέρωθεν τῆς ῥινός.] Καὶ τὰς ἑ. τ. ῥ. V.

ἅπαντα πρήσσειν ἐν κόσμῳ κ. τ. λ.] Vulgo πράσσειν. Ionismum habet O. et ipse vidi in Pb. c. Ad nomen κόσμῳ cf. Oecon. Hipp.; vocabulum enim e libris Hippocraticis est desumtum.

ἐπὴν δὲ τῶν ἀμφὶ τὴν κεφαλὴν ἀκέων ἵκῃ ἐς τέλος.] Vulgo editur ἥκῃ. — Pb. ἐπεὶ — ἥκεο. — Illud ἥκῃ ferri non potest, requiritur secunda persona, eaque aoristi temporis, itaque ἵκῃ ab ἱκόμην: ne ἥκῃς quidem congruum esset, me iudice.

μελετῆσαι γὰρ χρὴ τὸν στόμαχον ἐμέειν ἐπὶ τοῖσι δεινοτέροισι ἐμετηρίοισι.] Libri μελέτησι γὰρ χρὴ τοῦ στομάχου ἐμέειν κ. τ. λ. — Exhibui emendationem Wigani, in quam et ipse incideram. — Contulit dudum editor Anglus verba e cap. de cur. melancholiae: ἐπίπροσθεν δὲ τοῦ ἐλλεβόρου χρὴ τόν τε στόμαχον μελετῆσαι ἐξεμέειν καὶ τὰ ὑγρὰ λεπτῦναι.

καὶ ἐς τόν ἐλλέβορον εὔχυτον.] Ἐς τὸ ἐλλέβορον vulgo; τὸν H. V. O. Pb. c.

ἐλλεβόρου δὲ δόσιες πλεῦνες· τοῖσι μὲν ἰσχυροτέροισι ὀρέξαι ἐς μέγεθος σησάμου ἢ ὀλίγον ἀδρότερον τετμημένον· ξὺν χόνδρῳ δὲ πλυτῷ ἢ φακῷ ἡ δόσις· σταθμὸς δὲ, ὁλκῆς δραχμαὶ δύο.] Libri in hisce: τοῖσι μὲν ἰσχυροτέροισι ἀρῆξαι ἐς μέγεθος ἄμης (ἄμμης emendatur in Pb.) ἢ ὀλίγον ἀδρότερον τετμημέναι (τετμηκέναι H. V. m. O. Pc. d.) ξὺν χόνδρῳ τε πλυτῷ κ. τ. λ. — et mox δράχμας δύο V. pro vulgato δραχμαὶ δύο. — Pro isto ἄμης Wiganus χήμης coniicit parum feliciter. — Petitus esse dicit, qui non ἄμης sed σησάμου legant, quam lectionem veriorem sibi videri. Longe certissimum est, in ἄμης vestigium superesse nominis σησάμου: cf. Pauli verba e VII. 10.: ὁ δὲ δὴ πάντων δραστικώτατος τρόπος τοιοῦτός τίς ἐστι· κατατέμνων τοῦ ἐλλεβόρου τὰς ῥίζας εἰς μεγέθη παραπλήσια σησάμοις κ. τ. λ. — Verum miror, interpretes non animadvertisse praeterea alia latere vitia. Nimirum in isto τετμημέναι, quod in libris nonnullis abiit in τετμηκέναι pessima quadam librariorum coniectura, latet τετμημένον, et vero pro ἀρῆξαι, quod prorsus sensu cassum h. l., legendum est ὀρέξαι, sicuti infra ἄρτου μούνου ὀρέγειν, ubi vide quae adnotavimus. — Tandem pro χόνδρῳ τε πλυτῷ de meo reposui χόνδρῳ δὲ πλυτῷ. — Iam locus probabiliter descriptus esse videtur.

μυστίλαι.] Μυστεῖλαι Pa. c. d. μυστήλαι Pb.

λελέξεται.] Sic O. Pc. d. λέξεται cett.

ἐπανατρέφειν.] Ὑπανατρέφειν vulgo: ὑπανατραφεῖν V. ὑπαναστραφέειν H. ὑπανατραφέειν Pa. b. c. d. Repono ἐπανατρέφειν, collato loco e cap. de cur. melancholiae: εἶτ' αὖθις ἐπανατρέφειν. Iisdem verbis collatis idem dudum desideravit Wiganus.

ἔνερθε.] Ἔνερθεν Pb. c. d.

τέγξιες κεφαλῆς· ῥόδινον μύρον ξὺν ὄξεϊ, ἐνεψῆσαι δὲ χρὴ τῷ ἐλαίῳ ἕρπυλλον, ἢ σπονδύλιον, ἢ κισσοὺς, ἤ τι τοιόνδε.] Καὶ σπονδύλιον V. — Sed maxime me advertit κισσούς plurali numero: — in cap. de cur. phrenitidis κισσοῦ χυλὸς adiicitur τέγξεσι κεφαλῆς, ita ut fere coniicias: ἢ κισσοῦ χυλὸν ἐγχέειν, ἤ τι τοιόνδε. — Sed fortasse h. l. κισσοί plur. num. indicat κισσοῦ καρπούς, hederae baccas, quarum frequenter fit mentio v. c. apud Scribonium Largum in remediis ad capitis dolorem. Vel κισσούς accipiendum de pluribus κισσοῦ speciebus, sicuti noster ἄλητα plur. num. de variis ἀλήτου generibus usurpat. Non memini me apud alios κισσοί plur. numero legere. — De meo ἕρπυλλον scripsi; libri ἑρπύλλιον. Nempe librarii terminationem sequentis nominis ad hoc transtulerunt; saepe noster ἑρπύλλου κόμη v. c., non ἑρπυλλίου.

γὰρ ἐρείδουσι τὰς γνάθους. γαργαλισμὸς παρισθμίων· ἐμέτου πρόκλησις. ἐπὶ γὰρ ἐκχύσι κοτὲ φλέγματος ἀνέγροντο ἐκ τοῦ ζόφου. Τάδε μὲν ὦν ἐς τὴν τοῦ παροξυσμοῦ παρηγορίην, καὶ σκέδασιν τοῦ ζοφώδεος.

Διαίτης δὲ περὶ ἁπάσης τῆς ἐν τῇ θεραπείῃ καὶ τῆς ἐς αὖθις, τάδε γιγνώσκω. Ὕπνος πουλὺς κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη· πουλὺς μὲν γὰρ ναρκᾷ τὰς αἰσθήσιας, τῆς κεφαλῆς ἀτμῶν πλημμύρα· τάδε μέντοι βάρεος καὶ ἤχων καὶ μαρμαρυγῶν ἐστὶ αἴτια, τῆς νούσου τὰ ξύμβολα. ἀγρυπνίη δὲ ἄπεπτον, ἄτροφον, καματηρὸν τῷ σκήνεϊ, ἄθυμον, εὐπαράγωγον τῆς γνώμης· διὰ τόδε ῥηϊδίως μαίνονται καὶ μελαγχολέουσι οἵδε. ξύμφορος δὲ ὁ μέτριος ἐς τὴν τῆς τροφῆς οἰκονομίην, καὶ ἐς ἀνάπαυλαν τῶν δι' ἡμέρης καμάτων. Προεδρίη τῆς κοιλίης ἐς ἀπόκρισιν· διαπνοῆς γὰρ ἡ μέζων αἰτίη, κοιλίη. Ἀνάτριψις αὖθις σκελῶν δι' ἡμιτυμβίων τρηχέων, μέσφι φοινίξιος· ἔπειτα, νώτου καὶ πλευρέων· ὕστατα, κεφαλῆς. Ἀπὸ τουτέων, περίπατοι, προσηνέες μὲν ἀρχῆθεν, καὶ ἐς ἀπόπαυσιν· ἐπίτροχοι δὲ, οἱ μέσοι. ἠρεμίη, κατάστασις τοῦ πνεύματος ἐπὶ τοῖσι περιπάτοισι ἔστω. Ἀναφωνέειν χρὴ, τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεόμενον ἠχέειν. ὀξέες γὰρ, κεφαλῆς διαστάσιες, κροτάφων παλμοὶ, ἐγκεφάλου διασφύξιες, ὀφθαλμῶν πρήσιες, ἤχων ἀκοή. μετρίη ὀξυφωνίη, κεφαλῇ ὀνηϊστόν. Ἔπειτα δὲ καιρὸς αἰώρης, ἐς διαπνοὴν τοῦ παντὸς κεφαλῆς βάρεος· πλῆθος δὲ ἔστω πολλὸν, πλὴν ὁκόσον ἀκάματον ᾖ· μηδὲ ἐπὶ ἑλιγμοῖσι τοῖσι τοῦ χωρίου, μηδὲ ξυνεχέσι καμπῇσι αἰώρη γιγνέσθω· ἰλίγγων γὰρ τάδε προκλήσιες. Εὐθέες δὲ καὶ μακροὶ, καὶ λεῖοι ἔστων καὶ οἱ περίπατοι. Ἢν μὲν ὦν ἐν ἔθει ἔωσι ἀρίστου, ἄρτου μούνου

γαργαλισμὸς παρισθμίων.] Vulgo *γαργαρισμός*, sed Pd. *γαργαλισμός*, quod interpretes dudum requirebant.

ἀνέγροντο.] Ἀνέγρεντο Pa. *b. c. d.*

ὕπνος πουλὺς, κακόν· κακὸν δὲ καὶ ἀϋπνίη.] Prius illud *κακόν* in libris interiit. Addendum esse, nemo interpretum non vidit.

πουλὺς μὲν γὰρ ναρκᾷ τὰς αἰσθήσιας, τῆς κεφαλῆς ἀτμῶν πλημμύρα· τάδε μέντοι βάρεος καὶ ἤχων καὶ μαρμαρυγῶν ἐστι αἴτια, τῆς νούσου τὰ ξύμβολα.] Libri: *πολὺς* (*πουλύς* Pc. d.) *μὲν γὰρ ναρκᾷ τὰς αἰσθήσιας τῆς κεφαλῆς· ἀτμῶν πλημμύρα ὄκνος ἁπάσης πρήξιος. τάδε μέντοι βάρεος καὶ ἤχων καὶ μαρμαρυγῶν* (*μαρμαρυγμῶν* H. V. Pa. *b. c. d.*) *ἐστὶ αἴτια τῆς ν. τὰ ξ.* — Omnes interpretes consentiunt in iungendo *αἰσθήσιας τῆς κεφαλῆς*: satis mirari nequeo, eos non vidisse iungendum esse *τῆς κεφαλῆς ἀτμῶν πλημμύρα*; nam re vera haec vaporum in capite *πλήμμυρα* obtundit sensus et gravitatem capitis facit, et visum et auditum turbat. — Verum, quum haec omnia tam arcte cohaereant rerum ipsarum natura, sponte patet etiam totum illud *ὄκνος ἁπάσης πρήξιος* esse eiiciendum, quum ab hoc loco alienum sit; et licet nesciam, quomodo aut unde huc devenerit, propterea non minus sum certus delendum esse.

εὐπαράγωγον τῆς γνώμης· διὰ τόδε ῥηϊδίως κ. τ. λ.] Libri omnes *εὐπαράγωγος ἡ γνώμη*: restitui de coniectura: Petitus idem quidem requirebat, sed tamen vulgatam tueri videtur. — Vulgo *διὰ τάδε*: cum Wig. ex H. *διὰ τόδε* exhibui.

προεδρίη τῆς κοιλίης ἐς ἀπόκρισιν· διαπνοῆς γὰρ ἡ μέζων αἰτίη κοιλίη.] Libri *πρόνοια καὶ ἐπιμονή. προεδρίη τῆς κ. τ. λ.* — Illud *πρόνοια καὶ ἐπιμονή* in H. Pc. non legitur; in Pd. margini tantum est adscriptum. — Crassus Latine non est interpretatus. Petitus vitio intrusa credidit. Wiganus: « *πρόνοια* etc., inquit, an recte omnia?" — Me iudice illud *πρόνοια καὶ ἐπιμονή* ab interprete nescio quo est profectum *προεδρίη* illustrare volente. — Cum hoc loco cff. verba supra obvia: *τόδε* (*τὸ αἷμα*) *γὰρ τῆς προφάσιος ἡ τροφή· ὥσπερ δὴ καὶ γαστήρ.*

ἀνάτριψις αὖθις σκελῶν δι' ἡμιτυμβίων τρηχέων.] Ἡμιτυβίων mentio facta apud Hipp. — Cf. Foës. Oecon. in voce, ubi nostri auctoris verba laudat magnus divini senis interpres.

ἀναφωνέειν χρὴ τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι μᾶλλον χρεόμενον ἠχέειν.] Illud *ἠχέειν* Petito displicet, qui *ἢ ὀξέσι* reponi cupit. Fallitur vir eruditissimus: *ἠχέειν* rectissime habet: sunt qui eiusmodi infinitivi per *ὥστε* additum exponant: *τοῖσι βαρέσι φθόγγοισι χρεόμενον ὥστε* (*ἐς τὸ*) *ἠχέειν.*

ἐς διαπνοὴν τοῦ παντὸς κεφαλῆς βάρεος.] Κεφάλου Pb. et in marg. — *ἐγκεφάλου* emendatur.

πλῆθος δὲ ἔστω πολλόν.] Imperativum *ἔστω* de coniectura exhibeo: *ἔσται* vulgo. — Advertit *πλῆθος* ad *αἰώρην* relatum: mirum quodammodo sonat mihi *πλῆθος αἰώρης*!

μηδὲ ἐπὶ ἑλιγμοῖσι τοῖσι τοῦ χωρίου, μηδὲ ξυνεχέσι καμπῇσι αἰώρη γιγνέσθω. ἰλίγγων γὰρ τάδε προκλήσιες.] Initio horum verborum *μηδέ* in libris deficit. — Crassus:

ὀρέγειν, ὁκόσον μηδὲν ἐμποδὼν τοῖσι γυμνασίοισι ἔμμεναι· προπεπέφθαι γὰρ χρή. Ἐπὶ δὲ τοῖσι κεφαλὴ καὶ χεῖρες καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες πρηέως, οἷον ἐς ἀνάκλησιν θέρμης καὶ εὐσαρκίης, καὶ τόνου. Ἔπειτα κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον ἑωυτέου μέζονι ὑπέχοντα. Ἀτὰρ καὶ τὰ γυμνάσια ἐς τραχήλου πρήσιας, καὶ ἐς διωσμὸν χειρῶν, ξυντείνει εὐπαιδεύτως. Ὑπεραιωρεῦντα δὲ χρὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰς ὄψιας γυμνάζειν, χειρονομίῃ, ἢ δίσκων βολῇ, ἢ φιλονεικεῦντα πυγμῇ.' Κακὸν δὲ σφαῖρα, μικρή τε καὶ μεγάλη. τῆς γὰρ κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐντάσιες σκοτώματα ποιέουσι. Ἄριστον ἀφάλσιες, καὶ δρόμοι. τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν ἐς τὰ σκέλεα. Πάντων τονώσιες· ψυχρολουσίη ἀλουσίης κρέσσων· ἀλουσίη δὲ θερμολουσίης. στῦψαι, πυκνῶσαι, ξηρῆναι κεφαλὴν, ψυχρολουσίη δυνατωτάτη, ὑγείης ἡ κατάστασις ὑγρῆναι, λῦσαι, ἀχλυῶσαι, θερμολουσίη δυνατωτάτη· κεφαλῆς δὲ νούσου αἱ προφάσιες· τοιοίδε καὶ οἱ νότοι, βαρυήκοοι. Ἡσυχίη ἐπὶ τοῖσι γυμνασίοισι, ἐς κατάστασιν τοῦ ταράχου. Πιέξιες τῆς κεφαλῆς ἐς τὴν τοῦ δέρματος ξύσιν.

Προπόσιες ὕδατος, ἢ οἴνου ὑδαρέος. Ἄριστον εὐτελές· λαχάνων κόμης τὰ μαλθακτήρια, μαλάχης, τεύτλου, βλίτου. ἔμβαμμα εὐστόμαχον, εὔστομον, κοιλίης μαλθακτικὸν, ἀβαρὲς δὲ κεφαλῇ, διὰ θύμου, ἢ θύμβρης, ἢ σινήπιος. ᾠῶν τὰ θερμὰ χειμῶνος, θέρεος δὲ τὰ ψυχρὰ, γυμνὰ τοῦ ὀστρακώδεος, μὴ ὀπτά· ἐλαῖαι, φοίνικες, τάριχος ὡραῖον. χόνδρος πλυτὸς, ξύν τινι τῶν γλυκέων, ὁκόσον ἡδῦναι, αἱρετόν.

neque... neque. Wiganus *μή* requirebat. — Malui *μηδέ* exhibere.

ἔστων καὶ οἱ περίπατοι.] Οἱ om. *Pb.* — *ὑπέρτατοι* pro *οἱ περίπατοι* H. V. G. v. l. *Pa. c. d.*

ἄρτου μούνου ὀρέγειν.] Vulgo *μόνου*: Ionismum praebet O. *μόνον Pd.* — Tum vero *Pa. b. c. d.* *ἀρήγειν*: itaque vides, nos haud adeo temere supra *ἀρῆξαι* in *ὀρέξαι* mutasse.

προπεπέφθαι γὰρ χρή. Ἐπὶ δὲ τοῖσι κεφαλὴ καὶ χεῖρες καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες πρηέως, οἷον ἐς ἀνάκλησιν θέρμης καὶ εὐσαρκίης, καὶ τόνου.] Libri *προπεπέφθαι γὰρ χρή. κεφαλῇ* (*κεφαλή* O.) *καὶ χεῖρες καὶ αἱ τῶνδε τρίψιες· ἐπὶ δὲ τοῖσι οἷον πρηέως ἐς ἀνάκλησιν θέρμης κ. τ. λ.* — Crassus nescio quo modo Latine vulgatam est interpretatus. Wigauus *οἶνον* desiderat pro *οἷον*. Petitus lacunam esse suspicatur. — Equidem verba a librariis turbata ad pristinum ordinem revocasse mihi videor.

ἔπειτα κεφαλὴν τρίβεσθαι ὄρθιον ἑωυτέου μέζονι ὑπέχοντα.] Crassus: « postea suum ipsius caput erectum fricato, diutius hunc laborem sustinens.” Eodem modo interpretatur Wiganus, qui illum descripsit, et in adnn. adeo vitium latere arbitratur in *μέζονι ὑπέχοντα.* — Rem acu tetigit Petitus: «Vult fricari, inquit, recto ab aliquo [puto eum voluisse *rectum ab aliquo* E.], qui proceriori sit corpore; ita ut aeger stans inferior sit.” — Verissime hic: inest breviloquentia in Aretaei verbis. Interpretor: *ἔπειτα (τὸν νοσέοντα τὴν) κεφαλὴν τρίβεσθαι (χρὴ, ἑωυτὸν) ὄρθιον ἑωυτέου μέζονι (τινὶ) ὑπέχοντα.* — Itaque non verum est *ὑπέχειν* h. l. *subesse* significare, ut vult Petitus; neque vero hic locum, quem bene ceperat, coniectura insuper tentare debuerat. Verba sanissima sunt, bene Graeca et eleganti auctore digna.

καὶ ἐς διωσμὸν χειρῶν ξυντείνει.] *Διωγμόν* H. *Pc. d.* *συντείνει* vulgo: *ξυντ.* O. *Pa. b. c. d.*

ἢ δίσκων βολῇ, ἢ φιλονεικεῦντα πυγμῇ.] Ἢ ante *φιλονεικεῦντα* in libris desideratur et de coniectura est additum. Crassus et Wig. Latine expresserunt.

κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἱ δινήσιές τε καὶ ἐντάσιες.] Libri *ἐνστάσιες*. Crassus « intentiones;” — quod requirit etiam Wiganus.

ἄριστον ἀφάλσιες καὶ δρόμοι. τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν ἐς τὰ σκέλεα. Πάντων τονώσιες· ψυχρολουσίη κ. τ. λ.] Pro *ἀφάλσιες Pb.* *ἀφέσεις*. — Interpretes iungunt *τὸ ὀξὺ μὲν πᾶν ἐς τὰ σκέλεα πάντων τονώσιες*. Crassus: «omnia velocia exercitia cruribus conveniunt et omnia roborant.” Wiganus: « quin et omnia acria crurum exercitia totum corpus roborant.” — Me iudice haud ita explicanda sunt Aretaei verba, sed *πάντων τονώσιες* absolute per se est sumendum; et vero potius cum seqq. *ψυχρολουσίη κ. τ. λ.* cohaeret, quam cum superioribus.

ψυχρολουσίη ἀλουσίης κρέσσων.] *Pb.* *ψυχρολουσίη κρέσσων ἀλουσίης.*

κεφαλῆς δὲ νούσου αἱ προφάσιες.] Pro *δέ*, quod de coniectura repono, libri *γάρ*. Causalis particula h. l. nullo modo ferri potest.

πιέξιες τῆς κεφαλῆς ἐς τὴν τοῦ δέρματος ξύσιν.] Edi solet *πίεσις*: sed *πιέξιες* ferunt H. V. A. *Pa. b. c. d.*: nullam vidi causam, cur formam in libris Hippocraticis frequenter obviam non reciperem. Mire haec interpretatur Crassus: « capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt.” — Wiganus: « capitis compressio ad pruritus in cute commotionem.” — Me iudice *ἐς* h. l. est *usque ad*; itaque significat, puto, Aretaeus: caput tam fortiter comprimendum esse, ut cutis atteratur et prope absit, quin radatur.

προπόσιες ὕδατος ἢ οἴνου ὑδαρέος.] Sic H. V. O. *Pc. d.* — Cett. pone *ὕδατος* insertum ferunt *πόσι*, quod Crassus Latine non expressit et apud Henyschium uncinis interceptum est. Delendum esse Petitus quoque vidit.

ἐπὶ τοῖςδε ἅλες. Ἠρεμίη· ἡσυχίη, καὶ ἀκοῆς, καὶ λαλιῆς Περίπατοι, ἔνθα ἂν εὔπνοον καὶ εὔχαρι, δένδρεσι, ἢ ϐοτάνῃσι. Ἢν δὲ ἐς δεῖπνον ἥκῃ, μάλιστα μὲν αὖθις ψυχρολουτέειν, σμικρὸν ὑποχρισάμενον λίπαϊ· εἰ δὲ μὴ, σκέλεα μοῦνον. Τὸ δεῖπνον, σιτῶδες, οἷον ἰτρίον, ἢ ῥόφημα χόνδρου, ἢ πτισάνη ἄφυσος, ἑψῆσι εὔπεπτος. Φάρμακα δὲ τὰ ἐς ἡδονὴν τῆς πτισάνης, πέπερι, γλήχων, ἡδύοσμον, κρομμύων ἢ πράσου σμικρὸν, μηδὲ ὁκόσον ἐμπλεῦσαι. ὄξεος δὲ τὸ δριμὺ ξύμφορον. Κρεῶν, τὰ ἐκ πιόνων μὴ πίονα· συῶν πόδες, καὶ κεφαλή· πτηνὰ πάντα· τῷ πλήθεϊ δὲ τεκμαίρεσθαι· λαγὼς καὶ τὰ θηρευτὰ δὲ ἄλλα· ἀλεκτορὶς εὔπορος καὶ ξύμφορος. Τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν φοίνικος, ἢ τῶν ὡραίων σύκων, ἢ σταφυλῆς, ἣν ἄφυσος ὤνθρωπος ἔῃ, ἠδὲ πεμμάτων, ἣν εὔπεπτα, καὶ ἄκνισα, καὶ κοῦφα. Περίπατοι· θυμηδίη. ἐν ἡσυχίῃ ἐς ὕπνον ἄφεσις.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΠΙΛΗΨΙΗΣ.

Κεφ. δ'.

Ἀκέων ὅ τι περ μέγα καὶ δυνατώτατον ἐς ἐπιληψίην χρέεσθαι· φυγὴ γὰρ οὐ μοῦνον ἐπιπόνου πάθεος, καὶ κινδυνώδεος ἐφ' ἑκάστης ὑπομνήσιος, ἀλλὰ καὶ ἰδέης αἴσχεος, καὶ ὀνείδεος τῆς ξυμφορῆς. Καί μοι δοκέω, εἴ περ εἰς ἀλλήλους ἐν τοῖσι

ἀβαρὲς δὲ κεφαλῇ.] Κεφαλῆς *Pb.*

περίπατοι, ἔνθα ἂν εὔπνοον καὶ εὔχαρι, δένδρεσι, ἢ ϐοτάνῃσι.] Vulgo *περίπατοι ἔνθα ἂν εὔπνοον· εὔχαρι δένδρεσι ἢ β.* — In O. ex H. legis *ἔνθα ἂν εὔπνοον ἢ εὔχαρι κ. τ. λ.* — Pro particula disiunctiva ante *εὔχαρι* repono coniunctionem *καί*: fortasse tamen in *ἢ* latet *ἦ*, ita ut copula prorsus interierit, et legendum sit: *ἔνθα ἂν εὔπνοον ἦ καὶ εὔχαρι κ. τ. λ.*

κρομμύων, ἢ πράσου σμικρὸν, μηδὲ ὁκόσον ἐμπλεῦσαι. ὄξεος δὲ τὸ δριμὺ ξύμφορον.] Editur *πράσων*, ut habent libri omnes: sed quemadmodum *κρόμμυα* plurali numero, ita *πράσον* singulari scribere solent Graeci; librarii vero terminationes confudisse videntur, ita ut *πράσου* reponam. Non obliviscor *τὰ πράσα* plurali numero in cap. de pleuritide obvium esse; sed ibi scriptura certa videtur, non hoc loco. — Ad *ἐμπλεῦσαι* supple cogitatione s. *τῇ κοιλίῃ* s. *τῷ στομάχῳ.* — Vulgo *ὄξος*: praefero genitivum, quem praebent H. V. A. *Pb. c. d.*

κρεῶν τὰ ἐκ πιόνων μὴ πίονα· συῶν πόδες καὶ κεφαλή· πτηνὰ πάντα· τῷ πλήθεϊ δὲ τεκμαίρεσθαι. λαγὼς καὶ τὰ θηρευτὰ δὲ ἄλλα· ἀλεκτορὶς εὔπορος καὶ ξύμφορος.] In vulgata in libris scriptis et editis omnibus *ἄλλα* abest, et *καὶ τὰ θηρευτὰ δέ* tantum legitur. — Petito in vulgata *δέ* pone *θηρευτά* abundare videtur, neque intelligit verba *τῷ πλήθεϊ δὲ τεκμαίρεσθαι.* — Mihi *λαγὼς καὶ τὰ θηρευτὰ δέ* propterea displicet, quod ipse *λαγώς* ad *τὰ θηρευτά* pertinet; itaque vocabulum excidisse puto, quo praeter leporem etiam ceteram venationem commendet auctor, adeoque *ἄλλα* de meo infero, quod ante *ἀλεκτορίς* ob literarum similitudinem facile interire potuit. — Verba a Petito non intellecta expono: *τῷ πλήθεϊ δὲ τῷ ἐν τῇ χώρῃ παρεόντι τεκμαίρεσθαι τίνα μάλιστα ἂν παρέχοις τῷ νοσέοντι*: nam ita accipienda esse, docet sequens *ἀλεκτορὶς εὔπορος*, quod est *ἐν πάσῃ χώρῃ εὔπορος.*

τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν φοίνικος, ἢ τῶν ὡραίων σύκων, ἢ σταφυλῆς, ἣν ἄφυσος ὤνθρωπος ἔῃ, ἠδὲ πεμμάτων, ἣν εὔπεπτα, καὶ ἄκνισα, καὶ κοῦφα.] Libri in hisce: *ἣν ἄφυσος ὤνθρωπος* (*ἄνθρωπος* O.) *ἔῃ, εὖ τοῖσι* (*εὖ καλὸν ἐν τούτοις τοῖσιν* O. A. *καλὸν ἐν τούτοις* V. et *Pd.* in marg.) *ἠδὲ πεμμάτων εὔπεπτα κ. τ. λ.* — Quid Crassus legerit, ex huius Latinis haud satis certo patet. Petitus *εὐθετήσει δὲ πεμμάτων εὔπεπτα* tentat. Wiganus ad *εὖ καλόν*, quod recipit, adnotat: «mendosa haec esse, manifestum." — Mihi locus corruptus videtur et difficilis eius restitutio: puto *εὖ* repetitionem esse superioris *ἔῃ*: itaque si illud *καλὸν κ. τ. λ.* recipere velis, possis scribere: *ἣν ἄφυσος ὤνθρ. ἔῃ· καλὸν ἐν τούτοισι ἠδὲ πεμμάτων τὰ εὔπεπτα κ. τ. λ.* — Sed potius me iudice suspiceris, illud *καλὸν ἐν τούτοισι* recentiori manui originem debere; itaque conieci *πλὴν φοίνικος, ἢ τῶν ὡραίων σύκων, ἢ σταφυλῆς, ἣν ἄφυσος ὤνθρωπος ἔῃ, ἠδὲ πεμμάτων, ἣν εὔπεπτα, καὶ ἄκνισα, καὶ κοῦφα.* Nimirum ad genus *τράγημα* pertinet species *πεμμάτων*, et in mea loci scriptura iam genitivus *πεμμάτων* a *πλήν* pendet. — Quod ad horum verborum initium attinet, cap. superiore etiam posuit: *τράγημα πᾶν κεφαλαλγὲς, πλὴν φοίνικες πάσης ἰδέης.*

θυμηδίη.] Sic O. *Pa. b. c. d.*; *θυμηδία* cett.

Cap. 4. *φυγὴ γὰρ οὐ μοῦνον κ. τ. λ.*] Οὐ omm. H. V. *Pa. b. d.*

τῆς ξυμφορῆς.] Ξυμφ. O. *Pc.* συμφ. cett.

οὐκέτι ἐπιφοιτέει ἐς τὸν ἄνθρωπον· ξυναποίχεται γὰρ

παροξυσμοῖσι ἐνέβλεπον, ὁκόσα πάσχουσι οἱ νοσεῦντες, οὐκ ἂν ἔτι ζώειν τλαῖεν ἄν. ἀλλὰ γὰρ τὰ δεινὰ ἑκάστῳ καὶ τὰ αἰσχρὰ ἀναισθησίη καὶ ἀθεησίη κρύπτει. Ξυνομαρτεῖν δὲ τὴν ἰητρείην τῇ ῥαστώνῃ τῆς φύσιος ἄριστον, εὖτε τῇσι μεταβολῇσι τῆς ἡλικίης ἐς μέγα ἀμείβει τὸν ἄνθρωπον. εἰ γὰρ ἡ ξυνήθης τῷ κακῷ δίαιτα, ἐν ᾗ ἐμβιοτεύει ἡ νοῦσος, οἴχετο, οὐκέτι ἐπιφοιτέει ἐς τὸν ἄνθρωπον· ξυναποίχεται γὰρ τῷ πρόσθεν ἠθεϊ.

Ἢν ὦν τῆς κεφαλῆς λάβηται καὶ ἐνοικέῃ τῇδε, ἅπαντα χρὴ πρήσσειν, ὁκόσα μοι ἀμφὶ κεφαλαίης λέλεκται, ἀμφί τε τὰς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιας, φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς ὀρθίας, σικύης, ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας. Τὰς δὲ ἀφαιρέσιας μὴ μέσφι λειποθυμίης ποιέεσθαι· πρόκλησις γὰρ τοῦ πάθεος λειποθυμίη. Ἀρτηρίας τάμνειν ἁπάσας, τάς τε ὤτων πρόσω τε καὶ ὀπίσω. Καθάρσιας δὲ ποιέεσθαι ἐξοχέας τουτέων πάντων τῇ ἱερῇ, καὶ τῆς κεφαλῆς τοῖσι ἄγουσι φλέγμα. Πολλῷ δὲ δυνατώτερα ἔστω φάρμακα· φέρει γὰρ ἡ ἕξις τῶνδε τοὺς πόνους. εὐθυμίη δὲ καὶ εὐελπιστίη τίθησι τοὺς νοσέοντας τλήμονας. Χρεὼν καὶ πῦρ φέρειν ἐς τὴν κεφαλήν· ἀνύει γάρ. Τετρῆναι δὲ χρὴ πρῶτα τὸ ὀστέον μέχρι διπλόης· ἔπειτα κηρωτῇσι καὶ ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι, ἔς τ' ἂν ἡ μῆνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ. κἢν ἔτι σμικρὸν ἀντέχῃ μέχρι αὐτομάτου ἀποστάσιος, τερέτρῳ χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνά, ὅτε μέλαινά κοτε τουτέων καὶ παχείη εὑρέθῃ ἡ μῆνιγξ. Καὶ ἐπήν, ἐς μύδησιν, ἢ καὶ κάθαρσιν, τοῦ ἰητροῦ εὐτόλμως ἀκεομένου, ἐς ὠτειλὴν ξυμβῇ τὸ τρῶμα, ὤνθρωπος

τῷ πρόσθεν ἠθεϊ.] Libri omnes ἐπιφοιτεύει, quae forma librariis debetur terminationem verbi ἐμβιοτεύει ad Ionicum ἐπιφοιτέει trahentibus. Ceterum frustra olim ad Hipp. de victu acut. hunc locum tentavi ἤθεϊ pro ἠθεϊ legere suadens: nimirum ἤθεα pro τόποι, ἐν οἷς ἀναστρέφονται plurali numero occurrit quidem, sed non sing. num. ἦθος eo sensu dici solet.

ἢν ὦν τῆς κεφαλῆς λάβηται, καὶ ἐνοικέῃ τῇδε, ἅπαντα χρὴ πρήσσειν, ὁκόσα μοι ἀμφὶ κεφαλαίης λέλεκται, ἀμφί τε τὰς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιας, φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς ὀρθίας, σικύης, ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας.] Libri haec ad hunc modum scripta ferunt: ἢν ὦν τῆς κεφαλῆς λάβηται, ἐνοικέει. τῇδε ἅπαντα χρὴ πρήσσειν, ὁκόσα μοι ἀμφὶ κεφαλαίης λέλεκται, ἀμφί τε τὰς τοῦ αἵματος ἀφαιρέσιας, ἠδ' ἀμφὶ τὰς καθάρσιας φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς ὀρθίας, σικύης. — Eodem modo videtur legisse Crassus, qui tamen, prudentius quam Wiganus, non coniungit καθάρσιας φλεβῶν: neque enim ullo modo haec coniungere licet; καθάρσιες sunt corporis purgationes qualescumque, ἀφαιρέσιες, etiam si αἵματος non adponatur, sunt sanguinis detractiones: venarum purgationis mentionem factam videre me non memini. — Petitus in vulgata lect. pone καθάρσιας puncto distinguere voluit, et inter hoc nomen et sequens φλεβῶν vocem interiisse, v. c. τομάς, putavit: tum vero ὀρθίης Ionice legendum censuit et pro σικύης accusativum σικύην. — Wiganus, quod miror, ad loci difficultates silet. — Me quidem statim initio offendit τῇδε ab ἐνοικέει puncto seiunctum; nam apodosis est in ἅπαντα κ. τ. λ.; superiora omnia ad protasin pertinent. Iam vero καί interiisse videtur pone λάβηται; itaque copulam reposui et verbo ἐνοικέει debitum modum restitui. — In seqq. vides, me tantum verborum ordinem mutasse: iamque locus ad pristinam integritatem restitutus mihi videtur, nisi forte praestet totum illud φλεβῶν τῶν ἐπ' ἀγκῶνος, μετώπου τῆς ὀρθίας, σικύης una persanare litura.

τῇ ἱερῇ.] H. l. pone ἱερῇ rursus delevi glossam τῷ καθαρτηρίῳ.

πρόσω τε καὶ ὀπίσω.] Καὶ πρόσω τε καὶ ὀπίσω Pb.

τετρῆναι δὲ χρὴ πρῶτα τὸ ὀστέον μέχρι διπλόης· ἔπειτα κηρωτῇσι καὶ ἐπιπλάσμασι χρέεσθαι, ἔς τ' ἂν ἡ μῆνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ. κἢν ἔτι σμικρὸν ἀντέχῃ μέχρι αὐτομάτου ἀποστάσιος, τερέτρῳ χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνά, ὅτε μέλαινά κοτε τουτέων καὶ παχείη εὑρέθῃ ἡ μῆνιγξ.] Libri: τετρῆναι — τῶν ὀστέων ἀποστῇ. τερέτρῳ χρὴ περικόπτειν τὰ γυμνά, κἢν ἐπὶ σμικρὰ (σμικρὸν H. V. Pc. d.) ἀντέχῃ μέχρι αὐτομάτου ἀποσπάσιος, ἕως ὅτε μέλαινά κοτε τουτέων καὶ παχείη εὑρεθῇ (sic) ἡ μῆνιγξ. — Librarii sententiae membra pessime turbarunt, quae in pristinum ordinem redegi, ita ut una haec difficultas iam evanuerit. Certas etiam iudico emendationes ceteras: pro ἐπὶ σμικρὸν ἀντέχῃ, legendum ἔτι σμικρὸν ἀντέχῃ; voculas ἐπί et ἔτι saepissime confundunt librarii; ἀποσπάσιος ἕως, in unum vocabulum ἀποστάσιος mutandum: sermo est de ossibus abscedentibus, quibus remotis in conspectum prodit cerebri membrana. Illud ἕως ortum debet dittographiae ἀποστά-
εως
σιος. — Iam omnia sana et salva sunt.

ἐς μύδησιν.] A. Vm. Pd. m. glossam ferunt σῆψιν.

ξυμβῇ.] Ξυνέβη H. Pa. b. c. d. — , unde efficias in nonnullis libris pro ἐπήν aliam quamdam voculam fuisse positam.

ἐπίπροσθεν τῆς χρήσιος.] Equidem non certus sum, an non potius χρίσιος scripserit Aretaeus.

ἐξῆλθε τῆς νούσου. Ἐπὶ πᾶσι, φοινίξιες κεφαλῆς· ξυνήθεες μὲν, ὁκόσαι μοι ἐν τοῖσι πρόσθεν εἰρέαται· δυνατωτέρη δὲ ἡ διὰ τῶν κανθαρίδων. χρὴ δὲ ἐπίπροσθεν τῆς χρήσιος, τριῶν ἡμερῶν πίνειν γάλα, ἐς τὴν τῆς κύστιος φυλακήν· κανθαρίδες γὰρ κάρτα σίνονται κύστιν. Τάδε μὲν ὦν, ἢν κεφαλὴ πεπόνθῃ.

Ἢν δὲ τὰ μέσα εἰςάγῃ τὴν αἰτίην καὶ τάδε ἐπάγῃ τὴν νοῦσον, — ἥκιστα δὲ τάδε γίγνεται· ξυμπαθέει γὰρ κεφαλῇ τὰ μέσα μᾶλλον, ὡς ἐπὶ μεγάλῳ κακῷ, ἥπερ ἀρχὴ τῆς νούσου, — ὅκως δ᾽ οὖν ἴσχῃ, φλέβα τάμνειν τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι καὶ ἐπὶ τῶνδε· ἀπὸ σπλάγχνων γὰρ ἡ ῥοή. Ἀτὰρ καὶ καθαίρειν τούςδε μᾶλλον τῶν ἄλλων, καὶ τῇ ἱερῇ, καὶ κνεώρῳ, καὶ κόκκῳ κνίδης· τάδε γὰρ φλεγμάτων ἀγωγά. Τὸ δὲ καίριον αὐτέων, ἡ σικύη. Ἐπιθημάτων δὲ, καὶ ἐπιπλασμάτων, ὁ φόρτος εὔδηλος, καὶ πάντη γράφειν περιττὸν, εἰ μὴ ὁκόσον δύναμιν αὐτέων γιγνώσκειν, ὅτι χρὴ τοῖςδε λεπτῦναι, διαπνεῦσαι, εὔροα καὶ εὔπνοα ποιέειν. Καὶ πεπτηρίοισι φαρμάκοισι, θερμοῖσι, ξηροῖσι, καὶ οὔρων ἀγωγοῖσι χρεόμενον, καὶ ἐν τροφῇ, καὶ ἐν φαρμακείῃ. κρέσσον δὲ πάντων κάστορος ὄρχις, πινόμενος ἐν μελικρήτῳ πολλάκις τοῦ μηνός· ὁκόσα τε ποικίλα φάρμακα τὠυτὸν πρήσσει, ἡ διὰ τῶν θηρίων ποικίλη, καὶ ἡ τοῦ Μιθριδάτεω ἐπιποικιλωτέρη· πίνειν δὲ καὶ τὴν Βηστίνου. Εὔπεπτα γὰρ καὶ εὔχυμα ταῦτα, καὶ οὔρων ἀγωγά. ὁκόσα γὰρ χρὴ γράφειν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, αἵδε ἔχουσι αἱ δυνάμιες, κιννάμωμον καὶ κασίην, φύλλα τὰ μαλαβάθρου, καὶ πεπέριος καὶ σεσέλιος πάσας ἰδέας. τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖςδε τῶν δυνατωτάτων; Λόγος, ὅτι καὶ γυπὸς ἐγκέφαλος καὶ αἰθυίης ὠμῆς κραδίη, καὶ οἱ ἐνοικίδιοι γαλεοὶ βρωθέντες λύουσι τὴν νοῦσον. Ἐγὼ δὲ τῶνδε μὲν οὐκ ἐπειρήθην. ἐθεησάμην δὲ ἀνθρώπου γε νεοσφαγέος ὑποθέντας φιάλην τῷ τρώματι, καὶ ἀρυσαμένους τοῦ αἵματος πίνοντας. Ὦ τῆς παρεούσης μεγάλης ἀνάγκης, τλῆναι κακὸν ἀκέσασθαι μιάσματι κακῷ. εἰ δὲ καὶ ὑγιέες ἐκ τούτου ἐγένοντο,

καὶ τάδε ἐπάγῃ τὴν νοῦσον.] Libri omnes *ἐπάγει* indicativo, pessime: nam etiam hoc verbum ab *ἢν* pendet.

ἥπερ ἀρχὴ τῆς νούσου.] *Pb.* in marg. ad *ἥπερ* adscripta habet verba *ἴσως εἰ ἢ ἧ.* — Voluit iste interpres *εἴ περ*, vel *ἧ περ*, pro *ἥπερ*. Mihi nihil de sede sua movendum videtur.

ἀπὸ σπλάγχνων γὰρ ἡ ῥοή.] Spectant haec verba ad ea, de quibus monui loco de venarum dissectione; de qua exposuit in cap. de curatione *αἵματος ἀναγωγῆς*.

εἰ μὴ ὁκόσον δύναμιν αὐτέων γιγνώσκειν.] Γινώσκειν vulgo: alteram formam habet O. et Pc. *d.*

καὶ ἐν φαρμακείῃ.] Sic *Pa. b. c.* φαρμακίῃ cett.

κρέσσον δὲ πάντων κάστορος ὄρχις.] Vulgo *κρέσσων*, sed neutrum *κρέσσον* in O. ex H. est receptum et ipse vidi in Pc. *d.*

τὠυτὸν πρήσσει.] Τούτων πρήσσει. H.

Βηστίνου.] Βυστίνου H. V. *Pa. d.*

εὔπεπτα γὰρ καὶ εὔχυμα ταῦτα καὶ οὔρων ἀγωγά. ὁκόσα γὰρ χρὴ γράφειν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων, αἵδε ἔχουσι αἱ δυνάμιες, κιννάμωμον καὶ κασίην, φύλλα τὰ μαλαβάθρου, καὶ πεπέριος καὶ σεσέλιος πάσας ἰδέας. τί γὰρ οὐκ ἂν εὕροις ἐν τοῖςδε τῶν δυνατωτάτων;] Vulgo *κινάμωμον*: in Kühniana *κινναμ.* legis. — Κασσίην H. — Vulgo *πεπέρεος καὶ σεσέλεος*: in O. *πεπέρεος*: ego utrumque in *ιος* desinentem feci genitivum. Libri omnes *καὶ τί γὰρ οὐκ ἂν κ. τ. λ.* — Equidem *καί* isto loco e vicinis perperam a librariis adscriptum esse censeo. — Vides *ἐν τοῖςδε* rursus genere convenire cum *ταῦτα*, quod initio posuerat, non cum intermedio *αἱ δυνάμιες*. Saepius noster *δυνάμεις* appellat *τὰ φάρμακα*, medicamenta quaevis. — Operae pretium ad hoc nomen contulisse du Cangium in voce *δυνάμερον*.

αἰθυίης.] Αἰθρίης V. *Pa. b.*, sed in hoc libro in m. *αἰθυίης*.

καὶ οἱ ἐνοικίδιοι γαλεοί.] Libri omnes *ἐνοικάδιοι*, quae forma, licet a Schn. hinc in Lex. recepta sit, non constare posse videtur. — Ferrem *ἐνοικάδες* et *ἐνοικίδιοι*, sicuti *κατοικίδιος* et *κατοικάς* apud Steph. in Thes. exemplis firmantur, sed non fero *ἐνοικάδιος*, repono potius quod auctor scribere potuit et ad vulgatam proxime accedit. — Ad *γαλεοί* in *Pd.* in marg. adscripta sunt verba *τὰς νυμφίτζας λέγει.*

ἐθεησάμην.] Hunc Ionismum apud Herodotum etiam obvium praebuit *Pd.* *ἐθεασάμην* cett. — De re ipsa cf. I. Rhodium ad Scribon. Largum p. 47.

πίνοντας.] Πιόντας H. m.

ἄλλη δέ τις γραφὴ ἔφραζε, ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν.] Nullus dubito, quin Aretaeus h. l. perstringat Xenocratem, de quo Galenus de Rem. simpl. X. cap. 1. (Kühn. vol. XII. p. 248.): *πάμπολλα ὁμολογῶ μορίων τε καὶ ὑγρῶν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασι περιεχομένων, ὧν οὐδεμίαν αὐτὸς ἔσχηκα τοιαύτην πεῖραν, ὁποίαν ἔγραψάν*

ἀτρεκὲς οὐδεὶς ἔχει μοι λέγειν. Ἄλλη δέ τις γραφὴ ἔφραζε, ἧπαρ ἀνθρώπου φαγεῖν. Ἀλλὰ τάδε μὲν γεγράφθω τοῖσι μέχρι τῶνδε τλήμοσι.

Προςαρήγειν δὲ καὶ τῇ διαίτῃ, καὶ ἑκάστοισι τῶν γιγνομένων, ἢ δι' ἄλλων, ἢ δι' αὐτοῦ. Νῦν δὲ χρὴ οὐδὲν ὑπερορῆν, μηδὲ πρήσσειν τι εἰκῆ, μάλιστα μὲν ἐφ' ἑκάστοισι σμικροῖσι πάντως ὠφελεῦντα· ἢν δὲ μὴ, βλάπτοντα μηδέν. καὶ γὰρ ὀρήματα, ὁκόσα μὴ θεητὰ, καὶ ἀκούσματα, καὶ γεύματα, καὶ θυητὰ μυρία ἐλέγχει τὴν νοῦσον. Φράζεσθαι ὧν περὶ πάντων μάλα. Ὕπνος πολλὸς, παχυτὴς, ἀργίη, ὀμίχλη τῆς αἰσθήσιος. ἀγαθὸν δὲ, ξυμμετρίη. Κοιλίης ἔκκρισις ἐπὶ τοῖσι ὕπνοισι ἄριστον, μάλιστα πνευμάτων καὶ φλεγμάτων. Περίπατοι μακροὶ, εὐθέες, ἀνέλικτοι, εὔπνοοι· ὑπὸ δένδρεσι μὲν, μυρσίνῃσι, δάφνῃσι, τοῖσι δριμέσι, καὶ εὐώδεσι, βοτάνῃσι δὲ, καλαμίνθῃ, γλήχωνι, θύμῳ, ἡδυόσμῳ· μάλιστα μὲν τοῖσι ἀγρίοισι, αὐτομάτοισι· ἢν δὲ μὴ, κἂν ποιητοῖσι. ἐν τοῖσι καὶ αἰῶραι μακραὶ, καὶ αἵδε εὐθέες. Ὁδοιπορίῃσι καλὸν χρέεσθαι· μὴ παρὰ ποταμὸν εἰς τὸ ῥεῦμα ἐνορῆν, — ἰλίγγων γὰρ ποιητικὸν ῥόος, — μηδὲ ἐς κύκλῳ στροφούμενον, μηδὲ βέμβικα δινεύμενον. ἀσθενέστερος γὰρ ἑδραῖον ἱστάναι τὸ πνεῦμα, ξυνελίσσεται γὰρ τῷ κύκλῳ. δίνησις δὲ σκοτώματος καὶ τῆς ἐπιληψίης πρόκλησις. Ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης, περίπατος ἠρεμαῖος. ἔπειτα ἡσυχίη, ἐς ἀποκατάστασιν τοῦ ἐν τῇ αἰώρῃ ταράχου. Γυμνάσια δὲ ἐπὶ τούτοισι πρὸς χεῖρας, τριβέντων τῶν ἄκρων ἀφ' ἡμιτυμβίου λίνοισι ὠμοῖσι. ἄλειμμα μὴ κάρτα λιπαρόν. τρίψις ἐμμελὴς μὲν οὖσα, σκληροτέρη δὲ ἐς

τινες· ἔνια μὲν γὰρ αὐτῶν ἀσελγῆ τέ ἐστι καὶ βδελυρὰ, τινὰ δὲ καὶ πρὸς τῶν νόμων ἀπηγορευμένα, περὶ ὧν οὐκ οἶδα πῶς ἔγραψεν ὁ Ξενοκράτης, ἄνθρωπος οὐ πάλαι γεγονὼς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς πάππους ἡμῶν, τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας ἀπηγορευκυίας ἀνθρώπους ἐσθίειν, ἀλλ', ἐκεῖνός γε ὡς αὐτὸς πεπειραμένος, ἀξιοπίστως πάνυ γράφει τίνα πάθη θεραπεύειν πέφυκεν ἐγκέφαλος ἐσθιόμενος, ἢ ἧπαρ ἀνθρώπου, τίνα δὲ τὰ τῆς κεφαλῆς ἢ κνήμης, ἢ δακτύλων ὀστᾶ, τὰ μὲν καυθέντα, τὰ δ' ἄκαυστα πινόμενα, τίνα δ' αὐτὸ τὸ αἷμα, — κ. τ. λ.

ἑκάστοισι τῶν γιγνομένων.] Γιγνομένων Pc. d. γινομένων cett.

νῦν δὲ χρὴ οὐδὲν ὑπερορῆν, μηδὲ πρήσσειν τι εἰκῆ, μάλιστα μὲν ἐφ' ἑκάστοισι σμικροῖσι πάντως ὠφελεῦντα· ἢν δὲ μὴ, βλάπτοντα μηδέν.] Libri paene omnes: ἢν δὲ βλάπτοντα μηδέν. In Pb. solo ἤδε βλάπτοντα μηδέν, quae emendatio videtur recentior, quales plures, eaeque subinde bonae, in hoc cod. habentur. Nunc tamen puto melius μή inferri et legendum ἢν δὲ μὴ, βλάπτοντα μηδέν: quippe hoc loco δέ respondet superiori μέν in μάλιστα μὲν — ὠφελεῦντα. — Facile patet, Aretaeum h. l. respicere aureum Hippocratis in Epidd. libris dictum ὠφελέειν ἢ μὴ βλάπτειν. Emendationem dudum occupasse video Petitum, qui itidem Hippocratis verborum meminit.

καὶ γὰρ ὀρήματα, ὁκόσα μὴ θεητά.] Vulgo ὁράματα, sed ὀρήματα praebuerunt Pa. b. c. d. ὅραμα, ὄρημα, quemadmodum πυρίαμα, πυρίημα. — Θνητά edi solet; θεητά praetuli ex H. V. Pb. c.

περίπατοι μακροὶ, εὐθέες, ἀνέλικτοι.] Libri εὐφυέες ἀνέλικτοι. — Scripsi εὐθέες de coniectura Wigani et mea. Nempe mox noster: ἐν τοῖσι καὶ αἰῶραι μακραὶ καὶ αἵδε εὐθέες.

ὑπὸ δένδρεσι μὲν, μυρσίνῃσι, δάφνῃσι, τοῖσι δριμέσι καὶ εὐώδεσι· βοτάνῃσι δὲ, καλαμίνθῃ, γλήχωνι, θύμῳ, ἡδυόσμῳ. κ. τ. λ.] Libri in hisce μυρσίνης ἢ δάφνης, ἢ τοῖσι δριμέσι: repono μυρσίνῃσι, δάφνῃσι, propter seqq. καλαμίνθῃ, γλήχωνι, θύμῳ, ἡδυόσμῳ. Praeterea ἢ τοῖσι δριμέσι καὶ εὐώδεσι ineptum, quum μυρσίνη et δάφνη sint acres, beneque olentes. — Cf. e cap. de Coeliacorum cur. verba αἰώρη, ἤ γε ἐν δάφνῃσι, ἢ μυῤῥίνῃσι, ἢ θύμῳ. — Vides eadem nomina plur. num. posita.

μηδὲ ἐς κύκλῳ στροφούμενον.] Vulgo μηδὲ ἐν κύκλῳ στροφούμενον, sed Pa. b. μηδὲ ἐς κύκλον στροφούμενον, hinc μηδὲ ἐς κύκλῳ στροφούμενον effeci: nempe e superioribus repeto μηδὲ ἐνορῆν ἔς τι κύκλῳ στροφούμενον.

μηδὲ βέμβικα δινεύμενον.] Βέμβηκα cett.; de meo βέμβικα exhibui, cf. cap. de s. epil. in libro I. de s. et c. m. acut. — V. et Pd. in margine ferunt glossam τρόχον.

ἔπειτα ἡσυχίη.] Vulgo ἔπειτα ἡ ἡσυχίη, sed recte omittunt articulum H. O. Pa. b. d.

γυμνάσια δὲ ἐπὶ τούτοισι πρὸς χεῖρας, τριβέντων τῶν ἄκρων ἀφ' ἡμιτυμβίου λίνοισι ὠμοῖσι.] Libri ad unum omnes ἐνόντων τῶν ἀκρῶν ἀφ' ἡμιτυμβίου λίνοισι ὠμοῖσι. Illud ἐνόντων τῶν ἀκρῶν Crassus et Wiganus interpretantur *extremis obvolutis s. involutis.* — Wiganus in notulis ἐφ' ἡμιτυμβίου λ. ω. requirit. — Petitus adlatis Crassi Latinis, se, ista extremorum involutio quorsum spectet, non satis perspicere fatetur, et pro ἀφ' e cod. Claromontano ἀμφ' adscribit. Foësius in Oecon. voce ἡμιτύβιον nostri verba adfert et ut ceteri interpretes reddit: «in his exercitationes manuum fiant, extremitatibus sudariolo ex linis crudis involutis.” Teneamus ante omnia, viros doctos vix satis accurate versatos esse in interpretatione verborum ἀφ' ἡμιτυμβίου ὠμοῖσι λίνοισι: nam proprie haec non significant *sudarium e crudo lino confectum*, sed *crudum linum sudarii*, licet fieri posse fatear, ut Aretaeus nihil nisi sudarium e crudo lino significare voluerit: comparare licet Herodoteum ἀπὸ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους, Hippocrateum τὸ ἀπὸ τοῦ οἴνου μένος (vid. p. 214. ad lib d. V. Ac.). Patet iam ἀφ' non

πύκνωσιν· οἰδαλέοι γαρ καὶ παχέες οἱ πλεῖστοι. μεσηγὺ δὲ ὅλης τῆς τρίψιος κεφαλὴ ὀρθίη τετρίφθω. Γυμνάσια τὰ ἐς τὸν αὐχένα, καὶ ὤμους· χειρονομίη· πάντα, ὁκόσα μοι ἐπὶ σκοτωματικῶν λέλεκται. ἅλις δὲ ἐνθάδε τοῦ ἐκεῖ φόρτου· πλὴν ὁκόσον ὀξύτερα χρὴ τὰ τῶνδε γυμνάσια ἔμμεναι ἐς ἱδρῶτα καὶ θέρμην. τάδε γὰρ πάντα λεπτύνει. Ἀτὰρ καὶ ἐν τῷ παντὶ βίῳ χρὴ ὀξυθυμίην ἀόργητον ἐμποιέειν.

Τροφαὶ πᾶσαι παχέεσι ὀσπρίοισι, κακόν· σιτώδεες δὲ, ἄρτοι ξηρότεροι, χόνδροι πλυτοὶ, καὶ τὰ ἐκ τῶνδε ῥοφήματα. Τὰ δὲ ἐς ἡδονὴν φάρμακα, ταὐτὰ τοῖς πρόσθεν. τῶν δριμέων δὲ νῦν ἔστω πλεῦνα, πεπέριος, ζιγγιβέριος, λιγυστικοῦ. Ἐμβάμματα δὲ, δι' ὄξεος καὶ κυμίνου, καὶ ἡδέα καὶ χρήσιμα. Κρεῶν μάλιστα μὲν ἀπείρχθω πάμπαν· εἰ δὲ μή γε, ἐν τῇ θεραπείῃ. ἐς δὲ τὴν ἀνάληψιν ἔστω, ὁκόσα κοῦφα ᾖ φύσι, οἷόν τι τὰ πτηνὰ, πλὴν νήσσης· καὶ τῇ πέψι, ὅκως λαγωοὶ, ὑῶν πόδες, τάριχος. καὶ ἐπὶ τοῖσι, δίψος ἀγαθόν· οἴνου ὀλιγοποσίη, λευκοῦ, λεπτοῦ, εὐώδεος, οὐρεομένου. Λαχάνων ἑφθῶν, ὁκόσα ἐς δύναμιν δριμέα, λεπτῦναι, οὖρα κινῆσαι· ὁκοῖόν τι κράμβη, ἀσπάραγος, κνίδη· ὠμῶν δὲ θριδακίνη ἐφ' ὥρᾳ. σίκυος δὲ, καὶ πέπων, ἀνδρὶ μὲν κρατερῷ περιττὰ, τισὶ δὲ δοτέον μέσφι γεύσιος· κακὸν γὰρ τῶνδε ἡ πληθὺς, ψυχρῶν ἐόντων καὶ ὑγρῶν. σύκου χλωροῦ, καὶ σταφυλῆς ἡ χρῆσις ὡραίως. Περίπατοι· ἐπὶ τοῖσι δὲ, θυμηδίη ἄλυπος.

Ὀργὴ δὲ καὶ λαγνείη, κακόν· καὶ γὰρ τὸ πρῆγμα τῆς νούσου φέρει τὰ σύμβολα. Ἀπάτη δέ τίς ἐστι μετεξετέροισι ἰητροῖσι περὶ ξυνουσίης. ἐπεὶ γὰρ ἡ τῆς φύσιος εἰς ἄνδρα μεταβολὴ ἀγαθόν τι πρήσσει, μετεβιάσαντο τὴν παιδῶν φύσιν ἀώρῳ ξυνουσίῃ, ὡς θᾶσσον ἀναῤῥώσοντες. Ἀγνοέουσι δὲ τῆς φύσιος τὴν αὐτομάτην προθεσμίην, ἐφ' ᾗ πάντα γίγνεται τὰ ἄκεα. ἥδε γὰρ ἑκάστη ἡλικίῃ συντίκτει τὰ οἰκεῖα, ἐν χρόνοις

esse tentandum. — Venio ad *ἐνόντων*, quod interpretantur *obvolutis*: vellem exempla attulissent, quibus demonstrassent *ἐνεῖναι λίνοις ὤμοις* usurpari pro *περιειλίχθαι λίνοις ὤμοις*. Ego nulla novi! Neque vero magis quam Petitus perspicio, quorsum spectet excercitatio extremis linteo obvolutis. — Sed mihi illud *ἐνόντων* invisum est et repono *τριβέντων*: nempe certum est, antiquos panno linteo fricuisse extrema, aut etiam totum corpus, ante *γυμνάσια*. Paulus I. 15. *πρὸ τῶν γυμνασίων θερμαίνειν τὸ σῶμα μετρίως χρὴ, τρίψει χρωμένους τῇ διὰ σινδόνων. κἄπειτα δι' ἐλαίου τρίβειν γυμναῖς ταῖς χερσὶ, ἄχρις ἂν θερμανθείη καλῶς καὶ μαλαχθείη τὸ σῶμα ἐπανθήσει τε ἔρευθος εὐανθὲς καὶ εἰς ὄγκον ἀχθείη.* — Praescribit noster, paulo ante cap. superiore: *ἀνατρίψιες αὖθις σκελῶν δι' ἡμιτυμβίων τρηχέων μέσφι φοινίξιος.* — Quid quod etiam *ὠμόλινον* in hunc usum fuisse adhibitum, docet Foësius in Oecon. in voce, quem confer. — His mea emendatio nititur, qua utantur lectores, donec quis meliora adferat. — De scriptura *ἡμιτύβιον* et *ἡμιτύμβιον*, utraque probanda vide Hemsterh. ad Plutum Aristophanis vs. 729.

τρίψις ἐμμελὴς μὲν οὖσα, σκληροτέρη δὲ ἐς πύκνωσιν.] Libri *τρίψις ἐν μελλήσει μὲν οὖσα*. (Pc. d. *μελήσει* Pb. *μέλεσι*). — Vertunt Latine Crassus «frictio lenta" —, Wiganus «frictio diuturna." Verum hic quoque exempla requiro! Legamus pro *ἐν μελλήσει* unam vocem *ἐμμελής*. Similem in alia voce librariorum errorem sustulimus, ubi pro *ἐπ' αὐξήσει* reposuimus *ἐπαυξής*, in dictione *ἣν δὲ ἡ νοῦσος ἐπαυξὴς γίγνηται*. — Vulgo *δ' ἐς* editur; *δὲ ἐς* ferunt O. Pa. *b. c. d.*

γυμνάσια τὰ ἐς τὸν αὐχένα.] Ἐς h. l. praebuit unus liber Pb.; *εἰς* cett.

σιτώδεες δὲ, ἄρτοι.] Σιτώδεες Pc. d. *σιτώδεις* cett.

λιγυστικοῦ.] Ita scripsi, suadente etiam Wigano in adnn. *λιβυστικοῦ* cett. — Puto *λιβυστικοῦ* infimae Graecitatis esse, puta *Levisticum*, nostrum *Lavas*. cf. Anecd. medica Graeca p. 265., ubi apud anonymum de cibis *λιβυστικοῦ σπέρμα.*

ὑῶν πόδες.] Sic H. V. M. O. Pa. *c. d.* — *οἷον πόδες* cett.

οἴνου ὀλιγοποσίη, λευκοῦ, λεπτοῦ, εὐώδεος, οὐρεομένου.] Pone *εὐώδεος* in libris legitur *εὐόσμου*; alterutram vocem abundare dudum vidit Wiganus, retinui eam, quae Ionice scripta esset. — *Οὐρεομένου* interpretantur fere *οὐρητικοῦ*.

σίκυος.] Σίκυες V. Pa. *b.* *σίκυα* Pd.

ἡ χρῆσις ὡραίως.] Sic O. ex H. *ὡραῖος* vulgo. *ὡραῖα* Pb.

ἀπάτη δέ τίς ἐστι μετεξετέροισι ἰητροῖσι περὶ ξυνουσίης.] Edi solet *ἀπάτη δέ τις ἔς τε μετεξετέρους ἰητροὺς συνουσίης*. — Iam vero Pb. *c. d.* ferunt *ἀπάτη δέ τις ἔσται μετεξετέροισι ἰατροῖσι ξυνουσίης*. — Hanc lect. quam maxime potui secutus ex *ἔσται* praesens *ἐστί* effeci, et praepositionem *περί* de meo intuli.

ἥδε γὰρ κ. τ. λ.] Ἦν δέ V. *ἠδέ* Pa. pro *ἥδε*.

τίς ὢν ἰητρὸς προαλλάξαι τῆς φύσιος τοῦτο μὲν κ. τ. λ.] Libri omnes *προςαλλάξαι*: requirit sensus loci compositum cum *πρό*, non cum *πρός*.

ὡραίοισι· ἐν χρόνῳ γὰρ οἱ πεπασμοὶ σπέρματος, γενείου, πολιῆς. Τίς ὦν ἰητρὸς προαλλάξαι τῆς φύσιος τοῦτο μὲν τὴν ἀρχῆθεν τῶν σπερμάτων μεταβολὴν, τοῦτο δὲ τὴν ἐς ἕκαστον προθεσμίην; Ἀλλὰ καὶ προςέκοψαν ἐς τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος. οὐκέτι γὰρ ἔγκαιροί τινες ἦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ξυνουσίης, προσινόμενοι ἀωρίῃ τοῦ πρήγματος.

Βιοτεύειν δὲ χρὴ ἐν χώρῃσι θερμῇσι, ξηρῇσι. ψυχρὸν γὰρ, καὶ ὑγρὸν, ἡ νοῦσος.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΗΣ

Κεφ. ε′.

Χρεὼ βουλῆς ἀμφὶ αἵματος ἀφαιρέσιος ἐν τοῖσι μελαγχολικοῖσι, ἀφ᾽ οὗ γίγνεται ἡ νοῦσος, ἀλλὰ καὶ κακοχυμίης, οὐδὲ ἐπὶ σμικρῷ τῷ πλήθεϊ. Ἢν μὲν ὦν ἡλικίης νέης λάβηται καὶ ὥρης ἐαρινῆς, τάμνειν φλέβα τὴν ἐπ᾽ ἀγκῶνι τῷ δεξιῷ μέσην, ὅκως ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἔῃ ἐπίκαιρος ἡ ῥοή. τόδε γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαὶ, χολῆς δε ἡ γένεσις, ἄμφω μελαγχολίης ἡ τροφή. Τάμνειν δὲ, κὴν ἰσχνοὶ ἔωσι, καὶ λείφαιμοι. σμικρὸν δὲ ἀφαιρέειν, ὁκόσον αἴσθοιτο τομῆς ἡ δύναμις, οὐκ ἐλεγχθείη δὲ ἐπὶ τῷ τόνῳ. καὶ γὰρ εἰ παχὺ, καὶ χολῶδες, καὶ πεπηγὸς εἴη τὸ αἷμα, καὶ μέλαν, ὅκως ἀμόργη, ἀλλὰ τόδε ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος, καὶ ἡ τροφή. ἢν ὦν τοῦ δέοντος πολλὸν ἀφέλῃς, ἀτροφίῃ ἡ φύσις ἐξίσταται τῆς ἕδρης. Ἢν δὲ πολύαιμος ᾖ,

τοῦτο δὲ τὴν ἐς ἕκαστον προθεσμίην.] Ἐς ἕκαστον O. ex H. — ἐς ἑκάστην V. — ἐς ἑκάστου cett.

ἀλλὰ καὶ προςέκοψαν εἰς τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος. οὐκέτι γὰρ ἔγκαιροί τινες ἦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ξυνουσίης, προσινόμενοι ἀωρίῃ τοῦ πρήγματος.] Libri in hisce: οὐκέτι γὰρ ἐγκαίρως τινες εἴασι (ἴσως ἔασι Goup.) τῇ ἀρχῇ τῆς ξυνουσίης. Haec non satis perspicuam referre sententiam, quivis videt. — Wiganus recte pro ἐγκαίρως requirebat ἔγκαιροι, quod huius monitu exhibeo; sed offendit praeterea τῇ ἀρχῇ, pro quo repono τὴν ἀρχήν, ut hic accus. adverbii vice, solito Graecis more, fungatur. Pro εἴασι potius ἦσαν scribo, quam ἔασι. — Sed praeterea mihi vix satis liquet, quare προςέκοψαν εἰς τὴν φύσιν τοῦ νοσήματος Aretaeus scripserit: nam seqq. in hac periodo potius ad perturbationem φύσιος τοῦ νοσέοντος, et τοῦ σπέρματος spectant, quam ad morbi φύσιν. Scripseritne ergo: προςέκοψαν εἰς τὴν φύσιν τοῦ σπέρματος? Videant me peritiores! Non audeo quidquam de sede sua movere, quia paulo ante de similitudine inter congressum cum muliere et epilepsiam est locutus, unde forte auctoris monitum exponere oportet.

Cap. 5. οὐδὲ ἐπὶ σμικρῷ τῷ πλήθεϊ.] Οὐδ᾽ ἐπί vulgo: plenum οὐδέ ferunt O. Pa. b.

ἐαρινῆς.] Ἐαρείης Pa. b. d. ἐαρεινῆς Pc.

ὅκως ἀπὸ τοῦ ἥπατος ἔῃ ἐπίκαιρος ἡ ῥοή.] Ἔῃ de meo effeci e librorum omnium lectione εἴη, quam quominus feram, impedit praesens τάμνειν. — Fortasse tamen εἴη ex ἴῃ ortum, quod si quis praeferat, non adversor.

τόδε γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαὶ, χολῆς δὲ ἡ γένεσις.] In hisce ἡ πηγή unus liber Pb.

σμικρὸν δὲ ἀφαιρέειν, ὁκόσον αἴσθοιτο τομῆς ἡ δύναμις, οὐκ ἐλεγχθείη δὲ ἐπὶ τῷ τόνῳ.] Αἴσθητο olim edebatur: verum in O. Wiganus αἴσθηται, quod fertur in H. Pa. b. c. d. Malui ex αἴσθοιτο optativum αἴσθοιτο efficere, ut cum seq. ἐλεγχθείη modo congrueret.

καὶ γὰρ εἰ παχὺ, καὶ χολῶδες, καὶ πεπηγὸς εἴη τὸ αἷμα καὶ μέλαν, ὅκως ἀμόργη, ἀλλὰ τόδε ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος, καὶ ἡ τροφή.] In hisce εἰ — ἔῃ H. V. A. O. Pa. b. c. d.. Malui cum Goupylo, cett. εἴη retinere. Silentio praeterire non licet Petitum desiderare καὶ γὰρ εἰ καὶ παχὺ καὶ χολῶδες: me iudice illud καί ut addatur, opus non est, sed verum est καὶ γὰρ εἰ h. l. significare *etenim etsi*; fortasse καί pone εἰ propterea non adpositum est, ut fugeretur ambiguitas, qua καί — καί, utrumque intensive sumi posset, quum tamen posterius simplex esset copula ex auctoris mente. Ad ἀμόργη Pd. in marg. glossam fert ἡ τρυγία τοῦ ἐλαίου. Non negligendus coniunctionis ἀλλά usus, qualem h. l. observamus; vid. Matth. Gr. Gr. § 613., et exempla haud procul ab initio ibi loci ex Homero et Herodoto adlata. Verba τῆς φύσιος h. l. valent τῆς ζωῆς, vel potius τῆς ἐς τὸ ζῆν δυνάμιος, uti aliis locis noster loquitur.

ἢν ὦν τοῦ δέοντος πολλὸν ἀφέλῃς, ἀτροφίῃ ἡ φύσις ἐξίσταται τῆς ἕδρης.] Crassus: «quare si plus quam decet sanguinis effuderis;" Wiganus: «quare si debito plus detraxeris." — Itaque accipiunt, quasi voluisset Aretaeus: ἢν ὦν τοῦ δέοντος πλέον τι ἀφέλῃς. — Possis, puto, hoc modo interpretari, idque rectius, ni fallor: ἢν ὦν τοῦ (αἵματος, τοῦ ἐς τὸ ζῆν) δέοντος πολλὸν ἀφέλῃς. κ. τ. λ. Nam supra dixit: τάμνειν δὲ κὴν ἰσχνοὶ ἔωσι

τὰ πολλὰ μὲν οὐ κάρτα γίγνεται πονηρόν· τάμνειν δὲ τὴν Φλέβα· καὶ μὴ αὐτῆμαρ ὁκόσον χρὴ, ἀφαιρέειν, ἀλλ' ἐκ διαστάσιος· καὶ αὐτῆμαρ δέ· τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσι αἱ δυνάμιες. Μεσηγὺ δὲ, ἁδροτέρως διαιτᾷν, ἐς ἄλλης κενώσιος ὑπομονήν. χρὴ γὰρ καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ αὐτῷ νοσέοντι καὶ κάμνοντι, τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης. Ἐπίπροσθεν ὦν μιῆς ἡμέρης λεπτῶς διαιτηθέντι, μέλανος ἐλλεβόρου δοτέον ξὺν μελικρήτῳ σταθμοῦ ὁκόσον ὁλκὰς δύο· ὑπάγει γὰρ ὅδε μέλαιναν χολήν. ἀτὰρ καὶ τοῦ θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἡ κόμη, καὶ ἥδε ἄγει μέλαιναν χολήν. ἄριστον δὲ ξυμμίσγοντα διδόναι ἑκάστου μέρος ἓν, ἐς ὁλκὴν < δύο ἀμφοῖν. Λούειν τε ἀπὸ τῆς καθάρσιος, καὶ οἴνου βραχὺ διδόναι, καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἐν τῇ τροφῇ χάριτος. στομάχῳ γὰρ καὶ τῇ δυνάμι καματηρὸν ἡ κάθαρσις. Μεταβαίνειν αὖθις ἐπὶ τὰ μέσα· χρὴ δὲ προχαλάσαντα ἐπιπλάσματι καὶ τέγξι, σικύην πρὸς τὸ ἧπαρ καὶ τὴν κοιλίην, ἢ τὸ στόμα ταύτης, προςβάλλειν. ἥδε γὰρ ἡ ἀφαίρεσις πολλόν τι ἐπικαιροτέρη τῆς Φλεβοτομίης. προςβάλλειν δὲ καὶ τοῖσι μεταφρένοισι μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων· ἐνταῦθα γὰρ τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόςφυσις. Εἶτ' αὖθις ἐπανατρέφειν· καὶ ἢν τῇ διαίτῃ βλαστηθῇ ἡ δύναμις, τὴν κεφαλὴν ξυρέειν. ἔπειτα σικύην τῇ κεφαλῇ προςβάλλειν, καὶ γὰρ ἡ πρώτη, καὶ μεγίστη τῆς νούσου ἐν τοῖσι νεύροισι αἰτίη. ἀλλ' οὐδὲ αἱ αἰσθήσιες ἔασι ἀσινέες, ἐκεῖθεν γάρ σφεων ἡ ἀπόστασις καὶ ἡ ἀρχή· ξυντρέπονται ὦν καὶ αἵδε, κοινωναὶ οὖσαι τῆς πάθης. μετεξέτεροι δὲ καὶ παραισθάνονται, παραφορῇ

καὶ λείφαιμοι· σμικρὸν δὲ ἀφαιρέειν, et proxime antecedit illud ἀλλὰ τόδε ἐστὶ τῆς φύσιος ὁ χῶρος καὶ ἡ τροφή. — Itaque αἷμα τὸ δέον opponi mihi videtur sequenti ἢν δὲ πολύαιμος ᾖ.

ἢν δὲ πολύαιμος ᾖ, τὰ πολλὰ μὲν οὐ κάρτα γίγνεται πονηρόν· τάμνειν δὲ τὴν φλέβα· καὶ μὴ αὐτῆμαρ, ὁκόσον χρὴ, ἀφαιρέειν, ἀλλ' ἐκ διαστάσιος· καὶ αὐτῆμαρ δέ. τὸ δὲ πλῆθος δηλώσουσι αἱ δυνάμιες.] Τάμνειν δεῖ τὴν φλέβα V. Pa. b. — Advertit illud καὶ αὐτῆμαρ δέ· in quo inest ellipsis; nimirum plene dixisset: καὶ αὐτῆμαρ δὲ ἐκ διαστάσιος ἀφαιρέειν, εἴ που αὐτῆμαρ πᾶν τὸ πλῆθος ἀφαιρετέον. — Conieceram olim κἢν αὐτῆμαρ δέῃ, sed frustra; locus sanus est.

χρὴ γὰρ καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν καὶ αὐτῷ νοσέοντι καὶ κάμνοντι, τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης. ἐπίπροσθεν ὦν μιῆς ἡμέρης λεπτῶς διαιτηθέντι μέλανος ἐλλεβόρου δοτέον κ. τ. λ.] Libri omnes haec verba ita scripta offerunt: χρὴ γὰρ καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν καὶ τῷ νοσέοντι καὶ κάμνοντι. τῷ δὲ τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης, ἐπίπροσθεν μιῆς ἡμέρης λεπτῶς διαιτηθέντι, μέλανος ἐλλεβόρου δοτέον κ. τ. λ. Videmus haec sensum sanum non referre: lucem adferunt verba infra obvia: χρὴ δὲ μάλιστα τῷ στομάχῳ ἀρήγειν καὶ τοῦδε νοσέοντος καὶ τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης. — Patet ex hisce in vulgata lectione τῷ δέ in τῷδε esse mutandum, quod ad στόμαχον referre oportet. Hinc necessario sequitur καὶ τῷ constare non posse, sed legendum esse καὶ αὐτῷ, quod Latine adeo expresserunt Crassus et Wiganus. — Nempe hi recte, quid Aretaeus voluerit, sensisse videntur. Iam vero fieri nequit, quin ἐπίπροσθεν μιῆς κ. τ. λ. novae periodi sit initium; quapropter particula supplenda, qua haec cum superioribus connectatur: interpono igitur, ὦν, ad exemplum eorum, quae post verba laudata leguntur, πιπίσκειν ὦν χρή κ. τ. λ. — Hoc modo probabilem sensum ex hisce corruptis elicuisse nobis videmur.

ἄριστον δὲ ξυμμίσγοντα διδόναι ἑκάστου μέρος ἓν, ἐς ὁλκὴν < δύο ἀμφοῖν.] Olim μέρους edebatur, quod vel de coniectura in μέρος mutaveris: at hoc in O. ex H. receptum est, et ipse legi in Pc.; < < δύο (sic) ferunt H. V. Pc. d.

στομάχῳ γὰρ καὶ τῇ δυνάμι καματηρὸν ἡ κάθαρσις.] Vulgo editur στομάχου γὰρ τῇ δυνάμει κ. τ. λ. Equidem lectionem exhibui librorum H. V. Pc. d.; στομάχου γὰρ καὶ τῇ δ. Pa. — Aegre fero στομάχου δύναμις: — in ipso hoc capite infra noster δυνάμιος per se mentionem facit, verbis καὶ ἰσχὺν τῆς δυνάμιος.

μεταβαίνειν αὖθις ἐπὶ τὰ μέσα. χρὴ δὲ προχαλάσαντα ἐπιπλάσματι καὶ τέγξι σικύην.... προςβάλλειν.] Libri ferunt μέσα. ἄχρι δὲ κ. τ. λ. Puto Crassum suo «prius" illud ἄχρι reddere Latine voluisse. — Wiganus pro ἄχρι δέ voluit τὰ δὲ χρή. Non satis apposite ad librorum lectionem; nam ἄχρι e repetita postrema litera nominis μέσα est ortum, et e verbo χρή: itaque χρὴ δὲ προχαλάσαντα... προςβάλλειν reposui.

ἥδε γὰρ ἡ ἀφαίρεσις πολλόν τι ἐπικαιροτέρη τῆς φλεβοτομίης.] Pro superlativo ἐπικαιροτάτη, quem omnes ferunt libri scripti, reposui comparativum ἐπικαιροτέρη; de coniectura, quia illam lect. non ferendam iudico.

προςβάλλειν δὲ καὶ τοῖσι μεταφρένοισι, μεσηγὺ τῶν ὠμοπλατέων, ἐνταῦθα γὰρ τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόςφυσις.] Particula γάρ in libris scriptis desideratur: non ignoro alio modo etiam locum emendari posse, scilicet legendo ἔνθα τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόςφυσις, sed hoc urgeo, ferri non posse h. l. asyndeton ἐνταῦθα τοῦ στομάχου ἐστὶ ἡ πρόςφυσις.

καὶ γὰρ ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῆς νούσου ἐν τοῖσι νεύροισι αἰτίη.] Libri ferunt ἐν τοῖσι νούσοισι αἰτίη· vere monuit Wiganus νεύροισι esse legendum, conferens verba infra obvia: ἢν πάντη τοῦ σώματος ἐνοικήσῃ (ἡ μελαγχολίη) αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λάβηται δὲ καὶ νεύρων.

τῆς αἰσθήσιος. Χρὴ δὲ μάλιστα τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, καὶ τοῦδε νοσέοντος, καὶ ἐν τῷδε τῆς μελαίνης χολῆς ἐγκεομένης. πιπίσκειν ὦν χρὴ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀψινθίου ξυνεχῶς, ἀπὸ σμικροῦ τοῦ πλήθεος ἄχρι κυάθου. κώλυμα γὰρ τόδε χολῆς γενέσιος. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἀλόη, ἥδε γὰρ ὑπάγει εἰς τὸ κάτω ἔντερον τὴν χολήν. Ἢν μὲν ὦν νεότοκον τὸ πάθος ᾖ, καὶ μὴ πολλὸν ὥνθρωπος ἐκτραπῇ, οὐκ ἄλλης μὲν ἐπὶ τοῖσι ἰήσιος, τῆς δὲ λοιπῆς διαίτης χρέος, ἔς τε ἀνάληψιν τῆς ἕξιος, καὶ ἐς κάθαρσιν ἀκριβέα τοῦ πάθε ο, καὶ ἰσχὺν τῆς δυνάμιος, ὡς μὴ παλινδρομέωσι αἱ νοῦσοι. Φράσω δὲ αὖθις τὴν ἐν τῇ ἀναλήψι βιοτήν.

Ἢν δὲ ἐπὶ τοῖςδε σμικρόν τι ὑποπτώξασα ἡ νοῦσος παλίνορσος ὀφθῇ, μεζόνων ἀκέων χρέος. Μὴ ὦν ἀμβολὴ χρόνου γιγνέσθω. ἀλλ' ἢν ἐπὶ σχέσι γυναικὸς καταμηνίων, ἢ ἀνδρὸς αἱμοῤῥοΐδων ῥόου, ἡ νοῦσος παρῇ, ἐρεθίζειν τὰ χωρία, προχέειν τι τοῦ ξυνήθεος. Ἢν δὲ μέλλῃ καὶ μὴ ἥκῃ, ἄλλῃ πῃ τοῦ αἵματος μεταῤῥυέντος, ἐπισπέρχῃ δὲ ἡ νοῦσος, κενώσιας ποιέεσθαι αὐτῷ, ἡγεόμενον ἀπὸ τῶν σφυρῶν· κὴν μὴ ἐς ὅσον χρὴ ἐντεῦθεν ἀφέλῃς, καὶ τὴν ἐπ' ἀγκῶνι τάμνειν φλέβα. Μεσηγὺ δὲ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ἀναθρέψιος, τὴν ἱερὴν πιπίσκειν. Ἔπειτα σικύην τοῖσι μέσοισι προςβάλλειν, τῷ ἥπατι ἐγχρίμπτοντα· πρήσσειν τε τὰ ἔργα, ᾗ τάχος ἀνύοντα. σμικροῖσι μὲν γὰρ ἄκεσι οὐ πείθεται. κὴν ἐς τὰ μέγαλα δηθύνῃ, ἐν ἕδρῃ ἵζει ἡ μελαγχολίη. καὶ ἢν πάντη τοῦ σώματος ἐνοικήσῃ, αἰσθήσεσι, γνώμῃ, αἵματι, χολῇ, λάβηται δὲ καὶ νεύρων, αὐτή τε ἐς ἀνήκεστον τρέπεται, ἐντίκτει τε τῷ σκήνεϊ ἑτέρων

κοινωναὶ οὖσαι τῆς πάθης.] Κοινωνίαι Pc. *d.*

πιπίσκειν ὦν χρὴ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀψινθίου ξυνεχῶς ἀπὸ σμικροῦ τοῦ πλήθεος ἄχρι κυάθου κ. τ. λ.] Libri ferunt *ἀπὸ σμικροῦ τοῦ μεγέθεος ἄχρι κυάμου.* — Crassus: « ab exiguo incipiens ad cyathi usque mensuram." Pro *κυάμου* desiderarunt *κυάθου* Petitus et Wiganus; hic: « legendum, inquit, *κυάθου.* Etenim fluidi quantitas solidae rei, uti fabae, male comparatur; vel si fieri apte posset, nimis certe pusilla est, quae fabam tantum aequet. Vid. 77. 7. 8. (cap. de cur. phrenit.) *πιπίσκειν δὲ τὸ ἀπόβρεγμα (ἀψινθίου) ἢ χυλὸν αὐτέου πρὸ τῆς τροφῆς· ὁκόσον κυάθους δύο τοῦ ἀποβρέγματος, ἢ κύαθον πικροῦ τοῦ χυλοῦ* [*ξὺν ὕδατος κυάθοις δύο.*]. Pro *κύαθον* hic etiam quidam codd. *κυάμου* habent." Haec interpres Anglus: sed miror eum non insuper aliud quid offendisse; nimirum illud *μεγέθεος* aeque minus ac *κυάμου* in fluidi mensurae definitione apte usurpari posse videtur. Puto primo *κυάθου* in *κυάμου* abiisse, et postquam hoc in textum irrepserat, librarium *μεγέθεος* effecisse e *πλήθεος*, quod auctor posuerit; — nam *πλῆθος* apte de fluida materie, *μέγεθος* de solido corpore eoque integro, non in subtiles partes diviso, usurpatur.

ἢν μὲν ὦν νεότοκον τὸ πάθος ᾖ, καὶ μὴ πολλὸν ὥνθρωπος ἐκτραπῇ, οὐκ ἄλλης μὲν ἐπὶ τοῖσι ἰήσιος, τῆς δὲ λοιπῆς διαίτης χρέος, ἔς τε ἀνάληψιν τῆς ἕξιος κ. τ. λ.] Negatio *οὐκ* in libris ceteris omnibus et scriptis et editis omissa est: verba tamen, perinde ac si adscripta esset, acceperunt interpretes. Equidem, quia non credo eiusmodi quid subintelligi posse, *οὐκ* reposui.

Φράσω δὲ αὖθις.] Vulgo *Φράζω*: futurum O. ex H. V., idemque vidi in Pa. *b. c. d.*

ἢν δὲ ἐπὶ τοῖςδε σμικρόν τι ὑποπτώξασα ἡ νοῦσος παλίνορσος ὀφθῇ.] Ante omnia adponam Homeri versus ex Il. II. 311.

ἔνθα δ' ἔσαν στρουθοῖο νεοσσοί, νήπια τέκνα,
ὄζῳ ἐπ' ἀκροτάτῳ, πεταλοῖς ὑποπεπτηῶτες, —

Forma *ὑποπτήσσω* igitur Homerica, at *ὑποπτώσσω* usurpavit Aretaeus (cf. Buttm. Gr. Gr. II. p. 285.). Magis solitum Iones *η* pro *ω* ponere, cf. Wessel. ad Herod. IX. 31., quem citavi ad *κρεηφαγίη*-in Hipp. de Victu acut. (p. 168.) — Vid. Matth. Gr. Gr. I. p. 49.

ἐπὶ σχέσι γυναικὸς καταμηνίων.] Ἐπισχέσι Goup., cett.; *ἐπὶ σχέσι* O. — *γυναικῶν* vulgo; *γυναικὸς* H. V. A. O. Pa. *b.*

ἢν δὲ μέλλῃ καὶ μὴ ἥκῃ, . . . ἐπισπέρχῃ δὲ ἡ νοῦσος.] Cap. de cur. *σκοτωματικῶν* noster: *ἢν δὲ ἡ μὲν μέλλῃ, τὸ δὲ πάθος αὔξῃ,* in re prorsus simili. Verbum *ἐπισπέρχειν* Homericum est: intransitive legitur Od. V. 304.: *ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι Παντοίων ἀνέμων.*

ἡγεόμενον ἀπὸ τῶν σφυρῶν.] Ad *ἡγεόμενον* V. in m. *ἢ ἀρχόμενον.* Hoc ipsum A. Pa. *b. d.* ferunt.

τὴν ἱερὴν πιπίσκειν.] Pone *ἱερήν* pro glossemate delevi verba *τὸ καθαρτήριον φάρμακον.*

τῷ ἥπατι ἐγχρίμπτοντα.] Vulgo *ἐγχρίπτοντα.* V. Pa. *b.* *ἐγχρέμπτοντα* (with κ and υ written above). H. *ἐγχρέπτοντα* (sic), item Pc. *d.*, sine correctione illa. V. Pd. in marg. glossam ferunt *ἐντιθέντα.*

πρήσσειν τε τὰ ἔργα.] Τε de meo supplevi; asyndeton h. l. aegre fero. — Wig. *τά* in *τέ* mutatum cupiit.

κὴν ἐς τὰ μέγαλα δηθύνῃ, ἐν ἕδρῃ ἵζει ἡ μελαγχολίη.] Libri omnes *κὴν ἐς τὰ μέγαλα ἰθύνῃ.* — E Crassi et Wigani Latinis vix certi quid efficias. Neque hic, neque Petitus de *ἰθύνῃ* quidquam monet: certo reponendum *δηθύνῃ.*

αὐτή τε ἐς ἀνήκεστον τρέπεται, ἐντίκτει τε τῷ σκή-

νοσημάτων τόκους, μανίης, σπασμοῦ, παραλύσιος· κὴν ἐκ μελαγχολίης τάδε γίγνηται, τὰ ἐπιγιγνόμενα ἀνήκεστα. Ἐλλεβόρῳ ὦν χρέεσθαι ἐς ἴησιν τοῦ κακοῦ· ἐπίπροσθεν δὲ τοῦ ἐλλεβόρου χρὴ τόν τε στόμαχον μελετῆσαι ἐξεμέειν, καὶ τὰ ὑγρὰ λεπτῦναι, καὶ τὸ σκῆνος εὔροον ποιέειν· ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι, ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ ῥαφανῖδες. Φράσω δὲ τόν τε τρόπον καὶ τὴν ὕλην. Φράσω δὲ καὶ τοῦ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα, καὶ τῆς χρήσιος τοὺς τρόπους, καὶ ὅκως προευκρινῆσαι ἕκαστον χρὴ, καὶ ὅκως ἐν τοῖσι ἐμέτοισι ἀρήγειν. Ἄπιστον, ἐπὶ τοῖςδε εἰ μὴ ἐλύθη ἐς τὸ πάμπαν ἡ νοῦσος, ἢ πολλῶν ἐτέων ἔσχε διαλείψιας. τὰ πολλὰ γὰρ τοῦδε ἀπότοκοι μελαγχολίαι. Ἢν δὲ ἔμπεδος ἥδε, μὴ ἤδη περιμένειν. χρὴ ὦν τὰ ἐς τὸν ἐλλέβορον ἅπαντα πρήσσειν. Ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας· ἦ γὰρ ἂν ἰητρὸς κρέσσων θεοῦ. ἀπονίην δὲ καὶ διαλείψιας, καὶ νούσων ἐπικρύψιας, δρῆν θέμις ἰητρόν. Ἢ ὦν ἀπαυδῆν ἐπὶ τοῖςδε καὶ ἀπαρνεῖσθαι, προϊσχομένους τὸ ἄναλθες, ἢ καὶ ἐς τέλος τοῖσι ἔργοισι ὁμιλέειν. Διδόναι δὲ καὶ τῆς ἱερῆς τῆς δι' ἀλόης ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε· καίριον γὰρ φάρμακον τῆς μελαγχολίης τόδε, στομάχου καὶ ἥπατος, καὶ χολῆς καθάρσιος, ἄκος ἐόν. Ἀτὰρ καὶ μαλάχης σπέρματος, ὁκόσον ὁλκῆς δραχμὴν, πιπίσκειν ξὺν ὕδατι, ἄριστον πείρῃ τις ἐπιστώσατο. Μυρία δὲ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων ἄλλα ἄλλοισι ἔῃ χρηστά.

Ἐπὶ δὲ τοῖσι πόνοισι τοῖςδε ἐς ἀνάληψιν ἄγειν. μετεξετέροισι γὰρ ἐς μὲν τὸν τῆς ἰητρείης καιρὸν ἡ νοῦσος ἐξ ἕδρης μὲν ἐκινήθη· ἢν δὲ ἐς ἀνάπλασιν σαρκῶν καὶ δυνάμιος ὤνθρωπος ἥκῃ, ξυναπηλάθη πάντα τῆς νούσου τὰ ἴχνια. δύναμις μὲν γὰρ φύσιος ὑγείαν τίκτει, ἀσθένεια δὲ νοῦσον. Ἀπίτω ὦν ἐς ἀνάληψιν ὁ νοσέων, πεφυκόσι θερμοῖσι ὕδασι ἐνδιαιτώμενος· καὶ γὰρ τὰ ἐν τοῖςδε φάρμακα ὀνήϊστα, ἄσφαλτος, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρίη, πολλὸν πλεῦνες τουτέων ἄλλαι δυνάμιες. ἀγαθὸν μὲν

νεῖ ἑτέρων νοσημάτων τόκους κ. τ. λ.] Pro *ἐντίκτει*, quod de meo exhibeo, libri *ἐγκοτεῖ* vulgo; *ἐνκοτεῖ* H. V.; « et aliorum morborum corpori sobolem inserit.” Crassus. — Petitus in adn. tentat *ἐγκροτεῖ*. Wiganus *ἐγκύει*. — Neutrum placet; *ἐγκύειν* ne sumi quidem transitive, certe tali modo, puto. — Repono *ἐντίκτει*, nisi forte malis *ἐντεκνοῖ*.

μανίης, σπασμοῦ, παραλύσιος.] Hoc ordine in Pa. *b.* verba feruntur; in cett. *σπασμοῦ, μανίης, παραλύσιος.*

ἔμετοι δὲ τάδε πρήσσουσι ἄλλοτε μὲν οἱ νήστιες, ἄλλοτε δὲ ῥαφανῖδες.] Ad *οἱ νήστιες* Pd. in marg. habet glossam *οἱ πρὸ τροφῆς*.

Φράσω δὲ καὶ τοῦ ἐλλεβόρου τὰ εἴδεα, καὶ τῆς χρήσιος τοὺς τρόπους, καὶ ὅκως προευκρινῆσαι ἕκαστον χρή.] *Τῆς χρήσιος τοῦ τρόπου* libri. Petitus *τοὺς τρόπους*, vel *καὶ τοῦ τρόπου* requirebat; Wiganus *τὸν τρόπον*, vel *τοὺς τρόπους*. Equidem addita copula hoc praefero, quum plures elleborum sumendi *τρόποι* veteribus usitati essent, tum etiam quia saepius apud nostrum eiusmodi gen. sing. pro accus. plur. positum videre me memini. — H. Pc. *d.* *εὐκρινῆσαι*. — De *προευκρινῆσαι* s. *προεξευκρινῆσαι*, Hippocratico verbo, cf. Foës. in Oecon. in hac voce.

Ἄπιστον.] *Ἄριστον* H.

ὑγιέας μὲν ὦν ἅπαντας ποιέειν ἀδύνατον τοὺς νοσέοντας· ἦ γὰρ ἂν ἰητρὸς κρέσσων θεοῦ.] Verba *ὑγιέας* — *νοσέοντας* ex prognostici Hippocratis initio desumta esse, dudum vidit Petitus. Pro *ἦ* H. G. v. l. Pb. *ἦν*. — H. om. *ἄν*.

ἢ ὦν ἀπαυδῆν ἐπὶ τοῖςδε καὶ ἀπαρνεῖσθαι προϊσχομένους τὸ ἄναλθες, ἢ καὶ ἐς τέλος τοῖσι ἔργοισι ὁμιλέειν.] Libri omnes *προϊσχομένους ἄμφω τὸ ἄναλθες, ἢ καὶ κ. τ. λ.* — Wiganus *ἀμφί* pro *ἄμφω* legere tentat: — Crassus miro quodam modo Latine haec interpretatur. — Ego neque *ἄμφω* fero, neque ex *ἀμφί* hoc ortum iudico, sed additum puto a recentiore sciolo locum haud intellectum emendare scilicet cupiente: itaque litura sanavi. Bern. in vita Reiskii desiderat: *χρὴ ὦν ἀπαυδῆν ἐπὶ τοῖςδε καὶ ἀπαρνεῖσθαι προϊσχομένους ἄφνω τὸ ἀναλθές κ. τ. λ.* — Mihi ista coniectura non placet: nisi *ἄμφω* abundet, pone *τὸ ἀναλθές* interiit similis quaedam dictio v. c. *προϊσχομένους ἄμφω τὸ ἀναλθὲς καὶ τὸ κακοηθὲς, ἢ καὶ ἐς τέλος κ. τ. λ.*

ἄλλα ἄλλοισι ἔῃ χρηστά.] Sic O. H. Pc. *d.*; *εἴη χρηστά* vulgo; *ἔνχρηστα* Pa.; *εὔχρηστα* V. Pb.

μετεξετέροισι γὰρ ἐς μὲν τὸν τῆς ἰητρείης καιρὸν ἡ νοῦσος ἐξ ἕδρης μὲν ἐκινήθη· ἢν δὲ ἐς ἀνάπλασιν σαρκῶν καὶ δυνάμιος ὤνθρωπος ἥκῃ, ξυναπηλάθη πάντα τῆς νούσου τὰ ἴχνια.] Vulgo *ἰητρίης*, Pa. *ἰητρείας*, Pc. *ἰητρείης*, quod recepi. Libri omnes *ἐξ ἕδρης δὲ ἐκινήθη*, pessime; neque enim *δέ* isto loco ferri potest. Aut *δέ* delendum, aut *μέν* substituendum: neminem Graecos libros terere solitum offendet duplex *μέν*, quod minime

γὰρ ὑγρασίη ἐξ αὐχμοῦ τῆς νούσου καὶ ταλαιπωρίη τῆς ἰήσιος. ἀραιαὶ γὰρ καὶ μαλθακαὶ σάρκες ῥήϊσται πρὸς ἄφεσιν τοῦ νοσήματος· ξηραὶ δὲ καὶ πυκναὶ τοῖς μελαγχολῶσι αἱ σάρκες. Ἄλειμμα λιπαρὸν ἅμα τρίψιος εὐαφοῦς, πολλῷ τῷ λίπαϊ δέχοντα - - - - - - - - - - - - - ἄρτοι πλυτοὶ ξύν τινι γλυκεῖ, σιραίῳ τῷ Κρητικῷ, καὶ σκυβελίτῃ τῷ Παμφύλῳ. ἢ οἶνος καὶ μέλι, μίξιος παλαιῆς. Ὠῶν καὶ ψυχροτέρων καὶ θερμῶν, τῶν γυμνῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος. κρεῶν, τὰ μὴ πίονα καὶ σμηγματώδεα· συῶν μὲν πόδες καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς· πτηνῶν τὰ πτερὰ ἀπίονα. θηρίων, λαγωῶν, δορκάδων, πτωκὸς, ὀπώρης, ὁκοῖόν τι ἄριστον ᾖ. Ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ἀναφορῇ προμηθέεσθαι πρὸ τῆς τροφῆς, ὅκως μὴ καταποθεὶς ἀνεμεῖται. Διδόναι ὦν πρὸ πάντων σιτίων μελίκρητον, κυάθου ἥμισυ, καὶ πιόντα ἐξεμέειν ἐς τὴν τοῦ στομάχου κάθαρσιν. ὧδε γάρ σοι ἡ τροφὴ ἑδραίη μένει. Φάρμακα δὲ τῶν ἀναγκαίων καθαρτήρια, πίτυος καρπὸς, καὶ κνίδης· τῶν σπερμάτων τοῦ κοκκάλου, καὶ πεπέριος· ἀμυγδάλων αἱ πικραί· καὶ μέλι ἔστω τῶνδε ἡ ξύστασις. Ἢν δὲ ξηρῆναι θέλῃς, ἄριστον σμύρνα, καὶ ἴρεως ἡ ῥίζα, καὶ τὸ διὰ τῶν θηρίων φάρμακον, καὶ ἡ τοῦ Βηστίνου, καὶ Μιθριδάτου, καὶ ἄλλαι μυρίαι. Ἐπιθήματα δὲ, ἡ τῶν ἐπιπλασμάτων ὕλη, μελίλωτον, καὶ μήκωνες, καὶ τερμίνθου δάκρυον, καὶ ὕσσωπον, καὶ λίπας τὸ ἀπὸ ῥόδων, ἢ τῆς οἰνάνθης, κηρὸς δὲ τουτέων πάντων πάγος. Ἄλειμμα λιπαρόν· αἰῶραι· περίπατοι· ἄλλα, ὅσα σαρκῶν τε ἀνάπλασιν ποιέεται καὶ δυνάμιος ἰσχὺν, καὶ τῆς φύσιος ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν.

- -

- -

a linguae usu alienum. Bernardi de hoc loco sententiam in vita Reiskii p. 297. silentio praeterire praestat.

δύναμις μὲν γὰρ φύσιος ὑγείαν τίκτει.] Μέν om. *Pb.*; ὑγείαν omnes.

ἄλειμμα λιπαρὸν ἅμα τρίψιος εὐαφοῦς πολλῷ τῷ λίπαϊ δέχοντα - - - -] Δεσχοντά H. *Pc. d.*; σχεδὸν τά V. A. *Pa. b.* — Lacuna h. l. in libris notatur; neque facile quis dubitet, num re vera adsit. Hinc fit, ut nihil mutem, quamquam vulgo ἅμα cum dativo iungitur; sed ignoramus horum verborum cum deperditis nexum.

ἄρτοι πλυτοί.] Ἄρτον τὸν πλυτόν laudat Gal. de alim. facult. I. 5.

σιραίῳ τῷ Κρητικῷ.] Vulgo θηραίῳ τῷ Κρητί. Sed H. σειραίῳ τῷ κρητικῷ, quod receptum in O. — Equidem σιραίῳ solito more scripsi.

καὶ σκυβελίτῃ τῷ Παμφύλῳ.] Libri omnes: καὶ σκυβελλίτῃ τῷ Παμφύλλῳ. — Otiosas literas delevi: σκυβελίτης supra iam obvium vidimus, Παμφύλῳ scripsi e Steph. Byz., qui in voce Παμφυλία conferendus cum interprett. —: nempe Πάμφυλος et Παμφύλιος dixere veteres.

Ὠῶν καὶ ψυχροτέρων καὶ θερμῶν, τῶν γυμνῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος.] Libri: τῶν γύμνῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ὀστρακώδεος, quomodo certe nemo Graecus scripsit. Delevi τῶν ante γυμνῶν; neque vero magnopere alterum τῶν desiderarem, si forte abesset.

ἐπὶ τῇ τοῦ στομάχου ἀναφορῇ προμηθέεσθαι πρὸ τῆς τροφῆς, ὅκως μὴ καταποθεὶς ἀνεμεῖται.] Libri omnes προμηθεύεσθαι: reposui προμηθέεσθαι, quemadmodum scripsit Herodotus, quia comperi quam saepe hac in re a librariis peccetur: non sum nescius in Thesauro ab H. Steph. vulgatam in libris formam adferri ex Alex. Aphrod. praef. probl. (ubi p. 4. vs. 5. προμυθεύεται in Ed. Ideleriana), sed puto Aretaeum certe hac in re potius veterem usum esse secutum; vide quae adnotavi ad caput de cur. Tetani. — Porro vulgo ἀνεμῆται editur: ἀνεμεῖται recepi e *Pc. d.* Verbum ἐμέω futurum habet ἐμοῦμαι: itaque puto Aretaeum alterutrum scripsisse, ὅκως μὴ καταποθεῖσα ἀνεμῆται, ita ut καταποθεῖσα passive sumtum ad τὴν τροφήν referatur et ἀνεμῆται sit praesens subiunctivi passivi: vel ὅκως μὴ καταποθεὶς ἀνεμεῖται, ita ut καταποθείς transitive sumtum ad aegrum referatur, et ἀνεμεῖται futurum sit indicativi medii: hoc autem praefero, quia ὅκως μή, ἵνα μή cum fut. indic. sunt perfamiliaria.

καὶ μέλι ἔστω τῶνδε ἡ ξύστασις.] Libri: καὶ μέλι ᾗ τῷδε ἡ ξύστασις. Mihi haec verba vitio laborare videntur: certum iudico pro τῷδε reponendum esse τῶνδε: sed praeterea non satis intelligo istum subiunctivum ᾗ. Fortasse ᾗ τῷδε exstitit ex ἤτω τῶνδε: ita forte, ut ἤτω librarii scriberent pro ἔστω, quod dederit Aretaeus. Haec ratio cur ἔστω in textum introduxerim e solito nostri auctoris usu. — Potuit etiam auctor καὶ μέλι τῶνδε ἡ ξύστασις ponere: sed non mihi persuadeo, eum ᾗ scripsisse.

καὶ τερμίνθου δάκρυον.] Καὶ θερμίνθου δ. vulgo: alterum H. O. *Pc. d.*

ἄλλα, ὅσα.] Vulgo ἀλλ' ὅσα: sed ἄλλα O. ἀλλά. *Pc. d.*

τῆς φύσιος ἐς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν.] Cum hac

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΦΘΙΣΙΟΣ.

Κεφ. η'.

- - - - ὅκως ἐν νηΐ καὶ γαλήνῃ. καὶ γὰρ, εἰ εὐτυχοίη ὁ νοσέων, ἐν θαλάσσῃ γίγνοιτ' ἂν αἰώρη καὶ βιοτή· καὶ γάρ τι ξηρὸν ἐς τὰ ἕλκεα ξυνδίδωσι ἅλμη. Ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης ἐφησυχάσαντα χρίεσθαι νῦν λιπαρῷ λίπαϊ, ἐπὶ τῇσι τρίψεσι ἐξεχὲς καταιονούμενον - - - - ἀπ' ὀλίγου ἐκ προςαγωγῆς ἐς κοτύλας πέντε, ἢ ἕξ, ἢ πολλόν τι πλεῖον· ἢν δὲ μὴ, ὁκόσον τις δύνηται. πολλάκι γὰρ τόδε μοῦνον ἀντὶ πάσης τροφῆς ἤρκεσε. Γάλα δὲ ἡδὺ μὲν προςάρασθαι, πιεῖν δὲ ῥήϊστον, στερεὸν θρέψαι, καὶ τροφῆς ἁπάσης ἐκ παιδὸς ξυνηθέστερον· ἰδεῖν δὲ καὶ τερπνὸν τῇ χροιῇ· φάρμακον δὲ ἀρτηρίῃ ἄκερχνον, διαπτερῶσαι βρόγχον, ἄγειν φλέγμα, εὔπνοον, ὀλισθηρὸν δὲ τὴν κάτω διέξοδον· ἕλκεσι δὲ φάρμακον γλυκὺ, καὶ ἄλλου παντὸς εὐμενέστερον. Ἢν μὲν ὦν τις πολλὸν τοῦδε πίνῃ, οὐδεμίης τροφῆς ἄλλης χρέος· ἀγαθὸν γὰρ ἐν νούσῳ ἔνι φάρμακον γάλα τωὐτὸν γίγνεσθαι καὶ τροφήν. καὶ γὰρ ἀνθρώπων τῶν γαλακτοφάγων τὰ ἔθνεα σῖτον οὐκ ἔδει. Ἄριστον δὲ ξὺν γάλακτι καὶ πόλτοι, καὶ ἰτρία, καὶ χόνδροι πλυτοὶ, καὶ ὁκόσα ἐδεστὰ ἐκ γάλακτος γίγνεται. Καὶ τροφῆς ἢν ἑτέρης δέῃ, ἔστω ὁμοίη, πτισάνης ὁ χυλὸς, εὔπεπτος, λιτή· χρὴ δὲ τοσόνδε ἡδύνθαι, ὁκόσον ῥυμφάνεσθαί ἐστι ῥηΐστη· καὶ ἢν καὶ τῶν ἐς ἡδονήν τι λαμβάνῃ, καὶ τόδε ἔστω φάρμακον, λιγυστικοῦ κόμην, γλήχωνα, ἡδύοσμον, ἁλῶν βραχὺ, ὄξος, ἢ μέλι. ἢν μὲν στόμαχος ἀπεπτέῃ, τόδε παρέχειν· ἢν δὲ μηδὲν ὅδε προςαναγκάζῃ, πάντων ἐστὶ πτισάνη κρέσσων. Ἔξεστι δὲ τὴν πτισάνην ἐς χόνδρον ἀλλάξαι· ἀφυσότερος γὰρ

dictione, quae, licet haud ita presse, tamen ad Hippocratis imitationem usurpatur, cf. Oecon. Hipp. in voce *ἀρχαίη φύσις*.

Cap. 8. *καὶ γὰρ, εἰ εὐτυχοίη ὁ νοσέων, ἐν θαλάσσῃ γίγνοιτ' ἂν αἰώρη καὶ βιοτή.*] Illud *εἰ εὐτυχοίη* minus recte accipi puto ab interprett. — Crassus: «si recte habuerit aegrotans" Wiganus: «si res aegroto prospere cedant." — Me iudice *εὐτυχοίη* h. l. valet *ἐπιτυχοίη*, itaque verto: «si occasio detur."

ἀπὸ δὲ τῆς αἰώρης ἐφησυχάσαντα χρίεσθαι νῦν λιπαρῷ λίπαϊ, ἐπὶ τῇσι τρίψεσι ἐξεχὲς καταιονούμενον - - - - ἀπ' ὀλίγου ἐκ προςαγωγῆς ἐς κοτύλας πέντε ἢ ἕξ κ. τ. λ. —] In libris lacunae signum ponitur inter *τῇσι* et *τρίψεσι*, nec tamen ibi loci lacuna adest; nam facile patet omnia ad *καταιονούμενον* usque arctissime cohaerere, seqq. *ἀπ' ὀλίγου κ. τ. λ.* ad lactis potionem pertinere. Petitus, quum non animadvertisset, lacunae signum alieno loco positum esse, decipi se passus est, et corruptum esse credidit verbum *καταιονούμενον*, pro quo requirebat *γαλα πινόμενον*.

ἰδεῖν δὲ καὶ τερπνὸν τῇ χροιῇ.] Sic O. ex H. — Cett. *καί* omittunt.

Φάρμακον δὲ ἀρτηρίῃ ἄκερχνον, διαπτερῶσαι βρόγχον, ἄγειν φλέγμα, εὔπνοον, ὀλισθηρὸν δὲ τὴν κάτω διέξοδον.] In ima pagina ad horum verborum interpretationem Wiganus adnotat: «Haec ultima, quae de lactis virtutibus praedicantur, de oxymelite iisdem verbis dicit Hipp. (de Victu ac.). An igitur ea ad lac per scripti huius mutilationem traducta sunt? Certe quaedam hic enumeratae facultates ad lac vix referri posse videntur." Nostrum h. l. Hipp. imitari, res est certissima: nolim tamen affirmare, eum non re vera haec verba de lactis virtutibus intellecta cupivisse, maxime quia mox, *ἀγαθὸν γάρ*, inquit, *ἐν νούσῳ ἔνι φάρμακον γάλα τωὐτὸν γίγνεσθαι καὶ τροφήν.*

καὶ τροφῆς ἢν ἑτέρης δέῃ, ἔστω ὁμοίη, πτισάνης ὁ χυλὸς, εὔπεπτος, λιτή.] Paene exspectaveris *λιτός*, ut ad *χυλός* referres; nihil tamen mutandum esse, docet sequens *ὁκόσον ῥυμφάνεσθαί ἐστι ῥηΐστη*, quod ad *πτισάνη* refertur, non ad *τροφή*. — Itaque opinor *λιτή* etiam potissimum ad *πτισάνη* referendum esse, licet videam in Thesauri Edd. recentioribus, ubi hic locus voce *λιτός* adfertur, ad *τροφή* referendum dici. — Mirum non est auctorem, quum *χυλὸς πτισάνης* posuisset, epitheta adposuisse ita, ut genere non cum nomine *χυλός*, sed cum *πτισάνη* convenirent, infra ad ipsum nomen *πτισάνη* transit verbis *πάντων ἐστὶ πτισάνη κρέσσων.*

καὶ ἢν καὶ τῶν ἐς ἡδονήν τι λαμβάνῃ, καὶ τόδε ἔστω φάρμακον.] In libris *καί* ante *ἢν* desideratur: de coniectura mea adposui. Wiganus *ἢν δὲ καί* desideravit.

ἢν καὶ ὡς πτισάνη σμηγματώδης πτισθῇ.] Libri: *μιγματώδης ἐπτίσθω*: tum vero pro *ἢν* initio H. *ἢ*. —

καὶ εὐπεπτότερος, ἢν καὶ ὡς πτισάνη σμηγματώδης πτισθῇ. Ἐν τῇσι ὑγροτέρῃσι ἀναγωγῇσι, κύαμος καθαίρει ἕλκεα, ἀλλ' ἔστι φυσώδης. πίσος δὲ καὶ ὦχρος, ὁκόσον ἀφυσότερα, τοσόνδε ἑλκέων ἀκαθαρτότερα. ξυντεκμαιρόμενον ὦν πρὸς τὰ παρεόντα τοῖςδε χρῆσθαι. ὄψα δὲ αὐτέων, ἅσσα καὶ ἐπὶ πτισάνῃ λέλεκται. Ὠὰ δὲ ἐκ πυρὸς μὲν ὑδαρέα, θερμά· ἄριστον δὲ ἐκ ζώων ἀρτίτοκα, πρὶν τὴν -

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΗΠΑΤΟΣ.

Κεφ. ιγ'.

- - - ἥπατι ἕλκος ἔοι ὀλέθριον. Ἡ χαλεπωτάτη δὲ ἐς τὴν γαστέρα ξύῤῥοια τοῦ πύου, ἢν τὸν στόμαχον ἴσχῃ ὁδὸν ἐς τὴν ἄνω φορήν. τροφὴ γὰρ αἰτίη τοῦ ζῆν· τροφῆς δὲ ἡγεμὼν, ὁ στόμαχος· ποτὶ καὶ τὰ φάρμακα ὅδε τοῖσι εἴσω διαφέρει. ἢν ὦν πρὸς ἅπαντα μὲν ὄκνος καταπόσιος ἔλθῃ, θᾶσσον ἐκθανεῖν ἀνάγκη, νόσῳ τε καὶ λιμῷ. Γνώματα δὲ ἑκάστου χώρου, ὅπῃ τὸ πῦον τρέψεται, ἕτερα καὶ ἕτερα. Ἢν γὰρ δι' ἐντέρων ἥκῃ, στρόφοι· γαστὴρ ὑγρή· φλέγματα καὶ χολὴ, ἔπειτα ξὺν περιῤῥοῇ αἱμάλωψ, ἢ περίπλυσις, ὁκοίη κρεῶν ὠμῶν. Ἢν δὲ ἐς κύστιν ἴῃ, βάρος ἐν νεφροῖσι καὶ ὀσφύϊ· τὰ μὲν ὦν πρῶτα πολλὰ καὶ χολοβαφέα, ἔπειτα θολερὰ, ἀνυπόστατα καὶ ἀκατάστατα. ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ ἡ ὑπόστασις λευκὴ παρείη. Ἢν δὲ ἐς στόμαχον ἄνω ῥέπῃ, ναυτίη, ἀποσιτίη, ἔμετοι φλέγματος, ἢ χολῆς, λειποθυμίη, σκοτοδινίη, μέσφι ξυῤῥαγῇ.

Μάλιστα μὲν ὦν ἀποτρέπειν τήνδε· πονηρὴ γὰρ ἡ ὁδός. Ἢν δὲ τὸ πῦον βιαιότερον ῥεύσῃ, χρὴ πάντα ποιέειν καὶ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν καὶ τροφῇσι, καὶ φαρμάκοισι, καὶ διαίταις, πάντα μειλίχως. Φαρμάκοισι ἐς τὴν τοῦ κόλπου ῥαγήν· βοτάνην τὴν ὑσσώπου ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν, καὶ πρασίου τῆς κόμης, καὶ τῆςδε ξὺν μελικρήτῳ, καὶ χυλοῦ τῆς ἀψίνθου. Τάδε μέντοι πρὸ τῶν σιτίων πίνειν χρεὼν, ὡς λεπτὰ μὲν τὰ

σμηγματώδης legendum esse, viderunt dudum Petitus et Wiganus; de ἐπτίσθω ille nihil monuit, hic ἔπτισται, vel ἐπτίσθη desideravit. — Coniunctio ἤν subiunctivum requirit, quapropter ἢν — πτισθῇ dedi; quod si εἰ — ἐπτίσθη, vel εἰ — ἔπτιστο malis, non adversor. — Hoc certe scripturae ἐπτίσθω ansam praebuisse opinor.

ὑδαρέα.] Libri ὑδρέα: repono ὑδαρέα de coniectura Wigani, Petiti, mea; in ΥΔΑΡΕΑ litera Α pone Δ interiit, itaque ΥΔΡΕΑ exstitit.

Cap. 13. ἢν γὰρ δι' ἐντέρων ἥκῃ.] Libri: ἥν τε δι' ἐντέρων ἥκῃ. Crassus et Wiganus Latine interpretantur, quasi ἢν γάρ legissent, quod recepi. Puto γάρ in γέ et postea hoc in τε abiisse. Cf. adnn. nostras ad initium cap. de s. elephantiasis, ubi saepius γάρ restitui pro librorum scriptura γέ. — Pc. d. ἥκοι.

ἔπειτα ξὺν περιῤῥοῇ αἱμάλωψ, ἢ περίπλυσις ὁκοίη κρεῶν ὠμῶν.] Libri περιπλύσιος. Nominativum exhibui de coniectura Petiti, Wigani et mea.

ἢν δὲ ἐς κύστιν ἴῃ.] Vulgo ἔῃ: Pc. d. εἴη, unde ἴῃ exhibeo, quod etiam Wiganus desideravit.

βάρος ἐν νεφροῖσι καὶ ὀσφύϊ.] Ὀσφύν H. Pc. d., unde suspicor, olim in libris quibusdam scriptum fuisse κατ' ὀσφύν.

πολλὰ καὶ χολοβαφέα.] Vulgo χολοβάψια, quam formam probam esse non credo: cum Petito requirebam χολοβαφέα, quod exhibui.

ἔπειτα θολερὰ, ἀνυπόστατα καὶ ἀκατάστατα.] Illud ἀκατάστατα de urinis exquisite Hippocraticam dictionem refert; vid. Oecon. Foësii in voce.

ἔμετοι φλέγματος ἢ χολῆς.] Ἔμετος φ. ἢ χ. H. non male.

ἢν δὲ τὸ πῦον βιαιότερον ῥεύσῃ.] Libri εὕρῃ. Petitus ῥεύσῃ requirebat; quod antequam videram, ipse ῥυῇ, s. ῥυέῃ tentabam.

βοτάνην τὴν ὑσσώπου ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν καὶ πρασίου τῆς κόμης, καὶ τῆςδε ξὺν μελικρήτῳ, καὶ χυ-

ὑγρὰ γίγνηται, εὔροα δὲ τὰ χωρία, εὔρηκτα δὲ τὰ ἔμπυα σώματα. Διδόναι καὶ ὄνου γάλα, λεῖον, ἄχολον, εὔτροφον, ἐς τυρὸν ἀσύστατον, ἥπερ ἐστὶ γάλακτος ἀρετή. Προςτίθει δὲ καὶ χάριτας πόματος καὶ σίτου· κἢν μικρῷ χείρω τῶν ὠφελεύντων ἔωσι, διδόναι, — ἔσται γὰρ διέξοδος ναυτιώδεϊ καὶ ἀτερπέϊ ὑγρῷ, — μήπω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔσονται, κἢν τι λάβωσι, εὐημέες· μετεξετέρους γὰρ ἡ τοῦ πύου δίοδος ϐλάψαι. Χρὴ δὲ καὶ ἐπὶ τῇσι ἄλλῃσι ἐκροῇσι παντοίην μελέτην τοῦ στομάχου ποιέεσθαι· ὅδε γὰρ ἡ πάντων φαρμάκων ὁδός. Μεμνῆσθαι δὲ καὶ τοῦ ἥπατος χρεὼν, ἔνθα τῶν ἑλκέων ἐστὶ ἡ ῥίζα. Ἢν δὲ ἐς κύστιν ὁρμᾷ, οὐρητικοῖσι ἐξάγειν, ἀσάρου τῆς ῥίζης καὶ φοῦ, καὶ ἀδιάντου, καὶ μήου, τῶν ἐμπότων· τάδε μέντοι ξὺν μελικρήτῳ πιπίσκειν. ποικίλον μὲν τὸ Βηστίνου φάρμακον, καὶ τὸ διὰ τῶν φυσαλίδων, ἄριστον, ἠδ' ὁκόσα διὰ πείρης τισι ἐπαινέεται. Ἢν δὲ δι' ἐντέρων ἄγῃς, τὸ ἀγωγὸν ἔχεις γάλα· μάλιστα μὲν ὄνου· ἢν δὲ μὴ, αἰγὸς, ἢ μήλων. χυλοὶ δὲ ὀλισθηροὶ καὶ σμηγματώδεες, ὁ τῆς πτισάνης· ὄψα, πέπερι, ζιγγίβερι, λιγυστικόν. Ἀθρόον δὲ εἰρῆσθαι ἀμφὶ πάσης διαίτης, ἐπὶ πάσῃ συῤῥήξι τροφαὶ μὲν εὔχυμοι, εὐστόμαχοι, εὔπεπτοι· ἢ χυλοὶ, ἢ οἱ διὰ γάλακτος πόλτοι, ἄμυλος, ἰτρία ξὺν γάλακτι.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΠΛΗΝΟΣ.

Κεφ. ιδ'.

Σκίῤῥου τοῦ ἐπὶ σπληνὶ λύσεις οὐ ῥήϊσται. ἢν δὲ καὶ ἀπότοκοι τῶνδε νοῦσοι γένωνται, ὕδρωψ ἢ καχεξίη, ὀκέλλει τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον - - - - - τὸν ἰητρὸν τὸν

λοῦ τῆς ἀψίνθου.] Libri καὶ χυλῷ τῆς ἀψίνθου: non credo, Aretaeum πρασίου κόμην cum mulsa et succo absinthii dare voluisse, sed hyssopum cum mulsa, et marrubii comam cum mulsa, succum vero absinthii aqua dilutum, ut alias praecepit: hinc factum, ut χυλῷ in χυλοῦ mutarem. — Forma ἄψινθος Wigano displicuit, ita ut ἀψινθίου reponendum arbitraretur: equidem cum Petito notatu dignum quidem ἀψίνθου, sed tamen simul servandum iudico.

εὔρηκτα δὲ τὰ ἔμπυα σώματα.] Τὰ σώματα h. l. est *partes*, quae nempe in suppurationem abierunt. Vid. v. c. Orib. collect. med. XLIV. 2: ἐπὶ δὲ μαστῶν παχέων μὲν ὄντων τῶν ἐπικειμένων τῷ πύῳ σωμάτων. In cap. illo, Θεραπεία τῶν λιθιώντων νεφρῶν inscripto, quod in Sorano obvium p. 153. vs. ult.: ἐνιέναι χρή, τι τῶν πραΰνειν καὶ χαλᾶν τὰς φλεγμονὰς δυναμένων τῶν περὶ τῶν λίθων σωμάτων.

κἢν μικρῷ χείρω τῶν ὠφελεύντων ἔωσι, διδόναι.] Cf. Hipp. Aph. 38. II.

μήπω τι καὶ ἀπόσιτοι ἔσονται, κἢν τι λάβωσι εὐημέες.] Libri ferunt εὐηγέες (sic). Petitus εὐηγές Ionice pro εὐαγές desiderat. Wiganus item εὐαγές coniicit. — Hi num inventum suum Crassi Latinis debeant, nescio: certum est, eum εὐαγές interpretando expressisse, εὐαγέες Latine ad marginem adscripsisse. — Equidem in viam abeo longe diversam: repono εὐημέες, unde εὐηγέες natum puto. Nempe εὐαγής mediam syllabam brevem habet; ita ut εὐηγής si quis apud Ionicum scriptorem sensu probabili inveniret, vel propterea in εὐαγής mutare deberet. Sed recte habet h. l. quod ad sensum attinet εὐημέες, et vero tum εὐεμής, tum εὐημής scriptum fuisse videtur ab antiquis: cf. Lobeck. parerg. ad Phryn. p. 706. Ceterum verba μετεξετέρους — ϐλάψαι olim pone ἀτερπέϊ ὑγρῷ ferebantur, unde in pristinam sedem ea revocavi.

μετεξετέρους γὰρ ἡ τοῦ πύου δίοδος ϐλάψαι.] Cod. H. δύναται addit. Petitus ad vulg. lectionem adnotat: «E superiore sententia aliquid hic deesse coniicio, scilicet negationem cum adverbio ἧσσον, quae si restituantur, lectio haec fiet haud absurda, μετεξετέρους γὰρ οὐκ ἧσσον ἢ τοῦ πύου δίοδος ϐλάψαι. Quosdam enim haec scilicet cibi insuavis traiectio non minus ac puris transitus male habuit: fortasse et particula ἂν addenda, quae verbo ϐλάψαι respondeat." Non consentio; membrorum transpositione malo medendum fuit.

καὶ μήου.] Sic O. ex H.; μύου Pc. d.; μείου vulgo.

Βηστίνου.] ϐησσίνου H. Pc.

φυσαλίδων.] Sic Pc. φυσαλλίδων cett.

ἠδ' ὁκόσα διὰ πείρης τισι ἐπαινέεται.] Vulgo τῇσι, quod quid h. l. sibi velit, non capio: repono τισι.

ἢ οἱ διὰ γάλακτος πόλτοι.] Sic O. ex H.; οἱ omittunt cett.

ἄμυλος.] Ita sing. numero de meo scripsi; ἄμυλοι cett. — Puto vicinorum nominum numerum pluralem a librariis etiam ad hoc esse translatum, Aretaeum vero ἄμυλος scripsisse.

Cap. 14. ἢν δὲ καὶ ἀπότοκοι τῶνδε νοῦσοι γένωνται κ. τ. λ.] Notandus transitus a sing. num. σκίῤῥου ad pluralem τῶνδε: similem paulo post habemus in verbis χρὴ

σκίῤῥον ἰῆσθαι. χρὴ ὧν ἀποτρέπειν γιγνομένους καὶ λύειν ἄρτι ἀρχομένους. ἐνίστασθαι δὲ τῇσι φλεγμονῇσι, ὥνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι - - ἐς διαπνοὴν ἄγωνται - - τὴν ἀπόστασιν· τάδε γὰρ φλεγμασίης - - - Ἰητηρίοισι δὲ χρέεσθαι, ὁκόσα μοι ἐν τῇσι ὀξείῃσι λέλεκται. Ἢν δὲ πάντα σοι πρήσσοντι ἐν φλεγμασίῃ ὁ σκίῤῥος ἐμμένῃ, καὶ πυρὶ ἰκέλοισι χρέο ἐς μάλθαξιν τῆς σκληρίης, τέγξεσι δι' ὄξεος καὶ ἐλαίου, καὶ μέλιτος· ἀντὶ δὲ εἰρίων, πτύγματα ἔστω ἀπὸ λίνου· ἐμπάσσειν ὧδε τῆς μυροβαλάνου σεσησμένης· ἐπιπλάσμασί τε τοῖσι μαλθακωτάτοισι - - - - αἳ - - - - - - - - - - - - - - - - -

ὧν ἀποτρέπειν γιγνομένους καὶ λύειν ἄρτι ἀρχομένους. — Cod. H. fert γεννῶνται.

ὀκέλλει τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον - - - - τὸν ἰητρὸν τὸν σκίῤῥον ἰῆσθαι. χρὴ ὧν ἀποτρέπειν γιγνομένους καὶ λύειν ἄρτι ἀρχομένους.] In libris lacunae signa non inveniuntur. Crassus vertit: «insanabile malum effectum est. Hac ratione vero scirrhis medicus opem ferre debet: orientes avertere et nuper incipientes discutere oportet.” Hinc suspicor Petiti coniecturam exstitisse: τὸν ἰητρὸν τὸν σκίῤῥον ἰῆσθαι χρὴ ὧδε· ἀποτρέπει κ. τ. λ. — Haec non ferenda sunt, quia alia res est σκίῤῥον ἰῆσθαι, alia ἀποτρέπειν γιγνόμενον. — Trillerus voluit: τὸν ἰητρὸν μέλλοντα σκίῤῥον ἰῆσθαι χρή. — Sed tacet hic de particula ὧν pone χρή in libris invenienda. — Melius Wiganus ad τὸν ἰητρόν adscribit: «quaedam hic deficiunt.” — Lacunam esse, certum arbitror, adeo ut eam notaverim. Eiusmodi quid Aretaeum scripsisse puto: ὀκέλλει τὸ κακὸν ἐς ἀνήκεστον· τετελεσμένον γὰρ ἀδύνατον τὸν ἰητρὸν τὸν σκίῤῥον ἰῆσθαι. χρὴ ὧν κ. τ. λ.

ἐνίστασθαι δὲ τῇσι φλεγμονῇσι, ὥνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι - - ἐς διαπνοὴν ἄγωνται - - - τὴν ἀπόστασιν, τάδε γὰρ φλεγμασίης - - - Ἰητηρίοισι δὲ χρέεσθαι κ. τ. λ.] Nulla in libris lacunae signa; tum vero ἥνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχον ἐς κ. τ. λ. ferunt. — Petitus proponit: ὥνπερ σκίῤῥοι διάδοχοι, ἢν ἐς τὴν διαπνοὴν ἄγωνται τὴν ἀπόστασιν: nempe ἄγωνται transitive sumendum dicit. Wiganus ad ἥνπερ adnotat, ista non sana sibi videri. — Petiti coniectura valde displicet: novimus veteres existimare, inflammationem διαπνεῖσθαι, eas etiam subinde ἐς ἀπόστασιν converti, item eas in scirrhum mutari. Itaque suspicor, Aretaeum significare voluisse, medicum ad inflammationes maxime curam advertere debere, unde scirrhi fiant, nisi dissipentur, aut in abscessum convertantur, quum haec sint inflammationis remedia spontanea. Possis, si quid fingere velis, forte ad hunc modum lacunas complere: ἐνίστασθαι δὲ τῇσι φλεγμονῇσι, ὥνπερ οἱ σκίῤῥοι διάδοχοι, ἢν μὴ ἐς διαπνοὴν ἄγωνται, ἢ ἐς τὴν ἀπόστασιν· τάδε γὰρ φλεγμασίης τὰ κατὰ φύσιν ἄκεα. Ἰητηρίοισι δὲ κ. τ. λ. — Sed quamquam quid exciderit, vel interierit, incertum sit, aliquid locis notatis deficere, omni dubio vacare censeo.

ἢν δὲ πάντα σοι πρήσσοντι ἐν φλεγμασίῃ ὁ σκίῤῥος ἐμμένῃ, καὶ πυρὶ ἰκέλοισι χρέο ἐς μάλθαξιν τῆς σκληρίης, τέγξεσι κ. τ. λ.] De meo scripsi σκληρίης pro librorum lectione σκιῤῥίης, licet videam Schneiderum hoc vocabulum hinc in Lex. suum transtulisse. Quod ad verba πυρὶ ἰκέλοισι χρέεσθαι ἐς μάλθαξιν, quae nostro aevo mirum sonant, cf. Paulum III. 49: τῆς δὲ φλεγμονῆς, inquit, ἐπὶ τὸ σκιῤῥῶδες μεταπιπτούσης τοῖς ἰσχυροτέροις χρηστέον, ὥςτε καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἀμύσσεσθαι. — Et cum his compara nostri verba e cap. de cur. Coeliacorum: καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν τὸ χλωρὸν καὶ τοὐμὸν τὸ μυστήριον, τόδε γὰρ μαλάσσει τε καὶ ἀμύσσει καὶ θερμασίην ἐγείρει καὶ ἄφυσα τὰ σπλάγχνα ποιέει κ. τ. λ. Fortasse in deperditis ista πυρὶ ἴκελα enumerata fuerunt.

ἐμπάσσειν ὧδε τῆς μυροβαλάνου σεσησμένης κ. τ. λ.] Ad ὧδε «an recte?” quaerit Wiganus. Haud certo demonstrari posse videtur, id non ab auctore profectum esse, quapropter retineo.

ἐπιπλάσμασί τε τοῖσι μαλθακωτάτοισι - - - αἳ.] Omnes fere libri in μαλθακωτάτοισι subsistunt. Cod. H. continuo pone μαλθακωτάτοισι habet αἳ. Pc. μαλθακωτάτοισιν .... αἳ habet. Ego quum αἳ ad neutrum plurale ἐπιπλάσματα referri nequeat, ex hoc libro lacunae signa pone μαλθακωτάτοισι retinui.

ΑΡΕΤΑΙΟΥ ΚΑΠΠΑΔΟΚΟΥ

ΠΕΡΙ

ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

- -

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΒΗΤΟΥ.

Κεφ. β′.

Ὕδρωπος ἰδέῃ τὸ διαβήτεω πάθος αἰτίῃ καὶ διαθέσι· χώρῃ δὲ μούνῃ διάφορον, ἔνθα τὸ ὑγρὸν ἐκρέει. Ἀσκίτῃ μὲν γὰρ δοχεῖον τὸ περιτόναιον, οὐδ᾽ ἐκροὴν ἴσχει, ἀλλὰ μίμνον τῇδε πλημμυρεῖ· διαβήτεω δὲ φορὴ μὲν ὑγροῦ ἡ ἀπὸ τοῦ πάσχοντος ἡ ὠυτὴ καὶ ξύντηξις, ἐς δὲ νεφροὺς καὶ κύστιν ἡ ξύνδοσις τὰ περὶ ἔξοδον φέρει. ἥδε τοῖσι ὑδεριῶσι ἡ ὁδὸς ἐπιγίγνεται, ἢν ἐς ἀγαθὸν ἡ νοῦσος τρέπηται· ἀγαθὸν δὲ ἡ λύσις τῆς αἰτίης, καὶ μὴ τοῦ ἄχθεος ἐλαφρίη μοῦνον. Δίψος δὲ τουτέοισι μέζον, ἐκρέον γὰρ τὸ ὑγρὸν αὐαίνει.

Ἔστι δὲ τὰ ἄκεα ἐς τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ξυντήξιος τὰ ὠυτὰ τοῖσι ὕδρωψι. Ἐς δὲ τὸ δίψος μεγάλης ἰητρείης χρέος, τόδε γὰρ ἐν τῷ εἴδεϊ ἀλγέων πάντων μέζον. καὶ ἢν πίωσί τι ὑγρὸν, πρόκλησις οὐρήσιος· ποτὶ καὶ ἐκθέον τόδε ξυναπάγει τῆκον τὰ ἐν τῷ σκήνεϊ. Φαρμάκων ὦν ἀδίψων χρέος· δίψος γὰρ μέγα, ἀκορίῃ ποτοῦ. ποτὸν γὰρ οὐδ᾽ ὅσον γίγνηται δίψεος ἄκος. Πάντη δεῖ τῷ στομάχῳ ἀρήγειν, ἔνθα τοῦ δίψεος αἱ πηγαί. Ἢν ὦν τῇ ἱερῇ καθαίρῃς, ἐπιθήμασι χρέο, νάρδῳ, μαστίχῃ, φοίνιξι, μήλοισι κυδωνίοισι ὠμοῖσι. τῶνδε ὁ χυλὸς μὲν ξὺν νάρδῳ καὶ ῥοδίνῳ, ἄριστον ἐς τέγξιν· ἐπίπλασμα δὲ ἡ σὰρξ αὐτέων ξὺν μαστίχῃ, καὶ φοίνιξι. ἐν κηρῷ δὲ καὶ νάρ-

Cap. 2. ὕδρωπος ἰδέῃ τὸ διαβήτεω πάθος κ. τ. λ.] Vulgo editur τοῦ διαβήτεω πάθος; Pc. *f. g.* pro τοῦ ferunt τῷ. Neutrum ferri potest, quapropter de coniectura mea τὸ διαβήτεω πάθος repono.

διαβήτεω δὲ φορὴ μὲν ὑγροῦ ἡ ἀπὸ τοῦ πάσχοντος ἡ ὠυτὴ καὶ ξύντηξις.] Pro ἡ ὠυτή vulgo editur ἑωυτῇ: O. ert ἡ ἑωυτή, unde ἡ ὠυτή scribo. — Unus liber Pg. ξύντηξις, cett. σύντηξις.

ἀγαθὸν δὲ ἡ λύσις τῆς αἰτίης καὶ μὴ τοῦ ἄχθεος ἐλαφρίη μοῦνον.] Ἐλαφρίη notatu dignum: recte Crassus et Wiganus *levatio* sunt interpretati.

τόδε γὰρ ἐν τῷ εἴδεϊ ἀλγέων πάντων μέζον.] Wiganus ad ἐν τῷ εἴδεϊ «an recte?" quaerit. Imo vero recte habet! articulus δεικτικῶς sumendus; ἐν τῷ εἴδεϊ valet ἐν τῷδε τῷ ὕδρωπος εἴδεϊ, nam Aretaeus fere hydropis speciem habet Diabeten: iam in superioribus in memoriam lectoris revocavi morbi nomen ὕδρωψ εἰς ἀμίδα.

καὶ ἢν πίωσί τι ὑγρόν.] Libri τὸ ὑγρόν: de meo repono τὶ ὑγρόν, quum de certo liquore sermo non sit: video etiam Wiganum Latine τί expressisse.

δίψος γὰρ μέγα, ἀκορίῃ ποτοῦ. ποτὸν γὰρ οὐδ᾽ ὅσον γίγνηται δίψεος ἄκος.] Cett. δίψος γὰρ μέγα, ἀκορίη ποτοῦ. Me iudice nexus cum seqq. facit, ut requiras ἀκορίῃ ποτοῦ: facilis vel editorum lapsus, quum ι subscriptum in codd. negligatur.

ἔνθα τοῦ δίψεος αἱ πηγαί.] Αἱ πηγαί plur. num., ut supra cap. de cur. melancholiae: τόδε γὰρ τὸ σπλάγχνον αἵματος αἱ πηγαί.

ἢν ὦν τῇ ἱερῇ καθαίρῃς.] Libri καθάρῃς: Wiganus in notulis καθαίρῃς desiderat, quod de coniectura illius et mea exhibeo.

τῶνδε ὁ χυλὸς μέν.] Χυμός vulgo: χυλός ex H. recepi, quod etiam praeferre se, dicit Wiganus in notulis.

ἄριστον ἐς τέγξιν.] Ἄριστον δὲ ἐς τέγξιν Pc. *f. g.*

ξὺν μαστίχῃ καὶ φοίνιξι.] Vulgo ξὺν μαστίχῃσι καὶ φοίνιξι: vel de coniectura reponas μαστίχῃ, et vero praebet H.: paulo ante νάρδῳ, μαστίχῃ, φοίνιξι.

ἐν κηρῷ δὲ καὶ νάρδῳ ἡ τουτέων μίξις ἀγαθή.] Pone νάρδῳ legebatur in libris τῷ μύρῳ. Ego glossam delevi; τὸ μύρον h. l. omnino spectatur, verum spectatur etiam

δῳ ἡ τουτέων μίξις ἀγαθή. ἢ οἱ χυλοὶ ἀκακίης τε καὶ ὑποκυστίδος, ἔς τε τὰς τέγξιας καὶ ἐς τὰ ἐπιπλάσματα.

Ἀτὰρ καὶ ὕδωρ τὸ ποτὸν ξὺν τῇσι ὀπώρῃσι ἐψείσθω. Τροφαὶ δὲ καὶ γάλα καὶ ξὺν τῷδε σιτία, ἄμυλον, χόνδροι, ῥοφήματα. Οἶνοι στύφοντες, ἐς τὸν τοῦ στομάχου τόνον· ἀκρητέστεροι μᾶλλον ἐς τὴν τῶν ἄλλων χυμῶν ἐξηέρωσίν τε καὶ διάνιψιν· ἁλμώδεσι γὰρ δίψος. οἶνος δὲ, στύφων θ' ἅμα καὶ ψύχων, μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ χρήσιμος· ἐς δύναμιν δὲ, κὴν οἶνος γλυκὺς, ὁκοῖον αἷμα ἔῃ, ἐς τὴν αὐτοῦ γένναν. Φάρμακα ποικίλα τὰ ὠυτὰ, ἡ διὰ τῶν θηρίων, ἡ τοῦ Μιθριδάτεω, ἡ διὰ τῶν ὀπωρέων, τά τε ἄλλα, ὁκόσα ὕδρωπος ὀνηϊστά. Ἀτὰρ καὶ ἡ ξύμπασα δίαιτα καὶ ὁ βίος ὠυτός.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΛΙΘΙΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΚΩΣΕΩΣ ΝΕΦΡΩΝ.

Κεφ. γ'.

Ἀμφὶ μὲν φλεγμασίης καὶ αἱμοῤῥαγίης, καὶ ὁκόσα ὀξέως ἀπὸ νεφρῶν κτείνει, ἐν τοῖσι ὀξέσι γέγραπται. Ἀμφὶ δὲ ἑλκώσιος ἠδὲ λίθων γενέσιος, ὁκόσα τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει πρεσβύτῃσι, μάλιστα νῦν γράφω. ἄγχιστα μὲν ἐς ἄκεσιν· εἰ δὲ μὴ, οἷσί γε παρηγορήσεται.

in superioribus, ubi bis νάρδῳ nude ponitur. Hic vero certus erat interpres, spectari unguentum: istis locis fortasse credidit, radicem spicamve nardi innui.

ἄμυλον, χόνδροι, ῥοφήματα.] Cett. ἄμυλοι; de meo in ἄμυλον mutavi; seq. χόνδροι fecit, ut librarii ἄμυλον in ἄμυλοι mutarent, perperam!

ἀκρητέστεροι ἐς τὴν τῶν ἄλλων χυμῶν ἐξηέρωσίν τε καὶ διάνιψιν· ἁλμώδεσι γὰρ δίψος.] Libri omnes διάνηψιν. Crassus: «ut alii humores attenuentur ac eluantur." Wiganus: «ad evaporandos dissipandosque ceteros humores." — Equidem διάνηψιν a διανήφω ex h. l. in editionem nuperrimam Stephani Thesauri (Anglica editio non in promptu est mihi) receptum esse, satis mirari nequeō. — Quid quaeso οἶνος ἀκρητέστερος ἐς διάνηψιν scilicet χυμῶν? Scripsit Aretaeus διάνιψιν, quod h. l. valet λέπτυνσιν: οἶνος enim στύφων ἀκρητέστερος omnino valet ἐς λέπτυνσιν χυμῶν. — Quodsi ad Hipp. de Liquidorum usu p. 427. vs. 24. Foës. mentem attendam, ubi: καταλείφοντα πρὸς τὰ δριμέα λῖπος προσηνὲς, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι τὸ ἁλμῶδες. καὶ τοῖσι βοθρίοισι διάνηψις, (διάνιψις lege cum Foësio, aliis), — quodsi, inquam, ad haec verba attendam animum, in suspicionem inducor, Aretaeum suum et διάνιψις et ἁλμώδεσι ex hoc pseudo-Hippocratis loco desumsisse. Crassi Latina item ad διάνιψιν, non ad διάνηψιν spectant. — Sed dicendum etiam de ἁλμώδεσι γὰρ δίψος, quod exponendum mihi videtur ἁλμώδεσι γὰρ χυμοῖς δίψος προκαλέεται.

οἶνος δὲ στύφων θ' ἅμα καὶ ψύχων μεταβολῇ τε καὶ εὐκρασίῃ χρήσιμος.] In libris postremum nomen, χρήσιμος, non legitur. Supplevi de coniectura Petiti: nempe neque ego video, quomodo sine eiusmodi quodam vocabulo addito Aretaei verba possint intelligi. Cogitavi de dativis in nominativos mutandis: οἶνος δὲ στύφων θ' ἅμα καὶ ψύχων, μεταβολή τε καὶ εὐκρασίη (nempe τῶν χυμῶν). Sed magis arridet Petiti ratio, quam sequor.

ἐς δύναμιν δὲ, κὴν οἶνος γλυκὺς, ὁκοῖον αἷμα ἔῃ ἐς τὴν αὐτοῦ γένναν.] Ad κὴν Wiganus «an recte?" quaerit. — Ne a vero quem abducat, adpono locum consimilem e cap. 7. huius libri: λίπαϊ δὲ, ῥοδίνῳ μύρῳ, ἢ τῷ διὰ τῆς οἰνάνθης, ἢ μηλίνῳ, ἄριστον κὴν ἀπὸ τοῦ σχίνου, καὶ ὑποκυστίδι, ἢ ὀμφακίῳ.

καὶ ὁ βίος ὠυτός.] Libri ὠυτός, quod in ὠυτός, i. e. ὁ ὠυτός, mutandum fuit. — Tenenda sunt Wigani verba ad finem capitis adscripta: «Fortasse, inquit, finis capitis hic esse debet. Quaedam tamen ex eo periisse manifestum est ex Aëtio, qui haec habet: Ἄριστον δέ φησιν Ἀρεταῖος καὶ ἡ ἐν πύθῳ (πίθῳ m.) γινομένη πυρία, ὥςτε ὑπερέχειν ἄνω τοῦ πόθου (πίθου m.) τὴν κεφαλὴν, ἵνα τὸ μὲν πᾶν σῶμα θερμαίνηται, ψυχρὸν δὲ ἕλκῃ ἀέρα." Petitus eodem loco descripto: «quod remedium, inquit, in praesenti capite non habemus, infert Henischius non esse hoc caput ab Aretaeo conscriptum, sed spurium, quemadmodum alia, quae in solo codice regio inveniuntur." Respicitur locus e comm. de Aretaei nomine, patria, aetate, scriptis, cet. praefixo Editioni Henischianae. Bern. in vita Reiskii p. 296. itidem hoc cap. et seq. Aretaeo abiudicat: «occurrunt enim, inquit, in iis voces alibi ab Aretaeo non adhibitae et quae utique e methodicorum schola profluxerunt." Adducit exempla e cap. 3., ad quod mox de iis monebo: id autem interea noto, ea, quae Aëtius indicat, capite seq. legi, ubi: ἐς ἔλαιον τὸν ἄνθρωπον καθιέναι κ. τ. λ.

Cap. 3. θεραπεία λιθιάσεως.] Περὶ λιθιάσεως H. Pe. g.

ἀμφὶ μὲν φλεγμασίης .... ἐν τοῖσι ὀξέσι γέγραπται.] Omnes libri tum scripti, tum editi γεγράφαται habent: nec tamen ferri potest pluralis forma, adeo ut γέγρα-

Λίθων μὲν ὦν εὐφυῆ γένναν ἐς ἄγονον τρέψαι, ἀδύνατον. ῥήϊτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους. Ἢν ὦν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, ἐς διέξοδον ὅκως ἀρήγειν χρὴ, τὰ ἄκεα φράσω. κάρτα γὰρ ὀδυνέονται, ποτὶ καὶ ἐξέθανον στρόφοισι καὶ εἰλεῷ κώλου καὶ ἰσχουρίῃ· ξυναφέα γὰρ ἀλλήλοισι νεφροί τε καὶ κῶλον. Ἢν γὰρ λίθων ἐνστάσιες ἔωσι, ἐπὶ δὲ τοῖσι ἰσχουρίη τε καὶ στρόφοι, τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ τάμνειν φλέβα τῷ κατ' ἴξιν τοῦ νεφροῦ. αἱ γὰρ τοῦ αἵματος ἀπὸ νεφρῶν ἔκροιαι ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς σφίγξιας· φλεγμονὴ γὰρ δήσασα ἴσχει τὰ πάντα, φλεγμονῆς δὲ κενεαγγείη λύσις. Τέγγειν τε τὰς ψύας, ἔνθα τῶν νεφρῶν ἡ χώρη. λίπας δὲ παλαιὸν, ἢ τὸ νέον, ῥύτην ἰσχέτω. οὐρητικὸν δὲ καὶ ἀνήθου ἡ κόμη καὶ λιβανωτὶς, ἢ σάμψυχον. τοῖςδε χρὴ, ὅκως ὕδατι, καταιονεῖν· σμικρὸν γὰρ αἱ χρίσιες. Ἀτὰρ καὶ τοῖςδε πυριῆν, βοείῃσι κύστεσι ἐγχέοντα ἔλαιον ἀνθέμιδος. Ἐπιπλασμάτων νῦν ὕλη ξὺν τοῖσι ἀλήτοισι ἡ ὡυτή. Ἔλυσε καὶ σικύη κούφη κοτὲ τῶν λίθων τὴν ἔνστασιν. ἄριστον δὲ, κὴν ἐπὶ φλεγμασίῃς σχάσῃς. Ἢν δὲ τάδε σοι ποιέοντι ἔτι μίμνωσι οἱ λίθοι, ἐς ἔλαιον τὸν ἄνθρωπον καθιέναι· τόδε γάρ τοι ἅμα πάντα ποιέει. ἀλέῃ μὲν

πται reponam, de coniectura. Saepissime librarios talia confundere, quivis novit.

ἄγχιστα μὲν ἐς ἄκεσιν· εἰ δὲ μὴ, οἶσί γε παρηγορήσεται.] Libri omnes *οἶσι ὅγε παρηγορήσεται*: Petitus: «mallem, inquit, in numero plurali *ἅγε*." Wiganus locum intactum reliquit. Mihi quidem simplicissima emendatio visa est, literam *ὅ* delere.

ἄτοκον θέμεναι.] Θήμεναι H. Pe. *f. g.*

ἢν ὦν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, ἐς διέξοδον ὅκως ἀρήγειν χρὴ, τὰ ἄκεα φράσω.] Libri *ἐς διέξοδον ὅκως ἀρήγειν χρή· ἢν ὦν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, τὰ ἄκεα φράσω.* Hunc locum ut expedirent Petitus et Wiganus, uterque *ὅκως* in *ὅμως* mutatum cupiverunt: iungentes: *λίθων μὲν ὦν εὐφυῆ γένναν ἐς ἄγονον τρέψαι ἀδύνατον. ῥήϊτερον μὲν γὰρ μήτρην ἄτοκον θέμεναι, ἢ νεφροὺς λιθιῶντας ἀλίθους· ἐς διέξοδον ὅμως ἀρήγειν χρή.* — Mihi ne hoc quidem satis placet, quum potius, si quid eiusmodi auctor scripsisset, exspectavissem: *ἀλλ' ὅμως ἐς διέξοδον ἀρήγειν χρή.* — Sed etiamsi feram, ista ita cum superioribus connecti, non satis apte tamen cohaerere videntur seqq.: *ἢν ὦν ἐν ἕδρῃ ἵζωσι οἱ λίθοι, τὰ ἄκεα φράσω.* — Itaque sola membri periodi transpositione his malis mederi studui, quo facto apte certe omnia cohaerent, tum si grammaticam spectes rationem, tum si loci sensum.

ἢν γὰρ λίθων ἐνστάσιες ἔωσι, ἐπὶ δὲ τοῖσι ἰσχουρίη τε καὶ στρόφοι, τὴν ἐπὶ τῷ σφυρῷ τάμνειν φλέβα.] Libri: *ἐπὶ δὲ τοῖσι ἰσχουρίῃ τε καὶ στρόφῳ*: emendavi consentienter cum Wigano in adnott. Hic locus est, qui Bernardo in vita Reiskii p. 296. hoc caput suspectum facit. Inter vocabula vero e methodicorum schola profecta, propter quae hoc caput spurium habet, profert *λίθων ἐνστάσιες*: «legitur quidem, inquit, lib. I. de cur. «Diut. c. 3. aliquantum a fine *ὀφθαλμῶν ἐνστάσιες*, sed «recte Wigan emendat *ἐντάσιες*. *Ἔνστασις* saepissime «occurrit in Cassii probl. et probl. 76. habetur Defin. «Cf. Plutarchus de tuenda Sanit. p. 129. C. ed Steph., «ubi methodicos perstringit. Nec aliam originem agno«scit vox, quae sequitur, *λίθων τὰς σφίγξιας*, ut cum «Petito legendum; Cassius ea pariter usus est, vid. e. g. «Probl. 61. et alibi." Cassii definitio est haec: *ἔνστασίς δέ ἐστιν ὄγκος ἐν λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασι διὰ σφήνωσιν.* — Cum qua cf. cap. 14. lib. I. de m. acut. Coelii Aureliani. Nempe Asclepiades ex Epicuri placitis istam *ὄγκων ἐν τοῖς πόροις* s. *ἐν τοῖς λόγῳ θεωρητοῖς ἀραιώμασι ἔνστασιν*, morborum causam, in medicinam introduxit. Sed quare, propterea quod in hoc capite de calculorum *ἐνστάσι* et *σφίγξι* sermo est, Aretaeus id scribere non potuerit, non perspicere me ultro fateor. Plutarchi locus a Bernardo laudatus legitur l. l. c. 14° initio cap..

ἀνιᾶσι τῶν λίθων τὰς σφίγξιας.] Libri *τὰς σφύξιας* ferunt. Petitus *σφίγξιας* requirebat, idemque Latine expresserunt Crassus et Wiganus: neque vero quisquam non videt, ita scribendum esse.

τέγγειν τε τὰς ψύας.] H. *ψύας*. Cett. *ψυίας*, frequenti librariis permutatione. Cap. seq. Aretaeus *ψυῶν* habet.

λίπας δὲ παλαιὸν, ἢ τὸ νέον ῥύτην ἰσχέτω.] Libri omnes *ἴσχετο*: cum Wigano in adn. repono imperativum *ἰσχέτω*.

τοῖς δὲ χρὴ, ὅκως ὕδατι καταιονεῖν· σμικρὸν γὰρ αἱ χρίσιες.] Libri *ὅκως ὕδωρ* et *χρήσιες* ferunt: *ὅκως ὕδωρ* aegre fero propter *τοῖςδε*: nam plene dixeris *τοῖςδε χρὴ καταιονεῖν τὰς ψύας, ὅκως ἄλλως καταιονᾷς ὕδατι.* — Ceterum *τοῖςδε* est *τοῖς προειρημένοις ἐν ἐλαίῳ ἀποβραχεῖσι*; — quod quum non perspiceret Petitus, tentavit: *τοῖςδε χρὴ, ὅκου ἐς ὕδωρ ἐμβάλλῃς*, (*ἐμβάλῃς* voluit, puto,) *καταιονεῖν*. Frustra! — Ceterum *χρίσιες* cum Crasso et Wigano lego. — Petitus aliquid excidisse putavit, et *σμικρὸν γὰρ αἱ χρίσιες ὠφελέουσι* legendum esse. — Me iudice constare potest vulgata: perfrequenter *τι* ab Aretaeo subintelligitur, qua de re iam alicubi monui; itaque interpretor *σμικρόν τι γὰρ αἱ χρίσιες.*

ἀτὰρ καὶ τοῖςδε πυριῆν.] Mihi haec haud adeo aperta. Illud *τοῖςδε* fere retuleris ad remedia, quae mox ad *τέγξιν* et *αἰόνησιν* adhibuit: at sequitur *βοείῃσι κύστεσι ἐγχέοντα ἔλαιον ἀνθέμιδος*, itaque hoc ad *πυρίησιν* usurpat. — Hinc cogitavi aliquando *τάςδε*, i. e. *τὰς ψύας*, legendum esse pro *τοῖςδε*: nec tamen certo affirmare audeo, id scripsisse Aretaeum.

ξὺν τοῖσι ἀλήτοισι.] Ἀλίτοισι libri, excepto H.; qui *ἀλφίτοισι*.

ἢν δὲ τάδε σοι ποιέοντι.] Ἢν δὲ τὰ μέσα ποιέοντι H.

τόδε γάρ τοι ἅμα πάντα ποιέει. ἀλέῃ μὲν χαλᾷ, λίπαϊ δὲ ἐκγλισχραίνει. τὸ δριμὺ δὲ ἐς προθυμίην δά-

χαλᾷ, λίπαϊ δὲ ἐκγλισχραίνει· τὸ δριμὺ δὲ ἐς προθυμίην δάκνει. τάδε μέντοι ἔξοδα λίθων καὶ οὔρων προκλήσιες. Πίνειν δὲ Φαρμάκων τῶν ἁπλῶν μὲν ῥίζας, Φοῦ, μῆον, ἄσαρον. βοτάνας δὲ, τὴν πριονῖτιν, ἢ πετροσέλινον, ἢ σίον· ποικίλων δὲ, μύρα μὲν, ὁκόσα ἴσχει νάρδον, κασίην, σμύρναν, κιννάμωμον, - - - - - - - - - - - - - - - - ἀπουλώσει σίνηπι καὶ ἐκ πυρὸς ἐσχάραι· καὶ ἐπιθήματα, ἃ πρόσθεν μοι λέλεκται. Δίαιτα δὲ καὶ ἄλειψις, καὶ πλοῦς, καὶ ἡ ἐν θαλάσσῃ βιοτὴ, ἅπαντα τοῖσι ἐπὶ νεφρῶν ἐστὶ ἄκεα.

- -

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΓΟΝΟΡΡΟΙΗΣ.

Κεφ. ε′.

Καὶ τοῦ ἀτερπέος τοῦ πάθεος εἵνεκεν, καὶ τοῦ κατὰ ξύντηξιν κινδυνώδεος, καὶ τῆς ἐς διάδεξιν γένεος χρείης, λύειν χρὴ μὴ βραδέως τὴν γονόῤῥοιαν, πάντων κακῶν οὖσαν αἰτίην. Πρώτιστα μὲν ὦν ὅκως ῥεῦμα κοινὸν ἰῆσθαι· στύψεσι τῶν ἀμφὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν ῥοὴν χωρίων· καὶ ἐμψύξεσι ψυῶν, λαγόνος, αἰδοίων, διδύμων, ὅκως μὴ ῥέῃ ἐς πολλὸν ἡ γονή. Εἶτα αὖθις ἀλεῆναι τὸ πᾶν, ἐς τὸ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. στύψεσι μὲν ὦν καὶ τέγξεσι· ἔριον μὲν, τὸ ἀπὸ τῆς ὄϊος ξὺν τοῖς λύμασι· λίπας δὲ, τὸ ῥόδινον μύρον, ἢ τὸ διὰ τῆς οἰνάνθης, ξὺν οἴνῳ λευκῷ, εὐώδεϊ. ἐκ προςαγωγῆς δὲ ἀλεαίνοντα λίπας τὸ κοινὸν, καὶ μελίλωτον ἐκζεσθὲν σὺν αὐτῷ, καὶ σάμψυχον, καὶ λιβανωτὶς, ἢ κόνυζα· ἄριστον καὶ ἀνήθου κόμη, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ῥυτή. Τοῖςδε ἐς τὰ ἐπιπλάσματα χρέο, κριθῶν καὶ ὀρόβων ἀλήτοισι, καὶ ἐρυσίμου τοῦ σπέρματος καὶ νίτρῳ·

κνει. τάδε μέντοι ἔξοδα λίθων καὶ οὔρων προκλήσιες.] Pro τόδε initio libri τό: vix credo eiusmodi loco articulum pronominis vice fungi posse, adeo ut τόδε reponam. Libri omnes πῇ δὲ ἐκγλισχραίνει. — Petitus λίπῃ voluit: sed quum hoc nusquam legere me meminerim, nostro frequens λίπαϊ repono: Wiganus πίον requirit. Erroris originem in aprico positam dixerim: ἀλέῃ librarius aliquis ἄλλῃ esse crediderit, adeo ut scriberet ἄλλῃ μὲν χαλᾷ, πῇ δὲ ἐκγλισχραίνει, vel pone λᾷ superioris verbi λι interiit, remansit sive παι, sive πει, quod in πη abierit. — Cum ἔξοδα λίθων conf. verba e cap. de curatione Cephalaeae: ἴσχουσί τι καὶ οὔρων ἀγωγὸν, καὶ Φυσῶν ἔξοδον. — Libri ferunt καὶ σφῶν προκλήσιες, quod ineptum esse pone ἔξοδα λίθων, recte vidit Wiganus, cuius emendationem recepi. — Contulit hic dictiones auctoris nostri: τροφαὶ οὐρήσιος προκλητικαί et ὁκόσα οὐρήσιας προκαλέεται. — Adpono ipse verba e cap. de cur. acut. aff. vesicae: τάμνειν τὴν πληχάδα καὶ τὸν τῆς κύστιος τράχηλον, ἔς τε τὴν τῶν λίθων ἔκπτωσιν καὶ τὴν τῶν οὔρων ἔκχυσιν.

μῆον.] Sic O. ex H.: vulgo μεῖον; Pe. f. g. μίον.

τὴν πριονῖτιν.] Πριονίτην vulgo: βρυωνίτην H. m. — Petitus, qui ad cap. de cur. acut. m. renum nominativum πριονῖτις s. πριονιτίς reponendum monuit, hic desiderat πριονιτίδα: propius ad librorum lectionem accedit πριονῖτιν.

πετροσέλινον.] Sic H. O. πετρόσελι cett.

ποικίλων δὲ μύρα μὲν ὁκόσα ἴσχει νάρδον κ. τ. λ.] H. ποικίλα μὲν ὁκόσα μύρα ἴσχει νάρδον κ. τ. λ.

ἐπιθήματα, ἃ πρόσθεν μοι λέλεκται.] Ἃ omm. Pe. f. g.

Cap. 5. Θεραπεία γονοῤῥοίης.] Περὶ γον. H. Pe. g.

ξύντηξιν.] Sic Pf.; σύντηξιν cett.

στύψεσι τῶν ἀμφὶ τὴν κύστιν καὶ τὴν ῥοὴν χωρίων.] Libri τῶν χωρίων, quum vero articulus iam ante ἀμφί inferatur, posteriore loco abundat, ita ut deleverim. Pro ῥοήν Pf. g. ῥονήν ferunt.

ψυῶν, λαγόνος.] Ἢ ψυῶν H. Pe. g. λαγόνων H.

εἰς τὸ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν.] Τό in H. abest; — αἱ ἄφοδοι h. l. expono: τὰ χωρία s. τοὺς τόπους, ὅθεν ῥέει.

λιβανωτίς.] Sic O. ex H.; λιβανωτόν cett.

τοῖςδε ἐς τὰ ἐπιπλάσματα χρέο, κριθῶν καὶ ὀρόβων ἀλήτοισι, καὶ ἐρυσίμου τοῦ σπέρματος καὶ νίτρῳ.] Libri καὶ νίτρον: emendavi consentienter cum Wigano; minus recte νίτρου vult Petitus. — Genitivum ἐρυσίμου τοῦ σπέρ-

μέλι δὲ, ἐς τὴν ἁπάντων ξύμπνοιαν καὶ ξυνάφειαν. Τοιάδε καὶ ἐπιπλάσματα, ὁκόσα φοινίσσει, καὶ ἰόνθους ἐγείρει, καὶ τὸ ῥεῦμα παροχετεύει, καὶ ἀλεαίνει τὰ χωρία· τοιόνδε τὸ χλωρὸν ἐπίπλασμα, καὶ τὸ διὰ τοῦ καρποῦ τῆς δάφνης. Πιπίσκειν δὲ καὶ τοῦ κάστορος συχνὸν, καὶ τῆς ῥίζης τοῦ ἀλικακάβου ὁκόσον δραχμὴν ὁλκῆς, καὶ τῆς ἡδυόσμου τὸ ἕψημα. ποικίλων δὲ, τὸ διὰ τῶν δύο πεπέρεων, ἡ Σύμφωνος, ἡ Φίλωνος· ἄριστον καὶ τὸ διὰ σκίγκου φάρμακον ποτὸν, καὶ ἡ τοῦ Βηστίνου, καὶ ἡ διὰ τῶν ἐχιδνῶν. Τὸ ξύμπαν δὲ διαίτῃ διδόναι· ἐπιτρέπειν τε καὶ πιστεύειν χρὴ καὶ γυμνασίοις, καὶ περιπάτοισι, καὶ αἰώρῃσι. τάδε γὰρ τὴν ἕξιν ἐς θερμασίην τρέπει, οὗπερ ἐστὶ τῷ πάθεϊ χρέος. Εἰ δὲ καὶ σώφρων ἔοι ἐπὶ τοῖσι ἀφροδισίοισι, καὶ λούοιτο ψυχρῷ, ἐλπὶς ὡς ὤκιστα ἀνδρωθῆναι τὸν ἄνθρωπον.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΟΜΑΧΙΚΩΝ.

κεφ. ϛ'.

Ἡ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι μετὰ τὴν θεραπείην δίαιτα ἐς ἰσχὺν καὶ κράτος τοῦ σώματος εὐπεψίῃ ἀγαθή· στομαχικοῖσι δὲ μούνοις ἥδε γίγνεται πλημμελής. Ὅκως ὦν αὕτη γίγνοιτο, φράσω. Ἱκανὴ γὰρ αἰώρη, περίπατοι, γυμνάσια, φωνασκίη, τροφαὶ ἐς πέψιν ἀγαθαὶ, ἀναμαχέσασθαι τὴν τοῦ στομάχου κακοσιτίην· ἀδύνατον δὲ τάδε καὶ ἀπεψίην λῦσαι μακρὴν, καὶ τὴν σκελετίην τοῦ σκήνεος εὔογκον σάρκα ποιῆσαι. Πολλὸν δὲ μέζον ἐπὶ τουτέων ἔστων αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, καὶ τὸ καθαρῶς ἅπαν δρᾷν, καὶ τῇσι ἐπιθυμίῃσι ἕπεσθαι τὸν ἰητρὸν, μὴ μεγάλα βλάπτοντα· ἄριστον γὰρ

ματος itidem ad ἀλήτοισι refero, ut intelligam ἀλήτοισι κρίθων, ὀρόβων, καὶ σπέρματος ἐρυσίμου. — Eodem modo accepit Crassus.

ἀλικακάβου.] Sic H.; ἀλικακκάβου cett.

ὁκόσον, δραχμὴν ὁλκῆς.] Libri δραχμῆς: requiritur accusativus, quem propter genitivos proximos in gignendi casum abiisse puto.

ἡ Φίλωνος· ἄριστον καὶ τὸ διὰ σκίγκου φάρμακον ποτόν, καὶ ἡ τοῦ Βηστίνου καὶ ἡ διὰ τῶν ἐχιδνῶν.] Vulgo καὶ διὰ σίγχου τοῦ θηρίου φ. π.; O. σίγκου; Pe. *f. g.* σόγχου. — Sed H. καὶ τὸ διὰ σόγκου. Praeterea vero pone ἄριστον puncto distinguitur. Iam vero primo pro corrupto σίγκου repono σκίγκου, tum deleo glossam τοῦ θηρίου, denique coniungo ἄριστον καὶ τὸ διὰ σκίγκου φάρμακον ποτόν. — Itidem pone ἐχιδνῶν glossam τῶν ἑρπετῶν deleo. — Quivis puto, novit esse reptilia, neque hac de re lectorem monere voluit Aretaeus. — Cf. cap. de renum acuto morbo, ubi solum pone σκίγκου glossam eandem delevimus, non pone ἐχιδνῶν, cum libri illud τῶν ἑρπετῶν non ferebant.

οὗπερ ἐστὶ τῷ πάθεϊ χρέος.] Ὅπερ dant libri: de meo genitivum repono.

ὡς ὤκιστα.] ὡς ἥκιστα H.

Cap. 6. θεραπεία στομαχικῶν.] Pg. περὶ στομαχικῶν.

ἡ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι μετὰ τὴν θεραπείην δίαιτα ἐς ἰσχὺν καὶ κράτος τοῦ σώματος εὐπεψίῃ ἀγαθή, στομαχικοῖσι δὲ μούνοις ἥδε γίγνεται πλημμελής. ὅκως ὦν αὕτη γίγνοιτο, φράσω.] In vulgata in libris huius loci lectione εὐπεψίη nominativo ponitur, et pone σώματος puncto distinguitur. Hinc sensus perplexus, non sanus. — Wiganus malo mederi voluit voces εὐπεψίη ἀγαθή pone πλημμελής inserendo: qua re tamen, me iudice, admodum nihil proficit. — Omnia facile intelliguntur, si εὐπεψίῃ dativo scribamus: non opus est iterum monere ι subscriptum a librariis negligi in nostri codd. sexcenties. — In ὅκως ὦν αὕτη γίγνοιτο, φράσω illud αὕτη refertur ad εὐπεψίῃ.

περίπατοι, γυμνάσια, φωνασκίη.] Γυμνασίη dant libri omnes. De coniectura reposui γυμνάσια: terminationes, ut aliis locis, confusae.

τὴν σκελετίην.] Libri σκελετίνην. Capitis ultimi fine noster ἀπὸ σκελετίης εὐσαρκίην: hinc σκελετίην h. l. repono, quod alii etiam dudum requisiverunt.

εὔογκον σάρκα ποιῆσαι.] Σάρκας libri ferunt. Wigano etiam suadente sing. numerum revocavi.

καὶ τὸ καθαρῶς ἅπαν δρᾷν.] Dorismum δρῆν unus liber Pf. praebet: δρᾷν cett. — Interpretes ad verba αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες κ. τ. λ. iam laudarunt verba ex Epid. VI. Sect. 4, ubi pseudo-Hipp. p. 603. Kühnio: — αἱ τοῖσι κάμνουσι χάριτες, οἷον τὸ καθαρίως δρᾷν κ. τ. λ. — Cf. § 4. libri de Victu acut. — Quum l. l. ex Epid. VI. δρᾷν, non δρῆν legatur, Dorismum, ceterum nostro

τόδε, ἢν μὴ κάρτα ὠφελεύντων ὄρεξις ἥκῃ. Φάρμακα δὲ ποτὰ, ἀψίνθιον, καὶ νάρδος, καὶ ἡ διὰ τῶν θηρίων, καὶ σελίνου τοῦ ἐν πέτραις ὁ καρπὸς, καὶ ζιγγιβέριος, καὶ πεπέριος, καὶ σεσέλιος. Τάδε πεπτήρια. Καὶ κατὰ τοῦ στέρνου ἐς στύψιν, ἐπίθημα· νάρδος, μαστίχη, ἀλόη, ἀκακίη, καὶ μήλων κυδωνίων ὁ χυλός· καὶ αὐταὶ δὲ τῶν μήλων αἱ σάρκες ἀμφιθλασθεῖσαι ξὺν φοίνιξι, ἐπίθημα στῦφον. Ἀτὰρ καὶ τἄλλα, ὁκόσα μοι ἐς διαβήτεω γεγράφαται, ἐς δίψεος ἄκος. τὰ ὠυτὰ γὰρ καὶ τοῖσι δίψος γίγνεται· ὁ δὲ τόνος τοῦ στομάχου ἄδιψον στομαχικοῖσι.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΟΙΛΙΑΚΩΝ

Κεφ. ζ'.

Ἢν τῶν σιτίων ἀκρατὴς ἡ κοιλίη ἔῃ, διαῤῥέῃ δὲ ἡ τροφὴ ἄπεπτος, ἄτρεπτος, ὠμὴ, καὶ μηδὲν ἐς τὸν ὄγκον ἀνίῃ, κοιλιακοὺς τούσδε κικλήσκομεν. ψύχεϊ μὲν ἐμφύτῳ τῆς ἐς πέψιν θερμασίης, ἀτονίῃ δὲ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος.

et Hippocrati familiarem, non recepi. — Etiam ubi Homerum noster imitatur, videmus eum iisdem, quas poeta usurpavit, formis uti.

τῇσι ἐπιθυμίῃσι.] Τοῖσι olim edebatur: τῇσι O. ex H.: item Pe. *f. g.*

Φάρμακα δὲ ποτὰ, ἀψίνθιον καὶ νάρδος, καὶ ἡ διὰ τῶν θηρίων κ. τ. λ.] Libri: *Φάρμακα δὲ ποτὰ, χυλοὶ, ἀψίνθιον καὶ νάρδος τὸ μύρον καὶ ἡ διὰ τῶν θηρίων κ. τ. λ.* — Wiganus interpretatur, quasi in hisce legisset *χυλὸς ἀψινθίου.* — Miror neminem animadvertisse, quam absurde ad *Φάρμακα ποτά* referatur in vulgata lectione *νάρδος τὸ μύρον*! Gal. *ὑγιεινῶν* VI. 10. *τὰ δ' ἔξωθεν τοῦ σώματος χρίσματα τῆς γαστρὸς ἐπὶ ταύτῃ ἔστω μετρίως στύφοντα. μήλινον δέ ἐστι καὶ μαστίχινον καὶ νάρδινον καὶ τὰ τοιαῦτα.* — Quid igitur? et *χυλοί* et *τὸ μύρον* longe ineptissima sunt glossemeta quantocius delenda.

καὶ σελίνου τοῦ ἐν πέτραις ὁ καρπός.] Libri *σελίνου* omittunt: «Apii saxatilis semen" Crassus. «Petroselini semina" Wiganus. Neque ego alio modo interpretor: sed miror dictionem *τοῦ ἐν πέτραις*, nec dubito quin auctor scripserit *καὶ σελίνου τοῦ ἐν πέτριας ὁ καρπός.* Sicuti capite seq. habet: *καὶ σελίνου τοῦ καρποῦ, τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτραις.* Itaque nomen a librariis omissum reposui.

καὶ ζιγγιβέριος.] Omnes isti genitivi, inter quos *ζιγγιβέριος* interponitur, a *καρπός* pendent, ita ut h. l. etiam intelligendus sit *ζιγγιβέριος ὁ καρπός*: iam vero radicis saepius mentionem factam videre me memini, non seminis zinziberis. Vide excursum de auctoris apparatu diaetetico et therapeutico.

Τάδε πεπτήρια. Καὶ κατὰ τοῦ στέρνου ἐς στύψιν ἐπίθημα· νάρδος, μαστίχη, ἀλόη, ἀκακίη καὶ μήλων κυδωνίων ὁ χυλός· καὶ αὐταὶ δὲ τῶν μήλων αἱ σάρκες ἀμφιθλασθεῖσαι ξὺν φοίνιξι; ἐπίθημα στῦφον.] Libri omnes in hisce *νάρδοι, μαστίχαι, ἀλόαι, ἀκακίαι.* — De meo sing. numerum restitui. Pessime porro libri omnes *αὗται — αἱ σάρκες*: nemo non videt *αὐταὶ — αἱ σάρκες*, *ipsae — carnes*, voluisse Aretaeum. Petitus verba *κατὰ τοῦ στέρνου* accipienda putat *infra sternum.* Non consentio; quum ὁ *στόμαχος* per thoracem decurrat, ipsi *στέρνῳ* imponit sua *ἐπιθήματα* noster.

τὰ ὠυτὰ γὰρ καὶ τοῖσι δίψος γίγνεται.] Crassus et Wiganus interpretantur: «eadem et in his sitim cient, s. movent." Perperam, opinor; *τὰ ὠυτά* adverbii vice fungitur; valet *κατὰ τὰ ὠυτά*, i. e. *similiter atque iis, qui diabete laborant, his quoque sitis accenditur*; cf. adnn. ad Vig. p. 167., ubi exemplum sing. numeri *τὸ αὐτό*. — Iam vero addit: *ὁ δὲ τόνος τοῦ στομάχου ἄδιψον στομαχικοῖσι*, quo significat sitim non pendere a tensione stomachi, quasi v. c. inflammatus esset. Conf. verba e cap. de signis huius morbi: *ἄδιψοι, κἢν ἐπ' ἐδέσμασι διψῆν δοκέωσι.*

Cap. 7. *θεραπεία κοιλιακῶν.*] Περὶ κοιλιακῶν Pe. *g.*

ἢν τῶν σιτίων ἀκρατὴς ἡ κοιλίη ἔῃ, διαῤῥέῃ δὲ ἡ τροφὴ ἄπεπτος, ἄτρεπτος, ὠμὴ, καὶ μηδὲν ἐς τὸν ὄγκον ἀνίῃ, κοιλιακοὺς τούσδε κικλήσκομεν. ψύχεϊ μὲν ἐμφύτῳ τῆς ἐς πέψιν θερμασίης, ἀτονίῃ δὲ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος.] Ante omnia vulgatam in libris lectionem adponam: *ἢν τῶν σιτίων ἀκρισίης ἡ κοιλίη ἔῃ, διαῤῥέῃ δὲ ἡ τροφὴ ἄπεπτος, ἄθρεπτος, ὠμὴ καὶ μηδὲν ἐς τὸν ὄγκον ἀνίῃ, κοιλιακοὺς τούσδε κικλήσκομεν. ψύχεϊ μὲν ἐμφύτῳ τῷ τῆς ἐς πέψιν θερμασίης, ἀτονίῃ δὲ τῆς ἐς ἀνάδοσιν δυνάμιος.* — Haec verba duabus coniecturis tentat Goupylus: nempe pro *ἀκρισίης* reponendum arbitratur *ἀκρατής* et pro *ἄθρεπτος* desiderat *ἄτρεπτος.* — Priori emendationi adstipulantur Petitus et Wiganus: alteri hic solus; hanc autem editor Anglus defendit verbis e cap. *περὶ καχεξίης*, ubi *ὠμῶν δὲ καὶ ἀτρέπτων ἡ ἀνάδοσις· ἐργασίη γὰρ τροφῆς ἡ ἐς πέψιν ἄπορος.* — Altera emendatio certa videbitur, si conferas caput, ubi morbi signa traduntur. — Utramque coniecturam pro certa recepi. — In seqq. verba *ψύχεϊ μὲν ἐμφύτῳ τῆς ἐς πέψιν θερμασίης* offenderunt Petitum et Wiganum: «non enim, inquit ille, frigus coctionem laedens, quod coeliaci affectus causam statuit, *ἔμφυτον* i. e. innatum dici potest." Iam vero desiderat *ψύξεϊ* (putat enim

Χρὴ ὦν τὴν κοιλίην πρώτιστα μὲν πόνων ἀνιέναι, ἠρεμίῃ καὶ ἀποσιτίῃ· ὧδε γὰρ παλινδρομέουσι αἱ δυνάμιες. Ἢν δὲ καὶ πλήθεος τῶν ἐν τῷ στομάχῳ Φαντασίη ἔῃ, νήστεσι ἐμέτοισι χρέεσθαι ἀφ' ὕδατος, ἢ μελικρήτου. Τὴν κοιλίην δὲ σκέπειν, καὶ τέγγειν ἐς στύψιν· ἐρίοισι μὲν τοῖς ἐξ ὄϊος πιναροῖσι· λίπαϊ δὲ, ῥοδίνῳ μύρῳ, ἢ τῷ διὰ τῆς οἰνάνθης, ἢ μηλίνῳ· ἄριστον, κῆν ἀπὸ τοῦ σχίνου, καὶ ὑποκυστίδι, ἢ ὀμφακίῳ. Ξὺν τοῖςδε καὶ ἐπιπλάσματα, θερμὰ μὲν ἐς θίξιν, ἐς δύναμιν δὲ στρυφνά. Καὶ ἤν πη τοῦ ἥπατος, ἢ τῆς κοιλίης κατὰ στόμα ἐντάσιες, ἢ Φλεγμασίαι ἔωσι, σικύην προςβάλλοντα ἐντάμνειν· καὶ ἔστι οἷσι τόδε μοῦνον ἤρκεσε, ἐπὴν κηρωτῇσι ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα. Ἧι δὲ ἐπὶ σκληρίῃ κραίνει, τῇδε βδέλλας προςβάλλειν· ἔπειτα ἐπιθήματα πεπτικὰ τιθέναι, ὁκοῖον τὸ διὰ τῶν σπερμάτων, ἢν ἴσχῃ χαμαιλέοντος ῥίζαν· ἄριστον καὶ ἔνθα οἱ τῆς δάφνης ἔασι καρποὶ, καὶ τὸ μάλαγμα ἐπίκλησιν τὸ χλωρὸν, καὶ τοὐμὸν τὸ μυστήριον. τάδε γὰρ μαλάσσει τε καὶ ἀμύσσει, καὶ θερμασίην ἐγείρει, καὶ ἄΦυσα τὰ σπλάγχνα ποιέει, ὧνπερ ἐς στύψιν χρέος. ἀτὰρ καὶ σίνηπι, καὶ λίμνηστις, καὶ εὐΦόρβιον, καὶ ὁκόσα τοιάδε, πάντα τὴν μὲν ψύξιν κωλύει, ἀνάκλησιν δὲ θέρμης ποιέεται. Τοιάδε χρὴ καὶ πιπίσκειν Φάρμακα ἐς στύψιν. χρέος μὲν πρώτιστα - - - - ὁ τοῦ ἀρνογλώσσου χυλὸς ξὺν ὕδατι ἐστυμμένῳ μύρτοισι, ἢ κυδωνίοισι μήλοισι. ἄριστον καὶ γίγαρτον σταφυλῆς ὀμφακίτιδος. οἶνοι τῶν κάρτα στυφόντων. Ἔπειτα δὲ τὰ ἀλεαίνοντα τὴν γαστέρα Φάρμακα ποτὰ, ὁκόσα διὰ ζιγγιβέριος, καὶ πεπέριος καὶ σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτραις· τὸ διὰ τῶν θηρίων πεπτικώτατον. Ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι μηδὲν, ἢ σμικρὸν ἐνδιδῷ, τοῖσι ἀπὸ ῥαφανίδων ἐμέτοισι χρέο. ἢν δὲ

ψῦχος θερμασίης absonum esse) μὲν τῇ τῆς ἐμφύτου ἐς πέψιν θερμότητος. — Wiganus vult: ψύχεϊ μὲν ἐμφύτου τῆς ἐς πέψιν θερμασίης. — Fieri potuit, ut ψύξι, non ψύχεϊ, scriberet Aretaeus: infra etiam habet ὁκόσα... τὴν μὲν ψύξιν κωλύει. Profecto vero ἐμφύτῳ τῷ vitiosum est; articulus enim τῷ repetitioni postremae syllabae nominis ἐμφύτῳ ortum debet. — Cetera intacta relinquo: nimirum ne cum Wigano ἐμφύτου corrigas et ad θερμασίης referas, inspice adnn. ad cap. de signis Arthritidis et ad cap. de cur. Lethargi: — utroque enim loco ἔμφυτος ψύξις a nostro usurpatur. — Id etiam dubium mihi videtur, num verba κοιλιακοὺς τούςδε κικλήσκομεν de sua sede aberraverint, et pone δυνάμιος ceteris sint subiungenda: ego certe non aegre feram, si quis illa eo referat.

ἢν δὲ καὶ πλήθεος .... Φαντασίη ἔῃ.] H. l. ἔοι H. Pe. f. g.

τέγγειν ἐς στύψιν.] Ἐς γύψον H. G. v. l. Pe. f. g.

κῆν ἀπὸ τοῦ σχίνου.] Σχίνου ferunt Pe. f. g.; σχοίνου cett. Haec saepius confusa vidi. Certum est, σχίνου legendum esse. cf. Diosc. I. 89. in fine. «Unguine lentiscino" vertunt Crassus et Wiganus, recte!

ξὺν τοῖςδε καὶ ἐπιπλάσματα.] Sic H. et O. — Pro καί cett. δέ ferunt.

καὶ ἤν πη τοῦ ἥπατος, ἢ τῆς κοιλίης κατὰ στόμα ἐντάσιες, ἢ Φλεγμασίαι ἔωσι, σικύην προςβάλλοντα ἐντάμνειν· καὶ ἔστι οἷσι τόδε μοῦνον ἤρκεσε, ἐπὴν κηρωτῇσι ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα. Ἧι δὲ ἐπὶ σκληρίῃ κραίνει, τῇδε βδέλλας προςβάλλειν κ. τ. λ.] Libri ferunt: καὶ ἤν πη τοῦ ἥπατος ἢ τῆς κοιλίης κατὰ στόμα ἐντάσιες ἢ Φλεγμασίαι ἔωσι, σικύην προςβάλλοντα ἐντάμνειν· καὶ ἔστι οἷσι τόδε μοῦνον ἤρκεσε. Ἐπὴν δὲ κηρωτῇσι ἐς ὠτειλὴν ἥκῃ τὰ τρώματα, ἤδε (H. εἰ δέ) ἐπὶ σκληρίῃ κραίνῃ (H. κραίνοι, itemque Pe. f. g.) τῇδε βδέλλας τὰ θηρία προςβάλλειν. — Wiganus ad ἤδέ adnotat: «An sic, ᾗδε?" — Mihi omnino ᾗ δὲ ... κραίνει legendum videtur, cui respondet τῇδε βδέλλας προςβάλλειν: confero verba e cap. de cur. phrenit.: ᾗ δ' ἂν ἐκμαίνωνται, τῇδε μάλιστα τέγγειν ψυχρῷ. Verum iam sponte patet, δέ pone ἐπήν esse delendum in superioribus. Neque vero ista ἐκ τῆς σικύης τρώματα cum σκληρίῃ quidquam commune habent. — Tandem deleo ineptum τὰ θηρία pone βδέλλας; glossa est, cuiusmodi permultas iam, e libris therapeuticis maxime, eiecimus.

χαμαιλέοντος ῥίζαν.] X. τὴν ῥ. Pf.

χρέος μὲν πρώτιστα - - - - ὁ τοῦ ἀρνογλώσσου χυλός.] Notavi lacunam; nam χρέος ὁ τοῦ ἀρνογλώσσου χυλὸς coniungi nullo modo possunt.

ἔπειτα δὲ τὰ ἀλεαίνοντα τὴν γαστέρα Φάρμακα.] Libri omnes ἀλθαίνοντα: Wiganus: «Legendum, inquit, ἀλεαίνοντα, *calefacientia*, uti apprime sane existit zinziber et piper etc." — Vere hic; eius emendationem amplector.

σελίνου τοῦ καρποῦ τοῦ ἀγρίου τοῦ ἐν πέτραις.] Spectatne ὀρεοσέλινον Dioscoridis III. 69.? hoc certe πετροσέλινον ἄγριον alios vocare, adnotant interpolatores.

τὸ διὰ τῶν θηρίων πεπτικώτατον.] Libri: τὸ διὰ τῶν θηρίων τῶν ἐχιδνῶν πηκτικώτατον. — Petitus theriacam calidissimis medicamentis constare reputans haeret in πηκτικώτατον, pro quo πεπτικώτατον aut eodem sensu σηπτικώτατον requirit. — Equidem omnino repono h. l. πεπτικώτατον conferens infra obvia ἔχει γὰρ

καὶ ἐγκρύψῃς ταῖσδε ἐλλεβόρου τοῦ λευκοῦ ῥίζαν ἐς μίην νύκτα, εὐτονωτάτη ἄν σοι γένοιτο ἡ κάθαρσις, ἔς τε τὴν τῶν ὑγρῶν τῶν ψυχρῶν κάθαρσίν τε καὶ ἔκκρισιν, καὶ ἐς τὴν ἔξαψιν τοῦ θερμοῦ.

Ἀτὰρ καὶ ἡ δίαιτα, καὶ ὁ βίος, τοῖσδε ἔστω ξύμμετρα. Οἱ ὕπνοι νύκτωρ μὲν, δι' ἡμέρης δὲ περίπατοι, ἀναφωνήσιες, αἰώρη, ἥ γε ἐν δάφνῃσι, ἢ μυῤῥίνῃσι, ἢ θύμῳ· ἔχει γάρ τι ἡ διαπνοὴ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοιῶνδε φάρμακον πεπτήριον. Γυμνάσια· τρίψιες· χειρονομίη ἁλτήρων βολαῖσι τοῦ θώρηκος, καὶ τῆς κοιλίης κόποι. Προπόσιες· σμικρότατα γὰρ εἰς τόνον εὐσταλὲς ἄρτος. Ἐπὶ τῶνδε φοίνιξις, περίπατοι ῥαθυ - - -

- -

- -

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΡΘΡΙΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΙΣΧΙΑΔΟΣ.

Κεφ. ιβ'.

- - - σιτίων, καὶ ῥαφανίδων, πολλάκις. ἔπειτα ἐς τὸν ἐλλέβορον ἄγειν. Δίαιτα δὲ, ἡ ἐπὶ τοῖσδε, ξυνὴ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι. καὶ ἐπὶ τῇ διαίτῃ, ἄλειψις, ψυχρολουσίη θαλασσίη. Μάλιστα μὲν ὦν ἅπασι ἀρθριτικοῖσι ξυνὰ ἄκεα· καὶ γὰρ καὶ τοῖσι ποδαγρικοῖσι ἐλλέβορος τὸ μέγα ἄκος, ἀλλὰ ἐν τῇσι πρώτῃσι προςβολῇσι τοῦ πάθεος. ἢν δὲ ἐκ πολλῶν μὲν ἤδη χρόνων ἔῃ, ἀτὰρ καὶ ἐκ διαδέξιος πατέρων φανῇ, ξυναποθνήσκει ἡ νοῦσος. Ἐς δὲ τοὺς παροξυσμοὺς τῶν ἄρθρων, τάδε χρὴ πρήσσειν. εἰρία μὲν ἔστω ἐξ ὄϊος τὰ οἰσυπώδεα· τέγξιες δὲ, διὰ ῥοδίνου καὶ οἴνου. μετεξετέροισι δὲ καὶ σπογγιὴ ξὺν ὀξυκρήτῳ ὤνησε. Ἔπειτα ἐπίπλασμα, ἄρτος ξὺν τοῖσι ψύχουσι κολο-

τι ἡ διαπνοὴ... τῶνδε φάρμακον πεπτήριον. — Sed praeterea aut τῶν θηρίων, aut τῶν ἐχιδνῶν delendum, quum dittographia inesse videatur. Servo διὰ τῶν θηρίων, quia pag. 270. eodem nomine hoc medicamentum appellat.

ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι μηδὲν ἢ σμ.] Pro ἤν H. Pe. f. πῇ. Pro μηδὲν ἤ H. Pe. f. g. μηδενί.

ῥίζαν.] Ῥίζα Pe. f. g.

ἀτὰρ καὶ ἡ δίαιτα καὶ ὁ βίος τοῖςδε ἔστω ξύμμετρα.] Libri τοιῶςδε ἔστω ξ. — Ad τοιῶςδε «an recte?" quaerit Wiganus. Mihi recte habere non videtur; repono τοῖςδε.

οἱ ὕπνοι.] Ἄυπνοι H.

αἰώρη, ἥ γε ἐν δάφνῃσι κ. τ. λ.] Libri ἥ τε ἐν δ. De meo τέ in γέ mutavi.

ἔχει γάρ τι ἡ διαπνοὴ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοιῶνδε φάρμακον πεπτήριον.] Pro τοιῶνδε libri τοιόνδε. Petitus τοιῶνδε requirit: mihi quoque aut hoc, aut τῶνδε legendum videtur.

βολαῖσι τοῦ θώρηκος.] Βολαὶ σίτου θ. H. Pe. f. g. Haec scripturae varietas Petito ansam praebuit coniecturae, qua ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, θώρηκος καὶ τῆς κοιλίης κόποι legit; vel etiam mutatis postremis: ἁλτήρων βολαὶ, δίσκου, κωρύκου ἄκοποι. — Mihi ista non magnopere arrident.

σμικρότατα γὰρ εἰς τόνον εὐσταλὲς ἄρτος.] Pro τόνον H. τοίην. Ad εὐσταλές Wiganus «an recte?" quaerit. — Equidem, cur de hoc vocabulo dubitem, causam video nullam.

Cap. 12. μάλιστα μὲν ὦν κ. τ. λ.] Minus recte in O. pone θαλασσίη commate tantum, et pone sequens ἄκεα puncto maiore, distinguitur. Verbis μάλιστα μὲν ὦν nova periodus inchoatur: illud καὶ γὰρ καὶ τοῖσι ποδαγρικοῖσι ἐλλέβορος τὸ μέγα ἄκος rationem reddit, cur pleraque remedia omnibus arthritidis speciebus communia dicat: et ex iisdem verbis simul patet, in deperditis proxime superioribus de helleboro, inter emetica, adversus morbum, de quo agitur, praebenda, sermonem fuisse.

ποδαγρικοῖσι.] Ποδαγροῖσι Pd.

ἄρτος ξὺν τοῖσι ψύχουσι κολοκύνθῃ καὶ πέπονι.] Vulgo κολοκύντης. H. O. κολοκύνθης. Nempe vulgo: κολοκύντης καὶ πέπονος, genitivo. Crassus: «Ad haec cataplasma fiat, panis sumatur cum refrigerantibus, ut puta cucurbita et cucumere." Hinc Petitus efficit eum legisse: ξὺν τοῖσι ψύχουσι, κολοκύντῃ καὶ πέπων. — Potius tamen videatur legisse ξὺν τοῖσι ψύχουσι, κολοκύνθῃ καὶ πέπονι. — Nolim enim vulgatam servare et cum Wig. interpretari: «cum refrigerantibus cucurbitae sylvestris et peponis partibus," unde efficias, hos fructus etiam calefacientes partes habere. Minime arridet Petiti coniectura ψήγμασι pro ψύχουσι.

κύνθῃ καὶ πέπονι· καὶ σικύῃ λιτῇ, καὶ ἀρνογλώσσου ἡ βοτάνη, καὶ ῥόδων τὰ φύλλα· ἀτὰρ καὶ ἡ σιδηρῖτις ἄπονος ξὺν ἄρτῳ, καὶ βρύον, καὶ συμφύτου ῥίζα, καὶ πεντάφυλλος, ἡ βοτάνη, καὶ πράσιος, ἡ τοῖσι φύλλοισι λεπτή. τῆςδε μέντοι τὸ μὲν ἀφέψημα ἐπάντλημα ἄπονον· αὐτὴ δὲ, ἐπίπλασμα, ξὺν ψιξὶ, ἢ κριθῶν ἀλήτῳ. Μήλων τε τῶν κιτρίων τὸ ἄβρωτον ξὺν ἀλφίτοισι ἄριστον. σῦκα ξηρὰ, καὶ θάσια ξύν τινι τῶν ἀλήτων. Ἦδε μέντοι ψύξιος ἡ ὕλη· καὶ τόδε μέν τοι ἄλλοτε ἄλλον ὤνησε. μετεξετέροισι δὲ τὰ ἀλεαίνοντα ξυμφέρει, καὶ τὠυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ ὠφελέει. Λόγος δὲ καὶ τόδε κάρτα ἄπονον ἔμμεναι· αἶγα χρὴ βοτάνης τῆς ἴριδος ἐμφαγεῖν, ἐπὴν δὲ πλησθῇ, διαλιπόντα ὁκόσον ἡ νομὴ ἐν τῇ γαστρὶ μαχθείη, καταθῦσαι τὴν αἶγα, ἠδὲ ἐντὸς τῆς γαστρὸς ἐς τὴν κόπρον ἐγκρύψαι τὼ πόδε. Φάρμακα δὲ μυρία. καὶ γὰρ τοὺς νοσέοντας ἑωυτῶν φαρμακέας εὐπόρους τίθησι ἡ ξυμφορή. τῶν δὲ ἰητρῶν τὰ φάρμακα ἐν τῇσι γραφῇσι λελέξεται.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΛΕΦΑΝΤΟΣ.

Κεφ. ιγ΄.

Τῶν νούσων μέζονα χρὴ τὰ ἄκεα ἐς λύσιν αὐτέων ἔμμεναι. Ἐλέφαντος δὲ, τηλίκου κακοῦ, τίς ἀξιόνικος γίγνοιτ' ἂν ἰητρείη; Οὐ γὰρ μέρεϊ, ἢ σπλάγχῳ ἑνὶ, ἢ ἔνδον ἐνσκήπτει μοῦνον, ἢ ἔξω τὸ κακὸν ἕρπει· ἀλλὰ ἔνδοθί τε ὅλῳ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικέει, καὶ ὅλον ἔξωθεν ἀμπέχει. Ἀτερπὲς μὲν καὶ φοβερὸν ἰδεῖν. θηρίου γὰρ ἰδέη. Δέος δὲ ξυμβιοῦν τε καὶ ξυνδιαιτᾶσθαι, οὐ μεῖον ἢ λοιμῷ. ἀναπνοῆς γὰρ ἐς μετάδοσιν ῥηϊδίη βαφή. Τί ἂν ὧν εὕροι τις ἐν ἰητρικῇ τοῦδε ἀξιόνικον ἄκος; Ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν, καὶ φάρμακα, καὶ διαίτην, καὶ σίδηρα, καὶ πῦρ. Καὶ τάδε κἢν μὲν ἔτι νεοτόκῳ τῷ πάθεϊ προςβάλῃς, ἐλπὶς ἰήσιος. ἢν δὲ ἐς ἀκμὴν ἥκῃ γενέσιος, καὶ ἐν

καὶ ἀρνογλώσσου ἡ βοτάνη καὶ ῥόδων τὰ φύλλα.] Vulgo *ἀρνόγλωσσον* nominativo; cod. H. genitivum praebet, quem praefero h. l.: nam *ἀρνογλώσσου* planta integra, *ἡ βοτάνη*, opponitur *foliis* rosarum.

καὶ βρύον καὶ συμφύτου ῥίζα.] H. Pd. *βρύον*, cett. *βρύῳ*. Vulgo *ῥίζῃ*, dativo: O. *ῥίζα*, nominativo.

πεντάφυλλος ... πράσιος.] Recte monet Petitus, haec adiectivorum loco habenda esse, genere feminino cum nomine *βοτάνη* convenientium.

ἐπάντλημα ἄπονον.] *Ἐπάντλημα* de coniectura reposui: cett. *ἐξάντλημα*, quod h. l. ineptum.

Ἦδε μέντοι ψύξιος ἡ ὕλη· καὶ τόδε μέντοι ἄλλοτε ἄλλον ὤνησε. μετεξετέροισι δὲ τὰ ἀλεαίνοντα ξυμφέρει, καὶ τὠυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ ὠφελέει.] Pone *ὤνησε* libri ferunt verba *καὶ τὠυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ*. — Sunt haec otiosa, quapropter delevi. — Petitus pone *ἄλλῳ* suppletum cupivit *ὠφελέει*, quo facto in altero membro delere iussit *καὶ τωυτὸν ἄλλοτε ἄλλῳ ὠφελέει*. Me iudice falsus est: nam praesens *ὠφελέει* cum praesente *ξυμφέρει* ad amussim congruit, non cum aoristo *ὤνησε*; et vero parallelismus iam perfectus in membro utroque. Cum hoc loco cf. verba e cap. de signis huius morbi: *τοῖσι γὰρ αὐτέοισι οὐ τὰ αὐτὰ ξυμφέρει· καὶ γὰρ ὅ κοτε ξυνήνεγκε, τοῦτ' ἔβλαψε ἄλλοτε.*

διαλιπόντα.] Libri omnes *διαλείποντα*; repono aoristum de coniectura, quia proxima omnia eodem tempore efferuntur.

Cap. 13. *ἀλλὰ ἔνδοθι.*] *ἀλλ' ἔ.* Pc.

τί ἂν ὧν εὕροι τις ἐν ἰητρικῇ τοῦδε ἀξιόνικον ἄκος;] Pro *ἀξιόνικον* libri omnes *ἄξιον ἔχον*, ad quam scripturam Wiganus: «Legendum, inquit, *ἀξιόνικον*, ut supra *ἀξιόνικος ἰητρείη*." — Verissime emendavit vir egregius.

ἀλλὰ γὰρ πάντα χρὴ ξυμφέρειν, καὶ φάρμακα, καὶ διαίτην, καὶ σίδηρα, καὶ πῦρ.] Hoc loco *καί* ante *φάρμακα* intuli de coniectura Wigani, qui apposite ad loci sensum id requirere visus est.

καὶ τάδε κἢν μὲν ἔτι νεοτόκῳ τῷ πάθεϊ προςβάλῃς.] *Προςβάλλῃς* Ed. LB. et Kühniana: librorum scriptorum lect. *προςβάλῃς* praestat. — Tenendum in his verbis inesse breviloquentiam, quam hoc modo explicueris: *καὶ τάδε ἢν προςβάλῃς, καὶ ἢν αὐτὰ νεοτόκῳ τῷ πάθεϊ προςβάλῃς, κ. τ. λ.*

τοῖσι σπλάγχνοισι ἑδραῖον ἵζῃ, ποτὶ καὶ ἐς τὰ πρόςωπα προςβάλῃ, ἀνέλπιστος ὁ νοσέων.

Τάμνειν ὦν τὰς ἐπ' ἀγκῶνι φλέβας· ἄμφω δέ. τάμνειν δὲ καὶ τὰς ἐπὶ σφυροῖσι, μὴ αὐτῆμαρ· κρέσσον γὰρ ἡ διάστασις, ἔς τε πολλὴν τὴν τοῦ αἵματος ῥοὴν, καὶ ἐς ἀνάκλησιν τῆς δυνάμιος. χρεὼν γὰρ αἷμα πολλάκις καὶ πολλὸν ἐκχέαι, τοῦ πάθεος τὴν τροφήν. σμικρὸν δὲ ἐν αὐτέῳ τὸ χρηστὸν, τῆς φύσιος ἡ τροφή. Ξυντεκμαίρεσθαι ὦν, ἀφαιρέοντα τὸ πονηρὸν, καὶ ἔντηκτον μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον, μέσφι ἂν προαπαυδήσῃ ἀτροφίῃ ἡ νοῦσος· ἡ γὰρ νεαρὴ, ξυμπλακεῖσα τῷ σώματι, χρόνῳ μακρῷ ἠμαύρωσε τὴν παλαιήν. Ἔπειτα τὴν ἱερὴν πιπίσκειν, μὴ ἐςάπαξ. ἀλλὰ γιγνέσθω πάντα πολλάκις ἐξ ἀναλήψιος καὶ παλινδρομίης. Ἔστω καὶ ἡ ἄλλη κάθαρσις φαρμακώδης ἐν σιτίῳ· ἡ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ, ᾗ ἔλεξα, ἔστω· ἠδὲ γάλα ἀδιάκριτον, — πολλὸν δὲ ἔστω τόδε, — ἐς διαχώρησιν πιεῖν. ἐχέτω δὲ μοίρην τὴν πέμπτην ὕδωρ, ὡς πᾶν τὸ γάλα διεκθέειν. Ἐς ἐμέτους δὲ θᾶσσον ἄγειν, νήστιας τὸ πρῶτον, ἀπὸ σίτων δ' αὖθις, ἔπειτα ἀπὸ ῥαφανίδων. πολλάκις δὲ καὶ ξυνεχέως πάντα γιγνέσθω. ἐς ἐλλέβορον ἄγοντα καιρῷ παντὶ, μᾶλλον δὲ ἔαρος καὶ φθινοπώρου διδόναι, ἡμέραν ἀφ' ἡμέρας, καὶ αὖθις ἐς νέωτα. Κὴν ἡ νοῦσος κρατυνθῇ, φαρμάκων ποτῶν, ὁκόσα τις γιγνώσκει, πιπίσκειν· ἀγαθὸν γὰρ φαρμακεύειν πολλὸν ἐς ὄνησιν. Κἀγὼ δὲ ὁκόσα γιγνώσκω γράφω· κεδρίης κύαθον ἕνα, κράμβης δύο μίσγοντα, διδόναι. Ἄλλο· σιδηρίτιδος τοῦ χυλοῦ κύαθος εἷς, τριφυλλίου εἷς, οἴνου καὶ μέλιτος κύαθοι δύο. Ἄλλο· ἐλέφαντος

προςβάλῃ.] Libri *προςβάλλῃ*: de coniectura repono aoristum.

τάμνειν δὲ καὶ τὰς ἐπὶ σφυροῖσι, μὴ αὐτῆμαρ· κρέσσον γὰρ ἡ διάστασις.] Negatio *μή* in libris deficit: recte viderunt Wiganus et Petitus eiusmodi quid supplendum esse; minus recte vero *οὐκ* inserendum sunt arbitrati, quod ferri nequit; requiritur *μή*, ut mox in verbis *ἔπειτα τὴν ἱερὴν πιπίσκειν, μὴ ἐςάπαξ.*

χρεὼν γὰρ αἷμα πολλάκις καὶ πολλὸν ἐκχέαι, τοῦ πάθεος τὴν τροφήν.] Pro *πολλ'*, quod ferunt libri omnes, Wiganus *πολύ*, vel *πολλόν* desiderat. Equidem hoc recipiendum duxi: puto librarios compendium in nominis fine in antiquiore libro aliquo non intellexisse. Comparo nostri verba e cap. de cur. sanguinis reiectionis, *καὶ τοῦδε οὐ πολλοῦ, οὐδὲ πολλάκις χρέος.*

ξυντεκμαίρεσθαι ὦν, ἀφαιρέοντα τὸ πονηρὸν, καὶ ἔντηκτον μεσηγὺ τὸ οἰκεῖον, μέσφι ἂν προαπαυδήσῃ ἀτροφίῃ ἡ νοῦσος· ἡ γὰρ νεαρὴ ξυμπλακεῖσα τῷ σώματι, χρόνῳ μακρῷ ἠμαύρωσε τὴν παλαιήν.] Vulgo distinguitur pone *ἔντηκτον*, ita ut coniungantur *τὸ πονηρὸν καὶ ἔντηκτον.* — Unde factum, ut Petitus adnotaret: « deest verbum *γεννῶντα* vel *ἐντιθέντα*, estque sententia eiusmodi: Sanguinem vitiosum, qui in corporibus illis redundat, detrahere oportet, sed non affatim et una vacuatione quantum est eius in venis, quia vires una exhaurirentur: sed tantum vacuandum est, quantum satis est, alimentum morbo subtrahere volenti, non praesidium naturae: cui interim novus sanguis familiaris probis alimentis sufficiendus est in locum corrupti; quam rationem curandae cacochymiae medici *ἐπίκρασιν* vocant; eaque utuntur, cum vires integram pravi humoris vacuationem non ferunt, ut docet Gal. lib. IX. Method. Ther., cuius verba haec sunt: *χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων, κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ' ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας.*" — Ceterum *ἔντηκτον* Petitus interpretatur *penitus inquinatum.* — Wiganus: « An inquit, *μεσηγὺ τοῦ οἰκείου*, vel num vox aliqua deest." Crassi Latina Graecis vix satis apte respondent. — Quod ad res ipsas Petitus locum egregie illustravit: sed tum hic, tum Wiganus errant, cum vocem deesse dicunt, aut verba mutanda censent; nam sola interpunctione vulgata laborat. Erravit etiam Petitus in interpretatione verbalis *ἔντηκτον.* — Structura loci haec est: *ξυντεκμαίρεσθαι ὦν (χρὴ) καὶ τὸ μεσηγὺ ἔντηκτον οἰκεῖον, ἀφαιρέοντα τὸ πονηρὸν, μέσφι ἂν ἡ νοῦσος προαπαυδήσῃ ἀτροφίῃ.* — i. e. dum sanguinem pravum detrahis, coniicere oportet etiam quantitatem sani, quod interea in corpore gignitur, ut pravi tantum detrahas, quanto detracto opus sit, ut morbus alimento destitutus exstinguatur. — Sequens *ἡ γὰρ νεαρή* refertur ad *τροφή* in superioribus.

ἡ ἐπὶ τῷ ἰσχίῳ, ᾗ ἔλεξα, ἔστω.] Libri *ᾗ ἔλεξα.* Petitus praeferre se dicit *ἣν ἔλεξα*: mihi nihil tentandum videbatur.

γάλα ἀδιάκριτον.] Me iudice intelligitur lac, quale ab animali provenit, non discretum in partes suas, pinguem, serosam, caseosam.

ἡμέραν ἀφ' ἡμέρας καὶ αὖθις ἐς νέωτα.] Principio syllaba deest; ceterum habes versum tetrametrum iambicum catalecticum, qualem notissimum, *Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεὺς τάδ' εἶπεν.*

ξὺν οἴνῳ Κρητὶ ἐς κυάθους δύο.] Vulgo *ξὺν οἴνῳ κρήσιος κυάθων δύο.* — In qua lect. *Κρητί* vel *Κρητικῷ* iam Wiganus desideravit, monens Crassum dudum id voluisse.

τοῦ ὀδόντος ῥινήματος ὁλκῆς δραχμὴ, ξὺν οἴνῳ Κρητὶ ἐς κυάθους δύο. Ἀτὰρ καὶ τῶν ἔχεων αἱ σάρκες, καὶ αἵδε ἐς ἀρτίσκους πεπλασμέναι πίνονται. ἀποτάμνοντα δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐραίης ἑκάστου, ὁκόσον δακτύλους τέσσαρας, τὸ λοιπὸν ἑψεῖν ἐς διάκρισιν τῶν ἀκανθῶν· τὰς δὲ σάρκας, ἀρτίσκους διαπλάσαντα, ψύχειν ἐν σκιῇ. πιπίσκειν δὲ τούςδε, ὅκως καὶ τὴν σκίλλην. καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἔχιες ὄψον ἐν δείπνῳ· ὡς ἰχθύας δὲ χρὴ τούτους σκευάσαι. Ἢν δὲ τὸ δι' ἐχιδνῶν, τὸ ποικίλον, παρέῃ φάρμακον, ἀντὶ πάντων πίνειν τόδε· ἴσχει γὰρ πάντα ὁμοῦ. Ῥύπτειν δὲ καὶ τὸ σκῆνος, καὶ τοὺς ὄχθους λεαίνειν. Φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία - - - τῶν Κελτέων, οἳ νῦν καλέονται Γάλλοι, τὰς νιτρώδεις σφαίρας, τὰς ποιητὰς, ᾗσι ῥύπτουσι τὰς ὀθόνας, σάπων ἐπίκλην· τῇσι ῥύπτειν τὸ σκῆνος ἐν λούτρῳ ἄριστον. Καὶ ἀνδράχνη καὶ ἀείζωον ξὺν ὄξεϊ, ἀτὰρ καὶ λαπάθου ῥιζέων ἀφέψημα ξὺν ἀπύρῳ θείῳ ῥύπτει καλῶς. Ποικίλον δὲ, ἀλκυονίου τοῦ λείου, καὶ νίτρου, καὶ τρυγὸς ὄξεος κεκαυμένης, καὶ στυπτηρίης σχιστῆς, καὶ θείου τοῦ ἀπύρου, καὶ κόστου, καὶ ἴριδος, καὶ πεπέριος. τάδε χρὴ πάντα μίσγειν, ἑκάστῳ τὸ πρὸς δύναμιν, ἄλλο δὲ ἄλλῳ ἴσον· καὶ τόδε καταπάσσοντα ἀνατρίβειν. Ἐς δὲ τοὺς ὄχθους τοῦ προςώπου κλημάτων τὴν σποδιὴν ξύν τινι θηρίων στέατι μίσγοντα χρίειν, λέοντος, ἢ παρδάλιος, ἢ ἄρκτου, ἢν δὲ μὴ, χηναλώπεκος.

Puto κρήσιος ex κρητὶ ἐς, vel κρητὶ ὡς ortum esse: itaque illud cum debito casu recepi.

ἀτὰρ καὶ τῶν ἔχεων αἱ σάρκες.] Pone τῶν ἔχεων in libris habes τῶν ἑρπετῶν θηρίων. — Ego glossema abiiciendum iudicavi.

ἀποτάμνοντα δὲ χρὴ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐραίης ἑκάστου, ὁκόσον δακτύλους τέσσαρας, τὸ λοιπὸν ἑψεῖν κ. τ. λ.] Ἕκαστον ferunt libri omnes: ἑκάστου de coniectura repono consentienter cum Wigano in adnn. — Ad ἑκάστου subintelligo ἔχιος: — possis forte etiam ad ἑκάστου subaudire μέρεος; quod si facias, pone οὐραίης commate distinguendum.

ἴσχει γὰρ πάντα ὁμοῦ.] Πανθ' ὁμοῦ Pc.

ῥύπτειν δὲ καὶ τὸ σκῆνος καὶ τοὺς ὄχθους λεαίνειν.] Ad vulgatum ἀλεαίνειν, quod Latine expressit Crassus, idem in marg. adscribit «complanandi." Hinc etiam Wiganus λεαίνειν legendum esse, monuit. Nullus dubitavi, quin hoc scripsisset Aretaeus, adeoque esset recipiendum.

Φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία - - - τῶν Κελτέων, οἳ νῦν καλέονται Γάλλοι, τὰς νιτρώδεις σφαίρας, τὰς ποιητὰς, ᾗσι ῥύπτουσι τὰς ὀθόνας, σάπων ἐπίκλην· τῇσι ῥύπτειν τὸ σκῆνος ἄριστον.] In libris legimus Φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία τῶν κελτίων (κελτέων H. O.) οἳ νῦν καλέονται Γάλλοι, τὰς λιτρώδεις τὰς ποιητὰς σφαίρας, ᾗσι κ. τ. λ. — Interpres uterque: «medicamina innumera Celtarum." — Ante omnia e Petiti commentariis describo locos quosdam ab eo laudatos: Plin. XXVIII. 51: «Prodest et sapo: Galliarum hoc inventum rutilandis capillis." Pausanias I. 8.: ὀψὲ δέ ποτε αὐτοὺς καλεῖσθαι Γαλάτας ἐξενίκησε· Κελτοὶ γὰρ κατά τε σφᾶς τὸ ἀρχαῖον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὠνομάζοντο. — Strabo IV. 4. Τὸ δὲ σύμπαν φῦλον, ὃ νῦν Γαλλικόν τε καὶ Γαλατικὸν καλοῦσιν κ. τ. λ. — Addo locum e fine cap. 1. eiusdem libri: ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν νεμομένων τὴν Ναρβωνῖτιν ἐπικράτειαν λέγομεν, οὓς οἱ πρότεροι Κελτὰς ὠνόμαζον· ἀπὸ τούτων δ' οἶμαι καὶ τοὺς σύμπαντας Γαλάτας Κελτοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προςαγορευθῆναι, διὰ τὴν ἐπιφάνειαν· ἢ καὶ προςλαβόντων πρὸς τοῦτο καὶ τῶν Μασσαλιωτῶν διὰ τὸ πλησιόχωρον. — Ex hisce locis discimus vere Petitum vidisse in lect. vulg. aliquid omissum esse: nempe τῶν Κελτέων ad saponem referendum solum, non ad ἄλλα μυρία φάρμακα: itaque lacunae signa pone μυρία posui, et suspicor plene Aretaeum scripsisse v. c. φάρμακα δὲ ἄλλα μυρία ἔχομεν ῥυπτικὰ, καὶ τῶν Κελτέων κ. τ. λ. — Discimus Κελτέων Ionismum esse pro Κελτῶν a recto Κελταί. Sed minus apte ex h. l., quem e Strabone laudavit Petitus, efficias Aretaeum eodem tempore vixisse, quo Strabo: nam illud οἳ νῦν καλέονται et ὃ νῦν καλέουσι satis diversis temporibus dici potuit, me iudice! — Formam λιτρώδεις omnes hoc solo loco ferunt libri: de coniectura νιτρώδεις repono: de his dixi ad Hipp. de Victu acut. p. 116. — Tandem minus apte τὰς λιτρώδεις τὰς ποιητὰς σφαίρας in vulg.: malui transponere voces postremas. Articulus τῇσι pro ταύτῃσι ponitur, non pro ᾗσι.

καὶ ἀνδράχνη καὶ ἀείζωον ξὺν ὄξεϊ — ῥύπτει καλῶς.] Hoc loco ἀνδράχνην ferunt libri: nominativum dudum repositum cupivit Wiganus.

ποικίλον δὲ ἀλκυονίου κ. τ. λ.] Potius exspectaveris ποικίλον δὲ τὸ ἐξ ἀλκυονίου κ. τ. λ.

τάδε χρὴ πάντα μίσγειν, ἑκάστῳ τὸ πρὸς δύναμιν, ἄλλο δὲ ἄλλῳ ἴσον· καὶ τόδε καταπάσσοντα ἀνατρίβειν.] Libri ferunt; τάχα δὲ χρὴ πάντα μίσγειν ἑκάστῳ τὸ πρὸς δύναμιν. ἄλλο δὲ ἴσον καὶ τόδε καταπάσσοντα ἀνατρίβειν. — Petito in hac lectione τό pone ἑκάστῳ delendum videbatur: tum vero pone ἄλλο intercidisse credidit novam formulam medicinalem alterius smegmatis cuiusdam. — Wiganus pro τάχα legendum censet τάδε, vel ταῦτα: cetera intacta relinquit. — Mihi omnia a verbis inde ποικίλον δὲ — ἀνατρίβειν ad unam eandemque formulam spectare videntur: cum Wigano pro τάχα δὲ χρή lego τάδε χρή; articulum τό retinendum censeo: ἑκάστῳ interpretor ἑκάστῳ νοσέοντι, tum τὸ πρὸς δύναμιν eo spectare puto, ut vel ex enumeratis remedia seligas pro aegrotantis viribus, quae commisceas; vel ut debitam quantitatem omnium pares; quod paene proba-

ὁμοῖον γὰρ ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ, ἄριστον. καὶ ἀμμωνιακὸν ξὺν ὄξεϊ, καὶ ἀρνογλώσσου χυλὸς, ἢ πολυγόνου, καὶ ὑποκυστὶς, καὶ λύκιον. Ἢν δὲ πελιδναὶ ἔωσι αἱ σάρκες, προεγχαράσσειν ἐκχυλώσιος εἵνεκεν. Ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι δριμέσι ῥεύμασι ἀναδαρέντα πρηΰνειν τὰ μέρεα ἐθέλῃς, τήλιος ἀφέψημα, ἢ πτισάνης χυλὸς, ῥύμμα μαλβακόν· λίπας δὲ ῥόδινον, ἢ σχίνινον. Λοῦτρα δὲ ξυνεχέα ξύμφορα ἐς ὑγρασμὸν καὶ ἐς διαπνοὴν τῶν κακῶν χυμῶν.

Τροφὴ δὲ καθαρὴ, εὔχυμος, εὔπεπτος, ἁπλῆ. καὶ δίαιτα εὐκρινὴς πάντη, καὶ ἐν ὕπνοισι, καὶ περιπάτοισι, καὶ χώρῃσι. Γυμνάσια, δρόμοι καὶ ἀνειλήσιες καὶ κορυκοβολίαι· ἅπαντα ἀκάματα ξὺν ἐμμελεῖ ἐπιτάσι. ἔστω δὲ καὶ ἀναφώνησις, τοῦ πνεύματος γυμνάσιον τὸ καίριον. Ἐσθὴς ἔστω καθαρή· οὐχ ὡς ὁρῆσθαι μοῦνον ἥδε, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ πινόεντα ὀδαξώδεα τῷ δέρματι. Πιπίσκειν ἀψινθίου τοῦ οἴνου νήστιας· ἄριστον δὲ ἄρτος ἐκ κριθῶν, καὶ τάριχος ὡραῖος, καὶ σμικρόν τι μαλάχης ἢ κράμβης ἡμίεφθον ξὺν κυμίνου ἐμβάμματι. ἐς δὲ δεῖπνον, σταφυλῖνος καὶ χόνδροι ξὺν τῷ οἴνῳ καὶ τῷ μέλιτι παλαιῷ τὴν μίξιν. Καὶ τὰ θαλάσσια, ὁκόσα τὴν γαστέρα ὑπολύει, τελλίνων ζωμοὶ, ὄστρεα, ἐχῖνοι καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι· χερσαίων δὲ λαγωὸς, ἢ σῦς· πετεινῶν, πέρδικες, φάσσαι, πελειάδες καὶ ὁκόσα ἡ χώρη ἄριστα ἴσχει. ἀκροδρύων τὰ ὡραῖα· οἶνοι γλυκεῖς οἰνωδέων κρέσσονες. Λουτρὰ φύσι θερμὰ, θειώδη. καὶ βίος ἐν ὕδασι μακρὸς, ἠδὲ καὶ θάλασσα καὶ πλοῦς.

bilius. — Pone ἶσον nihil deesse puto, sed in ἄλλο δὲ ἶσον latet, opinor, ἄλλο δὲ ἄλλῳ ἶσον, quae clausula in Graecorum formulis medicinalibus frequens: v. c. ταῦτα μίσγειν ἶσον ἄλλο ἄλλῳ.

κλημάτων.] Sic O. κλιμάτων vulgo.

ὁμοῖον γὰρ ἐν ἀνομοίῳ, ὅκως πίθηκος ἀνθρώπῳ, ἄριστον.] Vulgo ὅμοιον γὰρ ἓν ἀνομοίῳ κ. τ. λ. — Crassus «simile enim in dissimili." Et ad «in" in marg. «unum." — Petitus: «lege, inquit, ἐν ἀνομοίῳ." Wiganus: «ἓν ἀνομοίῳ. Num ἂν ἐν ὁμοίῳ." Minus quidem probabilem sensum eliciens: itaque scripsi ἐν ἀνομοίῳ.

ἀμμωνιακόν.] Ἀμμονιακόν Goup. Emendavit iam Petitus.

καὶ ἀμμωνιακὸν ξὺν ὄξεϊ, καὶ ἀρνογλώσσου χυλὸς, ἢ πολυγόνου, καὶ ὑποκυστὶς, καὶ λύκιον.] Καὶ ἀμμ. τὸ θυμίημα cett.; ego glossam eiicio. Libri omnes καὶ ἀρνογλώσσου χυλῷ, ἢ πολυγόνου. Seqq. καὶ ὑποκυστὶς, καὶ λύκιον indicant Aretaeum καὶ ἀρνογλώσσου χυλὸς, ἢ πολυγόνου scripsisse, ita ut τὸ ἀμμωνιακὸν θυμίαμα cum aceto usurparet, seqq. remedia singula per se.

ἢν δὲ πελιδναὶ ἔωσι αἱ σάρκες, προεγχαράσσειν ἐκχυλώσιος εἵνεκεν.] Libri ἐγχυλώσιος: Wiganus: «Legendum, inquit, ἐκχυλώσιος. Coel. (morb. Chron. I. 4.) In elephantiacis, inquit, alii quoque etiam cutis vulnerationem affectandam probant, qua corpus *exhumoretur*." In Ed. Gallica Thesauri Steph. video Schneiderum etiam dubitare, num ἐγχυλώσιος recte habeat, et an non praestet ἐκχυλώσιος. Mihi res admodum certa videtur: nimirum et ἐγχυλίζειν et ἐγχύλισμα legis apud Diosc. simili sensu fere, quo ἐκχυλίζειν et ἐκχυλόω etiam obviam veniunt. Cf. Thes. — Sed illud ἐγχύλισμα et ἐγχυλίζειν facile fero de succo, quod colligas, eliciendo: hoc loco vero ἐκχύλωσις unice verum iudico, quum sit sermo de succo cui exitum dare tantum debes.

ἢν δὲ ἐπὶ τοῖσι.] Sic Pc. ἢν δ' ἐπὶ τοῖσι cett.

τήλιος ἀφέψημα, ἢ πτισάνης χυλὸς, ῥύμμα μαλβακόν.] Libri ἢ πτισάνης χυλοῦ: pessime, neque enim voluit auctor ἀφέψημα χυλοῦ πτισάνης: sed vel decoctum foeni Graeci, vel ptisanae succum adhibendum praecipit.

λίπας δὲ ῥόδινον, ἢ σχίνινον.] Libri ῥοδίνου, ἢ σχινίνου. — De meo emendavi.

καὶ ἐν ὕπνοισι, καὶ περιπάτοισι καὶ χώρῃσι.] Libri ἢ καὶ περιπάτοισι: Crassus ἢ Latine non expressit. Equidem particulam otiosam delevi.

ἐσθὴς ἔστω καθαρή· οὐχ ὡς ὁρῆσθαι μοῦνον ἥδε, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ πινόεντα ὀδαξώδεα τῷ δέρματι.] Libri in hisce ἀλλ' ὡς ὅτι; in quibus ὡς e superiore οὐχ ὡς ὁρῆσθαι perperam huc etiam advectum est, adeo ut otiosam voculam deleverim.

ἐς δὲ δεῖπνον σταφυλῖνος καὶ χόνδροι ξὺν τῷ οἴνῳ καὶ τῷ μέλιτι παλαιῷ τὴν μίξιν.] Pone σταφυλῖνος delevi glossam ἢ ῥίζα. — Cum postremis cf. locus e cap. de melancholiae cur. καὶ οἶνος καὶ μέλι μίξιος παλαιῆς. — Et ex initio capitis οἴνου καὶ μέλιτος κύαθοι δύο. — Vides certam fuisse formulam istam vini et mellis mistionem: hinc factum, ut h. l. fere potius exspectarem ξὺν τῷ οἴνῳ καὶ μέλιτι παλαιῷ (vel etiam potius παλαιοῖς) τὴν μίξιν. Nihil muto tamen.

χερσαίων δὲ λαγωὸς, ἢ σῦς.] Libri: χερσαίων δὲ τὰ θηρία λαγῶς (λαγωὸς H. Pc.) ἢ σῦς. — Foedum additamentum τὰ θηρία delevi.

πετεινῶν πέρδικες, φάσσαι, πελειάδες.] Pone πέρδικες libri πᾶσαι ferunt ante φάσσαι: vere monuit Wig. πᾶσαι abundare et e seq. φάσσαι originem traxisse, adeo ut delendum esset.

καὶ βίος ἐν ὕδασι μακρὸς, ἠδὲ καὶ θάλασσα καὶ πλοῦς.] Pro ἠδέ, libri εἴθε: reposui quod nostro est familiarissimum.

Ἐλλεβορισμοί. — Ἐλλέβορος λευκὸς μὲν τῆς ἄνω κοιλίης κάθαρσις, μέλας δὲ τῆς κάτω. καὶ ἔστι ὁ λευκὸς οὐκ ἐμετήριον μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ξυμπάντων ὁμοῦ καθαρτηρίων ὁ δυνατώτατος, οὐ τῷ πλήθεϊ καὶ τῇ ποικιλίῃ τῆς ἐκκρίσιος· — τόδε γὰρ καὶ χολέρη πρήσσει· — οὐδὲ ἐντάσεσι καὶ βίῃ, τῇσι ἐπὶ τοῖσι ἐμέτοισι· — ἐς τόδε γὰρ ναυτίη καὶ θάλασσα κρέσσον· — ἀλλὰ δυνάμι καὶ ποιότητι οὔτι φαύλῃ, τῇπερ καὶ ὑγιέας τοὺς κάμνοντας ποιέει, καὶ ἐπ' ὀλίγῃ τῇ καθάρσι, καὶ ἐπὶ σμικρῇ τῇ ἐντάσι. Ἀτὰρ καὶ πάντων τῶν χρονίων νοσημάτων ἐς ῥίζαν ἱδρυμένων, ἢν ἀπαυδήσῃ τὰ λοιπὰ ἄκεα, τόδε μοῦνον ἰητήριον. πυρὶ ἴκελον γὰρ ἐς δύναμιν λευκὸς ἐλλέβορος· καὶ ὅ τί περ πῦρ ἐργάζεται ἐκκαῖον, τοῦδε πλέον ἐλλέβορος εἴσω παρεκθέων πρήσσει, εὔπνοιαν μὲν ἐκ δυςπνοίης, ἐξ ἀχροίης δὲ εὐχροίην, καὶ ἀπὸ σκελετίης εὐσαρκίην.

οὐδὲ ἐντάσεσι καὶ βίῃ τῇσι ἐπὶ τοῖσι ἐμέτοισι· — ἐς τόδε γὰρ ναυτίη καὶ θάλασσα κρέσσον.] Ad *ναυτίη* rite attendere mentem oportet; est vomiturito et vomitus a navis motu, unde fit, ut auctor recte coniungeret *ναυτίη καὶ θάλασσα.* Olim non satis principem illum *ναυτίης* significatum animadvertens, et vomituritionem qualemcumque significari putans, corrigebam *ναυτιλίη καὶ θάλασσα*, quum paulo superius *θάλασσα καὶ πλοῦς* legatur. Nunc secus sentio et vulgatam tueor.

ἀτὰρ καὶ πάντων τῶν χρονίων νοσημάτων ἐς ῥίζαν ἱδρυμένων.] Libri omnes: *πάντων — νούσων.* Aut *πάντων — νοσημάτων*, aut *πασῶν — νούσων* reponendum est

εἴσω παρεκθέων.] Εἴσω περ ἐκθέων H. Pc. d.

ARETAEI CAPPADOCIS

QUAE SUPERSUNT.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS ET SIGNIS MORBORUM ACUTORUM.

LIBER PRIMUS.

INDEX CAPITUM.

DE EPILEPSIA.

Cap. V.

\- -

\- - - hebetudo, vertigo, tendinum gravitas, venarum, quae in collo sunt, repletio atque distentio, nausea, praecipue quidem post cibum, sed quae per abstinentiam quoque lenta continuet, multaeque pituitae vomitus: post exiguam cibi assumtionem fastidium et cruditas: inflationibus replentur: praecordia ipsorum intumescunt. Et haec quidem perpetua sunt.

At, si instantis accessionis timor subsit, splendores quidam ante oculos purpurei vel nigri, vel ex omnibus coloribus inter se permixtis in circulo obversantur, ut iris in coelo praetenta videatur: aures eorum tinniunt: ipsi foedos odores sentiunt: iracundi sunt et praeter rationem amara bile redundant. Quidam igitur prae moerore aliqua de causa conciderunt: alii cum in profluentem aquam, vel in rotam versatam, vel in turbinem circumvolutum fixis oculis intuerentur: alios gravium odorum sensus, quemadmodum lapidis Gagatis prostravit. Itaque his vitium in capite confirmatum est et inde noxae fit initium: nonnullis vero a nervis, qui a capite longius absunt, et cum (nervorum) principio affecto consentiunt, in ipsum caput fit impetus. Itaque magni manuum pedumve digiti contrahuntur, dolorque et torpor et tremor insequuntur: cumque malum ad caput prorepserit, fragorem quemdam, quasi ex ictu lapidis aut ligni, percipiunt: et, postquam exsurrexerint, sese ex insidiis ab aliquo percussos esse clamitant. Sed ea fraude capiuntur ii solum, quos tunc primum morbus invasit. At qui malo adsueti sunt, si id instet, digitumque iam occupaverit, vel ab alia quavis parte inceperit, futuri per experientiam scientes ex adstantibus, quotquot iis opem ferre consueverint, vocant, eosque obsecrant, ut membrum primum affectum constringant et reflectant, et intendant: et vero ipsi quoque sibi artus vellunt, quasi morbum inde eximere velint; quod auxilium aliquando toto die accessionem depulit. Multi ingruentis ferae opinione, vel umbrae alicuius visu, perterriti, atque ita prolapsi sunt.

In ipsa vero accessione homo sine sensu iacet, manus contrahuntur, crura non solum a se invicem diducuntur, sed etiam huc et illuc vi tendinum disiiciuntur. Iugula-

torum taurorum in hac calamitate speciem referunt: cervix incurvatur: caput variis modis pervertitur; nonnumquam enim in pronum tanquam arcus inflectitur, quo facto quidem pectori mentum adprimitur: alias ad dorsum reflectitur, sicut in his, qui capillis vi magna retrahuntur, tunc autem hac vel illac super humeros incumbit. Late hiant, os siccum est, lingua propendet, adeo ut periculum sit, ne vel graviter vulneretur, vel etiam abscindatur, si quando dentes convulsione arcte collidantur: oculi in interiorem partem voluti: palpebrae ut plurimum cum palpitatione late dehiscunt, easque, si forte connivere cupiant, nequeunt committere, ita ut, quod ex oculis album est, subter adpareat: supercilia interdum in mediam frontis partem contrahuntur, quemadmodum in iratis fit: aliquando ad tempora vehementer reducuntur, ita ut cutis circa frontem valde intendatur, omnesque penitus e fronte media deleantur rugae: malae rubent et palpitant: labia aliquando in acutum ambo compressa, interdum versus utramque aurem revulsa, et more subridentium circa dentes praetenta.

Verum ubi morbus increscit, accedit vultus livor: vasorum, quae in collo sunt, distentio; sicut in strangulatione vox supprimitur, neque ullus, etiamsi alte vociferere, sensus; gemitus et suspiria pro voce; pro respiratione suffocatio, perinde ac si laqueo strangulentur: pulsus initio vehemens et celer et parvus, circa finem magnus tardusque et languidus, in universum autem inordinatus: pudendorum tentigo. Et haec sunt, quae sub finem accessionis patiuntur.

Sed cum ad mali remissionem iam perventum est, urina sponte profluit: alvus liquatur, et nonnullis propter vasorum adstrictionem compressionemque, perque irritamentum, quod e dolore provenit et humoris eruptionem, seminis fit profluvium: si quidem his etiam nervi dolent: os iam humidum habent, multamque pituitam, eamque crassam, effundunt atque frigidam, magnamque eius copiam, si trahere velis, possis tanquam in filum deducere. Quodsi longo tempore multoque cum dolore quae sunt intra pectus quasi ferveant, spiritusque inclusus omnia commoveat, eorumdemque convulsio sit quaedam et perturbatio, et ad respirationis exitus humorum inundatio prorumpat, respiratio fit cum humoris excretione et quae fuit antea partium omnium strangulatio remittere videtur: spumam autem exspuunt, sicut aequor ventis ingentibus concitatum: iamque morbo quiescente consurgunt. Verum ubi is recessit, per membra segnitiem et in capite gravitatem continuo sentiunt, et ex lassitudine et pudore resoluti sunt, languidi, pallidi, tristes et demissi.

DE TETANO.

CAP. VI.

Tetani nervorum distentiones sunt, quae vehementes inferunt dolores, celerrimeque interimunt, neque facile possunt solvi. Musculi malarum et tendines hisce affectibus praecipue tentantur, sed universo corpori malum communicatur, quoniam omnia cum (nervorum) principiis consentiunt. Species autem convulsionis sunt tres: nam vel in directum fit, vel in posteriorem partem, vel in anteriorem. *Tetanus* dicitur (convulsio) in directum, cum homo ita intendatur, ut in neutram partem se torquere possit, aut inflectere. Convulsiones autem, quae vel retrorsum, vel in anteriorem partem fiunt, ab intentione et loco, ad quem ea fit, nomen obtinent. Nam in aversam partem laborantis retractionem vocamus *opisthotonum*, in quo nervi, qui eo loci sunt, afficiuntur. *Emprosthotonus* autem dicitur, cum homo in anteriorem partem a nervis, qui ibidem sunt positi, incurvatur. *Tonus* enim nervorum atque intentionis nomen est commune.

Horum affectuum causae sunt innumerae; si quidem post vulnera fieri solent, cum vel membrana, vel musculus, vel nervus punctionem accepit, e quibus mors plerumque sequitur: nam post vulnus nervorum distentio mortifera est. Convellitur etiam ex abortu mulier et ea quoque vix evadit. Alii ex vehementi cervicis ictu eodem malo excipiuntur. Frigus etiam violentum eiusdem causa est, quapropter hieme hi affectus maxime oriuntur: vere et auctumno minus: aestate perraro, nisi vulnus praecesserit, aut peregrini morbi populariter grassentur. Mulieres nervorum distentionibus magis opportunae sunt, quam viri, quoniam frigidae naturae sunt; sed et frequentius liberantur, quia humidiores sunt. Quod ad aetates attinet, pueri his affectibus assidue infestantur, sed ex iis minus moriuntur, quia vitium ipsis usitatum est ac familiare; iuvenes minus quam pueri tentantur, sed saepius opprimuntur: qui aetate constanti sunt hisce morbis minime obnoxii vivunt; senes iisdem maxime patent et frequentissime moriuntur: in causa est frigiditas siccitasque senectutis, quae mortis etiam natura est; nam si frigidum cum humido coniungatur, minus noxiae et periculosae sunt convulsiones.

Omnes hos affectus, ut in summa loquar, comitatur dolor, intentioque tendinum spinae musculorumque, qui in maxillis sunt et pectore: nam superiorem maxillam inferiori ita adprimunt, ut illae neque vectibus, neque cuneis facile diduci possint: quin, si violenter dentibus a se dimotis humorem aliquem instillaveris, hunc deglutire nequeunt, sed vel effundunt, vel in ore continent, vel in nares regerunt, quoniam fauces compressae sunt tonsillaeque durae atque intentae ad alimenti protrusionem deglutitio-

nemque non committuntur. Facies rubet et variis coloribus distinguitur: oculi paene immobiles aegre vertuntur: strangulatio vehemens: spirandi difficultas: manuum crurumque intentio: musculorum palpitatio: facies variis modis distorta: maxillarum labiorumque tremor: menti conquassatio: dentium stridor: in quodam etiam homine aures cum fragore concussae, quod et ipse vidi et admiratus sum; urina vel cum magna difficultate supprimitur, vel propter vesicae compressionem sponte prorumpit. Haec quidem in omni convulsionis genere contingunt.

Propria vero cuiusque haec sunt. In tetano universum corpus rectum et immobile sine ulla flexionis potestate intenditur: rectae manus sunt et crura.

Opisthotonus autem retro flectit hominem, ita ut caput revulsum inter humeros iaceat: guttur prominet: maxillae ut plurimum dehiscunt, raroque fit, ut sibi invicem committantur: dolores omnium vehementes sunt: vox flebilis: in spirando stertor: venter et pectus prominent: urina his maxime sine voluntate profluit: abdomen intentum et, si id percutias, resonans: manus cum extensione retro velluntur: crura contracta; contrario enim modo poples posteriora versus flectitur.

Sin autem versus anteriora incurventur, tergum gibbum fit: coxis ita extrusis, ut cum dorso in directum iaceant, spina tota recta est: caput pronum, vertex in pectus vergit: mentum pectori adprimitur: manus consertae: crura extenta. Suspirant et ex alto gemunt. Quodsi ergo thoracem et spiritum morbus prehendat, mors in propinquo est; idque ita fieri ipsi aegro felicissimum est, ut dolores distortionemque et turpitudinem morte commutet: praesentibus etiam minus triste, etiamsi vel filius sit, vel pater. Quodsi vita etiamnum restet, quamvis vitiato, remanente tamen spiritu, in anteriorem partem, non in arcus tantum, sed etiam in sphaerae similitudinem incurvantur, ita ut caput genubus admotum habeant, dorsumque et crura ita in anteriorem partem convellantur, ut articulus genu intra poplitem depulsus esse videatur.

Calamitas mortalibus intolerabilis, cuius etiam adspectus gravis intuenti est ac molestus; malum autem prorsus insanabile; laborantem etiam amici ob corporis distortionem non agnoscunt. Votum etiam praesentibus prius impium, nunc honestum efficitur, ut aeger quam primum obeat, vitamque et dolorem et mala acerbissima morte commutet. Neque vero medicus ipse praesens quidquam valet vel ad salutem praestandam, vel ad doloris levamentum, vel etiam ad deformitatis emendationem: quodsi enim membra recta facere velit, vivum hominem disiunxerit et diffregerit. Nullam igitur a malo victis medicinam adhibens una cum iis dolere tantum potest: haec vero magna est medentis infelicitas.

DE ANGINA.

Cap. VII.

Angina peracutus quidam est affectus: spiritus enim compressio est. Eius duae sunt species. Nam vel partium, quae spirandi instrumenta sunt, inflammatio est; vel solus ipse spiritus afficitur causamque morbi in se ipse continet. Instrumenta dico, tonsillas, epiglottidem, fauces, columellam, summamque asperam arteriam: et, si ulterius serpat inflammatio, lingua etiam et maxillarum interiores partes afficiuntur; in quo casu linguam prae nimia eius magnitudine extra dentes proferunt: haec enim os totum replet et reliqua pars eius sub dentibus maxillae superioris in conspectum prodit. *Cynanche* (i. e. angina canina) malum hoc vocatur: vel quoniam animalia ista id continuo patiuntur, vel quia etiam in sanitate linguam exserere consuerunt.

In altera specie notae his contrariae sunt; instrumenta spirandi collabuntur, et tenuiora sunt, quam in naturali cuiusque habitu: suffocatio ita vehemens, ut in pectore circa cor et pulmones inflammatio clam occultari videatur. *Synanchen* appellamus, quia urget interius atque angit. Mihi autem videtur ipsius tantum spiritus id esse vitium, qui prava quadam mutatione in calidissimum siccissimumque convertitur, sine ulla partis alicuius corporis inflammatione. Neque sane id ita fieri res valde mira videri debet; si quidem in Charoneis specubus etiam homines, non affectu quopiam partium acutissimo strangulantur, sed vel uno spiritus haustu interimuntur, priusquam corpus ullo modo sit affectum. Quin etiam sine ullo morsu a lingua canis, recepto tantum spiritu, in rabiem homo agitur[1]). Eiusdem generis igitur mutatio spiritus intra hominem fieri potest; quoniam in homine aliae res innumerae cum exterioribus causis similitudinem habent. Succi sunt, qui extra atque intra corpus mortem inferunt; morbi sunt venenis similes, et ab epoto medicamento eadem, quae in febribus, evomuntur. Quam ob causam haud absonum est, quod in pestilentia, quae Athenas afflixit, nonnulli Peloponesios venena in puteos, qui in Piraeo erant, coniecisse censerent; etenim pestilenti morbo magnam esse cum venenis affinitatem homines non intelligebant.

Ceterum in iis, qui *cynanchici* vocantur, tonsillarum, faucium, totiusque oris inflammatio est; lingua extra dentes atque labia prominet: saliva effunditur: pituita frigida et crassissima profluit: facies cum tumore rubet: oculi exserti, patentes, rubore suffusi: potus in nares reiicitur: dolores vehementes, qui tamen propter urgentem stran-

---

1) Idem observat Coel. Aur. Acut. morb. III. 9.

gulationis vim, minus sentiuntur: pectus et cor exardescunt: frigidi aëris desiderium est, sed eius parum admodum trahere possunt, donec intercluso tandem ad thoracem transitu, strangulentur. Quibusdam malum in pulmones continuo transit eosque interimit[1]; febres enim oriuntur lentae, tenues, nihil relevantes. Quodsi cui res in bonum vertitur, abscessus vel extra, hinc atque illinc iuxta aures, vel interius prope tonsillas fiunt; et si non admodum tarde cum torpore suppuratio excitetur, evadere quidem possunt, sed cum dolore ac periculo. At si magnus oriatur tumor, cum affectus ad suppurationem tendit, et in acutum tollatur abscessus, suffocatio repente sequitur. Haec utique Cynanches signa sunt propria.

In *synanche* autem partes collabuntur et tenuiores fiunt; accedit pallor: oculi interius demersi: fauces et columella retrahuntur: tonsillae magis ad suum latus singulae adpressae: vox supprimitur. Strangulatio in hac specie multo vehementior est, quam in priore: quoniam in pectore vitium est, ubi positum est respirationis principium. Hi celerrime, etiam primo die, mori solent; et interdum priusquam medicum arcessere possint: interdum vero quoque etiamsi arcessiverint, nihil quidquam opis sentiunt, sed obeunt, priusquam ille queat artis praesidiis uti. Quibuscumque autem in melius vertitur, his incenduntur omnia, ad quae inflammatio extrorsum procedit[2], ita ut ex *Synanche* fiat *Cynanche.* Magnus etiam tumor in pectore et ibidem erysipelas apparens salutiferum est[3]. Et vero periti medici est, admota praecordiis cucurbitula, malum educere, vel sinapi pectori partibusque circa maxillas imponere, morbumque ita extrahere et discutere. Nonnullis autem brevi quidem tempore vitium his auxiliis extrorsum depulsum est, sed mox, ubi expulsum erat, statim revertens aegrum suffocavit.

Huius affectus causae sunt innumerae: fit autem ex frigore frequentius, rarius ex aestu, fit quoque ex ossibus piscium intra tonsillas defixis, ex frigidae potu, ex nimia vini cibique abundantia et ex respirationis vitiis[4].

DE COLUMELLAE AFFECTIBUS.

Cap. VIII.

Solida caruncula, quae ex palato inter tonsillas dependet, *columella* et *gurgulio* appellatur: σταφυλή enim (sive *uva,*) nomen est affectus. Columella vero natura humidus

1) Cf. Hipp. Aph. V. 10.
2) Hippocr. prognost.
3) Hippocr. ibid. cf. Aph. VI. 37. VII. 49.
4) Locum Aretaei citat Aëtius VIII. 50.

quidam nervus est; nam in humido iacet loco. Pluribus autem ista malis obnoxia est; nam per inflammationem aequabiliter a basi usque ad extremum apicem crassescit et in longum protenta rubore suffunditur. Κίων (sive *columella*) huius affectus nomen est. Sin extrema tantum parte rotundatur et tota quanta livida et subnigra fit, σταφυλή (sive *uva*) vocatur hic affectus, quoniam et figura, et magnitudine, et colore uvae perquam similis est. Tertius affectus ad membranas pertinet, quae hinc atque illinc, tanquam lata vela, aut vespertilionum alae exporriguntur; id genus morbi ἱμάντιον (sive *lorum*,) vocatur: quia lororum speciem refert lata membranarum explicatio. At si in tenuem et oblongam membranam columella desinat et quasi οὐρίαχον, (i. e. ferrum, quod extremae hastilis parti praefixum est,) in fine habeat, κράσπεδον (sive *fimbria*) vocatur. Hic affectus, sicut etiam ceteri, sponte sua ex defluxione oritur: sed etiam ex transversa sectione, cum in uno latere medicus membranam reliquerit. Quodsi columella bifida reddatur, geminis membranis hinc atque hinc pendentibus, nomen quidem non habet ipsius morbi naturam significans, sed unusquisque adspectu facile agnoverit.

In omnibus suffocatio urget et deglutiendi difficultas; in omnibus adest tussis, sed in eo praecipue, quem *lorum*, eoque, quem *fimbriam* vocare propositum est: quoniam aspera arteria a membranis titillatur et interdum humoris aliquid in eandem clam destillat, unde tussi reiiciunt. At in eo affectu, qui *uva*, eoque, qui *columella* nominatur, spirandi difficultas multo maior est et deglutitio admodum turbata: nam in his humor ad nares reiicitur, quia tonsillae iam cum columella consentiunt. Senes morbus *columella* dictus infestare solet; *uva* iuvenes, eosque, qui aetate consistunt, quia multi sanguinis sunt, isque in his facilius inflammatur; pubescentes et pueri membranarum vitiis magis patent. In omnibus columella tuto abscinditur, sed in *uva*, quamdiu rubor permanet, abscissionem sanguinis profluvium et dolor, et inflammationis incrementum, sequitur.

DE TONSILLARUM ULCERIBUS.

CAP. IX.

Ulcera tonsillis fiunt, quorum aliqua usitata sunt, mitia et innoxia; alia vero insueta, pestilentia et lethifera. Mitia, quaecumque pura sunt, exigua nec profunda, neque inflammantur et dolore vacant. Pestilentia vero ea sunt, quae lata et cava sunt, et sordida, quaeque humore quodam concreto, eoque vel albo, vel livido, vel nigro comprehenduntur: aphthae his ulceribus nomen est. Quodsi concretio ista altius descenderit, affectus ἐσχάρη (sive *crusta*) et est et vocatur; et circa *crustam* rubor ingens oritur et inflam-

matio et venarum dolor, quemadmodum in carbunculo fit: et vero exiguae et rarae pustulae nascuntur primum, cum quibus aliae aliis supervenientes coalescunt et latum ulcus efficiunt. Id si in os exterius serpat, ad columellam quidem progreditur eamque exest et ad linguam etiam, et ad gingivas, et ad oris angulos, tendit, ubi labia connectuntur: et dentes labefactantur et nigrescunt, et ad collum inflammatio pertingit; et qui ita se habent intra paucos dies inflammatione, ac febribus et foetore, et inedia consumti intereunt. Verum si ad praecordia per asperam tendat arteriam, etiam eo ipso die suffocantur; pulmones enim et cor neque talem odoris foeditatem, neque ulcera, neque saniem sustinent, sed tussis oritur et spirandi difficultas.

Causa vero tonsillarum affectus devoratio est frigidorum, asperorum, calidorum, acidorum et adstringentium. Etenim hae partes et pectori ad vocis spiritusque usum inserviunt, et ventri ad alimenti transmissionem, et stomacho ad eiusdem deglutitionem opitulantur. Ubi vero internis partibus malum aliquod accidit, sive ventri, sive stomacho, sive pectori ad tonsillas et fauces, et partes circa positas malum per eructationes adscendit. Quapropter pueri usque ad pubertatem vitio hoc praecipue tentantur, quoniam hi in primis multum atque frigidum aërem trahunt, (nam his plurimum caloris inest,) intemperantes etiam in cibo sunt, et varia appetunt, et frigidam bibunt, alteque et cum irascuntur et in ludo clamitant. Idem puellis etiam, donec per menstrua purgari incipiant, usitatum est. Ex regionibus Aegyptus maxime profert: isthic enim et aër spirando siccus adducitur, et victus genus varium est, ex radicibus atque herbis, oleribusque et seminibus acribus, quae ibi large proveniunt: potus autem crassus est, vel ex aqua Nili, vel ex acri liquore, qui ex hordeo conficitur. Idem morbus etiam in Coelosyria frequentissimus: unde fit, ut Syria et Aegyptia ulcera vocitentur.

Modus autem mortis est miserrimus; dolor acris et fervidus, qualis in carbunculo fit, prava respiratio, quoniam foedissimum putredinis odorem exspirant, eumque rursus intra pectus statim attrahunt: adeoque infestantur, ut ne sui quidem odorem sustinere valeant; facies pallida, vel livida: acutae febres; sitis adeo intensa, ut igne succensi videantur, et potionem tamen aversantur ex doloris, qui eam consequitur, metu: vehementer enim affliguntur, vel si tonsillis potum depellant, vel si in nares is recurrat. Et, si forte decubuerint, decubitum non ferentes exsurgunt: cumque exsurrexerint, prae molestia rursus decumbunt: plerumque vero recti stantes obambulant; nam, quia nullo modo eandem posituram ferre possunt, quietem refugiunt et dolorem novo dolore pellere conantur. Multum intro spiritum adducunt, quia gelido aëre refrigerari expetunt: sed parum eius exspirant, quoniam ulcera tanquam igne succensa a fervente spiritu magis inflammantur; accedit raucitas vocisque suppressio; et haec quidem magis magisque urgent, donec tandem in terram subito corruentes animam exspirent.

DE PLEURITIDE.

Cap. X.

Sub costis et spina et interiore pectoris parte, usque ad iugula, tenuis atque valida membrana ossibus adhaerens praetenditur, quae *succingens* appellatur. In hac cum orta fuerit inflammatio et adsit febris cum tussi et sputis variis, *pleuritis* appellatur morbus. Oportet autem ut haec omnia ab una et eadem causa fiant, et quasi concordent et conspirent inter se; quamquam enim omnia simul adsint, et alia tamen ab alia causa separatim provenerint, pleuritis non vocatur. In hac vero subest acutus dolor usque ad iugula pertingens: calor acer: decubitus in latus inflammatum facilis, quia tunc in sede sua membrana remanet; at si in oppositam partem iaceat aeger, sequitur dolor acerbissimus: quia propter pondus membranam deorsum trahens, et eiusdem suspensionem inflammationemque, dolor per totam eius continuationem extenditur usque ad humeros et iugula; quibusdam etiam ad dorsum et scapulas, quam veteres pleuritidem in dorso vocarunt. Sequitur autem spirandi difficultas: vigilia: cibi fastidium: malarum rubor floridus: sicca tussis: sputa vix exscreata: pituita vel bile saturata, vel sanguine multo mista, vel subflava, cuius omnia genera sine quovis ordine aliter aliterque et adveniunt et recedunt; pessimum tamen est, si sputum cruentum desiit; delirant etiam et interdum comate occupantur, et in ipso sopore mente desipiunt.

Itaque si his increscentibus morbus ad exitium inclinet, in syncopen aegri decidentes intra septimum diem moriuntur. Sed si a secunda septimana sputa prodire coeperint et augescant mala, obeunt circa diem decimum et quartum. Interdum fit ut intra duo haec tempora malum omne transeat in pulmonem; trahit enim id in se ipse pulmo, quum sit rarus et calidus, et ad ea, quae prope adsunt, sese moveat: iamque aeger ex morbi in hanc partem migratione repente strangulatur. Quod si ultra diem istum superstes sit, neque intra vigesimum moriatur, *suppuratus* fit. Et haec quidem, si affectus ad perniciem tendat, eveniunt.

At si ad sanitatem spectat, larga sanguinis copia e naribus effunditur, quo facto repente morbus solvitur: sequitur autem et somnus et pituitae exscreatio, dein humoris biliosi tenuis, et sensim sensimque tenuioris, et deinde cruenta et crassa, et carnosa quaedam excernuntur. Et si post cruentum sputum bilis redeat, et post eam pituita, aegroti de salute securi sunt; ea lege tamen, ut, si haec a tertio die incipiant, iique laevia, aequalia, humida, non rotunda facile exspuant, septimo die liberentur: quo tempore venter deiectionibus biliosis perturbatur, spiritus facile trahitur, mens constat, febres re-

mittunt, cibi cupiditas revertitur; verum si ea a secunda septimana inchoentur, die decimo quarto redit sanitas.

Id nisi fiat, in suppurationem affectus vertitur [1]), quae per horrores et dolores pungentes significatur: residere volunt: maior spirandi molestia. Tum vero praecipue timor subest, ne pulmones pus repente in se attrahentes hominem, postquam priora et graviora mala evaserit, suffocent. At si abscessus inter costas subrepat, easque separet, et tumore extus promineat, vel in intestina pus effundat, homo plerumque ad sanitatem perducitur.

Ex tempestatibus, hieme saepissime morbus hic oriri solet: deinde auctumno: vere rarius, nisi forte id frigidius sit: et aestate rarissime. Ex aetatibus senes frequentius quam ceteri pleuritide tentantur, sed ex ea facilius etiam evadunt: quia in sicco corpore neque magna facile excitatur inflammatio, neque transit in pulmones, qui in hac aetate frigidissimi sunt et parum spiritus adducunt, et ceterarum rerum attractionem habent imbecillem. Iuvenes autem et qui aetate constanti sunt, in affectum hunc non frequenter incidunt, sed ad sanitatem difficilius perducuntur: neque enim levi de causa inflammationem pati solent, neque eam ipsam levem: e magnis vero quibuscumque maius discrimen imminet. Pueri ex omnibus minime pleuritide corripiuntur et ex ea rarissime etiam obeunt: quia corpora illis rara, et humores fluxi sunt, in iisque perspiratio atque exhalatio multa est: unde fit, ut in illis vix magna contrahatur inflammatio: ea est huius aetatis in affectu hoc felicitas.

---

1) Hipp. Aph. V. 8.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS ET SIGNIS MORBORUM ACUTORUM.

LIBER SECUNDUS.

INDEX CAPITUM.

DE PERIPNEUMONIA.

Cap. I.

Duabus praecipue rebus, alimento atque spiritu, tenetur animantium vita; ex his autem longe plurimum praestat spiritus: is enim si comprimatur, homo non diu permanet, sed repente moritur. Huius instrumenta complura sunt; initium nares; transitus fit per asperam arteriam: locus continens pulmo est: pectus autem pulmonis vallum est et receptaculum. Sed ceterae quidem partes, tanquam instrumenta duntaxat, animanti inserviunt, pulmo solus causam etiam attractionis in se continet: nam in ipsius medio cor, viscus calidum, iacet, quod respirationis vitaeque principium est; illud etiam frigidi aëris attrahendi desiderium pulmoni iniicit, si quidem eum incendit: cor autem est id, quod attrahit. Itaque si cor afficitur, mors non longe abest.

Sed si pulmo tentetur, idque levi de causa fiat, spirandi difficultate misere vita protrahitur, nisi quis medicinam adhibeat. Verum in affectu gravi, qualis inflammatio est, adest strangulatus, vocis animaeque interclusio et celerrima pernicies. Hic ille morbus est, quem *peripneumoniam* vocamus, quae pulmonis inflammatio est, cum acuta febre: in qua pectoris subest gravitas, sed quae dolore vacat, si solus inflammatur pulmo. Is enim natura sua doloris expers est, quoniam illius substantiae raritas quaedam inest lanae assimilis; arteriae vero per eum disseminantur asperae, cartilaginosae, eaeque etiam doloris immunes; musculos nunquam, nervos tantum exiguos habet atque tenues, qui motui ipsius inserviunt; et haec quidem vera causa est, cur dolorem pulmo non percipiat. Sed si membrana aliqua ex iis, per quas pulmo pectori adnectitur, cum eo inflammetur, accedit etiam dolor. Spiritus gravis est, ac fervidus; ut facilius spirent, aegri recto corpore residere cupiunt, qui habitus est ad eam rem aptissimus: facies rubet, et in ea praesertim malae: quod ex oculis album est valde splendidum et pingue apparet: acumen nasi simum fit: venae in temporibus et cervice elatae sunt: cibi fastidium. Pulsus initio mali magnus, vacuus, creberrimus, quasi festinare coactus sit; calor in exterioribus partibus obscurus et humidior: in interioribus autem, aridus, fervidissimus; ex quo spiritus incalescit, sitis fit et linguae siccitas, et frigidi aëris desiderium, et animi molestia: accedit etiam tussis, quae plerumque sicca est, vel si quidquam exscreetur, pituita prodit, aut

spumans, aut bile saturata, vel cruenta et coloris floridissimi; quod cruenti sputi genus ceteris magis perniciosum est.

Quod si morbus ad exitium inclinet, vigilia sequitur, somnusque parvus fit et segnis, comatique similis; vanas imagines accipiunt: animus desipit, sed non violenter admodum perturbatur: malorum praesentium ignari sunt; itaque si eos, quomodo se habeant, roges, nihil grave pati se affirmant. Extremae corporis partes frigent: ungues lividi et adunci fiunt: pulsus parvus, creberrimus, deficiens: iamque in propinquo mors est: septimo enim die plerumque obeunt.

At si aeger sanitatem recuperet, et malum in melius vertatur, vel larga sanguinis e naribus profusio erumpit; vel, si cui per corpus magna humorum vis ex facili fluat, alvus multis biliosis ac spumantibus deiectionibus perturbatur, ut eae ex pulmonibus in imum ventrem depulsae videantur; nonnullis etiam malum per urinam educitur; quibuscumque vero haec omnia simul eveniunt, hi celerrime sublevantur.

Quibusdam pus multum in pulmonibus coit, aut illuc ex latere morbi fit translatio, si multo melius cedat res; et si ad intestina, vel ad vesicam pus ex latere derivetur, peripneumonia statim liberantur: sed in latere ulcus diuturnum habent, verum aeger morbo superstes est. At si pus impetum faciat in pulmones, alii conferta eius effusione, alii reiectionis impotentia suffocantur. Quotquot autem strangulationis periculum ex abscessus eruptione evadunt, per longum tempus in pulmonibus habent ulcera et in phthisin decidunt. Atque ex abscessibus et phthisi, senes raro admodum convalescunt; ex peripneumonia vero iuvenes et qui aetate consistunt[1]).

DE REIECTIONE SANGUINIS.

CAP. II.

Profluvii sanguinis per os duae sunt species. Altera fit ex ore et capite et iis, quae circa sunt, vasculis: cuius via est palatum et fauces, ubi stomachi et asperae arteriae principium est. Exscreant autem et parva et levi tussicula in os eructant sanguinem: nempe in profluvio, quod ex ipso ore est, ne vel ulla quidem exscreatio adest. Haec quidem species *haemoptysis* (s. *sanguinis sputatio*) vocatur: potissimum vero ita appellatur, si parcum est sanguinis profluvium et guttatim: quamquam, etiamsi copiose e capite vel ex ore prorumpat, nondum *anagoge* (sive *sanguinis reiectio*) appellatur, sed aut idem illud nomen habet, aut *haemorrhagiae.*

1) Magnam huius capitis partem fere descripsit Aëtius VIII. 75., suppresso tamen Aretaei nomine.

At si ex imo thorace et, quae in eo sunt, visceribus, ut pulmonibus, aspera arteria, locisque spinae finitimis adscendat, huiusmodi profluvium non *ptysis*, sed *anagoge* vocatur, ideo quod sanguis sursum fertur.

Communia utrique signa aliqua sunt, levia et pauca, quemadmodum etiam locus, in quem reiectio et sputum conveniunt; alia vero, singulis propria, magna sunt et multa, et notatu digna, ex quibus utraque species facile internosci queat. Itaque, si sanguis ex capite feratur, ubi magna est profusio, plures adsunt et maiores notae: quae in minore sputatione minores etiam eveniunt. Gravitas eius vel dolor urget; accedit aurium tinnitus, faciei rubor, venarum distentio, vertigo: et vero haec praecessit evidens aliqua causa, vel ictus, vel frigus, vel aestus, vel nimius vini usus; vinum enim caput repente implet, et repente deplet etiam per vasculum aliquod disruptum: sed ex modica tantum vinolentia, sputatio sanguinis ex venae rarefactione sequitur. Interdum usitatus sanguinis e naribus fluxus sistitur et ad palatum conversus reiectionis speciem refert. Itaque, si a capite fluat, palati titillatio est, exscreatio frequens, post quam sputum confertim prorumpit, ad tussiendum irritantur, neque tamen valde tussiunt. Quodsi in asperam arteriam a palato defluat, in hoc casu sanguinem per tussim egerunt: quae res multos ita fefellit, ut eum ex inferioribus visceribus reiectum suspicarentur. Nonnumquam a capite in stomachum destillat et postea cum nausea evomitur; hic etiam subest fraus, adeo ut ex stomacho ferri videatur. Solet autem, qui per sputationem educitur, sanguis, non valde crassus esse, sed colore ater, laevis, aequalis, alii materiae non permixtus: nam screantibus in linguam illico rotundus incidit et solutu facilis; et, si palatum inspicias, id asperum et exulceratum videbis, et plerumque cruentum. Et haec quidem indicia sunt sputationis sanguinis ex capite. Medicina vero simplex et exigua sufficiet, medicamenta scilicet adstringentia et ea frigida palato admota; etenim ista, quae calefaciendi et relaxandi, dilatandique habent vim, fluxionem magis incitant. Caput autem vel per venae sectionem, vel per missionem sanguinis e naribus, vel per aliam aliquam viam evacuetur. Et haec quam maturrime fiant: nam si sanguis diutius profluat, is ferri iam assuescet, eaeque partes ex consuetudine sanguinem excipient: aspera etiam exulceratur arteria et pro exscreatione succedit tussis: quo facto dein tabis fit initium [1]).

At ex pectore inferioribusque visceribus sanguinis effusio vocatur *anagoge;* et ea valde mortifera est, si ex nobilis alicuius visceris ruptione contigerit, vel venae ca-

---

1) Multa tum ex hisce, tum e seqq., Aëtius VIII. 56. in suum opus traduxit, item e Galeno de locis affectis IV. 8., adeo ut ex his duobus auctoribus pleraque desumserit. Aretaei nomen tamen reticuit; et vero iure animadvertit Wiganus, Galenum et Aretaeum ita inter se differre, ut nihil quidquam alter ab altero h. l. mutuati esse censendi sint.

vae, quae cordi inseritur et a iocinore sanguinem distribuit, vel arteriae istius crassae, quae secundum dorsi spinam protenditur; nam sanguinis profluvio, perinde ac si iugulentur homines, et spirandi difficultate citissime intereunt. Quibuscumque autem ex pulmone, vel latere, vel aspera arteria fertur, minus celeriter obeunt, sed suppurati tamen fiunt: ex his minus periculi id genus habet, quod ex aspera fit arteria. At si qui a stomacho, aut ventriculo, sanguinem evomunt, ii neque in magno discrimine versantur, licet ingens sit profluvium, nec curatio longa est, aut varia. At a iocinore et liene id neque facile, neque saepe, fit, quoniam ex his in ventriculum atque intestina expeditior fluxio est: neque tamen fieri nequit, neque incredibile est, ut sanguis transitum sibi sursum aperire possit per pulmones atque asperam arteriam: quoniam etiam in febribus cruor erumpit a liene et iecinore, ea nare, quae cum affecto viscere in directum iacet. Locos iam, ex quibus fit profluvium, quaeque in illis vel periculi, vel mortis sint discrimina, hactenus exposuimus.

Modi vero tres sunt: sanguis enim sursum exit, vel rupto aliquo vase, vel exeso, vel rarefacto. Et rumpi quidem subito solent, vel ex ictu, vel ex contentione in tollendo onere, vel ex saltu ab edito loco, vel clamore, vel vehementi iracundia, vel alia quavis simili causa; et sanguinis statim copia in asperam arteriam effunditur. Si erosa parte fit, interrogare oportet, num hominem antea vel tussis, vel spirandi difficultas, vel nausea, vel vomitus exercuerit; etenim in diutinis his affectibus continua multaque et acri fluxione vasa exeduntur: dein, cum valde consumtae et extenuatae, tandem erosae fuerint ambientes vasorum membranulae, ea sanguinem effundunt. At, cum vasa rarefacta sunt, non rumpuntur; quamobrem neque multus, neque crassus sanguis, neque is confertim effluit: perque vasorum rarefactionem tenuis tantum illius pars excernitur. Sed si multum in cavo aliquo loco collectum postea effundatur, crassior quidem quam ex natura fit, neque tamen valde crassus, neque niger, sicut grumi, copiosior autem, quippe qui in unum locum congestus fuerit, statim effunditur. Hoc quidem reiectionis genus mulieribus plerumque contingit, quae per menstrua non purgantur, et in iisdem purgationis menstruae circuitibus apparet, in iisdemque cessationis temporibus sistitur: ac, nisi mulieri succurratur, per multos circuitus purgationis istius vice revertetur: quibusdam mulieribus etiam vasa disrumpuntur ob magnae copiae impetum.

Differt etiam, utrum e vena an ex arteria sanguis reiiciatur. Si e vena, niger est et crassus, et facile concrescit: minusque periculi intentat, citiusque supprimitur. Sin ex arteria, flavus est et tenuis, neque facile concrescit maiusque discrimen imminet, isque aegre supprimi potest, quoniam arteriae pulsus sanguinem propellunt et ob frequentem eius motum orae vulneris non committuntur.

Ceterum curatio mali, quod ab erosione nascitur, et longa est, et difficilis, et periculi

plena; quia propter defectum partis, quae exesa est, ulcus ad contactum non perducitur; etenim ulcus, non vulnus est. At cum vas ruptum sit, eiusdem coniunctio magis in promptu est, quia labia vulneris se invicem contingunt; in hoc igitur casu secunda, quod ad periculum attinet, differentia est. Nam in vasorum rarefactione minimus subest timor; quia sanguis sponte supprimitur, et adstrictio cum refrigeratione ad medelam sufficit.

Dignoscendi vero sunt etiam loci, ex quibus fiat profluvium, quoniam in iis complura signa sunt communia, et facile quispiam decipi potest et curatio differt. Itaque a stomacho per rarefactionem sanguis vix erumpit, quia ciborum potionumque refrigeratio et adstrictio partes has condensat. Neque vero erosiones frequenter, frequentius tamen quam rarefactio, huic contingere solent, quoniam acres et erodentes fluxiones non multum temporis ei inhaerent, sed vel sursum exspuuntur, vel per inferiora depelluntur. Stomacho vero usitatior est ruptio; verum si quid hic rumpatur, non aeque magna atque a pectore subsequuntur sanguinis profluvia: tenues enim illic venulae et minutae sunt arteriae. Sanguis autem coloris non valde nigri est, vel subflavus, non saturate tinctus, laevis, aut salivae permixtus, cum nausea vomituque effluens. Levis tussicula est, interdum aliquid emoliens, interdum nihil secum trahens; etenim una laborat aspera arteria stomacho praetenta, eique adhaerescens. Inter devorandum ulceris vel morsus, vel adstrictio, multo autem magis, si ea, quae deglutiuntur, valde frigida, vel calida, vel acerba sint. Inhaeret etiam stomachi dolor, qui nonnullis usque ad dorsum pertingit: pituitae vomitus, et, si morbus in longum protrahatur et increscat, cibi fastidium; pituitosa multa effundunt: febres non continuae, sed vagae.

At a ventriculo niger concretusque sanguis evomitur, licet ex arteria fluxerit; sin ex vena, multo nigrior concretiorque; multa nausea pituitaeque et bilis vomitus; quod si homo non multo ante comederit, cibo sanguis permixtus effunditur; nam in eodem loco cibus sanguisque congregantur; eructatio frequens et odoris foedi. Quodsi multa intus coierit materia, sequitur molestia et vertigo: eadem, si evomatur, relevantur quidem, sed aegri languent tamen et in universum exaestuant, iisqne assidue dolet ventriculus.

Verum ab aspera arteria paucus sanguis, isque coloris flavissimi cum tussi expellitur: qui nisi extundatur, continenter tussiunt; accedit etiam doloris sensus ad guttur, vel paululum infra, vel supra: vox rauca et obscura.

Quodsi profluvium fiat a pulmone, exesa praesertim parte confertim effunditur et cum vehementi tussi sanguis exit saturate flavus, spumans, rotundus, ita ut altera reiectio ab altera distincta sit: verum etiam communi vase contenta reiectio eorum quae e thorace reiiciuntur, varia est: quin e permixtione seiunxeris eas partes, quae thoracis esse videantur: quae vero specie carnem referunt, pulmonis partes esse putabis. Adest thoracis gravitas sine dolore et in his praecipue facies valde rubet.

Sin prodeat ex pectore, dolor anterius ruptae partis indicium est: tussis fit assidua, vix quidquam trahens: sanguis autem non admodum flavus, modicae crassitudinis, sine spuma, at, si in eius transitu per consensum afficiatur pulmo, aliquid ab eo spumae communicatur: quoniam ex pectore in asperam arteriam non nisi per pulmonem via est.

At ex latere sanguis cum tussi fertur, niger, laevis, foedi odoris virosique, qualis e putrefactis rebus exhalat: lateris acutus dolor; multique pleuriticorum more cum febre moriuntur.

Hos affectus infert humida et calida tempestas, quale est humidum calidumque ver; post hoc aestas, minus auctumnus, hiemsque minime. Aestate per sanguinis profusionem maxime intereunt, quoniam eo tempore inflammationes magnae vix oriuntur; vere proxime ex inflammationibus et febribus ardentibus, auctumno autem phthises maxime oriuntur.

Utque verbo dicam, in omni sanguinis reiectione, licet parva sit, ruptaeque licet partes iam coierint, sequitur animi demissio, spes deficit, de vita desperant. Quis enim ita constantis animi est, ut se ipse, quasi iugulari sentiat, neque mortem pertimescat? si quidem animalia quoque maxima ac fortissima, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrime moriuntur. Verum haec quidem res non ita mira est; illud autem maxime admirabile, quod in eo casu, ubi sanguis ex pulmone fertur, qui affectus unus omnium est gravissimus, aegri, etiam cum ad ultima ventum sit, de se non desperant. Mihi quidem huius rei videtur esse causa, quod pulmo dolorem non sentit; nam vel in exiguo dolore laborantes mortem horrescunt et plerique magis exterrentur, quam laeduntur: contra, cum in maximis affectibus dolor abest, nullus etiam mortis subest timor, et id mali magis perniciosum est, quam terrificum.

DE SYNCOPE.

Cap. III.

Recte omnino medicus et artis imperiti, recte hunc affectum nominarunt. Ecquid enim syncope virium maius celeriusve est? Quodnam aliud nomen huiusce rei possit esse significantius? Quaenam vero pars magis quam cor ad vitam mortemque confert? Neque enim syncopen affectum esse cordis incredibile videtur, aut ipsius vitalis in eo facultatis detrimentum: tanta mortis est celeritas, talisque species. Hic quippe morbus vinculorum, quibus facultas continetur vitalis, quaedam dissolutio est; et humanae constitutioni plane adversarius; nam cum eam tenaciter arripuerit, non dimittit, donec eam dissolverit. Quid mirum? si quidem alii etiam affectus graves certis quibusdam

partibus, quibus innascuntur, proprii sunt et ex illis pendent. Bubones pestiferi ex hepate, neque ex ulla alia parte nascuntur: e nervis tetanus, e capite epilepsia oritur: similiter igitur syncope quoque cordis et vitae morbus est. Quicumque vero hunc esse stomachi affectum existimant, quia cibo vinoque, quibusdam etiam frigida, vires auctae, malumque sit depulsum, mihi quidem eodem iure phrenitidem morbum esse capillorum cutisque capitis videntur arbitrari posse, quia detondendis perfundendisque crinibus relevantur phrenitici. Verum enim vero stomachi vicinia cordis plurimum interest, quippe ex quo cor tam utilia quam noxia sibi attrahat. Si quidem aërem etiam per pulmones, respirationis gratia cor adducit: neque tamen e proprio sibi principio, aeque ac cor, pulmo spirandi facultatem tenet. Etenim non instrumentis inest vis, sed illic, ubi vitae atque roboris principium est: stomachus vero nec vitae principium est, nec sedes. Potest quidem fieri, ut per imbecillitatem eius quis laedatur: quemadmodum cibi, qui cordi noxii sunt, non stomacho ipsi, sed per eum cordi officiunt; si quidem qui ex his intereunt cordis affecti notas habent, pulsum exiguum, imbecillem, cordis palpitationem cum subsultu vehementi: accedit vertigo, animae defectus, membrorum torpor ac resolutio, ingens neque cohibendus sudor, totius corporis frigus, sensus vocisque privatio. Haeccine vero stomachus patiatur? huic quidem affectus proprii sunt: nausea, vomitus, cibi fastidium, singultus, eructatio et ea nonnumquam acida. Ii vero, qui corde laborant, et sensus habent acutiores, ita ut melius quam antea et audiant et videant, mente quoque constantiore purioreque anima praediti sunt, idque non modo in praesentibus negotiis, sed etiam ut futura verissime declarent. Hae certe non stomachi, sed cordis facultates sunt[1]), ubi et anima et animae natura, et affectio earum facultatum, quae ibi loci sedem habent.

Ceterum morbi huius species est virium naturae dissolutio, eiusque causa frigiditas cum humoris copia iusto maiore; nam et intus et extra calore vacant, neque sitiunt, et spiritum emittunt frigidum, magnis licet atque ardentibus afflictati fuerint febribus, a quibus syncope succenditur. Nam cum natura et valens et recte temperata est, omnibus dominatur atque imperat, et humoribus et spiritui et solidis partibus, perque convenientem horum et ordinem et modum vitam hominis administrat: sin vero naturae vinculum solutum fuerit, tunc affectus iste nascitur. Huic initium praebet causus, (s. febris ardens,) qui huiusmodi est.

---

1) Wiganus in notula dimittit ad Gal. de locis affectis I. 1. (p. 19. Ed. Kühn.) ubi Archigenis opinio de anima in corde sedem habente exploditur. Porro citat Coel. Aurel. II. 34. 35. m. acut. — Editor Anglus opinatus est Aretaeum Archigeni multa debere. Res mihi etiamnum dubia, maxime si puram, tersam et perspicuam orationem Aretaei comparem cum iis, quae de Archigene eiusque oratione monet Gal. tum l. l. p. 19., tum p. 13.

DE CAUSIS.

Cap. IV.

Fervor ubique acer atque tenuis, in interioribus praesertim partibus: spiritus, velut ex igne, torridus: ingens aëris adductio: aquae frigidae desiderium: linguae, itemque labiorum et cutis siccitas: nam reliquae partes exaruerunt, et vero sitiunt etiam, os et stomachus: venter plerumque siccus, interdum etiam biliosa pauca reddit: extremae partes frigent: urina bile saturata: vigiliae: pulsus creber, exiguus, languidus: oculi splendidi, subrubri: bonus faciei color.

Quodsi malum increscat, maiora et peiora fiunt omnia; pulsus minimus et creberrimus: calor siccissimus, acerrimusque: mens desipit: omnium rerum ignari sunt: siticulosi: omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pavimentum, humorem: manus frigent, sed earum palmae vehementer incalescunt: ungues lividi: respiratio frequens: roscidus quidam humor circa frontem et iugula.

At si ad ultimam aridatem et calorem pervenerit natura, calor in frigus, siccitasque in humorem convertitur; quoniam extrema rerum incrementa in contrarium statum solent transire. Itaque cum soluta fuerint naturae vincula, non supprimendus sudor per universum corpus erumpit: respiratio frigida: plurimus circa nares vapor: sitis abest: urina tenuis, aquosa: multus redundat humor: quin etiam ossa dissolvuntur atque diffluunt: ex omni parte, sicut in flumine, extra fit effusio. Animus ad constantiam redit: puri sensus omnes: ingenium subtile: mens fatidica; quo fit, ut in primis vitae suae finem adesse praesentiant, deinde adstantibus futura praedicant; sunt quidem nonnulli, qui eos aliena loqui arbitrantur, sed cum praedicta evenerint homines admiratione obstupescunt. Alii cum quibusdam defunctis etiam colloquuntur, quos praesentes ipsi fortasse soli prae tenui puroque sensu adspiciunt, aut forte ipsorum animo viros, quibuscum versaturi sunt, praenoscente, atque declarante. Is quippe erat antea in illuvie et caligine demersus: postquam autem ista morbus exhauserit, tenebrasque dispulerit ab oculis, quae in aëre adsunt vident, mentemque quasi nudam habentes veracissimi vates evadunt. Quicumque vero ad istam humorum animique tenuitatem pervenerint, vix supersunt, quia facultas eorum vitalis iam in auras evanuerit.

DE CHOLERA.

Cap. V.

Cholera materiae recursus est ex universo corpore in stomachum et ventrem, et intestina: malum acutissimum. Ea quidem, quae in stomacho congesta fuerint, supra per vomitum erumpunt; per inferiores autem vias, humores in ventre et intestinis collecti exeunt. Quae primo evomuntur, aquosa sunt: stercora venter excernit liquida et odoris foedi: nam affectus hic ex assidua cruditate nascitur; ubi ista elota sunt, pituitosa prodeunt, ac deinde biliosa. In initio haec facile et sine dolore redduntur; postea vero cum stomachi intentione, ac ventris torminibus.

Si morbus increscat, graviora fiunt tormina, defectus animae, membrorum resolutio, anxietas, cibi fastidium, vel si quid assumant, bilis saturate flava cum multo sonitu ac nausea per vomitum erumpit: similes etam deiectiones sunt; accedunt nervorum distentiones: crurum brachiorumque musculi contrahuntur: digiti incurvantur: vertigo fit et singultus: ungues livent: frigus oboritur et extremae praesertim partes algent, totumque corpus rigescit, sed simul sudore diffluit aeger.

Si pernicies in propinquo est, atra bilis sursum et deorsum effunditur: urina non redditur, tum quia convulsione premitur vesica, tum quia urinam non colligit propter humorum ad intestina derivationem; vox intercidit: pulsus exiguus et creberrimus, qualis in syncope: vomendi conatus assidui, inanes: deiiciendi, sicut in tenesmo, cupiditas, absque ulla humoris excretione. Mors doloribus plenissima ac misserrima, quae convulsionibus et strangulatione et inani vomitu infertur.

Aestate hic affectus praecipue nascitur, postea auctumno, vere rarius, atque hieme rarissime. Ex aetatibus eidem opportuni sunt iuvenes et qui aetate consistunt: senectus minime: pueri maxime, sed extra mortis periculum.

DE ILEO s. VOLVULO.

Cap. VI.

In intestinis inflammatio oritur dolorem movens perniciosum: multi quippe ex vehementia torminum intereunt. Intus etiam spiritus quidam nascitur frigidus, atque iners, qui nec per superiora, nec per inferiora, facile transmitti potest: sed per superiorum in-

testinorum sinus paucos convolutus plerumque inhaeret; quam ob causam *Ilei* (s. *volvuli*) nomen obtinuit. At si ad tormina compressio intestinorum et mollities accesserit, multumque ima pars ventris exstet, χορδαψός appellatur; quia δέψησις (i. e. *subactio*) idem quod μάλθαξις (i. e. *emollitio*) significat, χορδή vero nomen intestinorum est; etenim nervos et vasa, quae in medio intestinorum interiacent, et membranas, quae ipsa suspendunt, ἐπιχορδίδα dixerunt veteres.

Ilei causa est assidua multorum, variorumque et inusitatorum ciborum corruptio, et alia post aliam cruditas, praecipue ab esu oleosorum, quale sepiarum atramentum est. Idem etiam exspectari potest ab ictu, vel frigore, vel larga inter sudandum aquae frigidae potione. Iis etiam inferiora solent inflammari intestina, quibus intestinum cum stercore in scrotum procidit, neque in ventrem repulsum est, sed violenter interceptum. Usitatus etiam pueris est affectus, quos etiam cruditas multum infestat: sed ii facilius evadunt, tum propter consuetudinem, tum ob abundantem in intestinis humorem, sunt enim lubrica. Ileo senes non saepe tentantur, sed ex eo minime ad sanitatem perveniunt. Affectum hunc tempus aestivum, magis quam vernum parit: auctumnus magis quam hiems: utroque autem multo frequentius aestas.

Multi igitur e torminibus repente intereunt. Quibusdam vero etiam pus intus oritur, deinde nigricans et putrefactum excidit intestinum, atque ita pereunt. Si morbus sit mediocris, adest dolor convolvens se, humorum in stomacho redundantia, resolutio et languor, eructationes inanes nihil relevantes, alvus submurmurat flatibus, qui usque ad sedem transeunt, ubi exitus iis intercluditur.

Sin aegrum vehementius morbus afficiat, omnia sursum, et spiritus, et pituita, et bilis, per vomitum erumpunt: pallidi sunt, ac per omne corpus frigidi, dolor vehemens: spiritus difficulter trahitur: urget sitis.

Quodsi mors iam instet, sudor manat frigidus, urinae difficultas est: sedes adeo constricta, ut ne tenuem quidem lamellam recipiat: stercoris vomitus: vocis interclusio; pulsus antea quidem rarus et exiguus: sed, instante morte, minimus, creberrimus, deficiens. Hi utique affectus tenuibus intestinis contingunt[1]).

Iidem etiam morbi colo incidunt, et eaedem notae sunt, eademque mali species. Horum nonnulli evadunt, si in colo excitetur suppuratio; cuius rei causa est, quod intestinum crassum et carnosum est. Ceterum affectis tenuibus intestinis, tenuis et acutus subest dolor; ubi vero colon laborat, latius extenditur dolor et gravitas sentitur, dolorque modo ad costas pertingit, ac pleuritidis opinionem facit, si quidem in his etiam oritur fe-

---

1) Haec omnia a principio capitis (omissa tantum Ilei causa e frigido isto spiritu) ex Archigene adducit Aëtius Tetrab. III. serm. 1. cap. 28.

bris; modo hic vel illic sub iis costis, quae nothae vocantur, percipitur, ita ut iecur, aut lienis dolere videantur; rursusque ad ilia descendit; colon enim intestinum praegrande est et undiquaque fusum atque sinuatum; quibusdam dolor etiam ossi sacro infigitur et femoribus, musculisque testiculorum, qui *cremasteres* appellantur. Porro qui dolore colico tentantur magis inani vomitu laborant, quodque effunditur tenue et biliosum est, oleique simile. In hoc malo tanto levius est periculum, quanto colon tenuibus intestinis et carnosius est, et crassius, et noxae tolerantius.

DE IOCINORIS ACUTIS AFFECTIBUS.

Cap. VII.

Qui iocinore laborant, quamquam non citius, quam cordis morbo affecti, cum maiore tamen dolore moriuntur. Etenim maxima iecoris pars sanguinis quaedam concretio est. At si in eiusdem portas causa inciderit aliqua lethalis, aeque celeriter ac cardiaci consumuntur. Si quidem hae partes ex membranis nervisque, tenuibus quidem illis, maximi tamen ad vitam momenti, atque ex venis grandibus contexuntur. Praeterea, ut philosophi quidam prodiderunt, huic loco animae appetitus insidet. Ex hoc viscere longe maxima fiunt sanguinis profluvia: iecur enim venarùm quaedam radicatio est. Itaque vehemens in illo inflammatio non frequenter admodum contingit; neque consistere valet in partibus nobilibus, quia, priusquam haec confirmari possit, aeger interit. At exiguae inflammationes saepissime ibidem oriuntur: quo fit ut mortem evadant, sed diutius aegrotent; quoniam a procreando sanguine, quod opus ad iecur pertinet, id nec quiescit unquam, nec moratur. Ad cor enim et partes infra septum transversum sitas sanguis ex illo demittitur.

Sin autem magna de causa aliqua, ictu, vel ex assidua multorum et pravorum ciborum corruptione et ex ebrietate, vel ex violento frigore in ipsis portis inflammatio oriatur, mors ingruit celerrime. Fervor enim urget in profundo latens, obscurus, acer: pulsus segnis: doloris varia et omnigena species, qui modo dextras partes ita transfodit, ut acutum illic telum infixum esse videatur: modo torminum similis: modo cum ingentis cuiusdam gravitatis sensu; inter dolores virium languor, vocisque suppressio. Septum transversum et membrana costas succingens deorsum trahi sentiunt, quia ab his partibus iecur suspenditur, atque ita illas onere suo degravat; quapropter in iugulo, quod est e regione iecoris, vehemens sentitur dolor; tussis imperfecta, tussiendique tantum cupiditas, vel si ea forte expleatur, nihil humoris secum trahens: spiritus difficulter ad-

ducitur, quia septum transversum pulmoni non opitulatur, quod ei ad constrictionem ac dilatationem naturaliter inservit: paululum spiritus accipiunt, plus emittunt. Coloris sunt ex atro viridique permixti et quasi plumbei; cibum fastidiunt, vel si quid assumant praecordia iis inflantur: eructatio fit biliosa, acida, virosa, cum nausea et inani intentione: venter ut plurimum interceptus, vel biliosa, viscida pauca excernens. Mala assidue increscunt; mens, quamquam haud ita multum alienetur, segnis tamen fit et suspensa et vana: corporis multus languor, extremorum frigus: tremores horroresque: singultus inanis convulsionem inferens: icterici fiunt, et per universum corpus sincera bile inficiuntur. Regius autem morbus maxime ante septimum diem exortus multos interimit.

Quicumque vero vel sanguinis profluvio, vel multis ac biliosis deiectionibus vel urinae plurimae et sincerae effusione, mortem evadunt, his post tres septimanas iecur ad suppurationem tendit. Quodsi longum adhuc tempus sine abscessu durent, in hydropem insanabilem affectus desinit. Siticulosi sunt, parum tamen bibunt; corpus aridum est et expers pinguedinis: acida expetunt, sed nullum gustu saporem percipiunt.

Morbum hunc infert auctumnus, unaque cum illo nimius fructuum horariorum et variorum ciborum esus et cruditas hunc consecuta. Qui aetate consistunt eidem maxime sunt obnoxii.

DE VENAE CAVAE ACUTO AFFECTU.

Cap. VIII.

A portis iocinoris usque ad eius extrema vena ampla procedit, quae in tenues ac plures usque divisa in totum denique iecur per venas adeo minutas distribuitur, ut eae visum effugiant. Harum summis osculis aliarum venarum extremitates committuntur, quae ex tenuibus pluribusque maiores paucioresque fiunt et in medio tandem iecore in venam unicam atque grandem coalescunt. Inde per divisionem duae factae ultra iecur pergunt. Harum altera primam iecoris fibram sursum penetrans in gibba eius parte iterum emergit et postea septo transverso perforato cordi inseritur; *vena cava* haec vocatur. Altera quinta et inferiore iecoris fibra usque ad gibbam eius partem traiecta, iuxta spinam exit, eique usque ad coxas praetenditur: nempe haec quoque vena cava est: idem enim nomen obtinet, quoniam una atque eadem vena est, initium sumens a iecore. Nam si quis velit, lamellam possit et a superiore vena cava, quae ad cor pertingit, in eam, quae iuxta spinam serpit, rursusque a spina per iecur intra cor transmittere; eadem enim via est.

Haec igitur vena, ut ego arbitror, tota acutis et vehementibus morbis tentatur; ete-

nim omnis una est atque eadem. Quibusdam vero medicis ea pars duntaxat, quae iuxta spinam posita est, videtur affici, quia nullae notae evidentes subsunt, quae partem iuxta cor laborare significent: nam intra pectus ea protenditur, nulli rei adhaerescens, sed ibidem suspensa, quoad septum transversum praetergressa cordi inseratur; quo fit ut, si quid gravius malum venam hanc pertentet, id ab ambienti pectore occultetur.

Ceterum in hac vena oriuntur affectus, quae vocantur κέδματα; in quo casu sanguinis ex eius ruptione profusio citissime mortem infert: is autem, si in pectore fiat ruptio, sursum per pulmones atque asperam arteriam effunditur; quod idem si iuxta venae originem in inferiore ventre contingat, in abdomen circa intestina sanguis effunditur, ita ut haec illi innatent; quo facto, priusquam sanguis deiicitur et in conspectum prodit, aegri moriuntur: abdominis cavum autem plenus esse solet sanguine.

Circa venam hanc nascitur etiam inflammatio, quae si magna sit, hominem celeriter interimit. Fervor enim acer et mordax, in utroque magno corporis cavo conclusus succenditur, qui in externis partibus ita parum emicat, ut tangenti mitis tantum calor subesse videatur: homo interim comburi se existimat; pulsus exiguus creberrimus, quasi pressus et agitatus: extremorum frigus: ingens sitis: oris siccitas: vultus ruber et bene coloratus: totum etiam corpus subrubicundum est: praecordia dura ac sursum reducta: dolor magis in dextra parte urgens, ibidemque palpitatio in longum ad ilia usque protensa: in quibusdam autem etiam arteriae, quae iuxta spinam decurrit, pulsatio, quum haec ad alterum hypochondrium sinistrum usque percipiatur. Nam haec ad sinistram illius partem adiacens cum illa consentit, quippe exhalatio per universum corpus nihil adfert allevamenti, quum ne cutim quidem mollem faciat. Cutis enim sicca est, rugosa, atque aspera in partibus praesertim prominentibus atque osseis, ut in cubitu, genubus et digitorum articulis. Somni tumultuosi sunt: venter aliis nihil reddit, aliis exiguum aliquid, acre et biliosum: urina flava et mordax: mens constat quidem, sed torpet et corpus tabe consumitur. Unde fit, ut quicumque hunc viderint morbi statum causi (s. febris ardentis) speciem illum vocarint; et profecto eius signa ad causorum speciem pertinent, et per auctumnum affectus hic summâ vehementiâ exoritur, iuvenibusque et aetate consistentibus maxime lethifer est, qui ex mala victus ratione, et nimiis laboribus tenuem sibi corporis habitum compararunt. Decimo quarto die plerumque moriuntur; quibus autem morbus in vetustatem incidit, intra duplex temporis spatium intereunt. Quicumque vero vel ab initio inde levi tentantur inflammatione, vel magna sensim soluta mortem quidem effugiunt, necdum tamen a morbo liberantur, his diu quidem causus persistit, sed evanuerunt ea, quae periculum portendebant, dolores et praecordiorum contentiones, et pulsus pravitas et mentis torpor; remanet tamen fastidium et molestia et anxietas: accedit ardor et sitis et linguae orisque siccitas: spiritum longo

magnoque tractu confertim accipiunt, totum aërem, quantum possunt, refrigerandi sui causa adducentes. Verum etiam frigidam quam plurimam affatim bibunt et paulisper relevantur, et rursus sitis incenditur, et rursus affatim bibunt: atque haec mali est vicissitudo. Et vero medicus peritus, sicut in ceteris febribus ardentibus satis tuto, ita tutius in causo, qui ex vena cava oritur, frigidam liberaliter propinaverit. Nec, si aqua per alvum, aut vesicam transeat, vomitu opus est: sin minus, ab epota multa frigida multum vomendum est; etenim disrumperetur homo, si tanta humoris hausta copia, nihil per sudores, vel urinam, aut alvum reddiderit.

DE RENUM ACUTIS AFFECTIBUS.

Cap. IX.

Renes ipsa substantiae suae specie non ita multum periculi inferunt, etiamsi acuto aliquo morbo afficiantur: sunt enim naturae glandulosae. Aegrum tamen facile interimunt, quoniam eorum actio adprime necessaria est, urinae scilicet a sanguine separatio eiusdemque excretio.

Urinam vero supprimere potest vel calculus, vel oborta inflammatio, vel grumi sanguinis, vel aliquid horum simile. Quo facto nullum quidem malum oritur propter ceterarum partium cum renis substantia consensum, sed urinae suppressio ipsa omnium malorum causa est. Adest enim fervor acer et molestus: dolor in lumbis iuxta spinam gravis: partium praecipue circa praecordia distentio: urina non ex toto supprimitur, sed guttatim destillat, magnamque eius effundendi copiam fit cupiditas; etenim redundantiae sensus est. Quodsi urina acris etiam sit, et mordax, accedit frigus, tremor, nervorumque convulsiones, praecordiorum distentio ac repletio. Affectus hic eiusque sensus ei similis est, qui a ciborum plurimorum corruptione ventris inflationem facit. Pulsus initio rarus segnisque: quando malum vehementius urget, parvus, creber, tumultuosus, inordinatus; somnus tenuis cum dolore, non continuus: nam e somno, perinde ac si quis eos pupugerit, prosiliunt, ac rursus in soporem, tanquam lassitudine confecti, devolvuntur: mentis non magna alienatio est, paululum tamen delirant; facies livet. Quodsi mingendi cupiditas revertatur, non sine convulsionibus et ingenti dolore paululum, idque guttatim exprimunt; id in praesentibus cruciatibus aliquid demit, qui postea rursus increscunt. Ex his qui moriuntur (plures enim evadunt vel calculo cum urina in vesicam delapso, vel inflammatione in pus conversa, aut sensim discussa) acutissime pereunt illi, quibus nihil excernitur. Nam si aliquantulum morbus remiserit, ita ut urina transeat, facile perniciem effugiunt: at eorum corpora longo temporis spatio con-

sumuntur. Ex his morbis aegri lecto non affiguntur, sed tabidi tandem evadunt. Eadem vero anni tempora et regiones et aetates, quae venae cavae affectibus, his etiam malis patent.

Ex renibus aliquando prorumpit plurimus confertim sanguis, perque multos dies continenter fluit; nemo tamen ex hac profusione moritur, sed ex inflammatione, quae profusionem comitatur, si forte sanguis supprimitur; ut plurimum vero e suppressione post insignem inflammationem moriuntur.

DE VESICAE ACUTIS AFFECTIBUS.

Cap. X.

Vesica in acutis morbis non sine periculo afficitur, licet id per consensum cum aliis partibus fiat: sed dolores patitur multo magis graves ac lethales, si per se laborare coeperit; etenim mala sua per consensum cuivis parti, et nervis, et menti facile communicat. Vesica quippe nervus est frigidus albusque, ab innato calore posita quam longissime, ad externum vero frigus proxime: nam in imo ventre latens magno a pectore distat intervallo; quin etiam munus eius apprime necessarium est, urinae scilicet emissio.

Haec igitur si calculis tantum fuerit, aut grumis, aut alia quavis sive propria, sive aliena calamitate obstructa, perniciosum est. Nam in mulieribus ab utero, si is inflammetur, comprimitur: in viris ab extremo intestino oblongo (i. e. recto). Haec ex involuntaria prae pudore in colloquiis conviviisque urinae retentione saepenumero impletur, et eo usque distenditur, ut per imbecillitatem se contrahere nequeat et urinam emittere. Itaque cum haec supprimitur, sequitur superiorum partium, renum scilicet atque ureterum, repletio ac distentio, lumborum dolor gravis, convulsio, tremor horrorque, mentis alienatio. Verum si praeter haec vel ulcere, vel inflammatione laborat, plurima accedunt etiam mala; sed ex ulceribus vesicae ulcera citissime mortem inferunt. Atque de huius partis ulcere et abscessu in suppurationem ceterisque non acutis morbis in tractatu de diuturnis affectibus dicetur. Eorum vero, qui peracuti sunt et intra quatuordecim dies, vel paulo citius seriusve interimunt, qualis inflammatio est, et grumi, et calculus in vesicae cervicem delapsus, hoc in loco mentionem faciemus. Itaque si horum quidpiam inciderit, urinae fit suppressio: tumor in abdomine: per totum ventrem acutus dolor: vesicae distentio: decimo die sudor subflavus: pituitae primo, ac deinde bilis vomitus: totius corporis, sed praecipue pedum, frigus. At si malum vehementius increscat, accedunt febres cum singultu, pulsus inordinatus, creber et exiguus: facies rubet: urget sitis:

molestia, et delirio, et nervorum distentionibus infestantur. Epotis etiam venenis, veluti cantharidibus, vel bupreste, repleri solet vesica spiritu; tunc autem cum maiore violentia venter distenditur, in eoque omnes notae vehementiores sunt, neque longa mortis mora interponitur.

Vesica sanguinem aliquando effundit, eum autem flavum et tenuem; sed ex hoc casu homines rarissime intereunt, quamquam sanguis non facile supprimatur. At ex grumis et inflammatione maximum imminet discrimen; etenim frigus et necrosis et gangraena, ceteraque his supervenientia mala cito interimunt.

Ex tempestatibus hos affectus infert hiems cum auctumno. Ex aetatibus ea, quae constans est, magis etiam senectus. Per cetera vero tempora, reliquasque aetates, neque assidue oriuntur, neque valde lethales sunt. Ex omnibus pueri minimum periclitantur.

DE HYSTERICA SUFFOCATIONE.

Cap. XI.

In mediis foeminarum ilibus iacet uterus, muliebre viscus vita paene animatum; si quidem per se movetur huc et illuc intra ilia: quinetiam directa via sursum procedens pectoris cartilaginem subit: et oblique etiam vel dextrorsum vel sinistrorsum, aut ad iecur, aut ad lienem fertur: ad inferiora quoque prolabitur et, ut in summa dicam, quaquavorsum errabundus est. Porro iucundis odoribus delectatur, ad eosque propius accedere desiderat: graveolentes autem aversatur, atque refugit; atque omnino uterus in muliere est, tanquam in animali aliud quoddam animal.

Hic igitur si repente superiores partes petat, ac diutius ibi commoretur, et viscera violenter comprimat, mulier interdum epilepticorum more, sed absque nervorum distentionibus, suffocatur; angustiis enim iecur, septum transversum, pulmones et ipsum cor celeriter opprimuntur: qua de causa spiritus interclusio adesse videtur et vocis defectio; praeterea arteriae carotides per consensum cum corde constringuntur: unde capitis gravitas sequitur, et sensus privatio, et altus sopor.

Contingit etiam feminis alius quidam affectus, priori specie non absimilis, ubi suffocatio est et vocis interclusio, qui ab utero tamen non proficiscitur: quippe qui viros etiam [1])

1) Coelius Aur. Acut. morb. II. cap. 10. « Sed neque alius quispiam, inquit, hanc passionem cognovit usque ad methodicorum tempora. Nam ex nostris primus Magnus eius argumenta constituit, atque mox Agathinus, dehinc Archigenes, qui plurimum passionem a ceteris discernendo separavit."

catochae more invadit. At iis, quae ex uteri vitio laborant, succurrunt odores foedi naribus admoti, ac bene olentium locis muliebribus applicatio: verum in altero malo ista nihil proficiunt; in uteri morbo moventur artus; in altero, motu prorsus destituuntur. Tum vero adsunt tremores spontanei et etiam voluntarii . . . .

. . . .

sed subdito pesso obortus, violentum uteri frigus, copiosae sanguinis profusionis suppressio, quaeque alia his similia sunt.

Itaque si, utero sursum se movente, foemina laborare coeperit, adest in obeundis negotiis ignavia, resolutio, imbecillitas, genuum impotentia, vertigo, membrorum languor, capitis dolor ac gravitas: item in venis iuxta nares utrinque positis sentitur dolor.

At si mulier collabatur, in stomacho morsum quemdam percipit. . . . . . . in praecordiis: ilia, ubi uteri sedes est, vacua sunt: pulsus intermittens, inordinatus et deficiens: violenta suffocatio: suppressio vocis, sensus privatio: spiritus trahi vix aut ne vix quidem percipitur. Celerrime obeunt: sed ne tum quidem mortuae videntur; neque enim cadaverosi quidquam in adspectu habent: etenim vividi coloris et ad multam usque mortem magis rubicundae sunt, quam in habitu naturali. Oculi paululum exstant et splendidi sunt: neque valde intenti, neque multum hac vel illac versi.

Quodsi, priusquam ad extrema ventum sit, in sedem suam revertatur uterus, suffocatione liberantur; alvus interim submurmurat: muliebres humescunt loci: spiritus evidentius, etiam cum aliquo sonitu ducitur. A morbo celerrime excitantur, quemadmodum etiam ex eo citissime intereunt; si quidem uterus ad superiores partes facile fertur, et ab iis facile etiam recedit. Is enim humoris superficiei innatat: humidae sunt etiam quibus sustinetur membranae: humidus etiam est, in quo iacet, locus; ad haec iniucundorum fuga et gratorum desiderio movetur; unde fit ut tanquam arboris truncus facile huc et illuc agitetur, sursumque et deorsum fluctuet. Quapropter foeminae iuniores hoc affectu tentantur, sed aetate provectiores eo vacant; nam quibus aetas et vita et mens est magis vaga, eae errabundum etiam habent uterum: natu vero grandioribus stabilis est et aetas, et vita, et mens, et [1]) uterus. Haec ex utero suffocatio mulieribus solis contingit.

Porro quaedam huic parti mala incidunt, quae cum viris communia habet; sicut inflammatio et sanguinis profluvium: cum illis etiam communes habet notas, febres, pulsus defectum, frigus, suppressionem vocis. Atqui ex sanguinis profusionibus mors maturius sequitur, quippe quae hominem quasi iugulent.

---

1) Wiganus ad h. l. adnotat. Aëtium Tetr. IV. Serm. 4. cap. 68. nonnulla ex hoc Aretaei capite excerpsisse. — Mihi secus videtur; non credo Aëtium isto loco quidquam e nostro scriptore desumsisse.

DE SATYRIASI.

Cap. XII.

Satyri Baccho sacri in picturis atque statuis arrecto pene exprimuntur, quod divinae naturae generationis negotii signum est. Est etiam morbi quoddam genus, quod laborantis pudenda arrigit, nomine *Satyriasis*[1]), propter similitudinem, quam cum Deorum figura habet.

Est autem effrenata corporis miscendi libido; sed venere nihil quidquam relevantur, neque multo assiduoque coitu minuitur arrectio. Adest nervorum et tendinum omnium convulsio, inguina et partes inter inguen ac femur distenduntur: pudendorum inflammatio est ac dolor: in facie rubor est et humor quidam roscidus. Prae pudore faciem contegunt, silent et tristes sunt, animo abiecto, ut pote ob mali turpitudinem deiecti. At si hominis verecundiam morbi vis exsuperet, linguam non continent, quin obscoena proloquantur, nec sibi temperare possunt, quin palam rem perficiant; ita mente turbantur, ut indecora omnia perpetrent, neque enim se ipsi continere valent. Siticulosi sunt: pituitam multam evomunt: labia eorum spuma obteguntur, sicut in hircis fit libidine aestuantibus, similem etiam his odorem exhalant. Urinam post diuturnam eius suppressionem reddunt albam, crassam seminique similem, alvus intercepta est; laterum et alarum spontanei pruritus; convulsionibus vexantur; cibum fastidiunt, vel cum voracitate et tumultu rapiunt.

Quodsi morbus ad exitium tendat, inflantur et eorum venter in tumorem assurgit: tendines omnes atque musculi intenduntur: corpus aegre movetur: contrahuntur artus: pulsus parvus, debilis, inordinatus.

Haec omnia interdum solvit alvus multis pituitosis biliosisve deiectionibus perturbata: similiter vomitus, nec tamen sine periculo. Sanationem adfert somnus longus et profundus: somnus enim multus refrigeratio, et resolutio, et stupor est nervorum: refrigeratio autem et stupor satyriasin sanat.

Morbus vere et aestate praecipue nascitur. Ex aetatibus adolescentulos atque iuvenes invadit et praesertim illos, quibus est natura in venerem proclivis. Affectus acutissimus, miser atque turpis, qui plerumque intra septimum diem hominem consumit. Quidam

---

1) Aliorum medicorum, excepto Themisone, nullum hanc passionem conscripsisse, tradit Cael. Aurel. Acut. morb. III. 18.

tradunt etiam[1]) foeminas eodem implicari malo, iisdemque libidinis agitari furiis, ceteraque omnia pari modo perpeti. Ego sane lasciviam quamdam humidis inesse foeminis, ut multam istam humoris copiam effundant, persuasum habeo: verum Satyriasin id esse, minime concesserim. Neque enim ex natura in hoc malum propensae sunt: si quidem frigida earum est temperies: praeterea partibus, quas habet Satyrus, (unde nomen morbus traxit), ad arrectionem aptis destituuntur. Neque vero hysterica suffocatione laborant viri, quoniam hi uterum non habent.

---

1) Id quidem tradunt Soranus loco in adnotatione ad textum Graecum laudato, et huius imitator Coel. Aurel. loco mox citato; item Aëtius (Tetr. IV. serm. 4. cap. 82.) eundem Soranum describens.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS ET SIGNIS DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER PRIMUS.

INDEX CAPITUM.

DE DIUTURNIS AFFECTIBUS.

Cap. I.

Diuturnorum morborum dolor plurimus, tabescendi tempus longum, et incerta est curatio. Nam vel ex toto depelli nequeunt, vel propter levem errorem revertuntur. Laborantes enim in medela non ad ultimum perseverare sustinent, vel si in ea persistant, tamen in longa victus ratione delinquunt. Quodsi ad haec doloris plenae curationis metus accesserit per famen, sitim et amarorum medicaminum assumtionem, et praeterea adhibeantur cruciatus vel incisionis, vel ustionis, quibus in affectibus diuturnis necessario utimur, haec ita refugere solent aegri, ut scilicet mortem potius obire desiderare videantur. Tum vero in ferendis aegroti moribus et in varianda medicina, et in gratis rebus citra noxam concedendis, in eoque blande alloquendo, medentis ars perspicitur. Oportet autem ut aeger ipse etiam fortis sit et cum medico adversus morbum conspiret. Is enim non solum corpus tenaciter occupat et celeriter consumit et exedit, verum etiam sensus ipsos saepe pervertit, ipsamque adeo animam in furorem agit per corporis intemperiem. Huiusmodi insaniam et melancholiam esse animadvertimus, de quibus postea dicetur; in praesentia de cephalaea sermonem faciemus.

DE CEPHALAEA.

Cap. II.

Si caput leviter, temporaria quavis de causa, doleat, licet per plures ita dies continuet, *cephalalgia* dicitur. Verum si longo tempore maneat dolor, ac per diuturnos et frequentes circuitus redire iam assuescat, et maiora superveniant, quaeque magis difficulter ad sanitatem perducuntur, id genus *cephalaeam* appellamus.

Species eius complures sunt. Quibusdam dolor est perpetuus, levis quidem ille, sed numquam intermittens. Nonnullis certo circuitu redit, veluti febre quotidiana laborantibus, vel tertiana. Alios ab occasu solis usque ad meridiem infestat, quo tempore ex

toto desinit; vel a meridie ad vesperam, vel ad noctis initia usque protrahitur: id genus autem circuitus non diu solet inhaerere. Nonnullis caput totum dolet, idque nunc in dextra, nunc in sinistra parte, alias in fronte, vel sincipite; quae omnia vago more fiunt eodem die.

Quibusdam dolet dextra tantum, vel sinistra eius pars, (prouti tempus, vel auris, vel supercilium unum, vel oculus unus, vel nasus ad mediam sui partem usque regionem definiens caput in aequales partes dividit,) dolorque ultra hos limites non progreditur, sed in dimidia ista capitis parte circumscriptus manet. Id malum *heterocrania* vocatur; neque leve vitium est, licet intermiserit, aut exiguum esse videatur. Nam si quando acute urgeat, hominem turpibus ac vehementibus malis afficit; facies convellitur et distorquetur: oculi vel intenti cornuum instar rigent, vel huc illuc cum convulsione intro vertuntur: vertigo: in oculis dolor ad cerebri membranas usque in imum penetrat: sudor non coercendus: repentinus et sine causa manifesta dolor tendinum, perinde ac si quis ligno plagam his inflixerit: accedit nausea bilisque vomitus: homo deinde prolabitur et, si malum adhuc vehementius increscat, praecipitatur in exitium. At si id minus grave sit, et sine mortis periculo inveterascat, multam secum corporis segnitiem trahit, et gravitatem capitis, et molestiam, et vitae taedium. Lucem enim fere refugiunt, tenebris vero mitigatur morbus; nihil iucundi aut audire, aut videre sustinent; olfaciendi vitiosum habent sensum, neque gratis odoribus delectantur et graveolentia quoque horrent; vitam sibi ipsi invisam trahunt, mortemque exoptant.

Horum causa est cum siccitate frigus. Quod si diu moretur et invalescat morbus, dolores subsequitur affectus, quod *σκότωμα* (sive vertigo) dicitur.

DE SCOTOMATICIS, s. VERTIGINOSIS.

Cap. III.

Si tenebrae obfundantur oculis, et circa caput in turbinis modum res circumagi videantur, et intra aures sonitus fiat, quasi ruentium cum murmure fluviorum, aut tanquam venti in vela inflantis, vel audiatur fistularum et tibiarum cantus, vel tracti stridor plaustri, *σκότωμα* (s. *vertigo*) id vocamus. Malum satis grave, sive dolentis tantum capitis fuerit symptoma, sive cephalaeam exceperit, sive ipsum per se tanquam morbus chronicus nascatur. Nam si praegressa illa evanescant quidem, verum remaneat vertigo, aut longo temporis tractu suis sibi propriis symptomatis distincta ad summum perveniat, nulla adhibita curatione, morbus vertigo dictus oritur, qui ex humida et

frigida causa procreatur. Porro, si insanabilis evadat, aliis morbis initium praebet, ut insaniae, melancholiae, epilepsiae, suis cuique accedentibus symptomatis. In vertigine capitis subest gravitas, inter multas tenebras quorumdam ante oculos splendorum emicatio: adstantium ac suimet ignoratio. In incremento mali membra hominis resolvuntur, isque humi reptat: nausea fit et vomitus aut pituitae, aut flavae atraeve bilis. Quo facto flavae bili succedit insania: atrae melancholia: pituitae epilepsia. Haec enim in morbis omnibus est conversio [1].

DE EPILEPSIA.

Cap. IV.

Varium ac prodigiosum morbi genus est epilepsia: in accessionibus effera et peracuta, ac mortifera; si quidem una interdum accessio hominem rapit. Quodsi huic adsueverit aeger, vitam quidem trahit, eamque cum turpitudine et ignominia et dolore: morbum tamen ipsum vix depellit, qui optimis praecipue aetatibus, perque vitae tempus pulcherrimum, pueritiam scilicet atque adolescentiam, inhaerere consuevit. Interdum fortuito ab aetate aliqua grandiore tollitur et cum ipso vitae flore terminatur: sed tum etiam nonnullos e pueris deformitate vitiat et corrumpit pulchritudinis interitu, sive manus impotentia, sive vultus distorsione, sive sensus alicuius laesione. At si lateat, quoad altas radices egerit, neque medicinae ope, neque aetatis mutationibus expelli potest, sed usque ad mortis diem perdurat. Ad haec malum dolore plenum est, cum convulsionibus et membrorum atque luminum distortionibus; interdum quoque animum in furorem agit. Tristissimum accessionis est spectaculum: turpis etiam est decessio, quae per urinas fit, et spontaneam ventris deiectionem.

Sed malum hoc etiam a communi de morbis opinione deflectit: homines nempe existimant, hoc iis, qui in lunam deliquerint, immitti, quapropter etiam *sacer* morbus dicitur. Verum aliis etiam de causis, sive morbi magnitudine, quod enim magnum est idem sacrum, sive sanatione non humana, sed divina, sive opinione, quasi Daemon aliquis in hominem ingressus sit, sive horum omnium simul causa, sacri morbi nomen obtinuit.

---

1) Nonnulla de scotomaticis habentur apud Aëtium (Tetr. II. Serm. 2. cap. 7.), quae se ex Archigene et Posidonio afferre testatur; quibus ex auctoribus nonnulla, iisdem verbis expressa, mutuatus est Galenus (de Locis aff. III. 12.). Sed vix quidquam in Aëtio invenitur iis, quae in hoc Aretaei capite legimus, plane simile.

Ceterum quaecumque in hoc, tanquam acuto affectu, eveniunt, supra declaravimus. Quodsi inveteraverit, ne per intermissiones quidem aegri citra noxam degunt, sed segnes, et languidi, et demissi sunt, hominumque adspectum atque consuetudinem devitant, neque aetate mitiores sunt, vigiliis premuntur: per quietem multis atque prodigiosis somniis exterrentur: cibum fastidiunt et aegre concoquunt, coloris sunt pallidi, quasi plumbei: in discendo propter mentis atque sensus tarditatem segnes: auditum habent gravem, in capite sonitus quosdam ac tinnitus: lingua neque plane voces exprimit, neque ex sententia loquitur: quod vel ex natura morbi fit, vel propter vulnera in accessionibus huic illata; convulsionibus infestantur: in ore lingua variis modis contorquetur et interdum mentem ita perturbat hic affectus, ut homines fatui prorsus evadant. Huius quoque morbi causa est cum humoris redundantia frigus.

DE MELANCHOLIA.

Cap. V.

Si atra bilis in acutis morbis sursum prorumpit, valde mortifera est; nec vero infra exiens periculo vacat. In longis, si per inferiora prodeat, in dysenteriam et iocinoris dolorem desinit; feminis autem vice menstruorum purgatio est, si, quod ad cetera attinet, periculose non se habeant. At si sursum tendat, vel ad stomachum, vel ad septum transversum, melancholiam parit. Inflationes enim facit et ructus foetidos, piscium odorem exhalantes: flatus etiam infra cum sonitu transmittit et mentem quoque pervertit. Quamobrem ita laborantes melancholicos pariter et inflatos veteres appellarunt. Aliis neque flatus, neque atra bilis innascitur: sed iracundia mera et moeror, animique maxima deiectio. Hos etiam melancholicos vocamus, quod *bilis* iram, *nigra* vero multam atque efferam significat; cui rei testimonio est Homerus, ubi haec inquit,

quos adstitit inter
Heros Atrides ductorum dux Agamemnon
Corde dolens, atra cui pectora plena tumebant
Ira, fulgentique oculi velut igne micabant.

Tales fiunt melancholici, cum a morbo superantur.

Est autem melancholia animi moeror, propter certam quamdam opinionem, febris expers. Et mihi quidem videtur illa insaniae principium esse et pars. Nam insanorum nonnullis ad iracundiam, aliis ad hilaritatem prona mens est; melancholicis autem in tristitiae tantum et metus vicissitudine persistit. Porro maximam vitae partem insani

transigunt desipientes, atque turpia et atrocia facinora perpetrantes: melancholici vero non una et eadem specie singuli laborant; sed aut veneni suspicionem habent: aut hominum consuetudinem perosi in deserta fugiunt: aut superstitione capiuntur, aut vitam oderunt. At si ex moerore aliquid interdum relaxationis habeant, hilaritas supervenit plerisque in rebus, quo facto aguntur in furorem.

Iam modis quibus et ex quibus locis vitium contrahatur, subiiciam. Quodsi in praecordiis immoretur causa, circa septum transversum convolvitur, melancholicisque supra vel infra exit bilis. At si caput etiam per consensum afficiat, et immoderata iracundia in plurimis rebus, quae in vitae cursu obviam veniunt, in hilaritatem ac risum commutetur, insaniunt, magis incremento morbi, quam eius naturae immutatione.

In utroque siccitas causa est. Viri, aut etiam his minores et melancholia solent et mania corripi; viris autem mulieres vehementius perfurunt. Aetas constans, quaeque hac paululum minor est, his affectibus maxime patent. Eosdem aetas et auctumnus creat: ver iudicat.

Porro signa, ex quibus conicctare licet, haud obscura sunt; etenim vel quieti sunt, vel morosi, demissi, tardi. Tum vero etiam sine causa ira incenduntur, praeter rationem animo deiecti sunt, vigiliis premuntur, e somno excitantur.

Si malum increscat, vehementi etiam terrore percelluntur, quo tempore veracia fiunt somnia, horrifica et manifesta: quodcumque enim malum vigiles expavescunt, id in somniis ipsis contingere videtur. Ad sententiam permutandam prompti; turpes, parci et avari: ac paulo post simplices, profusi et munifici, idque non ex animi virtute, sed affectus varietate. Si vehementius adhuc urgeat, homines odio habent et eorum vitant consortia; inaniter queruli sunt: vitae male dicentes, mortisque cupidi. Multis ita sensu destituitur et ad fatuitatem tendit animus, tanquam omnium rerum ignari, ac suimet immemores, more brutorum vitam transigunt. Corporis etiam oritur malus habitus: color est ex atro viridique permixtus, si infra bilis non prodeat, sed per universum corpus una cum sanguine diffundatur. Voraces sunt; artus tamen graciles habent: somno enim neque potus neque cibus in illis continetur, sed vigiliae haec e corpore pellunt ac dissipant: quapropter alvus sicca est, neque quicquam reddit: aut id, quod excernit, aridum et rotundum et biliosum est, humore quodam atro circumfusum; urina pauca, acris, bile tincta. Inflationes habent in praecordiis, ructus graveolentes, virosos, cructatio quasi navi a mari iactarentur, interdum etiam acris quidam humor cum bile prorumpit; pulsus fere parvus, segnis, imbecillis, creber, frigori respondens.

Fama traditum est, quemdam ita laborantium, cum esset desperatus, puellam deperisse, cumque medici nihil proficerent, ab amore fuisse sanatum. Hunc equidem ab initio amore exarsisse suspicor et inde tristem ac demissum esse factum, quod spe puellae decidisset, melancholicumque adstantibus visum esse existimo. Vir quidem iste

amorem suum fateri noluit; postquam autem virginem eodem desiderio incenderat, animi recessit languor, homo iracundiam ac moerorem dispulit et per gaudium e tristitia emersit: atque ita amore ad sanitatem rediit.

DE MANIA SIVE INSANIA.

Cap. VI.

Insaniae modi specie complures sunt, genere duntaxat unus. Est enim diuturna mentis e toto alienatio, sine febre. Nam si quando etiam febris accedat, ea non est insaniae propria, sed ex alio aliquo casu incidit. Nam etiam in ebrietate vino incensa mens desipit; esculenta quoque nonnulla furorem creant, ut mandragora, vel hyoscyamus; sed hi casus insaniae nomine neutiquam vocantur, etenim et subito oriuntur et celeriter conquiescunt; insania vero stabilis est ac permanens. Neque vero delirium, quod in senectutem incidit, insaniae huic quidquam habet simile; illud enim sensuum torpor quidam et mentis stupefactio est, ex frigore proveniens: insania autem e calida siccaque oritur causa, et in agendo turbulenta est; praeterea delirium a senectute incipiens, neque intermittit, neque finitur ante mortem: insania vero et intermittit et adhibita curatione ex toto desinit. Imperfecta vero intermissio in vesania contingit, cum malum adhibita medicina, vel tempestatis felici temperie non ex toto curetur. Quosdam enim integros visos aut vernale tempus, aut error in victus ratione, aut fortuita iracundia in morbum rursus coniecit.

Huic vitio maxime patent qui natura iracundi sunt, acres, actuosi, faciles, hilares, ludibundi; eodem quoque tentantur qui contrariae sunt naturae, uti segnes, tristes, in discendo tardi sed laboris patientes, et cum aliquid demum edidicerint memoria probe retinentes. Hi vero in melancholiam potius sunt proclives: illi contra facile insaniunt. Verum illi etiam, quibus propter aetatem multum coloris et sanguinis inest, veluti adolescentibus, et iuvenibus, et qui vitae flore fruuntur, facile insaniunt; ii vero, quibus ex atra bile calor succenditur, corporisque habitus in siccum permutatur, melancholici facillime evadunt. Idem malum infert victus ratio, ut edacitas, et satietas immodica, et ebrietas, et libido et veneris desiderium. Mulieres interdum furunt, quod earum corpora purgationis indigent, cum uterus ipsis obduruerit. Verum hae non facile, sed contra difficulter admodum desipiunt. Hae morbi causae sunt: nempe etiam viros incendunt, si quid sit quod solitam sanguinis, vel bilis, vel sudoris excretionem praepediat.

Iam vero quibuscumque hilaritatis speciem refert insania, ii noctes diesque rident, ludunt, saltant: in forum publice et aliquando tanquam ex certamine victores cum coronis exeunt: species haec adstantibus innoxia est. Alii vero cum iracundia furunt et vestes suas aliquando discindunt, et ministros obtruncant, et sibimet ipsi mortem consciscunt: haec vero species non item periculi expers est adstantibus. Species autem sunt innumerae. Qui ingeniosi et eruditi sunt, astronomiam sine praeceptore, philosophiam per se ipsi callent, poëticae tanquam ex adflatu musarum periti sunt: ita vel in morbis aliquid emolumenti habet liberalis institutio. Rudes autem et indocti homines aut pondera circumferunt, aut lutum in fictilia efformant, aut fabrilem artem exercent, aut lapides dolant. Vanis etiam opinionibus addicti sunt; etenim homo fuit, qui ne ampullae quaedam deciderent metuebat: et alius quidam laterem se esse existimans, bibere prorsus noluit, ne humore difflueret.

Haec etiam historia fama divulgata est: faber erat quidam, qui cum esset domi, prudens omnino fuit artifex, ligna perite metiebatur, scindebat, complanabat, clavis connectebat, aptabatque, domum solerter exstruebat: cum iis, qui opera locabant, colloqui, pacisci, iustamque poterat laboris mercedem exigere. Is adeo intra locum, ubi artem exercebat suam, mente plane constabat: at si vel ad forum, vel ad balneum, vel alia quavis de causa esset egressurus, instrumenta deponens primo ingemiscebat, deinde exiens humeros sublevabat; postquam autem e domesticorum conspectu et ab opere suo atque eius limitibus processisset, homo prorsus insaniebat, et si revertererur illico, redibat etiam ad se. Haec quidem inter mentis conditionem et locum, in quo versabatur, erat coniunctio.

Morbi huiusce causa in capite ac praecordiis continetur, quae modo simul laborare incipiunt, modo sibi invicem labem communicant. Verum in melancholia et insania praecipua visceribus inest mali sedes; quemadmodum in phreniticis caput sensusque praecipue tentantur. Etenim hi vitiatum habent sensum, quaeque non adsunt tanquam praesentia intuentur, quaeque alii nemini adparent, istis ante oculos obversantur, insani autem videndi sensu recte utuntur, verum de visis non iudicant sicuti oportet.

Quodsi malum igitur vehemens sit, facile commoventur, sensum habent acutum, suspiciosi sunt, iracundi sine causa et praeter rationem tristes, quibus ad moerorem tendit insania: ii vero, quibus ad hilaritatem spectat, alacres: verum hi praeter rationem vigilant: utrorumque vultus mutatur: adest capitis dolor, vel certe gravitas: in audiendo acuti, sed mente sunt tardissimi; in quibusdam enim etiam fiunt sonitus ac tinnitus aurium, ut etiam fistulas tubasque audire videantur. Si malum adhuc invalescat, inflationes habent, nauseant, in sumendo cibo voraces atque avidi, quoniam vigi-

liis premuntur, vigiliae autem famem [1]) excitant; neque vero, ut aegri solent, extenuantur (extenuantur potius melancholici) sunt quoque subflavo et pallido colore. At si viscus aliquod inflammetur, minuitur appetitus et nutritio. Oculi cavi fiunt, neque connivent; coeruleae quaedam vel nigrae imagines ante oculos obversantur iis, qui in melancholiam feruntur: magis autem rubicundae et puniceae istis, qui ad insaniam tendunt, ita ut quibusdam quasi fulgure perstringantur lumina, ipsique tanquam fulmine adflati percellantur. Aliis oculi rubent atque cruore suffunduntur.

At in morbi statu semen effluit: effrenata veneris libido, neque ullus pudor aut mora est, quin ea palam utantur: monitis autem vel obiurgatione ad iram incitati vehementissime furunt. Iam vero alius alio modo insanit; quidam effrenate currunt, et ad eundem locum, quomodo id fiat ignorantes, revertuntur, quidam longo post tempore ad suos se recipiunt: alii vociferantur latrocinium, aut vim illatam conquerentes; alii ab hominum conspectu in deserta fugiunt et cum semet ipsi tantum versantur.

Quodsi morbus remittere iam incipiat, segnes, quieti, moesti sunt, quia iam in notitiam mali venientes calamitate sua adfliguntur [2]).

Alia insaniae species. Quidam membra sibi conscindunt, Diis, ut opinantur, id a se exposcentibus scilicet, gratificari se pie existimantes. Id genus furoris in persuasione quadam omnino consistit, cum in aliis rebus sapiant. Excitantur autem tibiae cantu, et hilaritate, aut temulentia, aut praesentium admonitione. Furor hic a Diis [3]) immittitur. Quodsi furere desiverint, hilares et cura soluti sunt, Deorum sacris se initiatos esse censentes; decolores tamen et extenuati et infirmi e vulnerum doloribus diu remanent.

DE PARALYSI SIVE NERVORUM RESOLUTIONE.

Cap. VII.

Apoplexia, paraplegia, paresis, paralysis eiusdem generis sunt omnia. Nam in his vel motus, vel tactus, vel uterque deficit, interdum etiam mens, aut reliqui sensus. Sed *apoplexia* quidem totius corporis et sensus et mentis, et motus resolutio est; quo fit, ut vehemens apoplexia nullo modo, levis difficulter solvi possit. *Paraplegia* vero

---

1) Hipp. Epid. VI. Sect. 4. p. 605. Ed. Kühn.: *ὕδωρ βορὸν καὶ ἀγρυπνίη βορόν.* — Postrema respicit Aretaeus.

2) Multa iis, quae in hoc capite leguntur, similia habet Aëtius Tetr. II. serm. 2. cap. 8. ex Archigene et Posidonio deprompta.

3) Cf. Auctor defin. med. p. 462. Ed. Kühn, ubi *ἐνθουσιασμός* appellatur hicce furor.

tactus motusque resolutio est, sed in parte tantum aliqua, ut manu, vel crure. *Paralysis* autem in genere motus tantum et actionis est defectio. Quodsi forte tactus per se defecerit, quod tamen rarissime contingit, *anaesthesia*, (sive *sensus privatio*) potius quam paresis adpellatur. Et si Hippocrates dicit, *crus, quod in directum iacet, apoplectum perinde ac si mortuum esset,* per hanc vocem id inutile et vitalis incrementi expers esse significat; quod enim in toto corpore vehemens apoplexia est idem paraplegiam esse in crure denotat. In vesica vero *retentionis*, vel *incontinentiae urinae*, causa praecipua est resolutio partis. At palpebrarum et malarum quique in maxillis sunt musculorum, et menti in alterutram partem diductio, si per nervorum contractiones ista pervertantur, *canina* dicitur *convulsio*. Genuum vero resolutionem sensusque brevem stupefactionem et exanimationem et lapsum *lipothymiam* (sive *animae defectionem*) nominamus.

Resolvuntur igitur membra, modo singulatim, ut supercilium per se, aut digitus, aut etiam his maiora, sicut manus, vel crus; modo plura simul. Et alias dextra tantum, aut sinistra, aut aliqua seorsim membra, aut ea simul omnia, tum ex integro, vel levius afficiuntur. Quod non in iis solum obtinet, quae a se invicem distant et eodem nomine vocantur et comparia sunt, ut oculis, manibus et cruribus: sed in illis etiam, quae continua sunt, ut in dimidia parte nasi, itemque in lingua, usque ad limites, qui hanc in aequas portiones dividunt, et in altera tonsillarum et in dimidio faucium ac gulae. Ego vero stomachum etiam et intestina et vesicam et rectum intestinum, usque ad anum, eodem modo interdum affici existimo, at hae partes cum resolvuntur, intus latent et conspectum fugiunt. Dimidiatae sunt etiam partium actiones, quam ob causam membra tantum dimidia vitiari arbitror et in duas portiones a morbo dividi. Haec vero res docet diversam vim, quam in sinistras partes dextrae habent, diversumque quod de partium dextrarum et sinistrarum affectionibus ferri debet iudicium. Aequalis enim est causa inhaerens, communes etiam primae morbi occasiones sive frigus fuerit, sive cruditas: ambae tamen partes vitio non sunt aeque opportunae: natura autem ex aequo valens est, ubi subiecta in quae agit, aequalis sunt potentiae: ubi vero haec inaequalia sunt, fieri non potest, ut idem haec in utrisque efficiat. Quodsi igitur infra caput principium aliquod afficiatur, veluti medullae spinalis membrana, partes, quae eodem nomine vocantur et etiam continuae sunt, resolvuntur, dextrae, si nervi dextri laesi fuerint, sinistrae, si laevi. At si mali principium sit in capite, nervis affectis dextris, sinistrae resolvuntur partes; laevis itidem patientibus, dextrae. Huius rei causa est, quod nervorum situs iuxta originem invertitur; etenim dextri non in directum ad dextras partes, usque ad finem, pertingunt: sed utrique origini suae inserti, continuo se invicem transeunt in figuram literae Graecae X, ad oppositam partem tendentes. Utque in summa dicam, sive totum simul corpus, sive aliqua membra dextri vel sinistri lateris, vel utri-

usque resolvuntur, alio tempore nervi, qui a capite proveniunt, afficiuntur. Hi vero, ut verbo dicam, sensu destituuntur: neque enim facile hi per se motu privantur: quodsi cum motus nervis simul afficiantur, ipsi etiam quodammodo motu destituuntur, si quidem etiam per se motum possident, licet minorem hunc natura sua quam ceteri habeant. Alio vero tempore laborant illi, qui ab uno musculo ad alterum tendunt; hi vero in primis motui inserviunt, eumque cum nervis a capite oriundis communicant. Etenim ipsi ab his sensum plurimum accipiunt, quem quidem per se etiam habent, sed minorem tamen. Isti igitur potius motu privantur, raro vero, si modo aliquando fiat, sensu destituuntur, videntur autem vix aut ne vix quidem id pati. Et si forte fasciculus quispiam nervorum, qui ex osse quovis prodeuntes in alio finiuntur, vel exsolutus fuerit, vel disruptus, impotentes fiunt et trahuntur partes, sensum tamen non amittunt.

Hae autem paraplegiae sunt species. Nonnumquam artus cum extensione resolvuntur, nec flecti rursus possunt, in quo casu membra praelonga apparent. Interdum incurvantur, neque in longitudinem extendi queunt: quod si quis vi illa extendere velit, quasi ligna ad regulam dolaret, solito breviora facta sunt. Utramque speciem patitur oculi pupilla, nam et in magnam amplitudinem diffunditur, quem affectum *πλατυκορίαν*, (sive *pupillae amplificationem*) et *μυδρίασιν* appellamus. Verum etiam in angustum contrahitur pupilla, quod malum *φθίσιν* ego voco. Resolvitur etiam vesica, ut munia sua nequeat exsequi, idque vel cum extensione, ubi prae impotentia urinam effundit; aut in se ipsa convolvitur, neque, cum plena est, urinae quidquam potest excernere.

Paresios causae primae sunt sex; vulnus, ictus, frigus, cruditas, venus, vinolentia: et praeter haec, vehementes animi perturbationes, ut consternatio, timor, ac mentis deiectio, et in pueris etiam terror; quibusdam etiam nervos resolvit inopinatum atque ingens gaudium, et inexplebilis usque ad mortem risus. Sed hae quidem causae sunt primae: ultima vero et praecipua causa est innati caloris refrigeratio cum humoris abundantia vel siccitate iusto maiore. Haec quidem difficilius quam altera sanatur: verum illa etiam, quae post vulnus vel nervi dissectionem contingit, insanabilis est. Quod ad aetates attinet, senes facillime hoc morbo tentantur, qui itidem difficulter sanantur: pueri vero facile curantur. Ex tempestatibus eundem hyems praecipue, deinde ver, postea auctumnus, aestas minime parit. Habitus huic opportuni sunt, natura crassi, humidi, desides, brutorum instar vitam degentes.

Affectus igitur, cum iam hominem occupaverint, evidentes sunt ex motus privatione, et ex nullo frigoris, aut caloris, aut vellicationis pruritusve, aut alius cuiusvis tractationis sensu. Raro fit, ut extremae partes homini doleant; sed ad sanitatem restituendam doloris vacatio aeque commoda est. Repente mala haec invadunt; at si quando longiora etiam habeant initia, gravitas fit et motus difficultas et torpor: modo frigo-

ris sensus, modo ingens calor: somnus parvus, insomnia turbulentiora; quo facto illico resolvuntur.

At in canina convulsione non frequenter admodum contrahuntur omnes vultus partes, sed dextrae ad sinistras, et sinistrae ad dextras transeunt: in quo casu, mentum huc vel illuc multum distorquetur, quasi de sede sua mota foret maxilla: etenim articulus re ipsa his interdum luxatus est, quo facto late hiant et mentum in alterutram partem e positura solita dimotum. Oculus laesae malae pervertitur et cum palpebrae inferiori subiectis partibus palpitat, modo cum oculo, modo sine hoc. Tenduntur etiam labia singula per se, interdum autem ambo collabentia balbutiunt: et aliis arcte comprimuntur, subito vero a se invicem diducuntur et solito more sputationis sonitum edunt.

Convellitur etiam lingua, quippe quae et ipsa musculis nervisque consistat, et ad palatum secundum latitudinem tota eius continuitas repente subsilit, sonumque concussionis reddit, convellitur etiam columella, et si aeger os claudat, intus inopinatus fit fragor: sin os aperiat columellam nunc secundum latitudinem palato adpressam conspicies, mox subito violenter inde resilientem instar solenis, quo facto iam sonitum edit. At caninis convulsionibus fraus inest quaedam, si quidem inspicienti sanae partes videntur laborare: etenim ob tensionem et colorem et oculi amplitudinem, quod sanum est offensam pati creditur. Sed error deprehenditur et ex risu, et ex locutione, et ex commissione partium; nam quae laesa sunt, omnia cum sonitu convelluntur: labium neque in ridendo, neque in loquendo dimovetur: palpebra non volubilis est: oculus riget: in tactu omnis abest sensus; sanae vero partes et loquuntur, et connivent, et sentiunt, et rident.

DE PHTHISI.

Cap. VIII.

Si ex abscessu, vel e diuturna tussi, vel e reiectione sanguinis ulcus fiat in pulmone et pus per tussim homo exscreet, *phthoe* et *phthisis* morbus dicitur. At si pectus, aut latus suppuret, et per pulmones exeat pus, *ἔμπυοι* aegrotantes vocantur (i. e. suppurati). Quodsi insuper pulmo, transitu puris exesus, abscessum habeat, non amplius *ἔμπυοι* esse dicuntur, sed *phthoë* laborare.

Adest in hoc morbo assidua febris, ut mihi videtur, quae nusquam quidem desinit, sed interdiu latet ob sudorem et refrigerationem corporis. Nempe haec phthoës signa sunt propria, si calor circa noctem resuscitetur et emicet, rursusque interdiu in visceribus delitescat: illam autem detegit aegrotantium molestia, et imbecillitas, et colliquatio;

nempe si per diem febris e corpore discederet, qui fieri posset, quin aeger et carnem tunc et vires repararet suas et quiete aliqua levaretur? Etenim in morbi processu omnia etiam augescunt mala; pulsus parvus, obscurus; vigilia, coloris languor, cetera omnia, quae febricitantibus contingere solent. Sputi species sunt plurimae; id enim aut lividum est aut atrum coloris saturi, aut ex albo pallidoque, aut e viridi alboque permixti: idem vel latum, vel rotundum est: durum ac glutinosum, vel rarum ac diffluens: modo cum odore foedo, modo sine quovis: omnia autem haec sunt puris species. Quicumque enim id vel aqua, vel igne explorant, mihi quidem phthoen minime videntur cognoscere: si quidem non modo horum, quae exspuuntur, verum etiam ipsius aegrotantis adspectus certiores quam alius quivis sensus morbi praebet notas; nam si vel de plebe quispiam hominem videat pallidum, imbecillem, extussientem, consumtum, hunc vera phthoe laborare statim pronuntiat. Porro qui in pulmonibus quidem ulcus non habent, longis autem febribus contabescunt et frequenter atque duriter atque imperfecte tussiunt, neque quidquam exscreant, hos etiam *phthisicos* appellare consuerunt; et id sane non absque causa. Adest autem pectoris gravitas (pulmo enim doloris expers), anxietas, molestia, cibi fastidium: vespere algor et rursus fervor: versus auroram sudor superiorum partium usque ad pectus ipso calore gravior: sputa per tussim egesta, ut supra proposui, varia.

Vox rauca est: cervix paululum tortuosa, gracilis, huc illuc aegre versata, quasi intenta: digiti tenues, sed crassi sunt articuli, in iisque ossa tantum videntur superesse, quia caro iam extabuit: digitorum ungues adunci; venter rugosus atque latus, quia prae macie cutis non tensa circum, neque rotunditatem suam servat; eadem de causa etiam ungues incurvantur: caro enim iam evanida eorum fuit sustentaculum et fulcimentum, et ipsorum causa in extremis digitis compacta. Etiam tonus partium solidarum conditioni respondet: nasus acutus atque tenuis: malae cum rubore exstant: oculi concavi, lucidi, micantes: vultus tumidus pallidusque aut lividus: tenuis malarum pars dentibus ita adhaerescit, ut ridentium similes sint: ab omni parte cadaverosi sunt, tenues, carnis expertes: brachiorum nusquam adparent musculi: mammarum ne vestigium quidem superest, et papillae tantum in conspectum sese offerunt; costas non modo perspicue numerare licet, verum etiam, ubi desinant, intueri facile est: neque enim harum cum spinae vertebris articulationes occuluntur, et earundem in os pectoris insertiones patent; costarum interstitia cava sunt, incurvata ad ipsorum ostium flexuram: hypochondria vacua, sursum reducta, abdomen cum ilibus spinae cohaerescit: articuli conspicui prominent: coxendices et crura, et brachia carne destituuntur: spina etiam, quae in cavo antea erat, supra vertebras exstat, musculis utrinque iam consumtis: totae quoque scapulae adparent, avis instar alarum extensae. His alvus cita superveniens mortifera est; sin ad sanitatem spectent, signa perniciosis contraria accedunt.

Senes huic morbo haud assidue obnoxii sunt, at ex eo minime evadunt; iuvenes autem usque ad aetatis florem e reiectione sanguinis in phthisin decidunt, et possunt quidem, sed non sine difficultate convalescere; pueri tussicula nonnumquam ad phthoen usque vexati ad sanitatem facile revertuntur. Habitus in hoc vitium proclivis est iis, qui tenues sunt, qui pectus duarum more tabularum compressum, qui scapulas, alarum instar, protentas, qui guttur habent prominens, qui coloris candidi, qui angusti sunt pectoris. Regiones frigidae humidaeque, quae morbi speciei respondent, eidem opportunae sunt.

DE EMPYICIS s. SUPPURATIS.

Cap. IX.

Quibus in cavis locis, supra e regione pectoris, vel infra sub septo transverso abscessus fiunt, si per os exit pus, ἔμπυοι (sive *suppurati*) vocantur, at si per inferiora deiicitur, ἀποστηματίαι dicuntur. Atque intra pectus quidem ex ulceribus, vel in pulmone, — quo facto *phthisis* consequitur, — vel in membrana costas succingente, ad latus, vel ad os pectoris, vel infra, ubi pulmo cum spina dorsi cohaerescit, vel in alia quavis thoracis parte, ex his, inquam, omnibus per pulmonem est puris excernendi via. Verum ex ulceribus, quae in viscere quovis infra septum transversum oriuntur, ut in iecinore, liene ac renibus, idem per vesicam fertur; in mulieribus etiam per uterum. Quin ego cuidam abscessum in intestino colo, ad dextram partem prope iecur, scalpello aperui; multumque inde puris effusum est, multum etiam per renes et vesicam plures dies profluxit, unde ad integritatem homo perductus est.

Causae his communes sunt ictus, cruditas, frigus et horum similia. Suppurationibus autem in pectore initium praebet longa tussis, et pleuritis, et peripneumonia, et diuturna fluxio, et vero acuti morbi cuiusdam in horum aliquod exitus.

At humor modo iners et imbecillis, parti alicui incumbit: modo acer et mordax est, et mortiferam intus facit putredinem; si quidem puris diversae sunt species, de quibus mox dicemus. Sed res profecto mira est, quod ab exili tenuique membrana, quaeque nullam omnino crassitudinem habet, tanta exeat puris vis; etenim in multis magnam eius collectam esse copiam deprehendimus. Huius rei causa est inflammatio, abundantia sanguinis excitata, unde incrassescit membrana; tum vero e multo sanguine multum in medio pus oritur. Quodsi abscessus intro tendat, costae in propria sua sede permanent....... tabem supra dixi esse alteram, quae secundum naturam contingat. At si in exteriorem partem feratur, ossa a se dimoventur: si quidem ad intermedium aliquod inter costas spatium abscessus vertex adsurgit, et eas hinc atque illinc dispellit.

Signa omnibus quaedam sunt communia, quaedam singulis propria; gravitas potius quam dolor nota est communis (nam pulmo doloris expers est); febres etiam obscurae, horrores circa vesperam, sudores in remissionibus, vigiliae, tumores in extremis pedibus manuumque digitis, qui mox desinunt, mox rursus adsurgunt, molestia, cibi fastidium, totius corporis macies. Si morbus iam in vetustatem incidat, habitus *phthisicus* efficitur; neque enim natura iam suo officio fungitur, non est ciborum coctio, qualis fuit antea, non corporis habitus; color tenebricosus est. Spiritus cunctis quidem gravis, iis vero gravior, quibus in superiore corporis cavo malum est: accedit etiam tussis initio, quamdiu inflammatio urget, quo tempore dolores etiam horroresque increscunt, et calor, et vigilia, et spirandi difficultas; pulsus parvus, tardus, imbecillis: mentis alienatio fit pectorisque distentio.

At si inflammatio tandem in pus vertatur, vehementissime urgent omnia; reiectio parva, licet gravior sit tussis, et ex intentione violenta primo fertur pituita bile tincta ad nigritiem tendens, tanquam fuligine colorata; deinde cruenta quaedam exeunt et crassa. At cum abscessus instat ruptio, crassa quaedam et carnosa educuntur. Cumque iam disrumpitur, suffocationis periculum est, si multum confertim effundatur pus; at si paulatim effluat, res in tuto est. Quodsi per inferiora pus transire velit, superiores partes, ubi suppuratio est, acutus dolor occupat: alvus liquida fit, et primo aquosa cum pituitosis deiicit, deinde cruenta quaedam circumfluentia apparent, et postea, cum iam facta est ruptio, carnosa. Haec insequitur pus, vel per alvum, vel per urinam, redditum; omnium autem optima est ad renes ac vesicam materiae translatio.

At sive supra, sive infra fertur, puris colores varii sunt; idque pallidum, aut album, aut cinereum, aut lividum, aut nigrum est: et cum foedo odore, vel sine quovis: et crassissimum, aut mediocriter se habens: et laeve et aequale, aut asperum et inaequale; quaeque innatant, carnosa sunt, et ea rotunda aut lata, quae facile possunt ablui, vel glutinosa. Utque de pure in summa dicam, quodcumque album, maturum, sine odore, laeve et rotundum est et celerius tussi reiicitur, quam per inferiora exit, salutem promittit, quod autem perpallidum est, biliosum, inaequale, periculum subesse testatur: his vero longe perniciosius est id, quod lividum, aut atrum est; quia putredinem haec et erodentia ulcera denotant.

Praeter ista habitum etiam hominis, quaeque morbum comitantur, oportet attendere, nam si post puris excretionem bene se habeat aeger, si febre vacet, bene cibos concoquat, bene coloratus sit, et cibum appetat, si facile extussiat, si pulsus rectus et vires firmae sint, extra periculum collocatur; sin febris superveniat et omnia in deterius vergant, relicta nulla spes est. Oportet etiam locos, in quibus suppurationes fiunt, attendere. Nam si eae in osse pectoris excitentur, tarde fit abscessus: quia partes hae

tenues, carnis expertes et cartilaginosae sunt, quales magnam inflammationem non facile suscipiunt, et absque suppuratione diu remanent: cartilagines enim frigidae sunt naturae et earum inflammationes innoxiae, — sed mala in earum inflammatione est habitus colliquatio; nam suppuratio diu inhaeret. Lienis autem, et iecur, et pulmo, et septum transversum citius in suppurationem deveniunt, sed periculose ac lethaliter [1]).

DE PULMONUM ABSCESSIBUS.

Cap. X.

Cum peripneumonia laborantes et pituitam intus habentes, ubi haec non diffunditur, mortem evadunt, postquam morbi impetu liberati sunt, *suppurati* fiunt. Futuri autem aut perfecti iam abscessus signa in suppuratis exposuimus. Is postquam fuerit perfectus, haud tanta vi ac labore ut rumpatur atque reiiciatur, hic est opus, quanta in solida substantia partium: sed pus facile expellitur, quia facilius in raritate materiae quam in denso partium habitu fit distentio: etenim rarus est pulmo et foraminibus instar spongiae plenus, neque humore laeditur, in vias magis magisque latas usque progrediente, donec ad asperam tandem arteriam pervenerit; circuitus autem liquori non difficiles sunt, si quidem flexile atque lubricum pus est; ad haec in respiratione spiritus sursum efflatur. Homines plerumque convalescunt, nisi quis forte conferta puris adductione suffocetur, cum propter huius abundantiam aërem aspera recipere non possit arteria. Quidam longo spatio phthisicorum et suppuratorum more consumuntur. Pus autem album est, spumans, salivae mixtum: alias cinereum aut subnigrescens. Interdum, cum exulceratio multa est, et profunditatem habet abscessus, asperae arteriae ramulus exspuitur, cumque eo feruntur visceris ipsius fragmenta. Rauci sunt, breviter spirant, vocem emittunt gravem: pectora ipsorum dilatantur, et vero latiore pectore, quia multus intro continetur humor, illis opus est: oculorum nigra pars fulget, alba videtur albissima et pinguis: malae rubent, venae in vultu gibbae fiunt. In his res profecto mira est, quanto vires corporis habitum, quanto autem ipsas vires animi vigor exsuperet.

---

1) Wiganus ad hoc caput adnotat, aliqua his, quae in eo legantur, similia habere ex Archigene Aëtium (Tetr. II. serm. 4. cap. 65. In Ed. Latina Bas. anni 1542.). — Non tanta sane similitudo, ut Aretaeus hic Archigenem imitatus esse videatur, aut hic illum.

DE ASTHMATE SIVE ANHELITU.

Cap. XI.

Si a cursu et exercitatione, aut alio quovis opere spiritus aegre trahitur, vocatur ἆσθμα. Morbus quoque, qui ὀρθόπνοια (sive *respiratio recta*) dicitur, ἆσθμα itidem nominatur: in accessionibus enim isto quoque vitio laborantes ἀσθμαίνουσι (i. e. *anhelant*); ὀρθόπνοιαν autem dixerunt ideo, quod erecto tantum corpore spiritum facile adducunt: nam in decubitu strangulantur.

Afficitur autem pulmo et consentiunt partes, quae ei in spirando opitulantur, ut septum transversum et pectus; at si tentetur cor, homo non diu superest: etenim in hoc loco positum est respirandi vivendique principium.

Adfectus causa est pulmonis refrigeratio et humiditas; eiusdem materia, humor crassus et glutinosus. Huic mulieres magis patent quam viri, quia humidae frigidaeque sunt; pueri his facilius liberantur, quia dum increscunt iis natura potenter calorem auget; viri, quamquam hoc non ita facile implicentur, citius tamen intereunt. Istis autem retardatur exitium, quibus vel ex labore, vel lanarum obvolutione incalescit pulmo, et succenditur: sicut his, qui in conficiendo calce operam insumunt, et aerariis ferrariisque fabris, iisque, qui in balneis ignem accendunt.

Adventantis morbi notae sunt gravitas pectoris: ad adsuetum opus et ad quodvis etiam negotium tarditas: anhelitus in cursu, aut in itinere acclivi; raucitate ac tussicula infestantur: flatus in praecordiis et praeter rationem ructus: vigiliae: noctu calor quidam tenuis et obscurus: nares acutae, ad recipiendum spiritum paratae.

At si increscat vitium, malae rubent: oculi, veluti in strangulatis, prominent: inter vigilandum, sed longe magis in somno, stridor: humida et sine sono vox: multi frigidique aëris desiderium: sub dio morari cupiunt, cum ne integrae domus spatium quidem ad respirationem his sufficiat: recti stantes spirant, quasi universum aërem trahere vellent atque adsugere: propter inopiam aëris os etiam aperiunt, utpote ampliore indigentes; vultus praeter malas, quae rubent, pallidus: sudor circa frontem atque iugula: tussis assidua, violenta: reiectio pauca, tenuis, frigida, quasi spumae quaedam efflorescentia: ex inflatione spiritus collum intumescit: praecordia sursum reducta: pulsus parvus, creber, compressus: crura exilia. Et si haec vehementissime premant, interdum homo epilepticorum more suffocatus interimitur.

Sin ad salutem morbus inclinet, tussis minor rariorque est: sputa plura purulenta et humidiora reiiciuntur: alvus aquosis, multis deiectionibus perturbatur: urinae copia

profluit, licet in ea nondum quidquam subsidat: vox altior: somni satis: praecordiorum remissio: in morbi levatione dolor interdum ad scapulas procedit: anhelitus rarus, laevis, sine stridore. Ita mortem effugiunt; sed in morbi remissionibus, licet obambulare valeant, mali tamen notas prae se ferunt.

DE PNEUMODE AFFECTIS.

Cap. XII.

Asthmatis species malum id est, quod πνευμῶδες appellatur: et ex pulmone vitium, sicut in asthmate, proficiscitur. Communes etiam utriusque notae sunt, perparvum etiam inter haec discrimen est: nam in utroque adest spirandi difficultas et tussis, et calor, et vigilia, et cibi fastidium, et totius corporis extenuatio. Nempe malum etiam in longum protrahitur, non tamen ultra unius anni spatium: nam si auctumno inceperit, aeger vere aut aestate decedit: si per hiemem, is auctumno insequente consumitur. Senes morbo facile aliquando corripiuntur et eo correpti cum horrore de vita decedunt, quum parvo momento, ut mortem obeant, illis opus sit. Omnibus spiritus paene e toto intercluditur: pulsus parvus, creber, obscurus: quae in asthmate pariter contingunt. Hoc autem peculiare est, quod tanquam aliquid extrusuri tussiunt, sed cum irrito labore, quia nihil emoliuntur; aut si quid forte a pulmone per vim abrumpatur, id parvum, album, rotundum grandinique simile est. Pectus his latius est, at sine distortione et ulcere. Ac si pulmo non suppuret, humoribus vero quasi concretis inferciatur, accessionum intervalla longiora sunt. Quidam subito suffocantur, priusquam vitium quodvis in corpus universum transierit. Aliis in *hydropem circa ilia*, aut in istum, qui *anasarca* dicitur, affectus desinit.

DE IECORIS AFFECTIBUS.

Cap. XIII.

Iecur lieni, quoad horum generationem, aequilibre est; dextram enim laevamque partem haec viscera occupant, numero naturaliter aequalia: sed facultate tam in salute quam in morbis imparia; in sanitate, quia in nutritione corporis hepar primas partes agit; id enim viscus, quasi venarum radicatio est; quin etiam in morbis ad inferendam mortem causas multo valentiores continet. Quanto igitur magis ad sanitatem prodest

iecur, tanto magis in morbis officit; etenim citius violentiusque inflammatur, et frequentius atque perniciosius abscedit, et in scirrho magis celeriter ac dolenter quam lienis interimit. Ceterum de istius inflammatione in acutis affectibus supra diximus.

Idem si in pus vertatur, acutus dolor ad iugulum usque et extremum humerum procedit; si quidem septum transversum, e quo suspenditur, pondere suo deorsum trahit: diaphragma vero membranam costas succingentem, quoniam id huic adnectitur, degravat: membrana autem ad iugulum et ad summum usque humerum protenditur, et has partes secum ad inferiora convellit. Inter suppurandum fervor adest acer cum horroribus: tussis sicca, non admodum crebra: coloris sunt herbidi, sed si saturate icterici fuerint, specie albidi; somni visorum non admodum expertes; mente omnino constant nisi forte e temporaria aliqua causa repentinum ingruat delirium, ubi ad se illico revertuntur. Tumor sub mammis costisve adsurgit, quem in peritonaeo esse multi falso opinantur. Verum si subter costas nothas tumor sit, et dolor, dum comprimitur tumor, iecur tumet: nam humore plenum est, sin non sub osse tumor et dolor sit, signum est membranam tumere. Et illius quidem termini circumscripti manifesto patent: nam si manu premas, haec postquam fibrarum, in quas iecur dividitur, ambitum excesserit, in vacuum abdomen descendit: peritonaei autem interminata est durities; et extremitatis eius processus visum effugit. Quodsi abscessus intro feratur, medico longe praestat natura, quae pus aut ad intestina, aut ad vesicam, derivat; harum autem via ista longe tutissima est, quae per vesicam fit. At si extra procedat, incisione non uti periculosum est: nam hac omissa iecur a pure corroditur, morsque non longe abest. Et si incidere velis, metus est ne hominem profusio sanguinis statim rapiat, quae in iecore coërceri nequit. Si quando igitur ad incisionem venire necesse habeas, ferramentum igne candens usque ad pus demittito; id enim et incisionis et ustionis partes simul explet. Et si aeger evadit, pus effluet album, maturum, aequale, non graveolens, perquam crassum; his febres et cetera minuuntur mala, ita ut e toto facile redeat integritas. At si in intestina pus effunditur, alvus aquosa primum deiicit, postea humorem, quasi in eo caro lota fuerit, deinde his similia, quae in torminibus cum intestinorum exulceratione prodeunt; interdum sanguis concretus exit cum grumis, fertur etiam bilis flava colore saturo, vel orracea, et postremo prope mortem atra.

Sed si ulcus absque suppuratione permanserit, venter quaedam odoris mali, quasi putrida excernit: cibus propter ventriculi atque intestinorum imbecillitatem crudus transmittitur: neque enim iecur sanum est amplius, adeo ut concoquere possit. Hos fervor acris infestat, iisque omnia in peius vertuntur: carnis colliquatio est, pulsus exiguus, spirandi difficultas, neque ita multo post e vita decedunt. Quibusdam dysenteria et ulcus sanescunt, morbus tamen in hydropem transit. At si remittantur omnia, pus al-

bum, laeve, aequale, inodorum e ventre profluit, isque cibos concoquit, et de homine bona spes est. Atqui optimum est, ut per urinam morbus iudicetur: nam per hanc viam securissime minimaque cum offensa exit pus.

Ceterum si ab inflammatione iecur non suppuret, dolore quidem non vacat, sed tumor durus subsidens in scirrhum confirmatur; sub quo dolor adest, sed is non continuus, cumque adsit iners quodammodo sentitur: calor etiam tenuis; cibi fastidium: in amaris degustandis voluptas, dulcium sensus iniucundus: horroribus corripiuntur: subalbidi, virentes sunt: lumbi illis pedesque intumescunt: facies rugosa: alvus sicca, summa vero malorum omnium supervenit hydrops.

In hydrope si urina multa et crassa prorumpat, multumque in ea quasi limi subsidat, morbum hoc modo effluxurum esse subest spes; eadem si tenuis sit et pauca, neque in ea quidquam desederit, id cum hydrope conspirat. Quodsi natura ad antiquum habitum revertatur, et materia multa aquosa in ventrem confluat, ita quoque hydrops sanari potest. Verum id auxilii genus cum periculo tentatur; nam post confertas evacuationes, ultimamque virium deiectionem aegri prae imbecillitate, quemadmodum in profluvio sanguinis usu venit, aliquando interierunt. Affectum tutius solvit sudor, si is copiose effundatur: nam in hydropicis non ita multum humescit cutis. Hic quidem morborum iecinoris est exitus.

Sin iecur suppuret....... iuvenes, aliique ad constantem aetatem; minus feminae. Causae sunt imbecillitas et valetudo longa, praesertim post dysenteriam et ξυντήξιας (i. e. *tabem*) si quidem etiam istos ξυντηκτικούς (i. e. *tabefactos*) appellarunt, qui post ulcera iecinoris extenuati interierint [1]).

DE LIENIS AFFECTIBUS.

Cap. XIV.

Lieni familiaris longus est affectus, qui scirrhus dicitur; sed viscus hoc non ita facile suppurat, licet subinde id contingat: quod si fiat, dolor est non adeo asper, sed tumor dolore multo magis insignis, si quidem lienis in dextra parte visus est, ita intumescens, ut totum usque ad iecur intervallum occuparet. Quae res multos decepit, qui hunc non

---

1) Wiganus in notula: «Idem et alia multa iis, quae in hoc capite continentur, similia habet Archigenes apud Aëtium. (Tetr. III. serm. 2. cap. 4 et 5.)" Me iudice vir praestantissimus similitudinem cum Archigeneis apud Aëtium nimis anxie quaesivit. Hic sane iterum non tanta, ut alter alterum descripsisse sit censendus.

lienis, sed membranae affectum esse crediderunt; etenim peritonaeum inflammari existimabant. Ceterum in scirrho lienis huiusmodi plerumque est; durus ac renitens, tanquam lapis: qualis ubi evaserit, nullus amplius dolor est.

Quodsi suppuret etiam, mollior est, et in vertice, qua pus nascitur, tactui cedit: sed illic, ubi puris expers est, resistit. Nonnumquam lienis totus in ventre supernatat et huc illucve impulsus recedit, quamdiu non admodum volumine auctus sit et spatium fluctuandi habeat. Nausea et anxietas tum maxime premunt, cum instat ruptio.

Incrementi notae sunt, febres, dolores et horrores: ut plurimum enim non horrescunt et leniter incalescentes dolore vacant; quae causa est, cur abscessus in liene aliquando notitiam effugiat; quia viscus rarum est et etiam in sanitate sensus expers. Tumidi sunt: aqua inter cutem referti: coloris ex atro viridique permixti: una cum inquietudine spirandi difficultas adest, tanquam a thoracis pressione ponderis ope: malum enim permanifestum est. Venter usque ad summum spiritu repletur crasso, nebulosoque et ad speciem humido, cum re vera nondum sit humidus: multum tussiendi cupiditas, sed pauca tantum et sicca extunduntur. Alvus si quid infra reddit, id aquosum est et primo malis aliquid demit; postea, si largius profluxerit, hominem extenuat quidem, sed nihilominus iuvat.

Quodsi rumpatur iam abscessus, pus utique purum et concoctum non exit: sed subalbidum et cinereum et quandoque faeculentum, aut livens. Et, si vomica profundior fuerit, niger quidam fertur humor, et aliquid una ex consumpti lienis succo exprimitur; quibusdam etiam integrae visceris partes exeunt: si quidem lienis est naturae solubilis. At si ulcus non sanescit, sed in longinquum tempus extrahitur, cibum fastidiunt, malo sunt corporis habitu: tumidi: adspectu foedi: crebra per universum corpus, ac praesertim in cruribus, oriuntur ulcera, rotunda, livida, cava, sordida, sanatu difficilia; atque ita consumpti intereunt.

At in exiguo tumore cum duritia et renisu, abest dolor: quo fit ut hi vitam longius producant; sed si ab affectu superentur, necessario hydrops aut phthisis, et corporis tabes supervenit: quo mortis modo e vita decedunt.

Pueri et adolescentes morbis his facilius implicantur et facilius liberari possunt; senes non ita saepe corripiuntur, sed affecti nequaquam convalescunt; seniores etiam nonnulli sine mali notitia, vitio lienis sunt absumti: nam ex parvo tumore hi feruntur in exitium. Hos affectus morbus infert longus, tabificus: et adolescentibus praesertim otium, cum post certamina multasque exercitationes, corpus desidiae tradiderint. Iisdem opportuna sunt loca palustria: aquae crassae, salsae, virosae. Ex tempestatibus auctumnus gravis.

DE ICTERO s. MORBO REGIO.

Cap. XV.

Si bilis coloris flavi, ovi vitello similis, vel crocei, vel ex atro viridique permixti, per omne corpus ex aliquo viscere diffundatur, morbus vocatur *icterus*. Is in acutis affectibus cum periculo fit; etenim non-modo, cum ante septimum diem ortus fuerit, mortem solet inferre, sed etiam post hunc superveniens plurimos interimit: raro tamen evenit, ut febrem iste perfecte iudicet, neque vero ipse facile solvitur.

Contrahitur autem non e iecinoris tantum, ut quibusdam medicis videtur, sed e ventriculi quoque et lienis, et renum colique intestini vitio. In iecinore vero ita fit: si iecur inflammatione, aut scirrho laboret, verum non laedatur eius operandi facultas, haec quidem in iecinore bilem procreat, quam secernit vesicula in hoc viscere sita. At si viae, quae bilem in intestina deferunt, vel inflammatione, vel scirrho obstruantur et vesica bilioso humore redundet, hic quidem retro fluit. Itaque sanguini commiscetur, qui per omne corpus dimanans bilem quoque in omnia membra secum trahit. Inde corporis species bile tingitur: stercus autem album est argillaeque simile, neque bilis colore tinctum, quoniam humoris istius affluxu caret: unde alvus etiam sicca est, quia bile neque madescit, neque stimulatur. Color corporis est e specie albida.

Quodsi a liene oriatur icterus, color est ex atro viridique permixtus; nam istius visceris alimentum nigrum est, quia sanguinem atrum quasi deterget, eiusque sordes lienis, cum afficitur, neque suscipit, neque elaborat: eae vero cum sanguine ubique diducuntur, quamobrem in ictero a liene color est e nigro viridis. Adsueta quoque stercora magis nigrescunt, quoniam id alimenti, quod abundat in liene, tanquam recrementum per has vias expellitur.

Fit etiam e colo et ventre icterus, si in utroque vitiata sit concoctio: nam in colo haec efficitur, ab eoque ad iecur deducitur alimentum; itaque si aliunde cibum iecur crudiorem susceperit, proprium quidem sibi opus conficit, alienum autem omittit: nam in diffundendo sanguine eam partem, quae a colo inconfecta remanet, ubique distribuit: at ea, quae a colo est, iusto minor concoctio bilem facit.

Ita ex alio quovis viscere oriri potest icterus: non ex iis tantum, quae alimentum ad iecur mittunt, sed ex illis etiam, quae id a iecinore recipiunt. Neque enim alimentum per canales tantum sensibus expositos, sed vel multo maiorem eius partem universo corpori natura per vapores subministrat, qui ab omni in omnem partem facile transeunt, a natura etiam per solida atque densa diducti; itaque vapores hi bile inficiuntur et cuicumque

parti insederint, eam colore suo tingunt. At cum colon laborat, excretio non est albida: quia iecur neque in creanda bile noxam patitur, eique in intestina patentem habet exitum.

Valentissimus etiam est ad gignendum icterum, totius corporis habitus, quia iam in toto homine subest causa. Id autem eiusmodi est: ubique inest calor, ubique humorum procreatio ac secretio, in aliis quidem partibus alia, sed singulis sua sibi propria; in carne sudoris, in oculis lacrimarum, in articulis naribusque muci, in auribus ceruminis. Itaque si in singulis his operibus quasi delassetur calor, ipse in acre quoddam atque igneum immutatur, humoresque omnes in bilem abeunt; ignis enim id, quod operatur, amarum reddit et bile tingit. At si in sanguine quoque cruditas fuerit, is bilis speciem refert et in omne corpus nutrimenti loco diffunditur; quapropter ubique bilis conspicitur et color illis est aureus. Acerbum sane malum et color specie horridus; neque enim quod in lapide pulchrum est, id etiam hominem decuerit. Mihi vero nomen icteri, unde ortum sit, supervacaneum videtur exponere: excepto quod ad animalia terrestria, quae ἰκτίδες (i. e. *viverrae*) appellantur, attinet: his scilicet oculi sunt eodem colore quo hi, qui ictero laborant, tinguntur.

Species autem mali sunt duae. Color enim aut in flavum, aut croceum eius generis, quod ex albo viridique constat, aut in lividum atrumque convertitur. Cuius rei causa est eadem quae diversarum bilis specierum. Harum enim alia est flava, tenuis, perspicua, albidioris generis, altera colore saturo, tanquam crocus, aut vitellus ovi, quae ad eandem speciem refertur. Altera nigrescentis coloris, porri aut isatidi herbae similis, atra. Inter has autem infinitae sunt colorum varietates, quae a calore et humoribus efficiuntur. Eiusdem rei viscera quoque causae sunt; si flavum sit, ut iecur: aut lividum, ut lienis. Quodsi enim e viscere aliquo oriatur icterus, ut e iecinore, iecoris apparent notae, si e liene, signa lieni propria: itemque in singulis reliquis sua prodeunt indicia; quae nisi exstent, morbus fit e totius corporis habitu. Pellucent autem in albis oculorum partibus et in fronte maxime iuxtatempora: in iisque, qui natura albidi sunt, etiam e levi ictero maior effloreseit color.

Ceterum ii, quos icterus invasit niger, colore inficiuntur ex atro viridique permixto: horroribus corripiuntur: imbecilles sunt, ignaviae cedunt, animo demissi: foedos odores sentiunt et amarum habent gustum; spiritum aegre trahunt; venter his quasi mordetur: deiectiones porraceae, subnigrae, siccae, vix expressae: urina nigricante quodam colore saturata; cibum non concoquunt et fastidiunt: vigiliis premuntur: mente deiecti sunt et melancholici.

At in ictero albiore colore sunt ex albo viridique mixto; animo hilariore: cibum sumere piget, sed ubi ceperint satis commode esitant et melius quam priores concoquunt; alba, sicca, argillae similia deiiciunt: urinam reddunt flavam, pallidam, croci colore tinctam.

In utraque specie totum corpus prurit: calor in naribus exiguus sed mordax: bilis nempe partes vellicat. Amarorum gustus non est amarus, quae res profecto mira est, neque dulcis tamen: dulcium vero amarus; etenim bilis, quae in ore linguae insidet, gustui prius occurrens quam esca, sensum istum decipit: eamque lingua imbibens cibos non sentit; porro antea per abstinentiae tempus quiescit bilis, neque lingua solitum gustum aegre fert: at si cibis excitata bilis efferbuerit, haec prius quam cibi linguam commovet; itaque si esca sit amara, amari etiam sensus est, sin dulcis ista, biliosi fit gustus; quia bilis perceptio antecedit. Falluntur vero illi, qui amara videri dulcia existimant, cum res secus se habet; quoniam enim, cum amarum quid in ore teneatur, amaritiem, propterea quod huic e morbi natura adsueverint, non percipiunt, id dulcescere arbitrantur: cum ex amaris dulcibusque cibis idem sensus excitetur; ciborum itaque fallentium velamentum quoddam est bilis.

Affectus hic si absque visceris cuiusvis inflammatione oriatur, plerumque sine noxa est, sed diu inhaeret; at si vetus etiam esse coeperit, et praeterea viscus aliquod inflammetur, in hydropem ut plurimum et cachexiam desinit; multi quoque sine hydrope consumti intereunt. Huic adolescentes iuvenesque opportuni sunt, quibus minus etiam officit; eodem pueri neque infrequenter admodum, neque prorsus secure laborant.

DE CACHEXIA, s. MALO CORPORIS HABITU.

Cap. XVI.

Omnium pariter affectuum exitus est *malus corporis habitus*, sed et hic ipse citra quemvis alium affectum protinus ab initio morbus fit per se. Et *malus* quidem *habitus*, saltem levi gradu et tempore brevi omnibus affectibus communis est, et nomen ipsam rem abunde declarat, suntque eius signa multa, extenuatio, aut pallor, aut tumor, aut si quid aliud in corpore aliquamdiu adest. *Cachexia* vero unius cuiusdam affectus ingentis species est: idque ei nomen inditur. Bonus enim hominis ad omnia habitus, et quae ad coctionem aut alimenti distributionem valeat procreatio sanguinis, et omnia naturae opera, quae consequuntur facilis spiratio, vigor, bonus color, antea sanitas erant: verum si natura ad debilitatem et humorum pravitatem deflectat, cachexia adest.

Morbus hic sanationem aegre recipit et diutissime inhaeret; si quidem longo quoque tempore procreatur, neque ex uno aliquo viscere affecto generatur, sed ex omnium rerum permutatione in deterius; quocirca morbi, qui ab hoc enascuntur, insanabiles sunt, hydropes, aut phthises, aut tabes; tabi enim cum cachexiae causis quaedam intercedit cognatio: neque enim cibi cupiditas abest, sed contra multum adsumunt, sed cruda nec bene

subacta materies per corpus ad nutritionem defertur; quoniam alimenti confectio ad concoctionem necessaria deficit.

Mali causa est morbus longus, continua dysenteria, morborum reditus frequentiores, in nonnullis hominibus etiam haemorrhoïdum profluvii suppressio, vel usitatae vomitionis desuetudo, aut exercitationum omissio, aut sudorum exsiccatio, aut ab ingentibus laboribus otium; quo facto singula morbi signa, quasi nihil essent, animum non advertunt. Fit corporis gravitas: pallor subinde rediens: alvus inflatur: oculi concavi sunt; somni graves et torpidi. At haec vago quidem modo invadentia faciunt ut morbum esse ne suspicentur quidem; sin confirmata inhaereant, neque depelli possint, malum vehemens censendum est. Aegro stante pedes illi tibiaeque intumescunt: eodem decumbente partes inclinatae in tumorem adsurgunt: et si decubitum immutaverit, tumor etiam in alium locum transfertur. Humor isque frigidus ad loca infima convertitur: nam si calore humor non evaporet, hic propterea quod non diffunditur, ad declivia defluit. Multos utique cibos adpetunt et valde sunt edaces; alimentum citius per corpus diffunditur quam concoquitur, idque potius non satis coctum, quam omnino crudum in corpus abit: nutritio vero non perficitur; nam quae in ventre est caloris debilitas, eadem pariter adest in universo corpore; quapropter sanguis neque bonus, neque recti coloris procreatur, neque vero idem in toto corpore a natura concoquitur.

Cumque crudis corpus omne succis iam refertum fuerit, et cibi cupiditas desierit, cachexia ad stomachum usque eodem modo serpente, morboque tandem ad summum incrementum perveniente, tumidi et imbecilles fiunt, et negotio cuivis aversissimi: alvus sicca est, et stercora plerumque sine bile, albida, aspera et cruda deiicit. Corpus aridum est, pruriginosum: somnus neutiquam firmus accedit, sed ubi decubuerint, dormituriunt: spiritum lente trahunt: pulsus obscurus, debilis, creber et post levem quamlibet actionem creberrimus; ubi respiratio etiam cum anhelitu fit. Venae in temporibus elatae, eo quod caro adiacens emarcuerit; illae quoque, quae in carpis sunt, multo maiores redditae in tumorem attolluntur; sanguis atro colore cum viridi intinctus. His superveniens phthisis aut tabes hydropem, sive eum, qui *ana sarca*, sive eum qui *ascites* dicitur, inducit; quorum procreatio nullam omnino sanationem recipit.

Cachexiam infert ex aetatibus senecta, neque mortem haec evadit; pueri facile tentantur et facilius etiam convalescunt; aetate consistentes huic adfectui non ita valde patent, sed nec eo ita facile liberantur. Idem neque una tempestate invadit, neque una desinit; sed auctumno creatur: hieme alitur: vere ad summum perducitur: aestate interimit [1].

---

1) Apud Aëtium (Tetr. III. Serm. 2. cap. 19.) leguntur nonnulla de Cachexia ex Archigene desumta, quorum ea ratio, ut aliis locis Aretaei sententiae consentanea, aliis prorsus contraria invenias. — Verosimiliter neuter scriptor alteri aliquid debet.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CAUSIS ET SIGNIS DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER SECUNDUS.

INDEX CAPITUM.

DE HYDROPE.

Cap. I.

Hydrops malum non modo visu iniucundum est, sed et perpessu grave; nam ex eo paucissimi evadunt, idque felicitate quadam, ac deorum potius, quam artis auxilio: maioribus enim soli Dii medentur malis. Hic enim aut in nobili viscere delitescens morbus totum corpus in malum permutavit habitum: aut ipsum corpus universum morbo aliquo pestilenti prius affectum in visceribus pravos humores genuit, quo facto utraque vicissim inter se in perniciem hominis conspirant, neque ulla pars noxae expers remanet, quae vel mediocrem naturae opem possit adferre. Est autem fluxio frigida, crassa, qualis nebula in rerum universo; aut humidae frigidaeque causae conversio, quae hominem in eiusmodi habitum permutat. Neque enim humorem in inferiore ventre collectum *hydropem* appellamus; siquidem in hoc loco vitium non est. Sed cum morbum tumor sequitur, et inflatio, et coloris foeditas, et habitus in aquam colliquescens, *hydrops* et est et dicitur. Nam tametsi aqua interdum sponte prorumpat, vel incisis praecordiis emittatur, morbus tamen hydropicis confirmatus remanet. Praecipua igitur huius mali causa est *malus habitus.*

Species autem variae sunt, quae diversa etiam habent nomina. Nam si humida quaedam suffusio circa ilia fluctuet, et ex inflatione tympani sonum quodammodo venter ictus referat, *tympanias* vocatur. Sin multum aquae in peritonaeum effunditur, humorique intestina innatant, *asciten* dicimus. Verum si in ilibus nihil horum fiat, sed universum intumescat corpus, idque alba, frigida et crassa pituita repleatur, *phlegmatiam* nominamus. Sin vero in humorem grumosum, aqueum ac tenuem colliquescat caro, *hydrops ἀνὰ σάρκα* (i. e. *inter cutem*) dictus oritur. Periculosa sane horum singulorum constitutio est, non multum peior tamen plurium inter se commixtio; nam eorum, qui in ilibus fiunt, alter alteri eorum, qui totum corpus occupant, interdum consociatur. Pessimum autem est, si tympanias aquae inter cutem iungatur; nam ex his, qui in ilibus contrahuntur, tympanias per se gravior est ascite: et ex istis, qui in toto corpore consistunt, leucophlegmatias anasarca levior. Itaque mitis videtur, pro rebus scilicet desperatis, minor cum minore pariter altero mixtus. Gravius autem malum est, si unus e

minoribus maiorum alteri iungatur. Id adhuc vehementius est, si maiores duo perfecte coeant in unum.

Notae vero adsunt maximae, quae visui, tactui et auditui facillime patent. Nam in ascite tumor in ilibus pedibusque adspicitur: vultus et brachia ceteraeque partes extenuantur: testiculi cum praeputio intumescunt, totusque colis e tumoris inaequalitate tortuosus fit. Tangere etiam oportet et impressa manu iuxta ilia intro pellere tumorem: humor enim ad ceteras partes transfluit: verum etiam ubi corpus hac illacve convertitur, ad inclinatum latus aqua tumorem et fluctuationem facit: quin etiam fluctuationis sonitum exaudire medici est. Porro si digitum ullibi inprimas, locus cavus fit et ita diu permanet. Haec utique sunt ascitis signa.

Tympanias vero praeterquam quod in eo tumor videtur, auribus quoque sonum reddit: nam si ventrem manu percusseris, abdomen resonat; neque in conversione corporis spiritus locum mutat: spiritus enim natura est, ut quamquam locus ambiens sursum vel deorsum inclinet, ipse maneat undique aequalis; at si spiritus in nebulam quamdam et aquam immutetur, (si quidem e tympania fieri potest ascites) is etiam locum mutat, et si perfecta nondum fuerit conversio, e dimidio tantum fluit.

At in anasarca et leucophlegmatia vacua sunt ilia: vultus et brachia intumescunt: quaeque in reliquis inania reperiuntur, in his humore opplentur. Nam in leucophlegmatia alba et frigida et crassa pituita contrahitur, qua corpus totum impletur: facies, collum atque brachia in tumorem attolluntur, unde abdomen etiam crassescit: mammae quoque adsurgunt in iis, qui adprime iuvenes aetatis flore utuntur. Verum in anasarca caro in humorem carnis similem colliquescit et concreta quaedam est sanies cruenta, qualis ab intestinorum fertur ulceribus, qualisve fit in membro ab incidente onere contuso, et sicubi superficiem incideris ex ea effluit. Ceterum cum duae simul species commiscentur, utriusque subsunt notae.

In omnibus pariter contingit pallor, spirandi difficultas, ac tussis subinde repetens: tardi sunt atque admodum pigri: cibum fastidiunt, vel si quid adsumant, quamquam exiguum, quodque inflare non adsuevit, inflationibus implentur, et distentiones, tanquam e nimia satietate, percipiunt: corpus madore vacat, quo fit ut vel in balneis sudor ex his nequeat elici: albidi et effeminati sunt. At hi, qui anasarca laborant, colorem habent ex atro viridique permixtum, venas quoque nigras, quae in ascite et tympania conspicuae sunt et in vultu, et in carpis, et in abdomine: omnia vero in anasarca et leucophlegmatia prae tumore penitus occultantur. Somni graves, torpidi, exigui: animi deiectio et parsimonia et vivendi desiderium. Patientes sunt non ex alacritate ac bona spe, velut ii, qui prosperis rebus utuntur, sed ex ipsa morbi natura. Res, cuius causa indicari non facile potest, sed admiranda profecto haec est: in ceteris haud magnopere

perniciosis affectibus aegri demissi sunt et deiecti, et mortis cupidi: sed in his bonae spei et amantes vitae, quas duas res contrarias ipsi efficiunt morbi.

Hydrops nonnumquam repente contrahitur e copioso frigidae potu, cum prae siti quis multam avide aquam hauserit, quae postea fuerit in peritonaeum delata: quoniam nempe in utroque ventre refrigeratur innatus calor, deinde in ilia guttulae defluunt, quae antea per transspirationem in vaporem mutatae digerebantur. Id igitur si inciderit, curationem facilius recipit, priusquam viscus aliquod aut totus homo sit affectus. Verum etiam cibus inflans, et cruditas, et buprestes hydropes aliquando procreant.

Est autem malum omnibus commune et viris et feminis, et aetatibus quibusvis, ita tamen ut alii in aliam speciem magis proclives sint. Pueri aquae inter cutem et leucophlegmatiae patent. Iuveues usque ad constantem aetatem his, qui ilia replent. Senes omnes facile species patiuntur, nam senectus frigida est; sed humoris copia non facile peccant. His igitur tympanias frequentissimus.

Omnes autem species sunt periculosae, ex his vero levissimus videtur leucophlegmatias; nam multae variaeque huius prospere finiendi offeruntur occasiones sive per sudorem, sive per urinam, et vero interdum ventris fluxus eo laborantibus contingit, soluto iam hydropico habitu. Gravis autem tympanias, eoque gravior adhuc anasarca est: nam in hoc affectu medicus totum permutare hominem debet, quod ne a Diis quidem ipsis facile potest effici.

Porro in exigua nonnumquam parte hydropem homo patitur; ut in capite, qui affectus vocatur hydrocephalus: aut in pulmone tantum, aut in iecinore, aut in liene. In feminis etiam eodem malo laborat uterus, quae pars ceteris etiam facilius curatur: nam si eius osculum e pristina constrictione relaxari coeptum sit, iste vel humorem intro conclusum profundit; vel spiritum, si is illic retentus fuerit, efflat; at si quid ex anasarca patiatur uterus, tota plerumque mulier hydropica est.

Aliam quamdam hydropis speciem videmus, quae huiusmodi est: vesiculae exiguae, crebrae, humore plenae in loco, ubi fieri solet ascites, continentur: verum hae multo liquido solito in hoc morbo innatant; cuius rei indicium hoc est: si perforato abdomine liquorem educas, postquam paulisper fluxerit, vesicula intus concludet exitum: at si instrumentum rursus immiseris, iterum aqua profluet. Id genus mali grave est; quaenam enim istis inveniri potest exeundi via? Sunt quidem, qui tales vesiculas per intestina prodiisse memorant; quod equidem ipse nusquam vidi, ideoque in scriptis nihil affirmo: neque enim quid hac de re dicam, invenio. Nam sive e colo aut ventriculo proveniant, quonam pacto coagmentari poterant? etenim exitus per sedem ad omnium rerum excretionem lubricus est ac patens: sive ex ipsa humoris in ilibus collectione, incredibile est intestina rupta fuisse; si quidem neque innoxium est, neque citra perniciem fieri potest intestini vulnus.

DE DIABETE.

Cap. II.

Mirus quidam affectus est diabetes, neque inter homines admodum frequens. Est autem carnis et membrorum in urinam colliquatio. Huius, quemadmodum in hydrope, causa est humida ac frigida. Per adsuetas autem vias, renes scilicet et vesicam, humor profluit. Neque enim cessant unquam mingere, sed, veluti cum aperiuntur rivi, continua est effusio. Morbus hic longo tempore naturaliter inhaeret, longoque tempore procreatur. Sed ubi iam consummata sit eius constitutio, homo non diu superest: nam cita colliquatio est et festina mors, tum vero vita turpis et prae dolore inquieta. Sitis intolerabilis: potiones multae, quarum tamen modum excedit urina multo abundantior: neque eos quisquam vel a bibendo, vel a meiendo inhibeat. Nam si vel temporis punctum a bibendo sibi temperent, os inarescit, corpus siccum est:[1]) viscera sibi exuri opinantur: moleste atque anxie agunt, neque ita multo post e vita decedunt, siti interim, velut igne succensa, vexantur. Mictum vero ipsis quaenam ratio suppresserit, aut quaenam tanta verecundia est, ut dolore sit potentior? Tum vero, etiamsi paulisper urinam continuerint, intumescunt iis lumbi testiculique et coxae: sin eam reddant, confertim et copiose effundunt urinam collectam partesque tumidae deplentur, quoniam humoris exundatio in vesicam defertur.

Quodsi malum iam consummatum fuerit, id evidenter apparet, sed, ubi instat, oris adest siccitas: saliva alba fit, et tanquam in siti spumans, sitis tamen nondum premit: praecordiorum gravitas. Sensus quidam, caloris aut frigoris a ventre ad vesicam pertingentis, tanquam a morbo progrediente: verum etiam aliquanto plus urinae, quam e consuetudine excernunt, sitisque adest, sed nondum vehemens.

Ubi vero magis increverit, calor exiguus quidem, sed mordax visceribus inhaeret: abdomen rugosum et venas exstantes habens, totumque illis corpus est tenue: iamque urinae profluvium ac sitis magis magisque augescunt, et cum extremum colum vitii con-

---

1) Describam Aëtii haec citantis verba apud Wiganum in notulis obvia, quemadmodum legenda esse mihi videntur: Ἀρεταῖος δὲ προστίθησι καὶ ταῦτα. τὰ σπλάγχνα αὐτοῖς καίεσθαι δοκοῦσιν· ἀσώδεις γὰρ οὗτοι καὶ ἄποροι, οὐκ εἰς μακρὸν θνήσκουσιν. ὡς ἐν πυρὶ φλέγονται δίψει καὶ ἀπούρησις αὐτοῖς ταχεῖα. ἀλλὰ κἂν εἰς μικρὸν κατάσχωσι τὸ οὖρον, παροιδέουσιν ὀσφὺν, ὄρχεις, ἰσχία. ἢν δὲ ἐπὶ μᾶλλον αὔξηται, θερμασία δακνώδης ἐν τοῖς σπλάγχνοις· τὸ ἐπιγάστριον ῥυτιδοῦται καὶ αἱ φλέβες ἐν αὐτῷ ἐπαίρονται, ἰσχνοὶ δὲ τὴν ὅλην ἕξιν, καὶ τηκεδὼν τοῦ σώματος γίγνεται δεινή. ἄλλοι δὲ οὐκ οὐροῦσιν, οὐδέ τις ἄλλη τοῦ πινομένου διαπνοή. τοιγαροῦν ἀκορίῃ μὲν τοῦ ποτοῦ, πλημμυρίῃ δὲ τοῦ ὑγροῦ, περιτάσει δὲ τῆς κοιλίης ἐξεῤῥάγησαν ἀθρόοι. Patet quam negligenter Aëtius nostrum describat, et quam ipsum a librariis male habitum esse, sit verosimile. Utinam tandem Graece ederetur!

sensus attigerit, urinam illico profundunt. Atque hinc equidem affectum *diabeten* vocatum esse arbitror, perinde ac si *διαβήτην* (i. e. *siphonem*) hunc dixeris; quia humor in corpore non remanet, sed homine, tanquam canali quodam, ad effluendum utitur. Ad aliquod tempus vitam producunt, licet haud admodum diu, quo tempore continuo et bibunt et mingunt, et colliquatio cita est; neque enim ex potione quippiam memorabile in corpus abit, et carnium magna pars cum urina emittitur.

Huius mali causa acutus aliquis morbus esse potest, qui per crisin maligni quoddam in corpore clam relinquens, in hoc vitium postea desierit. Neque incredibile est, perniciosum aliquod venenum ex his, quae renes et vesicam infestant, causam huius morbi aliquando existere. Verum, si quem serpens momorderit, quae *dipsas* appellatur, eiusmodi affectus vulneri supervenit. — Dipsas quidem, in eo, quem morsu vulneraverit, sitim accendit immodicam, isque plurimum bibit, quod tamen siti non medetur, cum interea prae inexplebili potionis desiderio venter exundet. Ac si cui forte e distentione doleat et gravetur alvus, ideoque a bibendo homo paulisper abstineat, rursus tamen siti coactus affatim potat, atque ita haec invicem sibi succedunt mala; nam et sitis et potio in perniciem hominis inter se conspirant. Hi tamen urinam non reddunt, neque humor epotus per alia quaevis corporis spiramenta excernitur; quo fit, ut ob insatiabilem bibendi aviditatem et inundationem humoris ventrisque distentionem repente disrumpantur.

DE RENUM AFFECTIBUS.

Cap. III.

Renes natura glandulosi sunt, sed colore rubicundiores, iecinori potius similes quam mammis testiculisque; nempe hi etiam glandes sunt, sed albidiores: renes autem testiculorum figuram referunt, magis lati tamen sunt et incurvi. His sinus insunt exigui, cribriformes, percolandae urinae inservientes; e quibus nervosi duo exeunt, fistularum instar, canaliculi, qui vesicae humeris utrinque inseruntur: et ab utroque rene aequalis est ad vesicam urinae via.

Circa hanc et renes et canales hosce multi variique oriuntur affectus; quorum alii sanguinis profluvio, et febribus, et inflammationibus acute interimunt (horum autem supra mentionem fecimus): alii longo temporis spatio hominem tabe absumunt, et quamquam non statim mortiferi sint, curari tamen nequeunt et usque ad mortis diem comitantur. Itaque ex diuturnis malis sunt, abscessus, ulcera, calculorum procreatio, san-

guinis profusiones. Ulcera ex abscessu oriuntur, difficulter curantur et omnium in homine diutissime inhaerent.

Calculorum procreatio longa est; et ex iis obstructiones cum ingenti dolore fiunt, quia perdifficulter transeunt: ad haec torquet urinae suppressio. Quodsi plures et exigui fuerint, ad se invicem adhaerentes in sede sua remanent; sin unus magnus viam intercludat, idque in utroque rene contingat, ex urinae suppressione et partium distentione mors intra paucos dies sequitur. Recte quidem natura sinus renum oblongos et ureteribus aequales fabricavit, paululumque his maiores, ut si in superioribus partibus calculi concrescerent, expeditum in vesicam iter invenirent. Hac de causa quoque calculi sunt oblongi, quippe ad ureterum formam in his ipsis ut plurimum coagmentantur. Et quotquot his in locis crassitudine fuerint inaequales, in priore parte tenues sunt, propterea quod ureteres angustiores sunt: a posteriore crassiores, quia renes deorsum urinam effundunt. Oriuntur autem in renibus tantum, sed in his, qui igneo quodam calore effervescunt; neque enim in ureteribus stabilem sedem habent, sed per hos arenulae delabuntur, quae huiusce affectus et materia sunt et indicium. Verum si quis maior calculus in renis sinu perstiterit, dolor a lumbis circa musculos *psoas* dictos, ad medias usque costas procedit: quae res multos decepit, ita ut pleuritidem hanc esse arbitrarentur; coxarum gravitas: dorsum aegre incurvatur, ita ut difficulter corpus antrorsum inflectant; torsiones cum dolore et gravitate et convolutione quadam, quia sinuosum intestinum est. Quodsi urina etiam exundet, accedit distentio et mingendi cupiditas, sicut in partu fit mulieribus: inflationibus replentur, quas transmittere nequeunt; febres inhaerent mordaces atque aridae: lingua sicca, alvus adstricta: extenuatum corpus; cibum fastidiunt, et si quid adsumant, id non nisi aegre concoquere possunt et digerere. At si in ureterem delabatur calculus, corporis fit concussio tanquam a rigore, sentitur calculus procedens et vi propulsus. Ubi vero in vesicam deciderit, uberrima urinae aqueae sequitur profusio: alvus redditur: flatus expelluntur, stomachus consistit, ructus prodeunt, dolores conquiescunt: interdum ante urinam sanguis effunditur lacerato uretere. At cum per colem transit calculus, nova iam contentio est; nam si urethra maior exstiterit, diu inhaeret et redundat vesica, et urina iam cum dolore vehementiore supprimitur: etenim una cum illa ureteres etiam opplentur. Aegerrime autem tortuosi exeunt: nonnullos enim hamatos vidi, et callosis eorum partibus prominentibus innatas similes alias; ut plurimum autem propter canalium rectitudinem in figuram efformantur oblongam. Colore alii sunt albo, argillaceo: cuiusmodi in pueris plerumque nascuntur: alii colore flavo et croceo: qui in senibus magis reperiuntur; quibus etiam in renibus calculus usitatior est, pueris autem in vesica. Concretionis horum causae sunt duae; in senibus corpus frigidum, crassusque sanguis: frigus enim crassas materias citius cogit, cuius rei indicio sunt

aquarum naturaliter calidarum fontes, qui frigore in callosum quemdam lapidem congelantur; at in pueris limosa multa materies a sanguine elixata generandis calculis originem praebet, tanquam[1]) ignis.

Calculorum igitur procreationem hi comitantur affectus: nonnulli per[2]) circuitus sanguinem mingunt; quibus haemorrhoïdum profluvio similis est affectus, eademque corporis constitutio: etenim pallidi sunt et segnes et ignavi: cibum fastidiunt et aegre concoquunt. Cumque sanguinem profuderint, membra ipsis languida et resoluta fiunt, caput tamen levius et expeditius. At si in circuitu nihil effluat, caput dolet: oculi hebescunt et caligant et circumrotantur; inde plurimos invadit epilepsia: alii tumidi fiunt obcoecatique et hydropici: alii in melancholiam aut paralysin decidunt; nam e sanguinis, qui profluere consuevit, retentione hi affectus enascuntur. Itaque si purus feratur sanguis, et urinae impermixtus, is plerumque exit e vesica. Nonnumquam etiam e renibus ubertim et repente effunditur, praetereaque in grumos concrescit: quo facto vehemens oritur urinae suppressio.

Ruptioni vero succedunt ulcera diuturna, quaeque sanationem aegre recipiunt. Horum indicium est ramentum, aut rubicunda membranula, aranearum telae instar, excreta: aut pus albidum per urinam exiens, modo purum et sincerum, modo urinae mixtum. Abscessus quidem his signis dignoscere oportet: si febres horroresque sub vesperam superveniant, et dolor sit et pruritus circa lumbos. Ac si rumpatur abscessus, grumi purulenti carnosique exeunt, cum albidae saniei excretione. Ulcera vero mordacia sunt, modo pura, modo sordida, id quod e pure colligi potest: urina etiam nunc cum odore foedo est, nunc sine hoc.

Ver sanguinis profluvia et abscessus parit: hiems autem cum auctumno calculos. Porro si calculis ulcera superveniant, morbi insanabiles evadunt, citaque colliquatio est et in propinquo mors.

DE VESICAE AFFECTIBUS.

Cap. IV.

Affectuum, qui circa vesicam contingunt, nullus mitis est; acuti quippe inflammatione et vulneribus, convulsione et febribus acutis occidunt; ulcus autem et abscessus, vel vesicae resolutio, vel grandis calculus, tolli nequeunt, quamquam diu perstant. Neque

---

1) Eadem omnino de calculo habentur ex Archigene et Philagrio apud Aëtium Tetr. III. serm. 3. cap. 4.
2) Conf. ibidem cap. 3.

enim hic potione medicamenti conteri potest, neque sine noxa excidi; tenues enim oportet vesicae partes incidere: quae res vel intra unum diem hominem rapit, vel intra paucos convulsionibus febribusque interimit. Et nisi incidetur, urinam supprimit, et doloribus febribusque et colliquatione aegrum absumit. Sin contra non admodum magnus fuerit, urinae suppressiones frequentius incidunt, quia in vesicae cervicem facile delabitur et ibidem viam intercludit. Hi quamquam per incisionem tutius quam maiores evelli possunt, vesicam tamen sauciare necesse est: quod si quis ex hac re periculum mortis evaserit, in adfectum tamen, qui *ῥυάς*, (sive *urinae profluvium*,) dicitur, homo incidit, qui morbus licet periculo vacet, at viri liberales sustinere nequeunt, ut urina sibi continenter destillet, sive obambulent, sive dormiant, turpissimum vero hoc inter ambulandum. Perexigui autem calculi plerumque sine offensa exciduntur. At si calculus adhaeserit vesicae, is molestiis ac doloribus et pondere sese prodit, etiamsi absit urinae difficultas, quae interdum tamen accedit. Ceterum omnes calculos dignoscere possis ex arenularum in urina sedimento; pudenda etiam arriguntur: nempe si micturientibus subsit calculus, dolor premit, colemque sibi contrectant et trahunt, quasi calculum una cum vesicae vulsuri. Consentit etiam anus prurigine vexata: anus etiam procidit vi et contentione, dum calculum excernere scilicet sibi videntur. Nam prope se invicem iacent anus et vesica, quorum uno affecto, alterum afficiatur necesse est. Quam ob rem in recti inflammatione vesica urinae difficultate afficitur, et in vesicae doloribus sedes nihil deiicit, quamquam haud sit alvus sicca. Hi utique dolores e calculo proveniunt.

Sanguinis autem profluvium licet haud admodum acute interimat, temporis spatio tamen plurimos absumit. Qui vero ex illo oriuntur grumi, urinae suppressione, pariter ac calculi, citam mortem adferunt. Quamvis enim sanguis tenuis flavusque fuerit, neque concrescendo admodum opportunus, hunc tamen per longum tempus vesica colligit, eumque calefaciens et elixans condensat et ita grumos efficit. Ipsa igitur urinae suppressio valet ad mortem inferendam: sed praeterea supervenit dolor acutus, fervor acer, lingua sicca, quo facto cum delirio moriuntur.

Quodsi a vulnere dolor excitetur, id utique mortiferum est. Ulcus autem, quamquam haud protinus ab initio interimat, tamen ex febrium et inflammationum accessione insanabile evadit. Etenim vesica crassitudinis est admodum exiguae, et natura sua nervus est, quapropter neque carnem contrahit, neque ad cicatricem facile perducitur: praeterea etiam urina biliosa est, acris, mordax. Ulceris vero communis est vitae ratio cum vesica, quae repleta distenditur, cum inanis est, considit: eodem igitur modo, quo articulus in extensione et flexione, afficitur: at vero in articulo omnia difficulter sanescunt ulcera.

Suppurat etiam ex abscessu vesica. Signa autem eadem, quae in aliis partibus: nam

post inflammationem et febres et horrores abscessus fit: discrimen etiam idem est. Quodsi pus quidem prodeat, sed illud crassum, album, non graveolens, ulcera deinceps sunt mitia: sin proserpant, faeculentae, pure mixtae foetidaeque urinae prodeunt: his mors iam instat; urinae vero sunt mordaces, cum dolore etiam emittuntur, dolorque pertingit ad summum usque colem. Hos omnia offendunt, etiam sibi contraria; et repletio et exanitio: et motus et quies; balneorum et usus et omissio: et cibus et abstinentia: et dulcia et acida; cum alia alia in re iuvent, in alia noceant, et in unum convenire nequeant.

DE GONORRHAEA s. SEMINIS PROFLUVIO.

Cap. V.

Gonorrhoea malum est non valde mortiferum: ingratum tamen et vel auditu insuave. Nam si impotentia et resolutio humidas et genitales partes occupet, semen tanquam e vasis vita destitutis effluit, neque vel in somnis supprimi potest; sed sive homo dormiat, sive vigilet, continens profluvium est, neque ullus huius rei sensus. Morbo hoc tentantur etiam feminae: sed eae cum locorum pruritibus, et voluptate, cumque impudenti coitus libidine semen effundunt; viri autem ne minime quidem pruriunt. Id quod effluit humidum est, tenue, frigidum, decolor, infoecundum; quomodo enim fieri possit, ut genitale semen frigida emittat natura? Ac si iuvenes vitio hoc laborent, oportet eos omnes habitu fieri senili, segnes, resolutos, timidos, hebetes, silentes, imbecillos, rugosos, inertes, pallidos, albidos, effeminatos, frigidos, cibo aversos, cum membrorum gravitate, et crurum torpore impotentes et ad omnia languidos. Morbus hic plurimis in paralysin via est; neque enim fieri potest ut nervorum facultas non debilitetur, cum refrigerata fuerit vitae generationi inserviens natura. Etenim e vitali semine viri efficimur, calidi, articulis firmi, hirsuti, sonorae vocis, animosi, ad cogitandum agendumque habiles. At qui vivido destituuntur semine, rugosi sunt, debiles, acutae vocis, calvi, imberbes, effeminati. Quodsi in emittendo semine quispiam parcus fuerit, fortis et audax fit, ferisque robore aequalis: huic rei testimonio sunt ex athletis illi, qui temperanter vivunt. Si quidem qui aliis natura fortiores sunt, per intemperantiam imbecillioribus longe deteriores evadunt; quique natura multo debiliores sunt, per temperantiam fiunt fortioribus valentiores; neque enim ex ulla alia re, praeterquam e semine, animal robustum efficitur. Semen itaque vitale et ad sanitatem, et ad robur, et ad audaciam, et ad generationem plurimum valet. Si quis a satyriasi in gonorrhoeam incidat, res ei in integrum restituitur.

DE STOMACHICIS.

Cap. VI.

Stomachus voluptatis et molestiae dux est; et, quia cordi est vicinus, ad robur animique sive firmitatem, sive demissionem, per consensum cum anima multum valet: haec stomachi praecipua est facultas, ut in alio loco antea proposui. E voluptate nascitur bona concoctio, carnosus corporis habitus, colorque vividus; e molestia his contraria, et interdum animi deiectio stomacho alimenti indigente: melancholicos etiam urget cibi fastidium. Itaque cum stomachus laborat, escam odit et aversatur, non modo si quid homines assumserint, sed etiam si nulli omnino cibi in conspectum venerint: redeunt etiam in os cum nausea, vel molestia, aut humorum redundantia, aut oris ventriculi dolore: fit et salivae effusio et quibusdam etiam vomitus. Et quamquam simul totum corpus laedit, cum alvus vacua manserit, hunc tamen dolorem facilius sustinet quam cibi assumptionem. Quodsi vero necessitate compulsus cibos assumat, dolor hicce longe peior est fame: cibus in ore conficitur cum molestia, multoque aegrius eum deglutiunt. Porro non aversantur utilia alimenta, alienaque expetunt, ipso appetitu naturali in contrarium mutato; sed omnium omnino rerum taedio laborant, et omnem cibum fugiunt et oderunt. Inter scapulas inhaeret dolor, qui post cibum et in deglutitione vehementius increscit: fastidium adest et molestia, oculorum acies hebescit, tinniunt aures, caput grave est, membra torpent et exsolvuntur, praecordiorum palpitatio, spina dorsalis versus crura moveri illis videtur, huc et illuc aliter aliterque videntur agitari, sive stent, sive recubent, quemadmodum arundines arboresve a ventorum flatibus conquassantur. Pituitam frigidam, aquosam exspuunt; cumque bilis redundat, amara bile laborant et oculi caligant; siti vacant, quamquam post cibi assumptionem hanc percipere videantur: insomnes sunt, pigri tamen et somnolenti, nec verus accedit somnus, sed gravi sopore, ut in his fit, qui comate laborant, occupantur; extenuati sunt, pallidi, debiles, resoluti, imbecilles, exanimes, timidi, quieti et repente rursus iracundi; admodum melancholici, nam hoc morbo laborantes in melancholiam adeo subinde incidunt.

Hae autem animae, stomacho huic impertiente, affectiones sint oportet; homines vero partium consentientium ignari, e quibus gravissima quaeque eveniunt, stomachum in causa esse arbitrantur. Multum vero ad haec, quae adsero, confirmanda facit cordis ipsius continuitas, ubi facultatum omnium inest principium; id enim inter pulmones iacet, quorum medio stomachus etiam adnectitur, qui una cum illis spinae adhaerescit. Pro-

pter hanc ergo cordis viciniam cardialgia fit et resolutio et affectus oriuntur melancholici.

Morbi causae aliae sunt innumerae, sed praecipua est multi puris e ventriculo per stomachum effusio. Usitatus etiam his affectus est, qui prae necessitate ad tenue et durius victus genus transierint; et his etiam, qui eruditionis gratia diu patienterque laboraverint: qui divinae scientiae desiderio ardent; qui cibi parsimonia et vigiliis macerantur: quibus nulla nisi dictorum factorumque sapientium cura est. Victum hi pleniorem atque varium aspernantur; pro cibo utuntur fame: aqua illis potus est: inter dormiendi tempus insomnes agunt. His lectus mollis humi non est paratus; integumentum illis vile est et tenue vestimentum, caput illis tegit communis omnibus aër. Divitiarum loco iis est divinae scientiae abundantia et usus; hos enim fructus ex eruditionis amore percipiunt. Et si quid forte assumant, viles cibos, idque non ad satiandam gulam, sed quanto ad vitam sustinendam opus est; non vino indulgent, mentem non exhilarant: non locos mutant, non obambulant: membra non exercent, neque carnis copia gravantur: nam ecqua res est, a qua doctrinae amor homines non avocet? a patria, a parentibus, a fratribus, a se ipsis adeo, ut vel vita vilipendatur. Horum igitur corpus intabescit: decolores sunt facie et in iuventute quodammodo seniles, et prae cogitatione taciturni risu vacant animoque sunt immiti. Stomachi appetitu depravato cito satiantur usitato tenuique, quod in promptu est, alimento; quia neque vario victui adsueverunt, ad quidvis assumendum segnes sunt: et, si insuetam aliquam escam ceperint, offenduntur atque omnia cibi genera illico fastidiunt. Iste diuturnus stomachi est affectus; inflammationes vero et fluxiones, et oris ventriculi morsus, et stomachi dolor morbi stomachici nomen non habent.

Aestas hunc infert, quo tempore et concoctionis et appetitus et omnium facultatum impotentia est. Ex aetatibus eidem senes patent, quibus ob mortis propinquitatem etiam sine morbo cibi cupiditas finitur.

DE COELIACO MORBO.

Cap. VII.

Ventriculus, viscus concoctioni inserviens, in concoquendo laborat, cum alvi profluvium hominem exercet. Est autem humidi crudique alimenti transmissio, quae si non e levi causa fiat, et longius quam unum aut alterum diem perduret, et homo insuper, quia non alitur corpus, imbecillis reddatur, morbus fit, qui coeliacus appellatur, diuturnus. Is e caloris concoquentis debilitate et ventriculi refrigeratione nascitur; quando

in calorem quidem dissolvitur alimentum, sed a calore non concoquitur, neque in bonum succum permutatur, sed propter eius debilitatem e dimidia parte inconfectus relinquitur. Alimentum igitur plena confectione destitutum in pravum commutatur, quoad colorem et odorem et consistentiam; color enim albus est et bilis expers; odor gravis instar coeni: humidum vero illud neque consistens, quia non elaboratum est, sed eam tantum concoctionis habet vim, quae in principio fuerit adhibita.

Idcirco inflationes in alvo percipiunt, ructus emittunt continuos atque foetidos: qui si per inferiora transeant, intestina rugiunt, flatusque erumpunt asperi, humidi, argillacei: et inter haec videtur humidum quoddam effluere; dolor ventriculi gravis, veluti punctiones referens, subinde vexat. Homo interim tenuis est et macie confectus, pallidus et imbecillis, neque ad usitatarum rerum quidvis praestandum valens; sed si inambulet, artubus labascit; venae in temporibus elatae, siquidem haec, quia nutrimento vacant, concava redduntur: venae item in toto corpore exstant. Morbus enim iste non modo alimentum non perfecte concoquit, sed ne ad incrementum quidem corporis distribuit; etenim mihi videtur non tantum concoctionis, sed etiam digestionis esse vitium.

At si morbus increscat, materiam ab universo corpore in ventriculum reducit, totusque iam habitus intabescit; os hominis siccum est, et corporis superficies arida. Ventriculus interdum velut ardenti carbone peruritur: alias veluti glacie congelatur. Nonnumquam in extremis deiectionibus sanguis effluit flavus, sincerus, ita ut venae alicuius adapertum videri possit osculum; quoniam acris humor venas corrodit[1]). Malum hoc longissimum est ac sanatu difficile; nam absque manifesta causa redit iterum, quando iam desiisse videbatur, et vel levis aliquis error morbum reducit: in circuitu igitur recurrit.

Senibus familiaris morbus est, magisque mulieribus quam viris. Pueris ob quotidianam cibi intemperantiam frequenter contingit alvi profluvium, nec tamen altas in ventriculo radices agit morbus. Aestas hunc aliis tempestatibus frequentius procreat: deinde auctumnus et etiam hiems frigidissima, si ab ea calor paene fuerit exstinctus. Diuturno etiam morbo hic affectus et dysenteria et lienteria superveniunt. Verum avida quoque frigidae potio hunc morbum aliquando genuit.

---

1) Wiganus ad h. l. adnotat, Archigenem apud Aëtium (Tetr. III. serm. 1. cap. 37.) habere multa iis, quae apud nostrum leguntur de hoc morbo, similia. Non nego esse nonnulla, in quibus conveniant, nec tamen ausim affirmare, alterum alterum descripsisse, aut etiam secutum esse.

DE COLICIS.

Cap. VIII.

Colici nonnumquam intestinorum volvulo et torsione acute moriuntur. Morbi causae sunt quam plurimae. Signa, gravitas inter abstinentiam a cibo, quae in ea parte, quae afficitur, maxime urget: ingens pigritia: aegri segnes sunt, cibum fastidiunt, extenuati, insomnes, facie tumidi. Quod si prope lienem aegrotet colon, homo colore tingitur ex atro viridique permixto: at si prope iecur, albus atque viridis est; quae ob consensum propinqui visceris contingunt. Quodsi cibum assumserint, etiamsi is neque multus sit, neque qui inflationem facere soleat, valde tamen inflantur et spiritum transmittendi cupiditatem habent, cui vero exitus intercluditur: ructusque sursum impelluntur, qui neque ipsi viam inveniunt; et sicubi coacti prodeant, flatus supra erumpentes virosi sunt et acidi. Renes etiam et vesica per consensum afficiuntur, harumque partium dolor fit et urinae suppressio; in iis tamen non est vitium, sed alia aliorum loco eveniunt. Verum hac re longe magis mirum id est, quod ad testiculos musculosque cremasteres dictos improvisus descendit dolor. Medici non pauci consensum hunc ignorant; et eorum aliqui cremasteres exciderunt, quasi hi propriam mali causam in se continuissent; verum his quoque alia aliorum loco eveniunt.

Ex hoc affectu nascuntur abscessus malique moris ulcera: hydropes etiam et phthises, quae sanationem non recipiunt. Si quidem e frigore et crassis humoribus multaque glutinosa pituita morbus contrahitur. Quin etiam et aetate, et in regione frigida, et per duram hiemem exoritur.

DE DYSENTERIA s. TORMINIBUS.

Cap. IX.

Superiora intestina ad coecum usque pertingentia, tenuia ac biliosa, χολάδες vocantur. Ab his inferiora, quae crassa et carnosa sunt, ad principium usque recti intestini porriguntur.

Omnibus his innascuntur ulcera, horumque species communi *dysenteriae* nomine vocantur; ideoque varii sunt affectus. Etenim aliqua intestinorum superficiem tantum radunt et, quum excoriationem solum faciant, periculo carent: sed multo innocentiora

etiam haec ipsa, si in inferioribus intestinis consistant. Alia species est, quum ulcera paulo sunt profundiora; quae itidem boni sunt moris. Alia profunditatem habent, neque consistunt: sed exedentia sunt, phagedaenica, serpentia, et sphacelum inferentia et mortifera; quin etiam dum serpunt, circumroduntur venulae, et in ulceribus fiunt sanguinis destillationes. Maius aliud est genus ulcerum tumentes, asperas, inaequales, callosas durities referentium, instar nodi, quem in lignis reperimus. Haec sanationem aegre recipiunt: neque enim ad cicatricem facile perducuntur, et si quae factae sint, levi momento solvi possunt.

Dysenteriae causae sunt complures: praecipuae vero cruditas, frigora continua acrium ciborum assumptio, et *myttoti* (i. e. *pulmenti ex allio caepaque intritis*) aut caepae vel allii per se, aut carnium vetustarum atque acrium esca, quibus cruditas supervenit; idem facit humoris alicuius insueti potio, vel eius, qui κυκεών, vel istius qui βρυτέων appellatur et alia pocula, quae in singulis regionibus vini loco siti medentur; plaga item et frigus et aquae gelidae potio intestina exulcerant.

Deiectiones autem et signa cetera in aliis aliisque ulceribns alia sunt et alia. Nam si ista superficiem tantum attigerint, e superioribus intestinis feruntur tenuia, biliosa, odoris praeter eum, qui ab intestinis provenit, expertia. A ieiuno autem intestino exeunt coloris quaedam magis saturi et crocei et odoris foedi. Et interdum haec cum alimento liquato quidem illo, sed aspero; et stercorum odor, modo gravis est, et ulcera ipsa putrefacta: modo nullus est, nisi ab excremento ipso. Verum ab inferiorum intestinorum exulceratione aquosa quaedam, tenuia, sine odore profluunt; at si ulcera profundiora fuerint, humor saniei similis, subrubicundus, instar vini aut aquae, in qua caro lota sit; et haec modo per se, modo cum excrementis; quae ipsa modo humida, a liquore circumfuso dissoluta, sine bile et odore, modo compacta et sicca exeunt, sed ob humorem circumfluentem lubrica. Quodsi maiora sint et laeviora ulcera et in intestinis superioribus, biliosa prodeunt, quae tum partes, unde profluunt, tum eas, per quas transeunt, ipsumque adeo anum vellicant, quia bilis acris est, et eo magis, cum ab ulcere provenit: et vero pinguis quoque est bilis, tanquam adeps. Verum a profundioribus inferiorum intestinorum ulceribus sanguis descendit concretus ac crassus cum pituita, et carnosa quaedam non admodum pinguia intestinorum ramenta, eorumque partes etiam integrae his admiscentur. Interdum crassa prodeunt, alba, mucosa, adipis concisae similia, cum humore circumfluo; haec ab intestino recto veniunt. Nonnumquam mucosa tantum, pruritum moventia, parva, rotunda, mordacia egeruntur, quae hominem ad deiiciendum frequenter excitant et desidendi cupiditatem cum voluptate faciunt, quamquam paucissima tantum exeunt; id mali *tenesmus* dicitur. At ab intestino colo feruntur carnes rubicundae, grandesque, circumscriptionem multo maiorem

habentes; sin profunda sint ulcera etiam sanguis crassus faeculentus exit: odor quam in aliis gravior est. Quodsi serpant et exedant ulcera et nulla prorsus ratione coerceri possint, a superioribus non solum sature biliosa, sed etiam crocea, spumantia, faecum similia, nigra, quaeque herbam isatidem aut porrum referunt, supra memoratis crassiora, odoris tanquam putridi, deiiciuntur; alimentum quoque magis crudum, ita ut a dentibus cum voracitate paululum duntaxat comminutum videatur. At si inferiora erodantur, nigrae concretiones, et crassa quaedam carnosa, rubicunda, grumosa, ac nonnumquam nigra, alias omnibus modis variata, foetida, intolerabilia exeunt: humorque praeter voluntatem effluit. Nonnumquam oblongum quiddam in plures partes non divisum, sani intestini adinstar, deiicitur, multisque veritatem ignorantibus excreti ipsius intestini metum iniicit. Verum haec res ita se habet: intestinorum, uti ventriculi, tunicae sunt duae, quarum altera alteri oblique superincumbit; quando igitur harum connexio dissolvitur, interior tunica secundum longitudinem absistens foras exit, et exterior tantum intus remanet, carnemque contrahit et ad cicatricem perducitur, homoque sanescit ac sine offensa vitam agit. Id inferius intestinum tantum patitur, quippe cuius tunicae carnosae sunt. Quodsi e vase aliquo sanguis fluat, is flavus aut niger et sincerus fertur et concretio quaedam, latis aranearum telis similis, ei innatat; nam cum refrixerit, in grumos abit, neque sanguinem excretum hunc fuisse credideris; at ob immurmurationem multam cum spiritu maior quam pro effectu excretionis fit opinio. Excitatur etiam in colo puris abscessus, nihil quidquam aliis ulceribus internis magis inusitatum: etiam signa et pus et curatio ulcerum est eadem: sed si carnium quarumdam excretiones fiant, durae et contritae et asperis corporibus similes, abscessus mali moris esse significatur. Interdum a colo magna vis aquae, dysenterico more, profluit, quae res multos hydrope liberavit. Huiusmodi, ut summatim loquar, ulcera sunt in intestinis; et haec utique eorum est species, et eiusmodi excreta ab iis proveniunt, qualia supra descripsi.

Proximum est, ut quae in quibusque laborantibus symptomata occurrant, sive boni fuerint, sive mali moris ulcera, exponam. Itaque, ut generatim loquar, si excoriatio superficiem tantum occupaverit, sive in inferioribus sive in superioribus intestinis, homines febre ac dolore vacant, et sine decubitu per tenuem victus rationem, alius alio modo sanescunt. Sin ulcus innascatur, torsiones in superioribus fiunt mordaces, acres, quippe a bile; calor haud vehemens subinde accenditur, ut plurimum enim pus intus illis oritur: cibi concoctio imperfecta est, appetitus tamen non deest. At si inferioribus exulceratio inciderit, longe minus offendit quam ea, quae in superioribus fit: ipsa enim intestina multo sunt carnosiora. Verum si in superioribus ulcera innascantur cava et serpentia, febres oriuntur acutae, obscurae, in visceribus latentes; totius corporis algor, cibi fastidium, vigiliae, ructus foetidi, nausea, bilis vomitus, vertigo. Quodsi multa eaque bilio-

sorum effusio fuerit, torsiones continenter inhaerent et ceteri dolores increscunt; accedit virium languor et resolutio genuum: ardente febri extorrentur, siticulosi et anxii sunt, nauseant, nigra evomunt, lingua illis sicca est, pulsus exiguus, imbecillis, hosque omnia comitantur, quae in ulceribus perniciosis mortifera esse proposui: usque ad animi defectionem malo cardiaco laborant, quidam ita, ut ad se revocari non possint, sed hoc modo occumbant. Eadem mala inferiorum intestinorum erosionibus communia sunt, si ulcera serpant, neque profluvium coerceri possit; praeterquam quod tormina ac dolores sub umbilico inferius, ubi etiam ulcera sunt, percipiuntur; excretionum vero tales species, quales esse supra diximus. Quodsi initio exigua sint ulcera, neque intra tempus aliquod serpere incipiant, alia aliis superveniunt, quibusdam subsidentibus, aliis in verticem adsurgentibus: talisque fit ulcerum fluxus, qualis undarum in mari. Ceterum si natura valens exstiterit, eique medicus etiam subvenerit, a serpendo coercentur ulcera, neque mortis subest timor; dura tamen et tumida manent intestina, ac non nisi longo post tempore ad sanitatem perducuntur.

At profluvium sanguinis ab intestinis, si a magna vena aut arteria exeat, mortem infert, quam celerrime; neque enim manum admovere, aut locum attingere, aut vulneri medicamen adhibere possumus. Tum vero, etiamsi medicamento sanguinem suppresseris, homo non propterea in tuto collocatur; quibusdam enim ingens crusta decidens venae osculum latius patere fecit, tumque etiam in grumos abit sanguis, qui intus remanent, et morbus sanationem non recipit. Itaque incipientibus sanguinis profluviis mederi oportet. Hae cum instant, plerumque quibusdam indiciis, licet haud prorsus evidentibus, significantur; anxietas adest et molestia: loci gravitas, in quo ruptio futura est: sub ipsum ruptionis tempus, vultus rubor. Et, si vena recenter fuerit disrupta, potest plerumque facile ad integritatem perduci; at si iam diutius ante contigerit, aegrius sanescit ac tardius. Huiusmodi sunt intestinorum ulcera.

Oriuntur autem praecipue aestatis tempore: deinde auctumno, vere rarius: hieme minime. Pueris et adolescentulis diarrhoeae contingunt. Dysenteria iuvenibus et aetate consistentibus. Senectus aegre convalescit et ad cicatricem inducendam longum tempus requirit; at exedentia ulcera in senibus vix reperiuntur; neque vero sanguinis profluvium senibus valde usitatum [1]).

---

1) Operae pretium est cum hoc capite conferre quae leguntur apud Aëtium (Tetr. III. serm. 1. cap. 43.) ex Archigene desumta.

DE LIENTERIA, s. INTESTINORUM LAEVITATE.

Cap. X.

Si a torminibus latisque et admodum profundis superiorum intestinorum ulceribus cicatrices fiant crebrae, crassae, solidaeque, cibi ex his in inferiora transmittuntur liquidi et ab ea horum parte, quae nutrimento esse deberet, indiscreti; intestinorum enim raritas, per quam sursum alimentum, ut corpus nutriatur, permeat, a cicatrice occluditur: homo igitur nutrimento destituitur, decolorque fit et imbecillis. Nomen habet malum, — nempe quod a cicatrice intestinorum oritur, — *lienteria.* Et illo quidem in casu ex ulceribus provenit, alias vero intestina cicatricem non duxerunt, sed e consuetudine et usu intestina profluvium patiuntur: nam si calor in hisce refrigeratus neque cibum concoquat, neque is ad nutritionem per corpus diffundatur, sed propter imbecillitatem contineri nequeat, omni prorsus confectione alimentum vacat. Quodsi levis, neque stabilis, sed exigua tantum fuerit purgatio, affectum solvit simplex a cibo vomitus; sed si temporis spatio impingatur, atque fixa inhaereat horum causa, auxilii nihil proficit.

Affectum hunc diuturnus quoque morbus inducit: malus etiam corporis habitus, licet quis ex eo non decubuerit. Hydropes quoque in eundem aliquando feliciter transeunt, e malo quidem in aliud malum, sed posterius tamen priore minus grave est[1]).

DE UTERI AFFECTIBUS.

Cap. XI.

Uterus feminis est ad purgationem et partum utilis, multos autem gravesque morbos infert. Neque ulceribus tantum et inflammationi et fluori patet, verum etiam, si repente tota sursum feratur, celeriter occidit. Atqui de acutis at mortiferis, qui huic incidunt affectibus alibi conscriptum est. Mala vero diuturna sunt fluor duplex, duritia, ulcera, partim innocentia, partim maligna, totius aut partis prolapsus.

Fluor est aut ruber, aut albus: uterque ex adspectu patet. Ruber est cum exit sanguis huiusque species, flavus aut lividus, aut niger, — et tenuis aut crassus et concretus instar grumorum: in fluore albo humor exit puri similis, verus autem serum re-

---

1) Conf. Aëtius, Tetr. III. serm. 1. cap. ult. Forte nonnulla hic e nostro desumsit.

fert, vel albus est instar aquae, vel coloris e pallido flavoque, tanquam bilis; crassus vero est instar medicamenti, quod illinitur, aut sanies est tenuis foedi odoris; quin etiam grumi aliquando cum pure effluunt[1]). Sexcentae aliae species sunt inter has, quae secundum plus minusve tantum differunt. Fluxus circuitus aliquando singulis mensibus, tanquam menstrua purgatio, sed non ad praestitutum tempus, revertitur; non multus quidem sanguis; sed is per multos dies destillat: neque plures dies, sed tum e toto intermittit. Alia circuitus species est, cum praestituto quidem tempore fit prima mensis purgatio, verum non debita copia, sed bis terve quoque mense integro purgantur. Alia species est, cum singulis diebus exiguum indesinenter fit profluvium, cuius summa tamen intra mensem non exigua est: os enim uteri non committitur, sed apertum est et resolutionem quandam patitur, ita ut humor effluat. Sin multum idque sine intermissione exeat, femina sanguinis profusione interit. Notae sunt praeter materiae fluentis colorem ipsius color mulieris. Vigiliis premuntur, cibum fastidiunt, moleste agunt; imbecilles in rubro praecipue fluore et doloribus adflictatae; humor ipse in utroque genere graviter olet, sed modo magis, modo minus; nam si magna putredo subsit, albus magis foetet: sin erosio exasperetur, foedior est odor rubri. Utque summatim dicam, ater omnium pessimus est, deinde lividus; pallidus autem et albus et purulentus diuturniores sunt, minus tamen periculosi; et ex his ipsis pallidus deterior est, sed longe melior, si cum usitato mixtus fuerit; usitatus autem est ruber eiusque species. Re vera autem vetulas rubri plus offendunt, iuniores ex albis minus periclitantur; quin etiam his ipsis consueti minus nocent. Alia est fluoris albi species, ubi menstrua purgatio est albida et acris et pruritum cum voluptate excitat: exinde humor albus, crassus, seminique similis elicitur; id genus supra *gonorrhoeam muliebrem* appellavimus. Est autem uteri refrigeratio, ideoque humores retinere non potest; quin etiam sanguinem in colorem album permutat, si quidem ignis vi caret, qui colorem rubrum impertit. Similem huic affectum stomachus patitur, quando pituitam effundit; et intestina quoque, cum diarrhoea laborant.

In utero oriuntur etiam ulcera, quorum aliqua lata sunt, pruriginosa, quae conferta veluti excoriationem quamdam superficiei referunt: ex his pus erumpit crassum, inodorum, parcum: ulcera haec sunt mitia. Alia istis profundiora magisque noxia, quae dolorem aliquem movent, plus aliquanto puris effluit et deterius olent; sed neque haec tamen mali sunt moris. Sin altius adhuc descendant, et ulcerum orae durae sint, vel asperae, sanies quaedam foetida effunditur et gravior quam in prioribus dolor accedit, uterumque ulcus exedit: interdum soluta quaedam exit caruncula: id ad cicatricem non perducitur, sed temporis tractu mortem infert et *phagedaena* dicitur. Porro ulcera sunt

---

1) Possunt conferri quae ex Archigene desumsit Aëtius, Tetr. IV. serm. 4. cap. 65.

mortifera, si in his dolor increscat, et femina molestiis afficiatur: ex ulcere putridus quidam humor effluit vel ipsis aegrotantibus intolerabilis; idque tactu et medicamentorum applicatione exasperatur, et quovis medelae genere irritatur; uterique venae in tumorem assurgunt cum partium proximarum distentione. Id a peritis tactu, neque alio quovis modo, deprehenditur; adest autem febris, anxietas et totius corporis siccitas, quemadmodum in efferatis ulceribus; quin etiam *cancrorum* nomen obtinuit. Alia cancri species est, ubi nullum ulcus subest, tumor autem durus ac renitens: totum etiam uterum contrahit et vero dolores etiam sunt reliquarum, quas in consensum rapit, partium [1]. Ambae hae cancrorum species et diuturnae sunt et mortiferae: ulcus autem est illo, quod non exulceratur, et odore et doloribus, et in vita et in morte gravius.

Sede sua totus nonnumquam exit uterus, et mulieris femoribus incumbit. Malum profecto incredibile; uterus tamen ipse conspectui patet, neque huius rei causa talis est, ut non possit subinde contingere. Relaxantur enim membranae ilibus affixae, quae uteri ligamenta sunt nervosa; harum illae, quae uteri fundo inseruntur iuxta lumbos, tenues sunt: alterae iuxta cervicem eius hinc atque illinc ilibus adhaerescentes valde nervosae existunt lataeque, tanquam navigii vela: omnes igitur hae membranae relaxantur, quando foras exit uterus. Prolapsus hic ut plurimum occidit; fit enim ex abortu, et magnis concussionibus, et violento partu: quodsi non illico moriantur, vitam diu trahunt, conspicientes partes vulgo intus occultas et uterum in sinu foventes. Videtur interdum interior pars duplicis uteri tunicae a continuitate dissolvi: — duae enim sunt tunicae istius laminae transverse sibi incumbentes; — altera igitur illa abscedit ob fluxionem, aut ex abortu, aut partu violento, cum utero adhuc adhaerent secundinae: nam si hae vi extrahuntur, uteri tunica simul exiens..... at si femina mortem evaserit, in sedem suam regressa ei adamussim connectitur, vel paululum extra propendet, contegere enim eam potest mulier femoribus. Aliquando uteri osculum usque ad cervicem duntaxat prolabitur, sed rursus intro se recipit adhibitis suffimentis mali odoris, si uterus haec olfaciat: ipsa mulier quoque eum sursum attrahit, si odoramenta grata naribus admoveat: quin etiam obstetricis manu sensim reponitur, si placide comprimatur, medicamentis antea inunctis ad leniendum efficacibus.

---

1) Videantur quae ex Archigene excerpsit Aëtius, Tetr. IV. serm. 4. cap. 95.

DE ARTHRITIDE ET ISCHIADE.

Cap. XII.

Communis omnium articulorum dolor est *arthritis;* quem in pedibus *podagram* appellamus: in coxis *ischiadem:* in manubus *chiragram;* nempe si dolor non levis sit et e causa aliqua nuperrima oriundus, sed contra morbus clam longo tempore inhaereat, et levi occasione dolorque morbusque emicet. At si malum iam auctum omnes artus invaserit, est omnium simul affectus nervorum. Initium fit a nervis, qui articulorum ligamenta sunt, et ab iis etiam quotquot ex ossibus oriuntur et in ossa desinunt. Id in his utique mirandum est, quod ne minimum quidem dolent, etiamsi secentur, aut collidantur; at si per se condoluerint, eo nihil potest esse vehementius, non si constringantur vinculis ferreis, vel gladio saucientur, vel igne exurantur: nam et haec auxilia usurpantur ut gravioribus doloribus sint remedio. Quodsi quis dum membra dolent ea incidat, sectionis dolor, utpote minor a maiore obscuratur; vel si iste praevaluerit, voluptate afficiuntur et priorum oblivione. Hoc quidem fit in dentibus atque ossibus.

Causam quidem veram soli novere dii: veri similem tamen ipsi quoque homines. Est autem, ut summatim loquar, eiusmodi: quod valde densum est, id neque tactum neque vulnus sentit, quapropter ex his neque dolet: dolor enim est in in sensus exasperatione; quod autem densum est non fit asperum, adeoque doloris est expers. At rarum acuto sensu praeditum est et vulnere exasperatur. Quoniam vero densa etiam innato calore vivunt, et eiusdem caloris ope sentiunt, ubi substantialis causa fuerit, veluti gladium, aut lapis, substantialis pars rei, quae laeditur, non dolet, quum natura sit densa. Sin vero calorem innatum mala temperies occupet, sensus pervertitur. Hac de causa igitur sponte dolet calor, nempe ab interno impulsu sensus excitatur: cum vero alicuius rei natura praeter modum augetur, dolores oriuntur.

Arthritis aliis alias articulis infigitur: in quibusdam coxas occupat et plerumque in hac parte fixa manet; interdum etiam extremam manum vel imum pedem invadit, quo facto neque ad parvas partes transit; nam si morbus maiores partes occupet, quae eum continere possint, harum fines non egreditur. Sin autem ab exiguo aliquo membro initium sumserit, placida et inopinata fit accessio. In ischiade a posteriore parte femoris, aut a poplite, aut a tibia incipit: alias in coxae acetabulo dolor excitatur, posteaque in clunem aut lumbos impetum facit: et quidvis potius videtur esse, quam dolor coxae. Verum in articulis hoc modo oritur arthritis; magnum pedis digitum dolor occupat, tum calcis anteriorem partem, cui insistimus, ac dein in concavam pedis partem devenit, de-

nique intumescit malleolus. Causam mali non iustam laborantes afferunt; quidam novi calcei attritionem, alii longam obambulationem incusant, alii ab ictu aut calcatione ortum pronunciant: nemo autem causam internam memorat; neque vero, si quis veram commemoret, fidem aegrotantibus facit. Ideoque affectus insanabilis evadit, quia morbi principiis, cum is minimam habet firmitatem, medicus non resistit; at si spatio vires acquisiverit, cura omnis supervacanea est. Quibusdam igitur pedum articulis usque ad mortis diem inhaeret, quibusdam serpit in universum corporis ambitum; ut plurimum vero a pedibus in manus procedit; neque enim latum morbo spatium obferunt intermedium fines manuum pedumque; quum ambo sint eiusdem naturae, tenues nimirum et carnis expertes, externo frigori proximi et ab interno calore remotissimi: post cubitus genuque tentantur, deinde circa coxarum acetabula volvitur, demum transit ad thoracis dorsique musculos. Incredibile est, quam late vitium serpat; dolor ad cervicis spinaeque vertebras procedit, extremoque ossi sacro infigitur, haeque partes omnes simul et singulae per se dolent; quin etiam tendines ac musculi dolent atque intenduntur: maxillarum item temporumque musculi [1]); renes postea et vesica afficiuntur; quodque maxime mirandum est, nares tandem hominis auresque et labra tentantur; nulla enim pars est, ad quam musculi et nervi non pertineant. Cuidam homini indoluerunt capitis suturae, qui quidnam id esset quod afficeretur nescius, suturas describebat, obliquam, rectam, transversam et in priore et in posteriore parte capitis, tenuem dolorem ossibus infixum questus; etenim omnes ossium commissuras morbus invadit, perinde ac pedis manusve articulum. Callosi etiam fiunt articuli, qui primo tanquam abscessus habent, postea magis magisque condensantur, et cum humor penitus concreverit, durae sunt ossium extremitates, tophi demum albi solidique consistunt et in toto membro tubercula partim exigua, *varorum* instar, partim his maiora exsurgunt; humor autem crassus est et albus, grandini similis; morbus enim universum corpus occupat, frigidus tanquam grando. Quibusdam affectus hic videtur caloris et frigoris differentiam prae se ferre: nam alii illo laborantes alterutrum horum fugiunt, alios iuvat quod illis odio est, sed me iudice una causa est caloris innati refrigeratio, unus etiam est morbus. At si pars statim intumescat et calor adsit, refrigeratione opus est, et hanc operantibus delectantur: hanc autem speciem *calidam* arthritidem vocant. Sin in nervis dolor intus moretur, et caloris expers collabatur articulus, neque in tumorem assurgat, *frigidam* esse dixerim; in qua medicamentis calidis, ut revocetur calor, opus est: opus est autem plerumque valde acribus. Huic rei fidem facit, quod iisdem eadem non conveniunt: quod enim modo profuit,

---

1) E nostro magnam partem descriptam esse eorum, quae habet Aëtius (Tetr. III. serm. 4. cap. 6.), locos comparanti ultro constabit et vere monuit Wiganus. Non tantam video similitudinem cum Archigeneis ibidem cap. 1.

id alias obesse deprehenditur; atque, ut in summa dicam, calor in principio prodest, refrigeratio in fine. Calor enim collapsas partes in tumorem sublevavit et internum calorem evocavit, quo facto frigida requiruntur. Podagra vix quemquam continenter infestat, et interdum diu intermittit, quia tenuis est. Fuit etiam podagricus quidam, qui in Olympicis ludis remittente morbo cursus certamine victoriam reportavit.

Viri hoc affectu frequentius quam mulieres, sed levius tentantur; mulieres vero rarius quam viri, sed dolentius: quoniam id, quod extra consuetudinem, neque familiare est, ubi ex urgente aliqua causa valentius evaserit, violentiora quoque mala inducit. Aetas huic maxime opportuna est ab anno inde quinto et tricesimo; citius tamen seriusve ex cuiusque natura ac victus ratione contrahitur. Vehementes in his dolores excitantur, et symptomata accedunt doloribus atrociora; vel ex tactu sequitur animae defectio: motus impotentia est: cibi fastidium, sitis, vigiliae. Quodsi a malo recreantur, vitam quasi a morte conservati remissam agunt, intemperantes, simplices, hilares, munifici, in vita delicati: et ab altera parte, quasi rursus non evasuri ex morte, praesenti vita cum licentia perfruuntur. Multis podagra in hydropem, aliis in asthma transiit et ex his illi succedentibus non evitabilis mors est.

DE ELEPHANTE.

Cap. XIII.

Elephanti morbo cum bellua elephante multa sunt communia, quod attinet ad speciem et colorem, et magnitudinem, et vitae rationem; neque vero alii cuivis similis est, vel affectus affectui, vel animali animal. Etenim elephas ab aliis feris longe differt; primo enim maximus, crassissimus est: tanta quidem magnitudine, ut, si magnum quodvis animal alteri in turris morem superimponas, ea exaequet; crassitudine vero tanta, quantam animalia plura crassissima lateribus inter se coniuncta non exsuperent. Ceterum neque specie aliud quodvis magnopere refert; etenim omnes per universum corpus coloris sunt saturate nigri; cum equorum alii candidissimi sint, quales Rhesi equi Thracii; alii pedes albos habent, ut Menelai podargus; alii flavi, sicuti a Nestore commemoratae equae centum et quinquaginta: alii caerulei, ut cum Homerus, inquit, *in speciem mutatus equi, cui caerula in armis luxuriat iuba.* Idem videmus in bobus, idem in canibus, idem in reptilibus cunctis atque animalibus, quotquot in terra pascuntur. Elephantes tantum omnes sunt colore tenebricoso, et nocti et leto similes. Eorum vero species huiusmodi est: caput habet aterrimum, cum vultu latente super cervicem adeo brevem,

ut caput humeris insistere videatur, quamobrem id non in conspectum venit. Aures enim magnae, latae instar alarum usque ad iugula et pectus praetenduntur, ita ut hisce cervix atque humeri tanquam navigia velis occulantur. Cornua vero elephas habet mirifice candida colori admodum atro internitentia: ista nonnulli dentes vocant; haec sola in eo albissima sunt, neque ista candore exaequet quaevis vel candidi animalis pars. Et haec quidem ipsa non, ut in aliis corniger is animalibus naturaliter fieri solet, fronti ac temporibus innascuntur, sed in ore maxillaque superiore posita antrorsum spectant non ex toto recta, sed sursum versus recurva paululum, ut e recto cibum vorare possit, onusque simis dentibus attollere. Porro cornua haec ingentia sunt, quorum mediocria ulnum longitudine exaequant, alia multo grandiora, etiam ad duplicem usque magnitudinem. At in maxilla superiore prominentia quaedam a labro enascitur, longa, sine osse, tortuosa, quasi reptilis. In huius extremo bina sunt foramina, quae natura usque ad pulmones pertinentia, duplicis instar tibiae, terebravit. Hac fistula pro naribus animal ad respirationem utitur; hanc etiam loco manuum adhibet; poculum enim, si quando velit, hac prominentia corripit, idque comprensat adque adeo tenaciter servat, ut id ab illo nemo, nisi potentior alius elephas, vi extorquere valeat. Quin et eadem herbam ad pastum quaeritat, neque ore parvisque dentibus carnem edendo alitur; longos enim pedes habet, qui animal longe supra terram attollunt, item breve collum, uti supra diximus: quo fit, ut humi ore pabulari nequeat; ad haec cornuum ante os processus id ab herba distinet: itaque prominentia ista pabuli copiam subvehit et postea, quemadmodum manipulorum-ligatore, hac id complexus in ventrem detrudit. Recte veteres istam προβοσκίδα dixere, quia ante animal haec προβόσκεται, (i. e. *pabulum quaeritat*). Porro ob eandem causam neque de lacu, neque de flumine aquam ore haurire potest elephas; sed cum sitit, extremam quasi narem proboscidis aquae immergit: dein tanquam spiritum adducens pro aëre multum aquae attrahit: et ubi narem velut poculum impleverit, humorem ex ea in os uti flumen quoddam profundit: deinde aquam rursus assugit rursusque iniectat in os, donec ventrem navis instar onerariae impleverit. Corium habet asperum, crassissimum, tumoribus rimosis inaequale, longis quasi sulcis incisum, in eoque fissurae sunt aliae cavae transversaeque, aliae obliquae atque admodum profundae, in universum simile novali tertiato. Porro alia animalia pilos habent et iubas; elephas solus lanugine tantum vestitur. Ceterum huic cum reliquis animalibus aliae innumerae sunt discrepantiae: etenim instar hominis genua retro flectit, mammasque sicut foeminae prope axillas habet. Atqui supervacaneum videtur de animali hoc plura in praesentia scribere, quam quod faciat ad morbi discrimen ab elephante notandum et similitudinem, quae est inter morbum et animalis naturam. Affectum hunc aliqui *Leonem* appellant, propter supercilii similitudinem, quam postea tradam: item *Satyriasin* ob ma-

larum ruborem et effrenem atque impudentem coitus libidinem. Alii morbum *Herculeum* nominant, quoniam illo nullus maior est, aut valentior.

Vis itaque mali magna est ceterisque omnibus affectibus ad inferendam mortem longe efficacior; id etiam visu foedum est et sicut elephas bellua prorsus terribile. Porro ex eo certa imminet pernicies; etenim ex mortis causa originem habet: est enim innati caloris refrigeratio insignis, aut congelatio, quasi magna quaedam hiems, ubi aqna in nivem, aut grandinem, aut glaciem, aut gelu convertitur: haec autem est mortis morbique huius causa communis. Verum neque insignem quidem ullam in initio praebet sui notam, neque inusitatum quoddam malum hominem invadit: neque vero in superficie corporis apparet, ut id quispiam continuo animadvertere possit et incipienti occurrere; sed in visceribus tanquam occultus ignis delitescens succenditur, iamque internis partibus devictis in superficiem demum emicat, et a facie incipiens tanquam de specula longe lateque conspicuus effulget; aliis primo apparet in extremo cubito, aut in genubus, aut in manuum pedumve articulis. Ideoque de homine nulla spes est, quia contra principia morbi infirmissima medicus arte non utitur, ob aegrotantium negligentiam et calamitatis suae ignorantiam. Etenim segnes sunt, tanquam levi aliqua de causa, somnolenti, quieti, alvo sicci; quae neque sanis hominibus adeo sunt inusitata. At in incremento mali foedos odores exspirant ob internam spiritus corruptionem; cui rei aërem aut aliud quid extra corpus ansam praebere existimant. Urina alba, crassa et qualis iumenti, turbida. Cibi crudi et inconcocti in corpus digeruntur; ac ne hoc quidem percipiunt curantve; neque enim, etiamsi omnino non concoxerint, hoc sciunt; perinde est cruditas et concoctio eiusmodi; neque enim coctio talis, ut in utilem et convenientem succum alimentum mutet, esse consuevit; sed facilis est distributio, quia morbus velut ad sui nutritionem rapaciter inconcoctum alimentum attrahit: hinc fit ut inferior venter illis sit siccus. Tumores alii prope alios assurgunt, nondum continui, sed crassi atque asperi et tumorum intervalla fissuris dividuntur, sicut elephanti corium. Venae latae, non ob sanguinis abundantiam, sed propter cutis crassitudinem. Neque multo post malum penitus insedisse declaratur ex aequali totius corporis intumescentia. Crines in omni parte praemoriuntur, manubus, femoribus, tibiisque: itemque in pube mentoque: rari etiam in capite capilli: plerumque vero praematura canities et calvities repente ingruunt: et intra tempus exiguum pubes cum mento glabra est, aut si pauci remaneant capilli, adspectu turpiores sunt, quam si defluxissent. Cutis in capite alte dehiscit; rugae insunt frequentes, profundae, asperae. Tumores in facie duri, acuti, in vertice nonnunquam albidi, iuxta basin viridiores. Pulsus exiguus, gravis, segnis, tanquam per coenum aegre se promovens. Venae in temporibus et sub lingua elatae; alvus biliosa. Lingua varis grandinosis aspera, neque incredibile est, totum corpus huiusmodi tuberculis scatere;

si quidem in victimis humores vitiatos habentibus caro quasi grandine repleta est. Sin ex intimis partibus morbus plurimum erumpat in extremisque appareat, digitos occupat impetigo: genua pruriunt et ea homo cum voluptate scalpit: mentum nonnumquam impetigo circulo complectitur: et cum tumore non ita grandi malae rubent. Oculi caligant et coloris sunt aenei; supercilia crassa, glabra deorsum gravata prominent et contractis horum intervallis intumescunt: color eorum lividus, aut niger: ipsa vehementer adducuntur oculosque contegunt, ut in iratis fit leonibus; itaque morbus *Leoninus* dicitur; quamobrem aeger non elephanti tantum aut leoni est, sed etiam nocti oculis tetrae similis. Nasus tumoribus atris asperisque occupatur: labia crassa et prominentia, quorum inferius livet: nares praelongae: dentes non candidi quidem, sed tales esse videntur propter atrum reliqui corporis colorem: aures cum nigritie quadam rubent, inflexae et auribus elephantorum similes sunt et solito grandiores apparent: ulcera in aurium basi pruriginosa, e quibus sanies effluit. Totum corpus rugis asperis exaratur et fissurae, tanquam nigri sulci, in cutim alte descendunt; ideoque *elephas* morbo nomen est; plantae calcesque usque ad medios digitos hiant. Quodsi malum vehementius adhuc increscat, tumores exulcerantur: et in malis, mento, digitis genubusque foetida et insanabilia oriuntur ulcera, quorum alia super alia insurgunt, in aliisque alia subsidunt. Interdum ante hominem membra ipsius emoriuntur atque excidunt, nasus, digiti, pedes, pudenda manusque integrae; neque enim pestis ista aegrotantem turpi vita doloribusque vehementissimis ante liberat quam hominem membratim discerpserit: sed instar belluae elephanti longaeva est. Quodsi membrorum repentinus fuerit dolor, multo acerbius affligit modo has, modo illas partes vago more invadens; cibi cupiditate non vacant, sed nullum habent gustum, neque in edendo aut bibendo voluptatem ullam capiunt: omnia aversantur et oderunt: corpus non alitur: veneris libido rabiosa est. Adsunt lassitudines spontaneae; membra singula pondere quodam premi videntur, hominemque vel minimi artus gravant. Porro corpus re quaque offenditur: non balneis delectatur, non horum abstinentia, non cibo, non inedia, non quiete, non motu; etenim omni parti morbus penitus insedit. Somnus tenuis propter somniorum visa vigiliis molestior: ingens spirandi difficultas: suffocatio, quasi laqueo strangularentur; atque hoc modo quidam e vita excessere, ad mortem perpetuo usque oppressi somno[1]).

Itaque cum huiusmodi sint, quis non eos defugiat, aut quis non aversetur, licet illorum vel pater sit, vel filius, vel frater? siquidem metus etiam subest, ne vitium ex contagione communicetur. Propterea multi in montes ac deserta viros amicissimos expo-

---

1) Videantur ad hoc caput quae ex Archigene apud Aëtium (Tetr. IV. serm. 1. cap. 120.) sunt ducta. — Hic quidem tanta convenientia, ut quin alter alterum imitatus sit non dubium censeam.

posuere; nonnullis ad aliquod tempus horum inediae subvenientibus, aliis non item, cum eos emori vellent. Memoriae proditum est, quendam ex his, qui in desertis commorarentur, viperam, quam e terra prorepentem conspexerat, sive fame coactum, sive affectus adeo pertaesum ut malum malo commutare vellet, vivam devorasse, neque vita prius migrasse quam omnia sibi membra computruissent atque excidissent. Alia fama est, vidisse quempiam viperam, quae cum in dolium musti repsisset et ex eo ad satietatem combibisset, id rursus exspuerit multumque una cum musto veneni effuderit. Postquam autem vipera in musto exstincta est, homo ex eo avide largeque hausit, ad finem vitae pariter et affectus pervenire cupiens. Cumque satiatus esset inebriatusque, humi primo iacebat, quasi moribundus; postea cum e sopore ac temulentia exsurrexisset, homini primo capilli defluebant; deinde digiti unguesque: ac postremo omnes contabescebant artus. Quoniam vero vis adhuc inerat, virum natura tanquam ex ortu rursus effinxit; alios ei crines, ungues novos puramque carnem enutrivit; ipse vero cutim antiquam tanquam serpentis senectam exuit, ad aliud quasi vitae exordium, novi instar hominis revocatus. Haec quidem fabula neque plane veri similis, neque omnino tamen improbabilis; etenim malo malum pulsum fuisse haud incredibile est: naturam vero ex remanente vitae scintilla hominem redintegrasse non ita a ratione abhorret, ut id prodigio simile videri debeat.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CURATIONE ACUTORUM MORBORUM.

LIBER PRIMUS.

INDEX CAPITUM.

PROOEMIUM.

Acutorum morborum curatio coniuncta est cum specie signorum, quae tradidi in libris ante conscriptis. Quaecumque igitur in febrium medicatione fieri debeant secundum earum differentiam morborumque speciem et in ipsis varietatem, horum plurima in tractatu de febribus explicabuntur. Quotquot autem acuti contingunt morbi cum febribus, uti phrenitis, aut sine febribus, ut apoplexia, eorum duntaxat hoc loco curationes exsequor; idque ne vel errores admittam, vel oratione supervacanea utar, si alia aliis locis conscripsero. Initium vero idem, quod in affectuum enarratione cepi, idemque esto finis.

CURATIO PHRENITICORUM.

Cap. I.

Cubare oportet aegrum in aedibus modicae amplitudinis aërisque temperati[1]; hieme quidem in loco tepido: aestate autem in frigido et humido, vere et auctumno tempestati rem accommodare. Postea conquiescere iubere et ipsum aegrotantem quique in domo versantur cunctos: nam strepitu facile irritantur phrenitici, et vero hinc vehementer insaniunt. Parietes laeves sint, aequales, non eminentes, neque stramentorum coloribus neque picturis exornentur: picturati enim parietes mentem iacentium perturbant: si quidem ante oculos vanas quasdam imagines accipiunt quaeque non exstant tanquam eminentia contrectant, et inanis quaelibet occasio ipsorum manus e lecto provocat. Lecti longitudo et latitudo sit mediocris, ut neque in ampliori corpus iactitent, neque ex angustiori decidant. Stragula sint laevia, ut ne floccos legere in mentem iis veniat; et etiam mollia, durum enim cubile nervis inimicum est; inter ceteros vero praecipue phreniticis nervi laborant iisque frequentissime contrahuntur. Ingrediantur viri amicissimi

1) « Haec, inquit Wiganus, a principio capitis Aretaei verbis, sed omisso eius nomine, expressit Aëtius (Tetr. I. serm. 2. c. 2.) pauca proxime sequentia praeterit, pauca deinde rursus exscribit; aliqua postea, vel de suo vel aliunde petita, interserit et alia demum ex Aretaeo passim excerpit."

sermonibusque et alloquiis utantur haudquaquam iniucundis, nam in omni re oblectari debent, iique maxime, qui cum dementia iracundi sunt. Num vero in tenebris, an in luce iacere debeant, ex morbo coniicere oportet; nam si ad lucem exasperentur, quaeque non adsunt imaginentur, vel vanas imagines accipiant et in universum lucem et quaecumque in luce sunt horreant, obscuro loco eos continere praestat, sin minus, lucido, Bonum vero signum est, ubi ad lucem redierit iis mens et remiserit insania. Abstinentia ne diuturna sit; cibi humidiores sunto paucioresque et continui; nam cibi ad mentem demulcendam prosunt. Cibi exhibendi tempus esto, cum remiserint ambo, et febris et delirium. Quodsi per inediam furant, neque febris decreverit, cibos dare utile est, qui in febre quam minime offendant. Expedit utique, ut febris ac furor, et in accessionibus et in remissionibus, concordent.

Quodsi dandi cibi opportunitas adsit, in primis considerandum est, an sanguinem oporteat detrahere. Itaque si ab initio primo aut secundo die delirium cum febre accesserit, vena cubiti media potissimum incidatur; vel etiam, si tertio aut quarto die furor invaserit, neque ultra [1]) primum dierum criticorum circuitum, venam oportet incidere. At si post tempus sanguini mittendo aptum, sexto scilicet, vel septimo die, incipiat, omittenda venae sectio est: nam [2]) multo ante iudicationes in morbis acutis vacuare oportet, vel purgare, vel ceteris, quae corpus irritant, uti. Verum in mittendo sanguine cave ne multum detrahas, etiamsi venam in principio seces; nam phrenitis facile transit in syncopen. Sin aeger valde plenus ac iuvenis sit, et ante morbi initium multum ederit, aut largam vini copiam hauserit, non iam ex ratione phrenitidis, sed etiam citra delirium multum sanguinis his detrahere expedit, multo autem minus, si hi ipsi phrenitide laborent. Ceterum vena in his tutius secari potest, si morbus non a capite, sed a praecordiis initium duxerit: praecordiis enim vitae principium inest: caput vero sensuum nervorumque originis locus est, sanguinemque a corde potius attrahit, quam aliis membris impertit. Si caput igitur affectum est, vena cubiti secari non debet; nam in hisce affectibus sine gravi noxa vasa exinaniri nequeunt. Quodsi vires detractionem sanguinis satis copiosam sustinere valeant, semel simulque mittatur, ne inter primae et secundae detractionis spatium alimenti offerendi pereat occasio; si quidem phreniticis febres continuae inhaerent, quaeque non longas remissiones, sed breves et obscuras levationes recipiant. Sed si ante satis largam sanguinis missionem defecerit aeger, secunda detractio in proximam remissionem differenda est, nisi ea multo post ventura sit; quodsi futurum est, vires odoramentis ac faciei tractationibus pedumque compressione revocare

1) Primus dierum criticorum circuitus quarto die comprehendi existimatur. Cf. Hipp. Prognosticum.
2) Cf. Hipp. Aph. I. 20.

oportet et sanguinem protinus detrahere. Quantum vero mitti debeat, vires ostendent.

Cibus quidem cunctis febricitantibus humidus est[1]) aptissimus. praecipue vero phreniticis, quippe qui sicciores sunt, quam si febre sola laborarent. Mulsum vero praestandum, si non biliosi sint, nam id a biliosis aegre concoquitur. Alicam elotam cum aqua convenit exhibere, vel mulso: vel etiam ex his sorbitiones simplices, quales cum satureia, vel apio, vel anetho incocto utiliter propinantur: nam haec et respirationem facilem efficiunt et movent urinam; atqui phreniticis prodest urinae excretio. Olera omnia conveniunt, ac praesertim malvae: nam earum lentor et ad laevandam linguam asperamque arteriam et ad stercorum depulsionem proficit; bona sunt etiam beta, blitum et silago, et matura cucurbita, et quidquid fuerit suo tempore optimum. Ptisanae cremor primo quidem liquidissimus, ut minus alat: sed sensim crassior, quo longius morbus processerit. Verum in[2]) iudicationibus et paulo ante iudicationes cibus subtrahendus est. At si morbus in longinquum protrahatur, cibos non subducere sed alimentum ex frumento dare oportet, ut ne vires aegro deficiant; quo tempore extremis etiam animalium partibus et avium carnibus in humore liquefactis plerumque opus est: hae enim inter coquendum optime dissolvi debent. Ex piscibus saxatiles ceteris praestant: omnino tamen qui in quaque regione optimi fuerint deligantur: alias quippe regiones alia piscium genera melius producere vulgo receptum est. A fructibus vinosae naturae abstinendum, quia caput et praecordia inflammant; sin ea propter virium atque stomachi imbecillitatem dari debeant, veluti poma in mulso elixa vel in adipe tosta exhibeantur: cetera cures aqua calida temperare, si ista confirmandi stomachi gratia tantummodo exhibeas; sin ad reficiendas etiam vires, quod in iis vinosum est non admodum dilui oportet. Haec sit utique, ut in summa dicam, victus ratio.

Caput autem, ut refrigeretur, contritae olivae immaturae oleo perfundendum; id enim in phreniticis calefieri non amat. Quodsi aegrum vigilia premat eique imagines obversentur, olei istius et unguenti rosacei primo pares portiones misceantur: sensim vero plus rosacei ad adstrictionem refrigerationemque capitis adiiciendum. At si mens etiam conturbetur et alienetur vox, serpylli comam oleis incoquito hederaeque aut herbae sanguinalis succum affundito. Quodsi delirium vehementius exardescat, peucedanum quoque ac spondylium oleis incoquantur et instilletur aliquid aceti: etenim vaporibus haec calorique difflando et humoribus crassis dissolvendis apta sunt, quae res delirii causam praebent. Inter haec autem cavendum est, ne perfusio in cervicem atque tendines descendat, quia tendinibus nervisque inimica est. Perfusionis numquam non occasio est, praeterquam in accessionis initio; parcius tamen in incremento adhibeatur, sed plurimum in vigore,

1) Hipp. Aph. I. 16. 2) Hipp. Aph. I. 19.

cumque prorsus insaniant, tunc maxime perfundantur; idque aqua etiam valde refrigerata aestatis tempore, hieme vero tepefacta. Porro ad furorem leniendum posca aut conyzae decocto cum spongia facies fovenda est: deinde vultus auresque una et nares unguento oenanthino, aut crocino inungendae.

Eadem somnum quoque inducunt; nam si tota nocte pervigilent neque interdiu dormiant, oculique prorsus intenti instar cornu rigeant, aegri vero sese iactitent et e lecto consurgant, somnum illis et quietem moliri oportet; primo per capitis perfusiones ex rosaceo unguento mero aut amaracino, cum hederae aut serpylli succo, aut etiam meliloti decocto. Magis autem soporiferum est papaver, in oleo elixum ad capitis perfusionem, aut ex aqua faciei cum spongia impositum. Ipsa quoque papaveris capita recens decerpta pulvinaribus debent subiici; si quidem spiritum tenuem siccumque madefaciunt et incrassant et nebulam quandam sensibus offundunt: nebula vero grave quid et torpidum est et initium somni facit. Sin valentioribus auxiliis aeger indigeat, ipsa papaveris lacrima fronti cum aqua illini potest et naribus inungi et auribus infundi. Pedes cum oleo molliter contrectentur; demulceatur caput: prodest etiam tempora praecipue et aures scalpere, quod in feris quoque iram ac furorem comprimit. Porro somnum faciunt usitatae cuique res; nautae, decubitus in cymba et in mari circumvectatio, et littorum sonus, et undarum murmur, et fremitus ventorum marisque, et navis odor; musicae studioso tibiarum inflatio exercitationis gratia in silentio, aut citharae lyraeve tractatio cum cantu; ludi magistro cum puerulis colloquia aut puerorum recitatio; aliis item alia somnum inducunt.

Ceterum praecordiis et ventri, si inflammatione et duritie intumescant, olivae oleam maturae admovere convenit; id enim crassum et viscidum est et calefaciens, hoc igitur apte adhibetur in inflammatione, sed et anethum aut conyza incocta sunto; quod si flatus quoque subsit, cymini et apii semina et quaecumque urinam flatusque eliciunt indere commodum est; omnia haec vero simul, addito etiam nitro per cribrum transmisso, sunt inspergenda. At si iecur affectum sit et doleat, lanas ab ove succidas accipito; oleum vero omphacinum aut rosaceum; et sapam Graecam vel Creticam admisceto, hisque incocto meliloto omnibusque in unum succum confusis iecur perfundatur. Lieni vero applicetur oleum cum aceto; vel si maior quam antea videatur, posca et pro lanis mollis spongia: his enim lienis mirifice delectatur atque emollitur. Porro si praecordia intro et sursum reducantur, et circa haec intendatur cutis, olei loco, aut cum eo paribus portionibus mixtum et in crassitudinem redactum optime facit butyrum; incoquantur autem conyza et rosmarinus, nec vero anethum incongruum est.

Quodsi tempus fuerit cataplasmatis admovendis, olea iisdem locis eadem adhibeantur; et materia sit ex lini semine, et foeno Graeco, et hordei tenui farina; commoda etiam

sunt fabae et ervum, si venter intumescat. Milium quoque torrefactum, sacellis inditum, leve ac molle fomentum est; idque permolitum una cum melle et oleò et lini semine utile praecordiis cataplasma est. Flores autem et herbae et semina, quae in perfusionibus praecepi, eadem in cataplasmatis sunto. Mel vero et cum his convenit ad medicamentorum siccorum coactionem et aridorum commixtionem et ad calorem diutius conservandum; quin et per se bonum est pro cataplasmate semicoctum; et pro perfusione, si humore aliquo liquetur; emollit enim et calefacit et urinam flatusque elicit et inflammationes mitigat. Eadem enim et his plura ac maiora mulsum epotum efficit, in asperam arteriam et pulmonem, et thoracem, et ventrem subiens.

Alvus autem glandibus aut illitionibus continenter irritetur, — nam plerumque sicca est, — tam ut a capite revellatur materia, et vapores in pectore difflentur, quam ut e ventre stercora excernantur. Quodsi per multos dies adstricta maneat alvus, eam oportet aqua mulsa et oleo nitroque ducere.

Quodsi per haec inflammationis vehementia non magnopere remiserit, ad eam partem, ubi inflammatio urget maiorque apparet, admoveatur cucurbitula cum cutis incisione: applicetur autem una aut altera, prout ex locis inflammatis ac virium ratione significari videbitur; ex iisdem quoque sanguinis detrahendi mensuram coniicere oportet; nam ex nimia detracti copia sequitur syncope. Porro in unum alterumve diem eadem esto perfusio; tertio autem ceratum cum aliquo ex oleis in perfusione adhibitis imponatur; postea, sicubi inflammatio adhuc subsit, applicentur epithemata ex hyssopo et foeno Graeco mulsae incocto, et resina terebinthina ceraque: olea vero iisdem locis eadem. At si per haec nihil quicquam mitigetur delirium, caput tondere necesse est; si perquam longi fuerint crines, primo ad dimidium, sin breves, ad cutim. Postea refectis interim viribus, vertici imprimatur cucurbitula et mittatur sanguis; alia tamen sine ferro dorso prius affigatur.

Quum vero in acutis morbis omnibus pectori etiam mederi oporteat, quippe quod cum corde et pulmonibus plurimum afficitur, primo ab urgente spiritu modo calido, modo frigido, praeterea febre ardente ac tussi et humorum depravatione nervorumque communione, et stomachi noxa, nec non membranae costas succingentis septique transversi vitio, — cor enim, si maiore aliquo malo affligatur, nullo modo sanescit, — in phreniticis quidem ista omni ratione relevari debent. Etenim ex aliquo nonnumquam in pectore vitio oritur delirium, spiritusque siccus et calidus emittitur, sitis acris, fervor intolerabilis, quia omnia ad thoracem confluunt; vitium autem ex nativo calore perverso provenit, graviusque et molestius fit, omnium ad pectus affluxu; extrema enim sunt frigida, hisque ipsis superius positum est pectus. Huic itaque humectatione et perfrigeratione succurratur. Perfusio fiat ex oleo cum chamaemelo nardove incocto: aestate ex

sapa Graeca. Ac si epithematis uti convenit, palmulae vino austero intinctae, deinde levigatae et in placentam cum nardo, farina et oenanthe contritae, cataplasma facient pectori non ingratum. Refrigerant etiam mala cum mastiche et meliloto contusa, quae omnia cera nardoque excipiantur. Sin stomachus etiam torpore et fastidio laboret, absinthii succum aut comam una cum his terito, eoque, postquam oleo inferbuerit, praecordia irrigato. Absinthii quoque infusio aut succus ante cibum potui offeratur; infusionis circiter duos cyathos; amari vero succi unus cum cyathis aquae duobus. Quodsi stomachus ardoribus etiam conflictetur, neque id ex morbi ratione proveniat, sed ex ipso, utpote qui acribus salsisque humoribus aut bile mordeatur sitique arescat, lac aquae mixtum inter alimenta propinetur, lactis circiter dimidium heminae cum aquae cyatho uno; huius quoque plurimum sorbere expedit et nonnihil cum pane assumere.

Verum si et ipse homo febre ardente peruratur, sitisque et molestia accedat cum furore et aquae gelidae desiderio, frigida indulgeri potest, minore tamen copia quam in febre ardente sine phrenitide, nam in his timendum est de nervis; tantum itaque detur, quantum ad recreandum stomachum suffecerit: paululum autem satis est, quia phrenitici parum bibunt.

Quodsi in syncopen quoque delabantur, — nempe hoc quoque contingit, viribus exsolutis et homine sudoribus diffluente omnibusque extrorsum humoribus prorumpentibus et robore spirituque soluto, adeo ut iam delirii non sit habenda ratio, sed ut metus sit, ne in vaporem humoremque homo colliquescat, — unicum a vino subsidium est, quod in substantia celeriter alit, et usque ad extrema ubique permeat, robori robur adiicit, spiritum torpentem excitat, frigus calore temperat, humorum redundantiam comprimit, extrorsum erumpentia atque diffluentia coercet, ad haec odore suave ac iucundum est, ad confirmandas vires vitamque restaurandam valens et ad mentem in furore mitigandam efficacissimum; — haec utique omnia praestat vini potio. Animus namque delitus conquiescit, ipsique sponte ad reficiendas vires nutriuntur et cum voluptate spiritum ducunt.

Quod si morbus iam in vetustatem protrahatur, febrisque lenta inhaerescat, delirium vero iam in fatuitatem transeat, praecordia autem non ita multum vel tumore vel inflatione vel duritia vexentur, sed in capite potissima sit mali causa, hominem audacter oportet lavare eique caput frequenter perfundere. Ita enim corporis habitus irrigabitur et in capite perspiratio fiet et in universo corpore exhalatio. Atque hoc modo siccitas retunditur, sensusque nebula ei offusa purgatur, mensque stabilis et confirmata permanet. Haec autem morbi decedentis indicia sunt.

CURATIO LETHARGICORUM.

Cap II.

Lethargici in luce et contra lumen iaceant: morbus enim caligo quaedam est; et in loco tepido potius contineantur, nam innatum frigus causa est affectus. Lectus esto mollis: parietes picturis ornati sint, stragula variegata: omnia adsint, quaecumque visum irritent. Adhibeantur colloquia: pedes contractentur atque comprimantur: membra vellicentur et scalpantur. Quodsi altus urgeat sopor, vociferandum est: cum iracundia increpandus aeger et iis, quae timere consuevit, exterrendus, hominique annuncianda quaecumque concupierit, vel exspectaverit; omnia ad vigiliam faciendam, contra quam in phreniticis.

Porro de lethargicorum evacuatione sic sentire oportet. Quodsi alteri morbo, ut phrenitidi, succedat lethargus, nec secanda vena est, neque ex ullo loco multus detrahendus sanguis. Alvus autem lotionibus subducatur, non modo ad excernenda stercora, verum etiam ut a superioribus partibus aliquid revellatur et a capite derivetur; salis igitur nitrique multum insit; maxime quoque proderit castoreum inspergere, quoniam in lethargicis imum intestinum friget et quasi emortuum nihil excernit. Verum si non ex alterius morbi successione, sed per se lethargus coeperit et aeger sanguine plenus esse videatur, vena cubiti secetur; sin aquosa fuerit pituita, vel aliis humoribus repletus, hominem inter initia purgare oportet cneoro cum ptisana, aut nigro veratro cum mulsa, si id velis mediocriter efficere; at si copiosius, *hierae*, quam vocant, drachmas duas ieiuno dato cum mulsae cyathis tribus. Ac tantisper exspectans, quoad confecta fuerit purgatio, cibus, si opportunum videatur, exhibeto: sin minus in posterum diem alimentum differ. Vespere interdum hierae drachma in aquae vel mulsae soluta cyathis duobus opportune dari potest.

Inedia obest, obest etiam cibi copia. Itaque exiguo cibo singulis diebus oportet uti; longa vero abstinentia fugienda est, quia stomachus refectione et calefactione per totum diem continuo indiget. Porro cibus attenuans esto atque fluxilis, ex iusculis magis quam ex leguminibus constans: ista vero ex gallina fiant, aut conchyliis. Herba vero mercurialis concoquatur et aceti aliquid adfundatur, si quando cremore ptisanae forte utendum sit. Succis autem iniiciatur foeniculum et apium, vel horum semina; facilem enim reddunt spiritum et urinae movendae apta sunt. Porrum quoque acrimonia sua proficit et brassica cum oleo et garo. Optime facit etiam ad flatus et urinam eliciendam cyminum dulce cum brassica: vesica enim et alvus per totum morbi decursum sollicitari debent.

Perfusiones capitis eaedem adhibeantur, quae in phreniticis; nam utrisque sensus vaporibus replentur, quos refrigerando adstringendoque oleo rosaceo atque hederae succo propulsare necesse est; aut per transspirationem extenuantibus exhalare, ut serpyllo ex aceto cum oleo rosaceo. At si nervi etiam doleant frigusque totum corpus, multo autem magis partes extremas, occupet, caput et cervicem castoreo cum oleo anethino inungito perfunditoque; et eodem cum oleo sicyonio, aut gleucino, aut vetere inungatur spina dorsi et artus superiores a humero inde, inferiores ab inguinibus. Iisdem etiam irrigetur vesica, quae et tanquam nervus afficitur et tanquam urinae iter laborat, et humorum insuper acrimonia versatur, si quidem urina biliosa est. Quodsi increscat tremor et convulsionis periculum adsit, oleum sicyonium necessario etiam capiti est adhibendum: parca tamen sit inunctio. Ac si in praecordiis excitetur etiam inflammatio, cum inflatione et cutis tensione, vel si ista intro reducantur et cava fiant, perfusiones et cataplasmata eadem applicentur, quae in phreniticis proposuimus.

Cucurbitula minime uti oportet, si aeger a phrenitide in hunc affectum inciderit; quae securius tamen adhiberi poterit, si ab initio hic invaserit. At si lingua nigrescat tumorque in praecordiis indicium praebuerit sui, haec necessario admoveri debet. Postquam autem spatio temporis, evacuatione purgatis sensibus, morbum homo facilius tolerare incipiat, cucurbitula vertici capitis applicetur: nam hoc in loco sine ulla virium offensa, evacuare possumus.

Flatus quoque per superiores inferioresque partes educantur; lethargus enim flatus et in cavis et in toto corpore contrahit ex ignavia, et segnitie, et animi languore: hos autem discutit motus ac vigilia. Itaque ruta viridis cum melle et nitro contrita illini potest; cum his vero flatus magis elicit adiectae resinae terebinthinae pars una. Eosdem provocat fomentum, aut cum lanis sordidis et calentibus, aut cum panniculis veteribus, aut cum spongia ex aqua, in qua hyssopus, aut origanus, aut pulegium, aut ruta sit incocta. Eosdem expellunt quaecumque ante cibum ad pituitam atque bilem e stomacho et intestinis educendam bibi solent; ut hyssopus in mulsa elixa, dictamnum Creticum et origanus: item acria sunt, sed flatus et urinam educunt, et incidunt, adiantum et gramen.

Quodsi manuum atque capitis tremor urgeat, castorei semidrachma cum mulsae cyathis tribus ad plures dies propinetur. Id si aeger bibere non sustineat, ad perfusionem utile est cum olei cyathis tribus, in quo ruta inferbuerit. Huius autem pondus duplum imo intestino immittatur, idque per plures dies fiat. Praeter utilitatem vero, quae ex hac re provenit, — nam flatus sursum et deorsum expellit et in quibusdam urinam atque stercus elicit, — si castoreum potione sumtum per omne corpus discurrat, nervos stabiles ac robustos efficit, habitum in calidum siccumque permutat et morborum constitutionem invertit. Idem quoque maxime prodest naribus inspiratum: etenim flatus ster-

nutamentis expellit; ac, prout urinam vesica, ita nares mucum excernunt. Hoc autem efficit miti calore, praestatque eo nomine ceteris medicamentis ad excitanda sternutamenta efficacibus, piperi, helleboro, struthio, euphorbio: nam haec ad primum atque ultimum tactum immitia sunt et caput sensusque perturbant; castoreum vero calorem paulatim movet. Et vero capiti praesertim idoneum est, quia nervi illinc quaquavorsum pertingunt: castoreum nempe nervorum morbis medetur. Ceterum id alicui supra dictorum, aut aliquibus admiscere, non iniucundum est. Quodsi enim admixtum sit, ista non statim praeter modum caput perturbant, sed sensim longo tempore calorem incendunt.

Nares humectandae sunt irritatione per odores acres quidem ad sensum, calidis vero potestate: veluti ipsum castoreum, aut satureia, aut pulegium, aut thymum, et ista aut viridia, aut arida aceto perfusa.

Pedes atque genua medicamentis acribus illinantur; materia esto, quae sensim calefaciat ac mordeat: nam utriusque facultatis indigent lethargici ad calorem et vigiliam excitandam. Itaque primo urticis crura flagellentur, etenim harum lanugo adhaerescens non admodum diu permanet, et pruritum ac dolorem haud molestum infert, sed mediocriter partes stimulat, easque in tumorem attollit et calorem provocat. At si haec vehementius efficere desideres, limnestidis et euphorbii pares portiones cum oleo gleucino membris inungantur; prodest etiam maxime scillae crudae tunicis ea perfricare: id autem facere oportet postquam oleosum omne deterseris de membris: nam acre quodvis minime mordax est cum unguine, nisi id ex medicamentis huic rei idoneis conficiatur, quale est cyprinum, et gleucinum, et sicyonium. Quodsi post haec sopor adhuc altus urgeat, silvestrem oportet cucumerem cum aceto contritum et sinapi aequae portioni in polentam redactae mixtum superimponere. Id autem acre cataplasma est et celeriter ruborem excitat, celeriterque partes in tumorem attollit: quodsi iam timor subsit, ne pustulas ac vulnera inferat, cataplasma frequenter attollendum est et videndum, ne quid eiusmodi contingat. Haec utique quolibet morbi tempore, praeterquam in accessionum initiis, commode fieri possunt ad excitandam segnitiem et quasi in homine mortuo torporem.

At si homo sensus iam receperit, gravitatem tamen adhuc quandam in capite et sonitus et tinnitus percipiat, pituita quoque per os educenda est; itaque mastichen primo manducandam exhibe, ut continenter exspuat, deinde herbam pedicularem ac granum cnidium, sed prae aliis potissimum sinapi, quoniam id usitatum est, ceterisque pituitam valentius educit. Et si quis id libenter devoraverit, efficax est ad ea, quae in stomacho sunt, dissolvenda, etiam ad humectandam alvum et ad expellendos flatus; etenim haec quodam tempore casu contigisse memini, cum id homo praeter consilium meum deglutisset. Atqui optima magistra est experientia; quemque igitur periculum facere oportet: cautionem enim nimiam comitatur imperitia.

Caput quoque, postquam fuerit ad cutim detonsum, nisi id magnopere profecerit, ad perspirationem promovendam radere oportet. Verum etiam ad inunctionem medicamentorum acrium, velut eius quod ex limnestide constat; vel thapsiam, vel sinapi humidum ex aqua cum duplici panis portione, veteri panniculo illitum capiti superdari potest, cumque per horae spatium illic remanserit, spongiis calidis fovere opportunum est.

Porro ex usu erit lavatio, omnibus iam aut saltem plurimis ac praecipuis solutis morbi symptomatibus, adhuc tamen immorante languore: ubi gestatio quoque proderit et frictio corporisque lenis quaelibet agitatio.

CURATIO MARASMI.

Cap. III.

His vero, si in marasmum deciderint, citius succurrendum est balneis et corporis exercitatione. Marasmo quoque lac medetur, quippe quod alat et calefaciat et ventrem humectet et vesicam leniat. Quin etiam in catocho eadem prosunt; similis enim atque eadem est utriusque morbi species. Castoreum quoque his opportunius est ac lenius et potui datum et illitum et intestino iniectum. Atqui foeminis quicumque horum similes ex utero nascuntur affectus in morbis muliebribus explicabuntur.

CURATIO APOPLEXIAE.

Cap. IV.

- - - - apoplexia sit vehemens, nam prorsus emortui sunt, si aeger senex etiam fuerit, cui aetati malum familiare est; neque enim evadere possunt, tum propter morbi magnitudinem, tum propter aetatis calamitatem. Quemadmodum autem affectus magnitudo aestimari debeat, supra declaravimus. Sin iuvenis sit aeger et levis apoplexia, difficilis quidem; attamen tentanda est curatio. Remedium igitur aequale est, utpote magno affectui magnum auxilium, sanguinis detractio, nisi quis in quantitate peccet. Modum vero coniectare difficile est. Nam si nimis paululum mittas, hominem iugulaveris; quia exiguus sanguis est in his ad conservandam vitam efficacissimus; cum is vitae sit fomes et corporis alimentum. Sin minus quam pro causa detrahas, magno adhibito auxilio non magnopere subveneris, etenim adhuc inhaeret causa. Praestat autem debito minus

mittendo delinquere; nam si largiore detractione opus esse videatur et bonae aliquae appareant notae, vena potest iterum incidi. Secetur autem haec, quae in cubiti cavo posita est; etenim ex ea in sinistro brachio sanguis ex facili fluit. Ceterum in exigua apoplexia simul aestimandum est, an sinistras dextrasve partes resolutio occupaverit: quia, ut summatim loquar, a sanis partibus sanguis mitti debet: hac enim facile fluit, hac etiam a laesis derivatur. Itaque si absque manifesta causa apoplexia inciderit, ita de missione sanguinis ratiocinandum est. At si ab ictu fuerit, aut prolapsu, aut collisione, minime differenda est sanguinis detractio: nam quibusdam id auxilii per se ad curationem vitamque suffecit.

Quodsi vena non secanda videatur, propterea quod homo multo frigore et torpore et sensus defectione occupetur, alvum ducere oportet et ad stercorum copiam ex intestinis educendam; — nam plerumque ex nimio cibo, vinoque apoplexia invadit; — et etiam ut humores caput ambientes revellantur. Acris autem esto lotio, quaeque pituitam ac bilem subducat; itaque non modo nitrum habeat, sed etiam euphorbii circiter trium obolorum pondus cum lotionis usitata copia et colocynthidis interiorem partem et centaurei comae decoctum ex oleo aut aqua. Optima quoque huiusmodi lotio est: mellis usitatae portioni adiecta ruta, quae in oleo inferbuerit, et resinae terebinthinae pars una et sal nitri loco et hyssopi decoctum.

Quodsi per haec homo paululum excitetur aut febre commotus, aut sensibus post eorum defectionem receptis, vel si pulsus bonus fiat, vel si facies in universum meliora significet, spem habere oportet, ac fidentius aegro succurrere. Quare confirmatis interim viribus, medicamenti purgantis, quod vocatur hiera, integra, si fieri potest, ieiuno propinetur potio: sin vires prohibeant, huius dimidia pars cum mulsa. Aeger postea in lectica, in qua supinus cubet, a viris hanc portantibus leniter gestetur, sed, quo lassitudo arceatur, frequenter conquiescat. Ac si alvus facile fluat, permittere oportet; sin minus, aquae aut mulsae circiter duos cyathos potui offerre. Si vero inter purgandum nausea quoque supervenerit, hanc minime prohibere, si quidem ad expergefaciendum hominem corporis contentio stimulum quemdam adhibet et pituitae vomitus morbi causam expellit. Porro medicamentum hiera sensus et caput et nervos perpurgat. Haec circa omnimodam in initio evacuationem sufficiant.

Totum vero hominem oportet lanis involutum oleo perfundere aut sicyonio, aut gleucino, aut vetere, vel singulis seorsim, vel inter se commistis: prodest etiam ad incrassanda olea cerae paululum colliquare: . . . . atque haec nitri ac piperis iniectione valentior reddenda est, postquam ea contrita fuerint et cribro transmissa. Porro miram ad resolutos vim habet castoreum cum aliquo e supra dictis oleis; sed multo magis valet, si cum mulsa potui detur; eius autem quantitas eadem esto, quae in lethargicis. Simul

autem oportet aestimare et aetatem et mentem aegrotantis, an id in plures dies bibere sit paratus. Inunctiones perfusionibus praestant, quia facilius tolerantur et magis proficiunt: neque enim stragula diffluendo inquinant; laborantibus autem commodum est, si corpori adhaereant, donec calore liquatae absorbeantur; quin et perpetuo inhaerescendo iuvant, cum perfusio diffluat. Unguentorum autem materies sit ex supra dictis, quibus adiiciatur castoreum et resina terebinthina, et euphorbii, limnestidis et pyrethri pares portiones, piperis galbanique pars dimidia cum nitri Aegyptii triplo, cerae quantum ad consistentiam liquidam faciendam suffecerit. Ceterum medicamenta his magis varia ac plura seorsim a me suo loco tradita sunt. Cataplasmata quoque duris distentisque partibus imponenda, quorum materies sit e lini semine, foeno Graeco, farina hordeacea, melle et oleo in quo ruta vel anethum inferbuerit cum althaeae radice incisa et in mulsa usque ad cerae crassitudinem decocta; sint autem consistentiae lenis tactuique non ingratae. Itaque si adhuc febre vacent, vel etiam leviter febricitent, haec neglecto isto calore sunt servanda.

At si febres acutae urgeant et alter morbus his levior esse videatur eaeque periculum intentent, ad has oportet victum atque reliquam accommodare curationem. Igitur alimentis exquisite tenuibus et concoctu facilibus utendum; et vescendi occasio iam diligentius observanda; et per totam curationem[1]) cibi in accessionibus subtrahendi; et in febres animum oportet prorsus intendere.

Quodsi morbus in vetustatem incidat caputque sit in causa, cucurbitula occipitio admota cutim plurimum incidito; plus enim id quam venae sectio proficit, neque vires convellit. Prius autem inter scapulas cucurbitula sine ferro applicetur, ut in contrarium eius, quae in occipitio est, succos revellat.

Gula quoque interdum resolvitur, in qua sola apoplecticis salutis est praesidium, quippe cum per hanc et cibus deglutiatur et medicamenta transmittantur. Neque enim inediae tantum ac famis periculum est, sed etiam tussis et spirandi molestiae et suffocationis. Nam si quis alimentum ori instillet humidum, id in asperam arteriam subterlabitur: cum neque tonsillae ad depellendos cibos concidant, neque epiglottis, quam pro arteriae operculo natura constituit, in loco suo subsidat. Oportet itaque longum cochleare supra arteriam sublatum in gulam demittere et per hanc cremorem aut mulsam infundere: gula enim deglutitionem adhuc adiuvat. Verum si aegrotus iamiam moriturus sit, cervix autem et ipse spiritus quasi congelentur, cervicem ac mentum calefacientibus illinito ac foveto. Operam vero perdunt et imperiti sunt quicumque ad dilatandam gulam cucurbitulam mento affigunt: neque enim eius dilatatione opus est, ut cibus im-

1) Hipp. Aph. I. 11.

mitti, sed compressione, ut devorari queat. Cucurbitula vero gulam diducit eamque aperiens atque retrahens deglutitionem voluntariam impedit, cum stomachus contra remitti debeat, ut eius fieri possit constrictio. Ad haec cucurbitula ipsam arteriam implet cum suffocationis periculo. Neque vero si duas huic atque illi parti gutturis admoveas, quidquam profeceris; nam musculi nervique et tendines venaeque stomacho praetenduntur.

Vesica etiam et laxa pars ani modo ita resolvuntur, ut nihil excernere valeant, in quo casu semper adfluentium excrementorum plena sunt: vesica autem vel in magnum tumorem attollitur; modo resolutionem patiuntur adeo, ut nihil retinere possint et excrementa tanquam e mortuis exeant. Tum vero catheter in vesicam non satis tuto immittitur; nam periculum est, ne sphacelum inferat vesicae et homo nervorum distentionibus occupetur. Satius est haud magna cremoris copia alvum subducere; et ubi intestina stercore fuerint exonerata, castoreum iniicere cum oleo. Unica vero omnium simul paralysi laborantium et singularum per se resolutarum partium spes est in oleo sessio, cuius ratio in morbis diuturnis exponetur.

CURATIO EPILEPTICORUM PAROXYSMI.

Cap. V.

In epilepsia lethalis primus est prolapsus, si acute morbus invaserit, nam interdum uno die hominem rapit. Periculosae quoque accessiones, quae per circuitus revertuntur, quamobrem in acutorum numero etiam a nobis posita est epilepsia. Quodsi malo adsuetus quispiam degat, morbus autem tenaciter inhaereat, non modo diuturnus, sed in nonnullis perpetuus hic evadit, nam si vigorem aetatis excesserit, cum aegro consenescit et ad mortem usque continuat.

Quaecumque igitur huic ut diuturno morbo remedia conveniunt, in diuturnis proponentur. Horum vero plurima, quae ad arcendam mortem subitam exsequi oportet, sicut venae sectio, alvi lotiones, inunctiones, cucurbitula, eadem sunto, quae in apoplecticis praecepimus; etenim haec sunt ad excitandum hominem efficacissima. Quotquot autem peculiari sunt prolapsui remedia in praesentia docebimus. Puerulis itaque, quibus ex cibi corruptione ac vehementi frigore usitatus est affectus, alimenti, aut pituitae, aut alius cuiusvis humoris vomitus prodest. Pennae autem unguento irino delibutae nauseam provocant, quin et irino tonsillas illinere haud inutile est. Puero vero in ventrem prono collocato, quae figura ad vomendum facillima est, ilia eius leniter compri-

menda. Quodsi convellatur aut pervertatur inferior maxilla, vel puer manus pedesque disiiciat, totusque eius vultus convellatur, membra manibus oleo perunctis emolliendae dirigendaeque sunt partes faciei distortae:[1]) leniter etiam continendae, ne rectae quoque partes distorqueantur. Frigidi artus lanis sordidis et vetustis panniculis sunt fovendi. Sedem praeterea melle cum oleo rutaceo aut nitro, aut resina liquida cum hisce inungito; et haec quoque intra anum leniter immittito; etenim ista flatus eliciunt; flatus autem in hoc morbo pueri emittunt. Ceterum si deglutire valeant, hoc medicamentum exhiberi potest: cardamomi pars una, aeris usti siliqua una cum mulsa propinentur; id enim aut per vomitum una cum humoribus stomachum infestantibus reddetur, aut alvum subducet. Hoc quoque linctu sumi potest: cardamomi, sinapis, hyssopi comae pares portiones, iridis radicis pars una cum nitri duplo et piperis triplo, cum melle mista deducta maxilla ori infundantur, etiam ultra tonsillas, ut ea devorent. Haec utique pueris. Adolescentibus eadem etiam prosunt, sed medicamenta valentiora ad vomitum oportet deligere: ut narcissi bulbos, sinapis, et hyssopi partes aequales, aeris atque piperis dimidio minus quam istorum cum melle permiscens exhibe. Haec ad accessionem depellendam adhibeantur, ceterum ad solvendum morbum idonea in diuturnis enarrabimus.

CURATIO TETANI.

Cap. VI.

Iam omnino mollis, tactui gratus, laevis, commodus calidusque esse debet lectus. Nervos enim morbus rigidos, duros et intentos efficit; quin etiam cutis tota cum siccitate et aspritudine circumquaque intenditur: palpebrae natura sua versatiles aegre connivent, oculi defixi atque introrsum convoluti: nec non artus quasi deligantur ob intentionem immobiles. Domus etiam, licet aestas fuerit, tepefiat, sed citra sudores aut languorem: nam ad syncopen morbus inclinat. Oportet etiam ad alia magna remedia properare; neque enim ullum morae tempus relinquitur. Itaque sive ex frigore sine manifesta causa, sive ex vulnere, sive ex abortu mulieris tetanus inciderit, vena cubiti secetur. Inter haec adhibenda cura, ne ligatura brachium nimis constringat, sed ut laxius sese habeat: utque leniter et expedita fiat incisio; nam alioqui ista nervorum distentiones provocabunt. Sanguis una vice et mediocri copia detrahatur citra animae defectum et totius corporis frigus. Aeger inedia minime vexetur; fames enim corpus siccat, refri-

1) Conf. cum hisce, quae habet Alex. Trall. (I. c. 15. p. 28. Ed. Goup.) ex Archigene.

gerat. Mulsa igitur crassa et meracior, et ptisanae cremor cum melle potui detur; etenim haec, dum a tonsillis protruduntur, minimum dolorem inferunt gulaeque devoratu laevia sunt ac facillima, ad molliendum alvum maxime idonea et ad vires instaurandas valentissima. Corpus omne lanis involvatur, oleo gleucino vel crocino madefactis, in quibus rosmarinus, aut conyza, aut artemisia, inferbuerint: et omnia non modo facultate, sed etiam tactu calida sunto. Inungatur etiam aeger unguento, quod ex limnestide et euphorbio et nitro et pyrethro conficitur, quibus adiiciatur multum castorei. Tendines item lanis probe contegantur; et inungantur loca iuxta aures et mentum: etenim hae partes gravissime laborant mortemque inferunt. Tendines, etiam vesicam, levibus calefactoriis foveto; vel sacellis milium tostum continentibus vel bovum vesicis oleo calido semiplenis, ita ut cum partibus fotis secundum latitudinem applicentur. Interdum necessitas cogit, ut fomenta capiti adhibeantur; id uti sensibus non adeo tutum, ita nervis salutare est: sensus enim vaporum elevatione caligine quadam replet, nervos vero remittit. Itaque fovendi modo tutissimo et materia minime graveolenti quadam utendum; quae vel ex oleo in vesicis constet inodoro atque in duplici vase cocto, vel ex sale tenui in sacello; milium enim et lini semen, quamquam tactui grata sint, vapores tamen cum gravi odore exhalant. At fovendi ratio sit huiusmodi: tendinibus resupinato aegro fomenta subiicere oportet usque ad verticem, neque ulterius versus sinciput procedere; etenim hic locus omnium sensuum communis est, ab eoque omnia adiumenta omnesque noxae derivantur. Quodsi cataplasmata etiam tendinibus imponenda sint, infra occipitium adpone: nam si haec magis versus superiora collocaveris, caput vaporibus lini et foeni Graeci seminum implebis. Post cataplasmata utilis fuerit cucurbitula occipitio ab utroque spinae latere admota: sed parum admodum flammae adhibeatur: nam arcta cucurbitulae labrorum impressio dolores convulsionesque excitat. Oportet ergo diu trahere ac leniter potius quam brevi tempore festinanter id efficere: nam ita cutis in convexum tumorem sine dolore se attollet, quae tum postea incidatur. Sanguinis autem detrahendi modus ex viribus aestimetur. Haec sunt tetani absque vulneribus remedia.

Quodsi vulneri superveniat nervorum distentio[1]), perniciosa ac fere desperata res est. Nihilominus succurrere oportet, si quidem nonnulli adhibitis remediis ad sanitatem redierunt. Itaque praeter ceteram curationem vulneribus medendum est, calefacientium perfusione, quae supra posui, et fomentis et cataplasmatis et medicamentis, quaecumque calorem facile excitant et pus abunde movent; nam in tetano ulcera sunt arida. Accipiatur ergo thuris manna et polii coma et resina tam pinea quam terebinthina et althaeae radix et rutae et conyzae herba; haec omnia in cataplasmatis commisceantur, alia

1) Aph. V. 2. Hipp.

liquando, aliorum pulverem inspergendo, alia cum oleo conterendo, althaeam vero incisam prius in mulsa decoquendo. Inspergatur etiam ulceri castoreum; nam haud exiguus ex hoc in toto corpore calor excitabitur; si quidem horrores ex vulneribus orti mali sunt moris. Inungantur etiam nares castoreo cum oleo crocino. Quin etiam id ad trium obolorum pondus assidue propinetur; verum si hoc stomachus fastidierit, interponenda est laserpitii radix ad idem pondus, vel myrrhae dimidio minus quam laserpitii: et omnia cum mulsa potui offerantur. At si Cyrenaici laserpitii lacrimae copia tibi suppetat, hanc oportet melle cocto involutam ad ervi magnitudinem devorandam dare: nam ita factu optimum est, ut in transitu a palato non degustetur: si quidem acris est et in ructu gravis, quia male olet. Sed si hanc ita deglutire nequeat, in mulsa liquata propinetur: etenim omnibus medicamentis valentior est, quae devorantur, et calefaciendo humectandoque et distentioni laxandae nervisque emolliendis apta sunt. Quodsi nihil deglutire valeant, castoreum infra cum oleo iniicito: eodem cum unguine aut melle sedem illinito; eodem vesicam perfundito inungitoque in crassitudinem cum cera liquefacto. Quodsi flatus iam et stercoris educendi adsit occasio, hierae drachmas duas cum mulsa et oleo immitte; nam praeterquam quod ista evocat, intestinum etiam et inferiorem ventrem fomento calefacit: varium namque et calidum medicamentum est hiera [1]).

CURATIO ANGINAE.

Cap. VII.

Anginae species sunt duae. Altera fit cum calore et magna tonsillarum inflammatione et tumore extrorsum procedente: quin et lingua, et columella, et omnes adiacentes loci intumescunt. Altera species est earumdem partium collapsio et versus interiora compressio cum maiore strangulatu, ut inflammatio intus usque ad cor inhaerere videatur. Huic quam celerrime occurrendum est; nam et hac aegroti celerrime rapiuntur.

Itaque si ex crapula vinoque in anginam deciderint, eodem die alvum subducere oportet, idque duabus lotionibus, usitata altera ad stercus educendum: altera, quae humoris aliquid a tonsillis et pectore revellat: [2]) sit igitur, sed haud ita merax - - - - - et centaurei et hyssopi decoctis, si quidem haec pituitam educunt. Ac licet tenuis victus ratio praecesserit, incidatur vena cubiti; fiat autem latior incisio, ut cum impetu

---

1) Vere Wiganus monet de huius capitis convenientia cum iis, quae ex Archigene habet Aëtius c. 39. Tetr. II. serm. 2.

2) Conf. quae habentur apud Aetium (Tetr. II. serm. 4. c. 47.) ex Aretaeo et Archigene desumta cum toto hoc capite.

et confertim exeat sanguis; nam ita fluens erit et ad calorem quam citissime mitigandum et ad strangulationem solvendam et ad reliqua omnia mala imminuenda efficax. Neque vero parum adiumenti praestat, si, quoad anima deficere incipiat, non tamen omnino deficiat, continuetur sanguinis detractio; — quidam enim ex animae defectione post sectam venam e vita discessere. - - - - - - aut supra talos et genua ligaturae adstrictae fiant et praecipue supra carpos versus cubitum et supra cubitum versus humeros. Quodsi homo ex facili deglutire possit, elaterii cum mulsa et sero lactis praebeatur quantum ad huius purgationem suffecerit: nam elaterium aliis medicamentis purgantibus in angina praestat; prodest etiam cneorum et sinapi, quae ambo ventrem perpurgant simul sumta. Post haec, nisi inflammatio se remiserit, lingua ad palatum reducta, venae in ipsa incidantur: unde si sanguis expedite et copiose fluxerit, aliis remediis auxilii plus afferet. Perfusiones inflammatis locis adhibeantur, primo adstringentes, ut materiam repercutiant; itaque constent ex lanis succidis atque sordidis, vino et oleo, quod ex olivis immaturis efficitur, madefactis. Porro cataplasmata perfusionibus similia sint, ex palmulis vino intinctis, quae cum foliis rosarum laevigentur; utque cataplasma sit viscidum ac molle, adiungatur farina aut lini semen, et mel, et oleum ad mixturam omnium. Quodsi affectus in suppurationem vertitur, calida sunt eadem, quae in altera anginae specie, admovenda; accipiatur itaque foeni graeci pollen et manna et resina, quae liquentur, et polii coma, quae inspergatur. Fomenta quoque calida ex spongiis adhibeantur, in decocto lauri baccarum et hyssopi madefactis. Pus autem valentissime movet columbarum aut canum stercus, tenui cribro transmissum et abscessui inspersum. Oris autem collutiones ex mulsa fiant, cum lentis aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omnium decocto. Os item omne usque ad intimas fauces illinatur: vel simplicibus, ut mororum succo, aut malorum punicorum cum aqua laevigatorum, aut palmularum decocto; vel medicamentis compositis, ut eo, quod ex moris efficitur et *diamoron* appellatur, vel eo, quod *diabesasa* dicitur, aut quod ex malorum punicorum succo constat, vel eo, quod ex hirundinibus, *diachelidonon* dictum, conficitur. Sin ulcera sint post crustas decidentes, collutiones et gargarizationes fiant, ex hyssopi decocto in mulsa, aut ficuum pinguium in aqua, quibus adiungatur amylus solutus in mulsa, aut ptisanae, aut tragi cremore.

At in altera anginae specie, in qua partes collabuntur, ab interioribus extrorsum evocandi sunt et humores, et calor, et ipsa caro omnis, ita ut in tumorem cuncta foras attolantur. Perfusiones itaque calidae sunto cum ruta et anetho nitroque insperso; et cum his cataplasmata supra proposita. Prodest etiam ad calorem movendum ceratum cum nitro et sinapi imponere: calor enim exterior his affectibus medetur; et praeterea in cervice tumorem foras excitat; tumor autem extra assurgens angina laboran-

tes [1]) peripneumonia liberat, sed intro vergens perniciem intentat. Quicumque vero strangulatum ab angina verentes asperam, quo liberius traheretur spiritus [2]), inciderunt arteriam, rem mihi non videntur experientia confirmasse. Inflammationis quippe fervor ex vulnere maior efficitur cumque strangulatione et tussi in exitium hominis conspirat. Quin etiam si periculum hoc alio modo evaserint, vulneris orae coalescere nequeunt, quia utrinque cartilaginosae sunt, neque ad glutinandum aptae.

CURATIO COLUMELLAE AFFECTUUM.

Cap. VIII.

Affectuum, qui circa columellam oriuntur, quosdam scalpello curare necesse est; sed eorum chirurgia non est huius operis. Aliis ut acutis mederi oportet; si quidem strangulatum facile conferunt et ex iis nonnulli difficultate spirandi occidunt. Talis est is morbus, quem σταφυλήν (s. *uvam*) dicimus, et is, qui κιονίς (s. *columella*) appellatur; etenim ambo cum inflammatione et crassitudinis atque longitudinis incremento subsistunt, ita ut columella in asperam dependeat arteriam. In κίονι, columella aequaliter crassa est a basi ad summum palatum. In σταφυλῇ vero haec est inaequalis; eius enim tenuis est a palato basis, apex autem teres crassusque cum rubore aut livore: unde *uvae* nomen affectus obtinuit. His itaque celerrime occurrere debemus: etenim e strangulatione celerrime mors invadit.

Proinde si aeger iuvenis fuerit, vena cubiti secetur, perque magnam incisionem confertim detrahatur sanguis, si quidem istiusmodi missio hominem, tanquam a suffocatione ex laqueo, interdum liberat. Alvus etiam lotione subducenda, primo mitiore, deinde acriore iterum atque iterum, quoad aliquid a superioribus partibus derivetur. Circumdentur etiam adstricta vincula extremis cruribus supra talos atque genua, item supra carpos cubitosque versus humeros. Quodsi strangulatus magis magisque urgeat, cucurbitula occipitio pectorique accommodetur et ibidem in quibusdam locis incidatur cutis. Eadem quoque omnia administrentur, quae in angina praecepimus; eadem enim in utrisque mortis ratio est. Quin et eadem ori medicamenta applicentur, tam astringentia, quam emollientia: idem extra fomentum, eadem cataplasmata, eaedem oris illitiones. At in morbo, qui σταφυλή dicitur, ad columellam pro adstringente medicamento adhi-

---

1) Cf. Hipp. Progn.
2) Conf. locus Coel. Aurel. de laryngotomia, acut. morb. III. 4. (p. 195. Ed. Amstel. anni 1723).

beatur rhois succus, acacia melle aut aqua soluta, hypocystis, terra Samia, vel Lemnia, vel Sinopica, et omphacium. Quod si exulceretur, gummi cum amylo rosarum aut palmarum decocto intinctum et ptisanae tragique cremor adhibeatur. At in morbo *κίονι*, aliquanto plus valentiorum medicaminum applicetur, quae ex myrrha, costo et cypero conficiantur: etenim acria ista facile sustinet. Quodsi locus iste suppuret, quibusdam etiam palati ossa computrescunt, iique longo tempore consumti intereunt; sed horum auxilia nobis alio loco praecipientur.

CURATIO FAUCIUM PESTILENTIUM AFFECTUUM.

Cap. IX.

Horum cum aliis tonsillarum affectibus curatio partim est communis, partim propria. Alvi ductiones, venae sectio, perfusiones, cataplasmata, fomenta, ligaturae, cucurbitula, eadem, quae in inflammatione ac strangulatu, sint omnia. Medicamenta autem valentiora illini debent, quia neque subsistunt ulcera, neque in horum superficie crustae oriuntur; porro, si ab his sanies introrsum destillet, celerrime partes etiam integrae exulcerantur celerrimeque haec ad interiora serpunt atque hominem occidunt. Utile fuerit igitur partem affectam igne adurere, sed factu temerarium, utpote in tam angusto faucium loco, quam ob rem medicamentis igni similibus utendum est, quorum ope ulcera et a serpendo cohibeantur et crustae decidant. Ea sunto alumen cum melle, galla, balaustium, cum mulsa; eadem quoque arida per calamum inflentur, aut pennae caulive crasso longoque inspergantur, ita ut attingant ulcera; prodest etiam chalcitis usta cum cadmia ex aceto trita: adhibeatur etiam cum aliquo liquore radix rhei, cuius quantitas dupla sit cadmiae. Praeterea cavendum, ne ulcera comprimantur; nam ita humescent et serpent latius. Oportet itaque sicca medicamenta penna inspergere: liquida vero liquidissima efficere et ita columellae infundere. Quodsi crustae iam resolvantur et rubescant ulcera, tum convulsionis maximum periculum subest; exsiccantur enim plerumque ulcera et cum his nervi contrahuntur. Igitur lacte cum amylo et ptisanae, vel tragi cremore, vel lini semine, aut foeni Graeci remolliri humectarique debent. Quibusdam etiam columella exesa est usque ad os palati, et tonsillae usque ad basin et epiglottidem; ac propter cicatricem nihil aut siccum, aut humidum aegri deglutire valuerunt: sed potus in nares recurrens homines fame absumsit.

CURATIO PLEURITIDIS.

Cap. X.

Nulla in pleuriticis interponenda est mora vel dilatio, quin his protinus valenti medela succurramus: febris enim peracuta hominem in exitium praecipitat: dolorque membranae costas succingentis in deterius urget: nec non et tussis pectus caputque conquassans vires resolvit. Itaque primo die potissimum vena incidatur. Sin morbus ex plurimo vino ciboque fuerit, abstinendum est uno die ac dehinc e vena in cavo cubiti, non eius qui inflammatis costis in directum iacet, mittendus sanguis: praestat enim a partibus longinquioribus detrahere. Huius autem tanta ne mittatur copia, quanta defectionem animae inducat. Nam si refrigerato corpore anima hominem reliquerit, periculum est ne peripneumonia superveniat; humores enim exteriore caliditate et tentione destituti ad interiora confluunt: pulmo autem rarus calidusque est et ad trahendum valentissimus, costis etiam vicinus, ideoque harum doloris facile particeps, quin et ex huiusmodi successione vix ad sanitatem pervenitur: pleuritis autem ex peripneumonia orta ad salutem perduci potest, quia malum minus grave est. Oportet itaque post mediocrem sanguinis fluxum, ad recreandum hominem interiecto spatio, iterum detrahere; idque eodem die, si commode se habeant et febris longa sit remissio: sin minus, proximo die [1]). At si febris non remiserit (nam plerumque per primum diem inhaeret febris atque increscit) tertio die in secunda remissione sanguis mittatur. Quo die homini prius uberrime peruncto etiam cibus offeratur; costaeque lana mollis adponatur cum unguine calido ex rutae vel anethi decocto. Ipsum quoque latus admodum leniter perfundendum est. Nonnullis et dolor et inflammatio in exteriora prorupit, ita ut hae partes affectae viderentur: cum id in interioribus mali tantummodo incrementum fuerit.

Iam de alimento, sicut etiam de universa curatione, ut in nulla re peccetur, sermonem habeamus. Nam [2]) in cibo morbi remedia posita sunt, quin etiam cibo medicamenta admiscebuntur. Is itaque genere sit calidus et humidus, laevis et aequalis, detergendi vim habens, dissolubilis, quique pituitam solvat atque extenuet. Proinde cibis omnibus ptisana praeferatur: initio quidem in cremorem percolata, ita ut solida pars eius sepa-

---

1) Omnia haec de venae sectione iisdem fere verbis expressa ex Archigene Aëtium proferre (Tetr. II. serm. IV. cap. 68. Ed. Lat.) monet vere Wiganus. Miror illum numquam monere, fieri posse, ut in nominibus auctorum citatorum ab Aëtio, sive ipsius, sive librariorum errore, peccatum sit. Cogitemus quam parum hic etiam sit ad editionem exploratus.

2) Cf. Hipp. de alim.: *ἐν τροφῇ φαρμακείη ἄριστον· ἐν τροφῇ φαρμακείη φλαῦρον.*

retur et cum melle solo condita; usitata vero medicamenta ad iucunditatem ptisanae varietatemque comparandam absint, quia cremor iam per se sufficit. Efficax quippe ptisana est ad humectandum et calefaciendum: valens etiam ad dissolvendam detergendamque pituitam: item quaecumque per sputa evocari iuvat, sine dolore sursum effert: ventrem quoque leniter subducit; porro laevitas eius grata est et ad devorandum habilis; quin etiam eiusdem lentor calores temperat, membranas purgat, tusses concoquit, singulas partes [1]) emollit. Hae sunt hordei virtutes. Alica secundum locum obtinet, quae paucis ptisanae virtutibus ipsa excellit; lentor enim et laevitas et in devorando suavitas utrisque communes sunt: in ceteris omnibus alicam antecellit ptisana; ista quoque simpliciter cum melle solo condiatur. Boni sunt etiam tragi. His deterior est oryza, quia siccat, et exasperat, et costarum purgationem potius supprimit, quam diluendo promovet. Optime prodest etiam panis aridus, incisus, cribro transmissus, tepidus, concoctu facilis, qui cum mulsa satis alimenti praebet. Quodsi morbus iam processerit et homo cibum fastidiat, ptisana ipsa ex hordeo detur, laevis, probe cocta; condiatur autem anetho, et sale, et oleo tenui, puro, minime viscido, vel aspero; praestat autem parum olei cum ptisana coquere, quoniam ita sorbitio pinguis efficitur et oleum pravitatem suam exuit: id enim longa coctione a cremore absorptum non amplius iam apparet. Item porrus cum coma sua et amygdala amara cremori incoquantur, nam ab his medicinalis efficitur et boni odoris; porri quoque cremore soluti utilitatem pariter et delectationem summam afferunt. Iamque ovorum boni succi exhibendorum occasio est; ac si humida et copiosa materia per os feratur, aliquid sulfuris ignem non experti nitrique his inspergito; maxime vero prodest ova recentia igne non cocta offerre, quia calor ex matre humidior est igne et aegrotanti familiarior, utpote uni animali ex alio. At si pituita glutinosa sit ac viscida, oleum ovis affundito resinamque pineam aridam, quo valentius sulfur efficiatur, inspergito: hisque resina terebinthina liquata adiungatur. Piper etiam et in ovis, et in ptisana, et in omni cibo proficit, et quaecumque piperi similia sunt. Inter carnes prosunt extremi animalium pedes in succis eliquati, columbae gallinaeque elixae, suis cerebrum cum omento tostum, sed sine omento nidoris expers oblatum. Si aeger sine stridore spiritum emittit, dandi sunt etiam marini pisces, aut saxatiles ex optimis, qui in regione producuntur. Verum ut neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate consumatur, ex fructibus concedi possunt poma, in aqua, vel mulsa, elixa, aut cum adipe tosta: quorum oportet coria et quaecumque intus aspera sunt cum seminibus eximere; item ficus horariae dentur et ceteri fructus, quotcumque vel innoxii sunt, vel aliquid adiumenti praestant. Haec utique de alimento.

---

1) Imitatur Aretaeus Hippocratem de victu acutorum.

Lateri quoque superimponantur lanae sulfure fumigatae et unguine imbutae, in quo anethum, aut ruta, inferbuerit. His enim latus iugiter perfundendum cataplasmatisque, ante cibi assumtionem, praeter solita contegendum ex meliloto cum mulsa elixo, cui papaveris incocta caro misceatur et inspergatur mannae pollen. Quodsi sputum multum et humidius exscreetur, lolii, aut irionis, farina commiscenda est nitrumque inspergendum. At si morbus iam in vetustatem inciderit, dolorque inhaereat, et purgatio sit humida, hominem suppuratum fore exspectandum est. Itaque sinapi et cachrys cataplasmatis admisceantur; et, si laborantes frigoris sensum in locis interioribus percipiant, acetum affundatur. Oportet etiam operam dare, ut cataplasmatum calor diu permaneat: valentior enim omnino iste calor, quam continua cataplasmatum renovatio. Itaque calefactiones adhibeantur e sacellis in coni formam figuratis per sal, aut oleum calens in vesicis. Omnis autem fomenti modus levis esto, ne pondere dolorem dolori adiiciat. Haec etiam post cibum admoveri possunt, si dolor vehementer urgeat.

Post haec adhibendae cucurbitulae iam occasio est: [1]) ea post septimum diem maxime iuvat; quamobrem hoc remedio non praepropere utendum est; neque enim mites sunt morbi quicumque ante septimum diem cucurbitulam requirunt. Esto autem magna undequaque lata et ad dolentem locum ambiendum capax; neque enim dolor interius descendit, sed in latitudinem diffunditur. Porro multa sub cucurbitula flamma succendatur, non modo ut carnem attrahat, verum etiam ut ante ignis exstinctionem calefaciat. Extincto igne scarificando tantum sanguinis detrahito, quantum vires permittant, multo autem plus, quam si alia quavis de causa a praecordiis detraheres; etenim in pleuriticis evidentissimum est cucurbitulae auxilium. Sal et nitrum scarificationibus inspersa mordent quidem, et dolorem creant, sed adiumentum praestant. Verum in hac re vires moresque hominis considerandi sunt, namque si animo forti sint ac patienti, inspergatur sal, non ita ut ipsa ulcera contingat, sed linteolo unguine madefacto iniiciatur, quod tum postea super locum incisum extendito: si quidem humor e salis liquatione manans minus quam sal ipse mordax est; plurimum autem unguinis affundendum, ut huius lenitate hebescat dolor e salis mordacitate proveniens. Postero die cucurbitulam rursus accommodare proderit, ut e vulneribus tenuis quaedam sanies extrahatur; haec priore cucurbitula tum magis adiumenti praebet, tum vires minus convellit; neque enim sanguis, qui corpus nutrit, sed sanies cruenta emanat; haec autem viribus exquisite aestimatis administretur. Die tertio ceratum cum oleo cyprino et rutaceo imponatur. Quodsi adhuc sputa purgationis indigeant, cum ceratis resinam eliquato, aut sulfur ignem non expertum his admisceto, locumque rursus fove. Quod ad cucurbitulae modum attinet,

---

1) Quam haec etiam conveniant cum iis, quae apud Aëtium l. l. inveniuntur, dudum editor Anglus monuit.

habendum est vas fictile, leve, lateri congruens, latum: vel aeneum pronumque in labra descendens, quod loca dolentia comprehendat. Flammam huic plurimam cum oleo subiicito, ut diu viva permanere possit, neque carni arcte labra vasis imprimantur, sed aëri subinde permittatur introitus, quominus suffocata exstinguatur: diutius enim hanc succendi expedit, quia calor cucurbitulae inclusus et optimum fomentum est, et optime sudores elicit.

Neque vero remedia inferioribus partibus adhibenda negligere oportet; sed in viris in intestina, mulieribus etiam in uterum oleum rutaceum iniici debet. Aliquid autem aeger perpetuo bibat atque devoret: mulsam cum ruta et ptisanae cremore, si continenter tussiat, ut cibo insit medicamentum. Quodsi alimenti offerendi nondum fuerit occasio, aliquod ex medicamentis compositis detur, ut butyrum ad consistentiam cum melle decoctum: id in pilulas rotundas fabae magnitudine coactum sub lingua continendum et huc atque illuc movendum exhibe, non ut devoretur, sed ut in ore liquefiat. Medicamentum quoque, quod ex papavere cum melle ac meliloto conficitur, gratum est, laeve ac soporiferum. Haec utique et ante cibi assumptionem et assumpto cibo, et post ipsum somnum praebeantur. At ieiuno medicamentosa dentur, quale est id quod urticae et lini seminis et amyli et nuclei pinei, laevigatis quibusque cyathum habet et amygdala amara numero viginti quinque et totidem grana piperis, quae tosta ac trita oportet in eclegma permiscere;[1]) horum cochleare unum offeratur. Verum si humida et cruda reiiciat, myrrhae drachmas duas, croci unam, piperis grana quindecim cum mellis libra subigito: huius medicamenti ante cibum, cochleare dimidium dato; idem in diuturno lateris morbo prodest, ubi oxymel etiam concedatur, si spirandi difficultas urgeat.

Frigidam vero aquam quicumque medicorum pleuriticis obtulerint, neque quanam ratione adducti id egerint, coniicere possum, neque rem experientia confirmare. Quippe si qui per frigidam periculum evitarint, hi mihi videntur non fuisse pleuritici. Verum apud antiquiores medicos concursus quaedam species pleuritis vocabatur, in qua nempe bilis excretio est, cum dolore lateris et febricula levi, vel etiam absque hac; cuiusmodi affectus pleuritidis quidem nomen obtinuit, sed re ipsa non est pleuritis. Quin etiam spiritus nonnumquam in latere conclusus sitim et dolorem molestum cum tenui caliditate excitat, idque homines imperiti pleuritidem appellarunt. His aqua frigida prospera bibentis fortuna remedio esse possit; nam per hanc sitis exstinguetur, et bilis cum spiritu subducetur dolorque cum calore exhalatur. Verum in lateris inflammatione et

---

1) Haec etiam medicamina dari praecipit Aëtius l. l. Prius illud ab Archigene esse usurpatum docere caput sequens apud Aëtium scribit Wiganus. Mihi Latinam editionem huius auctoris nunc manibus tenenti id non patet, licet neque contrarium appareat.

membranae costas succingentis tumore non modo aqua frigida, sed etiam gelida respiratio, nocet.

Quodsi ope medicinae supra dictae supersint pleuritici, adhuc tamen parva tussicula laborent, iisque calor subinde accedat, haec oportet quam maturrime discutere; alioqui morbi reliquiae recidivas facient, aut in suppurationem convertentur.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CURATIONE ACUTORUM MORBORUM.

LIBER SECUNDUS.

INDEX CAPITUM.

CURATIO PERIPNEUMONIAE.

Cap. I.

Peracutum et vehemens malum est inflammatio ac tumor pulmonis, unde strangulatio brevi insequitur. Itaque paria et matura ferenda sunt auxilia. Venae cubiti protinus incidantur, ac duae simul potius in brachio dextro laevoque quam maior una, ut ab utraque scilicet pulmonis parte fiat humorum revulsio. Sanguis ante animae defectionem supprimendus: etenim haec cum strangulatu in exitium conspirat; cumque paululum respiraverint a malo, fluxum sanguinis oportet sistere eumque denuo detrahere. Nam si in sanguine morbi subsit causa, hanc ipsam venae sectio tollit; vel si pituita, aut spuma, aut alius quivis humor morbum fecerit, venarum evacuationes pulmonis spatium, ad spiritus transitum, amplius efficiunt.

Oportet etiam humores et flatus per inferiora subducere: post venae sectionem nitro, melle, ruta resinaque terebinthina humida, sedem illinendo. At venae sectionis loco, si maius quippiam impedimentum subsit, acri lotione subducatur alvus, ut sale cum nitro, aut resina terebinthina cum melle; ruta quoque in oleo, et hyssopum in aqua decoctum, et cucurbitae silvestris interior caro in aqua elixa optime iuvant.

Prosunt etiam cucurbitulae sine ferro, tergo, dorso et praecordiis ubique admotae; ac si forte pectus carnosum fuerit, adeo ut cucurbitulam impediat, quo minus inhaerescens carnem contra ossa atterat, huic eas accommodare etiam oportet. Nam si ex universo corpore et humores educantur et protrahatur spiritus, quibus opprimuntur pulmones, aliquid a malo respirationis invenietur; si quidem ex omni parte oppugnanda peripneumonia est.

Porro neque ex his medicamentis, quae per os sumpta proficiunt, quidquam negligendum est; etenim pulmo, sive recte se habeat, sive aegrotet, humorem attrahit. Quocirca huiusmodi medicamenta praebeantur, quae humores extenuent, et ad transspirandum idoneos reddant, quaeque eosdem lubricos fluxosque, ita ut per superiora educi possint, efficiant. Propinetur itaque celeris adiumenti gratia, nitrum cum hyssopi decocto, vel muria cum aceto et melle, vel sinapi humidum cum mulsa, et singulis his proficiet iridis radicem et piper inspergere; haec vero etiam arida cribro transmissa cum melle

dari possunt. At si diem insomnes agant et totam quoque noctem pervigilent, periculum est, ne homo in furorem agatur; iamque variis medicamentis soporiferis opus est, nisi quid morbus remiserit, ut haec opportune data mali acerbitatem leniant; etenim haec plerumque somnum inducunt. At si in ipso strangulatus impetu et morte appropinquante id genus medicamenti adhibeas, te necis auctorem esse vulgus arbitrabitur.

Alimenta pariter eiusmodi esse debent, acria, tenuia, crassitudinem dissolventia, detergendi facultate praedita. Ex oleribus porrum, aut coronopus, aut urtica, aut brassica aceto incocta. Ex frumento ptisanae cremor, aliquid origani, vel hyssopi, piperis, et nitri plusculum pro sale accipiens; item alica cum mulsa cocta: haec omnia elixatione flatibus priventur; flatus enim peripneumonicis officiunt. Vinum, si quando febre vacent, quod haud ita multum adstringat, potui detur; corpus quippe densat adstrictio: his vero partes potius sunt relaxandae. Sputa quam plurimum educi debent. Ex toto autem potus exiguus esto; etenim madefactio pulmoni inimica est, quoniam is a stomacho et ventriculo humorem attrahit.

Pectus autem lanis oleo cum nitro, aut sale imbutis contegatur, optime etiam facit inunctio ex limnestide et aridum sinapi cum cerato humido. Atque omnino humores et calor et spiritus educendi. Prosunt etiam acrium odores, illitiones, extremarum partium deligatio. Haec si feceris, neque morbus tamen cesserit, de homine desperatum est [1]).

CURATIO SANGUINIS REIECTIONIS.

CAP. II.

Omnes species sanguinis reiectionis mali sunt moris: non modi tantum ratione, ut si per venae ruptionem aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effundatur; neque solum si ex pectore aut pulmonibus, aut stomacho, aut iecinore feratur, ex quibus maximum periculum imminet: sed etiam si ex capite defluat, unde noxa minus infertur. Sanguinis enim effusio est; sanguis autem omnes partes alit, omnes calefacit, omnibus colorem impertit. Ac profecto terribile est, sanguinem per os utcumque emanantem intueri; periculosum etiam, si ex nobili viscere: eoque magis, si ob vasis ruptionem, vel erosionem profundatur.

Itaque medicum oportet festinanter huic affectui occurrere; ac primo quidem aërem

---

1) Confer cum hoc capite quae habentur apud Aëtium (Tetr. II. serm. 4. cap. 66.) Hunc multa nostro debere, licet nomen eius reticeat, satis patet.

inspirationi frigidiorem deligere; cubiculum planum in eoque lectum firmum, ne quid ullam in partem conquassetur; strata vero solida sint, minime cedentia vel profunda, vel calida. Figura corporis erecta; aeger interim neque sermones habeat, neque accipiat; animi quies et hilaritas, quoniam hos ingens desperatio comitatur; ecquis enim sanguinem vomens mortem non perhorrescat?

Itaque si sanguine pleni sint et venas exstantes habeant, in omni reiectionis genere secetur vena; nam si ex ruptione, sive ex erosione sanguis profluat, venae sectio conducit, sin rarefactio in causa est, ne venam eius copia disrumpat, metuendum. Incidatur autem cava in cubito vena: etenim ex hac et facile sanguis effluit, et ipsa sectioni exposita est, utque per plures dies sanguis emitti possit, aperta sine periculo servatur: quin etiam, ut summatim loquar, ex omnibus praecipuis visceribus haec est sanguinis via: haec autem, quaeque hac superior vena est, unius venae in brachio ambae sunt propagines, quo fit, ut nihilo magis iuvet superiorem quam hanc incidere; nam propaginum ignari sunt, quotquot superiorem stomacho et iecori adnectunt [1]). At si a liene fluat, sinistrae manus venam illam, quae inter minimum digitum atque annularem iacet, incidere oportet. Hanc enim medicorum nonnulli ad lienem usque pertinere arbitrantur; sed et ipsa etiam inferioris venae cubiti propago est: cur itaque hanc prope digitos potius et non in cubito quis inciderit? etenim in cubito maior est et sanguinem facilius effluere permittit. Prorsus etiam citra animae defectionem supprimendus sanguis atque haud ita multum eius mittendum: nam et ipsa per os effusio vires hominis satis convellit, sed assidue postquam paululum detraxeris, iterum detrahito, et eodem die, et postridie, et die perendino. At si aegrotus tenuis atque sanguinis inops fuerit, vena ne secetur. Hactenus de missione sanguinis.

Succurrendum est etiam extremorum deligatione, uti pedum supra talos et genua, et manuum supra carpos atque humerum; ipsa fascia lata sit, quo validior fiat, neque dolorem moveat, constrictio. Locis autem, unde sanguis erumpit, lanas ab ove succidas imponito, quae humore perfundantur, uti vino austero, et oleo rosaceo, vel myrteo. Quodsi profluvium vehementer urgeat, pro lanis adhibendae spongiae, et acetum pro vino locusque oleo myrteo inungatur: spongiis autem acaciae, vel hypocystidis, vel etiam aloës succus siccus inspergatur: optime facit etiam omphacium aceto solutum. Quodsi molesta et toleratu difficilis fuerit perfusio, emplastris uti convenit: etenim haec cutim circumtendunt et quasi manu comprensant: et eorum facultates corpus potenter adstringunt atque exsiccant. Horum innumera alia quidem aliis experientia innotescunt; sed optima sunt haec, quae ex aceto, et salicis foliorum succo, et bitumine, et aerugi-

---

1) Conf. quae ex Archigene habet Aëtius, Tetr. II. sermone 4. cap. 62. Ed. Latinae.

ne, et alumine, et thure, et myrrha, et aere combusto huiusque squama componuntur, et ex iis rebus, quae in emplastris similem habent vim; vel lanae succidae, vel spongiae aceti paululo intinctae. Sin emplastrorum tentionem ferre nequeant, huiusmodi epithema fiat: palmulae pingues vino nigro austero madefactae in placentam conteruntur, dein his acacia cum malicoriis laevigata inspergitur, ac postea omnia veteri panniculo illita pectori imponuntur. Huic etiam superdari potest epithema, quod ex farina vino, aut aceto perfusa, et lentis tenui polline cribrato conficitur, quae cerato cum unguento rosaceo parato excipiantur, et his admisceatur symphyti radix, cribro itidem transmissa. Aliud epithema: brabylorum sylvestrium radices aceto incoquito et in placentam contritis rhois myrtique, et gummi paululum admisceto. Ex his utique alia aliis misceri debent, prout medicamentorum vi et lenitate et odore opus fuerit; si quidem aegrotantibus gratificari convenit. Haec sunt remedia exterius admovenda.

At his praesentior medicina in iis, quae bibuntur, iisque, quae devorantur, consistit, ut medicamina vulneratis partibus quam maxime propinqua esse possint. Horum species est triplex, vel ut vasa cogendo comprimendoque fluxionis ductus, quasi ligent: vel ut influentem humorem incrassent atque congelent, quo minus effundatur, quamquam exitus pateat: vel ut vias exsiccent, sanguinem intra sedem antiquam retinendo, ne profluvio loci exinaniti sanguinem affluentem recipiant, et ea parte sanguis abundet, quorsum confluere solet. In venarum rarefactione adstrictio sufficit: etenim nihil memorabile, sed paululum, tanquam ex aquae novo vase primum repleto, profluit. Item in venarum divisione adstrictio medetur, earum oras committendo; maioribus tamen atque valentioribus medicamentis utendum. Verum si erosio subsit, neque adstringentibus ulceris labia cogantur, sed vulnus dehiscat, et propter elisionem coniungi nequeat, sanguinis et caloris congelationem facere necesse est: si quidem horum immobilitate et concretione profluvium supprimitur. Itaque posca rarefactis ad adstrictionem sufficit: neque enim id, quod effluit, sanguis sincerus, sed huius sanies est, quae per oscula venarum minuta exprimitur; neque vero ita multa poscae copia opus est, neque huius admodum frequenti assumptione. Quibusdam etiam exterior medela cum palmularum vel siliquarum esculentarum decocto potui dato per se ad curationem suffecit. Acetum autem ex vinorum adstringentium genere sit, si non medicamentis, at tempore saltem acre et adstringens redditum. At in vulnerum dilatationibus praeter poscam medicamenta primo simplicia adhibeantur, ut plantaginis, aut herbae sanguinalis, aut seridis succus, quorum singulorum aequalis pars adhibeatur cum posca. Sin fluxio maior evaserit, hypocystidis, aut acaciae aridae drachmam unam tribus poscae cyathis inspergito; optime facit etiam uvae acerbae succus. At si huius medicamenti vim calamitas exsuperet, inspergatur galla trita et rubi radix arida cum lapide marino, qui corallium dicitur, arido contusoque; his etiam valentior

est rhei radix ad refrigerandum, exsiccandum, adstringendum et omnia denique, quorum opus est, praestanda et haec etiam cum posca tantum exhibeatur. Sin maiora requirantur auxilia, radicis huius obolos tres seridis ac plantaginis succo ad trium quatuorve cyathorum mensuram iniicito. Verum in erosionibus adstrictio prorsus facienda est, tam ad concretionem effluentis sanguinis, quam ad partium suscipientium constrictionem, ut ex magno vulnere venae conserantur. Porro quae bibuntur valida sint et ad concretionem faciendam efficacia; itaque coriandri succus cum aceto et leporis, aut hinnuli, aut hoedi coagulum propinetur: parce tamen, quoniam horum aliquid interdum nimia copia datum homines interemit; sed de coriandri succo haud minus, quam dimidium cyathi cum posci tribus exhibeatur, coaguli vero oboli tres, aut ad summum quatuor. Ad huiusmodi fluores optime facit etiam terra Samia, et Eretria, et aster dictus, valde candidus, et Sinopica, et sigillata Lemnia; horum autem ad minimum una drachma, ad plurimum drachmae tres cum decocto aliquo bibantur, ut palmularum, aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. At si exasperetur arteria et ex eo tussis oriatur, sapae Creticae inspergantur ista; optime quoque ad arteriam laevandam prodest amylum cum hisce madens: nam praeterquam quod laevet, glutinandi quoque facultatem habet. Itaque si profluvium urget, semel in die ante cibi assumptionem dandum est: sin minus et bis, et etiam tertia vice sub vesperam. Ex medicamentis quoque siccis catapotia [1]) fieri possunt cum melle ad consistentiam decocto: qualis est galla trita; optimum etiam rhus est, quo in opsoniis utimur, acini vinacei, oxylapathi semen, et per se singula, et simul omnia; haec etiam sub lingua contineantur, ut perpetuo liquari possint; gummi quoque cum symphyto et tragacanthae lacryma. Compositorum medicamentorum infinita est experientia; varius item usus pastillorum ex Aegyptia spina et eius, qui ex electro, et eius, qui ex croco dicitur, quorum praeparatio est seorsim a me tradita.

Ceterum si absit febris, omnia in medicamentorum exhibitione audenda sunt, et multa et frequenter danda. At si febris supervenerit (et plerumque ex vulnerum inflammatione febres accedunt), neque statim eruptio supprimenda est, neque in accessionibus medicamenta potui offerenda: multi enim celerius febre quam sanguinis profluvio, opprimuntur.

Alimenta varia et specie medicamentis similia; quin etiam cibo medicamenta admisceantur; neque enim in uno tantum cibo omnia alimenti bona facile invenire licet, neque si unus ad curationem per se suffecerit, uno propter satietatem uti in promptu est: itaque varia concedenda, si morbus diuturnus fiat. Alimenta igitur adstringentia sint et facultate refrigerantia tactuque frigida: calor enim sanguinem provocat. Alica

---

1) Bolos dicere solemus.

elota: oryza in posca, sed si posca tussim moveat, palmularum decoctum: panis tostus, siccus, contusus et in farinae speciem cribro traiectus. Sorbitio igitur ex hisce omnibus cum oleo paretur, cui inspergi potest thymbra sale condita et rhois pauxillum. Quodsi quid aegrotanti gratificari velis, coriandrum, cuicumque id iucundum fuerit, delectationis causa indulgeto, vel aliquod ex seminibus, quae urinam movent et bene olent. Lens, si profluvium urgeat, cum plantaginis succo: sin minus, a succo abstineatur, quippe qui neque concoctu sit facilis, neque gustui iucundus; his vero minime ea omnia danda sunt, quae aegre concoquuntur. Sed si ex profusione sanguinis mors timeri possit, etiam iniucunda et concoctu difficilia praebe et vel immitia, modo salutem afferant; itaque galla arida, contrita, lenti siccae frigidaeque inspergatur, et ova inter coquendum crassa effecta cum mali punici cortice, vel galla, exhibeto. Hoc utique necessario cum medicamentis alimentum est. Potus omnino sit exiguus, quia siccae victus rationi humor non convenit. His utere, si adstringere et refrigerare in animo habes. Sin incrassare et sanguinem et spiritum velis, lac et amylum prosunt, et alica; lac modo cum amylo, modo cum alica; horum consistentia ad crassitudinem redigatur, ut ne sorbitio sit liquida. At si alterius incrassare et adstringere cupias, alica cum palmulis coquatur, et ad consistentiam optime perducetur amylo vel lacte, vel farre Tyrrheno, quod cum lacte crassum, et viscidum, et glutinosum est; hoedi vero coagulum liquidis decoctis affundito, ut ea concrescere possint, lactis more ad recentis casei consistentiam perducti; his crassius est milium cum lacte, instar farris coctum, cui inspergatur galla cum malicoriis. Verum in exsiccantibus et incrassantibus modum coniectura assequi oportet: si quidem haec tussim movent et quibusdam nimia exsiccandi vi venas ruperunt. Quodsi sanguis has quidem distendat, at intus tamen contineatur, ad contraria paulatim transeundum est, ut ne quid agatur nimis; etenim haec vitia reverti solent malique sunt moris. Iamque homini carnem instaurare oportet et cicatrices confirmare gestationibus, aut mollibus frictionibus, ambulatione, animi oblectamentis, cibo vario usitatoque.

Haec utique fiant, si post sanguinis effusionem vulnus commissum fuerit locusque ad sanitatem commode perductus. Sin ulcus relinquatur, idque suppuret, altera curatione opus est, si quidem alterius materiae profusio succedit. Atqui de hac re [1]) in diuturnorum curatione agemus.

---

1) In cap. de phthisios curatione infra obvio, sed manco.

CURATIO CARDIACORUM.

Cap III.

In syncope medicus ad providentiam sibi comparandam omne studium adhibeat, oportet; nam si imminentem prospexeris, praesentia magnopere adiuvabunt, quin etiam, priusquam invaserit, eam avertere poteris. Praesentem vero laborantes vix evadunt; etenim naturae dissolutionem syncopen esse diximus: dissoluta vero instaurari non potest natura. Praesertim igitur instantem arcere oportet, quod si fieri nequeat, incipienti occurrere. Est autem ex his, quae de morbis acutis disseruimus, praenoscenda; quo in loco tum causam eius tum signa explicuimus. Eius initium est febris ardens, quam febrim signa pessima consequuntur, ut siccitas, vigilia, viscerum calor tanquam igne succensus, exteriores interim partes algent et frigidissimi manus pedesque sunt extremi; respiratio inter attrahendum longa, quia gelidum aërem desiderant, propterea quod ignem exspirant; pulsus exiguus, creberrimus, tremulus. Ex his itaque et ex aliis, quae in signorum enarratione comprehensa sunt, facienda coniectura ac protinus ab initio succurrendum est.

Ac nisi omnia impediant, habitus, aetas, anni tempus, hominis timiditas, secetur vena. Quodsi hoc multa prohibeant, unum vero praecipuum quoddam signum postulet, veluti lingua aspera et sicca, (nempe haec interiora omnia significat), tamen secanda est: in omnibus vero vires aestimandae sunt, num e morbi laboribus et inedia iam defecerint; neque enim ex defectu tantum, sed etiam ex strangulatione morbus nascitur. Quodsi ex abundantia sit orta syncope et inflammatio quaedam insignis in praecordiis aut iecinore appareat, nulla interponatur mora, quin vena in cubito cava incidatur. Sanguis autem per exiguam incisionem detrahatur, ne viribus multum obsit: nam effusa missio naturam infirmat; multoque etiam minus quam aliis de causis mittendum; nam si in syncope vel minimus error admittatur, hominem facile in exitium praecipitat. Protinus ergo ad reficiendas vires detur cibus; natura enim et veterum expulsione et novorum adiectione laetatur.

At si missionem sanguinis non patiantur vires et inflammationes subsint, huc admovenda est cucurbitula, sed multo ante morbi iudicationem, nam diebus criticis syncope incidere solet: quandoquidem [1]) in iisdem circuitibus et natura morbos iudicat morbique aegros interimunt. Quodsi bibendi vini necessitas premat, id in inflammationibus potare

1) Sunt haec desumta ex Hipp. Progn.

non admodum securum est, vinum enim in his, qui inflammationes habent, dolores auget; sed in illis, qui earum expertes sunt, naturam instaurat. Ante cucurbitulae adplicationem uno alterove die cataplasma adhibendum ad partes relaxandas et ad fluxionem sanguinis promovendam; in nonnullis etiam postridie post admotam cucurbitulam cataplasma admovendum. Sed et hic caute procedendum: idem enim nimio sanguinis effluxu periculum etiam a cucurbitula imminet. Lotionibus tantum opus est ad vetera educenda stercora: et viribus parcendum.

Capitis perfusiones frigidae eaedem adhibeantur, quas in phreniticis praecepi, mediocritatem tamen paululum excedentes adhibeantur. Purus sit aër, ad inspirandum frigidior factus. Visus oblectetur plantarum, picturae, aquarum adspectu, ita ut aeger nihil, nisi cum voluptate intueatur. Praesentes laetis utantur alloquiis; quiescat ipse animoque sit hilari. Odoramenta naribus applicentur suavia quaeque capitis sensum non gravent: admoveantur etiam earum rerum odores, quae nutriunt, ut polenta aqua vel aceto tincta, vel panis calidus recens coctus. Os vino nec frequenter admodum colluatur, neque id prorsus denegetur.

Potum saepius his magisque assidue quam ceteris indulgeto. Esca sit per totum diem levis, concoctu facilis, plerumque ex frumento; et vero grata sit [1]), etiamsi paulo sit deterior; his enim magis quam reliquis gratificandum est, si quidem in primis stomachum morbus occupet ad resolutionem usque. Ab inedia vel fame omnino cavendum, quoniam est affectus ad omnia exhaurienda aptus. Quodsi circuitus iam ad iudicationem pervenerit, humorque roscidus fronti ac iugulis insideat, extremae partes algeant, pulsus minimus sit et creberrimus, veluti repens et obscurus et debilis, paululum alimenti ex frumento assumere oportet et vini degustare quantum ad recreandum hominem suffecerit. Caput autem cum vesica perfusionibus praemuniendum est, cuiusmodi auxilia in phreniticorum curatione proposuimus. Porro vini neque plurimum, neque id avide bibatur; quidam enim alieno tempore saturati inappetentia postea et edendi bibendique impotentia interierunt; multis etiam quamquam cibi satis appetentibus, resoluta iam natura, ad exitium devitandum, nihil quicquam profuit alimentorum copia, cum in ventrem delaberetur quidem cibus, sed ex eo ad recreandas vires in corpus non adscenderet. Itaque nutrimenta sint varia, ex frumento plerumque, quo sorberi potius quam mandi possint: vel si solida dentur, lubrica saltem fiant; ova exhibeantur non admodum concreta, neque integra assata, sed solidae partis expertia: panis frustula duo vel tria intincta vino initio tepido, sed postea omnia praebeantur frigida, nisi inflammationes intus delitescant. Vinum odoratum sit, haud ita multum adstringens, quam minime crassum,

---

1) Aph. 38, II.

ex Graecis Chium aut Lesbium et quotquot alia sint ex insulis tenuia: ex Italicis Surrentinum aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, nisi id valde adstringat, sed ex his vitare oportet id, quod aut pervetustum fuerit, aut nimis recens; ceterum primo tepidum propinetur et huius non minus cyathis quatuor ante iudicationem, neque plus hemina, etiamsi homo bibendi sit cupidus. Deinde oblato cibo iterum, modo inflammatio subsederit, vini frigidi quantum siti medeatur porrigito: id autem necessario non per se sed cum cibo; caput vero antea firmandum, ne vinum mentem incendat et post haec abstinendum; et si post aliquod temporis intervallum dormire cupiat, quies imperanda. At si ingens effundatur sudor et pulsus iam micare desinat, vox acutior efficiatur, pectus calore vacet, vini quantum bibere possit offerendum: vitâ frigidis enim vinum unica spes est; vinum itaque si aegro consultum sit, alio tempore ipsum bibat, alio cibum cum vino assumat; id autem ex intervallo ad tollendam lassitudinem, quae tam a morbo, quam a cibo provenit; si quidem, cum exigua vis est, hi vel in assumendo cibo plurimum laborant. Itaque aeger ipse sit animo forti bonoque, eumque medicus gratis orationibus in spem salutis erigat simulque variis huic alimentis vinoque succurrat.

Oportet etiam aliis medelis efficacibus uti, et ad sudores coercendos et ad vires resuscitandas. Igitur pectori ad sinistram mammam epithema imponatur ex palmulis in vino laevigatis, cum aloë et mastiche, quae cerato ex nardo excipiantur. Ac si hoc molestum fuerit, aliud huiusmodi epithema fiat: mala, exemto semine et quod in his durum est, pollini odorato contusa admisceto: deinde absynthii et myrti comam, cum acacia mannaque cribro transmissis, adiicito, postea simul omnia subacta cerato excipe oenanthino. Sin ne per haec quidem sudor supprimatur, uvae immaturae succum acerrimum, et acaciam, et gummi, et rhois partem esculentam, et alumen, et palmulas, et odoratum rosarum succum permisce: haec omnia nardo et oleo oenanthino excepta pectori superdentur; etenim hoc epithema siccat pariter et adstringit. Cubet autem in aëre frigido, aedesque septemtrioni adversa sit: quodsi etiam gelida Boreae afflet aura, resuscitabit aegre spirantem aegrum. Cubile etiam prata spectet et fontes et murmurantes rivulos, si quidem horum grati halitus et adspectus delectabilis animum fovent naturamque suscitant; cibi quoque potionisque desiderium faciunt. Ceterum si quis harum rerum commoditatem non habuerit, auram frigidam imitari oportet iucundis bene olentium ramorum flabellis, et tempus vernum, foliis ac floribus, quicumque suppetant, humum insternendo. Operimentum quoque leve sit ac vetustum, ut aërem recipiat et calorem pectoris exhalari permittat, ad hoc optimum est linteum vetus. Inspergatur farina cervici, et claviculis et pectori, quae odoris suavitate nutriat et siccitate sudorem cohibeat; item polline raritas corporis contegatur; nec non et facies terra Samia cribro transmissa ac deinde tenui linteolo inclusa respergatur, pulverem in frontem atque malas

malas excutiendo; calx etiam exstincta et gypsum ustum exiguo cribro traiecta madentibus locis imponantur. Sudores etiam aliquando supprimit spongia ex aqua frigida faciei admota humores diffluentes cogendo et raras corporis partes condensando. Porro sedes inungenda, ut flatus et ex frigidis humoribus et ex alimento ortus eliciatur. Revocandus etiam extremorum calor illitione ex oleo gleucino, aut sicyonio cum pipere, et castorio, et nitro, et cachry, in quibus, ut inunctio membris adhaerescat, cerae paululum liquetur: et unguento, quod ex limnestide, et euphorbio, et lauri baccis, conficitur. Bulbi quoque crudi, hi nempe, qui exigui et rubri sunt, cum pipere et aceti laevigata faece, optimum pedibus cataplasma est: singulis tamen horis continuo attollendum, ne ulcera pustulasque excitet. Ex his ita aegrotantem evasurum esse spes est.

Ac si medicus omnia rite praestet et omnia quoque prospere cedant, cum syncope, si quae adsint inflammationes, discutiuntur: sudor nusquam: calor ubique, etiam in extremis pedibus nasoque reviviscit: facies bene colorata: pulsus in magnitudinem assurgit, non iam tremulus, sed validus: vox assueta redit et canora fit; aeger ipse omnino vividus efficitur, lassitudinem quamdam non levem percipit verum etiam dormiens deprehenditur; inter somnum vero cibos concoquit, sensus recipit, in eoque natura, tanquam ex novo germine, revirescit. Cumque a somno expergiscitur, bene spirat, expeditus est, robustus; morbum autem ceu somnium in memoriam revocat.

At vero in quibusdam febres obscurae remanent et partis alicuius inflammationes exiguae: lingua sicca: ipsi aridi sunt horroribusque tentantur, segnes et resoluti fiunt, ac postea in marasmum devolvuntur. Tum vero tempus non terendum est quiete victuque tenui, sed movendus aeger gestatione et frictionibus et in balneum deducendus, ut vitae fomes, tanquam a morte, resuscitetur atque nutriatur. Detur etiam lac mulieris potissimum in partu recentis, quaeque puerum alat: etenim hi nutrimento indigent ei simili, quo utuntur infantes modo in lucem editi; id si non suppetat, asinae, quae haud ita pridem peperit, exhibeto lac: ceteroquin enim exile est. Post haec aeger refici et ad solitum vitae genus reverti debet.

CURATIO CHOLERAE.

Cap. IV.

In cholera prodeuntium suppressio mala est, quia cruda sunt. Oportet itaque, si facile ac libenter exeant, permittere; sin minus, ea incitare aquam tepidam sorbitioni dantes, assidue quidem illam, sed parce, ne in stomacho fiant intentiones inanes con-

vulsioni similes. At si intestina torqueantur, et pedes algeant, alvus oleo calido, in quo ruta et cyminum inferbuerit, perfundenda est ad eliciendos flatus: et imponenda lana. Pedes autem per perunctionem leniter fricandi, contrectando potius illos, quam premendo: idemque ut revocetur calor genibus tenus fiat; et quamdiu stercora infra et biliosa sursum prorumpunt, eadem facienda.

At si infra vetus omnis cibus profluxerit, iamque bilis exeat, biliosus item vomitus sit et distentio et fastidium et anxietas et imbecillitas, aquae frigidae cyathos duos vel tres ad adstringendum ventrem exhibeto, ut ea humorum refluxum sistat utque stomachum ardentem refrigeret: idque cum epotam aquam evomuerit, assidue continuetur; facile enim in ventre incalescit frigida, eamque stomachus per vomitum reddit calore gravatus, frigidas autem potiones continenter expetit.

At si pulsus quoque tantum non omnino conciderit, et assidue et creberrime sese, quasi persequatur, sudor autem circa frontem et iugula, et per universum corpus guttatim effluat, neque alvus constet, et stomachus adhuc vomat, cum intentione et animi defectu, vini quoque paululum aquae frigidae instillato bene olentis, adstringentis, ut et odore hominis sensus revocet, et corpus vi sua roboret, et nutriendi facultate sua id instauret. Vinum enim in superiores partes celeriter adscendit, ita ut humorum refluxum supprimat: item tenue est, ut natura sua facile diffusum habitum corroboret, validum etiam ad vires deficientes sustinendas. Porro farina recens ac boni odoris inspergatur. At si omnia vehementer urgeant, ut sudor et distentio, non modo stomachi, sed etiam nervorum, singultus adsint inanes pedesque contrahantur et alvus plurima deiiciat, homo autem caliget, pulsus iam micare desinat, huiusmodi statum praevertere oportet; et si adsit aquae vinique multum dare, haud quaquam vero meracioris, ne id hominem inebriet nervosque offendat, sed cum cibo et panis frustulis huic intinctis. Reliquam quoque escam exhibeto, qualis a me in syncopes curatione tradita est: fructus horaeos adstringentes, sorba, mespila, mala cydonia, uvam.

Sed si stomachus omnia reddat, neque quidquam contineat, ad calidas potiones et escas revertendum: nam in quibusdam haec mutatio vomitum suppressit; calida vero sint calidissima. At si nihil horum profecerit, cucurbitulam inter scapulas et infra umbilicum affige; continenter autem hos transmuta, quia si diutius inhaerescant, dolorem movent et periculum est ne vesiculas quoque excitent. Interdum in aura leni gestatio profuit, ita ut spiritum resuscitaverit et alimentum in ventriculo continuerit et in homine respirationem facilem bonumque pulsum effecerit.

Quodsi haec vehementius increscant, ventri pectorique epithemata superdentur, qualia in syncope, palmulae vino intinctae, acacia, hypocystis, quae cerato rosaceo excepta linteoque illita ventriculo imponantur, at pectori mastichen, aloën, bsynthii comam,

cum cerato nardino, vel oenanthino tritam, toti pectori inducito. Pedes autem et musculos, si intendantur, sicyonio, gleucino aut vetere oleo cum exigua cera perunge et castoreo resperge; ac si pedes frigescant, unguento etiam hos inunge, quod ex limnestide et euphorbio conficitur, et lanis involve et manibus contrectando dirige; quin etiam dorsi spinam et tendines et maxillarum musculos iisdem perungere expedit.

Quodsi post sudor alvusque supprimantur, cibosque stomachus admittat, neque per vomitum reddat, pulsus autem magnus sit ac validus, convulsio desinat, calor omnia occupet et ad extremas etiam partes pertingat, cuncta vero somnus concoquat, aeger secundo aut tertio die lotus ad consuetudinem redeat. Contra si omnia vomitu reiiciat, sudor non cohibendus effluat, homo frigidus fiat ac lividus, pulsus iam pene sit exstinctus, et aeger defecerit, in eiusmodi re nihil medico magis expedit, quam ut honestam inveniat aufugiendi causam.

CURATIO VOLVULI.

Cap. V.

In ileo dolor est cum inflammatione intestinorum aegros interimens, et distentio, et inflatio. Ex eo mors celerrima et gravissima insequitur; etenim alii sine spe salutis aegrotantis mortem imminentem tantum reformidant: sed ileo laborantes ob cruciatus acerbitatem mortem desiderant. Itaque nec remedium morbo minus, neque id tardius a medico administrandum est, sed si inflammationem in causa esse reperit, venam in cubito magna incisione aperiat, quo sanguis inflammationem alens fuse prorumpat; isque vel ad animae defectionem detrahatur, quae res vel dolorem solvit, vel stuporem ac sensus privationem infert; in ileo autem vel exiguum tormenti intervallum, quamquam e sensus defectu obtigerit, hominem a malo recreat. Si quidem hominibus ita dolore cruciatis vel mori beatum est, mortem tamen cuiquam inferre medico nulli nobili fas est; fas autem aliquando, cum praesentia mala evitari non posse manifeste praevideat, aegrum gravitate capitis torpida sopire.

At si absque inflammatione e cibi corruptione aut ingenti frigore oriatur ileus, venae sectione abstinere oportet: omnia tamen reliqua simul praestare. Ab aqua tepida frequenter vomere, oleum affatim bibere, deinde rursus vomitione eiicere; flatus irritamentis subducere. Alvum autem irritat cyclamini succus, nitrum et sal: flatus eliciunt cyminum et ruta; oportet itaque his omnibus cum resina terebinthina mistis sedem illinere et spongiarum ope adhibitis fovere; aut iisdem ventrem subducere cum oleo et melle, et hyssopo, et decocto carnis ex cucurbita sylvestri detractae. Ac si stercus excernatur, rursus

oleum calidum cum ruta immittere oportet; id enim si intus maneat, gratum intestinis fomentum est. Perfundantur etiam dolentes loci oleo, in quo ruta et anethum abunde inferbuerint. Adhibeantur etiam fomenta ope lentium figulinarum, vel aenearum, aut ex milio ac tosto sale. Cataplasmata praeter assueta fiant ex lolii farina et cymino, et hyssopi, et origani coma. Cucurbitulae accommodentur sine ferro quidem, at frequentes, aliae iuxta alias admotae, abdomini et ilibus usque ad inguina, et a tergo, coxis, renibus, et spinae dorsi: nam ex omni parte dolorem revellere iuvat. Prius vero bibantur cymini aut rutae decoctum, aut sisonis, vel una cum his aliqua ex medicamentis, quae anodyna dicuntur: quorum alia aliis innumera sunt experimentis probata, et inter haec bonum est id, quod ex viperis conficitur, maiore mensura quam ex consuetudine potui datum. At si neque dolor mitigetur, neque flatus, aut stercus reddatur, hieram necessario dare oportet [1]), quod aut cum bile ac pituita deiicietur, aut per intestina transibit, flatus, stercora, pituitam ac bilem, quae malum intendunt, secum educens. Cibus offeratur alvum solvens, ut gallinarum et concharum iuscula: ptisanae cremor cum oleo multo coctus, quod in elixationis initio affundatur, et vero incoquere oportet cyminum, nitrum, porrum cum coma. Remedia adhibeantur cum aliquo iure alvum liquante, cochleae quam plurimum elixae cum ipsarum aut tellinae succo. Aqua sit pro potu, si febricitet, cum asaro, vel nardo, vel cachry excocta; si quidem haec flatus eliciunt et urinam movent, et respirationem facilem reddunt. Sin non febricitet, vinum etiam et ad calefacienda viscera, et ad recreandas vires proficit; bibatur etiam foeniculi radicis decoctum, et adiantum et cinnamomum.

At si inflammatio in pus convertatur, huic succurrere praestat medicamentis abscessui convenientibus utentem. Haec autem in diuturnorum libris conscripta sunt, ubi colici affectus curationem exposuimus.

CURATIO IECORIS ACUTORUM AFFECTUUM.

Cap. VI.

In iecore sanguinis creatio, et ex hoc viscere in universum corpus eius emanatio est: ac totum iecur quaedam sanguinis concretio est. Acutissimae igitur hic excitantur inflammationes; etenim huic loco alimentum inest. Quodsi alibi uspiam excitatur inflam-

---

1) Eadem de Hiera monet Archigenes apud Aëtium, Tetr. III. serm. 1. cap. 28. — Totum ceterum caput illud conferatur.

matio, non admodum acuta est, si quidem novus ibi continuo est sanguinis affluxus, at in iecinoris affectu minime opus est, ut ab alio quovis loco adveniat. Nam si qua obstructio exitus occludat, iecur effluxu destitutum impletur, cum alimento adhuc in iecur pateat introitus; neque enim alia via est, per quam cibus in omne corpus a ventriculo et intestinis diducatur.

Quam ob rem evacuare oportet abundanter venas cubiti secando et multum sanguinis, sed non confertim, detrahendo. Inedia primum imperanda ac postea cibi paucitas, ne iecur humores ingrediantur utque id inane maneat. Oportet etiam medicamentis exterius impositis, quae in iecore acervata sunt discutere. Itaque perfusio sit cum aloë vel nitro; admoveantur lanae succidae. Refrigeratione quoque opus est, quia iecur sanguine incenditur; sanguis enim calidus est. Eiusmodi cataplasmata esse debent ex lolii, aut irionis, aut hordei linique seminis farina; et liquida sint vinum acidum, malorum, capreolorum vitis, et oenanthes maturae succus, vel huius oleum. Cum spongiis item fomentum fiat ex decocto baccarum lauri, lentisci, pulegii, iridis.

Et cum his iecur lenieris, cucurbitulam maiorem admoveto, ut praecordiorum latus illud ex omni parte comprehendat: cutisque altius concidatur, ut multum sanguinis educas. Nonnullis hirudines magis quam scarificatio prosunt: si quidem bestiolae morsus interius descendit et maiores erosiones facit; unde sanguinis profluvium ab his concitatum aegrius supprimitur. Postquam autem animal saturatum exciderit, cucurbitulam affige, quae ex intimis partibus sanguinem iam attrahet. Et si iam abunde evacuatum est, vulneribus adhibenda medicamenta sanguinem sistentia, sed quae morsu vacent, ut aranearum telae, manna aloeque inspersae: vel panis cum ruta, aut meliloto, aut althaeae radicibus, elixus superimponatur; tertio autem die ceratum convenit cum myrobalano et absynthti coma et iride[1]). Quin etiam malagmata eiusmodi esse debent, quae extenuare et rarefacere et urinam movere valeant; inter quae optimum est id, quod ex seminibus constat (*διὰ σπερμάτων* dictum), quorum virtus omnibus medicis usu nota est; bonum quoque id est, in quo sampsuchus et melilotum immiscetur.

Cibus tenuis esto, fluxilis, quique urinam eliciat et corpus facile permeet: velut alica cum mulsa, et sorbitio ex his cum anetho et sale: ptisanae cremor, qui detergendi quoque facultatem habeat, cui si dauci seminis aliquid immittatur, urinam melius ciebit: hanc enim per canales subducit, qui a iecinore ad renes pertingunt: hac vero a iecore fluentibus optima via est, tum quod vasa ampla sunt, tum quod iter rectum. Oportet

1) Hanc curandi rationem, cucurbitulas nempe, scarificationem, hirudines et emplastra his similia splenicis administrari praecipit Archigenes apud Aët. Tetr. III. serm. 2. c. 11. Hos autem eodem modo, atque hepaticos curandos esse monet Aretaeus.

igitur humores etiam huc attrahere, cucurbitulam renum locis ad lumbos applicantes. Eaedem partes oleo cum ruta, vel odorato iunco, vel calamo aromatico perfundendae. Per haec aegrotum mortem evasurum spes est.

Sin ad suppurationem affectus tendat, medicamentis pus moventibus utitor, quae in colicorum curatione indicabuntur. Quodsi pus etiam oriatur, quibus modis incidere, quibus etiam mederi oporteat, alio in loco scriptis exponetur. Eadem pro liene scripta sunto, si quando hunc acutae inflammationis calamitas invaserit.

CURATIO VENAE ET ARTERIAE DORSALIS ACUTI AFFECTUS.

Cap. VII.

Venae cavae et arteriae crassae, quae secundum dorsi spinam extenduntur, inflammatio a veteribus causi species vocata est. Si quidem in hac affectus similes iis, qui in causo, oriuntur: fervor acer et acutus, fastidium, sitis, molestia, pulsus in praecordiis dorsoque palpitans et quaecumque in signorum enarratione descripsimus. Porro febris, sicut in causis, ad syncopen tendit; etenim venae radix est iecur: arteriae vero principium cor. Haud abs re igitur existimes superiores horum viscerum partes praecipuas laborare: cor enim arteriae calorem impertit, venae autem iecur sanguinem; et cum utraque magna sit, magnae item sunt, quae innascuntur, inflammationes.

Itaque venae cubiti protinus incidantur, multusque, non confertim tamen, detrahatur sanguis, sed bis ac ter, idque alio die, ut vires interim reficiantur. Postea cataplasmatis utendum: et cucurbitula praecordiis, qua arteria pulsat, et inter scapulas admovenda, nam ibi quoque pulsationes percipiuntur: cutis autem plurimum concidatur multusque detrahatur sanguis, si quidem ex harum partium evacuatione vix in animae defectum homines delabuntur. Quum vero alvus his multo magis quam ex consuetudine adstricta sit, lotionibus emollientibus utendum, ut lubrica fiant intestina: acribus autem minime, quoniam ex salis et nitri liquatione febris intenditur; igitur ex lini seminis et foeni graeci succo, et radicum malvae decocto, quod satis et provocat et incidit, conficiantur. Extremae partes oleo gleucino, aut sicyonio, aut unguento ex limnestide calefiant: siquidem hae in istis admodum frigescant. Ante cibi assumptionem propinentur quaecumque urinam movent, ut meum, asarum, apsinthium, quibus nitri aliquid inspergatur: sed ad hoc omnium valentissima est cassia et cinnamomum, si quis huius copiam habet. Lac his et pro cibo et pro medicamento est; etenim refrigeratione indigent, cum in eorum visceribus velut ignis quidam convolvatur: et alimento etiam dulci, quodque in parva

mole multum nutriat; has autem in alendo virtutes habet lac; esto autem asinae a partu recentis, et duobus lactis cyathis admisceatur aquae unus: optimum etiam est lac bubulum, et tertio loco caprinum. Cibi dentur concoctu faciles, qui ex succis plerumque constent, quibus iniiciatur foeniculi radix et apii semen cum melle, eadem et aqua, quae potatur, habeat.

Ceterum et sudores movere oportet et perspirationis vias ubique humidas fluxasque efficere. Caput perfusione simili atque in causo irrigetur. Epithema pectori et sinistrae mammae, quale in syncope, imponatur. Cubile, rectus decubitus, et omnia denique, sicut in causis, fiant. Gestatio exigua ad eliciendos sudores: nec non et balneum, si isti exurantur: neque enim iudicationibus haec vitia solvuntur, quamquam causi speciem referant.

CURATIO RENUM ACUTI AFFECTUS.

Cap. VIII.

Inflammatio in renibus peracuta est; etenim simul inflammantur venae ad renes a iecinore pertinentes et cum his ipsum iecur: si quidem eae non ita longae sint, sed admodum latae, adeo ut renes prope iecur suspendi videantur. Quin et urinae suppressio inflammationi supervenit, quae huius vehementiam intendit; nam renum cavitas urinae non profluentis exundatione impletur. Idem ex calculo evenit, qui si renibus insit ureterum latitudine amplior, transire nequit, sed inhaerescit et urinam intercludit. Ceterum de calculorum creatione in diuturnis sermonem faciemus et quibus modis vel coalescere prohibeantur, vel atterantur, si concrescant. De inflammatione vero et obstructione, quae celeriter mortem inferunt, in praesentia conscribemus.

Si calculorum inhaesio, vel inflammatio subsit, vena cubiti secetur, nisi forte aetas impediat; sanguis autem expedite et copiose profluat: neque enim inflammationes tantum evacuatione mitigantur, sed et calculorum constipatio vasorum inanitione relaxatur, hique inter mingendum delabuntur. Postea perfusionibus olei gleucini, vel cyprini, et fomentis, et cataplasmatis partes remittantur; cataplasmatis autem insit artemisiae herba, et odoratus iuncus, et calamus aromaticus. Deinde cucurbitulam renibus ad lumbos admoveto; namque ex hoc loco evacuatio maxime prodest. Alvus etiam lotionibus lubricis, et viscidis potius quam acribus, subducatur, ut malvae, aut foeni graeci, succis. Interdum ante cibi assumptionem medicamenta urinam moventia propinentur, qualia in iecinoris curatione proposita sunt. Cibi quoque similes sint, concoctu faciles, quia cruditas

hos offendit; lac praecipue convenit, praesertim asinae, deinde equae, et ovillum quoque, et caprinum confert, quippe cum sit lac. Quodsi non febriant, praestat eos in balneum deducere; at si inhaereat febris, in herbarum decocto hominem sedentem collocare oportet, vase usque ad umbilicum repleto. At si affectus in pus vertitur, quibus cataplasmatis ac medicamentis utendum sit, multis in locis antea satis superque traditum est.

Verum si calculus inhaeserit, eadem fomenta et cataplasmata adhibere convenit; calculi vero epotis medicamentis conterendi: ex simplicibus sii et prionitis herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis, quarum succus quoque potui detur; ex compositis prodest antidotum, quod Vestini appellatur, idque quod ex viperis, idque quod ex scinco dicto conficitur, et quotcumque usus maxime valentia esse comprobaverit. Gestationes his et corporis concussiones fiant ad movendos propellendosque calculos; si quidem eorum transitus in vesicam ingentes dolores concitat. Quodsi inde calculi exciderint, homines doloris expertes sunt, ne per somnia quidem eo antea vacare soliti: porro quasi malis desperatis liberarentur, membra et animus iis solvuntur.

CURATIO VESICAE ACUTORUM AFFECTUUM.

Cap. IX.

Vesicae quoque similes renum malis affectus incidunt: inflammationes, et ulcera, et e calculis et e grumis obstructiones, unde urinae suppressio et difficultas nascitur. Sed hic acutior subest dolor et mors ingruit celerrima; vesica enim latus quidam nervus est: renes autem quasi sanguinis concretio sunt et iecur specie referunt; verum in vesica omnia gravissima et maxime miserabilia existunt, summos qua parte dolores crudelis Mavors miseris mortalibus infert.

Protinus igitur vena cubiti incidatur; oleoque multo cum ruta et anetho perfundatur vesica. At si grumi dolorem et urinae suppressionem fecerint, ad dissolvendos grumos oxymel potui detur, aut calcis paululum cum mulsa, quaeque urinam movent et herbae, et semina. Sin a sanguinis effusione periculum instet, huic praecipue sine mora subveniendum: neque enim ex ea tardius periculum imminet, succurratur itaque medicamentis sanguinem supprimentibus. Prodest etiam vesicae refrigeratio; perfusio ex oleo rosaceo et vino; eiusdem involutio lanis succidis; pro epithemate sint palmulae vino intinctae cum malo punico, aut rhois succo. Verum si epithematum onus aversetur et ingenti refrigeratione abstinendum; neque enim vesicam vehementer refrigerare oportet,

quippe quae natura frigida sit ac tenuis. Inungatur autem oleo gleucino, vel acacia, vel hypocystide cum vino. Spongiis, nisi magnopere urgeat profluvium, haud utendum. Cibus e frumento sit, concoctu facilis, boni succi, urinam movens, qualem in renum curatione praecepi; lac, vinum dulce Theraeum, aut Scybelites. Medicamenta quoque epota urinam moveant, boni sint odoris, facile fluant: et ceterae res his similia praestent. Optima vesicae esca est cicadae, tempore suo assae, extra tempus autem aridae cum aqua tritae: nardi autem paululum cum cicadis coquatur. In iisdem balnei loco ad relaxandam vesicam aeger insideat.

Quodsi obstructio e calculis urinam supprimat, cathetere calculus depellendus et urina prolicienda est, nisi inflammatio subsit; si quidem in inflammationibus neque meatus instrumentum admittit, et praeterea cathetere sauciantur. At si medela expediri nequit, et homo doloribus consumitur, locum sub testiculis, qui πλιχάς vocatur, et vesicae cervicem incidito, ut calculi excidant et urina effundatur. Dehinc, si fieri potest, medendum est vulnus ad cicatricem perducendo; sin minus, urinae effluvium pro tota hominis vita fieri satius est, quam ut tormentis miserrime interimatur.

CURATIO SUFFOCATIONIS HYSTERICAE.

CAP. X.

Uterus in mulieribus extentis hinc atque illinc secundum ilia membranis continetur, et perinde atque animal affectus ex olfactu percipit: etenim bene olentia expetit, ut iis se oblectet, foeda vero atque iniucunda aversatur atque refugit. Si quid igitur hunc in superiore corporis parte offendat, uterus per naturalia prodit et si quid osculum ipsius laedat, sursum recedit; nonnumquam etiam hac illac lienem versus aut iecur movetur: membranae enim extentioni et contractioni cedunt velorum navis instar.

Eadem quoque ex inflammatione patitur; etenim prae crassitie ac tumore cervicis extra propendet. Nam in uteri fundo exorta inflammatio sursum procedit, quae vero ad inferiores uteri partes oritur extra prodit. Molesta utique et horrenda et foeda res; et vero mulier aegre incedere, et in latus, et supina decumbere potest, si inferior uteri pars inflammetur. Quodsi uterus sursum recurrerit, feminam quam citissime strangulat et spiritum quasi laqueo illidit; neque enim antea dolorem sentit ita, ut exclamare possit et ab adstantibus opem deposcere, cum plurimis citius intercludatur spiritus et aliis vox. Itaque ubi id contingit mirum non est mulierem interire, prius quam medicus advocetur. At si forte in tempore venias et inflammationem subesse cognoveris, venam secato et praecipue

hanc, quae in talo est; unde si sanguis haud probe fluxerit, eam, quae in cubito est, incidito: et a vena tali detractionem repete. Item alia omnia exsequere, quaecumque strangulationi sine inflammatione subveniunt: qualia sunt manuum pedumque ligaturae, quae usque ad torporem inducendum constringantur; foede olentium olfactus, uti liquidae picis, capillorum lanaeque combustorum: lucernae, cuius flamma sit exstincta: castorei, ut praeter malum odorem nervos refrigeratos calefaciat; vetus etiam urina sensus immortuos potenter exsuscitat et uterum ad inferiores partes abigit. Porro praeter pessos etiam bene olentia uteri regioni sunt imponenda: ut unguentum quodvis lene, quodque minime sensum vellicet, nardus aut bacchar, vel id quod ex malabathri foliis conficitur, vel cinnamomum cum oleo aliquo boni odoris contusum: his autem muliebres inungantur loci; liquor item ex his confectus vulvae immittatur. Sedes quoque medicamentis illinatur, quae flatus eliciant; at alvus lotionibus minime acribus, sed mollibus ac viscidis, quaeque intestina lubrica faciant, subducatur: idque tantum, ut educantur stercora, quo vacua fiat uteri sedes; constent itaque ex althaeae vel foeni Graeci succo, melilotum vero aut sampsuchum cum oleo decoquantur. Quodsi potius vi quam emollitione uterus indigeat, validae mulieris aut viri lenioris manibus praecordia foeminae comprimantur et fasciis adstrictis, ubi uterus ad pristinam sedem redierit, succingantur, ne is sursum possit recurrere. Vel naribus adprehensis sternutamenta excitentur; quibusdam enim a contentione inter sternendum uterus in sedem suam reductus est; in nares igitur talia inflentur qualia struthii radix, aut piper, aut castoreum. Item cucurbitulae sine ferro, femoribus, ilibus, coxis, inguinibus attrahendae vulvae gratia accommodentur: et etiam spinae dorsi inter scapulas, ut strangulationi succurratur. Quodsi ex inflammatione oborta fuerit suffocatio, vena ad pubem pertingens etiam incidenda est: multumque sanguinis mittendum. Facies fricetur, capilli vellicentur, acclametur ad mulierem ut ad se revocetur. Ac si paululum recreetur, in aromatum decocto desideat et odoratis rebus suffumigetur. Bibat etiam ante cibos aliquid castorei et cum castoreo hierae parum. Postquam refecta fuerit lavetur, et tempestive ad consuetudinem redeat; et insuper danda opera est, ut menstruae purgationes quam facillime profundantur.

CURATIO SATYRIASIS.

CAP. XI.

Nervorum in pudendis inflammatio penem arrigit cum desiderio veneris et dolore inter coeundum; oriuntur autem intentiones convulsionibus similes, quae nullam mitigationem recipiunt: neque vero coitu malum ullo modo lenitur. Mentis etiam furor sequitur, pri-

mo ut sine pudore venere utantur: audaces enim illos insatiabilis libido coitus facit; postea vero - - - - - - cum morbus conquievit, si quando mens integra maneat.

His autem omnibus de causis venae in cubito taloque incidantur et copiose et frequenter detrahatur sanguis; neque enim animae defectionem inducere iam intempestivum est, simul ut mens torpida fiat, utque inflammatio mitigetur, utque pudendorum calor leniatur; multus quippe sanguis calorem et audaciam vehementer incendit, inflammationem alit, mentis perturbationi et confusioni quasi faces subdit. Universum porro corpus medicamento Hiera perpurgetur; neque enim perpurgatione tantum egent, sed etiam leni medicatione: quod utrumque praestare Hiera potest. Lanis item ab ove sordidis obvolvantur pudenda, et ilia, et locus inter inguen ac femur, qui πλιχάς dicitur, ac testiculi; lanam autem oleo rosaceo vinoque intingere oportet hasque partes multa perfusione madefacere, tam ut a lanis nullus oriatur fervor, quam ut ipse innatus calor a frigida succorum facultate temperetur. Eiusmodi quoque cataplasmata superdanda: quae e pane fiant cum plantaginis herbae succo, et solano, et seride, et papaveris foliis, et ceteris quaecumque torporem ac frigus inducunt. Item similibus pudenda et locus inter inguen ac femur, qui πλιχάς dicitur coxaeque inungantur: ut cicuta cum aqua aut vino, aut aceto, mandragora, acacia; et spongiis vice lanarum utitor. Interim alvum subducito malvae decocto et oleo, et melle; omnia vero acria vitentur [1]). Cucurbitulae coxis, aut abdomini adfigantur. Hirudines autem optime faciunt ad sanguinem ex intimis locis educendum; et cataplasma vulneribus imponendum e micis panis cum althaea. Postea homo in aqua desideat, aut in artemisiae, salviae, conyzae decocto. At si longiore tempore vitium extrahatur, neque pro ratione minuatur affectus, timor autem convulsionis subsit, — si quidem his nervorum distentio frequenter oboritur, — curandi ratio immutanda est, et ad calefacientia transeundum. Oleo itaque gleucino, aut sicyonio vice rosacei opus est, et lanis mundis, et cataplasmatis calefacientibus: etenim nervorum inflammationem huiusmodi medela aliquando mitigat. Castoreum quoque cum mulsa propinetur. Cibus detur parum alens, frigidus; e frumento rarius: ex oleribus plerumque constans, malva, blito, lactuca, cucumere elixo, pepone maturo. Vino et carni, quoad homo plurimum fuerit a morbo refectus, parcendum; vinum enim nervos calefacit, animum remollit, voluptatem revocat, semen creat et ad venerem exstimulat.

Haec a me remedia sint ad acutos morbos conscripta. Medicus etiam ipse debet aliqua conquirere, neque in alienos commentarios animum penitus intendere. Hactenus de acutis, ita ut ordine scriptis vel per se singulis, vel simul omnibus uti queas.

---

1) Nonnulla ex hoc capite in opus suum traduxisse videtur Aëtius (Tetr. III. serm. 3. c. 32), licet Galeni tantum, non Aretaei, nomen in capitis de priapismo et satyriasi inscriptione adposuerit.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CURATIONE DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER PRIMUS.

INDEX CAPITUM.

PROOEMIUM.

In diuturnis morbis periculosa est medicinae dilatio: nam ob cunctationem adfectus insanabiles fiunt. Eorum enim natura ita comparata est, ut non facile decedant, ubi semel invaserint; ac si diutius trahantur, temporis spatio vires acquirunt et interdum usque ad mortis diem inhaerescunt. Porro e levibus morbis maiores enascuntur; et quamquam prior periculo vacet, tamen huius proles perniciosa evadit. Ideo neque silere debet aeger, vel quod adfectum deprehendi erubescat, vel quod curationem metu defugiat; neque medico cunctandum est, quoniam ad morbum insanabilem reddendum utraque res consentit. Etenim laborantium nonnulli praesentium pariter ac futurorum ignari ad finem usque vitae una cum morbo degunt; si quidem ut plurimum neque pereunt, neque mortem reformidant; quapropter neque medico se committunt. Huic rei testimonio est cephalaea, de qua proxime sermonem instituam.

CURATIO CEPHALAEAE.

Cap. II.

Caput, quanto maxime ad vitam necessaria pars est, tanto gravius in valetudine laborat. Atqui morborum capitis accessio tolerabilis est, cum exiguo dolore et gravitate, et aurium tinnitu; quae si intendantur, perniciosos habent exitus. Quare parvi dolores minime contemnendi; nam in quibusdam exiguis depulsi sunt remediis. At si iam in vetustatem inciderint, quia maiores cruciatus superveniunt, vena cubiti secetur; sed duobus ante diebus bibatur vinum. Tantum vero sanguinis detrahito, quantum vires tibi, has aestimanti, passurae videantur. Verum optimum est, ut non semel simulque mittatur, tam ut vires copiosam detractionem sustineant, quam ut iisdem assidue repetitis auxiliis submoveatur morbus. Idem in omnibus diuturnis morbis praestare convenit. Postea per tres aut quatuor interiectos dies liberalius nutritis propinetur hiera cum mulsa: si quidem haec a capite morbi alimentum maxime abducit; medicamenti mensura sit ad drachmas quatuor vel quinque. Quodsi bene purgatus fuerit, lavetur homo, et

vinum bibat, et vires instauret. Postea vena frontis recta incidatur: si quidem haec detractio praecipue conducit; quantitas autem heminam aequet, vel parum exsuperet. Alvus vero non amplius solvenda; neque enim vasa exinanire convenit. Postea crinibus novacula derasis, cucurbitulam unam vertici admoveto, et alteram deinde sine ferro inter scapulas affigito; sed cutim in vertice liberaliter scarifica, ut et sanguis uberius attrahatur et partes profundiores incidantur: nam cephalaeae medentur, quae ad ossa descendunt remedia. Cumque vulneribus cicatrix fuerit inducta, secentur arteriae, quae pone aures geminae sunt, paululum ab his ulterius sitae, quaeque pulsibus se produnt; in priore parte auris aliae sunt iuxta eas, si quidem prope antitragum feruntur: quin et istae quoque pulsibus patent. Maiores autem prope ossa incidantur, quoniam harum sectio iuvat; nam utrisque adiacent aliae admodum tenues, quas incidere prorsus est inutile. Modum vero incidendi in libris de operationibus chirurgicis exposuimus. Hoc auxilium cephalaeae et epilepsiae et vertigini, utque summatim loquar, omnibus capitis morbis commune est.

In omnibus etiam, alvo prius, vel per medicamentum aliquod purgans devoratum, vel per lotionem, evacuata, pituita educenda est; modo ex naribus per haec, quae sternutamenta excitant: modo ex ore per medicamenta huic rei apta. Species horum, quae sternutamenta movent, sunt piper, struthii radix, castoreum, quae commisceri quoque possunt; haec in tenuem pulverem redacta, et cribro transmissa calamo, vel crasso anserinae pennae caule, inflentur. His pituitam copiosius ac valentius educit euphorbium cum horum aliquo permixtum; quin etiam cum oleis misceri potest gleucino, sicyonio, aut cum unguento ex styrace: at valde liquidum efficitur, ita ut fusile sit; infunditur autem per nasi fistulam, quarum duae sunt, ambae ab uno canale derivatae, ita ut utrique simul una vice immitti possit; neque enim tolerari potest alterutriusque naris sigillatim dilatatio: caput enim protinus incenditur, et acerbus dolor invadit. Ista vero, quae per os pituitam eliciunt, sunt sinapi, coccus cnidius, piper, herba pedicularis; haec sibi invicem commixta et per se adhibentur. Nempe ista si mandas, continenter exspuere cogeris. Cum aqua etiam vel mulsa, vel posca mixta dentur ad eluendum os; ad tonsillas etiam reflexione colli depellatur humor, eaeque emissione spiritus colluantur. Et postquam pituitae quantum libet eduxeris, caput aqua plurima calida lavato perfunditoque, ut in eo perspiratio fiat, siquidem validae sunt obstructiones.

Coena tenuis esto, in qua tamen, ad restituendum stomachum, vini aliquid assumatur, quoniam iste plurimum laborat. Deinde, viribus aegri interim confirmatis, lotione consueta utere, cui multum nitri inspergatur, vel in qua resinae terebinthinae drachmae eliquentur duae. Postero autem die, sanguinem ex interioribus nasi partibus detrahito; quod fiat immisso longo instrumento, quod *κατιάδιον*, vel eo, quod *τορύνη* dicitur. Vel

si quis haec non in promptu habeat, oportet anserinae pennae abscisso crasso caule, nervosam partem denticulatim, instar serrae incidere, idque intra nares immittere usque ad ossa ethmoidea ac deinde utraque manu agitare, ut a dentibus scarificetur locus; inde sanguis facile et copiose effluet: tenues enim illic venulae desinunt, et caro mollis est, atque incisioni opportuna. Alii multi sunt apud vulgus scarificationis modi: uti herbis asperis et aridis lauri foliis, quae naribus immittunt, digitisque fortiter dimovent. Ubi vero, quantum satis fuerit, evacuaris, (quod erit heminae dimidium,) nares spongiis ex posca detergendae sunt, vel iis aliquid ex aridis medicamentis, quae sanguinem supprimunt, inspirandum, ut galla, vel alumen scissile, vel balaustium.

Quodsi post haec cephalaea vel perseveret, vel etiam forte desinat, ad curationis finem procedendum est; quia malum facile reverti solet et confirmatum plerumque delitescit. Oportet itaque, crinibus novacula derasis (si quidem et hoc capiti prodest,) ferramentis hoc candentibus inurere; idque in superficie tantum, non ad musculos usque; sin ad os pervenire cupias, item procul a musculis, quia musculorum ustio nervorum distentiones excitat. Ac si superficiem inusseris vinum odoratum, album, cum oleo rosaceo abunde infundere; linteum vero madefactum super crustas extendere oportet, usque ad tertium diem. At si crustae altius descendant, porri comam cum sale tritam, linteoque illitam imponito. Tertio die, crustis summam cutim occupantibus, ceratum ex oleo rosaceo, profundioribus autem, lentem ex melle superdato. Ceterum de medicamentis cicatrici inducendae aptis alio loco conscribemus. Nonnulli supra frontem, secundum suturam coronalem, cutem usque ad os inciderunt, eoque etiam ad diploen scalpto, vel inciso, vulneri carnem rursus induxere; alii os perforarunt usque ad cerebri membranam; haec profecto audacia sunt auxilia, iis tamen utendum, si, ceteris omnibus tentatis, cephalaea adhuc inhaereat, et aeger bono sit animo, et corporis firmum habeat robur.

Ad exercitationes, recto corpore, sensim progrediendum est, quibus pectus atque humeri moveantur: adhibeatur manuum gesticulatio: halterum iactus: saltus: atque inter haec perite corpus intorqueatur: frictio primo et postremo crurum, medio tempore capitis.

Capiti pix continenter illinatur; idque rubefiat modo sinapi cum duplo pane inungendo, ne calor intolerabilis excitetur: modo medicamenta illinendo, uti id, quod ex limnestide, et euphorbio, .et pyrethro constat; proficit etiam et ad dolorem pro tempore mitigandum, et mali radicem exstirpandam, thapsiae lacrima et cum hac medicamenta, quotquot cutem tumefaciunt et tubercula varis similia excitant.

Victus ratio, in omni doloris genere, tenuis esto: potus exiguus et aquae potio, praesertim ante auxilii cuiusvis usum. Ex toto acribus abstineant, ut cepis, et alliis, et laserpitio: a sinapi vero non prorsus, si quidem huius acrimonia, praeterquam quod

stomacho prodest, capiti quoque non ingrata est, pituitam dissolvens atque difflans, vel per inferiora depellens. Leguminum faba pessima est et eius species, pisa, ervilia, et faseoli; secundo loco lentes, quae quibusdam sane ad concoctionem et excretionem promovendam praeditae sunt virtutibus, caput autem replent et dolorem movent; cum pipere tamen elixae non repudiandae sunt. Alica et elota suavis cum vino et melle, quantum ad dulcedinem sufficiet: et ex eadem quoque sorbitio, et eadem cum iusculis simplicibus. Optime vero faciunt in condimento carycaea dicto, caryi, coriandri, anisi et apii semina: his autem praestat herba menthae et pulegii, quae praeterquam quod bene olent vim etiam quamdam habent et urinam movendi, et expellendi flatus. Ex carnibus vetustae omnes malae sunt: ex recens interfectis gallus utilis est, et inter aves palumbes, et columba, et quotquot non ita multum pingues sunt: suis extrema, lepus assatus; caro autem bubula et ovilla succos incrassant et caput implent: hoedina vero non prorsus mala est. Lac et caseus capitis dolorem movent. Ex piscibus saxatiles deligendi et quotquot in regione optimi habeantur. Ex oleribus coctis assumantur quaecumque ventrem et urinam movent, ut malva, blitum, beta, asparagi: et inter acres brassica: inter cruda omnibus praestat lactuca. Radices autem vel elixae pravae sunt: radiculae et rapae et pastinacae urinam quidem cient, sed caput replent: sisarum inflationes facit et stomachum in tumorem attollit. Vinum album, tenue, dulce adscribatur, quod ita adstringat, ut alvum tamen non supprimat. Omnia bellaria capitis dolorem faciunt, omni palmularum genere excepto; ex fructibus horaeis ficus et uvae prosunt et quidquid suo tempore est optimum. Omnium vel iuvantium repletio nocet: magis autem cruditas; defatigatio minus quam cruditas offendit, quae et ipsa tamen noxam infert. Deambulatio matutina, exonerato prius ventre, proficit, citra tamen spiritus difficultatem aut lassitudinem; post coenam etiam optima est. Gestatio usurpetur longa, sine vento, ubi sol caput minime feriat: id enim offendit Sirius. Cum muliere coitus capiti nervisque officit, et convulsiones provocat. Peregrinatio in calidiores ex frigidis, et ex humidis, in sicciores locos convenit. Confert etiam navigare et in aequore vitam agere; et si quis in maritimis regionibus degat, bonum est aqua salsa frigida lavari, et in mari natare, et in arenis volutari, et iuxta aequor habitare.

Heterocraniae eadem sunt remedia; nam quae toti capiti prosunt, eadem singulis eius partibus adhibere expedit. Quicumque per haec morbum non evaserint, veratro albo uti debent, ultima valentissimaque medendi ratione[1]).

---

1) Omnia fere notatu digna, quae Archigeni debere se profitetur Aëtius (Tetr. I. serm. 2. cap. 30), in hoc capite inveniuntur.

CURATIO SCOTOMATICORUM.

Cap. III.

Et cephalaeae succedit vertigo et ipsa per se quibusdam de causis oritur; ut ex haemorrhoïdum fluxu suppresso, vel si e naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueverat; vel si corpus sudore aut exercitatione non perspiret, labori prius assuetum. Itaque si ex cephalaea exsistat, eadem curandi ratione uti convenit, quae in cephalaea proposita est; quaenam autem violentiora atque ultima adhibenda sint remedia, posterius explicabimus. Sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit, usitata excretio movenda est, nam salutaris est naturae reversio. At si haec moretur, et increscat malum, in aliis suppressionibus, sive eorum, quae per nares, sive eorum, quae per sudorem ferri consueverant, vena cubiti secetur. Sin ex iecinore aut liene, aut alio quovis in medio corpore positorum viscerum humoribus redundante, vitium sit ortum, cucurbitula subveniet; oportet autem quantum sanguinis per venam, tantum ex his cucurbitula detrahere; is enim sicut venter causam alit. Postea capitis remedia usurpanda; vena frontis recta, aut eae, quae in utraque parte nasi iuxta oculorum angulos iacent, incidendae: admovenda vertici cucurbitula: arteriae secandae: radendum et rubefaciendum caput: pituita educenda, vel per nares medicamentis sternutamenta excitantibus, vel per os, sicut antea praecepi: omnia denique ordine in cephalaea imperato, exsequenda, nisi quod insuper cyclamini vel anagallidis succus naribus infundi debeat.

Verum ubi omnia ad cephalaeam remedia praestiteris, valentiora haec contra vertiginem adhibenda sunt auxilia; vomitu a coena, et postea ab esu radicularum, uti oportet, ut per haec etiam ad assumendum helleborum homo praeparetur; nam ante vehementia vomitoria assuefaciendus est vomitioni stomachus; quin etiam pituita tenuior ita efficitur, quaeque helleboro facilius dissolvi queat. Hellebori autem exhibendi modi sunt complures. Valentioribus dari potest ad magnitudinem seminis sesami vel paulo maioribus partibus dissectus cum alica elota vel lente, et pondus sit ad drachmas duas; imbecillioribus autem et tenuioribus praebeatur cum melle decoctus, ad cochlearia duo vel tria; confectionis vero modum alio loco declarabimus. Ceterum inter singula remedia cibis refici debet aeger, quo ea, quae interim adhibentur, remedia sustinere valeat.

Porro in accessionibus ita succurrendum est: crura supra talos atque genua, manusque carpi et brachia infra humeros deliganda iuxta cubitos. Caput oleo rosaceo cum aceto perfundatur. Oportet autem oleo serpyllum, aut spondylium, aut hederas, aut aliquid horum simile incoquere. Extremorum usurpetur et faciei frictio. Acetum olfaciat, men-

tham, pulegium, ipsa quoque cum aceto. Dentes diducantur, si quidem aliquando maxillas collidunt; titilentur tonsillae, ut provocetur vomitus: nam interdum reiecta pituita a tenebris excitantur. Hactenus de accessionis levamento et tenebrarum discussione [1]).

At de universa victus ratione tam inter curandum quam post curationem ita iudico. Multus somnus et vigilia multa pariter offendunt; multus quippe somnus sensibus torporem inducit caput vaporibus opplendo: id ipsum autem gravitatis, et tinnitus aurium, et splendorum ante oculos obversantium, causae sunt, quae omnia sunt morbi symptomata; vigilia vero cruditatem facit, corpus alimento privat, lassitudinem corpori inducit, mentem contristat et alienationi opportunam reddit: quapropter hi in furorem et melancholiam facile incidunt. Moderatus autem somnus ad rectam alimenti distributionem et ad requiem ex diurnis laboribus confert. In primis id agendum ut alvus reddatur: etenim haec perspirationis maxima causa est. Dein crura asperis linteolis fricentur usque ad ruborem, et postea dorsum ac latera, postremo caput. Ab his ambulatio in initio ac fine lenior, in medio tantum non cum cursu; quies rursus ac spiritus receptio post ambulationem. Vox exerceatur graves potius sonos emittendo; acuti namque caput distendunt, in temporibus palpitationes, in cerebro pulsationes faciunt, oculos inflant, in auribus tinnitus movent; vox tamen mediocriter acuta capiti prodest. Deinde gestationis tempus erit ad gravitatem omnem capitis difflandam; haec autem multa sit, sed citra lassitudinem, neque vero in tortuosis tramitibus et assiduis viae flexibus, quia haec vertigines creant. Sint vero etiam deambulationes rectae longaeque ac laeves. Quodsi prandio assuerint, panis solus offeratur et quantum exercitationes non impediat: nam ante has concoquere oportet. Tum caput et manus leniter fricandae, ut revocetur calor et instauretur caro et restituantur vires. Postea caput stantis fricandum alteri permittendum est, qui aegro sit longior. Quin et exercitationes scienter factae, ita ut cervix tumefiat et manus circumquaque protrudantur, corporis contentionem faciunt. Porro alte sublato capite oculos exercere oportet manuum gesticulatione, aut discorum iactu, aut caestibus decertando. Obest autem pila et parva et magna, etenim capitis et oculorum circumvolutio atque intentio vertigines inducunt. Optime faciunt saltus cursusque et acria quaecumque crurum exercitia. Partes omnes corroborandae: frigida lavatio potior est quam nulla, nulla quam calida; frigida lavatio caput efficacissime adstringit, condensat, siccat; quae omnia salutem reddunt: calida lavatio potenter humectat, dissolvit, tenebras offundit, quae res morbi capitis causae exsistunt: huiusmodi sunt etiam austri, qui auditum gravem faciunt. Post exercitationes quies, ut perturbatio sedetur; capitis compressio ad cutis abrasionem usque.

---

1) Cum hisce confer quae ex Archigene et Posidonio habet Aëtius, Tetr. II. serm. 2. cap. 7.

Ante cibum aqua vel vinum aquosum propinetur; prandium tenue sit, in quo coma assumatur olerum, quae ventrem emolliunt, malvae, betae, bliti: liquamen stomacho et palato conveniens, alvum leniens, quodque caput non gravet, e thymo, vel sinapi, vel thymbra confectum; ova hieme calida, aestate frigida, putamine exuta, non assata; olivae, palmulae, salsamentum vetus; alica elota cum aliquo e dulcibus, quantum ad hanc condiendam assumere velint, et cum his sal. Otium imperetur: quies et vocis et auditus; ambulatio in aëre bono et in loco aut arboribus aut herbis delectabili. Sub coenae tempus omnino iterum frigida lavetur, corpore oleo parum inuncto: quodsi fieri commode nequeat, crura tantum. Coena constet e frumento, uti itrio, vel alicae sorbitione, vel e ptisana inter coquendum flatibus experti et concoctu facili facta; medicamenta vero, quae ptisanam condiant, sint piper, pulegium, mentha, cepae aut porri paululum, quantum in ventriculo non fluitet; porro acetum acre non inutile est. E carnibus assumantur pinguium animalium partes non pingues: suis caput ac pedes; volatilia omnia, sed quid seligendum sit, pro copia, quae horum detur, est coniiciendum: lepus et reliqua venatio: gallina in promptu esse solet et convenit. Bellarium omne capitis dolorem movet, exceptis palmulis et horariis ficubus et uva, si homo inflationibus vacet; etiam e secundis mensis iis exceptis, quae facile concoquuntur, nidorem non habent et levia sunt. Ab his ambulatio, mentis hilaritas, inter quietem ad somnum conversio.

CURATIO EPILEPSIAE.

Cap. IV.

Inter medicamenta quidquid maximum ac valentissimum est adversus epilepsiam administrari oportet, ut hominem non modo affectu liberemus doloribus pleno, in singulis item accessionibus periculoso, sed etiam speciei foeditate et calamitatis opprobio. Et profecto existimo, si semet invicem in accessionibus intuerentur et ea quae patiuntur aegroti cernerent, vitam ultra ducere non sustinerent; verum ipsis foeda haec atque atrocia cuiusque mala sensus privatio et sublata videndi facultas occulit. Optimum est autem, ut medendi ratio naturae ductum sequatur, ubi aetatis mutationibus hominem haec multum variat; nam si usitatus malo victus, in quo morbus alitur, desierit, id ulterius hominem non invadit, quia una cum eo, quod illi ante gratum erat, decedit.

Id igitur si caput occupaverit eique inhaereat, omnia facere necesse est, quae in cephalaeae curatione praecepimus, quod attinet ad sanguinis detractionem e venis in cubito et in fronte recta et per cucurbitulam, et ad purgationem quod attinet. Detractio

vero sanguinis ne ad animi deliquium usque fiat: affectum enim ista res arcessit. Arteriae omnes et ante et pone aures incidendae. Purgationes item instituendae, quae multo plus quam haec omnia valeant, hiera scilicet purgante et iis, quae a capite pituitam ducunt. Quin et medicamenta his multo fortiora sunt administranda: istorum enim habitus dolorum patiens est, eosque alacritas ac bona spes tolerantes efficit. Oportet etiam ignem admovere capiti: etenim valde proficit. In primis autem opus est, ut os usque ad diploën perforetur: deinde ceratis cataplasmatibusque utendum, quoad membrana ab ossibus cesserit; quodsi vero paululum adhuc resistant spontaneae abscessioni, nuda terebra sunt circumcidenda, quo facto interdum eorum atra et crassa inventa est membrana. Cumque ad putrefactionem, vel etiam ad purgationem usque medelam audacter exsequente medico, vulneri cicatrix inducta est, homo e morbo liber evadit. Maxime omnium rubefactiones capitis usurpandae, usitatae quidem, quascumque superius proposui; sed his valentior est, quae e cantharidibus conficitur: tribus autem antea diebus, quam his utamur, ad vesicam tutandam bibatur lac, quia cantharides magnopere vesicam laedunt. Haec utique, si afficiatur caput.

At si mediae corporis partes causam inducant, et ab his morbus oriatur, — id autem rarissime evenit, quia mediae partes capiti, quod initium affectus facit, utpote in magno malo, saepius consentiunt, — utcumque vero res se habet, etiam in his cubiti venam incidito, si quidem hac a visceribus sanguis effluet. Porro hos etiam idque magis quam alios purgato et hiera, et cneoro, et cocco Cnidio: etenim ista pituitam educunt. Praesentissimum vero istis auxilium est a cucurbitula. At epithematum et cataplasmatum sylva satis cognita est et haec ubique describere supervacaneum videtur, nisi quatenus eorum vim nosse conveniat: quod his scilicet extenuare, per halitus digerere, et corpora fluxa ac perspirabilia reddere oporteat. Medicamenta item coctionem promoventia, calida, sicca et urinam citantia tam in alimento quam in medicatione assumenda: inter quae excellit castoreum saepius in mense ex aqua mulsa potum: et medicamina etiam composita quaecumque idem praestant, ut antidotum e viperis, theriaca dicta, quod e variis conficitur: et Mithridaticum, quod e magis variis constat: nec non et hoc, quod antidotum Vestini dicitur. Etenim haec concoctionem faciunt, bonos succos creant et urinam movent; nam quaecumque medicamenta simplicia conscribi possunt, horum antidotorum facultatibus continentur: cinnamomum, cassia, malabathri folia, piperis ac seselis omnia genera; quodnam enim valentissimorum remediorum in his non repereris? Fama est etiam vulturis cerebrum et crudae fulicae cor et domesticas mustelas comesas affectum hunc discutere. Haec ego sane non expertus sum, homines autem ipse adspexi, qui viri recenter iugulati sanguinem, subiecta vulneri phiala haustum, combiberunt. O ingentem necessitatem! quemquamne sustinere posse malo quamvis gravi auxilio me-

deri tam horribili! atqui ex hoc ad sanitatem nec ne pervenerint, nemo unquam certo mihi affirmare potuit. Apud alium quemdam auctorem iecur hominis comedendum esse invenio. Verum haec quidem in eorum gratiam scripta sint, qui eo miseriae devenerunt, ut huiusmodi auxilia experiri sustineant.

Ad haec victus ratione succurrendum et singulis rebus, quae vel ab aliis, vel ab ipso aegro praestari queunt. Iam vero nihil negligendum, nihil temere agendum est: sed omnino adhiberi debent singula, quae vel minimum iuvent, nihilque quod offendat: nam et spectacula multa visui ingrata et soni et gustus et suffimenta plurima morbum accersunt. Ad res omnes igitur diligenter mentem attendere oportet. Somnus multus crassitudinem corporis et ignaviam facit, et nebulam quamdam sensibus offundit: mediocris autem prodest. Alvi excretio a somno, praesertim si flatus cum pituita reddantur, plurimum iuvat. Ambulationes longae conveniunt, rectae, non tortuosae, ubi aër bonus adducatur, sub arboribus, myrtis aut lauris, acribus et bene olentibus; inter herbas vero calaminthам, pulegium, thymum, mentham, praecipue inter silvestres ac sponte nascentes, quod si fieri nequit, illic, ubi arte producuntur. Ibidem quoque gestationes fiant, ipsae itidem rectae. Itinera facere expedit: cavendo tamen ne homo fluminis profluentem aquam inspiciat, — id enim vertiginem facit, — aut quidvis in circulo rotatum, aut circumvolutum turbinem: etenim imbecillior est, quam ut firmum conservet spiritum, nam spiritus cum orbe quovis convolvitur: circumvolutio autem vertiginem et epilepsiam provocat. A gestatione ambulatio quieta, quo sedetur agitatio inter gestandum orta. Manuum deinde exercitationes fiant, fricando extrema linis crudis a sudario: inunctio ne admodum pinguis sit: frictio apta quidem, sed durior ad condensandam cutem; tumidi enim et crassi sunt ex his plerique; in medio autem totius frictionis caput erectum perfricetur. Exercitationes ad cervicem atque humeros: manuum dimotio; omnia fiant quemadmodum in scotomaticis praecepi, ubi de hac re abunde actum est; praeterquam quod acriores horum exercitationes esse debent ad sudorem caloremque commovendum: haec enim omnia extenuant. Ceterum et in omni vita animum acrem facere oportet citra iracundiam.

Alimenta omnia e crassis leguminibus mala; ex frumento panes sicciores exhibendi; alica elota et sorbitiones ex hac. Medicamenta voluptatis causa eadem, quae in supra positis; sed acrium plura iam assumantur, piper, zinziber, ligusticum. Liquamina ex aceto cum cymino et delectant et prosunt. Carnibus praecipue quidem in totum; sin minus, in curatione saltem abstineant; in refectione tamen assumantur quaecumque vel natura leves fuerint, quales sunt volatilium, excepto anate: vel quaecumque concoctu faciles, lepus, suum pedes et salsamentum; post quae sitis bono est. Vini paululum bibatur albi, tenuis, odorati, urinam moventis. Ex oleribus iuvant quotquot facultate acria sunt, extenuant, urinam cient: uti brassica, asparagus, urtica; crudorum matura

lactuca: cucumis autem et pepo viro forti supervacua sunt, a nonnullis tamen leviter degustari possunt; si quidem eorum copia nocet, cum frigida sint et humida; fici viridis et uvae maturae usus convenit. Ambulationes; post has animi oblectatio molestia vacans.

Ira obest: obest etiam venus: haec enim ipsa res morbi symptomata inducit. Atqui de coitu medici nonnulli falso opinantur; quoniam enim pueri in virum naturalis mutatio aliquid boni praestat, horum naturae intempestivo coitu vim intulerunt tanquam eos citius ita roboraturi. Isti quidem a natura sponte praestitutum tempus, in quo omnia fiunt remedia, ignorant; haec enim singulis aetatibus propria temporibus opportunis gignit: in tempore enim seminis, barbae, canitiei fit maturitas. Ecquis itaque medicus ante naturam variaverit, tum seminis ex principio immutationem, tum tempus singulis rebus praefinitum? Quin et in morbi naturam impegerunt; neque enim adgrediendo iam coitui amplius opportuni fuerunt nonnulli intempestivo rei experimento antea laesi.

Oportet autem in regionibus calidis siccisque degere; si quidem morbus frigidum quoddam atque humidum est.

CURATIO MELANCHOLIAE.

Cap. V.

In melancholicis de sanguinis detractione deliberandum est, e quo morbus nascitur, sicut etiam ex malorum humorum copia non exigua. Itaque si iuvenilem aetatem, idque verno tempore, affectus hic invaserit, vena incidatur dextri cubiti media ut ab iecore opportuna fiat effusio; etenim hoc viscus et sanguinis fons est et bilem generat, quorum utrumque melancholiam alit. Secetur autem, licet homo tenuis neque sanguis abundans fuerit; parum tamen mittendum, ita ut sectionem vires sentiant, neque tamen ea labefactentur; etenim ubi crassus, et biliosus, et concretus fuerit sanguis, et quasi amurca niger, is ipse tamen naturae sedes et alimentum est; quare si de debita copia multum detraxeris, alimento destituta loco suo dimovetur natura. At si sanguine abundet aeger, is plerumque non admodum vitiosus est; vena tamen incidenda, verum haud eodem die, sed ex intervallo quantum detrahi oportet sanguinis mittendum est; itemque ex intervallo mittendum, etiamsi eodem die debitam copiam omnem detrahas, detractionis vero modum vires indicabunt. Intermedio autem tempore liberalius homo nutriatur, quo facilius alteram evacuationem sustineat. Siquidem et stomacho, ipsi

quoque aegrotanti et laboranti succurrere necesse est, quia huic incumbit atra bilis. Aegro igitur per unum diem prius tenuiter nutrito hellebori nigri drachmae duae ex aqua mulsa propinentur, si quidem iste atram bilem subducit; quin etiam thymi Attici coma idem praestat; sed commodissimum est parem simul utriusque portionem, ita ut ex ambobus duarum drachmarum pondus fiat, exhibere. Ceterum a purgatione lavetur vinique paululum adsumat et quidquid in cibis gratissimum existimet; purgatio enim stomachum viresque fatigat. Post haec ad medias partes transeundum, cumque has cataplasmate et perfusione relaxaveris, cucurbitulam iecinori et ventriculo aut huius ori admoveto: namque haec detractio multo magis quam venae sectio iuvat; dorso item inter scapulas alteram adfigito, ibi enim stomachus adhaerescit. Postea reficiatur iterum aeger, et si alimento vires instauraverit, capiti raso cucurbitula adplicetur: quia prima ac maxima morbi causa nervis inest; neque vero sensus ipsi noxa vacant, si quidem a capite horum origo atque initium est: igitur ipsi quoque pervertuntur, utpote aegritudinis participes; quidam vero propter horum alienationem etiam vitiose sentiunt. Stomacho autem praecipue succurrendum est, cum ipse itidem aegrotet eique bilis atra inhaerescat: igitur absinthii succus ab exigua quantitate initio facto ad cyathi mensuram propinetur, is enim bilis generationem prohibet; aloë item convenit, quae bilem ad inferiora intestina deducit. Quodsi malum recens fuerit, neque multum homo a naturali statu decesserit, praeter haec alia medela opus non est; aliqua tamen victus ratio necessaria est et ad instaurandum corporis bonum habitum et ad affectum exquisite perpurgandum et ad vires confirmandas, ne morbus denuo revertatur. Victum autem, qui in refectione usurpari debet, posterius exponam.

At si ab his paululum repulsus iterum affectus ingruere videatur, valentiora requiruntur auxilia. Nulla itaque fiat mora; verum si a retentis in muliere menstruis purgationibus, aut in viro ex haemorrhoïdum profluvii suppressione morbus initium ceperit, irritentur loci ut aliquid excretionis solitae provocetur. Verum si ea cunctetur, neque descendat, in aliam quamdam partem profluente sanguine, et affectus increscat, evacuatio fiat primo a talis, et nisi quantum suffecerit ab hac parte effluat, secetur etiam cubiti vena. Interiectis autem ad reficiendum hominem tribus aut quatuor diebus, hiera potui detur. Postea mediis partibus cucurbitula et iecinori adfigatur: omnesque hae res maturandae et quam celerrime conficiendae. Neque enim parvis auxiliis affectus cedit: et si valentibus etiam resistat, firmiter inhaerescit melancholia; quae si universo corpori insederit, sensibus, menti, sanguini bilique, ac nervos etiam occupaverit, non modo ipsa insanabilis evadit, sed et alios in corpore morbos procreat, insaniam, convulsionem, paralysin; atqui si haec a melancholia nascantur, sanationem non recipiunt. Itaque ad mali curationem helleboro albo utendum; sed ante huius usum adsuefaciendus

vomitioni stomachus et humores extenuandi fluxumque corpus efficiendum est: ista autem vomitus praestant modo ieiuno stomacho, modo a radicularum esu. Docebimus autem huius rei et modum et materiam: docebimus etiam hellebori species, eiusque assumendi rationes et quo pacto singula diiudicanda sint et quibus modis in vomitione sit succurrendum, indicabimus. Incredibile est, nisi ab his morbus fuerit omnino depulsus aut per multos saltem annos intermiserit: plerumque enim exinde melancholia nascitur. Quae si tenaciter adhuc inhaerescat, non ultra morandum est, quin omnia, quae ad helleborum pertinent, administrentur. Atqui aegroti omnes ad sanitatem nullo modo perduci queunt: id enim si praestare posset medicus, deos ipsos potentia antecelleret; potest autem medicus et dolores tollere et malorum intermissiones facere et morbos ipsos occultare. Vel itaque his adhibitis desistendum et aegroti detrectanda cura est, excusatione facta eo, quod morbus sanari nequeat, vel ad finem usque, ut levetur saltem, artis tentanda sunt praesidia. Detur autem subinde hiera, quae ex aloë constat, quod medicamentum melancholiae praecipuum est, cum stomacho et iecinori subveniat et bilem expurget. Quin etiam malvae seminis drachmam ex aqua propinare utilissimum esse quidam experimento confirmavit. Porro innumera sunt medicamenta simplicia, quorum alia aliis prodesse poterunt.

Ceterum ab his laboribus ad refectionem veniendum est: in quibusdam enim procedente curatione morbus quidem de sede sua labefactatus est; verum ubi homo ad carnem viresque iam instaurandas pervenit, mali omnia simul obliterata sunt vestigia, si quidem naturae robur sanitatem, imbecillitas contra morbos parit. Ad refectionem igitur se convertat aeger in naturalibus aquis calidis saepe commorans: etenim ea, quae his insunt medicamenta iuvant, ut bitumen, aut sulfur, aut alumen, quaeque in his reperiuntur alia multa; si quidem humiditas post morbi ariditatem et medelae vexationem convenit: rarae vero mollesque carnes ad morbi depulsionem maxime conducunt: in melancholicis vero istae aridae sunt ac densae. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur, - - - - - - - - - - - - - - - - - panes loti cum vino aliquo dulci ut sapa Cretica, aut scybelite e Pamphylia vel vino cum melle iam pridem permisto. Ova et frigidiora et calida putaminibus nudata conveniunt: e carnibus assumantur, quae non pingues sunt, quaeque detergendi facultatem habent; suis pedes et capitis partes, avium alae pinguedinis expertes; e venatione leporum, caprearum, damarum caro: e fructibus horaeis, quicumque optimi fuerint. Propter stomachi subversionem cavendum est ante cibi assumptionem, ne cibus ingestus vomitione reddatur. Ante cibum omnem igitur mulsa exhibenda ad cyathi dimidii mensuram, quae epota ad stomachi purgationem vomitu reiicienda: ita enim alimentum in ventriculo remanebit. Medicamenta autem ad necessarias res purgatione educendas apta sunt pini et urticae fructus, coccali et piperis

semina, amygdala amara, quibus mel consistentiam faciet. Quodsi exsiccare velis, optime proficit myrrha et iridis radix et medicamentum e viperis et Vestini et Mithridatis antidotum et alia innumera. Quod ad epithemata pertinet, cataplasmatum materia et melilotum et papaver, et terebinthi lacryma, et hyssopum, et oleum rosaceum, vel oenanthinum, quae omnia cera cogantur. Adhibeatur inunctio pinguis: gestationes, ambulatio: et alia quotquot carnem instaurant ac vires reficiunt, naturamque in habitum suum pristinum reducunt.

- -

- -

- -

CURATIO PHTHISIS.

Cap. VIII.

- - - - quemadmodum in navi ac maris tranquillitate; nam si res aegroti id fieri sinant, in aequore gestari poterit, atque illic vitam agere: etenim aqua salsa siccitatem quamdam ulceribus communicat. A gestatione quiescens oleo pingui inungatur; et post frictiones copiose perfusus - - - - primo paululum, deinde sensim aliquid adiiciendum usque ad quinque, aut sex heminas, aut multo plus etiam: sin minus, quantum quis ferre poterit; id enim saepe pro omni alimento suffecit. Lac autem assumptu suave est, potu facillimum, nutritu solidum, et omni cibo a pueritia familiarius, visui etiam ob candorem delectabile; ad haec medicamentum est, quod arteriam aspritudine liberat, guttur expandit, pituitam educens spiritum reddit facilem et ad inferiora lubrice transit; praeterea medicamen ulceribus dulce est et alio quovis mitius. Itaque si multum quis eius bibat, nullo alio alimento indiget: nam utile est ut in valetudine idem lac et pro cibo et pro medicamento sit; si quidem gentes, quae lacte vescuntur, Galactophagi dicti, nullum frumentum unquam comedunt. Prosunt autem cum lacte, puls, itria, alica elota, et quaecumque edulia ex lacte conficiuntur. Quodsi alio alimento opus sit, ptisanae cremor concoctu facilis, tenuis: ita vero condiri debet, ut quam facillime sorbeatur; et si quid ad gustus voluptatem adiiciatur, hoc medicinale sit, ligustici coma, pulegium, mentha, salis paululum, acetum, aut mel; quod si stomachus male concoquat, id utique offeratur: sin is nihil tale postulet, omnibus ipsa praestat ptisana. Licet autem ptisanam in alicam permutare: minus enim inflat, neque ita aegre concoquitur ipsa quoque, si instar ptisana pinsatur ita ut detergens fiat. In humidioribus reiectioni-

bus ulcera purgant fabae, sed inflationes faciunt: pisa autem et ervilia, quo minus inflant, eo minus etiam ulcera purgant; ex symptomatibus igitur coniecturam faciens his utere: eorum condimenta eadem sunto, quae in ptisanae praeparatione exposui. Ova assumantur, ex igne, aquea, calida: sed optima sunt si ex animalibus dentur recens edita priusquam -

- -

CURATIO IECINORIS.

Cap. XIII.

- - - iecinore ulcus perniciem adferat. Periculosissimus autem est, qui in ventrem fit, puris confluxus, si ad superiora tendens per stomachum iter sibi faciat; alimentum enim vitae causa est: ipsius alimenti dux est stomachus et praeterea medicamenta internis partibus distribuit; itaque si ad reliqua mala deglutiendi tarditas accesserit, aegrum morbo ac fame celerius consumi necesse est. Ceterum loci cuiusque indicia, quo se pus conversurum est, alia sunt et alia. Nam si per intestina transeat, torsiones fiunt: alvus liquida est: pituita ac bilis fertur, deinde sanguinis grumi cum humore circumfluo, vel liquor similis aquae, in qua cruda fuerit caro elota. Quodsi ad vesicam tendat, gravitas in renibus lumbisque percipitur: multa primo exeunt et bile tincta: deinde turbida, quae neque subsidunt neque consistunt: ad extremum vero sedimentum album apparet. Sin ad stomachum sursum feratur, nausea, cibi fastidium, pituitae vel bilis vomitus, animae defectio, vertigo, usque dum ruptus sit abscessus.

Praesertim itaque pus in aliam partem avertatur: si quidem haec mala est via. At si pus hac violentius ferri repereris, omni ratione succurrendum est, stomachoque subveniendum et cibis, et medicamentis, et victus ratione et omnia leniter agenda. Medicamentis utendum, ut rumpatur abscessus sinus; quamobrem hyssopi herbam cum mulsa potui dato et marrubii comam, cum mulsa itidem et absinthii succum. Haec utique ante cibos bibere oportet, ut humores tenues fiant et viae lubricae efficiantur et suppuratae partes facile rumpi possint. Detur etiam asininum lac, laeve, bilem non generans, bene nutriens, quod in caseum non spissescit, quae lactis virtus est. Ad haec aegro gratificandum est in cibo ac potione[1]), quae quamquam convenientibus paulo deteriora fuerint, nihilominus, si ea expetant, concedantur; nam per stomachum transibit ingratus

1) Hipp. Aph. 38. II.

ac nauseam movens humor; nempe cavendum est ne cibos aversentur, et, si quid adsumant, ne facile vomitu reddatur; quippe nonnullis molestus fuerit puris transitus. Oportet etiam in ceteris profusionibus curam stomacho diligentissimam adhibere, quandoquidem omnibus medicamentis iter iste praebet. Neque interim iecinoris oblivisci debemus, ubi ulcerum radix est. At si ad vesicam feratur, urinam citantibus educendum est, ut asari radice, et phu, et adianto, et meo, in potione sumptis cum mulsa; e compositis, Vestini antidotum et medicamentum, quod e vesicaria constat, optime faciunt et quotquot praeter haec usus comprobaverit. Verum si per intestina pus educas, id lac praestabit, asinae praesertim: quod si desit, caprae aut ovis; succos item lubricos et abstergentes exhibeto, ut ptisanae cremorem pipere, zinzibere et ligustico conditum. Utque summatim de universa ratione victus loquar, in qualibet eruptione alimenta sint boni succi, stomacho apta, concoctu facilia, vel cremores aut e lacte pultes, amylum, itria cum lacte.

CURATIO LIENIS.

Cap XIV.

Scirrhi in liene aegerrime discutiuntur; quodsi vero ex his alii morbi procreëntur, ut hydrops, aut cachexia, malum sanationem vix admittit - - - - ut medicus scirrhum curet. Orientem igitur avertere et recens inchoatum discutere oportet. Inflammationibus autem resistere oportet, quas scirrhi excipiunt - - dissipentur - - - - abscessum: sunt enim haec inflammationis - - - - Porro iis remediis utendum, quae in acutis huius visceris affectibus proposui. Quodsi omnia praestiteris et inflammatus adhuc maneat scirrhus, etiam igni similibus utendum ad duritiem emolliendam; perfusionibus ex aceto et oleo et melle: lanarum autem vice pannos linteos complicatos adhibe; tum insperge myrobalanum cribro traiectam; et cataplasmatis quam mollissimis - - - - - - - - - - - - - - -
- -

ARETAEI CAPPADOCIS

DE

CURATIONE DIUTURNORUM MORBORUM.

LIBER SECUNDUS.

INDEX CAPITUM.

-
-
-

CURATIO DIABETIS.

Cap. II.

Morbus diabetes dictus, si causam et affectum spectes, hydropis species est et parte tantum, per quam humor exit, ab eo differens. Nam ascitis receptaculum est membrana, peritonaeum dicta, neque humor exitum habet, sed illic remanens inundat; at in diabete humor ab aegrotantis corpore eodem modo fertur, idque similiter contabescit; liquor autem in renes ac vesicam confluit et per has partes exit. Haec in hydropicis aquae via est, si morbus ad sanitatem inclinet: sub quo tamen causae etiam solutio necessaria est, non oneris tantum levatio. Verum in diabete sitis vehementius urget, si quidem humor effluens corpus exsiccat.

Auxilia tabi medendae eadem sunto, quae in hydropicis. Ad sitim vero exstinguendam magna medela opus est, quoniam in hoc malo ista dolores omnes longe exsuperat; et si quid bibant, id urinam citat, quae et ipsa profluit et multa in corpore liquefaciens secum educit. Remedia itaque necessaria sunt, quae sitim temperent: ea enim adest cum inexplebili potionis desiderio, cui nulla, quantacumque fuerit, mederi potest humoris copia. Prorsus autem stomacho, ubi sitis origo ac fons est, succurratur. Ventre itaque hiera prius purgato epithematis utere e nardo, mastiche, palmulis et cydoniis malis crudis; quorum succus cum nardo et oleo rosaceo ad perfusionem optime facit; caro autem cum mastiche et palmulis pro cataplasmate sit: cera autem haec et unguento nardino bene miscentur; vel acaciae et hypocystidis succi et pro perfusionibus et pro cataplasmatis usurpari possunt.

Aqua sit pro potu, quae cum fructibus horaeis decoquatur; pro cibo lac, quaeque una cum hoc conficiuntur alimenta, amylum, alica, sorbitiones. Vinum adstringens ad roborandum stomachum: praecipue meracius, ad evaporandos diluendosque ceteros humo-

res: si quidem salsi sitim movent: vinum vero adstringens simulque refrigerans eorum immutatione prodest et temperatione: vinum autem dulce tanquam sanguis vires instaurat, quia sanguinem procreat. Medicamenta composita sint eiusdem generis, id quod e viperis constat quodque Mithridateum vocatur, quodque ex opora conficitur, cetera, quae adversus hydropem valent. Porro universa victus ratio ac vita eadem instituatur [1]).

CURATIO CALCULI ET EXULCERATIONIS RENUM.

Cap. III.

De inflammatione et sanguinis profluvio et aliis renum vitiis, quae acute interimunt, in acutis morbis conscripsimus. Verum de horum exulceratione et calculorum in his procreatione, quae senes plerumque ad mortis usque diem comitantur, praecipue iam tractamus: ut, si fieri possit, mala haec sanentur: sin minus, ut aegri dolores saltem leniantur.

Habitum autem ad calculos procreandos aptum huic rei inidoneum facere nullo modo possumus; uterum enim sterilem reddere facilius est, quam renes calculis creandis aptos ab eorum generatione prohibere. Itaque si tenaciter inhaereat calculus, quibus medicamentis ad eius transitum expediendum sit utendum, indicabo: nam doloribus vehementer adflictantur et interdum etiam torsionibus colique volvulo et urinae suppressione absumuntur: renes enim et colon semet invicem contingunt. Itaque si calculi inhaereant, neque urina reddi possit et intestina torqueantur, venam tali, qui affecto reni in directum iacet, incidito; etenim sanguinis e renibus effusiones adstrictionem, quae ex calculis oritur, relaxant: inflammatio enim omnes has partes occupat et quasi vinculo constringit, atqui vasorum exinanitio inflammationem solvit. Lumbi quoque iuxta renum sedem perfundantur; idque oleo cui sive id recens, sive vetus fuerit, iniiciatur ruta: urinam quoque ciebit anethi coma, vel ros marinus, aut sampsychum; his tanquam aqua perfundendum est; inunctiones enim parum prosunt. Partes vero istas etiam fovere oportet, oleo chamaemelae vesicis bubulis infuso; eadem esto cataplasmatum materia cum farina. Interdum cucurbitula sine ferro calculorum inhaesionem tollit; sed optime feceris, si in inflammatione scarificationem adhibueris. Quodsi his peractis fixi adhuc maneant calculi, homo in oleum demittendus est; id enim simul omnia praestat: tepor

1) Wiganus ad Latina sua adnotat capiti huic deesse quaedam, quae e nostro citet Aëtiu. Re vera rem ita non se habere, monui in adn. ad textum Graecum, ubi vide.

enim partes relaxat et pinguedo viscidas quodammodo facit: acrimonia vero ad excretionem irritat: haec utique calculis exitum aperiunt urinasque provocant. Inter medicamenta simplicia potui dentur radices phu, mei, asari: herbae prionitis, sii aut petroselini; ex compositis unguenta, quotquot nardum habent et cassiam et myrrham et cinnamomum - - - - - - - - - - - - cicatrici inducendae prodest sinapi et ab igne crustae et epithemata supra proposita. At victus ratio et inunctio et in mari vitae traductio, omnia renum morbis subveniunt.

- -
- -
- -

CURATIO GONORRHOEAE.

Cap. V.

Et propter affectus turpitudinem et propter tabis periculum et ob liberorum procreationis usum gonorrhoea malorum omnium causa, citissime depellenda est. Haec itaque primo tanquam fluxio communis curetur; adstringendo scilicet partes circa vesicam et fluentes locos et refrigerando lumbos, ilia, pudenda ac testiculos, ne semen ultra profluat. Deinde rursus omne corpus calefaciendum est ad exsiccandas vias, adstrictione scilicet et perfusione: ad quod faciet lana ab ove sordida, et pro oleo unguentum rosaseum, vel oenanthinum cum vino albo, odorato; calor autem sensim movendus oleo communi, in quo melilotum inferbuerit, et sampsychum et rosmarinus aut conyza: optima est etiam anethi coma et multo etiam magis ruta. Iisdem in cataplasmatis utere cum farina hordei aut ervi, aut irionis seminis, et nitro, quibus ut haec omnia conspirent atque commisceantur, mel adiici potest. Talibus etiam cataplasmatis utendum, qualia cutem rubefaciunt pustulasque excitant et fluxionem derivant et locos tepefaciunt: tale est emplastrum viride, quodque e lauri baccis conficitur. Castoreum quoque frequenter bibendum et radix halicaccabi ad drachmae pondus et menthae decoctum; e compositis autem id, quod e gemino pipere constat, et *σύμφωνος* dictum, et Philonis antidotum: maxime iuvat etiam quod e scincho ad potionem paratur et Vestini antidotum et id, quod e viperis conficitur. Curatio autem prorsus a ratione victus petenda est, fidendumque exercitationibus et ambulationi et gestationibus: haec enim habitum calefaciunt, cuius rei adfectus indiget. Quodsi aeger a rebus venereis quoque temperet, et frigida lavetur, spes est fore ut homo virilem habitum quam celerrime acquirat.

CURATIO STOMACHICORUM.

Cap. VI.

[1]) In ceteris affectibus post curationem victus ratio, quae ad vires et corporis robur recuperandum instituitur, bona ciborum concoctione iuvat: in stomachicis vero solis haec peccat. Quomodo igitur in integrum his restituatur, exponam; nam gestatio, deambulationes, corporis et vocis exercitatio et alimenta concoctu facilia ad expugnandum stomachi fastidium sufficiunt, quae tamen omnia longam concoquendi imbecillitatem tollere non possunt, neque corporis habitum ex macilento pinguem atque carnosum efficere. His multo magis quam ceteris aegrotantibus gratificandum est et omnia commodissime praestanda: eorumque cupiditatibus obsequi debet medicus, nisi quid magnopere noxium desiderent; nam ita factu optimum est, si non rerum valde iuvantium appetitu moveantur. Medicamenta potui dentur, absinthium, nardus, Theriaca et petroselini et piperis et zinziberis et seselis semina; haec utique ad concoctionem valent. Pectori etiam epithema adstringens imponatur e nardo, mastiche, aloe, acacia, et malorum cydoniorum succo; quin et ipsa malorum caro cum palmulis contusa epithema fiet adstringens. Cetera quoque adhibeantur, quae in diabetis curatione ad sitis exstinctionem commemoravi: his enim perinde ac diabete laborantibus sitis inest; nec tamen haec a stomachi tensione pendet.

CURATIO COELIACORUM.

Cap. VII.

Si ventriculus cibos retinere nequeat, et alimentum inconcoctum, tenue et crudum effluat, nihilque in corporis molem feratur, coeliacos hos vocamus. Oritur autem morbus e refrigeratione caloris innati ad coctionem inservientis et imbecillitate facultatis, quae alimenta digerit.

Inprimis igitur ventriculum oportet quiete atque inediâ a laboribus recreare; nam ita revertentur vires. At si copia in stomacho adesse videatur, ieiunis ex aqua vel mulsa vomendum est. Ventriculus ipse, ut adstringatur, obtegendus perfundendusque, lanis ab

---

1) Ad huius capitis initium in Latinis adnotat Wiganus: «Videntur aliqua hic deficere, quia nihil fere, nisi de iis, quae ad victum pertinent, dictum est." Fateor eum mihi non persuadere.

ove succidis, quae unguento rosaceo, aut oenanthino, aut melino inungantur, vel, quod optimum est, lentiscino, cum hypocystide et omphacio: et cum his cataplasmata superdentur ad tactum calida et facultate adstringentia. Et sicubi in iecinore, aut ventriculi ore, distentiones inflammationesve appareant, admota cucurbitula incidatur cutis; sunt enim, quibus hoc auxilium per se suffecit, ubi ceratis impositis vulnera essent ad cicatricem perducta. Cum vero partes ad duritiem devenerint, his hirudines admoveto: deinde epithemata ad concoctionem facientia superimponantur, quale est id, quod ex seminibus constat, si chamaeleontis radix adiiciatur; optimum est etiam id, quod e lauri baccis conficitur; nec non et malagma viride dictum: meumque, ut id appello, mysterium. Haec enim et emolliunt, et incidunt et calorem excitant, et viscerum inflationes discutiunt, quae omnia, ut adstrictio fiat, praestari debent. Ceterum et sinapi, et limnestis, et euphorbium, et quotquot eiusmodi sunt, omnia refrigerationem arcent et calorem resuscitant. Eiusmodi quoque medicamenta adstringendi gratia bibere oportet; inprimis utilis est plantaginis succus cum aqua myrtis aut malis cydoniis adstringente reddita; optimus est etiam uvae immaturae acinus. Vina assumantur perquam adstringentia. Deinde medicamenta potui dentur ventrem calefacientia, quotquot ex zinzibere, et pipere, et petroselini semine conficiuntur: coctionem magnopere adiuvat theriaca. At si per haec morbus aut nihil, aut parum remiserit, vomitionibus a radiculorum esu utere: et si in his hellebori albi radicem per noctem unam occulueris, purgationem valentissimam effeceris, quae frigidos purgabit excernetque humores, et calorem succendet.

Quin et victus et vitae ratio his cum summa moderatione instituatur: noctu dormiatur, interdiu obambuletur, exerceatur vox, gestatio fiat inter lauros, aut in myrtetis, aut in thymo, si quidem horum perspiratio et inspiratio medicamentum quoddam habent coctionem adiuvans. Exercitationes adhibeantur, frictiones, manuum dimotio, halterum iactus ad exercendum pectus ac ventriculum. Propinationes fiant: nam ad confirmandum robur panis minime valet. Ab his rubificatio, deambulationes, quie - - - - -

- -

- -

- -

CURATIO ARTHRITIDIS ET ISCHIADIS.

CAP. XII.

- - - cibis et radicularum esu frequenter: ac deinde ad helleborum album veniendum est. Post haec victus communis esto cum ceteris affectibus; et post victum inunctio,

frigida in mari lavatio. Omnibus igitur arthriticis fere communia sunt auxilia: nam podagricis quoque helleborus, sed in primis morbi accessionibus, mirifice succurrit: qui si iam inveteraverit et a parentibus etiam hereditarius descenderit, usque ad mortis diem inhaeret. At contra exacerbationes mali in articulis hoc pacto subveniendum est: lanae adhibeantur ab ove succidae; perfusiones ex rosaceo et vino et nonnullis spongia e posca prodest. Postea cataplasma fiat e pane cum refrigerantibus, cucurbita sylvestri et pepone, cumque tenui cucurbita et plantaginis herba et rosarum foliis; nec non et sideritis dolores mitigat cum pane, et bryon et symphyti radix et quinquefolii herba et marrubium, quod foliis est tenuibus; huius quidem decoctum perfusionis modo adhibitum dolores lenit et ipsa herba cum panis mica et hordei farina cataplasma faciet. Malorum quoque citriorum pars cibo non apta cum polenta magnopere iuvat; item ficus aridae et nuces Thasiae cum aliqua farina. Haec utique refrigerantium materia est; et ex his sane aliud alium iuvit. Quibusdam vero calefacientia conveniunt; et inter haec etiam idem alio tempore homini alii prodest. Pervulgatum est autem et hoc ad dolorem tollendum valde proficere: capram oportet herba iride ad satietatem pasci, quae interposito tempore, quantum conficiendo in ventre pabulo suffecerit, mactetur; et intra huius ventrem in ipso stercore occulendi pedes. Medicamenta vero sunt ad hunc affectum innumera: aegrotos namque ipsos medicamina sibi plurima comparare calamitas ista cogit; sed ea, quae medicorum sunt, pharmaca suo loco scriptis exponentur.

CURATIO ELEPHANTIS.

Cap. XIII.

Morbis, ut ii exsolvi queant, remedia valentiora esse debent. Elephantem vero, tam ingens malum, quaenam medela possit expugnare? [1]) Neque enim parti tantum uni, aut visceri unico inhaerescit; neque intus solum impingitur aut extra serpit; sed totum hominem intus occupat totumque foris complectitur. Triste profecto visuque horribile spectaculum; belluae namque species est. Porro cum his homines versari atque vitam agere non minus quam cum pestilentia metuunt; contagio enim per inspirati aëris infectionem facile communicatur. Ecquodnam igitur in arte medica satis validum quispiam repererit, quod huic adfectui medeatur auxilium? Verum enim vero omnia simul et me-

1) Cf. Paulum Aegin. IV. 1.: Οὕτως οἶμαι τὸν Καππαδόκην Ἀρεταῖον εἰπεῖν, μείζονα χρῆναι τὴν τῶν βοηθημάτων ὑπάρχειν δύναμιν· διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι τυγχάνειν ἰάσεως τὸν ἐλέφαντα· μὴ γὰρ εὑρίσκεσθαι τούτου φαρμακείαν κρείσσονα. — Tum cum hoc capite conf. Aëtium Tetr. IV. Serm. 1. cap. 121.

dicamenta adhiberi necesse est et victus rationem, et ferrum et ignem. Quae si incipienti morbo admoveas, salutis potest esse spes; sin is perfecte iam creatus fuerit, ac visceribus tenaciter insederit et faciem insuper occupaverit, de homine desperatum est.

Incidantur itaque venae cubiti ambae; incidantur etiam venae in talis; nec tamen eodem die: praestat enim temporis interiectio, quo plus sanguinis emitti et recreari queant vires; sanguis enim saepe et copiose detrahendus est, quippe qui vitium nutriat, cuiusque exigua sit pars sana, quae naturam alat. Quare, dum pravum sanguinem detrahis, coniicienda quantitas sani interea in corpore nati, donec morbus alimenti defectu cesserit; novus enim corpori commixtus cibus longo temporis spatio antiquum exstinguit. Postea propinetur hiera, neque semel tantum; sed omnia frequenter fiant et post refectionem rursus usurpentur. Cibo item reliqua insit e medicamentis purgatio, qualem in ischiadis curatione proposuimus; lac etiam indiscretum, sed largiter, ut alvum solvat, potui detur: adiiciatur autem aquae quinta pars, ut id omne effluere possit. Ocius autem ad vomitum deducendi; ieiuni primo: a cibo postea: deinde a radicularum esu; quae frequenter omnia et assidue fiant: helleborum etiam album quolibet tempore praebendo, sed praesertim vere et auctumno, diem ex die et proximo rursus anno. Et si morbus invaluerit, medicamenta potui sumta, quotquot noverit quispiam, propinentur: nam medicamenta copiose adhibita prosunt. Ipse quoque quaecumque a me sunt cognita literis mando: cedriae cyathum unum, brassicae duobus mixtum exhibe. Aliud: sideritidis succi cyathus unus, trifolii unus, vini ac mellis duo. Aliud: elephanti dentis ramentorum drachma, cum vini Cretici cyathis circiter duobus. Porro viperarum caro in pastillos redacta potetur; oportet autem amputato cuiusque capite caudaque ad quatuor digitos, reliquum elixare, donec spina a carne discesserit: et hanc in pastillos confictam in umbra refrigerare, qui, sicut etiam scilla, potui exhibeantur. Ipsae quoque viperae in coena pro opsonio dentur, quae piscium instar praeparari debent. At si medicamenti e viperis compositi facultas suppetat, id ante alia omnia bibendum est: quippe quod omnia simul praestat. Ad haec corpus detergendum est et tumores complanandi; quem in finem remedia in promptu sunt permulta alia et Celtarum, qui nunc Galli dicuntur, globi e nitro facti, quibus pannos abstergunt, quosque saponem vocant, nempe his in balneo detergere optimum est. Optime quoque portulaca et sempervivum cum aceto et lapathi radicum decoctum, cum sulphure ignem non experto corpus detergebit. Illud item compositum prodest, ex alcyonio laevigato et nitro et aceti faece combusta et alumine scissili et sulphure ignem non experto et costo et iride et pipere: haec omnia commiscenda sunt, unicuique id quod eius viribus accommodatum est, singula vero invicem pari quantitate: hoc remedium insperges, quo facto aegrum fricabis. At faciei tumoribus sarmentorum cinis illini potest cum ferae alicuius adipe, leonis scilicet, aut

pantherae, aut ursi, aut, si his careas, chenalopecis: simile enim in dissimili, quemadmodum simia homini, maxime iuvat; et ammoniacum cum aceto, aut plantaginis succus, aut herbae sanguinalis, et hypocystis, et lycium. Quodsi caro livida sit, prius incidenda est, ut ex ea derivetur succus. At si ab acribus fluxionibus excoriatas partes lenire cupias, foeni Graeci decoctum aut hordei cremor molliter abstergebit: et ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. Balnea vero assidue ad madefaciendum corpus et ad humores noxios perspirandos proficiunt

Cibus esto mundus, boni succi, concoctu facilis, simplex; et victus ratio ex omni parte exacte instituta, quoad somnos et ambulationes et degendi locos. Exercitationes fiant: cursus, corporis contorsiones: pilarum iactus: quae omnia fiant citra lassitudinem, et apte adaugeantur: vocis etiam exercitatio fiat, quae spiritum maxime exercet. Vestis munda sit, non modo ut ne visum offendat, sed etiam quia sordes in cute pruritum excitant. Vinum absinthii ieiuni bibant; pro prandio panis ex hordeo, salsamentum vetus et exiguum quid malvae aut brassicae semicoctum, cum cymini liquamine, pro coena pastinacae radix, aut alica cum vino et melle antiquo mixtis. Et e mari quotquot ventrem solvunt, tellinarum iuscula, ostrea, echini: et ex piscibus saxatiles; ex animalibus terrestribus lepus aut sus: inter aves perdices, palumbes, columbae, et quidquid in regione optimum reperiatur; ex arboreis fructibus ii, qui horarii vocantur: vina dulcia iis, quae vinosa sunt, meliora. Balnea naturaliter calida, sulphurea prosunt, et vita in aquis diu acta et mare et navigatio.

Per helleborum purgationes usurpentur; albus superiorem ventrem, niger inferiorem purgat; quin et albus non modo vomitum provocat, sed et omnium quoque medicamentorum purgantium valentissimum est: non excretorum varietate et copia, id enim cholera morbus potentius facit, neque vero intentionibus ac violentia inter vomendum, id enim navigatio et mare validius praestant; sed potentia et qualitate non contemnenda, qua aegros sanos reddit; idque per exiguam purgationem et cum parva intentione. Porro vetustorum omnium morborum, qui radices iam alte egerint, cum reliqua auxilia nihil quidquam praestiterint, id unicum remedium est; si quidem igni facultate par est helleborus albus, et quidquid ignis ustione facit, illo plus helleborus per interiora discurrens operatur: spirationem nempe facilem e difficili, e malo colore bonum et e macie habitum corporis pinguem efficit [1]).

1) «Veterum autem medicorum nullus, inquit Cael. Aur., citius passionis curationem ordinavit, excepto Themisone, atque ex philosophis Democrito, si vere eius de elephantiacis conscriptus dicitur liber, quo sanguinis corruptionis causas conscribens, phlebotomandos imperat aegrotantes et dotandos decoctione herbae, quam in Syria memorat nasci et in Cilicia."

ADDENDA ET CORRIGENDA.

p. 106. vs. 7. *ἀνίδρωτες.* Vox haec delenda mihi videtur, eadem de causa, propter quam eieci p. 129., ubi vid. adn.

111. 8. *μετακλινθῇ.* Puto me servare debuisse vulgatum *μετακλιθῇ*; cf. tamen Buttm. vol. I. p. 141. Notulam adscriptam non mutavi, postquam verba in ea citata e p. 90. eiicere decreveram; quae etiamsi servata velis, in iis quoque libri quatuor *κατακλιθῇ* praebent.

118. 2. In *στενοτέρους* latet *στεινοτέρους*, qua de re in indice monui.

205. 23. *κενεόμενοι.* Immo *κενούμενοι.* Cf. indicem Graecitatis in voce *κενοῦν.* Ex eiusmodi locis patet, quam sit saepe Ionismorum fides parva, in primis in scriptore tam pravis libris nobis servato; nempe librarii non solum scripturam Ionicam negligunt, sed etiam de suo fingunt.

210. 9. *συνεργὰ ἂν εἴη· σοι.* Licet textum describens eam repudiaverim, nolo reticere coniecturam, qua vulgatum *ἓν σεο* olim tentaveram. Antea mecum legebam *συνεργὰ ἓν σοι.* Hoc quidem propius accedit ad corruptam lectionem; erunt fortasse, qui eo uti malint.

215. 5. *κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ· εἴτε καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος.* In adn. ad hunc locum toto coelo a vero aberravi. Lege sublato puncto minore: *κατακεέσθω δὲ ἐν ἠέρι ψυχρῷ ἠδὲ καὶ πρὸς ἄρκτον ὁ οἶκος.*

230. 4. *ὧν δὲ κατὰ στόμα τι ἂν εἴη, ὀπίσω χάζεται ἠδὲ ἄνω.* Iam miror, ut fit, me non antea vidisse in *ἂν εἴη* latere *ἀνιῇ.* Quum emendatio certa videatur, *ἀνιᾶν* in verborum indicem retuli.

247. 15. *κεφαλῆς διαστάσιες.* Edere debueram *διατάσιες*, quod iam alii Latine expresserunt.

268. 3. *μύρα μὲν ὁκόσα* ferri nequit; nam *μύρα* non *πίνονται.* Lege: *μυρία μὲν, ὁκόσα κ. τ. λ.*

Legas denique:

p. 15, 7. *ξένα* — 33, 7. *φθόαι* — 39, 8. *καί τι* — 44, 13. *γλίσχρα* — 62, 10. *λαιὰ* — 83, 5. *ὀδοῦσι* — 85, 11. *ἀεργὸν* — 89, 2. *σπογγιῇ* — 102, 14. *πρασοειδέα.* — 112, 2. *καρποῖσι* — 132, 6. *φλέβια* — 133, 18. *κώλου* — 134, 6. *σαρκοειδέα* — 139, 9. *ῥῦσιν* — 143, 5. *σίδηρα* — 150, 9. *γόνυ* — 152, 12. *παῦραι* — 160, 11. *ξένα* — 168, 15. *στῦψαι* — 186, 7. *ἀποσπάσαι τι* — 187, 14. *ἐσχαρῶν* — 196, 11. *μιῇ* — 205, 4. *ἀσηρὸν* — 215, 11. *εἴαρος* — 244, 1. *πίσοι* — 256, 7. *πάθεος* — 276, 15. *τελλινῶν.*

Cetera levioris momenti corrigat ipse L. B.

INDEX LOCORUM IN ADNOTATIONE TRACTATORUM.

INDEX GRAECITATIS.

A

αὐχήν passim. *τὸν αὐχένα τῆς κύστιος* 122, 3. *αὐχένα (τῆς ὑστέρης)* 141, 9. 142, 5. 230, 8.
αὐχμηρῶν (ἐς μίξιν τῶν ἀ.) 166, 2. *τῷ αὐχμηρῷ* 216, 1.
αὐχμός 37, 10. *ἐξ αὐχμοῦ* 258, 1.
ἀφαιρέειν, nusquam contracte. Noto: *ἀφαιρέοις* 195, 1. *ἀφαιρέοντα* 274, 7. *ἀπὸ — ἕλεν* tmesi 38, 9. cf. adn. *ἀφέλοιτο* 149, 9. — Cum genitivo: *ἀφαιρέειν τῶν προςθεσίων* 162, 8.; cum accusativo: *ἀφαιρέειν τὸ λέπος καὶ τὰ ἐντὸς τρηχέα* 193, 20. *τὰς δυνάμιας οὐκ ἀφαιρέει (σικύη)* 179, 16. — *Ἀφαιρέειν αἷμα* frequens in libb. therapp. —; sed etiam nude *ἀφαιρέειν* pro *ἀφαιρέειν αἷμα* 183, 13. 201, 6. 211, 11. Noto *ἀφαιρέειν ἀπ᾽ ἀγκῶνος* 191, 5. *αἷμα τῆς ῥινὸς ἔνδον ἀφαιρέειν* 242, 3.
ἀφαίρεσις cett. passim. in libb. therapp.; valet fere *sanguinis detractio.*
ἀφάλλομαι. ἀφήλατο 80, 2.
ἀφάλσεις 248, 8.
ἀφανής 94, 7. *ἀφανέα* 77, 1. *ἐς ἀφανέα τῇσι ὄψισι* 45, 7. *ἐς τὸ ἀφανές* 11, 5.
ἀφειδέως. ἀ. αἱμάσσειν 179, 15. *σχάζειν ἀ.* 240, 15. — *σχάζειν ἀφειδῶς* 224, 17.
ἄφεξις (δριμέων) 243, 24..
ἄφεσις, ἀφέσιες. — *ἄφεσις τοῦ κακοῦ* 5, 14. *τοῦ νοσήματος* 258, 2. *τοῦ αἵματος αἱ ἀ.* 43, 11. *ἡ τοῦδε ἄφεσις* 222, 1. *ἀφέσιες τῶν ὑγρῶν ἀβούλητοι* 134, 8. *κεφαλὴ χῶρος νεύρων ἀφέσιος* 161, 13. *ἀπὸ τοῦδε αἱ ἀ. ὠφελείης τε καὶ βλάψιος* 184, 13.
ἀφεψέω. ἀφεψηθεῖσα 163, 19. *ἀφεψηθεῖσι* 229, 7.
ἀφέψημα passim. in libb. therapp.
ἁφή (ἡ). ἁφῆς ἔκλειψις 75, 9. *πάρεσις ἁφῆς* 76, 1. *τῇ ἁ.* 140, 16. *μύρον ἄδηκτον τὴν ἁφήν* 231, 12.
ἀφηγέονται 43, 5.
ἄφθαι 15, 9.
ἀφίημι. ἀφίενται τοῦ κακοῦ 48, 7. *ἀφεθεῖσα τοῦ τέλεος τῆς ἐργασίης* 129, 2.
ἀφικνεῖσθαι 65, 16. *ἀφικνέεται* 30, 18. *ἀφικνέονται* 45, 11. 74, 15. *ἀφικνέωνται* 5, 14. — *ἀφικνεόμενοι* 75, 2. — *ἀφιγμένοι* 38, 11. *ἀφιγμένων* 155, 5. *ἀφίκηται* 44, 8. 48, 5. — Noto praesens *ἀφίκῃ* 219, 16.
ἀφίστημι. βραδέως ἀφίσταται 88, 4. *ἀφίσταται ξυνεχέστερον* 93, 6. *(ἡ ὑστέρη ἀπὸ τῶν ἄνω) ῥηϊδίως ἀφίσταται* 55, 13. *ἀφίσταται (ὁ χιτών)* 142, 1. *ἀποστὰς (ὁ ἐντὸς χιτών)* 134, 11. *οὐ πρὶν ἀποστῆναι τὰ μέλεα* 155, 7. *ἐς τ᾽ ἂν ἡ μῆνιγξ τῶν ὀστέων ἀποστῇ* 250, 16.
ἀφλεγμάντοισι 212, 7.
ἀφοβίη 34, 4.
ἀφόδῳ 65, 15. *τὰς ἀφόδους* 268, 12.
ἀφόρητον 243, 18.
ἀφροδίσια (τά) passim.
ἀφρονέοντες 67, 14.
ἀφρός 6, 5. 57, 4. 201, 7. *ἀφροῦ ἐπάνθισμα* 91, 12.
ἀφρῶδες (φλέγμα) 25, 2. *ἀ. (αἷμα)* 32, 5. *σίαλος ἀφρώδης* 115, 3.
ἄφυκτος passim.
ἄφυσος passim.
ἀφωνίη passim.
ἄφωνοι 42, 9. cett.
ἄχαρις. οὐκ ἄχαρι 173, 5. 243, 26.
ἀχθέω, ἄχθομαι. — *ἀχθέει* 154, 14. *ἀχθέῃ* 116, 6. *ἀχθεσθείς* 155, 6. *ἄχθεται* 53, 6. 103, 11. *ἄχθονται* 63, 10. 75, 2. *ἀχθόμενοι* 57, 1. *ἀχθομένην* 171, 9.
ἀχθηδών 126, 11. *ὑπ᾽ ἀ.* 154, 13. *ἀχθηδόνι* 218, 2. *ὑπὸ ἀχθηδόνος* 230, 8.
ἄχθος, εος cett. passim.
ἀχθοφορίη 72, 10.
ἀχλύν 38, 10.
ἀχλυώδης 218, 13. *ἀχλυώδεες (ὄττιες)* 153, 6.
ἀχλυῶσαι 248, 11.
ἄχνη spuma maris, 6, 6. *ἄχνη* pulvis subtilis 216, 3. *ἄχνη κνίδης* 173, 12. *ἄχναι* in pariete 160, 1.
ἄχολα (διαχωρήματα) 106, 6. *ἄχολος ἡ χροιή* 129, 4. — 133, 8. — *γάλα ἄχολον* 261, 2.
ἀχρεῖον 76, 5.
ἄχρηστον 181, 15.
ἄχρι et *ἄχρις* passim.
ἄχροια 82, 4. *ἀχροίης* 277, 10.
ἄχροοι 66, 7. 128, 3. *ἄχρουν* 124, 12.
ἄχυλοι 40, 1.
ἄψιν. κεφαλῆς καὶ φρενῶν ἄ. ποιέει 162, 13. cf. 214, 3.
ἀψινθίου passim et *ἀψίνθου* 260, 21.
ἀψυχίη 112, 3. cett.
ἄψυχοι 127, 3. *ἀψύχους* 125, 2. *ὅκως δι᾽ ἀψύχων* 124, 7. 180, 13.
ἀωρίῃ 254, 4.
ἀώρῳ ξυνουσίῃ 253, 20.

B.

βαδίζειν. βαδίζῃ 122, 6, 7. 129, 10. *βαδίσαι* 230, 9.
βάθος. ἢν ὁ ἐπίπαγος ἴσχῃ β. 15, 10. *β. τὸ σαρκοειδὲς τοῦ ἐντέρου* 42, 14. *ὑμένος βάθος οὐκ ἴσχοντος* 85, 13. *ἢν β. ἴσχῃ ἡ ἀπόστασις. τῷ β. καὶ τῷ ὄγκῳ τοῦ αὐχένος (τῆς ὑστέρης)* 230, 7.
βαθὺς ὕπνος 57, 12. *βαθὺ κῶμα* 173, 18. *σαρκοειδέων βαθέων ἀναγωγή* 87, 1. *βαθύτερα ἕλκεα* 131, 4. *βαθέα* 133, 6. *βαθέσι* 137, 5. *ἐντομαὶ βαθεῖαι* 154, 3. *κοίτη μὴ βαθείη* 203, 9. *βαθεῖαι ἐσχάραι* 243, 5.
βαιός. οὐ πάγχυ βαιή 139, 8. *ἐς βαιὸν χρόνον* 220, 8.
βάκχαρι 231, 13.
βαλάνοισι 166, 7.
βαλαύστιον 190, 8. 242, 15.

Z.

H.

I.

K.

Λ.

M.

N.

Ξ.

O.

Π.

P.

Σ.

T.

Υ.

Φ.

Ψ.

Ω.